Corts d'Alfons el Magnànim

(València, 1417 – 1418)

.I.

Procés del braç reial

Edició a cura de
Josepa Cortés Escrivà

2023

fonts històriques valencianes

Corts
d'Alfons el Magnànim
(València, 1417 – 1418)

.I.
Procés del braç reial

fonts històriques valencianes
87A.

Corts d'Alfons el Magnànim

(València, 1417 – 1418)

.I.

Procés del braç reial

Edició a cura de
Josepa Cortés Escrivà

2023

fonts històriques valencianes

Directors de la col·lecció
Antoni Furió i Enric Guinot

Sèrie
Acta Curiarum Regni Valentiae
2a.
en coedició amb
les Corts Valencianes

Comité científic

President
Antoni Furió (Universitat de València)

Ramon Baldaquí (Universitat d'Alacant)
Juan Antonio Barrio (Universitat d'Alacant)
Teresa Canet Aparisi (Universitat de València)
Carmen Corona Marzol (†) (Universitat Jaume I)
Vicent García Edo (Universitat Jaume I)
Lluís Guia (Universitat de València)
María Magdalena Martínez Almira (Universitat d'Alacant)
Juan Francisco Mesa (Universitat d'Alacant)
Javier Palao Gil (Universitat de València)
Carles Rabassa (Universitat Jaume I)

© Josepa Cortés Escrivà, 2023
© D'aquesta edició:
Corts Valencianes, 2023
Universitat de València, 2023

Disseny de la col·lecció: J.P.

Il·lustració de la coberta:
Lluís Mata (1593).
Emblema del braç reial a la Sala Nova del Palau de la Generalitat Valenciana.

Coordinació editorial:
Mònica Fernández Arizmendi (CV), Maite Simón (UV)
Correcció: Jordi Doménech Vicedo
Maquetació: Inmaculada Mesa

ISBN (obra completa en paper):
(CV): 978-84-89684-68-3
(UV): 978-84-1118-266-9

ISBN (edició digital):
(CV): 978-84-89684-71-3
(UV): 978-84-1118-267-6

Edició digital

Aquesta obra està sota una Llicència Creative Commons Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada 4.0 Internacional.

Estudi introductori

Els presents volums recullen les actes de les Corts valencianes de 1417-18, les primeres que celebrà Alfons el Magnànim al regne de València. L'infant Alfons havia esdevingut rei a la mort del seu pare, Ferran d'Antequera, el 2 d'abril de 1416, quan a penes tenia 19 anys.[1] I un any després, l'abril de 1417, convocà Corts a la Seu de València per jurar les lleis dels valencians, com era preceptiu a l'inici d'un nou regnat, i demanar subsidis per recuperar el patrimoni reial alienat pels seus avantpassats[2] i sostenir la seua casa. En contrapartida, els estaments esperaven aconseguir la reparació dels greuges soferts, molts d'ells abusos de poder dels oficials reials o dels mateixos monarques, i la promulgació de nous preceptes legislatius, nous furs. Les Corts, a força de pròrrogues, es perllongarien gairebé un any sencer, fins març de 1418.

El primer contacte d'Alfons amb el regne de València podria haver-se produït quan el seu pare, Ferran I, feu la seua entrada com a rei a la ciutat de València, uns mesos després de ser coronat a Saragossa el dia 11 de febrer de 1414. El consell municipal de València decidí fer una festa solemne per rebre el nou rei,[3]

⋆ Aquest treball s'ha dut a terme en el marc del projecte *Rompiendo jerarquías. Movilidad social, dinamismo económico y desarrollo institucional en el Mediterráneo Occidental (siglos XIII-XVI)*, ref. CIPROM/2022/46, de la Generalitat Valenciana.

He d'agrair l'amabilitat i la generositat de tots els que d'alguna manera m'han ajudat en l'edició d'aquest llibre i, molt especialment, de Mateu Rodrigo Lizondo, col·lega i amic, que ha revisat i corregit la totalitat del text i que, amb les seues observacions i suggeriments, ha contribuït decisivament a millorar el resultat final.

¶ [1] No se sap amb exactitud la data del seu naixement, que es pot circumscriure als mesos de novembre i desembre de 1396. Dins d'aquesta forquilla temporal, Ryder es decanta pel 18 de desembre. Alan Ryder, *Alfonso el Magnánimo, rey de Aragón, Nápoles y Sicilia 1396-1458*, València, Edicions Alfons el Magnànim / IVEI, 1992, p. 18. ¶ [2] El recurs a vendre o alienar béns i drets del patrimoni reial per a disposar d'efectius dineraris va ser una pràctica habitual en les finances reials, com també els afanys per recuperar-los a costa de subvencions aprovades a les Corts. M. Teresa Ferrer i Mallol, «El patrimoni reial i la recuperació dels senyorius jurisdiccionals en els estats catalano-aragonesos a la fi del segle XIV», *Anuario de Estudios Medievales*, 7 (1970/71), pp. 351-491. ¶ [3] Reunió del 14 de desembre de 1412. El document de l'acord municipal ha estat editat a M.ª Milagros Cárcel Ortí i Juan Vicente García Marsilla, *Documents de la pintura valenciana medieval i moderna*, IV: Llibre de l'entrada del rei Ferran d'Antequera, València, PUV, 2013, p. 445. El registre editat per Cárcel i García Marsilla recull tota la documentació relativa a l'organització i les despeses que ocasionà la festa dedicada al rei Ferran.

i a més d'acordar els entremesos que integrarien el seguici, i subvencionar-la, establí l'ordre d'entrada dels membres de la família reial. En la reunió celebrada el dia 22 de març de 1413 s'acordà que es faria en dies successius: el rei primer, al dia següent la reina i el tercer dia ho faria el primogènit.[4] El rei feu la seua triomfal entrada el dia 23 de desembre de 1414 i al primogènit li hagués correspost fer-ho el dia de Nadal. Malgrat la magnitud de la festa, que necessità quasi dos anys de preparació, que costà prop de 120.000 sous[5] i involucrà un nombre extraordinari de menestrals i artistes, l'única descripció de la cerimònia és la de la crònica-dietari del canonge Miralles,[6] on es fa referència, molt breument, a la festa de benvinguda i les celebracions iniciades el dia 23 de desembre de 1414:

> en l'any de M CCCC XIIII, a XXIII de desembre, entrà lo senyor don Ferando e senyora reyna, fills e filles, en la noble ciutat de València, hon li fon feta molt insigne e inestimable honor de molts entrameses e molt bels e soptils, e tots los hofficis de la ciutat, cascú fent ses maneres de festes, en la manera que pus belament e honorosa podie; e açò durant contínuament huit dies, e d'aquí avant durant e contínuament moltes maneres de festes e solaços, en honor del senyor rey e de sa noble companya.[7]

Si el relat del dietari és rigorós, és evident que l'ordre decidit per les autoritats municipals no es va respectar i aparentment tota la família reial feu la seua entrada el mateix dia. Ara bé, entre els fills a què al·ludeix l'autor de la notícia no hi devia estar l'hereu, ja que la seua presència en la comitiva reial hauria estat singularitzada pel cronista. Per altra banda, la correspondència entre Ferran d'Antequera i l'infant Alfons acredita que mentre el rei Ferran entrava a València, i tant durant les setmanes anteriors com en les següents, el seu fill Alfons continuava al regne d'Aragó ocupant-se d'afers de govern en representació del rei,[8] i no seria

¶ [4] Acord publicat a Cárcel Ortí i García Marsilla, *Documents de la pintura…*, pp. 454-456. ¶ [5] Cárcel Ortí i García Marsilla, *Documents de la pintura…*, p. 11. ¶ [6] Els registres de cancelleria conserven una abundant correspondència entre Ferran I i la seua dona, la reina Elionor, i els seus fills, especialment amb el primogènit, l'infant Alfons. Però ni a la carta que Ferran d'Antequera envià a Alfons la vespra de l'entrada a València (22 de desembre de 1414) ni a la que li envià el dia de Nadal ordenant-li que en passar les festes anàs a València, es fa cap referència a la cerimònia. Carlos López Rodríguez (ed.), *Epistolari de Ferran I d'Antequera amb els infants d'Aragó i la reina Elionor (1413-1416)*, València, puv, Fonts Històriques Valencianes, 14, 2004, docs. núms. 525-526, p. 358. ¶ [7] Mateu Rodrigo Lizondo (ed.), *Melcior Miralles: Crònica i dietari del capellà d'Alfons el Magnànim*, València, puv, 2011, p. 165. Cal advertir tanmateix que l'autor del dietari no presencià la desfilada i el seu relat es basa en altres anals i memorials preexistents. *Op. cit.*, pp. 25-26. ¶ [8] Durant aquest període, el rei Ferran, des de València, ordena al seu fill, que es troba a Saragossa, que s'ocupe de certs assumptes relatius al regne d'Aragó. Finalment en una carta datada el 7 de febrer de 1415 Ferran l'exhorta a acudir davant seu i li dona instruccions per a la seua entrada a la ciutat de València, que s'havia de produir l'11 de febrer. Abans, entre el 8 i el 10 de febrer, l'infant havia de romandre primer a Morvedre i després al monestir de Sant Bernat de Rascanya, ja a les portes de la ciutat. López Rodríguez (ed.), *Epistolari de Ferran I d'Antequera…*, doc. núm. 547, p. 371. *Vide* també Santiago González Sánchez, *Itinerario de don Fernando, regente de Castilla y rey de Aragón (1407-1416)*, Saragossa, Institución Fernando el Católico / csic, 2013, Fuentes históricas aragonesas, 68, pp. 199-201.

fins ben entrat el mes de febrer de 1415, exactament el dia 11, que Alfons compareixeria per primera vegada a la capital valenciana, i on seria rebut amb una festa organitzada en honor seu.[9] Arribat a València l'infant rebé del rei l'encàrrec d'organitzar el viatge del seu germà l'infant Joan a Nàpols per tractar de casar-se amb la reina Joana, al mateix temps que s'havia d'ocupar de resoldre diversos assumptes de govern al regne de València.[10] Poques setmanes després, el 12 de juny de 1415 l'infant es casà a la Seu de València amb Maria, filla del seu difunt oncle el rei Enric III de Castella i de Caterina de Lancaster, amb qui estava promès des d'abril de 1408.[11] Alfons, acabat de casar, es veié en l'obligació de substituir el seu pare en els seus deures com a rei, entre ells presidir les Corts que se celebraven a València. Encara que havien estat convocades el 29 de març de 1413, durant la celebració de Corts a Barcelona, van ser reiteradament ajornades fins que el rei pogué ser a València, cosa que no és produí fins al 22 de desembre del 1414.[12] Les Corts començaren en gener de 1415 i finalitzaren el 21 d'agost del mateix any.[13] Des dels primers dies d'agost, per una greu malaltia que patí el rei Ferran,[14] les Corts foren presidides per Alfons fins el dia 21, quan reaparegué el rei per clausurar-les. Aquest episodi va ser rememorat pels estaments a les Corts de 1417 en forma de greuge[15] ja que els braços es consideraren maltractats pels fets ocorreguts el dit dia. L'infant Alfons, qui presidia la sessió del 20 d'agost de 1415, acabada la jornada, no prorrogà la cort per al dia següent i obligà els membres presents a romandre tota la nit al convent dels Predicadors, esperant, presumiblement, la compareixença del rei Ferran per a clausurar les Corts. Al greuge de les Corts de 1417 els estaments relataren els fets com un autèntic escarni: «contra forma no acostumada, vós, senyor,

¶ [9] Les despeses de les festes per l'entrada del primogènit a la ciutat de València l'onze de febrer foren registrades al final del quadern de les despeses de l'entrada del rei Ferran. Cárcel Ortí i García Marsilla, *Documents de la pintura…*, pp. 378-387. ¶ [10] Per aquestes raons Alfons recorregué la zona central del regne, entre altres les poblacions de Cullera, Oliva, Xàbia, Dénia, Bèlgida i Xàtiva. López Rodríguez (ed.), *Epistolari de Ferran I d'Antequera…*, docs. núms. 549 al 574. ¶ [11] Ryder, *Alfonso el Magnánimo…*, p. 29. El rei Ferran, en una carta datada el 13 de juny, comunicà al seu fill Joan el casament d'Alfons: «a vostra consolació e plaer vos certificam que ir dimecres, que·s comptaven XII del present e dejús escrit mes de juny, lo príncep de Girona, nostre molt car e molt amat primogènit e frare vostre, per gràcia de Déu, solemnitzà e consumà son matrimoni en aquesta ciutat, on per rahó d'aquell fon celebrada gran e solemne festa, segons en semblants actes se pertany e és acostumat». López Rodríguez (ed.), *Epistolari de Ferran I d'Antequera…*, doc. núm. 619, p. 423. ¶ [12] González Sánchez, *Itinerario de don Fernando…*, pp. 42 i 198-216. ¶ [13] Aquestes Corts, moltes vegades citades com de 1413-1415, foren convocades en 1413 però no començaren fins gener de 1415 i acabarien a finals d'agost del mateix any. Manuel Danvila y Collado, *Estudios e investigaciones histórico-críticas acerca de las Cortes y Parlamentos del Antiguo Reino de Valencia*, Madrid, Establecimiento Tipográfico de Jaime Ratés, 1905, pp. 337-338. ¶ [14] El rei Ferran començà a estar malalt a mitjan juliol i el dia 5 d'agost tingué un còlic de ronyó tan greu que podríem qualificar de *miserere*: «e alcuns altres [mals] qui·s recresqueren, fóssem en fort punt, en tant que nos tingueren per bé una hora per mort». López Rodríguez (ed.), *Epistolari de Ferran I d'Antequera…*, doc. núm. 642, pp. 435-436. ¶ [15] Greuge XXV dels comuns. *Procés del braç reial*, pp. 170-171.

féyets continuació de la dita cort de ora en ora, faent star los de la dita cort de nit sens que no·ls permetrets partir-se de la dita cort, en tant que aquí stigueren tota la nit tro a l'endemà», i afirmaren que «la qual cosa [...] era més vexació e opressió que no tractament de cort». Un altre greuge[16] posa en evidència que el veritable propòsit d'Alfons «segrestant» la cort era doblegar la voluntat de la ciutat de València i de les viles d'Oriola, Castelló i Alacant, que s'havien oposat a concedir una proferta de 20.000 florins, enfront de l'opinió favorable, en principi, de la resta de membres de la cort. L'infant, malgrat que les dites ciutat i viles constituïen la major part del braç reial, donà per aprovada la proferta el 21 d'agost. Al greuge de les Corts de 1417 els tres braços exigiren que fos anul·lada per tres raons: que els opositors a l'aprovació de la dita proferta eren la major part del braç reial; que en un «acte voluntari», com era la concessió del donatiu, calia la unanimitat dels presents —una part no podia obligar la resta—, i que, fins i tot, els braços que en un primer moment l'havien aprovada —el militar i l'eclesiàstic—, davant el fet que el rei no complia les seues condicions, l'havien revocada.

L'infant Alfons havia afaiçonat el seu caràcter amb l'educació rebuda i la participació des de ben jove, pràcticament des de la seua infantesa, en actes de govern i en afers diplomàtics.[17] L'1 de febrer de 1408 assistí a les Corts de Guadalajara, convocades pel seu pare com a corregent de Castella per a demanar una subvenció per a la guerra contra el regne de Granada, i l'infant, que en aquell moment tenia poc més d'onze anys, contestà a la proposició de Catalina de Lancaster en nom de l'estament nobiliari, del qual formava part com a senyor de Lara.[18] El seu esperit bel·licós es manifestà durant la nova campanya que el seu pare emprengué en 1410 contra Granada, quan volgué ser ensinistrat en el maneig de les armes per a poder participar-hi, cosa que finalment no va aconseguir per l'oposició materna. La victòria de Ferran a Antequera, que li valgué el sobrenom que el distingiria dins la dinastia Trastàmara, significà una treva en les campanyes contra Granada i la possibilitat de centrar-se en les seues aspiracions al tron de la Corona d'Aragó, que, com és ben sabut, foren satisfetes plenament en la decisió de Casp.[19]

Durant el curt regnat del seu pare, Alfons intervingué en molts afers de govern, acompanyant el rei Ferran, representant-lo en absència seua o substituint-lo per malaltia. Mentre Ferran tractava de capturar el comte d'Urgell declarat en

¶ [16] Greuge XXVI dels comuns. *Procés del braç reial*, p. 171. ¶ [17] Frederic Udina i Martorell, «La preparació política del primogènit Alfons (després Alfons el Magnànim)», en Guido d'Agostino i Giulia Buffardi (eds.), *XVI Congresso Internazionale di Storia della Corona d'Aragona. La Corona d'Aragona ai tempi di Alfonso il Magnanimo. I modelli politico-istituzionali. La circolazione degli uomini, delle idee, delle merci. Gli influssi sulla società e sul costume*, vol. I, Nàpols, Paparo Edizioni, 2000, pp. 755-762. ¶ [18] Michel García (ed.), *Crónica del rey Juan II de Castilla. Minoría y primeros años del reinado (1406-1420)*, Salamanca, Ediciones Universidad de Salamanca, 2017, vol. I, p. 290. Juan Torres Fontes, «Las Cortes castellanas en la menor edad de Juan II», *Anales de la Universidad de Murcia*, XX (1962) p. 56. ¶ [19] Ryder, *Alfonso el Magnánimo…*, pp. 30-31.

rebel·lió en maig de 1413 i que s'havia fet fort a Balaguer, Alfons assumí, durant els tres mesos que durà el setge, les responsabilitats reials, entre elles presidir les Corts que se celebraven a Barcelona. Alfons havia d'aconseguir dues coses essencials per a la victòria a Balaguer: l'activació de l'usatge *Princeps namque* per obtenir l'auxili de les forces de Catalunya i una quantitat considerable de diners per a subvenir els costos del combat: armes, soldats, queviures, materials, construccions, naus etc.[20] La correspondència entre el rei i l'infant mostra les dures negociacions que aquest mantingué amb els diputats del General que es negaven a posar a disposició del rei els diners que reclamava i a mobilitzar les forces catalanes, al·legant que no es donaven totalment les circumstàncies i que si ho feien seria molt favorable al rei però molt carregós per al principat.[21] Finalment aconseguí una subvenció de 200.000 lliures i la publicació del *Princeps namque* el 20 d'octubre de 1413.[22] La llicència per a dirigir-se a Balaguer la rebé Alfons el 26 d'octubre, però ja no hi arribà a temps. Quan conegué la notícia de la rendició de Jaume d'Urgell encara era a Barcelona fent els preparatius del viatge.[23]

Alfons havia començat a intervenir en assumptes del regne de València en les darreres sessions de les Corts de 1415, participà també en l'entrevista amb Benet XIII a Perpinyà perquè renunciàs al papat i, a partir de gener de 1416, el govern de la Corona estigué pràcticament a les seues mans.

El Magnànim fou un rei lloat pels seus contemporanis, en especial als regnes italians,[24] i la seua posteritat, que està constituïda per un gran nombre d'estudis

¶ [20] Alfons manifesta sovint al seu pare el desig de participar en el combat, i el rei Ferran, que al principi el dissuadeix, més tard l'encoratja a resoldre aviat els negocis que li ha encarregat a Barcelona i poder sumar-se al combat: «nós, ab l'ajuda de Déu, entenem en breu dar lo combat a aquesta ciutat [Balaguer], plau-nos, molt car primogènit, que us sforcets bé per tal que puxats venir al dit combat, e que comences a fer usar dels actes e exercicis de cavaller a què vós e tots los altres bons cavallers són strets e obligats» (14 d'octubre de 1413). López Rodríguez (ed.), *Epistolari de Ferran I d'Antequera…*, doc. 188, p. 170. El 19 d'octubre l'infant torna a insistir: «per moltes letres he scrit e tramès a vostra gran senyoria supplicant que li plagués e fos de sa mercè donar a mi licència de enar al combat de Balaguer, com sia empresa e fet de gran honor a vostra gran senyoria e a tots los qui seran presents [...] com de lonch temps no·s spera veure tal fet de tanta honor, e tots los avisaments que yo poria haver de qualsevol persones en altres fets no·m porien tant aprofitar ni avisar com aquells que hauré de vostra excel·lència, en qui aprés Déu, és tota ma sperança e consolació.» L'infant, per reforçar la demanda de la carta escrita a manament seu per l'escrivà reial i secretari seu Pere Companyó, afegeix unes línies autògrafes: «Señor, porque sepades la voluntat grande que yo he en el sobredito, escrivo esto de mi mano, suplicando a vuestra señoría que sea de su merçed mandar a mí por letra con correo cuytado que vaya al combate, porque yo me puedo adreçar». López Rodríguez (ed.), *Epistolari de Ferran I d'Antequera…*, doc. 205, pp. 184-185. ¶ [21] López Rodríguez (ed.), *Epistolari de Ferran I d'Antequera…*, doc. 201, pp. 177-182. ¶ [22] *Ibidem*, doc. 206, p. 185. ¶ [23] *Ibidem*, docs. 218, 220, 232, 233, pp. 192-193, 200. ¶ [24] Alfons es rodejà d'historiadors a la cort de Nàpols que crearen una imatge del rei de guerrer victoriós, bon governant i amant de les lletres. Eulàlia Duran Grau, «La imatge del rei Alfons», en Guido d'Agostino i Giulia Buffardi (eds.), *XVI Congresso Internazionale di Storia della Corona d'Aragona. La Corona d'Aragona ai tempi di Alfonso il Magnanimo. I modelli politico-istituzionali. La circolazione degli uomini,*

sobre les seues empreses italianes, és exigua en treballs sobre els primers anys del seu regnat abans d'iniciar l'aventura napolitana. Segons Alan Ryder, l'escassa atenció al període del regnat del Magnànim en què va romandre —i encara de manera discontínua— en els regnes peninsulars, s'explica per una banda per la impopularitat del rei entre els seus súbdits, en especial entre aragonesos i catalans, aquells perquè li retreien la seua persistent absència i aquests, a més, per considerar-lo un intrús, percepció negativa que arranca des de la seua més estricta contemporaneïtat i ha perdurat amb el pas dels segles.[25]

I. LES CORTS DE 1417-18

1. *El desenvolupament de les Corts*

Les primeres Corts celebrades per Alfons al regne de València foren convocades amb lletres closes expedides pel protonotari de la cancelleria des de les Barraques dels Reals, primera població valenciana entrant al regne des d'Aragó pel camí de Saragossa a la ciutat de València. A la carta,[26] enviada el 2 d'abril de 1417 i dirigida, com recull el procés del braç eclesiàstic, «als prelats e persones eclesiàstiques, barons, cavallers e gentils hòmens e universitats de les ciutats, viles e lochs acostumats convocar en Corts del dit regne», s'indicava la data d'inici prevista, el 27 del mateix mes d'abril, encara que no s'especificava el lloc de reunió. Però el dia previst, reunida una reduïda representació dels estaments a la Seu de València,

delle idee, delle merci. Gli influssi sulla società e sul costume, vol. II, Nàpols, Paparo edizioni, 2000, pp. 1401-1418. Melcior Miralles, prevere valencià al servei del rei al regne de Nàpols, a la seua crònica-dietari, recull, a continuació de la notícia de la mort de Ferran I, el jurament com a rei d'Alfons, el qualifica de victoriós i li atribueix actes memorables i de gran virtut: «En lo dit any de MCCCCXVI, a II de maig, fonch jurat per rey e senyor lo molt victoriós don Alfonso, fill e primogènit del dit rey en Ferrando, lo qual don Alfonso, rey d'Aragó, ha fet actes de molt gran virtut e de luable memòria». Rodrigo Lizondo (ed.), *Melcior Miralles…*, p. 167. Aquest fragment el va escriure el canonge sotssacrista Miralles molts anys després, quan Alfons ja s'havia involucrat en molts i reputats fets d'armes i en notables actuacions polítiques, exactament en 1455, ja que aquesta part de la crònica és l'única expressament datada. Rodrigo Lizondo (ed.), *Melcior Miralles…* p. 42. ¶ [25] La conferència pronunciada per Ángel Canellas l'any 1958 en la commemoració del cinquè centenari de la mort del Magnànim començava, de forma eloqüent, amb la següent frase: «Es difícil cantar desde Aragón glorias de don Alfonso el Magnánimo», per, a continuació, lamentar les conseqüències que tingué sobre el regne d'Aragó l'allunyament del rei dels regnes peninsulars. Ángel Canellas, «Alfonso el Magnánimo y Aragón», *Estudios sobre Alfonso el Magnánimo con motivo del quinto centenario de su muerte*, Barcelona, Universitat de Barcelona, 1960, p. 45. ¶ [26] En realitat s'envien tantes cartes com institucions o persones hi tenien dret d'assistència. Els processos que ara publiquem transcriuen únicament la carta rebuda pel cap de cada estament: el procés reial, la carta lliurada a la ciutat de València i l'acte de recepció i lectura en una reunió del Consell municipal, i el procés eclesiàstic, la carta rebuda per Hug de Llupià, bisbe de València.

lloc habitual de celebració, el rei no comparegué. Sí que ho feu, en canvi, el doctor en lleis Jofre d'Ortigues, regent de la Cancelleria Reial, en representació del monarca, que excusà l'absència del rei i convocà per iniciar les sessions un altre dia. Les successives pròrrogues per la reiterada incompareixença del rei,[27] fetes alternativament pel mateix Ortigues o per Joan de Funes, vicecanceller reial, no permeteren que l'obertura es produís sinó moltes setmanes després, en concret el dia 26 de juny.[28] La vespra es feu a la ciutat una crida pública en nom del rei manant que «tots los apellats a la dita cort sien lo dit dia de dissapte, abans de dinar, en la Seu de la dita ciutat». El rei es dirigí per primera vegada als representants del regne de València amb un discurs en castellà, breu i formulari. Molt diferent, per exemple, dels discursos de Pere el Cerimoniós, autèntiques composicions literàries, hàbilment estructurats per exacerbar els sentiments patriòtics dels seus súbdits, i plens d'erudició, amb cites de la Bíblia i de textos clàssics.[29] Alfons, a la seua proposició, es limità a recordar com sent encara infant ja havia jurat els furs i havia estat reconegut pels valencians com a primogènit i hereu.[30]

¶ [27] Invariablement, els estaments protestaren «que per aquella [prorrogació] no sia fet algun prejuhí als dits furs, privilegis, libertats e bons usos e bones costums del dit regne, ne al dret dels dits staments ne algú de aquells, ans aquell e aquells los romanga salvu e il·lès e que no·ls sia tret a ús ni a conseqüència en l'esdevenidor», i al·legaren que la dita pròrroga era «contra furs, privilegiis, libertats e bons usos e costums del dit regne». *Procés del braç reial*, p. 64. ¶ [28] Segons Matheu y Sanz, el protocol de celebració de Corts establia que les pròrrogues no podien dilatar-se més de 40 dies, sense especificar des de quan regia aquesta norma. *Tratado de la celebración de cortes generales del reino de Valencia* (1677), pp. 26-27. A les Corts de 1428 es va promulgar un fur, dins la rúbrica *De la cort*, on es regulen les pròrrogues de les Corts: «Volents nós haver graciosament e benigna ab los que d'ací avant seran convocats a les Corts que seran celebrades als regnícoles e habitadors del dit regne de València, de voluntat e consentiment de la cort statuhim e ordenam que los que seran appellats a Corts, o algú d'ells, no sien ni puxen ésser reputats contumaces sinó que sien sperats tres vegades de gràcia, les quals se facen de quatre en quatre dies, axí que duren dotze dies. E més, ordenam que les prorogacions fahedores del terme avant al qual les Corts primerament seran assignades o convocades no puxen passar o prorogar-se ultra temps de quaranta dies. E, si lo contrari serà feyt, que passats los quaranta dies sia haüda la cort e los convocats a aquella per licenciats e licenciada». Raquel Madrid Souto, *Corts d'Alfons el Magnànim (València / Morvedre, 1428)* (en premsa.) És plausible que en 1428 se sancionés el que era una pràctica comuna. Tanmateix, davant de l'ajornament de 60 dies de les Corts de 1417, els estaments no plantejaren la nul·litat de la convocatòria. ¶ [29] Ricard Albert i Joan Gassiot, *Parlaments a les Corts Catalanes*, Barcelona, Editorial Barcino, 1928, pp. 10-12; Josepa Cortés Escrivà, «El discurso de la corona», en Regina Pinilla Pérez de Tudela (ed.), *Las Cortes forales valencianas: poder y representación*, València, Corts Valencianes, 1994, pp. 115-116; José Antonio Alabau Calle i Raquel Madrid Souto, «*Que Déus ne serà servit e vosaltres e tots nostres sotsmeses ne serets ben regits e governats*. Las proposiciones reales a las cortes valencianas durante el reinado de Alfonso el Magnánimo», *Saitabi*, 64-65 (2014), pp. 101-113. La forma tradicional dels discursos reials era la de sermó i habitualment es pronunciava des de la trona o des de l'altar, cosa que investia el rei i les seues paraules d'una aura sagrada i es presentava davant del seu poble com a polític i com a guia espiritual alhora. Suzanne F. Cawsey, *Reialesa i propaganda. L'eloqüència reial i la Corona d'Aragó, c. 1200-1450*, València, PUV, 2008, p. 174. Aquesta escenografia desapareix amb les proposicions reials dels Trastàmara. ¶ [30] Durant els primers mesos de la celebració de les Corts de 1415 Alfons es trobava fora de la capital i el 19

El desenvolupament de la cort seguí un estricte protocol que s'havia mantingut pràcticament immutable al llarg de l'edat mitjana, excepte per certes llicències que en alguns moments els monarques es prengueren. Encara que la tradició establia que la resposta a la proposició reial en nom dels tres braços requeia en el braç eclesiàstic, en les Corts de 1417 ho feu, de manera també molt concisa i protocol·lària, el germà del rei, l'infant Joan, en aquell moment successor d'Alfons.[31] El braç reial protestà perquè la ciutat de Llíria no havia estat convocada a Corts, afirmant la seua condició de vila reial i ignorant el fet que en dates molt recents havia estat donada a l'*adelantat* major de Castella Diego Gómez de Sandoval. Aquesta donació, tanmateix, serà reputada com a nul·la en la resposta escrita del braç reial a la nova proposició que el rei adreçarà a la cort més endavant, i finalment serà revocada i els síndics de Llíria admesos a les Corts.[32]

El primer dia de juliol,[33] a instància de Guillem Saera, doctor en lleis, síndic de la ciutat de València i diputat del General, el rei procedí a jurar els tres privilegis preceptius que li foren presentats «bul·lats en lur pròpia forma», és a dir els diplomes originals en pergamí amb el segell reial de plom, que foren exhibits i llegits en veu alta pel protonotari Pere Ram i que procedien de l'Arxiu del Consell de la ciutat de València.[34] En primer lloc, el privilegi sobre la «moneda real de València», atorgat per Jaume I el 1266; a continuació, el privilegi sobre «la unitat de les terres de la Corona d'Aragó», concedit per Jaume II el 1319; i, finalment, el de Pere el Cerimoniós sobre la «prohibició de separar certes ciutats i viles valencianes de la corona reial», promulgat el 1336. En quart lloc, ultra el jurament específic dels tres privilegis, el rei confirmà els furs de València, antics i nous, els

de març el rei Ferran el convocà amb urgència a València per jurar els furs i rebre el jurament de fidelitat dels valencians, cosa que es degué produir abans del 24 del dit mes, dia que se celebrava el Diumenge de Rams: «Per ço com los valencians, als quals, segons sabets, celebram a present Corts, per nostra ordinació volen prestar a vós la feeltat, segons són tenguts, ans de la dominica *Ramis palmarum*.». López Rodríguez (ed.), *Epistolari de Ferran I d'Antequera…*, doc. núm. 574, p. 387. ¶ [31] En una nota marginal del procés reial, probablement escrita per algun erudit del segle XVI, davant d'aquesta irregularitat s'adverteix: «Nota así una cosa: que a la proposició feta per lo rey no respon la Esgléssia primer, axí com és lo orde de Corts, mas respon per tots lo infant don Johan, jermà del rey. Y crech yo que per esta rahó fonch fet axí, ço hés, perquè era jermà del rey y lo qual se speraba ésser successor en lo regne aprés del rey, com o fonch. Y aquesta resposta fonc feta de paraula». *Procés del braç reial*, p. 85. ¶ [32] En realitat els síndics de Llíria havien estat presents en moltes de les jornades de les Corts, però, sistemàticament, al procés del protonotari no havia estat registrada la seua assistència. Sí es deixà constància de la seua participació en les Corts als processos del braç reial i al del braç eclesiàstic. *Vide* sessió del 13 de juliol de 1417 del *Procés del braç reial*. ¶ [33] Prèviament al jurament els braços presentaren una cèdula que el rei no volgué admetre fins que hagués prestat el jurament dels furs. ¶ [34] La ciutat de València, com a cap del regne, era la receptora, custòdia i garant dels privilegis atorgats per la corona a la ciutat i també a tot el regne. Al seu arxiu es conserven encara els documents originals en pergamí produïts a la Cancelleria Reial de Barcelona, malauradament, però, sense els segells o butlles reials, que han desaparegut, com es pot comprovar a la descripció dels dits documents al catàleg de manuscrits, inventariats amb els núms. 4, 5 i 6.

privilegis i llibertats, així com els bons usos i costums concedits pels seus avantpassats, citant-los expressament com establia la pràctica de celebració de Corts, als ciutadans, prohoms i habitants de la ciutat i regne de València. D'aquest jurament, el protonotari confeccionà un document en pública forma,[35] que es copià en el procés a continuació dels tres privilegis dels seus avantpassats que obligatòriament el nou rei havia de confirmar.

El jurament reial provocà un perllongat i vehement debat entre el braç militar, recolzat pel braç eclesiàstic, i el de les ciutats i viles reials a propòsit del privilegi de 1336, en què Pere el Cerimoniós es comprometia a no alienar ni separar de la corona cap dels llocs, viles o ciutats del patrimoni reial,[36] i, especialment, sobre el fet que el jurament reial sols implicava els furs de València i ignorava els furs d'Aragó que havien estat implantats per nobles i cavallers d'origen aragonès als seus senyorius i havien estat recollits a les respectives cartes de població. En les Corts de 1261, Jaume I ja havia reconegut els furs de València com a llei pròpia de tot el regne, intentant acabar amb la diversitat de legislacions producte del sistema de repoblació. Tanmateix, aquesta dualitat es mantindrà i provocarà constants conflictes que es manifestaran de manera reiterada durant les successives celebracions de Corts. Per superar el problema i estendre els furs de València a tot el regne, a les Corts de 1329, el rei Alfons el Liberal creà l'anomenada «jurisdicció alfonsina», amb la concessió de certs privilegis o compensacions als senyorius que abandonassen els furs d'Aragó i acceptassen els de València. La mesura, si bé atenuarà el problema, no evitarà que ara i adés l'antagonisme entre les dues legislacions aflore una vegada i altra.

A les Corts, el debat s'amplià amb la intervenció d'un bon nombre de titulars de senyorius nobiliaris que emeteren protests particulars pel jurament exclusiu per part del rei dels furs de València i la seua manca de compromís en acatar i defensar els furs d'Aragó sota els quals ells es regien. Els nobles afirmaven que aquesta parcialitat era un «greuge» per als seus territoris on «sia tots temps usat e són de fur d'Aragó» i que per tant no consentien «en la confermació e jurament que vós, senyor, entenets e volets fer e que hajats fet de furs, privilegis, usos, costums e stils de la governació e altres del regne de València, ni en furs feyts e fahedors», i exigien «que en aquells [els seus territoris] sien servats e sàuls tots furs e privilegis d'Aragó». L'objecció va ser secundada per l'infant Joan, germà del rei Alfons, qui havia rebut

¶ [35] I que també es conserva a l'Arxiu Municipal de València, inventariat al catàleg amb el núm. 7. ¶ [36] Es tracta del privilegi titulat als cartularis dels privilegis, coneguts com *Liber privilegiorum*, «Quod certa castra, ville ac loca regni non possint separari a corona regia». Josepa Cortés Escrivà, *Liber privilegiorum civitatis et regni Valencie. Edició crítica i estudi codicològic*, València, Universitat de València, 1987, tesi doctoral inèdita, vol. IV, doc. 426, pp. 958-963. El jurament pel rei del dit privilegi i la defensa del braç reial del seu compliment posava en entredit les alienacions de possessions del patrimoni reial, algunes en dates molt recents, a favor de membres dels braços militar i eclesiàstic.

en feu el gener d'aquell mateix any de 1417 la vila de Xèrica amb les aldees de Viver, Caudiel, Novaliches, el Toro, Pina i Barraques; per Alfons, duc de Gandia, com a titular de la baronia d'Arenós, situada a l'Alt Millars i que comprenia els castells d'Arenós i la Pobla d'Arenós;[37] per Frederic de Luna,[38] senyor de Paterna, Benaguasil i la Pobla de Vallbona; per Pere Lladró, vescomte de Vilanova, com a senyor de Xelva;[39] per Pere Eiximèn d'Urrea, senyor de la tinença d'Alcalatén;[40] per Ot de Montcada, [41] senyor de la baronia de Xiva; pel cavaller Joan de Vallterra[42] pels llocs de Castellmontant, Montanejos i Aranyol; per Pere Sabata,[43] senyor d'Argeleta; i pel cavaller Joan Roís de Moros, senyor d'Altura. El protest de Frederic de Luna, com a senyor de la ciutat de Sogorb, manifestà una nova prevenció, ja que en aquella ciutat «sien solament servats furs de València vells, fets per lo alt rey en Jacme, de bona memòria, e en altres furs no és stat consentit per senyors de la dita ciutat», en conseqüència no admetia la confirmació d'altres que no fossen els furs vells i exigia que el rei s'hi manifestàs expressament.

El braç reial, amb la ciutat de València al capdavant, assumint la seua condició de garant dels furs i privilegis de la ciutat i del regne, s'oposà decididament

¶ [37] Adquirida per herència de la seua mare Violant d'Arenós. Jaume Castillo Sainz, *Alfons el Vell, duc reial de Gandia*, Gandia, CEIC Alfons el Vell / Ajuntament de Gandia, 2012, p. 48. ¶ [38] Frederic de Luna, net il·legítim de Martí l'Humà i un dels aspirants a la corona en morir sense descendència el seu avi, va arribar a ser titular d'un extens patrimoni senyorial que s'estenia per la corona d'Aragó i el regne de Castella, i que al regne de València comprenia a més de la ciutat de Sogorb, i els llocs de Paterna, Benaguasil i la Pobla de Vallbona, la Vall d'Almonesir, Eslida, la Vall d'Uixó, Castro, Llíria i Xèrica. ¶ [39] El títol de vescomte de Vilanova i Xelva va ser concedit a Pere Lladró en 1390 per Joan I per l'ajuda rebuda en la guerra contra la invasió del Rosselló i l'Empordà per les tropes dels Armagnac. Carlos López Rodríguez, *Nobleza y poder político en el reino de Valencia*, València, PUV, 2005, p. 71. El senyoriu de Xelva l'havia adquirit uns anys abans, el 1386, per compra a Huguet de Bordils, juntament amb Sinarques i Toixa. Pere M. Orts i Bosch i Armand de Fluvià i Escorsa, «Lladró», *Gran Enciclopèdia Catalana*, en línia: <https://www.enciclopedia.cat/ecgec-0037477.xml>. ¶ [40] Els Urrea, família nobiliària d'origen aragonès, eren titulars del castell i alqueries de l'Alcalatén des de la conquesta per Jaume I en 1233. Carlos López Rodríguez, «Los Urrea y la revuelta de l'Alcalatén de diciembre de 1440», *Saitabi*, 45 (1995), p. 260. ¶ [41] Ot de Montcada, fill del baró d'Aitona, adquirí el 1391, en pública subhasta, la baronia de Xiva. Manuel Pastor i Madalena, *El cartulari de Xestalgar: memòria escrita d'un senyoriu valencià*, Barcelona, Fundació Noguera, 2004, p. 267; en el moment de la celebració d'aquestes Corts, la baronia de Xiva estava segrestada, des de 1415, per intervenció reial a causa de l'impagament de les pensions de censals a un bon nombre de creditors. Juan Vicente García Marsilla, «La intervención del poder real en los señoríos valencianos. El secuestro de Xiva y Castellnou (1415-1425)» en *El poder real en la Corona de Aragón. XV Congreso de Historia de la Corona de Aragón*, 2, Saragossa, 1994, pp. 207-218. ¶ [42] El castell de Montant, i les seues alqueries, va ser adquirit pels Vallterra en 1377. Juan Corbalán de Celis y Durán, «Los Vallterra en el Alto Palancia. Datos para su estudio», *Boletín del Instituto de Cultura del Alto Palancia*, 6 (1997), pp. 73-78. ¶ [43] Home de paratge, va formar part del Consell de la ciutat de València durant els darrers anys del segle XIV i les dues primeres dècades del segle XV, com a conseller, jurat, justícia i obrer de murs i valls. Rafael Narbona Vizcaíno i Sandra Bernabeu Borja, *Prohoms i cavallers de València. El Consell (1306-1516)*, València, PUV, 2021, pp. 876-877.

a la pretensió dels braços militar i eclesiàstic d'incloure al jurament reial els furs d'Aragó. L'estament reial recordà a la cort, i al rei, que quan Jaume I establí els furs de València com a única llei del regne ho feu amb el consentiment de tots tres estaments, i que aquests, des d'aleshores, havien jurat servar-los en les successives Corts, i que, fins i tot, els seus senyorius havien rebut alguns beneficis i privilegis, en referència a la jurisdicció alfonsina, en abandonar els furs d'Aragó i sotmetre's als de València. El debat finalitzà momentàniament quan el rei dictà una provisió salvant els drets de cadascun dels braços.

El mateix 1 de juliol, el rei designà el convent de Predicadors de València com a lloc de reunió de les successives sessions i proposà que, per a una millor resolució dels afers de la cort, fos elegit un nombre reduït de tractadors que, amb els nomenats pel rei, tractassen els negocis de la dita cort. La proposta de limitar el nombre d'assistents a les Corts i confiar la resolució dels afers a petites comissions va ser rebutjada pels braços per anar contra la pràctica i ordre observat en les Corts anteriors i el rei hagué de retirar-la afirmant que l'havia fet «a intenció de bé e no per ennovar res», i que «som contents sia servada la pràticha anticada».

Traslladada la cort al convent de Predicadors, el rei pronuncià un nou discurs, una segona proposició, aquesta vegada en català i, encara que també molt formulària, hi inclogué les aspiracions dels estaments: la reparació dels greuges ocasionats pel mateix monarca o pels seus predecessors i pels oficials reials, i explicà els seus motius per convocar-los:

> com en nostre novell regiment hajam trobat que totes les rendes del dit regne quasi són alienades en tant que nós bonament no podem provehir a sostenir nostre reyal stat ni altres coses fer a què som tenguts per nostra real dignitat, en les quals va molt a nostra honor e al bé e profit de nostres regnes e terres, per què us pregam que per quitar e reembre nostre patrimoni reyal e per sostenir nostre stat e de nostra casa, nos façats tal ajuda, que, migançant aquella, puxam, a llahor e glòria de nostre senyor Déu, honor nostra e proffit de vosaltres, nostre reyal stat sostenir e a nostres sotmeses justícia ministrar e aquells en pau conservar, segons se pertany.[44]

La contestació a la nova proposició reial la feu, ara seguint la tradició, el membre de major rellevància del braç eclesiàstic, el bisbe de València Hug de Llupià, el qual, mostrant la seua bona disposició a satisfer les pretensions reials, pronuncià un discurs que tenia com a tema *Iustitia regis, pax populorum*.[45] I el rei

¶ [44] *Procés del braç reial*, sessió del 5 de juliol de 1417, pp. 129-130. ¶ [45] El tema procedeix del tractat *De duodecim abusionibus saeculi tractatus*, en concret del novè abús «Rex iniquus», «el rei injust», tema molt popular a l'Edat Mitjana, que es difongué en principi a través de la *Collectio canonum Hibernensis*. L'anònim autor del tractat, un irlandès del segle VII, pren com a fonts la Bíblia, els Evangelis i textos patrístics. Siegmund Hellmann (ed.), *Pseudo-Cyprianus. De XII abusivis saeculi*, Leipzig, J. C. Hinrichs. Texte und Untersuchungen zur Geschichte der altchristlichen Literatur, vol. 34, 1909, p. 53.

respongué, seguint amb l'argument introduït pel bisbe Llupià, amb una reflexió sobre la justícia reial i l'obediència dels seus vassalls, «car per justícia e obediència se regien los regnes», en una disertació plena de referències a la *Sagrada escriptura*.[46]

Durant el mes de juliol, els braços elegiren per una banda els dotze examinadors dels greuges, quatre per cada estament, i s'acordà crear una comissió integrada per dotze tractadors, quatre per cada braç,[47] que s'encarregàs, juntament amb els diputats del General, d'avaluar les despeses que ocasionaren la investigació del successor a la corona i la reparació dels abusos perpetrats pel governador de València Arnau Guillem de Bellera durant l'interregne, i determinar-ne les compensacions pecuniàries. Qüestió que planejarà durant tota la celebració d'aquestes Corts, en especial als debats i a l'exposició dels greuges.

I, davant la insistència reial, acordaren concedir-li una subvenció de 3.000 florins, a compte del donatiu, per atendre les despeses urgents de la seua casa,[48] amb la condició que els greuges fets durant la cort «fossen reduhits de fet a justícia» i que els «fets fischals cessasen durant la present cort». Després d'una negociació entre la comissió integrada pels representants dels estaments i del consell reial, s'arribà a l'acord d'esmenar els greuges ocasionats durant la cort i cessar els fets fiscals únicament durant el mes d'agost.

2. *Els greuges*

Els darrers dies de juliol els estaments, reunits a la sala capitular del monestir de Santo Domingo, presentaren per escrit al monarca els greuges, acte que exigia un alt grau de solemnitat, amb el rei presidint des del siti reial i els tres braços ordenats al seu davant: el braç eclesiàstic a la dreta, el braç militar a l'esquerra i el braç reial enfront.[49] Els greuges havien estat registrats en sis quaderns: els comuns a tots els braços, els que afectaven els estaments eclesiàstic i militar, els conjunts dels

¶ [46] El braç reial i el braç militar presentaren la seua contestació a la nova proposició per escrit, però a cap dels processos es va transcriure el seu contingut. Tampoc es va copiar la resposta del rei als braços, encara que al procés del braç eclesiàstic s'hi sintetitza el seu fons. ¶ [47] El 9 de juliol s'augmentà a sis per cada braç. ¶ [48] El procés del braç eclesiàstic recull amb major detall el debat entre els tres estaments per acordar la quantitat del donatiu. El braç eclesiàstic proposà la suma de 3.000 florins, però després del debat amb el braç reial la rebaixaren a 2.000. Comunicat l'acord al braç militar, aquest considerà que «atenent la necessitat del senyor rey» la seua intenció era concedir-li 3.000 florins, quantitat que fou finalment aprovada per consens. ¶ [49] A més, els membres de cada braç seien de manera jeràrquica, en un ordre preestablert i admès des de temps immemorial. En aquestes Corts, la vila de Castelló de la Plana protestà perquè el seu síndic havia estat posposat al de la vila d'Oriola. La protesta es presentà en forma de greuge particular de la vila de Castelló: «ara ajats fet seure lo missatger de la vila de Oriola aprés la vila de Algezira preposant aquell al dit missatger de la vila de Castelló en les dites coses, e açò és mudar lo dit orde e costum antiga, en gran lesió e menyspreu de la dita vila de Castelló, la qual, totstemps, fonch primera segons orde de les dites Corts com en orde dels privilegis de no alienar les viles reyals». Un perjuí que es perpetrava des de les Corts del rei Ferran. *Procés del braç reial*, pp. 245-246.

braços reial i eclesiàstic, i, de manera individual, els del braç reial, els del braç eclesiàstic i els del braç militar, a més dels que de manera particular presentaren ciutats, viles i llocs reials, o, també, alguns titulars de senyorius eclesiàstics o nobiliaris.[50] L'examen per part de cadascun dels estaments dels greuges exposats per la resta de braços propicià la presentació de protests a la totalitat, o a greuges singulars, pels eventuals perjudicis que la seua admissió els pogués ocasionar.[51]

Per acord del rei i dels braços es procedí a la creació de la comissió d'apuntadors que havien d'examinar-los i donar-hi reparació. La presentació de la nòmina designada per part del rei, que estava constituïda majoritàriament per membres del Consell reial,[52] provocà la protesta unànime de la cort per la inclusió en ella del batlle general Joan Mercader. Els braços al·legaren que Mercader era el causant de molts dels greuges exposats i demanaren que no formàs part de la comissió i, a més, que fos remogut del seu càrrec. Cap de les dues exigències no va ser atesa pel monarca, que mantingué Mercader al cap de la batllia general i com a membre de la comissió d'examinadors dels greuges, convertint així en jutge un dels «ofensors».

Mentre que el braç de l'Església[53] i el reial[54] acordaren ràpidament els noms dels seus examinadors, els de l'estament militar s'embarcaren en una discussió interna sobre la nòmina a proposar.[55] Disputa que presagiava les constants desavinences que protagonitzà el braç militar al llarg de la cort.

2.1 Greuges comuns dels tres braços

La presentació de greuges pretenia aconseguir la reparació d'excessos i vexacions comesos per oficials reials, tant pels que exercien en aquell moment com pels titulars de regnats anteriors. També molts anaven dirigits directament a actuacions reials: contra el nomenament de certs funcionaris o provisió de certs càrrecs contra disposicions dels furs, protests per qüestions de preeminència, venda de

¶ [50] Els quaderns o memorials de greuges van ser transcrits als processos, excepte el presentat conjuntament pel braç eclesiàstic i reial, que cap dels dos braços l'inclogué. Com ja s'ha dit, el procés del protonotari no recollí cap dels quaderns de greuges. ¶ [51] El braç militar presentà una cèdula en què perseverava en la seua defensa dels furs d'Aragó, tot afirmant que «no consent en capítols alcuns que·s donen per lo braç eclesiàstich ni per les ciutats e viles reyals, en universal ni en singular, tant com sia o puxen ésser prejudicials al dit braç militar e singulars de aquell, ne tant com puxen fer prejuhí als lochs qui són de fur d'Aragó e pobladors de aquells». *Procés del braç eclesiàstic*, p. 535. ¶ [52] Incloïa l'arquebisbe de Tarragona Pere de Sagarriga, el governador de Catalunya Guerau Alemany de Cervelló, Joan de Luna, Joan d'Íxer, Joan Ferrandis d'Heredia, Berenguer de Bardaxí, el vicecanceller Joan de Funes, el tresorer reial Ramon Fiveller, el jurista Domingo Mascó, el batlle general del regne de València Joan Mercader, el jurista Pere Basset i l'escrivà de ració Gabriel Navarro. ¶ [53] Els examinadors eclesiàstics foren el bisbe de València Hug de Llupià, el mestre de Montesa Romeu de Corbera, el prepòsit de la Seu Ramon de Centelles i fra Antoni de Tolosana, claver de Montesa. ¶ [54] El braç reial presentà com a examinadors quatre juristes: Guillem Saera, Joan Ferrando, Joan Palma i Francesc Feliu. ¶ [55] El braç militar nomenà com a examinadors, finalment, els nobles Francesc de Vilanova i Eiximèn Pérez de Calataiud i els cavallers Joan de Vallterra i Jaume d'Artés.

càrrecs i, especialment, per alienacions o donacions del patrimoni reial a membres de l'estament militar i eclesiàstic.

Els primer greuge, presentat de manera conjunta pels tres braços, denunciava el fet que tant Alfons com el seu pare, en la seua intitulació, havien anteposat el títol de rei de Sicília al de rei de València, cosa que estava en contradicció amb el privilegi de Jaume II atorgat a Tarragona el 14 de desembre de 1319. Exigien que, en la intitulació reial, immediatament després del títol de rei d'Aragó constàs el de rei de València. El rei no acceptà el greuge argumentant que ell s'intitulava amb el mateix ordre que ho feien els seus avantpassats des de Jaume II, i de fet així ho continuà fent al llarg del seu regnat.[56]

En conjunt els greuges comuns denuncien, majoritàriament, actuacions abusives dels oficials reials, notablement del batlle general, que permetia o denegava arbitràriament el comerç de certes mercaderies, cobrava impostos sense tenir-ne dret, s'immiscia en causes pertanyents als justícies civils o criminals de les ciutats, viles o llocs reials i permetia als moros la lliure mobilitat pel regne i comerciar fora de les seues fronteres;[57] o del governador general o dels seus subalterns per les ingerències en judicis ordinaris fora de la seua jurisdicció; o dels funcionaris o càrrecs de l'administració, als qui imputaven corrupteles o mala praxi, com per exemple dels escrivans de la cort de la governació o del justícia que cobraven als particulars per serveis inclosos ja en el sou de funcionaris. Els greuges fan referència també a regiments anteriors, com els perpetrats pel rei Ferran, en especial certs nomenaments improcedents, com el d'Antic Almogàver com a alcaid del castell d'Oriola, que no era natural, ni habitant, ni hereter al regne de València, condicions indispensables per a ocupar el càrrec, o el del castellà Francisco Martínez de Angulo com a cònsol de la mar, ofici que, per disposició del rei Martí, no podia ser ocupat per estrangers. La repressió exercida per part d'oficials reials contra els valencians que protestaren quan Ferran retirà, en nom dels seus regnes, l'obediència al papa Benet XIII, és també presentada com un greuge pels tres braços.

Cal destacar, finalment, dues peticions incloses entre els greuges comuns: per una banda, l'exigència que els registres dels processos de Corts valencianes fets pel protonotari es custodiassen a l'Arxiu del Real de València —no a l'Arxiu Reial de Barcelona, com era preceptiu— i la creació del càrrec de mestre racional privatiu del regne de València. Ambdues foren refusades pel monarca argumentant que convenia que els processos fossen a Barcelona: «car l'original cové que sia en

¶ [56] En efecte, Jaume II, durant el seu domini sobre l'illa de Sicília, anteposà el títol de rei de Sicília –i també el de rei de Mallorca– al de rei de València, i així ho feren també els seus descendents. ¶ [57] Al greuge s'afirma que les mercaderies dels moros són franques en terres de moros, mentre que els cristians veuen gravades les seues amb impostos; a més, aquells difonen secrets del regne, i per tal raó demanen que, «segons ley divinal e humanal, no degen ésser sostenguts en vostra senyoria sinó perquè aquells cultiven les terres e no per mercadejar, specialment en terra de moros». *Procés del braç reial*, p. 182.

la cort del dit senyor, qui, per per moltes causes, occorrents contínuament, ho ha a fer regonèxer, e que lo offici del prothonotari [és] qui deu tenir los dits processos», i respecte a crear un mestre racional del regne de València el monarca recolzà la seua negativa puntualitzant que «mestre racional és offici de casa del senyor rey e no del regne o principat». Tanmateix, a les Corts següents, les de 1419, el rei claudicà davant un quantiós donatiu, i s'aprovaren ambdues pretensions que implicaren la creació d'un nou oficial reial i la gestació de l'Arxiu del Regne de València.[58]

2.2 Greuges del braç reial

L'actuació del braç reial a les Corts tenia com a objectiu principal preservar la integritat del patrimoni reial i vigilar l'aplicació general dels furs de València.[59] Per aquesta raó, molts dels greuges presentats per les ciutats i viles reials denuncien les alienacions de béns o drets reials, fets contra disposicions de furs o privilegis, i que en ocasions es remunten al rei Pere el Cerimoniós. Una bona part dels greuges argüits pel braç reial reproven els actes arbitraris, il·legals o despòtics de certs oficials reials en l'exercici de les seues atribucions, en especial el batlle general, càrrec ocupat en aquell moment per Joan Mercader, contra el qual dirigiran quasi una quarta part dels seus greuges. Les acusacions contra Mercader incloïen, entre altres, l'apropiació de certes penes pecuniàries imposades pels justícies locals; l'obstrucció a cobrar imposicions als legítims titulars (carnatge, gabella, morabatí, peita, etc.) o, per contra, l'exigència de certes contribucions als exempts (cena, coronació, peatge, almodinatge, delme, quint del delme, ajudes de guerra, etc.); la ingerència en el funcionament dels consells municipals i les corts dels justícies municipals, fins i tot elegint ell mateix els membres del consell municipal, com va fer a Xàtiva.

¶ [58] Aquest acord de 1419 va ser vivament criticat, unes dècades més tard, per Pere Miquel Carbonell, arxiver reial, que manifestà la seua contrarietat per una mesura que havia trencat la unitat de l'arxiu reial: «Per quant sens bona causa, sinó ab passions e favors mundanes, han fets archius en prejudici de aquest real archiu situat per los sereníssims reys d'Aragó en la present ciutat de Barcelona com a principal e més insigne ciutat de les altres, e hon los dits reys han cregut tenir e pus guardats los registres e scriptures reals faents per llurs grans senyories, pobles e terres, e per ço hi faeren fer armaris, uns per Aragó e València, altres per Catalunya, e altres per Mallorques, e altres per Sardenya e altres illes e terres, tots en gran ordre», i es declarà en rebel·lia davant l'ordre de fer còpies de certs documents destinats als nous arxius territorials: «Yo, Pere Michael Carbonell, archiver del rey nostre senyor e notari públich de Barcelona, *una et insolidum cum Francisco Carbonello, filio, connotario et coarchivario meo*, ab bon perdó dels legidors, no delliber perdre molt temps en scriure e fer memorials per dits regnes e terres dismembrades d'aquest reial archiu. E així *super eis, non servato ordine, brevi me expediam* e majorment que son mal pagat de la quitació que·m pertany per dit offici de archiver e de scribà de manament». Publicat per Rafael Conde y Delgado de Molina, «Una discutible decisió arxivística del segle XV», *Lligall. Revista catalana d'Arxivística*, 8 (1994), p. 17. ¶ [59] Al greuge XVII, el braç es manifesta contra l'ús del fur d'Aragó en certes parts del regne: «per diverses e molts furs e privilegis tot lo regne de València deja ésser sots una ley e hun fur, ço és, fur de València, [...] com a ley universal». *Procés del braç reial*, p. 199.

L'altre oficial reial objecte de recusació serà el governador general del regne, i els seus lloctinents, per no servir personalment l'ofici ni residir al seu territori, cosa especialment greu en les zones frontereres; subrogar el seu ofici; exercir funcions incompatibles amb el càrrec; o fer pagar imposts als exempts. Finalment, els greuges del braç reial aniran dirigits contra l'antic —i ja difunt— governador general Arnau Guillem de Bellera, el qual, en temps de l'interregne, entrà amb les seues hosts a Castelló terroritzant la població, que fugí en massa, i s'apoderà de béns per valor de 6.000 florins, i atacà Morella i les seues aldees, on capturà un botí avaluat en 94.000 florins.

Per altra banda, el braç reial intentarà, sense aconseguir-ho, per via de greuge, fer desaparèixer la moreria de l'interior de la ciutat o, en tot cas, cloure-la dins una muralla amb un únic portal i sense cap finestra que aguaitàs als carrers cristians, i prohibir la tafureria.[60]

2.3 Greuges del braç eclesiàstic

Els greuges al·legats per l'estament de l'Església estaven motivats per les exigències als seus vassalls, per part d'oficials reials, contra diversos privilegis que els concedien l'exempció de demandes com nou regiment, coronació, matrimonis reials, host i cavalcada, etc.; per l'apropiació per part dels oficials reials de drets i rendes eclesiàstics; per l'ocupació de la jurisdicció de l'orde de Montesa per part del batlle general o el lloctinent de governador; per les vexacions que cometien altres oficials reials com el lloctinent de governador amb els vassalls de Montesa o els seus oficials; o pels conflictes originats per la concurrència de jurisdiccions en un mateix territori, per l'exercici antagònic de les jurisdiccions reials i senyorials, com passava a la vila d'Onda, cosa que provocarà un bon nombre de greuges contra el justícia reial de la vila.[61]

2.4 Greuges del braç militar

La bèstia negra del braç militar, com també ho era per als braços reial i eclesiàstic, fou el batlle general Joan Mercader, que pertorbava les possessions dels

¶ [60] El rei acceptarà únicament la prohibició de la tafureria i l'estendrà a tota la ciutat i al regne, tant entre els moros com entre els cristians.

¶ [61] En la carta pobla atorgada per Jaume I a la vila d'Onda en 1248 es ratifiquen les donacions rebudes i les franqueses com a vila reial, el monarca es reté els monopolis de carnisseria, forns, molins, banys, mercat, tintoreria i obradors, i imposa un justícia i un batlle com a agents seus. L'any 1280 s'efectuà un intercanvi: la vila d'Onda passà a l'orde de Sant Joan de l'Hospital, encara que el rei es retingué el mer imperi, i Amposta passà a ser vila reial, amb la qual cosa Onda es trobà amb una jurisdicció civil regida per un justícia de l'orde i un justícia nomenat pel rei per a les causes del mer imperi. Aquesta situació es mantingué amb l'orde de Montesa, excepte en els petits intervals durant els quals la vila passà al patrimoni reial. Enric Guinot Rodríguez, «Un precedent en la recuperació del patrimoni reial al País Valencià: la jurisdicció d'Onda, 1393», *Saitabi*, 36 (1986), pp. 145-146.

membres de l'estament: impedia a la reina Iolant exercir els seus drets sobre l'Albufera i altres indrets del regne que li pertanyien i no respectava les franqueses dels vassalls de la reina. I la mateixa queixa o semblants expressaran altres membres de la noblesa com el duc de Gandia, Jofre de Tous, Ramon Boïl, Pere d'Artés o Lluís de Castellví. El conflicte per la coexistència dels furs d'Aragó i els de València es manifestarà als greuges de l'estament militar, notablement en enfrontaments amb els oficials de la ciutat de València, com el que denunciava el senyor de Manises Felip Boïl. El senyor de Manises s'havia acollit a la jurisdicció alfonsina en renunciar al fur d'Aragó i en compensació se li havia atorgat el mer i mixt imperi, l'exercici del qual era contradit per la ciutat de València, per la qual raó, si no era garantit el seu dret, amenaçava amb posar-se de nou sota el regiment del fur d'Aragó. Però també els greuges en ocasions es remunten a regnats anteriors, com el que adduïa Vidal de Vilanova, que havia comprat la Foia de Bunyol a Jaume d'Urgell i abans de prendre'n possessió el rei Ferran donà sentència de rebel·lia contra aquell i incautà els seus béns.

3. El donatiu

L'elecció dels tractadors que havien d'estimar el volum del donatiu final suscità també diverses controvèrsies. En un primer moment, s'acordà que el nombre de components fos de divuit, però la comissió acabà estant constituïda per trentasis, dotze per cada braç. Mentre que els braços eclesiàstic i reial nomenaren els seus representants ràpidament, la designació dels delegats de l'estament militar tornà a desvetllar les desavinences entre els seus membres, que s'alineaven en dues faccions discrepants, no únicament per la nòmina dels seus representants, sinó també en la manera d'elegir-los: una facció es declarà partidària de deixar-ho en mans d'una petita comissió, com ja s'havia fet en les Corts del rei Ferran celebrades a València en 1415, mentre que l'altra pretenia que es fes per veus, és a dir, que participassen en la votació tots els integrants de l'estament militar.[62] Ambdues faccions coincidiren, però, a acceptar com a tractadors l'infant Joan, germà del monarca, i Alfons, duc de Gandia, els membres més preeminents del braç, i convingueren que cada una de les dues «opinions» n'elegís cinc i així completar el nombre de dotze. En lliurar les propostes, una de les parts, l'encapçalada per Berenguer de Vilaragut, presentà una cèdula amb el nom de cinc tractadors, però l'altra designà tots els deu tractadors que faltaven, sense respectar el dret de l'altre bàndol a proposar-ne també cinc. El conflicte fou resolt pel rei acceptant la proposta dels 12 tractadors presentada per la facció del duc de Gandia.[63]

¶ [62] *Procés del braç reial*, sessió del 9 d'octubre de 1417, pp. 329-331. ¶ [63] *Procés del braç reial*, sessió del 9 d'octubre de 1417, p. 333; i sessió del 16 d'octubre de 1417, pp. 340-343.

La discussió del volum del donatiu i la seua aprovació estava condicionada al reconeixement per part del rei dels greuges i la seua reparació. A finals de juliol de 1417, abans fins i tot de la presentació per part dels estaments dels greuges respectius, la cort, davant de la peremptòria demanda reial, va concedir-li la suma de 3.000 florins a compte del donatiu final. I mentre l'estament militar discutia sobre qui i com havien d'elegir els dotze tractadors que havien de formar part de la comissió que havia de determinar la proferta o donatiu, el 12 d'octubre de 1417 el rei demanà, a través de Guerau Alemany de Cervelló i altres membres del seu consell, una nova subvenció, com l'anterior a compte de la suma final.

La negociació del donatiu entre els braços començà, segons el procés eclesiàstic, un poc més tard, el 9 de novembre.[64] Reunits els tractadors del donatiu, uns eren de l'opinió que l'assumpte no es tractàs fins que tots els greuges fossen reparats; altres volien que cada braç deliberàs separadament, i els restants, que acordassen ja el donatiu amb condició que el rei proveís certs greuges en la forma acordada. Per acabar amb els debats entre els estaments, el braç militar proposà elegir una petita comissió que pogués cloure la cort «ab bona avinença e concòrdia». L'opinió del braç reial era que els tractadors proposassen una quantitat suficient com a donatiu de manera que el rei no la pogués rebutjar, però que anàs acompanyada de les peticions de la cort. Per altra banda, no era partidari d'esperar que es donàs satisfacció a tots els greuges, ja que, «si en examinar los greuges se metien, d'aquest hun any no y serien fora». Moció aprovada per la resta de la cort amb la condició que la proposta als consellers del rei fos molt cautelosa i amb les condicions ben especificades.

Reunits novament els tractadors, es procedí a expressar cada un la seua opinió. Romeu de Corbera, mestre de Montesa, suggerí, en nom propi, una proferta de 50.000 florins, proposta a la qual se sumà el duc de Gandia. Però Guillem Saera, també parlant per si mateix, proposà la suma de 200.000 florins, a fi que el rei pogués desempenyorar el patrimoni reial alienat. Interpel·lat, el bisbe de València manifestà que el rei Alfons fos subvingut com ho fou el rei Martí. Probablement es referís al donatiu acordat a les Corts que començaren el 1401 i es perllongaren fins el 1407, en les quals, en 1404, s'acordà concedir al rei 120.000 florins a pagar en sis anys consecutius, a raó de 20.000 florins anuals.[65] Arribats a aquest punt, els tractadors, veient que si cadascú havia de dir la seua opinió la reunió es faria eterna, acordaren retirar-se i deliberar per estaments i que després fos triada la millor proposta. El braç eclesiàstic i el reial coincidiren a fer un donatiu de

¶ [64] El procés del braç reial no registra les discussions i negociacions sobre la suma final del donatiu, únicament recull les concessions de subvencions durant la celebració de les Corts.

¶ [65] M.ª Rosa Muñoz Pomer, *Orígenes de la Generalidad Valenciana*, València, Generalitat Valenciana, 1987, p. 125.

100.000 florins, amb dues condicions: que s'usaren per a quitar el patrimoni reial alienat i que Joan Mercader, perpetrador de molts dels greuges de la cort, fos desposseït del càrrec de batlle general. El rei rebutjà destituir Mercader sense prèviament fer una investigació sobre els fets denunciats pels estaments i en conseqüència la cort diferí la resposta sobre la proferta. Davant la indecisió dels estaments, el rei els comunicà que encara que entenia «haver ben proveït los greuges», intentaria millorar-los.

La petició fou reiterada a mitjans del mes de desembre recordant a la cort que ja feia molts mesos que estava a València assistint a les sessions de Corts, que els 3.000 florins de la primera subvenció ja s'havien esgotat, i que s'acostaven les festes de Nadal, en les quals les despeses de la casa reial se solien quadruplicar. El 20 de desembre se li assignen 6.000 florins, en prorrata del donatiu final, que li foren lliurats pel General. Durant les festes de Nadal, la cort deixà de reunir-se i malgrat que les sessions es reprengueren el 3 de gener, el debat sobre la quantitat del donatiu no començà de nou fins el 21 de gener de 1418.

Després de mesos de negociació, a finals de març s'acordà un donatiu de 189.000 florins, destinat sobretot a redimir el patrimoni reial alienat.

4. *La cloenda de les Corts i la creació de la Generalitat*

En la llarguíssima sessió de clausura celebrada el 22 de març de 1418, iniciada al migdia i tancada a les 10 de la nit, es publicà el document de la proferta o donatiu, que, a més de la quantitat acordada, incloïa una sèrie de capítols que configurarien la futura Diputació del General i significarien el naixement de la Generalitat. En contrapartida al substanciós donatiu de 189.000 florins[66] acordat per les Corts, els braços aconseguiren, a més de la reparació de molts dels greuges presentats, per una banda que els oficials i càrrecs que regien les *generalitats* tinguessen una presència permanent en renovar-se de manera trienal, i, el que és més important, que aquests càrrecs fossen elegits exclusivament i directa pels braços,[67] de manera paritària, sense cap intervenció del rei ni de cap representant reial, com el governador general o els seus portantveus, i sense esperar a la convocatòria a Corts.

La qüestió degué ser tractada i discutida durant les sessions de Corts, però els processos no ho registren. Al del braç reial no hi apareix cap referència, únicament al procés del braç eclesiàstic s'alçà acta d'un debat que es produí el dissabte 12 de febrer de 1418 entre tots tres braços sobre la duració del càrrec de diputat i

¶ [66] En els quals estaven compreses totes les sumes que de bestreta li havien estat entregades successivament: 9.000, 20.000 i 10.000 florins. En total, 39.000 florins que se li havien avançat en diversos conceptes i en diferents dates. Els terminis en què es va pagar la resta del donatiu, i que es feren efectius entre el 26 de març i el 2 de juny de 1418, estan registrats en ARV, Generalitat. *Clavaria*, 683, ff. LX-LXVIIII.

¶ [67] En aquesta primera elecció ho foren pels braços, però en les futures eleccions ho serien por cooptació.

sobre les provisions reials als greuges. Reunits per separat, els braços es transmeteren les respectives opinions. La iniciativa de plantejar la qüestió i la proposta que els diputats fossen renovats cada tres anys procedí del braç militar i fou ben rebuda per la resta de braços, que prometeren estudiar-la:

> Los quals, estants justats en lo appartament acostumat e parlants dels affers de la present cort, fon-los tramesa missatgeria per part del braç militar contenent en effecte que·l dit braç militar havia delliberat que los diputats del General, per rahon del donatiu fahedor per la present cort, se devien mudar, e que·s mudassen de III en III anys; axí mateix, que·ls paria que deguessen entendre en apunctar les gràcies e ordinacions que havien mester del senyor rey, en manera que la cort anàs avant. A les quals coses proposades lo dit braç eclesiàstich se retench delliberació.
>
> E de present, partits del dit braç los missatgers del braç militar, foren rahonades les dites coses entre lo dit braç e, parlants per vots, fon apunctat e concordat que eren del acort dels cavallers, ço és que·ls diputats se mudassen, però que a l'altre cap que de III en III anys se mudassen ne volien haver major delliberació. Sobre lo fet d'entendre en les gràcies e ordinacions que mester havien, que·ls plahia d'entendre-hi, e de fet digueren que y fossen los qui ja hi eren elegits, ço és lo senyor bisbe de València, lo senyor bisbe de Tortosa, lo senyor maestre de Montesa e mossèn lo comanador de Montalbà. E de present intimaren les dites coses al braç reyal, lo qual fon d'aquest acord mateix.[68]

Des de 1362, la comissió que s'encarregava de la recaptació de l'impost de *generalitats* per a subvenir el donatiu reial era nomenada pel rei al si de les Corts i es dissolia una vegada assolida la comesa. En la sessió de clausura de les Corts de 1417-18, cessaren els diputats i oficials antics de la Diputació del General que havien estat elegits pel rei Martí amb el concurs de la cort, i es procedí a elegir-ne de nous,[69] de manera paritària entre els estaments i per a un període de tres anys, renovables per cooptació.[70] A la proferta s'ordenà:

> sien elets novellament officials qui regeixquen axí tots los fets del General antich com los fets de les generalitats de la present proferta, e de present sien elets sis dipputats, és a saber, dos de cascun braç, per los quals sis dipputats, e no per vós, senyor, ne per vostre governador general o portantveus de aquell ne per algun altre official vostre o seu, la present proferta e totes e sengles coses que (a) aquella se pertanyen e poden o poran pertànyer sien administrades, fetes e complides ab acabament.[71]

Es proclamaren un total de sis diputats: pel braç de l'Església, el bisbe de València Hug de Llupià i el mestre de l'orde de Santa Maria de Montesa i de Sant Jordi fra Romeu de Corbera; pel braç militar, Alfons, duc de Gandia, i el cavaller Lluís Carbonell; i pel braç reial, el ciutadà de València Bernat Joan, major de dies, i el notari Bernat Costejà, veí de la vila d'Alzira, ambdós síndics a les Corts.

¶ [68] *Procés del braç eclesiàstic*, sessió del 12 de febrer de 1418, p. 743. ¶ [69] La discussió tingué lloc la vespra de la clausura, en la sessió del 21 de març de 1418. *Procés del braç eclesiàstic*, p. 757. ¶ [70] Aquest primer període finalitzà el dia de Nadal de 1422 i a partir d'aquest dia les noves eleccions se celebraven en aquesta mateixa data. ¶ [71] *Donatiu*, p. 803.

En la mateixa sessió es nomenà l'aparell burocràtic que havia de sustentar l'acció de la Diputació, integrat per clavaris, administradors de les *generalitats*, comptadors, oïdors i definidors dels comptes, elegits entre els participants en les Corts. Per al càrrec de clavaris es designà, pel braç eclesiàstic, Pero Ferrandis d'Íxer, comanador de Montalbà de l'orde d'Uclés; pel braç militar, el cavaller Joan de Santfeliu; i pel braç reial, el jurat i síndic de la ciutat de València Daniel Mascarós. Al representant de la ciutat de València, emperò, se li atorgà un rang superior, en confiar-li la custòdia dels diners, la comptabilitat i la cura dels llibres de clavaria, convertint-lo en un veritable tresorer.[72] Es regularen els diferents procediments comptables i documentals, així com el pagament de despeses i salaris.[73] Com a administradors de les *generalitats* s'elegiren el canonge de la Seu de València Gil Sànxez Munyoç, pel braç eclesiàstic; el cavaller Jaume Romeu, pel braç militar; i l'advocat i síndic de la ciutat de València Bernat Abrí, pel reial. I per ocupar els oficis de comptadors, oïdors i definidors dels comptes dels diputats i clavaris s'escolliren, pel braç eclesiàstic, fra Berenguer Domenge, comanador major de Montesa, i el prevere Jaume Roca, de l'orde de Calatrava; pel braç militar, Jaume Escrivà, menor, i Joan Pardo de la Casta; i pel braç de les ciutats i viles reials, el doctor en lleis Joan Ferrando, síndic de la ciutat de València, i Genís Silvestre, síndic de la vila d'Oriola. S'establí la ciutat de València com a seu de la institució. Es nomenà escrivà de la dita Diputació el notari Francesc Escolà, que en aquell moment era escrivà del consell de la ciutat de València i havia exercit, durant les presents Corts, com a escrivà de l'estament reial. Es va regular el sistema d'elecció per a les succesives renovacions dels càrrecs i oficis i es definiren les seues competències o atribucions[74] i es preveié la substitució dels que podien morir o renunciar durant el trienni d'exercici. També es disposà que els diputats tinguessen al seu servei i al de la Diputació del General procuradors, notaris, porters, saigs i qualsevol altra persona necessària per a resoldre els afers de la institució. S'establiren els salaris pel seu treball: 1.000 sous anuals els diputats; 500 sous els clavaris dels braços eclesiàstic i militar; i 2.500 el del braç reial en atenció a la seua major responsabilitat i treball; els comptadors i els administradors, 500 sous. S'estipularen les dietes per a compensar les eixides

¶ [72] El seu sou serà cinc vegades el dels seus col·legues: 500/2.500 sous. ¶ [73] Els clavaris sols atendran els albarans expedits pels diputats amb els tres segells dels braços i registrats per l'escrivà de la Diputació; s'estableix que per a pagaments d'una quantia inferior als 22 sous no cal fer albarà, i serà suficient una cèdula autògrafa feta per l'escrivà per manament verbal dels diputats. Els clavaris retran compte de la seua administració dins dels sis primers mesos següents a la finalització de l'any comptable, per tant entre Nadal i Sant Joan. ¶ [74] S'estableixen les penes per sancionar els deutors del General i els diputats o funcionaris que retindran diners de la institució, penes que oscilaran entre la incautació dels béns del deutor i la pena de decapitació, passant per la inhabilitació en oficis reials mentre dure el deute. Els diputats, assessorats per juristes o altres consellers, seran els encarregats de resoldre qualsevol dubte respecte als capítols que regulen la Diputació del General.

fora del terme de València: 22 sous dins del regne i 30 sous fora del regne.[75] El privilegi dels diputats de comptar amb un jurista com a assessor o conseller per auxiliar-los en l'exercici del seu ofici augmentà encara més la complexa nòmina d'oficis i col·laboradors.[76]

La condició d'òrgan permanent, l'elecció al marge de la voluntat del rei de convocar Corts, i el sistema de renovació per cooptació li atribuí una certa independència, una certa autonomia en el seu funcionament i, probablement, una major eficàcia en la seua gestió.[77]

Immediatament després de la finalització de les Corts i elegida la nòmina política i l'aparell burocràtic de la nova institució, s'iniciaren els tràmits per a dotar-la d'una seu permanent on disposar de llocs adients de reunió i decisió, d'espais per a la maquinària administrativa i dependències on conservar els registres escrits que en guardaven memòria.[78]

La primera reunió dels nous diputats del General se celebrà al dia següent de la cloenda, encara a la seu de la Confraria de Sant Jaume, alguns d'ells representats per procuradors, en la qual s'elegiren com a assessor i advocat Guillem Saera, llicenciat en lleis, i com a porter, Bernat Bonshoms.[79] En dies successius, els diputats completaren la nòmina del personal al servei de la Diputació: el 8 d'abril s'elegí el notari Lluís Guerau com a escrivà de l'administració del General, amb les mateixes condicions que tenia el seu antecessor, el notari Bernat Vallseguer.[80]

¶ [75] Però per venir o residir a València no es rebia cap compensació. ¶ [76] S'habilità els diputats perquè poguessen pagar un salari als seus subordinats pels seus treballs. ¶ [77] En diferents punts de la proferta es fa referència a aquesta independència, en especial al punt 19: «Ítem, que vós, senyor, ni vostre primogènit ni vostre governador o altre qualsevol official, per gran poder que haja, no us puxats, puxa ni puxen entrametre de les coses en la present proferta contengudes ni de les coses toquants a aquella, que seran feytes per los dits diputats, clavaris, administradors o comptadors, ni per qualsevol d'aquells ni de les execucions, coses, causes o pleyts incidents, emergents o deppendents de la present proferta o aquelles toquants en qualsevol manera per via de simple querela o de appel·lació o recors, justs o injusts, ni en altra qualsevol manera». *Procés del braç eclesiàstic*, p. 808. ¶ [78] Poc després de la seua constitució com a òrgan permanent, la Diputació del General començà a reunir-se en una casa llogada al noble Eimeric de Centelles. Més tard, en 1421, es traslladà a una casa del carrer de Cavallers propietat del notari Jaume Desplà, primer en règim de lloguer i més tard adquirida en propietat, casa que constituiria el nucli a partir del qual es va construir l'actual Palau de la Generalitat. Juan Vicente García Marsilla, «Una casa para la Diputación. Las inversiones en el Palau de la Generalitat y la gestión económica de su proceso constructivo», en Antoni Furió i Juan Vicente García Marsilla (eds.), *La Veu del regne. 600 anys de la Generalitat Valenciana, 3. La Generalitat Valenciana. Espais i imatges de la Generalitat*, 2020, pp. 56-57. ¶ [79] ARV, Generalitat. *Libre de diverses ordinacions fetes per los diputats del General del regne de València*, 2.963, f. 7. Hi ha una edició facsímil i transcripció d'una part del volum feta per Ramon Ferrer, Jesús Villalmanzo i Sergio Urzainqui, *Libre de diverses ordinacions fetes per los diputats del General del Regne de València*, València, Generalitat Valenciana, Conselleria de Cultura, Educació i Esport, 2007. ¶ [80] ARV, Generalitat. *Libre de diverses ordinacions… cit.*, f. 11.

En la mateixa sessió de clausura el rei s'avingué a crear una comissió, tal com s'havia demanat de manera insistent al llarg de la cort, admetent que «per la utilitat del dit regne e per observar bona amistat, pau e repòs en aquell sia molt necessari e expedient que totes les dites coses sien examinades e liquidades a bona fe, cessant tota rigor, primor e subtilitat de dret». La comissió elegida, integrada per diputats del General i representants dels tres braços, tenia com a missió determinar les despeses fetes en la investigació sobre a qui pertanyia la successió de la Corona —en especial la celebració dels dos parlaments— i establir les sumes de diners del General que el governador general de València Arnau Guillem de Bellera s'havia apropiat indegudament durant l'interregne.[81]

5. *La promulgació dels furs*

L'autèntica conclusió de les Corts, el seu colofó, era la promulgació dels furs, una vegada acordat i concedit el donatiu al rei. Els furs que s'aprovaren en aquestes primeres Corts del rei Alfons eren en part furs nous, alguns producte de les demandes de reparació de certs greuges presentats pels estaments durant la celebració de les Corts, però també se'n milloraren, corregiren o ampliaren d'antics.[82] En total se sancionaren 66 furs, inclosos en 22 rúbriques, i a més es publicà a part una executòria corregint i adaptant la sentència promulgada pel rei Martí en les Corts de 1403 sobre els emprius de la ciutat de València, i que acabaria incorporant-se a la compilació dels furs.

El conjunt de furs aprovat legislava sobre matèries molt diverses i regulava diferents aspectes i qüestions de les relacions socials, de les activitats econòmiques, de la vida quotidiana, del funcionament de les institucions, de l'organització de certs oficis, de la fabricació, comerç i protecció de certs productes i manufactures del regne, de l'abastiment del regne o de l'exercici de les competències o atribucions dels oficials reials i altres funcionaris públics.

Un nombre considerablement alt eren disposicions relatives al dret privat: es corregiren antics preceptes sobre la participació en contractes dels menors d'edat, sobre l'aixovar i sobre testaments; es modificaren alguns furs referits a les disposicions testamentaries, al matrimoni, els béns matrimonials i l'aixovar, la dissolució del matrimoni, l'adulteri, el matrimoni secret, sobre darreres voluntats (testament

¶ [81] La investigació i la relació de despeses està registrada al volum de l'ARV, Generalitat. *Libre de diverses ordinacions… cit*., ff. 18 i ss, i el pagament de les dites despeses està registrat en compte de *data* en ARV, Generalitat. *Clavaria*, 683, ff. 179-194v. ¶ [82] El corpus de furs promulgats el 1418 inclou, a més, algun precepte que confirma i reitera un d'anterior que no era sempre i pertot arreu observat, com el que prohibia fer la salà en llocs públics. El fur és ordenat de nou davant el fet que «alguns, en lurs lochs, no hajen servat ne fet servar lo dit fur» i preveu les penes als contrafaents. Però també inclou la derogació d'algun fur, com el del rei Martí sobre l'elecció de trenta notaris per a rebre testimonis.

nuncupatiu, testament d'invident, testament de dona sense descendents, codicil, defunció *ab intestat*...).[83] I tota una sèrie de prescripcions sobre les funcions dels notaris, els procediments judicials i l'execució de les sentències, reglamentació referida a la constitució de censals i violaris o sobre l'exercici de certs oficis relacionats amb la sanitat, com metges, físics, cirurgians, especiers i apotecaris.

Atenent certs greuges que denunciaven els excessos comesos en l'exercici de la seua autoritat per part d'oficials reials es dicten furs que precisen les condicions que han de reunir els càrrecs de governador, batlle general i altres funcionaris del rei. I, respecte al govern municipal i altres institucions situades a la capital del regne, s'estableix que l'elecció del lloctinent de justícia criminal i de mostassaf es faça per redolins. Per evitar abusos es reglamenta què han de cobrar els escrivans de la cort de la governació —i es nomenen els seus vuit porters— i els de les corts dels justícies civil i criminal, així com els notaris i procuradors que actuaven davant els dits tribunals.

Finalment, un conjunt notable de furs es dedicà a regular la producció tèxtil del regne i a dictar normes encaminades a aconseguir una bona qualitat i unes mesures estàndard dels draps de llana. Per altra banda, tota una sèrie de disposicions sobre el comerç de forment, civada, arròs, dacsa, oli, carn i altres vitualles i la prohibició de traure'ls del regne, tenien com a finalitat assegurar l'abastiment del territori. Els darrers furs aprovats estaven constituïts per diverses disposicions que pretenien limitar el luxe excessiu en la indumentària i en la confecció dels aixovars o el parament de la casa.

6. *Les despeses de la celebració de les Corts*

La cort havia pactat en la sessió de clausura compartir entre els tres estaments la suma de 9.000 florins procedents dels béns del General, per compensar les despeses que havien suportat en participar-hi.[84] El repartiment es feu de manera desigual: al braç eclesiàstic se li assignaren 2.000 florins, al braç militar 3.000 i al braç

¶ [83] De clara inspiració romanista, alguns furs són adaptacions de prescripcions recollides a la sistematització de Justinià. Agustín Bermúdez, Magdalena Martínez i Alfredo Obarrio, «Las Cortes valencianas durante el reinado de Alfonso V el Magnánimo. La legislación foral», en Guido d'Agostino i Giulia Buffardi (eds.), *XVI Congresso Internazionale di Storia della Corona d'Aragona. La Corona d'Aragona ai tempi di Alfonso il Magnanimo. I modelli politico-istituzionali. La circolazione degli uomini, delle idee, delle merci. Gli influssi sulla società e sul costume*, vol. I, Nàpols, Paparo edizioni, 2000, pp. 82-83. A més, a l'article, s'analitza tota la producció foral del període alfonsí.

¶ [84] Prèviament, el 31 de gener de 1418, els braços tracten d'acordar d'on i com es recaptaran els diners per a la prorrata i pagament dels salaris dels que han treballat en els negocis de la cort, o per recaptació de *generalitats* o per una imposició per compartiment o fogatge. Els braços eclesiàstic i militar, junt a la ciutat de Xàtiva i totes les viles reials, per una part, volien que es pagàs per *generalitats*, enfront de la ciutat de València, per altra part, que volia que es pagàs per *generalitats* i compartiment (*Procés del braç eclesiàstic*, pp. 735 i ss.). A la sessió del 19 de març de 1418 es torna a plantejar la qüestió, i ara els braços militar i reial debaten sobre si havien de ser pagats amb diners del General o particularment per cada braç (*Procés del braç eclesiàstic*, pp. 735 i ss.).

de les ciutats i viles reials 4.000.[85] Solament ha quedat constància escrita de com l'estament reial va distribuir la suma que li correspongué entre els seus membres (síndics), les poblacions representades i els professionals que el sustentaren (juristes, notaris, escrivans, etc.).[86]

Exactament dos dies després de la cloenda de les Corts, el dijous 24 de març de 1418, compareegueren en la casa de la Confraria de Sant Jaume alguns dels síndics del braç reial[87] que havien assistit a les dites Corts i hi mostraren als diputats del General allí reunits un document amb l'acord que havien pres el dia anterior congregats, *ora terciarum vel quasi*, a la sala del consell secret de la ciutat de València. A la cèdula exhibida pels síndics del braç reial, es recollia com havien distribuït els 4.000 florins, equivalents a 44.000 sous. Per una banda es destinaren prop de 24.000 sous a retribuir els síndics que havien intervingut a les Corts en representació de ciutats i viles reials. El jurista Guillem Saera, diputat del General, i que representà la ciutat de València, fou el que rebé una major gratificació, «per molts treballs que suportà, més que·ls altres síndics, per lo dit braç». La resta de membres del braç reial reberen també una compensació, presumiblement proporcional al seu grau d'implicació:

		florins d'or[88]	sous
Guillem Saera, jurista	síndic de la ciutat de València	500	5.500
Joan Ferrando, jurista	síndic de la ciutat de València	140	1.540
Bernat Abrí, jurista	síndic de la ciutat de València	140	1.540
Pere Feliu, jurista	síndic de la ciutat de Xàtiva	140	1.540
Joan Palma, jurista	síndic de la vila de Morella	100	1.100
Pere Bitxes, notari	síndic de la ciutat de Xàtiva	95	1.045
Daniel Mascarós	síndic de la ciutat de València	80	880
Joan Suau	síndic de la ciutat de València	80	880
Bernat Joan	síndic de la ciutat de València	80	880

¶ [85] A les Corts de 1428 es duplicaren les quantitats que s'assignaren a cada braç: 4.000 florins al braç eclesiàstic, 6.000 per al militar i 8.000 per al braç reial. La distribució que en feu el braç de les ciutats i viles reials quedà anotada parcialment als llibres de comptabilitat i altres registres comuns del consell municipal de València. Raquel Madrid Souto, «Las Cortes de 1428 y su repercusión en la hacienda municipal de la ciudad de Valencia», *Anuario de Estudios Medievales*, 34/2 (2004), pp. 797-799. ¶ [86] ARV, Generalitat. *Libre de diverses ordinacions… cit.*, ff. 7v-9v. ¶ [87] Hi eren Pere Bou, Joan Suau, misser Guillem Saera, misser Joan Ferrando i misser Bernat Abrí, síndics de València; Pere Feliu i Pere Bitxes, de Xàtiva; Joan Palma i Bartomeu Rovira, de Morella; Genís Silvestre, d'Oriola; misser Francesc Feliu, de Castelló; Bernat Muntanyès, de Borriana; Joan de Calaceit, de Vila-real; Berenguer d'Artés, d'Alacant; Jaume Gassol, de Llíria; Jaume Olzina, d'Ontinyent; Joan Bou, de Cullera; Miquel Ribera, de Biar; Domingo Espelt, d'Ademús i Bartomeu Bodí, de Bocairent. ¶ [88] En la columna següent s'indica l'equivalència en sous de les quantitats expressades en florins.

		florins d'or	sous
Bernat Costejà, notari	síndic de la vila d'Alzira	80	880
Genís Silvestre	síndic de la vila d'Oriola	80	880
Bernat Muntanyès	síndic de la vila de Borriana	80	880
Francesc Feliu, jurista	síndic de la vila de Castelló de la Plana	80	880
Pere Bou	síndic de la ciutat de València	50	550
Joan Pujada	síndic de la ciutat de València	50	550
Bartomeu Rovira	síndic de la vila de Morella	45	495
Joan de Calaceit, notari	síndic de la vila de Vila-real	20	220
Berenguer d'Artés	síndic de la vila d'Alacant	20	220
Jaume Gassol, notari	síndic de la vila de Llíria	20	220
Jaume Olzina, notari	síndic de la vila d'Ontinyent	20	220
Joan Bou	síndic de la vila de Cullera	10	110
Miquel Ribera	síndic de la vila de Biar	10	110
Domingo Espelt, notari	síndic de la vila d'Ademús	10	110
Bartomeu Bodí, notari	síndic de la vila de Bocairent	10	110
Mateu Blanch, notari	síndic de la vila de Xixona	5	55
Garcia del Porto, notari	síndic de la vila de Castellfabib	5	55
Francesc Escolà, notari	escrivà del procés del braç reial	65	715
Lluís Guerau, notari		90	990
Jeroni Fenollar, notari			93,75
		2.108/5/9	

Totes aquestes quantitats sumaren 2.108 florins, 5 sous i 9 diners, és a dir més de 23.000 sous. La resta, fins a la suma dels 4.000 florins assignats al braç reial, es repartiren entre les ciutats i viles representades a les Corts. 1.891 florins, 5 sous i 3 diners foren dividits en dues grans parts: una de 950 florins destinada a la ciutat de València, i l'altra, els 941 florins, 5 sous i 3 diners que quedaven, foren distribuïts entre la ciutat de Xàtiva i les viles reials a raó de 9 diners per foc. Al quadre següent es pot veure el nombre de focs de cada població emprat per a fer el càlcul de la quantitat que corresponia a cadascuna d'elles:[89]

¶ [89] El document ha servit en nombroses ocasions per a calcular els efectius demogràfics de la ciutat de València, de la resta de ciutats i viles reials i també del conjunt del regne. La primera que en donà notícia fou Amparo Cueves Granero, «Aportación económica del reino de Valencia al matrimonio de Martín el Humano con Margarita de Prades», *Estudios medievales*, 1-4

València		950 florins /10.450 sous
Xàtiva	2.809 focs	2.106 sous 9 diners
Morella	2.898 cases	2.172 sous 6 diners
Alzira	1.652 focs	1.239 sous
Oriola	1.000 casats	750 sous
Castelló	1.110 focs	832 sous 6 diners
Borriana	592 focs	444 sous[90]
Vila-real	598 focs	448 sous 6 diners
Alacant	342 focs	256 sous 6 diners
Llíria	400 focs	300 sous
Ontinyent	450 focs	338 sous 6 diners
Cullera	400 focs	300 sous
Alpont	272 focs	204 sous
Castellfabib	247 focs	190 sous 9 diners
Ademús	146 focs	109 sous 6 diners
Biar	125 focs	93 sous 9 diners
Bocairent	100 focs	75 sous
Xixona	105 focs	78 sous 9 diners
TOTAL[91]	13.246 focs	20.390 sous

(1952), pp. 131-166, en concret a les pp. 154-155, encara que Cueves sols va utilitzar la informació dels focs assignats a cada població en aquest document de 1418 per a calcular què pagaren per foc cada una d'elles en la recaptació del donatiu pel segon matrimoni de Martí I, i no publicà les dades referides a la ciutat de València, ja que aquesta estava exempta en aquest tipus de contribucions. De l'article de Cueves degué prendre la informació Francisco Roca Traver, en «Cuestiones de demografía medieval», *Hispania*, XIII (1953), pp. 3-36, per a confeccionar el quadre que publica a la p. 18; encara que, necessàriament, hagué de consultar la font documental per saber les dades referides a la capital del regne. Tanmateix, Roca no cita el treball de Cueves ni tampoc dona la referència arxivística del document d'on extreu les dades del fogatge de 1418, però assigna a la ciutat de València la xifra de 8.000 focs, sense explicar tampoc com havia arribat a aquesta quantitat. En qualsevol cas, la xifra de 8.000 focs atribuïts a la ciutat de València per Roca Traver no té cap fonament. Per altra banda, la validesa d'usar aquests fogatges per estimar la població de les ciutats, viles i llocs del regne de València ha estat qüestionada, entre altres, per M.ª Rosa Muñoz Pomer, *Orígenes...*, p. 179, i Pedro López Elum, *El impuesto del morabatí, su base económica y sus aplicaciones demográficas*, València, tesi doctoral inèdita, 1972, p. 563, que advertiren que en 1469 encara s'utilitzava el mateix nombre de focs que en 1418 i que aquella estimació de focs procedia d'un cens realitzat a les Corts de Montsó de 1362. *Vide* també Enrique Cruselles Gómez, «La población de la ciudad de Valencia en los siglos XIV y XV», en *La población urbana en tiempos de crisis. Revista d'Història Medieval*, 10 (1999), p. 51.

¶ [90] Per error al document diu 448. ¶ [91] Total de focs assignats a les ciutats i viles reials sense incloure la ciutat de València.

Síndics	23.193 sous 9 diners
Lluís Guerau, notari[92]	400 sous
Berenguer d'Artés[93]	21 sous 9 diners

Les despeses per la celebració de les Corts assumides pel braç reial foren notables. A les que es pagaren amb la suma que se'ls assignà a les Corts, cal afegir els pagaments dels quals es va fer càrrec la ciutat directament i que es poden resseguir als seus registres de comptabilitat.

Dels altres dos braços, el militar i l'eclesiàstic, ignorem com repartiren els diners que els corresponguer en com a «indemnització» pels costos assumits durant les Corts i que devien incloure, entre altres, despeses de desplaçament, allotjament i manutenció, a més dels salaris a tota la plèiade de juristes, assessors, notaris i escrivans que argumentaven, aconsellaven, redactaven i registraven els afers de la cort.[94] El pagament detallat de les gratificacions que es registrà en compte de *data* de la clavaria dels diputats deixa constància, però, que els 3.000 florins destinats al braç militar foren pagats al cavaller Joan de Santfeliu, qui els rebé en nom de les 32 persones «qui han entrevengut e representat lo braç e stament militar en les Corts»,[95] i els 2.000 florins que corresponien al braç eclesiàstic foren entregats al comanador de Montalbà fra Pere Ferrandis d'Íxer i dipositats a la taula de canvi de Francesc Siurana.[96]

Per altra banda, la Diputació del General s'encarregà de pagar o gratificar a la Seu i al monestir dels Predicadors, llocs de celebració, i a aquells que hi havien prestat diversos serveis. Durant el mes d'abril de 1418, des de la seu de la Confraria de Sant Jaume, on encara continuaven reunint-se els diputats del General, es donà ordre de remunerar el monestir i els frares predicadors pels «treballs, afanys i enuigs» que havien suportat durant la celebració de les Corts amb 500 florins d'or, dels quals 200 foren entregats al prior fra Bernat Mallols, mestre en Teologia, i 300 dipositats a la taula del canvista Siurana[97] per a la biblioteca del monestir.

¶ [92] En pagament dels treballs que havia fet per la ciutat de Xàtiva i les viles reials, en concret per les còpies dels furs nous que va fer per a Xàtiva i la resta de viles reials. ¶ [93] Per fer els comptes del dit compartiment. ¶ [94] L'Arxiu de la Catedral de València no conserva cap documentació relativa a aquestes Corts i, en general, de cap de les Corts valencianes medievals. La documentació que degué acumular el braç militar i que probablement quedava dipositada a la seu de la Confraria de Sant Jaume, lloc de reunió de l'estament nobiliari, es degué dispersar entre el moment que la confraria abandonà la seua seu en ser expropiada en 1836 per la Desamortització i la dissolució de la dita confraria ja en ple segle XX. La documentació que sobrevisqué va ser donada a l'Arxiu de la Catedral de València abans de 1949 per José Gasch, darrer síndic de la Confraria de Sant Jaume. Juan Martínez Vinat, «Estructura social y redes de sociabilidad en el movimiento confraternal valenciano: la Cofradía de San Jaime de Valencia (1377-1441)», *Medievalismo*, 24 (2014), pp. 241-280. ¶ [95] ARV, Generalitat. *Clavaria*, 683, f. 137. ¶ [96] ARV, Generalitat. *Clavaria*, 683, f. 140v. ¶ [97] Per error, el document diu Siura.

Altres pagaments, però, anaren dirigits a certs membres del convent de manera individual, i gràcies a aquestes compensacions podem saber com es distribuïren els braços i les comissions per les dependències del monestir de Sant Domingo:

		florins d'or
Cel·la de Joan Llombart	Tractadors de la cort Examinadors dels greuges Braç reial	25
Cel·la de Bernat Foixà	Examinadors dels greuges Síndics del braç reial	15
Cel·la de Joan Freixes	Braç eclesiàstic	20
Cel·la de Pasqual Verdejo, mestre en Teologia	Síndics del braç reial	25
Cel·la de Domingo Agramunt	Braç militar	15
Cel·la de Pere Bolea	Braç eclesiàstic	10
Cel·la de Guillem Paella	Tractadors Examinadors	15
Cel·la d'Antoni Canals, mestre en Teologia[98]	Cort	10
Fra Jaume Pastor[99]	Guardar la porta del monestir i evitar que entraren bèsties	10
Fra Pere Coloma	Agranar i arruixar el monestir	5

Reberen també diversos pagaments els escolans de la Seu de València Miquel Vidal, Antoni Arnau i Joan Ferrández per convocar la cort cada dia a toc de campana, remunerats amb 80 florins, i els porters de cada un dels braços, Bernat Bonshoms del braç eclesiàstic, Ferrando Mateu del braç militar i Joan de Corones del braç reial, 60 lliures per cap, així com els porters del rei, Antoni Miró i Jaume de Santesteve 20 florins cadascú. A més, es gratificà amb 30 florins més Joan de Corones pels seus serveis al braç reial i a tota la cort.[100]

Finalment, la Diputació del General es va fer càrrec dels salaris i de les compensacions del personal de la Cancelleria Reial i dels notaris i juristes que participaren en la confecció dels diferents registres que guardaven memòria de la celebració de la cort o que formalitzaren la diversa i abundant documentació que la cort produí, i, fins i tot, als que hi participaren com a assessors o intermediaris en els grans debats entre els braços o amb el rei. En diverses reunions dels diputats celebrades entre el 17 de maig i el 15 de juny de 1418 acordaren fer els següents pagaments:[101]

¶ [98] Per a confeccionar-se un hàbit. ¶ [99] Ja havia rebut una quantitat pel mateix concepte.
¶ [100] ARV, Generalitat. *Libre de diverses ordinacions*…, ff. 14-15v.
¶ [101] ARV, Generalitat. *Libre de diverses ordinacions*…, ff. 88-93v.

		florins d'or
Pere Ram, protonotari	Escriure el procés comú, expedir furs i privilegis, juraments i confirmacions de furs i privilegis, memorials de greuges, provisions, gràcies, dret de segell i altres treballs	3.818
Guillem Saera, llicenciat en lleis	Ordenar els greuges comuns i diversos furs	1.000
Guerau Alemany de Cervelló, conseller del rei	Examinar i dictaminar greuges	1.000
Berenguer de Bardaxí, conseller del rei	Examinar i dictaminar greuges	1.000
Paulo Nicolàs, secretari del rei	Escriure el procés comú, expedir furs i privilegis, juraments i confirmacions de furs, i privilegis memorials de greuges, provisions, gràcies, paus i treves i altres treballs	865
Francesc d'Arinyo, secretari del rei	Escriure el procés comú i formalitzar pau i treva entre els bàndols dels Centelles, Cervelló, Vilaragut i Pardo	640
Joan de Funes, vicecanceller		500
Domingo Mascó, cavaller, doctor en lleis	Assessorar i dictaminar en molts greuges	400
Francesc Escolà, notari, escrivà del braç reial	Escriure el procés del braç reial i altres documents	250
Francesc Blanch, jurista	Intervenir en els debats entre el rei i els braços	200
Pere Català, jurista	Intervenir en els debats entre el rei i els braços	200
Berenguer Clavell, jurista	Intervenir en els debats entre el rei i els braços	200
Joan Gastó, jurista, canonge de la Seu		150
Climent de Vilanova, jurista		150
Joan Ferrando, doctor en lleis		100
Bernat Abrí, doctor en lleis		100
Guillem Estrader, doctor en lleis		100

Jaume Desplà, notari	Treballar a favor dels tres braços	100
Joan de Unicello, escrivà del rei	Escriure provisions i cartes de remissió fetes pel rei als Centelles, Cervelló, Vilaragut i Pardo	100
Pere d'Esplugues, cavaller, algutzir del rei	Estar nit i dia al monestir evitant bregues o discòrdies entre la multitud que es congregava als voltants del monestir	100
Antoni Llopis, notari	Ordenar furs, publicar-los i altres treballs	50
Pero Pérez, notari	Formalitzar pau i treva entre els bàndols dels Centelles, Cervelló, Vilaragut i Pardo	40
Salvador Alcanyís, escrivà		40
Pere de Reus, notari		40
Lluís Guerau, notari	Escriure el memorial dels greuges comuns i altres documents	30
Jeroni Fenollar, notari	Escriure el memorial dels greuges comuns i altres documents	20
Bartomeu Fuertes, escrivà	Fer còpies de documents	20
Álvaro de Santacruz, porter del rei		20
Alfonso de Lezda		10
Joan Garcia		10
Galceran de Luna, verguer de l'audiència reial		10
Miquel Gil, segellador de l'escrivania reial		10
Ferrando de Huete, ajudant de Saera	Portar els furs, privilegis i altres còdexs des la casa de Saera a la cort i tornar-los	5

En total, les despeses ocasionades per la celebració de les Corts de 1417-1418 sufragades amb les pecúnies del General i que inclogueren els 9.000 florins destinats als tres braços, les compensacions a la Seu de València i al monestir dels Predicadors com a llocs de celebració, al voltant de 1.000 florins, i, finalment els 10.728 florins amb què es gratificaren els escrivans, notaris, juristes i funcionaris de la Cancelleria Reial que confeccionaren tota la documentació que generaren les Corts o participaren en els grans debats, pujaren a 20.258 florins d'or, equivalents a uns 223.000 sous.[102]

★ ★ ★

La redacció dels registres o processos de Corts és molt minuciosa. L'escrivà de cada braç alçava acta dia a dia de les sessions que anaven succeint-se i anotava la nòmina de tots els assistents, però al mateix temps el resultat és molt rutinari, i sembla que es posava més l'èmfasi a deixar constància del protocol seguit que a guardar memòria precisa dels debats que s'hi produïen. Per altra banda els processos són molt desiguals en la valoració dels temes a registrar: al procés del braç eclesiàstic, per exemple, es recull la discussió sobre el donatiu i les negociacions que suscità entre els braços, mentre que al del braç reial no apareix cap referència; així mateix la sessió de clausura no fou registrada al procés del braç reial mentre que l'eclesiàstic, molt prolix, alçà acta de les deliberacions prèvies a l'elecció dels nous diputats, la nòmina completa dels elegits i la creació de la comissió per investigar i avaluar els excessos comesos per Arnau Guillem de Bellera durant l'interregne. Igualment, és el braç eclesiàstic el que dona notícia, encara que mínima, sobre els debats que conduïren a la creació de la Diputació permanent del General.

Malgrat que únicament es conserven, i són els que editem, els processos del braç eclesiàstic i del braç reial, aquests retraten un braç militar atrapat en els seus conflictes interns que es manifesten contínuament i impedeixen prendre decisions, tant en qüestions nímies com transcendentals; un braç eclesiàstic atent a les demandes reials, a recolzar-lo; i un braç reial, especialment els membres que representen la ciutat de València, plenament conscients del seu paper de defensors del regne i del rei, fins i tot enfront del rei mateix, preocupats per la integritat del patrimoni reial i per la universalitat dels furs de València a tot el regne, dels quals s'erigeixen, sense concessions, com a garants.

En les Corts de 1417-18 es produí un fet d'indubtable transcendència política, la creació de la Diputació del General com un òrgan permanent i independent de les Corts, amb una estructura orgànica integrada per diputats procedents, de manera paritària, dels membres dels tres estaments. Les innovacions introduïdes en 1418 garantien la seua continuïtat i una certa homogeneïtat en ser renovats per cooptació, en deixar de ser un organisme financer temporal al servei del rei i convertir-se en un organisme permanent amb una certa autonomia i una estructura i competències ben definides.

¶ [102] La totalitat de les despeses foren registrades en el compte de *data* de la Clavaria dels Diputats. ARV, Generalitat. *Clavaria*, 683, ff. 137-177.

II. L'EDICIÓ DE LES CORTS DE 1417-1418

1. *La recerca dels manuscrits*

La recerca i catalogació de la documentació sobre les primeres Corts convocades pel rei Alfons, celebrades a València durant els anys 1417 i 1418, ha estat el preludi necessari per a procedir a l'edició dels processos que registraren el seu desenvolupament. Processos o documents, en plural, perquè la relació escrita dels assumptes tractats i dels acords que s'hi prenien produí una gran diversitat de textos: l'acta elaborada per cadascun dels estaments de manera individual i que era confiada a un notari, el qual actuava com a secretari o escrivà particular de cada braç; l'acta redactada pel protonotari de la Cancelleria Reial, destinada a l'arxiu del rei; el document que recollia la subvenció al rei votada per la cort; la publicació final dels furs acordats, autenticada amb les signatures pertinents i l'aposició del segell reial; i molts altres escrits, alguns de caràcter preparatori o informatiu, simples esborranys per a la discussió pels braços de manera privada o pel conjunt de la cort, com són els memorials dels greuges presentats pels estaments i les respostes del rei, no sempre incorporats al text de cadascuna de les actes o processos, o les versions autenticades, amb la butlla reial, dels dits greuges. Posteriorment el volum de documentació referida a les Corts de 1417-18 augmentà amb l'elaboració de còpies, en la major part dels casos còpies simples.

La indagació en arxius i altres centres que custodien documentació medieval ha donat com a resultat que, de les Corts que començaren el 2 d'abril de 1417 i finalitzaren el 22 de març de 1418, es conserve una abundant documentació, una gran part en arxius valencians, però també en altres arxius o biblioteques forans. No tots els documents tenen la mateixa entitat, i ens trobem amb una gran diversitat de registres: originals, documents autèntics fets per la cancelleria, o còpies simples, tots ells, però, coetanis del fets. A l'Arxiu del Regne de València es custodia l'anomenat *Procés del protonotari*,[103] és a dir l'acta de les Corts feta sota la responsabilitat del protonotari de la Cancelleria Reial Pere Ram i confeccionada en nom seu pel notari Francesc d'Arinyo, secretari reial. Aquest procés, que en principi s'hauria d'haver dipositat a l'Arxiu Reial de Barcelona, romangué al palau del Real de València amb els altres documents que acabarien constituint l'Arxiu del Regne de València.[104] El volum, amb una enquadernació flexible en pergamí,

¶ [103] ARV, Reial cancelleria, 509. ¶ [104] L'arxiu que avui denominem Arxiu del Regne de València va ser creat a les Corts de 1419, però a les de 1417-18 ja s'havia presentat un greuge comú dels tres braços exposant els inconvenients que ocasionava al govern del regne el trasllat a l'Arxiu Reial de Barcelona dels processos de les Corts de València i altres documents referits al regne o als seus habitants. La petició no va plaure al monarca, que únicament va acceptar que «romanga traslat dels procesos de les Corts del regne de València en lo dit arxiu [de València], car l'original cové que sia en la cort del dit senyor qui, per moltes causes, occorrents

reforços de pell al llom, amb solapa i tancador de botó, típica dels registres arxivístics, presenta una aparent bona conservació. Malauradament el volum està incomplet:[105] ha perdut els primers folis[106] i comença el 9 de juny de 1417; també falten, parcialment, les actes dels dies 1 al 3 de juliol[107] i la darrera sessió anotada és del dia 20 de desembre de 1417. Per tant, del manuscrit s'han extraviat, a més dels fulls dels dies inicials i els intermedis de juliol, les actes de les sessions del 22 de desembre de 1417 fins al 22 de març de l'any següent, dia de la cloenda de la cort. Fins i tot els quaderns o memorials dels greuges presentats pels braços separadament o de manera conjunta i que passaven a formar part del procés del protonotari, al qual eren incorporats al final del volum, com s'anuncia al text del mateix procés,[108] no hi foren inserits.

Per contra, es conserven íntegres l'acta registrada per l'estament de les ciutats i viles reials, coneguda com *Procés del braç reial*, transcrita pel notari i escrivà del dit estament Francesc Escolà, escrivà del consell de la ciutat de València, i dipositada des del mateix moment de la seua confecció a l'arxiu del dit consell,[109]

contínuament, ho ha a fer regonèxer». Tanmateix, quan a les Corts del 1419 es tornà a formular el mateix greuge, la pretensió valenciana va ser acceptada i es disposà que tant els processos de Corts com els registres de cancelleria relatius al regne de València quedassen dipositats a l'Arxiu del Real de València i que de la documentació anterior se'n fessen còpies a càrrec del regne. A les mateixes Corts s'aprovà també la creació del mestre racional del regne de València, malgrat que en les Corts de 1417-18 el rei hagués rebutjat enèrgicament la proposta perquè «No appar a rahó consonant que mestre racional sia fet en regne de València, car mestre racional és offici de casa del senyor rey e no del regne o principat». Així mateix, s'acordà que la documentació que generàs l'exercici de les seues competències es custodiàs al Real de València. El procés del protonotari de les Corts de 1417-18, que en 1419 encara no havia estat remès a l'arxiu de Barcelona, romangué així al recentment instaurat arxiu de València. Les dues disposicions, la de la «creació» de l'arxiu valencià i la de la institució de la nova magistratura del regne, promulgades com a furs en 1419, han estat publicades en Carlos López Rodríguez, *Patrimonio regio y orígenes del maestre racional del reino de Valencia, con la reproducción del acta de su fundación y la creación del archivo del Real (después General, hoy llamado del Reino), promulgadas en las Cortes de 1419*, València, Generalitat Valenciana / Sindicatura de Comptes, 1998, pp. 48-51.

¶ [105] La pèrdua és antiga. A la solapa de l'enquadernació de pergamí es pot llegir en lletra humanística «Está incompleto». ¶ [106] Actualment el procés presenta una triple foliació: la més antiga i probablement l'original, en números romans, comença al foli XXVIII i acaba al CLXXXIX (encara que del foli XLI bota al LXVII); una segona foliació, també en romans, comença al CXXIIII fins al CXXXX, continua en el CIIII fins al CXXIII, i a continuació torna al LXIIII i arriba fins al LXXXV, torna al I (inici d'un quadern on al cap del full apareix l'anotació «any 1417», cosa que sembla indicar que en algun moment aquest quadern s'havia pres com l'inici del llibre) fins al CIII, full on acaba el manuscrit. Aquesta segona foliació fa pensar que durant un temps els quaderns del volum degueren estar mal ordenats. La tercera foliació, molt recent i en xifres aràbigues, comptabilitza els folis que queden actualment, 137. És molt plausible que el volum tingués originalment més de 230 folis. ¶ [107] Per la pèrdua dels folis XLII al LXVI. Falta una part de l'acta del dia 1 de juliol i completament la dels dies 2 i 3. ¶ [108] Per exemple, en referència al quadern dels greuges comuns dels braços eclesiàstic i reial: «Quaternum vero capitulorum et gravaminum predictorum apparet inferius in fine libri huismodi quaternatum», ARV, Reial Cancelleria, 509, f. 93v. Precisament aquest quadern de greuges tampoc va ser transcrit al procés del braç eclesiàstic ni al del braç reial. ¶ [109] AMV, Processos de corts, yy-8, *olim* 49.

i l'acta feta per l'estament eclesiàstic, confiada al notari Pere Llorens, qui actuava com a escrivà del dit braç, denominada *Procés del braç eclesiàstic*,[110] que s'hauria d'haver custodiat a l'Arxiu de la Seu de València,[111] i que es troba actualment en la biblioteca de la Real Academia de la Historia de Madrid, formant part de la col·lecció Salazar y Castro.[112] El procés que degué confeccionar el notari

¶ [110] ARAH, Col·lecció Salazar y Castro, 9/1.119, ff. 37-257v. ¶ [111] Segons Francisco A. Roca Traver, *Interpretación de la «cofradía» valenciana. La Real Cofradía de San Jaime*. València, CSIC / IVEI, 1957, p. 34, «El estamento nobiliario celebraba allí sus sesiones guardando su archivo en el de la cofradía, como asimismo hacía el estamento eclesiástico hasta 1472». ¶ [112] La col·lecció està integrada per uns 80.000 documents, que, en una proporció notable, procedeixen d'arxius de la Corona d'Aragó. Com es pot veure al catàleg dels manuscrits de les Corts de 1417-18 que ara editem, 9 dels 23 manuscrits formen part de la dita col·lecció. Luis Salazar y Castro (1658-1734) fou en el seu temps un historiador, heraldista i genealogista de renom, amb una sòlida formació humanística, cosa que el va fer apte per a ser secretari de diverses cases nobiliàries castellanes i ocupar-se de l'organització i catalogació dels seus arxius, així com de la confecció de la història i la genealogia dels seus llinatges. Aconseguí ser membre de l'orde de Calatrava (1686), formar part de la Real Cámara, ser nomenat Cronista General de España y las Indias (1689) i dirigir la Biblioteca Real. La seua fama i els seus càrrecs li obriren les portes de molts arxius públics i privats i al llarg de la seua vida acumulà un nombre ingent de documents autèntics procedents d'arxius de quasi tots els regnes peninsulars. Morí el 9 de febrer de 1734 i va ser soterrat a l'església del monestir benedictí de Monserrat de Madrid, al qual havia fet hereu del seu patrimoni bibliogràfic i documental, així com de les seues obres d'investigació històrica inèdites. Amb la Desamortització eclesiàstica la col·lecció passà a la biblioteca de les Corts i més tard, en 1840, a la Real Academia de la Historia. Raimundo A. Rodríguez Pérez i Juan Hernández Franco (eds.), *Memorial de la calidad y servicios de la Casa de Fajardo, marqueses de los Vélez: obra inédita del genealogista Salazar y Castro*, Múrcia, Real Academia Alfonso X el Sabio, 2009, pp. 31-33. La immensa col·lecció de Salazar y Castro va ser catalogada per Baltasar Cuartero Huerta i Antonio de Vargas Zúñiga y Montero de Espinosa, *Índice de la Colección de don Luis de Salazar y Castro*, Madrid, Real Academia de la Historia, 1949-1979, 49 vols. ¿Com Salazar aconseguí reunir tots aquests documents que en origen formaven part d'arxius del regne de València i del principat de Catalunya? ¿Hi havia un interès historiogràfic? L'obra de Salazar, la que va publicar en vida i la que ha restat inèdita, és sobre famílies castellanes, i no va publicar ni es conserva cap original inèdit sobre Catalunya o València. ¿O la seua condició de cronista li facilità l'espoli? Està documentat el seu afany col·leccionista que el portà a adquirir, en nombre impossible de precisar, alguns exemplars de col·leccions documentals i de llibres posats a la venda i que procedien de manera directa o indirecta dels cronistes aragonesos Jerónimo Zurita i Diego Dormer. Zurita arribà a posseir una notable biblioteca d'autors clàssics i d'història medieval, com era preceptiu pel seu càrrec de cronista, i també un bon repertori de documents d'origen públic. Als darrers anys de la seua vida decidí fer donació d'una part. Un lot havia d'anar a la cartoixa d'Aula Dei de Saragossa perquè d'allí passàs a la Biblioteca de l'Escorial, cosa que no s'arribà a complir, i la resta va quedar al seu poder. El 1576 va fer donació d'un conjunt de documents a l'Arxiu del Regne d'Aragó, on van ser instal·lats en un armari denominat a partir d'aquell moment com «Alacena de Zurita». En fer testament el 1580 reiterà la donació a l'Aula Dei dels llibres manuscrits i impresos, i la resta, composta sobretot per llibres en romanç i documents, la deixà al seu fill Jerónimo Zurita Oliván. Aquesta col·lecció anà a parar a les mans d'erudits, cronistes o nobles amb velleïtats bibliòfiles o filohistòriques, en ser adquirida successivament, entre altres, pel comte de San Clemente (†1684), Pedro Valero (†1700), i Diego Dormer (1708), i a través d'ells una part passà a formar part de la col·lecció Salazar. Francisco Bautista, «Sobre la Alacena y otros papeles de Jerónimo Zurita», *Jerónimo Zurita*, 97 (2020), pp. 149-187, i, del mateix autor i any, «Los libros del historiador: avatares de la

Francesc Ferri, com a escrivà del braç militar, i que hauria d'haver quedat custodiat a la seu de la Confraria de Sant Jaume, lloc on els membres de l'estament militar acostumaven reunir-se i sembla que hi conservaven la seua documentació, no ha pervingut.[113] No obstant això, disposem d'una còpia, coetània, d'un dels apartats que haurien constituït el dit procés del braç militar si s'hagués conservat: el memorial de greuges presentat per l'estament de la noblesa, acompanyat de les provisions i de les respostes reials.[114] Un dels moments claus de la celebració de les Corts és el jurament per part del rei dels furs i privilegis de la ciutat i del regne de València. Els furs es juraven sobre un còdex que els recollia en ordre cronològic, mentre que dels privilegis se'n juraven tres expressament escollits: el de Jaume I sobre la moneda valenciana (1266), el de Jaume II sobre la unitat de les terres de la Corona d'Aragó (1319) i el de Pere el Cerimoniós sobre la prohibició de separar certes ciutats i viles valencianes de la corona reial (1336). Tots tres són copiats de manera literal a la sessió de l'1 de juliol, dia en què es produí el jurament. A més s'inclogué, com un quart privilegi, l'acatament del rei dels furs, privilegis, llibertats, bons usos i costums concedits pels seus avantpassats al regne de València fet el mateix dia. Per esmenar la deficient transcripció dels escrivans de la cort en el procés, he inclòs al catàleg de manuscrits els quatre privilegis originals preservats a l'Arxiu Municipal de València.[115] Per altra banda, es conserven diversos exemplars

biblioteca de Jerónimo Zurita», *Cuadernos de Historia Moderna*, 45-1, pp. 11-54. En el discurs d'entrada a l'Academia de la Historia pronunciat per Vargas Zúñiga, aquest es pregunta: «¿Fue don Luis de Salazar un bibliopirata?» i ell mateix respon: «Creo sincera y rotundamente que no», i justifica la col·lecció afirmant que molts dels manuscrits de Salazar procedien de la compra en públic encant de les biblioteques, entre d'altres, a més dels ja citats, del cronista Pellicer de Tovar, del jurista Lucas Cortés o del general i cronista de l'orde de Montesa Hipòlit Samper. Aquesta explicació, però, no acaba de justificar la presència en la col·lecció Salazar de tants documents medievals procedents d'arxius públics de la Corona d'Aragó. Antonio de Vargas Zúñiga y Montero de Espinosa, «La colección de D. Luis de Salazar y Castro», *Hidalguía*, 95 (1969), pp. 557-562, i, del mateix autor (1973), *Don Luis de Salazar y su colección*, Madrid, Real Academia de la Historia, pp. 36-37. ¶ [113] La confraria, la més antiga del regne de València, va ser fundada el 1246 per Arnau de Peralta, bisbe de València, i en formaven part els canonges i clergues de la Seu de València. S'instal·là a l'antic palau del darrer rei musulmà de València, molt pròxim a la casa del Consell de la ciutat, els membres del qual també s'hi reunien fins que el 1421 es construí la nova casa de la ciutat. Així mateix, ho feien sovint els diputats del General, la casa dels quals també hi era molt a prop. La confraria, de caràcter religiós, podia admetre laics fins en nombre de 100, per privilegi concedit per Jaume I, a partir del 1263. Pere el Cerimoniós amplià a 150 els laics que hi podien ser admesos (*propter nobiles, milites, generosos et doctores vel in legibus in prefata admitatur confratria*) i Joan I eliminà el *numerus clausus* de 150 i deixà obert el nombre de confrares laics, entre els quals s'incloïen dones. Es convertí també en entitat benèfica en construir un hospital de pobres. A mitjan segle XVI començà a decaure i es relaxaren els requisits per entrar-hi a formar part, amb la qual cosa el component nobiliari de la institució quedà diluït. Roca Traver, *Interpretación de la «cofradía» valenciana…*, pp. 25-35. ¶ [114] ARAH, Col·lecció Salazar y Castro, 9/1.120, ff. 102-128. ¶ [115] Descrits als núms. 4, 5, 6 i 7 del catàleg de manuscrits.

dels quaderns dels greuges: dels comuns dels tres braços, dels particulars de cada estament, o dels presentats conjuntament per dos dels tres estaments de la cort. A l'Arxiu del Consell municipal de València es troba el document original dels greuges comuns dels tres braços, el dels particulars del braç reial, el dels particulars del braç eclesiàstic i el dels presentats conjuntament pel braç eclesiàstic i militar, tots autenticats amb el segell reial de plom —encara que ara perdut— pel protonotari de la cort.[116] A l'ARAH existeixen còpies simples de tots i cadascun d'aquests memorials de greuges, escrits amb lletra coetània a la celebració de les Corts.[117] Formen part també del conjunt de fonts documentals emprades en aquesta edició diversos manuscrits que recullen la proferta o donatiu al rei acordat pels braços. En concret, n'he localitzat quatre, tres d'ells conservats a l'Arxiu del Regne de València en la secció Generalitat, el primer formant part d'un volum de *Clavaria*[118] i altres dos en un registre miscel·lani que recull «diverses ordinacions del General».[119] El quart exemplar es troba a Madrid, a l'Arxiu de la Real Academia de la Historia. El colofó final de les Corts era la promulgació dels furs aprovats, i, actualment, dels furs sancionats en 1418 es conserven tres exemplars a més de les codificacions, sistematitzacions i edicions impreses que es feren al llarg dels anys: el document autèntic, en pergamí i segellat, a l'Arxiu Municipal de València, i dues còpies simples en paper que formen part de la col·lecció Salazar y Castro.[120] En total, entre documents principals, emprats com a documents base en l'edició, i altres que són complementaris, la publicació de les Corts de 1417-18 implica 23 manuscrits, que són catalogats i descrits a continuació.

1.1 Catàleg dels manuscrits

a. Processos:

1. [*Procés del braç reial de les Corts de València, 1417-18*].
   In fol., paper, 300 ff., enquadernació en pergamí amb reforços de cuir.
   Arxiu Municipal de València (AMV): Processos de corts, yy-8, *olim* 49. Ms. A.

2. [*Procés del protonotari de les Corts de València, 1417-18*].
   In fol., paper, 137 ff., enquadernació en pergamí amb reforços de cuir.
   Arxiu del Regne de València (ARV): Reial Cancelleria, 509, *olim* Arm. 83 nº 3 de rebusca. Ms. B.

3. [*Procés del braç eclesiàstic de les Corts de València, 1417-18*].
   Arxiu de la Real Academia de la Historia de Madrid (ARAH): Col·lecció Salazar y Castro, 9/1.119, ff. 37-257v, *olim* O-52 i P-9. Ms. C.

¶ [116] Descrits als núms. 8, 10, 12 i 14. ¶ [117] Descrits als núms. 9, 11, 13 i 15. ¶ [118] ARV, Generalitat. *Clavaria*, 683, ff. 1-12. Aquest text ja havia estat editat per M.ª Rosa Muñoz Pomer, *Orígenes… op. cit.*, pp. 592-599. ¶ [119] ARV, Generalitat. *Libre de diverses ordinacions… cit.*, 2.963, ff. 1-6 i 16-19. ¶ [120] Descrits als núms. 20, 21 i 22.

b. Privilegis:

4. Privilegi de Jaume I sobre la moneda, atorgat a València el 14 d'abril de 1266.
   Perg. orig. (535 × 485 mm), llatí, minúscula cancelleresca, not. Simó de Santfeliu, *sigillum deperditum*.
   AMV: Privilegis Jaume I, núm. 29-28.

5. Privilegi de Jaume II sobre la unitat de les terres de la Corona d'Aragó, atorgat a Tarragona el 14 de desembre de 1319.
   Perg. orig. (375 × 570 mm), llatí, minúscula cancelleresca, not. Bernat d'Aversó, *sigillum deperditum*.
   AMV: Privilegis Jaume II, núm. 16.

6. Privilegi de Pere el Cerimoniós sobre la prohibició de separar certes ciutats i viles de la corona reial, atorgat a València el 14 de setembre de 1336.
   Perg. orig. (500 × 678 mm), llatí, minúscula cancelleresca, not. Gil Pérez de Buysan, *sigillum deperditum*.
   AMV: Privilegis Pere el Cerimoniós, núm. 3.

7. Privilegi d'Alfons el Magnànim atorgant novament els furs, privilegis, llibertats, bons usos i costums concedits pels seus avantpassats al regne de València, atorgat l'1 de juliol de 1417.
   Perg. orig. (360 × 560 mm), llatí, minúscula cancelleresca.
   AMV: Privilegis Alfons el Magnànim, núm. 22.

c. Greuges:

8. [*Greuges*] *comuns dels tres braços* [*de les Corts de València, 1417-18*].[121]
   Quadern en pergamí, 15+5 ff., *sigillum deperditum*, restes de fils de seda vermells i grocs.
   AMV: Furs. Caixa 8, doc. núm. 4, *olim* 7 i 30. Ms. N.

9. <*Greuges comuns de tots los tres staments del regne de València provehits per lo senyor rey n'Alfons en les Corts generals del regne de València anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVIII°*>.
   ARAH: Col·lecció Salazar y Castro, 9/1.120, ff. 20-42, *olim* O-59 i P-9. Ms. D.

10. [*Greuges*] *particulars del braç real* [*de les Corts de València, 1417-18*].[122]
    Quadern en pergamí, 23+5 ff., *sigillum deperditum*, restes de fils de seda vermells i grocs.
    AMV: Furs, caixa 8, doc. núm. 3, *olim* 6 i 29. Ms. Q.

11. *Translat dels greuges particulars del braç real*. [València, 1417-18].[123]
    ARAH: Col·lecció Salazar y Castro, 9/1.120, ff. 130-169, *olim* 0-59 i P-9. Ms. E.

¶ [121] Títols afegits amb posterioritat: *Cortes del año 1418. Testimonio auténtico del espediente de dichas cortes celebradas por el rey don Alfonso en Valencia por lo perteneciente a los tres brazos*. Al cap de la portada, en lletra coetània a la còpia: *Del rey n'Amfós terç*. ¶ [122] Títols afegits amb posterioritat: *Cortes del año 1418. Testimonio auténtico del espediente de dichas cortes celebradas por el rey D. Alfonso en Valencia por lo perteneciente al brazo real*. Al cap de la portada, en lletra coetània a la còpia*: Del rey n'Amfós terç*. ¶ [123] Títol afegit amb posterioritat: *Greuges e supplicacions offertes en la cort per lo braç real ab llurs respostes*.

12. [*Greuges*] *particulars del braç de la església* [*de les Corts de València, 1417-18*].[124]
Quadern en pergamí, 24+4 ff., *sigillum deperditum*, restes de fils de seda vermells i grocs.
AMV: Furs, caixa 8, doc. núm. 2, *olim* 28. Ms. P.

13. *Greuges donats per lo braç eclesiàstich ab lurs respostes e provehits en corts, anno a Nativitate Domini Mº CCCCº XVIIIº.*
ARAH: Col·lecció Salazar y Castro, 9/1.120, ff. 44-79, *olim* O-59 i P-9. Ms. F.

14. [*Greuges*] *comuns dels braços eclesiàstic e militar* [*de les Corts de València, 1417-18*].[125]
Quadern en pergamí, 10+4 ff., *sigillum deperditum*, restes de fils de seda vermells i grocs.
AMV: Furs, caixa 8, doc. núm. 1, *olim* 27. Ms. R.

15. *Greuges donats al senyor rey en la cort per los dos braços eclesiàstich i militar ab lurs respostes e provisions, anno a Nativitate Domini Mº CCCCº XVIIIº.*
ARAH: Col·lecció Salazar y Castro, 9/1.120, ff. 86-99v, *olim* O-59 i P-9. Ms. G.

16. *Greuges del braç militar* [*de les Corts de València, 1417-18*].
ARAH: Col·lecció Salazar y Castro, 9/1.120, ff. 102-128, *olim* O-59 i P-9. Ms. J.

d. Donatiu o proferta:

17. [*Donatiu o proferta de les Corts de València, 1417-18*].
ARV: Generalitat. *Clavaria*, 683, ff. 1-12. Ms. T.

18. [*Donatiu o proferta de les Corts de València, 1417-18*].
ARV: Generalitat. *Diverses ordinacions del General*, 2.963, ff. 1-6. Ms. K.

19. [*Donatiu o proferta de les Corts de València, 1417-18*].
ARV: Generalitat. *Diverses ordinacions del General*, 2.963, ff. 16-19. Ms. V.

20. *Capítols de la proferta dels C LXXX VIIII M florins per los tres braços de regne de València proferts en la cort per lo senyor rey n'Alfonso en l'any mil CCCC XVIII celebrada en lo monestir de preÿcadors.*
ARAH: Col·lecció Salazar y Castro, 9/1.120, ff. 184v.-191, *olim* O-59 i P-9. Ms. H.

e. Furs:

21. *Fori celebrati per serenissimum dominum regem Alfonsum in curiis generalibus celebratis regnicolis regni Valencie anno a Nativitate Domini Mº CCCCº decimoctavo.*[126]
Quadern en pergamí, 9+5 ff., *sigillum deperditum*, restes de la cinta de seda groga i vermella, numeració dels folis i rúbriques en tinta vermella; caplletra inicial afiligranada.
AMV: Furs, caixa 8, doc. núm. 5, olim 28 i 31. Ms. S.

¶ [124] Nota afegida amb posterioritat: *En las cortes celebradas en el convento de Santo Domingo de Valencia por el rey D. Alfonso. Testimonio auténtico librado por el protonotario de dichas cortes.* ¶ [125] Nota afegida amb posterioritat: *Furs publicats per los braços.* ¶ [126] Notes afegides amb posterioritat: *Furs de València fets en les Corts celebrades en la dita ciutat en lo convent de preÿcadors, publicats a vint dies del mes de abril 1418. Fueros en las cortes del año 1418. Edición Palmart, folios 218 al 233.*

22. *Furs ordenats e fets per lo senyor rey n'Alfons lo terç en les corts generals celebrades als habitadors del regne en la ciutat de València, les quals foren indites al XXVII dia d'abril del any de la Nativitat de Nostre Senyor M CCCC XVII e foren finides a XXII de març del any aprés següent.*
ARAH: Col·lecció Salazar y Castro, 9/1.119, ff. 1-19, *olim* O-52 i P-8. Ms. M.

23. *Tresllat dels furs per lo molt alt senyor rey n'Amfós fets en les corts generals celebrades als íncoles del regne de València en l'any de la Nativitat de nostre Senyor M CCCC dehuyt.*
ARAH: Col·lecció Salazar y Castro, 9/1.120, ff. 1-19, *olim* 0-59 i P-9. Ms. L.

1.2 Taula de correspondència dels manuscrits

I. PROCÉS DEL BRAÇ REIAL

1. Convocatòria
   1.1. Convocatòria de la ciutat de València [A]
   1.2. Pròrrogues [A, B][127]
   1.3. Convocatòria pública general [A, B]

2. Sessió d'obertura
   2.1. Proposició reial [A, B]
   2.2. Respostes dels braços a la proposició reial [A, B]
   2.3. Jurament dels furs i dels privilegis [A]
   2.4. Protests del braços [A]
      2.4.1. Protest del braç reial [A]
      2.4.2. Protest del braç militar [A]
      2.4.3. Contestació del braç reial al protest del braç militar [A]
      2.4.4. Ratificació del braç militar en el seu protest [A]
      2.4.5. Ratificació del braç reial en el seu protest contra el braç militar [A]
      2.4.6. Protest de la vila de Xèrica i la seua tinença [A]
      2.4.7. Protest de la baronia d'Arenós [A]
      2.4.8. Protest dels llocs de Paterna, Benaguasil i la Pobla i de la ciutat de Sogorb [A]
      2.4.9. Protest de la vila de Xelva [A]
      2.4.10. Protest de la tinença d'Alcalatén [A]
      2.4.11. Protest de la baronia de Xiva [A, B]
      2.4.12. Protest dels llocs de Castellmontant, Montanejos i Aranyol [A, B]
      2.4.13. Protest del lloc d'Argeleta [A, B]
      2.4.14. Protest de Joan Roís de Moros, senyor d'Altura [A, B]
      2.4.15. Protest del braç reial [A, B]
      2.4.16. Protest del braç eclesiàstic [A, B]

¶ [127] El manuscrit B ha perdut els primers folis i per això comença en el f. XXVIII, falten també del XLII al LXVII i del f. CLXXXI fins al final.
El text comença el 9 de juny de 1417; també falten els dies 1 al 3 de juliol, i acaba el dia 17 de desembre de 1417, més de tres mesos abans de la clausura de les Corts.

2.4.17. Protest del braç reial [A, B]
2.4.18. Protest de la ciutat de València [A, B]
2.5. Dissentiment dels braços i resposta reial [A, B]
2.6. Trasllat de la cort al monestir de Predicadors [A, B][128]

3. Sessions i debats
3.1. Nova proposició reial [A, B]
3.2. Respostes dels braços a la proposició reial [A, B][129]
3.3. Elecció d'examinadors dels greuges [A, B][130]
3.4. Elecció dels tractadors del braç reial [A, B]
3.5. Greuges comuns dels tres braços [A, C, D, N]
3.6. Greuges del braç reial [A, E, Q]
3.7. Greuges particulars de les ciutats i viles reials [A]
3.8. Protests dels braços [A, B]
3.9. Protests particulars de les ciutats i viles reials [A, B]
3.10. Subvenció al rei [A, B]
3.11. Elecció d'apuntadors dels greuges [A, B]
3.12. Elecció de tractadors dels braços eclesiàstic i reial [A, B]
3.13. Greuges particulars de les ciutats i viles reials [A]
3.14. Elecció de tractadors del braç militar [A, B]
3.15. Sol·licitud per part del rei de nova subvenció [A]
3.16. Respostes del rei als greuges comuns [A]
3.17. Respostes del rei als greuges del braç reial [A]
3.18. Respostes del rei als greuges particulars de les ciutats i viles reials [A]
3.19. Nova subvenció al rei [A]
3.20. Greuges particulars de les ciutats i viles reials [A]
3.21. Debat sobre el donatiu [A]

1. Clausura de les Corts generals [A]

II. PROCÉS DEL BRAÇ ECLESIÀSTIC

1. Convocatòria
1.1. Convocatòria del braç eclesiàstic [C]
1.2. Primera reunió dels braços a la Seu de València [C]

2. Sessió d'obertura
2.1. Proposició reial [C]
2.2. Respostes dels braços a la proposició reial [C]
2.3. Jurament dels furs i dels privilegis [C]
2.4. Protests dels braços [C]
2.4.1. Protest del braç eclesiàstic [C]

¶ [128] Falta part de la sessió del dia 1 i les sessions dels dies 2 i 3 de juliol.
¶ [129] Falten les sessions dels dies 6 i 7 de juliol.
¶ [130] Les sessions dels dies compresos entre el 8 i el 29 de juliol estan incompletes.

2.4.2. Protest del braç reial [C]
2.4.3. Protest del braç militar [C]
2.4.4. Protest del braç reial [C]
2.4.5. Protest del braç militar [C]
2.4.6. Protest del braç reial [C]
2.4.7. Protests del braç militar [C]
2.4.8. Protests del braç reial [C]
2.5. Dissentiments dels braços i resposta reial [C]

3. Sessions i debats
3.1. Nova proposició reial [C]
3.2. Respostes dels braços a la proposició reial [C]
3.3. Elecció d'examinadors dels greuges [C]
3.4. Elecció dels tractadors del braç militar [C]
3.5. Proposta de subvenció al rei [C]
3.6. Acord de subvenció al rei [C]
3.7. Greuges del braç eclesiàstic i del braç reial [A, C]
3.8. Protests particulars de les ciutats i viles reials [C]
3.9. Protest particular del braç eclesiàstic [C]
3.10. Protest particular del braç militar [C]
3.11. Greuges comuns dels tres braços [A, C, D, N]
3.12. Greuges dels braços eclesiàstic i militar [C, G, R]
3.13. Greuges del braç eclesiàstic [C, F, P]
3.14. Préstec al rei a càrrec del General [C]
3.15. Elecció d'examinadors dels greuges [C]
3.16. Greuges dels braços eclesiàstic i militar [C, G, R]
3.17. Elecció de tractadors del braç eclesiàstic [C]
3.18. Provisions reials als greuges del braç eclesiàstic [C]
3.19. Provisions reials als greuges dels braços eclesiàstic i militar [C]
3.20. Examen de les provisions reials per part dels tractadors [C]
3.21. Subvenció al rei [C]
3.22. Debat sobre el donatiu [C]
3.23. Elecció de sis tractadors [C]
3.24. Nova subvenció al rei [C]
3.25. Elecció d'apuntadors [C]

4. Clausura de les Corts Generals
4.1. Acte de cloenda [C]

III. PROCÉS DEL BRAÇ MILITAR

1. Greuges del braç militar [J]

IV. DONATIU [H, K, T, V]

V. FURS [L, M, S]

CRITERIS DE TRANSCRIPCIÓ I D'EDICIÓ

En els presents volums s'editen el procés del braç reial, el procés del braç eclesiàstic i el memorial dels greuges del braç militar, única part del procés de l'estament nobiliari que s'ha conservat, prenent com a document base en tots tres casos l'únic exemplar que es conserva, encara que d'algunes de les seues parts, com ja s'ha explicat, han pervingut diverses còpies, per exemple dels quaderns de greuges. S'ha desestimat la publicació del procés del protonotari, com s'ha fet en altres edicions de Corts,[131] per la raó al·legada adés: la seua condició d'incomplet. Per una banda, per la pèrdua de quaderns que impliquen la desaparició, aproximadament, d'un centenar de folis, i per l'altra, perquè ja des de l'origen únicament recollia les actes de les sessions de cort, però no les de les reunions privades dels braços o de les comissions. A l'edició dels processos s'ha afegit al final el text de la donació o proferta, conservada en diverses còpies, de les quals s'ha pres com a base la còpia inserida en el volum de *Clavaria* de la Generalitat de l'ARV, identificada ací amb la lletra *T*, i el text dels furs, dels quals també es conserven diversos exemplars, s'edita a partir del document autèntic de l'AMV, identificat ací amb la lletra *S*. Tant la proferta final com els furs no formen part de cap dels processos produïts durant la celebració de les Corts.

En la transcripció dels processos de les Corts d'Alfons el Magnànim celebrades a València durant els anys 1417 i 1418, s'han seguit les normes dictades per la Comissió Internacional de Diplomàtica per a textos medievals,[132] adaptant-les, quan ha calgut, als problemes particulars que presenten el conjunt de manuscrits transcrits i col·lacionats en la present edició.

Partint del respecte a les peculiaritats ortogràfiques dels documents com a principi general de transcripció, s'han adoptat les següents convencions:

Separació correcta de les paraules i simplificació de les inicials dobles. S'han desenvolupat totes les abreviatures i sigles per tal de fer intel·ligible el text, sense indicar, però, les lletres restituïdes. Les abreviatures d'origen grec, com *IHS* i *XPS*,

¶ [131] Per exemple, a l'edició de la Cort general de Montsó de 1382-1384, a la col·lecció *Textos jurídics catalans*, sèrie «Processos de Corts», publicada sota el patrocini del Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya, es privilegia el procés del protonotari per considerar-lo de «major valor legal», encara que ha hagut de ser completat amb altres registres de la dita cort. J[osep] M[aria] S[ans] T[ravé], «Presentació», en Ignasi J. Baiges i Jardí, Anna Rubió i Rodón i Elisa Varela i Rodríguez (eds.), *Cort General de Montsó 1382-1384*, Barcelona, Generalitat de Catalunya / Departament de Justícia, 1992, p. XIII. ¶ [132] Rober-Henri Bautier (ed.), *Normalisation internationale des méthodes de publication des documents latins du moyen âge*, Roma, Comité international des sciences historiques / Commission internationale de diplomàtiques, 1977. Publicades també per la Institució Fernando el Católico de Saragossa en 1984 com a «Normes internationales pour l'édition des documents médiévaux», *Folia Cesaraugustana*, 1, pp. 13-64.

i els seus derivats, han estat desenvolupades i transcrites a l'alfabet llatí: Iesus (en llatí) i Jesús (en català); Christus (en llatí) i Crist (en català), *XPIA* (cristià) i *XPIANA* (cristiana). Les abreviatures llatines emprades en el text català s'han desenvolupat en català: *ecclia* (església), *sols* (sous), *Barchne, Barchna* (Barcelona).[133] La nota tironiana 7 s'ha transcrit al text llatí com *et* i al text català a la forma habitual als textos medievals *e*.

Es transcriu la grafia *u* i *v* segons tinga valor consonàntic o vocàlic. Així mateix, la grafia *i/j* s'ha transcrit com *i* o *j* segons tinga valor consonàntic o vocàlic.

S'ha emprat l'apòstrof en l'elisió de lletres —per fenòmens de contacte vocàlic, especialment en el cas de pronoms febles i altres partícules—, quan coincideix amb les normes de l'ortografia moderna; per contra, s'indiquen amb un punt volat les elisions que avui no tenen representació gràfica: ques = que·s / ques = qu·és.

S'ha regularitzat l'ús de majúscules i minúscules d'acord amb els criteris moderns, sense tenir en compte la pràctica del copista. Així mateix, s'ha puntuat i accentuat el text seguint els criteris ortogràfics actuals.

* * *

Els manuscrits dels processos presenten un text seguit, compacte, on les diferents parts i sessions són registrades sense solució de continuïtat. Per fer més funcional l'edició s'ha procedit a establir les diferents parts que constitueixen el procés, dividint el text en apartats, d'extensió desigual, i que es corresponen als grans esdeveniments en què es desenvolupaven les Corts: convocatòria, sessió d'obertura, successives sessions i debats, proposició reial, presentació dels greuges i acord del donatiu, i la clausura. Per últim s'edita, a part de les actes dels processos, tal com ho registren els documents, el donatiu i els furs finalment aprovats en les Corts.

Per contribuir a una major individualització de cada una de les sessions s'ha encapçalat cada una d'elles amb un regest que inclou la data crònica i tòpica, així com un resum dels afers tractats en la jornada. Per distingir el regest del text original del procés, aquell va en cursiva i el text del manuscrit en rodona.

Quan s'ha estimat necessari, s'anoten a peu de pàgina certs noms de persones o topònims per tal d'identificar-los. S'ha fet ús de cometes en cites de frases, per exemple en les citacions dels *incipits* o rúbriques dels furs, que han estat identificats en l'edició moderna de Germà Colón i Arcadi Garcia.

¶ [133] Les ocasions en què no són abreviades el manuscrit empra, respectivament, *església* o *esgleya*, *sous* o *Barcelona*.

La restitució de paraules o paràgrafs omesos pel copista del manuscrit base i recuperats d'altres testimonis s'indiquen entre parèntesis.[134] Les restitucions fetes per l'editora d'oblits del copista i que no ha estat possible recuperar a través d'altres manuscrits, s'indiquen com a conjectura entre parèntesis quadrats o claudàtors. Quan una relació de textos, com per exemple l'exposició de greuges, no apareix numerada a l'original que s'edita, se l'ha dotat d'un número correlatiu entre parèntesis quadrats. Els afegits al text —o correccions— fets pels copistes del document original, tant els interlineats com escrits als marges, s'han incorporat a l'edició entre parèntesis angulars, mentre que els comentaris marginals s'han recollit en nota a peu de pàgina. També s'indiquen o esmenen els errors evidents, que en ocasions perverteixen el sentit del document, advertint-ho en nota.

S'assenyala el canvi de foli al lloc corresponent amb una doble barra i el número volat amb indicació del vers en el seu cas. Ex.: $\|^{112}$ $\|^{112v}$.

⋆ ⋆ ⋆

L'edició va acompanyada d'un glossari de veus en desús o de difícil comprensió, d'un índex antroponímic i d'un índex toponímic. Les entrades del glossari es fan en la forma normalitzada del terme, però també es recull la forma en les peculiaritats ortogràfiques del manuscrit, que remet sempre al terme normalitzat.

Pel que fa a l'índex antroponímic, les entrades principals es fan sempre a partir del cognom o nom de família normalitzat —excepte en els casos en què el text només esmente el nom de fonts—, i al costat, entre parèntesis i cursiva —però només si no coincideixen amb les principals—, s'indica la forma usada en el manuscrit. També tenen entrada autònoma en l'índex antroponímic les variants formals i les denominacions sinònimes secundàries, que remeten a les principals.

Per la seua banda, en l'índex toponímic es lematitzen les formes normalitzades dels topònims, però hi tenen entrada també, en cursiva, les diferents variants tal com apareixen en el manuscrit, que remeten a les normalitzades. Els topònims van acompanyats d'indicacions per a la seua localització geogràfica. Dels topònims de la Corona d'Aragó s'indica la comarca a què pertanyen; la resta de topònims van seguits de la província o país, segons els casos. Els topònims menors tenen la seua pròpia entrada, que remet al topònim principal, on són ordenats alfabèticament.

Dels topònims o antropònims que apareixen repetits en quasi totes les pàgines de l'edició, com és el cas de València o d'Alfons el Magnànim, s'assenyala aquesta circumstància amb l'adverbi llatí *passim*.

¶ [134] La majoria d'aquestes omissions són producte del fenomen denominat en crítica textual *omissió ex homoeoteleuto*, és a dir, el salt, durant el procés de copiat d'un text, d'una paraula a una altra idèntica o molt semblant.

SIGLES I ABREVIATURES

add.	*addidit*
AMV	Arxiu Municipal de València
ARAH	Archivo de la Real Academia de la Historia de Madrid
ARV	Arxiu del Regne de València
doc.	document
f./ff.	foli/folis
mm.	mil·límetres
ms.	manuscrit
not.	notari
omm.	*ommitit*
op. cit.	obra citada
orig.	original
perg.	pergamí
sig.	signatura
ss.	següents
t.	tom
v.	vers
vol.	volum

BIBLIOGRAFIA

AGUILÓ I FUSTER, Marià: *Diccionari Aguiló: materials lexicogràfics aplegats per Marià Aguiló, revisats i publicats sota la cura de Pompeu Fabra i Manuel de Montoliu*, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 1914-1931, 8 toms.

ALABAU CALLE, José Antonio i Raquel MADRID SOUTO: «*Que Déus ne serà servit e vosaltres e tots nostres sotsmeses ne serets ben regits e governats*. Las proposiciones reales a las cortes valencianas durante el reinado de Alfonso el Magnánimo», *Saitabi*, 64-65 (2014), pp. 101-113.

ALBERT, Ricard i Joan GASSIOT: *Parlaments a les Corts Catalanes*, Barcelona, Editorial Barcino, 1928.

ALCOVER, Antoni M. i Francesc de B. MOLL (amb la col·laboració de Manuel Sanchis Guarner): *Diccionari català-valencià-balear: inventari lexicogràfic i etimològic de la llengua catalana en totes les seves formes literàries i dialectals, recollides dels documents i textos antics i moderns, i del parlar vivent al Principat de Catalunya, al Regne de València, a les Illes Balears, al Departament francès dels Pirineus Orientals, a les Valls d'Andorra, al marge oriental d'Aragó i a la ciutat d'Alguer de Sardenya*, Palma de Mallorca, Moll, 1967-1962, 10 vols., en línia: <http://dcvb.iecat.net/>.

BAIGES I JARDÍ, Ignasi; Anna M. RUBIÓ I RODÓN i Elisa VARELA RODRÍGUEZ: *Cort General de Montsó, 1382-1384*, Barcelona, Generalitat de Catalunya / Departament de Justícia, *Textos Jurídics Catalans*, 8 (1992), Lleis i costums II/2.

BARCELÓ, Carme: *Àrab i català: contactes i contrastos*, València / Barcelona, Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana / Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2011.

BAUTIER, Rober-Henri (ed.): *Normalisation internationale des méthodes de publication des documents latins du moyen âge*, Roma, Comité International des Sciences Historiques / Commission internationale de diplomatique, 1977.

BAUTISTA, Francisco: «Sobre la Alacena y otros papeles de Jerónimo Zurita», *Jerónimo Zurita*, 97 (2020), pp. 149-187.

BAUTISTA, Francisco: «Los libros del historiador: avatares de la biblioteca de Jerónimo Zurita», *Cuadernos de Historia Moderna*, 45-1 (2020), pp. 11-54.

BERMÚDEZ, Agustín; Magdalena MARTÍNEZ i Alfredo OBARRIO: «Las Cortes Valencianas durante el reinado de Alfonso V el Magnánimo. La legislación foral», dins Guido d'Agostino i Giulia Buffardi (eds.), *XVI Congresso Internazionale di Storia della Corona d'Aragona. La Corona d'Aragona ai tempi di Alfonso il Magnanimo. I modelli politico-istituzionali. La circolazione degli uomini, delle idee, delle merci. Gli influssi sulla società e sul costume*, vol. I, Nàpols, Paparo edizioni, 2000, pp. 73-97.

CAMARENA MAHIQUES, José: «La herencia que recibe Alfonso el Magnánimo», dins *Estudios sobre Alfonso el Magnánimo con motivo del quinto centenario de su muerte*, Barcelona, Universitat de Barcelona, 1960, pp. 7-24.

CANELLAS LÓPEZ, Ángel: «Alfonso el Magnánimo y Aragón», dins *Estudios sobre Alfonso el Magnánimo con motivo del quinto centenario de su muerte*, Barcelona, Universitat de Barcelona, 1960, pp. 43-62.

CAÑAS GÁLVEZ, Francisco de Paula: «La correspondencia de Leonor de Alburquerque con su hijo Alfonso V de Aragón: acción política y confidencia familiar del partido aragonés en la corte de Castilla (1417-1419)», *Espacio, Tiempo y Forma*, 29 (2016), pp. 183-247.

CÁRCEL ORTÍ, M.ª Milagros i Juan Vicente GARCÍA MARSILLA: *Documents de la pintura valenciana medieval i moderna*, *IV*: Llibre de l'entrada del rei Ferran d'Antequera, València, PUV, Fonts Històriques Valencianes, 57, 2013.

CASTILLO SAINZ, Jaume: *Alfons el Vell, duc reial de Gandia*, Gandia, CEIC Alfons el Vell / Ajuntament de Gandia, 2012.

CAWSEY, Suzanne F.: *Reialesa i propaganda. L'eloqüència reial i la Corona d'Aragó, c. 1200-1450*, València, PUV, 2008.

COLÓN DOMÈNECH, Germà: *Estudis de filologia catalana i romànica*, València / Barcelona, Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana / Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1997.

COLÓN DOMÈNECH, Germà: *De Ramon Llull al Diccionari de Fabra. Acostament lingüístic a les lletres catalanes*, Barcelona, Fundació Germà Colón Domènech / Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2003.

COLÓN, Germà i Arcadi GARCIA: *Furs de València*, Barcelona, Editorial Barcino, 1970-2007, 11 vols.

CONDE Y DELGADO DE MOLINA, Rafael: «Una discutible decisió arxivística del segle XV», *Lligall. Revista Catalana d'Arxivística*, 8 (1994), pp. 11-17.

CORBALÁN DE CELIS Y DURÁN, Juan: «Los Vallterra en el Alto Palancia. Datos para su estudio», *Boletín del Instituto de Cultura del Alto Palancia*, 6 (1997), pp. 73-78.

CORTÉS ESCRIVÀ, Josepa: *Liber privilegiorum civitatis et regni Valencie. Edició crítica i estudi codicològic*, València, Universitat de València, tesi doctoral inèdita, 1987, IV vols.

CORTÉS ESCRIVÀ, Josepa: «El discurso de la corona», dins Regina Pinilla Pérez de Tudela (ed.), *Las Cortes forales valencianas: poder y representación*, València, Corts Valencianes, 1994, pp. 113-117.

CORTÉS ESCRIVÀ, Josepa: *Liber privilegiorum civitatis et regni Valencie, I. Jaume I (1235-1276)*, València, PUV, Fonts Històriques Valencianes, 1, 2001.

COSTA, Mercè i Maribel TARRÉS: *Diccionari del català antic*, Barcelona, Edicions 62, 1998.

CRUSELLES GÓMEZ, Enrique: «La población de la ciudad de Valencia en los siglos XIV y XV», dins *La población urbana en tiempos de crisis. Revista d'Història Medieval*, 10 (1999), pp. 45-84.

CUARTERO HUERTA, Baltasar i Antonio DE VARGAS ZÚÑIGA Y MONTERO DE ESPINOSA: *Índice de la Colección de don Luis de Salazar y Castro*, Madrid, Real Academia de la Historia, 1949-1979, 49 vols.

CUEVES GRANERO, Amparo: «Aportación económica del reino de Valencia al matrimonio de Martín el Humano con Margarita de Prades», *Estudios Medievales*, 1-4 (1952), València, Institución Alfonso el Magnánimo, pp. 131-166.

CUEVES GRANERO, Amparo: «Problemas valencianos de los primeros años del reinado de Alfonso el Magnánimo», dins *IV Congreso de Historia de la Corona de Aragón. Actas y Comunicaciones I (Mallorca, 1955)*, Palma de Mallorca, 1959, pp. 447-466.

DANVILA Y COLLADO, Manuel: *Estudios críticos acerca de los orígenes y vicisitudes de la legislación escrita del antiguo Reino de Valencia. Estudios e investigaciones histórico-críticas acerca de las Cortes y Parlamentos del Antiguo Reino de Valencia*, Madrid, Establecimiento Tipográfico de Jaime Ratés, 1905.

DURAN GRAU, Eulàlia: «La imatge del rei Alfons», dins Guido d'Agostino i Giulia Buffardi (eds.), *XVI Congresso Internazionale di Storia della Corona d'Aragona. La Corona d'Aragona ai tempi di Alfonso il Magnanimo. I modelli politico-istituzionali. La circolazione degli uomini, delle idee, delle merci. Gli influssi sulla società e sul costume*, vol. II, Nàpols, Paparo edizioni, 2000, pp. 1401-1418.

FABREGAT SAFONT, Inmaculada: *Annals del monestir de Santa Maria de Benifassà (1195-1586). Estudi*, València, tesi de llicenciatura inèdita, 1988.

FARAUDO DE SAINT-GERMAIN, Lluís: «Consideracions entorn d'un pla de glossari raonat de la llengua catalana medieval», dins *Miscel·lània Fabra. Recull de treballs de lingüística catalana i romànica dedicats a Pompeu Fabra pels seus amics i deixebles, amb motiu del 75è aniversari de la seva naixença*, Buenos Aires, Imprenta y casa editora Coni, 1943, pp. 143-172.

FARAUDO DE SAINT-GERMAIN, Lluís: *Vocabulari de la llengua catalana medieval*, en línia: <https://www.iec.cat/faraudo/>.

FERRER, Ramón; Jesús VILLALMANZO i Sergio URZAINQUI: *Libre de diverses ordinacions fetes per los diputats del General del Regne de València*, València, Generalitat Valenciana, Conselleria de Cultura, Educació i Esport, 2007.

FERRER I MALLOL, M. Teresa: «El patrimoni reial i la recuperació dels senyorius jurisdiccionals en els estats catalano-aragonesos a la fi del segle XIV», *Anuario de Estudios Medievales*, 7 (1970/71), pp. 351-491.

GARCÍA MARSILLA, Juan Vicente: «La intervención del poder real en los señoríos valencianos. El secuestro de Xiva y Castellnou (1415-1425)», dins *El poder real en la Corona de Aragón, siglos XIV-XVI. XV Congreso de Historia de la Corona de Aragón*, t. 1, vol. 2, Saragossa, 1996, pp. 207-218.

GARCÍA MARSILLA, Juan Vicente: «Una casa para la Diputación. Las inversiones en el Palau de la Generalitat y la gestión económica de su proceso constructivo», en Antoni Furió i Juan Vicente García Marsilla (eds.), *La veu del Regne.*

600 anys de la Generalitat Valenciana, 3. La Generalitat Valenciana. Espais i imatges de la Generalitat, 2020, pp. 49-80.

GARCÍA, Michel (ed.): *Crónica del rey Juan II de Castilla. Minoría y primeros años del reinado (1406-1420)*, Salamanca, Ediciones Universidad de Salamanca, 2017, 2 vols.

GIMÉNEZ SOLER, Andrés: «Retrato histórico de Alfonso V de Aragón», *Revista Aragonesa*, (1907) I, 2, pp. 97-102; I, 3, pp. 155-160; I, 8, pp. 359-361.

GIMÉNEZ SOLER, Andrés: *Itinerario del rey don Alfonso de Aragón el que ganó Nápoles*, Saragossa, 1909, en línia: <https://zaguan.unizar.es/record/97004/files/D_22_57.pdf>.

GONZÁLEZ HURTEBISE, Eduardo: «Inventario de los bienes muebles de Alfonso V de Aragón como infante y como rey (1412-1424)», *Anuari de l'Institut d'Estudis Catalans* (1907), pp. 148-188.

GONZÁLEZ SÁNCHEZ, Santiago: *Itinerario de don Fernando, regente de Castilla y rey de Aragón (1407-1416)*, Saragossa, Institución Fernando el Católico / CSIC, Fuentes históricas aragonesas, 68 (2013), pp. 199-201.

GUAL CAMARENA, Miguel: *Diccionario de comercio medieval de productos comerciales, oficios, impuestos, pesos, medidas, monedas e instituciones*, en línia: <https://www.um.es/lexico-comercio-medieval>.

GUINOT RODRÍGUEZ, Enric: «Un precedent en la recuperació del patrimoni reial al País Valencià: la jurisdicció d'Onda, 1393», *Saitabi*, 36 (1986), pp. 137-153.

HELLMANN, Siegmund (ed.): *Pseudo-Cyprianus. De XII abusivis saeculi*, Leipzig, J. C. Hinrichs. Texte und Untersuchungen zur Geschichte der altchristlichen Literatur, vol. 34, 1909.

HERNÁNDEZ CALLEJA, Ana: «Tipología de los procesos de Cortes», dins *Les Corts a Catalunya. Actes del Congrés d'Història Institucional*, Barcelona, Generalitat de Catalunya, 1991, pp. 62-70.

LÓPEZ ELUM, Pedro: *El impuesto del morabatí, su base económica y sus aplicaciones demográficas*, València, Universitat de València, tesi doctoral inèdita, 1972.

LÓPEZ RODRÍGUEZ, Carlos: «El brazo militar del reino de Valencia a comienzos del siglo XV», *Hidalguía*, 226-227 (1991), pp. 615-640.

LÓPEZ RODRÍGUEZ, Carlos: «La tesorería general de Alfonso V el Magnánimo y la bailía general del reino de Valencia», *Hispania. Revista Española de Historia*, LIV/187 (1994), pp. 421-446.

LÓPEZ RODRÍGUEZ, Carlos: «Los Urrea y la revuelta del Alcalatén de diciembre de 1440», *Saitabi*, 45 (1995), pp. 259-273.

LÓPEZ RODRÍGUEZ, Carlos: *Patrimonio regio y orígenes del maestre racional del reino de Valencia, con la reproducción del acta de su fundación y la creación del archivo del Real (después General, hoy llamado del Reino), promulgadas en las Cortes de 1419*, València, Generalitat Valenciana / Sindicatura de Comptes, 1998.

LÓPEZ RODRÍGUEZ, Carlos (ed.): *Epistolari de Ferran I d'Antequera amb els infants d'Aragó i la reina Elionor (1413-1416)*, València, PUV. Fonts Històriques Valencianes, 14, 2004.

LÓPEZ RODRÍGUEZ, Carlos: *Nobleza y poder político en el Reino de Valencia (1416-1446)*, València, PUV, 2005.

MADRID SOUTO, Raquel: «Las Cortes de 1428 y su repercusión en la hacienda municipal de la ciudad de Valencia», *Anuario de Estudios Medievales*, 34/2 (2004), pp. 791-814.

MADRID SOUTO, Raquel: *Corts d'Alfons el Magnànim (València - Morvedre, 1428)*, en premsa.

MARTÍNEZ ALOY, José: *La Diputación de la Generalidad del reino de Valencia*, València, Hijo de F. Vives Mora, 1930.

MARTÍNEZ FERRANDO, J. Ernesto: «Consideraciones en torno a la exposición documental sobre Alfonso el Magnánimo, organizada por el Archivo de la Corona de Aragón», dins *Estudios sobre Alfonso el Magnánimo con motivo del quinto centenario de su muerte*, Barcelona, Universitat de Barcelona, 1960, pp. 213-243.

MARTÍNEZ VINAT, Juan: «Estructura social y redes de sociabilidad en el movimiento confraternal valenciano: la Cofradía de San Jaime de Valencia (1377-1441)», *Medievalismo*, 24 (2014), pp. 241-280.

MATHEU Y SANZ, Lorenzo: *Tratado de la celebración de Cortes generales del Reino de Valencia*, Madrid, por Julián de Paredes, 1677. (Edició facsímil, València, Ajuntament de València, 2002.)

MUÑOZ POMER, M.ª Rosa: *Orígenes de la Generalidad Valenciana*, València, Generalitat Valenciana, 1987.

MUÑOZ POMER, M.ª Rosa: «La Ciudad de Valencia en las Cortes: posiciones y resultados (1400-1418)», dins J. Sobrequés, J. Agirreazkuneaga, M. Morales, M. Urquijo i M. Cisneros (coords.), *Actes de 53è Congrés de la Comissió Internacional per a l'Estudi de la Història de les Institucions Representatives i Parlamentàries*, Barcelona, Parlament de Catalunya / Museu d'Història de Catalunya, vol. I, 2005, pp. 223-256.

NARBONA VIZCAÍNO, Rafael i Sandra BERNABEU BORJA: *Prohoms i cavallers de València. El Consell (1306-1516)*, València, PUV, 2021.

ORTS I BOSCH, Pere M. i Armand de FLUVIÀ I ESCORSA: «Lladró», *Gran Enciclopèdia Catalana*, en línia: <https://www.enciclopedia.cat/ec-gec-0037477.xml>.

ORTS RUIZ, Francesc: «Un rey, un mar y dos ciudades. Las entradas de Alfonso el Magnánimo en Valencia (1424) y Nápoles (1443). Transferencias e influencias de ida y vuelta», *Potestas*, 19 (2021), pp. 7-27.

PASTOR I MADALENA, Manuel: *El cartulari de Xestalgar: memòria escrita d'un senyoriu valencià*, Barcelona, Fundació Noguera, 2004.

ROCA TRAVER, Francisco A.: «Cuestiones de demografía medieval», *Hispania*, XIII (1953), pp. 3-36.

ROCA TRAVER, Francisco A.: *Interpretación de la «cofradía» valenciana. La Real Cofradía de San Jaime*, València, CSIC / IVEI, 1957.

RODRIGO LIZONDO, Mateu (ed.): *Melcior Miralles: Crònica i dietari del capellà d'Alfons el Magnànim*, València, PUV, Fonts Històriques Valencianes, 47, 2011.

RODRÍGUEZ PÉREZ, Raimundo A. i Juan HERNÁNDEZ FRANCO (eds.): *Memorial de la calidad y servicios de la Casa de Fajardo, marqueses de los Vélez: obra inédita del genealogista Salazar y Castro*, Múrcia, Real Academia Alfonso X el Sabio, 2009.

RYDER, Alan: *Alfonso el Magnánimo, rey de Aragón, Nápoles y Sicilia 1396-1458*, València, Edicions Alfons el Magnànim / IVEI, 1992.

ROMEU I ALFARO, Sylvia: *Les Corts valencianes*, València, Eliseu Climent editor/ Corts Valencianes, 1985 (reed., 1989).

SALAS, Xavier de: «Los inventarios de la *Alacena de Zurita*», *Boletín de la Academia de Buenas Letras de Barcelona*, 17 (1944), pp. 79-177.

SÁNCHEZ, T. A.: *Colección de poesías castellanas anteriores al siglo XV*, Paris, Baudry/ Librería Europea, 1842.

TORRES FONTES, Juan: «Las Cortes castellanas en la menor edad de Juan II», *Anales de la Universidad de Murcia*, XX (1962), pp. 49-71.

UDINA I MARTORELL, Frederic: «La preparació política del primogènit Alfons (després Alfons el Magnànim)», dins Guido d'Agostino i Giulia Buffardi (eds.), *XVI Congresso Internazionale di Storia della Corona d'Aragona. La Corona d'Aragona ai tempi di Alfonso il Magnanimo. I modelli politico-istituzionali. La circolazione degli uomini, delle idee, delle merci. Gli influssi sulla società e sul costume*, vol. I, Nàpols, Paparo edizioni, 2000, pp. 755-762.

VARGAS ZÚÑIGA Y MONTERO DE ESPINOSA, Antonio de: «La colección de D. Luis de Salazar y Castro», *Hidalguía*, 95 (1969), pp. 557-562.

VARGAS ZÚÑIGA Y MONTERO DE ESPINOSA, Antonio de: *Don Luis de Salazar y su colección*, Madrid, Real Academia de la Historia, 1973.

VICENS I VIVES, Jaume: *Els Trastàmares (segle XV)*, Barcelona, Editorial Vicens-Vives, 1980.

Procés del braç reial

1. CONVOCATÒRIA

1417, abril 4. València.

Reunió del consell municipal de València i lectura de la convocatòria del rei Alfons el Magnànim a Corts generals de regne de València.

In Christi nomine et eius gracia divina, amen. Noverint universi quod die lune, ora terciarum vel quasi, intitulata quarta mensis aprilis anno a Nativitate Domini millesimo CCCCº decimoseptimo, constitutus in presencia honorabilium Arnaldi Guillermi Scrivà, domicelli, habitatoris, et Bernardi Iohannis, civis, duorum ex iuratis anno presenti civitatis Valencie, et venerabilium Iacobi de Plano, notarii, sindici, et Bernardi Basella, mercatoris, et Francisci Çavartés, notarii, civium civitatis precontente, in aula sive sala consilii eiusdem civitatis personaliter existencium, Anthonius Cabrero, portarius illustrisimi domini regis, presentibus me, Francischo Scolà, auctoritate regia notario publico scribaque honorabilium consilii et iuratorum civitatis prefixe, et testibus infrascriptis, presentavit, et per me, dictum Franciscum, legi et publicari fecit et requisivit dictis honorabilibus iuratis, sindico et aliis predictis, quandam literam dicti domini regis, in dorso eiusdem ut apparebat prima facie sigillo secreto dicti domini in cera rubea inpresso sigillatam, que est tenoris sequentis:

1.1
Convocatòria a la ciutat de València

1417, abril 2. Les Barraques dels Reals.
Alfons el Magnànim convoca a Corts generals del regne a la ciutat de València.

Alfonsus, Dei gracia rex Aragonum, Sicilie, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comes Barchinone, dux Athenarum et Neopatrie ac etiam comes Rosilionis et Ceritanie, dilectis et fidelibus nostris iuratis et probis hominibus[1] civitatis Valencie, salutem et dileccionem. Quoniam incolis regni Valencie curiam generalem ut inibi [fori] et privilegia ipsius regni Valencie per nos iurentur [et] quedam[2] utilitatem, augmentum atque quietam dulcedinem sacre rei publice dicti regni Valencie clare tangencia pertractentur et plene ad finem perobtatum, dante Domino, deducantur, in civitate Valencie die XXVII[a] mensis presentis intendimus celebrare. Ideo vobis dicimus et mandamus quatenus [constituatis] ex vobis sindicos et procuratores plena potestate sufultos, qui in civitate et die prefixis ad predicta celebranda atque fienda habeant interesse. Nos enim in dicta civitate tunch erimus, Altissimo disponente.

Datum *en les Barraques dels Reals*, sub nostro sigillo secreto, secunda die aprilis anno a Nativitate Domini millesimo CCCC° decimoseptimo. Rex Alfonsus.[3]

Quaquidem litera presentata lectaque et publicata, dicti honorabiles iurati, sindicus Bernardus Basella et Franciscus Çavartés, suscipientes et acceptantes literam preinsertam, cum illa[4] humili et subiecta reverencia quibus decet, dixerunt quod erant parati omnia et singula in eadem contenta adimplere sic et prout in ipsa narrata erant et scripta. ||[1v]

Presentibus testibus [fuerunt] discretis Iohanne de Sentfeliu et Iohanne Martínez, notariis, civibus Valencie.

1.2
Primera reunió dels braços a la Seu de València

1417, abril 27. Seu de València.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 4 de maig.

Insuper vero, adveniente die martis, ora terciarum vel quasi, intitulata vicesimaseptima mensis aprilis anno a Nativitate Domini M° CCCC° decimoseptimo, que erat

¶ [1] *probis hominibus*] A *pro his omnibus*. ¶ [2] A *quendam*. ¶ [3] Al marge: *Esta letra, encara que designa la ciutat ha hon ha de tenir les corts, emperò no designa lo loch particular ha hon avien de convenir.* ¶ [4] A *illis*.

dies asignacionis ad celebrandam curiam contentam in litera prefata, constitutis et congregatis in ecclesia sedis Valencie.[5]

Pro brachio Ecclesie

Iohannes Gastó, canonicus sedis Valencie, procurator domini episcopi; frater Anthonius Tolosana, clavarius Muntesie, procurator magistri Muntesie; nobilis Raymundus de Centillis, prepositus sedis Valencie, procurator capituli dicte sedis; Rodericus de Rius, notarius, procurator abbatum Vallisdigne[6] et Sancti Bernardi; Iacobus Rocha, canonicus, procurator comendatoris de Bexix et de Fradell.

Pro brachio militari[7]

Petrus Çabata, domicellus, sindicus brachii militaris regni Valencie et suo proprio nomine; Iohannes Fabra, miles, procurator egregii viri ducis Guandie et suo proprio nomine; Iacobus Roig, notarius, procurator nobilis Petri Ladró, vicecomittis de Vilanova; Petrus Pardo de la Casta, procurator nobilis Petri d'Urrea, domini tinencie d'Alcal[at]én, et nomine suo proprio; Iacobus de Plano, procurator nobilis Bernardi de Cintillis; Iohannes de Ripoll, miles; Iacobus Romeu, miles; Iohannes de Vallterra; Iohannes Roïç de Moros; Petrus Mascó.

Pro brachio regali

Iacobus de Plano, sindicus Valencie; Iohannes Ferrer, notarius, sindicus Xative; Bertrandus de Bues, sindicus Morelle; Franciscus Feliu, iurisperitus, sindicus ville Castilionis; Bartholomeus Matoses, sindicus Villeregalis; ‖[2] Dominicus Spelt, sindicus ville d'Ademuç.

Et omnibus predictis de curia stantibus in sede predicta, ut desuper contentum est, obtemperantibus assignacioni et mandato dicti domini regis, ut in litera eiusdem domini continetur, honorabilis Iaufridus de Ortigiis, legum doctori, regens cancelleriam iamdicti domini regis, ibidem presencialiter existens, dixit quod ipse in persona eiusdem domini regis, loco et vice illius ac de ipsius mandato, continuando curiam iamdictam, porrogabat eandem ad diem martis futuram de proximo, que intitulabitur IIIIª proxime venturi mensis madii, in eadem sede celebrandam.

Et incontinenti, omnes predicti de curia, per eos et omnes etiam absentes de dictis tribus brachiis, obtulerunt quandam protestacionis scedulam tenoris sequentis:

Venia petita.

¶ [5] Al marge: *Así·s nomena lo loch particular y és la Seu, lo qual loc en la letra de convocació no fonch especificat*. ¶ [6] A *Valliumdigne*. ¶ [7] A *militarii*.

Los dels staments eclesiàstich e militar e de ciutats e viles reyals del regne de València, dien ab aquella humil reverència que·s pertany, que si e aytant com la dita prorogació feta per vós, molt honorable micer Jofre d'Ortigues, sia contra furs, privilegiis, libertats e bons usos e costums del dit regne (protesten que per aquella no sia fet algun prejuhí als dits furs, privilegis, libertats e bons usos e bones costums del dit regne) ne al dret dels dits staments ne algú de aquells, ans aquell e aquells los romanga salvu e il·lès e que no·ls sia tret a ús ni a conseqüència en l'esdevenidor, requirents de les dites coses carta pública.

Et tunc, iamdictus honorabilis regens cancelleriam dixit quod perseverabat in predictis per eum in persona, loco et nomine dicti domini regis, factis continuacione et porrogacione curie prefixe.

Presentes ad hec fuerunt testes honorabilis Franciscus Blanch, legum doctor, et discreti Matheus Blanch et Bernardus Stheve, ||[2v] notarii, cives Valencie.

1417, maig 4. Seu de València.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 11 de maig.

Deinde vero, predicta die martis intitulata quarta mensis madii anno iamdicto a Nativitate Domini millesimo CCCC° XVII°, que erat dies assignacionis predicte ad dictam curiam celebrandam, constitutis et congregatis in iamdicta sede personis que secuntur:

Pro brachio Ecclesie

Predictus Iohannes Gastó, iamdicto nomine; predictus frater Anthonius Tolosana; Franciscus Giner, rector ecclesie Sancti Mathei, procurator domini episcopi Dertusensis; Raymundus de Centillis, previo nomine; dictus Rodericus de Rius, procurator abbatis Vallisdigne; Almericus, abbas Sancti Bernardi; Petrus Ferdinandi d'Íxer, comendator Montisalbani.

Pro brachio militari[8]

Petrus Çabata, eisdem nominibus; Iohannes Fabra, predictis nominibus; predictus Petrus Pardo de la Casta, quibus supra nominibus; nobilis Vitalis de Vilanova; dictus Iacobus Roig, previo nomine; Iohannes de Vilarasa.

¶ [8] A *militarii*.

Pro brachio regali

Iacobus de Plano, dicto nomine; Bertrandus de Bues, eodem nomine; Bernardus Falcó, sindicus ville Algezire et Cullarie; Franciscus Palau et Bernardus Muntanyès, sindici ville Burriane; Franciscus Feliu, previo nomine; Iohannes de Calaceyt, iamdicto nomine; ‖[3] Petrus Comes et Iacobus Gaçol, sindici ville Lirie; Sanccius Domínguez, prefixo nomine; Sanccius Aznar, sindicus predictus; Dominicus Spelt, precontento nomine; Simon Vicent, sindicus ville de Bochayrén.

Et omnibus predictis de curia stantibus ubi et prout desuper contentum est, honorabilis Iohannes de Funes, legum doctor, vicecancellarius dicti domini regis, ibidem personaliter existens, dixit quod ipse loco, nomine et in persona ipsius domini, continuando curiam precontentam, porrogabat eandem ad proxime venturam diem martis intitulandam XI[a] dicti et presentis mensis madii, in eadem sede celebrandam.

Et incontinenti, omnes predicti de curia, per eos et omnes de dictis tribus brachiis, dixerunt quod offerebant et seu quod pro oblata habebant preinsertam protestacionis cedulam per eos dicto honorabile Iaufrido de Ortigiis oblatam.

Et tunc, iamdictus honorabilis vicecancellarius dixit quod perseverabat in predictis per eum dicto nomine factis continuacione et porrogacione iamdicte curie.

1417, maig 11. Seu de València.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 18 de maig.

Consequenter vero dicta die martis intitulata undecima mensis madii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC° XVII°, que erat dies assignacionis ad dictam curiam celebrandam, fuerunt constituti et congregati in sed[e] precontenta persone sequentes, videlicet: ‖[3v]

Pro brachio ecclesiastico

Franciscus Marthorell, canonicus, procurator reverendissimi episcopi Segurbicensi;[9] frater Anthonius Tolosana, iamdicto nomine; Franciscus Giner, procurator predictus; Raymundus de Cintillis, iamdicto nomine; Rodericus de Rius, ut procurator dicti abbatis Vallisdigne; frater Franciscus Terrats, procurator abbatis Beati Bernardi; Iacobus Rocha prefixus, iamdicto nomine; frater Iohannes de Josa, procurator reverendi magistri Mercedis; frater Iacobus Falç, procurator maioralis de Quart.

¶ [9] A *Segrubicensi*.

Pro brachio militari[10]

Petrus Çabata, nominibus prefixis; Iacobus Roig, previo nomine; iamdictus Vitalis de Vilanova; Petrus Martínez Toledano.

[Pro brachio regali]

Bernardus Iohannis, Bernardus Abrí, legum doctor, Iohannes Suau et Iohannes Pujada, sindici Valencie; Petrus Feliu et Petrus Bitxes, sindici civitatis Xative; Bertrandus de Bues, nomine iamdicto; Bernardus Falcó, iamdictis nominibus; Iohannes Mazquefa et Anticus Alboreda, sindici Oriole; Franciscus Palau et Bernardus Muntanyès, iamdicto nomine; Franciscus Feliu, eodem nomine; Petrus Burgunyó,[11] sindicus ville d'Alacant; Iohannes de Calaceyt, predicto nomine; Iacobus Gaçol et Petrus Comes, eodem nomine; Sanccius Domínguez, quo supra nomine; Sanccius Aznar, previo nomine; Dominicus Spelt, prefixo nomine; Fulco de Monteferrario, sindicus ville de Ontinyén; Simon Vicent, prenarrato nomine. ||[4]

Et congregatis, existentibus omnibus predictis, ubi desuper est contentum, iamdictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius predictus, ibidem existens in persona, loco et nomine dicti domini regis, continuando predictam curiam, porrogavit eandem ad proxime instantem diem martis intitulandam XVIII[a] [12] dicti et presentis mensis madii, in eodem loco celebrandam.

Et tunch, omnes predicti de curia, per eos et omnes etiam de dictis tribus brachiis, dixerunt quod offerebant seu pro oblata ibidem habebant precontentam pro parte eorum oblatam predicto honorabili Iaufrido de Ortigiis, cancelleriam predictam regenti, protestacionis cedulam.

1417, maig 18. Seu de València.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 24 de maig.

Postmodum vero, superius contenta adveniente, die martis intitulata XVIII[a] madii anno a Nativitate Domini M° CCCC° XVII°, que erat dies asignacionis prefixe ad dictam curiam celebrandam, congregatis et constitutis in prefixa sede, prout sepedictum est, personis que secuntur, videlicet:

Pro brachio ecclesiastico

Iohannes Gastó, nomine supra; Franciscus Martorell, nomine predicto et ut procurator capituli dicte sedis Valencie; frater Anthonius Tolosana, sepedicto nomine; Almaricus, abbas qui supra; Rodericus de Rius, procurator dicti abbatis Vallisdigne.

¶ [10] A *militarii*. ¶ [11] A *Burgrenyó*. ¶ [12] A *XVII[a]*.

[Pro brachio militari]

Petrus Çabata, nomine quo supra; Iacobus Roig, procurator qui supra; Dionisius d'Olit, notarius, procurator de Beamunt Xarlot, alferiç de Navarra; Franciscus Munyós, miles.

[Pro brachio regali]

Bernardus Iohannis, Bernardus Abrí, Iohannes Suau, Iohannes Ferrando, legum doctor, [et] Iacobus de Plano, sindici dicte civitatis; ||[4v] Petrus Bitxes et Petrus Feliu, iamdicto nomine; Bertrandus de Bues, dicto nomine et ut sindicus Castilionis; Bernardus Falcó, eodem nomine et ut sindicus Cullarie; Iohannes Mazquefa [et] Anthicus Arboreda, dicto nomine; Dionisius d'Olit, sindicus dicte ville Burriane; Petrus Burgunyó, eodem nomine; Iohannes de Calaceyt, iamdicto nomine; Iacobus Gaçol et Petrus Comes, sindici prefati; Sanccius Domínguez, eodem nomine; Garcias del Porto, notarius, civis Valencie, sindicus ville de Castellfabib; Dominicus Spelt, previo nomine; Guillelmus Ponç, notarius, civis Valencie, sindicus ville d'Ontinyén; Iohannes Centonge, sindicus ville de Biar; Bernardus d'Arqués, sindicus ville Sexone;[13] Simon Vicent, quo supra nomine.

Et omnibus predictis stantibus, ubi et prout supracontentum est, congregatis, prefixus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancillarius qui supra, presencialiter ibidem existens vice, nomine et in persona eiusdem domini regis, eandem continuando curiam illam ad primo venturam diem lune computandam XXIIIIª iamdicti et presentis mensis madii porrogavit, celebrandam in eodem loco.

Quiquidem omnes de curia prefati, per eos et omnes etiam de dictis tribus brachiis, dixerunt quod, ut sepius superius enarratum fuit, offerebant seu pro oblata ibidem habebant iamdictam cedulam.

Et tunc, idem honorabilis vicecancellarius dixit quod perseverabat in dictis continuacione et porrogacione.

1417, maig 24. Seu de València.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 28 de maig.

Insuper vero, die lune intitulata XXIIIIª madii anno a Nativitate Domini millesimo ||[5] CCCCº XVIIº, que erat dies assignacionis precontente ad dictam curiam celebrandam, fuerunt constituti in sede iamdicta persone sequentes, videlicet:

¶ [13] A *Sexonie*.

Pro brachio ecclesiastico

Pretactus Iohannes Gastó, nomine sepedicto; dictus Franciscus Martorell ut procurator dicti domini episcopi Segurbicensi;[14] prefixus Raymundus de Centelles, eodem nomine; iamdictus Almericus,[15] abbas qui supra; prenarratus Rodericus de Rius.

Pro brachio militari[16]

Prelibatus Iohannes Fabra, nominibus iamdictis; Petrus de Vallterra, sindicus substitutus a domino Petro Çabata, sindico prefato; dictus Dionisius d'Olit, previo nomine procuratorio dicti Beamunt Exarlot; nobilis Iacobus Scrivà, maior dierum; Andreas Castellà, miles; Vitalis de Blanes, miles, iunior, procurator illustrissime regine Yolantis; Iacobus de Plano, dicto procuratorio nomine dicti nobilis Bernardi de Centillis.

Pro brachio regali

Iamdicti Bernardus Abrí, Iohannes Suau, Iohannes Pujada, Iohannes Ferrando et Iacobus de Plano, nomine quo supra; predictus Petrus Feliu, dicto nomine; prefixus Bertrandus de Bues, iamdictis nominibus; precontentis Anticus Alboreda, previo nomine; prefatus Dionisius d'Olit, iamdicto nomine sindici Burriane; prenarratus Petrus Burgunyó, precontento nomine; iamdicti Iacobus Gaçol et Petrus Comes, previo nomine; ||[5v] pretactus Garcias del Porto, nomine quo supra; antedictus Guillermus Ponç, predicto nomine.

Et congregatis, existentibus omnibus prenominatis, ubi et prout desuper est contentum, iamdictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius qui supra, qui ibidem personaliter erat, dixit quod ipse in persona, loco, vice et nomine prefati domini regis, continuando curiam iamdictam, eandem porrogavit ad diem veneris de proximo venturam, celebrandam in eodem loco.

Et tunc, omnes de curia predicti dixerunt quod offerebant et seu pro oblata ibidem, ut supradictum est, habebant preinsertam protestacionis cedulam.

Quiquidem honorabilis vicecancellarius dixit quod perseverabat in dictis continuacione et porrogacione curie antedicte.

¶ [14] A *Segrubicensi*.
¶ [15] A *Enricus*.
¶ [16] A *militarii*.

1417, maig 28. Seu de València.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 2 de juny.

Postmodum vero, predicta die veneris intitulata XXVIII[a] madii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC[o] XVII[o], dies assignacionis ad dictam curiam celebrandam, constitutis in sede iamdicta personis que secuntur, videlicet:

Pro brachio ecclesiastico

Prefatus Franciscus Marthorell, iamdicto nomine; predictus Raymundus de Centillis, previo nomine; iamdictus frater Anthonius Tolosana, eodem nomine; prenominatus frater Franciscus Terrats, previo nomine.

Pro brachio militari[17]

Prefixus Vitalis de Blanes, eisdem nominibus; Iohannes de Molina, procurator dicti nobilis Petri Ladró, vicecomitis de Vilanova; Andreas Castellà, miles; Franciscus Martorell, miles. ‖[6]

Pro brachio regali

Bernardus Iohannis, Bernardus Abrí, Iohannes Suau, Iohannes Pujada, Iohannes Ferrando et Franciscus Çavartés, notarius, sindici dicte civitatis Valencie; dictus Petrus Feliu, dicto nomine; predictus Bertrandus de Bues, eisdem nominibus; precontenti Iohannis Mazqueffa et Anthonius Arboredes, eodem nomine; dictus Bernardus Muntanyès, previo nomine; pretactus Petrus Burgu[n]yó, quo supra nomine; dictus Bartholomeu Matoses, prefixo nomine; prefatus Petrus Comes et Iacobus Gaçol, eodem nomine; prefixus Sanccius Domínguez, dicto nomine; supranominatus Guarcias del Porto, eodem nomine; prefatus Dominicus Spelt, previo nomine; iamdictus Guillermus Ponç, eodem nomine; prefatus Iohannes Centonge, quo supra nomine; antedictus Simon Vicent, nomine predicto; idem Bernardus d'Arqués, prefixo nomine.

Et omnibus predictis stantibus, ubi dictum est, congregatis, prenominatus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius predictus, ibidem personaliter existens, dixit quod porrogabat curiam prefatam, illam continuando diem mercurii futuram de proximo, intitulandam secunda proxime venturi mensis iunii, in eodem loco celebrandam.

Et tunc, omnes precontenti de curia, per eos et omnes etiam de dictis tribus brachiis, dixerunt quod offerebant seu pro oblata ibidem habebant sepedictam et superius insertam protestacionis cedulam.

¶ [17] A *militarii*.

Et dictus honorabilis vicecancellarius dixit quod perseverabat in dictis continuacione et porrogacione prefixe curie.

1417, juny 2. Seu de València.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 4 de juny.

Consequenter vero, die mercurii precontenta que intitulabatur ||[6v] secunda mensis iunii anno a Nativitate Domini millesimo CCCCº XVIIº personaliter existentibus in sede predicta, in presencia iamdicti honorabilis Iohannis de Funes, vicecancellarii predicti, personis que secuntur, videlicet:

Pro brachio ecclesiatico

Predictus Iohannes Gastó, quo supra nomine; precontentus Franciscus Marthorell, previo nomine; pretactus Raymundus de Centillis, eodem nomine; dictus frater Anthonius Tolosana, iamdicto nomine; prefixus Iacobus Roca, nominibus predictis.

Pro brachio militari[18]

Antedictus Petrus Çabata, prefixis nominibus; precontentus Vitalis de Blanes, quibus supra nominibus; dictus Iacobus Roig, eodem nomine; Iaufridus de Thous, nobilis; dictus Iacobus Scrivà, senior; Iohannes Martíneç d'Ezlava; Bernardus de Vilarnau, domicellus.

Pro brachio regali

Iamdicti Iohannes Suau, Iohannes Pujada [et] Iohannes Ferrando, quo supra nomine; prefixus Bertrandus de Bues, eisdem nominibus; predicti Iohannes Mazquefa et Anthonius Arboredes, previo nomine; antedictus Bernardus Muntanyès, eodem nomine; prefixus Iohannes de Calaceyt, previo nomine; prenominatus Petrus Burgunyó, antedicto nomine; pretacti Petrus Comes et Iacobus Gaçol, nomine sepedicto; dictus Sanccius Domínguez, nomine prelibato; antedictus Garcias del Porto, eodem nomine; prenominatus Guillermus Ponç, iamdicto nomine; Iohannes Bou, vicinus et sindicus Cullarie; predictus Dominicus Spelt, eodem nomine; Matheus Blanch, notarius, sindicus Sexone;[19] precontentus Simon Vicent, eodem nomine. ||[7]

Et omnibus prenominatis congregatis existentibus, ut supra dictum est, predictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius predictus, dixit quod ipse

¶ [18] A *militarii*. ¶ [19] A *Saxonie*.

in persona, loco et nomine et vice dicti domini regis, porrogabat continuando curiam prefixam ad diem veneris venturam de proximo intitulandam IIIIª dicti et presentis mensis iunii, celebrandam in eodem loco.

Tunc vero, omnes precontenti de curia, per eos et omnes de dictis tribus brachiis, dixerunt quod offerebant et seu pro oblata ibidem habebant preinseratam protestacionis cedulam.

Et dictus honorabilis vicecancellarius dixit quod perseverabat in dictis continuacione et porrogacione curie prefixe.

1417, juny 4. Seu de València.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Demumque, die veneris intitulata IIIIª iunii iamdicti anni a Nativitate Domini millesimi CCCC XVII, que erat dies assignacionis ad dictam curiam celebrandam, in prenominata sede congregatis existentibus, in presencia iamdicti honorabilis Iohannis de Funes, cancellarii prefixi, personis que secuntur, videlicet:

Pro brachio ecclesiastico

Precontentus Iohannes Gastó, nomine iamdicto; prefixus Franciscus Martorell, nomine iamdicto; pretactus Raymundus de Centillis, eodem nomine; dictus Iacobus Roca, nominibus predictis.

Pro brachio militari[20]

Predictus Petrus Çabata, nominibus iamdictis; antedictus Iacobus Roig, nomine sepedicto. ‖[7v]

Pro brachio regali

Precontenti Iohannes Suau, Guillermus Çaera, Bernardus Abrí et Iohannes Pujada, iamdicto nomine; dicti Petrus Feliu [et] Petrus Bitxes, eodem nomine; Bertrandus de Bues, nominibus iamdictis; Bernardus Falcó, eisdem nominibus; prefixus Bernardus Muntanyès, eodem nomine; antedictus Iohannes de Calaceyt, quo supra nomine; antedictus Petrus Burgunyó, dicto nomine; dicti Petrus Comes et Iacobus Gaçol, dicto nomine; prenominatus Sanccius Domínguez, previo nomine; prefixus Garcias del Porto, sepedicto nomine; Bernardus Cirera, sindicus dicte ville d'Ontinyén; Petrus de Montfort, sindicus dicte ville de Biar; Dominicus Spelt, predictus, nomine antedicto; dictus Matheus Blanch, previo nomine; antedictus Simon Vicent, eodem nomine.

¶ [20] A *militarii*.

Iamdictus honorabilis vicecancillarius dixit quod ipse in persona, loco, vice et nomine dicti domini regis porrogabat curiam iamdictam illam continuando ad crastinam diem in dicta sede ora terciarum celebrandam.

Et tunc, omnes predicti de curia, per eos et omnes etiam de dictis tribus brachiis, dixerunt quod offerebant seu pro oblata ibidem habebant sepedictam et superius insertam protestacionis cedulam. ||[8]

Et dictus honorabilis vicecancellarius dixit quod perseverabat in dictis continuacione et porrogacione curie predicte.

1417, juny 5. Seu de València.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 7 de juny.

Postmodum vero, die sabati intitulata V[a] dicti mensis iunii, ora terciarum vel quasi, anno a Nativitate Domini millesimo CCCC[o] decimoseptimo, que erat dies assignacionis ad dictam curiam celebrandam, fuerunt constituti in sede iamdicta persone que secuntur, videlicet:

Pro brachio ecclesiastico

Antedictus Franciscus Marthorell, nominibus iamdictis; predictus frater Anthonius Tolosana, eodem nomine; dictus Raymundus de Cintillis, eodem nomine.

Pro brachio militari[21]

Precontentus Petrus Çabata, eisdem nominibus; pretactus Iacobus Roig, eodem nomine; dictus Iacobus Scrivà; prenominatus Franciscus Martorell.

Pro brachio regali

Bernardus Iohannis, Iohannes Suau, Bernardus Abrí, Iohannes Pujada [et] Iohannes Ferrando, prefixi, nomine iamdicto; predictus Bertrandus de Bues, nominibus prefixis; ||[8v] prefixus Bernardus Falcó, iamdicto nomine sindici ville predicte Algezire; dictus Iohannes Mazquefa, eodem nomine; predictus Bernardus Muntanyès, nomine quo supra; dictus Iohannes de Calaceyt, previo nomine; precontentus Petrus Burgunyó, iamdicto nomine; dictus Petrus Comes, eodem nomine; prenominatus Sanccius Domínguez, nomine prefixo; pretactus Garcias del Porto, nomine prefixo; dictus Guillermus Ponç, nomine sepedicto; prefixus Iohannes Bou, eodem nomine; precontentus Petrus de Monfort, dicto nomine; prelibatus Simon Vicent, eodem nomine.

¶ [21] A *militarii*.

Et omnibus predictis stantibus, ubi et prout dictum est, congregatis, iamdictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius qui supra, qui ibidem personaliter existebat, dixit quod ipse in persona, loco ac nomine iamdicti domini regis continuando curiam memoratam illam porrogabat ad diem lune venturam de proximo, que intitulanda[m] erat VII[a] dicti et presentis mensis iunii, continuandam in eadem sede.

Et omnes predicti de curia, per eos et omnes etiam de dictis tribus brachiis, dixerunt quod offerebant seu pro oblata ibidem habebant iamdictam protestacionis cedulam superius que insertam.

Quiquidem honorabilis vicecancellarius dixit quod perseverabat in dictis continuacione et prorrogacione.

1417, juny 7. Seu de València.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 9 de juny.

Deinde vero, dicta adveniente die lune que intitulabatur VII[a] iamdicti ‖[9] mensis iunii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC[o] XVII[o], que assignata fuit ad dictam curiam celebrandam, in precontenta sede existentibus congregatis, in presencia iamdicti honorabilis Iohannis de Funes, vicecancellarii qui supra, personis infrasequentibus, videlicet:

Pro brachio eclesiastico

Iamdictus Franciscus Martorell, nominibus prefixis; dictus frater Anthonius Tolosana, nomine quo supra; precontentus Rodericus de Rius, predictis nominibus.

Pro brachio militari[22]

Prefixus Petrus Çabata, nominibus precontentis; antedictus Iacobus Roig, previo nomine;[23] dictus Dionisius d'Olit, nomine prelibato.

Pro brachio regali

Precontenti Iohannes Suau, Bernardus Iohannis, Iohannes Ferrando [et] Iohannes Pujada,[24] nomine quo supra; antedictus Petrus Feliu [et] Petrus Bitxes, nomine iamdicto; predictus Bernardus Falcó, nomine predicto sindici dicte ville Algezire; predictus Dionisius d'Olit,[25] nomine prefixo sindici Burriane; dictus

¶ [22] A *militarii*. ¶ [23] El manuscrit B comença en aquest punt.
¶ [24] B *Pujades*. ¶ [25] *Dionisius d'Olit*] A *Bernardus Falcó*.

Bartholomeus Mathoses; ||[9v] prenominatus Petrus Burgunyó, previo nomine; dictus Iacobus Gaçol [et] Guillermus Pascasii, sindici dicte ville Lirie; antedictus Sanccius Domínguez; predictus Garcias del Porto, predicto nomine; dictus Guillermus Ponç, eodem nomine; Petrus Guardiola, sindicus Cullarie; precontentus Petrus de Monfort, prefixo nomine; pretactus Dominicus Spelt, dicto nomine;[26] prefixus Simon Vicent, quo supra nomine.[27]

Et stantibus omnibus prenominatis in sede iamdicta congregatis, ut dictum est, iamdictus honorabilis vicecancellarius in persona, loco, vice ac nomine iamdicti domini regis continuando predictam curiam porrogabat illam ad diem mercurii primo venturam intitulandam VIIIIª iamdicti presentis mensis iunii, celebrandam in loco memorato.

Omnes vero predicti de curia, per eos et omnes etiam deductis tribus brachiis, dixerunt quod offerebant dicto honorabili vicecancellarii seu pro oblata ibidem habebant iamdictam protestacionis cedulam.

Et dictus honorabilis vicecancellarius dixit quod perseverabat in prefatis continuacione et prorrogacione iamdicte curie.

1417, juny 9. Seu de València.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 14 de juny.

De post vero die mercurii, intitulata VIIIIª iunii, anno a Nativitate Domini millesimo CCCCº XVIIº, existentibus congregatis in sede iamdicta ||[10] in presencia prefixi honorabilis Iohannis de Funes, vicecancellarii iamdicti, personis que secuntur, videlicet:

Pro brachio ecclesiastico

Dictus Franciscus Martorell, nominibus prefixis; predictus frater Anthonius de Tolosana, nomine precontento; pretactus Almaricus, abbas qui supra; frater Matheus Ramon, procurator abbatis Vallisdigne.

Pro brachio militari[28]

Precontentus Petrus Çabata, nominibus prenominatis; antedictus Iacobus Roig, previo nomine.

¶ [26] *Pretactus Dominicus… nomine*] *omm.* B.
¶ [27] *Prefixus Simon… nomine*] *omm.* B; B *add. dictus Matheus Blanch, prefixo nomine.*
¶ [28] A *militarii.*

Pro brachio regali

Iohannes Ferrando [et] Iohannes Pujada,[29] sindici iamdicti; dictus Bernardus Falcó, eodem nomine sindici Algezire; Petrus Iohannes Mazquefa, eodem nomine; predictus Franciscus Feliu et Petrus de Begues,[30] sindici ville Castilionis; dictus Dionisius d'Olit, nomine predicto; antedictus Iohannes de Calaceyt, eodem nomine; prefixus Petrus Burgunyó, previo nomine; dicti Guillermus Pascasii et Iacobus Gaçol, nomine prelibato; prefatus Sanccius Domínguez, nomine iamdicto; prenominatus Garcias del Porto, eodem nomine; dictus Guillermus Ponç, predicto nomine; precontentus Iohannes Bou, previo nomine; ||[10v] prenominatus Petrus de Monfort, prefixo nomine; antedictus Dominicus Spelt, nomine memorato; dictus Matheus Blanch, eodem nomine; Natalis Pérez et dictus Matheus Blanch, vicini et sindici dicte ville Saxone; prefati Simon Vicent et Bartholomeus Bodí, vicini et sindici ville de Bocayrén.

Et omnibus prefixis existentibus congregatis, ubi et prout dictum est, prefixus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius qui supra, dixit quod ipse loco, in persona, ac nomine dicti domini regis, iamdictam continuando curiam illam porrogabat ad diem lune futuram de proximo, continuando in eodem loco.

Tunch vero, omnes predicti de curia, per eos et omnes etiam de dictis tribus brachiis, dixerunt quod offerebant seu pro oblata ibidem habebant sepedictam et superius insertam protestacionis cedulam.

Quiquidem honorabilis vicecancellarius dixit quod perseverabat in predictis continuacione et porrogacione eiusdem curie.

1417, juny 14. Seu de València.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 16 de juny.

Insuper, vero dicta adveniente die lune intitulata XIIIIª dicti mensis iunii anno a Nativitate Domini millesimo CCCCº XVIIº, fuerunt constituti in sede predicta in presencia prefixi honorabilis Iohannis de Funes, vicecancellarii predicti, persone que secuntur:

Pro brachio ecclesiastico

Predictus Iohannes Gastó, previo nomine; dictus frater Anthonius Tolosana; ||[11] prenominatus Franciscus Martorell, iamdictis nominibus; dictus Rodericus de Rius, nomine prefato procuratoris dicti abbatis Beati Bernardi; antedictus frater Matias Ramon.

¶ [29] B *Pujades*. ¶ [30] A *Bugues*.

Pro brachio militari[31]

Dictus Petrus Çabata, eisdem nominibus; prefixus Iacobus [Roig], eodem nomine; prenominatus Franciscus Martorell, miles; predictus Dionisius d'Olit, eodem nomine.

Pro brachio regali

Daniel Mascarós, Petrus Bou, dicti Iohannes Suau, Bernardus Abrí, Iohannes Ferrando [et] Iohannes Pujada,[32] sindici Valencie; Bartholomeus Rovira [et] Iohannes Palma, sindici dicte ville Morelle; dictus Bernardus Falcó, sindicus dictarum villarum Algezire et Cullarie; Franciscus Feliu et Petrus Begues, sindici dicte ville Castilionis; dictus Dionisius d'Olit, nomine quo supra; dictus Iohannes de Calaceyt, nomine prefato; predictus Petrus Burgu[n]yó, nomine prefixo; ||[11v] dicti Petrus Comes et Iacobus Gaçol, previo nomine; precontentus Sanccius Domínguez, nomine iamdicto; antedictus Petrus de Monfort, quo supra nomine; Bartholomeus Bodí, nomine iamdicto; dictus Natalis Pérez, sindicus prefatus.

Et stantibus omnibus prenominatis, ubi et prout dictum est congregatis, predictus honorabilis regens cancelleriam dixit quod ipse in persona, loco ac nomine dicti domini regis porrogabat dictam curiam illam continuando ad diem mercurii primo venturam intitulandam XVI[a] die dicti et presentis mensis iunii, continuandam in loco prenominato.

Et omnes predicti de curia, per eos et omnes etiam de dictis tribus brachis, dixerunt quod offerebant seu pro oblata ibidem habebant iamdictam et superius insertam protestacionis cedulam.

Et dictus venerabilis regens cancelleriam dixit quod perseverabat in dictis continuacione et prorrogacione curie prefixe.

1417, juny 16. Seu de València.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 18 de juny.

Consequenter vero, iamdicta die mercurii XVI[a] die iunii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC° XVII°, que erat dies superius assignata ad dictam curiam celebrandam, existentibus congregatis in se precontenta in presencia prefixi honorabilis viecancellarii personis que secuntur, videlicet:

¶ [31] A *militarii*.
¶ [32] B *Pujades*.

Pro brachio sive statu ecclesiastico

Iohannes Gastó, nomine prefato; dictus frater Anthonius Tolosana, eodem nomine; prefixus Franciscus Marthorell, iamdictis nominibus, scilicet ut procurator episcopi Segurbicensi[33] ||[12] et capitulum sedis Valencie; Rodericus de Rius, procurator dictorum abbatum Vallisdigne et Beati Bernardi.

Pro brachio militari[34]

Petrus Çabata, eisdem nominibus; predictus Iacobus Roig, ut procurator predicti vicecomitis de Vilanova; prefatus Dionisius d'Olit, eodem nomine procuratorio dicti Xarlot de Beamunt.

Pro brachio regali

Daniel Mascarós, Petrus Bou, (Iohannes Suau), Bernardus Iohannis, Bernardus Abrí [et] Iohannes Pujada,[35] sindici predicte civitatis Valencie; Iohannes Palma, (iurisperitus), [et] Bartholomeus Rovira, sindici predicte ville Morell[e]; Bernardus (Falcó, notarius), dictis nominibus sindici dicte ville Algezire et Cullarie; Iohannes Mazquefa, dicto nomine; Franciscus Feliu [et] Petrus Begues, sindici dicte ville Castilionis; (Dionisius d'Olit, predicto nomine); dictus Bartholomeus Matoses, sindicus Villeregalis; Petrus Comes [et] Iacobus Gaçol, predicti, sindici Lirie; predictus Sanccius Domínguez, sindicus dicte ville d'Alpont; prefatus Garcias del Porto, sindicus predicte ville de Castellfabib; ||[12v] Petrus de Monfort, sindicus dicte ville de Biar;[36] Fulco de Monteferrario [et] dictus Guillermus Ponç,[37] sindici dicte ville d'Ontinyén; Natalis Pérez, sindicus dicte ville Saxone; predictus Bartholomeus Bodí, eodem nomine.

Et omnibus precontentis stantibus, sic et prout dictum est, congregatis, iamdictus honorabilis vicecancellarius dixit quod ipse loco, nomine et in persona dicti domini regis prorrogabat curiam prefatam, continuando eodem ad diem veneris futuram de proximo, ante prandium, que intitulabitur XVIII[a] presentis mensis iunii, celebrandam in eodem loco.

Omnes vero predicti de curia, per eos et omnes etiam de dictis tribus brachiis, dixerunt quod offerebant seu pro oblata ibidem habebant sepedictam et desuper insertam protestacionis cedulam.

Quiquidem honorabilis vicecancellarius dixit quod perseverabat in dictis continuacione et prorrogacione curie prefixe.

¶ [33] A *Segrubicensi*. ¶ [34] A *militarii*. ¶ [35] B *Pujades*.
¶ [36] *Petrus de Monfort… Biar*] *omm*. B. ¶ [37] *dictus Guillermus Ponç*] *omm*. B.

1417, juny 18. Seu de València.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Postmodum vero dicta adveniente die veneris intitulata XVIIIª iunii anno a Nativitate Domini millesimo CCCCº XVIIº, que erat dies desuper assignata ad dictam curiam celebrandam, in sede iamdicta existentibus congregatis in presencia iamdicti honorabilis vicecancellarii personis que secuntur, videlicet:

Pro brachio ecclesiastico

Predictus Iohannes Gastó, eodem nomine; dictus Raymundus de Centillis, previo nomine; prefatus Franciscus Martorell, quo supra nomine; prefixus frater Anthonius Tolosana, precontento nomine.

Pro brachio militari[38] ||[13]

Antedictus Petrus Çabata, eisdem nominibus; prenominatus Iacobus Roig, quo supra nomine; pretactus Dionisius d'Olit, procuratorio nomine predicti Xarlot de Beamunt.[39]

Pro brachio regali

Daniel Mascarós, Petrus Bou, Iohannes Suau[40] [et] Bernardus Iohannis, sindici predicte civitatis Valencie; Iohannes Palma [et] Bartholomeus Rovira predicti, sindici Morelle; Bernardus Falcó predictus, sindicus dictarum villarum Algezire et Cullarie; dictus Anticus[41] Arboredes,[42] sindicus dicte ville Oriole; prenominatus Franciscus Feliu, sindicus dicte ville Castilionis; predictus Dionisius d'Olit, sindicus prefixe ville Burriane; antedictus Bartholomeus Matoses, sindicus Villeregalis; Iacobus Gaçol [et] Guillermus Pascasii, sindici predicti; prenominatus Sanccius Domínguez, dicto nomine; dictus Garcias del Porto, sindicus dicte ville de Castellfabib; Guillermus Ponç [et] Fulco de Montferrer,[43] sindici dicte ville d'Ontinyén; dictus Petrus de Monfort, sindicus dicte ville de Biar; predictus Bartholomeus Bodí, sindicus dicte ville de Bocayrén; prefixus Natalis Pérez, sindicus dicte ville Saxone.

Et omnibus prefixis stantibus, ubi et prout dictum est, congregatis, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdictus, dixit quod ipse ||[13v] in persona, loco ac nomine dicti domini regis continuando curiam predictam, porrogabat eandem ad crastinam diem, ante prandium, in eodem loco celebrandam.

¶ [38] A *militarii*. ¶ [39] *Pretactus Dionisius… Beamunt*] *omm*. B.
¶ [40] A *Salvat*. ¶ [41] A *Anthonius*. ¶ [42] B *Alboreda*. ¶ [43] *Fulco de Montferrer*] *omm*. B.

1417, juny 19. Seu de València.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 22 de juny.

Consequenter vero die sabbati, ante prandium, intitulata XVIIII[a] [44] iunii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC[o] XVII[o], que erat dies assignata ad dictam curiam celebrandam, constitutis in sede predicta in presencia precontenti honorabilis Iohannis de Funes, vicecancellarii predicti, personis que secuntur, videlicet:

Pro brachio ecclesiastico

Dictus Iohannes Gastó, previo nomine; predictus Franciscus Martorell; prefixus frater Anthonius Tolosana, procurator reverendi magistri milicie Muntesie; dictus Iacobus Rocha, procurator dictorum comendatorum de Fradell et de Bexix; precontentus Rodericus de Rius, procurator predictorum reverendorum abbatorum Vallisdigne et Beati Bernardi.

Pro brachio militari

Prenominatus Petrus Çabata, eisdem nominibus; dictus Iacobus Roig, eodem nomine.

Pro brachio regali

Daniel Mascarós, Petrus Bou, Bernardus Iohannis, Iohannes Suau, Iohannes Ferrando, Iohannes Pujada [et] Bernardus Abrí, sindici predicte civitatis Valencie; ‖[14] Iohannes Palma [et] Bartholomeus (Rovira), sindici predicti; dictus Bernardus Falcó, sindicus Algezire et Cullarie; Anticus Arboredes[45] [et] Iohannes Mazquefa predicti, sindici dicte ville Oriole; predictus Franciscus Feliu, nomine predicto; antedictus Bernardus Muntanyès, sindicus dicte ville Burriane; prefixus Bartholomeus Matoses, sindicus Villeregalis; Iacobus Gaçol[46] [et] Guillermus Pascasii predicti, sindici Lirie; prefatus Garcias del Porto, sindicus predicte ville de Castellfabib; dictus Fulco de Montferrer, sindicus dicte ville d'Ontinyén; precontentus Petrus de Montfort, sindicus predicte ville de Biar; dictus Natalis Pérez, sindicus prefixe ville Saxone; pretactus Bartholomeus Bodí, sindicus prenominate ville de Bochayrén.

Et stantibus omnibus prenominatis, prout et ubi dictum est, congregatis, predictus honorabilis vicecancellarius dixit quod ipse, loco et nomine dicti domini regis, predictam continuando curiam eandem prorrogabat ad diem martis futuram de proximo intitulandam XXII[a] die dicti et presentis mensis iunii, celebrandam in eodem loco, ante prandium.

¶ [44] A *XVIII[a]*. ¶ [45] B *Alboreda*. ¶ [46] A *Coll.*

Quiquidem omnes de curia dixerunt quod offerebant dicto honorabili vicecancellario supradictam protestacionis cedulam seu eandem ibidem pro oblata habebant.

Tunc vero dictus honorabilis vicecancellarius dixit quod perseverabat in dictis continuacione et porrogacione curie prefixe.

1417, juny 22. Seu de València.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Insuper vero, dicta adveniente die martis, ora terciarum vel quasi, intitulata XXII[a] mensis iunii dicti anni a Nativitate Domini millesimi ||[14v] CCCC° XVII°, die superius asignata ad dictam curiam celebrandam, existentibus congregatis in sede predicta in presencia prefixi honorabilis Iohannis de Funes, vicecancellarii qui supra, personis que secuntur, videlicet:

Pro brachio ecclesiastico

Predictus Iohannes Gastó, procurator dicti domini episcopi Valencie; dictus Franciscus Martorell, procurator dicti domini episcopi Segurbicensi[47] et dicti capituli sedis civitatis Valencie; prefixus frater Anthonius Tolosana, nomine prefixo; precontentus Rodericus de Rius, proxime dictis nominibus.

Pro brachio militari[48]

Nobilis vir Petrus d'Urrea precontentus; nobilis vir Olfus de Pròxida; dictus Iacobus Roig, procurator predicti nobilis viri Petri Ladró, vicecomitis de Vilanova; nobilis Aymaricus de Cintillis; nobilis Vitalis de Vilanova; nobilis Petrus de Montagut; nobilis Franciscus de Vilanova, maior; nobilis Berengarius de Vilaragut; nobilis Iohannes de Bellvís; predictus Dionisius d'Olit, procurator prefixi Xarlot de Beamunt; honorabilis Bernardus de Monsoriu, miles, per se et dicto Petro Çabata previis nominibus; honorabilis Iaufridus de Vilarig, miles.

Pro brachio regali

Daniel Mascarós, Petrus Bou, Bernardus Iohannis, ||[15] Iohannes Suau [et] Iohannes Ferrando, sindici predicte civitatis Valencie; Iohannes Palma [et] Bartholomeus Rovira, sindici predicte ville Morelle; dictus Bernardus Falcó, nominibus predictis; Anticus Arboredes,[49] Iohannes Mazquefa, predicti, et Ginisius Silvestre, sindici dicte ville Oriole, et dicti Anticus[50] et Ginisius tamquam sindici

¶ [47] A *Segrubicensi*. ¶ [48] A *militarii*. ¶ [49] B *Alboreda*. ¶ [50] A *Anthonius*.

substituti a dicto Petro Burgu[n]yó, sindico dicte ville d'Alacant; dictus Franciscus Feliu, nomine iamdicto; predictus Bernardus Muntanyès, sindicus Burriane; prefatus Bartholomeus Matoses, nomine iamdicto; precontenti Iacobus Gaçol et Guillermus Pascasii,[51] nomine prefixo; prenominatus Sanccius Domínguez, (notarius), predicto nomine; dictus Guarcias del Porto, previo nomine; predictus Fulco de Monferrer, nomine predicto et tamquam substitutus a dicto Bartholomeo Bodí, sindico dicte ville de Bocayrén; antedictus Natalis Pérez, sindicus predicte ville Saxone.

Et stantibus omnibus predictis in loco predicto, et ut supra contentum est, congregatis, predictus honorabilis vicecancellarius dixit quod ipse in persona, loco ac nomine dicti domini regis predictam continuando curiam porrogabat eandem ad diem crastinam intitulandam XXIII[a] dicti et presentis mensis iunii, in eodem loco celebrandam.

Omnes vero predicti de curia, per eos et omnes etiam de dictis tribus brachiis, dixerunt quod offerebant seu pro oblata ibidem habebant sepedictam et superius insertam protestacionis cedulam.

Tunch vero, dictus honorabilis vicecancellarius dixit quod perseverabat in dictis continuacione et porrogacione curie prefixe. ||[15v]

1417, juny 23. Seu de València.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 25 de juny.

Successive autem, die mercurii intitulata XXIII[a] mensis iunii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC[o] XVII[o], que fuit assignata ad dictam curiam celebrandam in sede prenominata existentibus congregatis personis que secuntur, videlicet:

Pro brachio ecclesiastico

Predictus honorabilis Iohannes Gastó, procurator dicti reverendisimi domini episcopi Valencie; dictus Franciscus Martorell, procurator dicti reverendisimi domini episcopi Segurbicensi;[52] antedictus frater Anthonius Tolosana, procurator dicti reverendisimi fratris Romei de Corbera, magistri Muntesie; precontentus Raymundus de Cintillis, procurator dicti capituli sedis Valencie; prefixus Rodericus de Rius, procurator reverendorum abbatum Vallisdigne et Beati Bernardi.

¶ [51] *Pascasii*] *omm*. B.
¶ [52] A *Segrubicensi*.

Pro brachio militari[53]

Honorabilis Nicholaus Jofre, miles, per se et ut procurator substitutus a dicto honorabile Petro Çabata, nominibus prefixis; prenominatus Iacobus Roig, quo supra nomine; (Iacobus Jofre, miles).

Pro brachio civitatum et villarum

Daniel Mascarós, Petrus Bou, (iurati), Iohannes Suau, ‖[16] Guillermus Çaera, (legum doctor), Bernardus Abrí, Iohannes Ferrando, (in legibus licenciati), [et] Iohannes Pujada, predicti, sindici Valencie; Petrus Bitxes [et] Petrus Feliu, predicti, sindici Xative; Iohannes Palma [et] Bartholomeus Rovira (sindici Morelle); dictus Bernardus Falcó (notarius), sindicus dictarum villarum Algezire et Cullarie; Iohannes Mazquefa, Anthicus[54] Arboredes, Ginisius Silvestre, sindici Oriole, et dicti Anthicus et Ginisius tamquam sindici substituti a dicto Petro Burgu[n]yó, sindico ville d'Alacant; predictus Franciscus Feliu, (iurisperitus), sindicus ville Castilionis; antedictus Bernardus Muntanyès, sindicus Burriane; prefixus Bartholomeus Matoses, sindicus Villeregalis; Iacobus Gaçol (notarius), [et] Guillermus Pasqual, sindici Lirie; prenominatus Sanccius Domínguez, sindicus ville d'Alpont; predictus Garcias del Porto, sindicus ville de Castellfabib; dictus Guillermus Ponç, sindicus dictarum villarum d'Ontinyén et Bocayrén; prefixus Dominicus Spelt, sindicus d'Ademuç; pretactus Matheus Blanch, sindicus Saxone.[55]

Et omnibus predictis stantibus, ubi et prout est supra, congregatis, antedictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius dicti domini regis, ibidem personaliter constitutus, dixit quod ipse in persona, loco ac nomine dicti domini regis continuando iamdictam curiam porrogabat eandem celebrandam in eodem loco ad diem veneris de proximo venturam que intitulabitur XXV[a] dicti et presentis mensis iunii.

Et omnes predicti de curia, per eos et omnes etiam de dictis ‖[16v] tribus brachiis, dixerunt quod offerebant seu pro oblata habebant iamdictam et suprainsertam protestacionis cedulam.

Et dictus honorabilis vicecancellarius dixit quod perseverabat in dictis continuacione et porrogacione curie prefixe.

1417, juny 25. Seu de València.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Denique vero, superius assignata ad dictam curiam celebrandam die veneris intitulata XXV[a] mensis iunii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC° XVII°, in

¶ [53] A *militarii*. ¶ [54] A *Anthonius*. ¶ [55] *Pretactus Matheus… Saxone*] *omm*. B.

presencia predicti honorabilis Iaufridi de Ortigiis, regentis cancelleriam dicti domini regis, in sede iamdicte civitatis convenerunt ac congregatis fuerunt hec que secuntur persone, videlicet:

Pro brachio ecclesiastico

Dictus Iohannes Gastó, nomine predicto; predictus frater Anthonius Tolosana, previo nomine; dictus frater Almericus, abbas Beati Bernardi; prefixus Rodericus de Rius, procurator dicti abbatis Vallisdigne; pretactus Iacobus Roqua, procurator dictorum comendatorum de Fradell e de Bexix (ordinis Calatrave).

Pro brachio militari[56]

Dictus Petrus Çabata, sindicus brachii militaris predicti et ut procurator egregii domini Iohannis de Cardona, egregie domine Iohanne de Prades, eius uxor, et suo etiam proprio nomine; dictus nobilis vir Olfus de Pròxida (miles); honorabilis Iohannes Castellà (miles).

Pro brachio universitatum, civitatum et villarum regalium

Daniel Mascarós, Petrus Bou, ‖[17] Bernardus Iohannis, Iohannes Suau, Iohannes Ferrando, Bernardus Abrí [et] Iohannes Pujada,[57] predicti, sindici Valencie; Petrus Feliu [et] Petrus Bitxes, sindici Xative; Iohannes Palma [et] Bartholomeus Rovira,[58] predicti, sindici Morelle; Bernardus Costejà, sindicus ville Algezire; Iohannes Mazquefa et Antichus Arboredes, sindici ville Oriole, et dictus Antichus ut sindicus ville d'Alacant; predictus Francischus Feliu, sindicus ville Castilionis; prenominatus Bernardus Muntanyès, sindicus Burriane; dictus Bartholomeus Matoses, sindicus Villeregalis; Guillermus Pasqual [et] Iacobus Gaçol, predicti, sindici Lirie; pretactus Sancius Domínguez, sindicus predicte ville d'Alpont; antedictus Garcias del Porto, sindicus ville de Castellfabib; precontentus Guillermus Ponç, sindicus villarum d'Ontinyén et de Bocayrén; prenominatus Matheus Blanch, sindicus dicte ville Saxone;[59] (Dominicus Spelt, sindicus d'Ademuç).

Et omnibus predictis stantibus, ubi et prout dictum est, congregatis, iamdictus honorabilis Iaufridus de Ortigiis, cancelleriam predicti domini regis regens, in persona, loco ac nomine dicti domini, precontentam continuando curiam eandem prorrogavit ad diem crastinam intitulandam die sabbati XXVI[a] iunii anni predicti, celebrandam in eodem loco.

¶ [56] A *militarii*. ¶ [57] B *Pujades*.
¶ [58] *Bartholomeus Rovira*] *omm*. B.
¶ [59] *Prenominatus Matheus… Saxone*] *omm*. B.

Et omnes predicti de curia, per eos et omnes etiam de dictis tribus brachiis, dixerunt quod offerebant seu pro oblata habebant iamdictam ||[17v] et superius insertam[60] protestacionis cedulam.

Et dictus honorabilis regens cancelleriam dixit quod perseverabat in dictis continuacione et porrogacione antedicte curie.

1.3
Convocatòria pública general

1417, juny 25. Seu de València.
Crida pública del rei convocant a Corts en la Seu de València el dia 26 de juny.

Dicta die veneris computata XXV[a] iunii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC[o] XVII[o], dominus rex predictus mandavit fieri per precones publicos, apud loca solita civitatis Valencie, preconizacionem sequentem:

Ara hojats què us fa saber lo senyor rey: que com corts generals sien stades e són convocades per manament seu als prelats, persones eclesiàstiques, nobles, cavallers, hòmens de paratge, ciutadans e hòmens de viles del regne de València en la ciutat de València, e sien asignades al dia de demà, que serà disapte (que·s comptarà vint-e-sis dies del present mes de juny, mana lo dit senyor que tots los apellats a la dita cort sien lo dit dia de dissapte), abans de dinar, en la Seu de la dita ciutat.[61]

2. SESSIÓ D'OBERTURA

2.1
Proposició reial

1417, juny 26. Seu de València.
Reunió de les Corts generals, presidides pel rei, i proposició reial.

Subsequenter autem, dicta die sabati superius asignata, ante prandium, que fuit XXVI[a] iunii anno predicto a Nativitate Domini millesimo CCCC[o] XVII[o], existente dicto domino rege in ecclesia cathedrali civitatis Valencie supradicta et in regio

¶ [60] A *oblatam*.
¶ [61] Al marge: *Hic una crida que fa lo rey quant vol venir a la cort personalment, notificant-ho a tots*.

solio, ut est moris, sedente, congregatis inibi prelatis et personis ecclesiasticis, richis hominibus, militibus ac sindicis et procuratoribus universitatum, civitatum et villarum regalium dicti regni Valencie ‖[18] qui ad celebracionem curie antedicte conve(ne)rant, dictus dominus rex, suam proposicionem faciens, dixit hec verba vel similia in effectu:[62]

Bien vos recuerda, quomo, en tiempo que éramos primogénito, vos fiziemos el jurament acostumbrado fer por nuestros predecessores e vosotros nos jurastes en senyor tantost, e rey aprés días del senyor rey padre nuestro de gloriosa memoria, e agora havemos convocado vosotros e a soplicación d·aquesta ciudat vos queremos encara jurar los dichos fueros e privilegios e fer algunas cosas tocantes servicio de Dios, honor nuestra e bien avenir d·aquesto reyno, el qual havemos en singular reputación por los notables e grandes servicios que ha feytos a la Corona d·Aragón.[63]

2.2

Respostes dels braços a la proposició reial

1417, juny 26. Seu de València.
Resposta de l'infant Joan, en nom de tota la cort, a la proposició reial.

Qua proposicione facta, incontinenti, inclitus et magnificus dominus infans Iohannes de Aragonia, nomine suo proprio et tocius dicte curie, responsionem fecit ad predicta per dictum dominum regem proposita per hec verba vel similia in effectu:[64]

Molt excel·lent senyor,

La cort ha hoïda vostra notable proposició e, haüda deliberació, vos farà tal resposta que Déus ne serà servit e vostra senyoria, e lo benefici de la cosa pública ne serà procurat.

¶ [62] Al marge: *Ara per aquest acte se mostra que lo rey ve presencialment a la cort, que ans, en tots los actes que fins así foren fets, may lo rey y fonch present, synó lo vicecanceller o lo regent per lo rey, fent totes les porrogacions, e nota que fins así may la cort no fa ningun acte, puix lo rey no y era present, ans disent a les porrogacions que feya lo regent.* ¶ [63] Al marge: *Proposició breu del rey que fa a tota la cort.*

¶ [64] Al marge: *Nota así una cosa: que a la proposició feta per lo rey no respon la esgléssia primer, axí com és lo orde de corts, mas respon per tots lo infant don Johan, jermà del rey. Y crech yo que per esta rahó fonch fet axí, ço hés, perquè era jermà del rey y lo qual se speraba ésser successor en lo regne aprés del rey, com o fonch. Y aquesta resposta fonc feta de paraula.*

1417, juny 26. Seu de València.

Resposta de Daniel Mascarós, jurat i síndic de la ciutat de València, en nom del braç reial, a la proposició reial i súplica per tal que es convoque a Corts la vila de Llíria.

Et ilico, subsecutis predictis, Daniel Mascarós, predictus iuratus et sindicus civitatis predicte Valencie, pro parte et nomine tocius brachii civitatum et villarum (regalium) regni predicti, proposuit coram eodem domino rege in curia memorata verba sequencia vel similia in efectu: ||[18v]

Molt alt senyor,

La vostra molt gran excel·lència ha manades convocar a les presents corts generals totes les universitats de les ciutats e viles reals del dit regne de València, exceptada la vila de Líria. E com la dita vila de Líria sia notable part del braç de les ciutats e viles reals e deja ésser appellada e entrevenir en la celebració de les dites corts, suplica lo dit braç de les dites ciutats e viles (reyals) humilment a la vostra senyoria que plàcia a aquella manar convocar e appellar la dita vila a la dita celebració de les dites corts.

Qua proposicione facta pro parte brachii antedicti, dominus rex predictus dixit quod, super suplicacionem pro parte eiusdem brachii deliberacione digesta prehabita, provideret prout racio suadedit.

1417, juny 26. Seu de València.

Cèdula presentada per Joan Mercader, batle general del regne, denunciant de contumàcia els absents en les Corts.

Et statim, factis omnibus prenarratis, honorabilis Iohannes de Mercader, baiulus generalis regni Valencie, procurator ad hec per dictum dominum regem specialiter constitutus, cum instrumento publico in posse venerabilis Raymundi Baiuli, locumtenentis protonotarii dicti domini regis, firmato die presenti (in presencia dicti domini regis) et curie antedicte, tradidit quandam papiri[65] scedulam tenorem cuius inseriri requisivit in presenti processu, cuiusque series sequitur in hunc modum:

Serenissime prínceps,

Cum ad curiam generalem regnicolis regni Valencie noviter inditam[66] diversi subditi ac districtuales vestri fuerint per literas serenitatis vestre convocati ad certam diem compariturí, cuius asignacio fuit usque ad presentem diem de vestra solita clemencia prorrogata, prout hec in processu presentis curie (dignoscuntur evidenter, et nonnulli iamdicti evocati minime) comparuerint per se aut

¶ [65] A *parii*. ¶ [66] A *iudicatam*.

eorum legitimos responsales iuxta evocaciones ||[19] predictas suis terminis asignatis qui personaliter pervenire[67] debuissent, idcirco (regie) magestati procurator celsitudinis vestre predictorum non satisfaciencium[68] negligenciam seu contumaciam acusando humiliter supplicat ac petit quatenus procedere dignetur ad ulteriora dicte generalis curie eisdem contumacibus[69] ulterius non vocatis expectatis sed nech ad actus eiusdem curie admissis et alia contra eos et eorum quemlibet, prout forus et racio suadebunt.[70]

1417, juny 26. Seu de València.
Cèdula presentada pel braç militar protestant per l'acusació de contumaços feta als absents del dit braç.

Et lecta cedula supradicta, incontinenti pro brachio militari[71] fuit tradita quedam[72] papirea cedula que in presencia dicti domini regis et curie antedicte fuit lecta et publicata, et est tenoris sequentis:

Molt alt e molt poderós príncep e senyor,

Jatsia per vós, senyor, sia feta asignació e cert terme imposat als nobles, barons, cavallers e altres de paratge del dit regne que fossen en la cort la qual vós, senyor, començats huy als del regne de València, del qual terme tro a huy són stades fetes algunes prorogacions, e sia acostumat per tots temps e de tant de temps ençà contínuament[73] que no és memòria en contrari que los presents del braç militar que són en la cort hi són per tots los del dit braç, presents e absents, e los absents no poden ésser reputats contumaces e tota hora que aquells vénen a la dita cort són admeses. Per què, senyor, sopliquen a la vostra senyoria, lo braç militar e los singulars de aquell qui són presents en la dita cort, que sia de vostra mercè declarar e haver per declarat e provehit que la dita assignació e terme imposat no comprèn o faça reputar contumaces los dits absents, com no u sien, puys los presents del dit braç hi sien per aquells e per tots los absents segons dessús és dit, ans tota hora que vinguen sien admeses en la dita cort. En altra manera, senyor, ab humil e subjecta reverència e vènia de la vostra senyoria, no consenten en la dita assignació e terme imposat per als que no són presents en la dita cort e protesten que tot lur dret romanga salvu e il·lès, requirent al notari que·n faça carta pública.[74]

¶ [67] A *pervise*. ¶ [68] A *satisfaciendium*. ¶ [69] A *continuantibus*.
¶ [70] Al marge: *Lo batle general acusa les contumàcies als absents*. ¶ [71] A *militarii*.
¶ [72] A *quendam*. ¶ [73] A *continuadament*.
¶ [74] Al marge: *Scriptura bona del bras militar,*
pretenent que als absents no·s poden accusar les contumàcies en ningun temps.

1416, juny 26. Seu de València.

Resposta d'Hug, bisbe de València, en nom del braç eclesiàstic, adherint-se a la protesta del braç militar sobre les contumàcies.

Et lecta et publicata scedula preinserta, ilico reverendus Hugo, episcopus Valencie, ||[19v] per se et aliis de ecclesiastico statu[75] ibi presentibus et etiam pro absentibus, dixit quod offerebat et pro oblata et posita habebat scripturam sive scedulam preinsertam pro parte dicti brachii militaris oblatam, mutatis tamen mutandis, videlicet quoad comparacionem procuratorem.

Et, tam illi de statu militari[76] predicto quam hii de statu Ecclesie, de predictis petierunt eis fieri et concedi publicum sive publica instrumenta.

Et dominus rex predictus dixit quod super contentis in scriptura predicta,[77] deliberacione prehabita, ministrent iusticie complementum.

1417, juny 26. Seu de València.

Prorrogació de les Corts generals per al dia 28 de juny.

Et nichilominus ip(s)e dominus rex dixit quod predictos citatos vel ad dictam curiam convocatos qui non comparuerunt de gracia expectabat hinc ad diem lune venturam de proximo ante prandium, ad quam diem et oram eandem curiam porrogavit[78] in sede celebrandam predicta.[79]

Nomina vero personarum que die predicta ad dictam curiam in sede convenerunt predicta que secuntur:

Pro statu Ecclesie

Reverendus Hugo, episcopus Valencie; Franciscus Martorell, canonicus Valencie, tamquam procurator Segurbicensi[80] episcopi; reverendus frater Romeus de Corbera, magister domus Sancte Marie de Muntesa; Egidius Sancii Munionis, canonicus Valencie, tamquam procurator reverendi Otonis, episcopi Dertusensis; Raymundus de Cintillis, canonicus et prepositus ac sindicus capituli ecclesie Valencie; Rodericus de Rius, pro abbatibus Vallisdigne et Sancti Bernardi Valencie; frater Iohannes de Josa, pro magistro Beate Marie de Mercede Captivorum; Petrus Vives, pro abbate monasterii de Benifaçano; frater Anthonius Tolosana, pro comendatoribus Montisalbani et de Bexix.

¶ [75] A *statutu*. ¶ [76] A *militarii*. ¶ [77] B *pretacta*. ¶ [78] B *continuavit*.
¶ [79] B *omm*. des d'ací fins al f. 39v del manuscrit A. ¶ [80] A *Segrubicensi*.

Pro statu militari[81]

Inclitus et magnificus dominus infans Iohannes, dux Montisalbi et ‖[20] dominus ville de Xírica; egregius Alfonsus, dux Gandie; egregius Fredericus, comes de Luna; Petrus d'Urrea; Olfus de Pròxida; Aymericus de Centelles; Petrus de Montecateno; Vitalis de Vilanova; Petrus Maça de Liçana; Ludovicus d'Abella; Raymundus de Vilaragut; Franciscus de Perilionibus; Galvanus de Villena; Franciscus de Vilanova; Manuel Díez; Berengarius de Vilaragut; Iohannes de Pròxida; Iohannes Castellà; Iacobus Scrivà; Franciscus de Bellvís; Eximinus Petri de Corella, milites. Petrus de Montagut; Manuel de Montagut; Galcerandus de Montagut, domicelli, nobiles. Franciscus Maça; Ludovicus Carbonell, suo proprio nomine et ut procurator domine regine Yolantis; Petrus Pardo de la Casta, per se et ut procurator nobilis Eximini Petri d'Arenós; Nicholaus Jofre, per se et ut procurator domine Iohanne de Prades; Iohannes Fabra; Iohannes de Vilarasa; Iohannes Ferrández d'Eredia; Iohannes de Sancto Felice; Iohannes Gastó; Iohannes Pardo; Bernardus de Vilarig; Iaufridus de Vilarig; Petrus Masconis; Iohannes Munyoç; Petrus Maresme; Arnaldus Saranyó; Iohannes de Castellví; Alfonsus Suàriç; Franciscus Marrades; Iohannes Martínez d'Ezllava; Manuel de Codinats; Bernardus Català; Ludovicus de Codinats; Franciscus Martorell; Petrus d'Estanya; Iohannes Lançol; Franciscus d'Esplugues; Petrus de Codinats; Iohannes Roderici de Moros; Iohannes Tolsà; Guillermus Crespí; Galcerandus de Castellví; Guillermus Pujada; Ludovicus Vidal; Matheus Pujada; Iohannes de Valleriola; Gualcerandus de Vich; Bernardus de Monsoriu; Iacobus Jofre; Berengarius de Monpalau; Rigo de Quintavall, per se [et] ut procurator honorabilis Iohannis de Quintavall, patris sui; Bernardus Dezpuig; Iacobus Dezpuig; ‖[20v] Bernardus Serra; Ludovicus de Lòriç; Arnaldus Ferrarii; Iacobus d'Artés; Gracianus d'Artés; Iacobus Romeu, àlias Lançol; Iohannes Scorna; Iohannes Pardo, minor; Petrus d'Esplugues; Corveranus d'Alet; Andreas Aguiló; Ludovicus Çabata; Iohannes Gostanç; Geraldus Bou; Andreas Castellà, minor; Iohannes de Ripoll; Iohannes de Castellvert; Ludovicus de Pertusa; Petrus Mercader; Raymundus Gostantí; Franciscus Corts, milites. Manuel de Vilanova; Galcerandus de Lòriç; Franciscus d'Esplugues; Petrus Çabata, maior; Petrus Pardo; Alfonsus Roderici de Corella; Guisbertus d'Olms; Bernardus Dezcallar; Bernardus de Bonastre; Ausiàs March; Martinus Ényeguez d'Ezllava; Iohannes Vives; Iohannes de Roda; Guondisalvus de Roda; Ludovicus d'Aguiló; Manuel de Montagut; Manuel Çabata; Iohannes Rocha; Iohannes Scrivà; Petrus Çabata, iunior, sindicus brachii militaris; Iohannes Pardo, per se et ut procurator nobilis domine Carrocie de Vilaragut; Iacobus Roig, notarius, procuratorio nomine nobilis Petri Latronis; Dionisius d'Olit, notarius, procuratorio nomine Caroli de Beamunt, [domicelli].

¶ [81] A *militarii*.

Pro statu civitatum et villarum regalium

Daniel Mascarós, Petrus Bou, Iohannes Suau, Bernardus Iohannis, Guillermus Çaera, Iohannes Ferdinandi, Iohannes Pujades, Bernardus Abrí [et] Iacobus de Plano, Valencie sindici; Petrus Biches [et] Petrus Feliu, sindici Xative; Iohannes Palma [et] Bartholomeus Rovira, sindici Morelle; Bernardus Cost[ej]à, sindicus Algezire; Iohannes Mazquefa, Ginisius[82] Silvestre [et] Antiqus Arboredes, sindici Oriole; Franciscus Feliu [et] Petrus Colomer, sindici Castilionis; Bernardus Muntanyès, sindicus Burriane; Bartholomeus Matoses, sindicus Villeregalis; ||[21] Iacobus Gaçol [et] Guillermus Pasqual, sindici Lirie; Petrus Burgunyó, sindicus d'Alacant; Sanccius Domínguez, notarius, sindicus Altipontis; Garcias del Porto, notarius, sindicus Castrifabib; Guillermus Poncii, pro villis d'Ontinyén et de Bochayrén; Thomas de Coquolibero, sindicus de Biar; Iohannes Bou [et] Franciscus Navarro, sindici ville Cullarie; Dominicus Spelt, sindicus d'Ademuç; Matheus Blanch, notarius, sindicus ville Saxone.

1417, juny 28. Seu de València.

Reunió de les Corts generals presidides pel rei, acusació de contumàcia als absents, protesta dels braços eclesiàstic i militar, i pròrroga per al dia 1 de juliol.

Postmodum vero die lune intitulata XXVIII[a] mensis iunii anno predicto a Nativitate Domini millessimo CCCC[o] XVII[o], ora terciarum vel quasi, in dicta sede sive ecclesia cathedrali Valencie predicto serenissimo domino rege personaliter residente sedenteque in suo solio[83] regio, ut est moris, ad dictam curiam convenerunt congregateque presentes fuerunt persone inferius designate:[84]

Pro statu Ecclesie

Iohannes Gastó, licenciatus in legibus, canonicus ecclesie et procurator dicti reverendi Hugonis, episcopi Valencie; Franciscus Marthorell, predictus, procurator dicti reverendi episcopi Segurbicensi;[85] reverendus frater Romeus de Corber[a], magister predictus Muntesie; Franciscus d'Àries, canonicus et prepositus ecclesie Valencie, ut procurator dicti Othonis, episcopi Dertusensis; Raymundus de Centillis, predictus, pro dicto capitulo ecclesie Valencie; frater Iohannes de Josa, comendator Beate Marie de Podio Valencie, ut procurator reverendi fratris [Anthonii] Caxal, magistri ordinis Beate Marie de Mercede Captivorum; ||[21v] frater Franciscus Çabater, maioralis de Quart; Petrus Vives, procurator abbatis monasterii de Benifaçano; frater Manuel de Vilarasa, substitutus a fratre Anthonio Tolosana,

¶ [82] A *Guillermus*. ¶ [83] A *solito*. ¶ [84] Al marge: *Rex presens in solio*. ¶ [85] A *Segrubicensi*.

clavario Munthesie, procurator comendatoris Montisalb[an]i; Iacobus Roca, canonicus Sulcitanus, procurator fratris Martini del Castellar, comendatoris de Bexix.

Pro brachio militari[86]

Inclitus dominus infans Iohannes predictus; egregius Alfonsus, dux Guandie predictus; Petrus d'Urrea; Eymericus de Centelles; Olfus de Pròxida; Vitalis de Vilanova; Raymundus de Vilaragut; Petrus Maça; Manuel Didaci; Franciscus de Perilionibus; Petrus de Monthecateno; Berengarius de Vilaragut; Eximenus Petri de Calatayú; Iacobus Scrivà; Iohannes de Pròxida; Franciscus de Bellvís; Iohannes Castellà; Iaufridus de Thous; Iohannes de Vilanova; Iohannes de Vilaragut; Franciscus de Vilanova; Ludovicus d'Abella; Iohannes de Bellvís; Franciscus Maça; Ludovicus de Vilanova; Gualvanus de Villena; Eximenus Petri de Corella; Petrus de Montagut; Manuel de Vilanova; Franciscus de Vilanova, domicelli, nobiles. Iohannes de Vilarasa; Iohannes Fabra; Petrus Pardo; Iohannes Sentfeliu; Bernardus Català; Bernardus de Vilarig; Petrus Mascó; Iohannes Munyoç; Petrus Siscar; Petrus Maresme; Ludovicus de Castellví; Franciscus Marrades; Alfonsus Çuàreç; Arnaldus Saranyó; Franciscus d'Esplugues; Gualcerandus de Castellví; Iohannes Gastó; Petrus d'Estanya; Iohannes Martini d'Eçlava; Franciscus Martorell; Iohannes Lançol; Petrus de Codinats; Ludovicus de Codinats; ‖[22] Manuel de Codinats; Ausiàs de Codinats; Michael de Piera; Franciscus Vives; Manuel de Ripoll; Manuel Lançol; Franciscus Corts; Gualcerandus de Sentfeliu; Raymundus Gostantí; Ludovicus de Pertusa; Iohannes de Castellvert; Iohannes de Ripoll; Andreas Castellà, minor; Geraldus Bou; Iohannes Gostanç; Ludovicus Çabata; Corberanus d'Alet;[87] Petrus d'Esplugues; Iohannes Pardo, minor; Iohannes Scorna; Matheus Lançol; Iacobus Romeu, àlias Lançol; Petrus Castellar; Iacobus d'Artés; Gracianus d'Artés; Ludovicus de Lòriç; Arnaldus Ferrer; Berengarius de Monpalau; Rigo de Quintavall, dictis nominibus. Bernardus Dezpuig; Bernardus Serra; Iacobus Dezpuig; Iacobus Jofre; Bernardus de Monsoriu; Galcerandus de Vich; Iohannes de Valleriola; Matheus Pujada; Ludovicus Vidal; Guillermus Pujada; Guillermus Crespí; Iohannes Roderici de Moros; Iohannes Tolsà, milites. Iohannes Scrivà; Petrus Çabata, maior; Iohannes Corveran; Galcerandus de Lòriç; Franciscus d'Esplugues; Petrus Pardo; Alfonsus Roderici de Corella; Gisbertus d'Olms; Bernardus Dezcallar; Ausiàs March; Franciscus de Vilarasa; Bernardus de Bonastre; Martinus Enneci d'Eçllava; Iohannes de Roda; Ludovicus d'Ag[u]iló, [domicelli].

Pro brachio civitatum et villarum regalium

Daniel Mascarós, Petrus Bou, Iohannes Suau, Bernardus Iohannis, Guillermus Çaera, Iohannes Ferdinandi, Iohannes Pujada [et] Bernardus Abrí, Valencie

¶ [86] A *militarii*.

sindici; Petrus Feliu [et] Petrus Biches, sindici Xative; ||[22v] Bartholomeus Rovira [et] Iohannes Palma, sindici Morelle; Bernardus Falcó, sindicus Algezire; Antichus Arboredes, Genesius Silvestre [et] Iohannes Mazquefa, sindici[88] Oriole; Franciscus Feliu, sindicus Castilionis; Dionisius d'Olit, sindicus Burriane; Bartholomeus Matoses, sindicus Villeregalis; Petrus Burgu[n]yó, sindicus Alacantis; Iacobus Gaçol [et] Petrus Comes, sindici Lirie; Sanccius Domínguez, sindicus Altipontis; Garcias del Porto, sindicus de Castellfabib; Guillermus Ponç, sindicus villarum d'Ontinyén et Bocayrén; Iohannes Bou [et] Franciscus Navarro, sindici Cullarie; Dominicus Spelt, sindicus ville d'Ademuç; Matheus Blanch, sindicus ville Saxone.

Et stantibus congregatis omnibus precontentis, dictus Iohannes Mercaderii, procurator nomine dicti domini regis ad hec diputatus specialiter, ut est dictum, dictis convocatis ad curiam non comparentibus quos ad diem et oram huiusmodi de gracia espectandos duxerat, dominus rex predictus contumaciam acusavit, suplicans petensque instanter eisdem comparentibus[89] contumacibus reputatis ad ulteriora curie predicte precedi, prout largius per eum desuper in scriptis fuerat suplicatum.

Et inito reverendus frater Romeus de Corbaria, magister domus Beate Marie de Munthesia, per se et aliis de brachio ecclesiastico, et Franciscus Blanch, licenciatus in legibus, pro parte et nomine tocius brachiii militaris, verbo dixerunt quod dicta acusacio contumacie non poterat comprendere singulares aliquos brachiorum ipsorum quinimo quomodocumque ||[23] venire voluerint aut venient debent et est consuetum ad curiam et actus eiusdem admiti, sicut seriosus est narratum in scriptura vel scedula pro parte brachiorum ipsorum oblata, que inserta est desuper in qua et contentis in ea perseverare et persistere se dixerunt.

Et dictus dominus rex dixit quod predictos convocatos non comparentes de benignitate eius solita spectabat de gracia hinc ad diem iovis venturam de proximo, ad oram videlicet que celebrabitur curia antedicta. Nec minus dixit quod super scriptis pro parte brachiorum ipsorum oblatis[90] ut iam alia dixerat provideret prout fuerit racionis.

1417, juny 28. Seu de València.
Cèdula presentada pel braç reial suplicant que Llíria, com a vila reial, siga convocada a Corts.

Et statim his factis, dictus Daniel Mascarós, pro parte et nomine tocius brachii universitatum, civitatum et villarum regalium predictarum, obtulit et tradidit honorabili Petro Ram, legum doctori, consiliario et prothonotario domini regis predicti,

¶ [87] A *Olet*. ¶ [88] A *sindico*. ¶ [89] A *non parentibus*. ¶ [90] A *abbatis*.

quandam scripturam papiream que in presencia domini antedicti et in curia ipsa lecta tenore qui sequitur continebat:

Molt alt e molt excel·lent príncep e senyor,

A la vostra real majestat fon sopplicat disapte proppassat per lo braç de les vostres ciutats e viles reals de regne de València que fos mercè vostra trametre letres a la vostra vila de Líria convocant aquella a la present cort, com axí, senyor, se degués fer, com la dita vila de Líria sia vila reyal, la qual és affixa e unida a la vostra corona segons appar per privilegi del molt alt senyor rey en Pere, besavi vostre, lo qual vós, senyor, haveu jurat, e sobre la dita convocació de la dita vila no sia estat provehit tro a huy; per ço, senyor, lo dit braç de les dites ciutats e viles reals sopliícan vostra gran senyoria sia vostra mercè de trametre ||[23v] les dites letres de la dita convocació a la dita vila; e en açò, senyor, farets justícia, la qual vos tendrà a gràcia e mercè. En altra manera, senyor, si les dites coses no fayts o dilatàvet[s] fer, ab humil e subjecta reverència de vostra senyoria, lo dit braç protesta que per ço no sia engenrrat prejuhí algú al dit braç ne a la dita vila de Líria ne als furs e privilegis del dit regne, supplicant vostra senyoria sia sa mercè manar continuar la present supplicació en lo procés de la present cort e manar-ne liurar carta pública al dit braç per conservació de lur dret.[91]

Quaquidem suplicacionis scedula supplicata et lecta, ydem dominus rex dixit quod nolebat nec permiteret inde fieri publicum instrumentum, sed iniuncxit eandem scedulam inseri in processu presenti, super qua et contentis in ea se provisurum dixit, iusticie mediante. Et exinde continuavit curiam antedictam ad diem iovis futuram de proximo, ante prandium, celebrandam in sede predicta.

2.3
Jurament dels Furs i dels Privilegis

1417, juliol 1. Seu de València.

Reunió de les Corts generals, jurament pel rei dels furs i dels privilegis i presentació dels protests pels tres braços.

Ceterum,[92] die iovis predicta, ante prandium, que computabatur prima iulii anno predicto a Nativitate Domini millesimo CCCCº XVIIº, existente domino rege predicto in dicta ecclesia cathedrali Valencie sedenteque in suo regali solio, ut est moris, ad dictam curiam convenerunt et congregati fuerunt qui inferius discribuntur:[93]

¶ [91] Al marge: *Soplica lo braç real que sia convocada la vila de Lýria per a les corts com a vila real.*
¶ [92] A *ceterim*. ¶ [93] Al marge: *Present lo rey*.

Pro statu ecclesiastico

Dictus reverendus Hugo, episcopus Valencie; predictus Franciscus Martorell, procurator dicti reverendi episcopi Segurbicensi;[94] predictus reverendus Romeus de Corberia, magister predictus Muntesie; antedictus Franciscus d'Àries, procurator dicti reverendi episcopi Dertusensis; prenominatus Raymundus de Centillis, pro capitulo dicte sedis Valencie; Rodericus de Rius, procurator abbatuum Vallisdigne et Sancti Bernardi; frater Iohannes de Josa, comendator Beate Marie de Podio ‖[24] Valencie, ut procurator reverendi fratris [Anthonii] del Caxal, magistri ordinis Beate Marie de Mercede Captivorum; frater Franciscus Çabater, maioralis de Quart, pro abbate monasterii Populeti; Petrus Vives, procurator abbatis monasterii de Benifaçano; frater Manuel de Vilara[sa], substitutus a fratre Anthonio Tolosana, clavario Munthesie, ut procurator comendatoris Montisalbani, ordinis Sancti Iacobi de la Spaça; religiosus frater Raymundus de Monthecateno, comendator loci de Torrent, ordinis Ospitalis Ierosolimitani; Iacobus Rocha, predictus, ut procurator comendatorum de Bexís et de Fradell.

Pro brachio militari[95]

Inclitus dominus infans Iohannes predictus; egregius Fredericus, comes de Luna; Petrus d'Urrea; Olfus de Pròxida; Aymericus de Centelles; Petrus de Vilaragut; Petrus de Montechateno; Vitalis de Vilanova; Petrus Maça de Liçana; Raymundus de Vilaragut; Ludovicus d'Abella; Franciscus de Perilionibus; Gualvanus de Villena; Franciscus de Vilanova; Manuel Díez; Iohannes Castellà; Iacobus Scrivà, maior; Franciscus de Bellvís; Iohannes de Vilanova; Iohannes de Bellvís; Iohannes de Vilaragut; Eximinus Petri de Corella; Eximinus Petri de Calatayú; Franciscus Maça; Iaufridus de Thous; Ludovicus de Vilanova, milites. Petrus de Montagut; Manuel de Montagut; Manuel de Vilanova, domicelli, nobiles.

Milites

Ludovicus de Castellví; Ludovicus Carbonell, suo proprio nomine et ut procurator domine regine Yolandis; Petrus Pardo de la Casta, suo proprio nomine et ut procurator nobilis Eximeni Petri d'Arenós; Nicholaus Jofre, pro se et domina Iohanna de Prades; ‖[24v] Iohannes Fabra; Iohannes de Vilarasa; Iohannes de Sentfeliu; Bernardus de Vilarig, pro se et domino duce Gandie predicto; Iohannes Munyoç; Petrus Maresme; Iohannes de Castellví; Iohannes Martíneç d'Ezlava; Bernardus Català; Iohannes d'Estanya; Iohannes Lançol; Franciscus d'Esplugues; Petrus de Codinats; Iohannes Roderici de Moros; Guillermus Crespí; Galcerandus de Castellví; Stephanus Ponç de Fenollet; Geraldus de Castellver[t]; Petrus

¶ [94] A *Segrubicensi*. ¶ [95] A *militarii*.

Siscar; Franciscus Munyoç; Franciscus Vives; Ludovicus de Vilarasa; Ferdinandus Munyoç; Franciscus Soler; Bernardus de Monsoriu; Iacobus Jofre; Bernardus Dezpuig; Iacobus Dezpuig; Bernardus Ferrer; Ludovicus de Lòriç; Arnaldus Ferrarii; Iacobus d'Artés; Iacobus Romeu, alias Lançol; Corveranus d'Alet;[96] Andreas Aguiló; Ludovicus Çabata; Geraldus Bou; Iohannes de Ripoll; Iohannes de Castellvert; Ludovicus de Pertusa; Iohannes Pardo, minor; Iohannes de Vallterra; Galcerandus de Sentfeliu; Manuel de Ripoll; Berengarius Mercader; Matheus Lançol; Salvator Olives; Manuel Lançol.

Domicelli

Galcerandus de Lòriç; Franciscus d'Esplugues; Petrus Çabata, maior; Petrus Pardo; Gisbertus d'Olms; Bernardus Dezcallar; Bernardus de Bonastre; Martinus Enneci d'Ezllava; Franciscus de Vilarasa; Iohannes de Roda; Gondisalvus de Roda; Manuel de Montagut; Iohannes Roca; Iohannes Scrivà; Petrus Çabata, sindicus; Petrus Sanç; Iohannes Pardo, pro se et nobili domp[ne] Carrocia de Vilaragut; ||[25] Iacobus Roig, procurator nobilis Petri Latronis; Dionisius d'Olit, notarius, procurator Corali de Beamunt.

Pro brachio universitatum regalium

Petrus Bou, Iohannes Suau, Bernardus Iohannis, Guillermus Çaera, Iohannes Ferdinandi, Iohannes Pujada [et] Bernardus Abrí, Valencie sindici; Petrus Feliu, iurisperitus, [et] Petrus Biches, sindici Xative; Iohannes Palma, iurisperitus, [et] Bartholomeus Rovira, sindici ville Morelle; Bernardus Costejà, sindicus ville Algezire; Iohannes Mazquefa [et] Genisius[97] Silvestre, sindici ville Oriole; Franciscus Feliu, iurisperitus, [et] Bertrandus de Bues, notarius, sindici ville Castilionis; Bernardus Muntanyès, sindicus ville Burriane; Petrus Burgunyó, sindicus ville Alacantis; Petrus Comes [et] Iacobus Gaçol, sindici ville Lirie; Sanccius Domínguez, sindicus ville d'Alpont; Garcias del Porto, sindicus ville de Castellfabib; Iacobus Olzina, sindicus ville de Ontinyén; Bernardus Falcó, notarius, [et] Iohannes Bou, sindici ville Cullarie; Thomas de Cocolibero, decretorum doctor, pro villa de Biar; Dominicus Spelt, sindicus ville d'Ademuç; Bartholomeus Bodí, sindicus ville de Bocayrén; ||[25v] Matheus Blanch, sindicus ville Saxone.

Et stantibus congregatis omnibus precontentis, incontinenti dictus honorabilis Iohannes Mercaderii, (procurator) domini regis predictus, acusavit contumaciam eorum qui ad dictam curiam nondum (convenerant nec) curarunt[98] comparere, prout alia per ipsum in scriptis et verbo extiterat[99] acusata et ut in scedula per ipsum oblata insertaque desuper plenius continetur.

¶ [96] A *Olet*. ¶ [97] A *Guillermus*. ¶ [98] A *curaverunt*. ¶ [99] A *existerit*.

Et dictus dominus rex, predictos citatos[100] non comparentes, reputavit contumaces, salvato tamen iure tam brachio militarii et singularibus eiusdem quam brachio Ecclesie super predictis per eum cuiusque parti protestatis, si quod dictis brachiis et singularibus eorumdem vel eorum alteri competit. Et etiam salvavit idem dominus rex omne ius (tam sibi quam dicte curie coniuctim vel divisim et brachiis) eiusdem pertinens super predictis, et in contumaciam dictorum non comparencium mandavit ad ulteriora in curia predicta procedi.

Et predicti, tam de brachio Ecclesie quam militarii ibidem existentes, (sich) dixerunt quod stabant et preseverabant in suplicatis et protestatis per eos, ut in cedula pro parte eorum oblata insertaque desuper difusius continetur.

Et dictus dominus rex dixit quod perseverabat et perseveravit ac persistit in predictis.

Quibus sic actis, incontinenti fuerunt exhibite et oblate quedam papiree cedule pro parte brachiorum et aliorum singularium dicte curie in ipsis scedulis contentorum, ‖[26] quas nec aliquam earumdem dictus dominus rex dixit se non admitere donec ipse iurasset foros et privilegia superius recitata.

Et ilico suplicante humiliter et instante Guillermo Çaera, predicto nomine et pro parte universitatum et brachii civitatum et villarum regalium regni Valencie, idem dominus rex processit ad iurandum foros et privilegia supradicta in modum qui sequitur:

[I] Primo siquidem iuravit, concessit et confirmavit privilegium monete regalium Valencie, quod ibidem fuit in eius prima figura exhibitum et ostensum per dictum prothonotarium lectum et publicatum, cuius tenor sequitur super hiis verbis:[101]

Quecumque a regibus et principibus statu(u)ntur in suadebent solid(it)ate ac firmitate consistere et ne processu temporis oblivioni trada(n)tur debent scripture memor(i)e comendari, cum omnium h(ab)ere memoriam et in nullo peccare pocius sit divinitatis (quam humanitatis) nat(ur)e, nos, itaque, Iacobus, Dei gracia rex Aragonum, Maioricarum (et) Valencie, comes Barchinone et Urgelli et dominus Montispesolani, huiusmodi consideracione inducti, habitis deliberacio(ne) et tractatu consilio ac assensu carisimorum filiorum nostrorum infantis Petri et infantis Iacobi, et proborum hominum ac civium civitatis Valencie et regni (ac villarum eiusdem, et civium ac proborum hominum civitatis et regni) Maioricarum ac insularum suarum, ad honorem Dei et gloriose virginis Marie matris eius et comunem utilitatem regni Valencie et regni Maioricarum et omnium comorancium in

¶ [100] A *scitatos*. ¶ [101] Al marge: *Iuramentum domini regis iurantis foros et privilegia regni*.

eisdem presentis monete regalium Valencie securitatem ac perpetuam firmitatem duximus[102] statuendam,[103] ne unquam imposterum ex ||[26v] mutacione ipsius monete possit gentibus ipsorum regnorum dampnum aliquod suboriri. Unde cum inter cetera temporalia precipuum et magis necessarium sit generaliter gentibus universis ut moneta qua uti habent sit semper eadem et inmutabilis atque firma, idcirco, nos, Iacobus, Dei gracia rex predictus, assensu et consilio omnium predictorum et ad instanciam ac requisicionem iamdictorum omnium proborum hominum, civium et aliorum habitancium in civitatibus et regnis predictis nobis suplicancium et postulancium una voce ut memorate monete regalium Valencie sub eisdem forma, rotunditate, figura, pondere atque lege quibus nunc est, securitatem (et) firmitatem omnimodam ac perpetuam prestaremus eorum, piis et iustis supplicacionibus inclinati, per nos et omnes heredes (ac) successores nostros qui pro tempore fuerint, statuimus[104] imperpetuum ex certa sciencia et concedimus vobis probis[105] hominibus[106] ac civibus et habitatoribus omnibus[107] civitatum et regnorum predictorum, presentibus et futuris, et promittimus ac obligamus nos et successores nostros vobis et successoribus vestris (imperpetuum) quod presens moneta regalium (Valencie) sub eisdem forma, rotunditate, figura, pondere atque lege, quam nos nomine nostro cudi fecimus et formari in sua omnimoda firmitate secundum quod nunc est currat imperpetuum publice et permaneat atque duret in civitatibus et regnis predictis. Ita videlicet quod neque a nobis[108] nec ab heredibus vel successoribus nostris destrui valeat vel mutari, nec de novo a modo cudi eiusdem etiam legis, ponderis et figure nec minui vel augeri, et etiam si forte dicta moneta minueretur in tantum quod de ipsa moneta esset ita modica quod magnum dampnum esset terre, quare neccesse esset plus cudi de ipsa sub forma, rotunditate, figura, pondere atque lege predictis, no(s) vel nostri[109] successores de ea plus cudi facere non possimus nisi de consilio, consensu et voluntate proborum hominum civitatis et regni Valencie; et tunc quando eorum consilio in casu predicto cuderetur[110] plus de dicta moneta, volumus et concedimus ac statuhimus quod ipsa moneta in civi-||[27]tate Valencie tantum et non alibi cudatur fideliter atque bene, adhibitis ex probis hominibus Valencie duobus qui custodiant et intersint ac videant ut ipsa moneta cudatur fideliter, prout debet ac superius continetur. Promitentes[111] vobis nos pro viribus laborare ut presens carta a sumo pontifice[112] confirmacionis graciam[113] consequatur, ob hoc ut quicumque contra hoc veniret esset excomunicacionis sentencia[114] innodatus.[115]

Propter hanc autem specialem graciam supradictam quam vos domine Iacobe, (Dei gracia) rex predicte, ad instanciam, suplicacionem et requisicionem nostram,

¶ [102] A *diximus*. ¶ [103] A *statuendum*. ¶ [104] A *stantibus*. ¶ [105] A *pro hiis*.
¶ [106] A *omnibus*. ¶ [107] A *omnium*. ¶ [108] A *vobis*. ¶ [109] A *nostros*. ¶ [110] A *cudentur*.
¶ [111] A *promitens*. ¶ [112] A *pontifici*. ¶ [113] A *gracia*. ¶ [114] A *sentenciam*. ¶ [115] A *invocatus*.

nobis et universis habitatoribus civitatum et regnorum predictorum liberaliter exhibetis nos Ferrarius Matoses, Guillermus de Porzano, Berengarius Zamorera et Guillermus Arnaldi, iurati, et Arnaldus Scribani, Guillemonus Scribani,[116] Arnaldus de Monterubeo,[117] Guillermus de Belloco, iurisperitus, Berengarius Dalmacii, (Gueraldus Martini, Bartholomeus de Ossal, Mingotus de Boysano, Bernardus Arnaldi, Bernardus Dalmacii), Raymundus de Populeto, Raymundus de Rivosico, Berengarius de Plana, Bartholomeus de Ponte, Ferrarius de Apiaria, Petrus Mercerii, Romeus Pellicerii, Tamaritus et Gilabertus, cives civitatis Valencie memorate, per nos et totam ipsius civitatis universitatem; et nos, Petrus de Bosco, Arnaldus de Montesono, Petrus Gasqui et Poncius Carbonelli, habitatores ville Xative, per nos (et) eiusdem ville universitatem totam; et nos, Robaudus Voltorasci, Berengarius Clavelli, Iohannes de Mora, (et) Arnaldus Laurencii, habitatores ville Muriveteris, per nos et totam eiusdem ville universitatem; et nos, Bernardus Scribani et Arnaldus de Juneta, habitatores (ville Burriane, per nos et habitatores) omnes eiusdem ville; necnon etiam et nos omnes predicti simul per nos et omnes alios habitatores regni Valencie, presentes et futuros, et nos, universi cives et h(ab)itatores (civitatis Maioricarum per nos et habitatores) omnes eiusdem civitatis et regni Maioricarum ac insularum eiusdem, presentes et futuros, nos unquam omnes predicti admittentes s(pon)tanea voluntate graciam antedictam ut superius continetur, obligamus nos et heredes ac successores nostros et h(ab)itatorum omnium regnorum predictorum, vobis, ||[27v] domino[118] Iacobo, Dei gracia regi memorato, et vestris, imperpetuum, quod omnes h(ab)itatores civitatis et villarum predictarum et etiam regnorum predictorum, pro singulis domibus dum tamen valeant bona h(ab)itatoris domus quindecim morabatinos vel ultra quantumcumque plus valeant, de septempnio in septempnium, vobis et heredibus ac successoribus vestris dare unum morabatinum, videlicet septem solidos dicte monete pro morabatino, tantummodo pro monedatico, scilicet, ac assecuramento dicte monete quilibet teneatur, sed ille cuius bona non valebunt quindecim morabatinos non teneatur aliquid dare vobis vel vestris racione monedatici antedicti. Attamen, si in una domo plures fratres vel sorores vel consimiles persone h(ab)itaverint simul nondum divisis bonis suis inter eos non teneantur ipsi dare aliquid nec solvere vobis vel vestris nisi secundum quod habitator unius domus tenetur persolvere, ut est dictum. Ita tamen quod in hoc nulla fraus adhibeatur, sed si divisio facta fuerit inter eos quisque eorum licet simul habitarent, si bona eorum valuerint XVM morabatinos vel ultra unum morabatinum pro monedatico solvere teneantur.

Ad hec autem, nos, Iacobus, Dei gracia rex predictus, recipimus a vobis predictis pro vobis et habitatoribus omnibus civitatum, villarum et regnorum predictorum obligacionem vestram prefatam, racione (predicti) monedatici et

¶ [116] A *Guillermus Ferraldi*. ¶ [117] A *Montecateno*. ¶ [118] A *dicto*.

assecuramenti presentis monete regalium memorate,[119] secundum formam superius comprehensam, volentes, concedentes et statuentes per nos et nostros successores ac firmiter percipientes vobis et heredibus ac successoribus vestris quod dictum monetaticum per vos et ipsos solvatur secundum formam monedatici superius annotatam non obstante in aliquo carta a nobis vobis con-||[28]cessa que continet quodquecumque exaccio vel quodcumque comune a vobis per nos fiat solvi debeat per omnes hereditarios et habitatores civitatis et regni per solidum et per libram, quam cartam[120] locum habere non volumus in hoc casu, im(m)o quantum ad hoc monedaticum ipsam irritam esse (volumus) et inanem sed in omnibus aliis exaccionibus comunibus et expensis suum robur obtineat firmitatis ut in ea plenius continetur. Volentes ac concedentes vobis et vestris successoribus per nos et nostros successores quod dictum monedaticum persolvere teneamini et solvatis vos et vestri successores imperpetuum, a proximo venturo festo Natalis Domini in septem annos et ex tunc de septemnio in septemnium imperpetuum in dicto festo. Et teneamini dare pro morabatino septem solidos de dicta moneta ut superius continetur, qui(a) numerus septem solidorum pro morabatino non possit minui nec augeri. Volentes etiam quod non te(ne)atur aliquis qui in diversis villis vel locis in regnis predictis vel altero eorum hereditates vel possessiones habuerint solvere monedaticum nisi in altero ipsorum locorum tantum. Volumus necnon et concedimus quod venerabilis archiepiscopus ecclesie Tarracone qui pro tempore fuerit transgressores (et invasores, consiliatores, contradictores et suggestores) in huius statu(t)i contrarium venientes possit excomu(nicacio)nis sentencia innodare.

Ítem, volumus, statuhimus et mandamus quod filii et successores carissimi infantis Petri, (filii) nostri predicti, unus post alium successive qui in dicto regno succedent eidem antequam vos vel vestri successores iuramentum fidelitatis faciatis eisdem iuren(t) ac habeant iurare quod predictam monetam[121] et omnia predicta firmam et firma[122] habeant ut superius continetur.

Ad maiorem vero predictorum omnium et perpetuam firmitatem, nos, Iacobus, Dei gracia rex predictus, in presencia vestrum, omnium predictorum et plurium richorum hominum ac militum terre nostre, tactis corporaliter a nobis sanctis quatuor Evangeliis et cruce Domini, iurantes[123] per nos et successores nostros predicta omnia et singula observare, attendere et complere ac facere observari, ut superius continentur, sic Deus nos adiu-||[28v]vet et hec sancta Dei Evangelia et crux Domini posita coram nobis. Nos insuper, infans Petrus et infans Iacobus, prelibati filii illustris regis Aragonie antedicti, laudantes ex certa sciencia, aprobantes et confirmantes omnia et singula supradicta, in presencia predictorum, tactis ab unoquoque nostrum corporaliter sanctis quatuor Evangeliis et cruce Domini,

¶ [119] A *memoratorum*. ¶ [120] A *certum*. ¶ [121] A *predicta moneta*. ¶ [122] A *firmam*. ¶ [123] A *iuramus*. En el privilegi original conservat a l'AMV deia «iuramus» i va ser corregit per «iurantes».

iuramus per nos et successores nostros predicta omnia et singula rata et firma semper h(ab)ere atque tenere et observare ac facere observari, ac numquam contravenire in aliquo ullo modo, sic Deus nos adiuvet et hec sancta Dei Evangelia et crux Domini posita coram nobis.

Actum est hoc apud Valenciam, decimoctavo kalendas madii anno Domini millessimo CC° LX° sexto.

Signum Iacobi, Dei gracia regis Aragonum, Maioricarum et Valencie, comitis Barchinone et Urgelli et domini Montispesolani, qui predicta iuravit ut superius continetur.

Testes sunt Iaçbertus, vicecomes Castrinovi; Berengarius Arnaldi de Angularia; Eximinus de Urrea; Atho de Focibus; Petrus Martini de Luna; Gaucerandus de Pinós; Berengarius d'Entença; Carrocius, dominus Rebollet.

Signum Simonis de Sancto Felicio, qui mandato domini regis et infantis Petri et infantis Iacobi predictorum, qui predicta iurarunt, ut superius continetur, hec scripsit et clausit loco, die et anno prefixis.

[II] Secundo iuravit, concessit et (con)firmavit privilegium unitatis regnorum et terrarum suarum quod ibidem fuit in eius prima figura exhibitum et hostensum ac per dictum Petrum Ram, prothonotarium, lectum et publicatum, cuius tenor sequitur sub hiis verbis:

In nomine Domini, amen. Noverint universi quod nos, Iacobus, Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Sardinie et Cor-‖[29]sice ac comes Barchinone, considerantes quod iuxta veritatis eloquium in Evangelio recitatum omne regnum in se divisum desolabitur quodque quodlibet regnum debet esse unitum et indivisum ut virtus plurium unita sit fortior et validior ad tenendam iusticiam, sine qua omnis terra perit et habitatores eius et plurium etiam viribus conflatis in unum maiori potencia deffensio plenius agitur ac fulcitur et publica res adversus hostiles incursus fortificatur uberius et salvatur, et quod divisio regnorum Aragonie et Valencie ac comitatus Barchinone que Dei providencia obtinemus iam preteritis temporibus a nostris progenitoribus attentata nimium paravit et induxit scandalum, volentes super hoc et dignitati regali et subditorum nostrorum utilitati ut regio bene congruit officio providere et indempnitati prospicere eorumdem, per presentis provisionis nostre paginam perpetuo et inviolabili robore duraturam, ex certa sciencia et spontanea voluntate statuhimus, ordinamus atque sanccimus quod predicta regna nostra Aragonie et Valencie ac comitatus Barchinone cum directo dominio et aliis quibuscumque universis iuribus que ad nos expectant vel possunt[124] ulterius espectare in regno Maioricarum et insulis ei adiacentibus et in comitatibus Rossilionis, Ceritanie, Confluentis et Vallisperii et in vicecomitatibus Omeladessii et Carla-

¶ [124] A *posint*.

desii, sint et maneant perpetuo unita unum ac sub uno solo eodemque domino atque dominio perseveren(t), nec aliquod vel aliqua ex eis ab alio vel aliis separentur, ita quod quicumque sit rex Aragonum idem etiam sit rex regni Valencie et comes Barchinone, sic quod nos vel aliquis heres seu successor noster vel nostrorum in testamento vel alia qualibet ultima voluntate aut donacione vel alia ordinacione inter vivos aut aliqua alia disposicione nunquam dividamus seu separemus nec dividi seu separari faciamus, consentiamus aut permitamus regna predicta et comitatum in se aut a se vel etiam inter se, videlicet regnum Aragonum non dividemus seu separabimus in se nec etiam a regno Valencie et co-‖[29v]mitatum Barchinone nec regnum Valencie dividamus vel separabimus in se nec etiam (a regno Aragonum et comitatu Barchinone, neque dictum comitatum Barchinone dividemus vel separabimus in se nec etiam) a dictis regnis Aragonum et Valencie; et si quid contra predicta vel aliqua predictorum per nos vel nostros fuerit attemtatum illud ex nunc decernimus irritum et inane, declarantes tamen quod nos et ipsi possimus donare seu dimitere castrum vel castra, locum vel loca seu hereditamenta filiis nostris vel ipsorum aut aliis personis ut nobis et eis videbitur unitate predictorum regnorum (et) comitatus semper stabili et indivisa manente, et affectantes huiusmodi statutum, ordinacionem et sanccionem ac provisionem nostra inconcusse et irrefragabiliter perpetuis temporibus observari, iuramus per nos et nostros solempniter per Deum et crucem domini nostri Iesuchristi ac eius sancta quatuor Evangelia manibus nostris[125] corporaliter tacta, predicta omnia et singula ut superius dicta sunt et distincta tenere, complere et inviolabiliter observare et observari facere ac teneri et nunquam in aliquo contravenire aliquo iure,[126] causa vel racione, inhibentes expresse sub interminacione divini iudicii ac divine malediccionis et nostre heredi nostro universali quicumque pro tempore fuerit et aliis subsequenter successuris in dictis regnis et comitatu ut[127] observando incorruptibiliter[128] omnia et singula supradicta contra ea vel aliquod eorum non venia(n)t, facian(t) vel attentent aut fieri consentiant vel permittant dicto verbo vel facto seu alio quovis modo, et (ut) omnia predicta et singula tenacius observentur statuhimus, sanccimus et ordinamus quod quilibet heres et successor noster et nostrorum in predictis regnis et comitatu unus post alium successive tempore sui novi dominii seu nove successionis vel etiam si antea iurari haberet antequam prelati, richi (h)omines, mesnaderii, milites, cives et burgenses et homines villarum seu aliqui alii de predictis ‖[30] regnis et comitatu sibi faciant seu prestent iuramentum fidelitatis vel sibi in aliquo respondeant, et antequam aliquis ex predictis requisitus expresse vel non requisitus sibi faciat vel facere teneatur homagium vel aliquam recognicionem racione feudorum[129] seu qualibet alia racione, ipse heres vel successor nostri et nostrorum in predictis regnis

¶ [125] A *add. dexteris*. ¶ [126] A *add. titulo sive*. ¶ [127] A *et*.
¶ [128] A *in corporabiliter*. ¶ [129] A *fiendorum*.

et comitatu quicu(m)que pro tempore fuerit per se et suos laudet, confirmet et aprobet ac publice iuret presens statutum, ordinacionem, sanccionem et provisionem nostram, et, usque quo ipsam laudacionem, confirmacionem et aprobacionem predictorum omnium et singulorum fecerit et iuramentum pro ipsis observandis prestiterit cum publico instrumento, prenominati vel aliqui ex eis non teneantur eis in aliquo respondere. Et si per aliquem, cuiuscumque condicionis vel status[130] existeret, pro predictis vel aliquo (pre)dictorum sacramentum fidelitatis vel homagium seu alia quavis obligacio facta esset antequam predicta ut est dictum laudata, aprobata et iurata essent per novum quemvis dominum heredem et successorem, ut premittitur, non valerent et pro non factis penitus haberentur. Hec autem etiam predictis omnibus et singulis prelatis, richis hominibus, mesnaderiis, militibus, civibus, burgensibus, hominibus villarum et aliis quibuslibet subditis nostris dictorum regnorum et comitatus, presentibus et futuris, servanda, tenenda atque complenda imponimus et iniungimus sub debito naturalitatis et sub fide, homagio et fidelitate ac iuramento quibus nobis astricti existunt.

In quorum omnium testimonium ad memoriam sempiternam presens scriptum nostrum fieri mandavimus, bulle[131] nostre plumbee munimine comunitum, de quo quatuor consimilia scribi iussimus: unum tenendum in archivo nostro; aliud pro universitate regni Aragonum, tenendum per iuratos et probos homines civitatis Cesarauguste; aliud pro universitate (regni Valencie, tenendum per iuratos et probos homines civitatis Valencie; et aliud pro universitate) Cathalonie, tenendum per consiliarios et probos homines civitatis Barchinone.

Datum Tarracone, XIX^{a} kalendas ianuarii anno Domini millesimo CCC^{o} XIX°.[132]

Signum ||^{30v} Iacobi, Dei gracia regis Aragonum, Valencie, Sardinie et Corsice ac comitis Barchinone predicti, qui hec firmamus, concedimus et iuramus.

Testes sunt qui presentes fuerunt infans Iohannes, domini regis filius et cancellarius ac electus Toletanensis; Eximinus, Tarraconensis archiepiscopus; Berengarius, Vicensis episcopus; frater Raymundus de Impuriis, prior ordinis Ospitalis in Cathalonie; frater Poncius, abbas monasterii Populeti; frater Bernardus, abbas monasterii de Benifaçano; Iohannes Burgundi,[133] sacrista Maioricarum, consiliarius; Vitalis de Vilanova; Bernardus de Fenollario; Petrus de Boÿl, racionalis magister, milites et consiliarii; Gondisalvus Garcie, miles; Martinus Lupi de Rueda, miles; Dalmacius de Pontonibus, iudex curie, et Guillermus Oulomarii, consiliarii domini regis.

Signum mei, Bernardi de Aversone, dicti domini regis notarii, qui de mandato ipsius domini regis hec scribi feci et clausi loco, die et anno prefixis.

¶ [130] A *statutus*. ¶ [131] A *ville*.
¶ [132] A *XVIII^{a}*. ¶ [133] A *Burguedi*.

[III] Tercio iuravit, concessit et confirmavit privilegium de non separando a corona regia certas villas, loca et castra regni Valencie, quod ibidem fuit in eius prima figura exhibitum et hostensum ac [per] dictum honorabilem Petrum Ram, prothonotarium, in presencia mei dicti Francisci Scolà, scribe presentis processus, lectum et publicatum, cuius tenor sequitur sub his verbis:

Pateat universis quod nos, Petrus, Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Sardinie et Corsice comesque Barchinone. Cum incumbat officio nostre regie dignitatis, quam sua pietate divine providencie inperscrutabilis altitudo regnorum culmine decoravit, ipsorum noxia submovere et utilia procurare ut, excluso[134] a nobis necligcencie so(m)pno, ||[31] sic circa conservandam unionem regnorum ipsorum et iura regalia et corone sedula diligencia vigilemus ut talenti nobis traditi iustam reddere racionem in conspectu domini valeamus; animadvertentes igitur qualiter ex munificis, largicionibus, concessionibus temporalibus et perpetuis vendicionibus, permutacionibus et aliis alienacionibus per progenitores nostros reges Aragonum illustres factis pluribus personis de castris, villis seu locis, redditibus, iurisdiccionibus atque iuribus suis, ob impensa per eas sibi servicia ex gratitudinis debito et alia multa pericula, dampna et scandala dictis regnis et eorum incolis et specialiter infrascripto regno Valencie et habitatoribus eiusdem preparata existunt, quodque etiam redditus et iura dictorum regnorum sunt a Deo diminuta (quod regali) preheminencie et statuhi eiusdem necnon toti rei publice de necessitate oportet ut ea que ex predictis penes nos (sunt) vel ad manus nostras tenemus regie nostre diademati conservemus et subiectorum nostrorum opressionibus que non nunquam ex necessitatibus fieri compelluntur in quantum poterimus obviemus volentesque ut ad ea tenenda ac observanda firmius obliguemur[135] legem nobis imponere; ea propter, tenore presentis carte nostre perpetuo valiture, sub virtute iuramenti odierna die in generali curia quam regnicolis dicti regni Valencie celebramus per nos prestiti, gratis et ex certa sciencia ac spontanea voluntate, per nos et successores nostros perpetuo, ad supplicacionem tocius generalis curie prelibate, statuhimus, decernimus, ordinamus atque sanccimus et etiam promittimus bona fide regia quod non dabimus, concedemus, vendemus, infeudabimus, impignorabimus, permutabimus, assignabimus, obligabimus in totum vel in partem aut quocumque modo, iure vel titulo, alienabimus aut comittemus seu in alium transferemus aut quomodolibet dividemus, abdicabimus, segregabimus aut separabimus per nos vel quemcumque alium, mediate vel inmediate,[136] a iure, dominio et proprietate nostri et nostrorum et a corona nostra regia, ad certum tempus, violarium be-||[31v]neplacitum vel ad imperpetuum, castra, villas seu loca inferius nominata infra dictum regnum Valencie situata nec aliqua seu aliquas eorumdem, videlicet: castrum et villam Xative; castrum et villam, aldeas et loca Morelle; castrum et villam Muriveteris; villam Algezire;

¶ [134] A *excluse*. ¶ [135] A *obihemus*. ¶ [136] *A medietate vel inmedietate*.

villam Castilionis; villam Burriane; villam de Vilaregali; castrum et villam Lirie; castrum et villam de Alpont; castrum et villam de Ademuç; castrum et villam de Castrohabib; castrum del Poyo, infra terminum d'Elpont situatum; castrum et alchareas de Medrona; castrum et villam Cullarie; castrum et villam, alchareas et loca Corbarie; castrum et villam de Penàguila; castrum, villam, alchareas et loca de Godalest; castrum et villam de Castayla; castrum et villam de Sexona; locum vel loca aliqua situata in parte dicti regni Valencie ultra Sexonam seu terminos aut partem dictorum castrorum, villarum et locorum vel alicuius eorumdem redditus, exitus, proventus, merum vel mixtum imperium, iurisdiccionem civilem aut criminalem vel aliam quamcumque iurisdiccionem altam vel baxam sive promiscuam, regalias, potestates, questias, cenas, hostes vel cavalcatas, monetaticum, ius appellacionum et alia iura quecumque et quocumque nomine censeantur dictorum ac superius nominatorum castrorum, villarum, alcharearum vel alicuius aut aliquorum ex eis. Immo sub virtute iuramenti predicti promittimus bona fide regia in posse notarii infrascripti legitime stipulantis, (paciscentis) et recipientis, pro heredibus et successoribus nostris et aliis quorum interest vel interesse potest aut poterit in futurum, quod omnia supradicta et singula conservabimus et tenebimus perpetuo corone regie continue et inmediate incorporata, afixa, coniuncta, aplicata, annexa pariter et unita nec alicui seu aliquibus palam vel occulte, verbo vel scriptis, concessionem vel donacionem, obligacionem ‖[32] seu assignacionem de predictis vel aliquo predictorum faciemus nec[137] fieri concedemus aut consenciemus in diminucionem vel mutacionem aut derogacionem statuti[138] seu provisionis predicte, decernentes irritum et inane et prorsus carere viribus et effectu ac nullius momenti existere si secus a nobis vel quocumque successore nostro quomodolibet fuerit attentatum, in quo casu quicquid contra hec factum (seu attemptatum) fuerit, scienter vel ignoranter, ineficax et nullius valoris sit possitque a nostris[139] successoribus omni tempore et absque alicuius cause cognicione et alicuius partis citacione ac cuiuslibet (obstaculo) irritari, revocari ac penitus anullari de facto, sicut de facto factum existeret. Et, ut premissa tenacius observentur, iuramus solempniter per nos et nostros per crucem domini nostri Iesuchristi et eius sancta quatuor Evangelia, manibus nostris corporaliter tacta, predicta omnia et singula ut superius dicta sunt et distincta tenere, complere et inviolabiliter observare et observari facere ac teneri et nunquam in aliquo contrafacere vel venire iure aliquo, causa vel racione. Inhibentes expresse sub internunciacione[140] divini iudicii ac divine maledicciones et nostre heredi nostro universali, quicumque pro tempore fuerit et aliis subsequenter successuris in dictis regnis Aragonum, Valencie ac comitatu Barchinone, ut observando incorruptibiliter omnia et singula supradicta contra ea vel eorum aliquod non veniant, faciant vel attentent aut fieri consentiant vel permitant dicto verbo vel

¶ [137] A *vel*. ¶ [138] A *statui*. ¶ [139] A *vestris*. ¶ [140] A *in terminacione*.

facto aut alio quovis modo, quinimo (in) inicio sui novi dominii seu nove successionis, vel etiam, si antea iurari h(ab)eret ante quam prelati, richi homines, milites, cives et burgenses ac homines villarum seu aliqui alii de predicto regno Valencie sibi faciant seu prestent iuramentum fidelitatis vel homagium aut aliam recognicionem pro feudis vel alia qualibet racione, aut sibi in aliquo obediant seu respondeant, ipse heres vel successor nostri et nostrorum in predictis regnis et comitatu qui(cumque) pro tempore fuerit per se et suos laudet, con-‖[32v]firmet et aprobet ac publice iuret statutum, sanccionem, ordinacionem ac provisionem nostra huiusmodi; et usque quo ipsam laudacionem, confirmacionem et aprobacionem predictorum omnium et singulorum fecerit et iuramentum pro ipsis observandis prestiterit cum publico instrumento, prenominati vel aliqui ex eis non teneantur ipsius iuramentum fidelitatis prestare vel homagium facere sibi obedire aut in aliquo respondere. Et si per aliquem, cuiuscumque condicionis vel status, pro premissis vel aliquo premissorum sacramentum fidelitatis vel homagium seu alia quevis obligacio facta esset antequam predicta ut dictum est laudata, aprobata et iurata essent per quemvis novum dominum heredem et successorem, ut pretangitur, non valerent et pro non factis penitus haberentur. Hec autem etiam predictis omnibus et singulis prelatis, richis hominibus (militibus, civibus, burgensibus, hominibus) villarum et aliis quibuslibet subditis nostris predicti regni Valencie presentibus et futuris servanda, tenenda atque complenda imponimus et iniungimus sub debito naturalitatis et sub fide, homagio et fidelitate ac iuramento quibus nobis astricti existunt, sub quibus iniungimus eisdem quod alicui ordinacioni seu mandato in contrarium facto (vel fiendo) per nos vel quemvis succesorem nostrum in regnis et comitatu predictis non obediant, ymmo quibuscumque ordinacioni et mandato in contrarium factis vel faciendis resistant et penitus contradicant. Retinemus tamen et salvamus nobis et successoribus nostris quod si pro evidenti utilitate et comodo vel necessitate urgenti, videlicet pro deffensione regnorum et terrarum nostrarum vel pro expugnacione seu offenssione hostium nostrorum opporteret nos vel successores nostros ire vel mitere equitum vel peditum comitivam[141] infra dicta regna et terras nostras vel extra, possimus aliquod seu aliqua ex castris et locis superius nominatis, exceptis tamen castris et villis Xative, Morelle cum aldeis suis, Muriveteris, Algezire, Castilionis et Bur-‖[33]riane ac Cullarie, et iuribus et pertinenciis universis et singulis ipsorum castrorum et villarum et cuiuslibet eorumdem, ad cognicionem videlicet nostri seu successorum nostrorum, cum assensu tamen tocius generalis curie in dicta civitate Valencie publice celebrande et non alia, impignorare seu alienare, ad certum tempus tantum prout utilitas seu necessitas prelibate id ducerent exposcendum, predicto tamen statuto, sanccione ac provisione nichilominus permanente in sua plenissima roboris firmitate.

¶ [141] A *comitivunt*.

In quorum testimonium presens privilegium nostrum inde fieri et bulla nostra plumbea iussimus roborari.

Datum in ecclesia cathedrali Beate Marie sedis Valencie, die incepcionis dicte curie qua legebatur octavodecimo kalendas octobris anno Domini millesimo CCC° XXXVI°.

Signum Petri, Dei gracia regis Aragonum, Valencie, Sardinie et Corsice comitisque Barchinone.

Testes sunt qui predictis presentes fuerunt inclitus infans Iacobus, dicti domini regis germanus, comes Urgelli et vicecomes Agerensis; reverendus Petrus, Cesarauguste archiepiscopus, dicti domini regis cancellarius; venerabiles Raymundus, Valencie episcopus, et frater Sanccius, Sugurbricensis ac Sancte Marie de Albarrazino episcopus; frater Raymundus, abbas monasterii Vallisdigne; Vitalis de Vilanova, comendator Montisalb(an)i; et nobiles Gondiçalvus Didaci de Arenosio, Alfonsus Rogerii de Lauria, Iaufridus Gilaberti de Crudillis, Gilabertus de Centillis, Galcerandus de Pulcropodio; et milites Ferrarius de Apilia, Lupus de Gurrea, portarius maior, Petrus Roderici de Vilafelig, Iohannes Roderici de Moros, Rodericus Didaci, vicecancellarius, ac Arnaldus de Moraria, consiliarii dicti domini regis, et plures alii in multitudine copiosa.

Signum mei Egidii Petri de Buysan, scriptoris ||[33v] ac sigilla tenentis domini regis predicti et auctoritate regia notarii publici per totam terram et dominacionem eiusdem domini regis, qui predictis interfui et de mandato dicti domini regis hec scribi (feci), cum raso et emendato in linea XXIª ubi dicitur «ipsius», et in linea XXIIIª ubi legitur «Valencie», et in linea XXIIIIª ubi scribitur «quibus nobis astricti existunt sub quibus iniungimus eisdem quod alicui ordinacioni seu mandato in contrarium facto», et clausi loco, die et anno prefixis.

[IV] Quarto iuravit, confirmavit, concessit et de novo donavit omnes foros, privilegia, consuetudines et bonos usos novos et antiquos dicti regni et universitatum ipsius cum quodam privilegio sub verbis sequentibus expressato:

Pateat universis quod nos, Alfonsus, Dei gracia rex Aragonum, Sicilie, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comes Barchinone, dux Athenarum et Neopatrie ac etiam comes Rosilionis et Ceritanie, quia per nuncios iuratorum et proborum hominum civitatis Valencie fuit nobis humiliter suplicatum quod ad hanc civitatem et regnum Valencie venire et inibi licet iam vivente illustrissimo domino rege Ferdinando, patre nostro, gloriose memorie, iurassemus foros, privilegia, libertates et usus dicti regni, iterum eos et ea iurare et curiam generalem in dicto regno celebrare de nostri clemencia dignaremur, (eorum) suplicacionibus inclinati curiam indiximus[142] antedictam quam de presenti feliciter celebramus. Et quia etiam pro parte tocius brachii regalis ||[34] dicti regni, ut dictum iuramentum noviter faceremus, fuit

¶ [142] A *induximus*.

nobis humiliter suplicatum, volentes dicte suplicacioni (totaliter) annuere, etiam iterato, dictos foros, privilegia, libertates et usus dicti regni, iuramus in forma sequenti:

Nos, Alfonsus, Dei gracia rex predictus, mente deliberata et spontanea voluntate ac ex certa sciencia et consulte, per nos et nostros, cum hoc privilegio nostro perpetuo valituro, laudamus, aprobamus, confirmamus, concedimus et donamus vobis, universis civibus ac probis hominibus et omnibus habitantibus[143] in civitatibus et regno Valencie, tam presentibus quam futuris, omnes foros vestros regni Valencie, tam antiquos quam novos, omnesque privilegia et libertates ac bonos usus et consuetudines qui et que per illustrissimos et magnificos principes dominum Iacobum tritavum, dominum Petrum atavum, dominum Alfonsum [propatruum, dominum Iacobum abavum et dominum Alfonsum] proavum, dominum Petrum avum et dominos Iohannem et Martinum avunculos domini regis patris et domini nostri et successive per ipsum dominum Ferdinandum, patrem nostrum, reges Aragonum, (recordacionis) eximie, ac per nos vobis data et concessa actenus extiterunt sive generaliter sive specialiter predicta et singula vobis, iamdictis civibus et civitatibus quarum[144] nomine hoc adestis, vel cuilibet villarum et locorum regni predicti data fuerunt et concessa, promittentes vobis, universis et singulis habitatoribus civitatum et regni prefatorum, et super sancta Dei quatuor Evangelia et cruce domini nostri Iesuchristi (a nobis corporaliter tacta sponte de presenti iuramus) quod predicta omnia et singula per nos et nostros vobis inviolabiliter observabimus, prout continetur in foris et privilegiis antedictis, ac si specialiter et expresse ac de verbo ad verbum specificata et declarata et scripta ac specialiter[145] expressata in presenti privilegio eo omnia extitissent, et quod nunquam nos vel successores nostri contra predicta vel aliquod predictorum in aliquo veniemus vel venire aliquem faciemus vel permittemus, racione aliqua sive causa.

[In cuius rei testimonium presentem fieri iussimus bulla nostra plumbea inpendenti munita.

Datum in ecclesia catredali Beate Marie sedis Valencie, die incepcionis curie generalis regni predicti prima iulii anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimoseptimo, regni nostri secundo].

Et factis per dominum regem iuramentis, concessionibus, confirmacionibus et donacionibus prenarratis, dictum brachium civita-||[34v]tum et villarum regalium, cum exhibicione humilima, gratis dixit quod acceptabat et acceptavit iuramenta confirmacionis et donacionis fororum et privilegiorum predictas.

Testes sunt qui ad predicta presentes fuerunt reverendi in Christo patres et domini domini Franciscus Cesaraugustensis et Petrus Tarraconensis archiepiscopi, Iohannes Tarasone episcopus, nobilis Geraldus Alamani de Cervilione, miles, honorabilis Berengarius de Bardaxino, consiliarii domini regis predicti, et alii in multitudine copiosa.

¶ [143] A *hitatoribus*. ¶ [144] C *quatenus*. ¶ [145] *et expresse ac de verbo… specialiter*] *omm*. C.

2.4
Protests dels braços

2.4.1 *Protest del braç reial*

Molt excel·lent, victoriós e molt poderós rey e senyor,

Segons tenor de les letres de la vostra senyoria sobre la convocació de la present cort, e segons la forma oferta per la vostra majestat lo jorn de la vostra proposició, e segons orde donat per ley per vostres predecessors, de gloriosa memòria, per fur[s] e privilegis del regne de València e observats[146] per aquells en semblant jornada en lurs juraments per ells fets, vós, senyor molt excel·lent, devets ordenadament jurar primer los tres privilegis, ço és «De la moneda», lo «De la unitat de vostres regnes, principat e condats» e lo privilegi «De no alienar certes ciutats, viles, lochs, jurisdiccions, rendes e emoluments del dit regne», segons lur continència e tenor, e aprés tots los furs vells e nous e tots los privilegis, així specials com generals, e libertats e bons usos e consuetuts, donats e atorgats per vostres antecessors als del dit regne, nomenant singularment e expressa cascú de vostres antecessors rey(al)s del dit regne. Per tal, senyor, humilment e ab subjecta reverència, sopliquen a la vostra excel·lent senyoria los del braç vostre de ciutats e viles reyals del dit regne, que per vostra mercè[147] jurets segons lo dit orde, primer los dits ‖[35] tres privilegis, ço és lo privilegi «De la moneda», e segonament lo privilegi «De la unitat dels regnes e principat e comtat(s) vostres», e terçament lo privilegi «De no alienar certes ciutats, viles e lochs, jurisdiccions, rendes e emoluments del dit regne», segons lur sèrie e tenor, los quals vos mostrem bul·lats en lur pròpria forma, e quartament lohets, confermets, aprovets, atorguets e donets los dits furs antichs e nous, privilegis e libertats, bons usos e consuetuts donats e atorgats per los senyors reys en Jacme primer; en Pere, tritavi; n'Amfós, fill del dit senyor rey en Pere, tritavi vostre; en Jacme, attavi; n'Amfós, abavi; en Pere, besavi; en Johan e en Martí, oncles vostres, e don Ferrando, pare vostre, e per vós senyor; e façats e complir façats e complescats totes altres coses contengudes en los juraments dels dits vostres antecessors. E en açò, senyor molt excel·lent, farets ço que fer devets e los del dit vostre braç reyal tendran-vos en singular gràcia e mercè, [e] nostre Senyor, *et cetera*.

2.4.2 *Protest del braç militar*

Molt alt e molt excel·lent príncep e senyor,

Lo braç militar e singulars de aquell en la cort stants e lo dit braç representants, per ells e principals seus e altres singulars del dit braç absents, ab aquella humil

¶ [146] A *observar*. ¶ [147] *vostra mercè*] A *nosticament*.

e subjecta reverència que deuen, salva la feeltat e naturalesa que són tenguts a vós, senyor, dien e expressament protesten que per res que sie stat suplicat, demanat, request e dit per lo braç reyal, universitats e singulars de aquells o que·s demane o·s demanarà per aquells o per altres d'ací avant ni per alcun acte per vós, senyor, fahedor, senyaladament per les loacions, aprovacions, confermacions, concessions, donacions, provissions ‖[35v] e juraments dels furs e privilegis, generalment e specialment, e observància de aquells, per lo dit braç reyal e singulars de aquell suplicades, demanades e requestes, en cas que per vós, senyor, se facen així amplament com per lo dit braç reyal és stat supplicat o·s suplicarà ne per algun acte fet o fahedor en la cort o fora cort no sia engendrat, causat ne d'aquèn fet algun prejuhí al dit braç militar o singulars de aquell en e per los béns, rendes, feus, terç de delme, morabatí, jurisdiccions e fer justícies de sang o personals, e de altres merimperis o per qualsevol altres béns e drets que çaenrrere han possehit, detengut, possehexen o detenen o quasi, e que hauran d'ací avant, possehiran, detendran o quasi, per qualsevol títol o causa de vós, senyor, predecessors vostres o de qualsevol altres persones, ne los furs o privilegis, loacions, confirmacions,[148] concessions, donacions, provisions e juraments, en cas que·s facen, amplament e general, segons dessús, e acceptació de aquells en prejuhí del dit braç militar e singulars de aquell en e per los dits béns, rendes, feus, terç de delme e morabatí, jurisdiccions, justícies de sanch o personals e altre mer imperi e altres béns e drets sien en més fets vàlits, confermats e corroborats, mas romanguen al dit braç militar e singulars de aquell lur dret plenerament salvu[149] e il·lès e aytant com los ne pertanya en la convocació e començament de la present cort e abans e/o pertany o pertanyerà en sdevenidor. Més avant protesten que per les loacions, confermacions, donacions, concessions e juraments, en cas que·s facen, dels privilegis specialment e singularment atorgats al dit braç reyal e a les universitats e singulars de aquell, no sia fet prejuhí algú a les libertats, franquees e immunitats e privilegis pertanyents e atorgats per vós, senyor, e predecessors vostres al dit braç militar e singulars de aquell e vassalls lurs ne als usos e costums de aquells, ne per les dites loacions, aprovacions, confermacions e juraments, en cas que·s facen, los dits privilegis specialment e singularment atorgats al dit braç reyal e a qualsevol universitats e singulars de aquell, hagen ne prenguen ma-‖[36]jor efficàcia e valor en prejuhí del dit braç militar e singulars e vassals lurs, ans preservats[150] dels damunt dits e de tots altres prejuhis e impugnacions dels dits privilegis specialment e singularment atorgats al dit braç real e a les universitats e singulars de aquell. E en tota altra manera romanga segons dit és al dit braç militar e singulars de aquell e a llurs vassalls plenerament tot lur dret salvu[151] e il·lès. Soplicant, humilment, la vostra molt alta senyoria que·ls salvets plenerament tot lur dret en e sobre totes les dites coses dessús protestades, requirent-ne carta pública.

¶ [148] A *conservacions*. ¶ [149] A *sàvul*. ¶ [150] A *presentats*. ¶ [151] A *sàvul*.

2.4.3 *Contestació del braç reial al braç militar*

Molt alt príncep e molt excel·lent e victoriós rey e senyor,

Lo braç de les vostres ciutats e viles reyals del vostre regne de València, ab humil e subjecta reverència de la vostra senyoria, contradient expressament al protest per lo braç militar feyt al jurament per vós, senyor, prestat de servar furs, privilegis, libertats, costums e bons usos de la ciutat e regne de València, dien que vós, senyor, no devets admetre lo dit protest per ço car los del dit braç militar consentiren en temps del senyor rey en Jacme, de loable recordació, en los dits furs e aquells foren feyts a soplicació lur e de tot lo regne de València e enaprés consentiren en les addicions, correccions e declaracions dels dits furs feyts per lo dit senyor rey en Jacme a instància e requisició dels tres braços del dit regne. (E per provisió o pacte special e per vigor de jurament per lo dit braç militar feyt e prestat en les corts celebrades en l'any mil CCC LVIII e en les corts celebrades en l'any mil CCC[C] III són tenguts servar e tenir tots los furs antichs e nous del dit regne), a jutjar segons aquells e contra res que en aquells sia contengut no poden ni deuen protestar. E per ço encara, car al dit braç militar e singulars de aquell, per ço com feren les provissions de servar e tenir furs del dit regne los foren atorgades diverses gràcies e libertats, de les quals aquells huy usen. Per què los del dit braç reyal, preguen e requiren en virtut dels dits pac-||[36v]tes e juraments als del dit braç militar que del dit protest cessen e desisten; e, noresmenys, lo dit braç reyal humilment soplica a la vostra gran senyoria sia vostra mercè de no admetre ne donar loch al dit protest per lo dit braç militar feyt, ans sia vostra mercè repel·lir e foragitar aquell, com així, senyor, ho dejats fer per justícia. En altra manera, ab la dita humil e subjecta reverència, dien que no consenten en lo dit protest feyt per lo dit braç militar, ans expressament hi contradien, protestant que per aquell o per salvetat alguna per vós, senyor, fahedora, cas que·s faça, sobre aquell no sia engendrat prejuhí algú als dits furs e privilegis, així generals com specials, o singulars libertats, costums e bons usos ne als drets del dit braç, universitats o als singulars lurs, ans tot lur dret los romanga sa(lvu) e il·lès així com se era ans del dit protest per lo dit braç militar feyt. Suplicant que la present resposta sia manada per vós, senyor, insertar al peu del dit protest e que del hun sens l'àls no·n sia donada còpia ni translat, mas que de tot ensemps sia feta carta pública si e quant haver-la'n volran. Suplicant la vostra senyoria que del dit protest los man donar còpia per ço que mils puxen satisfer e contradir a aquell.

2.4.4 *Ratificació del braç militar en el seu protest*

Molt alt e molt poderós senyor,

Com lo molt alt senyor rey en Pere, besavi vostre, aprés que hagué fet hun qui·s diu statut o privilegi en la església chatredal de nostra dona Santa Maria de la Seu de València sots kalendari de XVIII kalendes (d'octubre) *anno Domini millesimo*

CCC°XXXVI° alienàs e empenyoràs molts dels béns allí nomenats; e enaprés en l'any de la Nativitat de nostre Senyor mil CCCLIIII *XXI[a] mensis marcii* en la dita església chatredal promés a la ||[37] dita cort general fer e curar ab acabament que·l infant en Johan, fill seu, confermaria totes cartes e donacions e alienacions fetes, *et cetera*. E enaprés los dits senyors reys en Pere, e en Johan e en Martí feren dels béns contenguts en lo dit que·s diu privilegi moltes alienacions e empenyoraments, e són fets molts actes contrariis a les coses en lo dit qui·s diu privilegii contengudes, de què, senyor, és versemblant que lo dit statut o privilegi fon revocat o aquell abrogat o haüt per nul·le, almenys per les dites alienacions e empenyoraments feyts, mayorment com los dits senyors qui eren fels cristians no és versemblant que·s oblidassen lo que era salut de les lurs ànimes; e si vós, senyor, sens veure les dites coses e provehir en aquelles, confermats e jurats lo dit que·s diu privilegii porien-ne exir debats e constrasts. Per què, humilment, lo braç militar e los nobles barons, cavallers, generosos qui són justats en les corts que vós, senyor, celebrats en la ciutat de València, per ells e sos principals e altres generosos, presents e absents, supliquen vós, senyor, que us plàcia sobresehir en confermar e jurar lo dit que·s diu privilegi tro sia plenerament vist e delliberat en lo que dit és dessús. En altra manera si e aytant com fer puxen, segons furs e privilegis del regne, ab humil e subjecta reverència de vostra senyoria, salva lur fe e naturalesa e sens alcuna lesió de aquella, dien e protesten que la confermació e jurament fahedors o que·s diu que havets fet del dit que·s diu privilegi fora la present cort no facen prejuhí a aquells ne lo dit privilegi en prejuhí de aquells han ne puxen haver més validat per los dits juraments e confirmacions de aquell, sinó tant quant de primer e ans de les dites corts havia, senyaladament per los béns e drets que los singulars del dit braç possehexen o quasi possehexen, ans los romanga tot lur dret sàul e il·lès. Suplicants, humilment, vós, molt excel·lent senyor, lo dit braç militar que provehint en les dites coses los vullats salvar tot lur dret, requirent-ne carta pública.

2.4.5 *Ratificació del braç reial en el seu protest contra el braç militar*

Senyor molt excel·lent e rey virtuós,

Ab gran desplaer los del vostre braç de ciutats e viles reyals ||[37v] de regne de València ent(r)en en debat ab los del braç militar sobre lo protest fet e presentat a la vostra senyoria per ells. E jatsia per paraules generals e ambigües contra lo jurament feyt per vós, senyor, del privilegi del senyor rey en Pere, (bes)avi vostre, donat en la Seu de València, en cort general, a XVIII kalendes d'octubre del any mil CCC XXXVI, parla(n)t de no alienar certes ciutats, viles e lochs, drets, rendes, jurisdiccions e emoluments del dit regne allí expressats, per ço, com sab Déu, senyor, que·ls del dit braç reyal volrrien tota concòrdia de la present cort e tot profit e bé, així del braç militar e singulars de aquell com de si matex; e si la tenor del dit privilegi no costrengués la naturalesa, fe, homenatge, feeltat e jurament per los

quals los del dit braç reyal són astrets a vós, senyor, a no obehir e contrastar e resistir a qualsevol ordinació feta en contrari del dit privilegi, los del dit braç reyal dissimularien de bon grat[152] lo dit protest, emperò, senyor molt excel·lent, considerant que per virtut del dit privilegi los del dit braç reyal (són tenguts contrastar a aquell e a tota altra ordinació que contra aquell vinga, per ço los del dit braç reyal) per si e per sos principals, ab humil e subjecta reverència de la vostra molt excel·lent senyoria e ab honor, pau e benivolència dels del dit braç militar, dissenten e contradien expressament al dit protest, e humilment e ab subjecta reverència (de la vostra molt excel·lent senyoria) supliquen e requiren a vós, senyor, que aquell no admetats, ans lo repel·lescats e deneguets expressament, havent aquell per nul·le e per no posat o fet, e ab les dites reverència e honor de la vostra senyoria e honor, pau e benivolència del dit braç militar, lo(s) del dit vostre braç de ciutats e viles reyals requiren tots los richshòmens, cavallers e hòmens de paratge dels del dit braç militar, per virtut del dit privilegi e dels vincles contenguts en aquell, que dissenten del dit protest e hajen aquell per no posat, null,[153] cas e va. Suplican(t) a la vostra excel·lent senyoria que per sa mercè de les dites coses los man donar carta pública e que del dit protest sens la resposta present no sia donada carta e acte públich, manant-los donar tresllat del dit protest per ço que, vist aquell, ‖[38] hi puxen pus largament contradir e satisfer, protestant que tro hajen haüt lo dit trellat temps algú no·ls percórrega. Suplican(t) la vostra (gran) senyoria que sobre les coses en lo dit protest contengudes algun salvament, acte o enantament no sia feyt en prejuhí del dit privilegi e de les coses en aquell contengudes ni dels drets del dit braç reyal, protestan(t) que per alguna salvetat o enantament per vós, senyor, fahedor en les coses en lo protest del dit braç militar contengudes, cas que algun ne façats, no sia fet prejuhí al dit privilegi e dret del dit braç reyal, com en la dita salvetat e acte tant quant sia prejudicial al dit privilegi e drets del dit braç reyal expressament hi dissenten e y contradien.[154]

2.4.6 *Protest de la vila de Xèrica i la seua tinença*

Molt alt e molt excel·lent príncep e senyor,

Com en la vila de Exèrica e lochs de la tinença de aquella ‖[38v] qui són del alt infant don Johan, car frare vostre,[155] sia tots temps usat e són de fur de Aragó, per ço lo dit don Johan, ab humil e subjecta reverència, diu que no consent en la confermació e jurament que vós, senyor, entenets e volets fer e que hajats fet de furs, privilegis, usos, costums e stils de la governació e altres del regne de València, ni en furs feyts e fahedors tant com se puxan estendre e entendre del dit don Johan

¶ [152] A *grau*. ¶ [153] A *nul·les*. ¶ [154] Al marge: *Nota una bona scriptura e protest fet per la ciutat contra los cavallers sobre lo privilegi de no alienar*. ¶ [155] A *nostre*.

e de la dita vila e lochs de la dita tinença, ans protesta que en aquells sien servats e sàuls tots furs e privilegis d'Aragó. Suplicant-vos, senyor, humilment, que·l dit protest li sia admés, salvant-los plenerament tot lur dret de furs e privilegis d'Aragó, requirint de les dites coses carta pública.

2.4.7 *Protest de la baronia d'Arenós*

Molt alt e molt excel·lent príncep e senyor,

Com en la baronia d'Arenós, viles e lochs de aquella situats en regne de València, qui són del egregi don Alfonso, duch de Gandia, sia per tots temps usat e són de fur d'Aragó, per ço lo dit don Alfonso, ab humil e subjecta reverència, diu que no consent en la confermació e jurament que vós, senyor, entenets e volets fer e que havets fet de furs e privilegis, usos e costums e stils de la governació o altres del regne de València ni en furs feyts e fahedors per la dita baronia e lochs de aquella, ans proteste que a aquells sien servats e sàuls tots furs e privilegis d'Aragó. Suplicant-vos, senyor, humilment, que·l dit protest li sia admés, salvant-los plenerament tot lur dret de furs e privilegis d'Aragó, requirint de les dites coses carta pública.

2.4.8 *Protest dels llocs de Paterna, Benaguasil i la Pobla i de la ciutat de Sogorb*

Molt alt e molt excel·lent príncep e senyor,

Com en los lochs de Paterna, Benaguazir e la Pobla, situats en regne de València, qui són del egregi don Frederich, sia per tots temps usat e són (de) fur de Aragó, per ço lo dit don Frederich, ab humil e subjecta reverència, (diu) que no consent en la confermació e jurament que vós, senyor, entenets e volets fer e que hajats fet de furs, privilegis, usos, costums e stils de la governació o altres de regne de València ni en furs feyts ni fahedors tant com se puxa extendre o entendre del dit don Fadrich e dels dits lochs de Paterna, Benaguazir e Pobla, ans protesten que en aquells sien servats[156] e salvats tots furs e privilegis d'Aragó. Suplicant-vos, senyor, humilment, que·l dit protest li admetats, salvant-los plenerament tot lur dret de furs e privilegis d'Aragó, requirent-ne carta pública.

E axí matex, senyor, en la ciutat de Sogorb e terme de aquella, qui és del dit don Frederich, sien solament servats furs de Va-‖[39]lència vells, fets per lo alt rey en Jacme, de bona memòria, e en altres furs no és stat consentit per senyors de la dita ciutat, per què, senyor, parlant ab humil e subjecta reverència, diu que no consent en jurament, loació e confirmació fahedors de e per altres furs feyts ni fahedors en sguart de la dita ciutat de Sogorb, protestant que per lo vostre

¶ [156] A *provats*.

jurament e loació fahedors no·ls sie fet prejuhí algú. Suplicant, humilment, vostra (gran) senyoria que sia de vostra mercè salvar plenerament lo dret a la dita ciutat, requirent carta pública.

2.4.9 *Protest de la vila de Xelva*

Molt alt e molt excel·lent príncep e senyor,

Com en la vila e riu de Xelva e lochs d'aquell(a), situats en regne de València, qui són del noble en Pere Ladró, vezcompte de Vilanova, sie per tots (temps) usat e són de fur d'Aragó, per ço, lo dit vezcompte, ab humil e subjecta reverència, diu que no consent en la confirmació e jurament que vós, senyor, entenets e volets fer e que havets fet de furs, privilegis, usos, costums e stils de la governació e regne de València ni en furs feyts ni fahedors tant com se puxen extendre a ell e a la dita vall e riu e lochs de aquell, ans protesten que en aquells sien servats sàuls tots furs e privilegis d'Aragó. Suplicant-vos, senyor, humilment, que·l dit protest li admetats, salvant-los plenerament tot lur dret de furs e privilegis d'Aragó, requirent carta pública.

2.4.10 *Protest de la tinença d'Alcalatén*

Molt alt e molt excel·lent príncep e senyor,

Com en la tinença d'Alcalatén e lochs de aquell(a), situat(s) en ‖[39v] regne de València, qui són del noble don Pedro Eximénez d'Urrea, sia per tots temps usat e són de fur d'Aragó, per ço lo dit noble, ab humil e subjecta reverència, diu que no consent en la confirmació e jurament que vós, senyor, entenet(s) e volets fer e que havets fet de furs, privilegis, usos e costums e stils de la governació e altres de regne de València ni en furs feyts ni fahedors tant com se puxen extendre e entendre al dit noble e tinença e lochs de aquella, ans protest que en aquells sie(n) servats e salvats tots furs e privilegis d'Aragó. Suplicant-vos, senyor, humilment, que·l dit protest li admetats, salvant-los plenerament tot lur dret de furs e privilegis d'Aragó, requirent carta pública.[157]

2.4.11 *Protest de la baronia de Xiva*

Molt alt e molt excel·lent príncep e senyor,

Com la baronia de Chiva e lochs de aquella, situats en regne de València, qui són del noble n'Ot de Muncada, sien per tots temps stats de fur d'Aragó e en

¶ [157] Comença de nou el manuscrit B.

aquells usat lo dit fur, per ço lo dit noble, ab humil e subjecta reverència, diu que no consent en la confermació e jurament que vós, senyor, entenets e volets fer e que havets[158] fet de furs e privilegis del regne de València, usos, costums e stils de la governació o altres del dit regne de València ni en furs feyts ni fahedors tant com se puxen extendre o entendre a ell o a la dita baronia e lochs de aquella, ans protest que en aquells sien servats e salvus[159] tots furs e privilegis d'Aragó. Suplicant-vos, senyor, humilment, que·l dit protest li admetats, salvant-los plenerament tot lur dret de furs e privilegis d'Aragó, requirent-ne carta pública.

2.4.12 *Protest dels llocs de Castellmontant, Montanejos i Aranyol*

Molt alt e molt excel·lent príncep e senyor,

Com los lochs de Castellmuntan, Muntanejos e Aranyol, ‖[40] situats en regne de València, qui són d'en Johan de Vallterra, cavaller, sien de fur d'Aragó e per tots temps usat en aquells del dit fur d'Aragó, per ço lo dit (en) Johan de Vallterra, ab humil e subjecta reverència, diu que no consent en la confermació e jurament que vós, senyor, entenets e volets fer e que havets fet de furs e privilegis, usos, costums e stils de la governació e altres del regne de València ni en furs feyts ni fahedors tant com se puxen extendre e entendre del dit en Johan de Vallterra (e) per los dits lochs e dels dits lochs, ans proteste que aquells sien servats e salvus[160] tots furs e privilegis d'Aragó. Suplicant-vos, senyor, humilment, que·l dit protest li sia admés salvant-los plenerament tot lur dret de furs e privilegis d'Aragó, requirent de les dites coses carta pública.

2.4.13 *Protest del lloc d'Argeleta*

Molt alt e molt excel·lent príncep e senyor,

Com en lo loch de Argelita, situat en regne de València, qui és d'en Pere Çabata, sia per tots temps e és de fur d'Aragó, per ço lo dit Pere Çabata, ab humil e subjecta reverència, diu que no consent en la confermació e jurament que vós, senyor, entenets e volets fer e que havets fet (de) furs e privilegis, usos, costums e stils de la dita governació e altres del regne de València, ni en furs feyts ni fahedors tant com se puxen extendre e entendre del dit Pere Çabata e del dit loch, ans proteste que en aquells sien servats e salvus[161] tots furs e privilegis d'Aragó. Suplicant-vos, senyor, humilment, que·l dit protest li sia admés, salvant-los plenerament tot lur dret de furs e privilegis d'Aragó, requirent de les dites coses carta pública.

¶ [158] B *hajats*. ¶ [159] A *sàvuls*.
¶ [160] A *sàvuls*. ¶ [161] A *sàvuls*.

2.4.14 *Protest de Joan Roís de Moros, senyor d'Altura*

(Molt alt e molt excel·lent príncep e senyor,

Com en Johan Roÿz de Moros, cavaller, haje, tenga e possehexcha en lo loch de Altura, dins regne de València situat, certa heretat de cases e altres possessions en les quals per tots temps sie usat e són de fur d'Aragó, per ço lo dit en Johan Roïz, ab humil e subjecta reverència, diu que no consent en la confermació e jurament que vós, senyor, entenets e volets fer e que hajats fet de furs, privilegis, usos e costums e estils de la governació e altres del regne de València tant com se puxen extendre e entendre al dit en Johan e heretat de aquell, ans proteste que en aquells sien servats e salvus tots furs e privilegis d'Aragó. Suplicant-vos, senyor, humilment, que·l dit protest li admetats, salvant-los plenerament tot lur dret de furs e privilegis d'Aragó, requirent carta pública). ||40v

2.4.15 *Protest del braç reial*

Molt alt príncep e victoriós senyor,

Lo braç reyal de les vostres ciutats e viles del regne de València, ab humil e subjecta reverència de la vostra senyoria, contradient al protest feyt sobre la observança[162] de furs d'Aragó en alguns lochs de regne de València, dien que lo senyor rey en Jacme, conqueridor del dit regne, ab voler e consentiment de tots los braços —eclesiàstich, militar e de ciutats e viles reyals de regne de València— (statuhí e ordenà que en tot lo regne de València) fos servat fur de València e que altre fur no y fos servat. E jatsia alguns per si matex e no degudament, parlant ab humil e subjecta reverència de la vostra senyoria, en alguns lochs del dit regne de València servassen fur d'Aragó, emperò per lo senyor rey n'Amfós, besavi vostre, fon declarat e determenat que no contrastant lo dit ús en tot lo dit regne de València devia ésser servat fur de València e devia ésser foragitat fur d'Aragó. E enaprés, tenint corts lo senyor rey en Pere, de loable recordació, per part del reverent bisbe e capítol de la Seu de Tortosa e del egregi comte d'Urgell e del noble don Pedro de Exíricha e del noble don Lop, comte de Luna, e del noble don Johan Eximéneç d'Urrea e per altres, fon promés, ordenat, statuhit e jurat que en tots los lochs de regne de València fos servat fur de València. Per què los del dit braç de les dites ciutats e viles reyals supliquen a la vostra gran senyoria sia vostra mercè de no admetre lo dit protest feyt per observança del dit fur d'Aragó; en altra manera, ab humil e subjecta reverència de la vostra senyoria, dien que no y consenten, ans expressament hi dissenten e y contradien, protestant que tot lur dret los romanga ||41 salvu[163] e il·lès en totes coses e per totes e que per lo dit protest no·ls sia engendrat algun prejuhí,

¶ [162] A *observació*. ¶ [163] A *sàvul*.

suplicant que la present resposta sia manada insertar al peu del dit protest e que del hun sens l'àls no sia donada còpia ni trellat, mas que de tot ensems sia feta carta pública, si e quant haver-la'n volrran. Soplicant la vostra senyoria que del dit protest los man donar trellat, per què pus largament puxen contradir e impugnar aquell.[164]

Consequenter vero, post laudacionem et confirmacionem preinsertorum trium privilegiorum, necnon post laudacionem, confirmacionem et concessionem fororum et privilegiorum dicti regni Valencie per dictum dominum regem factas, ut superius continetur, fuerunt etiam pro parte dictorum brachiorum ecclesiastici, militaris et universitatum, civitatum ac villarum regalium dicti regni oblate et dicto Petro Ram, prothonotario predicto,[165] tradite quedam papiri scedule continencie subsequentis:

2.4.16 *Protest del braç eclesiàstic*

Et nos, prelati, capitula et religiosi et alii omnes de brachio ecclesiasticho in presenti curia astantes et presentes dictumque brachium representantes et facientes, cum humili et subiecta reverencia pro vobis dicto brachio et singularibus eiusdem, expresse et de certa sciencia protestamur quod per laudacionem, aprobacionem, confirmacionem et concessionem, donacionem et provisionem, etiam quamvis disposicionem hodie in presenti curia facta per vos, illustrissimum dominum regem (Aragonum), de dictis foris, privilegiis, libertatibus, bonis usibus, consuetudinibus et iuramentum per vos, dictum dominum regem, super eisdem prestitum et acceptatum[166] per brachium regale dicte ‖[41v] curie, inde super predictis secutum et prestitum per idem regale brachium super eisdem iuramentum ac per assistenciam, presenciam et noticiam dicti brachii ecclesiastici aut singularium eiusdem in et super predictis intervenientem, et per quecumque alia odierna die in presenti curia per vos, iamdictum dominum regem vel alium quemcumque, acta, facta, expedita, dicta seu gesta dictis foris, privilegiis, libertatibus, bonis usibus et consuetudinibus nichil iuris aut validitatis acrescat in preiudicium dicti brachii ecclesiastici, libertatum et iurium eclesiasticorum atque in preiudicium eclesiarum aut singularium personarum dicti brachii et successorum suorum pro bonis, redditibus, me(r)is imperiis, iurisdiccionibus, rebus ac iuribus quibuscumque que actenus possiderunt sive possident vel quasi detinuerunt sive detine(n)t vel quasi quomodolibet et undecumque. Protestamur etiam nos predicti quod per laudacionem, aprobacionem, confirmacionem, concessionem, donacionem et provisionem etiam quamvis disposicionem hodie in presenti curia factas per vos, illustrisimum dominum regem, brachio regali dicte curie et universitatibus et singularibus

¶ [164] Al marge: *Protest fet per la ciutat que no·s serve fur d'Aragó en lo regne de València.*
¶ [165] *Petro Ram… predicto*] B *et michi dicto prothonotario*. ¶ [166] B *acceptacionem*, C *acceptacione*.

eiusdem aut cuivis ex universitatibus vel singularibus dicti brachii regalis de privilegiis, libertatibus, inmunitatibus per vos vel predecessores vestros eisdem specialiter sive singulariter concessis et iuramentum super eisdem prestitum per vos et acceptacionem per dictum brachium regale inde secutam et per assistenciam, presenciam et noticiam dicti brachii ecclesiastici aut singularium eiusdem in et super predictis intervenientem et per quecumque alia odierna die in presenti curia circa predicta privilegia specialiter sive singulariter concessa per vos,[167] iamdictum dominum regem vel alium quemcumque, acta, facta, expedita, dicta seu gesta non paretur nec parari possit aliquod preiudicium dicto brachio ecclesiastico curie predicte necque ecclesiis aut singularibus personis eiusdem neque subditis vel vassallis suis neque privilegiis, libertatibus, ||[42v] inmunitatibus nec quibuscumque iuribus dicto brachio eclesiasticho vel eclesiis aut singularibus eiusdem vel etiam subditis vel vassallis quomodolibet et undecumque pertinentibus vel pertinere debentibus, neque ius aliquod acquiratur brachio regali in dicta curia intervenienti neque aliquibus civitatibus, villis, locis, universitatibus vel singularibus personis eorumdem adversus dictum brachium eclesiasticum, eclesiam vel eclesias seu aliquam singularem personam eiusdem, vel (suos) subditos seu vassallos vel adversus privilegia, libertates, inmunitates vel quecumque iura dicto brachio eclesiasticho ecclesiis vel singularibus eiusdem vel suis subditis seu vassallis quomodolibet et undecumque pertinencia vel pertinere debencia, neque dictis privilegiis dicto brachio regali seu cuivis ex universitatibus vel singularibus eiusdem specialiter seu singulariter concessis nichil iuris aut validitatis acrescat in preiudicium dicti brachii ecclesiasticii aut ecclesiarum vel singularium personarum eiusdem vel subditorum seu vassallorum suorum vel privilegiorum, libertatum, inmunitatum vel quorumcumque iurium predicto brachio eclesiasticho, eclesiis vel singularibus eiusdem vel suis subditis vel vassallis quomodolibet et undecumque pertinencium vel pertinere debencium, sed remaneat dictum brachium ecclesiasticum, ecclesie et singulares eiusdem et sui subditi seu vassalli super dictis privilegiis, libertatibus, inmunitatibus dicto brachio regali aut cuivis ex universitatibus et singularibus eiusdem specialiter seu singulariter concessis et impugnacionibus eorumdem in eo iure quo erant ante incepcionem curie presentis, suplicantes humilime vestre regie magestati quatenus protestacionem predictam dignetur admittere et eidem etiam assensum prestare.

2.4.17 *Protest del braç reial*

Molt alt príncep, poderós e victoriós rey e senyor,

Lo braç de les vostres ciutats e viles reyals del regne ||[42v] de València, ab humil e subjecta reverència de la vostra senyoria, contradient expressament al protest

¶ [167] *per vos*] A *penes*.

per lo braç ecclesiàstich feyt al jurament per vós, senyor, prestat de furs, privilegis, libertats, costums e bons usos de la ciutat e regne de València, dien que vós, senyor, no devets admetre lo dit protest per ço car los del dit braç eclesiàstich consentiren en temps del senyor rey en Jacme, conqueridor del dit regne, en los dits furs e aquells foren fets a suplicació lur e de tot lo regne de València, e enaprés consentiren en les addicions (e) correccions dels dits furs fets per lo dit senyor rey en Jacme a instància e requisició dels tres braços del dit regne e per promissió e pacte special e per vigor de jurament per lo dit braç eclesiàstich feyt e prestat en les corts celebrades en la ciutat (de València) en l'any mil CCC XXIX,[168] e en les corts celebrades en l'any mil CCC XXXXII, e en les corts celebrades en l'any mil CCC XLVIII e en corts celebrades[169] en l'any mil CCC LVIII, e en les corts celebrades en la present ciutat de València en l'any mil CCCC III, són tenguts servar e tenir tots los furs antichs e nous del dit regne (e jutgar segons aquells e contra res que en aquells sia contengut no poden ni deuen protestar. E per açò encara, car al dit braç eclesiàstich e singulars de aquell per ço com fetes les dites promisions de servar e tenir furs del dit regne) los foren atorgades diverses gràcies e libertats de les quals aquells huy usen. Per què los del dit braç reyal preguen e requiren en virtut (dels) dits pactes e juraments als del dit braç eclesiàstich que del dit protest cessen e dissenten. E noresmenys lo dit braç reyal humilment supplica vostra molt gran senyoria sia sa mercè de no admetre ne donar loch al dit protest per lo dit braç eclesiàstich feyt, ans sia vostra mercè repel·lir e foragitar aquell, com axí, senyor, ho dejats fer per justícia. En altra manera, ab la dita humil e subjecta reverència, dien que no consenten en lo dit protest feyt per lo dit braç ecclesiàstich, ans expressament hi contradien, protestant que per aquell o (per) salvetat alcuna per vós, senyor, fahedora sobre aquells no sia engendrat prejuhí alcun als dit furs e privilegis, ||[43] axí generals com specials, o singulars libertats, costums e bons usos ne als drets del dit braç, universitats o als singulars lurs, ans tot lur dret los romanga sàul e il·lès, axí com se era ans del dit protest per lo dit braç eclesiàstich feyt, suplicant que la present resposta sia manada per vós, senyor, insertar al peu del dit protest e que del hun sens l'àls no sia donada còpia ni trellat, mas que de tot ensemps sia fet(a) carta pública, si e quant haver-la'n volrran, sopplicant la vostra senyoria que del dit protest los man dar trellat per ço que haüt aquell hi puxen pus largament contradir, protestant que tro hajen haüt lo dit trellat temp(s) algú no·ls percorrega.

2.4.18 *Protest de la ciutat de València*

Molt alt e molt excel·lent senyor,

Los síndichs de la ciutat de València contradient(s) a qualsevol protests feyts axí per los del braç eclesiàstich com per los del braç militar, com encara per

¶ [168] A *XXXIX*. ¶ [169] *en la ciutat… celebrades*] *omm*. C.

qualsevol universitats ho síndichs de aquells o per qualsevol d'ells o per singulars persones contra los amprius, inhibicions, franquees e libertats e altres qualsevol drets e preminències de la dita ciutat e dels singulars de aquells, dien que no y consenten, ans expressament hi dissenten he y contradien, suplicant vostra gran senyoria que los dits protests[170] no admeta, ans foragit e repel·lesca aquells o qualsevol d'ells, manant que·n sia donat trellat als dits síndichs per ço que aquells puxen satisfer a les dites coses en los dits protests[171] contengudes. En altra manera, si los dits protests per la vostra senyoria no eren repel·lits, ço que no creen, protesten que per aquells ne per alguna salvetat per vós, senyor, fahedora no sia engendrat algun prejuhí a la dita ciutat ni als drets de aquella, suplicant vostra senyoria que al peu dels dits protests o de qualsevol de aquells sia inserta ‖[43v] la present resposta e (que) del hun sens l'àls no sia donada còpia ni trellat a deguna de les parts.

2.5
Dissentiments dels braços i resposta reial

Respostes i dissentiments de cadascun dels braços respecte als protests de la resta dels braços, i resposta del rei assegurant els drets particulars dels dits estaments.

E lo dit braç eclesiàstich e singulars de aquell dissenten e expressament contradien a la resposta e protests fet(s) per lo braç de les ciutats e viles reyals tant com toqua prejuhí del dit braç eclesiàstich e singulars de aquell e perseveren en los protests damunt fets per lo dit braç eclesiàstich e singulars de aquell.

E lo dit braç eclesiàstich e singulars de aquell dissenten e expressament contradien a la resposta e protests fets per lo braç militar tant com toqua prejuhí del dit braç eclesiàstich e singulars de aquell e perseveren en los protests damunt fets per lo dit braç eclesiàstich e singulars de aquell.

Lo braç militar e singulars de aquell, ab la humil e subjecta reverència que dessús parlant, perseverant en les suplicacions e protestacions a vós, senyor, feytes e ofert(e)s e dien e repetexen a vós, senyor, alló matex, no consentints en los dits actes en e per les coses en les dites suplicacions expressades e segons allí és contengut e tant quant sien prejudicials a aquells ni consenten en respostes e protestacions fetes per lo braç reyal e singulars de aquell ni per lo braç eclesiàstich contrariis e deviants a les coses dites e protestades per lo dit braç militar e segons allí és contengut. Suplicant, humilment, vos, senyor, que sia vostra mercè salvar-los lurs drets, segons és contengut en les scèdules a vostra senyoria presentades e donades requirent-ne carta pública.

¶ [170] A *processes*. ¶ [171] A *proceses*.

Et dictus dominus rex, visis protestacionibus et respon-||[44]sionibus factis per quemlibet ex brachiis antedictis, videlicet eclesiastico, militarii et universitatum regalium, dixit quod salvabat et salvavit cuilibet brachiorum ipsorum et universitatibus et singularibus eorumdem super contentis in protestacionibus et responsionibus supradictis totum ius ipsorum si et in quantum eis pertineat iusticia exhigente.

Et ilico, tam brachium Ecclesie quam etiam militare et singulares illorum ibidem congregati dixerunt quod acceptabant et acceptarunt huiusmodi provisionem et salvamentum per dictum dominum regem facta si et in quantum competencia videantur eorum supplicacionibus et protestacionibus preinsertis et pro uberiori declaracione acceptacionis huiusmodi dictum brachium militare obtulit quandam papiream scedulam continencie subsequentis:

Lo braç militar e los qui són justats per aquell en la present cort per ells e per los singulars del dit braç aytant com la resposta de vós, senyor, és concordant, competent e bastant a les dites suplicacions e protests en salvar-los plenerament tot lur dret que havien ans del començament de la present cort, ab aquella humil reverència que poden e deuen, accepten la dita resposta; e aytant com no sia competent e bastant a conservar lo dit dret de aquells, ab la dita humil e subjecta reverència parlant, no accepten aquella, ans stan e perseveren en les coses suplicades e protestades, e aytantpoch consenten en les scèdules donades per[172] lo braç reyal tant com sien contraris a les dites lurs suplicacions e protests e perseveren tota vegada en aquells requirent-(ne) carta pública.

Et dictum brachium universitatum non consenciens, immo discenciens omnibus supradictis, obtulit quandam scedulam seriei sequentis: ||[44v]

Senyor molt excel·lent, molt alt e molt poderós.

A la resposta per vostra excel·lent senyoria als protests e scriptures proposats e proposades per los braços eclesiàstich e militar, ab humil e subjecta reverència de la vostra senyoria, dien los del braç vostre de ciutats e viles reyals que no consenten en aquella o aquelles en quant poguessen prejudicar als del dit braç reyal, universitats o singulars de aquell o a furs, privilegis e libertats del regne o del dit braç, universitats o singulars de aquell, ans hi dissenten e contradien expressament. Suplicant humilment vostra molt gran senyoria, que de la present scriptura los manets donar carta pública, acceptant ab referiment de gràcies los juraments e concessions per vós, senyor, en lo dia (de) huy de furs e privilegis e bons usos en general e dels privilegis «De la moneda» e «Del uniment de vostres regnes e terres», (e) «De no alienar certes ciutats e viles reals del dit regne», feyts e prestats e atorgats en la present cort, e la dita resposta aytant quant la dita resposta faça per lo dit braç e no en pus.

¶ [172] A *en*.

Molt alt e molt excel·lent senyor,

Com per los del braç eclesiàstich e per los del braç militar e encara per los singulars dels dits braços sien stats posats diversos protests e scriptures devant vostra senyoria en la present cort,[173] dels quals lo braç real de les vostres ciutats e viles reals de regne de València no han haüt trellat ni saben què·s conté en les dites scriptures e protests per los dits braços e singulars de aquells proposats, per tal los síndichs del dit braç real, ab humil e subjecta reverència de vostra senyoria, contradient a qualsevol coses que en les di-‖[45]tes scriptures e protests[174] sien contingudes, aytant com aquelles e alguna de aquelles sien vistes ésser prejudicials a furs, privilegis e bons usos del dit regne de València e als drets de les dites universitats reals e a qualsevol de aquelles, dien que no y consenten, ans expressament hi dissenten he y contradien, suplicant vostra senyoria que los dits protests[175] o scriptures per los dits braços eclesiàstich e militar o singulars de aquells posades o posats no admeta, ans aquells expressament repel·lescha e foragite. En altra manera, si los dits protests[176] e scriptures per la vostra senyoria no eren repulses e foragitats protesten que per aquells o algú de aquells ne per alguna salvetat per vós, senyor, feyta o fahedora no sia engendrat algun prejuhí a les dites universitats reals ni a alguna de aquelles ni als furs (e) privilegis del dit regne, suplicant vostra senyoria que al peu dels dits protests e de qualsevol de aquells sia inserta la present scriptura e que del hun sens l'àls no·n sia donada còpia ni trellat a alguna persona, mas que de tot ensemps sia feyta carta pública si e quant haver-la'n volrran.

Et dictus dominus rex stetit et perseveravit in responsione per eum iam supra facta protestacionibus et responsionibus factis per quemvis ex brachiis antedictis.

Deinde autem, pro parte brachii universitatum civitatum et villarum regalium fuit tradita alia suplicacionis scedula continencie subsequentis:

Molt alt e molt excel·lent senyor,

A la vostra real magestat humilment suplica lo braç real ‖[45v] dient, senyor, que com la elecció que devia ésser feta de jurats en la ciutat de Xàtiva la vespra de Cinquagesima proppassada sia stada per part vostra inhibida e per causa de la dita inhibició aquella sia stada prorrogada per diverses prorrogacions tro en lo dia de disapte propvinent; e durant la última de les dites prorrogacions lo vostre batle general, ab grans manaments penals, haja costret e forçat los jurats de la dita ciutat, qui per causa de les dites prorrogacions devien regir lurs officis tro a tant haguessen fet la dita elecció de jurats, (que pus no·s nomenassen jurats) ne exercissen alguns actes pertanyents als dits lurs officis de jurats, metent e creant novellament quatre regents los dits officis de jurats e creant certs regents la conselleria de la

¶ [173] A *cord*. ¶ [174] A *proceses*.
¶ [175] A *proceses*. ¶ [176] A i B *processes*.

dita ciutat, la qual cosa evidentment és en gran lesió (e prejuí) de furs, privilegis e libertats del regne. E per tant, soplica lo dit braç sia mercè vostra, senyor, (que), tolent lo dit gran prejuhí del dit braç e encara de tot lo regne, declarets nul·les e en quant de fet ha procehit revocar los actes fets per lo dit batle en la dita ciutat e donar tota facultat als dits jurats, qui ensemps ab lurs consell(er)s e altres als quals pertanga, puxen fer libertament e franqua, segons forma de furs, privilegis, libertats del regne, usos e bones costumes de la dita ciutat, la dita elecció de jurats, de consellers e altres officials segons antigament han acostumat. E jatsia les dites coses procehesquen de justícia, emperò lo dit braç o reputarà a singular gràcia de la vostra molt alta senyoria, e per ço com, segons forma de la dita última prorrogació, la jornada designada a fer la dita elecció pervé en lo dia de dissapte propvinent, sopliquen sia mercè vostra, senyor, donar facultat que en lo dit dia puxa ésser feta la dita elecció, servada forma de furs, privilegis, usos e bones costumes, segons dit és, tolent tot empediment de aquella; alias, parlant ab humil e subjecta reverència de la molt alta senyoria, protesta lo dit braç que per trespas-||[46]sament del dit dia *et vel alia* no puxa ésser en(gen)drat prejuhí algú a furs, (privilegis) e libertats del dit regne ne als usos e bones costumes de la dita ciutat com no stiga per los dits jurats fer la dita elecció si per vós, senyor, los serà permés e tolt lo empediment donat en aquella. Requirent la (present) suplicació sia inserta en lo procés de les corts per conservació de lur dret.

Altissimus et cetera.

Et, subsecutis omnibus superius recitatis, idem dominus rex proposuit atque dixit curie prenarrata quod ipse, ut ea que in curia supradicta incumbebant gerenda valerent felicius expediri ad laudem divinam, servicium regium et comodum rei publice dicti regni certas intendebat deputare personas probitate conspicuas, cum quibus de peragendiis negociis tractaretur, rogans et movens curiam antedictam quod a simili sub pauciori numero quo posset fieri comode certas eligeret et nominaret probatas personas que de negociis antedictis tractarent unacum predictis per dictum dominum regem ut premittitur assignandis.[177]

Ad hec autem, dictus reverendus dominus Hugo, episcopus Valencie, respondens nomine tocius curie prelibate dixit verbotenus quod curia antedicta super propositis noviter per dominum regem predictum, habita deliberacione matura, eidem domino responderet taliter quod magestati divine, honore et gloria dicto domino regi, servicium et rei publice dicti regni utilitas ministrante altissimo sequeretur.

¶ [177] Al marge: *Lo rey así demana a la cort que, perquè los negocis de la cort sien prest expedits, que eligen certes persones, poques en número, les quals juntament ab les del rey que eligirà facen y expedexquen tots los negocis de la cort y aprés daval la cort no y consent y aprés lo rey és content que no·s faça sy protesta la cort. Vide infra.*

2.6
Trasllat de la Cort al monestir de Predicadors

1417, juliol 1. Seu de València.
Reunió dels tres braços a la sala capitular del monestir de Predicadors, nova seu de les Corts fixada pel rei.

Et tunc, dominus rex predictus curiam antedictam continuavit ‖[46v] ad diem iovis[178] venturam de proximo, que computabitur prima[179] presentis mensis, in capitulo eclesie sive monasterii fratrum Predicatorum Valencie celebrandam.[180]

Et curia antedicta protestata fuit de toto iure sibi pertinente, sic quod pro continuacionem et mutacionem[181] huiusmodi iuri dicte curie non valeret preiudicium aut lesio aliqua generari.

Et dictus dominus rex perseveravit et perstitit in predictis continuacionem et mutacionem curie prenarrate.[182]

1417, juliol 1. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Insuper, dicta die iovis, post prandium, que computabatur prima iulii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC° XVII°, in capitulo monasterii Predicatorum, ad quod siquidem capitulum curia per dictum dominum regem fuerat mutata et continuata prout superius continetur, fuerunt congregata dicta tria brachia, que fecerunt acta sequencia, videlicet, habuerunt divisim et coniunctim nonnulla interesse parlamenta super quibusdam propositis per dictum dominum regem dictis tribus brachiis in sede predicta presenti die secutis, iuramentis et aliis superius notatis quosquidem proposita prefate curie expedicionem concernebant et bonum ac pacificum statum rei publice regni ut asserebatur, sed quia plures dictorum brachiorum aliquam circa proposita dubitacionem interposuerunt. Ideo venerunt in acordium ut die veneris crastina itere congregarentur in dicto capitulo et haberent a dominis de consilio domini regis declaracionem super iamdictis. Qua habita, consulcius ac securius delliberare possent et prefate domino regi respondere, et his factis recesserunt.

¶ [178] A i B *lunem*. ¶ [179] A i B *quinta*. ¶ [180] Al marge: *Notam así com lo rey sols mudà la cort del loch primer que era la sglésia de la Seu en lo monestir de Preycadors y la cort no fa aprés synó protestar* ut infra *stà scrit*. ¶ [181] *continuacionem et mutacionem*] A *continuacione et mutacione*. ¶ [182] Des d'ací fins al dia 5 de juliol (f. 48v del manuscrit A) falta al manuscrit B.

1417, juliol 2. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços per separat i comunicació dels consellers reials Guerau Alemany de Cervelló, governador de Catalunya, i Berenguer de Bardaxí de la intenció del rei de continuar les Corts amb un nombre reduït de representants de cada braç, i pròrroga per després de dinar.

Adveniente dicta die veneris, de mane, que computa-‖[47]batur secunda iulii anno a Nativitate Domini millesimo CCCCº XVIIº, in monasterio dictorum Predicatorum fuerunt congregata dicta tria brachia et divisim per capellas habuerunt parlamenta. Postmodum, congregatis in capitulo iamdicto ubi curia fuerat mutata, per honorabiles providosque viros dominum Geraldum de Cervilione, gubernatorem Cathalonie, et dominum Berengarium Bardaxí fuit eisdem brachiis declaratum quod intencio domini regis erat quod pro expedicione negociorum dicte curie ad bonum et comodum rei publice dicta brachia eligerin(t) aliquos in numero modicos cum quibus aliqui ex parte domini regis comunicarent de modo procedendi et concludendi curiam predictam ad honorem Dei et servicium regie magestatis et utilitatem tocius regni singulariumque ipsius.[183]

Quibus propositis fuit responsum quod habita delliberacione darent domino regi.

Et secutis predictis, cum esset aliam dies, recesserunt a curia, asignando ut post prandium venirent ad dictum monasterium pro responsione concordanda.

1417, juliol 2. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços per separat per deliberar sobre la proposta del rei.

Consecutive vero dicta die veneris, post prandium, que computabatur secunda mensis iulii anno predicto, in dicto monasterio fuerunt dicta brachia congregata et, habitis diversis parlamentis divisim per capelles, fuerunt in concordia ut suplicaretur dicto domino regi ne quid novum faceret brachiis predictis, sed iuxta consuetudines anticatas et per reges illustres observatas in curiis transactis dicnaretur procedere in presenti videlicet assignandi terminum brachiis proponendi eorum gravamina et examinatores dictorum gravaminum, tam pro parte domini regis quam pro parte trium brachiorum eligendi et assignandi ‖[47v] et alia exinde faciendi que erant asignata fieri iuxta regestre actuum curiarum, quibus factis recesserunt a curia, cum intencione ut crastina die responderent dicto domino regi quod deliberaverant.

¶ [183] Al marge: *Asý dos consellers del rey declaren la mente del dit rey sobre la proposició que lo dit senyor rey [ha] fet a tota la cort.*

1417, juliol 3. Monestir de Predicadors.

Reunió per separat dels tres braços i elecció d'una comissió conjunta per parlamentar amb el rei.

Adveniente die crastina predicta, que erat dies sabati tercia mensis iulii anno a Nativitate Domini millesimo CCCCº XVIIº, de mane, fuerunt in dicto monasterio congregate persone dictorum trium brachiorum que certas elegerunt personas ad suplicandum dominum regem de predictis, et sunt hec:

Pro Ecclesia

Mossèn Johan Gastó, canonge, procurador del bisbe de València; frare Anthoni Tolosana, procurador del mestre de Muntesa; mossèn Ramon Centelles, procurador del capítol de València; frare Ramon de Moncada, comanador de Torrent.

Pro militibus et generosis

Mossèn Bernat de Vilarig, per lo senyor duch; mossèn Pere Ladró, vezcompte de Vilanova; mossèn Pere Pardo; mossèn Guillem Crespí.

Pro universitatibus et villis regalibus

En Daniel Mascarós [e] micer Johan Ferrando, síndichs de València; en Bernat Costejà, síndich de Algezira; micer Francesch Feliu, síndich de Castelló. ‖[48]

1417, juliol 3. Palau reial de València.

Súplica, per la comissió dels tres braços, al rei que seguisca en la celebració de les Corts els costums antics, sense introduir innovacions.

Quiquidem electi, post prandium dicta die, congregatis et habitis aliquibus parlamentis, yverunt ad Regale regis, extra menia dicte civitatis constructum, et suplicacionem ferunt eidem domino regi sequentem vel similia verba significantem:[184]

Molt excel·lent senyor,

Per part de vostra real majestat és stat proposat a la cort per vós, senyor, e enaprés per mossèn Guerau de Cervelló e d'en Berenguer de Bardaxí que la cort volgués elegir certes persones, poques en nombre, les quals ensemps ab altres per vostra gran senyoria elegidores tractassen e apuntassen la present cort (perquè) pogués pendre breu conclusió en manera que fos servir de vós, senyor, e bé avenir de tot lo regne. A les quals coses, ab humil e subjecta reverència, respon la cort

¶ [184] Al marge: *Anaren al rey ha soplicar-lo ab la dita scrita soplicació, jatsia el rey tingués la cort en la sglésia de la seu.*

que per tal, senyor, com açò seria cosa nova e no usitada suplica vostra real celsitut li plàcia servar la pràtica e orde per vostres predecessors de gloriosa memòria en semblants fets observada.[185]

Quibus propositis per dictum honorabilem Iohanem Gastó, procuratorem reverendisimi domini episcopi Valencie, illustrissimus dominus rex respondens suplicacioni dixit similia verba vel illud idem significancia:

Nós, ço que havem proposat e manat proposar a la cort que elegissen certes persones per tractar [que] fos donat expedient als elets dels tres braços e que la present cort havem fet a intenció de bé e no per ennovar res en lo fet. Emperò, puix a vosaltres ve bé, som contents sia servada la pràticha anticada per nostres predecessors e tota altra manera que sia profitosa a profit de la cosa pública e ben avenir del regne de València e de nostres sotmeses.[186]

Allargant-se a pus amples paraules, demostrants voler expedició de la cort.

E fetes per los dits humils [síndichs] gràcies al senyor rey ab sub-‖[48v]jecta reverència, retornaren a lurs braços e en l'endemà feren de la dita resposta relació a aquells.[187]

3. SESSIONS I DEBATS

3.1
Nova proposició reial

1417, juliol 5. Monestir de Predicadors.
Reunió de les Corts generals i nova proposició reial.

Postmodum autem die lune superius assignata, [ante prandium], que computabatur quinta mensis iulii anno predicto a Nativitate Domini millesimo CCCC° XVII°, in domo capituli monasterii fratrum Predicatorum civitatis Valencie, dicto domino rege personaliter existente sedenteque in trono regali, ut moris est, ad dictam curiam convenerunt persone sequentes:

¶ [185] Al marge: *La cord no consent en lo que lo rey demana, dient que la causa és que demana cosa nova y no usitada en les corts dels antipasats reys*. ¶ [186] Al marge: *Diu así lo rey que és content de fer lo que per la cort es stat soplicat, ço hés de no ennovar res synó de servar les formes de les altres corts*. ¶ [187] Al marge: *Así fan gràcies los síndichs al rey puix los avia hatorgat lo que·ls avien demanat e soplicat*.

Pro brachio Ecclesie

Reverendus dominus Hugo, episcopus Valencie; reverendus dominus frater Romeus de Corbera, magister domus Beate Marie de Muntesa; Franciscus Marthorell, canonicus Valencie prelibatus, pro dicto episcopo Segurbicensi;[188] Egidius Sancii Munyonis, canonicus et prepositus Valencie, procurator dicti domini Otonis, episcopi Dertusensis; Raymundus de Cintillis, predictus, pro iamdicto capitulo sedis Valencie; reverendus frater Petrus, abbas monasterii Vallisdigne; venerabilis Almaricus, abbas Sancti Bernardi Orte Valencie; religiosus frater Franciscus Torralba, substitutus a fratre Iohanne de Josa, nomine supradicto; frater Franciscus Çabater, maioralis de Quart, pro abbate monasterii Populeti; Petrus Vives, pro abbate monasterii de Benifaçano; religiosus frater Anthonius Tolosana, procurator comendatoris Montisalbani, ordinis Sancti Iacobi de Spaça; Raymundus de Montechateno, preceptor loci de Torrent, ordinis Sancti Iohannis Ierosolimitani; Iacobus Rocha, predictus procurator preceptorum[189] de Bexix, ordinis Calatrave, et de Fedrell, ordinis Sancti Iacobi antedicti. ‖[49]

Pro brachio militari[190]

Inclitus dominus infans predictus; egregius dominus Alfonsus, dux Gandie predictus; egregius dominus Fredericus, comes de Luna iamdictus; Petrus Latronis, vicecomes de Vilanova; Petrus d'Urrea; Olfo de Pròxida; Almericus de Centelles; Vitalis de Vilanova; Petrus Maça de Liçana; Raymundus de Vilaragut; Ludovicus d'Abella; Franciscus de Perilionibus; Franciscus de Vilanova; Manuel Díez; Berengarius de Vilaragut; Iohannes Castellà; Iacobus Scrivà, maior; Franciscus de Bellvís; Iohannes de Vilanova; Eximinus Petri de Corella; Eximinus Petri de Calatayú; Franciscus Maça; Ludovicus de Vilanova, milites; Petrus de Montagut; Manuel de Montagut; Manuel de Vilanova; Galcerandus de Montagut; Petrus Latronis; Raymundus Boÿl, domicelli, nobiles.

Milites

Ludovicus de Castellví; Ludovicus Carbonell, suo proprio nomine et ut procurator domine (regine) Yolantis; Petrus Pardo de la Casta, maior, suo proprio nomine et ut procurator nobilis Eximeni Petri d'Arenós; Nicholaus Jofre, per se et domina Iohanna de Prades;[191] Iohannes Fabra; Iohannes de Vilarasa; Iohannes Ferdinandi d'Eredia; Iohannes de Sentfeliu; Vitalis de Blanes; Bernardus de Vilarig; Iaufridus de Vilarig; Petrus Masconis; Iohannes Munyoç; Petrus Maresme; Iohannes de Castellví; Alfonsus Çuàrez; Franciscus Marrades; Iohannes Martínez d'Ezlava; Bernardus Català; Iohannes Lançol; Franciscus d'Esplugues; Iohannes Roderici

¶ [188] A *Segrubicensi*. ¶ [189] A *predictorum*. ¶ [190] A *militarii*. ¶ [191] A *Pujades*.

de Moros; Iohannes Tolsà; Guillermus Crespí; Galcerandus de Castellví, per se et ut procurator Sanccii Roïç de Liori; ||[49v] Petrus Siscar;[192] Franciscus Vives; Ludovicus d'Aragó; Berengarius Dalmau; Ludovicus de Vilarasa; Ludovicus Vidal; Matheus Pujada; Bernardus de Monsoriu; Iacobus Jofre; Berengarius de Monpalau; Rigo de Quintavall; Iacobus Dezpuig; Iacobus d'Artés; Gracianus d'Artés; Iacobus Romeu, àlias Lançol; Petrus d'Esplugues; Corveranus d'Alet; Andreas Aguiló; Iohannes Gostanç; Iohannes de Castellvert; Andreas Aguiló; Franciscus Corts;[193] Berengarius Mercader; Matheus Lançol; Iohannes d'Esplugues; Petrus Miró, milites.

Domicelli

Franciscus d'Esplugues; Petrus Çabata, maior; Gizpertus d'Olms; Bernardus Dezcallar; Bernardus de Bonastre; Ausiàs March; Franciscus de Vilarasa; Manuel de Montagut; Rodrigo Lançol; Iohannes Roca; Petrus Çabata, sindicus; Franciscus de Pròxida; Iohannes de Vilaragut; Anthonius de Vich; Ausiàs March; Bernardus de Vilarnau; Petrus de Natera; Iohannes de Natera.

Pro brachio universitatum

Daniel Mascarós, Petrus Bou, Iohannes Suau, Bernardus Iohannis, Guillermus Çaera, Iohannes Ferdinandi, Iohannes Pujada [et] Bernardus Abrí, predicti, Valencie sindici; Iohannes Palma, iurisperitus, [et] Bartholomeus Rovira, sindici ville Morelle; Bernardus Costejà, sindicus ville Algezire; Ginisius[194] Silvestre, sindicus Ville Oriole; Franciscus Feliu, iurisperitus, sindicus ville Castilionis; ||[50] Bernardus Muntanyès, sindicus ville Burriane; Iohannes de Calaceyt, sindicus Villeregalis; Petrus Burgunyó, sindicus ville Alacantis; Iacobus Gaçol [et] Petrus Comes,[195] sindici ville predicte Lirie; Sanccius Domínguez, notarius, sindicus ville d'Alpont; Garcias del Porto, sindicus ville Castrihabib; Iacobus Olzina, sindicus ville de Ontinyén; Thomas de Cobliure, decretorum doctor, sindicus ville de Biar; Dominicus Spelt, notarius, sindicus ville de Ademuç; Bartholomeus Bodí, sindicus ville de Bocayrén; Matheus Blanch, notarius, sindicus ville Saxone.

Et dictus dominus rex sedens, ut dictum est, in presencia omnium predictorum, dixit et proposuit hec verba vel similia in efectu:

Nós, axí com vos és ja stat dit per nós, som venguts en aquest regne per celebrar la present cort e en aquella provehir, entre altres coses, que·l dit regne sia posat en tal stament que tranquilitat, pau e concòrdia romanga entre vosaltres, e que si per nostres predecessors o per nós o nostres o lurs officials són stats fets alguns greuges provehescam en aquells per justícia. E més avant, com en nostre novell

¶ [192] B *add. Berengarius Rocha*. ¶ [193] A *Cortés*.
¶ [194] B *Dionisius*. ¶ [195] *Petrus Comes*] B *Guillermus Pascasii*.

regiment hajam trobat que totes les rendes del dit regne quasi són alienades en tant que nós bonament no podem provehir a sostenir nostre real sta(t), ni altres coses fer a què som[196] tenguts per nostra real dignitat, en les quals va molt a nostra honor e al bé e profit de nostres regnes e terres; per què us pregam que, per quitar e rembre nostre patrimoni real e per sostenir nostre stat e de nostra casa, nos façats tal ajuda, que, migançant aquella, puxam, a lahor e glòria[197] de nostre senyor Déu, honor nostra e profit de vosaltres, nostre real stat ||[50v] sostenir e a nostres sotsmeses justícia ministrar e aquells (en pau) conservar, segons se pertany; e que per spatxament de totes les coses que·s han a fer e tractar en la dita cort, segons que altra vegada nós havíem ja dit, elegiscats tractadors per donar fi a aquelles e nós oferim-vos apparellats de provehir en los dits greuges per justícia si e quant per la dita cort[198] e singulars de aquella nos[199] seran donats e offerts.[200]

3.2
Respostes dels braços a la proposició reial

Et predictis sicut contentum est desuper propositis per dominum regem predictum ilico dictus Hugo, episcopus Valencie, nomine curie antedicte premissa quadam arenga satis[201] notanda incitativa subditorum ad obedienciam et alia submissionis encennia principi exhibenda, persuasivaque principi ad cultum iusticie venerandum utrumque confirmans actoritatibus et exemplis ad predicta per dictum dominum regem proposita, respondens dixit hec verba vel similia in effectu:

Senyor molt excel·lent,

La cort ha entés ço que per vostra senyoria los és stat dit e proposat, e per ço acordarà en les dites coses e farà a vós, senyor, tal resposta que tornarà en lahor e glòria de nostre Senyor Déu, servir de vostra senyoria e bé e profit de la cosa pública d'aquest regne.

Quaquidem responsione facta pro parte brachii universitatum, civitatum et villarum regalium fuit oblata et tradita in presencia mei, Francisci Scolà, scribe processus pro curia pro brachio regali, quedam suplicacionis scedula continencie subsequentis: ||[51]

Molt excel·lent príncep e poderós senyor,

Per lo senyor rey en Pere, besavi vostre, de gloriosa memòria, a soplicació de tota la cort general de regne de València fonch statuhit per ley, pacte e pri-

¶ [196] A *són*. ¶ [197] A *gràcia*. ¶ [198] A *cord*. ¶ [199] A *vos*. ¶ [200] Al marge: *Proposició del rey en la qual demana a la cort dos coses: primo que ly facen alguna ajuda per sostenir lo estat real e per a quitar e rembre lo real patrimoni, la segona que fecen los tractadors per a expedir hy tractar los negocis de la cort*. ¶ [201] A *scis*.

vilegi general, que certes viles e lochs del dit regne no poguessen ésser donats, atorgats, venuts, ne alienats a, o en alguna persona, ne separats en tot o en part de la corona real, (ans totstemps fossen units, incorporats e afixos a la vostra corona real), e si res en contrari era fet per lo dit senyor o per algun successor seu, o atemptat, que alló fos nul·le e sens alguna efficàcia o valor, e que així com de fet seria fet, sens alcun procés e sens demanar e appel·lar la part, fos revocat e reduhit al primer stament, entre les quals viles e lochs expressament hi és nomenada la vostra vila de Líria, manant a tots e sengles habitadors del regne de València, sots la fe e naturalesa que són tenguts a vós, senyor, que a qualsevol ordinació o manament per lo dit senyor, o per qualsevol successor o successors seus feyt, contra les coses en lo dit privilegi contengudes contradiguessen e resistissin, e en res no hobehissen. A les quals coses a tenir e servar lo dit senyor obliga si e sos successors, ab jurament solempnement[202] prestat en la dita cort, e per solempne stipulació promés servar totes e sengles coses en lo dit privilegi contengudes, segons que totes les dites coses e altres pus largament se mostren per tenor del dit privilegi e acte de cort feyt en la Seu de València a XVIII de les kalendes de octubre del any mil CCC XXXVI, als quals se referen. Enaprés, lo dit senyor, per fortificació del dit privilegi manà e donà licència als habitadors de les dites viles e lochs, que ab armes e de fet poguessen defendre lo dit privilegii, en manera que res contra aquell ni les coses en aquell contengudes no fos fet ni atemptat, segons pus stesament les dites coses e altres se mostren per tenor del dit privilegi feyt e atorgat per lo dit senyor rey en Pere *tercia idus* ‖[51v] *iunii anno a Nativitate Domini millesimo CCC°XL°*, lo qual privilegi general enaprés fonch jurat e confermat specialment e pública per los senyors reys don Johan e en Martí, oncles, e don Ferrando, pare vostre, de gloriosa memòria, e encara, senyor, és stat per vós jurat stant primogènit, e ara en la present cort. E com se diga que vós, senyor, hauriets feta donació de la dita vila de Líria al noble don Diego Ferrández de Sendoval, adelantat major del regne de Castella, la qual donació, senyor, parlant ab humil e subjecta (reverència) de la vostra gran senyoria, és nul·la, com per justícia vós, senyor, no hajats pogut fer aquella. E la dita vila, sabent les dites coses, (per conservació de sa feeltat, com tota vegada desque les dites coses són) a sa audiència pervengudes, s·és guaytada e guardada per deffendre, contradir e resistir que aquella no sia separada de la vostra corona real, segons per tenor dels dits actes de cort e privilegis li és lícit e permés, de que los habitadors de la dita vila són molt vexats de infinides despeses e treballs. E com, senyor, segons tenor dels dits privilegis e acte de cort siats tengut anul·lar e revocar tot ço que contra lo dit privilegi e acte de cort és fet e enantat, per ço, senyor, los síndichs del vostre braç real de les ciutats e viles reals del dit regne sopliquen vostra real senyoria que, servant en totes coses e

¶ [202] A *solempnitat*.

per tots los dits privilegis e actes de cort e coses en aquell contingudes, sia vostra mercè declarar la dita que·s diu donació ésser nul·la, e revocar aquella aytant com de fet és stada feta e atorgada. E en açò, senyor, farets justícia e rellevarets la dita vila de grans despeses e treballs, e los dits suplicants ho tendran a gràcia e mercè de la vostra senyoria.[203]

(Plau al senyor rey e declara la dita donació ésser nul·la, e en quant de fet és stada feta revoca aquella.

Vidit de Funes, vicecancellarius).[204]

Et antequam preinserta suplicacionis scedula legeretur dictus dominus rex dictam curiam continuavit ad diem iovis proxime venientem in loco eodem, ante prandium, celebrandam. ||[52]

Et nichilominus, contulit sive dedit licenciam et plenariam potestatem curie supradicte quatenus die qualibet horis ad celebracionem dicte curie assignandis pulsari faciant in sede civitatis predicte vel in loco alio quo eligerint cimbalum seu campanam. Ideo ut omnes de dicta curia audito sono ipsius possint et valeant cicius congregari.[205]

(Testes sunt qui ad hec predicta presentes fuerunt reverendus dominus Petrus, archiepiscopus Terracone, et honorabilis Berengarius de Bardaxino, consiliariis domini regis predicti, et alii in copia satis grandi).[206]

1417, juliol 6. Monestir de Predicadors.

Reunió de certs membres de les Corts i proposta de Guillem Saera, diputat del General, que s'elegisquen apuntadors per decidir la qüestió dels diners gastats en els parlaments fets per resoldre la successió del rei Martí, i substituts per cobrir les vacants de la Diputació del General.

Postmodum, die martis que computabatur VI[a] mensis iulii anno predicto a Nativitate Domini millesimo CCCC[o] XVII[o], pulsato cimbalo iamdicto, fuerunt congregati, de mane, nonnulli dictorum brachiorum quibus presentibus et existentibus in dicto capitulo ubi curia celebratur [et] venerabilis Guillermus Çaera, unus ex deputatis Generalis regni Valencie, proposuit inter alia duo:

Primo videlicet, facta tangencia restitucionem peccuniarum exactarum per nobilem Guillermum de Bellera et nonnullos alios, de quibus factis tangebatur in quadam suplicacione concordata per tria brachia in alia curia celebrata per illustrissimum dominum regem Ferdinandum, memorie recolende, regnicolis regni

¶ [203] Al marge: *Soplicació del bras real ab la qual protesta contra una donació que·s deya que lo rey avia fet de la vyla de Lýria a don Diego de Sandoval, adelantado de Castilla*. ¶ [204] El text entre parèntesis procedeix de Q. ¶ [205] Al marge: *Que sonàs cada dia la campana per a que·s congregàs la cort*. ¶ [206] Malgrat que al manuscrit B no li falta ací cap foli, no registra les sessions dels dies 6 i 7 de juliol.

Valencie contentaque in processu brachii regalis sub kalendario de VI[a] mensis iunii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC[o] quintodecimo, de quaquidem suplicacione fuit facta mencio specialis.

Etiam et secundario proposuit quod ex eo quod aliqua officia vocabant in officio generalitatis ut deputatus unus et clavarius et alia officia. Ideo notifficavit dictis brachiis ut delliberarent et consulerent quid in per ipsum propositis fiendam non obstante ipsi deputati haberent potestatem eligendi et dicta officia dandi quibus factis recesserunt a curia.

1417, juliol 6. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i acord per elegir apuntadors per resoldre les qüestions plantejades per Guillem Saera.

Postmodum, dicta die martis, post prandium, pulsato cimbalo,[207] fuerunt ||[52v] congregata dicta tria brachia in dicto monasterio et fuerunt in concordia ut certe eligerentur persone ad tractandum et executandum contenta in dicta scedula tangencia recuperacionem dictarum pecuniarum et alia in ibidem apposita, necnon dimiserunt et comiserunt concienciis dictorum diputatorum ponendi et eligendi officia vacancia in dicta Diputacione.

1417, juliol 7. Monestir de Predicadors.

Reunió per separat dels tres braços i acord per elegir examinadors dels greuges.

Consecutive autem, die mercurii, ante prandium, que computabatur VII[a] mensis iulii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC[o] XVII[o], pulsato campana sive cimbalo[208] predicto, dicta tria brachia venerunt ad monasterium ubi curia fuerat continuata, et factis inter se divisim pluribus parlamentis super ordinandis tractatoribus curie ac eligendis personis pro colligendis et apuntandis et ordinandis gravaminibus offerendis in curia domino regi predicto, ac super facto dictorum peccuniarum dicti Generalis de quo supra proxime fit mencio expressa, tamen nil tunc concluderunt sed conclusionem dictorum trium negociorum ad post prandium dicte diey in dicto loco dilatarunt sive prorogarunt, quo facto a dicto monasterio dicta tria brachia recesserunt.

¶ [207] A *cimbulo*.
¶ [208] A *cimbulo*.

3.3
Elecció d'examinadors dels greuges

1417, juliol 7. Monestir de Predicadors.

Acord dels braços, prèvia reunió per separat, per elegir quatre examinadors per cada braç per estudiar els greuges i altres assumptes de la cort. Elecció de Bernat Abrí, doctor en lleis, com a advocat del braç reial.

Preterea, dicta die mercurii, post prandium, que computabatur VII[a] mensis iulii anno predicto, in prefato monasterio, cimbalo vel campana primitus pulsata, congregata fuerunt brachia supradicta et divisim, habitis nonnullis parlamentis super dictis tribus brachiis negociis aut eorum materiam tangentibus tria brachia, venerunt super predictis in concordiam sequentem, videlicet: quod IIII[OR] persone pro quolibet brachio eligerentur ad videndum, examinandum, ordinandum, comunicandum et rominandum gravamina, etiam antequam coram domino rege in curia proponerentur, cum quibus personis quatuor de quolibet brachio essent quos vellent advocati cuiuslibet brachii.

Etiam concordarunt quod quatuor persone de quolibet brachio eligerentur ||[53] ad contractandum negocia tangencia restitucionem peccuniarum et solucionem expenssarum factarum circa investigacionem successionis regale, quibus habita est mencio in dicta scedula superius descripta et iam (a)cordata in curia domini regis Ferdinandi et contenta in processu brachii regalis sub dicto kalendario de sexta mensis iunii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC° XV°.

Etiam concordarunt quod denegaretur sive dilataretur eligere tractores curie donech gravamina per dicta tria brachia essent domino regi oblata et fuissent tam pro parte dictorum trium brachiorum electi examinatores ad dicta gravamina apuntanda et examinanda, comuniter et singulariter, per quodlibet brachium per eosdem examinatores, prout factum fuerit in aliis curiis domini regis Martini et domini regis Ferdinandi, quibus secutis recesserunt a dicto monasterio.

Nomina vero illorum qui fuerunt electi ad dicta gravamina apuntanda et colligenda inter dicta brachia et etiam cum examinatoribus eligendis pro parte domini regis, et que sunt proponenda in curia coram domino rege comuniter aut divisim ultra advocatos dictorum trium brachiorum sunt hec:

Pro brachio eclesiastico

Lo bisbe de València o per ell micer Johan Gastó son procurador; lo mestre de Muntesa; mossèn Ramon Centelles, procurador del capítol de la Seu de València; lo claver de Muntesa, procurador del comanador de Muntalbà.

Pro militibus et generosis

Mossèn Francesch de Vilanova; mossèn Eximén Péreç de Calatayú; mossèn Jacme d'Artés; mossèn Johan de Vallterra. ||[53v]

Pro brachio regali

Micer Guillem Çaera; micer Johan Ferrando; micer Johan Palma; micer Francesch Feliu.

Et persone de brachio regali iamdicto posse dederunt et tribuerunt predictis suis electis et pro parte eorum nominatis concordandi gravamina cum dictis duobus aliis brachiis comunia inter dicta tria brachia et ipsa examinandi posse cum examinatoribus eligendis per dominum regem. Ita tamen quod predicta omnia ac[t]ite conclusionem et decisionem habeant referre dicto brachio regali, et si eidem brachio fuerint bene visa, illa cum aliis predictis, tam de duobus aliis brachiis quam per dominum regem eligendis concordaret examinare et dicidire.

Et pro parte iamdicti brachii regalis fuit constitutus in advocatus eiusdem brachii honorabilis Bernardus Abrí, legum doctor.

1417, juliol 8. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Consequenter autem, die iovis predicta intitulata VIII[a] dicti et presentis mensis iulii, in capitulo monasterii fratrum Predicatorum iamdicto fuerunt congregati, ante prandium, hii videlicet qui secuntur:

Pro brachio ecclesiastico

Reverendus Hugo, episcopus Valencie; reverendus dominus Romeus de Corbaria, magister milicie Beate Marie de Muntesa; Egidius Sánchez Monyoz, procurator domini episcopi Dertusensis; reverendus frater Petrus, abbas Vallisdigne; reverendus frater Almaricus, abbas Beati Bernardi; ||[54] frater Franciscus Çabater, maioralis de Quart, pro abbate[209] monasterii Populeti; Petrus Vives, pro abbate monasterii de Benifaçano; religiosus frater Anthonius Tolosana, procurator comendatoris Montisalbani, ordinis Sancti Iacobi de Spaça; Iacobus Roca, predictus, procurator preceptorum de Bexix, ordinis Calatrave, et de Fradell, ordinis Sancti Iacobi antedicti.

¶ [209] A *abbati*.

Pro brachio militari[210] ||[55]

Pro brachio regali

Petrus Bou, Iohannes Suau, Bernardus Iohannis, Guillermus Çaera, Iohannes Ferrando, Iohannes Pujada [et] Bernardus Abrí, Valencie sindici; Iohannes Palma [et] Bartholomeus Rovira, sindici Morelle; Bernardus Costejà, sindicus ville Algezire; Ginisius Silvestre, sindicus ville Oriole et tanquam substitutus a Petro Burgunyó, sindico d'Alacant; Franciscus Feliu, sindicus ville Castilionis; Bernardus Muntanyès, sindicus ville Burriane; Iohannes de Calaceyt, sindicus ville Villeregalis; Iacobus Gaçol [et] Petrus Comes, sindici ville Lirie; Sanccius Domínguez, sindicus ville Altipontis; Iacobus Olzina, sindicus ville d'Ontinyén; Franciscus Navarro, sindicus ville Cullarie;[211] Michael Ribera, sindicus ville de Biar; Dominicus Spelt, sindicus ville de Ademuç; Bartholomeus Bodí, sindicus ville de Bocayrén; Matheus Blanch, sindicus ville de Sexona. ||[55v]

Et omnibus predictis stantibus, ubi et prout dictum est, congregatis, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius dicti domini regis, ibidem presencialiter existens, dixit quod ipse in persona, loco ac nomine dicti domini regis continuabat et continuavit curiam pretactam ad crastinam diem veneris, ante prandium, in eodem loco.

E los dits tres braços, és a saber eclesiàstich, militar e de les (ciutats e) viles reals, protesten que per la continuació de cort feta per vós, honorable vicecanceller del senyor rey, en la jornada present no sia fet o engendrat prejuhí alcú als furs, privilegis e libertats del dit regne de València ne a dret alcú pertanyent als dits braços o qualsevol d'aquells, axí en general com en particular, com la dita continuació de cort entenen que deja fer lo senyor rey personalment e no vicecanceller o regent cancelleria, requirent *de premissis* carta pública.

(Et posita et oblata scedula antedicta dictus honorabilis vicecancellarius dixit quod denegabat fieri instrumentum publicum pro parte dicte curie fieri requisitum.

Presentes fuerunt testes ad predicta venerabiles Berengarius Spigoler, scriptor domini regis predicti, Franciscus Scolà et Franciscus Ferri, notarii, et alii in mutitudine satis ampla).

¶ [210] A *militarii*. Espai en blanc, equivalent a dos terços de pàgina, destinat a anotar posteriorment els assistents del braç militar. ¶ [211] A *d'Ontinyén*.

1417, juliol 8. Monestir de Predicadors.
Reunió dels examinadors elegits pels braços per estudiar els greuges i pròrroga per al dia següent.

Quaquidem die iovis, post prandium, predicti apuntatores et examinatores electi per dicta tria brachia, volentes onus et posse eisdem atributum execucioni deducere, convenerunt et congregati fuerunt in quadam camera dicti monasterii, qui fuerunt sequentes:

Pro Eclesia

Reverendus dominus magister Muntesie; Iohannes Gastó, procurator reverendi domini episcopi Valencie; frater Antonius Tolosana, procurator comendatoris Montisalbani; Raymundus de Centillis, procurator capituli sedis Valencie; Petrus Català, advocatus. ||[56]

Pro brachio militari

Nobilis Franciscus de Vilanova; nobilis Eximinus Petri de Calatayú; honorabilis Iacobus d'Artés; honorabilis Iohannes de Vallterra; Franciscus Blanch, advocatus.

Pro brachio regali

Guillermus Çaera; Iohannes Ferrando; Iohannes Palma; Franciscus Feliu; Bernardus Abrí, advocatus.

Et omnibus predictis, ubi et prout dictum est congregatis, aliqua comunia inter dicta tria brachia gravamina per eos fuerunt examinata et rominata. Quibus gestis, scilicet, continuacionem, rominacionem et examen aliquorum comunium restantium gravaminum ad crastinam diem, post prandium, omnes predicti remiserunt et prorogarunt et a dicto monasterio recesserunt.

1417, juliol 9. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Deinde, die veneris intitulata VIIII[a] [212] mensis iulii anno predicto a Nativitate Domini millesimo CCCC° XVII°, existente iamdicto honorabili Iohanne de Funes, vicecancellario iamdicti domini regis, in capitulo predicto, congregata fuerunt tria brachia iamdicte curie [et] pro brachio regali quorum fuerunt sequentes videlicet: ||[56v]

¶ [212] A *VIII[a]*.

Petrus Bou, Iohannes Suau, Bernardus Iohannis [et] Iohannes Ferrando, sindici civitatis Valencie; Bartholomeus Rovira [et] Iohannes Palma, sindici ville Morelle; Bernardus Costejà, sindicus ville Algezire; Ginisius Silvestre, sindicus ville Oriole et pro villa d'Alacant; Franciscus Feliu, sindicus ville Castilionis; Bernardus Muntanyès, sindicus ville Burriane; Iohannes de Calaceyt, sindicus ville Villeregalis; Iacobus Gaçol [et] Petrus Comes, sindici ville Lirie; Sanccius Domínguez, sindicus ville d'Alpont; Iacobus Olzina, sindicus ville d'Ontinyén; Franciscus Navarro, sindicus ville Cullarie; Michael Ribera, sindicus ville de Biar; Dominicus Spelt, sindicus ville d'Ademuç; Bartholomeus Bodí, sindicus ville de Bocayrén; Matheus Blanch, sindicus ville de Sexona.

Precontentus honorabilis vicecancellarius iamdictam continuavit curiam ad crastinam diem sabbati.

Et omnes de curia protestati fuerunt in forma solita.

1417, juliol 9. Monestir de Predicadors.
Reunió dels examinadors dels greuges i acord de les Corts generals per elegir sis tractadors per cada braç.

Dicta vero die veneris, post prandium, intitulata VIIII[a] mensis iulii ||[57] anno predicto a Nativitate Domini millesimo CCCC° XVII°, pulsato dicto cimbalo,[213] rominatores et examinatores dictorum gravaminum comunium superius electi in iamdicta congregati plura ordinarunt et rominarunt gravamina inter dicta brachia comunia.

Et ilico, in dicto capitulo dicta curia fuit congregata que concordanter promisit et ordinavit ad preces brachii militaris quod sex pro quolibet brachio eligerunt persone ad tractandum de negociis tangentibus restitucionem peccuniarum et solucionem expensarum factarum circa investigacionem successionis regni de quibus negociis iam supra habita est mencio, non obstante per dicta tria brachia fuisset provissum quod dicte persone eligende essent IIII[OR] pro quolibet brachio.

1417, juliol 10. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 12 de juliol.

Adveniente die sabati, intitulata decima mensis iulii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC° XVII°, iamdicta tria brachia fuerunt congregata, de mane, in capitulo iamdicto, et honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdicti domini regis, loco et nomine iamdicti domini regis, continuavit iamdictam ad diem lune venturam de proximo, in iamdicto loco cele[b]randam.

¶ [213] A *cimbulo*.

Et dicta curia protestata fuit ut supra.

Nomina vero illorum qui fuerunt in curiam iamdictam pro brachio regali sunt que secuntur:

Daniel Mascarós, Petrus Bou, Iohannes Suau, Bernardus Iohannis, Guillermus Çaera, Iohannes Ferrando, Iohannes Pujada [et] Bernardus Abrí, sindici Valencie; ‖[57v] Petrus Feliu [et] Petrus Bitches, sindici civitatis Xative; Iohannes Palma [et] Bartholomeus Rovira, sindici ville Morelle; Bernardus Costejà, sindicus ville Algezire; Ginisius Silvestre, sindicus ville Oriole et tanquam procurator substitutus a Petro Burgunyó, sindico ville Alicantis; Franciscus Feliu, sindicus ville Castilionis; Bernardus Muntanyès, sindicus ville Burriane; Iohannes Calaceyt, sindicus ville Villeregalis; Iacobus Gaçol [et] Petrus Comes, sindici ville Lirie; Sanccius Domínguez, sindicus ville d'Alpont; Franciscus Navarro, sindicus ville Cullarie; Iacobus Olzina, sindicus ville d'Ontinyén; Michael Ribera, sindicus ville de Biar; Dominicus Spelt, sindicus ville de Ademuç; Bartholomeus Bodí, sindicus ville de Bocayrén; Matheus Blanch, sindicus ville Saxone.

1417, juliol 12. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Preterea vero, dicta die lune, ante prandium, que intitulatur XII[a] dicti et presentis mensis iulii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC[o] XVII[o], iamdictis tribus brachiis stantibus congregatis in prefato capitulo monasterii fratrum Predicatorum civitatis prenarrate, iamdictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius predictus, loco, nomine, in persona ac vice dicti domini regis, continuavit curiam iamdictam ad crastinam diem martis, in eodem loco celebrandam. ‖[58]

Et pro brachio universitatum, civitatum et villarum regalium in dicta interfuerunt[214] curia hii qui secuntur:

Daniel Mascarós, Petrus Bou, Iohannes Suau, Bernardus Iohannis, Guillermus Çaera, Iohannes Ferrando, Iohannes Pujada [et] Bernardus Abrí, sindici civitatis Valencie; Petrus Feliu [et] Petrus Bitches, sindici civitatis Xative; Bernardus Costejà, sindicus ville Algezire; Iohannes Palma [et] Bartholomeus Rovira, sindici ville Morelle; Ginisius Silvestre, sindicus ville Oriole et pro villa d'Alacant; Franciscus Feliu, sindicus ville Castilionis; Bernardus Muntanyès, sindicus ville Burriane; Iohannes de Calaceyt, sindicus Villeregalis; Iacobus Gaçol [et] Petrus Comes, sindici ville Lirie; Sanccius Domínguez, sindicus ville d'Alpont; Franciscus Navarro [et] Iohannes Bovi, sindicus ville Cullarie; Iacobus Olzina, sindicus

¶ [214] A *interesserunt*.

ville d'Ontinyén; Michael Ribera, sindicus ville de Biar; Dominicus Spelt, sindicus ville de Ademuç; ||[58v] Bartholomeus Bodí, sindicus ville de Bocayrén; Matheus Blanch, sindicus ville Saxone.

1417, juliol 13. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Quaquidem die martis superius assignata, ante prandium, intitulata XIIIª dicti mensis iulii anno a Nativitate Domini millesimo CCCCº XVIIº, congregata dicta curia in dicto capitulo monasterii fratrum Predicatorum Valencie, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius dicti domini regis, in persona, loco, vice ac nomine eiusdem, continuavit iamdictam curiam ad diem crastinam, in eodem loco celebrandam.

Et omnes de curia steterunt in protestacionibus per dictam curiam fieri asuetis.

Nomina vero illorum qui fuerunt in dicta curia pro brachio regali sunt hec:

Petrus Bou, Iohannes Suau, Bernardus Iohannis, Guillermus Çaera, Iohannes Ferdinandi, Iohannes Pujada [et] Bernardus Abrí, [sindici civitatis Valencie]; Petrus Feliu [et] Petrus Biches, sindici civitatis Xative; Iohannes Palma [et] Bartholomeus Rovira, sindici ville Morelle; Bernardus Costejà, sindicus ville Algezire; ||[59] Ginisius Silvestre, sindicus ville Oriole et pro villa d'Alacant; Franciscus Feliu, sindicus ville Castilionis; Bernardus Muntanyès, sindicus ville Burriane; Iohannes de Calaceyt, sindicus Villeregalis; Sanccius Domínguez, sindicus ville Altipontis; Iacobus Olzina, sindicus ville predicte d'Ontinyén; Iohannes Bou, sindicus ville Cullarie; Michael Ribera, sindicus ville de Biar; Dominicus Spelt, sindicus ville de Ademuç; Bartholomeus Bodí, sindicus ville de Bocayrén; Matheus Blanch, sindicus ville Saxone.

1417, juliol 13. Monestir de Predicadors.
Reunió dels síndics de les ciutats i viles reials per a pregar al rei que els síndics de Llíria siguen admesos en les presents Corts.

Post prandium vero, dicta die martis XIIIª dicti mensis iulii intitulata, ajustats los síndichs de les ciutats e viles real[s] dessús mencionats en lo dit monestir, ço és, en una cel·la o cambra del religiós frare [Johan Lombart], e aquí fon deduhit per alguns dels dits síndichs que com se digués que en lo procés de la dita cort, del qual és escrivà lo prothonotari del senyor rey, en les continuacions e comparacions de la dita cort no fossen scrits e annotats los síndichs de la vila de Líria, los quals en cascunes continuacions de la dita cort eren estats presents ensemps ab los altres síndichs de les dites ciutats e viles reals que allí eren, la qual cosa era molt prejudicial

a la dita vila e al dit braç real, per tal fon provehit que fos soplicat al dit senyor que ||[59v] fos sa mercè voler admetre los síndichs de la dita vila de Líria en la dita cort e fer e manar aquells ésser fets e continuats, ensemps ab los altres síndichs del dit braç real, en lo procés del dit prothonotari de la dita cort.

Encara volch e provehí lo dit braç que jatsia molts dels síndichs de les dites viles reals haguessen special manament dels consells de lurs viles que tro a tant la dita vila de Líria fos[215] convocada a les dites corts e la que·s diu donació de la dita vila per lo senyor rey a mossèn Diago de Sentdoval, adelantat major de Castella, fos revocada, no procehissen ne enantassen en alcuns [actes] de la dita cort, [e] les dites coses no contrastant, los dits síndichs hagueren per bo que per lo bé avenir de la dita cort e per ço que aquella pusca venir a breu e bon finament e conclusió, la qual cosa seria e és molt necessària a tot lo dit regne e specialment a les dites ciutats e viles reals, majorment puix lo senyor rey e son consell se era profert que lo dit senyor revocaria e anul·laria la dita donació en lo finament de la dita cort segons que mils se poria dir e scriure a profit de la dita vila e del braç real, per ço que [per] lo dit braç la dita cort no fos rompuda, e hoït lo honorable micer Blay de Campmanys, advocat de la dita vila de Líria, e de consell d'aquell volgueren e provehiren que alguns dels dits síndichs [anaren] a soplicar lo dit senyor de part del dit braç, dients a aquell que fos sa mercè voler prometre e fer segur lo dit braç que la dita cort venint a conclusió e fi que ell revocaria la dita donació, e que entretant [per] lo dit senyor ne per lo dit que·s diu donatari ni neguna altra persona ||[60] no serà enantat ne procehit en alcuna manera contra la dita vila per causa o raó de la dita que·s diu donació, e que en la dita forma lo dit braç passaria e enantaria als actes de la dita cort.

E de continent se partiren de la dita cambra o cel·la los honorables micer Guillem Çaera, micer Johan Ferrando, micer Johan Palma, micer Francesch Feliu e los síndichs de la dita vila de Líria, los quals per lo dit braç fon provehit que y anassen e anaren al dit senyor rey, lo qual era dins lo dit monastir en lo refector o menjador, en lo qual a present se acustuma tenir la audiència del dit senyor, los quals anats e plegats al dit senyor e explicades per aquells les coses dessús recitades, a poch instant, tornants aquells a la dita cel·la o cambra en lo dormitori del dit monestir, trobaren los altres síndichs de les dites universitats e viles reals als quals dixeren que·ls havia respost en effecte que ell volia que los dits síndichs de Líria fossen admesses en la dita cort e scrits en lo procés del seu prothonotari. E, si les dites corts se finassen, que ell se hauria en tal manera vers la dita vila e lo dit braç que aquells se'n tendrien ben per contents e que la dita vila entretant no li calia haver temor de res, e feta la dita relació encontinent anaren-se'n del dit monestir.

¶ [215] A *fon*.

1417, juliol 14. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Postmodum vero, die mercurii intitulata XIIIIª mensis iulii anno a Nativitate Domini millesimo CCCCº XVIIº, existente ||[60v] congregata curia iamdicta in capitulo precontento, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius predictus, loco, vice et nomine iamdicti domini regis, continuavit curiam precontentam ad diem crastinam, ante prandium, in eodem loco celebrandam.

Pro brachio regali cuiusquidem curie fuerunt in eadem curia hii qui secuntur:

Petrus Bou, Iohannes Suau, Bernardus Iohannis, Iohannes Ferrando [et] Bernardus Abrí, sindici civitatis Valencie; Petrus Feliu [et] Petrus Bitxes, sindici civitatis Xative; Iohannes Palma [et] Bartholomeus Rovira, sindici ville Morelle; Bernardus Costejà, sindicus ville Algezire; Ginisius Silvestre, sindicus ville Oriole et pro villa de Alacant; Franciscus Feliu, sindicus ville Castilionis; Bernardus Muntanyès, sindicus ville Burriane; Iohannes de Calaceyt, sindicus ville Villeregalis; Iacobus Gaçol, Petrus Comes [et] Guillelmus Pasqual, sindici ville Lirie; ||[61] Sanccius Domínguez, sindicus ville Altipontis; Iacobus Olzina, sindicus ville de Ontinyén; Iohannes Bou, sindicus ville Cullarie; Michael Ribera, sindicus ville de Biar; Dominicus Spelt, sindicus ville d'Ademuç; Bartholomeus Bodí, sindicus ville de Bocayrén; Matheus Blanch, sindicus ville de Sexona.

Quaquidem continuacione facta, iamdictus honorabilis vicecancellarius dixit et iussit venerabili et discreto Francisco d'Arinyo, notario regenti processum iamdicte curie pro honorabili Petro Ram, prothonotario iamdicti domini regis, quod in continuacionibus iamdicte curie tam preteritis, presenti quam futuris, illos scriberet et annotare[t] in dicto processu sindicos ville Lirie, qui et prout in dictis continuacionibus et congregacionibus ac comparacionibus curie prefixe fuerunt, sunt et erunt presentes.[216]

3.4
Elecció de tractadors dels braç reial

1417, juliol 14. Monestir de Predicadors.
Reunió del braç reial i elecció de sis tractadors per estudiar la qüestió de les despeses de la investigació de la successió del regne i altres assumptes de les Corts.

Post prandium vero, iamdicta die mercurii intitulata XIIIIª dicti mensis iulii, fon congregat e ajustat lo dit braç real en la dita cel·la del dit religiós frare [Johan

¶ [216] Al marge: *Mana lo rey que fossen continuats en los libres de la cort los síndichs de la vila de Lýria.*

Lombart], e per los síndichs del dit braç, haüts alcuns parlaments entre aquells, fon feta elecció de sis persones a tractar, ensemps ab les altres sis de cascun dels altres II braços —eclesiàstich e militar—, de les pecúnies e despeses fetes per causa de la investigació de la successió del regne, segons que ja dessús n'és feta menció. E com per lo braç militar fos dit que era lur entenció que les dites sis persones de cascun braç per la dita causa elegidores no deguessen ‖[61v] haver algun salari dels trebals e entreveniment que devien fer en les dites coses, e haüt entre los dessús dits síndichs parlament sobre lo dit fet, concordantment volgueren e provehiren que per ço que les coses dessús contengudes eren affanyoses e de gran càrrech e com en los fets de comú ab salaris los que y entrevenen comunament dificilment vullen fer los dits fets e que molt menys és creedor que sense salaris les dites sis persones de cascun braç se haurien en los dits fets ab la diligència que·s pertany, per tal ordenaren e provehiren que les dites sis persones de cascun braç haguessen e deguessen haver salari per los dits fets e acordaren que tal resposta fos donada als braços eclesiàstich e militar de e sobre lo dit fet.

Nomina vero superius electorum VI personarum
pro dicto brachio [regali] sunt hec:

Petrus Bou, Iohannes Ferrando [et] Iohannes Pujada, Valencie sindici; Petrus Feliu, Xative; Bartholomeus Rovira, Morelle; Ginisius Silvestre, Oriole.

1417, juliol 15. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Adveniente autem die iovis XV[a] [217] mensis iulii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC° XVII°, in capitulo existentibus congregatis prefixis tribus brachiis, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdicti domini regis, loco, vice, nomine ac in perso-‖[62]na eiusdem domini, continuavit curiam prefatam ad diem veneris crastinam intitulandam XVI[a] dicti et presentis mensis iulii.

Et dicta curia protestata fuit in forma solita.

Et in curia iamdicta pro dicto interfuerunt[218] ac congregate fuerunt brachio regali persone sequentes:

Petrus Bou, Iohannes Suau, Bernardus Iohannis, Guillermus Çaera, Iohannes Ferrando, Iohannes Pujada [et] Bernardus Abrí, sindici civitatis Valencie; Petrus Feliu [et] Petrus Bitxes, sindici civitatis Xative; Iohannes Palma [et] Bartholomeus Rovira, sindici ville Morelle; Bernardus Costejà, sindicus ville Algezire; Ginisius Silvestre, sindicus ville Oriole; Franciscus Feliu, sindicus ville d'Alacant;

¶ [217] A *XIIII[a]*. ¶ [218] A *interesserunt*.

Bernardus Muntanyès, sindicus ville Burriane; Iohannes de Calaceyt, sindicus ville Villeregalis; Petrus Comes [et] Guillermus Pasqual, sindici ville Lirie; ||[62v] Iacobus Olzina, sindicus ville d'Ontinyén; Iohannes Bou, sindicus ville Cullarie; Michael Ribera, sindicus ville de Biar; Dominicus Spelt, sindicus ville d'Ademuç; Bartholomeus Bodí, sindicus ville de Bocayrén; Matheus Blanch, sindicus ville Saxone.

1417, juliol 15. Monestir de Predicadors.
Reunió dels braços per separat i acord sobre el salari o remuneració dels tractadors.

Dicta vero die iovis, post prandium, intitulata XV[a] iulii, dicta tria brachia convenerunt in monasterio iamdicto et divisim per capellas et cellas sive cameras eiusdem monasterii, habitis aliquibus parlamentis, cum hodie, de mane, inter dicta tria brachia fuisset disceptacio si illud quod VI persone de quolibet brachio supracontente que debent tractare de peccuniis sive expensis factis pro investigacione successionis regni, ut dictum est, fuerit sive erit salarium aut remuneració. Ideo, divisim, concordarunt et ordinarunt quod illud sit remuneratio, hoc itaque declaratum quod dicte persone equaliter habeant remunerari,[219] non facta diferencia de stamento ac condicione quarumvis dictarum personarum ad alteras vel alteras illarum.

1417, juliol 16. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Postmodum vero die veneris, post prandium, intitulata XVI[a] dicti mensis iulii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC[o] XVII[o], ad quam fuit curia predicta continuata, existentibus congregatis in sepedicto capitulo dictis tribus brachiis, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius dicti domini regis, in persona, loco ac nomine eius domini, predictam continuavit curiam ad crastinam diem sabati, in eodem loco celebrandam.

Et omnes de curia protestati fuerunt ut supra. ||[63]

Et in [dicta] curia fuerunt pro brachio civitatum et villarum regalium hii videlicet qui secuntur:

Petrus Bou, Iohannes Suau, Bernardus Iohannis, Guillermus Çaera, Iohannes Ferrando, Iohannes Pujada [et] Bernardus Abrí, sindici civitatis Valencie; Petrus Feliu [et] Petrus Bitxes, sindici civitatis Xative; Iohannes Palma [et] Bartholomeus Rovira, sindici ville Morelle; Bernardus Costejà, sindicus ville Algezire;

¶ [219] La frase està corrompuda a l'original:
«sit renutiatio, hoc itaque declaratum quod dicte persone equaliter habebant renuntuarii…».

Ginisius Silvestre, sindicus villarum Oriole et Alicantis; Franciscus Feliu, sindicus ville Castilionis; Bernardus Muntanyès, sindicus ville Burriane; Iohannes Calaceyt, sindicus ville Villeregalis; Petrus Comes [et] Guillermus Pasqual, sindici ville Lirie; Iacobus Olzina, sindicus ville de Ontinyén; Iohannes Bou, sindicus ville Cullarie; Michael Ribera, sindicus ville de Biar; Dominicus Spelt, sindicus ville de Ademuç; Bartholomeus Bodí, sindicus ville de Bocayrén; Matheus Blanch, sindicus ville de Saxone. ||63v

1417, juliol 17. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 20 de juliol.

Adveniente autem die sabati predicta intitulata XVII[a] mensis iulii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC[o] XVII[o], existentibus congregatis in predicto capitulo monasterii fratrum Predicatorum civitatis Valencie tribus brachiis dicte curie, honorabilis vicecancellarius continuavit eandem curiam ad diem martis venturam de proximo intitulandam XX[a] dies predicti et de presentis mensis iulii, continuandam in eodem loco.

Et dicta curia fuit protestata ut supra.

Nomina vero illorum qui in dicta interfuerunt[220] curia pro dicto brachio sunt hec:

Iohannes Suau, Bernardus Iohannis, Guillermus Çaera, Iohannes Ferrando, Iohannes Pujada [et] Bernardus Abrí, sindici civitatis Valencie; Petrus Feliu [et] Petrus Bitxes, sindici civitatis Xative; Bartholomeus Rovira, sindicus ville Morelle; Bernardus Costejà, sindicus ville Algezire; Ginisius Silvestre, sindicus villarum Oriole et Alicantis; Franciscus Feliu, sindicus ville Castilionis; Bernardus Muntanyès, sindicus ville Burriane; Iohannes Calaceyt, sindicus ville Villeregalis; ||64 Petrus Comes [et] Iacobus Gaçol, sindici ville Lirie; Sancius Domínguez, sindicus ville de Alpont; Iacobus Olzina, sindicus ville de Ontinyén; Iohannes Bou, sindicus ville Cullarie; Michael Ribera, sindicus ville de Biar; Dominicus Spelt, sindicus ville de Ademuç; Bartholomeus Bodí, sindicus ville de Bocayrén; Matheus Blanch, sindicus ville Saxone.

1417, juliol 20. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Postmodum vero, die martis intitulata XX[a] mensis iulii anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVII[o], ad quam dicta curia fuit continuata, predictus honorabilis

¶ [220] A *interesserunt*.

Iohannes de Funes, vicecancellarius dicti domini regis, in presencia tocius curie predicte in dicto capitulo monasterii fratruum Predicatorum congregate, continuavit eandem curiam ad crastinam diem mercurii.

Et dicta curia protestata fuit predictis non consentire, immo eis dicentivit ut supra.

Et fuerunt in dicta curia pro brachio regali hii videlicet qui secuntur:

Iohannes Suau, Bernardus Iohannis, Guillermus Çaera, Iohannes Ferrando, Iohannes Pujada [et] Bernardus Abrí, sindici Valencie; ‖[64v] Petrus Feliu [et] Petrus Bitxes, sindici civitatis Xative; Iohannes Palma [et] Bartholomeus Rovira, sindici ville Morelle; Bernardus Costejà, sindicus ville Algezire; Ginisius Silvestre, sindicus villarum Oriole et Alicantis; Franciscus Feliu, sindicus ville Castilionis; Bernardus Muntanyès, sindicus ville Burriane; Iohannes de Calaceyt, sindicus ville Villeregalis; Petrus Comes [et] Iacobus Gaçol, sindici ville Lirie; Garcias del Porto, sindicus ville de Castellfabib; Iacobus Olzina [et] Fulco de Montferrer, sindici ville de Ontinyén; Iohannes Bou, sindicus ville Cullarie; Michael Ribera, sindicus ville de Biar; Dominicus Spelt, sindicus ville de Ademuç; Bartholomeus Bodí, sindicus ville de Bocayrén; Matheus Blanch, sindicus ville de Saxone.

1417, juliol 21. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 23 de juliol.

De[inde] vero, die mercurii iamdicta intitulata XXI[a] mensis[221] iulii anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVII[o], existentibus congregatis tribus brachiis regni Valencie, scilicet, eclesiastico, militarii et regali, in capitulo predicti monasterii fratrum Predicatorum dicte civitatis Valencie, precontentus honorabilis Iohannes de Funes, vice-‖[65]cancellarius dicti domini regis, continuavit curiam predictam ad diem veneris venturam de proximo intitulandam XXIII[a] dicti et presentis mensis iulii, continuandam in eodem loco.

Et curia predicta stetit et perseveravit in protestacionibus prelibatis.

Et convenerunt in dicta pro dicto brachio regali hii qui secuntur:

Iohannes Suau, Bernardus Iohannis, Guillermus Çaera, Iohannes Ferrando, Iohannes Pujada [et] Bernardus Abrí, sindici civitatis Valencie; Petrus Feliu, sindicus civitatis Xative; Iohannes Palma [et] Bartholomeus Rovira, sindici ville Morelle; Bernardus Costejà, sindicus ville Algezire; Ginisius Silvestre, sindicus villarum Oriole et Alicantis; Franciscus Feliu, sindicus ville Castilionis; Bernardus

¶ [221] A *die*.

Muntanyès, sindicus ville Burriane; Iohannes de Calaceyt, sindicus ville Villeregali; Petrus Comes, sindicus ville Lirie; Fulco de Montferrer, sindicus ville de Ontinyén; Iohannes Bou, sindicus ville Cullarie; Michael Ribera, sindicus ville de Biar; ||[65v] Bartholomeus Bodí, sindicus ville de Bocayrén; Matheus Blanch, sindicus ville Saxone.

1417, juliol 21. Monestir de Predicadors.

Reunió de les Corts generals i proposició pels consellers reials de concedir una subvenció en diners al rei per atendre la seua casa.

Quaquidem die mercurii, post prandium, intitulata XXIª iulii anno a Nativitate Domini Mº CCCCº XVIIº, tribus brachiis predictis existentibus congregatis in capitulo iamdicti monasterii, per reverendum dominum [Petrum], archiepiscopum Tarraconensis, et nobilem [Gueraldum Alamanni] de Cervilione, gubernatorem Cathalonie, et honorabilem et prudentem Berengarium de Bardaxí, et alios iamdicti domini regis consiliarios, fuit dictis brachiis propositum de parte domini regis quod cum ipse dominus rex fuisset positus in necessitate et non haberet peccuniam cum qua se, dominam reginam, eius consortem, et domum suam posset providere, ideo ipsa de parte ipsius rogabat curiam iamdictam quatenus ipsa curia succurreret predicto domino de aliqua peccunie quantitate.

Et incontinenti, egregius dominus Iohannes de Aragonia, ipsius domini regis frater carissimus, nomine et parte dicte curie venerit[222] et dixit quod dicta curia delliberaret, et facta de et super predictis delliberacione, rederetur responssum dicto domino et seu eius consilio.

1417, juliol 23. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Et adveniente autem die veneris, ante prandium, intitulata XXIIIª mensis iulii anno a Nativitate Domini Mº CCCCº XVIIº, ad quam dicta curia fuit continuata, congregata curia predicta in precontento capitulo, dictus honorabilis Iohannes de Funnes, vicecancellarius dicti domini regis, loco et nomine eiusdem domini, continuavit cu-||[66]riam antedictam ad crastinam diem sabbati,[223] in eodem loco celebrandam.

Et dicta curia dixit se predictis non consentire, immo protestata fuit ut supra.

Et fuerunt in curia prefixa pro brachio regali hec que secuntur persone:

¶ [222] A *vendidit*. ¶ [223] A *sabbato*.

Petrus Feliu [et] Petrus Bitxes, sindici civitatis Xative; Iohannes Palma [et] Bartholomeus Rovira, sindici ville Morelle; Bernardus Costejà, sindicus ville Algezire; Ginisius Silvestre, sindicus villarum Oriole et Alicantis; Franciscus Feliu, sindicus ville Castilionis; Bernardus Muntanyès, sindicus ville Burriane; Iohannes de Calaceyt, sindicus ville Villeregalis; Iacobus Gaçol [et] Petrus Comes, sindici ville Lirie; Guarcias del Porto, sindicus ville de Castellfabib; Fulco de Montferrer, sindicus ville de Ontinyén; Iohannes Bou, sindicus ville Cullarie; Dominicus Spelt, sindicus villarum d'Ademuç et de Biar; Bartholomeus Bodí, sindicus ville de Bocayrén; Matheus Blanch, sindicus ville Saxone. ||[66v]

1417, juliol 23. Monestir de Predicadors.
Reunió de les Corts generals per tractar la petició del rei de subvenció a compte del donatiu de les Corts.

Dicta vero die veneris, post prandium, intitulata XXIIIª dicti et presentis mensis iulii, dicta curia fuit in predicto capitulo congregata, et habitis inter dicta tria brachia per se singulariter et distincte acordio et deliberacione super proposicione facta per dictum dominum archiepiscopum Tarraconensis et alios precontentos de comodato ac subvencione rogatis et requisitis fieri dicto domino regi, dicta curia provisit et ordinavit quod, ipso domino rege providente ac reducente ad iusticiam gravamina inita ac facta dum dicta curia celebrabatur per eundem dominum et etiam dicto domino faciente quod supersederetur in aut super factis fiscalibus dicti domini durante celebracione eiusdem curie, quod tali casu certa quantitas de pecunia Generalis dicti regni comodaretur eidem domino regi quam ipse teneatur admitere in compotum in donativo fiendo sibi, eo finiente curiam predictam.

1417, juliol 24. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 26 de juliol.

Adveniente autem dicta die sabati, ante prandium, que intitulatur XXIIIIª dicti mensis iulii anno a Nativitate Domini millesimo CCCCº XVIIº, congregata in dicta curia in capitulo predicto, honorabilis Iaufridus de Ortigiis, regens cancelleriam memoratam,[224] loco, vice et nomine eiusdem domini regis, eandem continuavit curiam ad diem lunem venturam de proximo, intitulandam XXVIª dicti et presentis mensis iulii, in eodem loco celebrandam.

Et dicta curia, non consenciens predictis, protestata fuit ut supra.

¶ [224] *Iaufridus de Ortigiis, regens cancelleriam memoratam*]
A *Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdicti domini regis.*

In quaquidem curia pro eiusdem fuerunt brachio regali persone que secuntur: ||[67]

Petrus Bou, Bernardus Iohannis, Guillermus Çaera, Iohannes Ferrando, Iohannes Pujada [et] Bernardus Abrí, sindici civitatis Valencie; Petrus Feliu [et] Petrus Bitxes, sindici civitatis Xative; Iohannes Palma [et] Bartholomeus Rovira, sindici ville Morelle; Bernardus Costejà, sindicus ville Algezire; Ginisius Silvestre, sindicus villarum Oriole et Alicantis; Franciscus Feliu, sindicus ville Castilionis; Bernardus Muntanyès, sindicus ville Burriane; Iohannes de Calaceyt, sindicus ville Villeregalis; Iacobus Gaçol [et] Petrus Comes, sindici ville Lirie; Guarcias del Porto, sindicus ville de Castellfabib; Fulco de Montferrer, sindicus villarum de Ontinyén et de Bocayrén; Iohannes Bou, sindicus ville Cullarie; Dominicus Spelt, sindicus villarum d'Ademuç et de Biar; Matheus Blanch, sindicus ville de Saxone.

1417, juliol 26. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Dicta vero die lune, ante prandium, pulsato cimbalo[225] predicto, intitulata XXVI[a] dicti mensis iulii anno a Nativitate ||[67v] Domini millesimo CCCC[o] XVII[o], existentibus congregatis tribus brachiis predicte curie in dicto capitulo, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius dicti domini regis,[226] continuavit curiam precontentam ad crastinam diem martis,[227] in eodem loco celebrandam.

Et dicta curia dixit predictis se non consentire, immo protestata fuit [ut] supra.

Et in dicta interfuerunt[228] curia pro dicto brachio regali hii qui secuntur:

Petrus Bou, Bernardus Iohannis, Guillermus Çaera, Iohannes Ferrando, Iohannes Pujada [et] Bernardus Abrí, sindici civitatis Valencie; Petrus Feliu [et] Petrus Bitxes, sindici civitatis Xative; Iohannes Palma, sindicus ville Morelle; Bernardus Costejà, sindicus ville Algezire; Ginisius Silvestre, sindicus villarum Oriole et Alicantis; Franciscus Feliu, sindicus ville Castilionis; Bernardus Muntanyès, sindicus ville Burriane; Iohannes de Calaceyt, sindicus ville Villeregalis; ||[68] Iacobus Gaçol, sindicus ville Lirie; Garcias del Porto, sindicus ville de Castellfabib; Fulco de Montferrer, sindicus villarum de Ontinyén et de Bocayrén; Iohannes Bou, sindicus ville Cullarie; Dominicus Spelt, sindicus ville de Ademuç; Michael Ribera, sindicus ville de Biar; Matheus Blanch, sindicus ville Saxone.

¶ [225] A *cimbulo*. ¶ [226] *Iohannes de Funes, vicecancellarius dicti domini regis] B Iaufridus de Ortigiis, regens cancelleriam memoratam*. ¶ [227] A *lune*. ¶ [228] A *interesserunt*.

1417, juliol 26. Monestir de Predicadors.

Reunió dels braços per separat i acord de donar al rei una subvenció de 3.000 florins, amb certes condicions, a càrrec del donatiu, i elecció d'una comissió per explicar-les al monarca.

Et eadem die lune, post prandium, intitulata XXVI[a] dicti mensis iulii, ad dictum monasterium, pulsato cimbalo[229] precontento, pervenerunt dicta tria brachia que, divisim et distincte per capellas et cameras eiusdem monasterii, habitis aliquibus parlamentis, per nuncios ab uno brachio ad alterum adinvicem et vicisim missis, deliberarunt, proviserunt et concordarunt quod dicto domino regi subveneretur de tribus mille florenis legis Aragonie de peccuniis Generalis dicti regni, eos admittendo et recipiendo in compotum dictum dominum regem in donativo fiendo eidem ipso finiente curiam predictam, ut dictum est. Hoc tamen ita declarato quod ipse dominus rex ut supra gravamina inita, dum prefixa per eum celebratur curia, reducat et super ea provideat de ac prout pertinet de iusticia, et etiam quod ipse dominus super factis fiscalibus eiusdem durante celebracione prefixe curie totaliter supersedeat. Et voluerunt iamdicta brachia quod non daretur responsum dicto domino regi de proferta ac subvencione iamdicta donech dictus dominus predicta faceret et compleret. Et concordarunt etiam ipsa brachia quod de eorum quolibet brachio quatuor eligerentur persone que, cum dicto domino rege vel eius consilio seu consiliariis, tractare[n]tur et comunicare[n]tur qualiter et sub quibus modo et forma dicta gravamina ad iusticiam debent reduci, et super dictis factis fiscalibus debet supersederi per eundem dominum. Et sunt sequentes, videlicet: ‖[68v]

Pro brachio ecclesiastico

Iohannes Gastó, canonicus sedis Valencie; frater Anthonius Tolosana, clavarius Muntesie; Petrus Català, decretorum doctor, et Rodericus de Rius, notarius, procurator abbatis Vallisdigne.

Pro brachio militari[230]

Petrus de Centillis [et] Berengarius de Vilaragut, nobiles; Petrus Pardo [et] Bernardus de Vilarig, milites.

Pro brachio regali

Guillermus Çaera [et] Iohannes Ferrando, Valencie, Petrus Feliu, Xative, [et] Iohannes de Calaceyt, Villeragalis, sindici.

¶ [229] A *cimbulo*. ¶ [230] A *militarii*.

1417, juliol 27. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Subsequenter autem die martis, ante prandium, intitulata XXVII[a] dicti mensis iulii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC° XVII°, ad quam diem curia predicta fuerat continuata, in capitulo iamdicti monasterii prexistente congregata curia pretacta, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad crastinam diem mercurii, celebrandam in eodem loco. ||[69]

Et dicta curia dixit predictis non assentire, imo protestata fuit ut supra.

Et in ipsa interfuerunt[231] curia pro dicto brachio regali hii qui secuntur:

Bernardus Iohannis, Guillermus Çaera, Iohannes Ferrando, Iohannes Pujada [et] Bernardus Abrí, sindici civitatis Valencie; Petrus Bitxes [et] Petrus Feliu, sindici civitatis Xative; Iohannes Palma, sindicus ville Morelle; Bernardus Costejà, sindicus ville Algezire; Ginisius Silvestre, sindicus villarum Oriole et Alicantis; Franciscus Feliu, sindicus ville Castilionis; Bernardus Montanyès, sindicus ville Burriane; Iohannes de Calaceyt, sindicus ville Villeregalis; Iacobus Gaçol, sindicus ville Lirie; Garcias del Porto, sindicus ville de Castellfabib; Folch de Montferrer, sindicus villarum de Ontinyén et de Bocayrén; Iohannes Bou, sindicus ville Cullarie; Michael Ribera, sindicus ville de Biar; Dominicus Spelt, sindicus ville d'Ademuç; Matheus Blanc, sindicus ville Saxone.

1417, juliol 28. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i deliberació per separat sobre les condicions per a fer el donatiu al rei i pròrroga per al dia següent.

Adveniente autem die mercurii iamdicta, ante prandium, intitulata ||[69v] XXVIII[a] mensis iulii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC° decimoseptimo, iamdictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius prefixi domini regis, existentibus congregatis dictis tribus brachiis in capitulo predicto, continuavit ipsam curiam ad crastinam diem iovis, in eodem loco celebrandam.

Et dicta curia dixit predictis non consentire quare protestata fuit ut supra.

In quaquidem curia fuerunt pro brachio universitatum, civitatum et villarum regalium hii videlicet qui secuntur:

Daniel Mascarós, Petrus Bou, Bernardus Iohannis, Guillermus Çaera, Iohannes Ferrando, Iohannes Pujada [et] Bernardus Abrí, sindici civitatis Valencie;

¶ [231] A *interesserunt*.

Petrus Feliu [et] Petrus Bitxes, sindici civitatis Xative; Iohannes Palma, sindicus ville Morelle; Bernardus Costejà, sindicus ville Algezire; Ginisius Silvestre, sindicus villarum Oriole et Alicantis; Franciscus Feliu, sindicus ville Castilionis; Bernardus Muntanyès, sindicus ville Burriane; ||[70] Iohannes de Calaceyt, sindicus ville Villeregalis; Iacobus Gaçol, sindicus ville Lirie; Dominicus Spelt, sindicus villarum de Castellfabib et d'Ademuç; Folch de Monferrer [et] Franciscus Cirera, sindici ville d'Ontinyén; Guillermus Cerdà, notarius, vicinus et sindicus ville de Bocayrén; Iohannes Bou, sindicus ville Cullarie; Michael Ribera, sindicus ville de Biar; Matheus Blanch, sindicus ville Saxone.

Confestim vero, facta continuacione curie antedicte, per dictos duodecim, scilicet quatuor de quolibet brachio superius electos ad comunicandum et tractandum cum dicto domino rege vel eius consilio sub quibus modo, via et forma gravamine inita durante curie predicte celebracione reduci debent ad iusticiam et qualiter factis fiscalibus eiusdem domini debet supersederi, fuit facta relatio ipsius pro brachiis distincte et separatim quod ipsi tractarunt et comunicarunt cum ipsis consiliariis domini regis de dictis negociis, et finaliter eis fuerat responsum quod quoad dicta ipse dominus volebat eique placebat quod ipsa gravamina redderentur ad bonum et debitum statum. Et de facto, dictus dominus promiserat quod precontenti eius consiliarii et honorabilis Guillermus Çaera et Petrus Català tractarent de modo providendi super ipsis gravaminibus, et quoad facta fiscalia ipsius domini dictus dominus voluit quod super illis que fuerunt et instari debent ad finem composicionum peccuniarum, volebat et providebat quod supersederetur hinc per totum mensem augusti futurum de proximo. Super illis tamen factis fiscalibus debet sequi mors corporalis aut mutilacio membrorum, quod nullatenus super-||[70v]sedere intendebat nec volebat. Quaquidem relacione distincte, ut dictum est facta, dicta brachia voluerunt et concordarunt quod dicti tres mille floreni ut dictum est comodarentur ipsi domino regi, tamen retinuerunt acordium sub quibusmodo et forma debent sibi comodari.

1417, juliol 29. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Deinde vero die iovis, ante prandium, intitulata XXVIIII[a] [232] dicti mensis iulii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC° XVII°, pulsato cimbalo[233] precontento, in dicto capitulo pervenerunt et congregata fuerunt iamdicta tria brachia, quibus sic congregatis stantibus, honorabilis Iaufridus de Ortigiis, regens cancelleriam domini

¶ [232] A *XXVIII[a]*. ¶ [233] A *cimbulo*.

regis, loco, in persona et nomine eiusdem domini, continuavit iamdictam curiam ad post prandium dicti et presentis diey.

Et dicta curia, non assentiens predictis, fuit protestata ut supra.

Et in ipsa interfuerunt[234] curia pro eiusdem brachio regali persone quorum nomina sunt hec:

Daniel Mascarós, Petrus Bou, Bernardus Iohannis, Guillermus Çaera, Iohannes Ferrando, Iohannes Pujada, Bernardus Abrí [et] Iacobus de Plano, sindici civitatis Valencie; ‖[71] Petrus Feliu [et] Petrus Bitxes, sindici civitatis Xative; Iohannes Palma, sindicus ville Morelle; Bernardus Costejà, sindicus ville Algezire; Ginisius Silvestre, sindicus villarum Oriole et Alicantis; Franciscus Feliu, sindicus ville Castilionis; magister Franciscus Palau, fisicus, sindicus ville Burriane; Iohannes de Calaceyt, sindicus Villeregalis; Iacobus Gaçol, sindicus ville Lirie; Bernardus Cirera, sindicus ville de Ontinyén; Iohannes Bou, sindicus ville Cullarie; Iohannes Ribera, sindicus ville de Biar; Dominicus Spelt, sindicus ville d'Ademuç; Guillermus Cerdà, sindicus ville de Bocayrén.

1417, juliol 29. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Post prandium vero, dicta die iovis intitulata XXVIIII[a] [235] die mensis iulii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC° XVII°, dictis tribus brachiis congregatis in dicto capitulo, precontentus honorabilis Iohanne[s] de Funes, vicecancellarius eiusdem domini, continuavit dictam curiam ad crastinam diem veneris, celebrandam in eodem loco, ante prandium.

Quaquidem curia protestata fuit ut supra.

1417, juliol 30. Monestir de Predicadors.
Reunió de les Corts generals, presidides pel rei, i nomenament d'un assistent a Joan Mercader, batle general, i als seus lloctinents, i presentació dels greuges comuns.

Deinde vero die veneris, ante prandium, intitulata XXX[a] dicti mensis iulii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC° XVII°, existente domino rege predicto in dicto capitulo monasterii fratrum Predicatorum ‖[71v] eiusdem civitatis Valencie, sedenteque in suo regali solito, ut moris est, ad dictam curiam convenerunt et congregati fuerunt hii videlicet qui secuntur:

¶ [234] A *interesserunt*. ¶ [235] A *XXVIII[a]*.

Pro brachio ecclesiastico

Reverendus Hugo, episcopus Valencie; reverendus frater Romeus[236] de Corbaria, magister Muntesie; honorabilis Egidius Sánchez Munyoç, procurator episcopi Dertusensis; Raymundus de Centillis, pro capitulo sedis Valencie; reverendus frater Petrus, abbas monasterii Vallisdigne; Rodericus de Rius, notarius, procurator abbatis monasterii Sancti Bernardi Valencie; frater Franciscus[237] Çabater, maioralis de Quart, pro abbate monasterii Populeti; Petrus Vives, procurator abbatis monasterii de Benifaçano; frater Anthonius Tolosana, clavarius dicti ordinis Beate Marie Munthesie, procurator comendatoris Montisalbani; Iacobus Roca, presbiter, procurator comendatorum de Bexix et de Fradell; honorabilis Guillermus Strader, procurator monasterii Vallis Iesuchristi.

Pro brachio militari[238]

Inclitus dominus infans Iohannes predictus; egregius dominus Alfonsus, ducx Guandie; egregius Fredericus de Aragonia, comes de Luna precontentus; Petrus Ladró, vicecomes de Vilanova; Petrus d'Urrea; Petrus Centelles; Berengarius de Vilaragut; Olfus de Pròxida; ||[72] Iacobus Centelles; Galvanus de Villena; Vitalis de Vilanova; Petrus Maça; Franciscus de Vilanova, maior; Petrus de Muncada; Petrus de Montagut; Eximinus Petri de Calatayú; Manuel Didaci; Eximinus Petri de Corella; Iohannes de Vilanova; Raymundus Boÿll; Iacobus Scrivà; Iohannes de Pròxida; Iaufridus de Tous; Iohannes Castellà; Ludovicus de Vilanova; Franciscus de Bellvís, nobiles. Iohannes de Vilarasa; Iohannes Fabra; Iohannes Gastó; Iohannes Martíneç d'Ezlava; Ludovicus Carbonell; Iohannes Rohiç de Moros; Berengarius Dalmacio; Bernardus Johan; Petrus Siscar; Nicholaus Jofre; Raymundus Gostantí; Manuel de Codinats; Petrus Pardo, per se et nobili Eximino Petri d'Arenós; Andreas Aguiló; Franciscus Marrades; Bernardus de Monsoriu; Petrus de Codinats; Corveranus d'Alet; Iacobus Jofre; Iohannes de Sentfeliu; Franciscus d'Esplugues; Galcerandus de Sentfeliu; Galcerandus de Castellví; Petrus Maresme; Iohannes de Castellví; Ludovicus de Castellví; Ludovicus de Vilarasa; Manuel Lançol; Guillermus Pujada; Alfonsus Çuàrez; Guillermus Crespí; Iohannes Castellvert; Berengarius de Montpalau; Petrus Mascó, milites; Manuel de Montagut; Petrus Çabata, sindicus; Gisbertus d'Olms; Ludovicus Aguiló; Iohannes Pardo; Iacobus de Romaní; Franciscus de Vilarasa, [domicelli]. ||[72v]

Pro brachio regali

Daniel Mascarós, Bernardus Iohannis, Guillermus Çaera, Iohannes Ferrando, Iohannes Pujada, Bernardus Abrí [et] Iacobus de Plano, sindici civitatis

¶ [236] A *Anthonius*. ¶ [237] B *Iacobus*. ¶ [238] A *militarii*.

Valencie; Petrus Feliu [et] Petrus Bitxes, sindici civitatis Xative; Iohannes Palma, sindicus ville Morelle; Bernardus Costejà, sindicus ville Algezire; Ginisius Silvestre, sindicus villarum Oriole et Alicantis; Franciscus Feliu, sindicus ville Castilionis; Bernardus Muntanyès, sindicus ville Burriane; Iohannes de Calaceyt, sindicus ville Villeregalis; Iacobus Gaçol, sindicus ville Lirie; Dominicus Spelt, sindicus villarum de Castellfabib [et d'Ademús]; Franciscus Cirera, sindicus ville d'Ontinyén; Iohannes Bou, sindicus ville Cullarie; Michael Ribera, sindicus ville de Biar; Guillermus Cerdà, sindicus ville de Bocayrén; Matheus Blanch, sindicus ville Saxone.

Et stantibus congregatis omnibus supradictis, dictus dominus Hugo, episcopus Valencie, nomine et pro parte, ut dixit, brachiorum ecclesistici et universitatum, civitatum et villarum regalium dicti regni, obtulit et tradidit quedam gravamina et capitula comunia brachiis antedictis, suplicans, humiliter et devote, eidem domino regi, nomine ||[73] brachiorum ipsorum quatenus super gravaminibus et capitulis antedictis dignaretur de remedio iusticie providere.

Tenor autem dictorum capitulorum et gravaminum sequitur in hunc modum:[239]

Lo senyor rey dona en assistent a micer Johan Mercader, batle, e lochtinents de aquell, ço és, [*en blanc*], enaxí que si lo dit batle e sos lochtinents procehiran sens consell del dit assistent e alcú dirà e al·legarà que lo dit micer Johan, batle, o lochtinents seus, usen contra ell de jurisdicció a ells atorgada e fan alcuna cosa contra furs, privilegis e bons usos e fan procés o enantamens de fet, e encara se reté les retinences de alcaydies e batlies e aquell no vol pagar, en qualsevol dels dits cases los dits batle e lochtinent e lochtinents no enanten ne puxen [procehir] sens consell del dit assistent, ans tot ço que enantaran sens consell del dit assistent sia haüd per nul·le; dels quals negocis o fets alcun altre official, universitat o persona no·s entrameta ne·s pusca entrametre tro a tant que·l dit batle, en la manera sobredita, haja declarat de la manera en lo procehiment en aquells.

E si lo dit batle, oficial, universitat e persona, pux la dita alegació serà feta, enantaran e procehiran contra la forma sobredita, axí matex aquells enantaments e procehiments sien nul·les, e aquells contra·ls quals los dits enantaments seran fets e·s faran no·n sien contenguts obehir a aquells en aquell acte o actes, e per no obehir no sien encorreguts en alcuna pena. ||[73v]

E si lo dit micer Johan Mercader, batle o loctinent seus, sens la forma dessús dita, puys ne sien requests, procehixen en alcuna cosa a executar o a enantar, en los dits casos, ço que axí haurien enantat, en tal cas lo governador del regne de València o sos lochtinents, ab consell del dit assistent, prohibuhixquen e veden ab

¶ [239] En realitat els greuges comuns están registrats més endavant, en el punt 3.5.

remeys jurídichs *cum effectu* que·ls dits batle e lochtinents de aquell no faça o facen les dites execucions.[240] E que açò faça lo governador e lochtinents sots pena de mil florins, aplicadora la mitat al senyor rey e l'altra mitat a la part a qui sia interès.

Ítem, que·ls damunt dits governador e batle e lochtinents lurs sien tenguts jurar que tendran e servaran los presents capítols e coses en aquells contengudes.

Ítem, que·l dit assistent haja a jurar en poder del senyor rey o del regent la cancelleria, present la cort, que bé e lealment se haurà en consellar lo dit micer Johan Mercader, batle e sos lochtinents, segons Déu e sa bona consciència.

Per les presents, emperò provisió e acte de cort[241] e coses en aquelles contengudes o alcuna d'aquelles, vol e ordena lo senyor rey e hi consent expressament la dita cort[242] e tots los braços de aquella e singulars de aquells que no sia fet prejuhí als drets e preheminències del dit senyor rey, ne en res derogat al offici de la batlia ne als drets de la dita cort, braços e singulars de aquella, ne pusquen les dites provisió o acte de cort ne degen ésser trets en eximple, consequència o probació o actoritat alguna ne *alia* en temps sdevenidor, romanent tan solament tant com lo dit micer Johan Mercader regirà la dita batlia en sa força e valor. ||[74]

3.5
Greuges comuns dels tres braços

(Capítols e greuges) comuns dels tres braços.

(In Dei nomine. Pateat universis quod cum in curia generali quam illustrissimus et potentissimus princeps et dominus Alfonsus, Dei gracia rex Aragonum, Sicilie, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comes Barchinone, dux Athenarum et Neopatrie ac etiam comes Rossilionis et Ceritanie, incolis regni Valencie, pro bono statu regni eiusdem et utilitatis eius rei publice incremento, celebrandam indixit et celebrare incepit in civitate Valencie die vicesima septima mensis aprilis preteriti proxime, fuissent dicto domino regi per curiam sive brachia ecclesiasticum, militare et civitatum et villarum regalium regni predicti oblata in viam gravaminis inter alia capitula subinserta, dictus dominus rex ad supplicacionem curie prelibate in suo consilio, matura deliberacione prehabita, fecit provisiones et responsiones ad dicta capitula prout continetur in fine cuiuslibet eorumdem. Quasquidem provisiones dominus rex predictus per me, Petrum Ram, in legibus licenciatum, eius prothonotarium, de benignitate sua ad supplicacionem curie supradicte, die subscripta qua curiam licenciavit predictam mandavit et fecit in

¶ [240] A *exucucions*. ¶ [241] A *cord*. ¶ [242] A *cord*.

eadem curia publicari quorumquidem capitulorum, ac responsionum et provisionum factarum ad ea, ut superius est expressum, tenores per ordinem subsequntur.

Vidit de Funes, vicecancellarius.)[243]

Molt excel·lent príncep e senyor,

Los capítols dejús scrits ab gran e humil reverència offiren a la vostra real senyoria[244] vostres devots e humils vassalls e sotsmeses los tres[245] braços, ço és, lo eclesiàstich, (militar) e reyal del vostre regne de València, (ab gran e humil reverència ofiren a vostra real celsitud), en les corts que a present celebrats als (habitadors del dit regne, en la ciutat de València, los capítols e greuges següents (los quals supliquen, senyor, sia vostra mercè provehir segons és estat concordat entre vós, senyor, e vostres tractadors e los tractadors de la cort.

Vidit de Funes, vicecancellarius):

I. Primerament, senyor, com per privilegi los regnes d'Aragó, de València e lo principat de Cathalunya sien ahunits e no puxen ésser separats de la corona reyal, segons en lo dit privilegi appar, e lo senyor rey, vostre pare, e vós, senyor, parlant ab humil e subjecta reverència de vostra senyoria, en gran prejuhí del dit regne de València, hajats en vostre títol mes lo títol del rey de Sicília preposant aquell al dit regne de València, ço que, parlant ab humil e subjecta reverència de vostra senyoria, fer no devíets, attesa la forma del dit privilegi. Per ço los dos dits braços suppliquen vostra senyoria sia mercè d'aquella que en vostre títol tantost aprés lo regne d'Aragó met(at)s lo regne de València. Comú. *Vacat*.[246]

II. Ítem, senyor, com per diversitats de juhís se seguexquen grans dans e turbacions e greuges a les gents, e en temps passat sia stat que·l senyor rey e son primogènit stants ensemps en una ciutat, vila o loch se tenien dues audiències, ço és de cascun d'ells, e d'acò·s seguexen turbacions, dispendis e inconvenients e vexacions e dan de les gents, la qual cosa vós, senyor, devets squivar. Per ço sia vostra mercè provehir e atorgar perpetualment que·l senyor rey e son primogènit stants ensemps en una ciutat, vila o loch, sia tenguda una audiència tan solament e no més, ço és la del senyor rey. E si lo contrari serà feyt que no haja valor, ans ço que en altra audiència se procehís e fes sia nul·le, irrit, cas e va. Comú. *Vacat*.[247] ||[74v]

III. Ítem, senyor, com per lo senyor rey en Jacme segon en la cort general de regne de València, a suplicació de prelats, religiosos, richs hòmens, cavallers, ciutadans e hòmens de viles del dit regne, per tal que justícia fos mils tenguda e observada en lo dit regne, fos stablit e ordenat per tots temps que·l procurador e el batle general del dit regne, e encara batles particulars, e los justícies de les ciutats e

¶ [243] Els paràgrafs o paraules entre parèntesis, omessos al procés reial, procedeixen del manuscrit N i están també en el manuscrit D. ¶ [244] *Los capítols… senyoria*] *omm*. N i D. ¶ [245] A *dos*. ¶ [246] I. *Primerament, senyor… Vacat*] *omm*. N i D. ¶ [247] II. *Ítem, senyor… Vacat*] *omm*. N i D.

de les viles e lurs assessors e els quartoners e tot altre jutge ordinarii e official que ús de jurisdicció e lurs lochtinents sien tenguts tenir taula de dos en dos anys, e per trenta dies, e en la fi de lur administració, si abans eren remoguts del offici, dins los quals sia feyta inquisició contra ells e lurs excesses e forces e violènces que hauran feytes als vostres sotmeses, la qual inquisició sia determenada dins LX dies contínuament comptadors, e que penjant la dita inquisició sien sospeses del offici tro que la inquisició sia determenada, enaxí que·l inquisidor puxa inquirir contra lo official sens clamador o accusador pus li sia denunciat del excés del official per alcú, lo qual se puxa appel·lar una vegada tant solament, segons les dites e altres coses són pus largament notades en lo dit privilegi, lo qual vós, senyor, havets jurat servar e aquell havets confermat, atorgat e donat de nou, e en temps passat vostres predecessors no hajen volgut seg(u)ir lo tenor del dit privilegi, jassia hi sien stats obligats. Per tal sia mercè de vós, senyor, manar fer la dita enquesta contra (los dits governadors e batles generals e particulars e) contra lurs assessors e scrivans e lochtinents d'ells e cascú d'ells, com en los altres officials hi sia ja provehit per altres provesions reyals, per tal, senyor, que segons és contengut en lo dit privilegi justícia sia mils tenguda e observada en lo dit regne, e manar exuqutòria del dit privilegii per los temps sdevenidors. Comú. *Vacat*.[248]

IIII. Més avant, senyor, com segons exprés fur posat sots rúbrica ‖[75] *De la cort*, lo capítol VIIIè,[249] lo batle general e lochtinent o batles particulars o altre qui haja o tinga administració de batlia no puxa ni dega hoir, determenar, jutjar ni diffinir alcuns pleyts criminals o civils, sinó tan solament los pleyts e les demandes que seran sobre los censals e altres rendes de vós, senyor, los quals pleyts e demandes tant solament hoja e defenescha, e per privilegis, enaprés a la ciutat e al regne atorgats, lo dit batle haja jurisdicció e poder tant solament en los fets dejús declarats, ço és en los moros de realench e de la Sgléya, en certs casos en privilegi contenguts, e en les inhibicions de la treyta de les coses vedades[250] del regne, e en l'espatxament de les armades, dels lenys e d'altres fustes, e lo dit batle contra lo dit fur s'esforç d'entrametre's de hoir, conèxer, jutgar e determenar molts e diverses altres pleyts criminals e civils e exercir jurisdicció e entrametre's de molts altres affers ultra los contenguts en los dits fur e privilegis e açò sia expressament contra aquells e en gran prejuhí de les (altres) jurisdiccions del dit regne. Per tal sia mercè de vós, senyor, provehir e manar sots certa pena al dit batle qui és e per temps serà e al lochtinent[251] de aquell e batles particulars que, observan[ts] a la letra los dits fur e privilegis, no facen ne vinguen contra forma e tenor de aquells per alcuna manera, e que ara per ladonchs, tot ço que sia o serà fet en contrari, vós, senyor,

¶ [248] III. *Ítem, senyor... Vacat*] *omm*. N i D. ¶ [249] Germà Colón i Arcadi Garcia (eds.), *Furs de València*, llibre I, rúbrica III: *De la cort*, capítol VIII, que comença: «La cort en sa pròpia persona...», Barcelona, Editorial Barcino, 1970, vol. I, pp. 154-155. ¶ [250] A *vegades*. ¶ [251] A *elecció*.

ab aquella matexa provisió revoquets e hajats per revocat e per nul·le, revocant, (noresmenys),[252] e per revocades havent (qualsevol provisions) ||[75v] reals en contrari fetes o fahedores e qualsevol stils e pratiques que sien en contrarii. E si·l contrari de les dites coses per los dits batles o lochtinents serà atemptat, sie nul·le e que alcú no sie tengut obehir aquelles, e per no obehir e obtemperar aquelles no sia encorregut en alcuna pena, ans en lo dit acte los dits batle general e particular o lochtinent de aquells sia e sien haüts per persones privades. Comú.

(Lo senyor rey mana que sien servats los furs e privilegis parlants de la jurisdicció del batle general e d'altres batles o lochtinents del dit batle general.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

V. Ítem, com segons exprés fur o privilegi per lo senyor rey en Pere, d'alta recordació, tritavi vostre, atorgat a la ciutat e al regne alcun batle no puxa posar calonia o ban sobre les gents ab crida o sens crida e lo dit batle e los lochtinents seus e batles particulars reals s'esforcen fer e fan lo contrari del dit fur o privilegi, sia mercè de vós, senyor, provehir e manar segons en lo proxime dit capítol és contengut. Comú. *Vacat*.[253]

VI. Ítem, com lo dit batle pretena que ell no ha sobirà sinó tant solament vós, senyor, e que·n ha privilegi o concessió vostra, e d'açò seguescha e puscha seguir gran prejudici e dan e calumpnia a les gents, almenys en dos casos, lo hu en cas de contrast de jurisdicció del dit batle ab altres officials e l'altre en cas que·l dit bal·le passàs términs de (sa) jurisdicció. Per tal (sia mercè de) vós, senyor, provehir e atorgar perpetualment que almenys en los dits dos casos o en qualsevol ||[76] d'aquells, si e quant recors ne serà haüd al governador e lochtinent seu qui per temps serà aquell, hi puxa fer dret e justícia entre lo dit batle e aquell o aquells de qui serà interès, no contrastant la pretesa concessió al dit batle o altre feta o fahedora. E axí matex en los dits casos lo dit batle haja a conèxer del dit governador o lochtinent seu en cas que entre lo dit governador o alcun altre jutge fos contrast a qui pertanyeria la jurisdicció o lo dit governador o sos lochtinents excessien los términs de lur jurisdicció. Comú. *Vacat*.[254]

VII. Ítem, com per fur exprés del alt rey en Jacme, conqueridor de la ciutat e regne de València, o per privilegi, los caçadors e els paradors e els brelladors d'alcunes bèsties o aus o ocells o caces o volateries, les quals prenen o fan pendre per alcuna art o per alcun engeny en l'aer o en la terra o en la mar o en aygües dolces o stanys o albuffera, no deuen donar alcuna cosa a vós, senyor, ne als vostres successors o a alcun altre, per negun temps, ans hajen totes aquelles bèsties, aus o ocells, caces o volateries franques e liures per fer totes lurs voluntats en qualque

¶ [252] *noresmenys*] *omm*. D. ¶ [253] V. *Ítem, com segons… Vacat*] *omm*. N i D.
¶ [254] VI. *Ítem, com lo… Vacat*] *omm*. N i D.

g(u)isa se volrran, e que per rahó ne per occasió dels lochs en los quals alcuna de les damunt dites coses seran preses no sia demanada ni presa alcuna cosa en neguna manera, segons per lo dit fur, lo qual per vós, senyor, és estat jurat e appar. E lo vostre batle general, lo qual per semblant ha jurat servar lo dit fur, contra expressa tenor de aquell, novellament, per sa pròpria auctoritat e contra lo dit fur e privilegi, de feyt haja feyt o temptat lo contrari, parlant ab la reverència que·s merex, prenent e demanant de les fotges que·s prenen en l'Albufera, de XXX fotges una, ço que per lo dit fur expres-‖[76v]sament és vedat. Per ço, senyor, sia vostra mercè manar al dit batle, sots grans penes, que servant los dits fur e privilegi no prena alcuna cosa o dret alcú per caça de les dites fotges o altres ocells, ans deja[255] tornar e restituhir tot ço que rehebut n'aya, com açò torne en no poch dan dels habitadors de la dita ciutat e regne. Comú.

(Plau al senyor rey que sia servat lo fur e lo privilegi.
Vidit de Funes, vicecancellarius).

VIII. Ítem, senyor, com per privilegi algun foraster del dit regne de València que sia provehit del offici de la governació del dit regne o de la assessoria no puxa ni deja usar del dit offici tro a tant, ab bones e sufficients fermances, haja assegurat que ell de pla satisfarà a tots aquells qui d'ell se clamaran tots los dampnatges que los dits clamants, per colpa o mala administració del governador, official o lochtinent de aquells, hauran sostengut. Hoc encara, per fur, lo qual és expirat, qualsevol governador, encara que possehexca béns sehents en lo dit regne, és tengut de assegurar covinentment que, si alcú durant lo offici o aprés se clamarà d'ell, que respondrà e farà dret als clamants en la dita ciutat de València e pagarà la cosa jutgada.[256] E lo noble n'Arnau Guillem de Bellera, venint contra forma del dit privilegi, ans de donar les dites fermances e seguretats, usà e exercí lo offici de governació a aquell comanat per lo senyor rey en Martí, jatsia ne fos request, així de paraula com per scrit, que donàs la dita seguretat; e ço que pigor és, lo dit n'Arnau Guillem de Bellera, per satisfer al dit privilegi e altres privilegis e furs parlants de la dita seguretat, féu congrega(r) certs ciutadans e menestrals de la dita ciutat e féu fer certa procuració a aquells que fessen la dita fermanceria o seguretat, e lo dit n'Arnau Guillem de Bellera, en virtut de la dita procuració *et alia*, donà les dites fermances tro en quantitat de cent mília sous, de que·s són seguits ‖[77] molts pleyts e moltes qüestions en la dita ciutat e regne de València, les messions dels quals munten a grans sumes e quantitats, e los dits cent mília sous no basten a satisfer los dits dampnificats. Per ço, senyor, supliquen los dits braços que sia vostra mercè, per tolre los dits inconvenients e altres, provehir (perpetualment) que tot e qualsevol governador de regne de València e assessor e lochtinents lurs, així general com particulars, sien tenguts, ans que comencen administrar los dits officis, donar bones e sufficients fermances

¶ [255] N *manets*. ¶ [256] A *íntima*.

que pagaran e satisffaran, de pla en pla, a tot hom qui d'aquells se clamarà, així durant lur offici com aprés, tots dampnatges que aquells, per lur culpa o mala administració d'ells o de lurs officials o lochtinents, hauran donats o fets al clamant o clamants-se de aquells o staran a dret a aquells, ço és, lo dit governador, assessor e lochtinent general en la ciutat de València en poder del justícia civil de la dita ciutat, e lo lochtinent dellà lo riu de Xúquer e son assessor en poder del justícia major de la ciutat de Xàtiva, e lo lochtinent del riu d'Uxó enllà e son assessor en poder del justícia de la vila de Castelló de la Plana; e que les dites fermances sien tengudes[257] de pagar la cosa jutjada[258] e que la sentència (que) serà donada contra los dits governador o assessor o lochtinents lurs, (sens altre procés e instància, sia menada a execució en los béns de les dites fermances e de qualsevol de aquelles, pus no sien trobats béns complents als dits dampnatges dels dits governador, assessor o lochtinents lurs) dins regne de València. E si ans de donar les dites fermances, aquells o qualsevol d'ells, usaran dels dits officis, que aquells *ipso iure* sien haüds e sien privats dels dits officis e no·ls sia obehit, ans sien haüds per persones privades e los actes que aquells faran sien *ipso iure* nul·les. La qual fermança lo dit governador, lochtinent general e assessor sien tenguts donar en poder del batle, justícia civil e jurats de la ciutat de València a conexença de aquells, e, si no reebran complents e bones fermances, que los dits batle, justícia e jurats hi sien tenguts en lurs noms propris; e lo lochtinent del riu de Xúquer enllà ||[77v] en poder del batle, justícia e jurats de la ciutat de Xàtiva; e lo lochtinent del riu (d'Uxò) a·nsús en poder del batle, justícia e jurats de la vila de Castelló. E si dels dits lochtinents e assessors lur(s) no seran reebudes sufficients fermances que·ls dits batle, justícia e jurats de la ciutat de Xàtiva e de la vila de Castelló hi sien tenguts en lurs noms propris, ço és cascú per lo lochtinent e assessor del qual deuen reebre les dites fermances, e que los dits governador, assessor e lochtinents lurs que hui són, hagen a fer dret als clamants devant los dits justícies, segons dessús és dit. E en les dites coses, senyor, sia entesa e compresa la governació dellà Sexona, ço[259] és, lo portantveus de governador[260] de regne de València do la dita fermança de XM lliures, e lo assessor de aquell (de) IIM D lliures, e lo governador dellà Sexona de VM lliures, e los lochtinents de governado(r) dellà lo riu d'Uxó o dellà lo riu de Xúquer, cascun en quantitat de IIM D lliures. Comú.

(Plau al senyor rey servar los furs d'aquesta matèria parlants, provehint que cascun dels governadors del dit regne de València do fermança de cent mília sous l'assessor e cascú dels lochtinents generals o particulars d'aquells, ço és: deçà Sexona, de cinquanta mília sous, e dellà Sexona, de deu mília sous, e que les fermances sien tengudes de pagar la cosa jutgada, així que sens altre procés puxa ésser feta execució contra aquells.

Vidit de Funes, *vicecancellarius*).

¶ [257] A *fermances*. ¶ [258] A *intimada*. ¶ [259] A *e*. ¶ [260] A *governació*.

VIIII. Ítem, senyor, com per furs e privilegis e provisions reyals, aprés que les inhibicions són fetes, vós, senyor, ne vostre batle, no dejats donar licència de traure les dites coses inhibides del dit regne, e lo vostre batle general e son lochtinent, venint contra los dits privilegis e provisions reyals, ha donat licències de traure les dites coses inhibides e vedades a diverses persones, ço que fer no pot ne deu, per ço sia mercè de vós, senyor, provehir e manar al dit batle e lochtinent de aquell, qui ara són o per temps seran, que tals licències d'ací avant no do, sots certa e gran pena, e si lo contrari feya que als jurats de la dita ciutat de València sia lícit e permés de pendre les dites coses e vedar que aquelles no hisquen de la dita ciutat e son terme; e açò matex pusquen fer cascuns jurats en les dites ciutats e viles e lochs reals e en los altres lochs del dit regne los senyors de aquells. Comú. *Vacat*.[261] ||[78]

X. Ítem, senyor, com per vostres predecessors sien atorgades franquees a moltes universitats e habitadors del dit regne (que) no sien tenguts pagar peatge, portatge, mesuratge, pes, usatge, moxerifat, duana, ancoratge, travetatge, passatge e qualsevol altre dret que dir e nomenar se puxa, e per rahó de les dites franquees los havents aquelles sien stats (per) totstemps franchs de no pagar almodinatge e astoratge en l'almodí de la ciutat de València ni en altres almodins de les ciutats e viles reyals del dit regne, e ara, novellament, lo dit vostre batle general, contra forma dels dits privilegis e franquees e en gran dan dels habitadors del dit regne, fa pagar (als havents) les dites franquees lo (dit) que·s diu dret de almodinatge e aztoratge; per ço, sia mercè de vós, senyor, provehir e manar al dit batle e altres qualsevol officials del dit regne, que·l que·s diu dret de almodinatge e açtoratge, no leve ni exhigesca dels havents les dites franquees. E sia per vós, senyor, manat servar les dites franquees a to(t)s aquells qui les han, e si lo contrari farà que sia encorregut lo contrafaent en pena de IIM florins, pagadors de sos béns propris, la mitat a vós, senyor, e l'altra mitat a la part. Comú.

(Mana lo senyor rey que sia servat lo fur sobre lo dret del aztoratge; e quant és al dret d'almodinatge, plau al dit senyor que sien servades les franquees als qui les han aquelles, emperò e en la manera que són estades acostumades servar ans de sis anys proppassats.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XI. Ítem, jatsia segons fur e diverses privilegis e provisions reyals lo governador del dit regne e lochtinents de aquell no·s puxen ni dejen entrametre dels pleyts o feyts pertanyents als ordinaris de les ciutats, viles e lochs reyals del dit regne, sinó tant solament en hu de dos casos, ço és de appel·lació en certs casos per fur ordenats o de fadiga; emperò lo dit governador e lochtinents (d'aquell) s'esforcen fer tots jorns lo contrari en moltes maneres. Per tal, sia mercè de vós, senyor, provehir

¶ [261] VIIII. *Ítem, senyor… Vacat*] *omm*. N i D.

e, sots certa e gran pena, manar als dits governador o portantveus, lochtinents e assessor de aquells ||[78v] e cascun d'ells que de alcun pleyt o feyt pertanyent als ordinaris per alcuna via e manera, directa o indirecta, no·s entrameten, sinó solament en los dits casos de appel·lació e de fadiga causada e al·legada en aquells ordinaris. E noresmenys, (que) si lo contrari faran, que no haja valor ne alcun dels dits ordinaris sia tengut obtemperar a contraris manaments penals o altres del dit governador o portantveus o lochtinents, ne per no observar aquells encórrega alguna pena, ans acaben lur procés, e ladonchs, si justament no hauran procehit, ja y ha remey de appel·lacions, segons fur, e si cas de fadiga hi havia porà hi ésser per lo dit governador o portantveus o lochtinents, mijançant justícia, provehit. E que lo dit governador ni lochtinent no puxa assí evocar alcuna causa per fadiga, mas solament manar als ordinaris que reduesquen lo fet a justícia de ço que seran atrobats en fadiga, declarant lo cas de la dita fadiga ésser com lo justícia expressament denega fer justícia o tacitament dilatant aquella. Mas si·l justícia provehix en los feyts, he y procehix, que no puxa ésser dit atrobat en fadiga ne·n puxa ésser recorrregut, com sobre aytals enantaments hi sia ja provehit per fur, que la part que·s té per agreujada pot de(ma)nar correcció ans de sentència difinitiva e aprés de aquella pot interposar (appel·lació). Comú.

(Plau al senyor rey que sien servats los furs dels reys en Pere e en Johan sobre açò fets e altres furs e privilegis açò tocants, e si algun cas és mostrat que·l governador se sia entramés de ço que no li pertanga lo senyor rey ho farà reduhir a degut stat.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XII. Ítem, senyor, com cascun habitador del regne segons furs e privilegis puxa carregar e traure per mar pega, alquitrà, fusta e altres coses per portar dins vostra senyoria e alcuns batles locals reyals de les dites coses facen pagar certs drets als habitadors del dit regne, ço que és contra los dits furs e privilegis, sia per ço mercè de vós, senyor, de provehir que de les dites mercaderies e coses que seran carregades per portar dins vostra senyoria no sia pres alcun dret per alcun batle general o local reyals, e açò sots ||[79] certa e gran pena, e que restituesquen tot ço que hauran haüd contra forma dels dits furs e privilegis. Comú.

(Plau al senyor rey que sia servat lo fur sobre açò fet per lo rey en Martí, e si res contra forma del dit fur és stat exigit que sia restituït.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XIII. Ítem, com per special e exprés privilegi del molt alt senyor rey en Jacme, quatravi vostre, de bona memòria, la ciutat de València e tots e sengles ciutadans, vehins e habitadors de aquella e de son terme e contribució sien e ésser deguen franchs e immunes de tota leuda, peatge, portatge, mesuratge, pes, usatge, moxerifat, duana, ancoratge, travetatge, passatge e gabella, e tot altre vectigal o imposició, e costum noves e velles, statuhides e statuhidores que dir, nomenar

e cogitar-se puxen, exceptades solament e nomenada les gabelles de la sal del dit regne de València. E per semblant, la ciutat de Xàtiva e les viles reyals del dit regne e los ciutadans, vehins e habitadors de aquelles hajen franquea de la dita leuda e de molts altres drets contenguts en los privilegis de la dita franquea, atorgats per los gloriosos reys, de bona memòria, predecessors vostres, e jurats, donats e atorgats per vós, senyor, e semblants franquees han los de la Església e del braç militar e los batles, leuders e altres officials reyals, senyaladament de Tortosa, Cobliure e de aquelles partides de Rosselló e de Quedaqués, e los officials d'Albarrazí e de Terol e aldees de aquelles recusen observar als dits de la església e braç militar e als ciutadans, vehins e habitadors de les dites ciutats e viles les dites franquees e immunitats. Per tal, sia mercè de vós, senyor, atorgar executòria dels dits privilegis manant als batles, leuders e altres officials vostres, senyaladament de Tortosa, Cobliure e de Quedaqués e d'altres parts, així de Rosselló e d'Ampurdà com d'Aragó, que les dites franquees e libertats observen als de la Església e braç militar (e) a les dites ciutats de València, de Xàtiva e les viles reyals del dit regne, e als ciutadans e vehins e habita-‖[79v]dors del dit regne havent les dites franquees, sens alcuna difficultat, e que restituesquen tot ço que·n hauran levat contra forma dels dits privilegis. Comú.

(Lo senyor rey mana que sien servades les franqueses als prelats e altres del braç ecclesiàstich e a les universitats de lurs viles e lochs e singulars d'aquelles; e als nobles hòmens, cavallers e altres del braç militar e a les universitats e singulars d'aquells; e a les universitats reals e singulars d'aquelles e altres universitats del regne, aquelles emperò e en la manera que són acostumades servar ans de sis anys proppassats.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XIIII. Ítem, com lo senyor rey en Martí, predecessor vostre, en cort general del regne de València hagués constituhit e tornat lo mestre e orde de Muntesa en possessió del fur e al fur de València en los lochs de la tinença de Culla del maestrat de Muntesa, en la qual possessió era stat prejudicat per lo senyor rey don Johan, de bona memòria, segons que les dites coses e altres en lo acte de cort per lo dit senyor rey don Martí sobre açò fet són contengudes, a les quals se refiren, e lo qual acte de cort fon enaprés de(du)hit a execució; e depuys, senyor, se sia seguit que per occasió de unes enquestes que per manament del lochtinent general del dit mestre de Muntesa se feyen, així com per fur del regne de València era e és legut, contra alguns officials dels lochs de Benaçal e d'Atzaneta qui són de la dita tinença, o per altra ocasió, procehí de la cort del senyor rey, pare vostre, una letra per empatxar les dites enquestes prenent fundament en lo fur d'Aragó, per (lo) qual se aferma que són vedades fer enquestes segons en la dita reyal letra és contengut, e noresmenys foren, contra fur del dit regne de València e acte de cort damunt dits, interposades alcunes appel·lacions al dit senyor per les universitats e alguns

singulars dels dits lochs pretenents ésser-los legut appel·lar de lur senyor o officials seus al dit senyor per lo fur d'Aragó o per lurs poblacions, per occasió de les quals appel·lacions sortiren letres citatòries e inibitòries al mestre e orde e lochtinents e officials de aquells damunt dits e als jutges de les dites enquestes. E jassia devant lo dit senyor rey, pare vostre, e son consell per part dels dits maestre e orde fos soplicat e request que no·s entrametesen de les dites ||[80] appel·lacions, car fer lo contrari fora quant en lo (dit) senyor fos privat los dits mestre e orde de la possessió o quasi que havien del fur de València e de les appel·lacions, segons lo acte de cort del dit senyor rey en Martí damunt dit, protestant, noresmenys, de greuge,[262] contra fur e contra lo dit acte de cort segons que les dites coses són contengudes en diverses suplicacions davant lo dit senyor offertes per part dels dits mestre e orde. Emperò lo dit senyor no volgué foragitar de sa cort les dites appel·lacions ne per consegüent observar lo dit acte de cort, ans, ultra lo que dit és, donà audiència a la part del fisch e de les dites universitats en ço que al·leguen e dien que·l fur del rey n'Anfós qui comença: «Ordenam que tots los lochs *et cetera*»[263] no liga ne comprén les dites universitats ni singulars de aquelles ni prejudica als pactes contenguts en lurs poblacions, les quals coses, ab humil reverència de vós, senyor, parlant, redunden en gran greuge de fet del acte de cort, fur e furs, maestre e orde damunt dits.

Per què a la vostra molt gran excel·lència humilment sopliquen los dits braços que, servant los dits furs e acte de cort, (per acte de cort) foragitets e hajats per foragitades e repulses de vostra cort e audiència les dites appel·lacions ne sobre aquelles donets o façats dar alcuna audiència, e provehiscats e ordenets que no sia donada audiència al vostre fisch ne a les dites universitats ne a altra persona en la damunt dita al·legació e altra qualsevol per la qual volguessen dir o concloure que·l dit fur del rey n'Amfós no liga o comprén les dites universitats o singulars de aquelles o altres lochs e singulars de la dita tinença, e declarets que·l dit fur liga e comprén la dita tinença de Culla e lochs e universitats e singulars de aquella e de aquelles, com sien dins los límits del regne de València. Comú.

(Vist l'acte de cort mencionat en lo present capítol lo senyor rey mana aquell ésser observat segons sa sèrie e tenor, revocant e havent per revocades una letra del senyor rey don Ferrando, pare seu, de gloriosa memòria, dada en Leyda a vint-e-set dies de noembre en l'any de la Nativitat de nostre Senyor mil quatre-cents tretze, e una altra dada en Çaragoça a cinch dies de febrer en l'any de la Nativitat de nostre Senyor mil quatre-cents quatorze, e una altra dada en la propdita ciutat a vint dies d'abril del any dessús dit, e altres qualsevol inibicions, provisions e actes

¶ [262] A *creuge*. ¶ [263] «Ordonam que tots los lochs del regne de València qui no són nostres en los quals se serva vuy fur d'Aragó, los senyors dels quals han consentit e consenten als presents furs, sien de fur de València per tots temps; manants que encontinent hi sia mes e servat de fet lo dit fur de València». Germà Colón i Arcadi Garcia (eds.), *Furs de València*, llibre I, rúbrica X: *Dels establiment e dels manaments del príncep*, capítol IV, Barcelona, Editorial Barcino, 1974, vol. II, p. 90.

fets o manats en contrari, e redueix lo dit maestre e orde a les coses en lo dit acte de cort contengudes en aquell stat que era ans de les dites inhibicions e provisions, salvat a cascuna de les dites parts lo dret concernent la proprietat de les dites coses.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XV. Ítem, senyor, ultra los damunt dits greuges, ab la dita reverència parlant, ||[80v] lo dit senyor rey pare vostre agreujà contra (furs) del regne e en altra manera los dits mestre e orde de Muntesa assignant a la lur part que dins cert temps comparegués en la sua cort o audiència en la vila de Montblanch per enantar en les dites causes, car, si e en cas que al dit senyor pertangués conèxer de les dites coses debat o qüestió que lo fisch e universitats damunt dits pretenen haver contra los dits mestre e orde sobre les appel·lacions, emperò, ab la dita reverència parlant, la dita assignació fora contra molts furs del regne per los quals és vedat que·ls habitadors de aquell sien trets per pledejar fora lo dit regne, sinó en certs cases, entre los quals aquest no és comprés. Per què a la vostra molt gran[264] excel·lència sopliquen los dits braços que, servant los dits furs per acte de cort, revoquets la dita assignació e declarets aquella no poder ésser feyta e provehir[265] que semblant greuge en lo sdevenidor no sia feyt. Comú.

(Lo senyor [rey] mana servar los furs e privilegis parlants de la matèria contenguda en lo dit greuge e per ço revoca l'assignació en lo dit greuge contenguda.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XVI. Ítem, senyor, no contrastant que per acte de cort del senyor rey don Martí fos provehit que·ls jurats de la vila d'Onda no juren en poder de alcun official del senyor rey per rahó de lur offici de juraderia, com hajen a jurar en poder del mestre o de sos officials, emperò lo lochtinent de batle vostre de la dita vila, contra la dita provisió e acte de cort, ha forçat a jurar en son poder als jurats de la dita vila per lur offici de juraderia. Ítem, senyor, no obstant que per provisió e declaració reyals e per acte de cort del senyor rey en Martí *et alia* per justícia vós, senyor, no puxats haver en la dita vila mustaçaf, lo vostre lochtinent de batle, feta primerament per lo consell del vostre justícia nominació de certes persones al dit offici, fa elecció de pretés mustaçaf e·l fa jurar en son poder ||[81] per lo dit pretés offici. Per què, molt excel·lent senyor, a la vostra molt gran senyoria humilment sopliquen los dits braços que per vostra mercè, per acte de cort, revoquets los dits greuges e proveescats que semblants ni altres no sien fets en l'esdevenidor e que·l dit orde romanga en tranquilitat e repòs e quiti de greuges e vexacions en e sobre sos drets e justícia en los dits castell, vila e términs d'Onda. Comú.

(Lo senyor rey vists dos capítols de greuges sobre les coses contengudes en lo present capítol, donats en les corts per lo rey en Martí als habitadors del regne

¶ [264] N i D *alta*. ¶ [265] N i D *proveïscats*.

de València celebrades, mana ésser servades a la letra les provisions fetes als dits capítols e revoca les coses en contrari atentades.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XVII. Ítem, senyor, no obstant que per fur del rey n'Amfós tota la jurisdicció e disposició de cent açots, (e de cent) enjús, en los moros dels lochs on los senyors de aquells no han mer imperi, del dit fur pertanga als dits senyors (e per consegüent vinga en facultat dels dits senyors) de remetre los dits açots o composar per aquells ab lo condempnat, lo vostre batle general, quant en ell és, empatxa e contrasta als prelats e persones eclesiàstiques, barons, nobles, cavallers e hòmens de paratge, ciutadans e hòmens de viles reyals havents la dita jurisdicció en fer la dita remissió o composició en los dits moros, pretenent que no u poden fer, esforçant-se e volent que·ls dits açots sien executats. Per què, a la vostra molt gran excel·lència, humilment soppliquen los dits braços que per sa mercè, per acte de cort, revoque los dits empatxs fets per lo dit batle sobre les dites coses e proveescha que en l'esdevenidor no faça semblant. Comú.

(Plau al senyor rey que sien servats los furs e costum toquants la matèria del present capítol e que no y sia derogat per actes alguns fets de sis anys ençà.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XVIII. Ítem, senyor, com lo dit batle general haja ordenat e manat novellament que moro alcú, de qualsevol part o loch sia, no gos o presumesca dins la ciutat de València beure vi sinó en e dins la taverna de la moreria, sots pena de vint açots, e açò s'esforce fer, tenir e servar rigorosament en dan e prejuhí dels dits moros e dels senyors de ‖[81v] aquells e contra costum antiquada e bona rahó, e de fet haja executada la dita pena en les persones de dos moros del loch de Pedralba, qui és del noble mossèn Pere Sànxiz de Calatayú, per ço sopliquen los dits braços que, revocades e anul·lades e a rahó reduhides les dites coses, sia manat e inhibit al dit batle que d'aquí avant no·s entrameta de aquelles e que satisfaça la injúria al dit noble. Comú.

(Plau al senyor rey.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XVIIII. Ítem, senyor, com los moros dels barons, cavallers e senyors dels lochs del regne de València no havents franquea, per costum antiga praticada (de) tant de temps a·nçà que memòria de hòmens no és en contrari, portants a vendre xeretes o cordes primes o trenelles[266] d'espart dins la ciutat de València, no sien tenguts ne hajen acostumat pagar per la venda de les dites coses al alfondeguer sinó mealla per centenar, e de poch temps ençà lo dit batle general, parlant ab la honor que·s pertany, contra rahó e justícia, infringint la dita costum antiga, compel·lisca e

¶ [266] A *tronyelles*, C *trenyelles*.

compel·lir faça los dits moros e extorque haver de aquelles quatre diners per centenar, los quals se pren lo dit alfondeguer, la qual cosa és molt prejudicial als dits moros e als senyors de aquells. Per tal sopliquen los dits braços que sia manat al dit batle e alfondeguer que cessen d'ací avant demanar e exhigir los dits quatre diners, e que aquells o altres no attenten o presumesquen haver, pendre e exhigir dels dits moros sinó mealla per centenar, segons dessús és declarat, e que mane restituhir ço que n'és stat pres. Comú.

(Plau al senyor rey que·s paguen e·s leven los drets acostumats ans d'ara sis anys e no més avant e així u manarà per ses provisions ésser observat, e si res és fet en contrari que·n sia haüda informació, e comana a mossèn Domingo Mascó e micer Francesch Blanch que, appellats e oÿts lo batle general e aquells de qui (sia)[267] interès, sobre les dites coses, facen spatchada justícia.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XX. Ítem, senyor, com segons fur e enteniment de aquell, quant ||[82] se'n va lo moro de alcun loch sens comptar ab son senyor, aquell li pot pendre tots sos béns mobles que li trobe en son terme, e los seents són e romanen en domini e senyoria del dit senyor del loch, e lo lochtinent de governador de Xàtiva ha feyts alcuns enantaments e procehiments contra lo dit fur e enteniment de aquell, lo que no pot fer. Per què, senyor, soppliquen los dits braços que sia de vostra mercè provehir que lo dit lochtinent ne altre official no faça contra lo dit fur e enteniment de aquell dessús dit, e si lo contrari se fahie sia nul·le e, ultra açò, encórrega en pena de cent morabatins, applicadora la meytat a la part de qui serà interès e l'altra meytat al vostre fisch. Comú.

(Plau al senyor rey que sie servat lo fur e l'enteniment d'aquell contengut en lo present greuge.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XXI. Ítem, senyor, lo dit batle ha fet fer crida que tot hom que haja o pretena haver títol alcú dins lurs viles, castells, lochs, alqueries o heretats del morabatí, que aquell títol o títols haguessen mostrats al dit batle dins cert temps, en altra manera los certificava que ell faria scriure e collir lo dit morabatí generalment per tot lo regne, les quals coses són contra fur, com alcú no sia tengut mostrar títol de les sues possessions, e contra altres privilegis e libertats del braç militar e altres. Sopliquen per tal los dits braços que sia mercè de vós, senyor, revocar e haver per revocada e nul·la la dita crida, e, si scripcions, penyores e empares són fetes, aquelles manets tornar e les empares cancel·lar, enaxí que tot sia tornat al primer stament, e provehir que d'ací avant semblants ||[82v] crides no·s facen. Comú.

¶ [267] *omm*. D.

(Plau al senyor rey que sia revocada e revoca la dita crida e que sia servat ço que és en los furs ordenat.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XXII. Ítem, senyor, com lo dit batle e lochtinent de governador tinguen alguatzirs en les lurs corts contra costum[268] antiga, los quals alguatzirs fan moltes extorsions e injúries als habitadors del dit regne, soppliquen per ço los dits braços que sia mercè de vós, senyor, ma(na)r als dits batle e lochtinent de governador que no tinguen en los dits officis los dits alguatzirs. E axí mateix, com lo alguatzir del governador[269] no haja acostumat portar bastó sinó de poch temps ençà, sia vostra mercè manar al dit alguatzir del governador que d'ací avant no porte lo dit bastó e que no faça presó alcuna sinó per manament del governador o de son lochtinent. Comú.

(Proveeix lo senyor rey que·l governador puxa tenir tan solament un alguazir qui servesca a aquell e a sos lochtinents e surrogats, lo qual alguazir no puxa pendre algú sens exprés manament del dit governador o lochtinents o surrogats o en cas de crim fragant o bandejats, e vol lo dit senyor que·ls dits lochtinents o surrogats no puxen tenir altre alguazir. Encara proveeix e mana que·l batle general ne lochtinent d'aquell ne alguns batles particulars no tinguen alguazir algú.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XXIII. Ítem, senyor, com lo noble don Pero Ladró, vezcompte de Vilanova, en temps passat hagués comprat del egregi don Pedro, fill del compte d'Ampúries o tudor o actor de aquell dit don Pedro, la vall de Xelva, per cert preu, del qual preu hac forçadament per manaments e altres cohercions a deposar en poder de la cort de la governació de regne de València deu mília CC florins d'or d'Aragó per fer pagar al dit don Pedro, segons appar per actes de la dita cort feyts a XVIII dies del mes de maig del any de la Nativitat de nostre Senyor mil CCC LXXX sis, lo qual depòsit lo senyor rey en Pere, besavi vostre, féu haver devés si e rehebé per en Guabriel Çapila, de la sua tresoreria, e de manament feyt al dit governador ab letra del dit senyor dada en Barcelona a XII dies del mes ||[83] de abril del dit any. Emperò, senyor, com lo dit depòsit lo governador que ladonchs era no·l volgués donar sens fermança de tornador, per ço lo dit senyor manà a·n Pere Marrades, ladonchs batle general de regne de València, que ell, dit en Pere, com a batle general e obligant-hi tots los béns de la batlia general per lo dit senyor, fes fermança de tornador al dit depòsit, lo qual huy encara no és restituhit ne tornat a la dita cort ne a la comptessa d'Ampúries, qui·s diu[270] hereva del dit don Pedro, ne altres, en gran greuge e dampnatge, no solament dels dessús dits, mas encara del veçcompte en lo qual cau e pot recaure gran interès per moltes vexacions que li són fetes e li·s

¶ [268] A *cascun*. ¶ [269] *que no tinguen… governador*] *omm*. D. ¶ [270] *diu*] *omm*. D.

poden fer per rahó del dit preu, lo qual no és pagat al dit don Pedro ne als dessús dits, ans per rahó dels dits deu mília CC florins al dit vezcompte ha convengut sostenir diverses pleyts. Per ço los dits braços e lo vezcompte soppliquen vostra excel·lència que, reparant e reformant lo dit greuge, vullats tornar lo dit depòsit en la dita cort de la governació, per ço que de aquell sia feta paga a aquell o a aquells a qui·s pertanga en tal manera que·l dit vezcompte sia delliurat de tota obligació e restitució del dit preu. Comú.

(Proveeix lo senyor rey que del do fahedor al dit senyor per la cort sien pagats tres mília florins als havents causa del reverent don Enyego de Vallterra, *quondam* arquebisbe de Tarragona, del plet que aquell menava contra lo dit mossèn Pero Ladró, vezcomte de Vilanova, enaxí que·l dit vezcomte e sos béns e senyaladament la vall de Xelva romanguen absolts e quitis de tota acció que lo dit *quondam* arquebisbe e los havents causa d'aquell haguessen contra lo dit vezcomte e béns seus. E sobre la resta del dit depòsit lo senyor rey, oÿt lo procurador fiscal e lo dit vezcomte e los havents causa del dit *quondam* arquebisbe, farà justícia. E protesta lo dit senyor que per aquesta solució no sia fet prejuhí a aquell en les deffensions que li pertanyen, com per açò no entena a provar lo dit deute en alguna manera, sinó en tant com tengut hi fos de justícia, emperò, no contrastant la present salvetat, vol que los dits tres mília florins sien pagats realment e de fet.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XXIIII. Ítem, senyor, com los governador e batle general de regne de València en lo començament de lur ofici, e ultra lo jurament general que deuen[271] e són tenguts fer e fan de servar furs e privilegis, sien tenguts e dejen jurar certs furs e privilegis en special, e com los dits governador e batle que huy són, jassia requests, no hajen volgut jurar en special los dits furs e privilegis segons deuen fer per lur continència e tenor, e senyaladament lo privilegi de la concessió de la jurisdicció e contribució de la vila de Murvedre feta a la ciutat de València ‖[83v] per lo senyor rey en Pere, de memòria molt digna, besavi vostre. Per ço sopliquen los dits tres[272] braços sia vostra mercè manar als dits governador e batle que juren los dits furs e privilegis que ultra lo dit jurament general requeren special jurament, e senyaladament lo dit privilegi de Murvedre. Comú.

(Plau al senyor rey.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XXV. Ítem, senyor, com vós, en loch del senyor rey don Ferrando, pare vostre, de gloriosa memòria, en l'any mil CCCC XV, a XX dies del mes d'agost, tinguessets la cort general del dit regne de València, e contra forma no acostumada vós, senyor, féyets continuació de la dita cort de ora en ora, faent star los de la dita

¶ [271] A *donen*. ¶ [272] A *dos*.

cort de nit sens que no·ls permetrets partir-se de la dita cort en tant que aquí stigueren tota la nit tro a l'endemà, la qual cosa, parlant ab humil e subjecta reverència de vostra senyoria, era més vexació e oppressió que no tractament de cort. Per ço, senyor, soppliquen los dits[273] braços de la dita cort que sia vostra mercè provehir que semblants coses d'ací avant no sien fetes e que si de fet eren fetes (que tots los actes) que se'n seguiren, sien e romanguen de si nul·les. *Vacat*.[274]

XXVI. Ítem, senyor, com a XX dies del mes d'agost any mil CCCC XV en la nit, per los del braç eclesiàstich e del braç militar e per alcunes universitats reyals fos feta proferta a vós, senyor, en nom del senyor rey pare vostre, de XXM florins, sots certes condicions e maneres, en la qual proferta no consentí la ciutat de València ne les (viles) de Oriola, Castelló e de Alacant, e vós, senyor, no contrastant que les dites ciutat e viles no consentisen en la dita proferta, e no purificades les condicions en la dita proferta aposades, declaràs que la dita proferta valia e ligava tots los del ||[84] dit regne, ço que, parlant ab humil e subjecta reverència de vostra senyoria, (no) podíets ne devíets fer, senyaladament per tres rahons, la primera per ço car la major part de la dita cort, ço és la major part de cascun braç, no consentí en la dita proferta car la ciutat de València e les dites viles de Oriola, Castelló e Alacant són e eren la major part del braç real, per ço justament no·s podia declarar que la dita proferta valgués; la segona per ço car la dita proferta era acte voluntari, e en actes voluntaris la major part no liga la menor, ans contradient-hi la menor no pot ésser donada alcuna cosa de aquella universitat; la terça per ço car, ans que vós, senyor, féssets la dita declaració, los dels dits braços eclesiàstich e militar, vehents que vós, senyor, no servàvets les condicions e coses ab (què) la dita proferta fon feta, revocaren la dita proferta e dixeren que no volien que aquella hagués loch si donchs tota la cort no y consentia. Per què, senyor, los dits tres[275] braços supliquen la vostra senyoria sia sa mercè provehir e declarar que la dita proferta e la declaració per vós feta foren nul·les e en quant de fet procehiren sia vostra mercè revocar, anul·lar e haver per no fetes aquelles.

XXVII. Ítem, senyor, com per (acte de cort feyt per) lo senyor rey en Martí en les corts celebrades per aquell e finides en la ciutat de València en l'any mil CCCC III, sia ordenat que les peccúnies del General qui·s leva en regne de València fossen distribuhides e convertides en certs usos per los diputats del General del dit regne, enaxí que vós, senyor, ni vostre primogènit ni governador ne altre official, per gran poder que hagués, no·s pogués entrametre dels feyts del dit General, (e) lo vostre governador o lochtinent seu, de feyt e contra justícia, parlant ab humil e subjecta reverència ||[84v] de vostra senyoria, han feta execució[276] en los

¶ [273] A *dos*. ¶ [274] XXV. *Ítem, senyor… Vacat*] *omm*. N i D.
¶ [275] A *dos*. ¶ [276] A *excucució*.

béns del dit General e han exhigits e haüts aquells dits XXM florins contra tot orde de dret e de justícia, no contrastant moltes appel·lacions e contradiccions davant aquells proposades. Per ço senyor, sia vostra mercè de provehir e declarar los dits actes ésser nul·les e fer tornar al dit General los dits XXM florins.

XXVIII. Ítem, senyor, com per lo senyor rey don Ferrando, de gloriosa memòria, pare vostre, a les dites appel·lacions fos assignat en jutge micer Jacme Garcia, licenciat en leys, e per lo dit senyor, contra forma de diverses furs de regne de València, sia stat manat al dit jutge que en lo dit feyt no pronunciàs, per ço, senyor, tornant lo dit greuge a loch, sia vostra mercè declarar lo dit manament ésser nul·le e provehir que d'ací avant tals manaments no sien fets, e, en cas que de feyt fossen feyts, que lo jutge a qui seran fets no sia tengut servar aquells encara que sien simples o penals o fets ab altres cominacions o abdicaments de poder.

(Al tres capítols *proxime* precedents respon lo senyor rey que, vist l'empra-ment per ell, lavors primogènit, en nom del senyor rey, son pare, fet a la cort; e vistes les respostes primeres fetes per los tres braços, en special la que fon feta per la ciutat de València e les viles d'Oriola, Castelló, Alacant e Vila-real, que són la major part en nombre de fochs de les ciutats e viles reyals, contenent en sustància que fahien l'oferta sobredita al dit senyor, lavors primogènit, en nom del senyor rey, ab concòrdia de la cort e ab que provehís lo greuge de Morvedre, segons entre lo dit senyor e la dita cort ere stat concordat; e vistes les altres respostes fetes en scrit per los dits braços; e vista la acceptació e declaració per lo dit senyor, lavors primogènit, en nom del dit senyor rey, son pare, feta, declara aquells dits actes no haver eficàcia alguna e revoca e ha per revocats aquells, e noresmenys anul·la, cassa e revoca totes execucions, processes e enantaments per occasió o causa d'aquelles fetes e totes letres e provisions per lo dit senyor rey son pare fetes o trameses per la dita rahó. E mana los dits vint mília florins ésser restituïts al dit General, volent que per los dits actes e declaració e altres coses damunt dites no sie fet prejuhí alcú al dit senyor ni a la dita cort ne alguns braços o singulars d'aquells en l'esdevenidor, mas que·l dit senyor e la dita cort e braços e singulars d'aquells romanguen en aquell dret que eren ans dels dits actes e declaració les sobredites revocació e anul·lació romanins en sa força e valor.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XXIX. Ítem, senyor, com segons furs e privilegis de regne de València totes les causes civils e criminals de qualsevol ciutats, viles e lochs reals del dit regne e términs lurs deuen ésser determenades per los justícies de les dites ciutats, viles e lochs per cascuns dins lur jurisdicció, enaxí que aquelles han ésser determenades per los dits justícies e no per altres, e lo governador general de tots vostres regnes e terres e lo portantveus de aquell en lo dit regne e lochtinents lurs e alcun altre lochtinent de vós, senyor, no·s poden ni deuen entrametre de les dites causes sinó en fadiga ||[85] atrobada en los ordinaris o per via de appel·lació en certs

casos; e lo molt alt senyor don Johan, frare vostre, governador general en tots vostres regnes e terres, e son vicecanceller, faent contra los dits furs e privilegis e sana pensa de aquells, se han[277] evocades moltes causes principals pertanyents als dits justícies per sola e simpla querela e han[278] procehit inhibint als dits justícies[279] e determenant los dits fets, e com, senyor, evocació de les dites causes se pertanga en les ciutats e viles reals solament a vós, senyor, e vostre primogènit lo qual deja regnar. Per ço, senyor, soppliquen sia vostra mercè declarar que alcun lochtinent vostre o los dits governador general e son vicecanceller e portantveus de aquell e lochtinents lurs no poder-se evocar les dites causes dels dits ordinaris ne poder inhibir a aquells sinó en cas de fadiga e appel·lació[280] en los casos per fur ordenats; e la evocació de les dites causes en les dites ciutats e viles reyals no poder ésser feta sinó per vós, senyor, o per vostre primogènit qui deja regnar stant vós o ell dins lo dit regne de València, segons forma de furs e privilegis.

(Lo senyor rey, vist lo dit greuge e les coses en aquell demanades e suplicades tant com toca les evocacions de les causes pertanyents a la conexença dels justícies e altres ordinaris de les dites ciutats e viles reyals fetes per lo dit infant don Johan, frare seu, governador general de tots los regnes e terres del dit senyor, e vists los poders per lo dit senyor rey al dit infant don Johan, governador general, donats e atribuïts, e vistes totes e qualsevol coses al·legades, així per part del senyor rey com per los dits braços, consistents així en furs e privilegis com en justícia e bona rahó, e considerades totes altres coses sobre açò consideradores, declara lo dit infant don Johan, governador general, per rahó del dit offici de governació general o per qualsevol poder o poders per lo dit senyor rey a aquell atribuïts o donats, o·l vicecanceller del dit infant e governador general e altre qualsevol governador general qui no sia primogènit del dit senyor o de sos successors lo qual primogènit deja regnar, no poder ni deure evocar les dites causes. E sobre les altres coses en lo dit greuge contengudes, com no sia mostrat que res en feyt se'n sia seguit, diu lo senyor rey que (a present no y fa altra provisió, sinó que vol e li plau que)[281] sobre les dites coses sien servats los furs e privilegis d'aquelles parlants e/o per aquelles faents al dit regne e braços e singulars d'aquell atorgats.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XXX. Ítem, senyor, com per furs e actes de cort sia ordenat que·ls officis de batlies, alcaydies, lochtinències dels dits officis de les governacions e altres qualsevol officis de regne de València, exceptats tant solament de officis de governador del dit regne e batle general de la ciutat e regne de València, no puxen ésser donats, atorgats o comanats perpetualment o a vida o a temps o a beneplàcit a algunes persones, sinó als nadius o habitadors e heretats sens frau dins lo dit regne; e

¶ [277] N *hajen*. ¶ [278] N *hajen*. ¶ [279] *per sola e simpla… justícies*] *omm*. D.
¶ [280] *en cas de fadiga e appel·lació*] *omm*. N. ¶ [281] *a present no… que*] *omm*. D.

com per lo senyor rey don Ferrando, de bona memòria, e per vós, senyor, contra tenor dels dits furs, sia stada donada l'alcaydia de la vila d'Oriola a mossèn Antich Almugàver, lo qual no és nadiu ne habitador ne heretat en lo dit regne. Per ço soppliquen los dits braços sia mercè de vós, senyor, anul·lar la dita concessió feta ‖[85v] al dit mossèn Antich e donar aquella a algú nadiu o habitador del dit regne, car jatsia alguns diguen que la alcaydia del castell de Oriola seria unida a la governació (dellà Sexona) e que la governació axí com a major se atrauria la dita alcaydia, emperò açò no procehex, per ço car los dits officis són separats ne han ma(jo)ritat la hun a l'altre ne connexió ne unió per privilegi ne en altra manera, e al·legar les dites coses seria al·legar e destrohir[282] totalment lo dit fur, car ab aquesta manera tots los officis del dit regne se porien tirar los governadors, e vós, senyor, segons sot(s) obligat ab sagrament, lo dit fur, en tot cas, devets servar.

(Plau al senyor rey que sia servat lo dit fur e revoca la dita concessió de la dita alcaydia feta al dit mossèn Antich, e mana al batle general dellà Sexona que d'ací avant no pague algun salari per la dita alcaydia al dit mossèn Antich.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XXXI. Ítem, senyor, com los scrivans de la cort de la governació e dels justícies de la ciutat de València facen pagar a les gents contra costum e extorquint de aquelles indebitament dos diners per portar cascun procés a acordar a casa del assessor e altres dos diners per tornar (aquell) de casa del dit assessor acordat a la cort; e açò, senyor, no degen fer, com sia càrrech dels dits scrivans. Per ço soppliquen los dits braços que sia vostra mercè manar als dits scrivans que les dites coses no facen, ans porten e tornen los dits procesos de la cort a casa dels dits assessors e de casa de aquells a la dita cort franchs sens alcun salari, e si lo contrari feyen que cascuna vegada que contrafaran sien encorreguts en pena de X[283] morabatins, pagadors la terça part a vós, senyor, e l'altra terça al acusador e l'altra terça part al comú de la dita ciutat, e que d'açò puxa ésser feta inquisició a instància del procurador fiscal de vós, senyor.

(Plau al senyor rey.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XXXII. Ítem, com per lo molt alt senyor rey en Martí, de loable memòria, fos stada feta venda a la senyora reyna ‖[86] dona Maria, muller d'aquell, ans que pervenguessen a dignitat reyal, de la serra d'Esllida e de la vall d'Uxó, dels quals lochs la dita senyora reyna per si e per sos procuradors entrà en real e pacífica possessió e reebé lo sagrament de feeltat dels habitadors de les dites serra e vall e los homenatges[284] dels alcayts dels castells de aquelles, la qual dita senyora reyna en son derrer testament féu hereu universal seu lo senyor rey en Martí, rey de Scicília e

¶ [282] C *glosar e descriure*. ¶ [283] C *vint*. ¶ [284] A *hòmens*.

primogènit d'Aragó. E lo dit rey de Scicília en son derrer testament ha lexats tots los béns de la herència de la dita senyora reyna al egregi don Fadrich, compte de Luna, e aprés mossèn Johan de Sentfeliu, axí com a procurador del tudor de don Fadrich, per alcun temps regí e administrà los dits lochs, e aprés mort del dit senyor rey en Martí, mossèn Arnau Guillem de Bellera, governador de regne de València, e en Jacme Dezpont, dient-se regent la batlia general del dit regne, ab exquisides e no lícites maneres, parlant ab humil e subjecta reverència de vostra senyoria, despullant e privant lo dit don Fadrich de la possessió de les dites serra e vall e lochs de aquelles, no permeteren que·l dit don Frederich ne los dits tudor e procurador d'aquell regissen les dites serra e vall. E axí matex lo senyor rey en Ferrando, de gloriosa memòria, pare vostre, e vós, senyor, e micer Johan Mercader, batle general del dit regne, tenint despullat lo dit don Frederich de les dites serra e vall e lochs d'aquelles, no havets volgut restituhir les dites serra e vall e lochs d'aquelles al dit don Frederich, jassia ells e vós, senyor, diverses vegades ne siats stats sopplicats. E com, senyor, segons furs, privilegis e disposició de rahó natural scrita les dites serra e vall e lochs d'aquelles degen ésser restituhides al dit don Fredrich, per ço soppliquen sia vostra mercè restituhir les dites serra e vall e lochs d'aquelles al dit don Frederich. *Vacat*.[285] ||[86v]

XXXIII. Ítem, senyor, com per lo molt alt senyor rey don Ferrando, de gloriosa memòria, pare vostre, fossen trameses letres a alcuns comissaris que fessen publicar per la ciutat de València la substracció per lo dit senyor feta del sant pare Benet XIII, e contra les dites crides, per conservació de lur dret, foren fets alcuns protests per lo bisbe e capítol de la Seu de València, per lo síndich del braç militar e per lo síndich de la dita ciutat, e los vostres governador e batle general e los dits comissaris fere(n) aplegar en lo dit capítol de la Seu de València lo dit bisbe e canonges de la dita Seu de València, e lo braç militar en la confraria de Sant Jacme; e los jurats e pròmens de la dita ciutat en la sala de la dita ciutat, e aquí, ab menaces de presons e ab manaments penals, no lexant (exir) los dessús dits dels lochs on eren ajustats, costrengueren aquells que renu(n)ciassen als dits protests. E com, senyor, les dites coses sien contra furs e privilegis e dret e justícia e bones costumes del dit regne, per los quals és lícit a cascú protestar de lur dret, encara davant vostra senyoria, ab humil supplicació. Per ço, senyor, suppliquen sia vostra mercè declarar los dits governador, batle e comissaris no haver pogudes fer les dites compulsions e les renunciacions dels dits protests ésser nul·les axí com aquelles que són fetes per força, e provehir que d'ací avant semblants coses no sie(n) fetes ne assajades fer per los dits governador, batle o altres comissaris, ans permeten protestar (a) cascú de lur dret.[286]

¶ [285] XXXII *Ítem, com… Vacat*] *omm*. N i D.
¶ [286] XXXIII. *Ítem, senyor… dret*] *omm*. N i D.

XXXIIII. Ítem, senyor, com lo senyor rey en Martí, de bona memòria, novellament hagués creat e construhit lo offici del guardianatge del carbó en lo mercat de (la ciutat de) València, e aquell hagués stablit ab los drets de aquell offici a·n Miquel Burguera, ciutadà de la dita ciutat, e als seus perpetualment per dret imphiteòtich, ||[87] a certa pensió al dit senyor e als successors seus per cascun any donadora per lo dit en Miquel e per los seus successors; e en lo qual dit offici e dret de aquell lo dit en Miquel lonch temps ha (e) és stat en possessió plenera, segons que del dit stabliment consta per concessió real de mà pròpria del dit senyor signada e ab son sagell en pendent sagellada, donada en Barcelona a XVIIII[287] dies del mes de juny del any de la Nativitat de nostre Senyor mil CCCC V. Emperò, senyor, micer Johan Mercader, batle general, segons se diu de manament vostre, parlant totstemps ab aquella humil e subjecta reverència que pot de vostra alta senyoria, sens alcuna justa causa, mas contra justícia, ha fet novell stabliment e donat per dret imphiteotich lo dit offici a·n Garcia Muntanyès, de la vostra munteria, segons se mostra per carta pública feta en Tortosa a XV de febrer del any M CCCC XVII en poder d'en Guillem Mir, notari de casa del dit batle, en gran dampnatge e prejuhí del dit en Miquel e del dit seu stabliment, del qual segons és dit era en possessió lonch temps havia, en virtut del qual segon stabliment ha privat lo dit en Miquel de la possessió del dit offici e ha donada aquella al dit en Garcia, tolent aquella al dit en Miquel sens juhí e sens sentència alcuna precedent, axí matex contra furs, privilegis e libertats de la ciutat e regne de València. Per ço, senyor, los dits braços soppliquen que, reparant lo dit greuge, sia vostra mercè cassar e revocar e cas e nul·le declarar lo dit segon stabliment fet al dit en Garcia Muntanyès e restituhir aquell dit en Miquel en sa possessió.

(Lo present negoci és comés per lo senyor rey a micer Guillem Çahera e vol lo dit senyor que y proceexca per justícia.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XXXV. Ítem, senyor, com lo vostre prothonotari s'enporta los procesos de les corts que vós tenits en regne de València, en Chatalunya e en altres parts, e encara los scrivans de manament e altres scrivans ||[87v] de la vostra cort los procesos que fan no lexen los registres en los lochs que·s fan tals procesos, les quals coses són contra furs e redunda en gran dan de la cosa pública del dit regne e dels habitadors de aquell, per ço sopliquen sia mercè de vós, senyor, provehir e manar al dit prothonotari, secretaris e scrivans de manament, que tots los procesos de la cort e qualsevol altres actes fets en l'audiència vostra e devant jutges toquants lo regne de València o los habitadors de aquell lexen los registres en lo archiu vostre, lo qual tenits en la dita ciutat, e que de les provisions, letres, actes o cartes axí de justícia com de gràcia o altres qualsevol tocants fets del dit regne o dels habitadors de aquell

¶ [287] C *XX*.

sien feyt[s] registres e libres expresos, en los quals les dites coses sien scrites e registrades, los quals registres e libres, feyta differència de feyts a feyts, segons és acostumat, sien intitulats registres de regne de València enaxí com és dit *Comune primum Valencie*, *Gratiarum primum Valencie* e axí dels altres, axí en feyt com en nombre dels dits registres; e que, advenint lo cas que los dits registres dejen ésser posats en arxiu, aquells sien meses e conservats perpetualment en lo dit archiu del vostre Real de València e que nengun temps no sie[n] de aquí treyts, en manera que axí vós, senyor, com vostres officials com enca[ra] los habitadors del dit regne pus fàcilment puguen haver ço que hauran mester de les dites coses e actes. *Vacat*.[288]

XXXVI. Ítem, com per fur e acte de cort per lo senyor rey en Martí, de digna recordació, oncle vostre, sia statuhit e ordenat que offici alcú de la ciutat e regne de València, exceptat de governació e batlia general, no sia o puxa ésser donat ne a aquell posada persona alcuna strangera del dit regne; e com per vós, senyor, mogut per una ordenació feta per l'alt rey de Castella, sia stat donat l'offici del consolat de la ciu-‖[88]tat e regne de València a·n Francisco Martínez de Angulo, natural de regne de Castella, ço que és contra los dits furs, (privilegis)[289] e acte de cort e altres furs e privilegis del dit regne e és cosa inusitada e insòlita, parlant ab humil reverència de vós, senyor, suppliquen per ço los dits braços a vós, senyor, sia mercè vostra revocar e haver per no feta la dita consesió del dit offici e (declarar) aquella no ésser stada poguda fer, e provehir que semblants concessions d'aquí avant no sien fetes e si de feyt eren[290] feytes que romanguen e sien (de si) nul·les e sens alcuna efficàcia e valor.

(Lo senyor rey anul·la e revoca la dita concessió del dit offici com sia feta contra furs del regne de València.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XXXVII. Ítem, senyor, com al dit Francisco Martínez d'Angulo per lo dit senyor rey don Ferrando, pare vostre, sia (estada)[291] feta concessió que aquell puxa erigir e tenir hun hostal dins la dita ciutat de València o en lo grau de la mar d'aquella, en lo qual posen e sien tenguts posar castellans, a e per refecció e construció del qual hostal e sustentació del dit ostaler li atorgà que fos exhigit cert dret dels vexells e fustes de mar de castellans venints a la dita ciutat, segons que·s mostra per la dita provisió, la qual, senyor molt excel·lent, és contra expressa disposició de fur possat sots rúbrica *De leuda e hostalatge*,[292] per lo qual és dispost que cascun strany o privat de qualsevol condició o stament sia, pot posar en aquell hostal e allí on volrrà e li plaurà, majorment car fer tal concessió sia, ab vostra humil reverència parlant, agabellar ostal e permetre ajust de gent stranya, (ço que) és cosa perillosa. Per ço los

¶ [288] XXXV. *Ítem, senyor... Vacat*] *omm*. N i D. ¶ [289] *privilegis*] *omm*. N i D. ¶ [290] A *ésser*. ¶ [291] *omm*. D. ¶ [292] Germà Colón i Arcadi Garcia (eds.), *Furs de València*, llibre IX, rúbrica XXXIV: *De leuda e hostalatge e altres drets reals*..., Barcelona, Editorial Barcino, 1999, vol. VIII, pp. 142 i ss.

dits braços soppliquen sia mercè de vós, senyor, revocar e haver ‖88v per revocada la dita provisió e declarar[293] tal cosa no poder ne deure ésser feta per null temps.

(Lo senyor rey anul·la e revoca la dita concessió així com a feta contra furs del dit regne.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XXXVIII. Ítem, senyor, com en les corts celebrades als regnícoles[294] del regne de València per lo senyor rey en Martí, de loable recordació, fon fet hun fur nou en lo qual provehí e ordenà que en la ciutat de València o ravals d'aquella no posqués haver sinó CC corredors tan solament, així mascles com fembres, (e que) la elecció e recepció dels quals corredors fos feta per lo justícia civil de la dita ciutat ab e de consell dels jurats de la dita ciutat e no sens aquells, los quals justícia e jurats quant deuran començar la dita elecció o recepció juren, en poder del scrivà de la cort, que en aquella elecció se hauran lealment e bé a profit de la cosa pública, tota parcialitat e totes pregàries, oy e favor apart posades, e que hauran sguart que persona majorment jove e de edat covinent a treball corporal que haja o sàpia altre offici, art o mester de que puxa viure o que (no) sia persona diffamada de alcun crim o públich adultre e concupinari ne alcunes persones velles no rebran al dit offici de corredor, encara que y fos o sia abte o sufficient, ans hi preferran persones bones, leals, verdaderes e de bona fama e no podents viure de altra art, offici o mester deme(n)tre sien sufficients e abtes al dit offici, volent expressament que algú qui no fos elet e rebut al dit offici de corredor, segons forma dels furs dessús dits, no posqués usar de aquell offici sots pena de açots. Enaprés lo dit senyor rey en Martí per tal com en lo temps de la edició del dit fur ‖89 e encara en lo temps de la pracmàtica sancció, davall comemorada, lo nombre dels corredors en gran multitut excehia e sobrepujava lo nombre de CC corredors, al qual per lo dit fur eren reduhits ab pracmàtica sancció per aquell feta, entrevenint en aquella la voluntat e exprés consentiment dels jurats de la dita ciutat, per certs (e) justs sguarts en la dita pracmàtica sancció[295] expressats provehí e ordenà que tots e sengles corredors habitadors en la dita ciutat qui del dit offici posquessen usar, sinó serien per sos demèrits privats per lo dit justícia civil, fossen admeses e posquessen usar del dit offici no contrastant en alcuna cosa lo dit fur nou, volent expressament que d'ací avant alcuns altres corredors en lo dit offici en alcuna manera no posquessen ésser admesos tro que aquels per mort e en altra manera fossen tornats de tot en tot al compte dels CC corredors; e que si en alcun temps vendrien al dit compte de CC corredors, en aytal cas volch lo dit senyor lo dit fur nou en totes maneres e per tots temps ésser observat, segons totes les dites coses en los dits furs nous e pracmàtica sancció són contengudes. E com, senyor molt excel·lent, lo vostre batle general del regne[296]

¶ [293] A *prohibuhir*. ¶ [294] N *habitadors*. ¶ [295] *sancció*] *omm*. N i D.
¶ [296] *del regne*] A *de la vostra ciutat*.

de València, jassia los dits corredors no sien stats encara reduhits al dit compte de CC, ans en molt excedeix lo nombre de CC corredors antichs, haja pres e rebut bé quaranta o cinquanta persones en corredors e al dit offici de corredoria, ço que no podia ni devia fer ni pertany a son offici, e on a son offici pertangués ço que no fa segons forma dels al·legats furs, lo que seria e és cosa ‖[89v] de mal exemple que aquell se empatche de cosa no pertanyent a aquell ne a son offici, e que aquell així proceescha e enante en la dita recepció de corredors contra expressa determenació dels dits furs e provisions. Per tal, los dits braços soppliquen vós, molt alt senyor, que haüdes per revocades totes e qualsevol persones al dit offici per lo dit batle e contra forma dels dits furs e pracmàticha sancció preses e rehebudes, provehescats e manets al dit batle que d'aquí avant semblants coses no attente fer; e, si·l contrari serà fet per aquell, que no haja efficàcia ni virtut ne los corredors per aquell reebuts ja, e d'aquí avant si alcuns de fet ne rebia, no puxen ne dejen del dit offici usar en alcuna manera, sots les penes d'açots e altres en lo dit fur del dit senyor rey en Martí contengudes.

(Sia servat lo fur sobre açò ordenat no obstant qualsevol provisió o pracmàtica fetes en contrari.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XXXIX. Ítem, senyor, com per fur del senyor rey en Martí sia ordenat que moros alguns no se'n puxen passar en terra de moros ne en altres parts fora vostra senyoria, encara que haguessen licència de vós, senyor, o official vostre, e si·l contrari era feyt que aquells sien[297] *ipso facto* catius e partits segons en los dits furs és contengut; e (per aquell mateix fur sia) manat al batle general del dit regne, lochtinent e altres officials vostres que serven aquell e que fessen sagrament en poder vostre o del governador que no donen licències a moros que se'n puxen anar, (e) si u fahien, ultra transgresió del jurament, fossen[298] encorreguts en pena de cinquanta morabatins per cascun cap, partidors segons que en los dits furs és contengut. E, senyor, lo vostre batle general, jatsia request per lo síndich del dit braç militar, no hagués volgut fer lo dit jurament ‖[90] e aquell ha[299] donades licències a moros de anar-se'n, (ço qu·és) contra lo dit fur. Per què, senyor, sia vostra mercè (provehir) a tal e (a tan) gran greuge en manera condecent. E per tal com en lo dit fur en la fi no y són enteses mercaders moros e mariners moros que naveguen, pot ésser donat forat indirectament als dits furs, sia vostra mercè[300] entendre los dits furs generalment e que moros no se'n puxen passar ne anar en Barberia, Granada e altres parts de terra de moros per quinsevol cas, ne de qualsevol loch sien,[301] si·s vol sien de ciutats, viles e lochs reyals o de qualsevol lochs qui són de furs de València vell(s) tan solament e altres, e encara que sien de fur d'Aragó, e encara que los senyors dels lochs de on seran hi consentissen que se'n anassen.

¶ [297] N i D *fossen*. ¶ [298] N i D *sien*. ¶ [299] N i D *haja*.
¶ [300] *per tal com en… mercè*] *omm*. N i D. ¶ [301] *per quinsevol… sien*] *omm*. N i D.

(Plau al senyor rey que sien servats los furs disposants sobre açò e és apparellat procehir contra aquells qui hauran donada o daran licència e no·ls es permesa donar aquella.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XL. Ítem, senyor, com per fur sia ordenat que alcuns moros de qualsevol linatge, sien de Barberia o de Granada o d'altra part fora lo regne de València, que sia atallat o rescatat de son senyor, no gos o presumesqua acaptar lo resquat dins lo dit regne, no contrastant qualsevol licència obtenguda de vós o de qualsevol official vostre, sots certes e grans penes. E, senyor, lo vostre batle general dona e ha donat a molts moros forasters licències de acaptar e fa servar les dites licències directament o indirecta en gran prejuhí dels dits furs. Per què, senyor, soppliquen que y sia provehit condecentment en manera que directament o indirecta moros stranys per alcun cas o manera no puxen acaptar (ab licència ne) sens licència, enaxí que, si hi són atrobat(s), los senyors dels lochs on acaptaran los puxen pendre e vendre per catius e del que se'n haurà lo senyor del loch qui·l vendrà haja a donar a vós, senyor, la meytat com la pena que y era aposada per los furs dels senyors reys en Johan e rey en Martí no y sia suficient. E si lo batle o altre official vostre hi contradirà o y contravendrà directament o indirecta, que encontinent que u atempta-||[90v]ran sien haüts per privades persones e no·ls sia obehit en alcuna manera.

(Mana lo senyor rey que sien servats los furs dels reys en Johan e en Martí disposants sobre açò e si en res és stat contrafet offer-se reduir o fer reduir alló a justícia.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XLI. Ítem, senyor, jatsia per lo senyor rey don Ferrando, pare vostre, de gloriosa memòria, fos e sia stat ab provisió sua ordenat e stablit per utilitat de les rendes, regalies e drets reals e per conservació e profit de la cosa pública del regne de València que tots e sengles comptes dels batles, axí generals com locals, justícies, officials e altres persones qualsevol que administraran en regne de València monedes, peccúnies, rendes e altres drets o coses a vostra cort pertanyents, per qualsevol títol o causa sien retuts, hoÿts, reebuts e difinits en la ciutat de València e dins lo regne de aquella, e sia stat diputat e assignat a hoyr e diffinir los dits comptes en Berenguer Mingu(e)t, ciutadà de la dita ciutat, volent lo dit senyor e provehint que los comptes dessús dits perpetualment sien conservats en lo archiu del vostre Reyal de la dita ciutat axí com ja per privilegi era stat provehit e atorgat als del dit regne per vostres predecessors, per tal que pus promptament e ab menys affanys e despeses per vós e vostres officials de les dites coses se poguessen haver certificacions e altres avisos necessaris, e jatsia encara per vostra excel·lència enaprés la dita ordenació o statut sia stat loat e confermat, enaxí que vós, senyor, havets reebut lo dit en Berenguer Minguet en conseller vostre e hoÿdor per vos dels dits comptes en lo dit regne, emperó, senyor, per tal que los dits statut e ordinació sien de major

stabilitat e valor insiguits a utilitat de vostres rendes, regalies e drets e a honor e profit del dit regne e que en sdevenidor los dits comptes no pusquen ésser trets de aquell, ço que fàcilment se poria enseguir si els dits statuts e ordinació era derogat en alcuna manera, ço que seria no poch prejudici a la cosa pública. Per ço los dits dos braços suppliquen humilment a la vostra clemència que per sguart de les coses dessús dites e per ço encara que així com lo dit regne és fundat ||[91] sots certes e specials leys, furs, costum e privilegis, així en aquest cap haja special provisió e prerogativa, plàcia a vostra senyoria ab e per acte de cort novellament fer statut, ordinació e provisió perpetualment duradora que tots los dits comptes ara e per tots temps sien e hajen ésser retuts, hoÿts, reebuts e diffinits en e dins la ciutat e regne de València e que aquells sien custodits[302] e conservats en lo dit archiu, segons dit és. E per la dita rahó plàcia a vós, senyor, atorgar, provehir e assignar una persona idònea que exercesca les dites coses e sia dit e nomenat maestre racional de vostra cort en regne de València, enaxí que perpetualment en la dita ciutat e regne sia e dure lo dit offici exercidor per aquella persona a qui per vós, senyor, e vostres successors serà comanat ara o per avant qui haja aquelles preheminències e prerogatives que los mestres racionals passats han acostumat haver.[303]

XLII. Ítem, senyor, com per fur los habitadors del regne de València no poden ésser treyts per pledejar fora lo loch de son domicili, e lo vostre vicecanceller, a supplicació de la universitat de Murvedre, per la causa que demanava contra la ciutat de València, e micer Johan Navarro, per la causa que havia ab los nobles mossèn Ramon e mossèn Berenguer de Vilaragut, cità fora lo regne lo síndich de la ciutat de València e los dits mossèn Ramon e mossèn Berenguer de Vilaragut, pretenent que per utilitat pública se podia fer, ço (és) car podia ésser perillós per la potència dels adversaris o per altra qualsevol, rahó de que ha convengut a la dita ciutat o al braç militar fer missatges e grans despeses. Per què, senyor, sopliquen los dits braços a la vostra real dignitat, (que), tollent los dits greuges, provehiscats que semblants coses no·s facen e que alcú per les causes sobredites ni per qualsevol altra causa o cas, així per via de pracmàtica sancció, (pretenent procehir) per occasió de la cosa pública com *alia* no puxa ésser treyt per pledejar fora son domicili ni la causa puxa ésser evocada encara per propri motiu del príncep ni de altre official, declarant la sentència e qualsevol actes ||[91v] feyts fora lo dit regne en les causes sobredites ésser nul·les.

(Lo senyor rey mana que·ls furs e privilegis parlants de la matèria del dit greuge[304] sien servats e diu que a les citacions e sentència fetes e donades per ell fora lo regne ja hi à provehit entre les parts per justícia. E vol e proveeix que les dites citacions e sentències fora lo regne fetes e donades no noguen ni facen prejuhí al

¶ [302] A *costuÿts*. ¶ [303] XLI. *Ítem, senyor… haver*] *omm*. N i D. ¶ [304] D *regne*.

regne ni a alguns braços e singulars d'aquell, ans los dits furs e privilegis romanguen en sa força e valor.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XLIII. Ítem, senyor, com los moros de regne de València mercadejen e tinguen companyies en terra de moros, ço que redunda en gran dan de vostres sotsmeses e encara de vostres regalies per ço, car per los dits moros són descuberts los secrets de vostres regnes e terres, hoc encara, los dits moros ab lur franquea passen e scusen dels drets (les) mercaderies dels moros qui són en terra de moros e encara los moros de vostra senyoria qui mercadegen en terra de moros han majors franquees en terra de moros que no han los cristians sotsmeses vostres, en tant que per les franquees que aquells han los cristians no y poden així liuralment mercadejar, com (los dits moros per la franquea que han que no fan los dits cristians. E com), senyor, los dits moros, segons ley divinal e humanal, no degen ésser sostenguts en vostra senyoria sinó perquè aquells cultiven les terres e no per mercadejar specialment en terra de moros. Per ço suppliquen los dits braços que sia vostra mercè provehir perpetualment que alcuns moros de vostra senyoria no puxen mercadegar per trametre mercaderies en alcuna terra de moros ne haver companyies ab aquells e per ço serà provehit als dits inconvenients e altres que·s seguexen e pusquen seguir. *Vacat*.[305]

XLIIII. Ítem, senyor, com les universitats ||[92] de la ciutat de Sogorb e de les viles e lochs de Líria, de Exírica, de Altura e de les Alcubles, de Benaguazir, de la Pobla e de Paterna e de altres universitats de don Frederich situades en regne de València, per aumentació de la real Corona de Aragó, a pregàries dels senyors rey do(n) Martí, rey de Cicília, (e reyna dona Maria), de recordacions molt dignes, carregaren e veneren certs censals migançant cartes de gràcia, los preus de les quals munten a suma de XXVM florins, de certes persones de la ciutat de Barcelona, los quals serviren en lo retornament del dit *tunc* senyor rey de Cicília, per conservació del regne e encara en la conquesta de Cerdenya, per rahó dels quals carregaments foren feytes e fermades per los dits senyors cartes de indemnitat a la dita ciutat, viles e lochs, universitats e singulars de aquelles e de aquells prometent los dits senyors guardar-ne de dan a aquelles dites universitats e singulars de aquells e béns lurs, obligants hic certes rendes, emoluments e fruyts e les rendes de Mallorcha e lo morabatí de tot lo regne de València e generalment tots lurs béns e drets, segons per les dites cartes de indempnitat *et alia* és clar veure. E les pensions del dit censal, mentre visqué lo dit rey en Martí, se pagaren de les dites rendes de Mallorques, e aprés la mort del dit senyor, les dites rendes per vostres officials foren levades a les dites universitats o síndichs lurs e lo dit senyor rey en Martí se pres e

¶ [305] XLIII. *Ítem, senyor… Vacat*] *omm*. N i D.

occupà lo dit morabatí, e com les dites universitats haje(n) sostengut e sostinguen molts dampnatges de les dites obligacions, com hajen pagades les pensions dels dits censals des que morí lo dit senyor rey en Martí e hajen stat pus de cinch anys en les dites obligacions, e passats los dits cinch anys los dits senyors devien e eren tenguts de justícia, fur e rahó traure les dites universitats de les dites obligacions, e com vós, senyor, hajats succehit als dits senyors en los dits regnes de Cicília e Cerdenya per utilitat dels quals los dits censals se carregaren. Per ço, humilment sopliquen vostra excel·lent senyoria que sia mercè de aquella vulla pagar e satisfer a les dites universitats les pensions e messions que aquelles ha covengut pagar als dits crehedors ab les messions que enaprés ‖[92v] a aquelles ha covengut fer e sostenir, e noresmenys reembre, luir e quitar los dits censals e traure les dites universitats de les dites obligacions e carregaments de censals e encara pagar e satisfer entretant als dits crehedors lurs pensions sdevenidores.[306]

XLV. Ítem, senyor, com les universitats de la ciutat de Sogorb e de les viles e lochs de Líria, de Exèrica, de Altura e de les Alcubles, de Benaguazir, de la Pobla e de Paterna e de altres universitats de don Frederich situades en regne de València a pregàries dels senyors rey don Martí e reyna dona Maria, de recordacions molt dignes, carregaren e veneren certs censals migançant cartes de gràcia, los preus de les quals munten a suma de XXXXVM florins, los quals preus se convertiren en la conquesta del regne de Cicília, e per rahó dels quals carregaments foren fet(e)s e fermades per los dits senyors cartes de indempnitat a la dita ciutat, viles e lochs, universitats e singulars de aquelles e de aquells, prometents los dits senyors guardar-ne de dan a aquelles dites universitats e singulars de aquelles e béns lurs obligants hic certes rendes, emoluments e fruyts e generalment tots lurs béns e drets, segons per les dites cartes de indempnitat *et alia* appar; e com les dites universitats hajen stat pus de cinch anys en les dites obligacions, segons és clar veure per los kalandaris de aquelles, e lo dit don Frederich e les dites universitats per les dites rahons hajen sostengut e sostinguen molts dampnatges e per consegüent passats cinch anys los dits senyors deguessen traure e desobligar a les dites universitats de les dites obligacions segons forma de fur en deute de justícia hi fossen tenguts, e com vós, senyor, hajats succehit als dits senyors en lo dit regne de Cicília e per consegüent seriets ‖[93] tengut a pagar les dites pensions e quitar los dits censals, per tal sopliquen humilment vostra excel·lent senyoria que sia mercè de aquella vulla pagar e satisfer al (dit) don Frederich les dites pensions, les quals són stades pagades als senyors dels dits censals de les rendes del dit don Frederich, e noresmenys reembre, luir e quitar los dits censals e traure les dites universitats de les dites obligacions e carregaments de censals e encara pagar e satisfer entretant als dits creedors lurs pensions esdevenidores.[307]

¶ [306] XLIIII. *Ítem, senyor… sdevenidores*] *omm.* N i D.
¶ [307] XLV. *Ítem, senyor… esdevenidores*] *omm.* N i D.

XXXXVI. Ítem, senyor, com los censals e violaris sien en regne de València total sosteniment del dit regne e habitadors de aquell e moltes persones del dit regne qui fan censals e violaris recusen aquells pagar e menacen los executors de la cort de governació e altres officials de vós, senyor, [e] del dit regne, ço que pijor és recusen pagar les pensions dels dits censals e violaris e fan lur poder de fer perdre aquells per diverses e·xquisides maneres. Per ço soppliquen los dits dos braços que sia mercè de vós, senyor, provehir perpetualment que tota persona de qualsevol condició o stament sia que embargue les exequcions dels dits censals e violaris o executors, porters o saigs o altres qui per la dita rahó hic sien tramesos per qualsevol jutge a qui·s pertanga, o en altra manera recusen pagar los dits censals e violaris, que aytal e aytals persones sien preses e tengudes a presó per aquell jutge a qui·s pertanga, tant e tan longament tro que realment e de fet haja pagat les pensions dels dits censals e violaris o les messions per la dita rahó fetes. E si algú era trobat culpable en les coses dessús dites e se absentava, que aquell aytal fos bandegat del regne tant e tan longament fins haja satisfet plenerament de tot ço que per aquell sia o fos degut, així de pensions com de mesions dels dits censals e violaris, e restituhits e esmenats los dans e injúries ‖[93v] fetes per la dita rahó, romanint en sa força e valor lo capítol de Cathalunya que és huy fur en regne de València, en lo fur final, rúbrica *De coses que seran donades a cens*[308] en los furs del senyor rey don Martí. E totes les dites coses sien tengudes e observades (e fetes) sens gràcia, remissió o perdó que per vós, senyor, o vostre primogènit o altre qualsevol official no li'n puxa o puxen ésser fetes e en cas que fossen fetes que no·s puxen alegrar de aquelles. *Vacat*.[309]

XXXXVII. Ítem, senyor, com per occasió dels saltejaments, presons, morts e roberies que·s frequentaven de les parts de Xúquer enllà per moros de Granada e altres, fossen, per consentiment e concòrdia de les universitats de cristians, possats[310] certs drets per tenir talayes e scoltes per guardar los camins e descobrir los mals que·s feyen en les dites parts e de alcun temps ençà los dits drets sien stats donats e transportats a alcunes persones per vós, senyor, de que s·és seguit que les dites talayes e scoltes no s'i tenen per la forma acostumada ni és necessari tenir, com cessen guerres, e los dits drets se lleven, salva la dita reverència, molt injustament, e per occasió de no tenir les dites scoltes per la forma acostumada se són feyts e frequentats en temps passat molts saltejaments així com se solia ans de tenir les dites talayes e scoltes. Per ço sia mercè de vós, senyor, cassar, revocar e anul·lar les dites donacions, concessions e transportacions e manar que los dits drets no sien collits ni levats d'aquí avant.[311]

¶ [308] Germà Colón i Arcadi Garcia (eds.), *Furs de València*, llibre IV, rúbrica XXIII: *De dret de cosa que será donada a cenç*, Barcelona, Editorial Barcino, 1983, vol. IV, pp. 219 i ss. ¶ [309] XXXXVI. *Ítem, senyor... Vacat*] *omm*. N i D. ¶ [310] A *passats*. ¶ [311] XXXXVII. *Ítem, senyor... avant*] *omm*. N i D.

XXXXVIII. Ítem, senyor, com alcuns notaris de la ciutat e regne de València hajen comés crim de fals e(n) l'art de notaria e aquells sien stats ||[94] condempnats en certa forma e privats de no poder reebre o fer cartes públiques e usen a públich de advocació e procuració, així en juhí com fora juhí, on és versemblant que (tals) notaris[312] poden prevaricar o en altra manera cometre fals.[313] Per tal soppliquen los dits dos[314] braços que sia mercè de vós, senyor, fer provissió perpetual per acte de cort que alcun notari o altre que haja comés crim de fals encara que de aquell haja remissió en sia condempnat per aquells jutges a qui·s pertany, no puxa procurar ne advocar en alcuna de les corts de les ciutats, viles e lochs (del dit regne)[315] sots pena de fals e que sia exellat perpetualmet de la ciutat e regne de València.

(Plau al senyor rey.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XLVIIII. Ítem, senyor, com per lo senyor rey en Martí, de gloriosa memòria, a sopplicació dels tres braços del regne de València sia stat provehit e ordenat per acte de cort que com per les correnties e stàncies dels arroços qui·s collien en lo regne de València se generaven moltes infeccions, malalties e corrupcions de que·s seguien morts de moltes persones, e per squivar aquestes coses sia stat per lo dit senyor provehit e ordenat que null hom (no) gosàs fer correnties ni estàncies de arròç ni encara altres correnties e stàncies en qualsevol possessions dins lo dit regne, e si ho fahien que a pròpria messió de la correntia fos arrancat lo dit arròç e encorregués lo contrafahent en pena de XX sous per cascuna fanecada, la qual punició no s·és enseguida en càrrech de alcuns officials vostres, senyor, e de alcuns senyors dels lochs situats dins lo dit regne, e per ço indifferentment molts fan correnties e stàncies[316] així en[317] los arroços com en los forments e lins, de que·s seguexen molt grans infeccions, corrupcions, malalties e morts de moltes persones e de bèsties bevents[318] dels descorriments ||[94v] de les dites aygües. Per tal sopliquen que plàcia a vós, senyor, provehir per pública utilitat del dit regne que servant lo dit acte de cort e provisió de fur que tots aquells qui d'ací avant faran correnties e stàncies en qualsevol possessió dins lo regne de València hon haja arroços, forments o lins o no n'i haja, que encórreguen e sien encorreguts en la dita pena de XX sous per cascuna fanecada e de arrancar a lur pròpria messió los dits arroços, forments e lins, pagadora la terça part (a vós, senyor, e la terça part) al comú de tal loch on les dites correnties e stàncies se faran e l'altre terç al acusador, de la qual pena o calònia no puxa ésser feta alcuna gràcia, perdó o remissió, e si u faran qualsevol officials vostres, senyor, e senyors o officials de qualsevol senyors dels lochs on les dites correnties e stàncies se faran que u paguen del seu propri, e que en lo dit cas la execució

¶ [312] *tals notaris*] *omm*. N i D. ¶ [313] N *falsia*. ¶ [314] *dos*] *omm*. N i D.
¶ [315] *del dit regne*] *omm*. N i D. ¶ [316] A *statuts*. ¶ [317] A *com*. ¶ [318] A *boveres*.

puxa ésser feta per qualsevol altre jutge del regne de València qui request ne serà no contrastant qualsevol protestacions e dessentiments fets e fahedors per qualsevol universitats e persones com açò redunde en comuna utilitat e proffit de totes les gents del dit regne per cessar les dites infeccions, corrupcions, malalties e morts.

(Plau al senyor rey que sie servat lo fur.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

L. Més avant, senyor, en l'any de la Nativitat de nostre Senyor M CCCC XIII don Jayme, *olim* compte d'Urgell, tenint e posehint així com a senyor e com a (cosa) sua pròpria los castells e lochs de Bunyol, Macastre, Yàtova,[319] Alboraig, Setaygües e mont entorn, situats dins regne de València, ab tota jurisdicció alta e baixa, mer e mixt imperi, ab tots lurs términens e pertinències en fin franch alou, ço és en lo mes de març del dit any lo noble mossèn Vidal de Vilanova comprà los dits castells e lochs en fin franch alou ab tots los dits lurs términens e pertinències e ab tota jurisdicció civil ‖[95] e criminal, alta e baixa, mer e mixt imperi e ab tots altres drets del honrat n'Andreu Serra del loch de Agramunt del principat de Cathalunya, procurador del dit don Jayme e de la senyora infanta dona Ysabel, muller de aquell, havent plen poder de aquells a vendre los dits castells, lochs e altres drets dessús dits per preu de XXXXIM florins d'or d'Aragó dels quals se havien a deduhir e levar e quitar los càrrechs així de censals com altres, los quals eren stats venuts e carregats sobre los dits castells e lochs e qualsevol de aquells. La qual venda en lo mes de abril aprés següent per lo dit don Jayme fon loada, ratificada e aprovada, e enans que alcun procés per lo senyor rey, vostre pare, se fahés contra lo dit don Jayme e per disposició de fur *et alia* la senyoria e possessió dels dits castells e lochs, de mantinent que la dita venda fon feta sien stades guanyades e adquisides al dit noble comprador, jassia la dita cosa venuda no li sia stada corporalment liurada bé que no sia stat per los dits venedors e comprador desliurar la cosa e paguar lo preu ne ara stiga per lo dit comprador de pagar lo preu a qui·s pertanga així e segons fon convengut, ans ladonchs stech per alcuns impediments dels vostres governador e batle general injustament feyts, parlant ab humil e subjecta reverència, car dehien que los dits castells e lochs eren tenguts a feu, lo que no és ver, parlant segons que dessús, e per consegüent lo dit noble comprador no pogués ne degués de justícia ésser privat de les dites senyoria e possessió sens precedent conexença e aquell legítimament hoït en son dret. Emperò, lo dit molt alt senyor rey don Ferrando, pare vostre, de loable recordació, segons se diu, sabent les dites coses, féu donació e concessió dels dits castells e lochs al noble mossèn Álvaro Dávila,[320] en virtut de les quals concessió e donació lo dit senyor rey, pare vostre, manà liurar e donar e féu liurar e donar al dit mossèn ‖[95v] Álvaro la possessió dels dits castells e lochs, la qual

¶ [319] A *Yatena*. ¶ [320] Mariscal de Castella, participà en el setge de Balaguer i en l'empresonament de Jaume, comte d'Urgell.

cosa, parlant ab humil e subjecta reverència, de justícia fer no·s devia, majorment obstants opposicions fetes per lo dit noble mossèn comprador, axí en lo temps que lo dit senyor rey, pare vostre, los manà occupar com en lo temps de la dita donació, e faent les dites coses era voler levar la dita senyoria al dit noble comprador e voler revocar e anul·lar la dita venda sens alcuna coneixença. E com vós, senyor, dejats los greuges feyts tornar a degut stament, los dits braços e lo dit noble (mossèn) Vidal de Vilanova suppliquen humilment que plàcia a vostra senyoria manar ésser revocades e revocar, cassar e irritar totes e qualsevol provisions, concessions e donacions dels dits castells e lochs fetes e atorgades axí per lo dit senyor rey, vostre pare, com per vós en qualsevol manera, manant ésser tornat al primer e degut estament tot ço e quant en virtut de aquelles és stat fet e enantat.

Etiam suppliquen que sia mercè vostra, tollent qualsevol empaigs donats per lo dit batle general com no proceesquen segons dit és, provehir e manar que los dits castells e lochs en fin franch alou ab tots lurs términs e pertenències, jurisdicció e drets dessús recitats sien liurats corporalment al dit mossèn Vidal, al qual pertanyen, segons dit és en virtut del dit contracte, com aquell dit mossèn Vidal sia prest e s'offirà apparellat de liurar e pagar lo dit preu a qui·s pertanga, axí e segons fon convengut, (e en açò, senyor, farets justícia).[321]

(Lo senyor rey comana a dos juristes no sospitosos la conexença e decisió del dit greuge e li plau que ço que·lls pronunciaran valla tant com si ell ho hagués pronunciat en la cort.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

LI. Ítem, senyor, com lo vostre batle general del regne de València deçà Sexona, jassia per furs e privilegis atorgats als vehins e habitadors del regne de València cascuns d'aquells pode(n) portar o fer portar per terra per tot lo dit regne ||[96] qualsevol de les nou coses vedades e totes les dites coses, prestant, emperò, sagrament lo portant aquelles en poder del batle axí general com (local), lo qual serà atrobat en aquella ciutat, vila o loch d'on les dites coses traure volran, que aquelles dites coses no trauran fora lo dit regne, per les quals coses haja a pendre albarà del dit batle e per aquell pagar tres diners e no pus, emperò lo dit batle general, no curant lo dit fur servar e privilegis qui dessús, ara novellament introduex una pràtica o costum contra los vehins e habitadors del dit regne, e senyaladament dels qui habiten e stan en la vila de Oriola, e en les altres viles e lochs dellà Sexona, que quant algú o alguns dels sobredits volen portar o fer portar alcuna de les dites nou coses a qualsevol part del dit regne, oltra lo sagrament que·ls pren segons fur, los[322] fa obligar e dar fermances a ciutadans de València que dins dia e terme cert li ha(u)ran portat albarà responsiu del batle de la ciutat, vila e loch on les dites coses

¶ [321] *e en açó… justícia*] *omm*. N i D. ¶ [322] A *si·ls*.

haurà o hauran levades o portades per terra, e açò sots certes e grans penes, les quals coses, senyor, tornen en gran dan de la cosa pública, car molt més valrria pagar drets com a castellans o strangers de vostra senyoria que no sostenir les dites opressions e novitats, car prop tant costa o més lo que despenen en les dites fermances e en los albarans responsius e en cancel·lar les dites coses e ab les messions qui fan en tornar ab la dita responsió[323] que no costarien los dits drets. Per tal suppliquen a vós, senyor, que per acte de cort manets e proveheschats que tals oppressions no sien fetes ne tals contrafurs no sien attemptats per lo dit batle ne per altre, e si ho faran que sien encorreguts en certes e grans penes, de les quals sia executor lo governador e de aquelles haja la mitat lo vostre fisch e l'altra meytat la part contra qui serà feyt lo dit contra fur. ||[96v]

(Mana lo senyor rey al batle general que serve lo fur parlant de les dites coses. *Vidit de Funes, vicecancellarius*).

Quequidem capitula, responsiones et provisiones eorum ego, Petrus Ram, prothonotarius memoratus, qui fui notarius processus curie supradicte, de mandato domini regis predicti feci describi et repponi in presenti pergameneo volumine ad habendam inde memoriam in futurum. Et ad validacionem eorum de mandato ipsius domini regis eius bulla plumbea fuit hic apposita impendenti. Que omnia et singula supradicta fuerunt acta et per dictum dominum regem publicari mandata intus domum capituli monasterii fratrum Predicatorum civitatis Valencie ubi celebratur curia supradicta die martis intitulata vicesima secunda marcii, paulo post tactum hore decime noctis, incepto numero ab hora meridiey anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimo octavo regnique ipsius domini regis tercio, qua die dictus dominus rex curiam licenciavit predictam, presentibus ad hec pro testibus reverendo in Christo patre domino Dalmacio episcopo Gerundensi, ac nobilibus Geraldo Alamani de Cervilione et Iohanne de Luna, militibus, ac Iohanne Mercaderii, legum doctore, baiulo generali regni Valencie, consiliariis domini regis predicti, et aliis in numero copioso. Vidit de Funes, vicecancellarius.

Sig-(*signe notarial*) num mei Francisci d'Arinyo, secretarii domini regis predicti auctoritateque regia notarii publici per totam ipsius dominacionem et terram, qui loco honorabilis viri domini Petri Ram, prothonotarii supradicti, fui scriba curie antedicte et unacum eo predictis interfui eaque in presentibus quaternis sive volumine a parte posteriori quindecim pecias ab rasas integreque scriptas, in quarum ultima incipit mea clausura huiusmodi continente, de mandato domini regis predicti, ut premittitur, per dictum prothonotarium scribi feci eo aliis occupato negociis clausi. Corrigitur autem in lineis quintadecima et sextadecima prohemii «in legibus licenciatum»; et in prima, secunde plane primi folii «tant solament los»; et in decimanona, secunde plane secundi folii «les dites fermances sien tengu»; et

¶ [323] N i D *resposta.*

in vicesimaquinta, eiusdem plane «lochtinent del riu de Xú»; et in octava, prime plane tercii folii «cinch»; et in decima et undecima, capituli incipientis «Ítem, com per special», in quarto folio «les gabelles de la sal del dit regne de València. E per semblant la ciutat de Xàtiva e les viles reals del dit regne e los ciutadans vehins e habitadors d'aquelles hajen franquea de la dita leuda e de molts»; et in tricesima eiusdem capituli, virgula inter dicciones «als nobles» producta in raso; et in vicesima secunda capituli incipientis «Ítem, senyor, com per», in prima plana novi folii «braços»; et in tercia, prime plane decimi folii «e altre qualsevol governador general qui»; et in antepenultima capituli incipientis «Ítem, senyor, com per furs», in prima plana eiusdem folii «mossèn»; et in quinta capituli incipientis «Ítem, com per fur», in prima plana undecimi folii inter dicciones «strangera del» virgula in raso posita; et in sexta, primi capituli incipientis [*en blanc*] in secunda plana duodecimi folii «sia manat al»; et in vicesimaprima eiusdem capituli «vells tan solament e altres encara que sien de fur d'Aragó»; et in quartadecima, capituli incipientis «Més avant», in prima plana quartidecimi folii «e altres drets»; et in quarta, secunde plane eiusdem folii a diccione «la» usque ad finem virgula in raso producta; et in sexta, ultimi capituli in prima plana quinta[324] decimi folii «axí gen»; et in quartadecima eiusdem capituli in eadem plana «dellà Sexona».

Dominus rex mandavit mihi Petro Ram, in cuius posse firmavit et iuravit.

Probatum.

In exercituum et curiarum Iº.

Ítem, senyor, com ultra los greuges damunt dits e expressats los dits tres[325] braços han molts altres greuges dels quals speren ésser informats, protesten per ço que temps algú no·ls puxa percórrer a donar e proposar aquells tota hora que·ls plaurà, supplicants que per vós, senyor, los sia salvat dret.

Quibusquidem gravaminibus oblatis per dictum dominum episcopum, pro parte brachii militaris fuit oblata dicto domino regi quedam cedula tenoris sequentis:

Molt excel·lent senyor,

Per la present oblació de greuges comuns donats per los braços eclesiàstich e reyal no entén lo braç militar donar lo segon, XI, XXVIIII, XXXXIII, XXXXVI ne alguns greuges parlants ne tocants a inhibicions, e protesta que per la present oblació de greuges no sia fet ne engendrat prejuhí a les libertats dels barons e cavallers ne sia fet prejuhí als magnats, barons, cavallers e gentils hòmens e vassalls de aquells qui han lo fur d'Aragó, e sens perjuhí de ço que dessús han per donats los altres greuges comuns qui per la Esgleya e braç reyal són donats. E generalment protesta lo dit braç militar que en sdevenidor puxa donar qualsevol altres greuges que per lo dit braç facen e/o per qualsevol singular de aquells.

¶ [324] *ultimi capituli… quinta*] *omm.* D. ¶ [325] A *dos*.

Et oblata cedula predicta et etiam oblatis aliquibus gravaminibus, tam per brachia ecclesiaticum et militare ‖[97] simul quam per eadem et aliquos eorum vel aliqua eorum singulares distincte et separatim, ut in processibus ac libris notariorum et scribarum dictorum brachiorum eclesiastici et militaris continetur, dicto domino regi per honorabilem Danielem Mascarós, iuratum et sindicum Valencie, nomine et pro parte dicti brachii regali, fuerunt oblata gravamina contenta in quodam quaterno papireo cuius tenor per hec sequitur verba:

3.6
Greuges del braç reial

Greuges del braç reyal[326]

Molt excel·lent senyor,

A la vostra gran senyoria humilment e devota offer lo braç de les ciutats e viles reyals del vostre regne de València en les corts que a present celebrats als valencians en la ciutat de València los capítols e greuges infrasegüents:

[I] Primerament senyor, com per fur sia expressament statuhit que vós, senyor, ni succehidors vostres no vendrets ni empenyorarets ni en alcuna altra guisa alienarets a temps o a per tots temps la cort de la ciutat ni de alcuna vila del regne de València ni les rendes ni els sdeveniments de la cort. E com per l'alt senyor rey en Pere, besavi vostre, e per los senyors reys en Johan e en Martí, oncles vostres, e altres antecessors vostres, sien stades fetes diverses assignacions e transportacions de les dites rendes e sdeveniments de les corts, així de la ciutat de València e de la cort de les tales, com de Xàtiva e de altres viles reyals del dit regne, a diverses persones de lur vida e a altres a beniplàcit e per altres vies moltes, ço que, ab la dita reverència, és contra lo dit fur, sia per ço mercè de vós, senyor, revocar, cassar e

¶ [326] Els manuscrits Q i E estan encapçalats per: *In Dei nomine. Cunctis pateat evidenter, quod cum in curia generali, quam illustrissimus et magnificus princeps et dominus dominus Alfonsus, Dei gracia rex Aragonum, Sicilie, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comes Barchinone, dux Athenarum et Neopatrie ac etiam comes Rossilionis et Ceritanie, incolis regni Valencie, pro bono statu regni eiusdem et utilitatis eius rei publice incremento celebranda indixit et celebrare incepit in civitate Valencie die vicesima septima mensis aprilis preteriti proxime fuissent dicto domino regi per brachium civitatum et villarum regalium regni predicti oblata in viam gravaminis inter alia capitula subinserta, dictus dominus rex, ad supplicacionem brachii prelibati in suo consilio, matura deliberacione prehabita, fecit provisiones et responsiones ad dicta capitula prout continetur, in fine cuiuslibet eorumdem quasquidem provisiones dominus rex predictus, per me Petrum Ram, in legibus licenciatum, eius prothonotarium, de benignitate sua ad supplicacionem brachii supradicti die subscripta, qua curiam licenciavit predictam, mandavit et fecit in eadem curia publicari quorumquidem capitulorum ac responsionum et provisionum factarum ad ea ut superius est expressum, tenores per ordinem subsecuntur.* Tots els paràgrafs del punt 3.6. transcrits entre parèntesis procedeixen de Q.

anul·lar totes assignacions, ||[97v] concessions e transportacions fetes de les dites rendes e sdeveniments de la cort de les ciutats, viles e lochs del dit regne, exceptat la asignació dels salaris dels justícies, assessors e dels advocats fiscals, com totes les altres sien contra expressa disposició del dit fur.

(Plau al senyor rey que sia servat lo dit fur.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

II. Ítem, senyor, com molts e diversos mercaders e altres persones de les (ciutats), viles e lochs del dit regne de València sien estats dampnificats e preses a aquells diverses robes, (béns) e mercaderies per officials del Alguer e de Castell de Càller e altres, per satisfer e acórrer als asoldadats e altres del dit Alguer e Castell de Càller, e açò per ordinació axí del senyor rey en Pere, besavi vostre, com dels senyors reys en Johan e en Martí, oncles vostres, de que moltes persones de vostres ciutats e viles e lochs són desfetes e no han de què viure, sia per ço mercè de vós, senyor, provehir que sia satisfet e smenat als dits dampnifficats entegrament tot ço e quant los és stat levat e pres per soccorriment del dit Castell e Alguer e provehir e manar que semblants coses d'ací avant no sien fetes. *Vacat*.

(Respon lo senyor rey que açò no és greuge de cort, però lo dit senyor proveex que de la subvenció fahedora al dit senyor sien pagats als dits dampnificats de Cerdenya, habitadors del dit regne de València, tres mília florins, los quals sien compartits entre aquells a coneguda dels diputats del General del dit regne.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

III. Ítem, senyor, com per exprés fur del alt rey en Jacme, de loable memòria, conqueridor del dit regne, sia expressament estatuhit e ordenat que alcun rich hom, noble o cavaller o ciutadà o prelat o clergue o altra persona religiosa o seglar, negun temps no puscha per nenguna cosa ne per nenguna rahó, a dret o a tort, fer alcunes justícies de sanch o personals ||[98] justícies, en alcuns lochs, en castells e viles, en alqueries e torres e en altres qualsevol fortalees sien del regne de València, e que nengun privilegi atorgat o per atorgar contra lo dit stabliment perdurable nenguna valor o fermetat no haja, lo qual fur fon enaprés limitat per lo fur del rey n'Amfós. E com, senyor, contra forma del dit fur e limitació moltes persones de vostra senyoria, axí del braç de la Esgleya com militar, en lurs viles, castells e lochs dins lo dit regne de València, facen justícies de sanch o personals, sia per ço mercè de vós, senyor, fahent servar lo dit fur a la letra, ab la dita limitació, revocar e haver per revocades, casses, irrites e nul·les totes e qualsevol donacions, empenyoraments, vendes, alienacions, transportacions e totes altres concessions fetes contra forma del dit fur de les dites justícies de sanch o personals de qualsevol vila, castell, torre, alqueria o loch dins lo dit regne de València e atorgar executòria del dit fur.

(Plau al senyor rey que sia servat lo fur e que ço que serà contrafet sia revocat, justícia mijançant.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

IIII. Ítem, senyor, com per exprés privilegi del senyor rey en Pere, de digna memòria, besavi vostre, atorgat en corts generals de València *decimo [octavo] kalendas octobris anno Domini millessimo CCC^o^ tricesimosexto* sia expressament statuhit e ordenat e (pro)més en virtut de jurament e en sa bona fe reyal per si e per sos successors perpetualment que no daria, atorgaria, vendria, enfeudaria, empenyoraria, cambiaria, assignaria, obligaria, en tot o en part, o per qualsevol dret, manera o títol alienaria, transportaria, o per qualsevol manera dividiria, abdicaria o separaria, per ell o per qualsevol altre dret, domini e proprietat sues e de la sua corona (reyal), a cert temps violari, beneplàcit o perpetualment certs castells, viles o lochs en lo dit privilegi nomena-‖[98v]dament e expressa declarats e continguts, ni rendes, exides, proveniments, mers e mixts imperis, jurisdicció civil e criminal o qualsevol altra alta o baxa, regalies, postats, questes, cenes, hosts e cavalcades, morabatí e altres qualsevol drets per qualsevol nom appellats dels dits castells, viles o alqueries o de qualsevol de aquelles o aquells, declarant per lo dit privilegi ésser irrit e va e no haver alcuna efficàcia tot ço e quant contra les dites coses fos feyt o attemptat per ell o per qualsevol succehidor seu, ignorantment o de certa sciència, enaxí que pogués per lo dit senyor rey o per qualsevol successor seu, sens alcuna cognició o citació de part o altre obstacle, ésser irritat, revocat e del tot anul·lat de feyt, lo qual privilegi és stat jurat e confermat per los senyors reys en Johan, en Martí, en Ferrando, de gloriosa memòria, e per vós, senyor. E com, senyor molt poderós, contra la expressa prohibició del dit privilegi sien stades feytes moltes vegades alienacions, transportacions o empenyoraments, axí en persones eclesiàstiques com del braç militar o altres de moltes de les dites viles e castells e lochs, expressament en lo dit privilegi contenguts e contingudes, e de molts sdeveniments, emoluments e rendes de aquells e aquelles, sia per ço mercè de vós, senyor, de feyt cassar, revocar e anul·lar e a mans vostres pendre tot ço e quant trobarets contra ordenació e prohibició del dit privilegi ésser donat, venut, alienat, empenyorat e transporta(t), axí en persones eclesiàstiques com del braç militar com de altres qualsevol singulars persones com axí ho hajats jurat servar novellament he y siats obligat segons tenor del dit privilegii.

(Lo senyor rey ha jurat lo dit privilegi, primerament com a primogènit en les corts que·l senyor rey don Ferrando, pare seu, celebrava en lo dit regne, e ara en lo començament de les presents corts. E plau-li aquell servar e fer justícia sobre les coses en lo dit greuge contengudes.

Vidit de Funes, vicecancellarius). ‖[99]

V. E més avant, senyor, com per privilegi exprés del dit senyor rey en Pere, de loable memòria, atorgat ab jurament als justícia, jurats, prohòmens e universitat de la vila de Ontinyén ab sos términs, territoris, parròquies, alqueries o alcuna part de aquelles, generalment o special, nunqua separaria, dividiria o alienaria en alcuna persona o persones axí d'Esgleya com seglars e axí stranys com propinchs, per manera o via de donació o en altra qualsevol causa, ans volia o dicernia inco-

mutablement e perpetual que la dita vila ab ses alqueries, términs e territoris e jurisdicció alta e baxa a tota integritat d'aquella fos unida perpetualment e incomutable a la corona reyal d'Aragó, segons totes les dites coses e altres, per lo dit privilegi donat en Tarragona a XII de març any mil CCC LXX, apparen pus largament, lo qual dit privilegi enaprés fonch confermat per lo rey en Johan, de loable memòria, adonchs primogènit del senyor rey en Pere, segons de la dita confirmació appar per altre privilegi del dit infant don Johan donat en Barcelona a XXVII de gener any mil CCC LXXVII, e semblant privilegi haja la vila e castell de Biar. E com aprés, celebrant corts generals en la vila de Monsó, l'alt rey en Johan, de bona memòria, fos sopplicat en la dita cort per lo síndich e missatger de la vila de Ontinyén e per los síndichs e missatgers de les ciutats e viles reyals de regne de València de atorgar en la dita cort general que en lo privilegi del dit senyor rey en Pere, besavi vostre, de bona memòria, atorgat, vedant que certs castells, viles, lochs, béns e drets allí contenguts no sien alienats ne separats de la real corona, lo qual fon donat en València *XVIII*[a] [327] *kalendas octobris anno a Nativitate Domini millesimo CCC*[o] *XXXVI*[o] [328] fossen enadides e haüdes per contengudes, axí com si scri-||[99v]tes hi fossen, la dita vila de Ontinyén e la vila e castell de Biar ab tots lurs términs e pertinències, a la qual supplicació fon respost a la manera infrasegüent: «Plau al senyor rey», emperò en lo present acte lo dit senyor rey no entén ni vol que sia comprés lo terç del delme de les dites viles de Ontinyén e de Biar e términs lurs, lo qual se pertany e vol lo dit senyor que·s pertanga a mossèn Pere d'Artés en la manera que li fon atorgat. E com, senyor molt excel·lent, en quant la dita resposta no concorda ab la supplicació (demanada, en ço e quant és vist exceptar lo dit terç de delme no puxa ésser dit acte de cort com seria contrari a la supplicació), e per ço en la dita excepció romanga lo dret a cascuna part, axí com si la dita excepció no fos aposada en lo dit acte, e segons damunt és dit per lo privilegi jurat e atorgat per lo dit rey en Pere e confermat per lo dit infant don Johan la dita donació de terç de delme no pogué ésser feta. Per tal lo dit braç reyal supplica que sia mercè de vós, senyor, revocar, cassar e anul·lar la dita pretesa donació del dit terç de delme de les dites viles de Ontinyén e Biar e términs lurs al dit mossèn Pere d'Artés e manar restituhir tot ço que en virtut de aquella és stat rehebut del dit terç, majorment com lo dit mossèn Pere sia mort e passat de aquesta present vida, e la dita resposta no·s referia sinó a la persona del dit mossèn Pere, e les causes per les quals al dit mossèn Pere foren donats los dits terços de delme sien stades grassament remunerades e satisffetes al dit mossèn Pere, com ne haja haüd cent mília sous e encara tots los fruyts dels dits terços de delme per ben XXXX anys.

(Lo senyor rey proveeix que·ls dits terços de delmes de les viles d'Ontinyén e de Biar sien quitats del hereu del dit mossèn Pere d'Artés o del havent causa

¶ [327] A, Q i E *XXVIII*. ¶ [328] Q i E *quadragesimo primo*.

d'aquell per sixanta sis mília sous. E ultra açò li sien donats quatorze mília sous per los milloraments e deutes del castell de la vila de Bocayrén e del loch d'Alfafara, les quals quantitats li sien pagades de continent de la subvenció fahedora al dit senyor per la cort, e vol e mana que los privilegis de no alienar a les dites viles de Ontinyén, Biar e Bocayrén e al dit braç real e a qualsevol d'ells atorgats sien servats.

Vidit de Funes, vicecancellarius). ||[100]

VI. Ítem, senyor, com dins aquesta vostra ciutat de València haja moreria[329] e congregació de sarrahins, en la qual se sap que són stats e és apparellat perpetrar div(er)ses peccats e offenses a la divinal majesta(t), així per adulteris aquí comeses als cristians com menant-se'n moros de la moreria cristianes en terres de sarrahins; e en altra manera, sostenir, senyor, tal moreria en tal ciutat catòlicha de cristians sia expressament contra ley santa divinal, per la qual és prohibita e vedada participació de feels ab infels e de lum ab tenebres. Per tal, príncep e senyor molt virtuós e cathòlich, humilment vos supplica lo dit braç reyal que foragitets de la dita ciutat de València la dita moreria, provehint que d'aquí avant moreria alcuna no haja ne haver puxa per alcuna manera dins la dita ciutat, fahent de les dites coses ley o fur irrevocable e perpetual e, sens tot dupte, rey e senyor, reportarets de les dites coses singular premi de nostre senyor Déu e de la sua gloriosa mare protectriu e advocada vostra special e exalçament de vostra corona e a perpetuació de vostres regnes e terres en vostres gloriosos fills e succehidors. E on, senyor molt poderós, per informació de alcú o en altra manera qualsevol no us fos plasent atorgar les dites coses, ço que no·s pot creure, plàcia, senyor, a vostra senyoria, per tolre e evitar tants mals e peccats, provehir que la dita moreria sia closa, tancada e murada en torn, faent de aquella tanquar tots los portals e finestres, los quals, dels alberchs dels moros, responen e miren als carrers de cristians, per ço que tota comunió e participi cesse dels feels ab los infels, en tal manera que per carrer dels cristians en los alberchs dels sarrahins per portals no pu-||[100v]xen entrar o per finestres o per terrats mirar o haver comunió los dits cristians ab los sarrahins, fahents solament en la dita clausura de moreria hun portal, lo qual per feel guardià cristià fos de dia guardat e de nit tanquat e barrat, en tal manera que fos tolt e prohibuhit que cristiana alcuna, per scusa de comprar o vendre o altre cas, no fos permesa entrar dins la dita moreria, per squivar los dits peccats o scàndels molt greus, e que cristià alcú dins la dita clausura no puxa star, sots pena de perdre les cases e de ésser açotats per la dita ciutat, de la qual pena no puxa ésser feta gràcia o remissió alcuna.[330]

VII. E més avant, senyor molt virtuós, com per fur sia prohibuhit e vedat que en alcuna moreria no·s puxa tenir taffureria, per ço sia vostra mercè provehir que·l dit fur sia servat en la dita moreria (de la ciutat de València) e si·l contrari

¶ [329] A *memòria*. ¶ [330] VI. *Ítem, senyor… alcuna*] *omm*. Q i E.

serà feyt o atemptat que lo batle vostre o son lochtinent perpetualment sien privats de lurs officis si requests no servaven lo dit fur.

(Plau al senyor rey e vol que sien servats los furs prohibuhints les tafureries no solament en la moreria, mas encara en tota la ciutat de València e en lo regne.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

VIII. Ítem, príncep e senyor molt excel·lent, com per furs, privilegis e ordenacions de aquesta ciutat, fetes e publicades en presència e requesta del molt reverent preÿcador de veritat, mestre Vicent Ferrer, sia provehit que taffureries algunes no puxen ésser sos-||[101]tengudes en la dita ciutat, e per falta de alcuns justícies en lo criminal e lochtinents lurs de la dita ciutat, qui han càrrech e deuen executar tals ordenacions, se sàpia certament que tals taffureries no són stades foragitades de la dita ciutat, ans en moltes parts de aquella són stades sostengudes per alguns dels dits justícies e lochtinents lurs, prenent per sostenir aquells guanys dampnats e reprovats. Per tal, senyor, supplica lo dit braç que per foragitar les dites taffureries sia per vós, senyor, provehit que cascun any, finit lo offici del dit justícia criminal e de son lochtinent, lo governador del dit regne ab son assessor ordinari, o en cas de malaltia o absència de aquells per lurs lochtinents, per mer offici, sens requesta o instància de part, sia feta enquesta contra los dits justícia e lochtinents, e si trobaran aquells o algú d'ells haver sostengudes tals taffureries que, adonchs, trobada la veritat, priven sens altra cognició e procés e sia haüd per privat perpetualment los dits justícies e lochtinents o aquell d'ells qui hauran sostenguda la dita taffureria o tafureries, e sien feyts o feyt inàbils al dit offici e altres officis públichs de la dita ciutat, la qual privació haja publicar ab veu de crida pública e no·n puxa ésser feta alcuna gràcia o perdó per vós, senyor, ne per vostre primogènit ne altre, per gran poder que haja de vós o vostre primogènit, e que dels béns dels dits justícies e lochtinents qui culpables seran sien exhigides les penes en lo dit privilegi contengudes, ans, ultra la dita privació, tal justícia o lochtinent haja o puxa ésser punit e presonat[331] a àrbitre de vós, senyor, e de vostre primogènit, provehint més avant que·ls dits governador e lochtinent, assessor o assessors lurs juren e sien tenguts jurar cascun any ans de fer la dita enquesta que en fer aquella se hauran bé e di-||[101v]ligentment postposar tot hoy, favo(r) o amistat. *Vacat*.[332]

VIIII. E com, senyor molt poderós, lo governador, batle general e lurs lochtinents dejen ésser molt virtuosos e almenys no dejen sostenir joch de daus en lurs habitacions o alberchs, sia per ço mercè de vós, senyor, provehir que en alberch o alberchs del dit governador, batle o lochtinents lurs no puxa jugar ne ser sostenguts en aquells jochs de daus, e si seria feyt o sabut lo contrari, que aquell dit governador, batle o lochtinents, en casa o habitació dels quals se sostendrà lo dit joch de daus,

¶ [331] A *persona*. ¶ [332] VIII. *Ítem, senyor… Vacat*] *omm*. Q i E.

sia privat de son offici sens tota gràcia e perdò, e ultra açò que·l justícia en criminal puxa entrar en aytal casa e vedar los jochs segons fa e pot en les altres dels habitadors de la dita ciutat e per los dits governador, batle o lochtinent lurs no·ls puxa ésser prohibuit, vedat o inhibit lo contrari, e si u feyen que no·ls sia obehit. *Vacat*.[333]

X. Ítem, senyor, com segons furs e privilegis e encara statuts de les ciutats e viles reyals de alcunes penes en los dits furs, privilegis e statuts contengudes se pertanga certa part al comú de les dites ciutats e viles reyals, e lo vostre batle general haje preses e haüdes dels justícies de la ciutat de València algunes de les dites penes e no vol donar la part pertanyent en aquelles a la dita ciutat. Per ço, senyor, sia mercè vostra provehir e ordenar que·l dit batle torn e restituescha ‖[102] tot ço que pres ha de les parts pertanyents de les dites penes a la dita ciutat e que d'aquí avant les dites penes no prena, mas aquelles permeta ésser liurades per los dits justícies al comú de la ciutat, vila o loch al qual les dites penes pertanyeran.

(Lo senyor rey vol e mana ésser servats los furs e privilegis disposants[334] de les penes sobredites, emperò la part de les penes comeses pertanyents a les universitats de les ciutats e viles, sia rebuda de les mans del batle o del justícia e no en altra manera, com axí·s deja fer de justícia e sia stat axí acostumat. E en quant lo dit greuge toqua les penes dels statuts vol e proveeix lo senyor rey que de la pena dels dits statuts sia la meytat del senyor rey e de la altra meytat sia feyt ço que serà ordenat per los consells de les dites universitats e la mitat a aquells pertanyent los dits justícies e batle liuren a les dites universitats o a aquell a qui ells hauran ordenat.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XI. Ítem, senyor, com lo(s) officials administradors de les peccúnies[335] de les ciutats e viles reyals e encara los compradors dels drets de aquelles, per ço que deuran degen star preses e detenguts a presó tro a tant que hajen restituhit e satisfeyt tot ço que degen. E lo dit senyor rey don Ferrando, pare vostre, e alguns officials e jutges seus, fahent contra la dita ordinació, tragueren de la presó a·n Johan Navarro qui stava pres per resta que devia de la sotsobreria que aquell havia administrada de la dita ciutat en l'any mil CCCC VII. Per ço, senyor, suppliquen sia vostra mercè provehir e ordenar perpetualment que alcun official o administrador de peccúnies o comprador dels drets de les dites universitats reyals e de qualsevol de aquelles qui per finament (de compte) o *alia* serà atrobat deutor de les dites ciutats e viles reyals, o de qualsevol de aquelles, stiga tant e tan longament pres tro que haja pagat e satisfet ço que deurà a les dites ciutats e viles reyals o algunes de aquelles, com tals administradors sien pròpiament[336] comendataris e procuradors, los quals, segons fur, deuen star presos, e stant presos deuen menar lur procés, cas que pledejar vullen, per la dita rahó.

¶ [333] VIIII. *Ítem, senyor… Vacat*] *omm*. Q i E. ¶ [334] E *disponents*.
¶ [335] A *penes*. ¶ [336] Q i E *primerament*.

(Plau al senyor rey que sien servades les provisions dels senyors reys don Joan e don Martí, predecessors seus, sobre les coses contengudes en lo dit capítol, e mana als governador e justícia, e altres officials a qui·s pertanga, que aquelles serven e facen servar. E plau al senyor rey que açò sia servat en les ciutats e viles reals del regne.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XII. Ítem, senyor, com per privilegis, (a)xí del rey n'Amfós com del senyor rey en Martí, les universitats reyals del regne de ||[102v] València qui per manament de vostre governador e vostres officials ixen per ostejar contra algú dejen ésser pagades, segons la tatxació en los dits privilegis contenguda, dels béns de aquell contra qui·s fa la execució; e com, senyor, mossèn Ferran López de Luna, visrey ladonchs del dit regne de València, convocàs les hosts contra la torre d'Alcàntera e contra les bandositats qui ladonchs eren en lo dit regne, e mossèn Ramon Boÿl, governador *tunch* de regne de València, convocàs les dites osts contra les dites bandositats e contra Onda e Albayda, e mossèn Guillem Ramon de Muncada, stant governador de regne de València, convocàs les hosts del dit regne contra mossèn Felip Boïl, que·s era recollit en lo castell de Serra, e contra Xelva, e en Berthomeu Miralles, lochtinent de governador dellà lo riu d'Uxó, convocàs les hosts de sa lochtinència contra la vila de Sent Matheu, e n'Arnau Guillem de Bellera, ladonchs governador de regne de València, convocàs les hosts contra la vila de Murvedre e contra la vila de Castelló e contra lo castell de Vilafamez, e en Johan Scrivà, lochtinent de governador, convocàs les hosts dellà lo riu d'Uxó contra lo loch del Forcall, e axí mateix lo dit en Johan Scrivà apellàs les osts generalment contra Bunyol e contra Vilamarxant, e de les dites exides, los dits vostres visrey e governadors e lochtinents, no hajen pagat ne fet pagar les dites universitats de ço que taxat los és per los dits privilegis, per ço sia mercè vostra fer pagar les dites universitats de les dites exides e provehir que les dites universitats d'ací avant no sien tengudes de exir tro a tant lo dit sou los sia assegu-||[103]rat per vostres officials en taula segura.

(Lo senyor rey atorga provisions opportunes per la dita rahó, ço és que·l governador *iuxta forma* del privilegi los faça pagar.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XIII. Ítem, senyor, com lo governador e batle general sien tenguts visitar lo regne cascun any e aquells no curen de fer les dites visitacions, mas fan exir de lurs domicilis, per los casos pertanyen(ts) a lurs jurisdiccions, los habitants en les ciutats e viles reyals del dit regne, ço que fer no poden ne deuen, segons furs e privilegis. Per ço, senyor, suppliquen sia vostra mercè provehir e ordenar que·ls dits governador e batle, dels casos pertanyents a lur jurisdicció, hajen a conèxer e determenar en los lochs on seran domiciliats aquells qui seran covenguts o impetits o là on hauran delenquit o fet lo contrari per què seran covenguts, e no·ls puxen traure o fer venir dels dits lochs dels dits domicili o delicte o contracte, però açò no sia entés en los recorssos que dels greuges aquells justícies o jutges faran

[o] són haüds [fer] als dits governadors o dels greuges dels batles locals al batle general. *Vacat*.[337]

XIIII. Ítem, senyor, com lo administrador de les vostres ciutats e viles reyals per furs e privilegis sia atorgada als jurats de cascuna ciutat e vila reyal e per rahó de la dita administració haja càrrech de tenir les dites ciutats e viles reyals abundoses de victualles e altres coses necessàries als habitadors de aquelles e per ço·ls és lícit e permés de fer inhibició que les dites victualles no hixquen dels términs de les dites ciutats e viles reyals e posar guardes dins los términs de les dites ciutats e viles reyals, e així ho han usat de fer de tant de temps ençà que memòria de hòmens no és en contrari. E ara, lo vostre batle general, en derogació dels dits privilegis e ús antigat, no permet a les dites ||[103v] universitats fer les dites inhibicions ne posar les dites guardes, ço que redunda en gran dan de les dites universitats e singulars de aquelles. Per ço, sia mercè de vós, senyor, provehir e m(an)ar al dit vostre batle general e locals que no vede ne perturbe, ans permeta fer a les dites universitats les dites inhibicions locals e metre les dites guardes pus no sien contra furs e privilegis del dit regne, e si lo contrari feya que no fossen tenguts de obehir aquell. *Vacat*.[338]

XV. Ítem, senyor, com lo fonament de la prosperitat de cascuna terra sia e stiga gran part en les mercaderies, e per molts cossaris en temps passat e·ncara de present la dita art de mercaderia sia perseguida e per ço les ciutats e viles reyals de vostra senyoria, de tant de temps ençà que memòria de hòmens no és en contrari, són en quieta e pacifica possessió de armar fustes per repel·lir e foragitar los dits cossaris, (e com en l'any passat diverses cossaris) stiguessen en les mars de Cartagènia robant e maltractant vostres sotsmeses e altres, e per la dita rahó lo consell de la ciutat de València acordàs de armar certes fustes per repel·lir e foragitar los dits cossaris, e lo batle general del dit regne féu diverses manaments als justícia, jurats, síndich e altres de la dita ciutat que no fessen la dita armada, ço que fer no podia ni devia. Per ço, senyor, suppliquen vostra senyoria manar al dit batle que semblants manaments d'ací avant no faça ne empatxe la dita ciutat e altres ciutats e viles del dit regne en los dits armaments; e si lo contrari atemptarà de fer que no li sia obehit, ans no contrastant tals manaments les dites ciutats e viles reyals puxen procehir ||[104] a fer los dits armaments sens encorriment d'alcuna pena.

(Lo senyor rey mana ésser servats los furs e privilegis parlants d'aquesta matèria e vol que·l batle general, no obstants qualsevol manaments fets en contrari, puxa donar licència d'armar segons qu·és acostumat; e vol que·l dit batle, tota vegada que necessitat sia, done la dita licència e si lo dit batle no volia donar la dita licència que la puxa donar lo governador ab consell de micer Guillem Çaera.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

¶ [337] XIII. *Ítem, senyor… Vacat*] *omm*. Q i E. ¶ [338] XIIII. *Ítem, senyor… Vacat*] *omm*. Q i E.

XVI. Ítem, senyor, com per fur celebrat en les corts de Sent Matheu alcun castell del regne no puxa levar dret de assadura de les cabanyes del regne que passen per lo terme del dit castell per privilegi antich e usança antiga, e de poch temps a·nçà alcuns alcayts per provisions o en altra manera ab carta de vós, senyor, s'esforcen de levar lo dit dret de les cabanyes que per lo terme dels castells passen. Per ço, senyor, sia vostra mercè manar als dits alcayts, sots certes e grans penes, que lo dit dret no leven ni levar facen ni exeguesquen, havent per revocades qualsevol provisions en contrari fetes.

(Lo senyor rey mana que sien servats los furs e privilegis disposants sobre lo dit dret d'assadura.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XVII. Ítem, senyor, com per diverses e molts furs e privilegis tot lo regne de València deja ésser sots una ley e hun fur, ço és fur de València, e en alcuns lochs e viles del dit regne se usa de fur d'Aragó, ço que, ab les dites reverències parlant, és contra los dits furs e privilegis, sia per ço mercè de vós, senyor, provehir e ordenar perpetualment que en tot lo dit regne de València sia usat e servat lo dit fur de València axí com a ley universal del dit regne, e que en alcuna vila o loch del dit regne no sia usat ni servat fur d'Aragó ne alcunes relíquies de aquell, majorment com los senyors qui són dels dits lochs en los quals se usa fur d'Aragó hajen expressament consentit en los furs de regne de València e promés e jurat ||[104v] servar los dits furs de regne de València.

(Mana lo senyor rey que sia servat lo fur del rey n'Alfons.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XVIII. Ítem, senyor, com los moros de la moreria de la ciutat de València, de les aldehees que·lls[339] maten, degen e hajen acostumat de tot lo temps passat pagar imposició als imposidors de la ciutat de València, e ara lo vostre batle general, en tant quant en ell és stat, haja vedat als dits imposidors que no leven imposició de les dites aldehees, per ço, senyor, sia mercè de vós manar al dit batle que no torbe los dits imposidors en lo levar la dita imposició de les dites aldehees e que hajats per revocats qualsevol manaments fets per lo dit batle en la dita rahó.

(Proveeix lo senyor rey que la ciutat sia tornada en la possessió de cullir les imposicions de les dites aldehees, salvu dret al dit senyor e als dits moros sobre la proprietat.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XVIIII. Ítem, com en lo quitament que fon feyt de la vila de Cullera los de la dita vila donassen en lo dit quitament graciosament cinch mília florins al senyor rey en Martí, e ultra lo dit do per lo dit quitament carregassen per preu de quinze

¶ [339] A *que aquells*.

mília florins censals sobre la dita universitat, lo dit senyor rey en Martí per pagar les pensions e quitar los dits censals transportà en la dita universitat de Cullera totes les rendes e drets pertanyents al dit senyor en la dita vila, exceptat tant solament emoluments e sdeveniments. E lo vostre batle general, contra forma de la dita carta e transportació, ha exhigit e levat de la dita vila per quatre anys ||[105] CCL sous de les XXV lliures que la dita vila fa de cena de absència cascun any. Per ço, senyor, suppliquen sia vostra mercè manar al dit batle que serve la dita transportació e que torne a la dita vila ço que per los dits anys ha reebut de la dita cena.

(Lo senyor rey mana que sien servats los capítols fets entre lo senyor rey en Martí e la dita vila, e mana ésser restituït ço que per lo batle sia reebut contra forma dels dits capítols, senyaladament de la cena, convertint-ho en los usos que volen los dits capítols e provisions fets per la dita rahó.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XX. Ítem, senyor, com los gabellots de la gabella de la ciutat de Xàtiva facen moltes oppressions e dans a les universitats reyals e als singulars de aquelles, e com ne recorren al batle de la dita ciutat no poden aconseguir justícia, per ço com lo batle o lochtinent (d'aquell) són gabellots e participants en les dites oppressions. Per ço, senyor, sia vostra mercè provehir que si alcuna universitat o singular de aquella se clamarà o·s tendrà per agreugat dels dits gabellots que lo justícia de la ciutat de Xàtiva faça tornar les dites oppressions e greuges a justícia, e si los dits gabellots seran atrobats culpables que paguen les messions que a les dites universitats e singulars haurà covengut sostenir en reparació dels dits greuges.

(Lo senyor rey mana ésser servat lo fur que parla que·l batle no pusca comprar rendes o drets reals, e comana a micer Guillem Çaera que inquira e proceexca contra lo batle de Xàtiva e son lochtinent e les guardes sobre les coses en lo dit capítol contengudes e si seran atrobats culpables que sien punits axí com se pertanga.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XXI. Ítem, senyor, com novellament sia atorgada per vostra senyoria comissió a mossèn Domingo Mascó, micer Berenguer Clavell e altres sobre lo fet dels conversos de la dita ciutat, la qual comissió sia expressament contra disposició de furs e privilegis del dit regne, com sia feta a universitat de causes en prejuhí de la jurisdicció dels ordinaris ||[105v] de la dita ciutat, o en altra manera per sa tenor apparega en molts casos ésser contra tenor de diverses furs e molt prejudicial als cristians novells, los quals, rahonablement, attesa lur conversió, deurien ésser favorejats, e per aquella apparega del contrari, sia per ço mercè de vós, senyor, revocar, cassar e anul·lar la dita comissió e manar als pretesos comisaris, sots imposició de grans penes, que de aquella no dege(n) usar per alcuna manera. *Vacat*.[340]

¶ [340] XXI. *Ítem, senyor… Vacat*] *omm.* Q i E.

XXII. Ítem, senyor, com per provisió del senyor rey en Pere, besavi vostre, la vila de Cullera en dons e en contribucions fos de la ciutat de València, e la jurisdicció fos del justícia de la dita ciutat, (e la dita vila fos de terme de la dita ciutat), e sobre les dites coses fossen alcunes altercacions en lo temps que la dita vila de Cullera fon quitada, fon covengut e paccionat, entre lo senyor rey en Martí e la dita ciutat, que la dita vila romangués de terme de la dita ciutat en certa manera, e que la jurisdicció de la dita vila romangués al justícia de la dita vila, exceptat del loch de Çuequa; e que a la dita ciutat romangués lo port e carregador de la dita vila tant quant tocava victualles e inhibicions de aquelles; e que la dita ciutat hi tengués son batle, e que per aquesta rahó la ciutat pagàs cinch mília florins que fallien a compliment del preu per què la dita vila era stada venuda e transportada, los quals cinch mília florins la dita ciutat, realment e de fet, pagà e fon mesa en possessió (del) dit port per lo lochtinent de gobernador, ab comisió e manament del senyor rey en Martí. E en-||[106]aprés la dita ciutat hi tengué son batle, e com lo dit batle que la dita ciutat hi tenia morís en lo temps que no era declarat a qui pertanyia la successió de la corona d'Aragó, e per les tribulacions que ladonchs eren en lo regne, la dita ciutat no curà de metre-y batle, majorment com no vingués a audiència de aquella la mort del dit batle. E com vench a audiència de la dita ciutat, los jurats de la dita ciutat,[341] sabents que lo dit dit batle era mort, anaren a la dita vila e meteren batle en lo dit port e inhibicions. E lo vostre batle general, contra forma de la dita concessió, no ha lexat usar lo dit batle, ans ha fet manament a aquell que no use, ço que fer no podia ni devia. Per ço, senyor, suppliquen sia vostra mercè de revocar e haver per revocats los dits manaments e qualsevol altres enantaments fets per lo dit batle e manar que la concessió feyta a la dita ciutat del dit port e inhibicions sia servada.

(Plau al senyor rey que sobre les vitualles que deuen entrar o exir per lo riu de Cullera los jurats de la ciutat de València, per si o per persona deputada per aquells, usen de la jurisdicció contenguda en lo capítol mencionat en lo present greuge, e d'açò·ls manarà fer letra exequtòria segons se pertanga.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XXIII. Ítem, senyor, com per privilegi e concessió atorgat a la vostra ciutat de Xàtiva sia provehit que de les rendes e drets del vostre peatge, lo qual se leva en la dita ciutat, sien donats a les obres de la dita ciutat cascun any mil sous, e lo vostre batle e altres officials no vullen servar lo dit privilegi, per tal sia mercè de vós, senyor, manar a aquells que sots encorriment de grans penes serven lo dit privilegi e provisió pagant cascuns anys los dits mil sous a les dites obres. *Vacat*.[342]

¶ [341] *los jurats… ciutat*] *omm*. Q.
¶ [342] XXXIII. *Ítem, senyor… Vacat*] *omm*. Q i E.

XXIIII. Ítem, senyor, com segons furs e privilegis cascun habita-||[106v]dor del regne de València puxa traure de la ciutat de València, per portar a qualsevol parts del dit regne, armes e altres mercaderies e totes coses vedades, prestat jurament que aquell(e)s no traurà fora·l regne sens licència del batle, e axí és stat e seguit tota hora e specialment en totes les vostres viles reals dellà Sexona havent mester armes e altres coses per lurs forniments. E lo batle general de la dita ciutat e regne deçà Sexona, des que és batle, denega dexar traure armes e altres coses necessàries a la vila d'Oriola e altres viles dellà Sexona, si donchs expressament no dien que les volen traure per metre en Castella, a fi que per la dita rahó haja rescat de ço que les dites viles reyals són franques; e per ço les dites viles per necessitat havents ops, armes e altres coses per lurs forniments, com sien en frontera, per reembre vexació han haüd dir que les volien (per) passar en Castella, com en altra manera[343] no poguessen haver la dita licència e convenia'ls pagar dret al batle axí com a castellans e pus, car, no obstant ço que dessús, passants en la dita manera per la ciutat de Xàtiva e vist com les armes eren vistes traure per metre en Castella no·ls sia obehida la franquea, ans los haja covengut pagar diverses drets e·ls són stades fetes moltes extorsions e vexacions, ço que redunda en notori e gran prejuhí. Per ço suppliquen vós, senyor, sia vostra mercè manar al dit batle que restituesca e refaça als axí agreujats lur dan e messions e que serve a aquells furs, privilegis, franquees e libertats (sots) imposició de grans penes.

(Lo senyor rey vol que sien servats los furs e privilegis que disponen sobre les armes o coses prohibides portadores d'un loch en altre dins lo regne.

Vidit de Funes, vicecancellarius). ||[107]

XXV. Ítem, senyor, com per furs e per justícia la conexença e determenació de crim de plagi e de collera se pertanga als governadors del regne de València, com sien affixes a la vostra corona e són inseparables de aquella, e axí sia stat servat tots temps. E de poch temps ençà, segons se diu, los senyors reys en Johan e en Martí, d'alta recordació, oncles vostres, a suplicació de la reyna dona Yolant e d'alcuns barons e altres heretats dins la governació de Oriola, han detreyts als dits governadors la conexença dels dits crims tant com toquen o recahen dins lurs heretats, cometén-la a aquells o lurs officials, ço que és prejuhí mortal a les viles reyals de Sexona enllà, car de semblants crims may se'n és feta punició, jatsia ubertament e indifferent, si facen cativeris e saltejaments, los quals hi són cuberts pus vehen que·l dit governador no se'n pot entrametre e per los dits barons no y és feta punició alcuna, ço que és cosa de mal exemple e perniciosa. Suppliquen per ço que, revoquades totes e qualsevol comissions[344] e concessions sobre açò feytes a la dita reyna o als senyors dels dits lochs, manets als dits governadors e lochtinents lurs

¶ [343] Q i E *forma*. ¶ [344] A *conversions*.

que aquells e qualsevol altres atorgadors no obstants coneguen dels dits crims e no permeten algú conega de aquells.

(Com les coses en lo present capítol contengudes concernexquen interès d'alguns als quals se diu que seria atorgada la conexença dels dits crims de plagi o de collera, lo senyor rey comana a mossèn Domingo Mascó, micer Guillem Çaera, micer Johan Mercader e micer Pere Català, doctor en decrets, que appellats e hoÿts lo procurador fiscal del dit senyor per interès d'aquell e los altres dessús dits de qui sie interès cúllan lo present negoci e hi proveexquen de justícia; e que ço que per aquells serà determenat vàllega per acte de cort.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XXVI. Ítem, senyor, com segons és notori a vostra senyoria les viles reyals de Sexona enllà sien en frontera de Castella e de Granada e·s vegen tots dies en diverses abrivaments, saltejaments e congoxes, e per aquesta rahó meresquen alcunes favors e prerogatives, majorment car sovén e menut són ||[107v] en diverses e grans debats ab Múrcia, que és ciutat populosa de gent de cavall e de peu, e dista solament per quatre legües luny de la vila d'Oriola. E per aquesta rahó sia loablement provehit que lo governador dellà Sexona regescha la governació personalment, per ço que per la calor de aquell la governació sia mils tractada e defesa. E com lo governador que ara és, e encara los passats, no hajen servit aquella contínuament sinó per pochs entrevalls, en gran dan e lesió de les dites ordinacions e dels habitadors en la dita governació, e se'n han seguit diverses vegades scàndels e perills entre aquells, suppliquen per ço sia mercè vostra, senyor, provehir que·l governador qui ara és o per temps serà hajen a fer residència e servici personal dins la dita governació, attés majorment que han salari covinent, ço és, per la governació quatre mília sous, e per l'alcaydia, qui és affixa a la dita governació, sis mília sous, e aquella partida que és assats fèrtil e de bons viures. Provehim que si·l contrari serà feyt no li serà pagada alcuna cosa de son salari.

(Lo senyor rey proveeix que·l governador servexca lo dit offici personalment per les dues parts del any, e que de la terça part puixca obtenir licència del dit senyor; e si fahia lo contrari, que perda lo salari prorata del temps que·s absentarà e que cascun governador en principi del seu regiment jure servar les dites coses.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XXVII. Ítem, senyor, com la vila d'Alacant e lo castell de aquella sien edifficats prop la mar e en frontera, e lo dit castell sia dels forts e insignes de vostra senyoria, e per ço que·l dit castell és en custòdia e guarda de la dita vila convé ésser més guardat que altre. E antigament los alcayts tenien e eren tenguts guardar lo dit castell ab cinch guaytils totes nits e açò en temps passat. E lo noble mossèn Francesch de Vilanova, qui de present és del dit castell alcayt, cesse servar la manera e guarda antiga e dels dits cinch guaytils no n'i vulla ||[108] tenir sinó hu, e per ço, senyor, lo que a Déu no plàcia, se poria enseguir sinistre irreparable e destenció a la

dita vila e encara a tot lo regne. Supplica per tal lo dit braç que plàcia a vós, senyor, per acte de cort, ordenar e provehir e ab vostra reyal provisió manar al dit alcayt qui ara és o per temps serà que tinguen e sien tenguts tenir contínuament en lo dit castell totes nits los dits cinch guaytils e en certs lochs e parts de aquell ja assignats e acostumats a vetlar e guardar lo dit castell.[345]

XXVIII. Ítem, senyor, lo dit alcayt deu e és tengut de dia en lo dit castell tenir hun hom en la pus alta mena e torre del dit castell per bada qui guarda a totes parts, axí de mar com de terra, per fer certs senyals, ço és quant descobrirà e veurà fusta o fustes de rems, que sone repicant la campana aytantes vegades com veurà fustes; e si per terra hòmens a cavall, que diga a·ltes veus certes paraules declarades en una sentència promulgada per en Domingo Borraç, batle general dellà Sexona, *quondam*; e axí sia per totstemps acostumat per los passats alcayts. E la dita vila no ha privilegi e lo dit mossèn Francesch, jatsia de açò sia stat pregat e request diverses vegades que servant la forma antiga e prescrita tingués la dita bada, e lo dit alcayt diga sinó ésser tengut servar e tenir les dites coses, la qual cosa torna en gran dampnatge e perill de la dita vila, la qual, sospitosament, poria ésser decebuda per enemichs. Per tal plàcia a vós, senyor, ab vostra provisió reyal manar al dit mossèn Francesch e als qui per temps serán ‖[108v] alcayts del dit castell que contínuament tinga e tinguen la dita bada en lo dit castell, la qual faça e sia tengut fer los dits senyals e açò ab grans imposicions de penes, aplicadores la meytat a la dita universitat per dan e interès seu.[346]

XXIX. Ítem, senyor, com per provisió del molt alt senyor en Pere, d'alta recordació, *quondam* rey d'Aragó, a supplicació de la dita vila e per conservació e guarda del dit castell e de la dita vila d'Alacant, establís e perpetualment ordenàs que·l alcayt del dit castell hagués e fos tengut star ab son domicili e capmajor dins en lo dit castell contínuament, e jatsia que alcuns dels dits alcayts passats, requests per part de la dita universitat, deguessen servar la dita provisió e mudar sa habitació ab sa família en lo dit castell e habitar e star en aquell contínuament, la qual cosa jamés no s'és poguda obtenir ne han volgut ne volen observar la dita provisió, ans ab lochtinents o substituhits de aquell regexen e tenen lo dit castell, e s'esdevé sovint que stà rònech e desabitat, en no poch dan de aquell e de la dita vila. Supplica per ço lo dit braç que plàcia a vós, senyor, en confirmació de la dita provisió, manar al dit alcayt qui ara és o per temps serà que de continent mude son domicili e habitació dins lo dit castell e que habite e stiga personalment en aquell ab sa família e capmajor, e açò sots imposició de grans penes de béns del dit alcayt si contrafarà, applicadores als cóffrens vostres, senyor, la meytat ‖[109] e l'altra meytat a la universitat per dan e interès seu.[347]

¶ [345] XXVII. *Ítem, senyor… castell*] *omm*. Q i E.
¶ [346] XXVIII. *Ítem, senyor… seu*] *omm*. Q i E. ¶ [347] XXIX. *Ítem, senyor… seu*] *omm*. Q i E.

XXX. Ítem, senyor, com per fur del rey en Martí, de gloriosa memòria, oncle vostre, en tot lo regne de València no puxa haver o ésser creat o constituhit sinó tant solament hun lochtinent de governador general, lo qual vós, senyor, haguéssets o poguéssets constituhir, però lochtinents locals o particulars, axí com són lochtinents dellà lo riu de Xúquer e de la Plana poguéssets vós, senyor, constituhir e possar ultra lo dit hun lochtinent general. E lo governador o lochtinent dessús dits que ladonchs era e per avant serà no poguessen per alguna manera o cas comanar son loch o surrogar algú en lo dit offici sinó en cas de malaltia o de absència, e en los dits casos ho haguessen a comanar a assessor o a altra persona honrada e abonada, natural del regne, la qual lochtinència e surrogació no pogués durar sinó tro a tant durarien los dits impediments, segons que per lo dit fur appar pus largament, e contra disposició del dit fur, parlant ab aquella humil e subjecta reverència que·s pertany, en Johan Scrivà, lochtinent de governador general del dit regne, haja surrogat en la vila d'Algezira en Bernat Ponç, lo qual contínuament ha usat e usa del dit offici. Sia per ço mercè de vós, senyor, manar al dit en Bernat Ponç que no use en la dita vila ne en altra part del dit offici e provehir que d'aquí avant semblants surrogacions no sien fetes, e, on de fet se fessen, que aquelles no hajen efficàcia ne virtut ne sia a aquells aytals axí surrogats hobeït, e que sia servat lo fur a la letra.

(Lo senyor rey vol que·l fur qui disposa sobre la matèria del dit capítol sia servat segons sa sèrie e tenor, revocant la surrogació feta al dit en Bernat Ponç.

Vidit de Funes, vicecancellarius). ||[109v]

XXXI. Ítem, senyor, com los governadors del regne de València e sos lochtinents generals hajen mes en prática de fer comissions a porters, saigs e altres comanants a aquells tot son loch e veus a fer execucions[348] e altres enantaments contra forma de furs e de privilegis. (Per) què, senyor, suplica lo dit braç que sia mercè de vós, senyor, manar als dits governador e lochtinent sots certes e grans penes que no facen les dites comissions.

(Vol lo senyor rey que les comissions per lo governador fahedores als porters sien stilades e còngruament restretes als actes de les exequcions fahedores per los dits porters en manera que·l dit governador no sie vist a aquells generalment comanar ses veus.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XXXII. Ítem, senyor, com per privilegi del senyor rey n'Amfós, e encara per privilegi del senyor rey en Martí, en la ciutat e regne de València no puxen star, habitar ni mercadejar certs italians, ne encara degen ne puxen ésser sostenguts en la ciutat e regne de Mallorques e encara en lo dit principat de Chatalunya, e vós, senyor, parlant ab humil e subjecta reverència de vostra senyoria, contra forma

¶ [348] A *exucucions*.

dels dits privilegis, sostenits los dits italians en los regnes de València e de Mallorques e encara en lo dit principat de Cathalunya fahent guiatge a aquells, ço que redunda en gran dan dels sotsmeses e habitadors del dit regne de València. Per tal, lo braç real supplica vostra senyoria que sia sa mercè de servar los dits privilegis e provisions e façats exir los dits italians del dit regne de València, de Mallorques e del principat de Cathalunya e no permetats aquells mercadejar ne star en les dites terres. *Vacat*.[349]

XXXIII. Ítem, senyor, com lo vostre batle general, sens coneguda de dret, contra forma de furs e privilegis, ab manaments e en altra manera assaga levar e leva de fet la possessió a ‖[110] moltes de les ciutats e viles reyals de certs drets, així de morabatí com de altres coses que aquells posseexen fora·ls lochs contenguts en lo privilegi del senyor rey en Pere e altres privilegis e furs, los quals prohibuexen e veden certes viles e lochs del dit regne ésser alienades. E pus los dits drets e coses són fora les contengudes en lo dit (privilegi e) privilegis e furs, lo dit batle no puxa ni deja privar,[350] sens coneguda de dret, alcú de sa possessió. Per ço sia mercè de vós, senyor, manar al dit batle que semblants coses d'ací avant no faça, ans ço que feyt ha revoque e torne al primer stament, e si dret alcun, senyor, pertany a vós o al dit batle en los (dits) drets o coses deman-los segons forma de fur e no les prenga sens coneguda.

(Respon lo senyor rey que sien specificats e declarats los greuges que sots generalitat són afermats ésser stats fets per lo batle general e serà y provehit de justícia. E com sia estat mostrat que en Berenguer Camps era en possessió de reebre lo morabatí de certs casats de Maçaroyos, proveeix lo senyor rey que·l dit en Berenguer sia tornat en sa possessió e mana al batle que li restituexca ço que rebut ha del dit morabatí en la col·lecta pasada, salvu dret en la proprietat al dit senyor, enaxí que per la present provisió en la dita proprietat no li sia fet alcun prejuhí.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XXXIIII. Ítem, senyor, com per privilegi atorgat per lo senyor rey en Jacme, de loable memòria, a la vila de Sexona e als habitadors en aquella, datum Valencie VIII[a] kalendas aprilis anno Domini M° CC° sexagesimo, cuius forma talis est: «Noverint universi quod nos, Iacobus, Dei gracia rex Aragonum, Maioricarum, Valencie, comes Barchinone et Urgelli et dominus Montispesulani, per nos et nostros promittimus vobis universis et singulis christianis habitantibus in Sexona, presentibus et futuris, et concedimus imperpetuum quod nunquam extrahemus vos de dominio et tenedone nostra nec alienabimus vos nec dabimus ad tempus vel imperpetuum nec castrum seu villam de Sexona nec alcareas suas nec terminos suos nec aliquid de predictis alicui vel aliquibus personis racione donacionis,[351]

¶ [349] XXXII. *Ítem, senyor… Vacat*] *omm.* Q i E. ¶ [350] A *privir*. ¶ [351] A *personarum*.

permutacionis vel concambii nec aliqua alia racione, set semper volumus et vobis concedimus quod sitis nostrum[352] et heredum nostrorum qui pro tempore regnabunt in regno Valencie cum omnibus supradictis et non aliquibus[353] alterius persone nec alterius domini ullo modo. Datum ut supra».

E com, senyor, per lo senyor rey en ||[110v] Pere, de loable memòria, contra forma del dit privilegi sia stat atorgat al loch de Alcoy, lo qual (és) de don Frederich, que la dita vila de Sexona fos aldea de Alcoy, donant a Alcoy tota jurisdicció e transportant la dita vila de Sexona en lo dit loch de Alcoy, ço qui és contra forma del dit privilegi e encara contra forma del privilegi fet en cort general per lo senyor rey en Pere, *datum Valencie XVIII[a]*[354] *kalendas octobris anno Domini millesimo CCC[o] XXXVI[o]*. Per ço, senyor, humilment supplica lo braç reyal sia mercè de vós, senyor, la dita que·s diu gràcia o concessió haver per revocada, cassa e nul·la e declarar aquella no poder ésser stada feta ne atorgada en prejuhí dels habitants en la dita vila de Saxo(na), e d'aquí avant, senyor, fer tenir los dits privilegis a la letra com jassia, senyor, lo dit loch d'Alcoy se diga haver la dita concessió, emperò d'aquella may ha usat ni possessió alcuna ni exercici per virtut de aquella ha pres en la dita vila de Sexona.

(Proveeix lo senyor rey, ço és que mana que sia servat lo privilegi general que prohibeix la dita vila e altres del regne ésser alienades e revoca ço que sia fet en contrari, e encara mana ésser servats los privilegis particulars atorgats a la dita vila de no ésser alienada.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XXXV. Ítem, senyor, com los moros degen anar senyalats segons forma de furs e de privilegis, e senyaladament degen portar garceta, per ço que aquells sien coneguts, e vostres officials havent-se necligent en les dites coses permeten los dits moros anar ab àbit de cristians en tant que no·s pot conèxer differència entre los cristians e moros, de que·s seguexen diverses mals e enormitats en lo dit regne. Per ço suppliquen sia vostra mercè, per tolre los dits mals e inconvenients, provehir e manar als dits vostres officials que no permeten anar los dits moros sens garceta e sens vestidura sobirana groga[355] en manera que ||[111] [per] la dita vestidura sien manifestament coneguts, que si aquells seran trobats menys de la dita vestidura subirana groga que sien catius, dels quals catius hajats lo terç vós, senyor, e lo terç al acusador e lo terç lo comú de la ciutat, vila o loch on lo dit moro serà atrobat sens lo dit àbit.[356]

XXXVI. Ítem, senyor, com per fur del senyor rey en Martí sia ordenat que en tot regne de València no·s puxa cridar la çalà per veu de hom e en molts lochs del dit regne se faça lo contrari, ço que torna en gran deservís de Déu e menyspreu

¶ [352] Q i E *nostri*. ¶ [353] Q i E *alicuius*. ¶ [354] A *VIII[a]*. ¶ [355] Al procés diu: «provehir e manar als dits vostres officials que no permeten anar los dits moros ab garceta e ab vestidura groga». La intenció del greuge obliga a substituir els dos «ab» per «sens». ¶ [356] XXXV. *Ítem, senyor… àbit*] *omm*. Q i E.

de la fe cristiana e en gran dampnació de les ànimes de aquells qui u consenten. Per ço, senyor, sia vostra mercè provehir e manar executòria del dit fur e que·l hom que cridarà la dita açalà en la dita manera sia catiu de vós, senyor, e l'aljama de moros que consentirà fer les dites coses sia encorreguda en pena de mil florins, dels quals les dues parts sien de vós, senyor, e la terça part sien del acusador, les quals penes puxen executar los governadors de regne de València e lochtinents lurs per quantesque vegades serà fet lo contrari.[357]

XXXVII. Ítem, senyor, com en l'any de la Nativitat de nostre Senyor mil CCCC deu lo noble n'Arnau Guillem de Bellera, ladonchs dient-se governador e visrey, an(à)s a la vila de Castelló ab les osts de Vila-real, de Onda e de alcunes aldehes de la vila de Morella e entràs en la dita vila de Castelló per rigor e temor del qual molts vehins de la dita vila hagueren a fogir e absentar-se de aquella sens que alcuns mals no havien fet ‖[111v] a alcuna persona, lo qual dit noble n'Arnau Guillem de Bellera sens alcun legítim procés, injustament, ab honor e reverència parlant, e contra disposició de furs e privilegis del regne de València, se prengués e·s occupàs los béns dels dits absentats e aquells dissipàs e venés en gran dan e manifest prejuhí dels vehins de la dita vila, los quals dits béns muntarien a valor e suma de sis mília florins e pus. Suppliquen per ço que sia mercè de vós, senyor, provehir e ordenar que·ls dits sis mília florins sien donats e pagats als dits vehins de la dita vila dels béns del dit noble e fermances per aquell donades.

(Lo senyor rey, appellat l'ereu o curador dels béns d'en Arnau Guillem de Bellera e les fermances d'aquell, mana ésser fet compliment de justícia sobre les coses en lo present capítol contengudes.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XXXVIII. Ítem, senyor, com cascun ordenari de les ciutats e viles e lochs reyals del regne de València, per expressos casos de furs, puxen fer remisions, absolucions e composicions de tots quarts, multes, penes e calònies, civils e criminals, exceptat de aquells crims dels quals se deja seguir mort natural o civil o mutilació de membre, e axí n'ajen acostumat e poscut usar tots los dits ordinaris. E de pochs (dies) ençà lo dit vostre batle general assaja de demanar tals e semblants penes, quarts, bans e calònies en la vila de Burriana e alcunes altres parts pretenent que los dits ordinaris no u havien poscut remetre ne absolre, ço que, ab humil e subjecta reverència parlant, és contra lo dit fur. Supplica per ço lo dit braç reyal vós, senyor, manets al dit batle que no perturbe los dits ordinaris en les dites coses, manant lo dit fur ésser servat a la letra.

(Lo senyor rey mana ésser servat lo fur a la letra e revoca ço que·s estat fet en contrari del dit fur.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

¶ [357] XXXVI. *Ítem, senyor… contrari*] *omm.* Q i E.

XXXIX. Ítem, senyor, com lo noble mossèn Francesch de Vilanova, alcayt del castell de la vila d'Alacant, haja e sia tengut ||[112] donar fermança bastant, que *alias ab antiquo* se diu mampostero, hun prom vehí de la dita vila e bé abonat, al qual per lo dit alcayt, hòmens e companyes sues faça dret e stiga a dret e pach ço que serà jutjat a tot clam e demanda que qualsevol persones hajen contra lo dit alcayt, hòmens e servicials seus, civilment e criminal, per rahó de qualsevol contracte o quasi, malefici o quasi, e axí ça enrrere per tots temps sia stat usat e praticat per los alcayts passats e la dita vila n'aja singular gràcia e privilegi, lo qual se offir mostrar. E request e pregat lo dit alcayt div(er)ses vegades per part de la universitat de la dita vila que servant lo dit ús e privilegi oferís e donàs lo dit mampostero o fermança que fes dret per ell, companyes e família en poder del dit justícia a tots clams e demandes, axí civils com criminals, que·ls vehins de la dita vila e altres haguessen contra ell e les sues companyes, e lo dit alcayt diga sinó ésser tengut donar lo dit mampostero e meta e pos dilacions desviant-se de servar lo dit privilegi e costum. Supplica per ço lo dit braç que plàcia a vós, senyor, manar al dit alcayt sots certes e grans penes que servant lo dit privilegi de continent assigne e offira, presente e don hun prom bé opulent en poder del dit justícia per mampostero qui·s obligue e prometa de fer dret e star a dret als clamaters del dit alcayt e hòmens seus e família sua a tot clam e dema(n)da que hajen contra ells.

(Lo senyor rey mana ésser servat lo privilegi e atorgarà executòria d'aquell. *Vidit de Funes, vicecancellarius*).

XL. Ítem, com per privilegis dels predessors de vós, senyor, sien stats atorgats a les vostres viles de Burriana e de Vila-reyal e·n les poblacions[358] de aquelles les erbes, pastures e erbatges dels términs de les dites viles a obs e ús de lurs bèsties e ||[112v] bestiars e en virtut dels dits privilegis e deffensió de aquells les dites universitats, justícia e jurats e consellers[359] de aquells hajen acostumat fer degolles e carnejaments[360] e penyores dels bestiars stranys entrants a péxer les erbes dels términs de les dites viles de la concessió dels dits privilegis a·nçà. E ara, novellament, lo batle general del regne de València e los batles locals hajen manat als dits justícia e jurats de les dites universitats que no·s entrameten de fer ne fer fer les dites degolles e carnejaments e penyores segons que en los dits manaments és contengut, ço (que) és prejudicial al dret de les (dites) universitats. Supplica per ço, senyor, lo dit braç que sia mercè de vós, senyor, manar als dits batles general e locals de les damunt dites viles que revoquen e hajen per revocats tots e qualsevol manaments per la dita rahó fets a les dites viles justícia e jurats e officials de aquells e que d'aquí avant no·s entrameten en res de les dites coses.

(Plau al senyor rey que sia servat ço que s·és acostumat ans de sis anys prop-passats.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

¶ [358] A *publicacions*. ¶ [359] A *cònsols*. ¶ [360] A *carnatges*.

XLI. Ítem, senyor, com de una qüestió que·s mena devant lo justícia de la vila de Castellfabib, per submissió de for feta per los covenguts devant lo dit justícia, lo vostre batle general, ab letres sues, de les quals serà prompta fe, e ab manaments penals, ha inhibit al justícia de la dita vila que del dit feyt no·s entrameta, ans li remeta los processos com la jurisdicció del dit feyt pertanga al dit batle e a son offici. On, senyor, com la dita inhibició e letra sien contra furs e privilegis del dit regne, com qüestió de compra e de venda [e] alcuns [feyts] semblants pertanguen als ordenaris de cascuna ciutat, vila o loch e no al batle general, qui solament és conexedor de certs casos segons disposició de fur, e encara que pertanga al dit batle per ‖[113] supmisió de for poden prorogar jurisdicció en los dits justícia. Per tal suppliquen lo dit greuge sia reduït a justícia e provehir que de tals ne semblants feyts lo dit batle general d'ací avant no·s entrameta ne faça semblants manaments e si de fet ne farà que no sien servats e per no servar aquells no encorreguen en alcuna pena.[361]

XLII. Ítem, com per privilegis atorgats a la vila e universitat de Líria, los justícia, jurats e consell de aquella hajen poder de imposar e tatxar peytes en la dita vila e als vehins e habitadors de aquella e de exhigir e collir aquelles axí com per aquells són taxades sens que no·ls ne pot ésser feyt alcun embarch, e com lo batle general del regne de València se sia esforçat e s'esforce, en prejuhí de la dita vila e universitat, metre mans en les dites peytes de la dita vila, les quals són tatxades de gran temps ençà, volent abaxar e diminuhir les peytes dels molins de la dita vila e tatxades e imposades a aquells, ço que redunda en gran dan e detriment dels dits privilegis e libertats de la dita vila e drets de aquella. Per tal lo braç reyal supplica que sia mercè de vós, senyor, provehir e inhibir perpetualment al dit batle general e altres officials que de les dites peytes de la dita vila ne de altres ciutats e viles reyals en alcuna manera no·s entrameten ni·n pusquen aquelles diminuhir ni aminvar ans tot ço que y ha fet, procehit e enantat lo dit batle general sia tornat e vós, senyor, reduhiscats e reduhir façats al primer stament.

(Respon e mana lo senyor rey que les peytes se paguen en la forma acostumada no contrastant qualsevol manaments fets en contrari per lo batle o per altres. *Vidit de Funes, vicecancellarius*).

XLIII. Ítem, senyor, com lo dit batle general se sia entramés e entrameta de voler conèxer dels feyts pertanyents al justícia ‖[113v] e/o ordinaris en ses conexences e jurisdiccions, ço [que] és contra furs e privilegis del regne e cosa insuportable. Per tal lo dit braç reyal supplica que sia mercè de vós, senyor, provehir, manar e ordenar que lo dit batle dels dits feyts e negocis no·s entrameta ni·n conega ni conèxer puxa ni perturbe al dit justícia e ordinaris en los dits feyts e jurisdiccions e

¶ [361] XLI. *Ítem, senyor… pena*] *omm.* Q i E.

conexença de aquells imposant, sobre les dites coses al dit batle e son lochtinent e altres officials vostres, assagants fer lo contrari, grans penes, tornant vós, senyor, e tornar fahent tot ço que en contrari de les dites coses seria stat fet al primer stament e havent-o per no fet. *Vacat*.[362]

XLIIII. Ítem, com en la dita vila [de Llíria] no y haja sinó huns banys, los quals són tenguts sots directa senyoria de vós, senyor, a cert cens annual e ab luïsme e fadiga e tot dret emphiteòtich, e aquells, de molts anys ençà, sien dirruhits, cayguts e enderrocats, en tant que no poden a res servir, e sia necessari en la dita vila e per comuna utilitat e necessitat de aquella los dits banys star en condret e en altra manera que pusquen servir al ús que banys deuen e han acostumat de servir, e en altra manera és gran dispendi a la dita vila e habitadors de aquella. Per tal, lo dit braç reyal supplica que sia mercè de vós, senyor, provehir, manar e ordenar que los dits banys sien reedifficats, obrats e reparats e tenguts en condret per manera que servesquen e servir pusquen contínuament al ús que deuen e acostumaven servir ans que fossen derruhits.

(No és greuge de cort, emperò lo senyor rey haüda rahó de la utilitat de sos drets hi provehirà.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XLV. Ítem, senyor, com per vostra senyoria, ab letra vostra, sia stat donat acompanyat a mossèn Joffre de Vilarig, justícia de la ciutat ‖[114v] de Xàtiva, sobre la dita universitat, de qüestions no solament presents mas encara sdevenidores, ço que és contra forma de furs e privilegis de regne de València, per los quals és ordenat que quant alcun jutge ordenari és donat per sospitós ell deu pendre ací acompanyat, e donar loch segur a les parts qui pledegen en aquella causa de què serà plet davant ell e no pas generalment, com generalment no puxa ésser recusat ne donat per sospitós. Per ço supplica lo dit braç sia vostra mercè declarar la dita provisió ésser nul·la e revocar aquella en quant de fet és stada feta e provehir per acte de cort que semblants provisions no sien fetes e si de fet seran fetes que aquelles sien e romanguen encontinent per no fetes.

(Lo senyor rey atesa la forma de la dita provisió revoca aquella.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XLVI. Ítem, senyor, com los vostres batles general e particulars del dit regne facen pagar peatge als ciutadans nadius e notoriament habitadors de les ciutats e viles (reals) del dit regne pus que no porten la franquea en sa forma, ço que redunda en gran dan dels habitadors del dit regne. Per ço suppliquen sia vostra mercè manar als dits batle general e altres dessús dits que no facen semblants actes e extorsions als dessús dits.

¶ [362] XLIII. *Ítem, senyor… Vacat*] *omm.* Q i E.

(Respon lo senyor rey que de mera justícia en los lochs on se paguen vectigals tot hom deu pagar o mostrar franquea, si la ha, al collidor, però per fundar lo dit greuge han exibuït un privilegi del rey en Jacme segon donat *kalendas madii anno Domini millesimo trecentesimo vicesimo* e una provisió del rey en Pere feta en les corts de Monçó en l'any sixanta-tres, los quals privilegi e provisió e tots altres furs e privilegis faents per la dita rahó mana lo senyor rey ésser servats.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XLVII. Ítem, senyor, per lo rey en Martí, de gloriosa recordació, oncle vostre, fon donada l'alcaydia e batlia dels castell (e) Va(ll) (d)e Godalest ab tots sos drets, retinències e preheminències a·n Bernat Johan, fill d'en Pere Johan, los quals castell e vall lo dit senyor devia ladonchs ree(m)bre del egregi duch de Gandia, qui·ls dits castell e vall tenia empenyorats per certa quantitat, enaxí que, lavors per ara ‖[114v] e ara per lavors, feta la dita reempció lo dit mossèn Bernat Johan fos alcayt e batle e reebés los dits drets e retinències e tengués lo dit castell a costum d'Espanya, segons pus larch se mostra per la concessió real dada en València lo primer dia d'abril any mil CCCC quatre, e la qual dita concessió aprés fon confermada per lo molt alt senyor rey en Martí, rey de Sicília, del dit senyor rey primogènit e aprés sos dies successor, ab carta sua dada en Cathània a XXII de març any mil CCCC VI, seguís, que com lo dit senyor, per prechs e amor del dit duch, differís e no volgués fer lo dit quitament, pendent la vida del dit duch, aquell dit senyor ab letra patent sua dada en València lo primer dia de juny del any mil CCCC set, attenent que en virtut de sentència d'aquèn donada entre lo dit senyor e lo dit egregi[363] duch fos pronunciat lo dit quitament deure ésser feyt e la possessió dels dits castell e vall fos liurada al dit senyor e per consegüent les dites alcaydia e batlia pertanyen al dit en Bernat. E attenent que lo dit quitament fon tornat atràs per vigor de la dita promisió feta al dit egregi[364] duch, lo dit senyor rey volch e provehí que, pendent la vida[365] del egregi[366] duch e tro sus la dita reempció fos feta, cascun any fos pagat al dit en Bernat Johan, per salari de la dita alcaydia, per la festa de Sent Johan de juny, trossús lo dit en Bernat hagués la reyal possessió de les dites batlia e alcaydia, mil e D sous (de reals, los quals mil cinchcents sous) li assignà sobre les rendes, censos (e) fruyts al (dit) senyor pertanyents, de aquelles sis mília lliures barceloneses de les quals la dita reempció se devia fer, e de les quals durant la vida del dit egregi[367] duch volch ésser comprades rende(s) e censals en loch segur, manant als deputats de les generalitats del regne de València e a qualsevol procuradors, comissaris, col·lectors e rehebedors de les ‖[115] dites rendes, censals e fruyts damunt dits que cascun any pagassen al dit en Bernat los dits mil cinchcents sous. E axí·s seguí, car per en Guillem Ferrer, de la tresoreria del dit senyor, foren pagats en los anys mil CCCC set,

¶ [363] *egregi*] *omm*. Q i E. ¶ [364] *egregi*] *omm*. Q i E. ¶ [365] A *vila*.
¶ [366] *egregi*] *omm*. Q i E. ¶ [367] *egregi*] *omm*. Q i E.

mil CCCC VIII, mil CCCC VIIII, mil CCCC deu, per cascun dels dits quatre anys, mil cinchcents sous. E aprés mort del dit senyor rey en Martí lo dit pagament li cessà ésser feyt e·s sia seguit que, pus fo feta la sancta declaració del senyor rey, pare vostre, de les dites (sis) mília lliures, foren comprats cinch mília sous censals sobre la vall d'Elda e d'Azp, los quals continuadament ha rebuts de la mort del dit senyor rey Martí a ençà lo vostre batle general, lo qual no ha volgut pagar al dit en Bernat Johan los dits mil cinchcents sous cascun any, los quals eren en possessió de reebre, jatsia diverses vegades ne sia stat request, ans és degut al dit en Bernat Johan dels anys mil CCCC XI, XII, XIII, XIIII, XV, XVI e XVII per cascun any mil cinchcents sous que són set anys que farien deu mília cinch-cents sous. Suppliquen per ço a vós, senyor, humilment los síndichs del dit braç reyal que sia vostra mercè provehir e manar al dit batle que pague al dit en Bernat Johan la dita quantitat deguda e d'aquí avant les pensions devedores per cascun any segons forma de les dites concessions e provissions.

(No és greuge de cort, però lo senyor rey, vistes les provisions per lo senyor rey en Martí feytes al dit en Bernat Johan de la dita alcaydia, mana e vol que de la subvenció faedora al dit senyor per la dita cort sien pagats al dit en Bernat Johan mil florins així per lo dret de la proprietat de la dita alcaydia com per les pensions degudes del dit temps passat, enaxí que d'ací avant lo dit en Bernat no puxa demanar la dita alcaydia ni les pensions d'aquella, ans restituexca les provisions que ha del dit offici al dit senyor o a son racional.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XLVIII. Ítem, senyor, com segons diverses furs fets per los reys gloriosos passats, tots aquells qui seran de gabella de sal lo gabellot és tengut donar lo caffiç de la sal a VI sous lo caffiç. E com, senyor molt excel·lent, los gabellots de la sal de les gabelles de Paníscola e de Burriana no vullen donar lo caffiç de la sal al for o preu statuhit e ordenat en lo dit fur, ans aquell hajen pujat a VIII o a deu sous per caffiç, e pujen així la dita sal ||[115v] com se vol per caffiç. Per ço, senyor, humilment suppliquen los síndichs del braç reyal sia vostra mercè manar als dits gabellots que, servant los dits furs, donen lo dit caffiç de sal a sis sous, e en cas, senyor, que los dits gabellots no serven los dits furs ço és donant lo dit caffiç a sis sous que sia degut e permés a cascú habitador de la dita gabella metre sal per a son ús dellà on se volrrà, pagant lo dret del General.

(Per fur hi és ja provehit, e més avant per lo rey en Martí sobre la matèria del dit capítol fon promulgada sentència, la qual lo senyor rey mana ésser servada.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XLVIIII. Ítem, com alcuns almugàvers e altres persones habitants en les viles d'Oriola, de Alacant e en altres viles e lochs constituhits dins lo regne de València dellà Sexona, sabents o no sabents que moros de Granada e altres moros de Barberia per mar són entrats e volen entrar en la dita partida, hixen e van a sa ventura a guardar alcunes veredes, sendes o aygües, per on és acostumat aquells entrar, e així

per terra com per mar, e aquí o en altres lochs se encontren ab los dits moros o ab altres que se'n passen de la vostra senyoria a terra de moros, a vegades ab presa a vegades sens presa, e ab força de armes prenen aquells. E moltes vegades, en tal presa, molts hic són naffrats e morts, per la qual rahó era e és acostumat que qualsevol moros preses en la dita forma, ab tot ço que portaven, eren e són de aquells qui·ls prenien sens pagar-ne dret alcú. E per aquesta rahó molts se aventuraven (e) posant a risch de mort lurs persones anaven a guardar e vetlar les aygües, sendes e veredes per on los dits moros devien entrar e pasar, e prenien aytals moros que entraven o passaven per los dits lochs o en altres on ne podien haver encontre, e aquells eren lurs propris sens pagar-ne dret alcú, la qual cosa redunda en gran proffit e utilitat no tan solament de les dites viles mas encara en guarda ‖[116] e custòdia de tot lo regne. E de poch temps a ençà los governador e batle general de la dita partida dients e atlegants, vós, senyor, deure haver dret en aytals moros preses en la forma dessús dita, han feytes e mogudes qüestions e demandes a alcunes persones que per la dessús dita forma han presos moros e portats en les dites viles e lochs de la dita partida dellà Sexona, en gran e evident dampnatge de la cosa pública de les dites viles e encar[a] d'aquest regne, qui per ço que per la dita rahó no volen anar a guardar les dites aygües, sendes e veredes, moltes persones de la dita partida e del dit regne e altres són stades preses e cativades, axí per terra com per mar e portades en terra de moros, e altres morts. E axí matex, moros de la vostra senyoria se'n són passats en terra de moros com sàpien que les dites aygües, sendes e veredes no són guardades. Per tal los síndichs del braç reyal humilment supliquen vostra alta senyoria que sia vostra mercè provehir e ordenar perpetualment que qualsevol persones que en la dita forma dessús declarada pendran moros, axí de Granada com de Barberia, com de aquells qui de la vostra senyoria se'n passen en terra de moros, sien de aquells qui·ls pendran ab tot ço que·ls pendran, sens pagar-ne dret alcú a vós, senyor, ni als dits governador ne batle ne als lochtinents de aquells per nom vostre, e de aquells puxen fer a ses pròpries [volentats], axí entés e declarat, molt alt senyor, que si qualsevol consell de les dites viles e lochs, en lo terme a les quals los dits moros seran preses e seran amenats en la dita forma, voldrà fer justícia e sentència dels dits moros e de alcú de aquells, que donant a aquells qui·ls hauran pres o portats si serà cap de companya LX florins ‖[116v] e de altres per cascú XXX florins que sien tenguts aquells als dits consellers per a obs emperò de fer sentència e instància de aquells. E en açò, molt alt senyor, serà provehit a donar voler a les gents qui ab fervent coratge e ab major voler vagen a guardar les dites aygües, sendes e veredes e altres lochs e pendre aytals moros, e aquella terra serà mils guardada e rellevada de molts sinistres e cative[r]is e dampnatges que de cascun dia hi són feyts, e los dits exponents e totes les dites viles e lochs de la dita partida vós ho reputaran a singular gràcia e mercè.[368]

¶ [368] XLVIIII. *Ítem, com… mercè*] *omm.* Q i E.

L. Ítem, molt alt senyor, com segons dit és dessús les dites viles de Oriola e d'Alacant sien de duana e de peatge e dels altres drets desús declarats, e la vila de Elg, que és ara sots senyoria de la ciutat de Barcelona, constituhida en la dita partida dellà Sexona, no vol servar la dita franquea als vehins de les dites viles de Oriola e de Alacant ne encara a deguns vehins e habitadors de les dites ciutats e viles reyals del dit regne, ans los fan pagar dret de duana. E axí matex la vila de Cocentayna no·ls vol servar la dita franquea ans los fan pagar peatge e açò matex fa a tots los vehins e habitadors de les ciutats e viles reyals del dit regne. E les dites viles de Elg e de Cocentayna han e tenen franquees dels reys passats, de loable memòria, predecessors vostres, e aquells s'esforcen que lurs franquees sien servades en les dites viles e les ciutats e viles reyals del dit regne, e ells no volen servar als vehins e habitadors de les dites ciutats e viles reyals lurs franquees, la qual cosa és contra disposició de dret e evident greuge e dampnatge de tots los vehins e habitadors ‖[117] de les dites ciutats e viles reyals. Per tal, los dits síndichs e misatgers, humilment suppliquen vostra reyal excel·lència que sia vostra mercè provehir, statuhir e ordenar les dites viles de Oriola e de Alacant e ab altres de les ciutats e viles reyals del dit regne lurs franquees e si no les servaran que los jurats de cascuna ciutat, vila o loch real del qual serà aquell a qui no hauran servat la dita franquea, per captació de penyores, satisfacen dels béns de les dites viles de Cocentayna e Elg tot ço que contra tenor de les dites franquees serà levat als habitadors de les dites ciutats e viles reyals, ensemp ab tots los dans que·n hauran sostengut, e que açò matex sia observat en totes les viles reyals e lochs de la sgléya e dels cavallers. *Vacat*.[369]

LI. Ítem, molt alt senyor, en les mars de la dita partida dellà Sexona ha una illa per nom appellada Santa Pola, la qual stà en dret del cap del Aljup, qui és en terme de la vila de Elg,[370] pus de sis milles dins[371] mar, en la qual illa ha gran pexquera; e jatsia que segons fur tot hom pot pexquar en la mar franchament, e axí matex dins les mars e en los ribatges de aquelles; emperò, contra disposició de fur, los officials e consell de la dita vila de Eltg s'esforcen dins la mar usar de jurisdicció qui no·ls és atribuhida, ans per furs e privilegis los és prohibuhida, ço és, que en menyspreu de la jurisdicció reyal e en dan e manifest prejuhí de les dites viles de Oriola e de Alacant e encara de tot lo regne, dins la dita illa e mar fan inhibicions, inhibint expressament als pexcadors allí pexcants de qualsevol part sien, que no sien osats vendre (del) pex que hauran pexcat a alcuna persona ‖[117v] tro hajen treyt aquell en terra, e quant lo peix han feyt traure en terra fan-los pagar certs drets. Per tal los dits síndichs e missatgers humilment suppliquen vostra excel·lent senyoria que plàcia a vós, senyor, manar al batle general dellà Sexona que no permeta ne consenta ne consentir faça als dits officials de la dita vila d'Elg usar de tal jurisdicció e de fer tals exaccions e vexacions, e si aquells faran lo contrari, que·l dit batle

¶ [369] L. *Ítem, molt… Vacat*] *omm.* Q i E. ¶ [370] E *d'Eltg*. ¶ [371] A *en*.

procehesqua contra aquells axí com a usurpadors de la jurisdicció reyal, per tal forma que qualsevol pexcadors pexcants en la dita illa puxen vendre lo pex a aquells qui a ells plaurà sens que no sien tenguts de traure lo dit peix en terra, e los compradors puxen traure e levar aquell a qualsevol parts del regne de València franchament sens pagar alcun dret.

(Lo senyor rey és maravellat del batle general dellà Sexona qui ha permés tals coses ésser fetes e mana a aquell que tals coses d'ací avant no permeta, ans faça que tothom peixque liberament en la dita illa e mar, sals al dit senyor totstemps sos drets, e d'açò lo dit senyor atorgarà provisió bona e bastant.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

LII. Ítem, molt alt senyor, com los jurats de les viles e dels lochs del regne de València reals no deuen haver per salari ne per sos treballs pus de ço que·ls és statuhit per lur salari per lo consell de la vila o loch on són jurats, e per ço com aquells són o deuen ésser procuradors e deffenedors de la cosa pública no deuen comunicar ne haver part en les penes statuhides per lurs consells, com aytals penes deuen ésser atribuhides a vós, senyor, e als murs o comú dels dits consells e als acusadors de tals penes. E en alcunes universitats del dit regne los jurats de aquelles tenen loch que de les dites penes los sia feyta part, de la qual cosa se són enseguits diverses mals e dans a la cosa pública per haver de les dites penes; e és (en)cara odiosa ‖[118] cosa e de mal exemple que·ls jurats qui deuen ésser deffenedors dels singulars de la vila o loch que regexen hagen participi en les dites penes. Per tal los dits síndichs e missatgers humilment suppliquen vostra excel·lent senyoria que sia vostra mercè provehir perpetualment que les dites penes no puxen ésser atribuhides als dits jurats ne aquells puxen haver part en aquelles ni puxen pendre ni haver pus de ço que per los dits consells per lur salari los és statuhit e ordenat sots certes penes; e si qualsevol jurats ultra lo dit salari pendran alcuna altra qua(n)titat per rahó de penes (que ultra la dita pena) sien encorreguts en pena de infâmia.

(Lo senyor rey proveeix que alguns jurats de universitat real no gosen ne puxquen haver o reebre alguna cosa per a obs lurs propris de les penes en les quals sien o seran encorreguts los singulars de les dites universitats ne d'altres.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

LIII. Ítem, senyor, com diverses vegades s'esdevé que l'alcayt e sotsalcayt dels castells de la ciutat de Xàtiva e viles reyals en les quals ha castells, e hòmens e companyes de aquells devallen a la dita ciutat e viles e ab stabliment dels dits castells porten armes, les quals són vedade(s) portar als vehins de les dites ciutat e viles, e per causa de les armes que porten mouen bregues ab los vehins de aquelles e altres o die(n) tals paraules qui són bastants (a) scomoure tot coratge pacífich. E quant los justícies de la dita ciutat e viles o sos lochtinents los volen pendre e metre en la presó o·ls volen tolre les armes al·leguen que no són del for e jurisdicció del dit justícia, e per la dita rahó se són enseguits diverses scàndels e mals e s'esperen

tots jorns, e segons fur e rahó lo dit alcayt o sotsalcayt no ha jurisdicció sinó tan solament dins los límits del dit castell e per consegüent tantost que són fora dels límits de aquell aquells e tots sos companyons són del for e jurisdicció del justícia de aquella ciutat e vila e deuen star sots les ordinacions e regiment ||[118v] de aquell axí com los vehins de la dita vila. Per tal los dits síndichs e missatgers humilment suppliquen vostra alta senyoria que, per tolre los dits sinistres e debats, sia per vós manat als dits alcayts e sotsalcayts e companyes lurs que mentre aquells seran fora dels límits dels dits castells que stiguen a ordinació dels dits justícies de cascú en sa jurisdicció com per disposició de fur aquells sien de la jurisdicció dels dits justícies; e si no u volen fer que·ls justícies los puxen apresonar e levar les armes e fer la justícia que d'ells se pertanyerà segons forma de furs. *Vacat*.[372]

LIIII. Ítem, com lo castell de la vostra vila d'Alacant sia insigne castell e és construhit en frontera de enemichs, per mar e per terra, e en parts perilloses, d'on necessàriament se cové, envers bona e total munició, deffensió e conservació de aquel, vetlar ab sobirana cura per tal que per enemichs o altre cas sinistre, ço que Déu no vulla, lo dit castell ne encara la vila d'Alacant no puxe encórrer alcun peril e dampnatge, car si u fahia per aquell se poria leugerament seguir irreparable detriment e menyscap a la cosa pública de vostra senyoria e senyaladament al regne de València, com sia hun dels principals membres e claus de aquest regne. E lo dit castell e mur de aquell en diverses parts és dirruhit e fet indeffenssable e és molt freturós d'armes e deffensió de aquel, ço és de ballestes, scuts, cuyraces (e) capellines, de què·s poria leugerament seguir, als dits castell e vila e als habitadors de aquells, e encara a la cosa pública e specialment del regne de València, dampnatge molt importable si a notícia o sabuda de enemichs pervenia. A tals, donchs, e a tant grans perills devets, ||[119] senyor, e sots tengut preparar degut remey de medecina. Per tal los dits síndichs suppliquen sia vostra mercè provehir en les dites coses e ma[na]r al batle general de regne de València dellà Sexona o a son lochtinent, sots incorriment de vostra ira e indicnació e sots grans penes, sens sperança de remisió alcuna, que prestament, dels emoluments de la dita batlia, repar lo dit castell e mur e faça obrar e enfortir lo dit mur en aquelles parts e segons serà necessari, e fornesca covinentment e deguda lo dit castell de les armes dessús dites en manera que puxa ésser deffensable e repugnant a tot insult o expugnació de enemichs. E fahent les dites coses retrets lo deute a que sots tengut e conservarets la cosa pública en pau e tranquilitat e preservarets aquella de tots perills o sinistres e provehirets a la indempnitat de aquella.[373]

LV. Ítem, senyor, com per privilegi antich (fet en) corts generals sia statuhit e ordenat que·ls hòmens de les viles de regne de València no sien tenguts donar ne

¶ [372] LIII. *Ítem, senyor… Vacat*] *omm*. Q i E.
¶ [373] LIIII. *Ítem, com… aquella*] *omm*. Q i E.

pagar cena a alcun procurador sinó tant solament al senyor rey e a sos successors, e lo dit molt alt senyor don Johan, contra forma del dit privilegi, haja exhigides cenes de presència de diverses viles e lochs del dit regne, per ço, senyor, suppliquen sia vostra mercè declarar lo dit senyor infant no poder ne deure haver ne exhigir cena alcuna e les que ha exhigides que les façats cobrar a les universitats de les viles e lochs d'on exhigides les ha.

(Lo senyor rey, vist lo dit privilegi e un acte de cort fet per lo senyor rey en Pere en les corts de Monçó en l'any mil treents sixanta-tres, per lo qual és ordenat que cenes no sien preses sinó per lo senyor rey o son primogènit, declara lo dit infant don Johan no poder haver rebudes o levades les dites cenes, e mana que ço que ha rebut restituexca a les universitats e lochs d'on les ha exigides.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

LVI. Ítem, senyor, com per furs e privilegis de regne de València ‖[119v] sia ordenat e statuhit que les eleccions dels jurats de cascuna ciutat[374] e vila real sien fetes per los jurats e consellers de cascuna ciutat, vila e loch reyal, e en la vespra de Cinquagesima proppassada, com los jurats e consell de la ciutat de Xàtiva volguessen procehir a fer elecció de jurats, segons forma dels dits furs e privilegis, per micer Martí de Torres, axí com a comissari de vós, senyor, (fon dit als dits jurats e consell de part de vós, senyor), que vós, senyor, volíets e·ls pregàvets que·ls dits jurats e consell suspenessen e prorogassen la dita elecció a XV jorns ladonchs següents, sens prejuhí de furs e privilegis e ab salvetat que vós los fariets d'aquells. E los dits jurats e consell responguereren que no u farien, com fos contra furs e privilegis. E lo dit micer Martí de Torres, hoÿda la dita resposta, manà als dits jurats e consell, sots pena de XM florins, que no procehissen a fer la dita elecció de jurats, ans se desajustassen e se'n anassen a lurs cases, manant encara les dites (coses) a cascú en singular dels dits jurats e consellers, sots pena de XV[375] mília florins, per la qual rahó los dits jurats e consell, axí com a forçats, cessaren fer la dita elecció, donants loch a la dita suspensió o porrogació. E enaprés, vós, senyor, volgués e manàs que la dita elecció fos porrogada altra vegada a X jorns, e enaprés, senyor, la dita elecció fon prorrogada altra vegada a XII jorns per manament e ordinació de micer Johan Mercader, batle general e comissari vostre. Aprés, feta la dita prorogació e durant aquella, lo dit micer Johan Mercader, contra forma de furs e privilegis, manà als dits jurats e consellers, sots pena de XM florins, que no·s nomenassen jurats ne ex(er)cissen alguns actes pertanyents a lur offici de jurats, e mes en regents los officis de jurats e consellers de la dita ciutat certes persones. E enaprés, dissapte qui·s comptava tercer dia del ‖[120] mes de juliol del any present, lo dit micer Johan Mercader, axí com a comissari de vós, senyor, féu en la dita ciutat elecció de jurats en aquesta forma, ço

¶ [374] *ciutat*] *omm.* E. ¶ [375] A *V.*

és, que mes en hun bací sis persones que·s deyen ésser de una part, e altres sis que·s deyen ésser d'altra part en altre bací e tres persones generoses (que·s dehien ésser de una part e altres tres persones generoses) de altra part en altre bací, e féu traure del bací dels generosos hun redolí e aquell féu publicar per jurat dels generosos en l'any present, e dels altres dos bacins féu traure tres redolins, ço és dos redolins del hun bací e un redolí del altre, e aquells féu publicar per jurats de la dita ciutat en l'any present. E com, senyor, les dites coses sien contra furs e privilegis, libertats e bons usos e sien coses de mal exemple, parlant ab humil e subjecta reverència de la vostra senyoria, per ço, senyor, com les eleccions se deuen fer liíberament sens alcun impediment e no per partides, per tal, senyor, suppliquen sia vostra mercè declarar tots los dits actes e procehiments ésser nul·les e revocar aquells en tant com de fet són stats fets e procehits e restituhir los dits jurats e consellers del any passat en lurs officis e manar a aquells que facen elecció de jurats segons forma de furs, privilegis, usos e libertats de la dita ciutat en la forma acostumada, e provehir que d'ací avant semblants coses no sien fetes ne attemptades, e si de fet eren fetes o attemptades que los jurats, consellers e consells de qualsevol ciutat e vila reyal proceesquen a fer lur elecció o eleccions axí de justícia, jurats, mustaçafs com de altres qualsevol officials no contrastant qualsevol manaments, inhibicions, abdicacions de poder o altres qualsevol procehiments per vós, senyor, o per qualsevol de vostres officials contra les dites coses fahedores.

(Plau al senyor rey e declara los dits actes e elecció ésser nul·les e en quant de fet són stats fets revoca aquells e mana als jurats e consellers del any passat que, dimecres a trenta del mes de març ara corrent, facen elecció de jurats e consellers segons forma de furs e privilegis e segons fer-se deu. E mana als jurats e consellers qui seran elets que dins tres dies aprés de lur elecció facen elecció de mustaçaf, de justícia de treents sous e clavari, segons fer-se deu, e vol que·ls actes en lo dit greuge mencionats no facen prejuhí alcú a les dites universitats reals e no puxen ésser trets a ús ne conseqüència en sdevenidor.

Vidit de Funes, vicecancellarius). ||[120v]

LVII. Ítem, senyor, com lo batle general de regne de València, contra forma de furs, privilegis e libertats del dit regne, haja fet pagar a la ciutat de Xàtiva e altres viles reyals, exceptat a Oriola, en les demandes de Balaguer e de Cerdenya, tatxant aquelles e fahent execucions en aquelles. Per ço sia mercè de vós, senyor, declarar les dites universitats no·n sien tengudes de pagar en les dites demandes e manar al dit batle que restituesca ço que rehebut n'a e provehir que d'ací avant semblants coses no sien feytes.

(Al senyor rey pertany per justícia fer demandes, però plau-li que si en casos no deguts hi és estat fet excés que sia comanat a mossèn Domingo Mascó, micer Pere Ram e micer Guillem Çaera qui coneguen de les dites coses.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

LVIII. Ítem, senyor, com lo molt victoriós príncep e senyor lo senyor rey en Jacme, de gloriosa recordació, ab son privilegi donat en Algezira *XI° kalendas ianuarii anno Domini M°CC°LXX°* donàs als prohòmens de la universitat de la vila de Algezira damunt dita, presents e sdevenidors, que en cascun de aquells açuts que són en lo riu de Xúquer de la açut de la cèquia Nova de la dita (vila), la qual lo dit senyor féu fer en tro en la mar, fos lexat e stigués en per totstemps en mig de cascun açut hun portell, lo qual haja XXV palms reals de ample, per lo qual portell les barques buydes e carregades, e altres coses, passar poguessen liurament e sens alcun embarch; e que en aquells portells, o alcú de aquells, alcú no fos gosat fer canyars a pexcar, ne bastons encara allí fermats o posats a parar filats, ne passar o gitar allí pedres o rames, o alcuna altra cosa, per la qual lo passatge de la aygua, barques e altres coses que per lo dit riu fossen portades poguessen en los dits portells, en alcuna manera, ésser empatxades o reebre alcun destret. Atorgant encara als dits prohòmens que les barques o alcuns altres duents barques alcunes, buydes ‖[121] o onerades, per lo dit riu sobre lo extrem de les heretats al dit riu contigües de la una e d'altra part del sobredit açut de la dita cèquia Nova entrò en la predita mar, poguessen anar e passar franchament e liura sens embarch e contradicció de alcuna persona, axí com a aquells fos necessarii. Manants fermament, a tots los tinents los dits açuts e tots e sengles officials e sotsmeses del dit senyor, presents e sdevenidors, que los dits portells en los ja dits açuts facen e tinguen e tenir facen de latitut de XXV palms reals sens alcun contrari e impediment que allí no sia feyt per alcú o alcuns, segons dit és dessús, e que les dites coses fermes haguessen e observassen e fahessen inviolablement observar e no y contravinguessen o a alcú contravenir permetessen per alcuna rahó qualsevol. Emperò, qui contra lo manament del dit señor, concessió e statut, en alcuna manera assajàs venir, la ira e indignació del dit senyor en pena de L morabatins d'or volch e provehí ésser encorregut, pagadors lo dan donat primerament e abans restituit, per la qual pena fos legut a la dita universitat e als seus, per pròpria auctoritat, penyorar, segons que en lo dit privilegi del qual vos fa fe, pus largament és contengut, e del temps del dit privilegi aençà los justícia, jurats, prohòmens e universitat de la dita vila sien stats en pura e pacífica possessió del dit privilegi e d'altres concessions reals fahents per lo regoneximent dels dits portells, e de penyorar per la dita pena e executar aquella ab les messions e dans presents, sabents, vehents e no contradients los senyors dels dits molins. E lo molt alt senyor don Ferrando, de loable memòria, pare vostre, senyor, ab aquella humil e subjecta reverència sua e de la vostra ‖[121v] a(l)tesa qui·s pertany, sens alcuna causa, aquesta part no hoÿda en son dret, privant la dita universitat de la sua pallegada possessió, no contrastant en la sacra audiència del dit senyor fos pleyt pendent entre la dita universitat de una part e en Vicent Navarro, senyor del molí appellat de Cullera, de la part altra, per causa del portell del seu açut. En lo qual pleyt són stats produits testimonis, e publicats, hagués feta sobre lo fet dels dits portells la provisió següent: «*Ferdinandus, Dei gracia et cetera*», la qual cosa, parlant

ut supra, és expressament derogar lo dit privilegi e altres provisions reals de e per la dita rahó fets e atorgats a la dita universitat de la dita sua possessió, lo que fer no·s pot, com nengú, *sine cognicione cause*, no puxa ésser gitat de possessió de fur e rahó scrita. Per tal lo braç reyal del dit regne de València, e senyaladament la vostra vila de Algezira, suppliquen la vostra *solita* clemència que, reduhint tan evident greuge a la justícia, li plàcia restituhir a la universitat en la dita sua patlegada possessió e revocar la dita, per lo dit senyor atorgada, provissió. E en açò, senyor, farets justícia, la qual vos tendran a gràcia e mercè.[376]

LVIIII. Ítem, senyor, com lo senyor rey en Pere, de loable memòria, haja venut lo mer imperi dels habitadors en lo loch de la Alcúdia, situat en terme de la vila de Alg(ez)ira, e dels st(r)anys, axí reals com altres aquí delinquints, al noble en Pere de Muntagut, senyor del dit loch, per cert preu, la qual cosa, salvant la sua excel·lència e senyoria e vostra, sia contra furs e privilegis del regne de València, e per tal lo síndich de la dita vila, en tant quant era prejudici de la real corona e de la ‖[122] dita universitat de la dita vila e de privilegis de aquella atorgats e per aquell senyor confermats e jurats, los quals lo dit senyor no ignorava, lo dit senyor revocà e ac per revocada la dita venda e anul·là aquella, segons consta per pública carta feta en València en poder e mà del discret en Bernat Miquel, del dit senyor rey secretari, sots kalendarii de XVIII dies de setembre del any de la Nativitat de nostre Senyor mil CCC LXXXII, de la qual fan prompta fe e largament és contengut. E com aprés la dita revocació, feta per lo dit senyor rey de la dita venda e alienació del dit mer imperi, lo dit noble haja usat e use de aquella en derogació dels dits furs e privilegis e en evident dan e prejuhí de la real corona e del comú de la universitat de la dita vila, per tal les ciutats e viles reals del dit regne humilment suppliquen sia mercè de vós, senyor, restituhir lo dit mer imperi e jurisdicció de fet a la reyal corona e comunió de la dita universitat de la dita vila de Algezira, e manar al dit noble en Pere de Montagut d'ací avant no use del dit mer imperi e jurisdicció, ans de aquell lexe usar a la dita universitat de Algezira si e segons ans de la dita venda e alienació fer-se solia e acostumat havia.

(Lo senyor rey és apparellat fer-hi justícia.
Vidit de Funes, vicecancellarius).

LX. Ítem, senyor, com en lo temps que·ls pròmens del loch de Foyos se compraren de lur señor, com fos cavalleria, e·s donaren e constituhiren ab licència e exprés voler e ferma del molt alt senyor rey en Pere, besavi vostre, de digna memòria, a la ciutat de València, e per vehins e conciutadans dels ciutadans de la dita ciutat e de general contribució de aquella, ab ferma, loament e consentiment del dit senyor rey en Pere, fossen e sien stats fets e fermats entre la dita ciutat

¶ [376] LVIII. *Ítem, senyor… mercè*] *omm.* Q i E.

d'una part e los hòmens e universitat del dit loch de Foyos certs capítols entre los quals hi és (el) següent:

Ítem, que·l dit loch de ‖[122v] Foyos e tot lo terme e territori de aquell e tots los habitadors e habitants en aquell sien e hajen ésser perpetualment en, de e sots general, comuna e universal contribució de la dita ciutat de València, tot axí com hun carrer de aquella, e los dits habitants e habitadors sien haüds, tenguts e tractats per vehins de la dita ciutat, axí com cascun ciutadà e vehí de aquella e de la sua contribució, e hajen e usen de tots aquells e sengles furs, privilegis, libertats, franquees e beneficis que·ls altres ciutadans e vehins de la universal e comuna contribució han e usen e d'ací avant hauran e usaran, sens tota differència o departiment, e que d'açò no puxen ésser per null temps divisits, partits ne separats per alcuna manera, (causa, rahó, necessitat o ocasió etc. E per tenor) e effecte de les dites paraules los dits hòmens e universitat del dit loch de Foyos sien exemps, quitis e immunes de totes e qualsevol questes e demandes, dons e servicis,[377] voluntaris o necessaris, e de pagar cena o cenes alcunes, de presència o absència, als senyors rey, reyna, primogènit e a qualsevol que cena regularment puxa e deja demanar dels lochs que y són tenguts e obligats, tot axí com qualsevol ciutadà del cors de la dita ciutat. On com vós, senyor molt excel·lent, e lo molt alt senyor infant don Johan, frare vostre, governador general de vostres regnes e terres, en les vostra e sua benaventurades vengudes a la ciutat hajats volgudes exhigir cenes del dit loch procehint ab rígida[378] execució de e·n béns de la dita universitat e singulars de aquella, ço que ab humil e subjecta reverència de vós, senyor, e honor del dit senyor infant fer no s·és pogut ne pot suppliqua per ço lo dit braç reyal sia mercè de vós, senyor, ésser declarat per acte de cort lo dit loch ne hòmens de aquell no ésser tenguts pagar cena alguna de presència e absència a vós, senyor, ne a vostres successors ne als altres damunt dits e provehir que d'ací avant cena alcuna no sia pagada ni exhigida ne demanada, ‖[123] ans una execució feta per cena demanada per vós, senyor, stant primogènit, la qual realment no és stada pagada, sia per vós, senyor, provehit per lo dit acte de cort aquella no procehir de justícia, cassant e anul·lant aquella. *Vacat*.

(Lo senyor rey ha per cancel·lada la execució feta per la dita rahó.
Vidit de Funes, vicecancellarius).

LXI. Ítem, senyor, jatsia per vós sia provehit e ordenat que lo governador de la vila de Oriola haja per son salari quatre mília sous cascun any, los quals li ha acostumat pagar emper tots temps lo batle general dellà Sexona dels drets e emoluments e/o sdeveniments a vós, senyor, pertanyents en la cort del dit governador com en la cort del dit batle, och encara de les vostres rendes e regalies que en la dita partida dellà Sexona a vós, senyor, pertanyen, e ara, senyor, lo dit batle refusa e no vol pagar al dit governador los dits quatre mília sous dient que traga de les

¶ [377] A *servirs*. ¶ [378] A *regida*.

gents lo dit governador ànnua de son offici, en altra manera que no li volria haver dat hun diner, com vós, senyor, diga lo dit batle, que havets feyta pracmàticha, o vostres predecessors, que lo dit governador no sia pagat sinó dels emoluments que traurà de son offici, per la qual rahó lo governador qui ara és cessa de star en la dita governació, la qual cosa és en gran dan e prejudici dels vehins e habitadors de aquella, per ço lo dit governador may no·s deuria partir de la dita vila, en sguart de on aquella és s[i]tuada e ab qui frontalega. Per tal supplica a vós, senyor, lo dit braç de manar al vostre batle general dellà Sexona, ab constrenyhiments de grans penes, que al dit governador deja pagar en la manera qui trossús qui lo dit senyor rey, vostre pare, fon rey e senyor de la Corona real de Aragó fon acostumat pagar lo dit salari de IIIIM sous, no contrastant la dita pracmàticha al·legada, la qual per null temps en la dita batlia fon al·legada, pratichada ne usitada.[379] ||[123v]

LXII. Ítem, senyor, com lo batle general dellà Sexona haja pres e occupat per a vós, senyor, les scrivanies de les corts dels justícies e de la governació, ço és, Anthoni Auret, que és stat scrivà de la scrivania de la governació, no vol tenir en lur casa, on bé prop de cinquanta anys ha tengut los libres de la cort de la dita governació, per la qual rahó los dits libres van no massa en la manera que anar deuen. E jatsia, molt alt senyor, lo dit batle general sia request per los jurats de la dita vila qui faça o faça fer o compre o faça comprar una casa en la qual los dits libres stiguen salvus e segurs, emperò tro en lo present dia de huy lo dit batle no ha volgut comprar la dita casa on stiguen los dits libres per la qual rahó aquells van en tal forma com anar no deuen. Per què sia la vostra mercè, senyor, de manar al dit batle que faça la dita casa del arrendament de la dita cort o scrivania de la dita governació e si fer no u volrà que·ls jurats de la dita vila del arrendament de la dita scrivania de la dita governació puxen fer o comprar.[380]

LXIII. Ítem, senyor, com per furs e privilegis atorgats al regne de València tot hom, strany o privat, de qualsevol ley, condició o stament sia, portant victuales en les ciutats, viles e lochs del dit regne, ve salvu e segur ab totes les mercaderies ab que sien victualles, anant, vinent, stant e tornant, e més ve guiat de qualsevol crim o excés per aquell o aquells comés, per la qual rahó los moros de Favanella e de la vall de Ricot e de altres lochs qui són dins lo realme de Castella en regne de Múrcia, sovén e bé a menut venen a la vall d'Elda sens albarà e ||[124] licència de lur senyor o del lochtinent de aquell, och encara venen als lochs d'Elig e de Crivillén, sens que quant són aquí venguts e plegats no·s scriuen ne·s manifesten al vostre batle general dellà Sexona ne a sos lochtinents, ans se'n tornen sens licència, axí de nit com de dia, a les veus per camí públich e a les veus per sendes e veredes apartades del camí Reyal, de què se'n enseguex molts mals e enconvenients de moros de

¶ [379] LXI. *Ítem, senyor… usitada*] *omm.* Q i E.
¶ [380] LXII. *Ítem, senyor… comprar*] *omm.* Q i E.

Granada qui·s mesclen ab los dits moros de Castella, així com entren en la vostra senyoria, per fer asalts e mals e dans a vostres sotmeses. Och encara, quant se'n tornen, se'n van ab los dits moros de Castella moros de Granada qui stan en la vall d'Elda e en los dits lochs d'Elig e de Crivillén amagats, a les veus al ajust de catius moros, cristians e cristianes, a les veus al ajust de catius moros qui són fuïts e/o furtats de lurs senyors, així de la ciutat de València com de altres lochs de vostra senyoria, e açò, senyor, és cert e més que notori. E los quals crims e delictes los senyors dels dits lochs nunca n'an feta justícia alcuna ni[381] aytampoch los dits moros temien aquella, per ço que saben que lo governador e batle general no y fan justícia neguna ne entren en los dits lochs dins vostra senyoria per fer aquella al·legació, e·lls, els senyors dels dits lochs, haver privilegis de semblants crims, [e] lo governador e batle general dellà Sexona no poder-se entrametre ne fer justícia alcuna en los dits lochs. Per ço, molt excel·lent senyor, a la vostra gran clemència humilment supplica lo dit braç que sia vostra mercè en provehir de remey de justícia covinent en lo dit cas ço és que sia per vós, senyor, provehit e ordenat que tot moro qui entrarà de Castella en los dits lochs de la vall d'Elda, d'Elig e de Crivillén que sien tenguts de entrar e venir per camí públich, lo qual per lo vostre governador los sia assignat e ab veu de crida pública preconizat, nomenat e declarat, e que per aquell dit camí o camins sien tenguts de venir los dits moros e a tornar ||[124v] e de dia e no per altres alcuns, e si lo contrari fahien que *ipso facto* sien catius, e si poden ésser haüts que sien venuts la mitat a vós, senyor, e l'altra meytat a aquell qui·ls pendrà e/o acusarà. Emperò, molt alt senyor, que si·ls dits moros com entraran de Castella en Aragó no portaran albarà de lur senyor o de lochtinent de aquell, lo qual sia tengut o sien tenguts mostrar e manifestar al dit vostre batle general e a son lochtinent dins mig jorn en lo primer loch on entraran, que així matex sien catius e partits en la manera sobredita, e quant se'n tornen sien tenguts tornar ab albarà de licència de vostre batle general, per rellevar les fraus sobredites; e si no u faran que així mateix sien catius e venuts e partits en la manera sobredita. Per (ç)o, senyor, sia vostra mercè que (de) lo albarà de tornada, sia per hun o per dos o per tres o molts, que no·n prenga lo lochtinent o aquell que darà l'albarà, sinó dos diners. *Vacat*.[382]

LXIIII. Ítem, senyor, com lo rey don Pedro de Castella entrà en la vila de Oriola per fam, hi[383] manà e ordenà certs hòmens fossen cremats e tots los libres que foren atrobats en la sala de la dita vila de Oriola, per la qual rahó los dits hòmens foren cremats e tots los libres e privilegis qui en la dita sala staven, los quals privilegis eren de certes gràcies e mercès fetes per los senyors reys passats a la dita vila, en tant que sinó fort pochs que se'n són trobats en alcunes cases de notaris e de altres qui eren stats missatgers de la dita vila, per a obs de les quals missatgeries los havien pres del dit consell, per la qual rahó la dita vila ha perdut la major part de

¶ [381] A *no*. ¶ [382] LXIII. *Ítem, senyor… Vacat*] *omm*. Q i E. ¶ [383] A *si*.

sos privi[legis]. E com en poder d'alguns notaris sien stats presentats en temps passats alcuns dels dits privilegis, en les notes dels quals, així de la governa-‖[125]ció com de altres, són atrobades les dites presentacions dels dits privilegis, per tal supplica a vós, senyor, lo dit braç que sia vostra mercè manar per vostre privilegi o provissió reyal que de aytals notes lo dit consell, ab auctoritat e decret del vostre justícia civil de la dita vila, puxa traure lo[s] dit[s] privilegi[s] de les dites notes [on] sien atrobats e metre'ls e scriure'ls e fer-los scriure en lo libre dels altres privilegis de la dita vila, com sien los dits privilegis perduts dels senyors reys passats de Castella, qui ladonchs eren reys e senyors de la dita vila, e los quals translats de privilegis, per auctoritat del justícia trets de les notes dels dits scrivans, vàleguen aytant, si vostra mercè és, com si los dits privilegis en sa pròpria forma porien valer.[384]

LXV. Ítem, senyor, la vila de Burriana és molt agreugada, car per privilegi a aquella atorgat e per vostres predecessors confermat, lo qual ha força e vigor de fur com sia stat atorgat e fet en corts de regne de València a postulació e supplicació dels tres braços e staments del dit regne, la gabella de la sal de la dita vila deu star en aquella [e] no pot ne deu ésser mudada en altre loch, ne en alcun loch vers aquelles parts pot ne deu altra gabella de sal ésser feta, atorgada ne constituhida, ans la sal deu ésser venuda en la dita gabella, així com antigament és stat fet e acostumat. E per tal no pot ésser feta, atorgada ne constituhida altra gabella de sal en la vila de Castelló de Burriana, ne en son terme, ne en altres lochs vers les dites parts. Però lo batle general de regne de València ha constituhida gabella e/o venderia pública de sal en la dita vila de Castelló ab preconització feta per los lochs circumvehins, effectualment continent que cascú puxa anar pendre sal en la dita vila de Castelló sens encorriment de alcuna pena, les quals dites coses són contra lo dit privi-‖[125v]legi e retén aquell infructuós per lo efecte e causa per los quals fon[385] atorgat e obtengut. Per tal suppliquen vostra clemència que tot lo dit privilegi sia observat a la dita vila, fahent aquell observar e tolre lo dit greuge e tot altre qualsevol per lo qual la dita vila de Burriana és, sia e fos impedida de no usar ab plenera efficàcia del dit privilegi e de la dita gabella de sal, així com ha volgut, dispost e ordenat lo dit privilegi, e és stat acostumat e praticat de tant de temps ençà que memòria no és en contrari. E de les dites coses supplica vostra senyoria que·n sia fet fur o acte de cort perpetual e irrevocable, en tal forma e manera que lo dit batle general o altre qualsevol official o persona no puxa fer o attemptar fer contra disposició del dit privilegi, consuetut, costum e pràtica dessús dits.

(Lo senyor rey mana servar lo privilegi de la dita gabella e la sentència obtenguda per la vila de Castelló, revocant la dita crida e tot ço que per lo dit batle e altres qualsevol sia estat fet o attemptat en contrari.

Vidit de Funes, *vicecancellarius*).

¶ [384] LXIIII. *Ítem, senyor… valer*] *omm.* Q i E. ¶ [385] A *add. atrobat.*

LXVI. Enaprés, senyor, és agreujada la dita vila car per div(er)ses privilegis de vostres predecessors a la dita vila atorgats e antiga usança, consuetud e pràticha, de tant de tempsençà que memòria de hòmens no és en contrari, los vehins, singulars e habitadors de la dita vila són stats e són franchs de totes peytes, paria, questa, tolta, força, m(es)uratge, monedatge, bovalatge, leuda, peatge, passatge, ribatge e de tot altre victigal e dret semblant per qualsevol vocable sia appellat. E de poch temps a·nçà lo dit batle general, no contrastants los dits privilegis, consuetut, costum e pràticha, de tant de tempsençà que memòria de hòmens no és en contrari, ha fets pagar alcuns vehins de la dita vila peatge, les quals coses són e redunden en gran dan, lesió e prejuhí de la dita vila, vehins e singulars de aquella e són en gran prejuhí e derogació de franquees (e) immunitats de la dita vila ‖[126] e dels dits privilegis. Per tal suppliquen la vostra real majestat que·n sia fet fur o acte de cort perpetual e irrevocable, provehint les dites coses e altres en los dits privilegis contengudes, e de tant de temps aençà que memòria de hòmens no és en contrari axí usitades, acostumades e praticades, sien tengudes e observades a la dita vila de Burriana e als vehins e singulars de aquella per lo dit vostre batle general e per tots altres qualsevol officials e encara per tots altres qualsevol sotsmesos o vassalls vostres.

(Plau al senyor rey que los privilegis de la franquea sien servats als hòmens de la dita vila e de la contribució d'aquella segons que se'n haurà acostumat ans de sis anys proppassats.

Vidit de Funes, *vicecancellarius*).

LXVII. Consegüentment la dita vila és stada agreujada per offici de vostra cort en ço que·l senyor rey don Ferrando, de alta recordació, pare e predecessor vostre, féu gràcia a la vostra vila de Burriana de la cena que devien haver per lo passatge que lo dit senyor rey féu per la dita vila quant vingué a la ciutat de València, com lo dit senyor se tingués molt per servit de la dita vila. E aprés mort del dit senyor, no contrastant la dita gràcia, per en Jacme de Sent Stheve, porter, que·s deya comissari, per executar la dita cena, féu execució de setanta florins pretenent aquells ésser deguts de la dita anyada, segons dit és, remesa a la dita vila, no contrastant protestacions per la dita vila fetes e per empedir la dita exacció. Per ço supplicha vostra gran senyoria que haüda informació dels dits affers faça restituhir la dita quantitat a la dita vila e generalment compliment de justícia sostenint la dita gràcia. *Vacat*.[386]

LXVIII. Ítem, que la dita vila de Burriana e los vehins e habitadors de aquella sien stats en pacífica possessió e anticada, de e per tant de temps aençà que memòria de hòmens no és en contrari, e encara per privilegi atorgat per los predecessors de vós, senyor, havent força de fur, que los que porten peix a la vila de

¶ [386] LXVII. *Consegüentment la… Vacat*] *omm*. Q i E.

Bur-‖[126v]riana són franchs de delme, quint e tot altre dret per peix que sien pesquats en la mar, stanys o rius. E no contrastant açò, lo batle de Burriana se esforce fer pagar delme del quint e altres drets del peix que és portat, perquè los qui portaven peix, així vehins de la dita vila com altres, se convertexen portar aquell en altres parts, de què·s seguex gran dan e penúria de victuales a la dita vila. Per ço supplica a la vostra excel·lent senyoria provehint contra lo dit greuge statuhir per fur o acte de cort irrevocable les coses contengudes en lo dit privilegi que sien tengude(s) e observades en la manera damunt scrita a la dita vila de Burriana e als vehins e singulars de aquella per totstemps.

(Mana lo senyor rey que sien servats los privilegis d'aquesta matèria parlants segons que se'n haurà costumat ans de sis anys proppassats.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

LXIX. Ítem, senyor, com lo molt alt senyor rey don Ferrando, de memòria gloriosa, vingués a la vila de Castelló l'any mil CCCC XIIII e la vila hagués pagats mil sous de cena de absència, ço és del p(ri)mer dia de gener ladonchs proppassat, e per sa venguda demanà cena de presència. E com segons disposició de fur, si dins l'any serà pagada la cena de absència e lo senyor rey dins aquell matex any (passarà per la dita vila e li hauran) a pagar cena de presència, que en l'any sdevenidor lo dit senyor la deu pendre en compte. E la cena no puxa més pujar, vulles de absència, vulles de presència, vulles en viandes, vulles en diners, sinó M sous, segons privilegis a la dita vila atorgats per lo senyor rey en Jacme, de memòria gloriosa. On com lo batle general del dit regne en l'any següent no volgué pendre en compte la dita cena de presència ja pagada, ans executà e exhigí aquella contra forma del dit fur, per ço soplica que sia mercè de vós, senyor, declarar lo dit batle general haver fet injustament la dita execució de la dita cena e que aquella sia tornada per lo dit batle a la dita universitat de Castelló, com la dita cena de presència sia executada (e reebuda) per en Jacme de Sent Stheve, porter e comissari vostre, no volent pendre en compte la cena la qual ‖[127] havia executada e manar que tals execucions no·s facen. E com semblant greuge sia stat fet a les universitats de Burriana e de Vila-real, per ço suppliquen que semblant(ment) sia provehit en les dites universitats tornant lo dit greuge a justícia.

(Lo senyor rey comana a mossèn Domingo Mascó e micer Guillem Çaera que, appellats los majordom e scrivà de ració e lo síndich de la dita vila, facen justícia sobre les coses en los dits capítols contengudes.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

LXX. Ítem, senyor, com lo dit senyor rey don Ferrando, de gloriosa memòria, pare vostre, anant a la vila de Perpinyà en l'any mil CCCC XV passà per mar de la vila de Castelló, e era ja pagada cena de absència, e ultra la dita cena del dit any lo dit senyor rey ha fet executar, e vós, senyor, aprés mort del dit senyor, altra cena del dit any, no volent pendre en compte en l'altre any sdevenidor los dits mil

sous havets fet fer execució ab comissió feta a·n Jacme de Sent Stheve, porter, per les dues cenes, ço és de la primera mil sous e per la segona D sous, com micer Johan Mercader lo fes cessar de executar la restant quantitat. Per ço, senyor, los dits síndichs suppliquen que sia vostra mercè (declarar) les dites dues execucions de les dites dues cenes ésser injustament executades e contra forma de fur e aquell(es) ésser restituhides a la dita universitat e que d'aquí avant sia provehit que tals execucions no·s facen, com sien nul·les, e si contra forma dels dits furs e privilegis de fet eren fetes los ordinaris los puguen inhibir la dita execució; e com semblant greuge és stat fet a les universitats de Burriana e de Vila-real, les quals suppliquen que sia vostra mercè tornar-ho a justícia.

(Lo senyor rey comana a mossèn Domingo Mascó e micer Guillem Çaera que, appellats los majordom e scrivà de ració e lo síndich de la dita vila, facen justícia sobre les coses en los dits capítols contengudes.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

LXXI. Ítem, senyor, com los batles e altres officis vostres se esforcen a fer acollir ostes als vehins de les dites viles reals stant lo senyor rey en aquelles com en altra manera, e com açò sia contra disposició de fur per ço lo dit braç supplica que sia vostra mercè manar als dits batles e altres officials que no complesquen a nengú vehí e habitador de les dites viles a acollir hostes ni si forçats n'eren per no obehir encorreguen pena alcuna. *Vacat*.[387]

LXXII. Ítem, senyor, com los vehins de les vostres viles reals sien franchs ||[127v] per tota vostra terra e regnes per privilegis atorgats a les dites universitats per los reys passats, de memòria gloriosa, predecessors vostres, de tota leuda [e] peatge de Albarrasí que·s leve en Terol, [e vostres oficials] s'esforcen fer pagar los vehins de les dites viles lo dit dret del mig peatge en virtut de una provisió privada que han optenguda del senyor rey en Martí, de memòria gloriosa, no appellats los de qui era interès que exhigesquen lo dit dret de mig peatge per sosteniment del castell de Ròdenes. Per ço, senyor, sia mercè de vós haver per revocada la dita provisió real manant a qualsevulla officials e col·lectors dels dits drets serven a les dites universitats de Castelló e Burriana e Vila-real ses franquees e libertats segons forma dels dits privilegis e que restituesquen ço que·n han pres als dits vehins, sots certa pena pagadora la terça part a vós, senyor, e la terça a la universitat e la terça al acusador. *Vacat*.[388]

LXXIII. Ítem, senyor, com segons disposició de furs sia provehit que en la ciutat, vila o loch on serà feta la dita força o violència o delicte o contracte en aquell loch dega ésser conegut del crim o delicte. E sots color de resistència e de altres crims pertanyents a la cort de la governació l'alt senyor infant don Johan, car

¶ [387] LXXI. *Ítem, senyor… Vacat*] *omm.* Q i E.
¶ [388] LXXII. *Ítem, senyor… Vacat*] *omm.* Q i E.

frare vostre e governador general de tots los regnes e terres vostres, e lo portant-veus de governador en lo dit regne de València o son lochtinent general, contra los dits furs, han tret e trahen tots jorns certs hòmens de la vila de Castelló menant aquells a la ciutat de València volent conèxer de aquells crims o delictes en la dita ciutat, fora lo loch hon han delinquit e fora son domicili ni contracte, e açò, molt alt senyor, és tolre la jurisdicció totalment als ordinaris de les viles reyals. Per ço supplica lo dit braç sia vostra mercè provehir e manar als sobredits officials que no evoquen les causes en la dita ciutat ne en altres parts del regne s[i]nó per via de ‖[128] fadiga en los ordinaris atorgada o per via de appel·lació a ells interposada, e, en cars que·ls crims o delictes pertanguessen al governador e cort sua, que dels fets començats per lo dit lochtinent de governador dellà lo riu d'Uxó o pertanyents la conexença al dit lochtinent o cort sua no puxen ésser evocats ni trets de la dita vila, sinó lo dit lochtinent haje a conèxer de aquells dins la vila de Castelló, majorment com lo dit lochtinent segons privilegi ha a tenir sa cort als pledejants en la vila de Castelló. *Vacat*.[389]

LXXIIII. Ítem, senyor, com segons disposició de furs les caces e marjals sien franchament e liure de cascuna vila del regne e a cascú és permés allí caçar e pexcar les bèsties, grans e poques, en les dites marjals; e en la marjal de la vila de Castelló haja alcuns cérvo[l]s, los quals fan molt gran dan als blats e vinyes de la dita vila, e lo lochtinent de governador dellà lo riu d'Uxó haja feta fer una crida que nengú no gos caçar en la marjal de la dita vila, sots certa pena imposada als contrafahents, la qual cosa és en gran dan de la cosa pública e destrohiment del dit terme, e vostres rendes ne valen menys per la dita rahó. Per ço suplica lo dit braç que sia mercè de vós, senyor, servant la forma del dit fur [e] havent tal crida per revocada e per nul-la, com sia feta contra disposició de fur, manar al dit governador que haja aquella [per nul·la] e de fet la revoch e que d'ací avant tals crides o edictes no faça, ans lexe los dits vehins caçar tota hora que ben vist los serà. *Vacat*.[390]

LXXV. Ítem, senyor, com lo lochtinent de governador del riu de Uxó enllà per fur e provisions reyals haja a tenir sa habitació e capmajor e cort als pledejants en la vila de Castelló, e si u recusarà ‖[128v] fer aprés que·n serà request per (lo) síndich de la vila, dins hun mes lo governador haja a elegir hun prom de la dita vila, lo qual sia lochtinent del dit governador en les dites parts. E com en Francesch d'Esplugues, lochtinent (de governador) dellà lo dit riu, jatsia moltes vegades ne sia stat request de paraula e per scrit per los jurats e síndichs de la dita vila (que fes les dites coses) e no·n haja curat res fer, en molt gran dan e prejuhí dels dits furs e privilegis de la dita vila, ans,[391] lo que és pijor, regís lo offici de alguazir del senyor infant

¶ [389] LXXIII. *Ítem, senyor… Vacat*] *omm*. Q i E.
¶ [390] LXXIIII. *Ítem, senyor… Vacat*] *omm*. Q i E. ¶ [391] *en molt gran… ans*] *omm*. Q i E.

don Johan, car frare vostre, lo qual offici és incompatible ab la lochtinència, com cascun de aquells requiren personal residència. Per ço humilment suppliquen que sia vostra mercè, senyor, manar al dit en Francesch d'Esplugues que leix lo offici de alguazir e vaja a regir[392] son offici personalment, com per lur presència la dita lochtinència sia mils regida, en altra manera, servant la forma dels dits furs e privilegis, sia mercè de vós, senyor, remoure lo dit en Francesch d'Esplugues del dit offici e elegir hun prom de la dita vila, com per gràcia de Déu n'i haja de sufficients en la dita vila,[393] lo qual sia lochtinent de governador en les dites parts. *Vacat*.

(Lo senyor rey atorga executòria del fur e del privilegi parlants de la matèria en lo present capítol contenguda.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

LXXVI. Ítem, senyor, com per fur del senyor rey n'Amfós, de loable memòria, posa(t) en rúbrica *De questes*,[394] sien taxades les quantitats que la ciutat de Xàtiva e la vila de Castelló e altres viles reyals, en lo fur comemorades del vostre regne de València, són tengudes cascun any pagar en cert temps, enaxí que les dites questes són ordinàries, e vós, senyor, ne·ls vostres no podets demanar majors quantitats que són en lo dit fur tatxades e expressades, salvant en los casos specificats e introduhits en dret per causa necessària, los quals a vós, senyor molt alt, e als vostres són servats e retenguts,[395] segons que en lo dit fur és largament contengut. E com vós, senyor, ||[129] hajats fetes questes e demandes extraordinàries a les dites universitats reals ultra los casos specificats e introduhits en dret specialment per rahó de novell regiment de vós, senyor, com encara per la composició que·s diu ésser feta per lo senyor rey, pare vostre, ab lo veçcompte de Narbona per les (terres)[396] que ha en lo regne de Cerdenya; e axí mateix per rahó de la guerra del compte d'Urgell e moltes altres demandes, ço que, parlant ab humil e subjecta reverència de la vostra real majestat, per fur ne per dret fer no·s pot ne deu per vós, senyor, ne per nengun vostre oficial, e açò que pus greu (és) que, si les dites universitats recusen pagar en los casos que no són introduhits e specificats en fur, aquelles són encontinent taxades pagar certa quantitat e *velo levato* són executades, en gran dan e prejuhí e greuge singular de les dites universitats reyals, e per matrimoni de vós, senyor, ne primogènit vostre, no puxa ni deja ésser feta. Per què lo braç reyal supplica molt humilment que sia mercè de vós, senyor, manar e fer restituhir a les dites universitats, de les quals és feta demanda e execució,[397] les quantitats tro a huy pagades e fer cassar e revocar qualsevol execucions per les dites rahons fetes e provehir e manar per acte de cort que d'aquí avant semblants questes ne demandes no sien ne puxen (ésser fetes, e si

¶ [392] A *exhigir*. ¶ [393] *en la dita vila*] *omm*. Q i E. ¶ [394] Germà Colón i Vicent Garcia (eds.), *Furs de València extravagants*, fur IV, *De temprament de questes*, capítol I, que comença: «A millorament, creximent e relevació de les viles e lochs nostres del regne de València...», Barcelona, Editorial Barcino, 2007, vol. X, pp. 61-62. ¶ [395] *e retenguts*] *omm*. Q i E. ¶ [396] A [*en blanc*]. ¶ [397] A *exucució*.

fetes seran los justícies e jurats puxen) inhibir als comissaris la execució[398] de aquelles sens encorriment de penes alcunes, no obstant les dites comissions, e que sia vostra mercè declarar per acte de cort e specifficar expressament los casos en què les universitats reyals són tengudes pagar per fur.

(Al senyor rey pertany per justícia fer demandes, però plau-li que, si en casos no deguts són stades fetes demandes o en los casos deguts hi és estat fet excés, que sia comanat a mossèn Domingo Mascó, micer Pere Ram e micer Guillem Çaera qui coneguen de les dites coses.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

LXXVII. Ítem, senyor, com la universitat de Vila-real, ab grans e forts obligacions, és e sia obligada pagar de les rendes e cena pertanyents al senyor rey en la dita vila a·n Pere Dezvalls ||[129v] o a sos hereus e havent causa de aquells dos mília DCC LXXII sous e sis diners annuals de les dites rendes e cena per alienació per lo senyor rey en Pere, de loable recordació, feta, e la dita universitat sostingue cascun any grans treballs, messions e dampnatges en fer la dita paga als dits hereus, e de altra part lo batle general fa de grans compulsions, manaments penals e penyores per la dita cena contra la dita universitat *et etiam* de les dites rendes, així que la dita universitat per hun sol deute és vexada de una part per lo batle general en loch del senyor rey e de altra part per los dits hereus, ço (que) és de gran vexació e evident injustícia e coses de mal exemple. (Per tal suppliquen) sia vostra mercè provehir que la dita universitat sia relevada de la dita oppressió en manera que no pague sinó una vegada les dites cena e rendes.

(No és greuge de cort, però al senyor rey plau que per lo batle general sia proveït en lo dit negoci en manera que los hòmens de la dita vila no sien vexats per dobla solució e mana al batle dessús dit, que puys los hòmens de la dita vila, universitat o síndich de aquella, hajen deposada o deposaran d'ací avant la quantitat de la dita cena e rendes obligades tro en concorrent quantitat de la dita obligació en poder del governador, no·ls execute per la dita rahó.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

LXXVIII. Ítem, senyor, com lo batle general de regne de València, per sa letra donada en la ciutat de València a sis dies de juliol del any present e corrent, haja scrit al justícia de la vila de Vila-real, que en la execució[399] a instància del procurador fiscal vostre, que justícia de la dita vila fahia contra Azmet Durayda e Hamet Abitarga, moros de la vall d'Uxó, en quantitat de sexanta sous de quar[t] acusat[s] en la dita cort de Vila-real e béns de aquells, haja manat de part vostra al dit justícia que contra los dits moros, per rahó de la dita quantitat, no procehisqués ne enantàs, e que·l dit justícia per letra sua lo certificàs del dit feyt per ço que vist aquell hi fes la

¶ [398] A *exucució*. ¶ [399] A *exucució*.

provisió que·s pertanyeria. On com, senyor, en Johan de Calaceyt, síndich e missatger de la dita vila de Vila-real, ab l'atvocat de la dita vila sia stat al dit batle general e haja aquell request li plagués en deute de justícia ||[130] degués revocar la dita letra e rescriure al dit justícia de Vila-real, que no contrastant la dita sua letra, procehís la dita execució[400] del dit quart e que no volgués empatxar o dificultar la execució[401] del dit justícia, lo qual respós que no·n faria res ni volia ni consentia que los moros dels contractes fets en la dita vila ni obligacions per aquells fetes en la dita cort de Vila-real o en la dita vila en poder de qualsevol notari lo dit justícia se entrametés o s'entrametan mas que vinguen a ell dit batle car ell los faria justícia. E com, senyor, la dita letra e provisió del dit batle sia contra furs, privilegis, franquees, libertats, immunitats, ús e costums de la dita vila e contra tota bona rahó natural e scrita, per tal supplica que la dita letra sia revocada inhibint al dit batle general que d'ací avant semblants letres no faça sots certes e grans penes, e si los farà que·ls justícies e altres officials aquelles no obeesquen e aquelles, no contrastant proceesquen e enanten en los pleyts e execucions[402] contra los dits moros e altres per los contractes e obligacions e submisions de for fets, celebrats e causats axí en cort com fora cort e açò provehir e ordenar per acte de cort. *Vacat*.[403]

LXXIX. Ítem, senyor, com per una vostra provisió la qual és del tenor següent:

«Nos, Alfonsus, Dei gracia rex Aragonum, Sicilie, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comes Barchinone, dux Athenarum et Neopatrie ac etiam comes Rossilionis et Ceritanie, de fide et legalitate vestri, dilecti nostri Francisci de Marthorello, militis, qui actenus ex concessione serenissimi domini Martini, Aragonum regis, proavunculi nostri, gloriose memorie, tenuistis alcaydiam castri et baiuliam ville Cullarie quas etiam de presenti tenetis ad plenum confisi, tenore presentis comitimus sive comendamus vobis alcaydiam et baiuliam predictas tenendas, regendas et exercendas per vos fideliter, legaliter atque bene et etiam diligenter quamdiu de nostre ||[130v] processerit beneplacito voluntatis, vos ergo quamdiu nobis libuerit ut est dictum sitis alcaydus et baiulus ville predicte et habeatis et recipiatis pro retinencia salario et regimine castri et baiulie predictarum mille CCC solidos regalium Valencie annuatim, mille solidos videlicet pro retinencia dicti castri et CCC solidos pro salario dicti officii baiulie. Mandamus igitur per hanc eandem baiulo regni Valencie generali, iuratis et probis hominibus ville predicte, presentibus et futuris ac aliis ad quos expectet quatenus vos pro alcaydo prelibati castri et baiulo dicte ville de cetero habeant et teneant quamdiu nobis placuerit, ut est dictum, vobisque et ordinacionibus ac iussionibus vestris pareant et obediant in et de omnibus hiis de quibus et prout aliis qui dictas alcaydiam et baiuliam tenuerunt et

¶ [400] A *exucució*. ¶ [401] A *exucució*. ¶ [402] A *exucucions*.
¶ [403] LXXVIII. *Ítem, senyor… Vacat*] *omm*. Q i E.

rexerunt parere et obedire consueverunt debent etiam et tenentur nec minus respondeant vobis et respondere faciant de salario et retinencia supradictis, quamdiu alcaydiam et baiuliam ipsas tenueritis et rexeritis ut est dictum. In cuius rei testimonium presentem fieri iussimus nostro sigillo pendenti munitam. Datum Valencie, quinta die iunii anno a Nativitate Domini millesimo CCCCº XVIIº regnique nostri secundo. Rex Alfonsus» se mostra vós, senyor, haver atorgat e donat a vostre beneplàcit l'alcaydia e batlia dels castell e vila de Cullera a mossèn Francesch Martorell, cavaller, (e) havets constituhit a aquell per retinença del dit castell mil sous per cascun any e CCC sous per l'ofici de la batlia, manants per la dita provisió al batle general de vostre regne de València, jurats e pròmens de la dita vila, presents e qui per temps seran, que al dit mossèn Francesch hajen per alcayt del dit castell e batle de la dita vila, e res no menys responguen a aquell del salari e retinença damunt dits tant quant aquell tendrà e regirà les dites alcaydia e batlia. On, senyor, com lo dit castell en per tots temps ça enrrere e de present sia e·s tinga per cosa plana e no·s tinga a costum de les leys de Spanya ne jamés per guarda del dit ||[131] castell sia stada ordenada ne tatxada certa retinença, tro ara, de poch de temps ençà, que·l batle general de regne de València li tatxà la dita retinença, no informat com aquell castell se tenia en guarda e acostumava de tenir per hun (simple) home pagés o menestral qui prenia per rahó de son salari cascun any de XII tro en XV lliures, les quals pagaven part lo reverent mestre de Muntesa e l'altra part los senyors qui ladonchs eren de la dita vila. E los jurats e pròmens o universitat de aquella jamés no pagaren ne contribuhiren en salari alcú de la guarda del dit castell ne alcaydiu de aquell, com jamés no y hagués alcayt ne alcaydiu format tro ara de poch de temps a ençà. E ara vós, senyor, manats als jurats e pròmens de la dita vila que del dit salari e retinença responguen al dit mossèn Francesch Martorell tant quant aquell tendrà e regirà les dites alcaydia e batlia en gran e evident greuge de la dita universitat, parlant ab humil e subjecta reverència de la vostra senyoria, attés majorment que·n sia plet pendent, gran temps ha, entre los dits mossèn Francesch Martorell e la dita universitat sobre los dits salari e retinença. Per què supplica lo dit braç sia mercè vostra revocar lo dit (greuge) e provisió tant quant sia vist per aquella la dita universitat ésser tenguda pagar los dits salari e retinença, remetent lo dit fet a justícia.

(Com plet pendent sie sobre les dites coses entre l'alcayt de una part e los hòmens de la dita vila de l'altra, lo senyor rey comana al jutge de la dita causa les coses en lo present capítol contengudes sobre les quals vol que faça justícia.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

LXXX. Ítem, senyor, com l'alt rey don Martí, de loable memòria, oncle vostre, haja exemits e enfranquits la universitat, justícia, jurats e pròmens de la vostra vila de Cullera per special do e gràcia, per sguart dels importables càrrechs dels censals als quals la dita universitat e singulars de aquella són tenguts e obligats per occasió de la rempcó de la dita vila e dels quatre mília florins per la dita universitat al dit senyor rey prestats a la corona reyal e haja ||[131v] atorgat a aquells justícia, jurats,

pròmens e universitat e singulars damunt dits, axí presents com sdevenidors, que jamés d'aquí avant lo dit senyor ne los successors seus demanaran, exhigiran ne demanar, exhigir e rehebre o haver per alcú o alcuns officials, comisaris e ministres del dit senyor o de successors de aquell o per alcuna altra persona faria, consentiria o permetria que fossen demanats a la dita universitat alcuns dons, préstechs, retribucions, exaccions, subvencions o servirs, encara que fossen per o rahó de maridatge, dot, uxoratge, armada, passatge, subvenció o quonquesta o altre qualsevol linatge o natura o spècia e com se vulla poguessen encara ésser appellats, si donchs en corts o per rahó de corts generals del dit regne de València ne la dita universitat e béns de aquella e dels dits singulars fossen tenguts o astrets jamés en sdevenidor a les coses damunt dites, tro a la dita universitat fos satisfet de peccúnia pròpria del dit senyor rey dels dits quatre mília florins e de les messions, pensions e interesses, les quals la dita universitat faria o en ço que restàs a pagar de aquells, e encara en dampnatges, los quals la dita universitat sostenria tro en lo dia en lo qual a la dita universitat fos feta real e acabada soluc(i)ó de les dites coses, ans la dita universitat e singulars fossen tro a lavors dels dits dons,[404] subvencions e servirs e altres coses damunt dites en genere e spècie ab tots lurs béns per virtut de la dita concessió quitis, franchs e de tot en tot absolts segons totes les damunt dites (coses) e altres moltes en la dita concessió reyal són longament exp(re)ssades e declarades. On, senyor molt excellent, lo vostre batle general de regne de València, no contrastant los dits privilegi e exemció, ha compel·lits e forçats los justícia, jurats e pròmens de la universitat de la vila de Cullera pagar, contra forma del dit privilegi, LXXX florins per les despeses de la coronació ‖[132] del alt rey en Ferrando, pare vostre, *quondam* rey d'Aragó, e XXXX florins per les despeses de la coronació[405] de la alta senyora dona Elionor, mare vostra e muller del dit senyor rey don Ferrando. E més demana de present cent florins per lo novell regiment de vós, molt alt senyor, en gran e evident greuge de la dita universitat e singulars de aquella. Per què lo braç reyal[406] supplica que sia mercè de vós, senyor, manar al dit (batle) general que les dites quantitats de pecúnia, parlant ab la reverència que·s pertany, indebitament exhigides contra forma del dit privilegi, torne e restituescha a la dita universitat e síndich de aquella e manar al dit batle que, servant lo dit privilegi inconcusament, segons sa sèrie e tenor, tals o semblants exaccions d'aquí avant no faça a la dita universitat, e en açò, senyor, farets justícia, la qual los dits braç e universitat hauran a gràcia e mercè *et cetera.*

(Lo senyor rey mana ésser servats los privilegis atorgats als hòmens de la dita vila, e que sia revocat ço que serà estat attentat en contrari, e si per lo batle general és rebuda quantitat alguna contra forma del privilegi o concessió de la dita vila lo senyor rey mana que sia restituïda.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

¶ [404] A *dinés*. ¶ [405] *del alt rey… coronació*] *omm*. E. ¶ [406] A *reay*.

LXXXI. Ítem, senyor, com en la reemçó de la vostra vila reyal de Cullera, la universitat, justícia, jurats e pròmens de aquella feren préstech al senyor rey en Martí, de loable memòria, de XI mília florins d'or comuns d'Aragó per obs de luir e quitar la dita vila e reduhir aquella a la corona reyal, e per la dita rahó lo dit senyor rey don Martí alienà e transportà en la dita universitat, justícia, jurats e síndichs de la dita vila totes les rendes e drets pertanyents al dit senyor rey en la dita vila de Cullera, exceptats sdeveniments e emoluments convertidors en pagar les ànnues pensions dels censals, los quals foren carregats sobre la dita universitat per pagar los dits XIM florins, com ne fossen carregats censals per la dita universitat a rahó de XIII (mil) per mil, segons que les dites coses e altres són largament contengudes en una carta pública d'aquèn feyta en la ciutat de València *die XXVI[a] ianuarii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC tercio,* a la qual se refer. E com, molt ||[132v] alt senyor, lo vostre batle general de regne de València prena e occupe lo terç del delme del peix que·s peixca e engrava en les mars de la dita vila, no contrastant la dita reyal concessió a la dita vila feta, per vigor de la qual del dit temps ençà eren e foren en possessió de collir e levar lo dit terç del delme tro ara de dos anys ençà, poch més o menys, que lo dit batle com dit és los ha pres e occupat en gran prejuhí de la dita vila. Per què, senyo(r), suplica lo dit braç sia mercè vostra manar al dit batle que no enquiete ne perturbe la dita universitat en collir e levar lo dit terç de delme del dit peix, e que ço que·n ha reebut que u restituescha a la dita vila.

(Mana lo senyor rey que sien servats los capítols atorgats a la dita vila per lo rey en Martí e si cosa alguna és estada reebuda per lo dit batle contra forma dels dits capítols mana lo senyor rey que alló sia restituït axí del terç del delme del peix com de altres coses.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

LXXXII. Ítem, senyor, com per vostra molt excel·lent senyoria, seguint la orde de vostres gloriosos antecessors de loable memòria en les corts generals que a present celebrats als valencians en la ciutat de València, hajats offert reparar e tornar a rahó los greuges, torts e injustícies feyts e feytes per qualsevol officials reals. E, senyor molt poderós, per n'Arnau Guillem de Bellera, governador de regne de València, intitulant-se visrey e anant ab insignies reyals, haja, aprés mort del molt alt senyor rey en Martí, de gloriosa memòria, e ans de la declaració del molt alt senyor rey don Ferrando, de loable memòria, pare vostre, tiràmicament, contra furs e privilegis, e ab calor e sforç de alcuns, dampnejada la vostra vila de Morella e molts dels singulars e habitadors de aquella, prenent e ferrant aquells e agreugant-los, axí per presons com per cominacions de mort o en altra manera il·lícitament e no deguda, de què extorsí, pres e robà de aquells XIIM florins d'or d'Aragó e pus, segons (que) per legítimes e veres cauteles se pot adverar. E retornant, senyor, lo dit n'Arnau Guillem de Bellera en la ciutat de València tramés per lochtinent seu a la dita vila de Morella mossèn Johan de Vi-||[133]laragut ab cinquanta hòmens de

cavall, lo qual de feyt ab tota sa gent e ab altres se enfortí en lo loch del Forcall e de Çorita e de altres (aldees) circumvehines de la dita vila de Morella, e de aquí, ostilment, en manera molt dampnada e reprovada, dampnejà cativant e prenent los hòmens e habitadors de la dita vila de Morella, faent rescatar aquells; e més avant afogà e dampnejà los molins e mases de la dita vila e dels vehins de aquella tallant los blats qui eren en la falç; e continuant les dites coses per bé tres meses que stech dins les dites alde(e)s pres e se occupà tots los béns qui trobà en les dites alde(e)s e en altres parts que fossen de hòmens de Morella, lo qual dampnatge munta a més de LXXXIIM florins, segons és stat adverat per la manera que·s mereix en semblants feyts. E com, senyor molt excel·lent, totes les coses axí dampnades e reprovades feytes per lo dit n'Arnau Guillem de Bellera, governador e visrey que·s dehia, e son lochtinent, sien stades feytes en gran dan e destrucció de la dita vostra vila de Morella e de singulars de aquella, e noresmenys la dita vila haja feytes grans e sobergues despeses, axí per deffenssar aquella a la corona reyal e per deffenssar e sostenir lo castell del loch (d'Olocau e del loch) de Çorita, com aquells fossen detenguts per alcuns enemichs de la dita corona, per tal, senyor molt excel·lent, supplica molt humilment lo vostre braç reyal que sia vostra mercè fer, satisfer e rehintegrar la dita vostra vila de Morella e singulars de aquella de totes les dites quantitats ab tots los dampnatges de béns del dit n'Arnau Guillem de Bellera e de tots los altres singulars consellant, instant, donants obra, consell, favor e ajuda en les dites damnificacions e açò, senyor, sens pleyt e tota figura de juhí athesa la veritat del negoci per manera que la dita universitat e singulars de aquella sien preservats de tots dans e sinistres, e en les dites coses, senyor molt poderós, farets justícia, la qual vos haurà lo dit braç a singular gràcia e mercè.

(Lo senyor rey és apparellat fer justícia sobre aquest fet contra·ls hereus d'en Arnau Guillem de Bellera e fermances d'aquell e altres qui sien tenguts a les dites coses.

Vidit de Funes, vicecancellarius). ||[133v]

LXXXIII. Ítem, senyor, com per (lo) lochtinent general de governador de regne de València fossen executats alcuns béns mobles pujants a suma de mil D florins, poch més o menys, de alcuns singulars del vostre loch del Forcall, aldea de la vila de Morella, per causa e rahó de huna sentència donada per lo justícia de la dita vila sobre alcuns robaments, cremaments e altres dampnatges fets e perpetrats per los dessús dits als habitadors e vehins de la dita vila de Morella, e, senyor, sia de justícia que ans de totes coses los dampnegats e robats deuen ésser satisfeyts e integrats de sos béns e dampnatges, e lo vostre batle general de regne de València *simul* ab lo dit lochtinent general de governador se'n haja portada de la dita vila la dessús dita quantitat sens satisfer los dampnatges dessús dits, ço que és contra furs, justícia e bona egualtat e encara contra provisió feta per lo molt alt senyor rey don Ferrando, de gloriosa memòria, pare vostre, per la qual manava al dit governador

que la dita quantitat donàs e satisfés als dits dampnejats, e, majorment, com la dita sentència o hagués per exprés que abans de totes coses los dits damnejats fossen satisfeyts. Per ço, senyor, lo dit braç supplica sia mercè vostra manar e provehir ab effecte que·ls dits batle general (e lochtinent general) de governador tornen la dita quantitat e restituesquen aquella als dampnejats a fi que aquells sien satisfeyts e integrats, *saltim* tant com bastarà aquella.

(Lo senyor rey vists los actes fets per lo lochtinent de governador per los quals appar que dels béns dels hòmens executats en lo loch del Forcall pervengueren a mans del dit lochtinent dotze mília noucents huytanta-cinch sous malla, dels quals foren pagades certes messions e deduïdes aquelles resten sis mília huytcents huytanta-sis sous dos diners, per ço mana lo senyor rey que de la subvenció faedora per la cort a aquell sien donats a la dita vila de Morella siscents florins.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

LXXXIIII. Ítem, senyor, per la vostra senyoria e per vostres a(n)tecessors són stats atorgats certs privilegis als de la vostra seca, qui baten moneda d'or e d'argent en la ciutat de València, donant jurisdicció civil e criminal als alcaldes de la (dita) monederia e eximint de la (jurisdicció dels ordinaris tots aquells qui són de la) dita monederia. E lo vostre ‖[134] batle general, en virtut del privilegi e concessió per vós atorgat a aquells, ha rehebut sagrament públicament en la seu dels dits alcaldes, les quals coses són contra furs e privilegis, per los quals la determenació e decissió de totes e qualsevol causes e qüestions civils e criminals que sien dins la ciutat e t(er)me de València pertany als justícies de la dita ciutat e no a altres. Per ço, senyor, sia vostra mercè declarar los dits privilegis ésser nul·les axí com a feyts contra fur, e en quant de feyt són stats feyts revocar los dits que·s dien privilegis atorgats als dits alcaldes e moneders, manant a aquells que de totes les dites qüestions, segons forma dels dits furs e privilegis, responguen e facen dret en poder dels dits justícies, no contrastant los dits qui·s dien privilegis.

(Appellats los maestre e alcaldes de la seca, e aquells hoÿts, lo senyor rey hi provehirà de justícia.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

LXXXV. Ítem, senyor, com per privilegi del senyor rey en Pere feyt en cort general sia ordenat que los jurats de València poden fer statuts en ço que no basten los furs, e com en l'any passat los jurats e consell de la ciutat de València per bé de la cosa pública fes certs statuts sobre los draps de lana e lo vostre batle general, excedint e ampliant sa jurisdicció en ço que aquell no ha jurisdicció, ha feyts diverses manaments e empatxes per rahó dels quals los dits statuts no·s són poguts executar, ço que és contra lo dit privilegi e contra costum antichada. Per ço, senyor, sia vostra mercè de declarar los dits manaments e empatx ésser nul·les e revocar aquells tant quant de feyt han procehit e manant al dit batle e altres batles e officials reyals que semblants manaments e empaitxs no facen e si de feyt ho feyen que romanga

nul·les e no·ls sia obtemperat ans no constrastants tals manaments ||[134v] e empaitxs los dits statuts sien menats a execució sens encorriment de alcunes penes. *Vacat*.[407]

LXXXVI. Ítem, senyor, com lo batle de la vila de Castelló se faça pagar salari de les demandes que fa per vós, senyor, o per altres officials vostres a la dita universitat, taxant aquell a sa bona coneguda, la qual cosa may s'és acostumada per negun batle predecessor seu e axí és vexada la cosa pública e[n] tals injustes extorsions. Per ço suppliquen los del braç que sia mercè de vós, senyor, provehir e manar al dit batle que tals demandes e extorsions no faça, ans, si fa execucions,[408] aquells haja a fer franques, que res no hajen, máxime com prena salari de vós, senyor, e açò que ha pres sia restituhit a la dita universitat sots certes e grans penes. *Vacat*.[409]

LXXXVII. Ítem, senyor, com los vostres procuradors fiscals calumpnien vostres sotsmeses posant denunciacions, acusacions e demandes injustes, les quals no poden provar, e per deffalliment de prova los jutges donen sentència contra los procuradors fischals absolvent los delats dels dits crims o demandes, la posició de les quals demandes redunda en gran dan de la cosa pública. Suppliquen per ço sia vostra mercè provehir que si los dits procuradors fiscals posen tals denunciacions, acusacions o demandes e los convenguts seran absolts que los dits procuradors fiscals de ço de lur propri paguen e sien tenguts pagar les mesions al covengut qui serà absolt dels dits crims si donchs lo jutge no·ls havia per absolts de tals messions.

(Lo senyor rey mana que sie servat lo fur del rey n'Amfós e altres parlants d'aquesta matèria.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

LXXXVIII. Ítem, senyor, com lo consell de la vostra vila de Castelló, per privilegi ||[135] atorgat a la dita vila per sosteniment de sos càrrechs e per pagar aquells, com sia molt endeutada, haja imposat imposició en lo peix que en la dita vila se vendria e terme de aquella, hun diner per lliura ultra los fors dels dits pexos a cascú segons lur natura que més valen. E lo batle de la dita vila ab crida sua haja manat als peixcadors e (re)venedors del dit peix que trauran paguen primerament lo delme als col·lectors e plegadors de aquell, ans que la imposició sia levada o altre victigal o dret, e axí fa pagar delme de la imposició imposada per lo dit consell, la qual cosa, parlant ab humil e subjecta reverència de vós, senyor, fer no pot ni deu. Per ço sia mercè de vós, senyor, provehir e declarar lo dit batle injustament haver feta la dita crida e manar a aquell sots certes e grans penes que sia revocada de fey(t) e que d'aquí avant tals crides no faça e açò que pres n'à per les dites coses que u restituescha a la dita universitat sots privació de son offici.

(Lo senyor rey mana que sia servat e fet segons que és estat acostumat ans de cinch anys proppassats, lo senyor rey e encara la universitat romanints en son dret.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

¶ [407] LXXXV. *Ítem, senyor… Vacat*] *omm*. Q i E.
¶ [408] A *exucucions*. ¶ [409] LXXXVI. *Ítem, senyor… Vacat*] *omm*. Q i E.

LXXXIX. Ítem, senyor, com los batles de les viles vostres de Castelló [e] de Vila-real facen pagar delme als revenedors de peix, lo qual peix serà ja stat delmat en lo terme on serà treyt e desembargat e aquí haurà pagat son dret per lo dit delme e açò sia contra dret e justícia, per ço sia mercè de vós, senyor, declarar a cautela los dits revenedors o peixcadors no ésser tenguts de pagar delme del dit guany e manar als dits batles, sots pena de cent morabatins d'or, que tals demandes no facen, pagadores la terça part a vós, senyor, e la terça a la obra de la esgleya e la terça a la part o accusador.[410]

XC. Ítem, senyor, com segons costum e antiga usança, de tant ||[135v] de temps ençà que memòria de hòmens no és en contrari, los vehins e habitadors de la vostra vila de Castelló han acostumat en cases lurs pròpries de pesar figues, garrofes e altres mercaderies a qualsevol compradors de aquelles sens impediment que may los fonch feyt per alcun official. E lo batle de la dita vila haja feta fer huna crida contra la dita pràticha, ús e possessió que negú no gos pesar les dites coses en lur casa sinó al vostre pes, e açò sia contra lo dit ús e costum antiga vexant los dits vehins a fer portar les dites coses al dit pes en gran dan e vexació de la cosa pública. Per ço suplica lo dit braç que sia mercè de vós, senyor, manar al dit batle que revoque la dita crida, sots certes e grans penes, e que lexe pesar a cascun les dites coses là on ben vist li será.[411]

XCI. Ítem, senyor, com vós hajats tramés a la vostra vila de Castelló en Garcia de Muntanyès, muntero vostre, ab molts d'altres munteros e gran multitut de cans per regonèxer caça de porchs en les marjals de la dita vila o terme de aquella, portant de vostra senyoria al[s] jurats mana[me]nt que haguessen aquells per recomanats en ço que haguessen necessari axí en haver gent com en altres coses. E com, senyor molt alt, ab alguns vehins de la dita vila haguessen regonegut les dites marjals e no y trobassen caça de porchs, dix lo dit Muntanyès que li donassen cent hòmens, car ell volia anar a Orpesa e a Torrablanqua e axí que hagués los dits hòmens per cerquar les dites marjals, bèsties e adzembles per portar pa e vi, civades e altres vitualles, axí com si vós, senyor, fossets allí present, volent lo dit Garcia que los dits hòmens e bèsties anassen franchs e almenys a messió de la vila sens que ells no pagassen res. ||[136] E com açò que ell demanava era molt prejudicial e may fon acostumat en la dita universitat ni y era tenguda ni·ls singulars de aquella, e per ço com eren les messes e les gents eren occupades a segar hagueren-se a venir volent obehir vostres manaments e volent rembre lur vexació ab lo dit en Garcia Muntanyès en certa manera dant-li certes adzembles carregades de pa e vi e certs hòmens, e axí ha fet rescatar la dita universitat, la qual cosa, parlant ab humil e

¶ [410] LXXXIX. *Ítem, senyor… accusador*] *omm.* Q i E.
¶ [411] XC. *Ítem, senyor… serà*] *omm.* Q i E.

subjecta reverència, fer no·s devia ni podia per justícia faent rembre la dita universitat en les dites coses. Per ço supliquen que sia vostra mercè declarar lo dit Garcia ni altres no haver fet les dites coses justament e manar que d'ací avant semblants coses no·s facen sots certes e grans penes, e si·s fan de feyt que los justícia e jurats puxen inhibir aytals persones e que no y sien tenguts de obehir-los en res de les dites coses, ans los puxen contradir sens pena alcuna e manar al dit Garcia e altres que restituesquen les coses que han rebudes de la dita universitat e que satisfacen los hòmens que y són anats ab ells als dits términs de Orpesa e de Torreblanqua de sos jornals e treballs. *Vacat*.[412]

XCII. Ítem, senyor, com segons disposició de fur lo batle no puga ésser jutge ni advocar sinó en los censals e rendes vostres, e lo batle de la vostra vila de Castelló advoch contra la disposició del dit fur públicament per si e per interposades persones, (axí) en la cort de la governació com del justícia de la dita vila e jutge les qüestions que per lo lochtinent de governador o justícia li seran comanades, prenent aquell per assessor, e de consell de aquell donen les sentències per ell ordenades en cases a ell no permés per fur, e axí mateix sia pensionat per advocar per alcunes universitats ||[136v] e done consell e preste advocació per les dites universitats, e lo qui és pus greu és, advocat fiscal, per la qual advocació se són seguides e·s segueixen tots jorns grans dampnatges a la universitat de la dita vila e als singulars de aquella per lur advocació fischal, e han a jaquir los fets de la universitat e singulars indefenses en gran lesió e no poch dampnatge de la cosa pública e dels singulars. Suppliquen per ço sia vostra mercè provehir e declarar, servant la forma del dit fur, lo dit batle no poder jutgar ne advocar[413] en les dites corts ni en altra manera ni ésser pensionat de viles o lochs, sos certes e grans penes, ni dar sentències ni ésser advocat fiscal, e si lo contrari serà feyt sia tot nul·le, cas, irrit e va e no haja força ni valor alcuna, sots pena de cent morabatins d'or applicadors la terça part a vós, senyor, e la terça a la obra de la esgleya e la terça al acusador per quantes vegades farà e atemptarà lo contrari de les dites coses.

(Lo senyor rey vol que sia servat lo fur parlant de la matèria en lo present capítol declarada.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XCIII. Ítem, senyor, com l'alt e magnífich senyor rey en Jacme, de digna recordació, attavi de vós, senyor, per alcunes urgents causes, ço és per la tramesa que féu del molt alt senyor rey n'Amfós, (fill) seu, quartavi vostre, en la illa de Cerdenya, vené e alienà a·n Ponç de Vilaragut mil sous censals e perpetuals havedors cascun any per lo dit en Ponç e sos successors sobre·l tribut de la Juheria

¶ [412] XCI. *Ítem, senyor… Vacat*] *omm*. Q i E. ¶ [413] A *declarar.*

de la ciutat de València sots exprés pacte que, si la dita juheria se destrovia e en alcun temps per qualsevol cas lo dit en Ponç o·ls seus no podien haver los dit mil sous censals del dit tribut, que·l dit senyor rey o·ls seus successors fossen tenguts assignar al dit en Ponç los dits mil sous censals en alcun altre loch segur e competent dins lo regne de València ho hagués a restituhir al dit ‖[137] en Ponç e a sos successors per lo dit censal XVIIIM sous preu de aquell ab carta sua ab lo seu sagell pendent sagellada dada en los Castells de Portfangós *X^a^ kalendas iunii anno Domini millessimo CCC^o^ XXIII°*. E com, senyor, per la destrucció de la juheria de la dita ciutat de València lo dit censal no li sia stat pagat, com cesse tot tribut de aquella dita juheria així com totalment destroïda, e per la dita rahó en Pere Passadores, ciutadà de València, al qual per cert títol s'esguarda lo dit censal supplicà al molt alt senyor rey en Johan, oncle vostre, lo qual, vists e regoneguts los títols e cartes del dit censal, confessà deure per la dita rahó al dit Pere Passadores XXM DC LX sous VIII diners ab carta pública debitòria feta en València a VIII de març del any mil CCC XCIIII en poder d'en Bonanat Gili, notari, de la qual quantitat solament són stats reebuts per lo dit en Pere Passadores CCL florins, jatsia lo dit senyor rey don Johan per certa quantitat transportàs certes jurisdiccions en lo dit supplicant e jamay no hac possessió o quasi de aquelles, car segons privilegi eren inalienables; e per aquesta rahó lo dit supplicant recorregué e suplicà al molt alt senyor rey don Martí, oncle vostre, e lo dit senyor veent les coses damunt dites ésser veres, de la dita quantitat assignà al dit en Pere Passadores XIM sous de reyals de València de aquells dos mília florins, dels quals la il·lustre dona Elionor, reyna de Chipre, per concessió del dit senyor, cascuns anys, per tot lo temps de sa vida reebia en e sobre los e(mo)luments e drets de la batlia de la ciutat de Xàtiva, e aprés mort emperò de la dita reyna volent que lo dit en Pere Passadores succehís en los dits mil florins en aquell loch e grau que era la dita senyora reyna. E més avant lo dit senyor rey don Martí confessà deure al dit en Pere Passadores e volch e provehí ésser-li pagats per son tresorer de qualsevols ‖[137v] peccúnies que a mans sues per qualsevol manera pervendrien huyt mília DCCC sous restants de tota la quantitat al dit en Pere deguda, segons que totes les dites coses se mostren per carta del dit senyor rey don Martí ab sagell pendent sagellada dada en València a VI[414] dies de juliol any mil CCCC quatre,[415] la qual vos mostrà. On, senyor molt excel·lent, per lo vostre consell és covengut e determenat que la assignació fet(a) per lo molt alt senyor rey don Martí dels dits mil florins al dit en Pere Passadores no ha loch, com fos feta contra privilegis e ordinacions antigues. Supplica per ço lo braç reyal e lo dit en Pere Passadores a la vostra sòlita clemència que sia mercè de vós, senyor, de manar e fer pagar al dit en Pere Passadores los sobredits denou mília DCCC sous ab lo

¶ [414] A *VII*. ¶ [415] *quatre*] *omm*. A.

just interès de aquells, tot impediment cessant, com ja, senyor, d'aquesta fahena vos n'aja supplicat altra vegada, e farets justícia e satisfarets al greuge per lo dit braç reyal e Pere Passadores proposat, com, senyor, de justícia siats tengut pagar lo dit deute e interès per causa del carregament del dit censal axí com a successor[416] en los regnats dels alts [e] gloriosos reys passats. E en açò, senyor molt victoriós, retrets deute a justícia. *Vacat*.

(No és greuge de cort però lo senyor rey vists los enantaments en lo dit greuge mencionats vol e ordena que del do per la cort fahedor al dit senyor rey sien pagats al dit en Pere Passadores mil florins, e sobre la restant quantitat és apparellat fer-hi justícia.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XCIV. Ítem, senyor, (com) la universitat del loch del Puig e los de son terme, de la conquesta de València a ençà, en alcun temps no hajen acostumat pagar cena alcuna ne de presència ne de absència ne y sien tenguts per justícia, segons que de açò lo molt al(t) senyor don Martí, de loable memòria, rey d'Aragó, ab carta sua féu e à feta declaración, (e vós, senyor), e vostre general governador hajats feta demanda de la dita cena e vullats fer pagar aquella a la dita universitat, jatsia no y sia tenguda, e la ciutat de València com a baronessa posseexcha lo dit ‖[138] loch, suppliquen per ço los jurats e síndichs de la dita ciutat que per vós, senyor, e per actes de la present cort sia declarat lo dit loch no ésser tengut pagar la dita cena ne·n alcun temps pusquen ésser forçats pagar aquella.

(Lo senyor rey comana a mossèn Domingo Mascó e micer Johan Mercader les coses en lo present capítol contengudes, los quals, appel·lats aquells de qui sia interès, facen sobre les dites coses compliment de justícia.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XCV. Ítem, senyor, com Diago de Vilarón, porter e comissari de la vostra cort, haja forçat ab penyores e execucions[417] la dita universitat pagar de manament vostre trenta huyt florins per cena e messions e de açò hajen protestat contra lo dit comissari, suppliquen per ço que aquells los sien restituhits.

(*Idem ut ad proximum*.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

(XCVI. Ítem, senyor, com la vostra celsitut vulla e haja proveït e manat que a les universitats reals sia servada la franquea que han, specialment en rahó del almodinatge, segons que havien usat de VI anys atràs o pus abans que micer Johan Mercader no fos batle o tro que·l dit micer Johan regí la batlia. Per tal Genís Silvestre, síndich de la vila d'Oriola, supplica a vós, senyor, manar-li rebre sumària

¶ [416] A *acusador*. ¶ [417] A *exucucions*.

informació de testimonis en com lo dit batle, qui per força ha fet pagar als vehins de la dita vila lo dit dret d'almodinatge que nul·la hora havien pagat ne acostumat pagar aquell, e rebuda e provada la dita informació li manets donar executòria e/o provesió aytal, qui per aquella lo dit micer Johan no gos levar lo dit dret d'almodinatge als vehins de la dita vila e d'açò, senyor, farets drets e justícia e lo dit suplicant vos ho tendrà a gràcia e mercè.

Com lo senyor rey sia informat que los habitadors de la dita vila eren en possessió de no pagar dret d'almodinatge, proveeix que aquells sien tornats en la dita lur possessió, manant al dit batle que no·ls perturbe en aquella.

Vidit de Funes, vicecancellarius).[418]

¶ [418] El manuscrit Q acaba amb el següent text: *Quequidem capitula, responsiones et provisiones eorum ego Petrus Ram, prothonotarius memoratus, qui fui notarius processus curie supradicte, de mandato domini regis, predicti feci, describi et reponi in presente pergameneo volumine ad habendam inde memoriam in futurum. Et ad validacionem eorum de mandato ipsius domini regis eius bulla plumbea fuit hic apposita inpendenti. Que omnia et singula supradicta fuerunt acta et per dictum dominum regem publicari mandata intus domum capituli monasterii fratrum predicatorum civitatis Valencie ubi celebrabatur curia supradicta die mar(tis) intitulata vicésima secunda marcii paulo post tactum hore decime noctis incepto numero ab hora meridiey anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimo octavo, regnique ipsius domini regis tercio, qua die dictus dominus rex curiam licenciavit predictam presentibus ad hec pro testibus reverendo in Christo patre domino Dalmacio, episcopo Gerundensis, ac nobilibus Geraldo Alamani de Cervilioni et Iohanne de Luna, militibus, ac Iohanne Mercaderi, legum doctore, baiulo generali regni Valencie, consiliaris domini regis predicti, et aliis in numero copioso. Vidit de Funes, vicecancellarius.*

Sig-(signe)-*num mei Francisci d'Arinyo, secretarii domini regis predicti auctoritateque regia notarii publici per totam ipsius dominacionem et terram, qui loco honorabilis viri domini Petri Ram, prothonotarii supradicti, fui scriba curie antedicte et unacum eo predictis interfui eaque in presentibus quaternis sive volumine a parte posteriore viginti tres pecias ab rasas integreque scriptas in quarum ultima incipit mea clausura huiusmodi continente de mandato domini regis ut premittitur per dictum prothonotarium scribi facta eo aliis occupato negociis clausi. Corrigitur autem in lineis quinta decima capituli incipientis «Ítem, senyor, com per fur», prime plane secundi folii «la as»; et in XVII[a] prime plane tercii folii «lo qual privilegi»; et in octava prime plane quinti folii «en lo»; et in decima septima eiusdem «convocàs les hosts contra la vila de Murvedre e contra la vila de»; et in XIII[a] secunde plane eiusdem folii «sia, done la dita licència»; et in penultima secunde plane undecimi folii «sous censals sobre la vall»; et in tricesima secunda, tricesima tercia et tricesima quarta eiusdem plane «de la dita alcaydia, mana e vol que de la subvenció faedora al dit senyor per la dita cort sien pagats al dit en Bernat Johan mil florins, axí per lo dret de la proprietat de la dita alcaydia com per les pensions degudes del dit temps passat, enaxí que d'ací avant lo dit Bernat no»; et in sexta capitula incipientis «Ítem, molt alt», in secunda plana duodecimi folii «ésser atri»; et in quintadecima eiusdem «penes»; et in sexta secunde plane tercii decimi folii in diccione «provehir»; et in ultima prime plane quarti decimi folii «an»; et in secunda secunde plane eiusdem folii «alguna manera, causa, rahó»; et in quarta secunde plane quindecimi folii «axí vehins de la dita vila com altres»; et in septima capituli incipientis «Ítem, senyor, com», in prima plana decimi octavi folii «a la corona real»; et in decima octava eiusdem «si donchs en corts e per rahó de corts generals del dit»; et in quinta secunde plane vicesimi primi folii «farets»; et in decima eiusdem in diccione «benignitat»; et in duodecima capituli incipientis «Ítem, senyor, com l'infant» in principio ante diccione «dels» virgula in raso producta; et in XVI[a] eiusdem «de voluntat e consen»; et in duodecima prime plane vicesimi tercii folii a diccione «persona» usque ad diccionem «axí» virgula in raso producta; corrigitur etiam in X[a] et XI[a] huius plane «hosts contra la vila de Murvedre e contra la vila de»; et in XIII[a].*

Dominus rex mandavit mihi Petro Ram in cuius posse firmavit et iuravit.

Probatum.

In exercitum et curiarum I[o].

3.7
Greuges particulars de les ciutats i viles reials

Quibusquidem gravaminibus sive capitulis gravamina in se continentibus oblatis per sindicos aliquarum villarum regalium ac Bernardi Bonivern infracont[ent]i, fuerunt oblatis singulariter et distincte cedule infracontente:

Gravamina particularia

Primo videlicet, per dictum Bernardum Costejà, sindicum ville Algezire predicte, fuit oblata dicto domino regi quedam scedula que continebat tenorem qui sequitur:

Molt excel·lent príncep e victoriós senyor,

Com segons disposició de fur atorgat als habitants del vostre regne de València a cascú sia legut e permés de com-‖[138v]prar de qualsevol robes e mercaderies e de aquelles lo dit comprador és salvu[419] e segur en anar, star e tornar; e encara més, senyor, segons disposició de furs e privilegis negú no pot ésser forçat vendre lur cosa pròpria. E com, senyor, en temps passat mossèn Olfo de Pròxida, governador de regne de València, anà a la vila de Algezira e ab sa crida pública féu preconizar per la dita vila que nengú no gos, per si e per altre, palesament o amagada, [comprar] ordis, avena o civada per revendre aquells, sots certes e grans penes, segons que en la dita crida largament se conté e translat de la qual, autèntich, fa promtament fe. E com, senyor molt excel·lent, la dita vila de Algezira e singulars de aquella se sentís molt agreujada de la dita crida e coses en aquella contengudes e manades, així com aquelles qui eren contra furs e rahó, recorregué e de fet tramés per sos missatgers al molt alt senyor rey en Pere, de loable memòria, supplicant aquell que com la damunt dita crida fos stada feta per son governador, fos de sa mercè manar aquell que [revocàs] aquella qui era stada feta contra furs e privilegis e libertats de la dita vila. E lo dit senyor rey en Pere, vehent la dita supplicació feta per la dita universitat procehir de fur e rahó, de fet manà al dit governador que revocàs la dita crida e coses en aquella contengudes e·ll hagués per revocades, cassades e anul·lades, donant facultat als vehins e habitadors de aquella e terme de la dita vila poguessen comprar los dits ordis, avenes e civades a totes lurs pròpries, segons havien acostumat, segons que totes les damunt dites coses e altres en la dita provisió del dit senyor rey són largament contengudes, de la qual en treslat autèntich fa fe. E com, senyor molt excel·lent, n'Arnau Guillem de Bellera, governador del regne de València, en l'any M CCCC XII anà a la dita vila vostra de Algezira per pendre's totes e qualsevol civades, ‖[139] ordis e ave[ne]s les quals fossen atrobades en

¶ [419] A *sàvul*.

la dita vila de Algezira en poder de qualsevol persones; [e] de continent e de fet se pres e occupà manant que no·n comprassen d'aquí avant ordis ni avenes ni civades per revendre aquelles, ço que fer no devia ni podia, com fos contra la provisió e manament del dit senyor. Enaprés, mort lo dit senyor governador, anàs així mateix a la dita vila en Johan Scrivà, lochtinent de governador, ab lo síndich de la ciutat de València, per pendre's e occupar-se les dites civades, les quals de fet emparà e secrestà anant per les cases de la dita vila on atrobava aquelles; hi per semblant manera hic anàs en Manfré Scrivà, surrogat del dit lochtinent, per pendre's e occupar-se les dites civades, ordis e avenes, les quals anant per les dites cases secrestà e emparà dient aquelles no poder ésser comprades per los vehins e habitadors de la dita vila per obs de revendre aquelles, la qual cosa, senyor, és dit contra la dita provisió e coses en aquella contengudes [e] redunden en gran dan e evident prejuhí de la dita vila de Algezira e habitants en aquella e contra les libertats e costums antigues. Per ço humilment supplica Bernat Costejà, síndich e procurador de la universitat de la dita vila, sia mercè de vós, senyor, als dits officials comp[el]·lir e forçar restituhir e tornar les dites civades e fer cancel·lar tots e qualsevol actes fets per aquells ensemps ab los damnatges e messions, e més, senyor, provehir e manar que d'aquí avant tals e semblants coses no sien fetes contra la dita provisió, ans aquella sia servada e tenguda *ad literam* e que totes [e] qualsevol coses que contra aquelles seran fetes e manades fer sien casses e nul·les, irrites e va-‖[139v]nes, e manar als governador e lochtinents de aquell que la dita provisió serven e servar facen e no y contravinguen sots imposició de grans penes, e en açò, senyor, farets justícia al dit supplicant, la qual vos tendrà a singular gràcia e mercè.

Insuper, per dictum Franciscum Feliu, sindicum iamdicte ville Castilionis, fuerunt dicto domino regi oblate et dicto honorabili Paulo Nicholai, iamdicti domini regis secretarii, tradite due cedule quarum tenor talis est:

Molt alt príncep e poderós senyor,

Com en lo seure de les corts per lo senyor rey en Ferrando, de gloriosa memòria, pare vostre, principiades, e ara per vós, senyor, convocades en la ciutat de València als habitadors en lo regne, sia feyt prejuhí a·n Francesch Feliu, missatger de la vostra vila de Castelló, car segons ordinacions de vostres predecessors, ús e costum e antiga consuetut la dita vila de Castelló e missatger de aquella haja segut e acostumat seure *inmediate* aprés la vila de Algezira, segons vostra senyoria pot ésser informada, així en prestar los sagraments de feeltat com en lo dit seure, e consta per actes de corts dels dits predecessors del dit senyor e vostres celebrades del dit seure e prestaments de sagraments; e les ordinacions, ús e costum e consuetut majorment en semblant acte dega ésser servat. E ara ajats fet seure lo missatger de la vila de Oriola aprés la vila de Algezira preposant aquell al dit missatger de la vila de Castelló en les dites coses, e açò és mudar lo dit orde e costum antiga, en gran lesió e menyspreu de la dita vila de Castelló, la qual totstemps fonch primera segons

orde de les dites corts com en orde dels privilegis de no alienar les viles reyals. Per tal, molt just senyor, humilment supplica lo dit síndich que sia ||[140] vostra [mercè] procehir e restituhir lo dit síndich en son loch acostumat, ço és *inmediate* aprés la vila de Algezira, segons en les corts del rey en Martí, de memòria gloriosa, e altres reys celebrades en aquest regne és acostumat.

Ítem, senyor, com per lo braç reyal, instant lo síndich de Burriana, sia offert hun greuge en les presents corts dients que per privilegi atorgat a la dita vila per los predecessors vostres e a postulació dels tres braços del dit regne la gabella de la sal de aquelles parts deu star en la dita vila de Burriana, e no en altra part, ni altra gabella hi pot ésser constituhida, ans la sal deu ésser venuda en la dita vila; affermant encara que en la vostra vila de Castelló no pot ésser constituhida de nou venda de sal o gabella, la qual lo batle general, en nom vostre e per vós, s'à tenir en la dita vila de Castelló ab preconització feta per lo dit batle per los lochs circumvehins, que cascú puxa venir a la dita vila franchament per comprar sal sens encorriment de pena alcuna. E per ço supplica lo dit síndich de Burriana que·l dit privilegi sia observat a la dita vila de Burriana e revocar ab effecte lo dit greuge e tot altre qualsevol per lo qual la dita vila de Burriana és impedida de no usar ab plenera efficàcia del dit privilegi e de la dita gabella, lo qual dit assert greuge no és ni pot ésser dit greuge, parlant ab humil e subjecta reverència de vós, senyor, ni menys lo dit braç lo pot e deu passar per greuge e açò per tant com per sentència possada en cosa judicada, donada per lo senyor rey en Martí, de memòria gloriosa, per certes e justes causes la vila de Castelló e singulars de aquella poder anar sal[s] llà on més los plaurà e portar aquella a la dita vila segons en la dita sentència appar de que la dita vila de Castelló e los singulars de aquella són fora la dita gabella de Burriana, e molt menys pot demanar en via de greuge que la venderia que·s té, senyor, en la dita vila de Castelló que sia revocada per les ||[140v] rahons següents e altres sentències *casu et loco proponendis*:

Primo, com de les coses expressades en lo dit pretés greuge és plet pendent davant lochtinent de governador de riu de Uxó a·nllà e iniciat e començat davant aquell molts dies ha passats per part de la vila de Burriana contra la dita [vila] de Castelló; e per la dita vila de Castelló posades diverses rahons davant lo dit lochtinent per foragitar les coses affermades en lo dit que·s pretén greuge e per la una o altra part són stats donats diversos testimonis que no reste sinó publicar aquells segons de les coses per actes públichs actitats davant los dits lochtinents de governador.

Ítem, com per les rahons e causes per part de Castelló en la dita causa posades e per los testimonis en aquella produhits les coses en lo dit assert greuge posades són toltes e *totaliter* foragitades.

Ítem, cor axí com vós, senyor, havets atorgat venderia de sal a la ciutat de València e a la vila de Burriana e al bisbe de Tortosa, que la té en Cabanes, e al mestre de Muntesa, que la té en Paníscola, e a d'altres, bé axí podets tenir vós la

dita venderia de sal en la dita vila de Castelló o là on ben vist vós és, e açò per vostre real poder.

Ítem, com per rahó de la dita venderia de sal que vós, senyor, tenits en la dita vila de Castelló per ço cor la vila és gran e stà fort en gran avinentesa de tot lo port e·n ha molts mercaders [e] molta gent ve allí on ha molta gent [per vendre] pega e alquitrà, blats e altres mercaderies, los quals no són de la gabella de Burriana ans anaven a Paníscola e a Cabanes e de present venen a la vila de Castelló e venen aquí ses ||[141] mercaderies e carreguen y de sal, los quals no hirien per ço com no trobarien a qui vendre ses mercaderies ans hirien a Paníscola e a Cabanes e a altres parts de que vós, senyor, no aconseguiriets alcun profit.

Ítem, cor la gabella de Burriana no és vostra al present, senyor, o almenys de aquella o fruyts de aquella no responen a vós, ans a mossèn Jaume Castellà, e la de Castelló, senyor, és vostra e a vós ne responen o a vostre batle general.

Ítem, cor vós, senyor, de present guanyats DCC sous que s'és arrendada la venderia de la sal e stà en present de pujar a molt més preu e que valdria molt més que la dita gabella de Burriana e axí appar que açò és aucmentació[420] de vostres rendes e patrimoni, de la qual aucmentació alcun prejuhí no és fet a la dita vila de Burriana, e per ço *et alia* lo dit pretés greuge no pot ésser dit greuge, com toqua al patrimoni de vós, senyor, e a la aucmentació de aquel, e del qual *ut predicitur* és plet pendent, e ultra n'és stat recorregut a vós, senyor, per la dita vila de Burriana a la ciutat de Barcelona, on vós, senyor, érets, e exposant a vostre consell e de les dites coses és qüestió de part a part.

Ítem, com lo dit assert greuge sia vullats prejudicial a la vostra dretura e vostre patrimoni e libertats, provisions e sentència possada en cosa judi[c]ada, costum, bons usos, possessió de les dites coses per vostres predecessors atorgats a la dita vila de Castelló, per tal Francesch Feliu, síndich e missatger de la vila de Castelló, per interès de aquella diu que no y consent, ans expressament hi dissent e contradiu e en lo dit assert greuge o offici a vostra ||[141v] reyal senyoria en ço que sia vist prejudicial a la dita sentència e libertats e litis pendència e drets de aquella, supplicant vostra senyoria que·l dit assert greuge no vullats provehir ni admetre e de les dites coses, senyor, man dar la vostra senyoria carta pública al dit síndich per conservació del dret de la dita vila de Castelló e dels singulars de aquella; e jatssia les dites coses procehesquen de justícia, emperò lo dit supplicant vós ho haurà a singular gràcia e mercè.

Ulterius vero per iamdictum Iacobum Gaçol, sindicum iamdicte ville Lirie, fuit dicto domino regi oblata et ipsius domini secretario prefato tradita quedam cedula tenorem qui sequitur in se continens:

¶ [420] A *intentació*.

Ítem, senyor, com los vehins e habitadors dels lochs de les Alcubles e de Altura, qui partexen terme ab la vila de Líria, pretenents haver la franquea de la ciutat de València e libertats de aquella, s'esforcen, en virtut de aquella e de aquelles e en altra manera, entrar e aemprivar per si e per lurs bèsties e bestiars lo terme de la dita vila de Líria erbes, lenya, spart e altres coses de aquell, ço que no poden ni deuen fer, majorment per e en virtut de la dita franquea ni de les dites libertats de la dita ciutat, com aquelles no·s puxquen ni dejen de aquella ni de aquelles alegrar ni en aquella e aquelles haver participi ni comuni[ó], car per ço entre les altres coses car los dits lochs de Altura ni de les Alcubles no són dins lo terme, vell ni nou, de la dita ciutat e si en cars que·ls dits hòmens vehins e habitadors dels dits lochs poguessen amprivar e haver alcuns aemprius en lo dit terme de la dita vila, ço que no poden ni deuen de fur e justícia, en tal cas tots aquells mateix pretés aemprius degen haver de fur e rahó los hòmens vehins e habitadors de la dita vila de Líria en e dins los térmens dels dits lochs degen e sien tenguts permetre en consentir que los vehins e habitadors de la dita vila de Líria per si e per lurs bèsties e bestiars aempriven en lo terme ||[142] dels dits lochs les erbes, lenya, espart e altres coses de aquell; en altra manera seria gran desegualtat e contra furs e privilegis del regne e bona justícia, ço que recusen fer los hòmens vehins e habitadors dels dits lochs. Per tal en Jacme Gaçol e en Pere Comes, síndichs e missatgers de la dita vila e universitat de Líria, suppliquen que sia mercè de vós, senyor, de tolrre e levar la dita franquea als dits lochs e universitats de Altura e de les Alcubles e habitadors e vehins de aquelles e provehir e·ncara inhibir *cum effectu* a les propdites universitats dels dits lochs e singulars de aquelles que cessen usar de la dita franquea e de qualsevol libertats de la dita ciutat, almenys per e·n sguart dels dits amprius e altres del terme de la dita vila, supplicant encara que en cars que per justícia per vós, senyor, fos e sia vist que los dits hòmens vehins e habitadors dels dits lochs puxen aemprivar en lo dit terme de la dita vila en alcunes maneres per si e per lurs bèsties e bestiars que en totes tals o semblants maneres los hòmens vehins e habitadors de la dita vila poden e pusquen e·ls sia permés e consentit entrar a emprivar en e dins los térmens dels dits lochs, com en altra manera fos gran desegualtat e contra rahó e justícia.[421]

Fuit etiam ipsi domino regi oblata et domino Paulo Nicholai, eius secretario, tradita per Bernardum Bonivern, habitatorem ville d'Alacant, quedam cedula tenoris sequentis:

Ítem, senyor, com batlia general de regne de València haja acostumat de pagar cascun any per la dita retinença del castell de la vostra vila de Alacant sis mília sous en tres terces del any, segons clarament appar per los libres ||[142v] de la dita batlia, e com a·n Bernat Bonivern, habitador de la dita vila, *olim* sotsalcayt del dit

¶ [421] Al marge: *De Líria ab Altura.*

castell, en nom propri e axí com a procurador de mossèn Galceran de Semenat, *olim* alcayt del dit castell, sien deguts per rahó de la dita retinença VIIM C LXXX tres sous quatre diners, ço és del any M CCCC XII sis[422] mília sous, e del any mil CCCC XIII la prorata de dos mesos XI jorns M C LXXXIII sous quatre diners. E jatsia, senyor, aquells sien stats diverses e moltes vegades, axí de paraula com per scriptura, a micer Johan Mercader, batle en lo dit regne, demanats, emperò tro a huy aquells no són poguts haver ne vol aquells pagar, segons los altres batles han pagat e acostumat pagar, ans, mesclant en açò lo contrast que·s diu ésser entre ell e lo batle de la vila d'Oriola, recusa aquells pagar. E açò redunda en gran dan del dit en Bernat Bonivern, qui ab ço del seu propri ha sostengut lo càrrech [de] dit castell e del dit mossèn Galceran, que haver no pot ço que degut li és. E com les retinènces dels castells sien e són coses molt privilegiades, com se degen pagar ans de tots altres càrrechs, e jatsia, senyor, vós açò haguessets comanat als de vostre consell e aquell de continent acordà e declarà la dita retinença deure ésser pagada, però de contradicció del dit batle no se'n pot obtenir justícia, ans li és fet greuje gran e notori. Per tal, en Bernat Bonivern, en nom seu propri e per son interès e com a procurador del dit mossèn Galceran, supplica vostra alta senyoria que li vullats lo dit greuje reparar e tornar a justícia, manant al dit noble li don e pach los dits VIIM cent huytanta-tres sous IIII diners, e en açò li farets justícia.

3.8
Protests dels braços

Et ilico, dominus infans Iohannes predictus, nomine et pro parte brachii militaris regni predicti, obtulit quandam papiream scedulam que per dictum Paulum Nicholai coram[423] dicto domino ||[143] rege in curia [me]morata fuit lecta et publicata tenorem qui sequitur continentem:[424]

Molt alt e molt excel·lent senyor,

Lo braç militar, ab humil e subjecta reverència parlant, no consent en capítol[s] alcuns que·s donen per lo braç ecclesiàstich ni per los de les ciutats e viles reyals en universal ni en singular tant com sien o puxen ésser prejudicials al dit braç militar e singulars de aquell ne tant com puxen fer prejuhí als lochs qui són de fur d'Aragó e pobladors de aquells, supplicant humilment vós, senyor, que per vostra mercè los vullats salvar tot lur dret.

Et statim, dominus Hugo, episcopus supradictus, nomine et pro parte brachii ecclesiastici dicti regni, obtulit et tradidit duas papireas scedulas que coram

¶ [422] A *quatre*. ¶ [423] A *contra*. ¶ [424] A *continebat*.

dicto domino rege in curia memorata lecte et publicate fuerunt, quarum tenores per ordinem subsecuntur:

Molt alt [e molt] excel·lent príncep e senyor,

Com lo braç militar d'aquest regne haja offerts alguns greuges a la vostra senyoria en la present cort e lo braç ecclesiàstich e singulars de aquell se dubten que·n los dits greuges e capítols offerts en via de greuges no haja alcunes coses prejudicials a lurs jurisdiccions o vassals o als privilegis, libertats e immunitats, franquees o qualsevol altres drets del dit braç ecclesiàstich e singulars de aquell, ||[143v] per tal lo damunt dit braç ecclesiàstich e singulars de aquell per lur interès dien que no consenten en los dits greuges o capítols en via de greuges per lo dit braç militar a la vostra senyoria offerts, en ço que aquells o qualsevol de aquells fossen ésser vists prejudicials als dits privilegis, libertats, immunitats, franquees, jurisdiccions e vassalls o qualsevol altres drets del dit braç eclesiàstich e singulars d'aquell, suplicant la vostra gran senyoria que de les dites coses los man donar carta pública per conservació de son dret.

Molt alt [e molt] excel·lent príncep e senyor,

Com lo braç de les ciutats e viles reyals d'aquest regne haja offerts alcuns greuges a la vostra senyoria en la present cort e lo braç ecclesiàstich e singulars de aquell se dupten que en los dits greuges o capítols offerts en via de greuges no haja alcunes coses prejudicials a lurs jurisdiccions o vassalls o als privilegis, libertats e immunitats, franquees o qualsevol altres drets del dit braç ecclesiàstich e singulars de aquell per tal lo damunt dit braç eclesiàstich e singulars de aquell per lur interès[425] (dien) que no consenten en los dits greuges o capítols en via de greuges per lo dit braç real a la vostra reyal senyoria offerts en ço que aquells o qualsevol de aquells fossen ésser vists prejudicials als dits privilegis, libertats, immunitats, franquees, jurisdiccions e vassalls o qualsevol altres drets del dit braç eclesiàstich e singulars de aquell supplicant la vostra gran senyoria que de les dites coses los man donar carta pública per conservació de son dret.

Et subsecutis predictis sepedictus Guillermus Çaera, nomine et ||[144] pro parte brachii civitatum et villarum regalium predictarum, obtulit coram domino rege predicto quandam papiri scedulam que in dicta curia [fuit] lecta coram dicto domino rege, tenorem qui sequitur continentem:[426]

Molt alt e molt excel·lent senyor,

A la vostra gran senyoria són stats offerts alcuns greuges així per lo braç ecclesiàstich com per lo braç militar, ensemps com departidament, en los quals greuges lo braç reyal de vostres ciutats e viles reyals de regne de València se dupte

¶ [425] A *jurisdiccions*. ¶ [426] A *continebat*.

que no y haja alcunes coses prejudicials a furs, privilegis e libertats e bons usos e costums de regne de València e encara als drets de les dites universitats en general o en singular. Per tal los del dit braç reyal per lur interès dien que no consenten en los dits greuges per los dits braç ecclesiàstich e militar a la vostra senyoria ensemps o departidament offerts en ço que los dits greuges o qualsevol de aquells fossen o sien vists ésser prejudicials als dits furs, privilegis, libertats, bons usos e bones costumes del dit regne e als drets de les dites universitats reals o de qualsevol de aquelles o de lurs singulars, ans expressament hi dissenten e y contradien e protesten que per la dita oblació[427] algun prejuhí no sia engendrat als dits furs, privilegis, (libertats e bons usos del dit regne) ne als drets de les dites universitats e singulars de aquelles, suplicant que la present suplicació sia inserta en lo procés de la cort e que sia feyta carta pública per conservació[428] de lur dret e per haver memòria en sdevenidor.

Axí mateix no consenten, ans expressament contradien a qualsevol protests feyts per los braços ecclesiàstich e militar e per qualsevol de aquells specialment als que han ‖[144v] protestat de fur de Aragó com en lo regne de València no puxa ésser fur de Aragó.

3.9

Protests particulars de les ciutats i viles reials

Fuit etiam oblata per dictum Guillelmum Çaera, nomine et pro parte universitatis dicte civitatis Valencie, quedam alia papiri scedula tenoris sequentis:

Molt excel·lent senyor,

Com a la vostra senyoria sien stats offerts alcuns greuges axí per lo braç ecclesiàstich com per lo braç militar com encara per la ciutat de Xàtiva e viles reyals de regne de València per tots comunament, e per alcuns dels dits braços ecclesiàstich e militar e universitats e/o singulars de aquells singularment o departida, en los quals greuges la universitat de València se dubte que no haja alcunes coses prejudicials a furs, privilegis, libertats e usos bons del dit regne o als drets de la dita ciutat de València, per tal los síndichs de la dita ciutat dien que no consenten ni consentir entenen en alcuna manera en los dits greuges o en algú de aquells en tant quant aquells sien o puxen ésser vists prejudicials o dampnosos als dits furs, privilegis, libertats e bons usos del dit regne e als drets, libertats e preminències de la dita ciutat de València, ans expressament hi dissenten e y contradien, protestant que per la oblació[429] dels dits greuges, ara per los dessús dits o per qualsevol de aquells offerts o per altres que en sdevenidor se offiren, no sia feyt prejudici alcú a la dita ciutat

¶ [427] A *obligació*. ¶ [428] A *confermació*. ¶ [429] A *obligació*.

ni als drets de aquella. Supplicant vostra senyoria que, a provisió dels dits greuges offerts o offeridors ||[145] per los dessús dits o qualsevol de aquells, (no procehiscats, mas que d'aquells) manets donar trellats a la dita ciutat de València e hajats aquella en son dret; en altra manera dissenten e contradien *ut supra* protestant de nul·litat, supplicant sia vostra mercè que la present supplicació manets insertar en lo procés de la cort e manar-ne donar carta pública a la dita ciutat per conservació de son dret.

Etiam fuit oblata pro parte sindicorum villarum regalium dicti regni quedam papiri scedula protestacionem in se continens cuius tenor sequitur sub his verbis:

Molt alt príncep e poderós senyor,

Com lo braç eclesiàstich e lo braç militar del regne de València o alcun singular de aquells e lo braç reyal del dit regne o alcuna o alcunes universitats del dit braç o alcú o alcuns singular o singulars de aquelles haja o hajen offerts o offerran d'aquí a enant alcuns greuge o greuges a vostra senyoria en la present cort per rahó (del qual o) dels quals se enseguirà alcuna provisió o acte per vós, senyor, en la present cort fahedor, e les viles reals se dupten que en los dits greuges o provisions o actes de la cort fahedors haja alcuna cosa prejudicial als furs, privilegis e libertats, costums e bons usos per vós, senyor, e vostres antecessors atorgats a les dites viles *et alia* als drets de aquelles. (Per tal los síndichs de les dites viles reals per interès de aquelles) dien que no consenten, ans expressament contradien en los dits greuges offerts e/o que d'aquí avant se offerran a la vostra senyoria e a les provisions e actes de cort sobre aquells ||[145v] o qualsevol dels dits greuges, actes e provisions fossen vists prejudicials als dits furs, privilegis, libertats e costums e bons usos e als drets de les dites universitats, supplicant la vostra senyoria que de les dites coses los man donar carta pública per conservació dels drets de aquelles.

Fuitque oblata, in eodem instante, coram dicto domino rege, et in curia antedicta lecta quedam scedula pro parte sindicorum et nunciorum civitatis Xative, tenor cuius sequitur sub his verbis:

Molt alt e molt excel·lent senyor,

A la vostra gran senyoria és stat offert hun greuge per part de la ciutat de València e de alcunes viles e universitats del regne sobre la inhibició de les correnties e stàncies que·s fan en lo dit regne de València, axí en los arroços com altres splets que són acostumats fer en lo dit regne; e com la ciutat de Xàtiva haja obtengut diverses sentències donades per lo senyor rey don Martí que los de la dita ciutat de Xàtiva e terme de aquella puxen fer correnties e stàncies en los dits arroços e splets, per tant los síndichs de la dita ciutat de Xàtiva e lo síndich (de la universitat) de Vilareal no consenten en lo dit greuge, ans expressament hi dissenten e y contradien e protesten que per la oblació[430] del dit greuge o provisió alcuna de aquell no sia en-

¶ [430] A *obligació*.

gendrat alcun prejuhí a la dita ciutat de Xàtiva e a la vostra universitat de Vila-real ne als singulars de aquelles ne als drets e libertats de aquelles, ||[146] ans los romanga tot lur dret salvu e il·lés e conservat en totes coses e per totes. Supplicants que la present suplicació sia inserta en lo procés de la cort e que sia feta carta pública per conservació de lur dret e per haver memòria en lo sdevenidor.[431]

Etiam fuit oblata et tradita per sindicum universitatis ville Morelle quedam papiri scedula protestacionem in se continens cuius (tenor) sequitur in hunc videlicet modum:

Molt alt, excel·lent príncep e victoriós senyor,

A la vostra gran senyoria humilment exposen los missatgers e síndichs de la vostra vila de Morella que com los braços ecclesiàstich e militar del regne de València e braç reyal del dit regne o alcuna universitat e universitats del dit braç sia o sien offerts o offerran d'aquí avant alcun greuge o greuges o capítols a vostra gran senyoria en la present cort, (e) la dita vila de Morella o síndichs de aquella se dupten que en los dits greuges e capítols ja offerts e d'aquí avant se offerran haja alcuna cosa prejudicial als furs, privilegis, libertats, costums e bons usos per vós, senyor, e per vostres antecessors atorgats a la dita vila e aldeyes de aquella. Per tal, senyor, Johan Palma, síndich e missatger de la dita vila, per interès de aquella diu que no y consent en res que sia vist venir contra les dites coses ans expressament hi dissent e contradiu en los dits greuges e capítols offerts e que de aquí avant se offerran a la vostra senyoria en ço que aquella o qualsevol dels dits greuges o capítols sien o fossen vists ésser prejudicials als dits furs, privilegis, libertats e bons usos e als drets de la dita (vila) e aldeyes de aquella, suplicant a vostra senyoria los dits greuges a les dites vila e ||[146v] aldeyes de aquella no vullats provehir o provehits sien e vajen per provehits sens prejuhí dels dits furs, privilegis, libertats, costums, (bons) usos e immunitats de la dita vila e no voler provehir aquells sens hoyr[432] aquella, e que de les dites coses los man donar carta pública per conservació dels drets de les dites vila e aldeyes e jatsia les dites coses sien de justícia emperò lo dit supplicant o haurà a gràcia e mercè.[433]

Ulterius, fuit oblata et tradita per dictum Genisium Silvestre, sindicum ville Oriole, quedam scedulam protestacionis et dissentimenta in se continens sub hac forma:

Molt alt senyor,

Com lo braç ecclesiàstich e lo braç militar del regne de València o alcun singular de aquells e lo braç reyal del dit regne o alcuna o alcunes universitats del dit braç o tots los tres braços hajen o haja offerts o offerran de aquí avant alcú o alcuns greuge o greuges o capítols a vostra gran senyoria en la present cort de les

¶ [431] Al marge: *Xàtiva*. ¶ [432] A *provehir*. ¶ [433] Al marge: *Morella*.

quals o per los quals suppliquen per vós, senyor, ésser feyts furs o provisions, e la vila de Oriola se dupte que los dits greuges o capítols ja offerts o que d'aquí avant se offerran haja alcuna cosa prejudicial als furs, privilegis e libertats, costums e bons usos per vós, senyor, o per vostres antecessors atorgats a la dita vila e als singulars e als drets de aquella, per tal Genís Silvestre, síndich de la dita vila, per lo interès de aquella diu que no y consent, ans expressament hi dissent e contradiu en los dits greuges e capítols e en ço e en qualsevol (cosa que aquells o qualsevol) de aquells fossen o poguessen ésser vists prejudicials als dits furs, privilegis e libertats e bons usos e bones costumes de la dita vila, en special en ço que ‖[147] per aquells o qualsevol de aquells és dit e narrat e supplicat o que d'aquí avant serà dit e narrat e supplicat que inibicions de forments e civades e altres blats puxen ésser fetes enaxí que alcuns dels dits blats no puxen o poguessen exir o per alcuns ésser tr(e)ts del dit regne de València, ne aytampoch consent lo dit síndich en ço qui és supplicat o de aquí avant se sopplicarà que embotigaments de forments e civades e altres blats no puxen ésser fets en degunes viles e lochs del dit regne ne axí mateix consent lo dit síndich en res que toque de fet de amprius de la ciutat de València ne pastures ne de bestiars de aquella en qualsevol manera que sia posat o sopplicat ne d'aquí avant se posarà o sopplicarà ne consent lo dit síndich en ço qui és supplicat o de ací avant se sopplicarà que enquestes en neguna manera puxen ésser fetes, almenys en la dita vila. E encara diu lo dit síndich que no consent en deguna manera en ço qui és supplicat e de ací avant se supplicarà tocan o sonan que la governació e la alcaydia del dit castell de la dita vila de Oriola puxa ésser separat la hun de lo àls, ço és la alcaydia del castell de la dita vila de la governació de aquella, com la dita alcaydia sia affixa e abnexa e unida a la dita governació. E encara diu lo dit síndich que no consent en res que sia supplicat que la dita alcaydia puxa ésser donada a deguna persona sens la dita governació ne que la dita alcaydia no puxa ésser donada bé axí a català o aragonés com a valencià, com depuix que la dita vila és de la corona real d'Aragó, vós, senyor, e vostres predecessors havets acostumat de dar e/o comanar la dita governació e alcaydia a hun noble o cavaller nadiu e natural de la vostra senyoria no fahent triança més de català o valencià que de aragonés, no contrastant ço que a vós, senyor, és supplicat que la dita alcaydia vós, senyor, no poriets dar e/o comanar sinó a nadiu o natural del regne de València, la qual cosa vós, senyor, no devets fer ne complir com sia contra ‖[147v] los furs e privilegis e libertats de la dita vila e (ús e) costum dessús alegat. E més diu lo dit síndich que no consent en ço que és supplicat que lo governador no puxa traure de son domicili o dellà on tendrà casa o habitació on haurà fet lo contracte lo vehí de qualsevol ciutat, vila o loch del dit regne, com lo governador de la dita vila specialment haja acostumat de traure e tirar a la vila de Oriola tots pleyts civils e criminals de vídues, pubils e misserables persones, hoc encara de altres a son offici pertanyents. E més avant diu lo dit síndich e missatger que no consent en qualsevol fur, provissió, privilegi o ordenació que en e per rahó de qualsevol greuge o capítols a vós, senyor, offerts ne

d'ací avant offeridors sien o seran provehits e ordenats sobre totes les dessús dites coses e altres en tant quant puxen e poguessen o fossen vists o vistes ésser prejudicials als dits furs, privilegis e libertats e bons usos e costumes de la dita vila e dels vehins e habitadors de aquella, així en general com en special, ans expressament hi dissent e contradiu. Protestant, molt alt senyor, que si alcuna de les dites coses era provehida contra les dites libertats de la dita vila e aquella no hoïda en son dret que en res no puxa prejudicar als drets de la dita vila e libertats (de aquella) ne puxa ésser tret a ús ne a consequència. Supplicant a vós, senyor, lo dit síndich que per vostra acostumada mercè salvets a la dita vila e singulars de aquella tots sos drets en e sobre les dites coses e altres; e més, senyor, supplica lo dit síndich qui per vostra mercè manets continuar la present suplicació o protest en lo libre de la dita cort per guarda e conservació de la dita vila, requirent al notari que de totes les dites coses e de la resposta per vós, senyor, a·quells feta li'n faça ca(r)ta pública per conservació dels drets de la dita vila.[434]

Altissimus et cetera. ||[148]

Inquam fuit oblata et tradita per sindicum universitatis ville Castilionis Planiciei Burriane quedam scedula continencie subsequentis:

Ítem, senyor, com (per) los braços ecclesiàstich e militar del dit regne de València o alcun singular de aquells e lo braç reyal del dit regne o alcuna universitat o universitats del dit braç sia e sien offerts (o offerran de aquí avant) alcuns greuge o greuges o capítol o capítols a vostra gran senyoria en la present cort la vostra vila de Castelló e lo síndich de aquella se dupte que en los dits greuges o capítols ja offerts o que d'aquí avant se offerran haja alcuna cosa prejudicial als furs, privilegis e libertats, costums e bons usos per vós, senyor, e vostres antecessors atorgats a la dita vila e als drets de aquella. Per tal, senyor, Francesch Feliu, síndich e missatger de la dita vila de Castelló, per interès de aquella diu que no y consent ans expressament hi dissent he y contradiu en los dits greuges o capítols offerts o que d'aquí avant se offerran a la vostra senyoria en ço que aquells o qualsevol dels dits greuges o capítols sien o fossen vists ésser prejudicials als dits furs, privilegis e libertats e bons usos o als drets de la dita vila. Suplicant la vostra real senyoria los dits greuges a la dita vila de Castelló prejudicials no vullats provehir o provehits sien e vagen per (no) provehits sens prejuhí dels dits furs e privilegis e libertats e costums e usos e immunitats[435] de la dita vila e no voler provehir aquells sens hoir la dita vila en sa justícia, e que de les dites coses los man dar carta pública per conservació de la vila damunt dita.[436]

Insuper, Bernardus Muntanyès, sindicus sive nuncius ville Bur-||[148v]riane, obtulit atque tradidit quandam scripturam papiream sub continencia subsequenti:

¶ [434] Al marge: *Oriola*. ¶ [435] A *humanitats*. ¶ [436] Al marge: *Castelló*.

Molt excel·lent príncep e poderós senyor,

Com molts e diverses greuges sien stats posats davant vostra senyoria per los braços o staments del regne de València, dels quals greuges hic ha alcuns qui són prejudicials a la vila de Burriana, per tal en Bernat Muntanyès, síndich e missatger de la dita vila de Burriana, proteste que no consent ne consentir entén *tacite vel expresse*, ans hi dissent e contradiu als dits greuges davant vostra senyoria posats e d'ací avant posadors en tant quant fan e són vists fer contra la dita vila de Burriana drets, (privilegis), franquees e libertats de aquella, enaxí que la presència del dit supplicant e sciència sua alcun prejuhí no face ne engendre a la dita vila drets, franquees e libertats de aquella; supplicant vostra senyoria que per vós, senyor, sia salvat a la dita vila e preservat tot dret axí com era ans de la posició dels dits greuges davant vostra senyoria posats e d'ací avant posadors, supplicant *de omnibus predictis* ésser-li feta carta pública a conservació del bon dret de la dita vila e per ço que memòria ne sia haüda en sdevenidor.[437]

Et statim fuit oblata et tradita per sindicum sive nuncium Villeregalis quedam scriptura papirea protestacionem et dissentimenta in se continens sub forma sequenti: ||[149]

Molt alt príncep e poderós senyor,

Com per los braços ecclesiàstich, militar e reyal del dit regne de València o alcun dels dits braços o alcuna universitat o universitats o persona singular dels dits braços sia e sien offerts e offerran de aquí avant alcuns greuge o greuges o capítols a vostra gran senyoria en la present cort e la vostra vila de Vila-real e lo síndich de aquella se dupte que en los dits greuges o capítols ja offerts o que d'aquí avant se offerran haja alcuna cosa prejudicial als privilegis, libertats, costums e bons usos de la dita vila (per tal, senyor, Johan de Calazeyt, notari, síndich de la vostra vila) de Vila-real per interès e dret de aquella, diu que no y consent, ans expressament dissent e contradiu en los dits greuges o capítols offerts o d'aquí avant se offerran a la vostra senyoria en ço que aquells o qualsevol del dit greuge o capítols sien o fossen vists ésser prejudicials als dits privilegis, libertats e bons usos, interès e drets de la dita vila, supplicant la vostra senyoria que·ls dits greuges a la dita vila de Vila-real prejudicials no vullats provehir *vel saltim* que sia fet alcun prejuhí dels dits privilegis, libertats, costums, usos e immunitats, drets e interès de la dita vila e en special en ço que per aquells o qualsevol de aquells és (dit), enarrat e supplicat e/o que d'aquí avant se enarrarà e supplicarà que inhibicions no puxen ésser fetes en aquest regne sinó a requesta dels jurats de València, ne axí mateix puxa ésser desenhibit sens voler de aquells e embotigaments (de forments), civades e altres blats no puxen ésser feyts en degunes viles o lochs del regne, ne consent lo dit síndich en ço que

¶ [437] Al marge: *Burriana*.

és supplicat e de aquí avant se supplicarà tocants o en alcuna manera supplicants de fet de pastures e de bestiars, hoc encara de amprius de la ciutat de València, ne aytampoch consent lo dit síndich en ço qui és supplicat o d'aquí avant se supplicarà en lo terç capítol dels ‖[149v] comuns en ço que diu que enquestes puxen ésser fetes en alcuna manera contra officials reyals del regne de València (e contra los oficials de les ciutats e viles del dit regne) e encara diu lo dit síndich e missatger que no consent ne consentir enten en lo greuge posat de les correnties e stàncies[438] dels arroços, forments e altres possessions e provisió per vós, senyor, faedora en quant facen e sien tenguts fer contra privilegis e libertats e immunitats, bons usos e costums e dret de la dita vila, ans hi dissent e y contradiu e protesta que prejuhí no li sia feyt ans tot son dret li romanga salvu, il·lès e conservat. *Et signanter* supplica que en lo dit greuge offert a vostra senyoria per lo braç reyal continent *effectualiter* que cascuna universitat (real) puxa fer inhibicions de tretes de blats de son terme e que·l batle general no se'n entrametrà *et cetera*. Sia dit e exceptat que·ls vehins de Vila-real tinents terres e possessions en terme de Burriana no obstants qualsevol inhibicions fetes e fahedores per la universitat de Burriana puxen traure del terme de aquella los blats, fruyts e splets que han collit e colliran d'aquí avant en les dites terres e possessions, les quals han en lo dit terme de Burriana *alia* si el contrari era fet, *quod non credit*, protesta e diu que no y consent ans hi dissent e que a la dita universitat de Vila-real romanga son dret salvu e il·lès. Encara diu més lo dit síndich e missatger que no consent ni consentir entén en qualsevol privilegi o privilegis, gràcia o gràcies, concessió o concessions, libertat o libertats per vós, senyor, (atorgades o) atorgadores, atorgat o atorgats per acte de cort ne en altra manera durant lo temps de la celebració de les dites corts ne enaprés a qualsevol (dels dits braços o a tots ensemps o qualsevol) singulars de aquells, ne encara a qualsevol ciutat, vila o loch del dit regne, ans diu lo dit síndich que no y consent ne consentir entén tàcitament ne expressa en alcuna de les dites coses damunt expressades ne en ‖[150] (qualsevol provisions que de aquelles surten o·s proveexquen ne en) degunes altres, ans expressament hi dissent e contradiu en tant quant pot ésser vist, toquar ne sonar contra furs, privilegis e libertats, usos e bons costums de la dita vila, officials e singulars de aquella axí en special com en singular o general. Supplicant a vós, molt alt senyor, que per vostra mercè salvets tots sos drets en e sobre les dites coses e altres a la dita vila e singulars vehins e habitadors e encara als officials de aquella, requerint de les dites coses carta pública per guarda e conservació del dret de la dita vila.[439]

Ulterius, fuit oblata et tradita per sindicum sive nuncium ville Alacantis quedam scriptura papirea protestacionem et dissentimenta in se continens sub forma sequenti:

¶ [438] A *statut*. ¶ [439] Al marge: *Vila-real*.

Molt alt senyor,

Com lo braç ecclesiàstich e lo braç militar del regne de València o alcun singular de aquells e lo braç reyal del dit regne o alcuna o alcunes universitats del dit braç o tots los tres braços en una haja o hajen offerts o offerran de aquí avant alcun greuge o greuges o capítols a vostra gran senyoria en la present cort dels quals e per los quals suppliquen per vós, senyor, ésser feyts furs o provisions e la vila d'Alacant se dupte que en los dits greuges o capítols ja offerts o que d'aquí avant se offerran haja alcuna cosa prejudicial als furs, privilegis e libertats, costums e bons usos per vós, senyor, e vostres predecessors atorgats a la dita vila e als singulars e als drets de aquella. Per tal Genís Silvestre, síndich substituhit de Pere Burgunyó, síndich de la dita vila de Alacant, per lo interès de aquella diu que no y consent ans ‖[150v] expressament hi dissent e hi contradiu en ço e qualsevol dels dits greuges o capítols sien o fossen vists (ésser) prejudicials als dits furs e privilegis e libertats e bons usos e bones costumes de la dita vila en special en ço que per aquells és dit e narrat (e supplicat o de ací avant se supplicarà e narrarà) que inhibicions no puxen ésser fetes sinó a requesta dels jurats de València ne axí mateix desenhibir sens voluntat de aquells, ne aytampoch consent lo dit Ginís, en los dits noms, en ço qui és supplicat e de aquí avant se sopplicarà que embotigaments de forments e civades e altres blats e vitualles no puxen ésser feyts en degunes viles e lochs del regne. E més avant no consent lo dit síndich en ço que és supplicat tocants o en deguna manera sonants en fet de pastures e de bestiars e de amprius de la ciutat de València ne de licència o gràcia la dita ciutat haver en los términs pastures, pasos,[440] aygües e terres dins los términs de la dita vila ne encara consent lo dit síndich en ço qui és supplicat que enquestes puxen ésser fetes en les ciutats e viles reals contra los officials e/o altres de aquelles, ans lo dit Ginís en los dits noms dissent e expressament hi contradiu a totes les dites coses e altres en la dita cort per vós, senyor, provehides e d'ací avant provehidores en tant quant és e pot ésser vist fer o tocar o sonar contra furs e privilegis e libertats, usos e bones costumes de la dita vila de Alacant e singulars e drets de aquella, axí en special com en general. Supplicant a vós, molt alt senyor, que per vostra mercè, salvets tots sos drets en e sobre les dites coses e altres a la dita vila e als singulars e vehins de aquella e que per vostra mercè manets continuar les dites coses en lo procés de la cort e requer al notari de la dita cort, que lo procés de aquella té e regla, que de les dites coses li'n faça carta pública per guarda e conservació dels drets de la dita vila de Alacant.[441]

Altissimus et cetera. ‖[151]

Ulterius, pro parte sindicorum (sive nunciorum) villarum de Ontinyén, de Bocayrén et de Biar fuit oblata quedam scedula tenoris sequentis:

¶ [440] A *pasts*. ¶ [441] Al marge: *Alacant*.

Molt alt príncep e poderós senyor,

Com lo braç ecclesiàstich e lo braç militar del regne de València o alcun singular de aquells e lo braç reyal del dit regne o alcunes universitats del dit braç haja o hajen offerts o offerran d'aquí avant alcun greuge o greuges a vostra senyoria en la present cort e les viles de Ontinyén, de Bocayrén e de Biar se dupten que en los dits greuges o capítols ja offerts (e) que d'aquí avant se offerran haja alcuna cosa prejudicial als furs, privilegis, libertats, costums e bons usos per vós, senyor, e vostres antecessors atorgats a les dites viles *et alia* als drets de aquelles. Per tal, Bernat Cirera, síndich de la dita vila de Ontinyén, Guillem Cerdà, síndich de la dita vila de Bocayrén, e Miquel Ribera, síndich de la dita vila de Biar, per interès de aquelles dien que no consenten, ans expressament hi contradien en los dits greuges o capítols ja offerts e/o que d'aquí avant se offerran a la vostra senyoria en ço que aquells o qualsevol dels dits greuges o capítols sien o fossen vists ésser prejudicials als dits furs e privilegis e libertats e bons usos e als drets de les dites viles supplican la vostra senyoria los dits greuges o capítols a les dites viles prejudicials no vullats provehir sens hoir aquelles e que de les dites coses los man dar carta pública per conservació de aquelles.[442]

Demum, per sindicum universitatis ville Cullarie fuerunt oblate et tradite due scedule papiree quarum tenores per ordinem subsecuntur: ||[151v]

Molt alt príncep e poderós senyor,

Com (per) lo braç ecclesiàtich o lo braç militar de regne de València o alcun singular de aquells e lo braç reyal del dit regne o alcuna o alcunes universitats del dit braç[443] sia o sien offerts e offerran d'aquí avant alcuns greuge o greuges o capítols a vostra gran senyoria en la present cort, la vila de Cullera se dupte que en los dits greuges o capítols ja offerts e que d'aquí avant se offerran haja alcuna (cosa) prejudicial als furs, privilegis, libertats, costums e bons usos per vós, senyor, o vostres antecessors atorgats a la dita vila *et alia* als drets de aquella. Per tal, senyor, Johan Bou, síndich e missatger de la dita vila, per interès de aquella, diu que no consent, ans expressament contradiu en los dits greuges o capítols offerts o que d'aquí avant se offerran a la vostra senyoria, en ço que a aquells o qualsevol dels dits greuges o capítols sien o fossen ésser vists prejudicials als dits furs e privilegis e libertats e bons usos e als drets de la dita vila. Supplicant la vostra senyoria los dits greuges a la dita vila de Cullera prejudicials no vullats provehir sens hoir aquella e que de les dites coses los man donar carta pública per conservació de la vila damunt dita.[444]

Senyor molt excel·lent,

Per part del braç reyal és posat per greuge lo capítol següent:

¶ [442] Al marge: *Ontinyén, Bocayrén, Biar.*
¶ [443] A *regne*. ¶ [444] Al marge: *Cullera.*

«Ítem, senyor, com per exprés privilegi del senyor rey en Pere, de digna memòria, besavi de vós, senyor, en corts generals de València *XVIII[a] kalendas octobris anno Domini millesimo CCC[o] XXXVI[o]* sia expressament statuhit ||[152] e ordenat e promés en virtut de jurament e en sa bona fe real per si e per sos successors perpetualment que no daria, atorgaria, vendria, enfeudaria, empenyoraria, cambiaria, assignaria, obligaria, en tot o en part, per qualsevol dret, manera o títol, alienaria, transportaria o per qualsevol manera dividiria,[445] abdicaria o separaria per ell o per qualsevol altre dret, domini e proprietat sues de la sua corona reyal a cert temps violari, beneplàcit o perpetualment, certs castells, viles e lochs en lo dit privilegi nomenadament e expressa declarats e contenguts, ne rendes, exides, provinències e mers e mixts imperis e jurisdicció civil e criminal e qualsevol alta o baixa regalies, pos(t)ats, questes, cenes, o(s)ts e cavalcades, morabatí e altres qualsevol drets per qualsevol nom appel·lats dels dits castells, viles o alqueries o de qualsevol de aquells o de aquelles, declarant per lo dit privilegi ésser irrit e va e no haver alcuna efficàcia tot ço e quant contra les dites coses fos feyt o attemptat per ell o per qualsevol succehidor seu, ignorantment o de certa sciència, enaxí que pogués per lo dit senyor rey o per qualsevol succehidor seu, sens alcuna cognició o citació de part o altre obstacle, ésser irritat, revocat e del tot anul·lat de feyt. E com, senyor molt poderós, contra la expressa prohibició del dit privilegi sien stades feytes moltes alienacions, vendes, transportacions e empenyoraments axí en persones ecclesiàstiques com en braç militar com moltes de moltes de les viles, castells e lochs expressament en lo dit privilegi contenguts e contengudes de molts sdeveniments, emoluments e rendes de aquells e aquelles. Sia per ço mercè de vós, senyor, de feyt cassar e anul·lar e a mans vostres pendre tot ço e quant trobarets contra ordinació e prohibició del dit privilegi ésser donat, venut, alienat, empenyorat e transportat axí en persones ecclesiàstiques com de braç militar com de altres qualsevol singulars[446] persones, com axí ho hajats jurat servar ||[152v] novellament e·n siats obligat segons tenor del dit privilegi.»

On, com la universitat de la vostra vila reyal de Cullera tinga e possehescha les rendes reals de la dita vila per certs títols alienades e transportades en la dita universitat, ço és per préstech de XIM florins, los quals se carregaren sobre la dita universitat e singulars de aquella per obs de la reemença e quitament que·l dit senyor rey en Martí féu de la dita vila de poder de mossèn Luís Carbonell o de mossèn Pere Marrades, cavallers, ladonchs senyors de la dita vila, per vigor del qual préstech de la dita universitat paga huy cascun any cent lliures més que no són les dites rendes de lur pròpria substància. Per què en Johan Bou, síndich de la dita vila, ab aquella humil e subjecta reverència que·s pertany, protesta que no consent ne consentir entén, (tàcitament ne expressa), ans ab la present dissent al dit greuge dessús insert tant quant aquell fa o és vist fer contra la transportació e alienació de

¶ [445] A *divina*. ¶ [446] A *barats*.

les dites rendes feytes en la dita universitat e singulars de aquella per rahó del dit préstech, offerint-se lo dit síndich restituhir e tornar totes les dites rendes a vós, senyor molt excel·lent, e al vostre real patrimoni tota hora que vós, senyor, los haurets delliurats de la dita obligació en la qual són per rahó dels dits XIM florins.[447]

Et ilico, factis et subsecutis predictis, dictus dominus Hugo, episcopus memoratus, nomine et pro parte brachii ecclesiastici supradicti, dixit quod stabat et perseverabat in scedulis sive scripturis protestacionum pro parte dicti brachii desuper iam oblatis ipsasque habebat et volebat haberi ut denuo repetitas. ||[153]

Et statim, pro parte brachii militaris, perseverantis in his que pro parte eiusdem brachii fuerunt desuper posita et oblata, fuit tradita quedam protestacionis scedula continencie subsequentis:

Molt alt e molt excel·lent senyor,

Com per los braços ecclesiàstich e reyal e per alcunes ciutats e viles reyals e per alcuns del braç ecclesiàstich sien donats greuges o capítols a la vostra senyoria e dupte's lo braç militar que no hi haja alcunes (coses) que fossen prejudicials al dit braç militar e singulars de aquell e a les universitats e vassalls de aquells. Per què, senyor, ab humil reverència parlant dien lo dit braç militar e singulars de aquell que no y consenten ans protesten que no·ls puxen fer prejuhí alcú, supplicant humilment la vostra senyoria que sia vostra mercè salvar tot dret al dit braç e singulars de aquell e a lurs universitats e que no y vulla fer provisió sens que lo dit braç no y sia hoÿt.

Et subsecutis omnibus supradictis (dominus) rex predictus dixit quod super oblatis gravaminibus de quibus desuper recitatur provideret iusticie debito suadente; dixit etiam quod nolebat nec permiteret cum consuetum non esset fieri publica instrumenta de et super protestacionibus oblatis et factis dissentimentisque brachiorum curie antedicte et singularium eorumdem, sed mandavit omnia inseri in presenti procesu et deinde continuavit curiam antedictam ad diem sabbati subsequentem in eodem loco ante prandium celebrandam. ||[153v]

3.10
Subvenció al rei

1417, juliol 30. Monestir de Predicadors.
Reunió de les Corts generals, presidides pel rei, i concessió d'una subvenció al rei de 3.000 florins.

Quaquidem die veneris, post prandium, intitulata XXX[a] dicti mensis iulii in dicto capitulo convenerunt et fuerunt congregate persone sequentes videlicet:

¶ [447] Al marge: *Cullera.*

Pro statu ecclesiastico

Reverendus dominus frater Romeus, magister Muntesie; reverendus dominus frater Petrus, abbas Vallisdigne; honorabilis Iohannes Gastó, canonicus sedis Valencie, procurator domini episcopi diocesis dicte Valencie; honorabilis frater Anthonius Tolosana, clavarius Beate Marie Muntesie, procurator comendatoris Montisalbani; nobilis frater Raymundus de Montecateno, comendator de Torrent; honorabilis Iacobus Rocha, procurator comendatoris de Bexix; discretus Rodericus de Rius, procurator abbatis Sancti Bernardi Valencie.

Pro statu militari

Inclitus dominus infans predictus, egregius dominus dux Gandie prefatus, Petrus d'Urrea, dominus tinencie d'Alcalatén, Petrus Ladró, vicecomes de Vilanova, Petrus Maça de Liçana, Olfus de Pròxida, Berengarius de Vilaragut, Franciscus de Vilanova, Petrus de Montagut, Vitalis de Vilanova, Galvanus de Villena, Eximinus Petri de Calatayú, Petrus de Montecateno, Manuel Didaci, Iohannes de Pròxida, Iaufridus de Tous, Petrus de Scintillis, Iohannes Castellà, Iohannes de Vilanova, Franciscus de Bellvís, nobiles. ||154

Iohannes Fabra, Petrus Pardo de la Casta, Iohannes de Vilarasa, Corverandus d'Alet, Franciscus Marrades, Andreas Aguiló, Iohannes de Sentfeliu, Ludovicus de Castellví, Iohannes Martínez d'Ezllava, Ludovicus Carbonell, Iohannes Roïç de Moros, Nicholaus Jofre, Petrus Siscar, Manuel de Codinats, Bernardus Iohannis, Franciscus d'Esplugues, Ludovicus de Vilarasa, Galcerandus de Castellví, Iohannes de Ripoll, milites.

Manuel de Montagut, Gisbertus d'Olms, Franciscus de Vilarasa, Petrus Çabata, sindicus, Ludovicus Aguiló, domicelli.

Pro brachio regali

Daniel Mascarós, Petrus Bou, Bernardus Iohannis, Guillermus Çaera, Iohannes Ferrando, [et] Iohannes Pujada, sindici civitatis Valencie; Petrus Feliu [et] Petrus Bitxes, sindici civitatis Xative; Iohannes Palma, sindicus ville Morelle; Bernardus Costejà, sindicus ville Algezire; Ginisius Silvestre, sindicus villarum Oriole et Alicantis; Franciscus Feliu, sindicus ville Castilionis; Franciscus Palau, sindicus ville Burriane; Iohannes de Calaceyt, sindicus ville Villeregalis; Iacobus Gaçol, sindicus ville Lirie; ||154v Dominicus Spelt, sindicus villarum de Castellfabib et d'Ademuç; Bernardus Cirera, sindicus ville de Ontinyén; Michael Ribera, sindicus ville de Biar; Guillermus Cerdà, sindicus ville de Bocayrén; Matheus Blanch, sindicus ville Saxone.

Quequidem persone superius, quia illustrissimo domino regi per brachium Ecclesie, baronum, militum et hominum de paratico ac civitatum, villarum et lo-

corum regalium curie presentis die mercurii XXVIII[a] presentis mensis iulii fuerat promissum tres mille florenos mutuare de peccuniis Generaliis regni, cum certis adiectis condicionibus in processibus dicte curie cuiuslibet brachii expressatis. Ideo, supradicti, pulsato cimbalo[448] assueto, presenti (die), post prandium, congregati in dicto capitulo monasterii Predicatorum brachia predicta representantes ad effectum promissum deducentes nemine discrepante concordarunt ut quantitas prefata de peccuniis predictis et per diputatos dicti Generalis ut fuit concordatum solvetur et rogarunt reverendum fratrem Romeum de Corbaria, magistrum Muntesie, et honorabilis Petrum Pardo et Guillermum Çaera, tres ex diputatis dicti Generalis ibidem presentes ut unacum eorum condiputatis,[449] quibus ex parte dictorum brachiorum vellent preffata refferre, traderent dicto domino regi dictos tres mille florenos de peccuniis iamdicti Generalis dum tamen dominus rex debiticium faceret instrumentum dicte curie seu generali dicti regni in forma in similibus fieri assueta de quibus omnibus tam supradicti huiusmodi brachia representantes quam dicti tres deputati[450] pro eorum interesse ac condeputatorum suorum[451] recipi atque fieri requiserunt publicum instrumentum per scribas dictorum brachiorum.

(Testes qui fuerunt presentes ad dictum actum sunt honorabiles Petrus Català, in decretis, et Clemens de Vilanova, in legibus doctores, et Ludovicus Guerau, notarius Valencie).

1417, juliol 31. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 2 d'agost.

Adveniente autem die sabbati, ante prandium, intitulata ||[155] tricesimaprima et ultima dicti mensis iulii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC° XVII°, congregatis in dicto capitulo prout moris est, existentibus dictis tribus brachiis dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius, dicti domini regis vice, loco ac nomine eiusdem domini, continuavit dictam curiam ad diem lune intitulatam secunda proxime venturi mensis augusti celebrandam in eodem loco.

Et dicta curia protestata fuit in forma precontenta.

In quaquidem curia fuerunt pro brachio regali persone infrasequentes:

Iohannes Ferrando [et] Iohannes Pujada, sindici Valencie; Petrus Feliu [et] Petrus Bitxes, sindici civitatis Xative; Iohannes Palma, sindicus ville Morelle; Bernardus Costejà, sindicus ville Algezire; Ginisius Silvestre, sindicus villarum Oriole et Alicantis; Franciscus Feliu, sindicus Castilionis; Franciscus Palau, sindicus ville Burriane; Iohannes de Calaceyt, sindicus ville Villeregalis; Iacobus Gaçol,

¶ [448] A *cimbulo*. ¶ [449] A *diputatis*. ¶ [450] A *brachii*. ¶ [451] A *ipsorum*.

sindicus ville Lirie; Dominicus Spelt, sindicus villarum de Castellfabib et d'Ademuç; Bernardus Cirera, sindicus ville de Ontinyén; Michael Ribera, sindicus ville de Biar; Guillermus Cerdà, sindicus ville de Bocayrén; Matheus Blanch, sindicus ville Saxone. ||[155v]

1417, agost 2. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Postmodum vero die lune, ante prandium, intitulata secunda mensis augusti[452] anno a Nativitate Domini millesimo CCCCº XVIIº, ad quem fuit continuata dicta curia dictis tribus brachiis in dicto capitulo presencialiter existentibus prefixus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius dicti domini regis, continuavit ipsam curiam ad crastinam diem martis celebrandam in eodem loco.

Et dicta curia disenciens predictis protestati fuerunt ut supra.

Et interfuerunt[453] in dicta curia pro brachio regali persone sequentes:

Daniel Mascarós, Petrus Bou, Bernardus Iohannis, Guillermus Çaera, Iohannes Ferrando, Iohannes Pujada, Bernardus Abrí [et] Iacobus de Plano, sindici Valencie; Petrus Feliu [et] Petrus Bitches, sindici civitatis Xative; Iohannes Palma, sindicus ville Morelle; Genisius Silvestre, sindicus villarum Oriole et Alicantis; Franciscus Feliu, sindicus ville Castilionis; Iacobus Gaçol, sindicus ville Lirie; Garcias del Porto, sindicus ville de Castellfabib; Bernardus Cirera, sindicus ville de Ontinyén; Michael Ribera, sindicus ville de Biar; Guillermus Cerdà, sindicus ville de Bocayrén.

3.11
Elecció d'apuntadors dels greuges

1417, agost 3. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i elecció d'apuntadors dels greuges per part del rei i dels braços eclesiàstic i reial.

Adveniente quasquidem die martis, ante prandium, intitulata ||[156] tercia mensis augusti[454] anno a Nativitate Domini millesimo CCCCº XVIIº, in capitulo precontento prefixi monasterii dicto domino rege sedente [in] suo regali solito, ut moris est, convenerunt et fuerunt congregate persone sequentes videlicet:

¶ [452] A *iulii*. ¶ [453] A *interesserunt*. ¶ [454] A *iulii*.

Pro brachio ecclesiastico

Reverendus dominus Ugo, episcopus Valencie; reverendus dominus Romeus de Corbaria, magister[455] Muntesie; honorabilis Egidius Sánxez, canonicus, procurator episcopi Dertusensis; nobilis Raymundus de Scintillis, procurator capituli sedis Valencie; nobilis Raymundus de Monthecateno, comendator de Torrent; honorabilis frater Anthonius Tolosana, clavarius Muntesie, procurator comendatoris Montisalbani; frater Franciscus Çabater, maioralis de Quart; honorabilis Guillermus Strader, procurator prioris Vallis Iesuchristi, Valencie diocesis; discretus Rodericus de Rius, notarius, procurator abbatum Vallisdigne et Beati Bernardi Valencie; Petrus Vives, procurator abbatis de Benifaçano; honorabilis Iacobus Rocha, procurator comendatoris de Bexix.

Pro brachio militari

Inclitus dominus infans Iohannes predictus; egregius Fredericus de Aragonia, comes de Luna; Petrus Ladró, vicecomes de Vilanova; Petrus de Montecateno; Olfus de Pròxida; Berengarius de Vilaragut; Vitalis de Vilanova; Ludovicus de Vilanova; Franciscus de Vilanova; Petrus Maça de Liçana; Petrus de Montagut; Galvannus de Villena; Iacobus Scrivà; Iaufridus de Vilarig, per se et domino duce Gandie; Petrus d'Urrea; Raymundus Boïl; Iohannes de Pròxida; Petrus de Scentillis; Franciscus de Bellvís, nobiles. ||[156v]

Corverandus d'Alet; Bernardus Dezpuig; Petrus Maresme; Iohannes de Ripoll; Petrus Pardo; Iohannes Tolsà; Iohannes de Vallterra; Iohannes Gastó; Iacobus d'Artés; Ludovicus de Castellví; Iohannes Roïç de Moros; Ludovicus Carbonell; Galcerandus de Borja; Iohannes Cervató; Iohannes de Sentfeliu; Andreas Aguiló; Bernardus Català; Bernardus Iohannis; Nicholaus Jofre; Bernardus de Monsoriu; Franciscus Corts; Iohannes Valleriola; Iohannes de Castellví, milites.

Gisbertus d'Olms; Guillermus de Ca[m]pos; Manuel de Montagut; Petrus Çabata, sindicus, domicelli.

Pro brachio regali

Daniel Mascarós, Petrus Bou, Bernardus Iohannis, Guillermus Çaera, Iohannes Pujada [et] Bernardus Abrí, sindici civitatis Valencie; Petrus Feliu [et] Petrus Bitches, sindici civitatis Xative; Iohannes Palma, sindicus ville Morelle; Genisius Silvestre, sindicus villarum Oriole et Alicantis; Franciscus Feliu, sindicus ville Castilionis; Franciscus Palau, sindicus ville Burriane; Iacobus Gaçol, sindicus ville Lirie; Sanccius Domínguez, sindicus ville d'Alpont; Garcias del Porto, sindicus ville de Castellfabib; Bernardus Cirera, sindicus ville d'Ontinyén; Iohannes

¶ [455] A *Macastre*.

Bou, sindicus ville Cullarie; Michael Ribera, sindicus ville de Biar; Dominicus Spelt, sindicus ville de Ademuç; Guillermus Cerdà, sindicus ville de Bocayrén; Matheus Blanch, sindicus ville Saxone. ||[157]

Et confestim, dictus dominus rex, dicta curia existente ut predicitur congregata, mandavit et iussit per honorabilem Petrum Ram, eius prothonotarium, legi et publicari quandam scedulam tenoris sequentis:

Lo senyor rey elegeix e ordena les persones següents qui contínuament han ésser per regonèxer e apuntar los greuges de la cort, però si alcun(a) de les dites persones no y porà ésser que·l dit senyor n'i puxa nomenar altre en loch de aquell, e són les següents:

Apuntadors dels greuges per lo senyor rey,

Arquebisbe de Tarragona, mossèn Guerau Alamany de Cervelló, don Johan de Luna, don Johan d'Íxer, mossèn Johan Ferrández d'Eredia, don Berenguer de Bardaxí, lo vicecanceller, lo tresorer, mossèn Domingo Mascó, lo batle general de regne de València, micer Pere Basset [e lo] scrivà de ració.

E noresmenys demana lo dit senyor (rey) a la dita cort que per sa part sien elegides e nomenades certes persones a regonèxer e rominar los dits greuges.

Lecta vero et publicata scedula iamdicta dictus dominus Hugo, episcopus Valencie, nomine et pro parte brachii eclesiastici ut dixit, obtulit quandam scedulam tenoris (sequentis):

Los examinadors dels greuges per lo braç de la Esgleya

Lo bisbe de València o per ell micer Johan Gastó, ||[157v] mestre de Muntesa o per ell lo comanador major, mossèn Ramon Centelles, lo claver de Muntesa per lo comanador de Montalbà.[456]

Et lecta proxime dicta scedula pro parte brachii regalis fuerunt dati recognitores dictarum gravaminum persone contente in quadam scedula dicto prothonotario tradita tenoris sequentis:

Per lo braç reyal

Micer Guillem Çaera, micer Johan Ferrando, micer Johan Palma [e] micer Francesch Feliu.[457]

Et lecta dicta scedula dictus dominus rex iamdictam curiam continuavit ad crastinam diem mercurii in eodem loco ante prandium celebrandam.[458]

¶ [456] Al marge: *Apuntadors per lo braç eclesiàstich*. ¶ [457] Al marge: *Apuntadors per lo braç reyal*.
¶ [458] Al marge: *Vide apuntatores dictorum gravaminum brachio militari in sequenti dieta*.

1417, agost 4. Monestir de Predicadors.
Reunió de les Corts generals, presidides pel rei, i elecció d'apuntadors dels greuges pel braç militar.

Adveniente dicta die mercurii, ante prandium, [computata quarta mensis augusti] anno a Nativitate Domini millesimo CCCCº XVIIº, in domo capituli prefixi monasterii, prefixo domino rege personaliter existente sedenteque in trono regali, ut moris est, ad dictam convenerunt persone sequentes:

Pro brachio ecclesiasticho

Reverendus dominus frater Romeus de Corbaria, magister Muntesie; reverendus frater Petrus, abbas Vallisdigne; honorabilis Iohannes Gastó, procurator domini episcopi Valencie; ||158 honorabilis Egidius Sánxez Monyoz, procurator episcopi Dertusensis; nobilis Raymundus de Scintillis, procurator capituli sedis Valencie; nobilis frater Raymundus de Montecateno, comendator de Torrent; religiosus frater Nicholaus Puig, pro maiorali de Quart; honorabilis frater (Anthonius) Tolosana, clavarius Muntesie, procurator comendatoris Montisalbani; honorabilis Guillermus Strader, procurator prioris Vallis Iesuchristi; discretus Rodericus de Rius, notarius, procurator abbatis Beati Bernardi Valencie; Petrus Vives, procurator comendatoris de Benifaçano; honorabilis Iacobus Rocha, procurator comendatoris de Bexix.

Pro brachio militari

Inclitus dominus infans Iohannes prefixus; egregius Fredericus, comes de Luna; Petrus Ladró, vicecomes de Vilanova; Berengarius de Vilaragut; Iohannes de Pròxida; Petrus de Scintillis; Ludovicus de Vilanova; Galvannus de Villena; Petrus de Monteacuto; Franciscus de Vilanova; Vitalis de Vilanova; Iohannes de Vilanova; Manuel Didaci; Olfus de Pròxida; Franciscus Maça; Petrus d'Urrea; Petrus de Montecateno; Franciscus de Bellvís; Eximinus Petri de Corella; Petrus Boïl, nobiles.

Petrus Pardo; Ludovicus de Vilarasa; Iohannes Tolsà; Franciscus Marrades; Iohannes de Castellví; Petrus Siscar; Iacobus d'Artés; Franciscus Soler; Ludovicus de Castellví; Iohannes de Sentfeliu; Iaufridus de Vilaragut; Iohannes Roïç de Moros; Galcerandus de Borja; Matheus Lançol; Bernardus de Monsoriu; Iohannes de Vallterra; Petrus de Codinachs; Bernardus Iohannis; Iacobus de Malferit; Manuel de Codinachs; ||158v Bernardus Català; Petrus Miró; Ludovicus Çabata; Iohannes Martínez d'Ezlava, milites; Gisbertus d'Olms; Petrus Çabata; Manuel de Montagut; Alfonsus Roïç de Corella; Berengarius de Moniós; Iohannes de Roda; Petrus Çabata, sindicus, domicelli.

Pro brachio regali

Daniel Mascarós, Petrus Bou, Bernardus Iohannis, Guillermus Çaera, Iohannes Ferrando, Iohannes Pujada, Bernardus Abrí [et] Iacobus de Plano, sindici

civitatis Valencie; Petrus Feliu [et] Petrus Bitxes, sindici civitatis Xative; Iohannes Palma, sindicus ville Morelle; Franciscus Feliu, sindicus villarum Algezire et Castilionis; Ginisius Silvestre, sindicus villarum Oriole et Alicantis; Franciscus Palau [et] Bernardus Muntanyès, sindici ville Burriane; Iohannes de Calaceyt, sindicus ville Villeregalis; Iacobus Gaçol, sindicus ville Lirie; Dominicus Spelt, sindicus villarum de Castellfabib et d'Ademuç; Bernardus Cirera, sindicus ville de Ontinyén; (Iohannes Bou, sindicus ville Cullarie); Michael Ribera, sindicus ville de Biar; Guillermus Cerdà, notarius, sindicus ville de Bocayrén; Matheus Blanch, sindicus ville Saxone. ||[159]

Et stantibus congregatis omnibus supradictis pro parte dicti brachii militaris fuerunt dati in ruminatores et examinatores dictorum gravaminum unacum ad id electis et nominatis per dominum regem et dicta alia duo brachii, scilicet eclesiasticum et regali, persone contente in quadam scedula, que in presencia dicti domini regis et curie predicte per honorabilem Paulum Nicholai, secretarium et scriptorem eiusdem domini, fuit lecta, cuius tenor talis est:

Per lo braç militar

Mossèn Francesch de Vilanova, mossèn Eximén Pérez de Calatayú, nobles; mossèn Johan de Vallterra, mossèn Jacme d'Artés, cavallers.[459]

Et lecta scedula precontenta dictus dominus continuavit ipsam curiam ad diem sabbati venturam de proximo in eodem loco celebrandam.

1417, agost 7. Monestir de Predicadors.

Reunió dels braços separadament i proposició dels consellers del rei l'arquebisbe de Tarragona, Guerau Alemany de Cervelló i Berenguer de Bardaxí, que elegisquen tractadors del donatiu.

Deinde, adveniente dicta die sabati, de mane, intitula[ta] VII[a] mensis augusti anno a Nativitate Domini millesimo CCCC° XVII°, in monasterio iamdicto convenerunt dicta tria brachia quibus separatim et distincte fuit dictum et explicatum per reverendum dominum archiepiscopum Terraconensis, nobilem Gueraldum[460] Alamanni de Cervilione et honorabilem Berengarium de Bardaxino et aliquos alios consiliarios dicti domini regis quod dictus dominus volens dictam curiam ad finem debitum pervenire breviter prorogabat eandem, quod faceret et nominaret pro sui parte tractatores pro negociis dicte curie. Qua proposicione facta et dictis consiliaris recessis ipsa brachia habitis super predictis acordio et delliberacione per nuncios ab una brachio ad altera adinvicem et vicisim missos voluerunt et concordarunt quod cum ||[159v] similis proposicio predicte ut in processibus curiarum in dicto regno

¶ [459] Al marge: *Apuntadors del braç militar*. ¶ [460] A *Berengarium*.

celebratarum continetur et ita fuit usitatum debuisset fieri per dictum dominum regem. Ideo quod responderetur dictis consiliariis seu dicto domino regi quod ipse dominus proponeret predicta ipsi curie et tunch dicta curia delliberabit.

Et post, predicta tria brachia convenerunt et fuerunt congregata in predicto capitulo, et stantibus congregatis dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius dicto domino regi, et nomine, in persona ac de mandato eiusdem extimavit iamdictam curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort a dilluns primer vinent, ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et tunch, dicta curia stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie antedicte quam pro repetita haberi voluerunt.

Et in dicta interfuerunt[461] curia pro brachio regali hii videlicet qui secuntur:

Daniel Mascarós, Petrus Bou, Guillermus Çaera, Iohannes Ferrando, Iohannes Pujada [et] Bernardus Abrí, sindici civitatis Valencie; ||[160] Petrus Feliu [et] Petrus Bitxes, sindici civitatis Xative; Iohannes Palma, sindicus ville Morelle; Franciscus Feliu, sindicus villarum Algezire et Castilionis; Genisius Silvestre, sindicus villarum Oriole et Alacantis; Franciscus Palau [et] Bernardus Muntanyès, sindici ville Burriane; Iohannes de Calaceyt, sindicus ville Villeregalis; Iacobus Gaçol, sindicus Lirie; Garcias del Porto, sindicus ville de Castellfabib; Bernardus Cirera, sindicus ville de Ontinyén; Iohannes Bou, sindicus ville Cullarie; Michael Ribera, sindicus ville de Biar; Dominicus Spelt, sindicus ville de Ademuç; Guillermus Cerdà, sindicus ville de Bocayrén.

1417, agost 9. Monestir de Predicadors.

Reunió dels braços per separat i súplica al rei que el batle general, Joan Mercader, no intervinga en l'examen dels greuges i que habilite la cort.

Denique autem die lune, de mane, intitulata VIIII[a][462] mensis augusti anno a Nativitate Domini millesimo CCCC° XVII°, in monasterio precontento, convenerunt iamdicta tria brachia et stantibus per capellis et cameras sive cellas separatim et distincte, per nuncios ab uno ad alteram adinvicem et vicisim missos, promiserunt et concordarunt quod pro parte dictorum brachiorum suplicetur dominus rex predictus videlicet: quod in examine ac apuntamento fiendo de gravaminibus aliqualiter tangentibus honorabilem Iohannem Mercaderii, baiulum generalem regni Valencie, quod dictus baiulus nullatenus interveniat et quod ipse dominus predictam vellet abilitare curiam.

¶ [461] A *interesserunt*. ¶ [462] A *VIII[a]*.

Et paulo post, predicta tria brachia fuerunt congregata in dicto capitulo existente dicto domino rege in suo regali solito ||[160v] in forma solita et in ipsa curia interfuerunt hii qui secuntur videlicet:

Pro brachio ecclesiastico

Reverendus dominus frater Romeus de Corbaria, magister milicie Beate Marie Muntesie; reverendus dominus frater Petrus,[463] abbas Vallisdigne; honorabilis Egidius Sánxeç Munyoç, procurator reverendi domini episcopi Dertusensis; honorabilis frater Anthonius Tolosana, clavarius Muntesie, procurator comendatoris Montisalbani; nobilis Raymundus de Scintillis, procurator capituli sedis Valencie; nobilis Raymundus de Montecateno, comendator de Torrent; honorabilis Iacobus Rocha, procurator comendatoris de Bexix; Petrus Vives, procurator comendatoris de Benifaçano.

Pro brachio militari

Inclitus dominus infans Iohannes; egregius Fredericus, comes de Luna; Petrus Ladró, vicecomes de Vilanova; Iacobus Centelles; Petrus Maça; Aymericus de Scintilis; Iacobus Scrivà; Iohannes de Pròxida; Franciscus de Vilanova; Galvannus de Villena; Berengarius de Vilaragut; Manuel de Vilanova; Johan de Vilanova; Manuel Didaci; Iohannes de Vilanova; Ludovicus de Vilanova; Petrus Scintillis; Vitalis de Vilanova; Olfus de Pròxida; Petrus de Monteacuto; Petrus d'Urrea; Petrus Bohil; Franciscus Maça; Petrus de Montagut, nobiles. ||[161]

Geraldus Bou; Iohannes de Ripoll; Petrus Maresme; Iohannes de Sentfeliu; Galcerandus de Castellví; Iohannes de Cervató; Ludovicus de Vilarasa; Iaufridus de Vilarig; Petrus Siscar; Iohannes Fabra; Iohannes Gastó; Iacobus Romeu, àlias Lançol; Iohannes de Vilarasa; Ludovicus de Codinachs; Franciscus Marrades; Ludovicus de Castellví; Iohannes Martínez d'Ezlava; Berengarius Venrrell; Bernardus Dezpuig; Rigo de Quintaval; Iohannes de Vallterra; Nicholaus Jofre, milites.

Manuel de Montagut; Guillermus de Vich; Ludovicus Aguiló; Iacobus de Romaní; Martinus Enneci d'Ezlava; Berengarius de Moros; Guillermus de Campos, domicelli.

Pro brachio regali

Daniel Mascarós, Petrus Bou, iurati, Bernardus Iohannis, Guillermus Çaera, Iohannes Ferrando, Iohannes Pujada [et] Bernardus Abrí, sindici Valencie; Petrus Bitxes, sindicus civitatis Xative; Iohannes Palma, sindicus ville Morelle; Franciscus Feliu, sindicus villarum Algezire et Castilionis; Ginisius Silvestre, sindicus villarum Oriole et Alicantis; ||[161v] Iohannes Calaceyt, sindicus ville Villeregalis; Iacobus

¶ [463] B *Iohannes*.

Gaçol, sindicus ville Lirie; Garcias del Porto, sindicus villarum de Castellfabib et Ademuç; Bernardus Cirera, sindicus ville de Ontinyén; Michael Ribera, sindicus ville de Bocayrén; Matheus Blanch, sindicus ville Saxone.

Quibus stantibus congregatis, ut dictum est, dictus dominus rex dixit et explicavit ac proposuit curie antedicte quod pro eius seu dictorum brachiorum pro parte vellet eligere tractatores curie presentis, cum ipse dominus fuisset paratus eligere ac nominare suos. Qua proposicione facta dicto domino regi fuit responsum videlicet: per reverendum dominum fratrem Romeum de Corbaria, magistrum Muntesie, nomine ac pro parte brachii ecclesiastici; per inclitum dominum Iohannem, infantem prefatum, nomine ac vice brachii militaris; et per honorabilem Danielem[464] Mascarós, nomine et pro parte brachii regalis. Quod super predictis dicta brachia delliberabunt et facta deliberacione reddetur responsum dicto domino.

Et oblatis aliquibus gravaminibus pro parte brachiorum ecclesiastici et militaris distincte et separatim, incontinenti dictus dominus continuavit curiam iamdictam ad diem mercurii proxime venturam intitulandam XI[a] dicti et presentis mensis augusti in eodem loco celebrandam.

1417, agost 11. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Adveniente die mercurii, ante prandium, intitulata XI[a] mensis augusti dicto anno a Nativitate Domini millesimo CCCC[o] XVII[o], existentibus congregatis iamdictis tribus brachiis, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius dicti domini regis, nomine et in persona eiusdem domini et de eius mandato continuavit iamdictam curiam sub hiis verbis: ||[162]

Lo senyor rey continua la present cort a demà, ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et tunch, dicta curia stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte dictorum brachiorum curie antedicte, quam pro repetita haberi voluerunt.

Et fuerunt in dicta curia pro brachio regali predicto qui secuntur:

Daniel Mascarós, iuratus, Bernardus Iohannis, Guillermus Çaera, Iohannes Ferrando, Iohannes Pujada [et] Bernardus Abrí, sindici civitatis Valencie; Petrus Feliu [et] Petrus Bitxes, sindici civitatis Xative; Iohannes Palma, sindicus ville Morelle; Bernardus Costejà, sindicus ville Algezire; Ginisius Silvestre, sindicus Oriole et Alacantis; Franciscus Feliu, sindicus ville Castilionis; Bernardus Muntanyès, sindicus ville Burriane; Iohannes de Calaceyt, sindicus ville Villeregalis; Iacobus Gaçol, sindicus ville Lirie; Dominicus Spelt, sindicus villarum de Castellfabib et

¶ [464] A *Gabrielem*.

d'Ademuç; Bernardus Cirera, sindicus ville de Ontinyén; Michael Ribera, sindicus ville de Biar; ||[162v] Guillermus Cerdà, sindicus ville de Bocayrén; Matheus Blanch, sindicus ville Saxone.

1417, agost 12. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Consequenter, die iovis, ante prandium, intitulata XII[a] mensis augusti anno a Nativitate Domini millesimo CCCC° XVII°, existentibus congregatis iamdictis tribus brachiis in capitulo iamdicti monasterii, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius predictus, nomine et in persona ac de mandato dicti domini regis iamdictam continuavit curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort a demà, ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et tunch, dicta curia stetit et perseveravit in protestacione facta desuper [pro] parte trium brachiorum curie antedicte, quam pro repetita haberi voluerunt.

Et fuerunt in dicta curia pro brachio regali hi videlicet qui secuntur:

Daniel Mascarós, Petrus Bou, Bernardus Iohannis, Guillermus [Çaera], Iohannes Ferrando, Iohannes Pujada [et] Bernardus Abrí, sindici civitatis Valencie; ||[163] Petrus Feliu [et] Petrus Bitxes, sindici civitatis Xative; Iohannes Palma, sindicus ville Morelle; Bernardus Costejà, sindicus ville Algezire; Ginisius Silvestre, sindicus villarum Oriole et Alicantis; Franciscus Feliu, sindicus ville Castilionis; Bernardus Muntanyès, sindicus ville Burriane; Iohannes de Calaceyt, sindicus ville Villeregalis; Iacobus Gaçol, sindicus ville Lirie; Bernardus Cirera, sindicus ville de Ontinyén; Michael Ribera, sindicus ville de Biar; Dominicus Spelt, sindicus villarum de Ademuç et Castellfabib; Guillermus Cerdà, sindicus ville de Bocayrén; Matheus Blanch, sindicus ville Saxone.

1417, agost 13. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Denique, die veneris, ante prandium, intitulata XIII[a] mensis augusti anno a Nativitate Domini [millesimo] CCCC° XVII°, accedens ad curiam antedictam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis prelibati continuavit curiam antedictam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà dissabte, ans de dinar, en aquest loch mateix:

Et tunch, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione ||[163v] facta desuper pro parte trium brachiorum ipsius curie, quam pro repetita haberi denuo voluit.

1417, agost 14. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 18 d'agost.

Adveniente autem dicta die sabbati, ante prandium, intitulata XIIIIª dicti mensis augusti anno a Nativitate Domini millesimo CCCCº XVIIº, accedens ad curiam memoratam, que in prefixa domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, predictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius qui supra, in persona, nomine ac [de] mandato ipsius domini regis iamdictam continuavit curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort a dimecres primer vinent, ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et curia antedicta stando et perseverando in protestacione pro parte dictorum trium brachiorum facta desuper habuit illam denuo hic pro repetita.

In quaquidem curia fuerunt pro brachio regali eiusdem hii videlicet qui secuntur:

Daniel Mascarós, Petrus Bou, Bernardus Iohannis, Guillermus Çaera, Iohannes Ferrando, Iohannes Pujada [et] Bernardus Abrí, sindici Valencie; ||[164] Petrus Feliu [et] Petrus Bitxes, sindici Xative; Iohannes Palma, sindicus ville Morelle; Bernardus Costejà, sindicus ville Algezire; Ginisius Silvestre, sindicus villarum Oriole et Alicantis; Franciscus Feliu, sindicus ville Castilionis; Bernardus Muntanyès, sindicus ville Burriane; Iohannes de Calaceyt, sindicus ville Villeregalis; Iacobus Gaçol, sindicus ville Lirie; Bernardus Cirera, sindicus ville de Ontinyén; Michael Ribera, sindicus ville de Biar; Franciscus Navarro, sindicus ville Cullarie; Dominicus Spelt, sindicus villarum d'Ademuç et Castellfabib; Guillermus Cerdà, sindicus ville de Bocayrén; Bernardus Brotons, sindicus ville Saxone.

1417, agost 18. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Consequenter, die mercurii, ante prandium, intitulata XVIIIª dicti mensis augusti anno a Nativitate Domini millesimo CCCCº XVIIº ad quam dicta curia fuerat continuata a'ccedens ad curiam iamdictam que in precontento capitulo, prout moris est fuerat congregata, predictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius qui supra, in persona, nomine ac mandato dicti domini regis iamdictam continuavit curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà dijous, ans de dinar, en aquest mateix loch. ||[164v]

Et curia predicta stetit et perseveravit in protestacione facta pro parte dictorum brachiorum desuper quam pro repetita denuo haberi voluit.

1417, agost 19. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Insuper, die iovis, ante prandium, intitulata XVIIII[a] [464] mensis augusti anno a Nativitate Domini millesimo CCCC° XVII°, dictis tribus brachiorum stantibus congregatis in capitulo iamdicto predicti monasterii, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius predictus, in persona, nomine [ac] de mandato dicti domini regis, continuavit curiam iamdictam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà divendres, ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et dicta curia stetit et perseveravit in protestacione pro parte dictorum trium brachiorum facta, quam pro repetita denuo haberi voluit ac si hic fuisset apposita.

Et fuerunt in continuacione curie predicte pro brachio regali hi qui secuntur:

Daniel Mascarós, Petrus Bou, Bernardus Iohannis, Guillermus Çaera, Iohannes Ferrando, Iohannes Pujada [et] Bernardus Abrí, sindici Valencie; ||[165] Petrus Feliu [et] Petrus Bitxes, sindici civitatis Xative; Iohannes Palma, sindicus ville Morelle; Bernardus Costejà, sindicus ville Algezire; Ginisius Silvestre, sindicus villarum Oriole et Alicantis; Franciscus Feliu, sindicus ville Castilionis; Bernardus Muntanyès, sindicus ville Burriane; Iohannes de Calaceyt, sindicus ville Villeregalis; Iacobus Gaçol, sindicus ville Lirie; Dominicus Spelt, sindicus villarum de Castellfabib et de Ademuç; Bernardus Cirera, sindicus ville de Ontinyén; Franciscus Navarro, sindicus ville Cullarie; Michael Ribera, sindicus ville de Biar; Guillermus Cerdà, sindicus ville de Bocayrén; Bernardus Brotons, sindicus ville Saxone.

1417, agost 20. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Postmodum, die veneris, ante prandium, intitulata XX[a] die mensis augusti anno a Nativitate Domini millesimo CCCC° XVII° accedens ad curiam iamdictam que in precontento capitulo, prout moris est fuerat congregata, predictus honnorabilis

¶ [464] A *XVIII[a]*.

Iohannes de Funes, vicecancellarius qui supra, in persona, nomine ac mandato dicti domini regis, iamdictam continuavit curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà dissapte, ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et dicta curia stetit et perseveravit in protestacione facta ||[165v] desuper pro parte trium brachiorum eiusdem, quam pro repetita denuo haberi voluit.

1417, agost 21. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 23 d'agost.

Consequenter, die sabbati, ante prandium, intitulata XXI[a] mensis augusti anno a Nativitate Domini millesimo CCCC° XVII°, accedens ad curiam iamdictam honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius qui supra, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, iamdictam continuavit curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort a dilluns primer vinent e ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et curia predicta stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum trium brachiorum, quam pro repetita hic denuo voluit haberi.

Et in ipsa interfuerunt[465] curia pro brachio regali hi qui secuntur:

Daniel Mascarós, Petrus Bou, Bernardus Iohannis, Guillermus Çaera, Iohannes Ferrando, Iohannes Pujada [et] Bernardus Abrí, sindici Valencie; ||[166] Petrus Bitches [et] Petrus Feliu, sindici civitatis Xative; Iohannes Palma, sindicus ville Morelle; Bernardus Costejà, sindicus ville Algezire; Genesius Silvestre, sindicus villarum Oriole et Alicantis; Franciscus Feliu, sindicus ville Castilionis; Bernardus Muntanyès, sindicus ville Burriane; Iohannes de Calaceyt, sindicus ville Villeregalis; Iacobus Gaçol, sindicus ville Lirie; Dominicus Spelt, sindicus villarum de Castellfabib et Ademuç; Bernardus Cirera, sindicus ville de Ontinyén; Franciscus Navarro, sindicus ville Cullarie; Guillermus Cerdà, sindicus villarum de Biar et de Bocayrén; Bernardus Brotons, sindicus ville Saxone.

1417, agost 23. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 25 d'agost.

Adveniente autem die lune supracontenta, ante prandium, intitulata XXIII[a] mensis augusti anno a Nativitate Domini millesimo CCCC° XVII°, accedens ad curiam

¶ [465] A *interesserunt*.

iamdictam, que in dicto capitulo more solito erat congregata, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius qui supra, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis iamdictam continuavit curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort a dimecres primer vinent, ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et curia predicta stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum trium brachiorum, quam pro repetita hic denuo haberi voluit. ||166v

Et in dicta curia fuerunt presentes pro brachio regali hi videlicet qui secuntur:

Daniel Mascarós, Petrus Bou, Bernardus Iohannis, Guillermus Çaera, Iohannes Ferrando, Iohannes Pujada [et] Bernardus Abrí, sindici Valencie; Petrus Feliu [et] Petrus Bitches, sindici civitatis Xative; Iohannes Palma, sindicus ville Morelle; Ginisius Silvestre, sindicus villarum Oriole et Alicantis; Franciscus Feliu, sindicus ville Castilionis; Bernardus Muntanyès, sindicus ville Burriane; Iohannes de Calaceyt, sindicus ville Villeregalis; Iacobus Gaçol, sindicus ville Lirie; Dominicus Spelt, sindicus villarum Castellfabib et Ademuç; Bernardus Cirera, sindicus ville de Ontinyén; Franciscus Navarro, sindicus ville Cullarie; Guillermus Cerdà, sindicus villarum de Biar et de Bocayrén; Matheus Blanch, sindicus ville Saxone.

1417, agost 25. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Postmodum, die mercurii, ante prandium, intitulata XXV[a] augusti anno a Nativitate Domini millesimo CCCC[o] XVII[o], accedens ad curiam iamdictam, que in precontento [capitulo] prout moris est fuerat congregata, predictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius qui supra, in persona, nomine ac mandato dicti domini regis iamdictam continuavit curiam sub his verbis: ||167

Lo senyor rey continua la present [cort] a demà que serà dijous, ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et dicta curia stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte dictorum trium brachiorum eiusdem curie, quam pro repetita denuo haberi voluit.

1417, agost 26. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Postmodum, die iovis, ante prandium, intitulata XXVI[a] mensis augusti anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVII[o], accedens ad curiam predictam, que in domo

sive capitulo dicti monasterii ut moris est fuerat congregata, predictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius qui supra, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis prefatam continuavit curiam ad sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà divendres, ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et dicta curia fuit protestata seu perseveravit in protestacionibus desuper factis pro parte trium brachiorum, quam pro repetita denuo haberi voluit.

1417, agost 27. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 30 d'agost.

Deinde, die veneris, ante prandium, intitulata XXVII[a] mensis augusti anno a Nativitate Domini millesimo CCCC° XVII°, accedens ad curiam predictam honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdictus, que in dicta domo sive capituli predicti monasterii fratrum Predicatorum erat congregata more solito de mandato, nomine et in persona dicti domini regis continuavit curiam antedictam ||[167v] sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort a dilluns primer vinent, ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum trium brachiorum, quam hic pro repetita haberi denuo voluit.

Et interfuerunt[466] pro brachio regali in curia predicta hii videlicet qui secuntur:

Daniel Mascarós, Petrus Bou, Bernardus Iohannis, Guillermus Çaera, Iohannes Ferrando, Iohannes Pujada [et] Bernardus Abrí, sindici civitatis Valencie; Petrus Feliu [et] Petrus Bitches, sindici civitatis Xative; Iohannes Palma, sindicus ville Morelle; Ginisius Silvestre, sindicus villarum Oriole et Alicantis; Franciscus Feliu, sindicus ville Castilionis; Bernardus Muntanyès, sindicus ville Burriane; Iohannes de Calaceyt, sindicus ville Villeregalis; Iacobus Gaçol, sindicus ville Lirie; Dominicus Spelt, sindicus villarum de Castellfabib et d'Ademuç; ||[168] Berengarius Casanova, sindicus ville Ontinyén; Franciscus Navarro, sindicus ville Cullarie; Guillermus Cerdà, sindicus ville de Bocayrén; Matheus Blanch, sindicus ville Saxone.

¶ [466] A *interesserunt*.

1417, agost 30. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Adveniente die lune, ante prandium, intitulata XXXª dicti mensis augusti anno a Nativitate Domini millesimo CCCCº XVIIº, accedens ad curiam prenarratam, que in dicta domo capituli predicti more solito erat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius qui supra, nomine et in persona dicti domini regis, continuavit curiam prefatam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort [a demà que serà dimarts], ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et dicta curia stetit et perseveravit in protestacione desuper pro parte dictorum trium brachiorum facta, quam hic eadem curia pro repetita denuo haberi voluit.

In quaquidem curia interfuerunt[467] pro brachio regali hi qui secuntur:

Daniel Mascarós, Iohannes Suau, Bernardus Iohannis, Guillermus Çaera, Iohannes Ferrando, Iohannes Pujada [et] Bernardus Abrí, sindici civitatis Valencie; ||[168v] Petrus Feliu [et] Petrus Bitches, sindici civitatis Xative; Iohannes Palma, sindicus ville Morelle; Ginisius Silvestre, sindicus villarum Oriole et Alicantis; Franciscus Feliu, sindicus ville Castilionis; Bernardus Muntanyès, sindicus ville Burriane; Iohannes de Calaceyt, sindicus ville Villeregalis; Iacobus Gaçol, sindici ville Lirie; Dominicus Spelt, sindicus villarum de Castellfabib et d'Ademuç; Fulco de Monferrer [et] Berengarius de Casanova, sindici ville de Ontinyén; Iohannes de Monfort, sindicus ville de Biar; Guillermus Cerdà, sindicus ville de Bocayrén; Matheus Blanch, sindicus ville Saxone.

1417, agost 31. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die autem martis, ante prandium, intitulata XXXIª mensis augusti anno a Nativitate Domini Mº CCCCº XVIIº, accedens ad dictam curiam que in dicto capitulo monasterii fratrum Predicatorum dicte civitatis Valencie more solito fuerat congregata, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdictus, nomine, in persona et de mandato dicti domini regis, iamdictam continuavit curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà dimecres, ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et dicta curia stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum trium brachiorum, quam pro repetita denuo haberi voluit. ||[169]

¶ [467] A *interesserunt*.

1417, setembre 1. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Deinde, die mercurii, ante prandium, intitulata prima septembris anno a Nativitate Domini Mº CCCCº XVIIº curia existente congregata in dicto capitulo fratrum Predicatorum prout moris est, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius qui supra, ibidem existens de mandato, in persona ac nomine dicti domini regis, iamdictam continuavit curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà dijous, ans de dinar, en aquest mateix loch.

Quequidem curia stetit et perseveravit in protestacione desuper pro parte dictorum brachiorum facta, quam pro repetita denuo haberi voluit.

1417, setembre 2. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Adveniente die iovis, ante prandium, intitulata secunda septembris anno a Nativitate Domini Mº CCCCº XVIIº, curia predicta existente congregata in capitulo predicti monasterii, dictus honorabilis Iohannes de Funnes, vicecancellarius qui supra, de mandato, nomine et in persona dicti domini regis iamdictam continuavit curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà divendres, ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et dicta curia stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum brachiorum, quam hic pro repetita denuo voluit haberi. ||[169v]

In quaquidem curia interfuerunt[468] pro brachio regali predicto hi videlicet qui secuntur:

Daniel Mascarós, Petrus Bou, Bernardus Iohannis, Guillermus Çaera, Iohannes Ferrando, Iohannes Pujada, Bernardus Abrí [et] Iacobus de Plano, sindici civitatis Valencie; Petrus Feliu [et] Petrus Bitches, sindici civitatis Xative; Iohannes Palma, sindicus ville Morelle; Bernardus Costejà, sindicus ville Algezire; Ginisius Silvestre, sindicus villarum Oriole et Alicantis; Franciscus Feliu, sindicus ville Castilionis; Bernardus Muntanyès, sindicus ville Burriane; Iacobus Gaçol, sindicus ville Lirie; Bernardus Costejà [et] Folch de Monferrer, sindici ville de Ontinyén; Iohannes Bou, sindicus ville Cullarie; Iohannes de Monfort, sindicus ville de Biar; Guillermus Cerdà [et] Bartholomeus Bodí, sindici ville de Bocayrén.

¶ [468] A *interesserunt.*

1417, setembre 2. Monestir de Predicadors.

Reunió del braç reial per debatre sobre l'elecció de tractadors i acord que en siguen dotze per cada braç.

Eadem vero die iovis, ante prandium, et ante continuacionem predictam [curiam] personis de brachio regali supracontentis stantibus congregatis ||[170] in camera sive cella reverendi religiosi fratri Paschasi Verdejo, magistri in sacra pagina, que est constituta in dormitorio dicti monasterii fratrum Predicatorum Valencie, prout moris est dictum brachium congregari, dictus Ginisius Silvestre, sindicus ville Oriole, predictis aliis sindicis brachii precontenti dixit et exposuit quod non ipse Ginisius fuisset electus per dictum brachium in unam illarum VI personarum que per dicto brachio regali unacum alis VI personis de quolibet aliorum duorum brachiorum, scilicet eclesiastici et militaris, electis ad tractandum de peccuniis et expensis factis per investigacione successionis regni ut desuper in presenti processu sub kalendario de XIIII[a] die proxime lapsi mensis iulii lacius continetur, et pro parte ville predicte Oriole ac concilii et iuratorum eiusdem principaliumque dicti Ginisii ipsi Ginisio sit monitum, inibitum ac iniunctum quod ipse nullatenus pro ipsa villa interesset in tractatu dictarum peccuniarum, imo cuilibet processui ac enantamento de eisdem peccunis fiendo dissentiret, ipseque Ginisius, volens dictis eius principalibus ut racioni consonum complacere et eorum intencione ac voluntati execucioni deducere, ideo dixit, exortavit et intimavit aliis sindicis brachii regalis predictis quod ipse in tractatu dictarum peccuniarum interesse non volebat nec intendebat, immo pro parte ville predicte Oriole ac concilii et singularium eiusdem protestabatur et protestatus fuit quod in nullo enantamento de ipsis peccunis fiendo consenciebat nec intendebat consentire, immo eidem nunc pro quovis futuro tempore et econverso dissenciebat et contradicebat, requirens de predictis sibi actum fieri in presenti processu, quibus gestis predicti alii sindici ipsius brachii dixerunt quod ad predicta unus aliarum villarum eligeretur sindicus loco dicti Ginisii.

Eodem vero instanti, congregatis, ut dictum est, stantibus sindicis precontentis in camera predicta cum pro parte domini ||[170v] regis necnon brachii militaris precontente curie brachium regale prefixo exortatum fuisset et rogatum quod tractatores fieri requisiti per dictum dominum ad negocia presentis curie pro parte brachiorum eiusdem curie fuissent XXXVI, scilicet, XII pro unoquoque brachio. Ideo, habita deliberacione inter sindicos predicti brachii regalis, per eos, nomine et pro parte tocius eius brachii, necnon per alia duo brachia, scilicet ecclesiasticum et militare, in dicto monasterio per cameras et capellas dicti monasterii congregata per nuncios ab uno brachio ad alia duo et econverso adinvicem et vicisim missos, fuit provisum et concordatum quod dicti tractatores pro parte curie predicte eligendi essent XXXVI, scilicet pro quolibet brachio XII.

1417, setembre 3. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Adveniente vero die veneris, ante prandium, anno predicto a Nativitate Domini Mº CCCCº XVIIº, accedens ad curiam iamdictam que in dicto capitulo monasterii fratrum Predicatorum erat congregata, ut moris est, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius qui supra, in persona et nomine ac de mandato dicti domini regis predictam continuavit curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present [cort] a demà que serà dissapte, ans de dinar, en aquest loch mateix.

Et dicta curia stetit et perseveravit in protestacionibus desuper pro parte dictorum brachiorum facta, quam in hic pro repetita denuo haberi voluit.

3.12
Elecció de tractadors dels braços eclesiàstic i reial

1417, setembre 4. Monestir de Predicadors.
Reunió del braç reial i elecció dels seus tractadors.

Consequenter vero die sabbati, ante prandium, intitulata quarta mensis septembris anno a Nativitate Domini Mº CCCCº XVIIº, in camera ||[171] sive cella religiosi fratris [Iohannis] Lombart, que est constructa in dormitorio dicti monasterii fratrum Predicatorum, convenerunt persone sequentes:

[Pro brachio regali]

Daniel Mascarós, Petrus Bou, Iohannes Suau, Bernardus Iohannis, Guillermus Çaera, Iohannes Ferrando [et] Bernardus Abrí, sindici civitatis Valencie; Petrus Feliu [et] Petrus Bitches, sindici civitatis Xative; Iohannes Palma, sindicus ville Morelle; Bernardus Costejà, sindicus ville Algezire; Ginisius Silvestre, sindicus villarum Oriole et Alicantis; Franciscus Feliu, sindicus villarum Castilionis et Villeregalis; Bernardus Muntanyès [et] Franciscus Plana, sindici ville Burriane; Iacobus Gaçol, sindicus ville Lirie; Dominicus Spelt, sindicus villarum de Castellfabib et d'Ademuç; Fulco de Monferrer, sindicus ville de Ontinyén; Petrus de Monfort, sindicus ville de Biar; Bartholomeus Bodí, sindicus ville de Bocayrén; Matheus Blanch, sindicus ville Saxone.

Et stantibus congregatis predictis ubi supra et prout moris est, brachium civitatum et villarum ac universitatum regalium ||[171v] congregari facientibusque et representantibus brachium regale predictum, cum die strenue per tria brachia dicte

curie fuisset concordatum quod duodecim pro quolibet brachio eligentur tractatores ad negocia dicte curie, prout assuetum est tractatores fieri in curiis preteritis, dictisque sindicis volentibus tractatores brachii regalis prefati eligere et concordiam execucioni ducere, ipsi voluerunt et concordarunt quod de dictis XII tractatoribus eligendis pro parte dicti brachii regalis, eligerentur per sindicos et ex eis [VI] civitatis Valencie, et alii VI per sindicos, et sunt de vel ex eis, dictarum civitatis Xative et villarum regalium. Et incontinenti dicti sindici predictarum civitatis Xative et villarum regalium recesserunt a dicta camera sive cella, prenominatis sindicis civitatis Valencie intus illam remanentibus, quiquidem Valencie sindici statim processerunt ad eleccionem dictorum sex tractatorum in hunc modum, videlicet, quod scriptis nominibus ipsorum Valencie sindicorum vota fuerunt exhibita medio iuramento in posse mei Francisci Scolà, scribe presentis processus, qui ex eis deberent ad dictos tractatores elegi et nominari, quibus votis factis plurima fuerunt vota quod infrascripti fuissent predicta civitate tractatores, scilicet:

Daniel Mascarós	Guillermus Çaera
Iohannes Suau	Iohannes Ferrando
Bernardus Iohannis	Bernardus Abrí[469]

Quorumquidem tractatorum eleccione et nominacione factis, incontinenti dicta curia fuit congregata in dicto capitulo monasterii predicti ubi honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdictus, nomine, in persona et de mandato dicti domini regis, prefixam continuavit curiam sub his verbis: ‖[172]

Lo senyor rey continua la present cort adés, després dinar, en aquest loch mateix.

Et dicta curia dixit predictis non consentire, immo protestata fuit ut supra.

Paulo post continuacionem curie prefata, iamdictis sindicis brachii regalis stantibus in dicta camera fratris [Iohannis] Lombart, illuc venerunt pro parte et ut sindici brachii ecclesiastici nobilis Raymundus de Montecateno, comendator de Torrent, et honorabilis Egidius Sántchez Monyoç, procurator reverendi domini episcopi Dertusensis, qui dixerunt et explicarunt brachium ecclesiasticum precontentum pro eodem brachio eligisse tractatores qui secuntur:

Episcopus Valencie et pro eo Iohannes Gastó, eius procurator; episcopus Dertusensis et pro eo Egidius Sánchez Munyoç; magister Muntesie et pro eo comendator maior; abbas Populeti et pro eo Franciscus Iohannis; abbas de Benifaçà et pro eo Petrus Vives; abbas Vallisdigne; comendator de Torrent, scilicet Raymundus de Montecateno; comendator Montisalbani et pro eo clavarius Muntesie; abbas Sancti Bernardi et pro eo Rodericus de Rius, notarius; comendator de Bexix

¶ [469] Al marge: *Tractatores pro civitate Valencie.*

et pro eo Iacobus Roca, canonicus; Raymundus de Scintillis, procurator capituli sedis Valencie; prior Vallis Iesuchristi et pro eo Guillermus [Strader].

Et incontinenti post predicta iamdicti sindici dictarum civitatis Xative et villarum Morelle, Algezire et Oriole, Castilionis, Burriane, Lirie et de Ontinyén, de Biar et de Bocayrén et Saxone fuerunt[470] ||[172v] et convenerunt ad cameram reverendi et religiosi fratris Paschasii Verdejo, in sacra pagina magistri, in dicto dormitorio constructa, et fecerunt et ordinarunt sequencia:

Primerament, stants ajustats los dits síndichs de les dites ciutat de Xàtiva e viles reyals, lo honorable en Pere Feliu, hun dels síndichs de la damunt dita ciutat de Xàtiva, qui fou elet en una d'aquelles VI persones que per lo braç reyal, ensemps ab les altres VI, sense un dels dos altres braços, ço és, ecclesiàtich e militar, devien tractar de les peccúnies e despeses fetes per causa de la investigació de la successió del regne d'Aragó aprés mort del senyor rey en Martí, segons dessús en lo present procés és contengut, com aquell sabés de lurs principals que no·ls fos plasent, e així u hagués de aquells, per tal dix que renunciava e renuncià al dit seu offici e elecció, requirent los dits altres síndichs de les viles reyals que, en loch de e per aquell, altre ne volguessen elegir e nomenar.

E ladons los dits síndichs de les dites viles reals dixeren que sens prejuhí del dit braç ne de lurs universitats acceptaven la dita renunciació.

E noresmenys, com los dits síndichs se fossen ajustats, segons dit és, per fer elecció de VI tractadors de e per les dites ciutat de Xàtiva e viles reyals, e aquí fos deduhit que semblantment se devia fer elecció e nominació de dues persones de les propdites ciutat e viles reyals en e per ||[173] a tractar de les damunt contengudes peccúnies e despeses fetes per causa de la investigació de la successió del regne, en loch dels damunt contenguts en Pere Feliu, síndich de Xàtiva, e d'en Ginís Silvestre, síndich de Oriola, qui eren elets en dos de les VI persones que per lo dit braç devien dels dits fets tractar, los quals havien a les dites lurs eleccions e nominacions, renunciat, segons ja dit és, per tal los damunt nomenats síndichs de les damunt dites ciutat de Xàtiva e viles reyals, sens prejuhí de lurs universitats, per aquesta vegada tant solament enaxí que no puga esser treyt a conseqüència en temps alcú, feren elecció e nominació per als dits oficis en la forma e de les persones següents, ço és en tractadors per actes e donatiu de la present cort:

en Pere Feliu e en Pere Bitches, síndichs de Xàtiva
en Johan Palma, síndich de Morella
en Bernat Costejà, síndich d'Algezira
en Ginís Silvestre, síndich de Oriola
en Bernat Muntanyès, síndich de Burriana[471]

¶ [470] A *querunt*. ¶ [471] Al marge: *Tractatores pro Xative et villis regalibus*.

E de dues persones per a tractar de les dites peccúnies e despeses fetes per causa de la investigació de la successió del regne, ensemps ab los quatre qui romanen de les VI persones electes per al dit negoci per lo braç reyal, e aquestes dues en loch dels dits en Pere Feliu de Xàtiva e en Genís Silvestre de Oriola, síndichs, qui havien renunciat a les eleccions de ells fetes per al dit fet segons dit és fon feta elecció e nominació dels següents, ço és:

Micer Francesch Feliu, síndich de Castelló, e·n Jacme Gaçol, síndich de Líria.[472] ||[173v]

E lo dit en Johan Palma, considera[n]t com lo dit síndich de Xàtiva ha renunciat al offici de tractador del General, enaxí que no ha de present alcun offici, e Morella ne té dos de present, ço són examinador dels furs e dels greujes, que li plau, sens prejuhí de sa universitat e que en sdevenidor no puxa ésser treyt a conseqüència, que sien de la dita ciutat dos tractadors e de Morella a present hu, pus han ja los dits dos officis, màxime com son companyó sie a present a Morella e no sie en les dites corts ço és lo honorable en Berthomeu Rovira.

E lo dit en Ginís Silvestre, síndich de la vila de Oriola, dix que en la elecció e nominació de les dites dues persones per al contengut de les dessús contengudes no consentia, ans expressament hi dissentia.

1417, setembre 4. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 6 de setembre.

Post prandium vero, dicta die sabbati IIIIª mensis septembris predicti, congregata dicta curia in dicto capitulo ut more[473] solito, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius predictus, continuavit curiam predictam ad diem lune, ante prandium, venturam de proximo.

Et dicta curia dixit non consentire predictis, immo perseveravit in protestacione desuper facta.

1417, setembre 6. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Adveniente autem die lune, ante prandium, intitulata VIª septembris anno a Nativitate Domini Mº CCCCº decimoseptimo, accedens ad curiam iamdictam que in dicto capitulo capituli monasterii fra-||[174]trum Predicatorum civitatis iam-

¶ [472] Al marge: *Electio duorum ad tractandum de peccuniis Generalis loco duorum qui renunciarunt.*
¶ [473] *ut more*] A *dictus*.

dicte erat congregata honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdictus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, iamdictam continuavit curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort adés, després de dinar, en aquest mateix loch.

Et dicta curia stetit et perseveravit in protestacione desuper pro parte dictorum trium brachiorum, quam hic pro repetita denuo haberi voluit.

1417, setembre 6. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Dicta die lune,[474] post prandium, dictus honorabilis vicecancellarius continuavit dictam curiam que in dicto capitulo erat congregata ad crastinam diem martis, ante prandium, in eodem loco celebrandam. Et dicta curia stetit in protestacione desuper facta pro predicte dictorum brachiorum.

1417, setembre 7. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 9 de setembre.

Deinde, dicta die martis, ante prandium, intitulata VII[a] mensis septembris anno predicto a Nativitate Domini millesimo CCCC° XVII° in dicto capitulo fratrum Predicatorum convenerunt dicta tria brachia, ubi honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius dicti domini regis, nomine, in persona ac de mandato eiusdem domini, iamdictam continuavit curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort a dijous primer vinent, ans de dinar, en aquest mateix loch. ||[174v]

Et curia prefata dixit predictis se non consentire, immo protestata fuit ut supra.

1417, setembre 9. Monestir de Predicadors.
Reunió del braç reial i votació dels síndics sobre el fet de les despeses de la investigació de la successió del rei Martí l'Humà.

Consequenter, die iovis predicta intitulata VIIII[a] [475] mensis septembris anni iamdicti, ante videlicet prandium, in camera sive cella iamdicti reverendi fratris Paschasii Verdejo, in sacra pagina magistri, fuit congregatum brachium regale, ubi et

¶ [474] A *martis*. ¶ [475] A *VIII[a]*.

prout dictum brachium assuetum est congregari pro factis et negociis eiusdem, ubi fuerunt sequentes:

Daniel Mascarós, Petrus Bou, Bernardus Iohannis, Guillermus Çaera [et] Bernardus Abrí, sindici Valencie; Petrus Feliu [et] Petrus Bitches, sindici Xative; Iohannes Palma, sindicus ville Morelle; Bernardus Costejà, sindicus ville Algezire; Genisius Silvestre, sindicus villarum Oriole et Alicantis; Franciscus Feliu, sindicus ville Castilionis; Bernardus Muntanyès, sindicus ville Burriane; Iohannes de Calaceyt, sindicus ville Villeregalis; Fulco de Monferrer, sindicus ville de Ontinyén; Petrus de Monfort, sindicus ville de Biar; Franciscus Navarro [et] Iohannes Bou, sindici ville Cullarie; Simon Vicent, sindicus ville de Bocayrén. ||[175]

Et omnibus predictis stantibus congregatis, prout dictum est, fuit ibidem expositum quod cum pro parte brachiorum ecclesiastici et militaris dictum regale brachium fuisset multociens instatum quod quedam cedula facta et ordinata super facto peccuniarum et expenssarum factarum pro investigacione successionis regni Aragonum post mortem illustrissimi regis Martini, memorie recolende, quequidem fuit iam aliquibus vicibus lecta per sindicos dicti brachii regalis quod ipsa [a]cordaretur per dicta brachia et quod offerretur domini regi, ideo ut de ac super contentis in ea imponeretur scilencium sempiternum ad comodum et utilitatem rei publice et tocius regni Valencie. Ideo fuit concordatum per dictum brachium quod vota cum alique fuissent differencie et controversie super cedula precontenta ac in ea contentis quatenus a dictis sindicis brachii regalis exhigerentur vota. Et incontinenti votaru[n]t in hunc modum:

Los síndichs de València, en veu de micer Guillem Çaera, [e] los altres aquí stants presencialment e alló loants e approvants, dixeren que ja moltes vegades havien declarat lur oppinió, ço és, que eren de entenció que la dita cèdula devia ésser concordada e menada a execució, per què ells votaven e perseveraven en alló mateix. E encontinent tots los dits síndichs de València e los dits en Johan Palma, síndich de la vila de Morella, e micer Francesch Feliu, síndich de Castelló, sens votar, com diguessen que ells eren dels examinadors dels greuges per lo dit braç, e los examinadors e apuntadors dels d'aquells dits greuges per lo senyor rey fossen ja ajustats per examinar aquells, per ço que no stigué per ells partiren-se de la dita scèdula.

E los dits síndichs de Xàtiva dixeren e votaren que no consentien en la dita scèdula ne eren de entenció que aquella degués passar. ||[175v]

Ítem, lo síndich de Algezira dix que era del vot dels síndichs de València.

Ítem, lo síndich de Oriola e Alacant dix que no consentia en la dita scèdula, ans expressament hi dissentia, majorment com les dites viles, per privilegis atorgats a aquelles, no sien tengudes de contribuhir ni pagar en tals ni semblants fets ab les dites ciutats e viles reyals.

Ítem, lo síndich de Borriana dix que era del vot dels síndichs de Xàtiva.

Ítem, lo síndich de Vila-real dix que com ell no·s fos bé informat de la dita scèdula e coses en aquella contengudes eren prejudicials a la dita vila o no, per tal se aturava acort sobre lo dit fet.

Ítem, lo síndich de Ontinyén dix que era de entenció e vot dels síndichs de Xàtiva.

Ítem, los dits síndichs de Cullera dixeren que eren del vot dels síndichs de València.

Ítem, lo dit síndich de Biar dix que era del vot e intenció dels síndichs de Xàtiva.

Ítem, lo dit síndich de Bocayrén dix que era del vot e intenció dels síndichs de Xàtiva [e] que·s concordaven ab aquells. ‖[176]

E fets los dits vots a poch instant vench a la dita cel·la o cambra lo dit en Jacme Gaçol, notari, síndich de la vila de Líria, lo qual, vists los dits vots, dix que ell havia scrit del dit fet de la dita scèdula a la universitat de la dita vila, e que, haüda resposta, ell daria son vot.

Et paulo post, predicta dicta curia fuit congregata in dicta domo sive capitulo monasterii predicti ubi erat honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdictus, qui in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis eandem continuavit curiam ad crastinam diem veneris, ante prandium, in eodem loco celebrandam.

Et dicta curia dixit predictis se non consentire, imo protestata fuit ut supra.

1417, setembre 9. Monestir de Predicadors.
Reunió del braç reial i continuació de la precedent votació.

Post prandium, vero dicta die iovis intitulata VIIII[a] [476] dicti mensis septembris predicti, Iohannes de Palma, sindicus Morelle, et Franciscus Feliu, sindicus Castilionis, constituti[477] in camera religiosi fratris [Iohannis] Lombart, auditis votis superius factis super ac de negociis dicte cedule, dixerunt quod votabunt quemadmodum fecerunt ac votarunt sindici Valencie et quod ita redigerentur per me Franciscum Scolà, notarium, scribam brachii regalis in presenti processu.

¶ [476] A *VIII[a]*.
¶ [477] A *continuavi*.

1417, setembre 10. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Denique, die veneris, ante prandium, intitulata Xª dicti mensis septembris anno a Nativitate Domini Mº CCCCº XVIIº, accedens ad curiam ‖[176v] predictam que in dicto capitulo sive domo monasterii predicti fuerat congregata iamdictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdictus, nomine in persona ac de mandato dicti domini regis, iamdictam continuavit curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà dissapte, ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et dicta curia stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum brachiorum, quam pro repetita denuo haberi voluit.

1417, setembre 10. Monestir de Predicadors.
Reunió del braç reial instat pels braços eclesiàstics i militar a reconsiderar la precedent votació i nova votació.

Dicta vero die veneris, post prandium, pulsato cimbalo[478] precontento, congregatis in camera sive cella religiosi fratris [Iohannis Lombart] constructa in dormitorio dicti monasterii, ubi solitum est, post prandium, brachium regale pro factis et negociis eiusdem brachii congregari,[479] sindicis ac personis que secuntur:

Daniel Mascarós, Petrus Bou, Bernardus Iohannis, Iohannes Suau, Guillermus Çaera, Iohannes Ferrando [et] Bernardus Abrí, sindici Valencie; Petrus Feliu [et] Petrus Bitches, sindici Xative; Bernardus Costejà, sindicus ville Algezire; ‖[177] Ginisius Silvestre, sindicus villarum Oriole et Alicantis; Franciscus Feliu, sindicus ville Castilionis; Bernardus Muntanyès, sindicus ville Burriane; Iohannes de Calaceyt, sindicus ville Villeregalis; Petrus de Monfort, sindicus ville de Biar; Simon Vicent, sindicus ville de Bocayrén.

[Et] quibus stantibus, ut dictum est, congregatis, fuit ibi deductum quod brachium regale predictum diu est et multociens fuit instatum et requisitum per brachia eclesiasticum et militare quod vellent cedulam precontentam ut supra sub kalendario de VIIIIª mensis presentis septembris est contentum, unacum eisdem brachiis concordare et eandem ac contenta in ea execucioni duci facere, et non obstante iamdicta die nona dicti et presentis mensis per aliquos ex sindicis dicti regalis brachii fuissent declarate eorum intenciones ac vota, in et de quibus aliqui super predictis retinuerunt acordium et deliberacionem, tamen eo ipso ut dictis brachiis clarius responsio de predictis daretur, fuit expositum qua supranominatis

¶ [478] A *cimbulo*. ¶ [479] A *congregarii*.

sindicis iterum vota exhigerentur. Et de facto dicta exposicione facta vota fuerunt per prenominatos sindicos data ac declarata de ac super ipsa cedula et in ea contentis in modum qui sequitur:

E los síndichs de València dixeren que perseveraven en lo vot ja per ells dessús donat, ço és que la dita cèdula e coses en aquella contengudes devien ésser convengudes[480] e fermades ensemps ab los altres braços per lo bé avenir del regne e per dar repós e tranquilitat en aquell.

E los dits síndichs de Xàtiva, corregints lo vot per ells, segons dessús és contengut, donat, dixeren que votaven en certa ||[177v] forma la qual explicaren aquí devant lo dit braç e la qual dixeren que darien per escrit; e enaprés, aquella, en una cèdula scrita, fon per los dits en Pere Feliu e en Pere Bitches liurada a mi dit Francesch Scolà, notari e scrivà del present procés, dissapte a XI dies del dit mes de setembre e és del tenor següent:

E los dits en Pere Feliu e en Pere Bitches, síndichs e missatgers de la ciutat de Xàtiva, instants que donassen resposta a la sobredita cèdula ja concordada per los dos staments —eclesiàstich e militar— e per los síndichs de la ciutat de València, de les viles de Morella, de Algezira, Castelló e altres del dit regne, sobre la qual resposta se havien aturat acord e delliberació tro fossen certificats de hun acte de consell ja celebrat en la dita ciutat de Xàtiva per la dita rahó, del qual acte són stats certifficats per lo discret en Miquel Cerdà, notari, scrivà del dit consell, e per tant responen que ells consenten en la cèdula precisament tant com aquella conté que sien pagades despeses e mesions fetes justament per incerquar e investigar qual era nostre rey e senyor e instar la benaventurada declaració de aquell; e·n tant com la dita cèdula toca que sien satisfets dampnatges e interesses e sien fetes satisfaccions no y consenten, ans expressament hi dissenten e y contradien e protesten de tot lo dret de la universitat de Xàtiva, e que aquell romanga salvu e il·lés e conservat en totes coses e per totes, requirents que sia feta carta pública de la present resposta e que sia continuada en lo procés de les corts.

E lo dit síndich de Algezira dix que perseverava en ço que dit havia, ço és que té lo vot dels síndichs de València. ||[178]

Ítem, lo dit síndich de Oriola e d'Alacant dix que perseverava en lo vot ja per ell dessús donat e en la manera allí contenguda, ço és que no consentia en la dita cèdula, ans expressament hi dissentia si e segons dit havia.

Ítem, lo dit síndich de Castelló dix que perseverava en lo vot ja per ell dessús donat, concordant-se e tenint lo vot dels síndichs de València.

¶ [480] A *contengudes*.

Ítem, lo síndich de Burriana [dix que] perseverava en lo vot per aquell donat segons damunt, ço és, que no entenia ne era de intenció que la dita cèdula degués passar ne degués ésser fermada.

Ítem, lo dit síndich de Vila-real dix que encara no s'era bé informat de la intenció de la vila, per què se aturava major acort e deliberació.

Ítem, lo dit síndich de Biar semblantment dix que se aturava acort e deliberació sobre lo dit feyt.

Ítem, lo síndich de Bocayrén dix que com la dita vila, en lo temps que·s féu la dita investigació de la successió de la corona d'Aragó a qui pertanyia, no era encara tornada a la corona reyal, ans hi sia tornada aprés de la santa declaració del rey en Ferrando, e per tal lo dit síndich dubtava si la dita vila hi seria tenguda o no contribuhir e pagar en les messions, despeses e peccúnies en la dita ‖[178v] cèdula contengudes, per tal dix que se aturava acort e deliberació sobre lo dit feyt.

Quibusquidem votis prout desuper declaratis factis, fuit per dictos sindicos Valencie et Xative modo precontento, Algezire et Castilionis, per eos et per alios sindicos universitatum et villarum regalium qui votum dederunt et fecerunt cedulam predictam debere firmari et concordari, provisum et ordinatum ac concordatum quod dicta cedula ut sepe fuit requisitum firmaretur et concordaretur cum dictis brachiis ecclesiastico et militari, et secutis predictis incontinenti dicti sindici recesserunt a camera sive cella precontenta.

1417, setembre 10. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i poder donat als diputats del General i als representants dels braços per resoldre la qüestió de les despeses de la successió del rei Martí l'Humà.

Et statim, post prandium,[481] eadem die que computabatur X[a] mensis septembris dicti anni, fuerunt dicta tria brachia congregata in dicto capitulo ubi curia celebrabatur, nomina quorum brachiorum qui fuerunt presentes in dicto capitulo et omnes alios dictorum brachiorum representantes et comprendentes inferius discribuntur, et, prehabitis multis parlamentis iam transactis diebus insecutis et matura deliberacione et conclusis, venerunt in concordiam et firmarunt, laudarunt et aprobarunt actum et cedulam inferius descriptam sub modo et forma que sequitur:

Los tres braços del regne de València —ecclesiàtich e militar e reyal— proveexen que·ls mestre de Muntesa, mossèn Gil Sánchez Munyoç, mossèn Eximén Pérez d'Arenós, mossèn Pero Pardo, micer Guillem Çaera e en Guillem Ledós,

¶ [481] A *predicta*.

deputats del dit regne, o lurs subdelegats per absència e malaltia de aquells o de alcun de aquells, e les sis persones eletes per cascun dels dits tres braços, ||[179] ço és, per lo braç ecclesiàstich: bisbe de València o per ell micer Johan Gastó; bisbe de Tortosa o per ell micer Pere Català, advocat del dit braç; abbat de Valldigna o per ell frare Ramon Macià; frare Berenguer Domenge, comanador major, com a procurador de mestre de Muntesa en les presents corts; mossèn Ramon Centelles, procurador del capítol de València; en Pere Vives, procurador del abat de Benifaçà. Per lo braç militar: mossèn Vidal de Vilanova, mossèn Aymerich Centelles, mossèn Berenguer de Vilaragut, mossèn Galceran de Castellví, mossèn Johan Roïç de Moros, en Pere Çabata, menor. Per lo braç reyal: en Pere Bou, en Johan Pujada, micer Johan Ferrando, síndichs de València; en Berthomeu Rovira, síndich de Morella; micer Francesch Feliu, síndich de Castelló e en Jacme Gaçol, síndich de la vila de Líria, donen fi als debats e contrasts que són stats e són per rahó e causa de les peccúnies preses del General per n'Arnau Guillem de Bellera, *quondam* governador del dit regne, e altres, e de les despeses, segons se diu fetes per investigar e saber a qui pertanyia la successió dels regnes e terres de la corona d'Aragó, axí per los qui eren justats en la ciutat de València dels tres staments del regne de aquella, com per los qui eren justats fora la dita ciutat, per semblant dels dits staments, hoc encara per moltes universitats del dit regne e singulars d'aquell. E com per utilitat del dit regne e per conservar bona amistat, pau e repós en aquell, sia molt necessari e expedient que totes les dites coses sien examinades e liquidades a bona fe, cessant tota rigor, primor e subtilitat de dret, attesa la veritat e considerada la qualitat del negoci, per los dessús nomenats diputats e VI persones de cascun dels dits braços elets, per tal los dits tres braços —ecclesiàstich e militar e reyal— de comuna concòrdia, donen als sobredits dits diputats e a llurs subdelegats per absència e malaltia de aquells o de alcuns de aquells e a la major part de aquells, ab que n'i haja hu de cascun braç, e a les sis persones de cascun dels dits ||[179v] braços elets e a la major part de aquells ab que n'i haja quatre de cascun braç, ple e bastant poder de examinar, veure, regonèxer e tachar e pagar les messions e despeses, dampnatges e tots interesses que segons disposició de justícia, e si ben vist los serà de equitat o expedient los apparrà, que degen ésser pagades per les rahons dessús dites de les peccúnies del General. E axí mateix donen ple e bastant poder als dessús dits que declaren, determenen e proveesquen totes les dites coses e que requiren execució contra aquells que·ls serà ben vist per reintegrar lo General de les quantitats que dels béns e peccúnies de aquell trobaran que sien stades preses e de ço que·l apparega, les quals quantitats munten a suma de XM o XIM lliures, poch més o menys, e de absolre aquell o aquells que ben vist los será, e totes les dites sis persones de cascun braç eletes hajen àpoca en poder dels sobredits diputats que en les dites coses se hauran bé e leyalment e a bo e sa enteniment, foragitats tots hoys, amistat e parentesc, e que hauran provehit tant com en ells ser[an] totes les dites coses d'ací a dos

mesos primers vinents e requesta execució[482] de aquells; emperò, que ultra les dites quantitats de XM en XIM lliures dessús dites ço que tatcharan puxa muntar de XXVM en XXXM florins ensús.[483]

Quamquidem cedulam dicta brachia habuerunt pro repetita, lecta et publicata requirencia me, dictum Franciscum Scolà, notarium et scribam brachii regalis pretacti, ac alios notarios et scribas aliorum duorum brachiorum ibidem presencialiter existentes, quatenus eandem quilibet mei et eorum in suo processu presentis curie continuaret.

Et incontinenti, dicti Petrus Feliu et Petrus Bitches, nuncii et sindici civitatis Xative, dixerunt quod cedulam predictam ||[180] unacum aliis de brachio regio ac aliis duobus brachiis firmabant, laudabant et concordabant, cum et sub quadam protestacione quam ipsi dixerunt se daturos in scriptis, quam insuper obtulerunt in quadam cedula tenore supracontente in voto per eos desuper facta die presenti.

Nomina vero illorum qui fuerunt presencialiter in dicto capitulo et dictam cedulam laudarunt, approbarunt ut dictum est firmarunt sunt hic, videlicet:

Pro brachio ecclesiastico

Lo maestre de Muntesa, en son nom propri e com a procurador del comanador de Muntalbà; abat de Valldigna; micer Johan Gastó, procurador del senyor bisbe de València; mossèn Ramon Centelles, per lo capítol de la seu de València.

Per lo braç militar

Lo senyor infant don Johan; lo senyor duch de Gandia; lo senyor don Frederich, comte de Luna; mossèn Pere Ladró, vescomte de Vilanova; mossèn Bernat Centelles; mossèn Pere de Muncada; mossèn Johan de Pròxida; mossèn Vidal de Vilanova; mossèn Pere de Vilaragut; mossèn Francesch de Vilanova; don Pero Maça; mossèn Johan de Vilanova; en Ramon de Vilanova; mossèn Olfo de Pròxida; mossèn Manuel Díez; mossèn Berenguer de Vilaragut; mossèn Aymerich Centelles; mossèn Joffre de Tous; mossèn Jacme Centelles; mossèn Eximén Pérez de Corella; ||[180v] en Ladró de Vilanova; en Manuel de Vilanova, nobles.

Mossèn Loís Carbonell; mossèn Johan de Vallterra; mossèn Loís de Castellví; mossèn Guillem Galceran; mossèn Johan Ferràndiç de los Arcos; mossèn Johan de Castellví; mossèn Pere Siscar; mossèn Pere de Codinats; mossèn Bernat de Vilarig; mossèn Francesch Martorell; mossèn Johan Fabra; mossèn Jacme Jofre; mossèn Bernat Català; mossèn Pero Pardo; mossèn Joffre de Vilarig; mossèn Nicholau

¶ [482] A *exucució*. ¶ [483] Al marge: *Hic lo poder donat per tots los tres braços als diputats y ha sis elets de cascun bras per a mirar les coses del General.*

Jofre; mossèn Johan Scorna; mossèn Francesch Corts; mossèn Bernat Dezpuig; mossèn Berenguer de Monpalau; mossèn Pere Mascó; mossèn Johan d'Esplugues; mossèn Andreu Aguiló; mossèn Loís Çabata; mossèn Jacme Romeu, cavallers.

En Pere Çabata, menor; n'Alfonso Roïç; en Manuel de Montagut; mossèn Francesch de Vilarasa; mossèn Johan Pardo; en Berenguer de Monrós, donzells.

Per lo braç real

En Daniel Mascarós, en Pere Bou, en Bernat Johan, en Johan Suau, micer Guillem Çaera, micer Johan Ferrando [e] micer Bernat Abrí, síndichs de València; en Pere Feliu [e] en Pere Bitches, síndichs de Xàtiva; en Bernat Costejà, síndich de Algezira; micer Francesch Feliu, síndich de Castelló. ||[181]

1417, setembre 11. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 13 de setembre.

Deinde vero die sabbati, ante prandium, pulsato cimbalo precontento, intitulata XIª dicti mensis septembris, existentibus congregatis tribus brachiis precontentis in dicto capitulo fratrum Predicatorum civitatis iamdicte, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdictus, ibidem personaliter stans, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, iamdictam continuavit curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort a dilluns primer vinent, ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et dicta curia stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum trium brachiorum, quam hic pro repetita denuo haberi voluit.

1417, setembre 13. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 15 de setembre.

Deinde, die lune predicta intitulata XIIIª dicti mensis septembris anno a Nativitate Domini Mº CCCCº XVIIº, ante prandium, pulsato cimbalo[484] prefixo, curia prout moris est existente in capitulo dicti monasterii congregata, honorabilis Iaufridus de Ortigiis, regens cancelleriam dicti domini regis, ibidem stans, in persona, nomine ac de mandato dicti domini, eandem curiam continuavit sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort a dimecres primer vinent en aquest mateix loch.

Et ipsa curia dixit predictis non consentire, immo fuit protestata ut supra.

¶ [484] A *cimbulo*.

1417, setembre 15. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Insuper, die mercurii intitulata XV[a] mensis predicti ||[181v] septembris anno a Nativitate Domini M° CCCC° XVII°, ante prandium, ad quam dicta curia fuerat continuata, dictis tribus brachiis existentibus congregatis in dicto capitulo fratrum Predicatorum civitatis predicte totam curiam iamdictam representantibus, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad crastinam diem iovis, ante prandium, in eodem loco celebrandam.

Et dicta curia dixit predictis se non consentire, immo protestata fuit (ut) supra.

1417, setembre 16. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Adveniente autem iamdicta die iovis, ante prandium, intitulata XVI° dicti mensis septembris anno a Nativitate Domini M° CCCC° XVII° curia predicta existente congregata in capitulo dicti monasterii fratrum Predicatorum, prout moris est, iamdictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius precontentus, nomine, in persona ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad crastinam diem veneris, ante prandium, in eodem loco celebrandam.

Et ipsa curia dissenciens predictis protestata fuit ut supra.

1417, setembre 17. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Postmodum, die veneris predicta, ante prandium, intitulata XVII[a] dicti mensis septembris anno a Nativitate Domini M° CCCC° XVII°, in dicto capitulo existentibus congregatis dictis tribus brachiis curiam prefatam representantibus, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius qui supra, nomine, in persona ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit sub his verbis: ||[182]

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà dissapte, ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et dicta curia stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum, quam pro repetita denuo hic haberi voluit.

1417, setembre 18. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 20 de setembre.

Adveniente dicta die sabbati, ante prandium, intitulata XVIIIª dicti mensis septembris anno a Nativitate Domini millesimo CCCCº XVIIº, accedens ad curiam iamdictam, que in dicto capitulo prout moris est fuerat congregata, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius qui supra, nomine, in persona ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort a dilluns primer vinent en aquest mateix loch.

Et curia iamdicta stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte trium brachiorum quam hic pro repetita denuo haberi voluit.

1417, setembre 20. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Conseque[nter], die lune predicta, ante prandium, intitulata XXª septembris dicti anni a Nativitate Domini Mº CCCCº XVIIº accedens ad curiam supradictam, que in dicto capitulo monasterii fratrum Predicatorum fuerat congregata, honorabilis Iaufridus de Ortigiis, regens cancelleriam predictam, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem curiam continuavit sub his verbis: ||[182v]

Lo senyor rey continua la present cort, a després dinar, en aquest loch mateix.

Et dicta curia predictis dixit non consentire, immo fuit protestata ut supra.

1417, setembre 20. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 22 de setembre.

Dicta vero die lune, post prandium, intitulata XXª dicti mensis septembris curia iamdicta fuit congregata in capitulo dicti monasterii fratrum Predicatorum honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdictus, nomine, in persona ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad diem mercurii[485] venturam de proximo, ante prandium, in eodem loco celebrandam.

Et tunch, ipsa curia stetit et perseveravit in protestacionibus predictis ut supra continetur.

¶ [485] A *martis*.

1417, setembre 22. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Adveniente autem dicta die mercurii, ante prandium, intitulata XXII[a] mensis septembris anno a Nativitate Domini M° CCCC° XVII°, curia predicta in dicto capitulo fratrum Predicatorum prout moris est et pulsato cimbalo,[486] congregata, honorabilis Iaufridus de Ortigiis, regens cancelleriam predictam, nomine, in persona ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad eandem diem, [post prandium], in eodem loco.

Et dicta curia, discenciens predictis, protestata fuit ut supra.

1417, setembre 22. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 24 de setembre.

Quaquidem die mercurii, post prandium, pulsato cim-||[183]balo[487] prefixo, in dicto capitulo fratrum Predicatorum curia predicta existente congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdictus, ibidem stans, nomine, in persona ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort a divendres primer vinent, ans de dinar, en aquest loch mateix.

Et curia prefata stetit et perseveravit in protestacionibus desuper factis pro parte dictorum brachiorum, quam pro repetita denuo voluit haberi.

1417, setembre 24. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Insuper vero, die veneris, ante prandium, intitulata XXIIII[a] [488] septembris dicti anni a Nativitate Domini M° CCCC° XVII°, ad quam dicta curia fuit continuata, existentibus in dicto capitulo congregatis dictis tribus brachiis, prout est moris in dicta domo sive capitulo fratrum Predicatorum, honorabilis Iaufridus de Ortigiis, regens cancelleriam iamdictam, in persona, loco ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad crastinam diem sabbati, ante prandium, in eodem loco.

Et curia predicta stetit et perseveravit in protestacionibus desuper factis discenciens predictis.

¶ [486] A *cimbulo*.
¶ [487] A *cimbulo*. ¶ [488] A *XXIII[a]*.

1417, setembre 25. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Adveniente autem dicta die sabbati, de mane, que intitulabatur XXV[a] dicti mensis septembris anno a Nativitate Domini M° CCCC° XVII°, pulsato cimbalo[489] prefixo, in dicto capitulo fratrum Predicatorum convenerunt dicta tria brachia, quibus stantibus con-||[183v]gregatis, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius dicti domini regis, nomine, in persona ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad eandem diem, post prandium, in eodem loco celebrandam.

Et dicta curia dixit predictis se non consentire, immo protestata fuit ut supra.

1417, setembre 25. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 27 de setembre.

Quaquidem die sabbati videlicet, post prandium, que vero dictum est intitulabatur XXV[a] dicti mensis septembris, pulsato iamdicto cimbalo,[490] curia prefixa existente in dicto capitulo sive domo capituli fratrum Predicatorum, honorabilis Iaufridus de Ortigiis, iamdictam regens cancelleriam, qui ibidem personaliter erat in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, prefixam continuavit curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort a dilluns primer vinent, ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et dicta curia dixit predictis non consentire, immo protestata fuit ut supra.

1417, setembre 27. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Adveniente autem dicta die lune, ante prandium, intitulata XXVII[a] dicti mensis septembris anno a Nativitate Domini M° CCCC° XVII°, ad quam dicta curia fuit continuata, existentibus congregatis in dicta domo capituli fratrum Predicatorum, pulsato cimbalo[491] prefixo, dictis tribus brachiis, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdictus, nomine, in persona ac de mandato dicti domini regis ||[184] iamdictam continuavit curiam ad eandem diem, post prandium, in eodem loco celebrandam.

Et curia precontenta stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum brachiorum, quam hic denuo voluit haberi pro repetita.

¶ [489] A *cimbulo*. ¶ [490] A *cimbulo*. ¶ [491] A *cimbulo*.

1417, setembre 27. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Post prandium, vero dicta die lune, pulsato cimbalo[492] prefixo, curia prefata existente congregata in dicto capitulo, prout moris est, dictus honorabilis Iaufridus de Ortigiis, regens cancelleriam, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad crastinam diem martis, ante prandium, in eodem loco.

Et dicta curia dixit predictis non consentire, immo fuit protestata ut supra.

1417, setembre 28. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Adveniente autem dicta die martis, ante prandium, curia existente congregata in capitulo predicto fratrum Predicatorum civitatis iamdicte, prout moris est, estans ibidem, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdictus, nomine et in persona dicti domini regis, continuavit iamdictam curiam ad eandem diem, post prandium, in eodem loco celebrandam.

Et dicta curia dixit predictis non consentire, immo fuit protestata ut supra. ||[184v]

1417, setembre 28. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 1 d'octubre.

Eandem, vero die martis, post prandium, pulsato cimbalo[493] prefixo, curia ubi et prout moris est existente congregata scilicet in dicto capitulo fratrum Predicatorum, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius predictus, nomine et in persona ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad diem veneris, de mane, que intitulabatur prima mensis octobris anno predicto a Nativitate Domini Mº CCCCº XVIIº in eodem loco celebrandam.

Et curia prefixa stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum trium brachiorum, quam pro repetita denuo voluit haberi.

1417, octubre 1. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Consequenter vero, dicta die veneris, ante prandium, intitulata prima dicti et presentis mensis octobris anno a Nativitate Domini millesimo CCCCº XVIIº,

¶ [492] A *cimbulo*. ¶ [493] A *cimbulo*.

accedens ad curiam iamdictam, que in dicto capitulo monasterii fratrum Predicatorum fuerat congregata, prout moris est, pulsato cimbalo[494] prefixo, honorabilis Iaufridus de Ortigiis, cancelleriam regens predictam, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, predictam continuavit curiam ad eandem diem, post prandium, in eodem loco celebrandam.

Et ipsa curia stetit et perseveravit in protestacionibus supradictis, quas hic habuit pro repetitis.

1417, octubre 1. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Post prandium vero, dicta die veneris prima octobris, pulsato dicto cimbalo,[495] in dicto capitulo fratrum Predicatorum dicta curia fuit congregata, ad quam accedens dictus honorabilis Iohannes de Fu-||[185]nes, vicecancellarius iamdictus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, continuavit curiam antedictam ad crastinam diem sabbati, ante prandium, in eodem loco.

Et dicta curia predictis dixit non consentire, immo protestata fuit ut supra.

1417, octubre 2. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Quaquidem die sabbati, ante prandium, intitulata secunda mensis octobris anno a Nativitate Domini Mº CCCCº XVIIº, dicta curia fuit congregata in capitulo dicti monasterii fratrum Predicatorum civitatis iamdicte. Ibidem stans dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdictus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, iamdictam continuavit curiam ad eandem diem, post prandium, in eodem loco.

Et curia antedicta discenciens predictis, protestata fuit ut supra.

1417, octubre 2. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 5 d'octubre.

Eadem, vero die sabbati, post prandium, curia predicta existente congregata in capitulo predicti monasterii, prout est moris, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius qui supra, nomine et in persona ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam sub his verbis:

¶ [494] A *cimbulo*. ¶ [495] A *cimbulo*.

Lo senyor rey continua la present cort a dimarts primer vinent, ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et curia precontenta stetit et perseveravit in protestacione ||[185v] desuper facta pro parte dictorum trium brachiorum, quam pro repetita hic denuo voluit haberi.

1417, octubre 5. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Postmodum, die martis, ante prandium, intitulata V^a^ mensis octobris anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o^ XVII° pulsato iamdicto cimbalo, predicta curia existente in dicto capitulo fratrum Predicatorum dicte civitatis congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius predictus, de mandato, nomine ac in persona eiusdem domini regis, continuavit eandem curiam ad eandem martis, post prandium, in eodem loco.

Et dicta curia stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum trium brachiorum, quam pro repetita hic denuo voluit haberi.

1417, octubre 5. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Eandem vero, die martis, post prandium, pulsato cimbalo prefixo, in dicto capitulo fratrum Predicatorum convenit et fuit congregata dicta curia, ubi honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdictus, qui ibidem stábat, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, predictam continuavit curiam ad crastinam diem mercurii, ante prandium, in eodem loco.

Et dicta curia stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum brachiorum, quam pro repetita hic denuo voluit haberi.

1417, octubre 6. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Adveniente autem dicta die mercurii que intitula[ba]tur VI^a^ ||[186] dicti mensis octobris anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o^ XVII°, ante videlicet prandium, congregata curia iamdicta in capitulo precontento, honorabilis Iaufridus de Ortigiis, regens cancelleriam iamdictam, nomine, in persona ac de mandato dicti domini regis, iamdictam continuavit curiam ad eandem diem, post prandium.

Et dicta curia dixit predictis non consentire, immo fuit protestata ut supra.

1417, octubre 6. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Quaquidem die mercurii, post prandium, que, ut dictum est, intitulabatur VI[a] dicti mensis octobris, accedens ad curiam iamdictam que fuerat congregata in dicto capitulo fratrum Predicatorum, prout moris est, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius qui supra, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà dijous, ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et dicta curia stetit et perseveravit in protestacionibus desuper factis pro parte dictorum trium brachiorum, quam pro repetita hic denuo voluit haberi.

1417, octubre 7. Monestir de Predicadors.

Reunió de les Corts generals, súplica del rei perquè s'elegisquen tractadors. Acord i presentació dels tractadors dels braços eclesiàstic i reial. El braç militar no arriba a cap acord en l'elecció de tractadors.

Deinde autem die iovis predicta, ante prandium, intitulata VII[a] mensis octobris anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVII[o], existente domino rege predicto in dicto capitulo monasterii fratrum Predicatorum ||[186v] Valencie sedenteque in suo regali solito, ut moris [est], ad dictam curiam convenerunt et congregate fuerunt persone sequentes videlicet:

Pro brachio ecclesiastico

Reverendus Hugo, episcopus Valencie; reverendus frater Romeus de Corbaria, magister Muntesie; reverendus frater Iohannes, abbas monasterii Vallisdigne; honorabilis Egidius Sánchez Monyoç, procurator episcopi Dertusensis; nobilis Raymundus de Cintillis, canonicus et prepositus ac sindicus ecclesie Valencie; Rodericus de Rius, notarius, procurator iamdicti abbatis Sancti Bernardi Orte Valencie; Guillermus Strader, legum doctor, pro priore monasterii Vallis Iesuchristi, ordinis Cartusiensis; Petrus Vives, procurator abbatis de Benifaçano; frater Anthonius Tolosana, clavarius Munthesie, procurator comendatoris Montisalbani; frater Raymundus de Montecatheno, comendator loci de Torrent.

Pro brachio militari

Inclitus dominus infans (Iohannes) predictus; egregius dominus Alfonsus, dux Gandie; Petrus Latronis, vicecomes de Vilanova; Petrus d'Urrea; Petrus Maça de Liçana; Olfus de Pròxida; Bernardus de Cintillis; Berengarius de Vilaragut; Galvanus de Villena; Aymericus de Scintillis; Iohannes de Vilanova; Manuel

Didaci; Petrus de Moncada; Iohannes de Pròxida; Iacobus de Cintillis; Franciscus de Vilanova; Ludovicus d'Abella; ‖[187] Vitalis de Vilanova; Iohannes Castellà; Eximinus Petri de Corella; Franciscus de Perilionibus, milites.

Petrus Boÿl; Raymundus Costa; Manuel de Vilanova; Petrus Latronis de Boÿl; Iohannes de Vilanova; Ludovicus Carbonell, nominibus predictis; Iohannes Fabra; Petrus Siscar; Iacobus Romeu; Matheus Lançol; Franciscus d'Esplugues; Nicholaus Jofre; Iaufridus de Vilarig; Iohannes de Sentfeliu; Iohannes de Ripoll; Iohannes Tolsà; Franciscus Corts; Iohannes de Vallterra; Bernardus Iohannis; Guillermus Crespí; Franciscus Marrades; Iacobus d'Artés; Iohannes Roderici de Moros; Iohannes Martínez d'Ezllava; Iohannes Munyoz; Iohannes de Castellví; Petrus Pardo; Ludovicus de Castellví; Petrus de Codinachs; Ausiàs de Codinachs; Iacobus Jofre; Arnaldus Saranyó; Raymundus Costantí; Petrus Mascó; Iohannes d'Estanya; Iohannes d'Esplugues; Iazpertus de Valleriola; Franciscus Vives; Iohannes Pardo; Galcerandus de Borja; Bernardus Català; Iohannes Gostantí; Ludovicus de Vilarasa; Gracianus d'Artés; Alfonsus Suáreç; Ludovicus Çabata; Iohannes de Castellvert, milites.

Petrus Çabata; Gizpertus d'Olms; Manuel de Montagut; Iohannes de Roda; Alfonsus Roderici de Corella; Iacobus de Romaní; Manuel Çabata; Johan Scrivà; Guillermus de Vilarig; Iohannes Pardo; Ausiàs March; Iohannes Petri de Vayello; Iohannes Mazqueffa; Iohannes de Riusech, [domicelli]. ‖[187v]

Pro brachio civitatum et villarum regalium

Daniel Mascarós, Petrus Bou, Iohannes Suau, Bernardus Iohannis, Guillermus Çaera, Iohannes Ferrando [et] Bernardus Abrí, sindici Valencie; Petrus Bitches, sindicus Xative; Iohannes Palma [et] Bartholomeus Rovira, sindici Morelle; Bernardus Costejà, notarius, sindicus ville Algezire; Ginisius Silvestre, sindicus ville Oriole; Bernardus Muntanyès, sindicus Burriane; Franciscus Feliu, predictus, sindicus Villeregalis; Ginisisus Silvestre, prefatus, sindicus Alicantis; Iacobus Gaçol, sindicus ville Lirie; Iacobus Olzina, sindicus ville de Ontinyén; Iohannes Centonge, sindicus ville de Biar; Bartholomeus Bodí, sindicus ville de Bocayrén.

Et stantibus congregatis omnibus supradictis, dictus dominus Hugo, episcopus Valencie, nomine et pro parte, ut dixit, brachii ecclesistici dicti regni, obtulit et tradidit quandam supplicacionem gravamen in se continentem, que in libro sive processu prothonotarii ac scribe dicti brachii ecclesiastici continetur. ‖[188]

Ulterius, dictus egregius Alfonsus, dux Gandie, nomine et pro parte brachii militaris regni predicti, obtulit et tradidit quendam quaternum papireum gravamina in se continens, supplicans super his de remedio iusticie provideri quodquidem quaternum in libris prothonotarius et Francisci Ferri, scribe dicti brachii militaris, continetur.

Ulterius, pro parte dicti brachii civitatis[496] et villarum regalium dicti regni comuniter per sindicos earundem et particulariter per aliquos ex sindicis antedictis, pro parte et nomine a quarum ex villis predictis, fuerunt oblate nonnulle supplicaciones et capitula quorum aliqua in se gravamina continent, fuitque humiliter supplicatum super his de opportuno remedio provideri, quequidem supplicaciones sive capitula inferius post infra sequentem continuacionem curie antedicte sunt contenta.

Et dominus episcopus antedictus, nomine et pro parte brachii Ecclesie antedicti, et dominus dux Gandie predictus, nomine et pro parte brachii militaris prefati, et Guillermus Çaera, nomine et pro parte brachii universitatum et villarum regalium predictarum, dixerunt quod stabat et etiam perstiteru[n]t in protestacionibus et dissentimentis per singula ex brachiis antedictis superius positis et oblatis. Et etiam, dominus Guillermus Çaera, ut sindicus et nomine civitatis Valencie, dixit quod quo ad supplicaciones et gravamina pro parte universitatis villarum regalium predictarum et alia posita et oblata dixit quod protestabat et perstitit in protestacionibus et dissentimentis suis specialibus preinsertis, quas per interesse civitatis predicte hic haberi voluit pro denuo repetitis.

Et, subsecutis omnibus supradictis, dominus rex iamdictus dixit quod super oblatis gravaminibus de quibus desuper recitatur provideret ‖[188v] iusticie debito suadente; deinde, dixit quod exposuhit curie antedicte verba sequentis vel similia in effectu:

Dies ha que us havem pregats e amonestats que elegíssets e nomenàssets tractadors sobre les coses per nós a vosaltres proposades, concernents lo donadiu o subvenció per vosaltres a nós fahedora, e encara no havem haüt vostra resposta, per què us pregam que proveixcats en les dites coses per spatchament dels affers, tota triga remoguda, car de la dilació se seguirà no poch dampnatge.

Et incontinenti, dictus dominus Hugo, episcopus memoratus, per se et nomine brachii ecclesiastici antedicti, cum et sub protestacione eligerat tractatores iamdictos, quos in scriptis simul cum dicta protestacione tradidit nominatos, offerens etiam graciose quod, casu quo expediret ultra dictos tractatores alios duos eligere pro beneficio expedicionis curie aut alia, dictum brachium ecclesiasticum dictos duos tractatores ultra predictos duodecim, [pro] dicti domini regis servicio et expedicione negociorum curie, nominaret, tenor autem dicte scedule nominacionis protestacionisque de quibus mencio habetur desuper per ordinem sequitur sub his verbis:[497]

¶ [496] A *Xative*.
¶ [497] Al marge: *Tractadors*.

Lo bisbe de València e en sa absència micer Johan Gastó, son procurador; lo mestre de Muntesa o en sa absència lo comanador major de Muntesa, son procurador; lo bisbe de Tortosa o en sa absència mossèn Gil Sánxez Munyoz, son procurador; lo abbat de Valldigna o en sa absència frare Macià Ramon, ||[189] son procurador; lo abat de Benifaçà o en sa absència en Pere Vives, son procurador; lo abat de Poblet o en sa absència frare Jacme de Falç, son procurador; lo abat de Sent Bernat o en sa absència en Rodrigo de Rius, son procurador; mossèn Ramon Centelles, procurador del capítol de València; lo comanador de Torrent; lo comanador de Montalbà o en sa absència lo claver de Muntesa, son procurador; lo comanador de Bexix o en sa absència en Jacme Rocha, son procurador; lo prior de Valdecrist o en sa absència micer Guillem Strader, son procurador.

Molt excel·lent príncep e senyor,

Los XII tractadors elets, a la vostra real magestat oferts e donats per lo braç ecclesiàstich, e la offerta de dos, ultra los dits XII, cars que per benefici de [la] cort hi sien necessaris, entén lo dit braç haver offerts e donats ab protestació que, ara ne en l'esdevenidor, no li sia engendrat prejuhí alcú ni sia o puxa ésser tret a ús ni a conseqüència de donar tants tractadors en nombre sinó aquells qui per lo dit braç e ab concòrdia li serà vist dels altres braços volrran offerir e donar.

Et statim, dictus Guillermus Çaera, nomine et pro parte brachii civitatum et villarum regalium predictarum, obtulit atque tradidit quandam papiream cedulam continencia in se nomina tractatorum per dictum brachium electorum, quequidem nomina sive scedule memorate [sunt] huiusmodi seriey: ||[189v]

Tractadors per lo braç real

En Daniel Mascarós, en Johan Suau, en Bernat Johan, micer Guillem Çaera, micer Johan Ferrando [e] micer Bernat Abrí, síndichs de València; en Pere Feliu [e] en Pere Bitches, síndichs de Xàtiva; en Johan Palma, síndich de Morella; en Bernat Costejà, síndich de Algezira; en Ginís Silvestre, síndích de Oriola; en Bernat Muntanyès, síndich de Borriana.

Et subsecutis predictis dictus egregius dominus Alfonsus, dux Gandie, proposicione domini regis predicti respondens, [et] dixit verba sequencia vel similia in effectu:

Molt excel·lent senyor,

Per lo braç militar fins al present no ha concordat sobre la elecció e nominació dels tractadors per aquell donadors, emperò prestament, haüt acort, hi provehirà en tal manera que la expedició e ben avenir dels afers de la cort ne seran procurats.

(Et illico, nobilis Vitalis de Vilanova, pro se et aliis certis personis brachii militaris predicti, quos dixit esse unam ex duabus opinionibus que fuerant, ut asseruit, in brachio antedicto super tractatoribus eligendis, dixit et exposuit verbi sequencia vel similia in efectu):

Molt excel·lent senyor,

Lo braç militar del regne de València és concorde que dels XII tractadors a la vostra senyoria nomenadors per lo dit braç sien los dos los senyors infant don Johan, frare vostre, e don Alfonso, duch de Gandia, e és ve(ri)tat que (sobre) la nominació e elecció de les deu persones a compliment dels dits XII tractadors lo dit braç militar és discorde, per ço que en aquell corren ||[190] dues oppinions, e aquesta oppinió, per la qual (yo) expose açò a la vostra senyoria, ha donades diverses fadigues als de la altra oppinió que·s concordassen ab los de aquesta dita oppenió, e jatsia per aquesta part sia stada dada via a concòrdia rahonable, emperò los de la dita altra oppenió no y han volgut donar l'och, per què yo, per mi e per los altres de aquesta oppinió, donam e offerim a vós, senyor, per tractadors los scrits e nomenats en la present cèdula, la qual offir e done a la vostra senyoria.

Tenor autem scedule per dictum nobilem Vitalem de Vilanova oblate quo supra nomine sequitur in hunc modum:

Per los nobles

Mossèn Vidal de Vilanova [e] don Pero Maça de Liçana.

Per los cavallers

Mossèn Pere de Siscar; mossèn Johan de Ripoll [e] mossèn Jacme Lançol, àlias Romeu.

Et statim, dominus rex predictus continuavit curiam memoratam ad diem eandem in loco pretacto, post prandium, celebrandam.

3.13

Greuges particulars de les ciutats i viles reials

Tenor autem supplicacionum ac capitulorum pro parte civitatis Xative et aliquarum[498] universitatum [et] villarum regalium simul oblatorum, que su[n]t due, et de quibus supra fit mencio, sequitur in hunc modum:[499] ||[190v]

¶ [498] A *alicarum*.
¶ [499] Al marge: *Inseratur scedule*.

Senyor molt excel·lent,

Com per disposició de fur primer, posat sots rúbrica *De les pastures e del vedat*,[500] sia statuhit e ordenat que·ls pobladors de la ciutat de València e terme de aquella hajen pastures franques e liures per los términs de les viles dels cavallers e dels clergues e dels religiosos, de era a era e de cèquia a cèquia; e [com] per lo fur qui comença: «Hun costum», posat sots rúbrica *Dels stabliments e manaments del príncep*,[501] sia ordenat que una costum e hun fur sia e haja a ésser en la ciutat de València e en lo regne de aquella, e per consegüent lo dit fur primer, posat sots la dita rúbrica *De les pastures e del vedat*, haja loch e·s deja servar a les ciutats e viles reyals del dit regne e vehins de aquelles; e com los pobladors de la ciutat de València e terme de aquella contra *mentem* del dit fur, posat sots la dita rúbrica *De les pastures e del vedat*, e encara del fur qui comença: «Hun costum», posat sots la dita rúbrica *Dels stabliments e manaments del príncep*, null és haver les dites pastures franques e liures per los términs de les viles reyals axí com de les viles [dels] cavallers e dels clergues e religiosos, ço que haver no poden per alcuna manera, segons forma e tenor dels dits furs, majorment, senyor, com per la dita rahó se fan molts dans e irreparables en les heretats de les dites viles reals e possessions, per les quals les cabanyes dels bestiars dels habitadors de la dita ciutat van, pexen e pasturen per les ortes de les dites viles, metén lurs bestiars per los laurats e guarets, vinyes, figuerals e olivars, och encara rostols on seran los sellars dels blats, faent-hi tot mal hi dan contra dret e bona consciència e contra los statuts e ordinacions feytes per los consells de les universitats de les viles reyals, forçants-se a dir que y poden anar sens pena alcuna satisfent lo dan a la tala. E més, senyor, que lo pastor que guarda los dits bestiars dirà ab sagrament que li han gitat lo bestiar del camp en què faran tala o dan que lo y han rampellat e li han fet de dan M sous o cent sous, aquells li fan pagar los jurats de la dita ciutat de València de feyt dients-se jutges dels amprius de la dita ciutat ans de hoir aquell de qui·s clama tal pastor e enaprés hoen-‖[191]lo axí com los plau. E finalment, senyor, que no se'n pot aconseguir alcuna justícia tota vegada, ab humil e subjecta reverència de vostra gran senyoria parlant, e si o fa ab [tan] grans messions e despeses que torna a desfayçó, en tant, senyor, que quasi nengú no·s gosa clamar de tals bestiars; ne finalment és, senyor, de ço del seu que·ls dits bestiars, pus vagen ab la franquea de València, ara sien de ciutadans, ara sien de cavallers, ara sien de vehins de erba, los quals [quan] se troben en la dita ciutat tot ho talen, tot s'o mengen he u guasten, e a vós, senyor, qui sots font de justícia, se pertanga regir e governar los pobles de les vostres viles reyals e deliurar los flachs de la mà dels poderosos, faent justícia egualment entre aquells, de la qual justícia és

¶ [500] Germà Colón i Arcadi Garcia (eds.), *Furs de València*, llibre I, rúbrica II: *De les pastures e del vedat*, capítol I, que comença: «Atorgam que·ls pobladors de la ciutat e del terme de València...», Barcelona, Editorial Barcino, 1970, vol. I, pp. 111-112.

companyona pau e repós e tranquilitat. Per tal les vostres viles reyals del dit regne de València humilment suppliquen que sia mercè de vós, senyor, que los dits furs posats sots les dites rúbriques *De les pastures e dels vedats* e *Dels stabliments e manament del príncep*, on és ordenat [que] una costum e hun fur sia e haja ésser en la ciutat de València e en lo regne de aquella e sien a les dites viles reyals e vehins e habitadors de aquelles observats, declarant de aquells dits furs poder e deure alegrar-se les dites viles reyals e vehins e habitadors de aquelles e que les bèsties e bestiars dels dits vehins e habitadors de la dita ciutat de València no poden anar, star, entrar e pasturar en los términs de les dites viles reals, *saltim* en les ortes e panificats e plantats de aquelles o boalars e vedats, e si ho faran que encórreguen e sien encorreguts en les penes que y seran aposades per cascuns consells de les dites viles reyals consemblants a lurs vehins aposades, abdicant als dits jurats de València tot poder de jutgar sobre lo dit feyt si alcun ne han, majorment, senyor, com a vós se pertanga atribuhir jurisdiccions e no a nengun altre e açò procehescha de justícia e així seran aucmentades les vostres regalies, les quals, senyor, són talades, prejudicades e malmenades per los cabanyers dels bestiars dels habitadors de la ciutat de València qui van indifferentment per totes les ortes de les dites vostres viles reyals, planters e vinyes pasturant, talant e dampnifficant a ||[191v] aquelles franquament e delliura sots incorriment de alcunes penes les quals no gosen ésser demanades, exigides e levades per potència de la dita ciutat qui·s vol, ab la dita reverència parlant, sotsmetre e subjugar les dites viles en la forma e manera que dit han contra lurs libertats, usos, ordinacions e statuts, com en aquella libertat que és la ciutat de València en aquella mateixa sien les viles reyals del dit regne per los dits furs e privilegis, e de aquella se poden alegrar les dites viles reals del dit regne, e jasia que les dites coses sien justes emperó aquelles les dites viles reyals reputen-la a singular gràcia e mercè.[502]

Altisimus et cetera.

Molt alt e molt excel·lent senyor,

Com, segons disposició de fur, a cascú sia legut e permès de comprar qualsevol robes e mercaderies, e de aquelles lo dit comprador salvu[503] e segur anar, star e tornar; e encara més, senyor, segons disposició de fur e privilegis negú no pot ésser forçat de vendre lur pròpria casa; e segons provisió reyal del senyor rey en Johan, de memòria gloriosa, *data in Montesono XXIII^a^ novembris anno a Nativitate Domini M^o^ CCC^o^ LXXXIIII°*, e ús e costum, que memòria no és en contrari, a cascú sia permès comprar blats e aquells embotigar per a revendre e fer lurs pròpries volentats,[504] com de comprar e vendre la cosa pública del dit regne és sustentada; e com, senyor molt excel·lent, l'alt senyor don Johan, car frare vostre e governador

¶ [501] Ibidem, rúbrica X: *Dels establiments e dels manaments del príncep*, capítol III, que comença: «Una costum, una moneda de llig e de pes...», 1974, vol. II, pp. 89-90. ¶ [502] Al marge: *De les pastures e vedat*. ¶ [503] A *sàvul*. ¶ [504] A *volentetats*.

general de tots vostres regnes e terres, en lo present any hagués tramès a les vostres viles reals de Castelló, de Burriana, de Vila-real e altres viles del dit regne, en Galceran Pineda, ab comissió sua que·s occupàs tots quants blats, ordis e civades trobàs en botigues en les dites [viles], de qualsevol persones; lo qual comissari, anant per cases ab hun alguazir appellat Miquel Balaguer ha fet scorcoll, rebent inquisicions contra forma de fur, en cas a ell no permès, e excessint la forma de lur comissió; ‖[192] e là on trobaven blats e ordis o civades, prenien aquells e trametien-los a la ciutat, a València, si vol tals blats o civades fossen de rendes com de collita; e si blats no trobaven en casa, lo que era pijor, feyen capllevar[505] los béns de casa e dar fermança per cent lliures o florins, així com los era ben vist, ara fossen culpables o no; e feyen manaments que dins cert temps fossen a València davant [...],[506] e així feyen fatigar la pobra de gent en treballs e messions, les quals coses redunden en gran dan e evidén prejuhí de la cosa pública, de les dites viles e de tot lo regne. Per ço, humilment suppliquen les viles reyals que sia vostra mercè provehir e declarar les dites coses ésser no degudament fetes e declarar a cautela los dits vehins de les dites viles reals poder comprar forments, blats, civades, ordis e avenes e altres qualsevol coses e mercaderies, e aquells embotigar cascú en lurs viles e lochs on habitaran los dits vehins, sens que no sien tengut[s] tenir oró en València ne en altra part; e generalment cascun habitador del regne puga comprar forments, blats, ordis, civades e avenes e altres qualsevol [blats] e aquells embotigar de qualsevol ciutats, viles e lochs o alqueries del regne, tenint oró en l'almodí de València, e venent de aquells sens frau, o en les viles reals lla on embotigaran los dits blats o civades; e manar als dits comissaris que restituesquen, ensemps ab les messions e dampnatges, les dites civades e forments a aquells de qui les han preses; e cancel·lar e haver per cancel·lats qualsevol actes per aquells fets; e més avant, senyor, provehir que semblants comissions no sien per vós ni per altres officials fetes; e si lo contrari era fet, sia nul·le, e los ordinaris de les dites viles no sien tenguts de obehir, ans puguen aquells inhibir sens pena alcuna.[507]

Fuerunt etiam oblate dicto domino regi per dictum Ginisium Silvestre, sindicum Oriole, octo scedule quarum tenores per hec sequebantur verba:

Molt alt senyor,

Com, segons privilegis dels vostres predecessors a la vila de Oriola ‖[192v] e als vehins e habitadors de aquella atorgats, tots los dits vehins e habitadors de aquella són franchs de leuda, peatge e de molts altres drets en les dites franquees declarats, dels quals drets pus ha de cent anys que los vehins e habitadors de la dita vila, així cristians com moros, hoc encara juheus, són stats franchs tro sus en lo dia que

¶ [505] A *callevar*. ¶ [506] La frase està incompleta al manuscrit.
¶ [507] Al marge: *Embotigaments*.

micer Johan Mercader fon batle, qui les dites franquees no volch servar tro lo molt alt senyor rey pare vostre li féu servar aquelles quant vench en sta ciutat de València e enaprés que lo dit senyor rey fon passat de aquesta present vida en l'altra lo dit micer Johan no ha volgut ni vol servar les dites franquees als moros vehins de la dita vila la qual cosa, molt alt senyor, vós no devets sofferir ni tollerar. Per tal Genís Silvestre, síndich de la dita vila, supplica a vós, molt alt senyor, que ab strenyements de grans penes manets al dit batle qui ara és o per temps serà que als vehins e habitadors de la dita vila, així cristians com moros, serve les dites franquees segons sèrie e tenor, com, senyor molt alt, aytampoch les vulla servar lo dit micer Johan Mercader als cristians vehins e habitadors de la dita vila sinó quant lo cor li ho diu[508] e de les coses que a ell és plaent la qual cosa vós, molt alt senyor, no li devets consentir de justícia e de bona rahó e faent açò farets ço que de justícia fer devets e lo dit supplicant tendra-us-ho en gràcia e mercè. *Vacat*.

Ítem, senyor, com sovent se esdevé que·ls vehins e habitadors de la vila de Oriola o alguns de aquells compren moros catius en la ciutat de Múrcia e en la ciutat de Cartagènia, hoc encara en la vila de Lorcha e altres viles e lochs de la frontera fronterejants ab lo realme de Granada, ab los quals dits catius volen traure alcuns parents e amichs de aquells, los quals stan en catiu en lo regne de Granada. E a les veus no [...][509] e los quals catius. S'esdevé així, de aquells o d'alcuns de aquells, que quant los han tengut quatre, cinch o sis anys catius, e per via de les exelles lo governador de Oriola haurà sabut que los dits catius cristians no poden exir per los dits catius moros, de licència als sen-‖[193]yors dels dits catius, que venen aquells per lo preu dels quals ne puxen comprar altres per traure lurs parents e amichs de captivitat; hoc encara, alcuns vehins de la dita vila compren catius moros així de les dites ciutats e viles com dins la governació e/o batlia general dellà Sexona per a guanyar o per altra qualsevol rahó, los quals dits catius compren ab licències e/o sens, e/o a jutgament de bona guerra, així per lo governador com per lo dit batle general o adelantat, cascuns en ses jurisdiccions pronunciades e declarades sobre los dits catius ésser de bona guerra, per los quals pronunciaments e ajutgaments los dits vehins compren tals catius moros, e quant han comprat, així en la manera sobredita com encara per la forma damunt dita, volen vendre los dits catius així per a guanyar com per a traure lurs parents e amichs de terra de moros, segons dit és dessús, porten e fan portar alcuns dels dits catius a la ciutat de València per vendre aquells. [E] micer Johan Mercader, batle general deçà Sexona, fa pendre los dits catius e metre aquells en la presó e quant són en la dita presó reb confessió de aquells e dels preus que·s han dels dits moros o catius així confessats o venuts en la dita ciutat, [e] pren, parlant ab humil e subjecta reverència de vós, senyor, més per força que

¶ [508] *lo cor li ho diu*] A *lo cor lo li diu*.
¶ [509] La frase està incompleta al manuscrit.

per grat, contra tota justícia, la deena o la quinta o la quinzena part del preu que·ls dits moros seran venuts, les quals coses vós, molt alt senyor, no devets consentir ne ésser fetes per lo dit micer Johan. Per tal, molt alt senyor, Ginís Silvestre, síndich e missatger de la dita vila de Oriola, supplica vostra gran senyoria que manets tornar al dit micer Johan les quantitats que preses haurà així injustament e provehir que aytals coses no faça ne permeta fer, e açò, senyor, sots certes e grans penes, e en açò, senyor, farets dreta justícia e lo dit supplicant vos ho tendrà en gràcia e mercè.

Ítem, senyor, com per privilegis e provisions reyals sia statuhit que dels catius sarrahins qui·s rescataran de lurs senyors no deja ésser pres delme alcú e los batles generals del dit regne s'esforcen pendre e haver dels dits sarrahins qui·s seran rescatats ||[193v] lo dit delme, ço que és expressament contra los dits privilegis e concessions reyals, sia per ço mercè de vós, senyor, de provehir e manar als dits batles, sots certes e grans penes, que tals drets no exhegesquen o demanen per alcuna manera.

Ítem, senyor, com en lo temps de la dita vila de Oriola fon guanyada de moros, que aquella tenien e senyorejaven, lo rey qui ladonchs guanyà la dita vila partí e divisà los términs de aquella e donà per términs a la dita vila e aldees de aquella Crivillén e altres lochs e aldees que huy en dia la dita vila posseheix, salvu lo loch de Crivillén qui per força lo rey en Pere donà aquell a son fill lo rey en Martí, en temps qui aquell era infant, la qual cosa de justícia fer no ha pogut. Per tal lo síndich de la vila d'Oriola demostra los privilegis e dació e termenació de términs de la dita vila, e mostrats a hull los dits privilegis supplica lo sobredit síndich que sia mercè de vós, senyor, en tornar o fer tornar la possessió de la dita aldea de Crivillén a la dita vila de Oriola e dar licència o plenera facultat a la dita vila que prena la dita possessió e *teneo* de la dita aldea sua.

Ítem, senyor, com, segons privilegis, en la vila de Oriola no puxa haver alcun offici si ja donchs no tendrà per hun any abans cavall [e] armes, e s'esdevinga que quant los dits officis són fets, los justícies fan e posen per l'orta, ço és per les aldees de la dita vila, lochtinents, los quals no tenen cavalls ne armes, e quant s'esdevé que han exir los de les dites aldees en alcuns appell[idos], ixen alcuns de les dites aldees a cavall e los dits lochtinents a peu, la qual cosa és minvosa del offici, hoc encara de tots los que allí van, per ço que lur capità, qui és lo dit justícia, va de peu, e quant s'esdevé que vehen los enemichs a hull per força han a córrer e no pot tenir lo dit justícia ab los de cavall e roman detràs. Per tal supplica a vós, senyor, lo dit síndich que d'ací avant no puga haver lo dit lochtinent-||[194]atge algú que no tinga cavall e armes ans de la festa de Nadal.

Ítem, senyor, com en la dita vila s'esdevi[n]ga que mercaders e altres gents tenen lurs blats per ravegar aquells, e·n lo consell de la dita vila, no havent sguart en com los dits compradors los han comprat lurs blats, ab los diners dels quals han feyt feyts per importunitat e crits de aquells qui han venuts los blats a covinent for

e volrrien-lo menjar de millor mercat, fa inhibició general dels dits blats. Per tal lo dit síndich supplica que sia mercè de vós, senyor, de confermar una ordenació feta en lo dit consell digmenge a XXI dia de febrer en l'any de la Nativitat de nostre Senyor M CCCC VII, la qual comença: «Ítem, com lo dit consell, *et cetera*», la qual ordenació és a la vila molt profitosa, per ço que los dits mercaders no poran ésser enganats, la qual ordinació mostra lo dit síndich a hull devant vós, senyor. *Vacat*.

Ítem, senyor, com s'esdevenga sovent en la dita vila que quant alcun official, així governador, batle e justícia o altre qualsevol official, fan alcuna execució,[510] lo depòsit de aquella meten en poder dels dits officials quant fan les dites execucions, cascú en sa jurisdicció, e sia ja sdevengut que la part que ha [a] haver lo dit depòsit passa hun any e més que no pot haver aquell. Per tal lo dit síndich supplica que sia mercè de vós, senyor, provehir que d'ací avant negun official no puxa pendre depòsit alcú de alcuna execució[511] per ell faedora en la dita vila d'Oriola ne en altra qualsevol manera que en son poder sia deposat, mas que tots los depòsits que han acostumat pendre los dits officials hagen a deposar e metre aquells en poder del clavari del dit consell, així com se acostuma metre en poder dels dits officials, e que lo dit clavari haja donar bones ferman[ces] dels dits depòsits així com dà de la dita claveria del dit consell, enaxí que tota via e tota ora que·l dit official li manarà dar lo dit depòsit aquell qui ||[194v] serà covengut que·l deu haver que de continent tota excepció remota la haja dar e restituhir lo dit depòsit e si no u farà que li sia feta propincha e rigorosa execució com a comandatari, sens que la dita execució no sia servada orde de fur ne puxa durar pus de hun dia, e durant la dita execució lo dit clavari o depositari o comandatari stiga pres en la presó comuna així com a verdader comandatari.

Ítem, senyor, com, per privilegis dels reys passats a la vila de Oriola [atorgats], la taffureria de la dita vila e de son terme sia de la dita vila de Oriola per obs de obrar los murs de aquella, segons per los dits privilegis appar, per tal lo dit síndich supplica a vós, senyor, que sia vostra mercè de confermar a la dita vila, ara de nou, la tafureria, así com los vostres predecessors ho han fet, no contrastant lo fur en contrari per lo senyor rey en Martí fet, el qual fur per lo síndich de la dita vila fon dissentit e protestat, e per lo senyor rey, guardat e salvat tot son dret, a la dita vila e [terme de aquella] fet a de nou confermació e donació a aquella de la dita taffureria.

Fuit etiam oblata dicto domino regi per dictum Ginisium Silvestre, ut sindicum dictarum villarum Oriole et Alicantis, quedam scedula tenoris qui sequitur:

Molt alt senyor,

Com de vostre consell sia stada produhida huna letra directa als batles generals así deçà com dellà Sexona qui lo dit batle deçà Sexona do al dellà XIIM sous

¶ [510] A *exucució*. ¶ [511] A *exucució*.

per cascun any per a pagar los salaris dels castells e alcaydies de les viles d'Oriola e de Alacant, mostrant emperò lo dit batle dellà Sexona los comp-‖[195]tes e rebudes qui fetes haurà al dit batle deçà Sexona, tota via e ora que ell se volrrà, la qual cosa, molt alt senyor, parlant ab humil reverència de la vostra molt gran senyoria, e mostrar los dits comptes, sia e és gran dan e manifest prejuhí de les viles d'Oriola e d'Alacant e de totes les altres viles e lochs dellà Sexona e dels officials d'aquella partida, com a vós, molt alt senyor, és cert e/o pot ésser notori, que lo dit batle dellà Sexona és bé axí batle general com lo deçà Sexona e null temps tals comptes mostrà ne fon request que mostràs, com de justícia no proceescha, ne lo dit batle deçà Sexona ho ha request tro ara, per faer-ne minva a les dites viles e als officials d'aquelles, car pus, senyor, a vós no se'n segueix profit alcú, lo dit batle, ço és micer Johan Mercader, no deuria encercar tals provisions dient que fa per veure si trobarà cosa o quantitat alcuna, pagats los officials ordinaris dellà Sexona, e que lo residuu prenés e sobre aquell fes compliment als XIIM sous damunt dits, la qual cosa no·s deu fer, parlant ab reverència de vós, senyor, per ço que la dita batlia dellà Sexona, depuix que lo senyor rey en Pere la enmagrí de bé VII o VIIIM lliures per les donacions que féu d'Elig e de Crivillén e de tota la vall dellà, no ha sinó sis o VIIM sous de renda e los càrrechs de la dita batlia munten e passen a XIIM sous, los quals se repartexen lo governador e lo batle e alcayts de Callosa e de Guardamar e altres officials per sou e per liura, segons les rebudes que cascú ha de fer e axí mateix se repartexen alcun sdeveniment si ha e si sdevé lo cas, com que bé a tart se fa, que ab alcuns sdeveniments basten ab los dits VI o VIIM sous a pagar los càrrechs sobredits en sobra cosa alcuna, ço que bé a tart s'esdevé, axí mateix se repartexen per sou e per lliura aquells a qui és degut del any passat, e axí és acostumat depuix que la dita batlia fon a ma guarda, per què appar, ‖[195v] molt alt senyor, lo dit micer Johan Mercader fer les dites coses, parlant qui dessús, més per volentat que per necessitat ne profit de vós, senyor. Per tal lo síndich de les viles d'Oriola e d'Alacant supplica a vós, molt alt rey e senyor, que per vostra mercè vullats rellevar la dita terra dellà Sexona del dit càrrech e revocar la dita letra e provisió com de justícia fer-li dejats e lo dit síndich tendrà-us-ho a gràcia e mercè.

Altissimus et cetera.

Insuper, pro parte Anthonii Auret, notarii, vicini ville Oriole, fuit oblata quedam supplicacionis scedula que per hunc sequitur tenorem:

Molt alt senyor,

Com lo infant don Ferrando, en temps que era senyor de la vila d'Oriola, faés gràcia e donació de la scrivania de les corts de la procuració, qui ara se appella governació dellà Sexona, a mossèn Pere Morera, cavaller, ço és de vida de aquell; e aprés mort del dit infant, lo molt alt senyor rey en Pere qui succehí la dita partida dellà Sexona, confermà al dit mossèn Pere Morera la dita scrivania, axí mateix a vida de aquell; e aprés mort del dit senyor rey en Pere, lo molt alt senyor rey don

Johan per semblant confermà la dita scrivania al dit mossèn Pere Morera; e més avant ha hun hereu elegidor per lo dit mossèn Pere Morera, les quals coses, segons són vocades per les concessions, appar que los sobredits senyors, hoc encara per la confermació del rey en Martí, appar que foren fetes per molts insignes e agradables serveys per lo dit mossèn Pere Morera fets als dessús dits (reys) e infant. Enaprés, en l'any M CCC LXXXXV lo dit mossèn Pere Morera, de volentat e consentiment del dit senyor rey en Johan, vené la dita scrivania ||[196] a Anthoni Auret, notari, vehí de la dita vila d'Oriola, per preu de mil D sous, sots tal condició que lo dit n'Anthoni tingués la dita scrivania de sa vida e aprés obte del dit mossèn Pere Morera tengués la dita scrivania Johan Auret, fill del dit n'Anthoni Auret, al qual hereu (en la dita scrivania) instituhí lo dit mossèn Pere Morera sots tal condició que si lo dit Johan Auret moria ans que lo dit mossèn Pere Morera que·l dit n'Anthoni Auret pogués elegir hun hereu en la dita scrivania, les quals totes coses foren loades[512] e aprovades hoc encara de nou confermades per los senyors reys en Johan (e) en Martí al dit n'Anthoni Auret e al hereu per aquell eligidor; e com ans que lo dit mossèn Pere Morera morís lo dit Johan Auret finàs, per la mort del qual lo dit n'Anthoni Auret pogués elegir hun hereu a la dita scrivania aprés obte seu e ans que lo dit n'Anthoni Auret, qui per les dessús dites rahons tenia e possehia la dita scrivania, elegís hereu en aquella, en Pere Gil, batle general dellà Sexona, sens coneguda de dret, ha despossehit e despullat al dit n'Anthoni Auret de la possessió[513] e *teneo* de la dita scrivania, la qual (cosa) de justícia fer no·s podia ne devia e com no sia cosa justa ne a rahó consonant que degú sia enganat en fe de son príncep e senyor ne altra qualsevol persona axí com ho seria de fet lo dit exponent, parlant ab aquella pus humil e subjecta reverència que·s pertany de la vostra gran altea. Per tal lo dit Anthoni Auret supplica que sia mercè de vós, senyor, rellevar-lo del dit greuge e manar-li tornar la possessió e *teneo* de la dita scrivania e mantenir-lo en aquella per la forma e manera que los molt alts senyors reys sobredits han volgut e manat e lo dit en Pere Morera ha venut e paccionat segons que per les dites concessions e cartes largament les dites coses apparen, de les quals davant vós, molt alt senyor, lo dit supplicant fa prompta fe e en açò, senyor, farets dret e justícia e lo dit supplicant tendrà-us-ho en gràcia e mercè.

Altissimus et cetera.

(Proveeix lo senyor rey que si era en possessió de la dita scrivania e d'aquella és estat spoliat, que sia restituït en la possessió en que era en lo temps de la que·s diu spoliació, salvu dret al dit senyor en la proprietat). ||[196v]

Fuit etiam oblata alia scedula per dictum Ginisium Silvestre, ut procurator Petri Bisbe, continens hunc tenorem:

¶ [512] A *locades*. ¶ [513] A *presó*.

Molt alt senyor,

Com per vostra gran senyoria hajats manat al batle general dellà Sexona que pague a Pere Bisbe, alcayt qui fon del castell de Guardamar, certa quantitat en la vostra real provisió contenguda e lo dit batle li haja dit que·ls pague[n] los batles qui eren en temps e sahó que lo dit Pere Bisbe tenia lo dit castell, com a present ell no tinga peccúnies de la dita batlia general com no baste a pagar [a] present los càrrechs ordinaris de la dita batlia; e com, molt alt senyor, en lo temps que lo dit Pere Bisbe tenia lo dit castell poch ans o aprés morissen tres batles, ço és mossèn Johan de Roncesvalles e en Berthomeu Togores e micer Pere Gil, vullats per la mort dels sobredits e per ço que en vida dels dits dos batles no havien rey e senyor conegut e no havien servat orde en pagar lo dit Pere Bisbe, axí com és acostumat pagar lo dit salari e del dit castell, e no sia cosa digna que lo dit Pere Bisbe haja tengut aservat per a vós, senyor, lo dit castell a ses pròpries messions e despeses e a tan gran perill en sguart del temps e de la frontera on és situat e poch li valrrien les provisions que de vós, senyor, ab grans despeses ha obtengut per les quals lo manats pagar de ço que degut li és si no venia a fi e acabament. Per tal, molt alt senyor, Ginís Silvestre, axí com a procurador del dit Pere Bisbe, supplica vostra gran senyoria que d'aquest tan gran greuge e dampnatge lo relevets e per vostra reyal provisió manets, sots certes e grans penes, al dit batle general dellà Sexona, que de les rendes e drets a vós, senyor, pertanyents en lo loch e terme del dit loch de Guardamar o dins la dita batlia general, pach íntegrament al dit Pere Bisbe, ans que altres officials, com, molt alt senyor, los salaris dels castells sien ans que ||[197] altres salaris alcuns. E en açò, senyor, farets dret e justícia e lo dit supplicant vos ho tendrà en gràcia e mercè. E més avant, senyor, sia de vostra mercè manar al vostre racional que admeta en compte al dit batle tot ço e quant pagarà al dit Pere Bisbe de ço qui degut li és de salari e retinença del dit castell.

Altissimus et cetera.

Fuit etiam oblata iamdicto domino regi per predictum Anthonium Auret, vicinum ville Oriole, quedam alia scedula tenoris sequentis:

Molt alt senyor,

A la vostra gran senyoria supplica Anthoni Auret, vehí de la vostra vila d'Oriola, dient que com ell haja servit per gran temps e serveix per cascun dia la assessoria de la governació del regne de València dellà Sexona, la qual, segons ordenança reyal, ha M doents [sous] de salari; e depuys que lo senyor rey en Martí passà d'esta present vida en l'altra lo dit supplicant no és pagat axí com solia, ans li són deguts del dit temps pus de sis mília sous, e per moltes veus que haja request lo batle general dellà Sexona que la dita quantitat li pagàs o fes pagar, emperó, tro ací, no [ho] ha pogut obtenir, en gran dan e manifest prejuhí del dit supplicant que no és satisfeyt de son salari, lo qual guanyà e ha guanyat ab molts affanys e treballs que ha en la dita assessoria més que en altre e açò per los affers, negocis, debats e

qüestions que són en la dita governació de tots dies ultra los fets de la terra ab los del realme de Castella e ab los del realme de Granada e no sia cosa justa que lo dit supplicant servescha debades. Per tal supplicha vostra gran senyoria que ab compulsions de grans penes sia per vós, senyor, manat al dit batle general dellà Sexona que pague al dit supplicant ço que degut li és ||[197v] e en açò farets dret e justícia e lo dit supplicant tendrà-us-ho en gràcia e mercè. E més avant, senyor, sia de vostra mercè manar al maestre racional que admeta en compte al dit batle tot ço e quant pagarà al dit supplicant per lo salari qui degut li és de la dita assessoria.

Altissimus et cetera.

(Lo senyor rey respon que no és greuge de cort, mas per sa benignitat mana que de la subvenció a ell faedora per la dita cort sien donats al dit n'Anthoni Auret cinquanta florins).

Deinde, Ginisius Silvestre, sindicus predicte ville Oriole, obtulit dicto domino duas scedulas, tenorem qui sequitur in se continetes:

Molt excel·lent senyor,

Com al síndich e missatger de la vostra vila de Oriola sia donat a entendre que los braços eclesiàstich e militar e lo braç real hajen posat hun capítol sots color de greuge a la vostra gran senyoria, dient en aquell que vós, senyor, no haurieu pogut [donar] l'alcaydia del castell de la vila d'Oriola a mossèn Antich Almugàver, governador de la dita vila e partida del regne de València dellà Sexona, la qual cosa de justícia, parlant ab reverència de vós, senyor, no proceheix. Per tal lo dit síndich supplica que sia mercè de vós, senyor, que quant lo dit greuge se deja provehir que y sia appella[t] lo dit síndich [e] sopplica que sia mercè de vós, senyor, [donar] aytals provisions reyals, per les quals, senyor, de justícia, si vostra mercè és, devets jutgar e declarar la dita alcaydia no poder esser donada sinó a aquell qui sia donada la governació, com depuix que la terra és de cristians sia axí usitat que aquell qui és usitat governador és stat alcayt del dit castell, com en altra manera poria ésser en gran scàndel e perill de la dita vila. E més avant, senyor, supplica lo dit síndich que si alcuns capítols seran offerts ||[198] davant la vostra seyoria que sien e vinguen contra privilegis, furs e bones costums de la dita vila per qualsevol dels dits braços o per algú o alguns singulars de aquells, que sia vostra mercè que, ans de provehir en aquell o aquells, sia appel·lat lo dit síndich, en altra manera si lo contrari era fet, ço que no creu, diu, ab aquella humil e subjecta reverència, que no y consent ans expressament, ab la dita reverència parlant, diu lo dit síndich que y dissent e y contradiu protestant que res que sia jutjat e determenat contra furs, privilegis e libertats, coses e bones costumes de la dita vila que no puxa noure en res a aquella en lurs libertats, supplicant a vós, senyor, que la present supplicació manets registrar en lo procés de les corts.

Altissimus et cetera.

Molt alt senyor,

Com la vila d'Oriola sia francha de tota contribució e de contribuhir ab les ciutats e viles reyals del regne de València en degunes coses o despeses e de totes altres coses, segons per privilegi reyal appar, e la dita vila haja entés que lo braç reyal o gran part d'aquell sia en concòrdia o vulla concordar ab los braços o staments ecclesiàstich e militar de pendre de les peccúnies del General XXV o XXXM florins, de una part. e d'altra part IXM o XM lliures, e açò per a satisfer alcuns dans reebuts e per pagar certes messions e altres coses a les quals la dita vila d'Oriola no és tenguda en deguna manera pagar e satisfer cosa alcuna, ne creu Genís Silvestre, síndich de la dita vila, que de justícia aytampoch se són tengudes les ciutats e viles d'aquest regne, però on hi fossen diu lo dit síndich que la dita vila no és tenguda en neguna manera pagar ne contribuhir ab les dites ciutats e viles en les dites coses ne en altres, segons en lo dit privilegi és contengut largament, del qual ||[198v] davant vós, senyor, fa prompta fe. E com los dits braços açò no puxen fer e hajen supplicat e vullen supplicar que vós, senyor, los donets poder per acte de cort o en altra manera de fer les dites coses, per tal, Ginís Silvestre, síndich de la vila d'Oriola, supplica a vós, senyor, que tal poder no vullats donar e on ho fessets, ço que de justícia, parlant ab humil reverència de vós, senyor, fer no·s pot ne deu, almenys que compendre pogués la dita vila e los singulars d'aquella, diu que no y consent, ans expressament hi dissent e contradiu, protestant que en res no puxa noure ne compendre a la dita vila ne als singulars de aquella, ans tot lur dret los sia e romanga salvu[514] en totes coses e per totes; supplicant a vós, senyor, que lo present dissentiment sia continuat en lo libre de la cort que a present celebrats e que li manets donar translat de aquell, ab salvetat per vós, senyor, feta de les dites coses a la dita vila e·n açò, senyor, farets dret e justícia e lo dit supplicant tendra-us-ho en gràcia e mercè.

Altissimus et cetera.

Etiam per eundem Ginisium Silvestre ut sindicum ville predicte Alicantis fuerunt oblate et dicto domino regi tradite due scedule tenoris sequentis:

Ítem, senyor, com la vila d'Alacant sia franca de tota contribució e de contribuhir ab les ciutats e viles reyals del regne de València en degunes coses e despeses e de totes altres coses, segons per privilegi reyal appar, e la dita vila haja entés que lo braç reyal sia en concòr[d]ia o·s vulla concordar ab los braços o staments ecclesiàstich e militar de pendre de les peccúnies del General XXV o XXXM florins, de una part, e d'altra part VIIII o XM lliures, e açò per satisfer alcuns dans reebuts e per pagar certes messions e altres coses, a les quals la dita vila d'Alacant no és tenguda en neguna manera satisfer ne pagar cosa alcuna, ne creu Genís Silvestre, síndich substituhit de la dita vila, que de ||[199] justícia aytampoch se són tengudes

¶ [514] A *sàvul*.

les ciutats e viles d'aquest regne, però on ho fossen diu lo dit síndich que la dita vila en neguna manera no és tenguda contribuhir ne pagar cosa alcuna ab les altres ciutats e viles del dit regne en les dites coses ne en altres, segons en lo dit privilegi és contengut largament, del qual davant vós, senyor, fa prompta fe; e com los dits braços açò no hajen pogut fer e hajen supplicat o vullen supplicar que vós, senyor, los donets per acte de cort o en altra manera de fer les dites coses, per tal lo dit síndich supplica a vós, senyor, que tal poder no[515] vullats donar e hon ho féssets ço que de justícia, parlant ab humil reverència de vós, senyor, fer no·s pot ne deu, almenys que comprendre pogués la dita vila e singulars de aquella, diu que no y consent ans expressament hi dissent e y contradiu, protestant que en res no puga noure ne comprendre a la dita vila ne singulars d'aquella, mas tot son dret los sia e romanga salvu[516] en totes coses e per totes; supplicant a vós, senyor, que lo dissentiment sia continuat en lo libre de la cort que a present celebrats e li manets donar translat d'aquell ab salvetat per vós, senyor, feta de les dites coses a la dita vila, e en açò, senyor, farets dret e justícia e lo dit supplicant tendrà-us-ho en gràcia e mercè.

Altissimus et cetera.

Molt alt senyor,

Per lo gran dampnatge e irreparable prejuhí que la vostra vila d'Alacant rebia per lo dret de leuda que antigament se collia en la dita vila, lo molt alt senyor rey en Jacme, de bona memòria, instituhí e ordenà e per son reyal privilegi volch e manà que en la dita vila tal dret de leuda no·s levàs, collís e exhigís, segons les dites coses per lo dit privilegi apparen, del qual, devant vós, senyor, lo síndich d'Alacant fa prompta fe; e ara lo vostre batle general dellà Sexona no havent sguart a les coses sobredites ha attemptat cullir ||[199v] e cull la dita leuda en la dita vila d'Alacant en gran dampnatje e manifest prejuhí dels vehins e habitadors de la dita vila. Per tal lo dit síndich supplica a vós, senyor, que per vostra mercè, servant lo dit privilegi a la dita vila, manets al vostre batle general que no culla ne collir faça la dita leuda appel·lada de Tortosa en la dita vila d'Alacant ne en son terme, e en açò, senyor, farets dret e justícia e lo dit supplicant tendrà-us-ho en gràcia e mercè.

Altissimus et cetera.

Postmodum vero per dictum Franciscum Feliu, sindicum ville Castilionis, fuit tradita dicto domino regi quedam cedula tenoris sequentis:

Molt alt e molt excel·lent senyor,

Com segons furs e provisions reyals lo lochtinent de governador dellà lo riu de Uxó hage a servir son offici personalment e no pot subrrogar sinó en cas de absència o malaltia, e en los dits casos deu subrogar en la locatenència e no

¶ [515] A *vós*. ¶ [516] A *sàvul*.

pus; e en Francesch d'Esplugues hagués fets molts e diverses subrogats en la dita locaten[èn]cia, ço és en Sent Mateu e Benicarló e en Borriana e en altres parts, per ço sopplica lo dit síndich de la vostra vila de Castelló que sia vostra mercè provehir e declarar lo dit lochtinent no deure subrrogar sinó hun subrrogat, lo qual sia vehí de la vila de Castelló, e no més ne seran subrrogats, [e] que los actes per aquells faedors sien nul·les ni nengú no sia tengut de obehir los tals subrogats [ni] encorreguen pena alcuna.

Bernardus autem Muntanyès, sindicus ville Burriane predicte, obtulit domino regi precontento quandam cedulam tenorem qui sequitur continentem: ||200

Molt excel·lent príncep e poderós senyor,

Com lo senyor rey en Johan fes concessió e donació a mossèn Jacme Castellà, a vida sua e de hun hereu seu, de totes les rendes e drets reals de la vila de Burriana en l'any mil CCC LXXXIII, e jatsia los vehins e habitants en la dita vila volguessen e amassen més respondre de les dites rendes e drets reals al dit senyor rey en Johan e als altres reys aprés regnants, no contrastant que la dita vila de Burriana moltes e diverses vegades hic haje fet appòsit e son deure. Per què, senyor, supplica la dita vila de Burriana que sobre les dites coses per vostra senyoria sia provehit en les presents corts en tal forma e manera que les dites rendes e drets reals sien reebudes e reebuts per vostra senyoria o per officials vostres e la dita vila romanga e sia sens blasme alcú.

Fuerunt etiam per dictum Franciscum Feliu, nomine et pro parte ville Villeregalis, dicto domino regi oblate quatuor capitula sive supplicaciones in quodam folio papireo scripta, quorum tenores per hec secuntur verba:

Molt alt príncep e poderós senyor,

A la vostra real magestat humilment supplica [e] expon en Johan de Calaceyt, notari, síndich de la vostra vila de Vila-real, que com en temps de les osts en regne de València, per manaments de predecessors vostres e de officials de aquells, són stades convocades per manament de justícia o altres qualsevol rahons, e sia div[er]ses veus seguit que alcuns dels dits officials reals, més usats de voler que de rahó, fahien exir la ost de la dita vila ans que les altres osts que ||200v devien passar per la dita vila fossen passades per aquella, ço que era e és cosa molt scandalosa e de gran perill, car passant e posant e alleujant les altres hosts en les quals comunament van hòmens jovens e aquí acostumen fer e cometre molts dampnatges, sobre[rie]s e malificis per la dita vila, la qual trobaven buyda dels hòmens vehins de aquella, era preparada matèria scandalosa, perillosa e dampnosa a la dita vila e axí per experiència s·és trobat diverses veus. Supplica per tal lo dit síndich la vostra gran senyoria, qui és font de tota honestat, que haüt sguart als scàndels, perills, dampnatges e desonestats que per la dita rahó se porien seguir en lo dit cas, màxime com la dita vila sia situada en lo camí real e a cascuna part quasi cap de jornada e pus àbil

a alleujar e fer cap de jornada que altra vila que sia en lo camí Reyal de Murvedre e Sent Matheu, que sia sa mercè atorgar e fer gràcia en via de privilegi a la dita vila que d'aquí avant, venint alcuns dels dits casos de convocació de osts, la ost de la dita vila no sia tenguda exir e partir-se de aquella tro a tant totes les osts de les altres viles, lochs e universitats qui han a passar per la dita [vila] de Vila-real exseguint lo manament de hostejar qui·ls és o serà fet sien passades per la dita vila, [e la dita vila] o acceptarà en gran gràcia e mercè e contínuament pregarà per vostra vida e prosperitat, les quals la Santa Trinitat haja en sa protecció e guarda.

Ítem, senyor, com en los temps passats dels reys predecessors vostres en les subvencions, dons e servirs fets per les ciutats, viles reals del regne de València als dits reys la dita vila de Vila-real haja pagat tant quant la vila de Burriana, egualment tant la una com l'altra, e de poch temps a·nçà lo batle general de regne de València en la subvenció, do e servir qui és stat feyt a vós, senyor, per les ciutats e viles del dit regne per lo vostre novell e ben-||[201]aventurat adveniment e regiment, e així mateix per la subvenció que les ciutats e viles reals del dit regne han fet en lo fet de Cerdenya per rahon de la avinença que·l senyor rey en Ferrando, de gloriosa memòria, pare vostre, féu al vezcompte de Narbona, e en la demanda de la guerra de Balaguer, haja feta pagar la dita universitat de Vila-real molta més quantitat que no pagava Burriana, pujant més de mil sous cascuna paga més que no ha pagat Burriana. E [com] en temps passats són stats [a] eguals parts e no més la una vila que l'altra, [suplica] que sia vostra mercè provehir per acte de cort que d'ací avant la dita vila de Vila-real no pague ni contribuesca més en les dites subvencions, dons e usos e qualsevol altres que la dita vila de Burriana. E que si·l contrari fahia que la dita vila no sia tenguda de obehir e servar los manaments e compulses en lo dit plus e demesia sinó en tant com Burriana pagarà d'ací avant. E egualment com les dites viles sien eguals e en una taxa, de tant de temps ençà que memòria de hòmens no és en contrari, e que la dita demesia pagada en los specificats subsidis sia reebuda en conte a la dita vila de Vila-real en açò que li pervendrà pagar en lo donatiu que·s farà a vostra senyoria en lo finament de les presents corts.

Ítem, senyor, com en la vostra vila de Vila-real per les poques capellanies que en aquella són, com no y haja sinó cinch preveres, dels quals contínuament no y fan residència personal sinó hu, com no y puxen viure per lo gran ruhiment e diminuhiment dels beneficis de aquell[e]s, així per guerres com *alia*, e la augmentació del offici divinal e solempnització de aquell no pot ésser solempnialment fet e encantat segons en altres viles; e alcuns, ||[201v] senyor, vullen constituhir e dotar en la sgléya de la dita vila alcuns benificis o capellanies si per vós, senyor, és atorgada la gràcia infrasegüent. Supplica per ço la dita vila que [a] la vostra senyoria que plàcia atorgar e donar licència a totes e qualsevol persones, així ecclesiàstiques com seglars, qui en la dita església parroquial de Sent Jaume de la dita vila constituhiran, dotaran o lexaran capellanies, una o més, [e] que·ls dotadors, constituhidors e

lexadors puxen lexar als prevere o preveres a aquells celebrants alberchs, cases, orts, terres, possessions e vinyes, los quals dits preveres e succehidors d'aquells en les dites capellanies e aquelles cantants e celebrants puxen tenir e possehir aquells dits alberchs, cases, orts, possessions e vinyes franchament e liura sens que sien tenguts de dar a vós, senyor, ne a officials alcuns vostres ne alcuns reys succehidors a vós, senyor, ne a officials d'aquells alcuna cosa, romanint emperò los dits alberchs, cases, orts, terres, possessions e vinyes sots jurisdicció reyal e ab sos càrrech[s] de peytes e altres, axí reals com vehinals. E de açò, senyor, se enseguirà gran bé a les ànimes dels constituhents, del qual, senyor, serets vós causa o participant en aquella e a la dita universitat gran profit e honor, e lo dit braç, senyor, ho tendrà a singular gràcia e mercè de la vostra senyoria.

Ítem, senyor, com molts e div[er]ses vehins e habitadors de la dita vila del temps de la població d'aquella a·nçà tinguen terres [e] possessions en terme de Borriana, e del dit temps a·nçà los dits vehins de Vila-real traguen e hajen acostumat e acostumen traure del dit terme los forments, blats e splets que han collit en les dites terres liurament e pacífica, e de alcun temps a·nçà la dita universitat de Burriana per vexar e inquietar los ||[202] terratinents attempten e han atemptat inhibir e contradir als dits terratinents la treta dels dits blats e splets ab imposició de penes e puniments dels dits blats e splets, ço que evidentment és cosa molt injusta e molt scandelosa e preparada a grans discensions, perills e scàndels, com los dits terratinents qui tot l'any han treballat en procurar los dits blats a fi que aquells puxen portar a llurs cases e abitacions o là hon los plaurà e de aquells fer lurs pròpries voluntats, com a cascun de fur e scrita rahó sia lícit e permés e de e per aquells hagen gran rahó de fer deffensió manual en e sobre les dites coses. Demana per ço la dita universitat que·l dit fet, per via de pracmàtica o de acte de cort, sia provehit que·ls dits terratinents liurament e franca puxen traure los blats, forments, civades e altres splets, los quals hauran e colliran en les dites terres e possessions de aquells que per alcunes inhibicions fetes e faedores per lo consell e universitat de Burriana no puxen ésser impetrats e embargats de traure aquells. E si de fet era fet lo contrari que sens pena alcuna o puxen defendre axí com a cascú és lícit deffendre la possessió e dret seu.

1417, octubre 7. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Dicta die iovis septima octobris, post prandium, accedens ad curiam predictam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit predictam sub verbis sequentibus:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà divendres, ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et tunch curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie predicte, quam pro repetita denuo haberi voluit. ||[202v]

1417, octubre 8. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Inqua[m], die veneris superius assignata, computata octava octobris anno predicto a Nativitate Domini millesimo CCCC° XVII°, ante videlicet prandium, accedens ad curiam antedictam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, curiam continuavit predictam ad eandem diem, post prandium, in eodem loco.

Et dicta curia dixit predictis non consentire, immo protestata fuit ut supra.

3.14
Elecció de tractadors del braç militar

1417, octubre 8. Monestir de Predicadors.
Reunió de les Corts generals, presidides pel rei, i exposició del conflicte entre els dos partits o opinions del braç militar en l'elecció dels tractadors.

Postmodum autem die veneris antedicta, post prandium, in dicta domo capituli monasterii prelibati, dicto domino rege personaliter existente sedenteque ut moris est in regio solio[517] ad dictam curiam convenerunt persone inferius designatis:

Pro brachio ecclesiastico

Reverendus dominus Hugo, episcopus Valencie; reverendus dominus frater Romeus de Corbaria, magister domus Sancte Marie Muntesie; Egidius Sanxiç Munionis, procurator iamdicto episcopo Dertusensi; Raymundus de Cintillis predictus, sindicus capituli ecclesie Valencie; frater Anthonius Tolosana, clavarius Muntesie, procuratorio nomine comendatoris Montisalbani; frater Raymundus de Montecatheno, comendator loci de Torrent ordinis Spitalis; Iacobus Rocha, presbiter, canonicus Sulcitanensis, procurator Martini Petri del Castellar, comendatoris loci de Bexix, ordinis Calatrave. ||[203]

¶ [517] A *solito*.

Pro brachio militari

Inclitus infans predictus; egregius dominus Alfonsus, dux Gandie; egregius dominus Fredericus, comes de Luna; Petrus Latronis, vicecomes de Vilanova; Ludovicus Carbonell, per se et procuratorio nomine regine Yolandis; Nicholaus Jofre, procurator nobilis domine Iohanne de Prades; Petrus d'Urrea; Bernardus de Cintillis; Olfus de Pròxida, per se et procuratorio nomine Petri Dezpuig et Petri de Ripoll; Petrus Maça de Liçana; Petrus de Montecatheno; Franciscus de Vilanova, per se et procuratorio nomine Petri de Montagut et Francisci de Vilanova, nepotis sui; Iacobus de Scintillis; Berengarius de Vilaragut; Vitalis de Vilanova; Iohannes Castellà, per se et procuratorio nomine Iacobi Andree et Iohannis Castellà; Aymericus de Cintillis, per se et procuratorio nomine Petri Sanxii, Petri Martini et Iacobi Serra; Iohannes de Pròxida; Ludovicus de Vilanova; Ludovicus d'Abella, per se et nomine procuratorio nobilis domine Raymundete Costa; Franciscus de Perilionibus; Manuel Didaci, milites.

Galcerandus de Monteacuto; Raymundus Costa, alias Castellà; Manuel de Vilanova; Manuel de Monteacuto; Raymundus de Vilanova, filius vicecomitis; Petrus Boÿl de Latrone; Franciscus de Vilanova; Anthonius de Vilaragut, nobiles.

Bernardus Català; Iaspertus de Valleriola; Iohannes de Vallterra; Ludovicus de Castellví; Iohannes Munyoç; Galcerandus de Borja; Iohannes de Ripoll; ‖[203v] Petrus Siscar, per se et procuratorio nomine Iohannis Ferdinandi d'Eredia; Iohannes de Vilarasa; Petrus Mascó; Petrus Pardo, per se et procuratorio nomine Othoni de Monteca(te)no et Eximini Petri d'Arenós; Franciscus d'Esplugues; Iohannes de Sentfeliu; Iohannes Martini d'Ezlava; Iohannes d'Artés; Iohannes Pardo, per se et procuratorio nomine Michaelis de Piera et Berengarii de Monrós, dominus[518] de Montornès; Iaufridus de Vilarig, per se et procuratorio nomine Bernardi de Callar; Alfonsus Suárez; Gracianus d'Artés; Guillermus Crespí; Franciscus Marrades; Arnaldus Saranyó; Iacobus Romeu, per se et procuratorio nomine (Iohannis Lançol), Roderici Lançol et Iacobi Romeu, maioris dierum; Iohannes Tolsà, per se et procuratorio nomine Iacobi et Raymundi Tolsà; Corverandus Alet; Iohannes Roderici de Moros; Petrus de Codinachs, per se et ut procurator fratrum suorum; Berengarius de Monpalau, per se et procuratorio nomine Iohannis et Galcerandi de Monpalau; Iohannes de Cervató; Iohannes de Castellví, per se et procuratorio nomine Francisci de Vilanova; Berengarius Dalmau; Bernardus Iohannis; Ludovicus Çabata; Ludovicus Vidal; Nicholaus Jofre; Matheus Pujada; Ludovicus d'Aragó; Petrus Pardo, minor; (Iohannes Pardo, minor); Ludovicus Pardo; Iohannes d'Esplugues; Ludovicus Suárez; Iohannes Gostant; Ludovicus de Vilarasa; Iacobus Scrivà, maior; Geraldus Bou; Sthefanus Cubells; Iacobus Scrivà, minor; Salvator Olives; Vitalis de Blanes; Iohannes Stanya; Manuel de Ripoll; Franciscus Corts;

¶ [518] A *Franciscus*.

Iohannes Fabra; Berengarius de Monpalau; Iohannes de Valleriola; Iohannes Pardo, (per se) et procuratorio nomine nobilis domine Carrocie de Vilaragut; Manuel de Monteacuto, per se et procuratorio nomine Ludovici Valleriola; Alfonsus Roderici de Corella, per se et procuratorio nomine Francisci de Bellvís, (Petri del Castellar, maioris, Iohannis de Bellvís), Galcerandi de Lòriç, Ludovici de Lòriç, Petri del Castellar, minoris, Iohannis de Lòriç et Ludovici de Lòriç, minoris; Franciscus Vives de Canemaç, per se et procuratorio nomine Vitalis de Blanes, minoris, Thome Vives, Enyegui d'Esparça, (Martino d'Esparça), Thome Rubau, ||[204] Mathei López, Bonafonati López, Francisci Rubiols, Manuelis de Rubiols, Petri López,[519] Iacobi Munyoç et Francisci Munyoç; Iohannes de Roda; Didacus Martínez de Vera, per se et procuratorio nomine Iohannis Martínez de Vera, patris sui; Iohannes de Santo Adriano; Iohannes Masquefa, per se et procuratorio nomine nobilium Raymundi[520] de Rocafull, Guillermi de Rocafull, Petri de Rocafull et honorabilium Iacobi Masquefa, Francisci Masquefa, Garcie Ferdinandi de Maçquefa, Iacobi Torres et Remigii Álvareç d'Eçpejo; Iohannes Petri de Vayello, (per se et procuratorio nomine Martini Péreç de Vayello), Berengarii Togores, Iacobi de Rius, Petri de Rius et Iacobi de Liminyana; Ausiàs March; Ludovicus Aguiló; Iohannes Marromà, notarius, procurator Alvari Dávila; Anthonius Cubells; Iohannes de Roda; Anthonius de Castellví, per se et procuratorio nomine Petri de Castellví, patris sui; Iohannes d'Oriç; Iohannes de Riusech; Franciscus de Riusech; Dionisius d'Olit, per se et procurator Xarlot de Beamunt; Manuel Çabata; Antonius de Patos, per se et procuratorio nomine Iohannis de Patos, fratris sui; Iohannes de Toló, per se et procuratorio nomine Iohannis de Toló, Eximini Petri de Toló et Ludovici de Toló, filiorum suorum; Gondisalvus de Roda; Iaufridus de Borja;[521] Bernardus de Bonastre, per se et procuratorio nomine Luce de Bonastre; Petrus Çabata; Manuel Çabata; Iacobus de Romaní; Guillermus de Vich; Guillermus de Vilarig, per se et procuratorio nomine Bernardi de Vilarig et Bernardi Scorna; Martinus Çabata; Iohannes Rocha; Iohannes Scrivà; Bernardus Dezcatllar; Petrus Çabata, sindicus; Iohannes de Natera, per se et procuratorio nomine Petri de Natera.

Pro brachio civitatum et villarum regalium

Daniel Mascarós, Petrus Bou, Bernardus Iohannis, Iohannes Suau, Guillermus Çaera, Iohannes Ferdinandi, [et] Bernardus Abrí, sindicus Valencie; ||[204v] Petrus Bitches, sindicus Xative; Iohannes Palma [et] Bartholomeus Rovira, sindici ville Morelle; Bernardus[522] Costejà, sindicus Algezire; Genisius Silvestre, sindicus villarum Burriane, Oriole et Alicantis; Franciscus Feliu, sindicus villarum Castilionis et Villeregalis; Iacobus Gaçol, sindicus Lirie; Iacobus Olzina, sindicus villarum de Ontinyén et de Bocayrén; Iohannes Centonge, sindicus ville de Biar.

¶ [519] A *Pópez*. ¶ [520] A *Roderici*. ¶ [521] A *Berga*. ¶ [522] A *Bartholomeus*.

Et congregatis omnibus supradictis, nobilis Petrus Maça, per se et nomine aliorum singularium brachii militaris, qui sunt alterius ex duabus oppinionibus preassertis, obtulit atque tradidit quandam supplicacionis scedulam, quam fecit et supplicavit publicari et legi in curia antedicta, cuiusquidem scedule sive supplicacionis, tenor sequitur in hunc modum:

Senyor molt excel·lent,

Aquesta part del braç militar hir vos donà cinch tractadors com de dos[523] sia tot lo braç concorde, ço és del senyor infant e del senyor duch de Gandia, per què suppliqua que de la altra part prengats altres cinch tractadors a fi que entre tots sien XII, jatsia aquesta part haja entés que l'altra part del dit braç vos ne vol dar XII, la qual cosa fer no pot, com aquesta part vos haja ja donats los dits cinch tractadors per sa part e l'altra part no (en pot) pus donar de altres cinch. Per tal supplica que dels dits dotze tractadors per l'altra part a vós donadors reebats altres cinch, així com aquesta part vos ne ha donats altres V segons és dit, e aquells per vós són stats presos e reebuts, vós celebrant corts e faent actes de corts, reebent los altres tractadors dels altres staments; e si és cars que l'altra part vos ne done XII aquesta part no y consent ans hic dissent en tant com pot e deu e supplique que dels dits XII solament ne prengats cinch.

Et statim, oblata cedula antedicta, dictus dominus Alfonsus, dux Gandie, ‖[205] dixit et sposuit verba sequencia vel similia in effectu:

Senyor molt excel·lent,

Lo braç militar ha elets los tractadors per vostra senyoria demanats, los quals són nomenats o scrits en la present cèdula, la qual, en nom del dit braç, offer e dona a la vostra senyoria.

Tenor autem cedule per dictum dominum ducem oblate ut predicitur verbis sequentibus explicatur:

Molt alt e molt excel·lent senyor,

A la vostra senyoria offir lo braç militar de regne de València los tractadors per ell elets e nomenats ab poder de tractar e menar[524] (los) afers de la cort ab vós, senyor, e ab los de vostre consell o (entre si o)[525] ab los dels altres staments, emperò no·ls dona ne entén donar poder alcú de cloure ne de finar aquells ab vós, senyor, ne ab altri ne de prometre quantitat o quantitats alcunes per subvenció o en altra manera a vostra senyoria sens licència, voler e consentiment del dit braç militar ne hagen poder alcú de tractar de sos afers ab vós, senyor, per rahó de la dita cort e són los tractadors los següents:

¶ [523] A *vos*. ¶ [524] B *menejar* / C *menegar*.
¶ [525] *entre si o*] *omm*. C.

Nobles	Cavallers
primo, lo senyor infant	mossèn Loís de Castellví
lo senyor duch	mossèn Jofre de Vilarig
lo vezcompte de Vilanova	mossèn Luís Carbonell
don Pedro d'Urrea	mossèn Johan de Vilarasa
mossèn Olfo de Pròxida	mossèn Johan de Sentfeliu
mossèn Loís d'Abella	en Galceran de Lòriç

Et statim nobiles Vitalis de Vilanova, Petrus Maça de Liçana ||[205v] et alii qui se dixerunt esse ex altera ex oppinionibus preasertis dixerunt sicuti antea in oblacione dicte et proxime inserte scedule dixerant verbo quod negabant esse partem alteram brachium militare, scilicet quod hii qui se dixerant eligisse tractatores predictos non erant nec esse poterant brachium antedictum, ymmo erant pars vel oppinio partis brachii antedicti et per consequens dixerunt se non consentire, ymmo expresse dissentire oblacionis scedule et nominacionis predicte, affirmantes eos non potuisse nec debuisse eligere nisi quinque tantummodo tractatores pro parte seu oppinione eorum ad eligendum restantes.

Et secutis iamdictis, dictus inclitus infans Iohannes, per se et egregio domino Frederico, comite Luna, ibi presente, dixit quod ipsi attenta contradiccione sive discordia predictorum de brachio militari non adherentes oppinioni eorum erant parati stare servicio regio et ordinacioni domini regis predicti in his que circa premissa fieri expediret.

Et dictus dominus rex, super altercacione et contencione predictorum de brachio militari, dixit quod habito consilio et deliberacione cum aliis de brachiis ecclesiastico et civitatum et villarum regalium dicti regni super altercacionem iamdicta exhigente iusticia provideret, mandans universis et singulis personis brachii militaris predicti ibidem presentibus quatenus a dicta domo capituli existentes ilico darent locum ut ipse (dominus) rex posset cum aliis de dictis brachiis ecclesiastico et regali ut premittitur delliberare super iamdictis.

Et postquam singuli de brachio militari predicto exierunt quasi in eodem instanti a domo capituli antedicta, ||[206] remanentibus in eadem dicto domino rege et personis brachiorum ecclesiastici et civitatum et villarum regalium que sunt desuper declarate, dictus dominus rex seu in eius persona venerabilis Berengarius de Bardaxino, dicti domini regis consiliarii, exposuit atque dixit personis dictorum duorum brachiorum verba sequencia:

Lo senyor rey, segons haveu vist, (ha) hoÿda la dita altercació o contenció que és en lo braç militar d'aquest regne sobre la nominació dels tractadors demanats per lo senyor rey. E segons appar, per certa part del dit braç militar, en lo dia de hir, foren donats en tractadors per la dita part, dient-se oppinió, cinch

persones, e en la jornada present per part del dit braç són stats donats e offerts al dit senyor XII tractadors, a la qual offerta e nominació de tractadors han contradit e dissentit alcuns del dit braç, en nom e per part d'ells matexes e dels altres que·[s] dien de lur oppinió. E com lo senyor rey entena a determenar la dita altercació, segons se pertanga de justícia, prega, amonesta e exorta vosaltres e cascun de vos que sobre açò li prestets e donets consell en manera que a observancia de justícia o a bé avenir e expedició dels affers, dirimida la dita altercació, per lo dit senyor puscha ésser provehit.

Et facta proposicione iamdicta pro parte dictorum brachiorum duorum habito aliquali colloquio invicem inter eos, dominus episcopus Valencie antedictus dixit (quod), cum facti huiusmodi qualitatis essent satis graves, dicta duo brachia supplicabant dicto domino regi quatenus dignaretur eisdem tempus vel dilacionem aliquam indulgere a Deo quod delliberati plenarie super iamdictis possent eidem domino regi fideliter assistere consilio salutari.

Et dictus dominus rex ad predicta necnon ad determinandum et audien-
||[206v]dam decisionem altercacionis iamdicte diem crastinam, post prandium, assignavit ad quam reversus in dicta domo capituli dictis personis de brachio militari et existente dicta curia congregata eadem curiam continuavit celebrandam in loco eodem.

1417, octubre 9. Monestir de Predicadors.

Reunió de les Corts generals, presidides pel rei, i protesta per part de l'opinió del braç militar, encapçalada per Vidal de Vilanova, Pere Maça de Liçana i Pere de Montcada, per l'elecció dels dotze tractadors pels de l'altra opinió del dit braç.

Deinde autem die sabbati superius assignata que computabatur IX[a] mensis octobris anno predicto a Nativitate Domini millesimo CCCC[o] XVII[o] in dicta domo capituli monasterii fratrum Predicatorum, post prandium, [dicto domino rege personaliter existente] sedenteque in regali solio, ut moris est, ad dictam curiam convenerunt persone que inferius designantur:

Pro brachio Ecclesie

Reverendus dominus Hugo, episcopus Valencie; reverendus dominus frater Romeus de Corbaria, magister domus Beate Marie de Muntesia; Egidius Sancii Munionis, canonicus et prepositus Valencie, procurator domini Othonis, episcopi Dertusensis; Raymundus de Scintillis, nomine supradicto capituli Valencie; frater Anthonius Tolosana, clavarius Muntesie, nomine antedicto; frater Raymundus de Montecatheno, comendator loci de Torrent ordinis Spitalis.

Inclitus infans Iohannes predictus; egregius dominus Alfonsus, dux Gandie; egregius dominus Fredericus, comes de Luna; Petrus Latronis, vicecomes de Vilanova; Ludovicus Carbonell, per se et procuratorio nomine domine regine Yolandis; Nicholaus Jofre, ut procurator nobilis domine Iohanne de Prades; Petrus d'Urrea; Bernardus de Cintillis; Olfus de Pròxida, per se et procuratorio nomine Petri Dezpuig ||[207] et Petri de Ripoll; Petrus Maça de Liçana; Petrus de Montecatheno; Franciscus de Vilanova, per se et procuratorio nomine Petri de Montagut et Francisci de Vilanova, nepotis[526] sui; Berengarius de Vilaragut; Vitalis de Vilanova; Iohannes Castellà, per se et procuratorio nomine Iacobi Andree et Iohannis Castellà; Eymericus de Cintillis, per se et procuratorio nomine Petri Sánxez, Petri Martí et Iacobi Serra; Iohannes de Pròxida; Ludovicus de Vilanova; Ludovicus d'Abella, per se et procurator nobilis (domine) Raymundete Costa; Franciscus de Perellionibus; Manuel Didaci, milites.

Galcerandus de Monteacuto; Raymundus Costa, àlias Castellà; Manuel de Vilanova; Manuel de Monteacuto; Raymundus de Vilanova, filius vicecomitis; Petrus Boÿl de Latrone; Franciscus de Vilanova; Anthonius de Vilaragut, (nobiles).

Bernardus Català; Iaspertus de Valleriola; Iohannes de Vallterra; Ludovicus de Castellví; Iohannes Munyoç; Galcerandus de Borja; Iohannes de Ripoll; Petrus Siscar, per se et procuratorio nomine Iohannis (Ferdinandi) d'Eredia; Iohannes de Vilarasa; Petrus Masconis; Petrus Pardo, per se et procuratorio nomine Oth de Montecateno[527] et Eximini Petri d'Arenós; Franciscus d'Esplugues; Iohannes de Sentfeliu; Iohannes Martini d'Eçllava; Iohannes d'Artés; Iohannes Pardo, per se et procuratorio nomine Michaelis de Apiaria, Berengarii de Monrós, (domini de) Montornès; Iaufridus de Vilarig, per se et (procuratorio nomine) Bernardi Catllar; Alfonsus Suárez; Gracianus d'Artés; Guillermus Crespí; Franciscus Marrades; Arnaldus Saranyó; Iacobus Romeu, per se et (procuratorio nomine) Iohannis Lançol, Roderici Lançol et Iacobi Romeu, maioris dierum; Iohannes Tolsà, per se et procuratorio nomine Iacobi et Raimundi[528] Tolsà; Corverandus d'Alet; Iohannes Roderici de Moros; Petrus de Codinachs, (per se) et procuratorio nomine fratrum suorum; Berengarius de Monpalau, per se et procuratorio nomine Iohannis et Galcerandi de Monpalau; ||[207v] Iohannes de Cervató; Iohannes de Castellví, per se et (procuratorio nomine) Francisci de Vilanova; Berengarius Dalmau; Bernardus Iohannis; Ludovicus Çabata; Ludovicus Vidal; Iacobus Jofre; Matheus Pujada; Ludovicus d'Aragó; Petrus Pardo, minor; Iohannes Pardo, minor; Ludovicus Pardo; Iohannes d'Esplugues; Ludovicus Suárez; Iohannes Gostanç; Ludovicus de Vilarasa; Iacobus Scrivà, maior; Geraldus Bou; Sthephanus Cubells; Iacobus

¶ [526] A *fratris*. ¶ [527] A *Monteacuto*. ¶ [528] B *Roderici*.

Scrivà, minor; Salvator Olives; Vitalis de Blanes; Iohannes d'Estanya; Manuel de Ripoll; Franciscus Corts; Iohannes Fabra; Berengarius de Monpalau; Iohannes de Valleriola; Iohannes Pardo, per se et procuratorio nomine nobilis domine Carrocie de Vilaragut; Manuel de Montagut, per se et procuratorio nomine Ludovici Valleriola; Alfonsus Roderici de Corella, per se et procuratorio nomine Francisci de Bellvís, Petri del Castellar, maioris, Iohannis de Bellvís, Galcerandi de Lòriç, Ludovici de Lòriç, Petri del Castellar, minoris, Iohannis de Lòriç et Galcerandi de Lòriç, minoris; Franciscus Vives de Canemaç, per se et procuratorio nomine Vitalis de Blanes, minoris, Thome Vives, Enyegui d'Esparça, Martini d'Esparça, Thome Rubau, Mathei López, Francisci Rubiols, Bonafonati López, Manuelis de Rubiols, Petri López, Iacobi Munyoç et Francisci Munyoç; Iohannes de Roda; Didacus Martini de Vera, per se et procuratorio nomine Iohannis Martínez de Vera, patris sui; Iohannes de Santo Adriano; Iohannes Maçqueffa, (per se) et procuratorio nomine nobilium Raimundi[529] de Rocafull, Guillermi et Petri Rocafull et honorabilium Iacobi Mazqueffa, Francisci Mazqueffa, Garcie Ferdinandi de Maçqueffa, Iacobi Torres et Remigii Álvareç d'Ezpejo; Iohannes Petri de Vayello, per se et procuratorio nomine Martini Petri de Vayello, Berengarii Togores, Iacobi de Rius, ||[208] Petri de Rius et Iacobi de Liminyana; Ausiàs March; Ludovicus Aguiló; Iohannes Marromà, notarius, procurator Alvari Dávila; Anthonius Cubells; Iohannes de Roda; Anthonius de Castellví, per se et procuratorio nomine Petri de (Castellví, patris sui); Iohannes d'Oriç; Iohannes de Riusech; Franciscus de Riusech; Dionisius d'Olit, (notarius), procurator Xarloti de Beamunt; Manuel Çabata; Anthonius de Patos, per se et procuratorio nomine Iohannis de Patos, (fratris sui); (Iohannes de Toló, per se et procuratorio nomine Iohannis et) Eximini Petri et Ludovici de Toló, filiorum suorum; Gondisalbus de Roda; Iaufridus de Borja; Bernardus de Bonastre, per se et procuratorio nomine Luce de Bonastre, patris sui; Petrus Çabata; Manuel Çabata; Iacobus de Romaní; Franciscus de Romaní; (Guillermus de Vich); Guillermus de Vilarig, per se et procuratorio nomine Bernardi de Vilarig et Bernardi Scorna; Martinus Çabata; Iohannes Rocha; Iohannes Scrivà; Bernardus Dezcallar; Petrus Çabata, sindicus; Iohannes de Natera, per se et procuratorio nomine Petri de Natera.

Pro brachio civitatum et villarum regalium

Daniel Mascarós, Petrus Bou, Iohannes Suau, Bernardus Iohannis, Gillermus Çaera, Iohannes Ferrando [et] Iohannes Pujada, sindici Valencie; Petrus Bitches, sindicus civitatis Xative; Iohannes Palma [et] Bartholomeus Rovira, sindici ville Morelle; Bernardus Costejà, sindicus ville Algezire; ||[208v] Ginisius Silvestre, sindicus villarum Oriole, Burriane et Aliquantis; Franciscus Feliu, sindicus villarum Casti-

¶ [529] A *Roderici*.

lionis et Villeregalis; Iacobus Gaçol, sindicus (ville) Lirie; Iacobus Olzina, sindicus villarum de Ontinyén et de Bocayrén; Iohannes Centonge, sindicus ville de Biar.

Et stantibus congregatis, predictis nobilis Berengarius de Vilaragut, per se et aliis de oppinione sua iamdicta, obtulit et tradidit supplicavitque dicto domino regi quod mandaret legi et publicari in curia antedicta scedulam huius seriey:

Molt alt e molt excel·lent príncep e victoriós senyor,

Més que evident és, com sia notori a vós, senyor, e a tota la general cort, que per la discòrdia e discensió que és entre los del braç o stament militar sobre la elecció dels tractadors que per lo dit stament devien ésser elets per tractar e concordar ab los tractadors dels altres dos braços e staments, ço és eclesiàstich e de ciutats e viles reals ab vós, senyor, los actes e fets de la present cort, per tal com alcuns o part del dit stament militar pretenien e eren de oppinió que los dits tractadors elegidors per los del dit stament (devien ésser elets per veus de tots los del dit stament), e altra part entenia e oppinava que devien ésser elets per certes persones per lo dit braç elegidores, per ço que per prechs o affecció per multiplicació de veus no vinguessen en la dita elecció persones insufficients al dit acte e per tal com era via pus expedita e més fàcil e ab menys[530] contradicció, e que axí era stat fet e observat e haüt per bo per tot lo dit stament, vivent lo gloriós rey en Ferrando, pare vostre, en les corts qui per aquell foren en la present ciutat indites. La una de les dites parts mes lo dit feyt en po-‖[209]der de vós, senyor, e per vós acceptat, l'altra part dient que fer-ho per aquella via era prejuhí del regne e senyaladament del dit braç o stament. E enaprés dijous pus proppassat demanàs en plenera cort als dits tres staments que us donassen los dits tractadors e per los dos staments, eclesiàstich e de les ciutats e viles reals, vos foren offertes e donades per tractadors certes persones en nombre de XII per cascú dels dits dos staments. E los dejús nomenats del braç o stament militar qui entenien e són de oppinió que los tractadors per lur braç o stament devien ésser elets per certs electors, vehents que los altres del dit braç, adversants a la dita oppinió, ho havien mes en poder de vós, senyor, volents obehir a la vostra molt justa petició, offeriren per si e donaren a vós, senyor, en plenera cort e per vós foren acceptats sens contradicció de aquells qui eren (en diverssa oppinió, qui presents eren,) tractadors en nombre de cinch, e que per vós, (senyor), en poder del qual los del dit stament militar qui eren de la altra oppinió ho havien mes fossen elets per o de aquells altres cinch qui ab lo senyor infant, frare vostre, e ab lo duc de Gandia, qui ja per (tot) lo dit stament e braç militar eren stats concordantment elets e nomenats fossen XII tractadors per lo dit braç e conformes en nombre dels tractadors per cascun dels altres dos dits staments elets e a vós, senyor, offerts e donats. E enaprés, los del dit stament militar qui eren de la altra oppinió e qui o havien mes en vostre poder de fet, com (de dret) no poguessen, han elets e

¶ [530] A *més*.

nomenats X persones en tractadors per lo dit stament o braç militar e aquelles en nom del dit braç hir, en ora de vespres, vós, senyor, president en la manera acostumada en la dita general cort, oferiren a vós per tractadors del dit braç militar, a la qual offerta fon primerament e expressa contradit e protestat e al·legat que vós, senyor, no·ls devíets rebre per los qui eren de la altra oppinió e que ja per si havien donats e per vós, senyor, eren stats acceptats los dits V tractadors. Per ço, car, la dita que·s diu nominació e elecció de les dites X perso-‖[209v] nes, parlant ab humil e subjecta reverència de la vostra real majestat, no proceheix de justícia, per tal car aquells qui han feta la dita asserta nominació o que·s diu elecció en nom del dit braç o stament militar ni són ni representen ne fan ne poden fer representar ni ésser ni han fet ni representat lo dit braç o stament militar, com aquells per e en nom dels quals és stat contradit e protestat a la dita aserta elecció e offerta e acceptació de aquella sien pus de cent quaranta en nombre e comprenen e representen e són la mitat o quasi en nombre del dit stament e poria ésser dit que representen aquel, per ço com guarden lo dit braç de prejuhí e que aquell no sia delliberat, e per ço los altres del dit stament no havien pogut fer la dita que·s diu elecció o nominació de les dites X persones en nom e veu del dit braç ne deu ésser per vós, senyor, acceptada, e per ço encara car ja lo dit fet era stat per aquells mes en poder de vós, senyor, (e per vós, senyor), acceptat e per ço no haurien pogut variar e per si procehir a fer la dita nul·la que·s diu elecció. E per ço com han feta aquella en nom e veu del dit braç, aquesta part e los dejús nomenats, no convocats ni appellats legítimament, ço que devien ésser en cars que la dita asserta elecció pogués ésser procehit, majorment puix que lexada lur oppinió han feta aquella per certs electors en la manera que aquesta part entenia e dehia que·s devia fer e per aquells era stada contradita e impugnada, o poguera ésser pus que en la manera de fer la dita elecció eren conformes e cessava la dita discòrdia que hagueren elegit los dits tractadors en concòrdia. Per què pot presumir la vostra molt gran excel·lència que és stada servada manera en fer la dita pretesa elecció per scloure, tant com en elles, los dejús nomenats de la dita elecció, impugnant e desujant primerament fer ab tots los del dit braç ço que particularment impugnaven. E enaprés per si han observat e haüt per bo per tal que los fets del dit regne en tant com concernen o·s sguarden al dit braç militar se hagen a tractar a lur disposició e voler e que los ‖[210] altres ne sien appartats, ço que la vostra senyoria no deu permetre, com tots sien egualment vostres vassalls e súbdits e en vostre servir e procurar lo profit e comun bé avenir de tot lo regne. Suppliquen per ço la vostra molt gran celsitut los contenguts e nomenats en la present cèdula, la qual offeren e exhibuexen davant la vostra senyoria perseverants en la damunt dita contradicció e protestació e aquelles geminant havent de nou per fetes que sia vostra mercè per tal que la cort prenga breument fi e que sia entés en

¶ [531] A *contra*.

ço que concern[531] vostre servir e comun bé avenir de vós, senyor, e de tot lo regne que, repel·lida la dita asserta elecció de les dites deu persones dejús nomenades, (sien nomenades) e eletes cinch persones qui, ensemps ab lo senyor infant e duch de Gandia e ab los cinch elets per los dits supplicants e a vós, senyor, offerts e donats e per vós acceptats, sien tractadors en la present cort per lo dit braç o stament militar e tracten e concorden ab los tractadors dels altres braços e staments ab vós, senyor, los actes de la dita cort. E faent açò, senyor, servarets egualtat e farets justícia, de la qual sots deutor a vostres sotsmeses, e los dits supplicants vós ho hauran a gràcia e mercè singular, en altra manera, vènia precedent e ab humil subjecció e reverència, dien que no consenten ans dissenten en ço que sia fet en contrari e que a ells ne al dit braç no sia fet prejuhí en lurs privilegis e libertats, supplicants sia vostra mercè fer continuar la present supplicació e cèdula en los actes de la present cort per conservació de lur dret e del dit braç e per haver memòria en sdevenidor.

E és ver, senyor molt excel·lent, que la nominació dels dits cinch tractadors a vostra senyoria en cort donada és stada feta comunament e ab comun consentiment *nemine contradicente* de tots los qui són donats a vós, senyor, en una cèdula, la qual, de present, encara donem a vós, senyor, ‖[210v] e és del tenor següent:

Nobles

Mossèn Sanxo Roïç, vezcomte de Gallano; mossèn n'Ot de Muncada; mossèn Pere de Muncada; mossèn Guillem Ramon de Muncada; mossèn Vidal de Vilanova; (mossèn Johan de Vilanova); mossèn Luís de Vilanova; ítem, en Vidal de Vilanova; ítem, mossèn Pere de Vilaragut; mossèn Berenguer de Vilaragut; mossèn Johan de Vilaragut; n'Anthoni de Vilaragut; en Jacme de Vilaragut; en Johan de Vilaragut; mossèn Galvany de Villena; mossèn Jofre de Thous; mossèn Eximén Péreç de Calatayú; mossèn Eximén Péreç de Corella; en Ramon Bohil; en Felip Bohil; en Pere Bohil; mossèn Francesch Maça; en Luís Carbonell;[532] en Johan de Moncada; (en Matheu de Moncada); don Pero Maça.

Cavallers e gentils hòmens

Mossèn Johan Ferrándeç d'Eredia; mossèn Luís Vidal; mossèn Johan de Valleriola; mossèn Bernat Vives; en Luís Vives; mossèn Johan Gastó; mossèn Johan Martíneç d'Ezllava; en Johan Martínez d'Ezllava; en Martí Ínyegueç d'Ezllava; en Pere Çabata; en Manuel Çabata; mossèn Luís Çabata; (en Johan Çabata); (en Johan Çabata, senyor d'Argelita); mossèn Johan de Ripoll; mossèn Galceran de Castellví; mossèn Johan de Castellví; mossèn Pere de Codinachs; mossèn Luís de Codinachs; mossèn Manuel de Codinachs; mossèn Ausiàs de Codinachs; mossèn

¶ [532] B *Cornell*.

Gilabert de Rexach; en Johan Vives; en Jacme de Romaní; n'Arnau de Romaní; en Francesch de Romaní; mossèn Guillem Crespí; mossèn Bernat Johan; mossèn Francesch Marrades; mossèn Francesch de Soler; mossèn Galceran de Castellvert; mossèn Johan de Castellvert; ||[211] mossèn Pere Miró; mossèn Guillem Pujades; mossèn Matheu Pujades; mossèn Berenguer Dalmau; mossèn Ferrando Munyoç; mossèn Johan Lançol; (mossén Jacme Romeu, major); mossèn Jacme Romeu, menor; mossèn Matheu Lançol; (mossèn Manuel Lançol); en Rodrigo Lançol; en Matheu Lançol, major; en Matheu Lançol, menor; en Guillem Lançol; en Francesch Lançol; en Jacme Lançol; en Johan Àlvarez d'Espejo; en Johan de Qui(n)taval; mossèn Rigo de Quintaval; mossèn Johan de Cervató; mossèn Berenguer Salelles; mossèn Arnau Saranyó; en Guillem Joffre; en Jacme Aguiló; en Loís Aguiló; mossèn Pere Siscar; en Pere Siscar; en Francesch Siscar; en Roger de Castellví; en Galceran de Castellví; mossèn Johan Ferrándiz de los Arquos; (en Pere Ferrández de los Arquos); en Diago (Ferrández) de los Arquos; en Pere Morera; en Jacme de Celma; en (Jacme) Jofre, fill d'en Ramon Jofre; en Johan d'Oriç; mossèn Guillem Galceran de la Serra; mossèn Guido de Vintimilla, per si e los fills d'en Luís Sánchez Munyoç, senyor de Vilamalur; en Johan Roïç de Castellblanch; mossèn Pere de Cabanyelles; mossèn Francesch de Thous; mossèn Bernat de Thous; en Gilabert (Argenter); en Johan Smoes; en Jacme Dezpont; (en Johan Dezpont); en Johan Ximèneç de Lumberri; en Luís de Soler; en Francesch de Soler; en Jacme de Soler; n'Anthoni de Gallbert; en Remir Álvareç d'Espejo; Paulo Alavanya; Jordi Alavanya; en (Johan de) Natera; en Vilarnau; en Miquel Sanç; mossèn Bernat Sanç; mossèn Francesch Sanç; en Pere Sanç; en Bernat Sanç; en Guillem Sanç; en Johan Sanç; mossèn Corveran d'Alet; en Johan Corveran d'Alet; mossèn Luís de Pertusa; ||[211v] mossèn Jacme de Malferit; mossèn Bernat Dezpuig, (menor); mossèn Francesch Dezpuig; mossèn Jacme Dezpuig; en Guerau Domènech; mossèn Bernat d'Esplugues; en Johan Morera; mossèn Berenguer Venrell; en Matheu Serra; en Pere Canyell; mossèn Alfonso Rodríguez; mossèn Francesch Monyoç; en Guillem de Copons; en Thomàs Carbonell.

E, senyor, los damunt dits stan e perseveren en lur comuna, ferma e legítima nominació dels dits cinch tractadors per ells feta, e per vós, senyor, en cort acceptada.

Noresmenys, senyor, és veritat que lo alt senyor infant e lo egregi duch de Gandia són stats nomenats comunament per tot lo dit braç militar per tractadors e axí ells no fan part ni deuen fer part en lo debat qui és entre los del dit braç, com sien comuns a cascuna part.

Et tradita et oblata supplicacionis scedula antedicta, inde nobilis Berengarius de Vilaragut, nomine antedicto, supplicavit et petit eandem publicari et legi in curia supradicta.

Et dictus dominus rex, cum his[533] de suo consilio, visa ad partem et recognita scedula antedicta, dixit quod habebat eam per lecta, et deinde mandavit[534] super altercacione brachii militaris predicti eius desuper retentum acordium publicari, quod fuit lectum et publicatum sub verbis sequentibus: ||[212]

Dominus rex, visa nominacione tractatorum sibi oblata per nobiles Vitalem de Vilanova, Petrum Maça de Liçana et Petrum de Montecatheno qui dixerunt eam dare per se et aliis sue oppinionis nobilibus, militibus et generosis die iovis VII[a] mensis presentis; et visa nominacione tractatorum sibi oblata per egregium consanguineum suum Alfonsum, ducem Gandie, pro parte, ut asseruit, brachii militaris regni Valencie die veneris VIII[a] mensis predicti; visa etiam dicta nominacione et eleccione que facta fuit in capitulo Predicatorum qui est locus ubi brachium militare consuevit per ipsum in curia expediendis cum segregatur ab aliis congregatis,[535] vocata curia ad sonum campane ad hoc destinate et solite; visa scedula ultimo oblata attentisque aliis attendendis prehabita super hiis delliberacione et habito consilio cum brachiis ecclesiastico et regali dicte curie generalis regni Valencie, declarat primam oblacionem sibi factam per dictos nobiles Vitalem de Vilanova et alios sue oppinionis non procedere sed nullam esse eamque reicit et expellit, aliam vero oblatam per dictum ducem nomine brachii militaris predicti declarat fore legitimam et in ea nominatos esse dicti brachii legitimos tractatores et mandat cum eis et aliis tractatoribus brachiorum ecclesiastici et militaris ad ulteriora procedi.[536]

Et statim pretactus Berengarius de Vilaragut, necnon et nobiles Petrus Maça de Liçana, Iohannes de Vilanova et alii ibidem presentes, per se et pro hiis de oppinione sua iamdicta, dixerunt se non consentire aliquatenus in predictis.

Et dictus dominus rex curiam preexpressam continuavit in loco predicto ad diem lune proxime venientem, ante prandium, celebrandam. ||[212v]

1417, octubre 11. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Imposterum vero, die lune superius assignata, ante prandium, computata undecima die octobris anno predicto a Nativitate Domini M° CCCC° XVII°, accedens ad curiam antedictam, que in dicto monasterio, ubi et prout moris est fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius predictus, iamdictam continuavit curiam sub his verbis:

¶ [533] A *suis*. ¶ [534] A *nominavit*. ¶ [535] A *congregati*. ¶ [536] Al marge: *Nota hic qua dominus rex decidit questionem que est inter illos de bragio militari cum consilio et deliberacione aliorum bragiorum ecclesiastico et regaly.*

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà dimarts, ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et dicta curia stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte trium brachiorum predictorum quam pro repetita hic denuo voluit haberi.

3.15

Sol·licitud per part del rei de nova subvenció

1417, octubre 12. Monestir de Predicadors.

Reunió del braç reial i sol·licitud per part del rei, a través de Guerau Alemany de Cervelló i altres consellers, d'una nova subvenció.

Deinde vero die martis, ora terciarum vel quasi, intitulata duodecima[537] octobris dicto anno a Nativitate Domini Mº CCCCº XVIIº, existentibus congregatis in dicta camera fratris Iohannis Lombart, constructa in dormitorio dicti monasterii fratrum Predicatorum, personis de brachio regali infrascriptis, ubi dictum brachium assuetum est congregari, ad dictum brachium venit nobilis Geraldus Alamani de Cervilione unacum aliis de consilio dicti domini regis ex parte eiusdem domini explicans et exorans eidem brachio quod cum ipse dominus fuisset penitus in necessitate et ad presens non habeat peccunias in et cum quibus domum suam posset providere quod placeret brachio predicto unacum aliis duobus brachiis subvenire dicto domino de aliqua peccunie quantitate, quibusquidem dictis incontinenti honorabilis Daniel Mascarós, nomine et pro parte dicti brachii regalis, dixit ac reddidit[538] dicto honorabili Geraldo de Cervilione quod super explicatis brachium regale prefatum acordaret et de eius ‖[213] acordio redderetur responsum dicto domino regi.

Quoquidem Geraldo de Cervilione a dicta camera sive cella recesso per personas de dicto brachio subscriptas fuit acordatum quod super dicta petita subvencione deliberaretur inter dictas personas et alia duo brachia quod esse fiendum.

Et sunt persone de dicto brachio supercontente que in predictis fuerunt presentes:

Daniel Mascarós, Petrus Bou, Iohannes Suau, Bernardus Iohannis, Guillermus Çaera, Iohannes Ferrando [et] Bernardus Abrí, sindici Valencie; Petrus Feliu [et] Petrus Bitches, sindici civitatis Xative; Iohannes Palma [et] Bartholomeus Rovira, sindici ville Morelle; Bernardus Costejà, sindicus ville Algezire; Ginisius Silve(stre), sindicus villarum Oriole, Burriane et Alicantis; Franciscus Feliu, sindicus

¶ [537] A *terciadecima*. ¶ [538] A *vendidit*.

villarum Castilionis et Villeregalis; Iacobus Gaçol, sindicus ville Lirie; Iohannes Centonge, sindicus ville de Biar; Bartholomeus Bodí, sindicus ville de Bocayrén. ||[213v]

1417, octubre 12. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Paulo post vero dicta die martis et ante prandium congregata curia predicta in dicto capitulo fratrum Predicatorum honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius predictus, nomine et in persona ac de mandato dicti domini regis, predictam continuavit curiam ad crastinam diem mercurii, ante prandium, in eodem loco.

Et predictis discenciens prefixis protestata fuit ut supra.

1417, octubre 13. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Adveniente autem dicta die mercurii, ante prandium, que intitulabatur XIIIª dicti mensis octobris dicto anno a Nativitate Domini millesimo CCCCº XVIIº, accedens ad curiam predictam que in dicto capitulo monasterii fratrum Predicatorum fuerat congregata honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdictus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, iamdictam continuavit curiam ad eandem diem, post prandium.

Et curia prefixa stetit et perveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum trium brachiorum, quam pro repetita hic voluit denuo haberi.

1417, octubre 13. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Eadem vero die mercurii, post prandium, curia antedicta existente congregata in capitulo iamdicto monasterii fratrum Predicatorum honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdictus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad crastinam diem iovis,[539] ante prandium, in eodem loco.

Et tunch dicta curia dixit predictis non consentire, ||[214] immo fuit protestata ut supra.

¶ [539] A *veneris*.

1417, octubre, 14. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Deinde vero die iovis, ante prandium, scilicet ora terciarum iam transacta, intitulata XIIIIª dicti mensis octobris, in capitulo predicto stantibus congregatis precontentis tribus brachiis, honorabilis Iohannes de Funes, iamdicti domini regis vicecancellarius, qui ibidem presencialiter existebat, in persona, nomine ac de mandato eiusdem domini, predictam continuavit curiam ad crastinam diem veneris, ante prandium, in eodem loco.

Et curia prenarrata dissenciens predictis protestata fuit ut supra.

1417, octubre 14. Monestir de Predicadors.
Reunió del braç reial i acord de donar al rei una nova subvenció.

Et statim, dicta die iovis, ante prandium, stantibus congregatis in camera dicti religiosi fratris Iohannis Lombart in dormitorio dicti monasterii fratrum Predicatorum, ubi et prout brachium regale predictum assuetum est congregari totum quod dictum brachium representantibus sindicis ac personis que secuntur videlicet:

Petrus Bou, Iohannes Suau, Guillermus Çaera, Bernardus Abrí [et] Iohannes Pujada, sindici Valencie; Petrus Feliu, sindicus civitatis Xative; Iohannes Palma [et] Bartholomeu Rovira, sindici ville Morelle; Bernardus Costejà, sindicus ville Algezire; ||[214v] Ginisius Silvestre, sindicus villarum Oriole et Alicantis; Iohannes de Calaceyt, sindicus ville Villeregalis; Iacobus Olzina, sindicus ville de Ontinyén; Iohannes Centonge, sindicus ville de Biar; Bartholomeus Bodí, sindicus ville de Bocayrén.

Et habitis nonnullis parlamentis inter predictos finaliter venerunt in acordium et delliberacionem quod pro parte dicti brachii regalis responderetur dicto domino regi quod ipsum brachium est paratum subvenire eidem domino regi unacum aliis duobus brachiis si ipsa concordare cum dicto brachio regali voluerint de cetera quantitate de peccuniis Generalis dicti regni admitendaque in compotum in donativo fiendo predicto domino ipsum presentes finiendo curias. Ita tamen quod primitus et antea subvencionem predictam dictus dominus supersedeat ac supersedi faciat in eius factis fiscalibus et etiam de iusticia provideat in et super gravaminibus initis et factis durante presentis curie celebracione ipsa gravamina ad primum et iusticia statum reducendo.

Etiam fuit provisum et concordatum quod de peccuniis dicti Generalis unicuique trium portariorum serviencium prefixis tribus brachiis in presenti curia in solutum, prorata, salarii et laborum eorumdem bistraerentur quinquaginta floreni legis Aragonie et etiam scolari seu scolaribus tangentibus seu pulsantibus cimbalum precontentum pro signo congregacionis curie predicte illa quantitas que fuerit consonum racioni ad noticiam diputatorum regni predicti.

1417, octubre 15. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Deinde autem die veneris, ante prandium, intitulata XV[a] dicti mensis octobris anno a Nativitate Domini M° CCCC° XVII°, ||[215] accedens ad curiam iamdictam que in dicto capitulo, pulsato cimbalo precontento et ut moris est congregata fuerat, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdictus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad crastinam diem sabbati, ante prandium, in eodem loco celebrandam.

Et dicta curia stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum trium brachiorum, quam pro repetita hic denuo voluit haberi.

1417, octubre 15. Monestir de Predicadors.
Compareixença davant del rei de Berenguer de Vilaragut i Jaume Romeu, cavallers, i presentació d'una cèdula protestant per l'acceptació dels tractadors elegits per l'altra opinió del braç militar.

(Post predicta vero eadem die veneris, hora completori vel quasi, dicto domino rege personaliter existente in quadam capella claustri monasterii fratrum Predicatorum Valencie, constructa in angulo dicti claustri, ubi solitum est consilium regium celebrari, comparentes in presencia dicti domini regis nobilis Berengarius de Vilaragut et Iacobus Romeu, milites, nominibus subinsertis, obtulerunt ac tradiderunt eidem domino rege duas supplicacionum scedulas inferius insertas supplicantes eidem domino regi quatenus scedulas ipsas mandaret inseri et scribi in presenti processu curie generalis atque super contentis in eis dignaretur debite providere series quarum supplicacionum per ordinem sequitur sub his verbis:

Molt alt e molt excel·lent príncep e poderós senyor,

Dissapte proppassat fon per la vostra senyoria, en ora de vespres, manada publicar en plena cort una provisió o declaració continent en substància que los deu elets per lo egregi duch de Gandia e alguns de sa opinió eren elets legítimament e tractadors legítims, segons que per la dita provisió o declaració, a la qual los dejús sopplicants se refiren, apar, a la qual fon ja ladonchs contradit de paraula per part dels nobles, cavallers e gentils hòmens contenguts en dues cèdules donades en la dita cort a vós, senyor, president en aquella, la huna dijous a set dies del present mes en hora de tercia e la altra lo dissapte enaprés següent en hora de vespres. E com, senyor, los dits nobles, cavallers e gentils hòmens vullen de la dita declaració o provisió supplicar la vostra senyoria en scrits en la dita cort e vós, senyor, president en aquella, per ço que sia continuada la dita sopplicació en los actes de la dita cort, ço que no han pogut fer fins ací, per tal, com vós, senyor, no sots stat personalment en la dita cort ans havets aquella continuada de llavós ençà per diverses prorogacions, soppliquen per ço en Berenguer de Vilaragut e en Jacme Romeu,

menors de dies, cavallers, en llurs noms propris e així com a procuradors dels dits nobles, cavallers e gentils hòmens, qui són en nombre de cent quaranta e pus, que sia de vostra mercè demà en hora de tercia, a la qual hora la dita cort és stada per vós, senyor, prorogada seure o presidir personalment en aquella per tal que puscuen en la dita cort, davant la vostra senyoria, la dita sopplicació proposar. En altra manera, vènia precedent e ab humil e subjecta reverència, protesten que per ells no ha stat, està ni starà de proposar aquella davant vós en la dita cort e que prejuhí algú no·ls sia fet ni temps en les dites coses no·ls percorrega e a super habundant cautela proposen de present la dita sopplicació davant la vostra real celsitut protestants que aquella puxquen altra vegada proposar en la dita cort vós, senyor, president en aquella o suppliquen vostra senyoria que·ls manets fer e requiren lo notari qui present és que·ls faça de les dites coses carta pública per conservació de lur dret e dels dits seus principals.

Altissimus et cetera).

1417, octubre 16. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Ceterum vero, die sabati superius assignata computata XVI[a] octubris anno predicto a Nativitate Domini M° CCCC° XVII°, ante prandium, accedens ad curiam predictam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, curiam continuavit iamdictam sub verbis sequentibus:

Lo senyor rey continua la present cort adés, aprés dinar, en aquest mateix loch.

Et tunch curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie prenarrate quam pro repetita haberi denuo voluit.

1417, octubre 16. Monestir de Predicadors.
Reunió de les Corts generals, presidides pel rei, i presentació d'una altra cèdula per Jaume Romeu i Berenguer de Vilaragut, en nom d'una part del braç militar, denunciant l'elecció dels dotze tractadors feta d'amagat per part de l'altra opinió.

Dicta die sabbati, post prandium, dicto domino rege personaliter existente in dicta domo capituli monasterii prelibati sedenteque in suo regali solio ut moris est ad dictam curiam convenerunt persone infrasequentes: ||[215v]

Pro brachio Ecclesie

Reverendus dominus frater Romeus de Corbaria, magister domus Beate Marie de Muntesia; Egidius Sancii Munionis, canonicus et prepositus Valencie,

procurator domini Othonis, episcopi Dertusensis; Raymundus de Cintillis, nomine supradicto; frater Petrus Ferdinandi d'Íxar, comendator Montisalbani; venerabilis Iacobus Rocha, pro comendatore de Bexix milicie Calatrave.

Pro brachio militari

Egregius dominus infans predictus; egregius dominus Alfonsus, dux Gandie; Petrus Latronis, vicecomes de Vilanova; Petrus Maça; Manuel Díez; Vitalis de Vilanova; Iohannes de Vilanova; Olfus de Pròxida; Ludovicus de Vilanova; Iohannes Castellà; Franciscus de Vilanova; Franciscus de Perilionibus; Petrus d'Urrea; Bernardus de Scintillis; Raymundus de Vilanova; Ladró de Vilanova; Eximinus Petri de Corella; Galvanus de Villena; Aymericus de Scintellis; Iohannes de Vilaragut; Iohannes Valleriola; Petrus Siscar; Iohannes Munyoç; Bernardus Iohannis; Iaufridus de Vilarig; Ludovicus Vidal; Iohannes Ferrándeç de los Arquos; Iacobus Romeu; Matheus Lançol; Iohannes de Vallterra; Iohannes de Sentfeliu; Iohannes de Vilarasa; Ludovicus Castellví; Iaspertus Valleriola; Petrus Pardo; Iohannes Fabra; Iohannes Martínez d'Ezllava; Franciscus Vives; Iohannes Stanya; Ludovicus Çabata; Gracianus d'Artés; ‖[216] Galcerandus de Borja; Arnaldus Saranyó; Guillermus Crespí; Iacobus d'Artés; Galcerandus de Sentfeliu; Bernardus Català; Iohannes d'Esplugues; Berengarius de Monpalau; Petrus Mascó; Franciscus Marrades; Corverandus d'Alet; Iacobus Jofre; Petrus Miró; Matheus Pujada; Nicholaus Jofre; Berengarius Salelles; Petrus Çabata, maior; Iaspertus d'Olms; Manuel de Montagut; Iohannes Pardo; Ausiàs March; Bernardus de Bonastre; Anthonius de Castellví; Iohannes Maçquefa; Franciscus de Vilarasa; Guillermus de Vich; Iohannes de [*en blanc*]; Guillermus de Copons; Anthonius de Patos,[540] per se et ut procurator[io] nomine [*en blanc*]; Guillermus de Vilarig; Alfonsus Roderici de Corella; Iohannes Petri de Vayello; Petrus Çabata.

Pro brachio civitatum et villarum regalium

Daniel Mascarós, Petrus Bou, Iohannes Suau, Bernardus Iohannis, Guillermus Çaera, Iohannes Ferdinandi, Iohannes Pujada [et] Bernardus Abrí, sindici Valencie; Petrus Feliu [et] Petrus Bitches, sindici Xative; ‖[216v] Iohannes Palma [et] Bartholomeus Rovira, sindici Morelle; Bernardus Costejà, sindicus ville Algezire; Ginisius Silvestre, sindicus Oriole et Alicantis; Franciscus Feliu, sindicus Castilionis; Bernardus Muntanyès, sindicus Burriane et Cullarie; Iohannes de Calaceyt, sindicus ville Villeregalis; Iacobus Olzina, sindicus ville de Ontinyén; Iohannes Centonge, sindicus ville de Biar; Bartholomeus Bodí, sindicus ville de Bocayrén.

¶ [540] A *Paros*.

Et stantibus congregatis omnibus supradictis, Iacobus Romeu, alias Lançol, predictus nomine subinserto, obtulit atque tradidit et publicari in dicta curia supplicavit scedulam supplicacionis insertam inferius petens et humiliter supplicans supercontentis in ea suos sueque partis advocatos audiri eisque auditis debere providere cuiusquidem supplicacio tenor sequitur sub his verbis:

Molt alt e molt excel·lent príncep e poderós senyor,

A la vostra real celsitut exponen humilment Berenguer de Vilaragut e Jacme Romeu, cavallers, en lurs noms propris e així com a procuradors e mandataris e en nom e veu dels nobles mossèn Vidal de Vilanova, don Pero Maça de Liçana, de mossèn Pere de Muncada e de altres nobles cavallers e gentils hòmens, en nombre de cent XXXX e pus, contenguts en dues scèdules a vós, senyor, ||[217] president en la present cort, offertes e donades, la una dijous a VII del present mes, en ora de tèrcia, e l'altra dissapte, en ora de vespres, proppassat, que davant la vostra gran excel·lència és stada per los dessús dits offerta e donada en plenera cort, en la dita ora de vespres, una supplicació continent en substància que fos de vostra mercè no admetre en tractadors aquelles deu persones que per lo egregi duch de Gandia, ab alcuns del braç militar qui són de sa oppinió, en nom e veu de tot lo dit stament, se dien ésser elets en tractadors per lo dit braç o stament. E vós, senyor, no obstant la dita supplicació, manats publicar una provisió declarant aquells legítims tractadors e legítimament elets, la qual cosa no haguérets feta, parlant ab humil e subjecta reverència de la vostra real celsitut, no proceesca de justícia, si vós, senyor, fossets informat de la manera e forma que lo dit egregi duch e altres de sa oppinió servaren e han servada en fer la pretesa que·s diu elecció, la qual, senyor, és stada feta en la manera següent: ço és, que dijous proppassat, aprés, senyor, que la cort fon per vós prorogada (e licenciada), quant és per aquella ora e los convocats a aquella dels tres staments se foren partits del monestir de preycadors, tots o almenys la major partida de cascun dels dits staments, lo dit egregi duch, ab los altres de sa oppinió, feren una que·s diu elecció, los nomenats e contenguts en les dites scèdules no convocats ne appellats ne sabents res de la dita elecció com abans no·ls ne fos stat parlat ne dit res ne certificats que la dita elecció entenguessen a fer avís com alcuns de aquells fossen presents ne foren repel·lits e foragitats e fon dit per aquells que·s diu que feren la dita elecció que tots aquells que no eren de lur oppi-||[217v]nió que·ls fessen loch e que se'n anassen, e així o feren crehents que solament volguessen entre si, los qui eren de la dita oppinió, tractar separadament, així com havien fet en los altres dies passats. Enaprés, fets certs electors, foren elets per aquells les dites deu persones en absència dels dits supplicants e dels dits lurs principals e aquells no convocats ne appellats *immo neglectis et expertis*. E per tal com se dehia entre si que la dita elecció era nul·la, lo divendres següent, en ora de tercia, secretament e ora acaptada, que los dits mossèn Pere de Muncada, mossèn Vidal de Vilanova, don Pero Maça e altres dessús dits e contenguts en les dites scèdules, no y foren presents

ne convocats e appellats, presorosament procehiren a fer altra vegada elecció dels dits tractadors, *vel verius* repetiren ho hagueren per feta la elecció que havien feta lo dia passat, pretenents que per la convocació que era feta generalment de tota la cort e per los actes de aquella era vist lo dit braç o stament militar ésser convocat a fer la dita elecció e que en vigor de la dita convocació general podien procehir a fer la dita elecció sens convocar o appellar en alguna manera los dessús dits ne certificar aquells del dit acte, ço que, parlant ab humil e subjecta reverència de la vostra excel·lència, no proceheix de justícia, per ço, car entre los del dit braç o stament no era stat convengut, concordat ne rahonat que en aquella ora se faés la dita elecció e que per fer aquella fossen o convenguessen o s'ajustassen en lo dit monestir ne en alcun altre loch, ne los proposants la present supplicació no y vingueren per aquella intenció, mas per comparer o entrevenir en la cort en aquella hora a la qual la dita cort era stada per vós, senyor, prorogada en vigor de la convocació general que a so de ||[218] campana era feta aquella jornada a tots los de la dita cort e en vigor de la (qual, e sens) convocació special, no pogué ésser procehit a la dita que·s diu elecció ans los devien convocar e appellar specialment així (com) hi appellaren, segons que·s diu, lo senyor infant, majorment, senyor, com sia (stil), pràtica, ús e costum del dit braç o stament, e així és stat observat per aquells del dit braç en la present cort, en altres actes e en les corts que·s són tengudes en temps passat, que com alcun acte se havia a fer per lo dit braç, que hun dia o per alcun temps abans o la ora que·s havia a fer se dehia entre los del dit braç, e per lo síndich de aquell o per lo scrivà o per porters era notifficat o intimat a aquells la ora e lo loch que·s devien convenir o ajustar e lo acte perquè o almenys a la porta del capítol convocava los del dit braç que entrassen (per fer) lo dit acte e la hora que·s devia fer; la qual pràtica o costum (fonch) obmesa, en la dita que·s diu elecció, cautelosament e ab la pensa delliberada, per excloure los dits supplicants e lurs principals per ço que no fossen presents en la dita asserta elecció, a la qual sens falla foren stats presents si hi fossen stats appellats o·ls fos stat intimat que en nom e veu de tot lo braç entenien elegir, majorment pus que la dita que·s diu elecció entenien a fer electors, així com se diu que feren, com fos aquella la via per la qual los dits supplicants havien dit o entenien que·s devia fer la dita elecció dels dits tractadors, jatsia lo dit egregi duch e los de sa oppinió haguessen contradit en los dies passats e volien que·s fes per veus e de açò era sortit debat entre los del dit braç, per què cascuns se ajustaven separadament. Ne aytampoch ||[218v] se pot dir que sia stada feta en lo loch on los del dit braç se ajustaven per tractar dels negocis del dit braç, car la casa del capítol del dit monestir on se diu que era stada feta la dita elecció no és loch designat per a fer los actes del dit braç ni·s poria per actes mostrar e posar que en dies passats los del dit stament militar alcunes vegades se sien ajustats en lo dit capítol, emperò depuis que és contradicció o debat entre aquells sobre la elecció que·s devia fer dels dits tractadors no·s ajustava lo dit braç en lo dit capítol, ans lo dit egregi duch e los

de sa oppinió se ajustaven singularment e no en nom del dit braç a vegades en lo capítol e a vegades en altre loch o part del dit monestir sens que no eren ab aquells los síndich, scrivà ne los advocats del dit braç (per ço com no representaven lo dit braç) ne tractaven en nom de aquell axí com entrevenien e eren presents los dits síndich e scrivà e advocats, com tots ensemps los del dit braç tractaven dels affers de aquell. E los altres de contraria oppinió se ajustaven en altre loch o part del dit monestir per tractar cascuns separadament e axí foren vists diverses vegades per los dels altres staments e per los del vostre consell com volien tractar o parlar ab aquells per reduhir-los a concòrdia o per affers de la cort.

E per ço no pot ésser dit que la dita que·s diu elecció sia stada feta per lo braç militar ni degudament e precedent legítima convocació e en loch acostumat e per ço seria cassa e nul·la e sens alcun effecte e per tal deu ésser per vós, senyor, haüda, majorment, car parlant *ut supra* se demostra ésser de si iniqua, parcial e desonesta en quant totes les deu persones són de una part, ço és de aquells de lur oppinió qui eren e són part formada en lo dit acte contra los dits supplicants e principals lurs.

Ítem, per ço, car fon feta secretament ||[219] e no ab l'escrivà del dit braç militar, qui sol e acostuma reebre tots los actes del dit braç, mas ab altre scrivà o notari qui en los affers del dit braç jamés no era entrevengut, per ço que los dits supplicants e lurs principals, qui eren de la altra oppinió, no u sabessen ne entrevinguessen en la dita que·s diu elecció, (los quals de per si no podien ni devien) presumir que lo dit egregi duch e los de sa oppinió procehissen en nom de tot lo (dit) braç o stament a fer la asserta elecció aquests no convocats com de justícia fer no o poguessen.

Ítem, car havien mes (lo fet) en poder de vós, senyor, e lo dia passat havien ja feta, jatsia nul·lament, per ço que dit és, altra elecció, e per ço no era presumidor que caygués en aquells tanta variació, e si alguns de aquesta oppinió veren com lo dit egregi duch e alcuns de sa oppinió se ajustaren en lo dit capítol quant se diu que feren la dita derrera elecció podien e devien presumir que·s ajustassen per comunicar separadament entre si axí com havien fet en los dies passats e no per affers e en nom de tot lo dit braç, e per les dites rahons e altres de les quals los dits supplicants se offeriren prests informar vostra senyoria senyaladament, car no fon la dita asserta elecció feta *attentare de qua igitur et veritate* per la major e (pus) sana part del dit braç appar manifestament, parlant ab humil e subjecta reverència, aquella ésser feta per calleditat, astúcia, cautelosament e enginyosa, e en decepció dels dits supplicants, e per ço *et alia* no ligaria o comprendria aquells ne lurs principals.

Atés axí mateix que vós, senyor, sou en corts generals on se tracta del comun bé avenir de tot lo regne e en semblant cas los actes se fan, deuen e acostumen fer segons veritat e bona equitat foragitant tot engan, per què suppliquen la vostra gran excel·lència no obstant la dita provisió (o declaració) la dita que·s diu elecció de les (dites) deu persones (hajats) per cassa e nul·la e que no admetats ni hajats aquells per tractadors del dit braç e que us plàcia admetre e haver per tractadors los V elets

per los dits supplicants a vós, senyor, ||[219v] en plenera cort presentats e donats per tractadors e per vós, senyor, acceptats, los quals foren elets legitimament convocats (e ajustats los contenguts en les dites scèdules per si o per procuradors) en lo dit monestir de preycadors concordatament la ora que la cort se convoca e ajusta per satisfer a vós, senyor, qui·ls havíets dit que us donassen tractadors. En altra manera, vènia precedent e ab humil e subjecta reverència de la vostra real magestat, dien que no y consenten, ans dissenten en tot ço que sia fet en contrari e que ab o per aquelles dites deu persones axí com a tractadors sia procehit e enantat e protesten de tot lur dret que·ls romanga salv e que prejuhí alcú no·ls sia fet e suppliquen a vós, senyor, que la present scèdula o scriptura manets e façats continuar e registrar en los actes de la cort per conservació del dret dels dits supplicants e de lurs principals e per haver memòria en sdevenidor.

Altissimus.

Qua supplicacione oblata, dominus rex predictus dixit quod non erat de more in curiis partium advocatos audiri, et cum tenor proxime inserte supplicacionis de verbo ad verbum esset consimilis tenori supplicacionis alterius coram dicto domino rege oblate die veneris proxime lapsa, ut superius continetur, quam ipse dominus rex recognoscere fecerat in suo consilio diligenter, mandavit eius delliberacionem supercontentis in dicta supplicacione habita supplicari, que fuit lecta et publicata sub verbis sequentibus:

Dominus rex, visa supplicacione per dictos nobiles Berengarium de Vilariacuto et Iacobum Romeu, certis nominibus oblata, prout in ea continetur, visaque declaracione per eum pridie facta consideratisque aliis circa (hec) considerandis prehabita delliberacione et consilio cum brachiis ecclesiastico et regali, pronunciat et declarat, supplicata per predictos, de iusticia non procedere nec fieri debe-||[220]re mandando[541] his non obstantibus ad ulteriora procedi.

Et dictus Iacobus Romeu, nomine supratacto, necnon Vitalis de Vilanova et alii nonnulli de eorum oppinione predicta dixerunt quod, loquentes cum reverencia debita, non consentiebant, ymmo disentiebant predictis.

Et statim, dicti Iohannes Palma et Bartholomeus Rovira, sindici ville Morelle, obtulerunt et tradiderunt quandam supplicacionis scedulam gravamen in se continentem supplicantes supracontentis in ea providere cuiusquidem scedule tenor talis est:

Molt alt príncep e victoriós senyor,

A la vostra sacra majestat, molt humilment ab gran querela exposen los síndichs e missatgers de la vostra vila de Morella, en les corts vostres, senyor, residents,

¶ [541] A *mandato*.

les quals celebrats de present als regnícoles de València, com per privilegis del senyor rey en Jacme *datum Morelle XIIII^a kalendas marcii anno Domini millesimo CC^o XXXXVIIII^o* lo dit senyor stablí a la dita vila tots los forns per CCC sous censals pagadors a Sent Miquel segons en stabliment e privilegi se conté. Enaprés los dits CCC sous censals foren donats per lo senyor rey n'Amfós a·n Goçalbo Sáncheç Coronelli, e als seus en tots los dies de sa vida. E aprés lo senyor rey en Jacme féu altra concessió dels dits forns al dit Goçalbo Sánchez e·ls li donà per franch alou e als seus *imperpetuum*, segons appar per privilegi *datum Calataiubii XV^a kalendas ianuarii anno Domini M^o CC^o XC^o primo*. *Postque* se seguí que lo senyor rey en Jacme, stenent sa donació dels dits forns, ampliant aquella, donà al dit Goçalbo Sáncheç ||220v e als seus *perpetuo* e atorgà que aquells hagués per franch alou e que aquells pogués vendre e alienar a qui·s volgués, segons appar per privilegi del dit senyor donat en Logronyo *VIII^a kalendas septembris* any M CC XCIII. *Postmodum* lo dit Goçalbo Sáncheç e sa muller Maria veneren e per títol de venda transportaren en virtut dels dits privilegis reyals los dits CCC sous censals e forns a la dita vila de Morella, segons appar per carta de venda feta en Morella *XI^a kalendas octobris anno Domini M^o CC^o XCIII^o* la qual carta de venda fonch atorgada, loada e aprovada per lo dit senyor rey en Jacme, segons per tenor de la dita carta de venda appar, los quals dits forns, senyor, la dita vostra vila de Morella ha tenguts o possehits per propri e franch alou per spay de C XVIII (anys), e ara, senyor, és vengut lo vostre batle general del regne e privan la dita vila de la sua possessió dels dits forns e censal contra furs e privilegis del regne dissonants que algú no sia gitat de sa possessió, sens coneguda de dret ha feta execució[542] en los béns de la dita universitat per los dits CCC sous censals per los dits forns e com, senyor, a la vostra molt gran excel·lència se pertanga sublevar los opreses e contra justícia agreugats, suppliquen per ço humilment los dits síndichs e missatgers sia mercè de vós, senyor, mantenir la dita vostra vila de Morella en sa possessió dels dits forns e CCC sous censals per aquella compras, *ut est dictum*, e manar al dit vostre batle que restituescha tot ço que per la dita rahó ha executat, no obstant, senyor, que lo dit batle haurie feyt depòsit de CCC florins en poder d'en Miquel, *tunch* jurat e caxoner de la dita vila, per preu dels dits CCC sous censals comprats e pagats per la dita vila e lo qual depòsit fon fet contra voler e consentiment de la dita vila. E en açò, senyor, farets justícia als dits supplicants la qual reputaran a gràcia e mercè.[543]

Altissimus et cetera. ||221

Et statim dominus rex continuavit curiam predictam ad diem martis de proximo venientem, ante prandium, in eodem loco celebrandam.

¶ [542] A *exucució*.
¶ [543] Al marge: *Morella*.

1417, octubre 19. Monestir de Predicadors.

Reunió de les Corts generals, presidides pel rei, i publicació dels tractadors elegits per una opinió del braç militar i protesta de l'altra.

Successive autem die martis, computata decima [nona] octobris anno Domini Mº CCCCº XVIIº, ante horam prandii, dicto domino rege personaliter existente in dicta domo capituli ad dictam curiam convenerunt et presentes fuerunt persone sequentes:

Pro brachio ecclesiastico

Reverendus frater Romeus de Corbaria, magister domus Beate Marie de Muntesa; Iohannes Gastó, procurator reverendi domini episcopi Valentini; frater Petrus Ferdinandi d'Íxar, comendator Montisalbani.

Pro brachio militari

Egregius dominus Alfonsus, dux Gandie; Petrus Latronis, vicecomes de Vilanova; Petrus de Montecateno; Vitalis de Vilanova; Olfus de Pròxida, nominibus predictis; Iohannes de Vilanova; Ludovicus de Vilanova; Iohannes de Pròxida; Petrus Centelles; Ludovicus Abella, nominibus prefixis; Petrus Siscar, dictis nominibus; Iohannes Monyoç, per se et procuratorio nomine Iohannis Rocha; Iaufridus de Vilarig; Iohannes Roderici de Moros; Iohannes Romeu, dictis nominibus; Ludovicus de Castellví; Iohannes de Vilarasa, dictis nominibus; Iohannes Fabra, nominibus iamdictis; Iohannes de Castellví; Petrus Maschó; Corveranus d'Alet; Manuel de Montagut, dictis nominibus; Iohannes Maçquefa, ||[221v] per se et procuratorio nomine nobilium Raymundi, Guillelmi et Petri de Rocafull et honorabilium Iacobi Iohannis, Iacobi et Anthonii Torres, Ferdinandi Maçquefa, Remigii Álvareç d'Espejo, Bartholomei de Montagut, Alfonsi Rosell, (Iacobi de Montagut), Petri Miró, Peregrini de Montagut, Bonanati Miró, Francisci de Montagut, Petri de Rius, Galcerandi de Montagut, Petri de Liminyana, Iohannis Miró, Petri Thomàs, Francisci Miró, Gometi de la Crevella, Iohannis[544] de Mora, Iohannis Garcia de Solana et Iohannis Gilabert, minoris dierum et comorancium Oriole; Iohannes de Vinatea; Guillermus de Vilarig, proprio nomine et ut procurator Bernardi de Vilarig et Bernardi Scorna; Iohannes Petri de Vayello, per se et nomine procuratorio honorabilium Andree Miró, Simonis Sáncheç de la Spunya, Iacobi de Liminyana, Petri Garcia de Solana, Petri Ferdinandi de Mesones, Martini Gil de Regadell et Bartholomei de Montagut, minoris, comorancium in villa Oriole; Anthonius de Patos, habitator ville Onde, per se et procuratorio nomine Lupi d'Esparça et Iohannis d'Esparça, filii sui, Roldani d'Esparça et Iohannis d'Esparça, filii sui, Petri Arnau d'Esparça et Iohannis de Patos, comorancium in villa Onde.

¶ [544] B *Iuliani*.

Pro brachio universitatum, civitatum et villarum regalium

Iohannes Suau, Guillermus Çaera [et] Bernardus Abrí, sindici Valencie; ||[222] Iohannes Palma [et] Bartholomeus Rovira, sindici ville Morelle; Ginisius Silvestre, sindicus villarum Oriole et Aliquantis; Bernardus Muntanyès, sindicus ville Burriane; Iohannes de Calaceyt, sindicus ville Villeregalis; Iacobus Gaçol, sindicus ville Lirie; Iacobus Olzina, sindicus ville de Ontinyén; Iohannes Bou, sindicus ville Cullarie; Bartholomeus Bodí, sindicus villarum de Bocayrén et de Biar.

Et statim, dominus rex predictus, sedens in suo regali solio ut est moris, mandavit tractatores per eum electos et in quadam papirea scedula contentos in predicta curia publicari, quorum nomina ut continebant in scedula supradicta sunt que per ordinem subsecuntur:

l'arquebisbe de Tarragona	lo vicecanceller
mossèn Guerau de Cervelló	lo tresorer
don Johan de Luna	mossèn Domingo (Mascó)
don Johan d'Íxar	micer Johan Mercader
mossèn Johan Ferrándiz d'Eredia	micer Pere Basset
don Berenguer de Bardaxí	scrivà de ració

Quibusquidem tractatoribus tractandi et concordandi cum aliis de dicta curia et referende eidem domino regi plenariam contulit potestatem.

Et ilico, nobilis Vitalis de Vilanova, per se et aliis sue oppinionis, dixit se non consentire, immo cum ea qua decet re-||[222v]verencie dissentire supradictis et per eo obtulit atque tradidit quandam scedulam continencie subsequentis:

E los dits mossèn Berenguer de Vilaragut e mossèn Jacme Romeu, en los (ja) dits noms, ço és en lurs noms propris e axí com a procuradors de molts nobles, cavallers e gentils hòmens del braç militar, contenguts en dues scèdules, en dies passats en la cort offertes, dien que stan e perseveren en los protests per aquells fets e que no han ni tenen per tractadors del dit braç les deu persones eletes en tractadors per lo egregi duch de Gandia e per alcuns altres del dit braç, ni consenten en res qui ab aquells ni en altra manera sia procehit e enantat, tractat ni concordat, tractant cesse lo prejuhí, lo qual, per la dita que·s diu elecció, los (és) estat fet e causat e la present scèdula o scriptura volen haver per repetida en qualsevulla actes d'ací avant faedors e requiren e soppliquen que sia continuada en los actes de la cort.

Et lecta et publicata scedula antedicta predictus nobilis Vitalis de Vilanova, per se et aliis de dicta sua oppinione, supplicavit et petit de hiis fieri (publicum) instrumentum ad habendum memoriam in futurum.

Et dictus dominus rex mandavit predicta inseri in huiusmodi processu curie generalis, denegans inde fieri publicum instrumentum.

Secutis autem omnibus supradictis dominus rex predictus obtulit et tradidit, (publicari et legi) mandavit curie antedicte et brachiis eiusdem universaliter ‖[223] omnibus et singulariter singulas responsiones sive provisiones factas per dominum regem predictum (seu in eius consilio) capitulis sive gravaminibus suplicacionibusque per dicta brachia oblatis et positis comuniter et divisim, et quequidem responsiones sive provisiones si gravaminum convenium tribus brachiis et brachii regalis et aliquorum singularium eiusdem brachii per ordinem et distincte in fine presentis iornate ac actuum in eadem iornata in predicta curia consecutorum sunt inserte.

Et ilico, dictus reverendus magister Muntesie per se et toto brachio ecclesiastico dicti regni et iuris conservacione eiusdem obtulit et tradidit duas supplicacionum scedulas tenor quarum per ordinem per hec sequitur verba:

Molt excel·lent príncep e senyor,

Los del braç eclesiàstich de regne de València, enteses les provisions e respostes per vós, senyor, fetes als greuges a la vostra molt gran senyoria offerts per los braços eclesiàstich, militar e de ciutats e viles reals e per qualsevol de aquelles *coniunctim vel divisim*, hoc encara per singulars del dit regne e la publicació de aquelles en la present jornada en plenera cort feta, ab aquella pus humil e subjecta reverència que·s pertany, (responen) o dien que·n ço e quant les dites provisions, respostes e publicació sien vistes contra furs e privilegis atorgats en general o en special al dit braç eclesiàstic o singulars de aquell o sien vistes en alcuna cosa prejudicials o derogatòries al dit braç eclesiàstich e repugnar o contradir a les coses per aquell dit braç supplicades en la obla(ció) ‖[223v] dels dits lurs greuges, no accepten aquelles ne y consenten, tàcitament o expressa, ans ab les dites reverències hi contradien e dissenten expressament. En ço, emperò e quant les dites provisions, respostes e publicació són o sien vistes atorgar les coses supplicades per lo dit braç eclesiàstich o sien conformes a les dites lurs supplicacions o segons los dits furs e privilegis, ab humil acció de gràcies accepten e reeben en e per acte de la present cort les dites provisions e respostes, protestants que particularment, haüda còpia de les dites respostes, provisions e publicació, a cascú lo dit braç puxa fer (especial) resposta de acceptació o contradicció en tot o en part e que temps alcú no·ls percórrega, supplicant que de la present (resposta) man que·ls sia feta carta pública.

Lo braç eclesiàstich de la present cort e singulars d'aquell, ab humil e subjecta reverència de la vostra senyoria, protesten que no consenten a les provisions per vós, senyor, fetes e huy publicades als greuges a la vostra senyoria en la present cort offerts dels braços militar e reyal e singulars de aquell, ans contradien a aquells si e quant les dites provisions sien o puxen ésser prejudicials al braç eclesiàstich o alcuns[545]

¶ [545] A *altres*.

singulars o singular de aquell, e ab la dita humil e subjecta reverència de la vostra senyoria, protesta lo dit braç eclesiàstich e los singulars de aquell que no consent a alcunes gràcies o concessions per vós, senyor, fetes o donades en la present cort als dits braços militar e reyal o a alcuns singulars o singular de aquell e que per aquelles dites gràcies o concessions no sia fet alcun prejuhí ara o en sdevenidor al dit braç eclesiàstich o singulars o singular de aquell, requirent de les dites coses carta pública. ||[224]

Et eodem instanti, venerabilis Berengarius Clavell, nomine et pro parte brachii militaris regni predicti, obtulit et tradidit quendam scripturam vel scedulam continencie subsequentis:

Molt alt e molt excel·lent senyor,

Com les respostes que vós, senyor, donats als greuges a la vostra senyoria presentats e donats en la present cort (no·s) sàpien encara per lo braç militar, com aquelles donets (e façats) en volum e scrites e no·s sàpien ni·s ligen ni·s puxen entendre axí proposament, e porien (ésser) en tot o en part no concordes als greuges donats per lo braç militar e singulars de aquell e als donat(s) en comú per tota la cort e als donats per los braços eclesiàstich e militar ensemps e a les coses supplicades en aquells, e encara porien ésser les respostes que vós, senyor, fets als greuges e supplicacions del braç reyal o singulars de aquell e al braç eclesiàstich prejudicials al braç e stament militar e singulars d'aquell. Per què, senyor, ab humil e subjecta reverència parlant, diu lo dit braç militar e los qui (són) justats en la present cort per aquell que no consenten en les dites respostes ni accepten aquelles tant com sien discordes als greuges e supplicacions per lo dit braç militar e singulars de aquell fetes per si e ensemps e ab los altres braços e ab lo dit braç eclesiàstich, e encara no consenten en respostes que vós, senyor, façats als greuges e supplicacions dels altres braços e universitats reyals e altres singulars, tant com sien prejudicials al dit braç militar e singulars de aquell, supplicant humilment la vostra senyoria que per vós, senyor, los sia salvat tot dret e que en res no·ls faça prejuhí. ||[224v]

Et incontinenti, Guillermus Çaera, nomine et pro parte brachii universitatum, civitatum et villarum regalium et pro conservacione iuris earum obtulit quandam supplicacionis scedulam tenoris sequentis:

Molt excel·lent senyor,

Com per la vostra senyoria són stades fetes ja respostes als greuges a la vostra senyoria offerts axí per los tres braços de la present cort com encara per los dos braços o per qualsevol de aquells, com encara als offerts per alcunes universitats e singulars dels dits braços, per ço, senyor, lo braç reyal, ab humil e subjecta reverència de la vostra senyoria, diu que, tant com les dites respostes sien consonants a les coses per lo dit braç reyal supplicades, ab humil acció de gràcies accepten aquelles, e aytant com les dites respostes sien vistes ésser prejudicials e contràries a les coses supplicades per lo dit braç reyal o a lurs furs, privilegis, libertats e drets,

ab la dita humil e subjecta reverència dien que no y consenten, ans expressament hi contradien protestant que per les dites respostes alcun prejuhí no sia fet ne engendrat als dits furs, privilegis e libertats e drets de les dites universitats del dit braç e dels singulars de aquelles. Supplicant la vostra senyoria que la present scriptura man continuar en lo procés de la cort.[546]

Et eodem instanti, dictus Ginisius Silvestre, sindicus ville Oriole, obtulit quandam scedulam continencie subsequentis: ||[225]

Molt alt senyor,

Com lo síndich de la vila d'Oriola se dupte que vós, senyor, no pronunciets e per acte de cort façats publicar alcuns furs o provisions los quals e les quals porien o alcú e alcuna dels dits furs e provissions poria ésser contra furs, privilegis, libertats e bons usos de la dita vila, en special en ço que és supplicat que l'alcaydia de la dita vila no puga ésser donada sinó a nadiu del regne de València, per tal lo dit síndich, ans de publicar aquells e aprés publicació de aquells tant com [seran] contra la dita vila o drets e costums de aquella diu que no y consent, supplicant a vós, senyor, que la present scèdula manets insertar en lo procés de la cort.

Altissimus et cetera.

Et eodem instanti, dictus Berengarius Clavell, nomine et pro parte brachii militaris predicti, obtulit atque tradidit quodam gravamen sive capitulum super execucione quadam facta ut dicitur seu fieri attemptata contra Iohannem de Vinatea in loco de la Todolella, quodquidem capitulum seu gravamen sub kalendario diei presentis continetur in libris sive processibus scribe domini regis de processu curie predicte et in processu discreti Francisci Ferri, scribe dicti brachii militaris, lacius continetur.

Et confestim, dictus Guillermus Çaera, nomine et pro parte brachii civitatum et villarum regalium, obtulit quedam capitula sive gravamina supplicans super eis de iusticia providere quorum tenores per hec secuntur verba: ||[225v]

Molt excel·lent senyor,

Com los greuges a la vostra senyoria offerts per lo braç reyal fos expressament dit e protestat que si pogués enadir als dits greuges, per ço, senyor, lo dit braç reyal enadint als dits greuges posa davant la vostra senyoria los greuges infrasegüents:[547]

Primerament, com les imposicions que eren en la dita ciutat en vida del senyor rey en Ferrando, de loable memòria, pare vostre, demanassen a alguns les imposicions degudes per rahó de certes coses que serien stades comprades per lo dit senyor rey en Ferrando lo vostre batle general de regne de València excehint sa

¶ [546] Al marge: *Per lo bras real a les respostes fetes per lo senyor rey als greuges offerts.*

¶ [547] Al marge: *Addicions de greuges per lo braç real.*

jurisdicció manà als administradors de la dita ciutat de València sots certes e grans penes que no fessen pagar les dites imposicions ne fessen juhí alcú de aquelles e axí mateix manà als dits mercaders e als jurats e síndich de la dita ciutat de València sots certes e grans penes que no demanassen les dites imposicions segons en los dits manaments les dites coses e altres són pus largament contengudes los quals manaments lo dit batle no podia fer com no pertangués a sa jurisdicció e sien expressament contra furs e privilegis de la dita ciutat e regne de València. Per ço suppliquen sia vostra mercè declarar los dits manaments ésser nul·les o almenys no procehir de justícia e revocar en quant de feyt són stats feyts e manar al dit batle que d'ací avant semblants manaments no faça ne attente.

Ítem, senyor, com vós ab letra vostra que fon donada en Bar-‖[226]celona a XII d'agost del any mil CCCC XVI e segellada ab vostre sagell secret hajats confessats deure a·n Gabriel Navarro, scrivà de ració de casa vostra, dos mília DCCC XXXIIII florins d'or d'Aragó per les causes e rahó en la dita vostra letra expressades, los quals II mília DCCC XXXIIII florins assignats havedors e recobradors al dit en Gabriel Navarro de e sobre les demandes faedores en lo regne de València per rahó del vostre benaventurat novell regiment, manant al vostre batle general del dit regne que les obligacions que les viles e universitats que fossen tengudes a les dites demandes fer devien, si fetes no eren, al dit batle o altres col·lectors de aquelles fes fer obligacions al dit en Gabriel dels dits IIM DCCC XXXIIII florins; e si les obligacions eren fetes per les dites universitats que de continent fes cessions en concorrent quantitat dels dits dos mília DCCC XXXIIII florins, e si les obligacions eren al dit en Gabriel Navarro, segons que en la dita vostra letra pus largament [és] contengut, a la qual referim, e com lo dit micer Johan Mercader, batle general qui dessús, no haja volgut enseguir ne complir vostre manament e ordenació en fer les dites assignacions e cessions, ans contra sèrie e ordenació vostra ha collides e exhigides totes les peccúnies de les dites demandes e no ha volgut de aquelles dar al dit en Gabriel Navarro sinó XVIIIM sous, retinent-se devers si de les dites demandes la restant quantitat, que són dihuit mília C LXXIIII sous moneda reals de València, los quals en virtut de la dita assignació pertanyhien al dit en Gabriel, la qual cosa és stada feta en gran dan e prejuhí d'aquell. Per què lo braç de les ciutats e viles reals del dit regne suppliquen a vós, senyor, que reparant lo dit greuge manets de continent al dit vostre ‖[226v] batle que do e pague al dit en Gabriel Navarro los dits XIIIM C LXXIIII sous restants dels IIM DCCC XXXIIII florins per vós, senyor, a vós atorgats deure, los quals ell indegudament se ha preses e retenguts devers si de les dites demandes. E faent açò, senyor, provehirets de justícia e lo dit braç reyal ho tendrà a gràcia e mercè.

Ítem, senyor, com los corders de la ciutat de València qui fan cordes d'espart e altres mercaders o ciutadans de València per rahó de la franquea que han de la dita ciutat sien e hajen acostumat de ésser immunes e exempts de pagar dret

alcun per rahó de faxcars los quals sien ja meses en libants, palomeres, rests e altres semblants cordes, e lo batle general de València de poch de temps ençà, volent fer novitats, se vulla esforçar de fer-los pagar per los faxcars que són ja meses en obra, a rahó de IIII diners per centenar, faent-los diverses vexacions, ço és que quant los dits libants, palomeres, rests e altres semblants cordes d'espart són ja a mar lo batle los fa emparar[548] e fa comprar quants faxcars hi poden ésser entrats, e fa·ls pagar per faxcars jatsesia alló no sien ja faxcars, ans és ja mudat en altra spècia de cordes, la qual cosa, parlant ab honor, lo dit batle no pot fer com sia contra la libertat e franquea de la dita ciutat e dels habitadors de aquella. Per tal, senyor, lo dit braç humilment supplica provehir-los sobre les dites coses de condecent remey de justícia, e que sia manat al dit batle que aquell ell d'ací avant no faça semblants coses ne faça pagar als dits corders e altres ciutadans de València qui trauran los dits libants, palomeres, rests e altra qualsevol exàrcia d'espart, per mar o per terra, lo dit dret de faxcars, com alló ja no sien dits faxcars.

Et tunch brachia antedicta et singula ex eisdem dixer-‖[227]unt quod stabant et persev[er]abant et utique persisterunt in protestacionibus et dissentimentis curie, pro parte cuiuslibet eorumdem in primis posicionibus gravaminum oblatis et factis quas et que voluerunt hic haberi denuo repetitis.

Et dictus dominus rex dixit quod super contentis in dictis capitulis sive gravaminibus provideret prout iusticia provideret, et ilico curiam antedictam continuavit ad diem mercurii proxime subsequententem in eodem loco, ante prandium, celebrandam.

3.16
Respostes del rei als greuges comuns

Tenor autem responsionum seu provisionum gravaminum comunium de quibus supra fit mencio:

Respostes o provisions fetes per lo senyor rey als capítols dels greuges comuns

I. Respon lo senyor rey que ell s'és intitulat així com trobà que son pare se intitulava e lo rey en Martí, son oncle, despuys que ven a ell la successió del regne de Cicília e trobàs que així·s intitulava lo rey en Jacme segon qui era així matex rey d'Aragó e de Sicília, la qual intitulació no és ni plàcia Déu que sia contra la unió. E plau al senyor rey que sia vist ço que fer se'n deja.

¶ [548] A *empar.*

II. Respon lo senyor rey que açò no és greuge de cort.

III. Plau al senyor rey que en la forma en l'astatut e ordinació del dit rey en Jacme mencionat en lo present capítol contenguda tots e qualsevol officials exercint jurisdic-||[227v]ció sien tenguts tenir taula e sia contra aquells feta enquesta les altres coses en lo dit capítol contengudes denegue lo dit señor, com no sien justes ne profitoses a la cosa pública.

IIII. Lo senyor rey mana que sien servats los furs e provisions parlants de la jurisdicció del batle general, segons és stat acostumat.

V. Per actes de la cort de la batlia, en lo consell del senyor rey exhibits, consta que·l batle ha acostumat imposar penes, e per ço sia fet ço que antigament [és] stat observat.

VI. Lo senyor rey o denega perquè seria confusió dels dits officis e molt dampnós als litigants davant los dits officials. *Vacat*.

VII. Lo senyor rey provehirà en tal manera que raonablement la cort ne deurà ésser contenta.

VIII. Plau al senyor rey servar los furs d'aquesta matèria parlants, e açò que·s demana de prestar major caució sia vist si és expedient e profitós al senyor rey e a la cosa pública, e açò car plaurà-li seguir ço que sia més útil.

IX. Plau al senyor rey que sia servat lo fur parlant de les inhibicions faedores e que sia vist l'interès del senyor rey sobre les licències particulars per lo batle durant la inhibició atorgadores, e aprés provehir hi ha segons se pertanga.

X. Segons lo senyor rey és certifficat lo dret d'almodinatge és acostumat e·s deu cullir, e plau-li que los jurats ||[228] de València tenint açtores franques en lo dit almodí no sia levat lo dret d'açtoratge, car en altra manera lo dit dret d'astoratge és acostumat e·s deu levar.

XI. Plau al senyor rey que sia servat lo fur del rey en Martí sobre açò fet e si alcun cas és mostrat que lo governador se sia entramés de ço que no li pertanga, lo senyor rey hi farà reduhir a degut stat.

XII. Plau al senyor rey que sia servat lo fur sobre açò feyt per lo rey en Martí.

XIII. Plau al senyor rey que sien fetes a cascunes universitats confirmacions dels privilegis de lurs franquees en forma acostumada si e segons mils hauran usat dels dits privilegis.

XIIII. [*en blanc*].

XV. Mana lo senyor rey que sia revocada la dita assignació e que los furs parlants de aquesta matèria sien servats.

XVI. Lo senyor rey, vists dos capítols de greuges sobre les coses ||[228v] contengudes en lo present capítol, donats en les corts per lo senyor rey en Martí als habitadors del regne de València celebrades, mana ésser servades a la letra les provisions fetes als dits capítols e revoca les coses en contrari attemptades.

XVII. Lo senyor rey ha per clar que tal composició e remissió com és nomenada en lo capítol no·s pot fer per lo senyor del loch que mer ha imperi.

XVIII. En tot regne de València és acostumat que moros no pusquen beure vi sinó en la taverna per la senyoria a ells deputada, e solament són licenciats en la dita taberna; en altra manera són punits. E los batles generals han acostumat arrendar la dita taverna en València ab les dites calònies e penes e reempcions d'aquelles, per què lo dit senyor entén a servar ço que s·és acostumat en les sues moreries e·s acostuma encara en les altres moreries.

XVIIII. Plau al senyor rey que·s paguen e se leven los drets acostumats [ans d'ara sis anys] e no més avant, e axí u manarà per ses provisions ésser observat, e si res és fet en contrari que·n sia haüda informació [per] persones sufficients a qui lo senyor rey ho comanarà, e que sien punits los contrafaents.

XX. La querela posada contra lo dit governador és massa general, però si alguna querela particular serà donada, plau al senyor rey fer-hi breu e desempatxada justícia.

XXI. Plau al senyor rey que·l batle no leve moravadí dels vas-||[229]salls d'aquells a qui pertany lo dit moravadí.

XXII. Lo senyor rey no sab que·s puxa pretendre legítim interès en que alguatzi[r]s sien en los dits officis de governació e de la batlia, ans se'n segueix als officis e mellor expedició en les execucions de la justícia, majorment com no prenguen, segons lo dit senyor és informat, major salari que·ls porters. E·n la governació, de molt temps ençà, e en la batlia d'alguns batles, [de molt temps] ençà, és stat acostumat però si alcú volrà informar lo dit senyor que los dits alguatzirs hajen fetes coses no degudes en lurs officis, lo dit senyor, precedent legittima informació, los castiguarà.

XXIII. Lo senyor rey enviarà e manarà al mestre racional de la sua cort que regonega los comptes d'en Gabriel Çapila, per ço que sia vist quina exida fon haüda de la peccúnia en lo dit capítol declarada, e a vós farà breument per ço que sobre la justícia pusca ésser provehit la qual lo dit senyor offer breument ministrar.

XXIIII. Respon lo senyor rey que lo jurament en la forma acostumada prestat per los dits governador e batle basta a les coses en lo dit capítol demanades per ço no deuen ésser [requests] a jurar singularment, si emperò serà mostrat per justícia [e] rahó lo jurament dessús dit no bastar, lo dit senyor és apparellat breument provehir-hi de justícia.

XXV. No appar consonant a rahó ordenar e statuhir cosa alcuna ||229v sobre les coses en lo present capítol contengudes, ans seria dampnós al senyor rey e a la terra en son cas, e axí és stat acostumat fer en los regnes d'Aragó e de València e en lo principat de Catalunya, e·s ver que a tart s'esdevenen les dites coses.

[XXVI, XXVII, XXVIII]. Responent als XXVI, XXVII e XXVIII lo senyor és prest star-ne a la justícia.

XXVIIII. Al senyor rey plau que sobre açò sia vista la justícia, perquè·n sia enseguit ço que·s trobarà deure ésser fet.

XXX. Lo senyor rey ha comanat a mossèn Domingo Mascó e micer Guillem Çaera que regoneguessen les coses en lo dit capítol contengudes. Vol que li·n facen relació e provehir-hi ha per justícia.

XXXI. Lo senyor rey proveex e mana que les dites storsions d'ací avant no sien fetes e farà comissió a alcunes bones persones qui inquiren contra los nomenats en lo dit capítol e contra los scrivans de la cort del bisbe e de les altres corts ecclesiàstiques e y facen justícia.

XXXII. No és greuge de cort, mas lo senyor rey se offer prest fer justícia.

XXXIII. Respon lo senyor rey que ell e sos officials assats ans massa ||230 benignament si són haüts envers los dits protestadors, car pogueren haver procehit pus rigorosament; emperò, si los dits protestadors creen ésser stats agreugats, plau al senyor rey que en son consell sia tractat e examinat si les dites protestacions deuen ésser revocades o si lo senyor rey deu procehir pus asprament, justícia exhigent.

XXXIIII. Lo present negoci és comés per lo senyor rey a micer Guillem Çaera e vol lo dit senyor que y proceescha per justícia.

XXXV. Plau al senyor rey que los processos qui·s actitaran en la sua audiència entre parts privades quant lo dit senyor se partrà del regne de València tornen en les corts a les quals pertanyera la conexença de les causes, e los processos dels plets que tocaran lo dit senyor sien mesos en la casa del archiu del Reyal de València, e sia·n donat translat als qui volrran proseguir les dites causes a lurs despeses, e tot açò sie entés en les causes que no poden ésser tretes del regne. Plau encara al senyor rey que romanga traslat dels procesos de les corts del regne de València en lo dit archiu, car l'original cové que sia en la cort del dit senyor, qui, per moltes causes, occorrents contínuament, ho ha a fer regonèxer, e que lo offici del prothonotari, qui deu tenir los dits processos, no ha certa seïlla.

XXXVI, XXXVII. Lo senyor rey sobre açò enten a deliberar ab los de son Consell, e provehir s'i ha per justícia.

XXXVIII. Sia servat lo fur sobre açò ordenat.

XXXVIIII. Plau al senyor que sien servats los furs dissonants sobre açò, ||[230v] e és apparellat procehir contra aquells qui hauran donada o daran licència e no·ls és permesa donar aquella.

XXXX. Mana lo senyor rey que sien servats los furs dels reys en Johan e en Martí disposants sobre açò e si en res és stat contrafet offer reduhir alló a justícia.

XXXXI. No appar a rahó consonant que mestre racional sia fet en regne de València, car mestre racional és offici de casa del senyor rey e no del regne o principat. Emperò sobre açò e les altres coses en lo dit capítol contengudes, haüda delliberació madura, lo dit senyor hi provehirà.

XXXXII. Ja hi és stat provehit per lo vicecanceller del senyor rey.

XXXXIII. Plau al senyor rey comanar a alcunes persones les quals, appellats alcuns mercaders sperts en les mercaderies e or que venen de les parts de Barberia, regoneguen e sguarden sobre açò la utilitat de la cosa pública del dit regne.

XXXXIIII. No és greuge de cort, més lo senyor rey és apparellat provehir a la indempnitat de les universitats en lo dit capítol contengudes, tant com fer-se deja per justícia.

XXXXV. Idem.

XXXXVI. Contra lo turbador de fet de la execució[549] de la justícia ja hi ||[231] ha remeys, los quals vol lo senyor rey que sien executats.[550]

XLVII. Sien vists los instruments e títols en virtut dels quals les scoltes foren assignades, per ço que, aquells reconeguts, hi pusca ésser provehit.

XLVIII. Plau al senyor rey.

XLVIIII. Plau al senyor rey que sia servat lo fur.

L. Opposició és stada feta al dit greuge per part de mossèn Álvaro Dàvila,[551] qui pretén possehir la dita Foya de Bunyol, emperò lo senyor rey és apparellat fer entre les dites parts breu e spatxada justícia.

LI. Micer Guillem Çaera regonega lo present capítol e informe's de les coses en aquell contengudes, e provehir hi ha lo senyor rey.

¶ [549] A *exucució*.
¶ [550] A *executades*.
¶ [551] A *Çavila*.

3.17
Respostes del rei als greuges del braç reial

Tenor autem provisionum ac responsionum gravaminum brachii regalis ac aliquarum universitatum ipsius et a quorum singularium eorundem de quibus supra fit mencio talis est:

Respostes o provisions fetes
als capítols dels greuges del braç reyal

I. Plau al senyor rey que sia servat lo dit fur. ‖[231v]

II. Respon lo senyor rey que açò no és greuge de cort, que lo dit senyor és prest a qualsevulla justament querellants ministrar justícia o fer-los fer aquella esmena que per justícia serà declarada.

III. Plau al senyor rey que sia servat lo fur e que ço que serà contrafet sia revocat, justícia migançant.

IIII. Lo senyor rey ha jurat lo dit privilegi, primerament com a primogènit en les corts que lo senyor rey don Ferrando, pare seu, celebrava en lo dit regne, e ara en començament de les presents corts, e plau-li aquell servar.

V. Lo senyor rey en son consell ha oÿdes les parts assats largament e ohirà pus plenerament aquells sobre les coses en lo present capítol contengudes, e aprés hi farà justícia espatxada.

VI. Lo senyor rey, haüda delliberació, hi provehirà en tal manera que la cort ne serà rahonablement contenta.

VII. Plau al senyor rey que sien servats los furs prohibints les tafureries, no solament en la moreria[552] mas encara en tota la ciutat de València.

VIII. Plau al senyor rey e vol que sia fet així com és supplicat.

VIIII. Lo senyor rey hi provehirà en tal manera que, aquell official ‖[232] que en açò delinquirà, serà en tal manera punit que serà càstich als altres.

X. Lo senyor rey vol e mana ésser servats los furs e privilegis disponents de les penes sobredites, emperò la part de les penes comeses pertanyents a les universitats de les ciutats e viles sia rebuda de les mans del batle o del justícia e no en altra manera, com així·s deja fer de justícia e sia així stat acostumat.

¶ [552] A *memòria*.

XI. Plau al senyor rey que sien servades les provisions dels senyors reys don Johan e don Martí, predecessors seus, disposants sobre les coses contengudes en lo dit capítol e mana als governador e justícia e altres officials a qui·s pertanga que aquelles serven e facen servar e plau al senyor rey que açò sia observat en les ciutats e viles reyals del regne qui hauran semblants provisions.

XII. Lo senyor rey atorgarà provisions opportunes per la dita rahó.

XIII. Plau al senyor rey e vol que los governador e batle una vegada l'any visiten lo regne, però és cert que los convenguts davant los dits governador e batle són tenguts comparer davant aquells honsevulla que sien dins lo regne per les causes pertanyents a la jurisdicció d'aquells.

XIIII. Segons tenor dels privilegis exhibuhits e legits és vist ésser atorgat a la ciutat de València que puga armar fustes contra los qui trauran blats de la ciutat o del regne. Es emperò cert que és stat acostumat que lo capità de les fusta o fustes per la dita ciutat ||[232v] armades presta sagrament e homenatge e caució ydònea e costumat prestar en poder del batle general en forma stilada e per tenor de una provisió del senyor rey en Pere segon, dada en Saragoça a VIII de abril del any de nostre senyor mil CCC XXXI, appar que si és necessari los jurats e prohòmens de la ciutat, apparent alcuna suspició, fer statut e ordinació sobre les coses prohibides ne deuen ésser tretes per terra, la execució del dit statut e la custodia e guarda pertanyen al dit batle general.

XV. Lo senyor rey stà en la resposta feta al precedent capítol.

XVI. Lo senyor rey mana que sien servats los furs e privilegis disposants sobre lo dit dret de assadura.

XVII. Per ço que en lo regne de València se diu que ha moltes viles, castells e lochs poblats a fur d'Aragó, dels quals lo present capítol concernex interès, appellats e hoïts los senyors dels dits lochs, lo senyor rey hi farà justícia.

XVIII. Sia vist lo títol que ha València de exhigir imposicions, car sens concessió real o consuetut observada de tant de temps que memòria de hòmens no sia en contrari no·s pot tal dret exhigir.

XVIIII. Lo senyor rey comana al tresorer e batle general de regne de València que, ensemps ab en Jacme Rotlà, de offici de mestre racional, appella[t] lo missatger de la vila de Qulle-||[233]ra, proveexca en tal manera sobre les coses contengudes en lo dit capítol que lo ben avenir del quitament de la dita vila ne sia degudament procurat.

XX. Lo senyor rey mana ésser servat lo fur que parla que·l batle no pusqua comprar rendes o drets reals e comana a micer Guillem Çaera que inquira e proceesca contra lo batle de Xàtiva e son lochtinent sobre les coses en lo dit capítol contengudes e si seran atrobats culpables que sien punits axí com se pertanga.

XXI. Lo senyor rey és certificat que lo vicecanceller seu ha revocat la dita comissió per certes causes e per ço no és necessari declarar si la dita comissió era contra fur o no.

XXII. Plau al senyor rey que sobre les vitualles que deuen entrar o exir per lo riu de Cullera los jurats de la ciutat de València per si o per persona deputada per aquells usen de la jurisdicció contenguda en lo capítol mencionat en lo present greuge, e de açò·ls manarà fer letra executòria segons se pertanga.

XXIII. *Nunqua* de aquest privilegi és stat usat, ne és rahó que d'ací avant se ús de aquell.

XXIIII. Lo senyor rey vol que sien servats los furs e privilegis que ||[233v] disponen sobre les armes e coses prohibides portadores de hun loch en altre dins lo regne, e sobre l'abús que·s pretén lo senyor rey comana a micer Guillem Çaera que, appellat lo batle general e altres de qui sia interés, faça justícia espatxada.

XXV. Com les coses en lo present capítol contengudes concernexen interès de alcuns als quals se diu que seria atorgada la conexença dels dits crims de plagi o de collera, lo senyor rey mana a micer Pere Català, doctor en decrets, que, apellats e hoïts lo procurador fiscal del dit senyor per interès de aquell e los altres dessús dits de qui sia interés, culla lo present negoci e aprés faça·n relació al dit señor, e provehir hi ha de justícia.

XXVI. Lo senyor rey provehirà que lo governador delà Sexona deservexca personalment a son offici e manarà a aquell, sots pena de privació del salari, prorata del temps que·s partia del servey del dit offici, que no se'n parteixca sens licència expressa del dit señor, la qual licència lo dit senyor haja a donar [*en blanc*] dels jurats de la dita vila atorgadora a poch temps.

XXVII. No·s pot demanar per via de greuge de cort, car la disposició de les coses contengudes en lo dit capítol solament pertany al senyor rey, lo qual, informat del interès e utilitat de la sua cosa pública en la custòdia del dit castell, provehirà segons li serà vist profitós. ||[234]

XXVIII. A aquest capítol respon lo senyor rey en la forma del capítol *proxime* precedent.

XXVIIII. A aquest capítol lo senyor rey fa semblant resposta de la sobredita del XXVII capítol propprecedent.

XXX. Lo senyor rey vol que lo fur que deposa sobre la matèria del dit capítol sia servat segons sa sèrie e tenor e que sien revocades les coses en contrari attentades.

XXXI. Vol lo senyor rey que les comissions per lo governador faedores als porters sien stilades e congruament restretes als actes de les execucions fahedores

per los dits porters en manera que lo dit governador no sia vist a aquells generalment comanar sens veus.

XXXII. Respon lo senyor rey que los reys d'Aragó predecessors seus han guiat e acostumen guiar los dits ytalians a son arbitre que pusquen star e mercadejar en ses terres, no obstants qualsevol privilegis, e experiència ha mostrat que d'açò·s ha seguit gran profit a les ciutats, viles e terres on mercadejen, e encara als vectigals del senyor rey e al General, imposicions e altres drets que·s cullen en lo regne; per què lo dit senyor, mentre del mercadejar d'ells no·s segueixca dan a la cosa pública, és de intenció, seguint les petjades de sos predecessors, atorgar los dits guiatges com ben vist li será.[553]

XXXIII. Respon lo senyor rey que sien specificats e declarats los greuges que sots generalitat són affermats ésser stats fets per lo batle ‖[234v] general, e serà y provehit de justícia.[554]

XXXIIII. En altra manera, e no per la via del present greuge, hi proveex lo senyor rey, ço és, que mana que en sguart de la vila de Sexona sia servat lo privilegi general que prohibeix[555] la dita vila e altres del regne ésser alienades e revoca ço que sia fet en contrari.

XXXV. Plau al senyor rey provehir en les coses en lo dit capítol contengudes de comun assentiment de la cort.

XXXVI. Plau al senyor rey que sia servat lo fur a la letra, e encara que sia millorat o fortificat en pena e en altra manera, de consentiment de la cort.

XXXVII. Lo senyor rey, appellat l'ereu o curador d'en Arnau Guillem de Bellera e les fermances de aquell, mana ésser fet compliment de justícia sobre les coses en lo present capítol contengudes.

XXXVIII. Lo senyor rey mana ésser servat lo fur a la letra e revoca ço que·s stat fet en contrari del dit fur.

XXXVIIII. Sia feta fe del privilegi al·legat, e lo senyor rey hi provehirà segons serà faedor de rahó.

XXXX. No és greuge de cort, mas plau al senyor rey delliberar ‖[235] qual serà profitós al senyor rey e a la cosa pública de la vila de Burriana, ço és, si·l batle o·l justícia de la dita vila farà les penyores o degolla dels bestiars pasturants contra forma del dit privilegi, en lo terme de la dita vila, lo senyor rey provehirà que·s serve ço que és acostumat servar en la dita vila ans de VI anys e provehirà que·l governador [*en blanc*].

¶ [553] Al marge: *Sia donat a entendre al senyor rey lo dan que·s diu que se segueix a la terra e ladonchs lo dit senyor hi provehirà.* ¶ [554] Al marge: *Sia apparellat lo batle.* ¶ [555] A *proveex*.

XLI. Respon lo senyor rey que les qüestions tocants la fusta devallant per lo riu pertanyen al batle general, e per ço en aquest sguart sia servada la inhibició per aquell feta, emperò si alcú dels contrafaents volrrà littigar o convenir sobre altra causa pertanyent al for del justícia en sguart d'aquella dita altra causa sia tolta la dita inhibició.[556]

XLII. Respon lo senyor rey que sia specificada la causa del greuge fet per lo batle general sobre les dites peytes e lo senyor rey provehir-hi à per justícia.

XLIII. Lo senyor rey mana al batle general que·s entrameta de les coses que·s pertanyen a son offici, e que no·s entrameta de aquelles coses que no·s pertanyen a son offici.

XLIIII. No és greuge de cort, emperò lo senyor rey, haüda relació de la utilitat de sos drets, hi provehirà.

XLV. [*en blanc*].[557] ‖[235v]

XXXXVI. Respon lo senyor rey que de mera justícia en los lochs on se paguen vectigals tot hom deu pagar o mostrar franquesa, si la ha, al cullidor.[558]

XXXXVII. No és greuge de cort.

XXXXVIII. Per fur hi és provehit, e més avant per lo rey en Martí, sobre la matèria del dit capítol, fon promulgada sentència la qual lo senyor rey mana ésser servada.

XXXXVIIII. Ço que·s demana no és útil a la cosa pública e és dampnós al senyor rey, per què ho denega. Sia servat ço que s'és acostumat servar.[559]

L. Lo senyor rey, appellats los consellers de Barcelona o·l procurador de aquells en la vila d'Elg, hi manarà ésser dit compliment de justícia.

LI. Lo senyor rey és maravellat del batle general dellà Sexona qui ha permés tals coses ésser fetes, e mana a aquell que tals coses d'ací avant no permeta, ans faça que tot hom pexque líberament en la dita illa e mar, sals al dit senyor totstemps sos drets, e de açò lo dit senyor atorgarà provisió bona e bastant.[560] ‖[236]

LII. Lo senyor rey proveex que alcuns jurats de universitat real no gosen ne pusquen haver o reebre alcuna cosa de les penes en les quals sien o seran encorreguts los singulars de les dites universitats.[561]

LIII. Respon lo senyor rey que no proceex, car los alcayts e companyes lurs poden portar armes lícitament e sens pena. *Perseverat*.[562]

¶ [556] Al marge: *Bene*. ¶ [557] Al marge: *Vacat*.
¶ [558] Al marge: *Sia servada la provisió del senyor rey en Pere feta en març l'any* LXIII.
¶ [559] Al marge: *Persevera*. ¶ [560] Al marge: *Bene*. ¶ [561] Al marge: *Bene*. ¶ [562] Al marge: *Vacat*.

LIIII. No és greuge de cort, mas lo senyor rey hi provehirà segons li serà ben vist.

LV. Com se al·legue per part del alt infant don Johan, governador general, que per ús e costum ell pot exhigir cena de governador general, lo senyor rey, hoït aquell, hi farà justícia spatxada.

LVI. No és greuge de cort.

LVII. Lo senyor rey, hoïts lo procurador fiscal e lo batle general, hi farà compliment de justícia.

LVIII. Appellats aquells de qui és interès, lo senyor rey hi farà justícia spatxada.

LIX. Lo senyor rey és apparellat fer-hi justícia.

LX. Sia feta fe de la unió del loch de Foyos, la qual vista será-y ||[236v] provehit de justícia.

LXI. No és greuge de cort, mas lo senyor rey, haüda delliberació, hi provehirà degudament.

LXII. No és greuge de cort, mas lo senyor rey mana al batle general dellà Sexona que compre una casa sufficient on sien meses e conservades perpetualment les scriptures de les corts de la governació e batli[a].

LXIII. No és greuge de cort, mas lo senyor rey hi provehirà en forma deguda.[563]

LXIIII. No proceex de justícia.

LXV. Appellats los jurats e hòmens de la vila de Castelló lo senyor rey és apparellat fer-hi compliment de justícia.

LXVI. Sia feta fe del privilegi de la franquea, e, aquell vist e hoït noresmenys lo batle general, lo senyor rey hi farà justícia.

LXVII. Plau al senyor rey fer aquella provisió que·s pertanga per fer restituhir la dita cena.

LXVIII. Lo senyor rey mana que sia servat lo privilegi als pexcadors de Burriana, emperò que no sien excedits los términs del dit privilegi. ||[237]

LXIX, LXX. Lo senyor rey comanarà a mossèn Domingo Mascó e micer Johan Mercader e micer Guillem Çaera que, appellats los majordom e scrivà de ració e lo síndich de la dita vila, facen justícia sobre les coses en los dits capítols contengudes.

¶ [563] Al marge: *Sia demanada provisió.*

LXXI. Sia servat lo fur e la consuetut del senyor rey.

LXXII. No és greuge de cort, mas lo senyor rey en altra manera per justícia hi provehirà.

LXXIII. Respon lo senyor rey que cert és que los convenguts davant lo governador general e portantveus de aquell e davant lo batle general de regne de València són tenguts comparer davant aquells, on se vulla que sien dins lo regne, per les causes a lur jurisdicció pertanyents.

LXXIIII. Entén lo senyor rey que fer la dita crida no sia contra fur, ma[s] bé li plau que sia servat lo dit fur.[564]

LXXV. Mana lo senyor rey que sien servats los furs e privilegis parlants de les dites coses.

LXXVI. Lo senyor rey ha fet reconèxer en lo seu consell lo fur del rey n'Amfós e hun privilegi qui fa distribució de les questes ordinàries, en lo qual lo dit rey n'Amfós, qui atorgà lo dit privilegi, [establí] que ultra la questa ordinària puxa demanar en los quals,[564bis] per dret, lo rey pot fer demandes a sos vassals ||[237v] ultra la dita quantitat, segons a ell serà vist expedient, e plau-li que sobre les coses en lo dit capítol contengudes, hoït lo batle general, sia feta justícia.

LXXVII. Sien exhibuides les cartes de les obligacions de Vila-real, e aquelles regonegudes lo senyor rey hi farà justícia.

LXXVIII. [*en blanc*].[565]

LXXIX. Com plet pendent sia sobre les dites coses entre l'alcayt de una part e los hòmens de la dita vila de la altra, lo senyor rey comana al jutge de la dita causa les coses en lo present capítol contengudes sobre les quals vol que faça justícia.

LXXX. Lo senyor rey mana ésser servats los privilegis atorgats als hòmens de la dita vila e que sia revocat ço que serà actitat en contrari.

LXXXI. Com lo batle general haja affermat lo contrari, lo senyor rey és apparellat acomanar açò alcuna persona ydònea qui y faça justícia spatxada.

LXXXII. Lo senyor rey és apparellat fer justícia sobre lo dit fet contra los hereus d'en Arnau Guillem de Bellera e fermances de aquell e altres qui sien tenguts a les dites coses. ||[238]

LXXXIII. Lo senyor rey comana a micer Guillem Çaera que, haüda relació de les coses contengudes en lo dit capítol, proveexca sobre aquelles segons justícia dictarà.

¶ [564] Al marge: *Vacat*. ¶ [564bis] Frase confusa i incompleta. ¶ [565] Al marge: *Vacat*.

LXXXIIII. Sien appellats los maestre e alcaldes de la secca e aquells hoïts lo senyor rey hi provehirà de justícia.

LXXXV. Sien vists los statuts fets per la ciutat dessús dita e los manaments fets per batle general en contrari, e lo senyor rey provehir-hi ha per justícia.

[LXXXVI].

LXXXVII. Lo senyor rey mana que sien servats los furs ja ordenats contra los calumpniants.

LXXXVIII. Lo senyor rey mana que sia servat e fet segons és stat acostumat.

LXXXVIIII. Lo senyor rey mana al[s] batles de les viles de Castelló e de Vila-real que del peix huna vegada delmat ab aquell a qui·s pertanga no exhegesquen altre delme dels revenedors de aquell.

XC. Los batles generals han acostumat fer consemblants crides, per què lo senyor rey mana que la dita crida sia servada, com no sia contra fur, e que sia servat lo privilegi del regne sobre açò ordenat.

XCI. No és greuge de cort. ||[238v]

XCII. Lo senyor rey vol que sia servat lo fur parlant de la matèria en lo present capítol declarada.

XCIII. No és greuge de cort.

XCIIII, XCV. Lo senyor rey comana a micer Pere Ram les coses en lo dit capítol contengudes, lo qual, appellats aquells de qui sia interés, faça sobre les dites coses compliment de justícia.

3.18

Respostes del rei als greuges particulars de les ciutats i viles reials

[Respostes als greuges particulars]

Sobre lo greuge d'Algezira, e de València se sia opposada a aquell, hoÿdes les parts, lo senyor rey hi administrarà justícia.

Sobre el greuge del síndich de Castelló sobre l'orde del seure, appellats aquells de qui és interès, lo senyor rey hi farà compliment de justícia.

Sobre·l greuge de la sal de Castelló, hoït lo síndich de Burriana, lo senyor rey hi farà compliment de justícia.

Sobre·l greuge de les pastures de Líria, appellats aquells qui és interès, lo senyor rey hi farà spatxada justícia.

1417, octubre 20. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Imposterum vero die mercurii superius asignata computata XX[a] octobris, ante prandium, anno predicto a Nativitate Domini M° CCCC° XVII°, accedens ad curiam predictam, que in predicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de ||[239] Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et [mandato] domini regis predicti, curiam continuavit predictam sub verbis [sequentibus]:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà dijous, ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et tunch, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie prenarrate, quam pro repetita hic denuo voluit haberi.

1417, octubre 21. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Inqua[m] vero die iovis superius assignata computata XX[a] prima octobris anno a Nativitate Domini M° CCCC XVII°, ante prandium, accedens ad curiam predictam, que in dicta domo capituli monasterii fratrum Predicatorum Valencie fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, curiam continuavit precontentam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà divendres, ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et tunch, dicta curia stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie prenarrate, quam pro repetita hic denuo voluit haberi.

1417, octubre 22. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Sane vero die veneris superius assignata, ante videlicet prandium, que erat intitulata XXII[a] dicti mensis octobris anno ||[239v] a Nativitate Domini M° CCCC° XVII°,

curia predicta existente prout moris congregata in dicto capitulo monasterii fratrum Predicatorum, honorabilis Iaufridus de Ortigiis, regens cancelleriam predictam, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis et in eius persona, ipsam continuavit curiam ad crastinam diem sabbati, ante prandium, in eodem loco celebrandam.

Et tunch dixerunt predictis non consentire, immo stiterunt in protestacionibus predictis.

1417, octubre 23. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Adveniente autem dicta die sabbati, ante prandium, intitulata XXIII[a] octobris anno predicto a Nativitate Domini M° CCCC° XVII°, dictus honorabilis Iaufridus de Ortigiis, cancelleriam regens predictam, curie existente in dicta domo sive capitulo monasterii fratrum Predicatorum Valencie prout moris est congregata, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem curiam continuavit ad eandem diem, post prandium, in loco predicto.

Et tunc, dicta curia, dissenciens predictis, fuit protestata ut supra.

1417, octubre 23. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 25 d'octubre.

Dicta vero die sabbati, post prandium, intitulata XXIII[a] dicti mensis octobris, accedens ad curiam iamdictam, que in dicta domo capituli fratrum Predicatorum Valencie, post predicti cimbali sonum, ut moris est fuerat congregata, honorabilis Iohannis de Funes, vicecancellarius predictus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam sub verbis sequentibus:

Lo senyor rey continua la present cort per a dilluns primer vinent, ans de dinar, en aquest mateix loch. ||[240]

Et tunch dicta curia stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte trium brachiorum predictorum, quam pro repetita denuo voluit haberi.

1417, octubre 25. Monestir de Predicadors.
Reunió de les Corts generals i pròrroga per al dia següent.

Demum, vero die lune superius assignata, ante prandium, que erat intitulata XXV[a] dicti mensis octobris anno a Nativitate Domini M° CCCC° XVII°, curia prefata existente congregata in dicta domo capituli dictorum fratrum Predicatorum prout

moris est, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, ibidem presencialiter existens, predictam continuavit curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà dimarts en aquest mateix loch.

Et curia antedicta dissenciens predictis perseveravit in protestacionibus prefatis quas hic voluit pro repetitis.

1417, octubre 26. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Consequenter autem die martis, ad quam curia predicta fuit continuata, ante videlicet prandium, que intitulabatur XXVI[a] mensis octobris predictis anno a Nativitate Domini M° CCCC° XVII° eadem curia existente congregata in dicta domo capituli fratrum Predicatorum Valencie honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius antedictus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis predictam continuavit curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present [cort] a demà que serà dimecres, ans de dinar, en aquest mateix loch. ||[240v]

Et dicta curia non consenciens predictis, protestata fuit ut supra.

1417, octubre 27. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 29 d'octubre.

Adveniente autem die mercurii, ante videlicet prandium, que erat intitulata XXVII[a] dicti mensis octobris anno a Nativitate Domini M° CCCC° XVII° curia antedicta existente congregata in dicta domo capituli fratrum Predicatorum Valencie honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato domini regis, eandem continuavit curiam sub verbis sequentibus:

Lo senyor rey continua la present cort a divendres primer vinent en aquest mateix loch.

Et tunch dicta curia stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte trium brachiorum, quam hic pro repetita denuo voluit haberi.

1417, octubre 29. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Postmodum, vero die veneris superius assignata, ante prandium, intitulata XXVIIIIª mensis octobris anno a Nativitate Domini Mº CCCCº XVIIº, pulsato cimbalo precontento, dicta tria brachia convenerunt et fuerunt congregata in predicta domo capituli fratrum Predicatorum Valencie, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdictus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, predictam continuavit curiam ad crastinam diem sabbati, ante prandium.

Et tunch curia predicta stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte trium brachiorum predictorum, quam pro repetita hic denuo voluit haberi.

1417, octubre 30. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Deinde, dicta die sabbati superius assignata, ante prandium, ‖[241] intitulata XXXª octobris anno a Nativitate Domini Mº CCCCº XVIIº, curia predicta existente congregata in dicto capitulo Predicatorum Valencie, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius qui supra, nomine, in persona ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad eandem diem, post prandium.

Et curia antedicta dissenciens predictis dixit quod perseverabat in protestacione desuper facta pro parte dictorum brachiorum, quam pro repetita hic denuo voluit haberi.

1417, octubre 30. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 3 de novembre.

Dicta vero die sabbati, post prandium, congregatis existentibus in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie dictis tribus brachiis, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius prefatus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort a dimecres primer vinent, ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et tunch curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum trium brachiorum, quam pro repetita hic denuo voluit haberi.

1417, novembre 3. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Deinde, die mercurii superius assignata, ante prandium, intitulata IIIª novembris anno a Nativitate Domini Mº CCCCº XVIIº, curia predicta existente congregata in dicto capitulo monasterii fratrum Predicatorum Valencie, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdictus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam sub hiis verbis: ||[241v]

Lo senyor rey continua la present cort adés, després dinar, en aquest mateix loch.

Et curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum trium brachiorum, quam pro repetita hic denuo voluit haberi.

1417, novembre 3. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Post prandium, vero dicta die mercurii IIIª novembris anni predicti, congregata curia antedicta in dicta domo capituli fratrum Predicatorum, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdictus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, predictam continuavit curiam ad crastinam diem iovis, ante prandium, in eodem loco celebrandam.

Et curia predicta stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum trium brachiorum, quam pro repetita hic denuo voluit haberi.

1417, novembre 4. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Adveniente die iovis superius assignata computata IIIIª novembris anno predicto a Nativitate Domini Mº CCCCº XVIIº, accedens ad curiam iamdictam, que in dicto capitulo fratrum Predicatorum fuerat congregata, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdictus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, [eandem continuavit curiam ad] eandem diem, post prandium, in eodem loco.

Et dicta curia stetit et perseveravit in protestacionibus predictis, quas habuit pro repetitis.

1417, novembre 4. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Quaquidem die iovis, post prandium, congregatis brachiis antedictis in capitulo fratrum Predicatorum, honorabilis Iaufri-||[242]dus de Ortigiis, regens cancelleriam iamdictam, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, predictam continuavit curiam ad crastinam diem veneris, ante prandium, celebrandam.

Et dicta curia dixit predictis non consentire, ymmo protestata fuit ut supra.

1417, novembre 5. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Denique, die veneris, ante prandium, intitulata Vª novembris anno a Nativitate Domini Mº CCCCº XVIIº, accedens ad curiam iamdictam que in dicto capitulo fratrum Predicatorum fuerat congregata prout moris est, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdictus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad crastinam diem sabbati in eodem loco, ante prandium.

Et curia predicta, dissenciens predictis, protestata fuit ut supra.

1417, novembre 6. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Demum, vero die sabbati superius assignata, ante prandium, intitulata VIª novembris anno a Nativitate Domini Mº CCCCº XVIIº, accedens ad curiam predictam que in dicto capitulo fratrum Predicatorum more solito fuerat congregata, honorabilis Iaufridus de Ortigiis, regens cancelleriam iamdictam, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort adés, després dinar, en aquest mateix loch. ||[242v]

1417, novembre 6. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 8 de novembre.

Quaquidem die sabbati, post prandium, curia antedicta existente congregata in capitulo fratrum Predicatorum Valencie, honorabilis Iaufridus de Ortigiis regens cancelleriam iamdictam, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, continuavit curiam predictam ad diem lune futuram de proximo, ante prandium.

Et curia prefata, dissenciens predictis, protestata fuit ut supra.

1417, novembre 8. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Imposterum vero, die lune superius assignata, ante prandium, intitulata VIIIª novembris anno a Nativitate Domini Mº CCCCº XVIIº, accedens ad curiam predictam que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie fuerat congregata, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdictus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, predictam continuavit curiam sub his verbis que secuntur:

Lo senyor rey continua la present cort adés, després dinar, en aquest mateix loch.

Et curia predicta stetit[566] et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte trium brachiorum, quam pro repetita hic denuo voluit haberi.

1417, novembre 8. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Eadem vero die lune, post prandium, dictis tribus brachiis existentibus congregatis in capitulo antedicto, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad crastinam diem martis, ante prandium, in eodem loco.

Et curia predicta dixit predictis non consentire, immo protestata fuit ut supra. ‖[243]

1417, novembre 9. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Consequenter, die martis antedicta, intitulata VIIIIª[567] mensis novembris anno a Nativitate Domini Mº CCCCº XVIIº, curia antedicta existente congregata in dicto capitulo fratrum Predicatorum, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, antedictam continuavit curiam ad eandem diem post prandium.

Et dicta curia, dissenciens predictis, stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum trium brachiorum.

¶ [566] A *fecit*. ¶ [567] A *VIIIª*.

1417, novembre 9. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Quaquidem die martis, post prandium, accedens ad curiam predictam que in dicta domo capituli fratrum Predicatorum Valencie fuerat modo assueto et cimbalo prefato pulsato congregata, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdictus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, continuavit curiam antedictam.

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà dimecres,[568] ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum trium brachiorum, quam pro repetita hic denuo haberi voluit.

1417, novembre 10. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Inquam die mercurii superius assignata, ante prandium, intitulata X^a^ mensis novembris dicto anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVII°, accedens ad curiam iamdictam que in dicto capitulo monasterii fratrum Predicatorum Valencie, prout moris est, cimbalo prefato pulsato, fuerat congregata, honorabilis Iohannes de Funes, ||[243v] vicecancellarius iamdictus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort adés, després dinar, en aquest mateix loch.

Et curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum trium brachiorum, quam hic pro repetita hic denuo voluit haberi.

1417, novembre 10. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 12 de novembre.

Postmodum vero, dicta [die] mercurii, post prandium, iamdictis tribus brachiis existentibus congregatis in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie, predicto cimbalo pulsato, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius qui supra, ibidem perseveravit existens in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad diem veneris futuram de proximo in eodem loco celebrandam.

Et curia antedicta, dissenciens predictis, protestata fuit ut supra.

¶ [568] A *divendres*.

1417, novembre 12. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Demum vero die veneris superius assignata, ante prandium, intitulata XII[a] novembris anno predicto a Nativitate Domini M° CCCC° XVII°, accedens ad curiam predictam que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie fuerat congregata prout moris est, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdictus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad crastinam diem sabbati, ante prandium, in eodem loco. ||[244]

Et curia prefata, dissenciens predictis, protestata fuit ut supra.

1417, novembre 13. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 15 de novembre.

Denuo dicta die sabbati, ante prandium, intitulata XIII[a] novembris anno predictis a Nativitate Domini M° CCCC° XVII°, accedens ad curiam memoratam que in dicto capitulo fratrum Predicatorum fuerat congregata, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius predictus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam sub hic verbis:

Lo senyor rey continua la present cort a dilluns primer vinent, ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et curia predictis stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum trium brachiorum, quam pro repetita hic denuo voluit haberi.

1417, novembre 15. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Denique die lune superius assignata, ante prandium, intitulata XV[a] mensis novembris anno a Nativitate Domini M° CCCC° XVII°, accedens ad curiam prefatam que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie fuerat congregata, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius antedictus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad crastinam diem martis, ante prandium, in loco eodem.

Et curia memorata, dissenciens predictis, protestata fuit ut supra. ||[244v]

1417, novembre 16. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Adveniente autem die martis superius assignata, ante prandium, intitulata XVI° novembris anno a Nativitate Domini M° CCCC° decimoseptimo, accedens ad curiam memoratam que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie fuerat congregata, honorabilis Iaufridus de Ortigiis, regens cancelleriam antedictam, in persona, nomine ac de mandato iamdicti domini regis, eandem continuavit curiam ad eandem diem, post prandium, in loco iamdicto.

Et dicta curia dixit predictis non assentire, ymmo protestata fuit ut supra.

1417, novembre 16. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Eadem vero die martis, post prandium, prefixis tribus brachiis existentibus congregatis in capitulo iamdicto fratrum Predicatorum, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus ibidem presencialiter asertans in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad crastinam diem mercurii, ante prandium, in eodem loco.

Et ante[dicta] curia, dissenciens predictis, stetit et perseveravit in protestacione predicta.

1417, novembre 17. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Imposterum vero die mercurii superius assignata, ante prandium, intitulata XVII[a] novembris anno a Nativitate Domini millesimo CCCC° XVII°, curia antedicta congregata existente in capitulo fratrum Predicatorum civitatis iamdicte, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad eandem diem, post prandium, in loco memorato. ||[245]

Et dicta curia protestata fuit ut supra.

1417, novembre 17. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Quaquidem die mercurii, post prandium, precontenta curia existente congregata prout moris est in dicto capitulo fratrum Predicatorum, honorabilis Iaufridus de

Ortigiis, regens cancelleriam predictam, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad crastinam diem iovis, ante prandium, in eodem loco.

Et curia memorata, dissenciens predictis, protestata fuit ut supra.

1417, novembre 18. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Denuo vero die iovis antedicta intitulata decimo octava novembris anno a Nativitate Domini Mº CCCCº XVIIº, accedens ad curiam memoratam que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie prout moris est fuerat congregata, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, antedictam continuavit curiam sub verbis sequentibus:

Lo senyor rey continua la present cort adés, després dinar, en aquest mateix loch.

Et curia memorata stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum trium brachiorum, quam hic pro repetita denuo voluit haberi.

1417, novembre 18. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Postmodum vero iamdicta die iovis, post prandium, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, curia predicta existente congregata in dicto capitulo ||[245v] fratrum Predicatorum, eandem continuavit curiam ad crastinam diem veneris, ante prandium, in eodem loco.

Et curia antedicta, dissenciens predictis, protestata fuit ut supra.

1417, novembre 19. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Adveniente die veneris superius assignata, ante prandium, intitulata XVIIIIª mensis novembris anno a Nativitate Domini Mº CCCCº XVIIº, accedens ad curiam memoratam que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie prout moris est et cimbalo precontento pulsato fuerat congregata, honorabilis Iaufridus de Ortigiis, regens cancelleriam memoratam, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort adés, després dinar, en aquest loch.

Et dicta curia stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum trium brachiorum, quam pro repetita hic denuo voluit haberi.

1417, novembre 19. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Dicta vero die veneris, post prandium, intitulata XVIIII[a] mensis novembris anno a Nativitate Domini millesimo CCCC[o] XVII[o], curia antedicta existente prout moris est et cimbalo precontento pulsato congregata in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie, honorabilis Iaufridus de Ortigiis, regens can-||[246]celleriam iamdictam in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, continuavit curiam ad crastinam diem sabbati, ante prandium, in eodem loco.

Et antedicta curia stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum trium brachiorum, quam pro repetita hic denuo voluit haberi.

1417, novembre 20. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 22 de novembre.

Desuper die sabbati, ante prandium, intitulata XX[a] mensis novembris anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVII[o], accedens ad curiam memoratam que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie fuerat congregata, honorabilis Iaufridus de Ortigiis, regens cancelleriam antedictam, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam antedictam ad eandem diem,[569] [post prandium], in eodem loco.

Et dicta curia, dissenciens predictis, protestata fuit ut supra.

1417, novembre 20. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 22 de novembre.

Deinde autem dicta die sabbati, post prandium, accedens ad curiam supradictam que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie prout moris est fuerat congregata, honorabilis Iaufridus de Ortigiis, regens cancelleriam antedictam, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad diem lune futuram de proximo in eodem loco.

Et dicta curia stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum trium brachiorum, quam pro repetita hic ||[246v] denuo voluit haberi.

¶ [569] A *add. lune futuram de proximo.*

1417, novembre 22. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Adveniente die lune superius assignata que intitulabatur XXII[a] mensis novembris anno a Nativitate Domini M° CCCC° XVII°, accedens ad curiam antedictam que in dicto capitulo fratrum Predicatorum que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie cimbalo pulsato predicto fuerat congregata, honorabilis Iaufridus de Ortigiis, regens cancelleriam antedictam in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, continuavit curiam ad eandem diem, post prandium, in eodem loco.

Et dicta curia, dissenciens predictis, protestata fuit ut supra.

1417, novembre 22. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Quaquidem die lune, post prandium, curia antedicta existente congregata in capitulo fratrum Predicatorum Valencie honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdictus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam sub hiis verbis:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà dimarts, ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et dicta curia stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum trium brachiorum, quam pro repetita hic denuo voluit haberi.

1417, novembre 23. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Imposterum die martis, ante prandium, intitulata XXIII[a] mensis novembris anno predicto a Nativitate Domini millesimo CCCC° XVII°, curia antedicta existente congregata in capitulo dicti monasterii fratrum Predicatorum Valencie, honorabilis Iaufridus de Ortigiis, regens cancelleriam,[570] ||[247] in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, iamdictam curiam continuavit ad eandem diem, post prandium, in eodem loco.

Et curia memorata stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum trium brachiorum, quam pro repetita hic denuo voluit haberi.

¶ [570] *Iaufridus de Ortigiis, regens cancelleriam*] *Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus*, A.

1417, novembre 23. Monestir de Predicadors.
Reunió de les Corts generals i pròrroga per al dia següent.

Quaquidem die martis, post prandium, intitulata XXIII[a] dicti mensis novembris, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius antedictus, curia predicta existente congregata in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie, prout moris est, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad crastinam diem mercurii, ante prandium.

Et curia iamdicta, dissenciens predictis, protestata fuit ut supra.

1417, novembre 24. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 26 de novembre.

Adveniente autem die mercurii superius assignata, ante prandium, intitulata XXIIII[a] novembris anno predicto a Nativitate Domini M° CCCC° XVII°, accedens ad curiam iamdictam que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie, cimbalo precontento [pulsato], fuerat congregata, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdictus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, iamdictam continuavit curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort a divendres primer vinent en aquest mateix loch. ||[247v]

Et dicta curia stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum [trium] brachiorum, quam pro repetita hic denuo voluit haberi.

1417, novembre 26. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Deinde, vero die veneris predicta, ante prandium, intitulata XXVI[a] novembris anno predicto a Nativitate Domini M° CCCC° XVII°, curia antedicta existente congregata in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, ibidem personaliter existens in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, dictam continuavit curiam ad crastinam diem sabbati, ante prandium, in eodem loco.

Et dicta curia, dissenciens predictis, protestata fuit ut supra.

1417, novembre 27. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 29 de novembre.

Imposterum autem die sabbati, ante prandium, superius assignata intitulata XXVII[a] novembris anno a Nativitate Domini M° CCCC° XVII°, accedens ad dictam curiam, que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie modo assueto fuerat congregata, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius antedictus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, antedictam continuavit curiam.

Lo senyor rey continua la present cort a dilluns primer vinent, ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et dicta curia stetit et perseveravit in protestacione desuper ‖[248] facta pro parte dictorum brachiorum, quam pro repetita hic denuo voluit haberi.

1417, novembre 29. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Postmodum vero die lune superius assignata, ante prandium, intitulata XXVIIII[a] dicti mensis novembris anno a Nativitate Domini M° CCCC° XVII°, antedicta curia in dicto capitulo fratrum Predicatorum civitatis prefate, prout moris est, existente congregata, honorabilis Iaufridus de Ortigiis, regens cancelleriam memoratam, qui ibidem presencialiter existebat in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, curiam predictam [continuavit] ad eandem diem, post prandium.

Et tunc, dicta curia dixit predictis non consentire, immo protestata fuit ut supra.

1417, novembre 29. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 1 de desembre.

Dicta die lune, post prandium, dictis tribus brachiis in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie cimbalo precontento pulsato prout moris est existentibus congregatis honorabilis Iaufridus de Ortigiis, regens cancelleriam memoratam ibidem presencialiter existens in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad diem mercurii venturam de proximo, ante prandium, in eodem loco.

Et dicta curia stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum brachiorum, quam pro repetita hic denuo ‖[248v] voluit haberi.

1417, desembre 1. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Postmodum[571] vero die mercurii, ante prandium, intitulata prima decembris anno a Nativitate Domini Mº CCCCº XVIIº, dicta curia existente congregata in iamdicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdictus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad crastinam diem iovis, ante prandium, in eodem loco celebrandam.

Et dicta brachia dixit predictis non consentire, immo protestata fuit ut supra.

1417, desembre 2. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Dicta vero die iovis, ante prandium, intitulata secunda decembris anno predicto a Nativitate Domini Mº CCCCº XVIIº, iamdictis tribus brachiis existentibus congregatis in prefato capitulo fratrum Predicatorum Valencie, sono dicti cimbali pulsato, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad crastinam diem, ante prandium, in eodem loco.

Et dicta curia dixit predictis [non consentire], ymmo protestata fuit ut supra.

1417, desembre 3. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Imposterum vero die veneris superius assignata, ante pran-‖[249]dium, intitulata tercia decembris anno a Nativitate Domini Mº CCCCº XVIIº, accedens ad curiam iamdictam, que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie prout moris est fuerat congregata, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdictus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà dissapte, ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et dicta curia stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum brachiorum, quam pro repetita hic [denuo] haberi voluit.

¶ [571] A *Post prandium*.

1417, desembre 4. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 7 de desembre.

Insuper, dicta die sabbati, ante prandium, intitulata IIIIª dicti mensis decembris anno a Nativitate Domini Mº CCCCº XVIIº, curia antedicta existente congregata in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie, pulsato [cimbalo], honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad diem martis futuram de proximo, ante prandium, in eodem loco.

Et dicta curia, dissenciens predictis, protestata fuit ut supra. ||[249v]

1417, desembre 7. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 9 de desembre.

Adveniente autem dicta die martis, ante prandium, intitulata VIIª decembris anno predicto a Nativitate Domini Mº CCCCº XVIIº, prefatis tribus brachiis existentibus congregatis in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie, honorabilis Iohannes Navarro, legum doctor, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad diem iovis futuram de proximo, ante prandium, in eodem loco.

Et curia antedicta dixit predictis non consentire, ymmo protestata fuit ut supra.

1417, desembre 9. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Consequenter vero die iovis superius assignata, ante prandium, intitulata VIIIIª decembris anno a Nativitate Domini Mº CCCCº XVIIº, iamdictis tribus brachiis existentibus congregatis in capitulo fratrum Predicatorum Valencie, dictus honorabilis Iohannes Navarro in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad crastinam diem veneris, ante prandium, in eodem loco celebrandam.

Et curia antedicta, dissenciens predictis, protestata fuit ut supra.

1417, desembre 10. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Quaquidem die veneris superius assignata, ante prandium, Xª decembris anno predicto a Nativitate Domini Mº CCCCº XVIIº, antedicta curia existens congregata in dicto capitulo fratrum Predicatorum, cimbalo precontento iam pulsato,

honorabilis Iaufridus de Ortigiis, regens cancelleriam prefatam ibidem stans in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad crastinam diem sabbati, ante prandium, in eodem loco celebrandam. ||[250]

Et dicta curia predictis dixit non assentire, immo protestata fuit ut supra.

1417, desembre 11. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 13 de desembre.

Denique die sabbati superius assignata, ante prandium, que intitulabatur XIª iamdicti mensis decembris anno a Nativitate Domini Mº CCCCº XVIIº, accedens ad curiam antedictam, que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie fuerat congregata, honorabilis Iaufridus de Ortigiis, regens cancelleriam prefixam, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad diem lune futuram de proximo in eodem loco.

Et dicta curia dissenciens predictis, protestata fuit ut supra.

1417, desembre 13. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Consequenter autem die lune superius assignata, ante videlicet prandium, que intitulata erat XIIIª decembris anno a Nativitate Domini Mº CCCCº XVIIº, accedens ad dictam curiam, que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie, cimbalo predicto pulsato, fuerat congregata, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis eandem continuavit curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà dimarts, ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et dicta curia stetit et perseveravit in ||[250v] protestacione desuper facta pro parte dictorum trium brachiorum, quam pro repetita hic denuo voluit haberi.

1417, desembre 14. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Postmodum vero die martis, ante prandium, intitulata XIIIIª decembris anno a Nativitate Domini Mº CCCCº XVIIº, curia predicta congregata existente [in] iamdicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius predictus, qui ibidem presencialiter stabat in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis eandem continuavit curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà dimecres, ans de dinar, en aquest loch mateix.

1417, desembre 15. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Deinde vero (die mercurii superius assignata, ante prandium, computata quintadecima decembris anno predicto a Nativitate Domini Mº CCCCº XVIIº), precontentis tribus brachiis existentibus congregatis in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie, honorabilis [Iohannes de Funes, vicecancellarius predictus], qui ibidem presencialiter existebat in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis eandem continuavit curiam ad crastinam diem iovis, ante prandium, in eodem loco celebrandam.

Et curia predicta stetit et perseveravit in protestacione desuper facta, quam hic denuo voluit haberi pro repetita.

1417, desembre 16. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Adveniente autem die iovis antedicta, ante prandium, intitulata XVIª mensis decembris anno a Nativitate Domini Mº CCCCº XVIIº, ||[251] accedens ad curiam iamdictam, que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie, cimbalo precontento pulsato, [fuerat congregata], honorabilis Iohannes Navarro, predictus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis eandem continuavit curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà divendres, ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et dicta curia stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum trium brachiorum, quam pro repetita hic denuo voluit haberi.

1417, desembre 17. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 20 de desembre.

Inquam vero die veneris, ante prandium, superius assignata, computata XVIIª decembris anno a Nativitate Domini Mº CCCCº [XVIIº], accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis predicti curiam continuavit iamdictam sub verbis qui secuntur:

Lo senyor rey continua la present cort a dilluns propvinent, ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et tunch curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum trium brachiorum curie predicte, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit. ||[251v]

1417, desembre 20. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 22 de desembre.

Insuper autem die lune, ante prandium, superius assignata, computata XXª decembris anno predicto a Nativitate Domini Mº CCCCº XVIIº, accedens ad curiam predictam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis precontentam curiam continuavit iamdictam, sub verbis sequentibus:

Lo senyor rey continua la present cort a dimecres, ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et tunch curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte dictorum trium brachiorum curie predicte, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

3.19
Nova subvenció al rei

1417, desembre 20. Monestir de Predicadors.
Reunió per separat dels braços i acord d'una subvenció al rei de 6.000 florins com a prorrata del donatiu que s'atorgarà quan finalitzen les Corts.

Etiam dicta die lune, post prandium, que computabatur XXª mensis decembris anno a Nativitate Domini Mº CCCCº XVIIº, pulsata more solito campana curie generalis, fuerunt brachium ecclesiasticum, militaris ac regale, quorum nomina inferius describuntur, congregata in monasterio Predicatorum civitatis Valencie, scilicet quodlibet brachium in sua camera sive cella fratrum in dormitorio dicti monasterii constructis, prout moris erat congregari pro negociis dicte curie generalis quam in capitulo prefati monasterii continue celebratur. Quibusquidem brachiis divisam tam quam, post prandium, per nobilem Guillermum Alamani de Cervilione et nobilem Iohannem d'Íxer ac dompnum Berengarium de Bardaxino et alios consiliarios domini regis, nomine ac pro parte ipsius, fuit expositum quod

ipsis brachiis erat ||[252] notorium dominum regem interfuisse per multum tempus in civitate Valencie curias generales regnicolis dicti regni celebrando a quibus IIIes mille florenos tam per viam mutui sive subvencionis habuerat et mandaverat per tempus aliquod supersedere in factis fiscalibus etiamque ante et post tempus supersedimenti dictorum factorum fiscalium ipsius domini regis curia in negociis fisci benigniter se habuerat ut magistra rerum ex parientis edocebat. Quare attentis premissis atque festivitatibus Nativitatis Domini nostri Iesuchristi super advenientibus in quibus, iuxta stilum domus regie, expense quadruplicebantur, rogabant dicta brachia ut eidem domino succurreretur in aliqua sufficienti quantitate taliter quod regno pertineret et dicto domino regi esset ut quod acceptabile, super quibus propositis quodlibet brachium per se retinuit sibi delliberacionem, et litis divisim parlamentis multis inter se per ambassiatores eorum oppiniones refferendo delliberarunt dicta brachia debere congregari in dicto capitulo ubi curia celebratur, quequidem congregata in dicto capitulo brachia precontenta pervenerunt ad concordiam nemine discrepante quod, premissis consideratis et aliis iustis racionibus, erat domino regi subveniendum de sex mille florenis in viam mutui et casu quo curia finem acciperet dicti sex mille floreni comprehenderentur in dono eidem domino regi per curiam pro bono et pacifico rei publice, Deo dante, proferendo et quod de peccunis Generalis regni per diputatos solverentur quibus diputatis, videlicet reverendo domino magistro Montesie ac honorabile Petro Pardo et Guillermo Çaera, in ibidem persistentibus pro se ipsis et aliis eorum condeputatis fuit per dicta brachia mandatum quatenus de ipsis peccuniis Generalis dictam quantitatem solverent dicto domino regi et ab ipso instrumento debiticium recuperarent in forma solita petentes de predictis fieri per notarium dictorum brachiorum publica instrumenta.

Nomina vero illorum qui fuerunt presentes in premissis dicta ||[252v] brachia representantes ac facientes sunt hec videlicet:

Pro brachio ecclesiastico

Reverendus dominus magister Muntesie; Iohannes Gastonis, procurator reverendi domini episcopi Valencie; Iacobus Rocha, procurator comendatoris de Bexix.

Pro brachio militari

Egregius dux Gandie; egregius Fredericus de Aragonia; nobilis Petrus Latro, vicecomes de Vilanova; Petrus d'Urrea; Bernardus de Centelles; Ludovicus d'Abella; Olfus de Pròxida; Vitalis de Vilanova; Petrus Maça de Liçana; Petrus Sanci de Calataiubio; Berengarius de Vilariacuto; Franciscus de Perellós; Iohannes de Pròxida; Petrus Centelles; Manuel Díez; Franciscus de Vilanova, nobiles.

Ludovicus Carbonell; Ludovicus de Castellví; Iohannes de Sanctofelice;[572] Iohannes de Vilarasa; Iohannes de Vallterra; Nicholaus Jofre; Galcerandus de Sentfeliu; Franciscus Corts; Iohannes Fabra; Petrus Pardo; Franciscus de Soler; Berengarius Dalmau; Franciscus Marrades; Iohannes Ripoll; Iohannes de Castellví; Iohannes Pardo; Iohannes Roïç de Moros; Iacobus Jofre; Andreas Aguiló; Iacobus Romeu; Iacobus d'Artés; Daniel de Montagut; Iohannes Pardo; Ludovicus Aguiló; ||[253] Iohannes Maçquefa; Petrus Çabata, minor.

Pro brachio civitatum et aliarum universitatum regalium

Daniel Mascarós, Petrus Bou, iurati, Bernardus Iohannis, Guillermus Çaera, Iohannes Ferrando, Iohannes Pujada [et] Bernardus Abrí, sindici Valencie; Petrus Feliu [et] Petrus Bitxes, sindici Xative; Bartholomeus Rovira, sindicus ville Morelle; Bernardus Costejà, sindicus ville Algezire; Franciscus Feliu, sindicus ville Castilionis; Bernardus Muntanyès, sindicus ville Burriane; Iohannes de Calaceyt, sindicus ville Villeregalis; Berengarius d'Artés, sindicus ville Alicantis; Bernardus Cirera, sindicus ville de Ontinyén; Iohannes Bou, sindicus ville Cullarie; Bartholomeus Bodí, sindicus villarum de Biar et de Bocayrén.

1417, desembre 22. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Succesive autem die mercurii superius assignata, ante prandium, computata XXII[a] decembris anno a Nativitate Domini M° CCCC° XVII°, accedens ad curiam predictam, que in dicta domo capituli ||[253v] monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes Navarro, regens cancelleriam predictam, in persona, nomine ac de mandato domini regis predicti, curiam continuavit predictam sub verbis sequentibus:

Lo senyor rey continua la present cort adés, aprés dinar, en aquest mateix loch.

Et tunch curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte dictorum trium brachiorum curie prenarrate, quam pro repetita haberi denuo voluit.

1417, desembre 22. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Dicta die mercurii, post prandium, computata XXII[a] dicti mensis decembris, curia predicta existente congregata in dicto capitulo fratrum Predicatorum, dictus

¶ [572] A *Sanctofilipo*.

honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, curiam continuavit eandem ad diem iovis futuram de proximo in eodem loco.

Et tunch dicta curia, dissenciens predictis, protestata fuit ut supra.

1417, desembre 23. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Inquam die iovis superius assignata, ante prandium, intitulata XXIII[a] dicti mensis decembris anno a Nativitate Domini M° CCCC° XVII°, dictis tribus brachiis in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie existentibus, prout moris est congregatis, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem ||[254] continuavit curiam ad eandem diem, post prandium, in eodem loco.

Et dicta curia protestata fuit ut supra, non assenciens predictis.

1417, desembre 23. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al 3 de gener de 1418.

Dicta vero die iovis, post prandium, computata XXIII[a] dicti mensis decembris, accedens ad curiam iamdictam que in dicta domo capituli monasterii fratrum Predicatorum, sono cimbali predicti facto prout moris est fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, iamdictam continuavit curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort al terç dia del mes de jener propvinent en aquest mateix loch.

Et tunch dicta curia stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum trium brachiorum, quam pro repetita hic denuo voluit haberi.

1418, gener 3. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Adveniente autem die lune, tercia ianuarii anno a Nativitate Domini M° CCCC° XVIII°, superius assignata ante videlicet prandium, accedens ad curiam precontentam, que in dicta domo capituli fratrum Predicatorum Valencie, prout moris fuerat congregata, honorabilis Iohannes ||[254v] de Funes, vicecancellarius memoratus, in

persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad crastinam diem martis, ante prandium, in eodem loco.

Et tunch dicta curia dixit predictis non consentire, ymo protestata fuit ut supra.

1418, gener 4. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Die martis superius assignata, ante prandium, intitulata quarta ianuarii anno a Nativitate Domini Mº CCCCº XVIIIº, existentibus congregatis in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie, pulsato cimbalo precontento, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam memoratam ad eandem diem, post prandium, in eodem loco.

Et tunch curia antedicta dixit predictis non assentire, ymo protestata fuit ut supra.

1418, gener 4. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Dicta die martis, post prandium, accedens ad curiam predictam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iaufridus de Ortigiis, regens cancelleriam memoratam, in persona, nomine ac de mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis sequentibus:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà dimecres, ans de dinar, en aquest mateix loch. ||[255]

Et tunch curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte trium brachiorum curie prenarrate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

1418, gener 5. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Insuper, die mercurii superius assignata computata quinta ianuarii anno predicto a Nativitate Domini Mº CCCCº XVIIIº, curia predicta existente congregata in dicta domo capituli fratrum Predicatorum Valencie, prout moris est, honorabilis Iohannes de Funnes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad diem veneris venturam de proximo in eodem loco celebrandam, ante prandium.

Et dicta curia dixit predictis non consentire, ymmo protestata fuit ut supra.

1418, gener 7. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Inquam autem die veneris superius assignata computata VII[a] ianuarii anno a Nativitate Domini M° CCCC° XVIII°, tribus brachiis predictis curie prefixe existentibus, ante prandium, congregatis in capitulo predicti monasterii fratrum Predicatorum Valencie, honorabilis Iaufridus[573] de Ortigiis, regens cancelleriam memoratam, in persona, nomine ac de mandato iamdicti domini regis, eandem continuavit curiam sub verbis sequentibus:

Lo senyor rey continua la present cort a dissapte ‖[255v] propvinent, ans de dinar, en aquest mateix loch:

Et tunch curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte trium brachiorum curie prenarrate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

1418, gener 8. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços, presidida pel rei, i presentació de nous protests per part dels braços.

Successive autem die sabbati superius assignata, ante prandium, computata octava mensis ianuarii anno predicto a Nativitate Domini M° CCCC° XVIII°, in dicta domo capituli conventus monasterii fratrum Predicatorum Valencie, dicto domino rege personaliter residente sedenteque in suo regali solio, ut est moris, ad dictam curiam convenerunt congregateque fuerunt persone inferius memorate:

Pro brachio Ecclesie

Reverendus dominus Hugo, episcopus Valencie; reverendus dominus frater Romeus de Corbaria, magister domus Beate Marie de Muntesia; Anthonius Poblet, pro iamdicto episcopo Dertusensi; frater Petrus Ferdinandi d'Íxer, comendator Montisalbani; Raymundus de Scentelles, canonicus ac prepositus ac sindicus ecclesie Valencie; Rodericus de Rius, notarius, procurator domini abbatis Sancti Bernardi Orte Valencie; Petrus Vives, procurator abbatis de Beniffaçano; frater Raymundus de Montecateno, comendator loci de Torrent; Iacobus Roqua, procurator dicti comendatoris ordinis Calatrave. ‖[256]

Pro brachio militari

Inclitus dominus infans Iohannes predictus; egregius dominus Alfonsus, dux Gandie; egregius dominus Fredericus, comes de Luna; Aymericus de Scintillis;

¶ [573] A *Iohannes*.

Bernardus de Scintillis; Berengarius de Vilaragut; Franciscus de Vilanova; Franciscus de Perilionibus; Franciscus de Vilanova, minor; Iacobus de Scintillis; Iohannes de Pròxida; Iohannes Castellà; Ludovicus d'Abella; Manuel Didaci; Manuel de Montagut; Olfus de Pròxida; Iohannes Castellà; Petrus Latronis, vicecomes de Vilanova; Petrus d'Urrea; Petrus de Monteacuto; Petrus Maça; Petrus Sancci de Calataiubio; Petrus de Scintillis; Petrus de Montagut; Petrus Boïl Latronis, minor; Vitalis de Vilanova, nobiles.

Andreas Aguiló; Arnaldus Saranyó; Ausiàs de Codinachs; Berengarius Dalmau; Berengarius Mercader; Franciscus Marrades; Franciscus Soler; Franciscus Corts; Galcerandus de Sentfeliu; Iohannes Fabra; Iohannes Vilarasa; Iohannes de Sentfeliu; Iohannes Gastó; Iohannes Pardo; Iohannes de Castellví; Iohannes Roderici de Moros; Iacobus Jofre; Iacobus d'Artés; Iacobus Romeu, alias Lançol; Iohannes Pardo, minor; Iohannes de Ripoll; Iohannes de Vallterra; Ludovicus Carbonell; ||[256v] Ludovicus de Castellví; Manuel de Codinachs; Manuel de Ripoll; Nicholaus Jofre; Petrus Pardo de la Casta; Petrus Siscar; Petrus d'Esplugues, milites; Iohannes Scrivà; Iohannes Pardo; Iohannes de Natera; Ludovicus Aguiló; Petrus Çabata, sindicus, [domicelli].

Pro brachio universitatum civitatum et villarum regalium

Iohannes Pujada, Daniel Mascarós, Iohannes Suau, Bernardus Iohannis, Guillermus Çaera, Iohannes Ferdinandi [et] Bernardus Abrí, sindici civitatis Valencie; Petrus Feliu [et] Petrus Bitches, sindici civitatis Xative; Iohannes Palma, sindicus ville Morelle; Bernardus Costejà, sindicus ville Algezire; Ginisius Silvestre, sindicus ville Oriole; Franciscus Feliu, sindicus ville Castilionis; Bernardus Muntanyès, sindicus ville Burriane; Iohannes de Calaceyt, sindicus ville Villeregalis; Bernardus d'Artés, sindicus ville Alicantis; Iacobus Olzina, sindicus ville d'Ontinyén; Iohannes Navarro, sindicus ville Cullarie; ||[257] Iohannes Centonge, sindicus ville de Biar; Dominicus Spelt, sindicus villarum de Ademuç et de Sexona; Bartholomeus Bodí, sindicus ville de Bocayrén.

Et congregata dicta curia Guillermus Çaera, sindicus dicte universitatis civitatis [Valencie], nomine et pro parte universitatis eiusdem, dixit et exposuit domino regi predicto verba sequentis vel similia in effectu:

Molt excel·lent príncep e poderós senyor,

En dies passats per la vostra senyoria fon e és stat anul·lat, revocat e declarat ésser nul·le hun privilegi per lo senyor rey don Ferrando, pare vostre, de loable memòria, atorgat a la vila de Murvedre, lo qual fon donat en la vila de Conqua, e havets confermat a la ciutat de València lo privilegi e concessió a aquella atorgat e fet per lo senyor rey en Pere, vostre besavi, de alta recordació, sobre la jurisdicció, contribució e terme de la dita vila de Murvedre ab la dita ciutat. [Per tal suplica] a la vostra molt excel·lent senyoria, que per corroboració de les dites coses, plàcia

a la vostra senyoria per acte de la present cort confermar les dites coses, e prega, noresmenys, als braços ecclesiàstich e militar e als síndichs de les ciutats e viles reals del dit regne qui són presents en la dita cort que a les dites coses presten e donen lur assentiment. ‖[257v]

Et ilico dominus rex predictus mandavit legi et publicari in curia antedicta quandam scripturam sive scedulam continentem delliberacionem et acordium sive provisionem suam super iamdictis que per venerabilem Franciscum d'Arinyo, regia auctoritate notarium et scriptorem curie antedicte, fuit publicata et lecta et est tenoris sequentis:

Nós, don Alfonso, per la gràcia de Déu rey d'Aragó, *et cetera*. Com hajam anul·lat, revocat e declarat ésser nul·le hun privilegi per lo senyor rey don Ferrando, de gloriosa memòria, pare nostre, atorgat a la vila de Murvedre, dat en la ciutat de Conqua a V dies de juliol del any de la Nativitat de nostre Senyor mil CCCC XII,[574] per lo qual lo dit senyor exhimia e enfranquia la dita vila de les coses per lo senyor rey en Pere, besavi nostre, de loable recordació, atorgades a la ciutat de València e al justícia de aquella sobre lo terme, jurisdicció e contribució de la dita vila e ab privilegi e concessió feta a la dita ciutat per lo dit senyor rey en Pere, dat en València a VIIII de maig del any de la Nativitat de nostre Senyor mil CCC LXIIII, per major corroboració de la dita anul·lació, revocació e declaració ab lo present acte de cort (confermam la dita anul·lació, revocació e declaració, e encara confermam ab lo present acte de cort) lo dit privilegi e concessió per lo dit senyor rey en Pere atorgat e fet a la dita ciutat, e ab lo present acte de cort manam e volem les dites anul·lació, revocació, declaració e confermació ésser servades per acte de cort, fur e ley del dit regne.

Et lecta et publicata scedula seu scriptura inserta superius concordavit curia antedicta, et actui preliba-‖[258]to, tanquam iusto, consensum eius prestitit pariter et assenssum.

Et dictus dominus rex de et cum consensu curie antedicte fecit et fieri voluit et mandavit actum curie predictis.

Presentes fuerunt testes ad predicta nobiles Geraldus Alamani de Cervilione et Raymundus Perilionibus, milites, et Berengarius de Bardaxino, consiliarii domini regis, et alii in multitudine numerosa.

Et subsecutis predictis, dictus reverendus dominus Hugo, episcopus Valencie, obtulit et tradidit quedam capitula sive gravamina nomine et pro parte brachii ecclesiatici supradicti supplicans super eis de iusticia providere quequidem capitula sive gravamina in libro sive processu Francisci d'Arinyo, notarii scriptoris processus

¶ [574] A *CCCC XVII*.

curie predicte pro domino rege, et etiam in processibus sive libris scribarum brachii ecclesiastici latius sunt contenta.

Et eodem instanti, dictus Berengarius Clavell, nomine et pro parte brachii militaris predicti, obtulit atque tradidit quedam gravamina sive capitula, supplicans super eis de iusticia providere quequidem capitula sive gravamina in libro dicti Francisci d'Arinyo et in libro etiam sive processu Francisci Ferri, notarii et scribe brachi militaris precontenti, sunt contenta.

Ulterius, pro parte villarum regalium dicti regni comuniter per sindicos eorumdem et particulariter per aliquos ex sindicis antedictis ||[258v] pro parte et nomine aliquarum ex villis predictis fuerunt oblate nonnulle supplicaciones sive capitula quorum aliqua in se gravamina continent fuitque humiliter supplicatum super eis de opportuno remedio provideri quequidem supplicaciones sive capitula in fine presentis iornate seu actum in eadem in presenti curia consecutorum continentur et fuit inserta.

Et ilico, dominus Hugo, episcopus iamdictus, nomine et pro parte brachii ecclesiastici antedicti, et dominus infans predictus, nomine et pro parte brachii militaris predicti, et Guillermus Çaera, nomine et pro parte brachii universitatis et villarum regalium predictarum, dixerunt quod stabant et etiam persisterunt in protestacionibus et dissentimentis per singula ex brachiis antedictis superius positis et oblatis. Et etiam dictus Guillermus Çaera, ut sindicus et nomine civitatis Valencie, dixit, quod quoad supplicaciones et gravamina pro parte universitatis regalium predictarum et alia posita seu oblata quod persistebat et persistet in protestacionibus et dissentimentis suis specialibus preinsertis, quas pro interesse civitatis predicte hic haberi voluit pro denuo repetitis.

Et statim dominus rex predictus continuavit curiam memoratam ad diem lune de proximo venientem in loco pretacto, ante prandium, celebrandam. ||[259]

3.20

Greuges particulars de les ciutats i viles reials

Tenores autem supplicacionum ac gravaminum pro parte dictarum villarum et universitatum regalium particulariter ut desuper dictum est domino regi predicto oblatarum et oblatorum sunt ut secuntur per ordinem in modum qui sequitur:

[De València]

Senyor molt excel·lent,

Com segons fur de València los habitants de la ciutat de València e de qualsevol altra ciutat, vila o loch del regne de València per alcuna petició o demanda

civil o criminal no degen ésser treyts per pledejar a juhí d'altra cort ne aquells no sien tenguts de respondre en alcun loch o en alcuna cort, axí real com altra, sinó en lo loch o en la cort del loch on seran domiciliats, e de poch de temps a·nçà los habitants de les dites viles e lochs reals són treyts per la vostra cort, senyor, e de vostre general governador e portantveus de aquell e per lo lochtinent de aquell e altres officials per pledejar dels dits lochs reals on stan e habiten en altres loch e cort, ço que és expressament contra lo dit fur. Per tal les viles e lochs hon estan e habiten los habitants del dit regne que per alcuna petició o demanda civil o criminal no sien o puxen ésser treyts per vós, senyor, ne per vostre primogènit ne per lo general governador del dit regne o portantveus o lochtinents d'aquells ni altres officials a juhí d'altra cort ni aquells sien tenguts de respondre en alcun loch o en alcuna cort axí real com altra sinó en lo loch o en la cort del loch on seran domiciliats e que·ls furs del senyor rey en Martí, de loable memòria, parlants de la audiència que vós, senyor, tenits e acostumats tenir en alcuna ciutat, vila o loch del dit regne e terme d'aquella o aquell sien per vós, senyor, observats e manats observar com ja semblant provisió sia stada atorgada o feyta per los senyors reys d'alta recordació predecessors vostres o alcunes ciutats e viles reyals del dit ‖[259v] regne per evitar tota manera e matèria de vexacions, despeses e messions de vostres vassalls e sotsmeses. E en açò, senyor, farets als dits supplicants justícia, la qual vos tendran a singular gràcia e mercè.

Fuit etiam tradita et dicto domino regi oblata per dictum Iohannem Palma, sindico et nuncio predicte ville Morelle, quedam scedula tenorem qui sequitur in se continens:

De Morella

Molt alt príncep e poderós senyor,

A la vostra molt gran senyoria humilment exposen los síndichs de la vostra vila de Morella, que com en lo temps que fon per l'alt rey n'Amfós, de gloriosa memòria, tatxada per fur la peyta que cascun any deu pagar la dita vila e aldeyes de aquella a vós, senyor, les dites vila e aldeyes fossen poblades en molt major nombre de casats e fochs que huy no són, e més avant no fossen sens càrrechs alcuns o almenys en fort poch nombre e les gents e habitadors de aquelles fossen molt oppulents; e ara, axí per guerres com per morts e altres casos inopinats *et signanter* pendent la benaventurada declaració del molt alt e poderós senyor lo rey en Ferrando, de gloriosa memòria, pare vostre, les dites vila e aldeyes sien deteriorades e penyorades molt excessivament en tant que quasi no basten a pagar los càrrechs ordinaris. Per tal soppliquen los dits síndichs que sia mercè de vós senyo[r] diminuhir la dita peyta e reduhir aquella segons lo nombre de casats o de fochs que paguen semblants universitats ‖[260] axí populoses del regne, e açò mateix suppliquen los dits missatgers sia servat en les demandes que d'ací avan[t] se faran en los casos permesos

a vós, senyor, fer en les dites vila e aldeyes. E en açò, senyor, farets justicia, la qual vos reputaran a gràcia e mercè.

Altissimus et cetera.

[D'Alzira]

Molt alt e poderós príncep e senyor,

Com lo molt alt senyor en Jaume, de loable memòria, ab son privilegi donat en València *tercia mensis augusti anno a Nativitate Domini millesimo CC^o^ XXXX° VIIII°*, per ell e per tots los seus, atorgàs e donàs a universes prohòmens e habitadors de la vila de Algezira, presents e sdevenidors en per tots temps, que lo castell e vila de Cullera, e de Alfàndech de Maranyén, e de Carçre e de Somacarçre, tro al terme de Montroy, fossen[575] de terme e jurisdicció de la dita vila de Algezira, e tot ço e quant dins los térmens dels damunt dits castells e lochs és inclús, dels quals castells e lochs e térmens tots de aquells haguessen la jurisdicció e ús íntegre e ple segons que los ciutadans de la dita ciutat de València han e deuen haver en los térmens assignats a la ciutat de València. E enaprés, per lo molt excel·lent senyor rey don Alfonso, de bona memòria, ab son privilegi donat en Oscha *quarto kalendas madii anno a Nativitate Domini M^o^ CC^o^ octuagesimo sexto*, per les causes e rahons en lo dit privilegi contengudes e expressades, volch e acordà, per ell e per los seus successors, als dits hòmens de Algezira e cavallers de aquella e dels térmens seus, de certa sciència, que fossen en per tots temps ells e los successors seus habitadors de la dita vila e dels térmens seus de domini e corona del regne de Aragó e de València, prometents a ells en bona fe lo dit senyor que ells o successors dels habitants de la dita vila e dels tèr-||[260v]mens seus jamés no daria, alienaria a alcunes persones, permutaria o segregaria del dit domini e corona de Aragó e de València, ans volch que fossen perpetualment ells e los successors dels habitadors de la dita vila e térmens seus en per tots temps domini e corona dels dits regnes, segons és ja dit dessús; [e] revocà lo dit senyor rey ab lo dit seu privilegi e provisió, scientment e consulta, si alcuna donació per lo dit senyor rey era stada feyta[576] ell constituhit en pueril edat, per força e per engan hagués atorgada de la dita vila e terme seu, e promés sots la sua fe real e sagrament lavors per lo dit senyor rey prestat conservar les coses del dit regne e totes les dites coses attendre e complir e de nuncha contravenir, segons que en los dits privilegis dels quals a ull demostra e fa prompta fe molt largament és contengut. E com, senyor molt excel·lent, aprés les dites coses sien stats segregats del dit terme e jurisdicció de la dita vila de Algezira lo castell e vila de Cullera e de Corbera e de Alfàndech de Maranyén e de Carçre e de Sumacarçre, ço que separar ne segregar no són stats poguts en alcuna manera per les rahons damunt

¶ [575] A *fusta*. ¶ [576] *era stada feyta*] *era feyta era stada*, A.

dites dels dits privilegis. Per tal lo [*en blanc*] humilment supplica sia mercè de vós, senyor, reduhir e tornar los dits castells e viles de Cullera, de Corbera, de Alfàndech de Maranyén o de Carçre o Somacarçre tro al terme de Montroy al terme e jurisdicció de la dita vila de Algezira, com en aquells dits lochs e castells e térmens tots de aquells la dita vila de Algezira e habitants en aquella hagen jurisdicció e ús entegre e ple segons los ciutadans de la ciutat de València han e deuen haver en los térmens assignats a la dita ciutat de València, declarant los dits castells, viles e lochs no poder ésser stats segregats del terme e jurisdicció e ús entegre de la dita vila de Algezira, pus li foren donats per lo dit senyor rey en Jacme que fossen del terme e jurisdicció de la dita ‖[261] vila de Algezira, segons és dit dessús e jatsia les dites coses procehesquen de justicia; emperò lo dit braç reyal vos tendrà aquells a singular gràcia e mercè.

Altissimus et cetera.

[D'Oriola]

Molt alt senyor,

A la vostra real celsitut humilment expon lo vostre Ginés Silvestre, síndich de la vila de Oriola, dient que com los reys de Castella depuys que la dita vila és de la corona reyal d'Aragó no han soffert ne consentit rebre ne collir en les viles de Villena o de Sax dret algú dels vehins e habitadors de la dita vila ne de lurs mercaderies quant passen ab aquelles o sens aquelles per les dites viles quant van a les ciutats de Xàtiva e de València e altres ciutats e viles de vostra senyoria ne quant se'n tornen ab lurs mercaderies ne en altra manera e per semblant vós, molt alt senyor, ne vostres predecessors ne lurs officials ne vostres havets ne han acostumat pendre dret alcú de les dites viles de Villena e de Sax quant van ab lurs mercaderies passant per la dita vila a la ciutat de Múrcia. E ara novellament lo vostre batle general dellà Sexona fa pagar als vehins de les dites viles quant passen a Múrcia dret de passatge e de treta e altres drets de les coses que passen a la dita ciutat de València, per la qual rahó los dits vehins de Villena e de Sax fan pagar al primer que passa de la dita vila d'Oriola per lo terme de les dites viles altra tanta quantitat com los pren o·ls ha fet pagar lo dit batle en la dita vila d'Oriola, e entegren e satisfan a lurs vehins de ço que lo dit batle los feç pagar, segons dit és dessús, les qual coses, senyor, redunden en gran dan e prejuhí dels vehins e habitadors de la vila d'Oriola. Per tal lo dit síndich supplica sia mercè de vós, senyor, manar al dit batle que no prena dret alcú als dits vehins de Villena e de Sax de les coses que trauran de Villena e de Sax per Oriola per anar e portar aquelles a la ciutat de Múrcia, com axí, senyor, sia tots ‖[261v] temps acostumat o pus que tant de temps que memòria de hòmens ne scriptura no és en contrari; e·n açò, senyor, farets dret a justícia e lo dit supplicant tendrà-us-ho en gràcia e mercè.

Altissimus et cetera.

Ítem, senyor, com la vila de Oriola e consell de aquella haja unes salines, les quals salines appella hom de Cap de Cerver, e per ço que les dites salines són de poqua valor e lo dit consell ha a fer tornel[577] molts anys al alcayt que té en guarda de una torre de Cap de Cerver, la qual és guarda e atalaya de tota aquella partida, així per terra com per mar, per la qual rahó e poca valor de les dites salines, lo consell de la dita vila supplicàs al senyor rey don Johan que li donàs licència e facultat que·l dit consell pogués fer albufera de e en les dites salines per a obs del dit consell, així com eren les dites salines, lo qual dit senyor rey don Johan los atorgà la dita licència, segons en aquella és contengut, a la qual lo dit supplicant se refer. Per tal, Genís Silvestre, síndich de la dita vila, supplica que sia mercè de vós, senyor, en confiar al dit consell la dita licència e de nou dar aquella, e·ncara dar licència que, si posible és e al dit consell ben vist serà, puxa fer port en la dita albufera e tanquar aquella ab cadena per guarda de les fustes que·n la dita albufera entraran, com les dites coses, senyor, sien gran profit de la cosa pública e servey singular de Déu e de vós, senyor. Per tal lo dit síndich supplica que sia mercè de vós, senyor, fer e atorgar les dites coses e açò, molt alt senyor, lo dit supplicant vos tendrà en gràcia e mercè.

Altissimus et cetera.

Ítem, senyor, com la vila de Oriola sia en frontera de moros e de castellans e segons provisions reyals degun hom strany o privat, de qualsevol ley o condició sia, no gos tenir mula de sella si ja donchs no tendrà rocí o armes, que per la dita ‖[262] rahó molts preveres de la dita vila tenien rocins, en los quals exien als apellidos qui eren de castellans de la frontera del regne de Múrcia nebots, parents o amichs dels dits capellans; e quant los dits appellidos eren contra moros exien en los dits rocins los dits capellans. E ara lo bisbe de Cartagènia no vol lexar servar als dits capellans la dita provisió reyal e costum per aquella usat, dient que vós, senyor, no podets restrènyer los dits preveres en cars que sien vostres naturals a fer les dites coses; per la qual rahó la dita vila és minvada així bons X o XV rocins, com hi sien en la dita vila. Per tal lo dit síndich supplica sia mercè de vós, senyor, que pus los dits preveres possehexen béns de realench e són vostres naturals e vassalls, e així ho havien ja acostumat, que·ls façats tenir e servar la dita provisió reyal e la costum per aquella usitat, e·n açò, senyor, farets justícia e lo dit supplicant tendrà-us-ho en gràcia e mercè.

Altissimus et cetera.

Molt alt senyor,

Com la vostra real celsitut vulla e haja provehit e manat que a les universitats reals sia servada la franquea que han, specialment en rahó del almodinatge, segons que·n havien usat de VI anys atrás o pus de abans que micer Johan Mercader no fos batle, o tro que·l dit micer Johan regí la batlia. Per tal Ginés Silvestre, síndich

¶ [577] Lectura dubtosa.

de la vila d'Oriola, supplica a vós, senyor, manar-li rebre sumària informació de testimonis en com tro lo dit micer Johan Mercader fon batle, qui per força ha fet als vehins de la dita vila lo dit dret de almodinatge, nul·la hora havien pagat ne acostumat pagar aquell e rehebuda, e, provada la dita información, li manets donar executòria e/o provisió aytal qui per aquella lo dit micer Johan Mercader no gos levar lo dit dret de al-‖[262v]modinatge als vehins de la dita vila e de açò, senyor, farets dret e justícia e lo dit supplicant vos ho tendrà en singular gràcia e mercè.

Altissimus et cetera.

Senyor molt alt,

Com en lo temps que[578] la corona real d'Aragó stava sens rey e senyor conegut finàs mossèn Simó Miró, alcayt qui ladonchs era del castell de Guardamar, per la qual rahó lo noble mossèn Olfo de Pròxida, ladonchs governador resident[579] en aquella partida dellà Sexona, veent que lo dit castell no stava bé sens alcayt comanà lo dit castell a Pere Bisbe, vehí e habitador del dit loch de Guardamar, ab XXV lliures de salari, qui és la retinença del dit castell, e féu mudar al dit Pere Bisbe ab tota sa casa e companya e ab sa muller e sos fills star e habitar en lo dit castell, la qual cosa lo dit Pere Bisbe féu més per força e per manaments del dit mossèn Olfo que no per plaer que hagués de tenir lo dit castell, per sguart del temps qui era axí embrolat, tèrbol e axí atribulat; lo qual dit castell lo dit Pere Bisbe tench e guardà lealment e reté aquell feelment al molt alt senyor rey en Ferrando, pare vostre, e per ço que durant lo dit temps que·l dit Pere Bisbe tench lo dit castell moriren dos o tres batles e de negú de aquells nul·la hora poch haver paga del dit salari, dient que si no mostrava carta, letra e/o manament de vós, senyor, o del senyor rey pare vostre, per lo qual fos manat als dits batles que·l pagassen, que no·l pagarien; e com, senyor molt excel·lent, no sia cosa digna que·l dit Pere Bisbe haja guardat bé e lealment al dit senyor rey pare vostre a ses pròpries despeses e messions, per tal, Ginís Silvestre, procurador del dit Pere Bisbe, supplica sia mercè de vós, senyor, manar al batle general dellà Sexona que, de les rendes e drets a vós, senyor, pertanyents en lo dit loch de Guardamar o en son terme o de altres qualsevol a vós, senyor, pertanyents en la dita batlia, do e pach al dit Pere Bisbe per tant de temps com aquell tench lo dit castell des ‖[263] del dia que lo li comanà lo dit mossèn Olfo tro sus al dia que·l dit Pere Bisbe lo reté, cascun any D sous comptant per tot lo dit temps, e açò en pena de cinchcents florins d'or. E res no menys manar al vostre mestre racional de la vostra cort o a qualsevol hoïdor de vostres comptes a qui·s pertanga qui prenguen en compte al dit batle tot ço que darà al dit Pere Bisbe per la retinença del dit castell per lo dit mossèn Olfo al dit Pere Bisbe comanat. E a mostrar e averar la dita comanda del dit castell, segons[580] dit és, presenta a vós, senyor, lo dit

¶ [578] A *de*. ¶ [579] A *president*. ¶ [580] A *segunt*.

supplicant, una carta pública per la qual se mostren a ull les coses per lo dit exponent a vós, senyor, supplicades. Per ço supplica vostra gran senyoria lo dit supplicant que les coses sobredites e a vós, senyor, supplicades vullats fer servar e cumplir, com de justícia proceescha, e lo dit supplicant tendrà-us-ho en gràcia e mercè.

Altissimus et cetera.

[D'Alacant]

Molt alt príncep, rey e victoriós senyor,

Com en la vila vostra de Alacant null temps se sia collit e exhigit dret de leuda, ans antigament pus ha de cent tres anys los compradors de la leuda de la ciutat de Tortosa haguessen constituhit e deputat hun hom qui en la dita vila demanàs, cullís e exhigís la leuda de les mercaderies que passen per lo Cap de Tortosa, e de fet volent demanar e exhigir en la dita vila lo dit dret, la dita vila, axí com aquella que era e és exempta, en la qual no·s collia ni·s devia collir lo dit dret e era e és en possessió que en aquella no·s cull ni leva lo dit dret, no permeteren al dit deputat de collir ne exhegir lo dit dret, e de fet fon recorregut al alt rey en Jacme, de gloriosa memòria, predecessor vostre, lo qual per moltes causes e rahons induhints lo dit senyor rey e ara vostres levar la dita leuda que cessar de levar aquella e levant aquella se podien seguir irreparables dampnatges a la cosa pública de la dita vila e consegüentment a vós, senyor, les quals coses a vostra senyoria lo síndich de la dita vila és ||[263v] prest explicar certifficant lo dit senyor del privilegi del alt rey en Pere, predecessor seu e vostre, en lo qual statuhí e ordenà que leudes no fossen levades ne pagades en los lochs e en aquelles parts que no·s devien levar ne pagar e era acostumat de no levar ne pagar. Lo qual, concorde ab rahó scrita, ab provisió sua e privilegi, provehí e manà al dit deputat que cessàs e desistís de no demanar, collir e exhigir la dita leuda en la dita vila e que en la dita vila no·s collís ne se exhigís leuda, segons les dites coses per provisió e privilegi apparen, de les quals davant vostra senyoria lo dit síndich fa promta fe. E ara lo batle vostre general dellà Sexona, no havent sguart a les coses sobredites, ha attemptat e tempte collir la dita leuda en la dita vila, en gran e irreparable dampnatge e manifest prejuhí de la dita vila e habitadors de aquella. Per tal Berenguer d'Artés, síndich e misatger de la dita vila, supplica a vós, senyor, que servant la dita provisió e privilegis e axí mateix com en la dita vila may no·s sia collida ne pagada la dita leuda o seria prescrit lo dret de aquella, manant al dit vostre batle general e lochtinents de aquell que ara és o per temps que no cullen ne cullir facen lo dit dret de la dita leuda en la dita vila ne en términs de aquella, provehir encara per vós, senyor, que d'ací avant en la dita vila ne en términs de aquella lo dit dret de la dita leuda no·s culla ne·s exhigesca. E en açò, senyor, farets dret e justícia e lo dit supplicant ho haurà a singular gràcia e mercè.

Altissimus et cetera.

Ítem, senyor, com en lo temps de la guerra del rey don Pedro de Castella la vostra vila d'Alacant fon presa per força d'armes e entrada a l'espasa[581] per n'Anrich Anríquez,[582] vassall del rey de Castella, en la qual entrada moriren pus de la meytat de les persones que en aquella eren e les que romaseren a vida los huns fugiren, ço és que·s reculliren en dos galeres, qui eren en lo port de la dita vila, de la ciutat de València, e les altres foren preses e menades a la ciutat de Múrcia, e aquí foren venudes. Hoc encara foren menats certs hòmens, dones e donzelles en lo realme de Gra-||[264]nada, per ço com en la entrada de la dita vila hac dohents moros de cavall del realme del dit rey de Granada. E aprés del dia de la dita entrada e perdició de la dita vila stech dos anys rònea e desabitada, per la qual rahó tots los libres e privilegis qui en la sala del consell de la dita vila staven, e en altres lochs, los quals privilegis eren de certes gràcies, immunitats, franquees e libertats fetes per los senyors reys passats al consell de la dita vila foren cremats e perduts. E aprés, senyor, que la dita vila fon retornada a vostra senyoria se són trobats, en poder de notaris de la governació dellà Sexona com de altres persones, alcunes notes e libres de notaris de la dita vila, en les quals notes e libres fetes e fets dels dits privilegis e gràcies per los dits notaris en lurs notes e libres. Per tal supplica a vós, senyor, lo braç reyal que de aytals notes e libres hon los dits privilegis seran scrits e registrats lo dit consell, ab auctoritat e decret del vostre justícia de la dita vila, puxa traure los dits privilegis de les dites notes e libres on aquells sien atrobats e metre'ls e scriure'ls e/o fer-los scriure en lo libre dels altres privilegis de la dita vila, com sien los dits privilegis perduts dels senyors reys passats de Castella, qui ladonchs eren reys e senyors de la dita vila, e los quals translats de privilegis per auctoritat del dit justícia trets de les notes e libres dels dits notaris vàleguen aytant, si vostra mercè és, com si los dits privilegis en sa pròpria forma podien valer.

Ítem, senyor, com los vehins e habitadors de la vila d'Alacant, en virtut de hun privilegi donat a la vila de Oriola per lo molt alt senyor rey en Pere, sien franchs, immunes e liures per tota la vostra senyoria de tota leuda, peatge, portatge, mensuratge, pes, usatge, gabella, ribatge, carnatge [e altres drets] statuhits e statuhidors que dir e nomenar e cogitar se puxen e de qualsevol imposició e consuetut nova e vella de XXXV anys a·nçà, per rahó de hun privilegi o gràcia a la dita vila atorgat per [lo] molt alt senyor rey en Johan, de gloriosa memòria, rey axí mateix d'Aragó, ab ||[264v] lo qual atorgà a la dita vila d'Alacant tots los privilegis, libertats, indemnitats e gràcies de la vila d'Oriola e volch que poguessen usar de aquells segons que los vehins e habitadors de aquella se alegren e usar poden, que fon donat en València a XXII de octubre en l'any de la Nativitat de nostre Senyor any mil CCC LXXXII. E jatsia açò que los vehins de la dita vila d'Alacant ab la dita

¶ [581] A *a l'aspa*.

¶ [582] Enrique Enríquez, senyor de Villalba de los Barros, *adelantado mayor de la frontera de Andalucía*.

gràcia sien franchs e usen de la dita franquea de Oriola, però, senyor, seria decent e molt pus clar e convenible als dits vehins e per no fer circlaritats e messions, e per tolre dubtes seria mellor plaent a la vostra senyoria que la dita franquea se adreçàs bé així als vehins e habitadors de la vila d'Alacant *nominatim* com als de Oriola e que per special gràcia usen de la dita franquea e sien franchs dels dits drets. Per què plàcia a vós, senyor, que no contrastant que ab lo dit privilegi del dit senyor rey en Johan generalment usen del dit privilegi e franquea de Oriola, que singularment e distincta sia atorgat a la dita vila d'Alacant e als vehins e habitadors de aquella de qualsevol ley, condició o stament sien e açò, senyor, vós [ho] tendran en gran e senyalada gràcia e mercè.

Ítem, senyor, per servar la ley de la terra e que·ls fets se facen lests e sens suspecció, dispendi, dan, interès, despeses, messions, dilacions e diffugis, e per gran e singular profit de la vila d'Alacant [e batlia] d'aquella, [per tal supplica] que sia per vós, senyor, provehit, statuhit e ordenat que·l notari havent auctoritat de notari e que sia bo e de bona fama, vida e conversació, abte e sufficient en la dita art e offici, lo qual no puxa haver la scrivania del batle de la dita vila e batliu de aquella com bonament les dites scrivanies no sien ne puxen ésser ben regides per hun, ni los fets puxen [ésser] lests, ans se'n seguexen e se'n porien seguir grans destorps e inconvenients, e que·l dit scrivà qui al present és e per temps serà no puxa servir aquella per substituhits sinó personalment exceptat cas de malaltia e de absència e en los dits casos lo substituhit ||[265] o substituhits hagen a ésser notaris abtes e sufficients.

Ítem, senyor, com lo governador dellà Sexona e lochtinent contínuament stiguen e tinguen son domicili o habitació dins la vila d'Oriola [distant] d'Alacant VIIII legües de perillós camí, així de almugàvers com de altres mals hòmens, e sovén hi saltegen collerats e se'n menen a Granada crestians; e a la dita vila d'Oriola, hon lo dit governador habita, s'esdevé sovin[t] que·ls vehins de la dita vila d'Alacant, anants e recorrents per alcuns greuges que·ls són fets per lo justícia, són saltejats e preses, hoc encara molts per temor[583] e lagui del dit camí e per impotència lexen perir lur dret e no són gosats anar al dit governador, la qual cosa, senyor, torna en gran despoblació de la dita vila. Supplica per ço vostra senyoria lo dit missatger manar al dit governador qui ara és o per temps serà sia tengut fer, constituhir e lexar en la dita vila lochtinent seu qui haja e determen dels dits greuges e faça dret als clamans segons que·ll pot fer e així seran rellevats los dits vehins de molts perills e damnatges e us ho tendran senyor en gran e senyalada gràcia e mercè.

Ítem, senyor, com lo molt alt rey en Johan, de alta recordació, stant e essent primogènit, per causes moltes necessaries e urgents, ab privilegi donat en la ciutat de València a XXII de octubre any M CCC LXXXII, en aquell expressades, loàs,

¶ [583] A *tenor.*

aprovàs, ratifficàs e confermàs e de nou atorgàs als jurats e prohòmens e universitat de la vila de Alacant e aldeyes de aquella qui eren e per temps serien tots los furs, privilegis, libertats e franquees, immunitats, usos e consuetuts per lo senyor rey en Pere, de digna me-‖[265v]mòria, pare seu, e predecessors de aquell e seus e vostres, donats e atorgats als dits jurats, prohòmens, universitat e aldeyes de la dita vila, e volent més favorir de special gràcia a la dita universitat e aldeyes de aquella e inseguir per lo dit privilegi, atorgà e donà als dits jurats, prohòmens e hòmens de la dita vila e aldeyes que lavors eren e per temps serien que·s poguessen alegrar així en juhí com fora juhí e als de tots los privilegis, libertats, immunitats, franquees, usos, gràcies e consuetuts per lo dit senyor rey en Pere e predecessors vostres, de aquell e seus a la dita vila d'Oriola atorgats e donats, si e segons en aquells és contengut, dels quals los jurats e prohòmens, hòmens e universitat de la dita vila de Oriola se alegren e han usat e usen, los quals privilegis, libertats, immunitats, franquees, gràcies, usos e consuetuts volch ésser haüts per nomenats e expressats en lo dit privilegi així com si de paraula a paraula hi fossen apposats e scrits. Per tal, senyor, supplica lo dit síndich e missatger que sia de vostra mercè loar, ratificar e aprovar e confermar e de nou atorgar als dits jurats, prohòmens e universitat e aldeyes de la dita vila de Alacant los dits furs, privilegis, libertats, franquees, gràcies, immunitats, usos e consuetuts per los dits senyors reys en Pere e en Johan e predecessors de aquells als dits jurats, prohòmens, universitat e aldeyes de aquella atorgats e donats; e noresmenys, senyor, que us plàcia de nou donar e atorgar als dits jurats, prohòmens, universitat e aldeyes de la dita vila de Alacant tots los privilegis, libertats, franquees, gràcies e immunitats que aprés del dit privilegi o data de aquell del dit rey en Johan són stats donats, concesses e atorgats als jurats, prohòmens e universitat de la vila de Oriola, e los que[584] atorgarets e darets durant les presents corts fins aquelles sien finides. ‖[266]

Molt alt e molt excel·lent príncep e victoriós senyor,

Com en lo seure de les corts per vós, senyor, principiades sia fet prejuhí a·n Berenguer d'Artés, missatger de la vila vostra d'Alacant, e segons ordinacions de vostres predecessors, ús, costum e antigua consuetut, la dita vila d'Alacant e missatger de aquella haja segut e acostumat seure *inmediate* aprés Oriola, segons vostra senyoria pot ésser informada, així en prestar los sagraments de fealtat com en lo dit seure, e consta per los dits actes de les corts dels dits predecessors vostres celebrades del dit seure e prestaments de sagraments e les ordinacions, ús, costums e consuetut, majorment en semblants actes deuen ésser servats. Per tal, molt magnífich senyor, humilment supplica lo dit vostre missatger que sia mercè vostra provehir e consignar-li lo dit loch acostumat o almenys, senyor, aprés la vila de Castelló on és assetiada en les corts del rey n'Amfós, de gloriosa memòria, celebrades en aquest regne l'any mil CCC XXVIIII e jatsia proceesca de justícia vos ho tendrà a singular

¶ [584] A *quals*.

gràcia e mercè, nostre Senyor Déu, senyor, exalte vostra reyal majestat he us don victòria de vostres enemichs.[585]

Altissimus et cetera.

Molt excel·lent senyor,

Com per fur del rey en Martí, de loable memòria, oncle vostre, posat sots rúbrica *De leuda e de ostalatge*,[586] lo capítol final, sia statuhit e ordenat que si de peix pres e peixcat en la mar serà pagat terç de delme en alcun loch del regne de València una vegada, e constarà per albarà d'aquell a qui serà stat pagat o en altra manera legítima, que d'aquí avant de aquell mateix peix no sia pres, exhigit e levat altre dret de terç de delme, e qui contrafarà és encorregut *ipso facto* en pena de cent morabatins partidors *ut ibi*. E com lo vostre batle general faça exhigir e levar del peix que·s pren e engrava o desembarcha en la riba de les mars de la vostra vila de Cullera aprés que aquell en la dita vila haurà pagat terç de delme, contra dis-
||[266v]posició del dit fur, per què, senyor, supplica lo dit braç reyal que sia mercè de vós, senyor, manar al dit batle que serve lo dit fur a la letra sots certes e grans penes e restituescha tot e quant haja exhigit e levat del dit terç contra forma del dit fur.

Molt excel·lent senyor e victoriós,

Com lo rey don Pedro de Castella entrà [en] los regnes e terres vostres, entre les altres en la vila de Ademuç, que és frontera de Castella, com no stiga luny de la vila de Moya del realme de Castella una legua, e lo dit rey don Pedro de Castella, ab molt gran poder, vench a la dita vila molt poderosament [e] ab gran furor e terror entrà molt àvolment en la dita vila matant los habitants de aquella axí los hòmens com les dones, chichs e grans de aquella, robant, cremant les cases, alberchs [e] habitadors de aquella, en manera que romangué fort poca cosa que no·s cremà tot lo loch. Entre les altres coses fon cremat la cort e sala on staven los furs e privilegis, franquees e libertats de certes gràcies e mercés donades e atorgades per los reys passats e antecessors vostres a la dita vila e habitants en aquella molt prolixament e abundosa; en tant, senyor, que certs privilegis e franquees, gràcies [e] libertats que havien los de la dita vila e habitants de aquella haurían-se cremat en la dita sala, los quals no ha[n] pogut trobar sinó alcuns que se'n acs trobats en poder de certes cases de notaris e de altres qui eren stats missatgers e officials *illo tunc* de la dita vila, per obs dels quals missatgers e officials los havien pres del dit consell, per la qual rahó la dita vila ha perdut certa part a la major de sos privilegis. E com en poder de alcuns notaris sien stats presentats en temps passats alcuns dels dits privilegis, en les notes [e] libres dels quals, axí de la batlia e governació com de altres corts, són atrobades les dites presentacions dels dits privilegis, per tal supplica a vós, senyor, lo

¶ [585] Al marge: *Alacant*. ¶ [586] Germà Colón i Arcadi Garcia (eds.), *Furs de València*, llibre IX, rúbrica XXXIV: *De leuda e hostalatge e altres drets reals…*, Barcelona, Editorial Barcino, 1999, vol. VIII, pp. 142 i ss.

dit braç que sia mercè vostra manar per vostre privilegi o provisió reyal que aytals notes lo dit consell, ab auctoritat o decret del vostre justícia civil de la dita vila, puxa traure los dits privilegis de les dites notes hon aquells sien atrobats e metre'ls e scriure'ls e/o fer-los scriure en los libres dels altres privi-‖[267]legis de la dita vila, com sien los dits privilegis perduts dels senyors reys passats atorgats a la dita vila, los quals translats de privilegis, per auctoritat del dit justícia trets de les notes dels dits scrivans, valguen aytant, si vostra mercè és, com si los dits privilegis en sa pròpria forma e figura porien valer.[587]

Molt alt príncep e poderós senyor,

Com aprés mort del molt alt senyor rey en Martí, de loable memòria, mossèn Simó Miró, batle general del regne de València, axí com aquell qui era conservador del patrimoni reyal, anà vesitar los castells del dit regne e entre los altres s'i anà visitar lo castell de la vila de Sexona, qui és en frontera, e trobà aquell molt dirruit e indefés, fon concordat, ave[n]gut e paccionat entre lo dit batle e la universitat de la dita vila que la dita vila anticipàs e bestragués XXXX lliures e que aquelles fossen meses e distribuhides en adop del dit castell. E lo dit batle volch e atorgà a la dita universitat que·s aturàs vers si les dites XXXX lliures del primer morabatí que·s devia cullir en la dita vila; e lo dit batle per attendre e complir les dites coses obligà y tots los béns e drets de la dita batlia, segons les dites coses se mostren ab carta pública, la qual senyor, vos mostre; e com, senyor, la universitat de la dita vila haja bestret en adob del dit castell les dites XXXX lliures e molt més, e micer Johan Mercader, batle general del dit regne, és stat a la dita vila e no volent servar ni complir les coses en la dita carta contengudes ha collit e se'n ha portat lo dit morabatí entregament e no ha permés que la dita universitat retingués les dites XXXX lliures del dit morabatí. Per què, senyor, lo síndich de la universitat de la dita vila supplica humilment a la vostra senyoria que sia mercè de vós, senyor, manar al dit micer Johan Mercader, batle vostre, ab manaments penals e altres destrenyiments, que pague a la dita universitat les dites XXXX lliures e jatsia senyor les dites coses proceesquen de justícia lo dit supplicant vos ho tendrà en gràcia e mercè.

Altissimus et cetera. ‖[267v]

Molt excel·lent senyor,

A la vostra molt alta e magníffica senyoria supplicant demostren Guillem de Blanes, Manuel Jordà e Loís Jordà, Pasqual de Monçó, Gabriel Jordà, Miquel Guillem, Francesch Guillem, Johan Guillem, Violant, muller d'en Francesch Canals, converses, parents e conjunctes persones de Péreç de Pomar, convers, stant juheu appellat Daví el Rau, fill de Johan el Rau e nét de Daví el Rau, [...][588] hàvia del dit Péreç de Pomar, Conort, juhia, germana del dit Pere Samo, àlias Bernadut, juheu, germà de la mare de dit Péreç, menà en Samuel Ezelira e Samuel Cap, juheus, tots,

¶ [587] Al marge: *Ademuç*. ¶ [588] La frase està incompleta al manuscrit.

axí juheus com cristians, parents, conjunctes e acostades persones del dit Péreç de Pomar, que com al dit Péreç de Pomar, absent del regne de València, de edat de XIII o XIIII anys, e béns d'aquell fos stat donat e assignat per vós, molt alt senyor, e per lo batle de la vostra vila de Murvedre, ab comissió per vós, molt alt senyor, a aquell feta, lo qual, precedent-li nostra inquisició, mes, donà e assignà en tudor e curador al dit Péreç de Pomar en Pasqual de Monçó, convers, parent bé acostat e prohisme e parent cristià del dit Péreç, com sia cosin germà del pare de aquell. E ara, en lo mes de juliol proppassat, de vostra cort sia emanada e sortida una provisió dirigida al batle de la vostra vila de Murvedre que aquell rebés e a mans sues hagués e prengués tots los béns del dit Péreç de Pomar, forçant, si mester era, ab deguts remeys, los detenidors de aquells, e enaprés aquells donàs e liuràs al feel vostre micer Johan Mercader, batle general del regne de València, lo qual tingués, regís, gubernàs, administràs e conservàs aquells per lo dit Péreç de Pomar, o si aquell dit Péreç era mort, per vós, molt alt senyor, o per aquell al qual se pertanga de dret, manant e comanant per tenor de la vostra provisió al dit batle general que de la vida o mort del dit Pere Pomar se informàs e si trobàs aquell ésser mort, appellats tots aquells de qui serà interés, e lo dit procurador fiscal de vós, molt alt senyor, aquells hoïts, covengués a qui los dits béns pertanyien, adjudicant aquells e restituhint a aquell, a qui los dits béns pertanyien; los quals totes e sengles ‖[268] coses manàvets vós, dit molt excel·lent [senyor], ésser fetes, complides e enseguides, no contrastant ne obviants en res qualsevol concessió, donació e remissió e qualsevol letres, comissions, provisions fetes per lo molt alt e poderós [rey Ferran], de alta recordació, pare vostre, e per vós, molt alt senyor, fetes e manades a la dita e recitada vostra provisió, les quals vós anul·làvets, cassàvets e revocàvets e volets haver per casses, nul·les e revocades segons les dites coses en la dita vostra letra e provisió, donada en la dita vostra ciutat de València sots kalendari de *XXX[a] die iulii anni presentis et currentis*, són pus largament contengudes, a la qual se refer. De les quals coses axí notoriament e contra justícia fetes, parlant ab humil e deguda reverència de vostra molt magníffica senyoria, los dits supplicants no han pogut ne poden haver ne obtenir revocació ne justícia del vostre vicecanceller, per molt que hajen supplicat e perseguida sa justícia, ans són menats per grans dilacions; e ara de nou és stat a aquells per lo dit vicecanceller denegada una provisió de justícia per aquells demanada e supplicada, ço és que al dit batle de Murvedre fos scrit e manat ab letra de vós, molt alt senyor, que durant la conexença de la assignació de tudor e curador del dit Pere de Pomar no prengués, cullís ne rehebés béns alcuns del dit Pere de Pomar, per no entricar los fets de la tutela e per evitar messions e despeses al dit pubil. E com les dites coses, molt excel·lent senyor, sien e redunden en gran prejuhí e derogació dels furs del dit regne, los quals vos havets jurats de fresch, los quals volen als pubils e adults ésser assignats en tudors los parents de aquells mentre se'n troben e no altres persones e aquells morts los parents pus proïsmes succehexquen e són hereus, e que mentre n'i ha e·s troben en lo regne parents e proïsmes d'aquell que serà mort los béns

no poden ne deuen ésser preses per vós, senyor, o alcun altre official vostre o cort alcuna, o en lo cars que no se'n hic troben o appareguen hereus proïsmes o legataris en lo dit regne adonchs són preses[589] e poden ésser preses los béns per la cort e per dos hòmens de la ciu-‖[268v]tat e meses en scrit e deuen-ho denunciar als hereus prohismes o legataris e als lochs on aquells seran e deuen ésser sperats per dos anys, los quals disponen ésser procehit en certa manera contenguda en lo fur del regne posat sots rúbrica *De testaments*.[590] E axí mateix les dites coses redunden en gran greuge e perjuhí de tots los desús dits axí cristians com juheus parents e conjunctes persones del dit Pere, majorment dels cristians qui an lo dret de tenir e regir los dits béns axí com a tudors e curadors de aquell e la successió dels béns de Péreç, cas que sia mort, se pertanga a aquell qui serà pus proïsme del dit Péreç, e en gran greuge e prejuhí dels dits juheus, avi e àvia de aquell e altres parents ben acostats, los quals per lo gran e acostat deute del dit Péreç qui és de lur pròpria carn se dolen molt que aquell e béns seus sien axí a notori prejudicats contra los dits furs. Per tal suppliquen a la vostra molt alta senyoria tots los dessús dits cristians e juheus, que, revocada la dita vostra provisió e coses en aquella contengudes, reduhir e tornar lo dit feyt a justícia e al punt que era ans de la dita provisió per vós, molt alt senyor, feta en lo XXX dia de juliol pus proppassat, e manar al batle de la dita vila de Murvedre que tots e qualsevol béns per aquell presos, haüts, rehebuts e occupats done, liure e restituesca al dit Pasqual de Monçó, tudor e curador dessús dit, lo qual, sens conexença alcuna de dret, és stat privat de fet de la dita tutela e cura, e novellament, si necessari serà, provehir lo dit Pasqual de Monçó, lo qual los dessús dits supplicants nomenen e han per bo, sofficient e bastant a regir, procurar, deffendre e administrar la persona e béns del dit Pere de Pomar. E de açò, molt alt senyor, farets justícia als dits supplicants, la qual vos hauran a gràcia e mercè.

1418, gener 10. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Denique, die lune supperius assignata, ante prandium, intitulata X[a] die ianuarii anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVIII[o], accedens ad curiam iamdictam, que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie, prout moris est, fuerat congregata, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius ‖[269] memoratus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad eandem diem, post prandium, in eodem loco.

Et tunc, curia iamdicta dixit predictis non consentire, immo protestata fuit ut supra.

¶ [589] A *presents*. ¶ [590] Germà Colón i Arcadi Garcia (eds.), *Furs de València*, llibre VI, rúbrica IV, *De testaments*, Barcelona, Editorial Barcino, 1990, vol. V, pp. 146 i ss.

1418, gener 10. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Dicta vero die lune, post prandium, intitulata Xª die ianuarii, curia predicta existente congregata, prout moris est et sono dicte campane facto, in dicta domo capituli fratrum Predicatorum Valencie, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, iamdictam continuavit curiam ad crastinam diem martis, ante prandium, in eodem loco.

Et curia predicta, dissenciens predictis, protestata fuit ut supra.

1418, gener 11. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Insuper, die martis superius assignata, ante prandium, intitulata XIª die ianuarii anno a Nativitate Domini Mº CCCCº XVIIIº, iamdictus tribus brachiis existentibus congregatis in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie, prout moris est assuetum, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, ibidem presencialiter existens, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad crastinam diem mercurii, ante prandium, in eodem loco celebrandam.

Et dicta curia, dissenciens predictis, fuit protestata ut superius.

1418, gener 12. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Postmodum, dicta die mercurii, ante prandium, intitulata XIIª ianua-||[269v]rii anno a Nativitate Domini Mº CCCCº XVIIIº, iamdicta curia existente congregata in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie, pulsato iam cimbalo prefixo, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, qui ibidem presencialiter erat in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad crastinam diem iovis, ante prandium, in eodem loco celebrandam.

Et dicta curia dixit predictis non assentire, immo protestata fuit ut supra.

1418, gener 13. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Denique, die iovis superius assignata, ante prandium, intitulata XIIIª ianuarii anno a Nativitate Domini Mº CCCCº XVIIIº, curia predicta existente congregata in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius

memoratus, qui personaliter ibidem stabat, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, predictam continuavit curiam ad eandem diem, post prandium.

Et dicta curia, dissenciens predictis, protestata fuit ut supra.

1418, gener 13. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Iamdicta die iovis, post prandium, intitulata XIIIª dicti mensis ianuarii, curia memorata existente congregata in dicta domo capituli fratrum ||[270] Predicatorum Valencie, cimbalo precontento iam pulsato, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, ibidens stans, continuavit curiam antedictam ad crastinam diem veneris, ante prandium, in eodem loco celebrandam.

Et dicta curia, dissenciens predictis, protestata fuit ut supra.

1418, gener 14. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Inquam die veneris superius assignata, ante prandium, intitulata XIIIIª dicti mensis ianuarii anno a Nativitate Domini Mº CCCCº XVIIIº, accedens ad curiam iamdictam, que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie, prout moris est fuerat congregata, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, iamdictam continuavit curiam sub verbis sequentibus:

Lo senyor rey continua la present cort adés, després dinar, en aquest mateix loch.

Et tunch curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum trium brachiorum, quam pro repetita hic denuo voluit haberi.

1418, gener 14. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Eadem die veneris, post prandium, intitulata XIIIIª dicti mensis ianuarii, dicta curia existente congregata in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie, prout moris est, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius antedictus, qui ibidem presencialiter erat, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad crastinam diem sabbati in loco eodem.

Et tunc, curia antedicta dixit predictis non consentire, immo protestata fuit ut supra. ||[270v]

1418, gener 15. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Consequenter, vero die sabbati, ante prandium, superius assignata, intitulata XV[a] die mensis ianuarii anno a Nativitate Domini M° CCCC° XVIII°, iamdictis tribus brachiis existentibus congregatis in dicta domo capituli fratrum Predicatorum Valencie, [honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus], qui ibidem erat in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis eandem continuavit curiam ad eandem diem sabbati, post prandium, in eodem loco.

Et dicta curia dixit predictis non consentire, immo protestata fuit ut supra.

1418, gener 15. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 17 de gener.

Quaquidem die sabbati, post prandium, intitulata XV[a] mensis ianuarii anno a Nativitate Domini M° CCCC° XVIII°, existentibus congregatis in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie iamdictis tribus brachiis, prout moris est, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, qui ibidem erat in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad diem lune futuram de proximo in eodem loco celebrandam, ante prandium.

Et dicta curia dixit predictis non assentire, immo protestata fuit ut supra.

1418, gener 17. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Adveniente autem die lune superius assignata, ante prandium, intitulata XVII[a] dicti mensis ianuarii anno a Nativitate Domini M° CCCC° XVIII°, accedens ad curiam iamdictam, que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie, prout moris est fuerat congregata, honorabilis Iaufridus de Ortigiis, regens cancelleriam antedictam, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad eandem diem, post prandium, in eodem loco celebrandam.

Et tunch curia antedicta dixit predictis non assentire, ||[271] immo protestata fuit ut supra.

1418, gener 17. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Dicta vero die lune, post prandium, accedens ad curiam memoratam, que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie, prout moris est fuerat congregata,

precontentus Iaufridus de Ortigiis, regens cancelleriam memoratam, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, prefixam continuavit curiam ad crastinam diem martis, ante prandium, in eodem loco.

Et tunch dicta curia, dissenciens predictis, protestata fuit ut supra.

1418, gener 18. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Adveniente die martis superius assignata, ante prandium, intitulata XVIII[a] ianuarii anno a Nativitate Domini M° CCCC° XVIII°, accedens ad curiam iamdictam que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie, prout moris est fuerat congregata, dictus honorabilis Iaufridus de Ortigiis, regens cancelleriam memoratam, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, iamdictam continuavit curiam ad eandem diem, post prandium, in eodem loco.

Et predicta curia dixit non assentire predictis, immo protestata fuit ut supra.

1418, gener 18. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Quaquidem die martis, post prandium, curia antedicta existente congregata in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, qui ibidem erat, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, curiam antedictam continuavit ad crastinam diem mercurii, ante prandium, in eodem loco.

Et dicta curia dixit predictis non assentire, immo protestata fuit ut supra. ‖[271v]

1418, gener 19. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Inquam die mercurii superius assignata, ante prandium, intitulata XVIIII[a] [591] ianuarii anno a Nativitate Domini M° CCCC° XVIII°, accedens ad curiam memoratam, que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie prout moris est fuerat congregata, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, prefixam continuavit curiam ad eandem diem, post prandium.

Et curia memorata, dissenciens predictis, protestata fuit ut supra.

¶ [591] A *XVIII[a]*.

1418, gener 19. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Eadem die mercurii, post prandium, curia antedicta existente congregata in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius antedictus, qui ibidem erat in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad crastinam diem iovis, ante prandium, in eodem loco.

Et dicta curia, dissenciens predictis, protestata fuit ut supra.

1418, gener 20. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Successive vero die iovis, ante prandium, intitulata XX[a] ianuarii anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVIII[o], dictis tribus brachiis existentibus congregatis in dicta domo capituli fratrum Predicatorum Valencie, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, predictam continuavit curiam ad eandem diem, post prandium, in eodem loco.

Et dicta curia dixit predictis non assentire, immo protestata fuit ut supra. ||[272]

1418, gener 20. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Eadem vero die iovis, post prandium, curia predicta existente congregata in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie prout moris est honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, predictam continuavit curiam ad crastinam diem veneris, ante prandium, in eodem loco celebrandam.

Et dicta curia dixit predictis non consentire, immo protestata fuit ut supra.

1418, gener 21. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Denique, die veneris superius assignata, ante prandium, intitulata XXI[a] ianuarii anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVIII[o] iamdictis tribus brachiis in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie, prout moris est, existentibus congregatis, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, qui ibidem erat in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, dictam continuavit curiam ad eandem diem, post prandium, in eodem loco celebrandam.

Et dicta curia, dissenciens predictis, protestata fuit ut [supra].

1418, gener 21. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 24 de gener.

Eadem die veneris, post prandium, intitulata XXIª dicti mensis ianuarii curia predicta in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius antedictus, qui ibidem stabat in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, ipsam continuavit curiam ad diem lune futuram de proximo in eodem loco celebrandam. ||272v

Et dicta curia, predictis dissenciens, protestata fuit ut supra.

1418, gener 24. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Adveniente die lune superius assignata, ante prandium, intitulata XXIIIIª ianuarii anno a Nativitate Domini Mº CCCCº XVIIIº accedens ad curiam antedictam que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie prout moris [est] fuerat congregata honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort adés, després dinar, en aquest mateix loch.

Et dicta curia stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum trium brachiorum, quam pro repetita hic denuo voluit haberi.

1418, gener 24. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Eadem die lune, post prandium, curia antedicta existente congregata in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie prout moris est honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius antedictus, qui ibidem erat in persona, nomine ac de mandato domini regis, dictam continuavit curiam ad crastinam diem martis, ante prandium, in eodem loco.

Et dicta curia, dissenciens predictis, protestata fuit ut supra.

1418, gener 25. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Postmodum, die martis, ante prandium, intitulata XXVª mensis ianuarii anno a Nativitate Domini Mº CCCCº XVIIIº, iamdictis tribus brachiis in dicto capitulo fra-

trum Predicatorum Valencie prout moris est existentibus congregatis, predictus honorabilis Iohannes Navarro, regens cancelleriam iamdictam, qui ibi-‖[273]dem erat in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, ipsam continuavit curiam ad eandem diem, post prandium, in eodem loco.

Et dicta curia dixit predictis non assentire, immo protestata fuit ut supra.

1418, gener 25. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Dicta die martis, post prandium, curia memorata existente congregata in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie prout moris est, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, qui ibidem erat personaliter in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, ipsam continuavit curiam ad crastinam diem mercurii, in eodem loco.

Et curia predicta dixit predictis non consentire, immo protestata fuit ut supra.

1418, gener 26. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Imposterum die mercurii, ante prandium, intitulata XXVI[a] dicti mensis ianuarii anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVIII[o], curia antedicta existente congregata in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, qui ibidem erat in persona, nomine ac de mandato dicti [domini] regis, eandem continuavit curiam ad eandem diem, post prandium.

Et dicta curia, dissenciens predictis, protestata fuit ut supra.

1418, gener 26. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Quaquidem die mercurii, post prandium, antedicta curia existente congregata in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie prout moris est, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius ‖[273v] memoratus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad crastinam diem iovis, ante prandium, in eodem loco.

Et dicta curia dixit predictis non assentire, immo protestata fuit ut supra.

1418, gener 27. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Adveniente autem die iovis, ante prandium, intitulata XXVII[a] mensis ianuarii anno a Nativitate Domini M° CCCC° XVIII°, accedens ad curiam iamdictam que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie prout moris est fuerat congregata, honorabilis Iohannes Navarro, regens cancelleriam iamdictam, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort adés, després dinar, en aquest mateix loch.

Et dicta curia dixit predictis non assentire, immo protestata fuit ut supra.

1418, gener 27. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Eadem vero die iovis, post prandium, dictis tribus brachiis existentibus congregatis in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie prout moris est, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius antedictus, ibidem stans in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, curiam continuavit predictam ad crastinam diem veneris, ante prandium, in eodem loco.

Et dicta curia, dissenciens predictis, protestata fuit ut supra. ||[274]

1418, gener 28. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Denuo die veneris superius assignata, ante prandium, intitulata XXVIII[a] die ianuarii anno a Nativitate Domini M° CCCC° XVIII° accedens ad curiam iamdictam que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie, prout moris est fuerat congregata, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius antedictus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam sub verbis sequentibus:

Lo senyor rey continua la present cort adés, després dinar, en aquest mateix loch.

Et dicta curia stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum trium brachiorum, quam pro repetita hic denuo voluit haberi.

1418, gener 28. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Post prandium vero dicta die veneris, curia memorata existente congregata in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie, sono dicte campane iam pulsato, prout moris est, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, qui ibidem erat in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad crastinam diem sabbati, ante prandium, in eodem loco.

Et dicta curia, dissenciens predictis, protestata fuit ut supra.

1418, gener 29. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Et insuper die sabbati superius assignata, ante prandium, intitulata XXVIIII[a] [592] ianuarii anno a Nativitate Domini M° CCCC° XVIII°, dictis tribus brachiis existentibus congregatis in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie, honorabilis Iohannes Navarro, regens cancelleriam supradictam, ibidem stans in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, continuavit curiam iamdictam ad diem ean-‖[274v] dem, post prandium, in eodem loco.

Et dicta curia dixit predictis non assentire, immo protestata fuit ut supra.

1418, gener 29. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 31 de gener.

Dicta die sabbati, post prandium, precontenta curia existente congregata in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie prout moris est, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad diem lune futuram de proximo in eodem loco celebrandam.

Et dicta curia, dissenciens predictis, protestata fuit ut supra.

¶ [592] A *XXVIII[a]*.

3.21
Debat sobre el donatiu

1418, gener 31. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i debat sobre com s'ha de recaptar el donatiu al rei.

Posthec vero die lune superius assignata, ante horam prandii, computata XXXI[a] et ultima ianuarii anno a Nativitate Domini M° CCCC° XVIII° in dicta domo capituli monasterii prexpressi ad eandem curiam convenerunt persone sequentes:

[Pro brachio Ecclesie]

Reverendus dominus Hugo, episcopus Valencie; reverendus dominus frater Romeus de Corbaria, magister domus Sancte Marie de Muntesa; frater Petrus Ferdinandi de Híxar, comendator Montisalbani; Raymundus de Scintillis, canonicus et prepositus ac sindicus ecclesie Valencie; Rodericus de Rius, notarius, procurator abbatis Sancti Bernardi Valencie; Iacobus Roca, procurator comendatoris de Bexix ordinis Calatrave; frater Raymundus de Montecateno, comendator loci de Torrent.

Pro brachio militari

Inclitus dominus infans predictus; ||[275] egregius dominus Alfonsus, dux Gandie; Petrus d'Urrea, dominus tinence d'Alcalatén; Bernardus Scentelles; Petrus Sancci de Calataiubio; Franciscus de Vilanova; Petrus de Montagut; Iohannes de Vallterra; Petrus Ladró de Vilanova; Iohannes Fabra; Iohannes de Sentfeliu; Galcerandus de Lòriç; Iohannes de Vilarasa; Iohannes de Ripoll; Ludovicus de Castellví; Iacobus d'Artés; Nicholaus Jofre; Petrus de Moncada; Ludovicus Carbonell; Petrus Pardo; Petrus Siscar; Manuel de Montagut; Iacobus Romeu; Petrus Çabata; Manuel Díez; Iaufridus de Vilarasa; Vitalis de Vilanova; Petrus Maça; Berengarius de Vilaragut; Olfus de Pròxida; Eymericus de Scintillis.

Pro brachio civitatum et villarum regalium

Iohannes Pujada, Daniel Mascarós, Petrus Bou, Iohannes Suau, Bernardus Iohannis, Guillermus Çaera [et] Iohannes Ferdinandi, Valencie sindici; ||[275v] Petrus Feliu [et] Petrus Bitches, sindici Xative; Bartholomeus Rovira [et] Iohannes Palma, sindici Morelle; Bernardus Costejà, sindicus ville Algezire; Ginisius Silvestre, sindicus Oriole; Franciscus Feliu, sindicus Burriane; Iohannes de Calaceyt, sindicus Villeregalis; Berengarius d'Artés, sindicus Alicantis; Iacobus Gaçol, sindicus ville Lirie; Iacobus Olzina, sindicus ville d'Ontinyén; Iohannes Centonge, sindicus ville de Biar; Anthonius Mascaró, sindicus ville Cullarie; Dominicus Spelt, sindicus villarum d'Ademuç et de Castellfabib; Bartholomeus Bodí, sindicus ville de Bocayrén; Matheus Blanch, sindicus ville Saxone.

Et (omnes predicti nominati), h(ab)ito aliquali colloquio de ac super negociis curie antedicte quare certa[593] fuerat materia questionis inter brachia ecclesiasticum et militare et sindicos sive nuncios civitatis Xative et villarum regalium regni Valencie in curia residencium supradicta parte ex una, et sindicos universitatis Valencie parte ex altera, de et super modo exhigendi et habendi peccunias opportunas pro subvencione sive dono fiendo domino regi et salariis laborancium in negociis curie eiusdem et aliis sumptibus et oneribus[594] persolvendis, altercabatur et enim an per compartimentum sive fogaticum[595] vel per viam generalitatis aut aliter dicte peccunie haberentur, ne per disceptationum anfractus[596] ulteriora dispendia ||[276] pararentur negociis dicte curie que utilitatem rei publice dicti regni concernunt, volentes altercacioni huiusmodi finem imponere partes predicte, dicta brachia et universitates representantes in curia antedicta, de certa sciencia et consulte, ut dixerunt, gratis, bonis animis et spontaneis voluntatibus compromiserunt firmumque, verum, plenum et validum compromissum fecerunt, concesserunt utique et firmarunt in excellentissimum et potentissimum dominum Alfonsum, Dei gracia regem Aragonum, tanquam in arbitrum arbitratorem et amicabilem compositorem a dictis partibus, simul assumptum concorditer et electum, de et super questione et altercacione iamdictis et de et super omnibus et singulis incidentibus, dependentibus, emergentibus ex eisdem, promittentes partes ipse iamdicto domino regi arbitro arbitratori qui supra et sibi invicem michique notario infrascripto ut publice persone hec ab eisdem partibus pro omnibus quorum intersit vel interesse possit stipulanti et recipienti legitime, quod quidquit dominus rex predictus inter eas dixerit, sentenciaverit, pronunciaverit, arbitratus fuerit ac voluerit, mandaverit, ordinaverit aut declaraverit de iure, foro, usu, laudo vel amicabili composicione, ipsis partibus presentibus vel absentibus, aut una presente et altera per contumacia aut alia absente, citatis vel non citatis, diebus feriatis vel non, de die vel de nocte ubique stando, sedendo vel gradiendo, iuris vel fori ordine observato aut penitus vel in parte omisso, aut alia quomodocumque voluerit et ei fuerit bene visum, totum id ratum, gratum et firmum habebunt, tenebunt, observabunt et complebunt cum effectu observareque tenere et efficaciter adimplere, promiserunt et teneri voluerunt, iure et facti, excepcione, cavillacione, deffensione ac ficcione cessantibus quibuscumque, volentes quod dictam sentenciam, dictum laudum, arbitrum, amicabilem composicionem et pronunciacionem, ipse partes nequeant modo aliquo neque possint redarguere, revocare, anullare sive aliquatenus impugnare, nec ||[276v] contra eam aliquas raciones, excepciones, diffugia, malicias vel excusaciones iustas vel iniustas proponere sive proponi facere verbo vel scriptis, sed pocius dicte sentencie, laudo, arbitrio, amicabili composicioni et eius pronunciacioni promiserunt et teneri voluerunt stare, obedire pariter et parare, sub pena decem mille florenorum

¶ [593] C *quia orta*. ¶ [594] A *omnibus*.
¶ [595] A *foraticum*. ¶ [596] A *aucfractus*.

auri de Aragonia de bonis partis venientis contra dictam sentenciam, dictum arbitrium, laudum, amicabilem composicionem seu pronunciacionem exhigendorum et levandorum, aplicandorumque alteri parti predicta observanti, nomine pene et pro dampno et interesse illius. Ita quod soluta dicta pena aut non soluta vel non graciose remissa nichilominus presens compromissum et contenta (in eo) ac sentencia dictum pronunciacio et arbitrium et alia prenarrata firma remaneant et effectui deducantur, omni solempnitate cessante, super quibus voluerunt partes predicte quod nequirent recurrere vel supplicare modo aliquo, sive iuste vel iniuste, de iure vel de facto, etiam si (in) modico, minimo vel multo aliquam earum contingerit agravari, renunciantes expresse per pactum omni supplicacioni arbitrio boni viri ac oppinioni asserencium arbitrio boni viri renunciari non posse. Renunciantes etiam omnibus et singulis racionibus, excepcionibus et deffensionibus, tam iure quam fori et seu facti, quibus possent quomodolibet se deffendere vel tueri ac iuri etiam dicenti generalem renunciacionem non valere, scientes cuilibet esse licitum renunciare proprio iuri suo et pro premissis attendendis, firmiter et complendis obligarunt omnia bona et iura brachiorum et universitatum superius expressatis.

Testes fuerunt ad predicta presentes venerabiles et discreti Franciscus Scolà, Petrus Laurencii, Franciscus Ferri et Anthonius López, notaris, cives Valencie. ||[277]

Et ilico, partes predicte in domo eadem concorditer eligerunt et nominarunt videlicet: pro brachio ecclesiastico reverendissimos dominos Hugonem, episcopum, et fratrem Romeum de Corbaria, magistrum Montesie, supradictos, necnon nobiles Petrum Ferdinandi d'Íxer, comendatorem Montisalbani, et Raymundum de Scentelles, sindicum capituli sedis Valencie; pro brachio militari inclitum dominum infantem Iohannem, predictum, dominum Alfonsum, ducem Gandie, Iacobum Romeu et Nicholaum Jofre, milites; pro civitate Xative et villis regalibus Petrum Bitches et Genisium Silvestre, predictos, pro parte vero civitatis Valencie Iohannem Pujada, Danielem Mascarós, Petrum Bou, Iohannem Suau, Bernardum Iohannis, Guillermum Çaera, Iohannem Ferdinandi, quibus concesserunt et potestatem contulerunt plenariam presentandi domino regi predicto compromissum predictum et exponendi negocium antedictum (audiendique sentenciam, arbitrium, laudum vel amicabilem composicionem) aut pronunciacionem vel declaracionem per dictum dominum regem ferendam, super altercacione predicta liberam et generalem administracionem eis super his plenarie comittentes.

Presentibus testibus quibus supra.

Et statim domini electi sive nominati predicti accedentes personaliter ad quandam cellam, constructam in angulo claustri minoris monasterii prelibati, in quo hospitabatur dominus archiepiscopus Terraconensis, ubi tunch dominus rex predictus erat personaliter constitutus, et comparentes in eius conspectu presentarunt eidem domino regi compromissum predictum, supplicans eidem ut super hiis dignaretur ad altercacionem sumovendam predictam congrue providere.

Et eodem instante, dominus rex predictus super iamdictis presentibus superius nominatis pronunciavit in modum sequentem:

Dominus rex pronunciat et declarat arbitratur et mandat peccunias doni vel subvencionis eidem fiendi per curiam regni predicti et aliorum sumptum et expensarum eiusdem, (ista) vice haberi, fieri et ||[277v] persolvi ex peccuniis per viam iuris generalitatis habendis salvo partibus antedictis iure quocumque pertinenti eisdem, sic quod per pactum huiusmodi non preiudicetur nec derogetur iuri eorum nec valeat trahi ad consequenciam in futurum.

Testes sunt (qui) ad predicta presentes fuerunt nobiles Geraldus Alamani de Cervilione, miles, et Iohannes Ferdinandi d'Íxer ac Berengarius de Bardaxino, consiliarii domini regis predicti, et alii in multitudine copiosa.

Et ilico, post predicta, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato domini regis predicti, curiam continuavit predictam, ad post prandium, dicta die in dicto loco.

Curia protestata fuit ut supra.

1418, gener 31. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Dicta die lune, post prandium, accedens ad curiam memoratam, que in dicto capitulo monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam ad diem martis proxime futuram, ante prandium, in dicto loco.

Protestata fuit curia ut supra.

1418, febrer 1. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Inquam vero die martis superius assignata, computata prima febroarii anno a Nativitate Domini M° CCCC° XVIII°, ante prandium, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monas-||[278]terii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes Navarro, regens cancelleriam memoratam, in persona ac nomine et mandato dicti domini regis, curiam continuavit iamdictam, ad post prandium, dicti diei in dicto loco.

Curia protestata fuit ut supra.

1418, febrer 1. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 3 de febrer.

Dicta die martis, post prandium, accedens ad curiam memoratam que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam ad diem iovis proxime futuram, ante prandium, in dicto loco.

Et dicta curia, dissenciens predictis, protestata fuit ut supra.

1418, febrer 3. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Imposterum autem die iovis superius assignata, ante prandium, computata IIIª febroarii anno a Nativitate Domini Mº CCCCº XVIIIº, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes Navarro, regens cancelleriam memoratam, in persona, nomine ac de mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam, ad post prandium, dicte diei in dicto loco.[597]

Curia protestata fuit ut supra.

1418, febrer 5. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Postmodum autem die sabbati superius assignata, ante horam prandii, ||[278v] computata quinta febroarii anno predicto a Nativitate Domini millesimo CCCCº decimoctavo, accedens ad curiam predictam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato domini regis predicti, curiam continuavit predictam, ad post prandium, dicte diei in eodem loco celebrandam.

Curia protestata fuit ut supra.

1418, febrer 5. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 7 de febrer.

Dicta die sabbati, post prandium, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes

¶ [597] L'acta de després de dinar del dia 3 de febrer no va ser registrada.

de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam ad diem lune proxime futuram, ante prandium, in dicto loco.

Curia prefixa protestata fuit ut supra.

1418, febrer 7. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Adveniente autem die lune superius assignata, ante prandium, computata VII[a] febroarii anno a Nativitate Domini M° CCCC° XVIII°, accedens ad curiam predictam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam, ad post prandium, dicti diei in dicto loco.

Protestata fuit curia prout supra.

1418, febrer 7. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Dicta die lune, post prandium, veniens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam ad diem martis proxime futuram, ante prandium, in dicto loco.

Curia protestata fuit ut supra. ||[279]

1418, febrer 8. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Inquam die martis, ante prandium, intitulata VIII[a] febroarii anno a Nativitate Domini M° CCCC° XVIII°, accedens ad curiam iamdictam, que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie fuerat congregata, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdictus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad crastinam diem mercurii, post prandium.

Et tunch curia predicta protestata fuit.

1418, febrer 9. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Insuper vero die mercurii superius assignata, post prandium, intitulata VIIIIª [598] febroarii anno a Nativitate Domini Mº CCCCº XVIIIº accedens ad curiam, que in dicta domo capituli fratrum Predicatorum Valencie fuerat congregata honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato domini regis, eandem continuavit curiam ad crastinam diem iovis, ante prandium, in eodem loco.

Et dicta curia dixit predictis non consentire, imo protestata fuit ut supra.

1418, febrer 10. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Postmodum vero die iovis, ante prandium, superius assignata intitulata decima febroarii anno a Nativitate Domini Mº CCCCº XVIIIº, accedens ad dictam curiam, que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie, prout moris est fuerat congregata, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad eandem diem, post prandium, in eodem loco.

Et dicta curia protestata fuit ut supra.

1418, febrer 10. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Dicta vero die iovis, post prandium, accedens ad curiam me[moratam], ‖[279v] que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie prout moris est fuerat congregata, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad crastinam diem veneris, ante prandium, in eodem loco celebrandam.

Prefixa curia protestata fuit ut supra.

1418, febrer 11. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Consequenter die veneris superius assignata, ante prandium, computata XIª febroarii anno a Nativitate Domini Mº CCCCº XVIIIº, accedens ad curiam iamdictam

¶ [598] A *VIIIª.*

que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie prout est moris fuerat congregata, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad eandem diem, post prandium, in eodem loco.

Et dicta curia fuit protestata ut supra.

1418, febrer 11. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Quaquidem die veneris, post prandium, accedens ad curiam memoratam, que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie fuerat congregata, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdictus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà disapte, ans de dinar, en aquest matex loch.

Et dicta curia protestata fuit ut supra. ||[280]

1418, febrer 12. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Adveniente autem die sabbati, ante prandium, intitulata XII[a] febroarii anno a Nativitate Domini M° CCCC° XVIII°, accedens ad dictam curiam, que in predicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie prout moris est fuerat congregata, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad eandem diem, post prandium, in eodem loco.

Et dicta curia, dissenciens predictis, protestata fuit ut supra.

1418, febrer 12. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 14 de febrer.

Dicta vero die sabbati, post prandium, accedens ad curiam memoratam, que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie prout moris est fuerat congregata, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdictus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad diem lune futuram de proximo, ante prandium, in eodem loco.

Et dicta curia, dissenciens predictis, protestata fuit ut supra.

1418, febrer 14. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Denuo vero die lune superius assignata, ante prandium, intitulata XIIIIª febroarii anno a Nativitate Domini Mº CCCCº XVIIIº, accedens ad curiam memoratam, que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie prout moris est fuerat congregata, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad eandem diem, post prandium, in eodem loco.

Et dicta curia, dissenciens predictis, protestata fuit ut supra. ||[280v]

1418, febrer 14. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Quaquidem die lune, post prandium, dicta curia existente congregata prout moris est, honorabilis Iohannes Navarro predictus, regens cancelleriam memoratam, eandem continuavit curiam ad crastinam diem martis, ante prandium, in eodem loco.

Curia prefixa protestata fuit ut supra.

1418, febrer 15. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Insuper, die martis XVª febroarii anno a Nativitate Domini Mº CCCCº XVIIIº, accedens ad curiam antedictam, que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie fuerat congregata, honorabilis Iohannes Navarro, regens cancelleriam antedictam, eandem continuavit curiam ad eandem diem, post prandium, in eodem loco.

Dicta curia protestata fuit ut supra.

1418, febrer 15. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Inquam die martis predicta, post prandium, accedens ad curiam memoratam, que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie prout moris est fuerat congregata, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdictus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, antedictam continuavit curiam ad crastinam diem mercurii, ante prandium.

Et dicta curia, dissenciens predictis, protestata fuit ut supra.

1418, febrer 16. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Adveniente autem die mercurii, ante prandium, intitulata XVI[a] dicti mensis febroarii anno a Nativitate Domini M° CCCC° XVIII°, accedens ad curiam predictam, que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie prout moris est fuerat congregata, honorabilis Iohan-‖[281]nes Navarro, regens cancelleriam antedictam, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis eandem continuavit curiam ad eandem diem, post prandium.

Et dicta curia dixit predictis non consentire, imo protestata fuit ut supra.

1418, febrer 16. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Dicta die mercurii, post prandium, accedens ad curiam memoratam, que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie prout moris est fuerat congregata, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad crastinam diem iovis, ante prandium, in eodem loco celebrandam.

Et dicta curia prout supra fuit protestata.

1418, febrer 17. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Postmodum die iovis, ante prandium, superius assignata computata XVII[a] dicti mensis febroarii anno a Nativitate Domini M° CCCC° XVIII°, accedens ad curiam antedictam, que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie prout moris est [fuerat congregata], Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad eandem diem, post prandium, in eodem loco.

Et dicta curia, dissenciens predictis, protestata fuit ut supra.

1418, febrer 17. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Dicta die iovis, post prandium, accedens ad curiam ante- ‖[281v] dictam, que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie prout moris est fuerat congregata, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de

mandato dicti domini regis, eandem continuavit ad crastinam diem veneris, ante prandium, in eodem loco.

Et dicta curia fuit protestata ut supra.

1418, febrer 18. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Consequenter, die veneris XVIIIª febroarii anno a Nativitate Domini Mº CCCCº XVIIIº, accedens ad curiam iamdictam, que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie prout moris est fuerat congregata, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad eandem diem, post prandium, in eodem loco.

Et dicta curia protestata fuit ut supra.

1418, febrer 18. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Insuper dicte die veneris, post prandium, accedens ad curiam iamdictam, que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie prout est moris fuerat congregata, honorabilis Iohannes Navarro, regens cancelleriam antedictam, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad crastinam diem sabbati, ante prandium, in eodem loco.

Curia prefixa protestata fuit ut supra.

1418, febrer 19. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Inquam die sabbati superius assignata, ante prandium, intitulata XVIIIIª febroarii anno a Nativitate Domini Mº CCCCº XVIIIº, accedens ||[282] ad curiam antedictam, que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie prout moris est fuerat congregata, honorabilis Iohannes Navarro, regens cancelleriam antedictam, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad eandem diem, post prandium, in eodem loco.

Et dicta curia protestata fuit ut supra.

1418, febrer 19. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 21 de febrer.

Quaquidem die sabbati, post prandium, accedens ad curiam antedictam, que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie prout moris est fuerat congregata, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius qui supra, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad diem lune futuram de proximo in eodem loco.

Et curia antedicta fuit protestata ut supra.

1418, febrer 21. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Inquam vero, die lune superius assignata, ante prandium, computata vicesima prima die februarii anno predicto a Nativitate Domini Mº CCCCº decimo octavo,[599] accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii predicti fuerat congregata, dictis honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis, predicta curiam continuavit iamdictam sub verbis que secuntur:

Lo senyor rey continua la present cort adés, aprés de dinar, en aquest mateix loch. ‖[282v]

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum tunc memoratis, quam pro repetita haberi denuo voluit adque dixit.

1418, febrer 21. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Predicta die lune accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis enarrandis:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà dimarts, ans de dinar, en aquest mateyx loch.

¶ [599] A *decimoseptimo*.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie memorate, quam pro repetita haberi denuo voluit adque dixit.

1418, febrer 22. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Succesive autem die martis superius assignata, ante horam prandii, computata vicesima secunda febroarii anno predicto a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimo octavo, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes Navarro, regens cancelleriam memo-‖[283]ratam, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis sequentibus:

Lo senyor rey continua la present cort adés, aprés dinar, en aquest mateyx loch.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie memorate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

1418, febrer 22. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Dicta die martis, post prandium, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine ac mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis sequentibus:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà dimecres, ans de dinar, en aquest mateyx loch.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie prenarrate, quam ‖[283v] pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

1418, febrer 23. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Imposterum autem die mercurii superius assignata ante horam prandii computata XXIII[a] febroarii anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimo octavo, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii

prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes Navarro, regens cancelleriam memoratam, in persona ac nomine et mandato domini regis, predicti curiam continuavit iamdictam sub verbis enarrandis:

Lo senyor rey continua la present cort adés, aprés de dinar, en aquest mateix loch.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie memorate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

1418, febrer 23. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 25 de febrer.

Predicta die mercurii, post prandium, accedens ad curiam predictam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, ||[284] in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis sequentibus:

Lo senyor rey continua la present cort a divendres propvinent, ans de dinar, en aquest mateyx loch.

Et tunc, curia antedicta antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie prenarrate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

1418, febrer 25. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per despés de dinar.

Imposterum autem die veneris superius assignata, ante horam prandii, computata vicesima quinta febroarii anno predicto a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimo octavo, accedens ad curiam predictam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis que secuntur:

Lo senyor rey continua la present cort adés, aprés dinar, en aquest mateyx loch. ||[284v]

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie memorate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque mandavit.

1418, febrer 25. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Predicta die veneris, post prandium, tendens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis enarrandis:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà dissapte, ans de dinar, en aquest mateyx loch.

1418, febrer 26. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Adveniente autem die sabbati superius assignata, ante prandium, computata vicesima sexta die februarii anno predicto a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimo octavo, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis sequentibus:

Lo senyor rey continua la present cort a adés, aprés dinar, en aquest mateyx loch. ||[285]

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie memorate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

1418, febrer 26. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 28 de febrer.

Dicta die sabbati, post vesperas, tendens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis que secuntur:

Lo senyor rey continua la present cort a dilluns primer vinent, ans de dinar, en aquest mateyx loch.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie memorate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

1418, febrer 28. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Imposterum autem die lune superius assignata, ante prandium, computata vicesima octava et ultima febroarii anno predicto a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimo octavo, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine ||285v et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis enarrandis:

Lo senyor rey continua la present cort a adés, aprés de dinar, en aquest mateyx loch.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie memorate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

1418, febrer 28. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Dicta die lune, post prandium, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamtactam sub verbis sequentibus:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà dimarts, ans de dinar, en aquest mateyx loch.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie memorate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit. ||286

1418, març 1. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Successive autem die martis superius assignata, ante horam prandii, computata prima marcii anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimo octavo, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congre[ga]ta, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis que secuntur:

Lo senyor rey continua la present cort a adés, aprés dinar, en aquest mateyx loch.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie memorate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

1418, març 1. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Dicta die martis, post prandium, tendens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis enarrandis:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà dimecres, ans de dinar, en aquest mateyx loch. ||[286v]

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie memorate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

1418, març 2. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Inquam vero die mercurii superius assignata, ante horam prandii, computata secunda marcii anno predicto a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimo octavo, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis que secuntur:

Lo senyor rey continua la present cort adés, aprés de dinar, en aquest mateyx loch.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie prenarrate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit. ||[287]

1418, març 2. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Dicta die mercurii, post vesperas, tendens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis que secuntur:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà digous, ans de dinar, en aquest mateyx loch.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie prenarrate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

1418, març 3. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 5 de març.

Imposterum vero die iovis superius assignata, ante horam prandii, computata tercia marcii anno predicto a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimo octavo, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii predicti fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis que secuntur: ||[287v]

Lo senyor rey continua la present cort a disapte propvinent,[600] ans de dinar, en aquest mateyx loch.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie memorate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

1418, març 5. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Demum die sabbati superius assignata, ante horam prandii, computata quinta marcii anno predicto a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimo octavo, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis enarrandis:

Lo senyor rey continua la present cort adés, aprés de dinar, en aquest mateyx loch.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie pre-||[288]narrate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

¶ [600] *disapte propvinent*] A *demà que serà disapte*.

1418, març 5. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 7 de març.

Dicta die sabbati, post prandium, tendens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis que secuntur:

Lo senyor rey continua la present cort a dilluns propvinent en aquest mateyx loch, ans de dinar.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie memorate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

1418, març 7. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços pròrroga per després de dinar.

Inquam vero die lune superius assigna[ta], ante horam prandii, computata septima marcii anno predicto a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimo octavo, ||[288v] accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis enarrandis:

Lo senyor rey continua la present cort adés, aprés de dinar, en aquest mateyx loch.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie memorate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

1418, març 7. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Predicta die lune, post prandium, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis sequentibus:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà ||[289] dimarts, ans de dinar, en aquest mateyx loch.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie prenarrate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

1418, març 8. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Insuper autem vero die martis superius assignata, ante prandium, intitulata octava marcii anno predicto a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimo octavo, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis enarrandis:

Lo senyor rey continua la present cort a adés, aprés de dinar, en aquest mateyx loch.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie memorate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit. ||[289v]

1418, març 8. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Dicta die martis, post prandium, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato dicti domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis enarrandis:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà dimecres, ans de dinar, en aquest mateyx loch.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie prenarrate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

1418, març 9. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Subsequenter autem die mercurii superius assignata, ante horam prandii, computata nona marcii anno predicto a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo

decimo octavo, tendens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis sequentibus: ||[290]

Lo senyor rey continua la present cort adés, apprés dinar, en aquest loch mateyx.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie memorate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

1418, març 9. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Dicta die mercurii, post prandium, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis enarrandis:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà dijous, ans de dinar, en aquest mateyx loch.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie memorate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

1418, març 10. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Inquam vero die iovis superius assignata, ante prandium, computata decima marcii anno predicto a Nativitate Domini millesimo qua-||[290v]dringentesimo decimo octavo, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis enarrandis:

Lo senyor rey continua la present cort adés, aprés de dinar, en aquest mateyx loch.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie memorate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

1418, març 10. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Dicta die iovis, post prandium, accedens ad curiam memoratam, que in dicta do mo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis sequentibus: ||[291]

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà divendres, ans de dinar, en aquest mateyx loch.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie memorate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

1418, març 11. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Denique die veneris superius assignata, ante prandium, computata undecima marcii anno predicto a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimo octavo, tendens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis enarrandis:

Lo senyor rey continua la present cort adés, aprés dinar, en aquest mateyx loch.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie memorate, ||[291v] quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

1418, març 11. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Dicta die veneris, post prandium, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis enarrandis:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà dissabte, ans de dinar, en aquest mateyx loch.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie memorate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

1418, març 12. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Imposterum autem die sabbati superius assignata, ante prandium, computata duodecima marcii anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimo octavo, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monas-||[292]terii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamtactam sub verbis enarrandis:

Lo senyor rey continua la present cort adés, aprés dinar, en aquest mateyx loch.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum tunc memorate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

1418, març 12. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 14 de març.

Dicta die sabbati, post prandium, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis enarrandis:

Lo senyor rey continua la present cort a dilluns propvinent, ans de dinar, en aquest mateyx loch.

Et tunch curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie memorate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit. ||[292v]

1418, març 14. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Adveniente autem die lune superius assignata, ante horam prandii, computata quartadecima marcii anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimo

octavo, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis enarrandis:

Lo senyor rey continua la present cort adés, aprés dinar en aquest mateyx loch.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie memorate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

1418, març 14. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Dicta die lune, post prandium, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato do-||[293]mini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis sequentibus:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà dimarts, ans de dinar, en aquest mateyx loch.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie memorate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

1418, març 15. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Inquam vero die martis superius assignata, ante horam prandii, computata quintadecima marcii anno predicto a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimo octavo, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes Navarro, regens cancelleriam memoratam, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis que secuntur:

Lo senyor rey continua la present cort adés, aprés dinar, en aquest mateyx loch.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie me- ||[293v] morate, quam pro repetita haberi denuo voluit adque dixit.

1418, març 15. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Dicta die martis, post prandium, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis enarrandis:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà dimecres, ans de dinar, en aquest mateyx loch.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie memorate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

1418, març 16. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Insuper autem die mercurii superius assignata, ante horam prandii, computata decimasexta marcii anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimo octavo, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli ||[294] monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis que secuntur:

Lo senyor rey continua la present cort a adés, aprés dinar, en aquest loch mateyx.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie memorate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

1418, març 16. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Dicta die mercurii, post prandium, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis enarrandis:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà digous, ans de dinar, en aquest mateyx loch.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie memorate, ||[294v] quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

1418, març 17. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Imposterum autem dicta die iovis superius assignata, ante prandium, computata decima septima marcii anno predicto a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimo octavo, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis sequentibus:

Lo senyor rey continua la present cort adés, aprés dinar, en aquest loch mateyx.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie prenarrate, quam pro repetita haberi denuo voluit adque dixit.

1418, març 17. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Dicta die iovis, post prandium, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius ||[295] memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis que secuntur:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà divendres, ans de dinar, en aquest mateyx loch.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie memorate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

1418, març 18. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Inquam vero die veneris superius assignata, ante horam prandii, computata decima octava marcii anno predicto a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo

decimo octavo, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis enarrandis:

Lo senyor rey continua la present cort adés, aprés dinar, en aquest mateyx loch. ||[295v]

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie memorate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

1418, març 18. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Dicta die veneris, post vesperos, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis que secuntur:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà dissapte, ans de dinar, en aquest mateyx loch.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie memorate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit. ||[296]

1418, març 19. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Successive autem die sabbati superius assignata, ante horam prandii, decima nona marcii anno predicto a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimo octavo, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis enarrandis:

Lo senyor rey continua la present cort a adés, aprés dinar, en aquest mateyx loch.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie memorate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

1418, març 19. Monestir de Predicadors.

Reunió de les Corts generals, presidides pel rei, que acorden que en els propers dilluns i dimarts, malgrat ser festius, es poden celebrar Corts.

Dicta die sabbati, post prandium, in dicta domo capituli conventus monasterii fratrum Predicatorum Valencie dicto domino rege personaliter residente sedenteque in suo regali solio ut est moris ad dictam curiam convenerunt congregateque fuerunt persone inferius memorate: ||[296v]

Pro brachio Ecclesie

Reverendus dominus Hugo, episcopus Valencie; reverendus dominus episcopus Dertusensis; reverendus dominus frater Romeus de Corbera, magister domus Beate Marie de Montesa; frater Petrus Ferdinandi d'Íxar, comendator Montisalbani; frater Raymundus de Montecateno, comendator loci de Torrent; Rodericus de Rius, notarius, procurator dicti abbatis Sancti Bernardi Orte Valencie; Petrus Vives, procurator abbatis de Benifaçano; Guillermus Straderii, procurator prioris monasterii Vallis Iesuchristi; Iacobus Roqua, procurator dicti comendatoris de Bexix.

Pro brachio militari

Inclitus dominus infans Iohannes predictus; egregius dominus Alfonsus, dux Gandie; Petrus Boïl de Ladró, procurator vicecomitis de Vilanova; Petrus d'Urrea; Bernardus de Cintillis; Olfus de Pròxita; Petrus Maça de Liçana; ||[297] Vitalis de Vilanova; Berengarius de Vilaragut; Petrus de Montecateno; Ludovicus d'Abella; Manuel Díeç; Petrus de Montagut; Eximinus Petri de Calatayú; Petrus Sancii de Calatayú; Franciscus de Vilanova; Aymericus de Centillis; Ludovicus de Castellví; Iohannes Fabra; Iohannes de Vilarasa; Iohannes de Sentfeliu; Iohannes de Vallterra; Iacobus Romeu; Iohannes de Ripoll; Petrus Pardo; Ludovicus Carbonell; Iacobus d'Artés; Nicholaus Jofre; Iaufridus de Vilarig; ||[297v] Petrus Siscar; Manuel de Montagut; Galcerandus de Lòriç; Petrus Çabata, maior.

Pro brachio regali

Iohannes Pujada, Daniel Mascarós, Petrus Bou, Iohannes Suau, Bernardus Iohannis, Guillermus Çaera, Iohannes Ferrando [et] Bernardus Abrí, [sindici civitatis Valencie]; Petrus Feliu [et] Petrus Bitches, sindici Xative; Iohannes Palma [et] Bartholomeus Rovira, sindici Morelle; Bernardus Costejà, sindicus Algezire; Ginisius Silvestre, sindicus Oriole; Franciscus Feliu, sindicus Castellionis; ||[298] Bernardus Montanyès, sindicus ville Burriane; Iohannes de Calaceyt, sindicus Villeregalis; Berengarius d'Artés, sindicus ville d'Alacant; Iacobus Gaçol, sindicus ville Lirie; Iacobus Olzina, sindicus ville d'Ontinyén; Iohannes Bou, sindicus ville Cullarie; Dominicus Spelt, sindicus ville d'Ademuç; Michael Ribera,

sindicus ville de Biar; Bartholomeus Bodí, sindicus ville de Bocayrén; Matheus Blanch, sindicus ville Sexone.

Et congregata curia antedicta, dominus rex predictus, de voluntate acordis et consensu curie antedicte, mandavit legi et publicari per me, prothonotarium antedictum, in curia ipsa quandam scripturam continenciem subsequentis:

Lo senyor rey, de voler e consentiment de la cort, ordena e proveyx que diluns e dimarts primers vinents,[601] tro en hora de miganit, no contrastant sien dies feriats, se puxa tenir, celebrar e continuar la present cort e que tots los actes que en los dits dies se faran en la dita cort sien vàlits e ferms e hajen tanta efficàcia, fermetat e valor com si eren fets en dies que alias no fossen feriats, e continua la present ||[298v] cort per al dit dia de diluns, ans de dinar, en lo present loch.

Et lecta et publicata cedula seu scriptura inserta superius concordavit curia antedicta et actui prelibato consensu eius prestitit pariter et assensum.

Et dictus dominus rex mandavit fieri atque fecit actum curie de predictis.

Presentes fuerunt testes ad predicta nobilis Geraldus Alamany de Cervilione et Iohannes de Luna, milites, ac Berengarius de Bardaxino, consiliarii domini regis, et alii in multitudine copiosa.

1418, març 21. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Postmodum autem, die lune superius assignata, ante prandium, computata vicesima prima marcii anno predicto a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimo octavo, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati [fuerat congregata], dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis que secuntur: ||[299]

Lo senyor rey continua la present cort adés, aprés de dinar, en aquest mateyx loch.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie memorate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

¶ [601] Dilluns i dimarts sants.

1418, març 21. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Dicta die lune, post prandium, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis enarrandis:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà dimarts, ans de dinar, en aquest mateyx loch.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie memorate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit. ||[299v]

1418, març 22. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Successive vero autem, die martis superius assignata, ante horam prandii, computata vicesima secunda marcii anno predicto a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimo octavo, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis enarrandis:

Lo senyor rey continua la present cort adés, aprés dinar, en aquest mateyx loch.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione desuper [facta] pro parte trium brachiorum curie memorate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

4. CLAUSURA DE LES CORTS

1418, març 22. Monestir de Predicadors.
Sessió de clausura de les Corts generals.

Deinde autem dicta die martis, post prandium, in dicta domo capituli monasterii fratrum Predicatorum Valencie, dicto domino rege personaliter existente sedenteque in suo regali solio, ut est moris, ad dictam curiam convenerunt congregateque fuerunt persone que inferius designantur.[602]

¶ [602] El text del procés del braç reial acaba abruptament en aquest punt sense registrar la sessió de clausura. Sí que ho fa el procés del braç eclesiàstic.

Índex d'aquest volum

.I.
PROCÉS DEL BRAÇ REIAL

Estudi introductori 7

I. LES CORTS DE 1417-18 12
1. El desenvolupament de les Corts 12
2. Els greuges 18
2.1 Greuges comuns dels tres braços 19
2.2 Greuges del braç reial 21
2.3 Greuges del braç eclesiàstic 22
2.4 Greuges del braç militar 22
3. El donatiu 23
4. La cloenda de les Corts i la creació de la Generalitat 25
5. La promulgació dels furs 29
6. Les despeses de la celebració de les Corts 30

II. L'EDICIÓ DE LES CORTS DE 1417-1418 39
1. La recerca dels manuscrits 39
1.1 Catàleg dels manuscrits 43
1.2 Taula de correspondència dels manuscrits 46

Criteris de transcripció i d'edició 49

Sigles i abreviatures 52

Bibliografia 53

PROCÉS DEL BRAÇ REIAL *59*

1. CONVOCATÒRIA *61*
   1.1 Convocatòria de la ciutat de València *62*
   1.2 Primera reunió dels braços a la Seu de València *62*
   1.3 Convocatòria pública general *84*

2. SESSIÓ D'OBERTURA *84*
   2.1 Proposició reial *84*
   2.2 Respostes dels braços a la proposició reial *85*
   2.3 Jurament dels Furs i dels Privilegis *93*
   2.4 Protests dels braços *108*
      2.4.1 Protest del braç reial *108*
      2.4.2 Protest del braç militar *108*
      2.4.3 Contestació del braç reial al braç militar *110*
      2.4.4 Ratificació del braç militar en el seu protest *110*
      2.4.5 Ratificació del braç reial en el seu protest contra el braç militar *111*
      2.4.6 Protest de la vila de Xèrica i la seua tinença *112*
      2.4.7 Protest de la baronia d'Arenós *113*
      2.4.8 Protest dels llocs de Paterna, Benaguasil i la Pobla i de la ciutat de Sogorb *113*
      2.4.9 Protest de la vila de Xelva *114*
      2.4.10 Protest de la tinença d'Alcalatén *114*
      2.4.11 Protest de la baronia de Xiva *114*
      2.4.12 Protest dels llocs de Castellmontant, Montanejos i Aranyol *115*
      2.4.13 Protest del lloc d'Argeleta *115*
      2.4.14 Protest de Joan Roís de Moros, senyor d'Altura *116*
      2.4.15 Protest del braç reial *116*
      2.4.16 Protest del braç eclesiàstic *117*
      2.4.17 Protest del braç reial *118*
      2.4.18 Protest de la ciutat de València *119*
   2.5 Dissentiments dels braços i resposta reial *120*
   2.6 Trasllat de la Cort al monestir de Predicadors *124*

3. SESSIONS I DEBATS *127*
   3.1 Nova proposició reial *127*
   3.2 Respostes dels braços a la proposició reial *130*
   3.3 Elecció d'examinadors dels greuges *134*
   3.4 Elecció de tractadors del braç reial *142*

3.5 Greuges comuns dels tres braços *156*
3.6 Greuges del braç reial *190*
3.7 Greuges particulars de les ciutats i viles reials *244*
3.8 Protests dels braços *249*
3.9 Protests particulars de les ciutats i viles reials *251*
3.10 Subvenció al rei *261*
3.11 Elecció d'apuntadors dels greuges *264*
3.12 Elecció de tractadors dels braços eclesiàstic i reial *281*
3.13 Greuges particulars de les ciutats i viles reials *305*
3.14 Elecció de tractadors del braç militar *321*
3.15 Sol·licitud per part del rei de nova subvenció *334*
3.16 Respostes del rei als greuges comuns *351*
3.17 Respostes del rei als greuges del braç reial *356*
3.18 Respostes del rei als greuges particulars de les ciutats i viles reials *363*
3.19 Nova subvenció al rei *383*
3.20 Greuges particulars de les ciutats i viles reials *391*
3.21 Debat sobre el donatiu *414*

4. CLAUSURA DE LES CORTS *443*

fonts històriques valencianeS

87A.

SÈRIE

Acta Curiarum Regni Valentiae

2A.

CORTS VALENCIANES

VNIVERSITAT DE VALÈNCIA

Corts d'Alfons el Magnànim

(València, 1417 – 1418)

.II.

Procés del braç eclesiàstic

Greuges del braç militar

Donatiu

Furs

Edició a cura de
Josepa Cortés Escrivà

2023

fonts històriques valencianes

Corts
d'Alfons el Magnànim
(València, 1417 – 1418)

.II.

Procés del braç eclesiàstic
Procés del braç militar
Donatiu
Furs

fonts històriques valencianes
87B.

Corts d'Alfons el Magnànim

(València, 1417 – 1418)

.II.

Procés del braç eclesiàstic
Greuges del braç militar
Donatiu
Furs

Edició a cura de
Josepa Cortés Escrivà

2023

fonts històriques valencianes

Directors de la col·lecció
Antoni Furió i Enric Guinot

Sèrie
Acta Curiarum Regni Valentiae
2B.
en coedició amb
les Corts Valencianes

Comité científic

President
Antoni Furió (Universitat de València)

Ramon Baldaquí (Universitat d'Alacant)
Juan Antonio Barrio (Universitat d'Alacant)
Teresa Canet Aparisi (Universitat de València)
Carmen Corona Marzol (†) (Universitat Jaume I)
Vicent García Edo (Universitat Jaume I)
Lluís Guia (Universitat de València)
María Magdalena Martínez Almira (Universitat d'Alacant)
Juan Francisco Mesa (Universitat d'Alacant)
Javier Palao Gil (Universitat de València)
Carles Rabassa (Universitat Jaume I)

© Josepa Cortés Escrivà, 2023
© D'aquesta edició:
Corts Valencianes, 2023
Universitat de València, 2023

Disseny de la col·lecció: J.P.

Il·lustració de la coberta:
Vicent Requena (1592).
Emblema del braç reial a la Sala Nova del Palau de la Generalitat Valenciana.

Coordinació editorial:
Mònica Fernández Arizmendi (CV), Maite Simón (UV)
Correcció: Jordi Doménech Vicedo
Maquetació: Inmaculada Mesa

ISBN (obra completa en paper):
(CV): 978-84-89684-68-3
(UV): 978-84-1118-266-9
ISBN (edició digital):
(CV): 978-84-89684-71-3
(UV): 978-84-1118-267-6

Edició digital

Aquesta obra està sota una Llicència Creative Commons Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada 4.0 Internacional.

Procés del braç eclesiàstic

1. CONVOCATÒRIA

1.1
Convocatòria al braç eclesiàstic

||[37] *Iesus*

In Dei nomine, amen. Com lo molt excel·lent príncep e senyor, lo senyor don Alfonso, per la gràcia de Déu rey d'Aragó, de València, *et cetera*, vingués en lo regne de València novellament e hagués delliberat de tenir corts generals als regnícoles del dit regne dins la ciutat de València, com fon en lo loch de les Barraques dels Reyals, situat en lo dit regne, tramés letres de la convocació de les corts als prelats e persones eclesiàstiques, barons, cavallers e gentils hòmens e universitats de les <ciutats>, viles e lochs acostumats convocar en corts del dit regne, la continència de les quals és de la tenor següent:

1417, abril 2. Les Barraques dels Reals.
Alfons el Magnànim convoca a Corts generals del regne a Hug, bisbe de València.

Alfonsus, Dei gracia rex Aragonum, Sicilie, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comes Barchinone, dux Athenarum et Neopatrie ac comes Rossillionis et Ceritanie, venerabili in Christo patri Hugoni, episcopo Valencie, salutem et

dileccionem. Quoniam incolis regni Valencie curiam generalem, ut inhibi fori et privilegia ipsius regni Valencie per nos iurentur et quedam utilitatem, augmentum atque quietam dulcedinem sacre rei publice dicti regni Valencie clare tangencia pertractentur et plene ad finem peroptatum, dante Domino, deducantur, in civitate Valencie die XXVII[a] mensis presentis intendimus celebrare. Ideo vos requirimus et monemus quatinus ad predicta atque fienda in curia supradicta in civitate iamdicta die predicta ad istud prefixa infallibiliter intersitis. Nos enim in ipsa civitate tunch erimus, Altissimo permitente.

Datum *en les Barraques dels Reyals*, sub nostro sigillo secreto, die secunda aprilis anno a Nativitate Domini M° CCCC° decimoseptimo.

Rex Alfonsus

E com les letres per rahó de la convocació de les dites corts fossen presentades als tres staments del dit regne, ço és, eclesiàstich e militar e de ciutats e viles reyals, a la jornada dessús contenguda foren per los dits tres staments en la Seu de la ciutat de València les persones dejús contengudes.

1.2
Primera reunió dels braços a la Seu de València

1417, abril 27. Seu de València.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 4 de maig.

Die martis, ante prandium, XXVII[a] aprilis anno a Nativitate Domini M° CCCC° decimoseptimo. ||[37v]

Com per rahon de la jornada assignada en lo present dia per lo dit senyor rey a celebrar les dites corts del regne de València fossen justats alguns dels tres staments del dit regne dins la Seu de la dita ciutat,

Per lo stament eclesiàstich

Micer Johan Gastó, official e procurador del senyor bisbe de València; frare Anthoni de Tholosana, claver e procurador del senyor maestre de Montesa; mossèn Ramon de Centelles, pebordre e procurador del honorable capítol de València; en Rodrigo de Rius, notari, procurador dels abbats de Valldigna e Sent Bernat; mossèn Jacme Roqua, canonge de Càller e procurador del comanador de Bexix.

Per lo stament militar

Mossèn Johan Fabra, procurador del senyor duch de Gandia; mossèn Pere Pardo; mossèn Johan de Ripoll; mossèn Jacme Romeu; mossèn Johan de Vallterra; mossèn Johan Roïz de Moros; mossèn Pere Maschó; en Jacme Roig, notari,

procurador del vezcomte de Vilanova, e·n Jacme Dezplà, notari, procurador de mossèn Bernat de Centelles.

Per lo stament de les ciutats e viles reyals

En Jacme Dezplà, síndich de la ciutat de València; en Johan Ferrer, síndich de la ciutat de Xàtiva; en Bertran de Boes, síndich de la vila de Morella; en Francesch Feliu, síndich de la vila de Castelló; en Berthomeu Mathoses, síndich de Vila-reyal; ||[38] en Domingo Spelt, síndich de Ademuç.

Los quals, justats dins lo cancell del altar major de nostra dona Santa Maria de la dita Seu de València, vench l'onorable micer Joffre d'Artigues, regent la cancelleria del senyor rey, lo qual per part del dit senyor dix tals paraules: «Lo senyor rey proroga les corts al vuytén dia primer vinent en aquest loch mateix».

E de present, feta la dita prorogació, los dits tres staments per scrit donaren e offeriren, e per l'onorable en Francesch d'Arinyo, scrivà del dit senyor [rey], legir e publicar feren una protestació de la següent sèrie:

Venia petita.

Los dels staments eclesiàstich e militar e de ciutats e viles reyals del regne de València, dién ab aquella humil reverència que·s pertany, que si e aytant com la dita prorogació feta per vós, molt honorable micer Joffre d'Artigues, sia contra furs, privilegiis, libertats e bons usos e costums del dit regne protesten que per aquella no sia fet algun prejuhí als dits furs, privilegis, libertats e bons usos e bones costums del dit regne, ne al dret dels dits staments ne alcú de aquells, ans aquell e aquells los romangua salvu e il·lès e que no·ls sia tret a ús ni a conseqüència en l'esdevenidor, requirents de les dites coses carta pública.

1417, maig 4. Seu de València.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 11 de maig.

Die martis, ante prandium, quarta madii anno a Nativitate Domini M° CCCC° decimoseptimo.

Com fos dia e hora assignats a la prorogació de les corts, foren justats los dejús scrits dels dits tres staments dins la dita Seu de València, ço és:

Per lo stament eclesiàstich ||[38v]

Lo reverent frare Amalricus, abbat de Sent Bernat; micer Johan Gastó, official e procurador del senyor bisbe de València; mossèn Francesch Giner, prevere e procurador del senyor bisbe de Tortosa; frare Anthoni Tholosana, claver e procurador del senyor maestre de Montesa; mossèn Pere Ferrández d'Íxer, comanador de Montalbà; mossèn Ramon de Centelles, pebordre e procurador del honorable

capítol de València; en Rodrigo de Rius, notari, procurador del abbat de Valldigna, [e] frare Francesch Çabater, majoral de Quart.

Per lo stament militar

Mossèn Vidal de Vilanova; mossèn Johan Fabra, per si e com a procurador del senyor duch de Gandia; mossèn Pere Pardo, en Pere Çabata [e el] vezcomte de Vilanova.

Per lo stament de les ciutats e viles reyals

En Jacme Dezplà, notari e síndich de la ciutat de València; en Bertran de Boes, síndich de la vila de Morella; en Bernat Falcó, síndich de la vila d'Alzezira e per Cullera; micer Francesch Feliu, síndich de la vila de Castelló; en Pere Comes, síndich de la vila de Líria; en Francesch Palau, síndich de la vila de Borriana; en Johan Calaceyt, síndich de Vila-real; en Domingo Spelt, síndich de Ademuç; en Sancho Aznar, síndich de Castellfabib; en Sancho Domínguez, síndich de Alpont, e·n Simó Vicent, síndich de Bocayrent.

Los quals, estants justats dins lo cancell del altar major ||[39] de la dita Seu, vench l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller del senyor rey, e dix tals paraules o consemblants: «Lo senyor rey proroga la cort al vuytén dia primer vinent si feriat no serà, e si serà feriat al dia subsegüent en lo present loch».

E de present los dels dits tres staments dessús scrits protestaren axí com havien protestat en la primera e pus propdita prorogació, requirents que la protestació feta primerament en la primera prorogació fos inserta ab la present prorogació en lo procés de la present cort.

1417, maig 11. Seu de València.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 18 de maig.

Die martis, ante prandium, XI[a] madii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC[o] XVII[o].

Com fos dia e hora assignats de la prorogació de la present cort, foren en la dita Seu ajustats los següents, ço és:

Per lo stament eclesiàstich

Micer Johan Gastó, official e procurador del senyor bisbe de València; mossèn Francesch Giner, prevere e procurador del senyor bisbe de Tortosa; mossèn lo Claver de Montesa, procurador del senyor maestre de Montesa; mossèn Francesch Martorell, canonge de València e procurador del senyor bisbe de Sogorb; mossèn Ramon Centelles, pabordre e procurador del honorable Capítol de València;

en Rodrigo de Rius, procurador del abbat de Valldigna; frare Johan de Josa, comanador del Puig e procurador del maestre de la Mercè; frare Francesch Terrats, procurador del abbat de Sent Bernat; mossèn Jacme Roqua, procurador del comanador de Bexix; [e] frare Jacme Falç, procurador del abbat de Poblet, per Quart. ||[39v]

Per lo stament militar

Mossèn Vidal de Vilanova; en Pere Çabata, síndich del stament militar; en Jacme Roig, procurador del vezcomte de Vilanova.

Per lo stament de les ciutats e viles reyals

En Bernat Johan, micer Bernat Abrí, jurats; micer Guillem Çaera, en Johan Suau, micer Johan Ferrando e·n Johan Pujades, síndichs de València; en Pere Feliu [e] en Pere Bixes, síndichs de la ciutat de Xàtiva; en Bertran de Boes, síndich de la vila de Morella; en Bernat Falchó, síndich de la vila d'Algezira; n'Antich Alboredes e en Johan Mazquefa, síndichs de la vila de Oriola; en Francesch Palau e en Bernat Muntanyés, síndichs de la vila de Borriana; micer Francesch Feliu, síndich de la vila de Castelló; en Pere Burgunyó, síndich de la vila d'Alaquant; en Jacme Gaçol e en Pere Comes, síndichs de la vila de Líria; en Sancho Aznar, síndich de Castellfabib; en Domingo Spelt, síndich de Ademuç; en Folch de Monferrer, síndich de la vila d'Ontinyent, e·n Simó Vicent, síndich de Bocayrent.

Los quals stants justats dins lo dit cancell del altar major de la dita Seu, vench l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, e dient les paraules o consemblants dessús ja contengudes prorogà la present cort, per part del senyor [rey], al huytén dia que serà dimarts primer vinent en lo loch mateix.

Los dessús dits dels tres staments protestaren *ut supra*.

1417, maig 18. Seu de València.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 24 de maig.

Die martis, ante prandium, XVIII madii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o^ XVII°.

Per tal com era dia assignat de la prorogació de les presents corts ||[40] foren ajustats en la dita Seu los dels tres staments, ço és:

Per lo stament eclesiàstich

Mossèn l'abat de Sent Bernat dessús dit, micer Johan Gastó, mossèn lo claver de Montesa, mossèn Francesch Martorell, e·n Rodrigo de Rius *dictis nominibus*.

Per lo stament militar

Mossèn Francesch Munyoç; en Pere Çabata, síndich del stament militar; en Jacme Roig, dicto nomine; e·n Dionís d'Olit, notari, procurador del noble Xarlot de Beumunt, fill del alfèriç de Navarra.

Per lo stament de les ciutats e viles reyals

En Bernat Johan [e] micer Bernat Ebrí, jurats, en Johan Suau, micer Johan Ferrando, en Johan Pujades e·n Jacme Dezplà, síndichs de València; en Pere Feliu e en Pere Bixes, síndichs de la ciutat de Xàtiva; en Bertran de Boes, síndich de Morella e de Castelló; en Bernat Falcó, síndich d'Alzezira; en Johan Mazquefa e n'Antich Alboredes, síndichs d'Oriola; en Dionís d'Olit, síndich de Borriana; en Pere Burgunyó, síndich d'Alaquant; en Johan de Calaceyt per Vila-real; en Jacme Gaçol e en Pere Comes, síndichs de Líria; ||[40v] en Sancho Domínguez, síndich d'Alpont; en Garcia del Porto, síndich de Castellfabib; en Domingo Spelt, síndich de Ademuç; en Guillem Ponç, síndich d'Ontinyent; en Johan Centonge, síndich de Biar; en Bernat d'Arqués, síndich de Sexona; e·n Simó Vicent, síndich de Bocayrent.

Los quals, estants ajustats dins lo dit cancell del altar major de la dita Seu, com fos dia de prorogació de cort, l'onorable micer Johan de Funes, vicecanceller dessús dit, per part del senyor rey prorogà la present cort a dilluns primer vinent en lo loch mateix.

Los dessús dits dels tres staments protestaren *ut supra*.

1417, maig 24. Seu de València.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 28 de maig.

Die lune, ante prandium, XXIIII[a] madii anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVII[o].

Com fos dia de prorogació de cort foren justats en la dita Seu los següents dels tres staments del regne, ço és:

Per lo stament eclesiàstich

Mossèn l'abbat de Sent Bernat, micer Johan Gastó, mossèn Ramon Centelles, mossèn Francesch Martorell e·n Rodrigo de Rius, *dictis nominibus*. ||[41]

Per lo stament militar

Mossèn Jacme Scrivà; mossèn Andreu Castellà; mossèn Vidal de Blanes; mossèn Johan Fabra, per si e per lo senyor duch de Gandia; mossèn Pere de Vallterra; e·n Dionís d'Olit, *nomine predicto*.

Per lo stament de ciutats e viles reyals

Micer Bernat Abrí, en Johan Suau, micer Johan Ferrando, en Johan Pugada, en Jacme Dezplà, síndichs de València; en Pere Feliu, síndich de Xàtiva; en Bertran de Boes, síndich de Morella e per Castelló; n'Antich Alboredes per Oriola; en Dionís d'Olit per Borriana; en Pere Burgunyó per Alaquant; en Jacme Gaçol e en Pere Comes per Líria; en Garcia del Porto per Castellfabib; e·n Guillem Ponç per Ontinyent.

E estants los dessús dits justats dins lo dit cancell del altar major de la dita Seu, l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey prorogà la cort a divendres primer vinent en lo loch mateix.

Los dessús dits dels dits tres staments protestaren *ut supra*.

1417, maig 28. Seu de València.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 2 de juny.

Die veneris, ante prandium, XXVIII^a^ madii anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVII°.

Com fos dia de prorogació de cort, foren justats dins ‖[41v] la dita Seu de València los següents dels tres staments del regne, ço és:

Per lo stament eclesiàstich

Mossèn lo claver de Montesa, mossèn Ramon Centelles, mossèn Francesch Martorell [e] frare Francesch Terrats, *dictis nominibus*.

Per lo stament militar

Mossèn Vidal de Blanes, per si e com a procurador de la senyora reyna dona Yolant; mossèn Andreu Castellà; mossèn Francesch Martorell, e·n Johan de Molina, procurador del vezcomte de Vilanova.

Per lo stament de les ciutats e viles reyals

En Bernat Johan, micer Bernat Abrí, jurats, en Johan Suau, micer Johan Ferrando, en Johan Pujada, en Francesch Çavartés, síndichs de València; en Pere Feliu, síndich de Xàtiva; en Bertran de Boes per Morella e per Castelló; en Johan Mazquefa e n'Antich Alboredes per Oriola; en Bernat Muntanyés per Borriana; en Pere Burgunyó per Alaquant; en Berthomeu Matoses per Vila-real; en Jacme Gaçol e en Pere Comes, síndichs de Líria; en Sancho Domínguez per Alpont; en Garcia del Porto per Castellfabib; en Domingo Spelt per Ademuç; en Guillem Ponç per Ontinyén; en Johan Centonge per Biar; en Simó Vicent per Bocayrent, e·n Bernat d'Arqués per Sexona.

E stants justats dins lo dit cancell del altar major de la dita ||[42] Seu de València l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey prorogà la cort a dimecres primer vinent en lo loch mateix.

Los dessús dits dels dits tres staments protestaren *ut supra*.

1417, juny 2. Seu de València.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 4 de juny.

Die mercurii, ante prandium, secunda mensis iunii anno a Nativitate Domini millessimo CCCC^o^ XVII°.

Per tal com era dia de prorogació de cort, foren justats los següents dins la dita Seu de València, ço és:

Per lo stament eclesiàstich

Micer Johan Gastó, mossèn lo clavari de Montesa, mossèn Francesch Martorell, mossèn Ramon Centelles, [e] mossèn Jacme Roqua, *dictis nominibus*.

Per lo stament militar

Mossèn Jacme Scrivà; mossèn Vidal de Blanes per si e com a procurador de la senyora reyna dona Yolant; mossèn Johan Martínez d'Ezlava; mossèn Joffre de Thous; en Bernat de Vilarnau; e·n Jacme Roig, procurador del vezcomte de Vilanova.

Per lo stament de les ciutats e viles reyals

En Johan Suau, micer Johan Ferrando e·n Johan Pugada, síndichs de València; ||[42v] en Bertran de Boes per Morella e per Castelló; en Johan Mazquefa e n'Antich Alboredes per Oriola; en Bernat Muntanyés per Borriana; en Johan de Calaceyt per Vila-real; en Pere Comes e en Jacme Gaçol per Líria; en Pere Burgunyó per Alaquant; en Sancho Domínguez per Alpont; en Garcia del Porto per Castellfabib; en Domingo Spelt per Ademuç; en Guillem Ponç per Ontinyent; en Simó Vicent per Bocayrent; en Matheu Blanch per Sexona; e·n Johan Bou per Cullera.

E stants justats los dessús dits dins lo dit cancell del altar major de la dita Seu de València l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, en la manera dessús dita, prorogà la cort per part del senyor rey a divendres primer vinent en lo loch mateix.

Los dessús dits dels tres staments protestaren *ut supra*.

1417, juny 4. Seu de València.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die veneris, ante prandium, IIII[a] iunii anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVII[o].

Com fos dia de prorogació de cort foren justats dins la dita Seu los següents, ço és:

Per lo stament eclesiàstich

Micer Johan Gastó, mossèn Ramon de Centelles, mossèn Francesch Martorell, mossèn Jacme Roqua *dictis nominibus*.

Per lo stament militar

En Pere Çabata, síndich del stament militar; e·n Jacme Roig, ||[43] procurador del vezcomte de Vilanova.

Per lo stament de les ciutats e viles reyals

En Johan Suau, <micer Guillem Çaera, en Johan Pugades, micer Bernat Abrí>, síndichs de València; en Bertran de Boes per Morella; en Bernat Falcó per Alzezira; n'Anthoni Alboredes per Oriola; micer Francesch Feliu per Castelló; en Dionís d'Olit per Borriana; en Berthomeu Matoses per Vila-real; en Jacme Gaçol e en Pere Comes per Líria; en Sancho Domínguez per Alpont; en Garcia del Porto per Castellfabib; en Pere Monfort per Biar; en Matheu Blanch per Sexona; en Simó Vicent per Bocayrent; e·n Bernat Çaera per Ontinyent.

E stants justats dins lo cancell de la dita Seu, l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey prorogà la cort a demà que serà dissapte, ans de dinar, en lo loch mateix.

Los dessús dits protestaren *ut supra*.

1417, juny 5. Seu de València.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 7 de juny.

Die sabbati, ante prandium, <quinta> iunii anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVII[o].

Foren justats los tres estaments del regne dins la dita Seu de València <los següents>, ço és:

Per lo stament eclesiàstich

Micer Johan Gastó, mossèn lo claver de Montesa, mossèn Francesch Martorell, *dictis nominibus*; e·n Rodrigo de Rius per l'abat de Valldigna e Sent Bernat. ||[43v]

Per lo stament militar

Mossèn Jacme Scrivà; mossèn Francesch Martorell; en Pere Çabata, síndich del braç militar; e en Jacme Roig *dicto nomine*.

Per lo stament de les ciutats e viles reyals

En Bernat Johan, en Johan Suau, micer Bernat Abrí, en Johan Pugades, micer Johan Ferrando, síndichs de València; en Bertran de Boes per Morella e per Castelló; en Bernat Muntanyés per Borriana; en Johan de Calaceyt per Vila-real; en Pere Burgunyó per Alaquant; en Pere Comes per Líria; en Sancho Domínguez per Alpont; en Garcia del Porto per Castellfabib; en Guillem Ponç per Ontinyent; en Johan Bou per Cullera; en Pere de Monfort per Biar e·n Simó Vicent per Bocayrent.

E stants tots just[at]s dins lo cancell del altar major de la dita Seu de València, l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey prorogà la cort a dilluns primer vinent en lo loch mateix.

Los dessús dits protestaren *ut supra*.

1417, juny 7. Seu de València.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 9 de juny.

Die lune, ante prandium, VII[a] iunii anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVII[o].

Foren justats los següents dins la dita Seu de València, ço és:

Per lo stament eclesiàstich

Mossèn lo claver de Montesa e·n Rodrigo de Rius *dictis nominibus*. ‖[44]

Per lo stament militar

En Pere Çabata, síndich dels cavallers; en Jacme Roig e en Dionís d'Olit *dictis nominibus*.

Per lo stament de les ciutats e viles reyals

Micer Johan Ferrando e·n Johan Pujada, síndichs de València; en Bernat Falchó, síndich d'Alzezira; en Pere Feliu e en Pere Bixes, síndichs de Xàtiva; en Bertran de Boes per Morella e per Castelló; en Dionís d'Olit per Borriana; en Berthomeu Matoses per Vila-real; en Pere Burgunyó per Alaquant; en Guillem Pasqual e en Jacme Gaçol per Líria; en Garcia del Porto per Castellfabib; en Sancho Domínguez per Alpont; en Domingo Spelt per Ademuç; en Matheu Blanch per Sexona; en Pere Guardiola per Cullera; en Guillem Ponç per Ontinyent; e·n Pere Monfort per Biar.

E stants tots los dessús dits justats dins lo cancell del dit altar major de la dita Seu, l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, de part del senyor rey prorogà la dita cort a dimecres primer vinent, ans de dinar, en lo loch mateix.

Los dessús dits protestaren *ut supra*.

1417, juny 9. Seu de València.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 14 de juny.

Die mercurii, ante prandium, nona iunii anno a Nativitate Domini M° CCCC° XVII°.

Foren justats los següents dins en la dita Seu de València, ço és:

Per lo stament eclesiàstich

Mossèn l'abbat de Sent Bernat, ‖[44v] mossèn lo claver de Montesa, mossèn Francesch Martorell, *dictis nominibus*; frare Macià Ramon per l'abbat de Valldigna.

Per lo stament militar

En Pere Çabata, síndich dels cavallers; en Jacme Roig e en Dionís d'Olit, *dictis nominibus*.

Per lo stament de ciutats e viles reyals

Micer Johan Ferrando, en Johan Pujada, síndichs de València; en Bernat Falcó, síndich d'Algezira; en Johan Mazquefa per Oriola; micer Francesch Feliu per Castelló e en Pere de Begues així mateix; en Dionís d'Olit per Borriana; en Pere Burgunyó per Alaquant; en Garcia del Porto per Castellfabib; en Sancho Domínguez per Alpont; en Domingo Spelt per Ademuç; en Johan Bou per Cullera; en Pere de Montfort per Sexona; en Nadal Ferrer per Bocayrén; en Simó Vicent per Vila-real; en Johan de Calaceyt e·n Guillem Ponç per Ontinyent.

Los quals stants justats dins lo cancell del altar major de la dita Seu de València l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, vench en lo dit loch e per part del senyor rey prorogà la dita cort al dilluns primer vinent, ans de dinar, en lo loch mateix.

Los dessús dits protestaren *ut supra*.

1417, juny 14. Seu de València.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 16 de juny.

Die lune, ante prandium, XIIII[a] die iunii anno a Nativitate Domini M° CCCC° XVII°.

Foren justats los següents dins la dita Seu de València, ço és: ‖[45]

Per lo stament eclesiàstich

Micer Johan Gastó, mossèn lo claver de Montesa, mossèn Francesch Martorell, e·n Rodrigo de Rius, *dictis nominibus*.

Per lo stament militar

En Pere Çabata, síndich dels cavallers.

Per lo stament de ciutats e viles reyals

En Daniel Mascarós e·n Pere Bou, jurats; en Bernat Johan, micer Bernat Abrí, en Johan Suau, micer Johan Ferrando, en Johan Pujades, síndichs de València; en Berthomeu Rovira e en Johan Palma, síndichs de Morella; en Bernat Falchó per Alzezira e per Cullera; micer Francesch Feliu e en Pere de Begues per Castelló; en Johan de Calaceyt per Vila-real; en Pere Burgunyó per Alaquant; en Pere Comes e·n Jacme Gaçol per Líria; en Berthomeu Bodí per Bocayrén; en Pere de Monfort per Biar e·n Nadal Péreç per Sexona.

E stants tots justats dins lo cancell del altar major de la dita Seu, l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey prorogà la dita cort a dimecres primer vinent, ans de dinar, en lo loch mateix.

Lo[s] dessús dits protestaren *ut supra*. ||[45v]

1417, juny 16. Seu de València.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 18 de juny.

Die mercurii, ante prandium, XVI[a] iunii anno a Nativitate Domini millessimo CCCC[o] XVII[o].

Foren justats los següents dins la dita Seu de València, ço és:

Per lo braç eclesiàstich

Micer Johan Gastó, mossèn lo claver de Montesa, mossèn Francesch Martorell e·n Rodrigo de Rius, *dictis nominibus*.

Per lo stament militar

En Pere Çabata, síndich dels cavallers; en Dionís d'Olit e en Jacme Roig, *dictis nominibus*.

Per lo stament de ciutats e viles reals

En Daniel Mascarós e·n Pere Bou, jurats, en Bernat Johan, micer Bernat Abrí e en Johan Pujada, síndichs de València; en Berthomeu Rovira e en Johan

Palma, síndichs per Morella; en Bernat Falchó per Alzezira; en Johan Mazquefa per Oriola; micer Francesch Feliu per Castelló; en Dionís d'Olit per Borriana; en Berthomeu Matoses per Vila-real; en Pere Comes e en Jacme Gaçol per Líria; en Sancho Domínguez per Alpont; en Garcia del Porto per Castellfabib; en Folch de Montferrer per Ontinyent; en Nadal Péreç per Sexona; e·n Berthomeu Bodí per Bocayrent.

E stants justats dins lo cancell del altar major de la Seu, ||[46] l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús [dit], per part del senyor rey prorogà la cort a divendres primer vinent, ans de dinar, en lo loch mateix.

E los dessús dits protestaren *ut supra*.

1417, juny 18. Seu de València.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die veneris, ante prandium, XVIII[a] iunii anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVII[o].

Foren justats los tres staments del regne dins la dita Seu de València, ço és:

Per lo braç eclesiàstich

Micer Johan Gastó, mossèn lo claver de Montesa, mossèn Ramon Centelles, mossèn Francesch Martorell, *dictis nominibus*.

Per lo stament militar

En Pere Çabata, síndich dels cavallers; en Jacme Roig e en Dionís d'Olit, *dictis nominibus*.

Per lo stament de ciutats e viles reals

En Daniel Mascarós e·n Pere Bou, jurats, en Bernat Johan e en Johan Suau, síndichs de València; en Francesch Rovira e en Johan Palma per Morella; en Bernat Falchó per Alzezira; n'Anthoni Alboredes per Oriola; micer Francesch Feliu per Castelló; en Dionís d'Olit per Borriana; en Berthomeu Matoses per Vila-real; en Jacme Gaçol e en Guillem Pasqual per Líria; en Sancho Domínguez per Alpont; en Garcia ||[46v] del Porto per Castellfabib; en Folch de Montferrer per Ontinyent; en Pere Montfort per Biar; en Nadal Péreç per Sexona; e·n Berthomeu Bodí per Bocayrent.

E stants justats dins lo cancell de la dita Seu, l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey prorogà la cort a demà que serà disapte, ans de dinar, en lo loch mateix.

Los dessús dits protestaren *ut supra*.

1417, juny 19. Seu de València.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 22 de juny.

Die sabbati, ante prandium, XIX^a^ iunii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o^ XVII°.

Foren justats los tres staments del regne dins la dita Seu de València, ço és:

Per lo stament eclesiàstich

Micer Johan Gastó, mossèn lo claver de Montesa, mossèn Francesch Martorell, mossèn Ramon Centelles, *dictis nominibus*.

Per lo stament militar

En Pere Çabata, síndich del braç militar, e en Jacme Roig, *dicto nomine*.

Per lo stament de ciutats e viles reals

En Daniel Mascarós e en Pere Bou, jurats, micer Johan Ferrando, en Johan Suau, en Johan Pujada, síndichs de València; en Bernat Falchó per Alzezira e Cullera; en Johan Palma e en Berthomeu ||[47] Rovira per Morella; en Bernat Muntanyés per Borriana; en Garcia del Porto per Castellfabib; n'Antich Alboredes per Oriola; en Folch de Montferrer per Ontinyent; en Pere Montfort per Biar; en Nadal Péreç per Sexona; e·n Berthomeu Bodí per Bocayrent.

E estants justats dins lo cancell del altar major de la dita Seu, l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey prorogà la dita cort a dimarts primer vinent, ans de dinar, en lo loch mateix.

Los dessús dits protestaren *ut supra*.

1417, juny 22. Seu de València.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die martis ante prandium XXII^a^ iunii anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVII°.

Foren justats los tres staments en lo cancell de la dita Seu, ço és:

Per lo braç eclesiàstich

Micer Johan Gastó, mossèn lo claver de Montesa, mossèn Francesch Martorell e·n Rodrigo de Rius, *dictis nominibus*.

Per lo stament militar

Mossèn Olfo de Pròxida, mossèn Aymerich Centelles, mossèn Berenguer de Vilaragut, don Pedro de Urrea, mossèn Vidal de Vilanova, mossèn Francesch

de Vilanova, en Johan de Bellvís, en Pere de Montagut, mossèn Joffre de Vilarig, mossèn Bernat de Montsoriu, en Jacme Roig e en Dionís d'Olit, *dictis nominibus*.

Per lo stament de ciutats e viles reals ||[47v]

En Daniel Mascarós e·n Pere Bou, jurats, en Bernat Johan, micer Johan Ferrando, e·n Johan Suau, síndichs de València; en Berthomeu Rovira per Morella; en Bernat Falchó per Alzezira; en Johan Mazquefa e n'Antich Alboredes per Oriola; micer Francesch Feliu per Castelló; en Jacme Gaçol e en Guillem Pasqual per Líria; en Bernat Muntanyés per Borriana; en Berthomeu Matoses per Vila-real; en Sancho Domínguez per Alpont; en Garcia del Porto per Castellfabib; en Folch de Montferrer per Ontinyent; e·n Nadal Péreç per Sexona.

E stants justats dins lo cancell del altar major de la dita Seu, l'onorable micer Johan de Funes, vicecanceller dessús dit, per part del senyor rey prorogà la cort a demà que serà dimecres, ans de dinar, en lo loch mateix.

Los dessús dits protestaren *ut supra*. ||[48]

1417, juny 23. Seu de València.

Reunió del braç eclesiàstic a la capella de Sant Miquel i elecció del jurista Pere Català com a advocat del dit braç i de Bernat Bonshoms com a porter. Pròrroga per al dia 25 de juny.

Die mercurii, ante prandium, XXIII^a^ iunii anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVII°.

Foren justats en la Seu de València los del stament eclesiàstich següents:

Lo reverent senyor bisbe de València; lo reverent senyor frare Romeu de Corbera, maestre de Montesa; mossèn Gil Sánxez Munyoz, canonge de València e procurador del reverent senyor bisbe de Tortosa; mossèn Francesch Martorell, canonge de València e procurador del reverent senyor bisbe de Sogorb; mossèn Ramon Centelles, procurador del honorable capítol de la Seu de València; en Rodrigo de Rius, procurador del abbat de Valldigna; frare Francesch Terrats, procurador del abbat de Sent Bernat; mossèn Jacme Roqua, procurador del comanador de Bexix; frare Johan de Josa, procurador del maestre de la Mercè.

Los quals se ajustaren dins la dita Seu en la capella de monsenyor Sent Miquel per parlar d'alguns fets toquants lo stament eclesiàstich per les presents corts.

E, stants axí justats, començaren a parlar que lo stament de la Església havia mester advocat, ço és juriste, que consellàs e ordenàs los fets del braç, axí com en altres corts era acostumat. Axí mateix havia obs hun porter per convocar e servir en les coses necessàries [de] lo dit stament, per què, aprés molts rahonaments e nomenats molts juristes, tots concordantment digueren que l'onorable micer Pere Català[1]

¶ [1] C *Çabata*.

era stat ja advocat del braç eclesiàstich en les corts ||[48v] passades que celebrà lo senyor rey don Ferrando, per què seria rahonable que·l dit micer Pere fos advocat del dit stament eclesiàstich en les presents corts. Per què, tots ensemps aquí, *concorditer* elegiren lo dit micer Pere Català per advocat del dit stament eclesiàstich en les presents corts.

Enaprés tots los dessús dits *concorditer* elegiren per porter del dit stament en Bernat Bonshoms en les dites corts.

E enaprés, com lo stament militar e lo stament de les ciutats e viles reyals fossen ajustats en la dita Seu e fos stat tramés a dir per lo stament militar al stament de la Església que, com tots jorns feya prorogar lo senyor rey la cort per son vicicanceller, e de prorogació en prorogació anaven axí que ni la cort se principiava ne feyen res, perdent temps, que fos supplicat lo senyor rey que no·ls volgués tenir tal manera, que principiàs la cort e fes los actes per ço que la havia convocada; lo qual punt, rahonat per lo dit stament eclesiàstich, aprés moltes opinions e rahonaments haüts per los dits tres staments sobre lo dit punct, per ço com alguns eren de opinió que semblant supplicació no devia ésser feta, dubtans que encara no ere cort, per ço com no era principiada per lo senyor rey ne havia proposat encara, e que los staments per si no·s podien aplegar tro fos principiada per lo senyor rey, e que solament havien facultat a present de ajustar-se per fer la prorogació present lo vicecanceller o altre per lo senyor rey, en tant que, occorrents aquests e altres duptes aquí moguts, no clogueren res, ans se lexaren del dit rahonament axí en ubert.

Enaprés ajustaren-se dins lo altar major de la dita Seu, ço és:

Per lo stament eclesiàstich ||[49]

Micer Johan Gastó, mossèn lo claver de Montesa, mossèn Ramon Centelles, mossèn Francesch Martorell e·n Rodrigo de Rius, *dictis nominibus*.

Per lo stament militar

Mossèn Nicholau Joffre e en Jacme Roig, procurador del vezcomte de Vilanova.

Per lo stament de ciutats e viles reyals

En Daniel Mascarós e·n Pere Bou, jurats, en Johan Suau, micer Guillem Çaera, en Johan Pugada, micer Johan Ferrando e micer Bernat Abrí, síndichs de València; en Pere Feliu e en Pere Bixes per Xàtiva; en Johan Palma e en Berthomeu Rovira per Morella; en Bernat Falcó per Alzezira e per Cullera; en Johan Mazquefa e en Ginés Silvestre per Oriola; micer Francesch Feliu per Castelló; en Bernat Muntanyés per Borriana; en Jacme Gaçol e en Guillem Pasqual per Líria;

en Berthomeu Matoses per Vila-real; en Ginís Silvestre per Alaquant; en Garcia del Porto per Castellfabib; en Sancho Domínguez per Alpont; [en Guillem Ponç per Bocairent e] per Ontinyent; en Domingo Spelt per Ademuç; e·n Mateu Blanch per Sexona.

E l'onorable micer Johan de Funes, vicecanceller dessús dit, e per part del senyor rey prorogà la dita cort a divendres primer vinent, ans de dinar, en lo loch mateix.

Los dessús dits protestaren *ut supra*. ||[49v]

1417, juny 25. Seu de València.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.[2]

Die veneris, ante prandium, XXV^a^ iunii anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVII°.

Foren justats los tres estaments del regne dins la dita Seu de València, ço és:

Per lo stament eclesiàstich

Lo reverent frare Amalrich, abbat de Sent Bernat; micer Johan Gastó, mossèn lo claver de Montesa e·n Rodrigo de Rius, *dictis nominibus*.

Per lo stament militar

Mossèn Olfo de Pròxida e en Pere Çabata, síndich del braç militar.

Per lo stament de les ciutats e viles reyals

En Daniel Mascarós, en Pere Bou, jurats, en Johan Suau, micer Johan Ferrando, en Johan Pugada, micer Bernat Abrí, síndichs de València; en Pere Bixes per Xàtiva; en Johan Palma per Morella e·n Bernat Costegà per Alzezira.

E estants los dessús dits jurats dins lo cancell del dit altar major de la dita Seu, l'onorable micer Joffre d'Artigues, regent la cancelleria, per part del senyor rey prorogà la dita cort a demà que serà dissapte, ans de dinar, en lo loch mateix.

Los dessús dits protestaren *ut supra*.

¶ [2] Aquest dia, com recull el procés del braç reial,
el rei feu crida pública convocant a corts en la Seu de València per al dia següent.

2. SESSIÓ D'OBERTURA

2.1
Proposició reial

1417, juny 26. Seu de València.
Reunió de les Corts generals, presidides pel rei, i proposició reial.

Die sabbati, ante prandium, XXVI[a] iunii anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVII[o]. ||[50]

E com fos dia assignat a la cort, lo molt alt e·xcel·lent príncep e senyor, lo senyor rey don Alfonso vench a la Seu catedral de la ciutat de València e, volent principiar les corts e sehent en sa cadira e siti real, axí com és acostumat, foren ajustats en la dita Seu davant lo senyor rey los tres staments de regne de València, ço és, lo stament eclesiàstich sehent a la part dreta, e lo stament militar a la part sinestra, e lo stament de ciutats e viles reyals davant lo dit senyor rey, <entre> los dits dos estaments.

Per lo stament eclesiàstich

Lo molt reverent senyor n'Uch, bisbe de València; lo molt reverent senyor frare Romeu de Corbera, maestre de Montesa; mossèn Francesch Martorell per lo bisbe de Sogorb; mossèn Gil Sánxez Munyoz per lo bisbe de Tortosa; mossèn Ramon de Centelles per lo capítol de València; en Rodrigo de Rius per l'abbat de Valldigna e per l'abbat de Sent Bernat; en Pere Vives per l'abbat de Benifaçà; frare Anthoni de Tholosana, claver de Montesa, per lo comanador de Muntalbà [e] frare Johan de Josa, comanador del Puig, per lo maestre de la Mercè.

Per lo stament militar

Lo molt alt senyor infant don Johan, germà del senyor rey; lo molt egregi <senyor> don Alfonso, duch de Gandia; lo molt egregi senyor don Fredrich, compte de Luna; ||[50v] don Pero Maça; don Pedro d'Urrea; mossèn Olfo de Pròxida; mossèn Aymerich de Centelles; mossèn Pere de Moncada; mossèn Vidal de Vilanova; mossèn Loís d'Abella; mossèn Ramon de Vilaragut; mossèn Pere de Montagut; mossèn Francesch de Perellós; mossèn Galvany de Villena; mossèn Francesch de Vilanova; mossèn Manuel Díez; mossèn Berenguer de Vilaragut; mossèn Johan de Pròxida; mossèn Johan Castellà; mossèn Jacme Scrivà; mossèn Francesch de Bellvís; mossèn Johan de Vilanova; en Johan de Bellvís; mossèn Francesch Maça; mossèn Eximén Péreç de Corella; en Manuel de Vilanova; en Manuel de Montagut; en Francesch de Vilanova; en Galceran de Montagut; mossèn Joan Fabra; mossèn Johan de Vilarasa; mossèn Johan Ferrández d'Eredia; mossèn Johan de Sentfeliu; mossèn Johan Gastó; mossèn Johan Pardo; mossèn Bernat de Vila-

rig; mossèn Pere Maschó; mossèn Johan Munyoz; mossèn Pere Maresme; mossèn Arnau Saranyó; mossèn Johan de Castellví; mossèn Pere Siscar; mossèn Loís de Castellví; mossèn Alfonso Suàriç; mossèn Francesch Marrades; mossèn Johan Martínez d'Ezllava; mossèn Manuel de Codinachs; mossèn Bernat Català; mossèn Loís de Codinachs; mossèn Francesch Martorell; mossèn Johan d'Estanya; mossèn Johan Lançol; mossèn Francesch d'Esplugues; mossèn Pere de Codinachs; mossèn Ausiàs de Codinachs; mossèn Johan Roïç de Moros; mossèn Loís Carbonell, procurador de la reyna dona Yolant; ‖[51] en Jacme Roig, procurador de mossèn P(ere) Ladró, vezcomte de Vilanova; mossèn Pere Pardo, procurador de mossèn Eximén Péreç d'Arenós e per si; mossèn Nicholau Joffre, procurador de dona <Johana de Prades>; mossèn Johan Pardo, procurador de madona Carroça; en Dionís d'Olit, procurador de Xarlot de Beumunt; mossèn Johan Tolsà; mossèn Guillem Crespí; mossèn Galceran de Castellví; mossèn Guillem Pujada; mossèn Johan de Valleriola; mossèn Galceran de Vich; mossèn Bernat de Monsoriu; mossèn Jacme Joffre; mossèn Berenguer de Montpalau; mossèn Rigo de Quintavall; mossèn Bernat Dezpuig; mossèn Jacme Dezpuig; mossèn Bernat Serra; mossèn Loís de Lòriç; mossèn Arnau Ferrer; mossèn Jacme d'Artés; mossèn Gracià d'Artés; mossèn Jacme Romeu; mossèn Matheu Lançol; mossèn Johan Scorna; mossèn Johan Pardo; mossèn Pere d'Esplugues; mossèn Corveran d'Alet; mossèn Jacme Scrivà, menor; mossèn Andreu Aguiló; mossèn Loís Çabata; mossèn Johan Gostantí; mossèn Guerau Bou; mossèn Andreu Castellà, menor; mossèn Johan de Ripoll; mossèn Johan de Castellvert; mossèn Loís de Pertusa; mossèn Pere Mercader; mossèn Ramon Gostantí; mossèn Francesch Corts; en Galceran de Lòriç; en Francesch d'Esplugues; en Pere Çabata, major; en Pere Pardo; n'Alfonso Roïz de Corella; en Gisbert d'Olms; en Bernat Dezcallar; en Bernat de Bonastre; n'Ausiàs March; en Martí Ényeguez d'Ezllava; en Francesch de Vilarasa; en Johan Vives; en Johan de Roda; en Goçalbo de Roda; en Loís d'Aguiló; en Manuel de Montagut; en Manuel Çabata; en Johan Roqua; en Johan Scrivà, e en Pere Çabata, síndich del braç militar.

Per lo stament de ciutats e viles reyals

[Per València] en Daniel Mascarós e·n Pere Bou, jurats, en Johan Suau, micer Johan Ferrando, en Johan Pujada, micer Guillem Çaera, micer Bernat Abrí, e·n Jacme Dezplà; ‖[51v] per Xàtiva en Pere Bixes; [per Morella] en Johan Palma e en Berthomeu Rovira; per Alzezira en Bernat Costegà; per Oriola en Johan Mazquefa, n'Antich Alboredes e en Genís Silvestre; per Castelló micer Francesch Feliu e en Pere Çabata; per Borriana en Bernat Muntanyès; per Vila-real en Berthomeu Matoses; per Alaquant en Pere Burgunyó; per Líria en Guillem Pasqual e en Jacme Gaçol; per Alpont en Sancho Domínguez; per Castellfabib en Garcia del Porto; per Ontinyent en Guillem Ponç; per Cullera en Francesch Navarro e·n Johan Bou; per Biar micer Thomàs de Copliure; per Ademuç en Domingo Spelt; per Sexona en Matheu Blanch; per Bocayrent en Guillem Ponç.

E lo dit senyor rey, stant asegut en son siti o cadira reyal, en presència e audiència de tots los dessús nomenats representants los tres staments del regne de València, ço és, a saber, eclesiàstich e militar e de ciutats e viles reyals, sehents cascuns en lur loch acostumat, segons dit és dessús, e en presència de moltes altres gents, segons és acostumat en corts generals de regne de València en la dita Seu de València, volent principiar la dita cort, de paraula dix e explicà sa proposició en la forma següent:

Bien vos recuerda, cómo, en tiempo que éramos primogénito, vos faziemos el juramento acostumbrado fer por nuestros predecessores e vosotros nos jurastes en senyor tantost, e rey aprés días del senyor rey padre nuestro, de gloriosa memoria, (e agora) havemos convocado vosotros e a supplicación de aquesta ciudat vos queremos encara jurar los dichos fueros e privilegios e fer algunas cosas toquantes servicio de Dios, honor nuestra e bien avenir de aqueste regno, el qual havemos en reputación singular por los notables e grandes servicios que ha feytos a la Corona d'Aragón. ||[52]

2.2
Respostes dels braços a la proposició reial

1417, juny 26. Seu de València.
Resposta de l'infant Joan, en nom de tota la cort, a la proposició reial.

E feta la dita proposició lo dit molt alt senyor infant don Johan, en nom e per part de tots los dits tres estaments, com fos acordat que per ço com era germà del senyor rey que fes la resposta, com fos acostumat que lo bisbe de València o altre per lo braç de la Església la degués fer, e per ço lo dit infant segué·s ab lo stament eclesiàstich. Responent a les dites coses en la dita proposició specifficades, dix les paraules següents:

Molt excel·lent senyor,

La cort ha hoÿda vostra notable proposició e, haüda delliberació, vos farà tal resposta que Déu ne serà servit e vostra senyoria, e lo benefici de la cosa pública ne serà procurat.

1417, juny 26. Seu de València.
Resposta de Daniel Mascarós, jurat i síndic de la ciutat de València, en nom del braç reial, a la proposició reial, i súplica perquè es convoque a corts la vila de Llíria.

E encontinent, fetes les dites coses, l'onorable en Daniel Mascarós, jurat e síndich de la ciutat de València, per part e en nom de ciutats e viles reyals de regne de

València en presència del senyor rey e de tota la dita cort, proposà e dix les paraules següents o consemblants:

Molt alt senyor,

La vostra molt gran excel·lència ha manades convocar a les presents corts generals totes les universitats de les ciutats e viles reyals del dit regne de València, exceptada la vila de Líria. E com la dita vila de Líria sia notable part del braç de les ciutats e viles reyals e deja ésser appellada e ésser e entrevenir en la celebració de les dites corts, supplica lo dit braç de les ciutats e viles reyals humilment a la vostra senyoria que plàcia aquella manar convocar e appellar la dita vila a la dita celebració de les dites corts.

E lo dit senyor dix, e en loch e persona de aquell lo honorable ||[52v] micer Johan de Funes, vicecanceller dessús dit, responent de paraula dix que sobre les coses supplicades per part del dit braç, haüda digesta delliberació, provehirà segons atrobarà ésser fahedor per justícia.

1417, juny 26. Seu de València.

Cèdula presentada per Joan Mercader, batle general del regne, denunciant de contumàcia els absents en les Corts.

E encontinent, fetes totes les dites coses, l'onorable micer Johan Mercader, batle general del regne de València, procurador a les coses dessús scrites per lo senyor rey specialment constituhit, ab carta pública en poder del honorable en Ramon Batle, lochtinent de prothonotari del dit senyor rey, feta en lo dia present, en presència del dit senyor e de tota la cort, liurà una cèdula, en paper scrita, la tenor de la qual legir e en lo present procés insertar e continuar requerí, e és segons se seguex:

Serenissime princeps,

Cum ad curiam generalem regnicolis regni Valencie noviter inditam diversi subditi et districtuales vestri fuerint per literas serenitatis vestre convocati ad certam diem comparituri, que assignacio fuit usque ad presentem diem de vestra solita benignitate prorogata, prout hec in processu presentis curie dignoscitur evidenter, et nonnulli iamdicti evocati minime comparuerint, per se aut eorum legitimos responsales, iuxta evocaciones predictas suis terminis assignatas personaliter pervisse debuissent, idcirco regie magestati procurator celsitudinis vestre, predictorum non satisfaciencium negligenciam seu contumaciam acusando, humiliter suplicat ac petit quatenus procedere dignetur, ad ulteriora dicte generalis curie, eisdem contumacibus ulterius non vocatis, expectatis sed nec ad actus eiusdem curie admissis et alia contra eos et eorum quolibet, prout forus et racio suadebunt. ||[53]

1417, juny 26. Seu de València.

Cèdula presentada pel braç militar protestant per la reputació de contumaces feta als absents del dit braç.

E lesta la dita cèdula, en aquell mateix instant, lo dit senyor don Alfonso, duch de Gandia, en nom seu propri e en nom encara e per part del dit braç militar, offerí e liurà una cèdula de paper scrita, la qual requerí en la present cort ésser lesta e publicada e en lo present procés inserta, la qual és de la tenor següent:

Molt alt e molt poderós príncep e senyor,

Jatsia per vós, senyor, sia feta assignació e imposat cert terme als nobles, barons, cavallers e altres de paratge del dit regne que fossen en la cort, la qual, senyor, vós començats huy <als del regne de València, del qual terme tro a huy> sien stades fetes algunes prorogacions, e sia acostumat que tots temps e de tant de temps ençà contínuament que no és memòria en contrari que los presents del braç militar que són en la cort hi són per tots los del dit braç, presents e absents, e los absents no poden ésser reputats contumaces e tota hora que aquells vénen a la dita cort són admeses. Per què, senyor, supliquen a la vostra senyoria, lo braç militar e singulars de aquell qui són presents en la dita cort, que sia de vostra mercè declarar e haver per declarat e provehit que la dita assignació e terme imposat no comprèn o faça reputar contumaces los dits absents, com no u sien, pus los presents del dit braç hi són per aquells e per tots los absents, segons dessús és dit, ans tota hora que y vinguen sien admeses en la dita cort. En altra manera, senyor, ab humil e subjecta reverència de la vostra senyoria, no consent en la dita assignació e terme imposat als que no són presents en la dita cort e protesten que tot lur dret los romanga salvu e il·lès, requerint al notari que·n faça carta públicha. ||[53v]

1416, juny 26. Seu de València.

Resposta d'Hug, bisbe de València, en nom del braç eclesiàstic, adherint-se a la protesta del braç militar sobre les contumàcies.

E lesta e publicada la dita cèdola, en aquell mateix instant lo molt reverent senyor n'Uch, bisbe de València, per si e per los altres del braç eclesiàstich qui presents eren e encara per los absents, dix que offeria e havia per offerta e posada la *supra-proxime* inserta cèdola per part del dit braç eclesiàstich, offerta e liurada *mutatis mutandis videlicet quoad comparacionem procuratorum*.

De les quals coses los dits estats eclesiàstichs e militar demanaren e requeriren ésser feta carta pública.

E lo dit senyor rey dix que sobre les dites coses en la dita cèdola contingudes e expressades se retenia acord e delliberació.

E noresmenys lo dit senyor rey dix que, los dits citats e a la dita cort appellats que no eren compareguts, de gràcia esperava d'ací a dilluns primer vinent, ans de dinar, al qual dia e hora la dita cort continuava. ||[54]

1417, juny 28. Seu de València.

Reunió de les Corts generals presidides pel rei, acusació de contumàcia als absents, protesta dels braços eclesiàstic i militar i pròrroga per al dia 1 de juliol.

Die lune, ante prandium, XXVIII[a] iunii anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVII[a].

En la dita Seu de València, devant l'altar major, stant lo dit senyor rey assegut en sa cadira o siti reyal, foren ajustats los següents dels tres braços del regne:

Per lo braç eclesiàstich

Lo dit senyor maestre de Montesa; micer Johan Gastó, procurador del senyor bisbe de València; mossèn Francesch d'Àries, procurador del senyor bisbe de Tortosa; mossèn Francesch Martorell, procurador del senyor bisbe de Sogorb; mossèn Ramon de Centelles, procurador del capítol de València; frare Emanuel de Vilarasa, procurador substituhit per lo comanador de Montalbà; mossèn Jacme Roqua, procurador del comanador de Bexix; frare Johan de Josa, comanador del Puig, per lo reverent maestre de la Mercè; frare Francesch Çabater, majoral de Quart; en Pere Comes, procurador del abbat de Benifaçà.

Per lo braç militar

Lo senyor infant don Johan; lo senyor don Alfonso, duch de Gandia; don Pedro d'Urrea; mossèn Aymerich Centelles; don Pero Maça; mossèn Olfo de Pròxida; mossèn Vidal de Vilanova; mossèn Ramon de Vilaragut; mossèn Pere de Vilaragut; en Pere de Montagut; mossèn Manuel Díez; mossèn Francesch de Perellós; mossèn Pere de Moncada; mossèn Berenguer de Vilaragut; mossèn Eximén Péreç de Calatayú; mossèn Jacme Scrivà; mossèn Johan de Pròxida; mossèn Francesch de Bellvís; ||[54v] mossèn Johan Castellà; mossèn Joffre de Thous; mossèn Johan de Vilanova; mossèn Johan de Vilaragut; mossèn Francesch de Vilanova; mossèn Loís d'Abella; mossèn Johan de Bellvís; mossèn Francesch Maça; mossèn Loís de Vilanova; mossèn Eximén Pérez de Corella; en Manuel de Vilanova; en Francesch de Vilanova; mossèn Johan de Vilarasa; mossèn Johan Fabra; mossèn Johan Pardo; mossèn Johan de Sentfeliu; mossèn Bernat Català; mossèn Johan Pardo; mossèn Bernat de Vilarig; mossèn Joffre de Vilarig; mossèn Pere Maschó; mossèn Johan Munyoç; mossèn Pere Siscar; mossèn Pere Maresme; mossèn Loís de Castellví; mossèn Francesch Marrades; mossèn Alfonso Suàriç; mossèn Arnau Saranyó; mossèn Francesch d'Esplugues; mossèn Johan Gastó; mossèn Galceran de Castellví;

mossèn Pere d'Estanya; mossèn Johan Lançol; mossèn Johan Martínez d'Ezlava; mossèn Francesch Martorell; mossèn Miquel de Piera; mossèn Pere, mossèn Manuel, mossèn Loís, mossèn Ausiàs de Codinachs; mossèn Francesch Vives; mossèn Manuel de Ripoll; mossèn Manuel Lançol; mossèn Francesch Corts; mossèn Galceran de Sentfeliu; mossèn Ramon Gonstantí; mossèn Loís de Pertusa; mossèn Johan de Castellvert; mossèn Johan de Ripoll; mossèn Andreu Castellà; mossèn Guerau Bou; mossèn Johan Gostantí; mossèn Loís Çabata; mossèn Corveran d'Alet; mossèn Pere d'Esplugues; mossèn Johan Pardo, menor; mossèn Johan Scorna; mossèn Matheu Lançol; mossèn Jacme d'Artés; mossèn Gracià d'Artés; mossèn Pere de Castellar; mossèn Jacme Romeu; mossèn Loís de Lòriç; mossèn Arnau Ferrer; mossèn Berenguer de Montpalau; ||[55] mossèn Rigo de Quintavall; mossèn Bernat Dezpuig; mossèn Jacme Serra; mossèn Jacme Dezpuig; mossèn Jacme Joffre; mossèn Bernat de Monsoriu; mossèn Galceran de Vich; mossèn Johan Valleriola; mossèn Matheu Pugada; mossèn Guillem Crespí; mossèn Johan Roïç de Moros; mossèn Johan Ferràndez d'Eredia; mossèn Nicholau Joffre, *dictis nominibus*; en Johan Scrivà; en Johan Corvera; en Pere Çabata; en Galceran de Lòriç; en Francesch d'Esplugues; mossèn Pere Pardo; n'Alfonso Roïz de Corella; en Gizbert d'Olms; en Bernat Dezcallar; n'Ausiàs March; en Francesch de Vilarasa; en Bernat de Bonastre; en Martí Ényeguez d'Ezllava; en Johan de Roda; en Loís Aguiló; en Jacme Roig, notari; en Dionís d'Olit, notari, *dictis nominibus*.

Per lo braç de ciutats e viles reyals

Foren per lo braç reyal tots los contenguts en la primera jornada de la present cort començada personalment per lo senyor rey sots kalendari de *die sabbati XXVI*[a] *iunii anni presentis*.

E estants justats los dits tres braços en presència del dit senyor rey, de paraula dix que acusava la contumàcia als convocats a la present cort e no comparents.

E lo honorable micer Francesch Blanch, en nom e per part del braç militar e aquell present, dix que lo dit braç stava e perseverava en ço que dessús en la jornada de dissapte passat, per scrit en una cèdola per part del dit braç era stat offert al dit senyor, e que allò mateix lo dit braç volia haver per repetit.

E lo dit reverent senyor maestre de Montesa, per si e en nom e per part del dit braç eclesiàstich, de paraula dix que volia haver ||[55v] dit e proposat ço que *supraproxime* per part del dit braç era posat e dit en la dita jornada, que la dita cèdola dels absents fon proposada per lo braç militar e que alló mateix volia haver per repetit.

E lo dit honorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, dix que lo senyor rey, haüda delliberació sobre les dites coses, faria justícia a les parts.

1417, juny 28. Seu de València.
Cèdula presentada pel braç reial suplicant que Llíria, com a vila reial, siga convocada a corts.

E dites les dites coses, en aquell instant mateix, lo dit honorable en Daniel Mascarós, en nom e per part de tot lo dit braç de ciutats e viles reals, offerí e legir e publicar requerí una cèdola de la tenor següent:

Molt alt e molt excel·lent príncep e senyor,

A la vostra real majestat fon suplicat disapte proppassat per lo braç de les vostres ciutats e viles reyals del regne de València que fos mercè vostra trametre letres a la vostra vila de Líria convocant aquella a la present cort, com així, senyor, se degués fer, com la dita vila de Líria sia vila reyal, la qual és afixa e unida a la vostra corona segons appar per privilegi del molt alt senyor rey en Pere, besavi vostre, lo qual vós, senyor, haveu jurat, e sobre la dita convocació a la dita vila no sia stat provehit tro a vuy; per ço, senyor, lo dit braç de les dites ciutats e viles reyals supplica vostra gran senyoria sia vostra mercè de trametre les dites letres de la dita convocació a la dita vila; e en açò, senyor, farets justícia, la qual vos tendran a gràcia e mercè. En altra manera, senyor, si les dites coses no féyets o dilatàvets fer, ab humil e subjecta reverència de vostra senyoria, lo dit braç protesta que per açò no sia engendrat prejuhí algú al dit braç ne a la dita vila ne als furs e privilegis del dit regne, suplicant vostra gran senyoria sia sa mercè manar continuar la present supplicació en lo procés de la present cort e manar-ne liurar carta pública al dit braç per conservació de lur dret.[3]

E, lesta e publicada la dita cèdola, lo dit senyor manà ||[56] aquella continuar en lo procès de la present cort, offerint-se, haüda delliberació, fer les coses contengudes en aquella ço que per justícia atrobaria ésser fahedor. Emperò dix que de aquella no volia ésser feta carta pública.

E, fetes totes les dites coses, lo dit senyor rey dix que, los dits citats e appellats a les presents corts qui no eren compareguts, de gràcia sperava d'ací a dijous primer vinent, ans de dinar, al qual dia e hora dix que continuava la dita cort. Les quals paraules, en persona del dit senyor rey, dix lo dit honorable micer Johan de Funes, son vicecanceller.

¶ [3] *de lur dret*] C *del dit braç.*

2.3
Jurament dels Furs i dels Privilegis

1417, juliol 1. Seu de València.

Reunió de les Corts generals, jurament pel rei dels furs i dels privilegis i presentació dels protests pels tres braços.

Enaprés, dijous, ans de dinar, *prima die iulii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o^ XVII°*, dia assignat a continuar la dita cort, lo molt alt e·xecel·lent príncep e senyor, lo senyor rey don Alfonso damunt dit, vench a la Seu catedral de València e sehent en lo seu siti o cadira reyal davant l'altar major de aquella, foren ajustats los tres braços de la cort.

Per lo braç eclesiàstich

Lo senyor bisbe de València; lo senyor maestre de Montesa; mossèn Francesch d'Àries, canonge e pobordre de València, per lo bisbe de Tortosa; mossèn Francesch Martorell, canonge de València, per lo bisbe de Segorb; mossèn Ramon Centelles, canonge e pobordre de València, per lo capítol de València; frare Ramon de Muncada, comanador de Torrent; en Rodrigo de Rius, per los abbats de Valldigna e de Sent Bernat; frare Francesch Çabater, majoral de Quart; mossèn Jacme Roqua, per lo comanador de Bexix; frare Johan de Josa, comanador del Puig, per lo mestre de la Mercè; frare Manuel de Vilarasa, comanador de Vilafamés, per lo comanador de Montalbà. ||[56v]

Per lo braç militar

Lo senyor infant don Johan; lo senyor don Frederich; mossèn Pere de Vilaragut; don Pedro d'Urrea; mossèn Pere de Muncada; mossèn Olfo de Pròxida; mossèn Aymerich de Centelles; mossèn Vidal de Vilanova; mossèn Francesch de Vilanova; mossèn Francesch de Perellós; mossèn Jacme Scrivà; mossèn Eximén Péreç de Calatayú; mossèn Joffre de Thous; mossèn Loís de Vilanova; mossèn Johan Castellà; mossèn Ramon de Vilaragut; mossèn Galvany de Villena; mossèn Johan de Vilaragut; mossèn Pere de Montagut; mossèn Manuel de Vilanova; mossèn Manuel Díez; mossèn Francesch de Bellvís; en Johan de Bellvís; mossèn Loís d'Abella; don Pero Maça; mossèn Francesch Maça; mossèn Eximén Pérez de Corella; mossèn Bernat de Vilarig, per lo senyor duch; mossèn Nicholau Joffre; mossèn Loís de Castellví; mossèn Guerau Bou; mossèn Johan de Ripoll; mossèn Johan de Castellví; mossèn Guillem Crespí; mossèn Matheu Lançol; mossèn Johan de Sentfeliu; mossèn Pere de Codinachs; mossèn Francesch Vives; mossèn Manuel de Ripoll; mossèn Bernat de Monsoriu; mossèn Johan Fabra; mossèn Pere Siscar; mossèn Johan de Vilarasa; mossèn Pere Maresme; mossèn Jacme Ro-

meu; mossèn Ferrando Munyoç; mossèn Salvador Olives; mossèn Johan d'Estanya; mossèn Johan Munyoç; mossèn Francesch de Soler; mossèn Johan Lançol; mossèn Jacme d'Artés; mossèn Loís Çabata; mossèn Pere Pardo; mossèn Loís de Lòriç; mossèn Corveran d'Alet; mossèn Bernat Català; mossèn Loís de Vilarasa; mossèn Francesch d'Esplugues; mossèn Arnau Ferrer; mossèn Johan Roïz de Moros; mossèn Johan de Vallterra; mossèn Francesch Munyoç; mossèn Manuel Lançol; mossèn Johan Martínez d'Ezllava; ‖[57] mossèn Jacme Joffre; mossèn Loís Carbonell; mossèn Galceran de Sentfeliu; mossèn Andreu Aguiló; mossèn Johan de Castellvert; mossèn Jacme Dezpuig; mossèn Berenguer Mercader; mossèn Guerau de Castellvert; mossèn Steve Ponç de Fenollet; mossèn Bernat Serra; mossèn Bernat Dezpuig; mossèn Johan Pardo, menor; mossèn Pero Pardo, menor; en Pere Çabata, major; en Gizbert d'Olms; en Francesch de Vilarasa; en Johan Roqua; en Bernat Dezcallar; en Martí Ényeguez d'Ezllava; en Johan Scrivà; en Goçalbo de Roda; en Pere Sanç; en Jacme Roig; en Johan de Roda; en Bernat de Bonastre; en Manuel de Montagut; e·n Galceran de Lòriç.

Per lo braç de ciutats e viles reals

Per València en Bernat Johan, micer Guillem Çaera, en Johan Suau, micer Johan Ferrando, en Daniel Mascarós, micer Bernat Abrí, en Johan Pugada e·n Pere Bou; per Xàtiva en Pere Feliu e·n Pere Bixes; per Morella en Berthomeu Rovira e·n Johan Palma; per Alzezira en Bernat Costejà; per Oriola en Ginís Silvestre e·n Johan Mazquefa; per Castelló micer Francesch Feliu e·n Bertran de Bues; per Borriana en Bernat Muntanyés; per Vila-real en Johan de Calaceyt; per Alaquant en Pere Burgunyó; per Líria en Jacme Gaçol e en Pere Comes; per Alpont en Sancho Domínguez; per Castellfabib en Garcia del Porto; per Ontinyent en Jacme Olzina; per Cullera en Bernat Falcó e en Johan Verdú; per Biar micer Thomàs de Copliure; per Ademuç en Domingo Spelt; per Sexona Matheu Blanch; per Bocayrén en Berthomeu Bodí. ‖[57v]

E stants congregats tots los dessús dits, incontinenti, dictus honorabilis Iohannes Mercaderii, procurator domini regis predictus, acusavit contumaciam eorum qui ad dictam curiam convocati nondum convenerant nec curarunt comparere, prout alia per ipsum in scriptis et verbo extiterat acusata et ut in cedula per ipsum oblata insertaque desuper continetur.

Et dictus dominus rex, predictos citatos non comparentes reputavit contumaces, salvato tamen iure tam brachio militarii quam Ecclesie super predictis per eum cuiusque partis protestantis, si quod dictis brachiis et singularibus eorumdem vel eorum alteri competit. Et etiam salvavit idem dominus rex omne ius tam sibi quam dicte curie coniunctim vel divisim et brachiis eiusdem pertinens super predictis, et in contumaciam dictorum non comparencium mandavit ad ulteriora in curia predicta procedi.

Et predicti, tam de brachio Ecclesie quam militarii ibidem existentes, sich dixerunt quod stabant et perseverabant in suplicatis et protestatis per eos, ut in cedula pro parte eorum oblata insertaque desuper difusius continetur.

Et dictus dominus rex dixit quod perseverabat et perseveravit ac persistit in predictis.

Quibus sich actis, incontinenti fuerunt exhibite et oblate quedam papiree cedule pro parte brachiorum et aliorum singularium dicte curie in ipsis cedulis contentorum, quas nech aliquam earumdem dictus dominus rex dixit se non admitere donech ipse iurasset foros et privilegia superius recitata.

Et illico, suplicante humiliter et instante Guillermo Çaera, predicto nomine et pro parte universitatum et brachii civitatum et villarum regalium regni Valencie, idem dominus rex processit ad iurandum foros et privilegia supradicta in modum qui sequitur: ||[58]

[I] Primo siquidem iuravit, concessit et confirmavit privilegium monete regalium Valencie, quod ibidem fuit in eius prima figura exhibitum et hostensum per dictum prothonotarium, lectum et publicatum, cuius tenor sequitur super hiis verbis, et cetera. Inseratur privilegium.

(Quecumque a regibus et principibus statuuntur in sua debent soliditate ac firmitate consistere et ne processu temporis oblivioni tradantur debent scripture memorie comendari, cum omnium habere memoriam et in nullo peccare pocius sit divinitatis quam humanitatis nature, nos, itaque, Iacobus, Dei gracia rex Aragonum, Maioricarum et Valencie, comes Barchinone et Urgelli et dominus Montispesolani, huiusmodi consideracione inducti, habitis deliberacione et tractatu, consilio ac assensu carisimorum filiorum nostrorum infantis Petri et infantis Iacobi, et proborum hominum ac civium civitatis Valencie et regni ac villarum eiusdem, et civium ac proborum hominum civitatis et regni Maioricarum ac insularum suarum, ad honorem Dei et gloriose virginis Marie matris eius et comunem utilitatem regni Valencie et regni Maioricarum et omnium comorancium in eisdem presentis monete regalium Valencie securitatem ac perpetuam firmitatem duximus statuendam, ne unquam imposterum ex mutacione ipsius monete possit gentibus ipsorum regnorum dampnum aliquod suboriri. Unde cum inter cetera temporalia precipuum et magis necessarium sit generaliter gentibus universis ut moneta qua uti habent sit semper eadem et inmutabilis atque firma, idcirco, nos, Iacobus, Dei gracia rex predictus, assensu et consilio omnium predictorum et ad instanciam ac requisicionem iamdictorum omnium proborum hominum, civium et aliorum habitancium in civitatibus et regnis predictis nobis suplicancium et postulancium una voce ut memorate monete regalium Valencie sub eisdem forma, rotunditate, figura, pondere atque lege quibus nunc est, securitatem et firmitatem omnimodam ac perpetuam prestaremus eorum, piis et iustis supplicacionibus

inclinati, per nos et omnes heredes ac successores nostros qui pro tempore fuerint, statuimus imperpetuum ex certa sciencia et concedimus vobis probis hominibus ac civibus et habitatoribus omnibus civitatum et regnorum predictorum, presentibus et futuris, et promittimus ac obligamus nos et successores nostros vobis et successoribus vestris imperpetuum quod presens moneta regalium Valencie sub eisdem forma, rotunditate, figura, pondere atque lege, quam nos nomine nostro cudi fecimus et formari in sua omnimoda firmitate, secundum quod nunc est currat imperpetuum publice et permaneat atque duret in civitatibus et regnis predictis. Ita videlicet quod neque a nobis nec ab heredibus vel successoribus nostris destrui valeat vel mutari, nec de novo a modo cudi eiusdem etiam legis, ponderis et figure nec minui vel augeri, et etiam si forte dicta moneta minueretur in tantum quod de ipsa moneta esset ita modica quod magnum dampnum esset terre, quare neccesse esset plus cudi de ipsa sub forma, rotunditate, figura, pondere atque lege predictis, nos vel nostri successores de ea plus cudi facere non possimus nisi de consilio, consensu et voluntate proborum hominum civitatis et regni Valencie; et tunc quando eorum consilio in casu predicto cuderetur plus de dicta moneta, volumus et concedimus ac statuhimus quod ipsa moneta in civitate Valencie tantum et non alibi cudatur fideliter atque bene, adhibitis ex probis hominibus Valencie duobus qui custodiant et intersint ac videant ut ipsa moneta cudatur fideliter, prout debet ac superius continetur. Promitentes vobis nos pro viribus laborare ut presens carta a sumo pontifice confirmacionis graciam consequatur, ob hoc ut quicumque contra hoc veniret esset excomunicacionis sentencia innodatus.

Propter hanc autem specialem graciam supradictam quam vos domine Iacobe, Dei gracia rex predicte, ad instanciam, suplicacionem et requisicionem nostram, nobis et universis habitatoribus civitatum et regnorum predictorum liberaliter exhibetis nos Ferrarius Matoses, Guillermus de Porzano, Berengarius Zamorera et Guillermus Arnaldi, iurati, et Arnaldus Scribani, Guillemonus Scribani, Arnaldus de Monterubeo, Guillermus de Belloco, iurisperitus, Berengarius Dalmacii, Gueraldus Martini, Bartholomeus de Ossal, Mingotus de Boysano, Bernardus Arnaldi, Bernardus Dalmacii, Raymundus de Populeto, Raymundus de Rivosico, Berengarius de Plana, Bartholomeus de Ponte, Ferrarius de Apiaria, Petrus Mercerii, Romeus Pellicerii, Tamaritus et Gilabertus, cives civitatis Valencie memorate, per nos et totam ipsius civitatis universitatem; et nos, Petrus de Bosco, Arnaldus de Montesono, Petrus Gasqui et Poncius Carbonelli, habitatores ville Xative, per nos et eiusdem ville universitatem totam; et nos Robaudus Voltorasci, Berengarius Clavelli, Iohannes de Mora, et Arnaldus Laurencii, habitatores ville Muriveteris, per nos et totam eiusdem ville universitatem; et nos, Bernardus Scribani et Arnaldus de Juneta, habitatores ville Burriane, per nos et habitatores omnes eiusdem ville; necnon etiam et nos, omnes predicti, simul per nos et omnes alios habitatores regni Valencie, presentes et futuros, et nos, universi cives et habitatores civitatis Maioricarum per nos et habitatores omnes eiusdem civitatis et regni Maioricarum

ac insularum eiusdem, presentes et futuros, nos unquam omnes predicti admittentes spontanea voluntate graciam antedictam ut superius continetur, obligamus nos et heredes ac successores nostros et habitatorum omnium regnorum predictorum, vobis domino Iacobo, Dei gracia regi memorato, et vestris, imperpetuum, quod omnes habitatores civitatis et villarum predictarum et etiam regnorum predictorum, pro singulis domibus, dum tamen valeant bona habitatoris domus quindecim morabatinos vel ultra quantumcumque plus valeant, de septempnio in septempnium, vobis et heredibus ac successoribus vestris dare unum morabatinum, videlicet septem solidos dicte monete pro morabatino, tantummodo pro monedatico, scilicet, ac assecuramento dicte monete quilibet teneatur, sed ille cuius bona non valebunt quindecim morabatinos non teneatur aliquid dare vobis vel vestris racione monedatici antedicti. Attamen, si in una domo plures fratres vel sorores vel consimiles persone habitaverint simul nondum divisis bonis suis inter eos, non teneantur ipsi dare aliquid nec solvere vobis vel vestris nisi secundum quod habitator unius domus tenetur persolvere, ut est dictum. Ita tamen quod in hoc nulla fraus adhibeatur, sed si divisio facta fuerit inter eos quisque eorum licet simul habitarent, si bona eorum valuerint XVM morabatinos vel ultra unum morabatinum pro monedatico solvere teneantur.

Ad hec autem, nos, Iacobus, Dei gracia rex predictus, recipimus a vobis predictis pro vobis et habitatoribus omnibus civitatum, villarum et regnorum predictorum obligacionem vestram prefatam, racione predicti monedatici et assecuramenti presentis monete regalium memorate, secundum formam superius comprehensam, volentes, concedentes et statuentes per nos et nostros successores ac firmiter percipientes vobis et heredibus ac successoribus vestris quod dictum monetaticum per vos et ipsos solvatur secundum formam monedatici superius annotatam, non obstante in aliquo carta a nobis vobis concessa que continet quodquecumque exaccio vel quodcumque comune a vobis per nos fiat solvi debeat per omnes hereditarios et habitatores civitatis et regni per solidum et per libram, quam cartam locum habere non volumus in hoc casu, immo quantum ad hoc monedaticum ipsam irritam esse volumus et inanem, sed in omnibus aliis exaccionibus comunibus et expensis suum robur obtineat firmitatis ut in ea plenius continetur. Volentes ac concedentes vobis et vestris successoribus per nos et nostros successores quod dictum monedaticum persolvere teneamini et solvatis vos et vestri successores imperpetuum, a proximo venturo festo Natalis Domini in septem annos et ex tunc de septemnio in septemnium imperpetuum in dicto festo. Et teneamini dare pro morabatino septem solidos de dicta moneta ut superius continetur, quia numerus septem solidorum pro morabatino non possit minui nec augeri. Volentes etiam quod non teneatur aliquis qui in diversis villis vel locis in regnis predictis vel altero eorum hereditates vel possessiones habuerint solvere monedaticum nisi in altero ipsorum locorum tantum. Volumus necnon et concedimus quod venerabilis archiepiscopus ecclesie Tarracone qui pro tempore fuerit transgressores et invasores, consiliatores,

contradictores et suggestores in huius statuti contrarium venientes possit excomunicacionis sentencia innodare.

Ítem, volumus, statuhimus et mandamus quod filii et successores carissimi infantis Petri, filii nostri predicti, unus post alium successive qui in dicto regno succedent eidem antequam vos vel vestri successores iuramentum fidelitatis faciatis eisdem iurent ac habeant iurare quod predictam monetam et omnia predicta firmam et firma habeant ut superius continetur.

Ad maiorem vero predictorum omnium et perpetuam firmitatem, nos, Iacobus, Dei gracia rex predictus, in presencia vestrum, omnium predictorum et plurium richorum hominum ac militum terre nostre, tactis corporaliter a nobis sanctis quatuor Evangeliis et cruce Domini, iurantes per nos et successores nostros predicta omnia et singula observare, attendere et complere ac facere observari, ut superius continetur, sic Deus nos adiuvet et hec sancta Dei Evangelia et crux Domini posita coram nobis. Nos insuper, infans Petrus et infans Iacobus, prelibati filii illustris regis Aragonie antedicti, laudantes ex certa sciencia, aprobantes et confirmantes omnia et singula supradicta, in presencia predictorum tactis ab unoquoque nostrum corporaliter sanctis quatuor Evangeliis et cruce Domini, iuramus per nos et successores nostros predicta omnia et singula rata et firma semper habere atque tenere et observare ac facere observari, ac numquam contravenire in aliquo ullo modo, sic Deus nos adiuvet et hec sancta Dei Evangelia et crux Domini posita coram nobis.

Actum est hoc apud Valenciam, decimoctavo kalendas madii anno Domini millessimo CCº LXº sexto.

Signum Iacobi, Dei gracia regis Aragonum, Maioricarum et Valencie, comitis Barchinone et Urgelli et domini Montispesolani, qui predicta iuravit ut superius continetur.

Testes sunt Iaçbertus, vicecomes Castrinovi; Berengarius Arnaldi de Angularia; Eximinus de Urrea; Atho de Focibus; Petrus Martini de Luna; Gaucerandus de Pinós; Berengarius d'Entença; Carrocius, dominus Rebollet.

Signum Simonis de Sancto Felicio, qui mandato domini regis et infantis Petri et infantis Iacobi predictorum, qui predicta iurarunt, ut superius continetur, hec scripsit et clausit loco, die et anno prefixis).[4]

[II] Secundo iuravit, concessit et confirmavit privilegium unitatis regnorum et terrarum suarum quod ibidem fuit in eius prima figura exhibitum et hostensum ac per dictum prothonotarium lectum et publicatum, cuius tenor sequitur sub hec verba: Inseratur privilegium.

(In nomine Domini, amen. Noverint universi quod nos, Iacobus, Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Sardinie et Corsice ac comes Barchinone, considerantes

¶ [4] El text dels quatre privilegis procedeixen del ms. A, que al seu torn ha estat corregit a partir dels originals de l'AMV.

quod iuxta veritatis eloquium in Evangelio recitatum omne regnum in se divisum desolabitur quodque quodlibet regnum debet esse unitum et indivisum ut virtus plurium unita sit fortior et validior ad tenendam iusticiam, sine qua omnis terra perit et habitatores eius et plurium etiam viribus conflatis in unum maiori potencia deffensio plenius agitur ac fulcitur et publica res adversus hostiles incursus fortificatur uberius et salvatur, et quod divisio regnorum Aragonie et Valencie ac comitatus Barchinone que Dei providencia obtinemus iam preteritis temporibus a nostris progenitoribus attentata nimium paravit et induxit scandalum, volentes super hoc et dignitati regali et subditorum nostrorum utilitati ut regio bene congruit officio providere et indempnitati prospicere eorumdem, per presentis provisionis nostre paginam perpetuo et inviolabili robore duraturam, ex certa sciencia et spontanea voluntate statuhimus, ordinamus atque sanccimus quod predicta regna nostra Aragonie et Valencie ac comitatus Barchinone cum directo dominio et aliis quibuscumque universis iuribus que ad nos expectant vel possunt ulterius espectare in regno Maioricarum et insulis ei adiacentibus et in comitatibus Rossilionis, Ceritanie, Confluentis et Vallisperii et in vicecomitatibus Omeladessii et Carladesii, sint et maneant perpetuo unita unum ac sub uno solo eodemque domino atque dominio perseverent, nec aliquod vel aliqua ex eis ab alio vel aliis separentur, ita quod quicumque sit rex Aragonum idem etiam sit rex regni Valencie et comes Barchinone, sic quod nos vel aliquis heres seu successor noster vel nostrorum in testamento vel alia qualibet ultima voluntate aut donacione vel alia ordinacione inter vivos aut aliqua alia disposicione nunquam dividamus seu separemus nec dividi seu separari faciamus, consentiamus aut permitamus regna predicta et comitatum in se aut a se vel etiam inter se, videlicet regnum Aragonum non dividemus seu separabimus in se nec etiam a regno Valencie et comitatum Barchinone nec regnum Valencie dividamus vel separabimus in se nec etiam a regno Aragonum et comitatu Barchinone, neque dictum comitatum Barchinone dividemus vel separabimus in se nec etiam a dictis regnis Aragonum et Valencie; et si quid contra predicta vel aliqua predictorum per nos vel nostros fuerit attemtatum illud ex nunc decernimus irritum et inane, declarantes tamen quod nos et ipsi possimus donare seu dimitere castrum vel castra, locum vel loca seu hereditamenta filiis nostris vel ipsorum aut aliis personis ut nobis et eis videbitur unitate predictorum regnorum et comitatus semper stabili et indivisa manente, et affectantes huiusmodi statutum, ordinacionem et sanccionem ac provisionem nostra inconcusse et irrefragabiliter perpetuis temporibus observari, iuramus per nos et nostros solempniter per Deum et crucem domini nostri Iesuchristi ac eius sancta quatuor Evangelia manibus nostris corporaliter tacta, predicta omnia et singula ut superius dicta sunt et distincta tenere, complere et inviolabiliter observare et observari facere ac teneri et nunquam in aliquo contravenire aliquo iure, causa vel racione, inhibentes expresse sub interminatione divini iudicii ac divine malediccionis et nostre heredi nostro universali quicumque pro tempore fuerit et aliis subsequenter successuris in dictis

regnis et comitatu ut observando incorruptibiliter omnia et singula supradicta contra ea vel aliquod eorum non veniant, faciant vel attentent aut fieri consentiant vel permittant dicto verbo vel facto seu alio quovis modo. Et ut omnia predicta et singula tenacius observentur statuhimus, sanccimus et ordinamus quod quilibet heres et successor noster et nostrorum in predictis regnis et comitatu unus post alium successive tempore sui novi dominii seu nove successionis vel etiam si antea iurari haberet antequam prelati, richi homines, mesnaderii, milites, cives et burgenses et homines villarum seu aliqui alii de predictis regnis et comitatu sibi faciant seu prestent iuramentum fidelitatis vel sibi in aliquo respondeant, et antequam aliquis ex predictis requisitus expresse vel non requisitus sibi faciat vel facere teneatur homagium vel aliquam recognicionem racione fiendorum seu qualibet alia racione, ipse heres vel successor nostri et nostrorum in predictis regnis et comitatu quicumque pro tempore fuerit per se et suos laudet, confirmet et aprobet ac publice iuret presens statutum, ordinacionem, sanccionem et provisionem nostram, et, usque quo ipsam laudacionem, confirmacionem et aprobacionem predictorum omnium et singulorum fecerit et iuramentum pro ipsis observandis prestiterit cum publico instrumento, prenominati vel aliqui ex eis non teneantur eis in aliquo respondere. Et si per aliquem, cuiuscumque condicionis vel status existeret, pro predictis vel aliquo predictorum sacramentum fidelitatis vel homagium seu alia quaevis obligacio facta esset antequam predicta ut est dictum laudata, aprobata et iurata essent per novum quemvis dominum heredem et successorem, ut premittitur, non valerent et pro non factis penitus haberentur. Hec autem etiam predictis omnibus et singulis prelatis, richis hominibus, mesnaderiis, militibus, civibus, burgensibus, hominibus villarum et aliis quibuslibet subditis nostris dictorum regnorum et comitatus, presentibus et futuris, servanda, tenenda atque complenda imponimus et iniungimus, sub debito naturalitatis et sub fide, homagio et fidelitate ac iuramento quibus nobis astricti existunt.

In quorum omnium testimonium ad memoriam sempiternam presens scriptum nostrum fieri mandavimus, bulle nostre plumbee munimine comunitum. De quo quatuor consimilia scribi iussimus: unum tenendum in archivo nostro; aliud pro universitate regni Aragonum, tenendum per iuratos et probos homines civitatis Cesarauguste; aliud pro universitate regni Valencie, tenendum per iuratos et probos homines civitatis Valencie; et aliud pro universitate Cathalonie, tenendum per consiliarios et probos homines civitatis Barchinone.

Datum Tarracone, XIX[a] kalendas ianuarii anno Domini millesimo CCC° XIX°.

Signum Iacobi, Dei gracia regis Aragonum, Valencie, Sardinie et Corsice ac comitis Barchinone predicti, qui hec firmamus, concedimus et iuramus.

Testes sunt qui presentes fuerunt infans Iohannes, domini regis filius et cancellarius ac electus Toletanensis; Eximinus, Tarraconensis archiepiscopus; Berengarius, Vicensis episcopus; frater Raymundus de Impuriis, prior ordinis Ospitalis in Cathalonie; frater Poncius, abbas monasterii Populeti; frater Bernardus, abbas

monasterii de Benifaçano; Iohannes Burgundi, sacrista Maioricarum, consiliarius; Vitalis de Vilanova; Bernardus de Fenollario; Petrus de Boÿl, racionalis magister, milites et consiliarii; Gondisalvus Garcie, miles; Martinus Lupi de Rueda, miles; Dalmacius de Pontonibus, iudex curie, et Guillermus Oulomarii, consiliarii domini regis.

Signum mei, Bernardi de Aversone, dicti domini regis notarii, qui de mandato ipsius domini regis hec scribi feci et clausi loco, die et anno prefixis).

[III] Tercio iuravit, concessit et confirmavit privilegium de non separando a corona regia certas villas, locha et castra regni Valencie, quod ibidem fuit in eius prima figura exhibitum et hostensum ac per dictum prothonotarium lectum et publicatum, cuius tenor sequitur. Inseratur.

(Pateat universis quod nos, Petrus, Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Sardinie et Corsice comesque Barchinone. Cum incumbat officio nostre regie dignitatis, quam sua pietate divine providencie inperscrutabilis altitudo regnorum culmine decoravit, ipsorum noxia submovere et utilia procurare ut, excluso a nobis necligcencie sompno, sit circa conservandam unionem regnorum ipsorum et iura regalia et corone sedula diligencia vigilemus ut talenti nobis traditi iustam reddere racionem in conspectu domini valeamus. Animadvertentes igitur qualiter ex munificis, largicionibus, concessionibus temporalibus et perpetuis, vendicionibus, permutacionibus et aliis alienacionibus per progenitores nostros reges Aragonum illustres factis pluribus personis de castris, villis seu locis, redditibus, iurisdiccionibus atque iuribus suis, ob impensa per eas sibi servicia ex gratitudinis debito et alia multa pericula, dampna et scandala dictis regnis et eorum incolis et specialiter infrascripto regno Valencie et habitatoribus eiusdem preparata existunt, quodque etiam redditus et iura dictorum regnorum sunt a Deo diminuta quod regali preheminencie et statuhi eiusdem necnon toti rei publice de necessitate oportet ut ea que ex predictis penes nos sunt vel ad manus nostras tenemus regie nostre diademati conservemus et subiectorum nostrorum opressionibus que non nunquam ex necessitatibus fieri compelluntur in quantum poterimus, obviemus volentesque ut ad ea tenenda ac observanda firmius obliguemur legem nobis imponere; ea propter, tenore presentis carte nostre perpetuo valiture, sub virtute iuramenti odierna die in generali curia quam regnicolis dicti regni Valencie celebramus per nos prestiti, gratis et ex certa sciencia ac spontanea voluntate, per nos et successores nostros perpetuo, ad supplicacionem tocius generalis curie prelibate, statuhimus, decernimus, ordinamus atque sanccimus et etiam promittimus bona fide regia quod non dabimus, concedemus, vendemus, infeudabimus, impignorabimus, permutabimus, assignabimus, obligabimus in totum vel in partem aut quocumque modo, iure vel titulo alienabimus aut comittemus seu in alium transferemus aut quomodolibet dividemus, abdicabimus, segregabimus aut separabimus per nos vel quemcumque alium, mediate vel inmediate, a iure, dominio et proprietate nostri et nostrorum et

a corona nostra regia, ad certum tempus, violarium beneplacitum vel ad imperpetuum, castra, villas seu loca inferius nominata infra dictum regnum Valencie situata nec aliqua seu aliquas eorumdem, videlicet: castrum et villam Xative; castrum et villam, aldeas et loca Morelle; castrum et villam Muriveteris; villam Algezire; villam Castilionis; villam Burriane; villam de Vilaregali; castrum et villam Lirie; castrum et villam de Alpont; castrum et villam de Ademuç; castrum et villam de Castrohabib; castrum del Poyo, infra terminum del Pont situatum; castrum et alchareas de Medrona; castrum et villam Cullarie; castrum et villam, alchareas et loca Corbarie; castrum et villam de Penàguila; castrum, villam, alchareas et loca de Godalest; castrum et villam de Castayla; castrum et villam de Saxona; locum vel loca aliqua situata in parte dicti regni Valencie ultra Saxonam, seu terminos aut partem dictorum castrorum, villarum et locorum vel alicuius eorumdem redditus, exitus, proventus, merum vel mixtum imperium, iurisdiccionem civilem aut criminalem vel aliam quamcumque iurisdiccionem altam vel baxam sive promiscuam, regalias, potestates, questias, cenas, hostes vel cavalcatas, monetaticum, ius appellacionum et alia iura quecumque et quocumque nomine censeantur dictorum ac superius nominatorum castrorum, villarum, alcharearum vel alicuius aut aliquorum ex eis. Immo sub virtute iuramenti predicti promittimus bona fide regia in posse notarii infrascripti legitime stipulantis, paciscentis et recipientis, pro heredibus et successoribus nostris et aliis quorum interest vel interesse potest aut poterit in futurum, quod omnia supradicta et singula conservabimus et tenebimus perpetuo corone regie continue et inmediate incorporata, afixa, coniuncta, aplicata, annexa pariter et unita, nec alicui seu aliquibus palam vel occulte, verbo vel scriptis, concessionem vel donacionem, obligacionem seu assignacionem de predictis vel aliquo predictorum faciemus nec fieri concedemus aut consenciemus in diminucionem vel mutacionem aut derogacionem statuti seu provisionis predicte, decernentes irritum et inane et prorsus carere viribus et effectu ac nullius momenti existere si secus a nobis vel quocumque successore nostro quomodolibet fuerit attentatum, in quo casu quicquid contra hec factum seu attemptatum fuerit, scienter vel ignoranter, ineficax et nullius valoris sit possitque a nostris successoribus omni tempore et absque alicuius cause cognicione et alicuius partis citacione ac cuiuslibet obstaculo irritari, revocari ac penitus anullari de facto, sicut de facto factum existeret. Et, ut premissa tenacius observentur, iuramus solempniter per nos et nostros per crucem domini nostri Iesuchristi et eius sancta quatuor Evangelia, manibus nostris corporaliter tacta, predicta omnia et singula ut superius dicta sunt et distincta tenere, complere et inviolabiliter observare et observari facere ac teneri et nunquam in aliquo contrafacere vel venire iure aliquo, causa vel racione. Inhibentes expresse sub internunciacione divini iudicii ac divine malediccionis et nostre heredi nostro universali, quicumque pro tempore fuerit, et aliis subsequenter successuris in dictis regnis Aragonum, Valencie ac comitatu Barchinone, ut observando incorruptibiliter omnia et singula supradicta contra ea vel eorum aliquod

non veniant, faciant vel attentent aut fieri consentiant vel permitant dicto verbo vel facto aut alio quovis modo, quinimo in inicio sui novi dominii seu nove successionis, vel etiam, si antea iurari haberet ante quam prelati, richi homines, milites, cives et burgenses ac homines villarum seu aliqui alii de predicto regno Valencie sibi faciant seu prestent iuramentum fidelitatis vel homagium aut aliam recognicionem pro feudis vel alia qualibet racione, aut sibi in aliquo obediant seu respondeant, ipse heres vel successor nostri et nostrorum in predictis regnis et comitatu quicumque pro tempore fuerit per se et suos laudet, confirmet et aprobet ac publice iuret statutum, sanccionem, ordinacionem ac provisionem nostra huiusmodi; et usque quo ipsam laudacionem, confirmacionem et aprobacionem predictorum omnium et singulorum fecerit et iuramentum pro ipsis observandis prestiterit cum publico instrumento, prenominati vel aliqui ex eis non teneantur ipsius iuramentum fidelitatis prestare vel homagium facere sibi obedire aut in aliquo respondere. Et si per aliquem, cuiuscumque condicionis vel status, pro premissis vel aliquo premissorum sacramentum fidelitatis vel homagium seu alia quevis obligacio facta esset antequam predicta ut dictum est laudata, aprobata et iurata essent per quemvis novum dominum heredem et successorem, ut pretangitur, non valerent et pro non factis penitus haberentur. Hec autem etiam predictis omnibus et singulis prelatis, richis hominibus, militibus, civibus, burgensibus, hominibus villarum et aliis quibuslibet subditis nostris predicti regni Valencie presentibus et futuris servanda, tenenda atque complenda imponimus et iniungimus sub debito naturalitatis et sub fide, homagio et fidelitate ac iuramento quibus nobis astricti existunt, sub quibus iniungimus eisdem quod alicui ordinacioni seu mandato in contrarium facto vel fiendo per nos vel quemvis succesorem nostrum in regnis et comitatu predictis non obediant, ymmo quibuscumque ordinacioni et mandato in contrarium factis vel faciendis resistant et penitus contradicant. Retinemus tamen et salvamus nobis et successoribus nostris quod si pro evidenti utilitate et comodo vel necessitate urgenti, videlicet pro deffensione regnorum et terrarum nostrarum vel pro expugnacione seu offenssione hostium nostrorum opporteret nos vel successores nostros ire vel mitere equitum vel peditum comitivam infra dicta regna et terras nostras vel extra, possimus aliquod seu aliqua ex castris et locis superius nominatis, exceptis tamen castris et villis Xative, Morelle cum aldeis suis, Muriveteris, Algezire, Castilionis et Burriane ac Cullarie, et iuribus et pertinenciis universis et singulis ipsorum castrorum et villarum et cuiuslibet eorumdem, ad cognicionem videlicet nostri seu successorum nostrorum, cum assensu tamen tocius generalis curie in dicta civitate Valencie publice celebrande et non alia, impignorare seu alienare, ad certum tempus tantum prout utilitas seu necessitas prelibate id ducerent exposcendum, predicto tamen statuto, sanccione ac provisione nichilominus permanente in sua plenissima roboris firmitate.

In quorum testimonium presens privilegium nostrum inde fieri et bulla nostra plumbea iussimus roborari.

Datum in ecclesia cathedrali Beate Marie Sedis Valencie, die incepcionis dicte curie qua legebatur octavodecimo kalendas octobris anno Domini millesimo CCC° XXXVI°.

Signum Petri, Dei gracia regis Aragonum, Valencie, Sardinie et Corsice comitisque Barchinone.

Testes sunt, qui predictis presentes fuerunt, inclitus infans Iacobus, dicti domini regis germanus, comes Urgelli et vicecomes Agerensis; reverendus Petrus, Cesarauguste archiepiscopus, dicti domini regis cancellarius; venerabiles Raymundus, Valencie episcopus, et frater Sanccius, Sugurbricensis ac Sancte Marie de Albarrazino episcopus; frater Raymundus, abbas monasterii Vallisdigne; Vitalis de Vilanova, comendator Montisalbani; et nobiles Gondiçalvus Didaci de Arenosio, Alfonsus Rogerii de Lauria, Iaufridus Gilaberti de Crudillis, Gilabertus de Centillis, Galcerandus de Pulcropodio; et milites Ferrarius de Apilia, Lupus de Gurrea, portarius maior, Petrus Roderici de Vilafelig, Iohannes Roderici de Moros, Rodericus Didaci, vicecancellarius, ac Arnaldus de Moraria, consiliarii dicti domini regis, et plures alii in multitudine copiosa.

Signum mei, Egidii Petri de Buysan, scriptoris ac sigilla tenentis domini regis predicti et auctoritate regia notarii publici per totam terram et dominacionem eiusdem domini regis, qui predictis interfui et de mandato dicti domini regis hec scribi feci, cum raso et emendato in linea XXI[a] ubi dicitur «ipsius», et in linea XXIII[a] ubi legitur «Valencie», et in linea XXIIII[a] ubi scribitur «quibus nobis astricti existunt sub quibus iniungimus eisdem quod alicui ordinacioni seu mandato in contrarium facto», et clausi loco, die et anno prefixis).

[IV] Quarto iuravit, concessit et confirmavit et de novo donavit omnes foros, privilegia, consuetudines et bonos usos novos et antiquos dicti regni et universitatum ipsius cum quodam privilegio sub verbis sequentibus expressato:

Pateat universis quod nos, Alfonsus, Dei gracia rex Aragonum, Sicilie, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comes Barchinone, dux Athenarum et Neopatrie ac etiam comes Rosilionis et Ceritanie, quia per nuncios iuratorum et proborum hominum civitatis Valencie fuit nobis humiliter suplicatum quod ad hanc civitatem et regnum Valencie venire et inhibi, licet iam vivente illustrissimo domino rege Ferdinando, patre nostro, gloriose memorie, iurassemus foros, privilegia et libertates et usus dicti regni, iterum eos et ea iurare et curiam generalem ||[58v] in dicto regno celebrare de nostri clemencia dignaremur, eorum supplicacionibus inclinati curiam induximus antedictam quam de presenti feliciter celebramus. Et quia etiam pro parte tocius brachii regalis dicti regni, ut dictum iuramentum noviter faceremus, fuit nobis humiliter suplicatum, volentes dicte supplicacioni totaliter annuere, et etiam iterato, dictos foros, privilegia, libertates et usus dicti regni, iuramus in forma sequenti:

Nos, Alfonsus, Dei gracia rex Aragonum predictus, mente deliberata et spontanea voluntate ac ex certa sciencia et consulte, per nos et nostros, cum hoc privilegio nostro perpetuo valituro, laudamus, aprobamus, confirmamus, concedimus et donamus vobis universis civibus ac probis hominibus et omnibus h(ab)itatoribus in civitatibus et regno Valencie, tam presentibus quam futuris, omnes foros vestros regni Valencie tam antiquos quam novos omnesque privilegios, libertates ac bonos usus et consuetudines qui et que per illustrissimos et magnifficos principes dominum Iacobum tritavum, dominum Petrum atavum, dominum Alfonsum [propatruum, dominum Iacobum abavum et dominum Alfonsum] proavum, dominum Petrum avum et dominos Iohannem et Martinum avunculos domini regis, patris et domini nostri, et successive per ipsum dominum Ferdinandum, patrem nostrum, reges Aragonum, recordacionis eximie, ac per nos vobis data et concessa actenus extiterunt sive generaliter sive specialiter predicta et singula vobis, iamdictis civibus et civitatibus quarum[5] nomine hac adestis, vel cuilibet villarum et locorum regni predicti data fuerunt et concessa, promittentes vobis, universis et singulis habitatoribus civitatum et regni prefatorum, et super sancta Dei quatuor Evangelia et crucem domini nostri Iesuchristi a nobis corporaliter tacta, sponte de presenti iuramus quod predicta omnia et singula per nos et nostros vobis inviolabiliter observabimus, prout continetur in foris et privilegiis antedictis, ac si specialiter et expresse ac de verbo ad verbum specificata et declarata et scripta ac specialiter[6] expressata in presenti privilegio ea omnia extitissent, et quod nunquam nos vel successores ||[59] nostri contra predicta vel aliquod predictorum in aliquo veniemus vel venire aliquem faciemus vel permittemus, racione aliqua sive causa.

Et factis per dominum regem iuramentis, concessionibus, confirmacionibus et donacionibus prenarratis, dictum brachium civitatum et villarum regalium, cum exhibicione humilima, gratis dixit quod acceptabat et acceptavit iuramenta confirmacionis et donacionis fororum et privilegiorum predictas.

Foren elets per lo dit prothonotari en testimonis de les dites coses, los quals eren en lo present acte presents, los reverents pares en Crist e senyors en Pere de Terragona e en Francesch de Çaragoça, arquebisbes, en Johan, bisbe de Taraçona, lo noble mossèn Guerau Alamany de Cervelló e l'onorable en Berenguer de Bardaxí, cavaller, consellers del dit senyor rey, e altres en multitud copiosa.

Enaprés foren donats molts protests per cascun braç.

¶ [5] C *quatenus.*
¶ [6] *et expresse ac de verbo… specialiter*] *omm.* C.

2.4
Protests dels braços

2.4.1 *Protest del braç eclesiàstic*

Per lo braç eclesiàstich fon offert lo següent protest:

Et nos, prelati, capitula et religiosi et alii omnes de brachio ecclesiasticho in presenti curia astentes et presentes dictumque brachium representantes ac facientes, cum humili et subiecta reverencia pro nobis, dicto brachio et singularibus eiusdem, expresse ex de certa sciencia protestamur quod per laudacionem, aprobacionem, confirmacionem et concessionem, donacionem et provisionem, et quamvis disposicionem hodie in presenti curia factas per vos, illustrissimum dominum regem Aragonum, quod dictis foris, privilegiis, libertatibus, bonis ussibus, consuetudinibus et iuramentum per vos, dictum dominum regem, super eisdem prestitum et acceptatum[7] per brachium regale dicte curie, inde super ‖[59v] predictis secutum et prestitum per idem[8] regale brachium super eisdem iuramentum ac per assistenciam, presenciam et noticiam dicti brachii ecclesiastici aut singularium eiusdem in et super predictis intervenientem, et per quecumque alia hodierna die in presenti curia per vos, iamdictum dominum regem vel alium quemcumque, acta, facta, expedita, dicta seu gesta dictis foris, privilegiis, libertatibus, bonis usibus et consuetudinibus nichil iuris aut validitatis acrescat in preiudicium dicti brachii ecclesiastici, libertatum et iurium eclesiasticorum atque in preiudicium ecclesiarum aut singularium personarum dicti brachii et successorum suorum pro bonis, redditibus, meris imperiis, iurisdiccionibus, rebus ac iuribus quibuscumque que actenus possiderunt sive possident vel quasi detinuerunt sive detinent vel quasi quomodolibet et undecumque. Protestamur etiam (nos) predicti quod per laudacionem, aprobacionem, confirmacionem, concessionem, donacionem et provissionem et quamvis disposicionem hodie in presenti curia factas per vos, illustrisimum dominum regem, brachio regali dicte curie et universitatibus et singularibus eiusdem aut cuivis ex universitatibus vel singularibus dicti brachii regalis de privilegiis, libertatibus, inmunitatibus per vos vel predecessores vestros eisdem specialiter sive singulariter concessis et iuramentum super eisdem prestitum per vos et acceptacionem[9] per dictum brachium regale inde secutam et per assistenciam, presenciam et noticiam dicti brachii ecclesiastici aut singularium eiusdem in et super predictis intervenientem et per quecumque alia hodierna die in presenti curia circa predicta privilegia specialiter sive singulariter concessa per vos,

¶ [7] B *acceptacionem*, C *acceptacione*.
¶ [8] C *eidem*. ¶ [9] C *acceptacione*.

iamdictum dominum regem vel aliumcumque, acta, facta, expedita, dicta seu gesta, non paratur nec parari possit aliquod preiudicium dicto brachio ecclesiastico curie predicte necque ecclesiis aut singularibus personis eiusdem neque subditis vel vassallis suis neque privilegiis, libertatibus, inmunitatibus nec quibuscumque iuribus dicto brachio ecclesiasticho vel ecclesiis aut singularibus eiusdem vel etiam subditis vel vassallis quomodolibet et undecumque pertinentibus vel pertinere debentibus, neque ius aliquod adquiratur brachio regali in dicta curia intervenienti neque aliquibus civitatibus, villis, locis, universitatibus vel singularibus personis eorumdem adversus dictum brachium ecclesiasticum, ecclesiam vel ecclesias seu aliquem singularem ‖[60] personam eiusdem vel suos subditos seu vassallos vel adversus privilegia, libertates, inmunitates vel quecumque iura dicto brachio ecclesiasticho, ecclesiis vel singularibus eiusdem vel suis subditis seu vassallis quomodolibet et undecumque pertinencia vel pertinere debencia, neque dictis privilegiis dicto brachio regali seu cuivis[10] ex universitatibus vel singularibus eiusdem specialiter seu singulariter concessis nichil iuris[11] aut validitatis acrescat in preiudicium dicti brachii ecclesiastici aut ecclesiarum vel singularium personarum eiusdem vel subditorum seu vassallorum suorum vel privilegiorum, libertatum, inmunitatum vel quorumcumque iurium predicto brachio ecclesiasticho, ecclesiis vel singularibus eiusdem vel suis subditis vel vassallis quomodolibet et undecumque pertinencium vel pertinere debencium, sed remaneat dictum brachium ecclesiasticum, ecclesie et singulares eiusdem et sui subditi seu vassalli super dictis privilegiis, libertatibus, inmunitatibus dicto brachio regali aut cuiusvis ex universitatibus aut singularibus eiusdem specialiter seu singulariter concessis et impugnacionibus eorumdem in eo iure quo erant ante incepcionem curie presentis, supplicantes humilime vestre regie magestati quatenus protestacionem predictam dignetur admittere et eidem etiam assensum prestare.

2.4.2 *Protest del braç reial*

Molt excel·lent, victoriós e molt poderós rey e senyor,

Segons tenor de les letres de la vostra senyoria sobre la convocació de la present cort, e segons la forma offerta per la vostra majestat lo jorn de la vostra proposició, e segons orde donat per ley per vostres predecessors, de gloriosa memòria, per furs e privilegis del regne de València e observar per aquells en semblant jornada en lurs juraments per ells fets, vós, senyor molt excel·lent, devets ordenadament jurar primer los tres privilegis, ço és «De la moneda», e lo «De [la] unitat de vostres regnes, principat e comtats[12]», e lo privilegi «De no ‖[60v] alienar certes ciutats, viles e

¶ [10] C *cuiusvis*.
¶ [11] *nichil iuris*] C *nichilominus*. ¶ [12] C *ciutats*.

lochs, jurisdiccions, rendes e emoluments del dit regne», segons lur continència e tenor, e aprés tots los furs vells e nous e tots los privilegis, axí specials com generals, e libertats e bons usos e consuetuts, donats e atorgats per vostres antecessors als del dit regne, nomenant singularment e expressa cascú de vostres antecessors reyals del dit regne. Per tal, senyor, humilment e ab subjecta reverència, supliquen a la vostra excel·lent senyoria los del braç vostre de ciutats e viles reyals del dit regne, que per vostra mercè jurets segons lo dit orde, primer los dits tres privilegis, ço és lo privilegi «De la moneda», e segonament lo privilegi «De la unitat dels regnes e principat e condats vostres», e terçament lo privilegi «De no alienar certes ciutats, viles e lochs, jurisdiccions, rendes e emoluments del dit regne», segons lur sèrie e tenor, los quals vos mostrem bul·lats en lur pròpria forma, e quartament lohets, confermets, aprovets, atorguets e donets los dits furs antichs e nous, privilegis e libertats, bons usos e consuetuts donats e atorgats per los senyors reys en Jacme primer; e en Pere, tritavi; [n'Amfós, fill del dit senyor rey en Pere, tritavi vostre; en Jacme, attavi]; n'Amfós, abavi; en Pere, besavi; en Johan e en Martí, oncles vostres, e don Ferrando, pare vostre, e per vós, senyor; e façats [e complir façats] e complescats totes altres coses contengudes en los juraments dels dits vostres antecessors. E en açò, senyor molt excel·lent, farets ço que fer devets e los del dit vostre braç reyal tendran-vos en singular gràcia e mercè, [e] nostre senyor Deus, *et cetera*.

2.4.3 *Protest del braç militar*

Molt alt [e molt excel·lent] príncep e senyor,

Lo braç militar e singulars de aquell en la cort stants e lo dit braç representants, per ells e principals seus e altres singulars del dit braç absents, ab aquella humil e subjecta reverència que deuen, salva la feeltat e naturalesa que són ‖[61] tenguts a vós, senyor, dien e expressament protesten que per res que sia stat suplicat, demanat, request e dit per lo braç reyal, universitats e singulars de aquells o que·s demane o·s demanarà per aquells o per altres d'ací avant ni per alcun acte per vós, senyor, fahedor, senyaladament per les loacions, aprovacions, confermacions, concessions, donacions, provissions e juraments dels furs e privilegis, generalment e specialment, e observàncies de aquells, per lo dit braç reyal e singulars de aquell supplicades, demanades o requestes, en cas que per vós, senyor, se facen axí amplament com per lo dit braç reyal és stat supplicat o·s suplicarà ne per algun acte fet o fahedor en la cort o fora cort no sia engendrat, causat ne d'aquèn fet algun prejuhí al dit braç militar o singulars de aquell en e per los béns e rendes, feus, terç de delme, morabatí, jurisdiccions e fer justícies de sanch o personals, e de altres mer imperis o per qualsevol altres béns e drets que çaenrere han possehit, detengut, (possehexen o detenen) o quasi, e que hauran d'ací avant, possehiran, detendran o quasi, per qualsevol títol o causa de vós, senyor, predecessors vostres o de qualsevol

altres persones, ne los furs, privilegis, loacions, confirmacions, concessions, donacions, provisions e juraments, en cars que·s facen, amplament e general, segons dessús és dit, e acceptació de aquells en prejuhí del dit braç militar e singulars de aquell en e per los dits béns, rendes, feus, terç de delme e morabatí, jurisdiccions, justícies de sanch e personals o altre mer imperi e altres béns e drets sien en més fets vàlits e confermats [e] corroborats, mas romanguen al dit braç militar e singulars de aquell lur dret plenerament salvu e il·lès e aytant com los ne pertanya en la convocació e començament de la present cort e abans e/o pertany o pertanyerà en esdevenidor. Més avant protesten que per loacions, confirmacions, donacions e concessions e juraments, en cars que·s facen, dels ‖[61v] privilegis specialment e singularment atorgats al dit braç reyal e a les universitats e singulars de aquell, no sia feyt prejuhí algú a les libertats, franquees e immunitats e privilegis pertanyents e atorgats per vós, senyor, e predecessors vostres al dit braç militar e singulars de aquell e vassalls lurs ne als usos e costums de aquells, ne per les dites loacions, aprovacions, confirmacions e juraments, en cars que·s facen, los dits privilegis specialment e singularment atorgats al dit braç reyal e a qualsevol universitats e singulars de aquell, hajen ni prenguen major efficàcia e valor ne prejuhí del dit braç militar e singulars e vassals lurs, ans preservats dels damunt dits e de tots altres prejudicis e impugnacions dels dits privilegis specialment e generalment atorgats al dit braç reyal e a les universitats e singulars de aquell. E en tota altra manera romangua segons dit és al dit braç militar e singulars de aquell e a lurs vassalls plenerament tot lur dret salvu e il·lès. Supplicant, humilment, la vostra molt alta senyoria que·ls salvets plenerament tot lur dret en e sobre totes les dites coses dessús protestades, requirent-ne carta pública.

2.4.4 *Protest del braç reial*

Molt alt príncep e molt excel·lent e victoriós senyor,

Lo braç de les vostres ciutats e viles reyals del vostre regne de València, ab humil e subjecta reverència de la vostra senyoria, contradient expressament al protest per lo braç militar feyt al jurament per vós, senyor, prestat de servar furs e privilegis, libertats, costums e bons usos de la ciutat e regne de València, dien que vós, senyor, no devets admetre lo dit protest ‖[62] per ço car los del braç militar consentiren en temps del senyor rey en Jacme, de loable recordació, en los dits furs e aquells foren feyts a supplicació lur e de tot lo regne de València e enaprés consentiren en les addicions, correccions e declaracions dels dits furs fets per lo dit senyor rey en Jacme a instància e requisició dels tres braços del dit regne e per provisió o pacte special e per vigor de jurament per lo dit braç militar feyt e prestat en les corts celebrades en l'any mil CCC LVIII e en les corts celebrades en l'any mil CCC[C] III són tenguts servar e tenir tots los furs antichs e nous del dit regne, a jutjar segons aquell e contra res que en aquells sia contengut no poden ni deuen

protestar. E per ço encara, car al dit braç militar e singulars de aquell, per ço com feren les provisions de servar e tenir furs del dit regne los foren atorgades diverses gràcies e libertats, de les quals aquells huy usen. Per què los del dit braç reyal, preguen e requiren en virtut dels dits pactes e juraments als del dit braç militar que del protest cessen e desisten; e, noresmenys, lo dit braç reyal humilment supplica a la vostra gran senyoria sia vostra mercè de no admetre ne donar loch al dit protest per lo dit braç militar feyt, ans sia vostra mercè repel·lir e foragitar aquell, com així, senyor, ho dejats fer per justícia. En altra manera, ab la dita humil e subjecta reverència, dien que no consenten en lo dit protest feyt per lo dit braç militar, ans expressament hi contradien, protestant que per aquell o per salvetat alguna per vós, senyor, fahedora, cas que·s faça, sobre aquell no sia engendrat prejuhí algú als dits furs e privilegis, així generals com specials, o singulars libertats, costums e bons usos ne als drets del dit braç, universitats o als singulars lurs, ans tot lur dret los romanga salvu e il·lès així com se era ans del dit protest (per lo dit braç militar feyt. Suplicant que la present resposta sia manada per vós, senyor, insertar al peu del dit protest) e que del hun sens l'àls no·n sia donada còpia ni translat, ||[62v] mas que <de> tot ensemps sia feta carta pública si e quant haver-la'n voldran. Supplicant la vostra senyoria que del dit protest los man donar còpia per ço que mils puxen satisfer e contradir a aquell.

2.4.5 *Protest del braç militar*

Molt alt e molt poderós senyor,

Com lo molt alt senyor rey en Pere, besavi vostre, aprés que hagué feyt hun qui·s diu statut o privilegi en la església catredal de madona Santa Maria de la Seu de València sots kalendari de *XVIII[a] kalendas octobris anno Domini M[o] CCC[o] XXXVI[o]* alienàs e empenyoràs molts dels béns allí nomenats; e enaprés en l'any de la Nativitat de nostre Senyor mil CCC LIIII *XXI[a] mensis marcii* en la dita església catredal promés a la dita cort general fer e curar ab acabament que·l infant en Johan, fill seu, confermaria totes cartes, donacions e alienacions fetes, *et cetera*. E enaprés los dits senyors reys en Pere, en Johan e en Martí feren dels béns contenguts en lo dit qui·s diu privilegi moltes alienacions e empenyoraments, e són fets molts actes contraris a les coses en lo dit qui·s diu privilegii contengudes, de què, senyor, és versemblant que lo dit statut e privilegi fon revocat e aquell abrogat e haüt per nul·le, almenys per les dites alienacions e empenyoraments feyts, majorment com los dits senyors qui eren feels cristians no és versemblant que·s oblidassen lo que era salut de les lurs ànimes; e si vós, senyor, sens veure les dites coses e provehir en aquelles, confermats e jurats lo dit que·s diu privilegi porien-ne exir debats e contrasts. Per què, humilment, lo braç militar e los nobles barons, cavallers, generosos qui són justats en les corts que vós, senyor, celebrats en la ciutat ||[63] de València, per ells

e sos principals e altres generoses, presents e absents, suppliquen vós, senyor, que us plàcia sobresehir en confermar e jurar lo dit que·s diu privilegi tro sia plenerament vist e delliberat en lo que dit és dessús. En altra manera si e aytant com fer puxen, segons furs e privilegis del regne, ab humil e subjecta reverència de vostra senyoria, salva lur fe e naturalesa e sens alguna lesió de aquella, dien e protesten que la confermació e jurament fahedors o que·s diu que havets fet del dit qui·s diu privilegi fora la present cort no facen prejuhí a aquells ne lo dit privilegi en prejuhí de aquells han ne puxen haver més validat per los dits juraments e confirmacions de aquell, sinó tant quant de primer e ans de les dites corts havia, senyaladament per los béns e drets que los singulars del dit braç poseexen o quasi poseexen, ans los romanga tot lur dret salvu e il·lès. Supplicants, humilment, vós, molt excel·lent senyor, lo dit braç militar que provehint en les dites coses los vullats servar tot lur dret, requirent-ne carta públicha.

2.4.6 *Protest del braç reial*

Senyor molt excel·lent e rey victoriós,

Ab gran desplaer los del vostre braç de ciutats e viles reyals de regne de València entren en debat ab los del braç militar sobre lo protest fet e presentat a la vostra senyoria per ells. E jatsia per paraules generals e ambigües contra lo jurament feyt per vós, senyor, del privilegi del senyor rey en Pere, besavi vostre, donat en la Seu de València, en cort general, a XVIII kalendes d'octubre del any mil CCC XXXVI, parlant de no alienar certes ciutats, viles e lochs, drets, rendes, jurisdiccions e emoluments del dit regne allí expressats, per ço, com sab Déu, senyor, que·ls ‖[63v] del dit braç reyal voldrien tota concòrdia de la present cort e tot profit e bé, així del <dit> braç militar e dels singulars de aquell com de si mateix; e si la tenor del dit privilegi no constrengués la naturalesa, fe, homenatge, lealtat e jurament per los quals los del dit braç real són astrets a vós, senyor, a no obeir e contrastar e resistir a qualsevol ordinació feta en contrari del dit privilegi, los del dit braç reyal dissimularien de bon grat lo dit protest, emperò, senyor molt excel·lent, considerant que per virtut del dit privilegi los del dit braç reyal són tenguts contrastar a aquell e a tota altra ordinació que contra aquell vinga, per ço los del dit braç reyal, per si e per sos officials, ab humil e subjecta reverència de la vostra molt excel·lent senyoria e ab honor, pau e benivolència dels del dit braç militar, dissenten[13] e contradien expressament al dit protest, e humilment e ab subjecta reverència de la vostra molt excel·lent senyoria suppliquen e requiren a vós, senyor, que aquell no admetats, ans lo repel·liscats e deneguets expressament, havent aquell per nul·le e per no posat o fet. E ab les dites reverència e honor de la vostra senyoria e honor,

¶ [13] C *desisten*.

pau e benivolència dels del dit braç militar, los del dit vostre braç de ciutats e viles reyals requiren tots los richshòmens, cavallers e hòmens de paratge dels del dit braç militar, per virtut del dit privilegi e dels vincles contenguts en aquell, que dissenten del dit protest e ajen aquell per no posat, nul·le, cars e va. Supplicant a la vostra excel·lent senyoria que, per sa mercè, de les dites coses los man donar carta pública e que del dit protest sens la resposta present no·n sia donada carta o acte públich, manant-los donar translat del dit protest per ço que, vist aquell, hi puxen pus largament contradir e satisfer, protestant que tro que hajen haüt lo dit translat temps algú no·ls percorrega. Supplicant la vostra gran senyoria que sobre les coses en lo dit protest contengudes algun salvament, acte o enanta-||[64]ment no sia feyt en prejuhí del dit privilegi e de les coses en aquell contengudes ne dels drets del dit braç reyal, protestant que per alguna salvetat o enantament per vós, senyor, fahedor en les coses <en lo> protest del dit braç militar contengudes, cas que algú ne façats, no sia feyt prejuhí al dit privilegi o dret del dit braç reyal, com en la dita salvetat e acte tant quant sia prejudicial al dit privilegi e drets del dit braç reyal expressament hi dissenten e y contradien.

2.4.7 *Protests del braç militar*

[1]. Molt alt e molt excel·lent príncep e senyor,

Com en la vila de Exèrica e lochs de la tinença de aquella, qui són del alt infant don Johan, car frare vostre, sia per tots temps usat e són de fur de Aragó, per ço lo dit don Johan, ab humil e subjecta reverència, diu que no consent en la confirmació e jurament que vós, senyor, entenets e volets fer e que hajats fet de furs, privilegis, usos, costums e stils de la governació e altres del regne de València, ni en furs fets e fahedors tant com se puxen estendre e entendre del dit don Johan e de la dita vila e lochs de la dita tinença, ans protesta que en aquells sien servats e salvus tots furs e privilegis d'Aragó. Suplicant-vos, senyor, humilment, que·l dit protest li sia admés, salvant-los plenerament tot lur dret de furs e privilegis d'Aragó, requirent de les dites coses carta públicha.

[2]. Molt alt e molt excel·lent príncep e senyor,

Com en la baronia d'Arenós e viles e lochs de aquella, situats en ||[64v] regne de València, qui són del egregi don Alfonso, duch de Gandia, sia per tots temps (usat) e són de fur d'Aragó, per ço lo dit don Alfonso, ab humil e subjecta reverència, diu que no consent (en la confermació e jurament que vós, senyor, entenets e volets fer e que havets fet de furs e privilegis, usos e costums e stils de la governació o altres del regne de València ni en furs feyts e fahedors per la dita baronia e lochs de aquella, ans proteste que a aquells sien servats e sàuls tots furs e privilegis d'Aragó. Soplicant-vos, senyor, humilment, que·l dit protest li sia admés, salvant-los plenerament tot lur dret de furs e privilegis d'Aragó, requirint de les dites coses carta pública).

[3]. Molt alt e molt excel·lent príncep e senyor,

Com en los lochs de Paterna, Benaguazir e la Pobla, situats en regne de València, qui són del egregi don Fredrich, sia per tots temps usat e són de fur d'Aragó, per ço lo dit don Fredrich, ab humil e subjecta reverència, diu que no consent en la confirmació e jurament que vós, senyor, entenets e volets fer e que hajats fet de furs, privilegis, usos, costums e stils de la governació o altres de regne de València, ni en furs fets e fahedors tant com se puxe estendre o entendre del dit don Fredrich e dels dits lochs de Paterna, Benaguazir e Pobla, ans protesten que en aquells sien servats e salvus tots furs e privilegis d'Aragó. Suplicant-vos, senyor, humilment, ‖[65] que·l dit protest li admetats, salvant-los plenerament tot lur dret de furs e privilegis d'Aragó, requirent-ne carta pública.

[4]. E axí matex, senyor, en la ciutat de Sogorb e terme de aquella, qui és del dit don Fredrich, sien solament servats furs de València vells, fets per lo alt rey en Jacme, de bona memòria, ne en altres furs no és stat consentit per senyors de la dita ciutat. Per què, senyor, parlant ab humil e subjecta reverència, diu que no consent en jurament, loació e confirmació fahedors de e per altres furs fets ni fahedors en sguart de la dita ciutat de Sogorb, protestant que per lo vostre jurament e loació fahedors no·ls sia feyt prejuhí algú. Suplicant, humilment, vostra gran senyoria que sia de vostra mercè salvar plenerament lo dret a la dita ciutat, requirent-ne carta públicha.

[5]. Molt alt e molt excel·lent príncep e senyor,

Com en la vila e riu de Chelva e lochs de aquella, situats en regne de València, qui són del noble en Pere Lladró, vezcomte de Vilanova, sia tots temps usat e són de fur d'Aragó, per ço, lo dit vezcomte, ab humil e subjecta reverència, diu que no consent en la confirmació e jurament que vós, senyor, entenets e volets fer e que havets fet de furs, privilegis, usos, costums e stils de la governació e regne de València ni en furs feyts ni fahedors tant com se puxen extendre a ell e a la dita vall e riu e lochs de aquell, ans protesten que en aquells sien servats sàuls tots furs e privilegis d'Aragó. Suplicant-vos, senyor, humilment, que·l dit protest li admetats, salvant-los plenerament tot lur dret de furs e privilegis d'Aragó, requirent carta pública).[14] ‖[65v]

[6]. Molt alt e molt excel·lent príncep e senyor,

Com en la tinença d'Alcalatén e lochs de aquella, situats en regne de València, qui són del noble don Pedro Eximénez d'Urrea, sia per tots temps usat e són de fur d'Aragó, per ço lo dit noble, (ab humil e subjecta reverència, diu que no consent en la confirmació e jurament que vós, senyor, entenet(s) e volets fer e que havets fet de furs, privilegis, usos e costums e stils de la governació e altres

¶ [14] *ab humil e subjecta... pública*] *omm.* C.

de regne de València ni en furs feyts ni fahedors tant com se puxen extendre e entendre al dit noble e tinença e lochs de aquella, ans protest que en aquells sie(n) servats e salvats tots furs e privilegis d'Aragó. Suplicant-vos, senyor, humilment, que·l dit protest li admetats, salvant-los plenerament tot lur dret de furs e privilegis d'Aragó, requirent carta pública).[15]

[7]. Molt alt e molt excel·lent príncep e senyor,

Com la baronia de Chiva e lochs de aquella, situats en regne de València, qui són del noble n'Ot de Muncada, sien per tots temps stats de fur d'Aragó e en aquells usat lo dit fur, per ço lo dit noble, (ab humil e subjecta reverència, diu que no consent en la confermació e jurament que vós, senyor, entenets e volets fer e que havets[16] fet de furs e privilegis del regne de València, usos, costums e stils de la governació o altres del dit regne de València ni en furs feyts ni fahedors tant com se puxen extendre o entendre a ell o a la dita baronia e lochs de aquella, ans protest que en aquells sien servats e sàvuls tots furs e privilegis d'Aragó. Suplicant-vos, senyor, humilment, que·l dit protest li admetats, salvant-los plenerament tot lur dret de furs e privilegis d'Aragó, requirent-ne carta pública). ||[66]

[8]. Molt alt e molt excel·lent príncep e senyor,

Com los lochs de Castellmontan, Montanejos e Aranyol, situats en regne de València, qui són d'en Johan de Vallterra, cavaller, sien de fur d'Aragó e per tots temps usat en aquells del dit fur d'Aragó, per ço lo dit en Johan de Vallterra, (ab humil e subjecta reverència, diu que no consent en la confermació e jurament que vós, senyor, entenets e volets fer e que havets fet de furs e privilegis, usos, costums e stils de la governació e altres del regne de València ni en furs feyts ni fahedors tant com se puxen extendre e entendre del dit en Johan de Vallterra e per los dits lochs e dels dits lochs, ans proteste que aquells sien servats e sàvuls tots furs e privilegis d'Aragó. Suplicant-vos, senyor, humilment, que·l dit protest li sia admés salvant-los plenerament tot lur dret de furs e privilegis d'Aragó, requirent de les dites coses carta pública).

[9]. Molt alt e molt excel·lent príncep e senyor,

Com en lo loch de Argelita situat en regne de València, qui és d'en Pere Çabata, sia stat per tots temps e és de fur d'Aragó, per ço lo dit Pere Çabata, (ab humil e subjecta reverència, diu que no consent en la confermació e jurament que vós, senyor, entenets e volets fer e que havets fet de furs e privilegis, usos, costums e stils de la dita governació e altres del regne de València ni en furs feyts ni fahedors tant com se puxen extendre e entendre del dit Pere Çabata e del dit loch, ans proteste que en aquells sien servats e sàvuls tots furs e privilegis d'Aragó. Suplicant-vos, senyor, humilment, que·l dit protest li sia admés, salvant-los plenerament tot lur dret de furs e privilegis d'Aragó, requirent de les dites coses carta pública). ||[66v]

¶ [15] Comença de nou el manuscrit B. ¶ [16] B *hajats*.

[10]. Molt alt (e molt) excel·lent príncep e senyor,

Com en Johan Roïz de Moros, cavaller, haja tenguda e possehida en lo loch de Altura, dins regne de València situat, certa heretat de cases e altres possessions en les quals per tots temps sia usat e són de fur d'Aragó, per ço lo dit en Johan Roïz, ab humil e subjecta reverència, diu que no consent en la confirmació e jurament que vós, senyor, entenets e volets fer e que hajats fet de furs, privilegis, usos e costums e stils de la governació e altres del regne de València tant com se puxen estendre o entendre al dit en Johan e heretat de aquell, ans protesta que en aquells sien servats e salvus tots furs e privilegis d'Aragó. Suplicant-vos, senyor, humilment, que·l dit protest li admetats, salvant-los plenerament tot lur dret de furs e privilegis d'Aragó, requerint carta públicha.

2.4.8 *Protests del braç reial*

[1]. Molt alt príncep e victoriós senyor,

Lo braç reyal de les vostres ciutats e viles del regne de València, ab humil e subjecta reverència de la vostra senyoria, contradient al protest feyt sobre la observança de furs d'Aragó en alguns lochs de regne de València, dién que lo senyor rey en Jacme, conqueridor del dit regne, ab voler e consentiment de tots los braços —eclesiàstich, militar e de ciutats e viles reyals de regne de València—, (statuhí e ordenà que en tot lo regne de València) fos servat fur de València e que altre fur no y fos servat. E jatsia alguns per si mateix e no degudament, parlant ab humil e subjecta reverència de la vostra senyoria, en alguns lochs del dit regne servassen fur d'Aragó, emperò per lo senyor rey n'Amfós, besavi vostre, fon declarat e determenat que no contrastant lo dit ús en tot lo dit regne de València devia ésser servat fur de València e devia ésser foragitat fur d'Aragó. E enaprés, tenint corts lo senyor rey en Pere, de loable recordació, per part del reverent bisbe e capítol de la Seu de Tortosa e del egregi comte d'Urgell e del noble ‖[67] don Pedro de Exèrica e del noble don Lop, comte de Luna, e del noble don Johan Eximénez d'Urrea e per alguns, fon promés, ordenat, statuhit e jurat que en tots los lochs de regne de València fos servat fur de València. Per què los del dit braç de les dites ciutats e viles reyals supliquen a la vostra gran senyoria sia vostra mercè de no admetre lo dit protest fet per observança del dit fur d'Aragó, en altra manera, ab humil e subjecta reverència de la vostra senyoria, dien que no y consenten, ans expressament hi dissenten e y contradien, protestant que tot lur dret los romanga salvu e il·lès en totes coses e per totes e que per lo dit protest no·ls sia engendrat algun prejuhí, supplicant que la present resposta sia manada insertar al peu del dit protest e que del hun sens l'àls no·n sia donada còpia ni translat, mas que de tot ensemps sia feta carta públicha, si e quant haver-la'n volran. Suplicant la vostra senyoria que del dit protest los man donar translat perquè pus largament puxen contradir e impugnar aquell.

[2]. Molt alt príncep, poderós e victoriós senyor,

Lo braç de les vostres ciutats e viles reyals del regne de València, ab humil e subjecta reverència de la vostra senyoria, contradient expressament al protest per lo braç ecclesiàstich feyt al jurament per vós, senyor, prestat de furs, privilegis, libertats, costums e bons usos de la ciutat e regne de València, dien que vós, senyor, no devets admetre lo dit protest per ço car los del dit braç eclesiàstich consentiren en temps del senyor rey en Jacme, conqueridor del dit regne, en los dits furs e aquells foren fets a supplicació lur e de tot lo regne de València, e enaprés consentiren en les addicions e correccions dels dits furs feyts per lo dit senyor rey en Jacme a instància e requisició dels dits tres braços del dit regne e per promissió e pacte special e per vigor de jurament per lo dit braç eclesiàstich feyt e prestat en les corts celebrades (en la ciutat de València en l'any mil CCC XXIX, e en les corts celebrades en l'any mil CCC XXXXII, e en les corts celebrades en l'any mil CCC XLVIII e en corts celebrades) en l'any mil CCC LVIII, e en les corts celebrades en la ciutat de València en l'any mil CCCC III, són tenguts servar e tenir tots los furs antichs e nous del dit regne e jutgar segons aquells e contra res que en aquells sia contengut no poden ||[67v] ni deuen protestar. E per açò encara, car al dit braç eclesiàstich e singulars de aquell per ço com fetes les dites promisions de servar e tenir furs del dit regne los foren atorgades diverses gràcies e libertats de les quals aquells huy usen. Per què los del dit braç reyal preguen e requiren en virtut dels dits pactes e juraments als del dit braç eclesiàstich que del dit protest cessen e dissenten. E noresmenys lo dit braç reyal humilment supplica vostra molt gran senyoria sia sa mercè de no admetre ne donar loch al dit protest per lo dit braç eclesiàstich feyt, ans sia vostra mercè repel·lir e foragitar aquell, com axí, senyor, ho dejats fer per justícia, en altra manera, ab la dessús dita humil (e subjecta) reverència, dien que no consenten en lo dit protest feyt per lo dit braç eclesiàstich, ans expressament hi contradien, protestant que per aquell o per salvetat alguna per vós, senyor, fahedora sobre aquells no sia engendrat prejuhí alcú als dits furs e privilegis axí generals com specials o singulars libertats, costums e bons usos ne als drets del dit braç, universitats o als singulars lurs, ans tot lur dret los romanga salvu e il·lès, axí com se era ans del dit protest per lo dit braç eclesiàstich feyt, supplicant que la present resposta sia manada per vós, senyor, insertar al peu del dit protest e que del hun sens l'àls no sia donada còpia ni translat, mas que de tot ensemps sia feta carta pública si e quant haver-la'n volrran, sopplicant la vostra senyoria que del dit protest los man dar translat per ço que haüt aquell hi puxen pus largament contradir, protestant que tro hajen haüt lo dit translat temps algú no·ls percorrega.

[3]. Molt alt e molt excel·lent príncep, rey e senyor,

Los síndichs de la ciutat de València contradients a qualsevol protests feyts axí per los del braç eclesiàstich com per los del braç militar com encara per qualsevol universitats o síndichs de aquells o per qualsevol d'ells o per singulars persones

contra los amprius, inhibicions, franquees e libertats e altres qualsevol drets e preheminències de la dita ||[68] ciutat e dels singulars de aquells, dien que no y consenten, ans expressament hi dissenten e y contradien, supplicant vostra gran senyoria que los dits protests no admeta ans foragit e repel·lescha aquells o qualsevol d'ells manant que·n sia donat trellat als dits síndichs per ço que aquells puxen satisfer a les dites coses en los dits protests contengudes. En altra manera si los dits protests per la vostra senyoria no eren repel·lits, ço que no creen, protesten que per aquells ne per alguna salvetat per vós, senyor, fahedora no sia engendrat algun prejuhí a la dita ciutat ni als drets de aquella, supplicant vostra senyoria que al peu dels dits protests o de qualsevol de aquells sia inserta la present resposta e (que) del hun sens l'àls no sia donada còpia ni translat a deguna de les dites parts.

2.5
Dissentiments dels braços i resposta reial

Respostes i dissentiments de cadascun dels braços respecte als protests de la resta dels braços, i resposta del rei assegurant els drets particulars dels dits estaments.

E lo dit braç eclesiàstich e singulars de aquell dissenten e expressament contradien a la resposta e protests fet(s) per lo braç de les ciutats e viles reyals tant com toqua prejuhí del dit braç eclesiàstich e singulars de aquell e perseveren en los protests damunt fets per lo dit braç eclesiàstich e singulars de aquell.

E lo dit braç eclesiàstich e singulars de aquell dissenten e expressament contradien a la resposta e protests fets per lo braç militar tant com toqua prejuhí del dit braç eclesiàstich e singulars de aquell e perseveren en los protests damunt fets per lo dit braç eclesiàstich e singulars de aquell.

Lo braç militar e singulars de aquell, ab humil e subjecta reverència que dessús, parlant, perseverant en les suplicacions e protestacions a vós, senyor, feytes e offertes e dien e repetexen a vós, senyor, alló mateix, no consentints en los dits actes en e per les coses en les dites supplicacions explicades e segons allí és contengut e tant quant sien prejudicials a aquells, ni consenten en respostes e protestacions feytes per lo braç reyal e singulars de aquell ni per lo braç eclesiàstich contraris e deviants a les coses dites e protestades per lo dit braç militar e segons allí és contengut. ||[68v] Supplicant, humilment, vos, senyor, que sia vostra mercè salvar-los lurs drets, segons és contengut en les cèdoles a vostra senyoria presentades e donades, requirint-ne carta públicha.

E lo senyor rey, vistes les protestacions e respostes fetes per cascun dels dits tres braços, dix que salvava e salva a cascun dels dits braços e singulars de aquells

sobre les coses contengudes en les dites protestacions e respostes tot lur dret, si e en quant a ells ne pertanga, justícia migançant.

E encontinent los dits braços eclesiàstich e militar e singulars de aquells en la present cort congregats dixeren que acceptaven la dita provisió e salvament per lo dit senyor rey feyts, si e en quant eren concordes a lurs supplicacions e protestacions dessús insertes. E a major declaració e cautela de les dites coses lo dit braç militar offerí legir e publicar una cèdola de la tenor següent:

Lo braç militar e los qui són justats per aquell en la present cort, per ells e per los singulars del dit braç, aytant com la resposta de vós, senyor, és concordant, competent e bastant a les dites supplicacions e protests en salvar-los plenerament tot lur dret que havien ans del començament de la present cort, ab aquella humil reverència que poden e deuen, accepten la dita resposta; e aytant com no sia competent e bastant a conservar lo dit <dret> de aquells, ab la dita humil e subjecta reverència parlant, no accepten aquella, ans estan e perseveran en les coses suplicades e protestades e aytantpoch consenten en les cèdoles donades per lo braç reyal, tant com sien contràries a les dites lurs supplicacions e protests, e perseveran tota vegada en aquells, requerint-ne carta públicha.

E lo dit braç de universitats no consentints, ans, disentints en ||[69] les coses dessús dites, offerí una cèdola del tenor següent:

Senyor molt excel·lent, molt alt e molt poderós,

A la resposta per vostra excel·lent senyoria als protests e scriptures proposats e proposades per los braços eclesiàstich e militar, ab humil e subjecta reverència de la vostra senyoria, dien los del braç vostre de ciutats e viles reyals que no consenten en aquella o aquelles en quant poguessen prejudicar als del dit braç reyal, universitats o singulars de aquell o a furs, privilegis e libertats del regne o del dit braç, universitats o singulars de aquell, ans hi dissenten e contradien expressament. Suplicant humilment vostra molt gran senyoria que de la dita scriptura los manets donar carta públicha, acceptant ab refferiment de gràcies los juraments e concessions per vós, senyor, en lo dia de huy de furs e privilegis e bons usos en general e dels privilegis «De la moneda» e «Del uniment de vostres regnes e terres», e «De no alienar certes ciutats e viles reyals del dit regne», feyts e prestats e atorgats en la present cort e la dita resposta aytant quant la dita resposta faça per lo dit braç e no en pus.

Molt alt e molt excel·lent príncep e senyor,

Com per los del braç eclesiàstich e per los del braç milita,r e encara per los singulars dels dits braços, sien stats posats diversos protests e scriptures davant vostra senyoria en la present cort, dels quals lo braç reyal de les vostres ciutats e viles reyals de regne de València no han haüt translat ni saben que·s conté en les dites scriptures e protests per los dits braços e singulars de aquells posats, per tal los síndichs del dit braç reyal, ab humil e subjecta reverència de vostra senyoria, contradient

a qualsevol coses ‖[69v] que en les dites scriptures e protests sien contengudes aytant com aquelles o alguna de aquelles sien vistes ésser prejudicials a furs, privilegis e bons usos del dit regne de València e als drets de les dites universitats reyals e a qualsevol de aquelles dien que no y consenten, ans expressament hi dissenten e y contradien, supplicant la vostra senyoria que·ls dits protests e scriptures per los dits braços eclesiàstich e militar o singulars de aquells posades o posats no admetats, ans aquells expressament repel·lischa o foragite. En altra manera, si los dits protests e scriptures per la vostra senyoria no eren repulses e foragitats, protesten que per aquells o algú de aquells ne per alguna salvetat per vós, senyor, feyta o fahedora no sia engendrat algun prejuhí a les dites universitats reyals ni a alguna de aquelles ni als furs (e) privilegis del dit regne, supplicant vostra senyoria que al peu dels dits protests e de qualsevol de aquells sia inserta la present scriptura e que del hun sens l'àls no sia donada còpia ni trellat a alguna persona, mas que de tot ensemps sia feyta carta pública.

E lo dit senyor rey dix que stava e perseverava en la resposta dessús ja per ell feta a les protestacions e respostes fetes per qualsevol dels braços dessús dits.

E enaprés, per part del braç de les universitats de ciutats e viles reyals fon offerta e requesta legir una cèdola de la tenor següent:

Molt alt e molt excel·lent senyor,

A la vostra reyal majestat humilment supplica lo braç reyal dient, senyor, que com la elecció que devia ésser feta de jurats en la ciutat de Xàtiva la vespra de Cinquagesima proppassada sia stada per part vostra inhibida e per causa de la dita inhibició aquella sia stada prorrogada per diverses prorrogacions (tro en lo dia de disapte propvinent; e durant la última de les dites prorrogacions lo vostre batle general, ab grans manaments penals, haja costret e forçat los jurats de la dita ciutat, qui per causa de les dites prorrogacions devien regir lurs officis tro a tant haguessen fet la dita elecció de jurats, que pus no·s nomenassen jurats ne exercissen alguns actes pertanyents als dits lurs officis de jurats, metent e creant novellament quatre regents los dits officis de jurats e creant certs regents la conselleria de la dita ciutat, la qual cosa evidentment és en gran lesió e prejuí de furs, privilegis e libertats del regne. E per tant, soplica lo dit braç sia mercè vostra, senyor, que, tolent lo dit gran prejuhí del dit braç e encara de tot lo regne, declarets nul·les e en quant de fet ha procehit revocar los actes fets per lo dit batle en la dita ciutat e donar tota facultat als dits jurats, qui ensemps ab lurs consellers e altres als quals pertanga, puxen fer libertament e franqua, segons forma de furs, privilegis, libertats del regne, usos e bones costumes de la dita ciutat, la dita elecció de jurats, de consellers e altres officials, segons antigament han acostumat. E jatsia les dites coses procehesquen de justícia, emperò lo dit braç o reputarà a singular gràcia de la vostra molt alta senyoria, e per ço com, segons forma de la dita última prorrogació, la jornada designada a fer la dita elecció pervé en lo dia de dissapte propvinent, sopliquen sia mercè vostra,

senyor, donar facultat que en lo dit dia puxa ésser feta la dita elecció, servada forma de furs, privilegis, usos e bones costumes, segons dit és, tolent tot empediment de aquella *alia*, parlant ab humil e subjecta reverència de la molt alta senyoria, protesta lo dit braç que per trespassament del dit dia *et vel alia* no puxa ésser engendrat prejuhí algú a furs, privilegis e libertats del dit regne ne als usos e bones costumes de la dita ciutat com no stiga per los dits jurats fer la dita elecció si per vós, senyor, los serà permés e tolt lo empediment donat en aquella. Requirent la present suplicació sia inserta en lo procés de les corts per conservació de lur dret). ||[70v]

E fetes les dites coses lo dit senyor rey proposà e dix a la dita cort que per ço que·ls dits affers de la present cort prenguen breu fi a honor de Déu e servir seu e profit de la cosa pública e del regne, entenia diputar certes persones, les quals per ell tractassen del negoci de la cort ab les persones diputadores per la cort, per què prega e amonesta la dita cort que per semblantment elegissen certes persones per la sua part, poques en nombre, les quals, ensemps ab les persones per lo dit senyor nominadores, tractassen del negoci de la dita cort.[17]

E lo dit reverent senyor bisbe de València, en nom e per part de tota la cort, <responent> a les <dites> coses de paraula, dix que la cort sobre les coses novellament proposades per lo dit senyor, haüda matura delliberació, respondria al dit senyor en tal manera que a la majestat divina, honor e glòria, e al dit senyor, servir, e la cosa públicha del dit regne, profit e utilitat, Déu migançant, se'n seguiria.

Enaprés, lo dit senyor rey continuà la dita cort a dilluns primer vinent, que serà VÈN dia del present mes, en lo capítol del monestir dels frares Preÿcadors de la ciutat de València.[18]

E la dita cort e tres braços de aquella dixeren que protestaven de tot dret a ells pertanyent enaxí que per la continuació o mutació de loch no fos fet prejuhí o engendrada lesió alguna a la dita cort ne als tres braços de aquella.

E lo dit senyor rey dix que perseverava en les dites comutació e continuació de cort. ||[71]

1417, juliol 1. Seu de València.
Reunió dels tres braços a la sala capitular del monestir de Predicadors, nova seu de les Corts fixada pel rei.

Eadem die iovis, post prandium, prima iulii anno a Nativitate Domini M°CCCC°XVII°.

Foren los dits tres braços de la present cort ajustats en lo monestir de Preÿcadors, hon la dita cort fon per lo dit senyor rey, en lo matí, continuada, e cascun

¶ [17] Al marge: *Hic dominus rex deprecavit et monet curiam eligat tractatores, et cetera.*
¶ [18] Al marge: *Mutato loci, ço és de la Seu a Preÿcadors.*

braç, appartat en son appartament, fon rahonat lo punct que·l senyor rey havia dit per lo matí en la Seu, ço és que per ço que la cort prengués pus breu conclusió que elegissen de cascun braç tractadors, pochs en nombre, que tractassen los negocis de la cort. E com alguns dels braços no haguessen bé hoÿdes les dites paraules e altres diguessen que açò era novella manera, que les volien saber aquestes paraules com eren dites. E fon acordat que les sabessen dels consellers del senyor rey e acordaren que demà per lo matí fossen (en) lo loch mateix per la dita rahó.

1417, juliol 2. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i comunicació dels consellers reials Guerau Alemany de Cervelló, governador de Catalunya, i Berenguer de Bardaxí de la intenció del rei de continuar les Corts amb un nombre reduït de representants de cada braç, i pròrroga per després de dinar.

Enaprés, lo divendres tantost següent, *secunda iulii dicti anni* M^{i} *CCCC*^{i} *XVII*^{i}, foren congregats los dits tres braços en lo monestir de Preÿcadors dins la casa del capítol, e vengueren los nobles e honorables mossèn Guerau de Cervelló, governador de Catalunya, e mossèn Berenguer de Bardaxí, consellers del senyor rey, los quals digueren les paraules que·l senyor rey havia dites en via de declaració, ço és, que la intenció del dit senyor rey era que, per utilitat de la cosa pública e expedició de la dita cort, que·ls tres braços elegissen certes persones, poques en nombre, ab les quals los de part sua poguessen comunicar de la manera dels dits negocis de la cort e del finament de aquella, que fos[19] a honor de Déu e servir de la sua senyoria e utilitat de tot lo regne. Les quals coses dites, los dits tres braços respongueren que ells delliberarien sobre les dites coses e·ls farien resposta.

Die veneris secunda iulii anni predicti XVII^{i}, frater Iohannes de Josa, comendator del Puig, procurator generalis reverendi domini magistri de la Mercè, ‖^{71v} habens potestatem substituendi substituhit procuratores suos ad interviniendi in presenti curia discretos Rodericum de Rius, presentem, et fratrem Raymundum Torralba, eiusdem ordinis, absentem, et cetera.

Testes Petrus Rives, clericus, et Bernardus Bonshoms, porterius Valencie.

1417, juliol 2. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços per separat per deliberar sobre la proposta del rei.

Eadem die veneris, post prandium, foren los tres braços ajustats dins lo monestir de Preÿcadors e cascun braç appartat en son appartament [e], haüts diversos col·loquis e parlaments, fon concordat que fos feta resposta al dit senyor rey per part dels dits tres

¶ [19] *vós* a l'original.

braços que sobre ço que·ls havia proposat de elegir certes persones, *et cetera*, que fos sa mercè que no volgués trobar novella manera a les corts, mas que volgués procehir en los actes de la cort axí com ses predessors reys havien acostumat, ço és a saber, assignant terme a proposar greuges e a fer examinadors sobre aquells per cascun braç. E enaprés, als altres actes segons és stat praticat en altres corts passades e a fer la dita resposta foren elegides certes persones de cascun braç, als quals donaren poder a enpendre hora per parlar ab lo senyor rey e per metre en orde la dita resposta. ||[72]

Per lo braç eclesiàstich

Micer Johan Gastó, procurador del bisbe de València; frare Anthoni de Tholosana, procurador del maestre de Montesa; mossèn Ramon de Centelles, procurador del Capítol de València; frare Ramon de Moncada, comanador de Torrent.

Per lo braç militar

Mossèn Pere Ladró, vezcomte de Vilanova; mossèn Bernat de Vilarig, procurador del duch de Gandia; mossèn Pere Pardo; mossèn Guillem Crespí.

Per lo braç de ciutats e viles reyals

Micer Johan Ferrando, en Daniel Mascarós, de València; en Bernat Costejà, d'Alzezira; micer Francesch Feliu, de Castelló.

Los quals, ajustats aprés dinar en lo dit monestir, acordaren la resposta fahedora al senyor rey, la qual manaren redigir en scrits, e és de la tenor següent:

Molt excel·lent senyor,

Per part de vostra reyal majestat és stat proposat a la cort per vós, senyor, e enaprés per mossèn Guerau de Cervelló e per don Berenguer de Bardaxí, que la cort volgués elegir certes persones, poques en nombre, les quals, ensemps ab altres per vostra gran senyoria elegidores, tractassen e apuntassen la present cort perquè pogués pendre breu conclusió en manera que ||[72v] fos servir de vós, senyor, e bé avenir de tot lo regne. A les quals coses, ab humil e subjecta reverència, respon la cort que per tal, senyor, com açò seria cosa nova e no usitada, supplica vostra reyal celsitud li plàcia servar la pràticha e orde per vostres predecessors, de gloriosa memòria, en semblants fets observada.

1417, juliol 3. Palau reial de València.
Resposta al rei dels dotze apuntadors representats dels braços.

Enaprés, disapte, hora de vespres, les dites XII persones, en virtut del poder a elles atribuhit e donat, anaren al Reyal del senyor rey e feren la resposta, dessús scrita, al dit senyor rey.

E lo dit senyor rey, hoÿda la dita resposta, dix que ell havia demanat les dites persones, poques en nombre, que fossen eletes per la cort per intenció que·ls affers de la present cort prenguessen breu conclusió e que no sabia que altra pratiqua hagués en contrari, però que·ll volia seguir la carrera e manera de sos predecessors e servar aquella.

3. SESSIONS I DEBATS

3.1
Nova proposició reial

1417, juliol 5. Monestir de Predicadors.
Reunió de les Corts generals i nova proposició reial.

*Die lune, ante prandium, quinta mensis iulii anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVII°*, en la casa del capítol del dit monestir dels Preÿcadors foren justats los tres braços de la cort.

E lo senyor rey, justats los tres braços de la cort, segons dejús són contenguts, dix les paraules següents o quasi semblants:

Nós, axí com vos és stat ja dit per nós, som venguts en aquest regne per celebrar la present cort (e en aquella provehir, entre altres coses, que·l dit regne sia posat en tal stament que tranquilitat, pau e concòrdia romanga entre vosaltres), e que si per nostres predecessors o per nós o per nostres o lurs officials són stats fets alguns greuges provehescam en aquells per justícia; e més avant, com en nostre novell regiment hajam trobat que totes les rendes del dit regne quasi són alie-||[73]nades en tant que nós bonament no podem provehir a sostenir nostre reyal stat ni altres coses fer a què som tenguts per nostra real dignitat, en les quals va molt (a nostra honor e al bé e profit de nostres regnes e terres), per què us pregam que per quitar e reembre nostre patrimoni reyal e per sostenir nostre stat e de nostra casa, nos façats tal ajuda, que, migançant aquella, puxam, a llahor e glòria de nostre senyor Déu, honor nostra e proffit de vosaltres, nostre reyal stat sostenir e a nostres sotsmeses justícia ministrar e aquells en pau conservar, segons se pertany. E que per spatxament de totes les coses que·s han a fer e tractar en la dita cort, (segons que altra vegada nós havíem ja dit), elegiscats tractadors per donar fi a aquelles e nós oferim-vos apparellats de provehir en los dits greuges per justícia, si e quant per la dita cort e singulars de aquella nos seran donats e offerts.

3.2
Resposta dels braços a la proposició reial

E feta per lo dit senyor rey la dita proposició lo molt reverent senyor n'Uch, bisbe de València, en nom e per part de tots los tres braços de la cort, responent aquella, feu sa solempne resposta prenent son tema *Iustitia regis, pax populorum*.[20]

Enaprés explicà lo senyor rey com devia fer justícia e los vassalls com devien ésser obedients, car per justícia e obediència se regien los regnes, al·legants sobre açò moltes auctoritats de la *Sacra scriptura*, *et cetera*.

A la fi dix que, la cort, hoÿt ço que per lo dit senyor rey era stat proposat, hauria sa delliberació e que enaprés respondria en tal manera que Déu e lo dit senyor ne serien ben servits e lo regne ne reportaria honor e proffit, regraciant molt al dit senyor la bona profferta que per ell era stada feta de reduhir los greuges a justícia e rahó.

E fetes les dites coses lo dit senyor rey dix que continuava la present cort a dijous primervinent, ans de dinar, en lo loch mateix.

E noresmenys, a supplicació de la cort, lo dit senyor rey donà licència ||[73v] que per ço que los tres braços de la present cort sabessen la ora que s'aguessen a justar a la cort per entendre en los affers de aquella que fos toquada o sonada una campana o seny en lo campanar de la Seu, tota vegada que a la cort fos vist fahedor e a coneguda de la dita cort.

Foren en la present jornada los següents:

Per lo braç de la Sglésia

Lo senyor bisbe de València; lo senyor maestre de Montesa; lo reverent frare Pere de Sent Johan, abbat de Valldigna; lo reverent abbat de Sent Bernat; mossèn Francesch Martorell; mossèn Gil Sánxez Munyoz; mossèn Ramon de Centelles; mossèn lo claver de Montesa; mossèn lo comanador de Torrent; mossèn Jacme Roqua; frare Francesch Torralba, procurador de la Mercè.

¶ [20] El tema procedeix del tractat, falsament atribuït indistintament a sant Ciprià, sant Agustí d'Hipona, sant Patrici o a altres autors, *De duodecim abusionibus saeculi tractatus*. Hug de Llupià basà el seu discurs en el novè abús «Rex iniquus», «el rei injust», tema molt popular a l'Edat Mitjana, que es difongué en principi a través de la *Collectio canonum Hibernensis*. L'anònim autor del tractat, un irlandès del segle VII, pren com a fonts la Bíblia, els Evangelis i diversos textos patrístics. Siegmund Hellmann (ed.), *Pseudo-Cyprianus. De XII abusivis saeculi*, Leipzig, J. C. Hinrichs. Texte und Untersuchungen zur Geschichte der altchristlichen Literatur, vol. 34, 1909, p. 53.

Per lo braç militar

Lo senyor infant don Johan; lo senyor duch de Gandia; lo senyor don Fredrich, comte de Luna; mossèn Vidal de Vilanova; mossèn Ramon de Vilargut; mossèn Berenguer de Vilargut; mossèn Loís de Vilanova; don Pero Maça; mossèn Jacme Scrivà; mossèn Eximén Pérez de Calatayú; mossèn Johan de Vilanova; mossèn lo vezcomte de Vilanova; mossèn Manuel Díez; mossèn Olfo de Pròxida; mossèn Pedro d'Urrea; mossèn Francesch de Vilanova; mossèn Pere de Montagut; en Manuel de Vilanova; mossèn Francesch Maça; en Pere Lladró; mossèn Francesch de Bellvís; mossèn Loís d'Abella; en Manuel de Montagut; ||[74] mossèn Aymerich Centelles; mossèn Eximén Pérez de Corella; en Ramon Boÿll; mossèn Johan Castellà; mossèn Vidal de Blanes; mossèn Johan de Vilarasa; mossèn Johan Fabra; mossèn Francesch d'Esplugues; mossèn Bernat de Vilarig; mossèn Johan Lançol; mossèn Pere Mascó; mossèn Galceran de Castellví, per si e com a procurador de mossèn Sanxo Roïz d'Alifori; mossèn Johan Martínez d'Ezlava; mossèn Berenguer de Montpalau; mossèn Johan de Sentfeliu; mossèn Johan Munyoz; mossèn Joffre de Vilarig; mossèn Johan Gostantí; mossèn Francesch Vives; mossèn Pere Siscar; mossèn Jacme d'Artés; mossèn Berenguer Dalmau; mossèn Matheu Lançol; mossèn Pere Maresme; mossèn Johan de Castellví; mossèn Francesch Marrades; mossèn Jacme Lançol; mossèn Loís Carbonell; mossèn Bernat de Monsoriu; mossèn Johan Roïz de Moros; mossèn Guillem Crespí; mossèn Jacme Joffre; mossèn Pere Pardo; mossèn Corveran d'Alet; mossèn Jacme Dezpuig; mossèn Loís de Castellví; mossèn Nicholau Joffre; mossèn Johan Tolsà; mossèn Gracià d'Artés; mossèn Johan de Castellvert; mossèn Pere Miró; mossèn Bernat Català; mossèn Rigo de Quintavall; mossèn Andreu Aguiló; mossèn Loís de Vilarasa; mossèn Pere d'Esplugues; mossèn Loís Vidal; mossèn Johan Ferrández d'Eredia; mossèn Matheu Pugada; mossèn Johan d'Esplugues; en Pere Çabata, major; en Francesch d'Esplugues; en Gizbert d'Olms, en Francesch de Vilarasa; n'Ausiàs March; en Bernat Dezcallar; en Bernat de Bonastre; en Manuel de Montagut; en Johan Roqua; en Rodrigo Lançol; n'Anthoni de Vich; en Bernat de Vilarnau; en Johan de Natera. ||[74v]

Per lo braç de les ciutats e vile reyals

Per València en Daniel Mascarós, micer Johan Ferrando, en Johan Suau, micer Guillem Çaera, en Bernat Johan, micer Bernat Abrí e·n Joan Pugada; per Morella en Johan Palma e en Berthomeu Rovira; per Alzezira en [Bernat] Costejà; per Oriola en Ginís Silvestre; per Castelló micer Francesch Feliu; per Borriana en Bernat Muntanyés; per Vila-real en Johan Calaceyt; per Alaquant en Pere Burgunyó; per Líria en Jacme Gaçol; per Alpont en Sanxo Domínguez; per Castellfabib en Garcia del Porto; per Ontinyent en Jacme Olzina; per Biar micer Thomàs de Copliure; per Ademuç en Domingo Spelt; per Bocayrent en Berthomeu Bodí; per Sexona en Matheu Blanch.

1417, juliol 6. Monestir de Predicadors.

Reunió de certs membres de les Corts i proposta de Guillem Saera, diputat del General, que s'elegisquen apuntadors per resoldre la qüestió dels diners gastats en els parlaments fets per resoldre la successió del rei Martí, i substituts per cobrir les vacants de la Diputació del General.

Die martis, ante prandium, VI^a^ mensis iulii anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVII°.

Foren justats los tres braços de la present cort *per sonum simboli pulsati*, e, estants tots justats en lo capítol del monestir de Preÿcadors, l'onorable micer Guillem Çaera, per part dels diputats del regne de València proposà dues coses, la primera que per aquella peccúnia que fon presa per lo noble n'Arnau Guillem de Bellera del General, e axí mateix per les despeses que foren fetes per abdosos los parlaments en temps que no havíem rey, de les quals lo dit General pagava les pensions dels censals, que volguessen que certes persones hi fossen eletes per cascun braç e que ensemps ab los diputats apunctassen què era de fer; la segona, com alguns officials falguessen en la Diputació per mort de aquells, consultaven-ne la cort si·n elegirien jatsia que·lls n·aguessen poder de elegir o què·n farien. Les quals coses proposades, cascun braç se appartà e fon parlat de les dites coses. En tant que, aprés dinar, foren ajustats ‖[75] los dits tres braços en lo dit monestir e cascun braç parlant en son appartament fon concordat per cascun braç que quatre persones fossen eletes per cascun braç, les quals ensemps ab los dits diputats haguessen poder de regonèxer e apunctar totes les coses rechahents en les dites coses axí com fon acordat en temps passat en una cèdola donada en les corts del rey don Ferrando. Sobre l'altra cosa del elegir los officials que deffallien en la Diputació fon acordat que fos jaquit a conexença e covinea dels diputats que y fossen ço que·ls seria vigares.

1417, juliol 7. Monestir de Predicadors.

Reunió per separat dels tres braços i acord per elegir examinadors dels greuges.

Die mercurii, ante prandium, VII^a^ iulii anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVII°.

Foren justats los tres braços de la present cort en lo monestir de Preÿcadors per *sonum simboli pulsati*, e, stant cascun braç justat en son appartament, lo molt reverent archebisbe de Tarragona, mossèn Guerau de Cervelló, governador de Catalunya, mossèn Berenguer de Bardaxí, e d'altres del consell del senyor rey, proposaren a cascun braç que·l senyor rey los pregava que volguessen elegir tractadors en la cort, per ço que tractassen e apunctassen los negocis de la cort e que aquella prengués breu conclusió, sobre lo qual material cascun braç, parlant entre si, fon rahonat que encara no era hora de parlar dels dits tractadors, car primer devien tractar dels greuges e aquells offerts que bé parlarien aprés dels tractadors. En tant que fon acordat que fossen elegides certes persones per veure e regonèxer los greuges en manera que açò anàs primer; enaprés, que fossen

elegides certes persones de cascun braç, les quals ensemps ab los diputats del regne regonessen e apunctassen les despeses fetes per los parlaments en temps que no y havia rey e les peccúnies preses del General en lo temps d'en Bellera e sobre la restitució de aquelles. ||[75v]

3.3
Elecció d'examinadors dels greuges

1417, juliol 7. Monestir de Predicadors.

Acord dels braços, prèvia reunió per separat, per elegir quatre examinadors per cada braç per estudiar els greuges i altres assumptes de la cort.

Enaprés lo dit dia de dimecres aprés dinar.

Foren justats los dits tres braços de la cort en lo monestir de frares Preÿcadors damunt dit, e, cascun braç justat en son appartament, aprés molts rahonaments, fon concordat entre ells de tres coses: de la primera que no·s parlàs dels tractadors que lo senyor rey havia demanat, mas que la resposta se differís tant com pogués ab bona manera; de la segona cosa fon concordat que quatre persones de cascun braç fossen eletes per apunctar e regonèxer los greuges comuns e particulars; la tercera cosa fon concordat que quatre persones fossen eletes per cascun braç les quals haguessen poder que·n ensemps ab los diputats per veure e apunctar, regonèxer e determenar lo fet de la restitució de les peccúnies del General del temps d'en Bellera e de les despeses fetes per los parlaments dins e deffora fetes en lo temps que no y havia rey. E aquestes coses foren concordades per los dits tres braços en aquesta setiada o jornada. ||[76]

1417, juliol 8. Monestir de Predicadors.

Reunió separadament dels braços per elegir examinadors dels greuges. Pròrroga per al dia següent.

Die iovis, ante prandium, octava iulii anno a Nativitate Domini M°CCCC°XVII°, dia de continuació de cort, foren ajustats en lo monestir de Preÿcadors los següents:

Per lo braç de la Sglésia

Lo senyor bisbe de València, lo senyor maestre de Montesa, lo reverent abbat de Valldigna, lo reverent abbat de Sent Bernat, mossèn Gil Sánxez Munyoz, mossèn Ramon de Centelles, mossèn lo comanador de Torrent, mossèn lo claver de Montesa, frare Francesch Çabater per Quart, mossèn Jacme Roqua e·n Pere Vives.

Los quals del dit braç eclesiàstich, ajustats en lur appartament, parlaren de la elecció dels quatre per als greuges apuntar e veure ab los altres braços quals greuges

són comuns e quals particulars de braç o quals de singulars de braç, e concordantment elegiren los següents:

Lo senyor maestre de Montesa; micer Johan Gastó com a procurador del senyor bisbe de València; mossèn lo claver com a procurador del comanador de Montalbà; mossèn Ramon Centelles, procurador del capítol de València. ||[76v]

Foren nomenats per lo braç militar los següents:

Mossèn Eximén Pérez de Calatayú, mossèn Francesch de Vilanova, mossèn Jacme d'Artés, mossèn Joan de Vallterra.

Foren, així mateix, nomenats per lo braç de ciutats e viles reyals:

Micer Guillem Çaera; micer Johan Ferrando; en Joan Palma, de Morella; micer Francesch Feliu, de Castelló.

Als quals fon donat lo poder següent.[21]

Enaprés l'onorable micer Johan de Funes, presents los dits tres braços ajustats en la casa del dit capítol, continuà la dita cort a demà que serà divendres, ans de dinar, en lo loch mateix.

Fuit protestatum ut sequitur.

E los dits tres braços, és a saber eclesiàstich, militar e de ciutats e viles reyals, protesten que per la continuació de cort feta per vós, honorable vicicanceller del senyor rey, en la jornada present, no sia fet o engendrat prejuhí alcú als furs, privilegis e libertats del dit regne de València ne a dret algú pertanyent als dits braços o qualsevol de aquells, així en general com en particular, com la dita continuació de cort entenen que deja fer lo senyor rey personalment e no vicicanceller o regent cancelleria. Requirent *de premissis* carta pública.[22] ||[77]

1417, juliol 8. Monestir de Predicadors.

Reunió dels examinadors elegits pels braços per estudiar els greuges i pròrroga per al dia següent.

Eadem die iovis, aprés dinar, VIII[a] iulii anni predicti M[i] CCCC[i] XVII[i].

Foren justats los XII eletes per cascun braç damunt dits ensemps ab los advocats de cascun braç en hun loch e començaren de legir e de apunctar los greuges e primerament començaren als comuns de tots los tres braços.

¶ [21] Espai en blanc equivalent a un quart de pàgina destinat a copiar posteriorment el dit document. ¶ [22] Al marge: *Protestació per la cort feta per la continuació que fa lo vicicanceller.*

1417, juliol 9. Monestir de Predicadors.

Nomenament per part d'Amalric, abat de Sant Bernat de València, de Rodrigo de Rius, notari, com a procurador seu en les presents Corts.

Die veneris intitulata IXª iulii dicti anni Mˡ CCCCˡ XVIIˡ reverendus dominus Amalricus, abbas monasterii Sancti Bernardi extramuros Valencie, constituhit procuratorem eum honorabilem Rodericum de Rius, notarium, presentem, ad interessendum in curiis presentibus, et cetera, pro eodem et ad tractandum et concordandum cum aliis de actibus presentis. Promissit habere ratum quitquid factum fuerit pro eodem Roderico.

Testes Petrus Vives, clericus, et Petrus Beçó, scriptor Valencie.

1417, juliol 9. Monestir de Predicadors.

Reunió dels examinadors dels greuges i deliberació sobre l'elecció de sis tractadors per cada braç.

Die veneris, ante prandium, nona iulii anno a Nativitate Domini Mº CCCCº XVIIº.

Foren justats en lo monestir de Preÿcadors damunt dit los dits tres braços.

Per lo braç eclesiàstich

Lo senyor maestre de Montesa, mossèn l'abbat de Valldigna, mossèn l'abbat de Sent Bernat, mossèn Gil Sánxez Munyoz, micer Johan Gastó, mossèn Ramon de Centelles, mossèn lo claver de Montesa, mossèn lo comanador de Torrent, ||77v frare Jacme Masasal per Quart e·n Pere Vives per l'abbat de Benifaçà.

En aquesta sitiada fon proposat al dit braç eclesiàstich per part del braç militar que com en la elecció fahedora de les quatre persones concordades per los tres braços sobre lo fet de la peccúnia del General hagués lo dit braç militar elegits XII, ço és VI barons o nobles hòmens e VI cavallers, los quals haguessen a [e]legir les dites persones, e per ço que los electors e lo dit braç militar poguessen mils avenir-se de les persones elegidores, havien acordat entre ells que, així com havien a ésser quatre per cascun braç, que fossen VI. Per què ho notifficaven e pregaven al braç eclesiàstich que volguessen mudar lo nombre de quatre en sis, e semblant digueren al braç reyal, a la qual cosa fon respost per lo braç eclesiàstich que y delliberarien e·ls ne tornarien resposta, mas no y podien delliberar ans de dinar, com fos ja gran dia.

Enaprés l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller del senyor rey, continuà la dita cort a demà que serà disapte, ans de dinar, en lo loch mateix.

Tota la cort protestà *ut supra*.

Les paraules que lo dit vicicanceller diu en la continuació de la cort, diu en aquesta manera: «Lo senyor rey continuà la present cort a tal dia, *et cetera*».

1417, juliol 9. Monestir de Predicadors.

Reunió dels examinadors dels greuges i acord dels tres braços per elegir sis tractadors per cada braç.

Enaprés, lo dit dia de divendres, aprés menjar, ajustats los dits tres braços en lo dit monestir de Preÿcadors e appartat cascun braç en son appartament, fon sol·licitat lo braç eclesiàstich per part del braç militar que·ls volguessen tornar la resposta e lur delliberació sobre lo nombre de les dites VI persones *et cetera*. E lo braç eccle-
||[78]siàstich fon de acort e delliberació que·ls plahia, haüts rahonaments molts entre si, e haüt sentiment del braç reyal que fossen les persones elegidores VI en nombre per cascun braç. E ab aquesta delliberació partiren aquesta setiada.

3.4
Elecció dels tractadors del braç militar

1417, juliol 10. Monestir de Predicadors.

Reunió dels braços separadament i comunicació dels tractadors elegits pel braç militar. Pròrroga per al dia 12 de juliol.

Die sabbati, ans de dinar, *X^a^ iulii anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVII°*.

Foren ajustats los tres braços de la cort en lo dit monestir de Preÿcadors e, cascun braç ajustat en son appartament, per lo braç eclesiàtich fon delliberat aprés molts rahonaments que·ls plahia que·l nombre de les persones elegidores al dit fet del General e de les peccúnies *et cetera* fos de sis, e tal resposta fon feta al dit braç militar, lo qual de present los intimà lur elecció de les persones, la qual és la següent:

Mossèn Vidal de Vilanova, mossèn Berenguer de Vilargut, mossèn Aymerich Centelles, mossèn Galceran de Castellví, mossèn Johan Roïz de Moros, e·n Pere Çabata, menor de dies.

Enaprés l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller del senyor rey, continuà la dita cort a dilluns primer vinent, ans de dinar, en lo loch mateix.

Tota la cort protestà *ut supra*.

Foren en la present jornada per lo braç eclesiàstich lo maestre de Montesa, micer Johan Gastó, ||[78v] mossèn Gil Sánxez Munyoz, mossèn Ramon de Centelles, en Rodrigo de Rius, en Pere Vives, mossèn Jacme Roqua, mossèn l'abbat de Valldigna, [e] mossèn lo claver de Montesa.

1417, juliol 12. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die lune, ante prandium, XII^a^ iulii anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVII°.

Foren los tres braços justats en lo dit monestir de Preÿcadors.

Per lo braç de la Església

Lo senyor maestre de Montesa, micer Johan Gastó, mossèn Ramon de Centelles, mossèn Gil Sánxez Munyoç, mossèn lo claver de Montesa, mossèn lo comanador de Torrent, frare Jacme de Falch per Quart, mossèn Jacme Roqua, en Pere Vives e·n Rodrigo de Rius.

E lo dit honorable micer Johan de Funes, vicicanceller del senyor rey, continuà la dita cort a demà que serà dimarts, ans de dinar, en lo loch mateix. ||[79]

Tota la cort protestà *ut supra*.

1417, juliol 13. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die martis, ante prandium, XIII^a^ iulii anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVII°.

Foren justats los dits tres braços en lo monestir sobredit de Prehicadors.

Per lo braç de la Església

Lo senyor maestre de Montesa, micer Johan Gastó, mossèn Ramon de Centelles, mossèn Gil Sánxez Munyoç, mossèn Jacme Roqua, frare Jacme de Falch e·n Pere Vives.

E l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller del senyor rey, continuà la dita cort a demà que serà dimecres, ans de dinar, en lo loch mateix.

Tota la cort protestà *ut supra*.

1417, juliol 14. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die mercurii, ante prandium, XIIII^a^ mensis iulii anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVII°.

Foren justats los dits tres braços en lo dit monestir de Preÿcadors. ||[79v]

E, per tal com elets a apuntar los greuges eren appartats e entenien en lo appunctament dels greuges, foren en la present continuació solament per lo braç eclesiàstich mossèn lo comanador de Torrent [e] mossèn Jacme Roqua.

E lo dit honorable micer Johan de Funes, vicicanceller del senyor rey, continuà la dita cort a demà que serà dijous, ans de dinar, en lo loch mateix.

Tota la cort protestà *ut supra*.

1417, juliol 15. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i acord que els tractadors cobren salari. Pròrroga per al dia següent.

Die iovis, ante prandium, XV^a iulii anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII°.

Foren ajustats los dits tres braços en lo dit monestir de Preÿcadors e, congregats en la casa del dit capítol acostumada, lo dit honorable micer Johan de Funes, vicicanceller del senyor rey, continuà la dita cort a demà que serà divendres, ans de dinar, en lo loch mateix.

E la cort protestà *ut supra*.

Foren presents en lo dit dia per lo braç eclesiàstich micer Johan Gastó, procurador del senyor bisbe de València; frare Gilabert de Monsoriu, procurador del senyor maestre de Montesa; mossèn Gil Sánxez Munyoz, procurador del senyor bisbe de Tortosa; mossèn Ramon Centelles; ||[80] frare Johan de Josa per lo maestre de la Mercè; mossèn Jacme Roqua per Bexix; frare Jacme Çabater per Quart; en Rodrigo de Rius per Valldigna e·n Pere Vives per Beniffaçà.

En aquesta sitiada, com entre los braços eclesiàstich e reyal fos aturada delliberació sobre lo punct que·l braç militar los havia proposat que eren de intenció que les VI persones elegidores ab los diputats sobre les peccúnies del General, *et cetera*, no haguessen salari, aprés molts rahonaments, fon delliberat que les dites persones devien haver salari e de feyt fon tornada tal resposta per lo braç eclesiàstich e reyal al dit braç militar, lo qual, axí mateix, fon d'aquest acord que haguessen salari o remuneració no guardada excepció de persones, mas que totes anassen per hun egual.

1417, juliol 16. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die veneris, ante prandium, XVI^a iulii anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII°.

Foren justats los dits tres braços en la casa del capítol del dit monestir de Preÿcadors e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller del senyor rey, continuà la dita cort a demà dissapte, ans de dinar, en lo loch mateix.

Tota la cort protestà *ut supra*.

Foren en la dita continuació micer Johan Gastó, mossèn Jacme Roqua, mossèn lo comanador de Torrent e frare Gilabert[23] de Monsoriu, com los altres del dit braç fossen justats en la capella acostumada, parlant dels affers de la cort, ço és ‖[80v] lo maestre de Montesa, mossèn l'abbat de Valldigna, mossèn Gil Sánxez Munyoç, mossèn Ramon de Centelles, frare Jacme Çabater, en Rodrigo de Rius e·n Pere Vives.

1417, juliol 17. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 20 de juliol.

Die sabbati, ante prandium, XVII[a] iulii anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVII[o].

Foren justats los dits tres braços en lo monestir de Preÿcadors e l'onorable micer Johan de Funes, vicecanceller del senyor rey, continuà la present cort a dimarts primer vinent en lo loch mateix, ans de dinar.

Foren en la dita continuació per lo braç eclesiàstich mossèn Johan Gastó, mossèn lo comanador de Torrent, frare Gilabert de Monsoriu e·n Pere Vives, com los altres fossen en la appartament acostumat, ço és lo senyor maestre de Montesa, mossèn l'abat de Valldigna, mossèn Gil Sánxez Munyoz, mossèn Ramon de Centelles, frare Jacme Çabater, mossèn Jacme Roqua, en Rodrigo de Rius e·n Pere Vives. ‖[81]

1417, juliol 20. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i acord de donar suficient poder als elegits com a tractadors perquè puguen examinar i taxar les despeses ocasionades en la investigació de la successió de la Corona d'Aragó. Pròrroga per al dia següent.

Die martis, ante prandium, XX[a] mensis iulii anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVII[o].

Foren justats en lo dit monestir de Preÿcadors los dits tres braços e l'onorable micer Johan de Funes, vicecanceller del senyor rey, continuà la present cort a demà dimecres, ans de dinar, en lo loch mateix.

Tota la cort protestà *ut supra*.

Foren en la present continuació per lo braç eclesiàstich, com los altres fossen en la capella de lur appartament acostumada, parlants d'altres affers de la cort, ço és mossèn Jacme Roqua e en Pere Vives.

Foren justats en la dita capella en la present jornada lo <senyor> maestre de Montesa, mossèn l'abbat de Valldigna, micer Johan Gastó, mossèn Gil Sánxez Munyoz, mossèn Ramon de Centelles, micer Guillem Strader, procurador del

¶ [23] *Galceran* a l'original.

prior de Valldecrist, mossèn Jacme Roqua, frare Gilabert de Monsoriu, substituhit per lo claver[24] per Montalbà, en Rodrigo de Rius e·n Pere Vives.

Los quals parlaren entre ells sobre hun punct que·l braç militar los havia dit, ço és que fos ordenat per alguns ab los advocats de cascun braç lo poder que hauran les VI persones elegidores per lo fet del General, ço és de les monedes preses[25] per n'Arnau Guillem de Bellera e les despeses fetes per cascun dels parlaments en temps que no havíem rey, del qual punct foren de acord ‖[81v] què·s devia ordenar. E de fet en aquella jornada fon ordenat en una cèdola, de la qual cascun braç hac son translat per ço que fos vist e regonegut per cascun braç, la qual cèdola és de la tenor següent:

Los tres braços del regne de València, eclesiàstich e militar e reyal, proveexen que·ls diputats del dit regne e les VI persones eletes per cascun dels dit tres braços donen fi als debats e contrasts que són stats e són per rahó e causa de les peccúnies preses del General per n'Arnau Guillem de Bellera, governador *quondam* del dit regne, e altres, e de les despeses segons se diu fetes per investigar e saber a qui pertanyia la successió dels regnes e terres de la Corona d'Aragó, axí per los qui eren justats fora la dita ciutat per semblant dels dits tres staments hoc encara per moltes universitats del dit regne e singulars de aquell. E com per utilitat del dit regne e per conservar bona amistat, pau e repòs en aquell sia molt necessari e expedient que totes les dites coses sien examinades e liquidades a bona fe, cessant tota rigor, primor e subtilitat de dret, attesa la veritat e considerada la qualitat del negoci per los dits diputats e VI persones de cascun dels dits braços eletes. Per tal, los dits tres braços, eclesiàstich, militar e reyal, de comuna concòrdia, donen als dits diputats e a lurs subrogats per absència o malaltia de aquells e de algun de aquells e a la major part de aquells, ab que n'i haja hun de cascun braç, e a les VI persones de cascun dels dits staments eletes e a la major part de aquelles, ab que n'i haja quatre de cascun braç, ple e bastant poder de examinar, veure, regonèxer e tatxar les messions e despeses, dampnatges e tots interesses que segons disposició de justícia o segons ben vist los serà de equitat o expedient los apparrà que dejen ésser pagades per les rahons dessús dites de les peccúnies del dit General o dels béns de aquell qui·ls serà vist dejen contribuhir o pagar en les dites coses. E axí mateix donen ple e bastant poder als dessús dits que declaren, determe-‖[82]nen, proveesquen e requiren execució contra aquells qui·ls serà vist per reintegrar lo dit General de les quantitats que dels béns e peccúnies de aquell trobaran que sien stades preses de ço que·ls apparega, les quals quantitats munten a suma de IX en XM lliures. E totes les dites VI persones de cascun braç eletes hajen a jurar en poder dels dits diputats que·n les dites coses se hauran bé e lealment e a bo e sa enteniment, foragitats tots oys, amistat e

¶ [24] El claver de Montesa, procurador habitual del comanador de Montalbà.
¶ [25] C *presents*.

parentesch, e que hauran provehit, tant com en ells serà, totes les dites coses d'ací a dos meses primer vinents e requesta execució de aquelles. Emperò que, ultra les dites quantitats de IX en XM lliures dessús dites, ço que tatxaran no puxa muntar de XXV fins en XXXM florins.

1417, juliol 21. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 23 de juliol.

Die mercurii, ante prandium, XXI^a^ iulii anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVII°.

Foren justats los dits tres braços en lo monestir de Preÿcadors en la casa acostumada del capítol [e] l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller del senyor rey, continuà la present cort a divendres primer vinent, ans de dinar, en lo loch mateix.

Tota la cort protestà *ut supra*.

En la present continuació foren per lo braç eclesiàstich micer Johan Gastó, frare Gilabert de Monsoriu, mossèn lo comanador de Torrent, en Pere Vives e·n Rodrigo de Rius.

3.5.
Proposta de subvenció al rei

1417, juliol 21. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i proposta per part dels consellers reials de concedir una subvenció en diners al rei per atendre la seua casa.

Enaprés, lo dit dia aprés dinar, los consellers del senyor rey proposaren a tots los tres braços, justats en la casa del capítol del monestir de ||[82v] Preÿcadors, que com lo senyor rey hagués de necessitat mester diners per a son viure, que a la cort plagués de subvenir-li de alcuna quantitat de moneda per a obs de son viure e en tant com tot lo patrimoni tenia alienat *et cetera*. A la qual cosa per resposta fon aturada deliberació havedora per cascun braç a son depart.

1417, juliol 23. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die veneris, ante prandium, XXIII^a^ iulii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o^ XVII°.

Foren ajustats en la dita casa del capítol acostumada los tres braços de la cort e l'onorable micer Johan de Funes, vicecanceller dessús dit del senyor rey, continuà la present cort a demà que serà dissapte, ans de dinar, en lo loch mateix.

Tota la cort protestà *ut supra*.

Foren en la present continuació per lo braç eclesiàstich mossèn lo claver de Montesa [e] mossèn lo comanador de Torrent, com los altres fossen en lo appartament eclesiàstich. ||[83]

1417, juliol 24. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 26 de juliol.

Die sabbati, ante prandium, XXIIII[a] iulii anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVII[o].

Foren justats los tres braços dins la casa acostumada del capítol del monestir de frares Preÿcadors e l'onorable micer Joffre d'Artigues, regent la cancelleria del senyor rey, continuà la present cort a dilluns primer vinent, ans de dinar, en lo loch mateix.

Tota la cort protestà *ut supra*.

Foren en la present continuació per lo braç eclesiàstich mossèn lo clavari de Montesa e mossèn lo comanador de Torrent, com los altres foren justats en lo appartament acostumat.

1417, juliol 24. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços per separat per a tractar la petició del rei de subvenció a compte del donatiu de les Corts.

Enaprés, lo dit dia mateix, aprés dinar, foren ajustats los dits tres braços en lo monestir de Preÿcadors, e estant cascun braç en son appartament parlant de la subvenció que·l senyor rey havia demanada, de la qual tots los tres braços eren concordes què·s devia fer, atenent que la havia demanada per a son viure, però que la cort ne devia reportar algun profit just, ço és que alguns greuges fets durant la cort que de fet fossen tornats a loch e a justícia. E axí mateix que los fets fischals cessassen d'ací avant durant la cort, e pus que eren d'aquest acord que delliberassen del nombre de la quantitat. Sobre lo qual nombre, parlant cascun braç, aprés molts rahonaments, fon tramesa missatgeria per lo braç militar al braç eclesiàstich que si havien delliberat sobre lo nombre de la quantitat de la dita subvenció que·ls ho diguessen, com ells haguessen delliberat que·l senyor rey devia ésser subvengut esta vegada de IIIM florins. A la qual cosa respòs lo braç eclesiàstich que y delliberaria e que·ls ne retrien resposta. E sobre açò lo braç eclesiàstich acordà de haver sentiment de quin acord era lo braç reyal sobre açò e que·n sabessen lur acord ||[83v] per ço que mils poguessen delliberar sobre lo material. E aprés molts rahonaments los dits dos braços, ço és eclesiàstich e real, foren d'acord que·l senyor rey devia ésser subvengut solament de IIM florins a present per son viure e que aquests fossen a obs del seu comprador, en manera que servissen a la provisió sua e que·n reportassen les dites

coses, ço és tornar los greuges fets pendent la cort e que·ls fets fischals cessassen. E aquesta delliberació fon reportada al braç militar per missatgeria dels dits braços eclesiàstich e militar, e hoÿda per lo braç militar fon-los replicat que·lls eren de intenció dels IIIM florins, attenent la necessitat del senyor rey, e que y volguessen delliberar. Los dits missatgers digueren que u reportarien a lurs braços e que dilluns acordarien, com fos ja vespre a les llums enceses.

Foren per lo braç eclesiàstich lo senyor maestre de Montesa, micer Johan Gastó, mossèn Ramon de Centelles, mossèn lo claver de Montesa, mossèn Jacme Roqua e·n Pere Vives. ||[84]

1417, juliol 26. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i deliberació del braç eclesiàstic sobre la quantitat de la subvenció i sobre les condicions exigibles al rei. Pròrroga per al dia següent.

Die lune, ante prandium, XXVI^a^ iulii anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVII°.

Foren justats los tres braços de la present cort en lo dit monestir e l'onorable micer Joffre d'Artigues, regent la cancelleria del senyor rey, continuà la present cort a demà que serà dimarts, ans de dinar, en lo loch mateix.

Tota la cort protestà *ut supra*.

Foren en la present continuació per lo braç eclesiàstich mossèn lo claver de Montesa, mossèn lo comanador de Torrent, mossèn Jacme Roqua, com los altres fossen en lo lur appartament parlants dels affers de la cort, ço és lo senyor maestre de Montesa, mossèn l'abbat de Valldigna, mossèn Johan Gastó, mossèn Gil Sánxez Munyoz, mossèn Ramon de Centelles, frare Jacme Çabater per Quart, micer Guillem Strader per Valldecrist, en Rodrigo de Rius e·n Pere Vives.

Los quals, tots dessús nomenats, parlaren del material dels IIIM florins per la sobvenció del senyor rey, e aprés molts rahonaments e dient cascú sa oppinió, e haüt sentiment del braç reyal que passaven al nombre dels IIIM florins axí com lo braç militar ab les condicions dessús specifficades, los dits del braç eclesiàstich foren de oppinió que fos subvengut lo senyor rey dels dits IIIM florins per obs de son comprador ab ||[84v] les condicions següents, ço és que·ls greuges fets pendent la present cort fossen reduhits de fet a justícia e que los fets fischals cessassen durant la present cort. La qual delliberació fon notifficada al braç reyal e los dits braços eclesiàstich e reyal, en concòrdia, notificaren-la al braç militar, enaxí que tots los dits tres braços feren lo dit acord. E per dur a degut effecte les dites coses, ans que la offerta o la resposta fos feta al senyor rey, fon acordat per los dits tres braços que certes persones de cascun braç fossen eletes per parlar ab lo consell del senyor rey sobre la purificació de les dites condicions, per ço que·n fossen en segur. E la nominació de les dites persones fos remesa aprés dinar, com fos ja gran dia.

3.6
Acord de subvenció al rei

1417, juliol 26. Monestir de Predicadors.
Reunió dels braços per separat i acord de donar al rei una subvenció de 3.000 florins, amb certes condicions, a càrrec del donatiu, i elecció d'una comissió per explicar-les al monarca.

Enaprés, lo dit dia de dilluns, aprés dinar, foren los dits tres braços ajustats per *sonum simboli pulsati* en lo dit monestir de Preÿcadors, e cascun braç elegí quatre persones per rahonar e apunctar les dites condicions, ço és dels greuges fets durant la present cort e que·ls fets fischals cessen durant la cort.

Per lo braç eclesiàstich

Micer Johan Gastó, mossèn lo claver de Montesa, micer Pere Català e en Rodrigo de Rius, procurador del abbat de <Sent> Bernat.

Per lo braç militar

Mossèn Berenguer de Vilargut, mossèn Pere de Centelles, mossèn Bernat de Vilarig e mossèn Pere Pardo.

Per lo braç reyal

Micer Guillem Çaera, micer Johan Ferrando, en Pere Feliu, de Xàtiva, en Johan de Calaceyt, de Vila-real.

Los quals en e per part de tota la cort hagueren càrrech de apun-‖[85]tar e concordar les dites condicions ab lo consell del senyor rey.

1417, juliol 27. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die martis, ante prandium, XXVII[a] iulii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC[o] XVII[o].

Foren justats los tres braços de la cort en lo dit monestir de Preÿcadors e l'onorable micer Johan de Funes, vicecanceller del senyor rey, continuà la present cort a demà que serà dimecres, ans de dinar, en lo loch mateix.

Tota la cort protestà *ut supra*.

Foren en la dita continuació per lo braç de la Església mossèn Gil Sánxez Munyoz e mossèn Jacme Roqua, com los altres del dit braç fossen en lur appartament parlant del material dessús dit, ço és de la subvenció dels IIIM florins ab les condicions dessús dites, la qual als del consell del senyor rey, per part de tota la cort, los dessús dits elets digueren, e los quals, aprés menjar, feren relació segons se seguex.

1417, juliol 27. Monestir de Predicadors.

Reunió dels braços per separat per escoltar dels seus elets el resultat de la proposta feta al rei sobre la resolució dels greuges. Pròrroga per al dia següent.

E aprés dinar del dit dia de dimarts los dits elets per la cort feren relació cascú a son braç com tots eren stats ab los del consell del senyor rey, e com sobre lo fet dels greuges fets pendent la cort eren en bon apunctament, però que·n lo fet de cessar los fets fischals lo senyor rey no y daria loch, dient que si hun fet s'i sdevenia[26] e fos greu, e tal que la execució no degués cessar, el senyor rey no·s ligaria les mans. E fon rahonat que lo senyor rey faria cessar los fets fischals peccuniaris, ço és aquests qui fischalejen per X, XX, L, C, CC florins e si no que, a conexença de certes persones elegidores per la cort, que vessen quins fets fischals deuen cessar, car tals fets s'i porien sdevenir que la cort instaria la execució e si no que fos lexat a conexença del consell del senyor rey que·lls s'i haurien en bona manera. En tant que lo dit braç, parlant d'aquest material, fo-‖[85v]ren rahonats tres partits: lo primer si·s podia obtenir destinctament que los fets fischals cessasen del tot e aquest fos demanat si·s podia obtenir; lo segon que certes persones de cascun braç fossen eletes per apunctar ab los del consell del senyor rey qui·ns fets fischals deuen cessar e si·l primer no·s podia obtenir que aquest segon se demanàs; lo tercer que fos lexat a conexença del dit consell e aquest tercer que no·n fos curat de demanar-lo. E d'aquest acord foren los del dit braç.

E acordat açò los dits elets anaren al consell del senyor rey per rahonar los partits. E aquella nit no clogueren res.

1417, juliol 28. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços per separat i nova deliberació sobre les condicions per a fer el donatiu al rei i pròrroga per al dia següent.

Die mercurii, ante prandium, XXVIII iulii anno a Nativitate Domini M° CCCC° XVII°.

Foren los tres braços ajustats en lo dit monestir de Preÿcadors e l'onorable micer Johan de Funes, regent la cancelleria del senyor rey, continuà la present cort, <ans de> dinar del <dia de dijous> en lo loch mateix.

Tota la cort protestà *ut supra*.

Foren en la present continuació per lo braç eclesiàstich lo senyor maestre de Montesa, micer Johan Gastó [e] mossèn lo claver de Montesa.

En aquesta jornada, aprés molts rahonaments fets de braç a braç sobre lo dit material de cessar los fets fischals, e axí mateix ab los del consell del senyor rey, fon apunctat que los fets fischals, ço és los peccuniaris e aquests que·s fan per traure

¶ [26] Lectura dubtosa.

diners, faria cessar lo senyor rey per tot lo mes d'agost, car dels qui·s meresqués mort no·ls ligaria les mans, e pus àls no s'hic poch obtenir aquest partit, delliberà la cort de pendre e concordar ||[86] aquest partit, ço és que lo senyor rey faria cessar los dits fets fischals per tot lo mes d'agost primer vinent. Los dits elets feren resposta que la cort era presta de prestar e subvenir al senyor rey dels dits IIIM florins. E ab aquesta conclusió se'n partiren aquesta jornada los dits tres braços.

Foren en les dites coses per lo braç eclesiàstich los sobredits mossèn Gil Sánxez Munyoz, mossèn Ramon de Centelles, mossèn l'abat de Valldigna, frare Jacme Çabater, mossèn Jacme Roqua, en Rodrigo de Rius, en Pere Vives e micer Guillem Strader.

1417, juliol 29. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Die iovis, ante prandium, XXIX[a] mensis iulii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC[o] XVII[o].

Foren los tres braços de la cort justats en lo monestir de Preÿcadors en la casa acostumada e l'onorable micer Joffre d'Artigues, regent la cancelleria del senyor rey, continuà la present cort, aprés dinar del present dia, en lo loch mateix.

Tota la cort protestà *ut supra*.

Foren en la present continuació per lo braç eclesiàstich lo senyor maestre de Montesa, micer Johan Gastó, mossèn Gil Sánxez Munyoz, mossèn lo claver de Montesa, mossèn lo comanador de Torrent [e] mossèn Jacme Roqua.

1417, juliol 29. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i debat sobre la presentació dels greuges. Pròrroga per al dia següent.

E aprés dinar del dia de dijous, en la qual hora era continuada la cort, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller del senyor rey, continuà la cort a demà que serà divendres en lo loch mateix.

En aquesta jornada se parlà de la offerta dels greuges fahedora al senyor rey, així dels comuns com dels particulars de cascun braç. E per ço com lo braç militar fahia difficultat en dos greuges posats en los comuns de tots los braços, ço és de la audiència del senyor infant ||[86v] e de la evocació que fa de les causes, los dos braços, eclesiàstich e reyal, foren d'acord que per part lur fossen offerts los dits greuges comuns e los particulars de cascun braç. E de present fon feta missatgeria per part dels dits dos braços al senyor rey, dient que·lls eren prests de offerir los dits greuges, e així que plagués a la sua senyoria que demà volgués seure en la cort, lo qual respòs que li plahia.

3.7
Presentació dels greuges del braç eclesiàstic i del braç reial

1417, juliol 30. Monestir de Predicadors.

Reunió de les Corts generals, presidides pel rei, i presentació dels greuges comuns dels braços eclesiàstic i reial. Protesta del braç militar.

Die veneris, ante prandium, XXX^a^ mensis iulii anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVII°.

Foren justats los tres braços de la cort dins la casa del capítol del dit monestir de Preÿcadors.

Per lo braç eclesiàstich

Lo senyor bisbe de València, lo senyor maestre de Montesa, mossèn l'abat de Valldigna, mossèn Gil Sánxez Munyoz, mossèn Ramon de Centelles, mossèn lo claver de Montesa, mossèn lo comanador de Torrent, mossèn Jacme Roqua, mossèn Francesch Çabater per Quart, en Rodrigo de Rius, micer Guillem Strader e·n Pere Vives.

Per lo braç militar

Lo senyor infant don Johan; lo senyor duch de Gandia; lo senyor don Fredrich, comte de Luna; mossèn lo vezcomte de Vilanova; mossèn Pere de Moncada; ||[87] don Pero Maça; don Pedro d'Urrea; mossèn Pere de Centelles; mossèn Berenguer de Vilargut; mossèn Olfo de Pròxida; mossèn Jacme Centelles; mossèn Galvany de Villena; mossèn Vidal de Vilanova; mossèn Francesch de Vilanova; en Pere de Montagut; mossèn Eximén Pérez de Calatayú; mossèn Manuel Díez; mossèn Eximén Pérez de Corella; mossèn Johan de Vilanova; en Ramon Boÿll; mossèn Jacme Scrivà; mossèn Johan de Pròxida; mossèn Joffre de Thous; mossèn Johan Castellà; mossèn Loís de Vilanova; mossèn Francesch de Bellvís; mossèn Johan de Vilarasa; mossèn Johan Fabra; mossèn Johan Gastó; mossèn Johan Martínez d'Ezllava; mossèn Loís Carbonell; mossèn Johan Roïz de Moros; mossèn Berenguer Dalmau; mossèn Bernat Johan; mossèn Pere Siscar; mossèn Nicholau Joffre; mossèn Ramon Gostantí; mossèn Manuel de Codinachs; mossèn Pere Pardo; mossèn Andreu Aguiló; mossèn Francesch Marrades; mossèn Bernat de Monsoriu; mossèn Pere de Codinachs; mossèn Corveran d'Alet; mossèn Jacme Joffre; mossèn Johan de Sentfeliu; mossèn Francesch d'Esplugues; mossèn Galceran de Sentfeliu; mossèn Galceran de Castellví; mossèn Pere Maresme; mossèn Loís de Castellví; mossèn Johan de Castellví; mossèn Loís de Vilarasa; mossèn Manuel Lançol; mossèn Guillem Pujada; mossèn Alfonso Suàriç; mossèn Guillem Crespí; mossèn Johan de Castellvert; mossèn Berenguer de Montpalau; mossèn

Pere Maschó; en Pere Çabata, major; en Manuel de Montagut; en Gizbert d'Olms; en Loís Aguiló; en Johan Pardo; en Jacme de Romaní; en Francesch de Vilarasa e·n Pere Çabata, síndich. ||87v

Per lo braç de ciutats e viles reyals

Per València en Daniel Mascarós, en Bernat Johan, micer Guillem Çaera, micer Johan Ferrando, en Johan Pujada, micer Bernat Abrí e·n Jacme Dezplà; per Xàtiva en Pere Feliu e en Pere Bixes; per Morella [en Johan Palma]; en Bernat Costejà per Alzezira; en Ginís Silvestre per Oriola e Alaquant; per Castelló micer Francesch Feliu; per Borriana maestre Francesch Palau e en Bernat Muntanyés; per Vila-real en Johan de Calaceyt; per Líria en Jacme Gaçol; per Ontinyent en Bernat Cirera;[27] per Cullera en Johan Bou; per Biar en Johan Ribera; per Ademuç e Castellfabib en Domingo Spelt; per Bocayrent en Guillem Cerdà; per Sexona en Matheu Blanch.

Los quals, estants tots justats en la casa del capítol del dit monestir de Preÿcadors e lo senyor rey sehent en sa cadira o siti reyal, axí com és acostumat, per orde e manera acostumades, ço és lo braç eclesiàstich a la part dreta, lo braç militar a la part sinestra e lo braç reyal al davant o enfront lo senyor rey, lo molt reverent senyor n'Uch, bisbe de València, offerí al senyor rey per part dels braços eclesiàstich e de ciutats e viles reyals hun cuern de paper scrit de greuges comuns entre los dits dos braços, supplicant lo senyor rey que aquells volgués provehir axí com en aquells era e és supplicat per part dels dits dos braços. La tenor dels quals greuges és dejús en lo present procés contenguda.

Et offerts los dits greuges lo senyor infant don Johan, en nom e per part del braç militar, offerí al dit senyor rey una cèdola de paper scrit de la tenor següent: ||88

Molt excel·lent senyor,

Per la present oblació de greuges comuns donats per los braços eclesiàstich e reyal no entén lo braç militar lo segon, onzé, vint-nové, XXXXIII, XXXXVI, ne alcuns greuges parlants ne toquants a inhibicions, e protesta que per la present oblació de greuges no sia fet ni engendrat prejuhí a les libertats dels barons e cavallers (ne sia fet prejuhí als magnats, barons, cavallers) e gentils hòmens e vassalls de aquells qui han lo fur d'Aragó, e sens prejuhí de ço que dessús, han per donats los altres greuges comuns qui per la Església e braç reyal són donats. E generalment protesta lo dit braç militar que en sdevenidor puxa donar qualsevol altres greuges que per lo dit braç facen e/o per qualsevol (singular) de aquells.

Enaprés, lo dit senyor bisbe de València, per part del braç eclesiàstich e militar, offerí al dit senyor rey hun cuern de paper scrit contenent greuges comuns

¶ [27] *C* Çaera.

dels dits dos braços eclesiàstich e militar, supplicant lo senyor rey per part dels dits dos braços que aquells volgués provehir per justícia segons en aquells és supplicat, la tenor dels quals greuges és dejús en lo present procés contenguda.

E de present lo dit senyor bisbe de València, per part del braç eclesiàstich, offerí al dit senyor rey un quoern de paper scrit, en lo qual eren contenguts greuges del braç eclesiàstich e de singulars de aquell, suplicant lo senyor rey que aquells volgués pro-‖[88v]vehir per justícia segons per lo dit braç eclesiàstich és en aquells suplicat, la tenor dels quals greuges és avant en lo present libre contenguda.

Enaprés per lo braç militar foren offerts lurs greuges contenguts en hun cuern de paper scrit.

Enaprés per part del braç reyal foren offerts lurs greuges.

Enaprés alguns síndichs de universitats reyals offeriren alcuns greuges o cèdules particulars.

Enaprés per lo dit senyor bisbe de València fon offerta e requesta legir una cèdola *tenoris sequentis*:

Molt alt [e molt] excel·lent príncep e senyor,

Com lo braç militar d'aquest regne haja offerts alguns greuges a la vostra senyoria en la present cort, e lo braç eclesiàstich e singulars de aquell se dupten que·ls dits greuges o capítols offerts en via de greuges no haja algunes coses prejudicials a lurs jurisdiccions o vassals o als privilegis, libertats e immunitats, franquees, o qualsevol altres drets del dit braç eclesiàstich e singulars de aquell, per tal lo damunt dit braç eclesiàstich e singulars de aquell per lur interès dien que no consenten en los dits greuges o capítols en via de greuges per lo dit braç militar a la vostra senyoria offerts, en ço que aquells o qualsevol de aquells fossen ésser vists prejudicials als dits privilegis, libertats e immunitats, franquees, jurisdiccions e vassalls o qualsevol ‖[89] altres drets del dit braç eclesiàstich e singulars de aquell, supplicant la vostra gran senyoria que de les dites coses los man donar carta pública per conservació de lur dret.

Enaprés lo dit senyor bisbe de València en e per part del braç eclesiàstich offerí e legir requerí altra cèdula *tenoris sequentis*:

Molt alt [e molt] excel·lent príncep e senyor,

Com lo braç de les ciutats e viles reyals d'aquest regne haja offerts alguns greuges a la vostra senyoria en la present cort, e lo braç eclesiàstich, e singulars de aquell, se dubte que·n los dits greuges o capítols offerts en via de greuges no haja alcunes coses prejudicials a lurs jurisdiccions e vassalls o als privilegis, libertats e immunitats, franquees o qualsevol altres drets del dit braç eclesiàstich e singulars de aquell, per tal lo damunt dit braç eclesiàstich e singulars de aquell per lur interès dien que no consenten en los dits greuges o capítols en via de greuges per lo

dit braç reyal a la vostra senyoria offerts en ço que aquells o qualsevol de aquells fossen ésser vists prejudicials als dits privilegis, libertats, immunitats, franquees, jurisdiccions e vassalls o qualsevol altres drets del dit braç eclesiàstich e singulars de aquell, supplicant la vostra gran senyoria que de les dites coses los man donar carta públicha per conservació de son dret.

Enaprés lo dit senyor infant don Johan, en nom e per part del braç militar dessús dit, offerí e legir requerí una cèdola *tenoris sequentis*:

Molt alt e molt excel·lent senyor,

Lo braç militar, ab humil e subjecta reverència parlant, no consent en capítols alcuns que·s donen per lo braç eclesiàstich ni per les ciutats e viles reyals, en universal ni en singular, tant com sia o puxen ésser prejudicials al dit braç militar e singulars de aquell, ne tant com puxen fer prejuhí als lochs qui són de fur d'Aragó e pobladors de aquells. ||89v Supplicant humilment vós, senyor, que per vostra mercè los vullats salvar tot lur dret.

3.8

Protests particulars de les ciutats i viles reials

Enaprés per lo dit micer Guillem Çaera, per part del dit braç de ciutats e viles reyals, offerí e publicar requerí una cèdola *tenoris sequentis*:

[1]. Molt alt e molt excel·lent senyor,

A la vostra gran senyoria són stats offerts alguns greuges axí per lo braç eclesiàstich com per lo braç militar, ensemps com departi(da)ment, en los quals greuges lo braç reyal de vostres ciutats e viles reyals de regne de València (se dupte que no y haja alcunes coses prejudicials a furs, privilegis e libertats e bons usos e costums de regne de València) e encara als drets de les (dites) universitats en general o en singular. Per tal los del dit braç reyal, per lur interès, dien que no consenten en los dits greuges per los dits braç eclesiàstich e militar a la vostra senyoria, ensemps o departi(da)ment offerts, en ço que los dits greuges o qualsevol de aquells fossen o sien vists ésser prejudicials als dits furs, privilegis, libertats, bons usos e bones costums del dit regne e als drets de les dites universitats reyals e (de) qualsevol de aquelles e de lurs singulars, ans expressament hi dissenten e y contradien e protesten que per la dita oblació algun prejuhí no sia engendrat als dits furs, privilegis, libertats e bons usos del dit regne ne als drets de les dites universitats e singulars de aquelles. Supplicant que la present supplicació sia inserta en lo procés de la cort e que sia feta carta públicha per conservació de lur dret e per haver memòria en sdevenidor.

(Axí mateix no consenten, ans expressament contradien a qualsevol protests feyts per los braços eclesiàstich e militar e per qualsevol de aquells, specialment

als que han protestat de fur de Aragó, com en lo regne de València no puxa ésser fur de Aragó).[28]

Fon encara offerta per lo dit micer Guillem Çaera, en nom e per part de la universitat de la dita ciutat de València, una altra cèdola *tenoris sequentis*:

[2]. Molt excel·lent senyor,

Com a la vostra senyoria sien stats offerts alcuns greuges axí per ||[90] lo braç eclesiàstich com per lo braç militar com encara per la ciutat de Xàtiva e viles reyals del regne de València, per tots comunament e per alcun dels dits braços eclesiàstich e militar e universitats e/o singulars de aquells, singularment o departida, en los quals greuges la universitat de València se dupte que no haja algunes coses prejudicials a furs, privilegis, libertats e bons usos del dit regne o als drets de la dita ciutat de València. Per tal los síndichs de la dita ciutat dien que no consenten ni consentir entenen en alguna manera en los dits greuges o en algú de aquells en tant quant aquells sien o puxen ésser vists prejudicials o dampnosos als dits furs, privilegis, libertats e bons usos del dit regne e als drets, libertats e preheminències de la dita ciutat de València, ans expressament hi dissenten e y contradien, protestant que per la oblació dels dits greuges, ara, per los dessús dits o per qualsevol de aquells offerts o per altres que en sdevenidor se offerran, no sia fet prejuhí alcú a la dita ciutat ne als drets de aquella. Supplicant vostra senyoria que a provisió dels dits greuges offerts o offeridors per los dessús dits o qualsevol de aquells no proceheschats, mas que de aquells manets dar translat a la dita ciutat de València e hojats aquella en son dret: (en altra manera dissenten e contradien *ut supra*, protestant de nul·litat), supplicant sia vostra mercè que la present supplicació manets insertar en lo procés de la cort e manar-ne donar carta públicha a la dita ciutat per conservació de son dret.

Més avant, per part dels síndichs de les viles reyals del dit regne, fon offerta una cèdola *tenoris sequentis*:

[3]. Molt alt príncep e poderós senyor,

Com lo braç eclesiàstich e lo braç militar del regne de València, o algun singular de aquells e lo braç reyal del dit regne o alguna o algunes universitats del dit braç o algú o alguns singular o singulars de aquelles, haja o hajen offerts e/o offerran d'aquí avant algun greuge o greuges de la vostra senyoria en la present cort per rahó del qual o los quals se enseguiria alguna provisió o acte per vós, ||[90v] senyor, en la present cort fahedor, e les viles reyals se dupten que en los dits greuges o provisions o actes de la cort fahedors haja alguna cosa prejudicial als furs, privilegis, libertats, costums e bons usos per vós, senyor, e vostres antecessors atorgats a les dites viles *et alia* al dret de aquelles. Per tal los dits síndichs de les dites viles reals, per interès de aquelles, dien que no consenten, ans expressament contradien en los

¶ [28] El paràgraf entre parèntesis procedeix d'A.

dits greuges offerts e/o que d'aquí avant se offerran a la vostra senyoria e a les provisions e actes de cort sobre aquells o qualsevol dels dits greuges, actes e provisions [que] fossen vists prejudicials als dits furs, privilegis, libertats, costums (e bons usos) e als drets de les dites universitats, supplicant la vostra senyoria que de les dites coses los man donar carta públicha per conservació dels drets de aquelles.

Enaprés fon offerta per lo síndich de la ciutat de Xàtiva una cèdola *tenoris sequentis*:

[4]. Molt alt e molt excel·lent senyor,

A la vostra gran senyoria és stat offert hun greuge per part de la ciutat de València e de algunes viles e universitats del regne sobre la inhibició de les correnties dels arroços e stàncies que·s fan en lo dit regne de València, axí en los arroços com altres splets que són acostumats fer en lo dit regne; e com la ciutat de Xàtiva haja obtengut diverses sentències donades per lo senyor rey don Martí que los de la dita ciutat de Xàtiva e terme de aquella puxen fer correnties e stàncies en los dits arroços e splets, per tant los síndichs de la dita ciutat de Xàtiva e lo síndich de la universitat de Vila-real no consenten en lo dit greuge, ans expressament hi dissenten e y contradien e protesten que per la oblació del dit greuge o provisió alguna de aquell no sia engendrat algun prejuhí a la dita ciutat de Xàtiva e a la vostra universitat de Vila-real ne als singulars de aquelles ne als drets e libertats de aquelles, ans los romangua tot lur dret salvu e il·lès e conservat en totes coses e per totes. Suplicant que la present supplicació sia inser-||[91]ta en lo procés de la cort e que·n sia feta carta públicha per conservació de lur dret e per haver memòria en l'esdevenidor.

Encara per lo síndich de Morella fon oferta una cèdola de la tenor següent:

[5]. Molt alt, excel·lent príncep e victoriós senyor,

A la vostra gran senyoria humilment exposen los missatgers e síndichs de la vostra vila de Morella que com los braços eclesiàstich e militar del regne de València (e braç reyal del dit regne) o alguna universitat o universitats del dit braç sia o sien offerts o offerran d'aquí avant alcun greuge o greuges o capítols a vostra gran senyoria en la present cort, e la dita vila de Morella o síndichs de aquella se dupten que·n los dits greuges o capítols ja offerts o que d'aquí avant se offerran haja alguna cosa prejudicial als furs, privilegis, libertats, costums e bons usos per vós, senyor, e per vostres antecessors atorgats a la dita vila e aldees de aquella o aquelles. Per tal, senyor, Johan Palma, síndich e missatger de la dita vila, per interès de aquella, diu que no y consent en res que sia vist ésser contra les dites coses, ans expressament hi dissent e y contradien en los dits greuges e capítols offerts e que d'aquí avant se offerran a la vostra senyoria en ço que aquells o qualsevol dels dits greuges o capítols sien o fossen vists ésser prejudicials als dits furs, privilegis, libertats e bons usos e als drets de la dita vila e aldees de aquella. Supplicant vostra senyoria los dits greuges a les dita vila e aldees de aquella no vullats provehir, o provehits sien o

vajen (per) provehits sens prejuhí dels dits furs, privilegis, libertats, costums e bons usos e immunitats de la dita vila, e no voler provehir aquells sens hoyr aquella. E que de les dites coses los man donar carta públicha per conservació del dret de les dites vila e aldees e jatsia les dites coses sien de justícia emperò lo dit suplicant ho haurà a gràcia e mercè.

Enaprés fon offerta per lo síndich de Oriola una cèdola *tenoris sequentis*: ||[91v]

[6]. Molt alt senyor,

Com lo braç eclesiàstich e lo braç militar del regne de València, o algun singular de aquells, e lo braç reyal del dit regne, o alguna o algunes universitats del dit braç, o tots los tres braços, hajen offerts o offerran d'aquí avant algú o alguns greuge o greuges o capítols a vostra gran senyoria en la present cort, dels quals o per los quals supliquen per vós, senyor, ésser fets furs o provisions, e la vila de Oriola se dubta que los dits greuges o capítols ja offerts o que d'aquí avant se offerran haja alguna cosa prejudicial als furs, privilegis, libertats, costums e bons usos per vós, senyor, o per vostres antecessors atorgats a la dita vila e als singulars e als drets de aquella, per tal Genís Silvestre, síndich de la dita vila, per lo interès de aquella diu que no y consent, ans expressament hi disent e contradiu en los dits greuges o capítols e en ço e en qualsevol cosa que aquells o qualsevol de aquells fossen o poguessen ésser vists prejudicials als dits furs, privilegis e libertats e bons usos e bones costumes de la dita vila, en special en ço que per aquells o qualsevol de aquells és dit, narrat o suplicat o que d'aquí avant serà dit, narrat e supplicat que inibicions de forments e civades e altres blats puxen ésser fetes enaxí que alcuns dels dits blats no puxen o poguesen exir o per alguns ésser trets del dit regne de València. Ne aytampoch consent lo dit síndich en ço que és suplicat o d'aquí avant se supplicarà que enbotigaments de forments e civades e altres blats no puxen ésser fets en degunes viles e lochs del dit regne. Ne axí mateix consent lo dit síndich en res que toque de fet de amprius de la ciutat de València ne pastures ne de bestiars de aquella en qualsevol manera que sia posat o supplicat o que d'aquí avant se posarà o supplicarà. (Ne consent lo dit síndich en ço qui és supplicat o de ací avant se sopplicarà), que enquestes en deguna manera puxen ésser fetes, almenys en la dita vila. E·ncara diu lo dit síndich que no consent en neguna manera en ço que és suplicat o d'aquí avant se supplicarà toquan o sonan que la governació o alcaydia del castell de la dita vila <de Oriola puxa ésser separat la hu de l'altre, ço és l'alcaydia del castell de la dita vila> de la governació de aquella, com la dita alcaydia sia affixa ||[92] e annexa e unida a la dita governació. E encara diu lo dit síndich que no consent en res que sia suplicat que la dita alcaydia puxa ésser donada a deguna persona sens la dita governació e que la dita alcaydia no puxa ésser donada bé axí a català o aragonés com a valencià, com depuis que la dita vila és de la corona reyal d'Aragó, vós, senyor, e vostres predecessors havets acostumat de dar e/o comanar la dita governació e alcaydia a hun noble o cavaller nadiu e natural de la vostra senyoria

no fahent triança més de català, valencià que de aragonés, no contrastant, senyor, ço que a vós és supplicat que la dita alcaydia vós, senyor, no poríets dar o comanar sinó a nadiu o natural del regne de València, la qual cosa vós, senyor, no devets fer ne complir com sia contra los furs e privilegis e libertats de la dita vila e ús e costum dessús allegat. E més diu lo dit síndich que no consent en ço que és supplicat que lo governador no puxa traure de son domicili o dellà hon tendrà casa o habitació hon haurà fet lo contracte lo vehí de qualsevol ciutat, vila o loch del dit regne, com lo governador de la dita vila specialment haja acostumat de traure e tirar a la vila de Oriola tots pleyts civils e criminals de vídues, pobils e miserables persones, hoc encara de altres a son offici pertanyents. E més avant diu lo dit síndich e missatger que no consent en qualsevol fur, provisió, privilegi o ordenació qui en o per rahó de qualsevol greuge o capítols a vós, senyor, offerts o d'ací avant offeridors són o seran provehits e ordenats sobre totes les dessús dites coses e altres en tant quant puxen e poguessen o fossen vists o vistes ésser prejudicials als dits furs, privilegis, libertats e bons usos e costums de la dita vila e dels vehins e habitadors de aquella, axí en general com special, ans expressament hi dissent e contradiu. Protestant, molt alt senyor rey, que si alguna de les dites coses era provehida contra les dites libertats de la dita vila e aquella no hoÿda en son dret que en res no puxa prejudicar als drets de la dita vila e libertats de aquella ne puxa ésser tret a ús ni a conseqüència. Suplicant a vós, senyor, lo dit síndich que per vostra acostumada mercè (salvets a la dita vila e singulars de aquella tots sos drets en e sobre les dites coses e altres; e més, senyor, suplica lo dit síndich que per vostra mercè) manets continuar la present suplicació o protest en lo libre de la dita cort per guarda e conservació de la dita vila, requirent al notari que de totes les dites coses e de la resposta per vós, senyor, a·quells feta li'n faça carta pública per conservació dels drets de la dita vila. ||92v

Més avant fon offerta per lo síndich de Castelló de la Plana una cèdola *tenoris sequentis*:

[7]. Ítem, senyor, com per los braços eclesiàstich e militar del dit regne de València o alcun singular de aquells e lo braç reyal del dit regne o alcuna universitat o universitats del dit braç sia o sien offerts (o offerran de aquí avant) alcuns greuge o greuges o capítol o capítols a vostra gran senyoria e·n la present cort la vostra vila de Castelló e lo síndich de aquella se dupte que·n los dits greuges o capítols ja offerts o que d'aquí avant se offerran haja alguna cosa prejudicial als furs, privilegis, libertats, costums e bons usos per vós, senyor, e vostres antecessors atorgats a la dita vila e als drets de aquella. Per tal, senyor, Francesch Feliu, síndich e missatger de la dita vila de Castelló, per interès de aquella diu que no y consent ans expressament hi dissent e y contradiu en los dits greuges o capítols offerts o que d'aquí avant se offerran a la vostra senyoria en ço que aquells o qualsevol dels dits greuges o capítols sien o fossen vists ésser prejudicials als dits furs, privilegis, libertats e bons usos o als drets de la dita vila. Supplicant la vostra reyal senyoria los dits greuges

a la dita vila de Castelló prejudicials no vullats provehir o provehits sien e vagen per no provehits sens prejuhí dels dits furs e privilegis e libertats e costums e usos e immunitats de la dita vila e no voler provehir aquells sens hoÿr la dita vila en sa justícia, e que de les dites coses los man dar carta públicha per conservació de la vila damunt dita.

Encara per en Bernat Muntanyès, síndich de la vila de Borriana, fon offerta una cèdola de la tenor següent:

[8]. Molt excel·lent príncep e poderós senyor,

Com molts e diverses greuges sien stats posats davant vostra senyoria per los braços o staments del regne de València, dels quals greuges hich ha alguns qui són prejudicials a la vila de Borriana, (per tal en Bernat Muntanyès, síndich e missatger de la dita vila de Burriana), protesta que no consent ni consentir entén *tacite vel expresse*, ans hi dissent e contradiu als dits greuges davant vostra senyoria posats e d'ací avant ||[93] posadors en tant quant fan e són vists fer contra la dita vila de Borriana drets, privilegis, franquees e libertats de aquella, enaxí que la presència del dit suplicant e sciència sua algun prejuhí no faça ni engendre a la dita vila drets, franquees e libertats de aquella. Supplicant vostra senyoria que per vós, senyor, sia salvat a la dita vila e preservat tot dret axí com era ans de la posició dels dits greuges davant vostra senyoria posats e d'ací avant possadors, supplicant *de omnibus premissis* ésser-li feta carta públicha a conservació del bon dret de la dita vila e per ço que memòria ne sia haüda en l'esdevenidor.

E per part de la vila d'Alaquant fon offerta semblant cèdola de la [tenor] següent:

[9]. Molt alt senyor,

Com per lo braç eclesiàstich e lo braç militar de regne de València o algun singular de aquell, e lo braç reyal del dit regne o alguna o algunes universitats del dit braç o tots los tres braços en una, haja o hajen offerts o offerran d'aquí avant algun greuge o greuges o capítols a vostra gran senyoria en la present cort, dels quals o per los quals suppliquen per vós, senyor, ésser feyts furs o provisions, e la vila de Alaquant se dubte que en los dits greuges o capítols ja offerts o que d'aquí avant se offerran haja alcuna cosa prejudicial als furs, privilegis e libertats, costums e bons usos per vós, senyor, e vostres predecessors atorgats a la dita vila e als singulars e als drets de aquella. Per tal Genís Silvestre, síndich substituhit de Pere Burgunyó, síndich de la dita vila d'Alaquant, per lo interés de aquella diu que no y consent, ans expressament hi dissent e hi contradiu en ço e qualsevol dels dits greuges o capítols sien o fossen vists ésser prejudicials als dits furs e privilegis e libertats e bons usos e bons costums de la dita vila, en special en ço que per aquells és dit e narrat e suplicat e d'ací avant se supplicarà e narrarà que inhibicions no puxen ésser ||[93v] fetes sinó a requesta dels jurats de València, ne axí mateix de (*en blanc*) sens volentat de

aquells. Ne aytampoch consent lo dit Genís en los dits noms en ço que·s supplicat e d'aquí avant se supplicarà que enbotigament de forment e civades e alguns blats e vitualles no puxen ésser fets en degunes viles e lochs del dit regne. E més avant no consent lo dit síndich en ço que·s supplicat, toquants e en nenguna manera sonants en fet de pastures e de bestiars e de amprius de la ciutat de València, haver en los términs pastures, pasos, aygües e terres dins los términs de la dita vila. Ne encara consent lo dit síndich en ço que és supplicat que enquestes puxen ésser fetes en les ciutats e viles reyals contra los officials e altres de aquells, ans lo dit Genís en los dits noms dissent e expressament hi contradiu a totes les dites coses e altres en la dita cort per vós, senyor, provehides e d'ací avant provehidores, en tant quant és e pot ésser vist fet o toquar o sonar contra furs, privilegis e libertats, usos e bons costums de la dita vila d'Alaquant e singulars e drets de aquella axí, en special com en general. Supplicant a vós, molt alt senyor, que per vostra mercè salvets tots sos drets en e sobre les dites coses e altres a la dita vila e als singulars e vehins de aquella, e que per vostra mercè manets continuar les dites coses en lo procés de la cort e requir al notari de la dita cort que lo procés de aquella té e retgla que de les dites coses li faça carta públicha per guarda e conservació dels drets de la dita vila d'Alaquant.

Enaprés, per part de les viles de Ontinyent e de Bocayrent[29] e de Biar fon offerta una cèdula de la tenor següent:

[10]. Molt alt príncep e poderós senyor,

Com lo braç eclesiàstich e lo braç militar del regne de València, o alcun singular de aquells, e lo braç reyal del dit regne, o algunes universitats del dit braç, haja o hajen offerts o offerran d'aquí avant algun greuge o greuges a vostra senyoria en la present cort, e les viles de Ontinyent e de Bocayrent e de Biar se dubten que en los dits greuges e capítols ja offerts e que d'aquí avant se offerran haja alguna cosa prejudicial als furs, privilegis, libertats, costums e bons usos per vós, senyor, e vostres antecessors atorgats a les dites viles ||[94] *et alia* als drets de aquelles. Per tal, Bernat Cirera, síndich de la dita vila de Ontinyent[30] e Guillem Cerdà, síndich de la dita vila de Bocayrén, e Miquel Ribera, síndich de la dita vila de Biar, per interès de aquelles dien que no consenten, ans expressament hi contradien en los dits greuges o capítols ja offerts e que d'aquí avant se offerran a la vostra senyoria en ço que aquells o qualsevol dels dits greuges o capítols sien o fossen vists ésser prejudicials als dits furs e privilegis e libertats e bons usos e als drets de les dites viles. Supplicant la vostra senyoria los dits greuges o capítols a les dites viles ésser prejudicials no vullats provehir sens hoyr aquelles e que de les dites coses los man donar carta públicha per conservació de aquelles.

¶ [29] C *Banyeres*.
¶ [30] C *Bocayrent*.

Més encara foren offertes per lo síndich de Cullera dues cèdules de la tenor següent:

Molt alt príncep e poderós senyor,

Com (per) lo braç eclesiàtich o lo braç militar de regne de València, o alcun singular de aquells, e lo braç reyal del dit regne, o alguna o algunes universitats del dit braç, sia o sien offerts e offerran d'aquí avant alguns greuge o greuges o capítols a vostra gran senyoria en la present cort, la vila de Cullera se dupta que·n los dits greuges o capítols ja offerts e que d'aquí avant se offerran haja alguna cosa prejudicial als furs, privilegis, libertats, costums (e) bons usos per vós, senyor, o vostres antecessors atorgats a la dita vila *et alia* als drets de aquella. Per tal, senyor, Johan Bou, síndich e missatger de la dita vila, per interès de aquella, diu que no consent, ans expressament contradiu en los dits greuges o capítols offerts o que d'aquí avant se offerran a la vostra senyoria, en ço que a·quells o qualsevol dels dits (greuges o) capítols (si)en o fossen vists ésser prejudicials als dits furs, privilegis e libertats e bons usos e als drets de la dita vila. Supplicant la vostra senyoria los dits greuges a la dita vila de Cullera prejudicials no vullats provehir sens hoir aquella e que de les dites coses los manets donar carta públicha per conservació de la vila damunt dita.

[11]. Senyor molt excel·lent,

Per part del braç reyal és posat per greuge lo capítol següent: ||94v

Ítem, senyor, com per exprés privilegi del senyor rey en Pere, de digna memòria, besavi de vós, senyor, en corts generals de València *XVIII[a] kalendas octobris anno Domini M[o] CCC[o] XXXVI[o]* sia expressament statuhit e ordenat e promés, en virtut de jurament e en sa (bona) fe reyal per si e per sos successors perpetualment, que no daria, atorgaria, vendria, enfeudaria, empenyoraria, cambiaria, assignaria, obligaria, en tot o en part, per qualsevol dret, manera o títol, alienaria, transportaria o per qualsevol manera dividiria, abdicaria o separaria per ell o per qualsevol altre dret, domini o proprietat sues de la (sua) corona reyal a cert temps violari, beneplàcit o perpetualment, certs castells, viles e lochs en lo dit privilegi nomenadament e expressa declarats e contenguts, ne rendes, exides, proveniments e mers e mixts imperis e jurisdicció civil e criminal, alta o baxa, regalies, questes, cenes, osts e cavalcades, morabatí e altres qualsevol drets per qualsevol nom appel·lats dels dits castells, viles o alqueries o de qualsevol de aquells o de aquelles, declarant per lo dit privilegi ésser irrit e va e no haver alguna efficàcia tot ço e quant contra les dites coses fos feyt o attemptat per ell o per qualsevol succehidor seu, ignorantment o de certa sciència, enaxí que pogués per lo dit senyor rey o per qualsevol succehidor seu, sens alguna cognició o citació de part o d'altre obstacle, ésser irritat, revocat e del tot anul·lat de feyt. E com, senyor molt poderós, contra la expressa prohibició del dit privilegi sien stades fetes moltes vendes, alienacions, transportacions e empenyoraments axí en persones eclesiàstiques com en braç militar, de moltes de les dites viles, castells e lochs expressament en lo dit privilegi contenguts e contengu-

des de molts sdeveniments, emoluments e rendes de aquells e aquelles, sia per ço mercè de vós, senyor, de feyt cassar[31] e anul·lar e a mans vostres pendre tot ço e quant trobarets contra ordinació e prohibició del dit privilegi ésser donat, venut, alienat, empenyorat e transportat així en persones eclesiàstiques com del braç militar com de altres qualsevol singulars persones com així ho hajats jurat servar novellament e·n siats obligat segons tenor del dit privilegi.

On, com la universitat de la vostra vila reyal de Cullera tinga e possehescha les rendes reyals de la dita vila per certs títols alienades e transportades en la dita universitat, ço és per préstech de XIM florins, los quals se carregaren sobre la dita universitat (e singulars) de aquella per obs de la remença ‖[95] e quitament que·l dit senyor rey en Martí féu de la dita vila de poder de mossèn Loís Carbonell o de mossèn Pere Marrades, cavallers, lladonchs senyors de la dita vila, per vigor del qual préstech de la dita universitat paga vuy cascun any cent lliures més que no són les dites rendes de lur pròpria substància. Per què en Johan Bou, síndich de la dita vila de Cullera, ab aquella humil e subjecta reverència que·s pertany, protesta que no consent ne consentir entén, tàcitament o expressa, ans ab la present disent al dit greuge dessús insert tant quant aquell fa o és vist fer contra la transportació e alienació de les dites rendes feytes en la dita universitat e singulars de aquella per rahó del dit préstech, offerint-se lo dit síndich restituhir e tornar totes les dites rendes a vós, senyor molt excel·lent, e al vostre reyal patrimoni tota hora que vós, senyor, los haurets delliurats de la dita obligació en la qual són per rahó dels dits XIM florins.

3.9
Protest particular del braç eclesiàstic

E fetes e seguides les dites coses, lo dit senyor bisbe de València, per part del dit braç eclesiàstich, dix que stava e perseverava en les cèdoles o scriptures de les protestacions per part del dit braç dessús offertes, les quals havia e volia haver per de nou repetides e offertes.

3.10
Protest particular del braç militar

E en aquell instant mateix, per part del braç militar, perseverant en tot ço e quant per part de aquell dessús és stat dit, offert, supplicat e protestat de nou offerí una cèdola de la tenor següent:

¶ [31] C *cessar*.

Molt alt e molt excel·lent senyor,

Com per los braços eclesiàstich e reyal e per algunes ciutats e viles reyals e per alcuns del braç eclesiàstich sien donats greuges o capítols a la vostra senyoria e dupte's lo braç militar que no y haja alcunes coses que fossen prejudicials al dit braç militar e singulars de aquell e a les universitats e vassalls de aquells, per què, senyor, ab humil reverència parlant, dien lo dit braç militar e singulars de aquell que no y consenten, ans protesten que no·ls ||[95v] puxen fer prejuhí algú, supplicant humilment la vostra senyoria que sia vostra mercè salvar tot dret al dit braç e singulars de aquell e a lurs universitats e que no·n vulla fer provisió sens que lo dit braç no y sia hoÿt.

E fetes les dites coses lo dit senyor rey dix que sobre los greuges offerts faria la provisió que trobaria ésser fahedora per justícia. Dix, encara, que no volia ne permetria que de les cèdules dessús per los dits tres braços o qualsevol de aquells offertes e protestacions en aquelles expressades e contengudes fossen fetes carta o cartes públiques com no fos acostumat fer, mas mana totes les dites cèdoles, disentiments e protestacions insertar e continuar en lo procés de la cort.

Enaprés lo dit senyor rey continuà la present cort a demà que serà disapte, ans de dinar, en lo loch mateix. ||[96]

3.11

Greuges comuns dels tres braços

[Greuges] comuns dels tres braços

Molt excel·lent príncep e senyor,

Los capítols dejús scrits ab gran e humil reverència offiren a la vostra reyal senyoria[32] vostres devots e humils vassalls e sotsmeses los tres braços, ço és lo eclesiàstich, militar e reyal del vostre regne de València, en les corts que a present celebrats als valencians en la ciutat, los capítols e greuges següents:

1. Primerament, senyor, com per privilegi los regnes d'Aragó, de València e lo principat de Cathalunya sien units e no puxen ésser separats de la corona reyal, segons en lo dit privilegi appar, e lo senyor rey, vostre pare, e vós, senyor, parlant ab humil e subjecta reverència de vostra senyoria, en gran prejuhí del dit regne de València, hajats en vostre títol mes lo títol del rey de Sicília preposant aquell al dit regne de València, ço que, parlant ab humil e subjecta reverència de vostra senyoria, fer no devíets, attesa la forma del dit privilegi. Per ço los dits dos braços

¶ [32] N i D *celsitud*.

suppliquen vostra senyoria sia mercè de aquella que·n vostre títol tantost aprés lo regne d'Aragó metats lo regne de València.

2. Ítem, senyor, com per diversitats de juhís se seguesquen grans dans e turbacions e greuges a les gents, e en temps passat sia stat que·l senyor rey e son primogènit estants ensemps en una ciutat, vila o loch se tenien dues audiències, ço és de cascun d'ells, e d'acò·s seguexen turbacions, dispensis e inconvenients e vexació e dan de les gents, la qual cosa vós, senyor, devets squivar.[33] Per ço sia vostra mercè provehir e atorgar perpetualment que·l senyor rey e son primogènit stants ensemps en una ciutat, vila o loch, sia tenguda una audiència tan solament (e no més), ço és la del senyor rey. E si lo contrari serà fet que no haja valor, ans ço que en altra audiència se proceýs e fes sia nul·le, irrit, cars e va. ||[96v]

3. Ítem, senyor, com per lo senyor rey en Jacme segon, en la cort general de regne de València, a supplicació de prelats, religiosos, richs hòmens, cavallers, ciutadans e hòmens de viles del dit regne, per tal que justícia fos mils tenguda e observada en lo dit regne, fos stablit e ordenat per tots temps que·l procurador e·l batle general del dit regne e encara batles particulars e los justícies de les ciutats e de les viles e lurs assessors e els quartoners e tot altre jutge ordinarii e official que ús de jurisdicció e lurs lochtinents sien tenguts tenir taula de dos en dos anys, e per trenta dies, e en la fi de lur administració, si abans eren remoguts del offici, dins los quals sia feta inquisició contra ells e lurs excesses e forces e violènces que hauran fetes als vostres sotmeses, la qual inquisició sia determenada dins sexanta dies contínuament comptadors e que penjant la dita inquisició sien sospeses del offici tro que la inquisició sia determenada, enaxí que·l inquisidor puxa inquirir contra l'official sens clamador o accusador, pus li sia denunciat del excés del official per alcú, lo qual se puxa appel·lar una vegada tant solament, segons les dites e altres coses són pus largament notades en lo dit privilegi, lo qual vós, senyor, havets jurat servar e aquell havets confermat, (atorgat) e donat de nou, e en temps passat vostres predecessors no hajen volgut seguir lo tenor del dit privilegi jatsia hi sien stats obligats. Per tal sia mercè de vós, senyor, manar fer la dita enquesta contra los dits governadors e batles generals e particulars e contra lurs assessors e scrivans e lochtinents d'ells e cascun d'ells, com en los altres officials hi sia ja provehit per altres provisions reyals, per tal, senyor, que segons és contengut en lo dit privilegi justícia sia mils tenguda e observada en lo dit regne e manar executòria del dit privilegii per los temps sdevenidors.

4. Més avant, senyor, com segons exprés fur posat sots rúbrica *De la cort*, lo capítol VIII[è],[34] lo batle general e lochtinent o batles particulars o altre qui haja o

¶ [33] C *scusar*. ¶ [34] Germà Colón i Arcadi Garcia (eds.), *Furs de València*, llibre I, rúbrica III: *De la cort*, capítol VIII, que comença: «La cort en sa pròpia persona...», Barcelona, Editorial Barcino, 1970, vol. I, pp. 154-155.

tinga administració de batlia no deja ni puxa oyr, ‖[97] determenar, jutgar ne diffinir alcuns pleyts criminals o civils, sinó tan solament los pleyts e les demandes que seran sobre los censals o altres rendes de vós, senyor, los quals pleyts e demandes tant solament hoja e diffenescha. E per privilegis, enaprés a la ciutat e al regne atorgats, lo dit batle haja jurisdicció e poder en los fets tant solament dejús declarats, ço és en los moros de realench e de la Església, en certs casses en privilegi contenguts, e en les inhibicions de la treyta de les coses vedades del regne, e en l'espatxament de les armades, dels lenys e d'altres fustes; e lo dit batle contra lo dit fur s'esforç d'entrametre's de hoyr, conèxer, jutgar e determenar molts e diverses altres pleyts criminals e civils e exercir jurisdicció e entrametre's de molts altres affers ultra los contenguts en los dits fur e privilegis, e açò sia expressament contra aquells e en gran prejuhí de les altres jurisdiccions del dit regne. Per tal sia mercè de vós, senyor, provehir e manar sots certa pena al dit batle qui és e per temps serà e al lochtinent de aquell e batles particulars que observen a la letra los dits fur e privilegis [e] no facen ne vinguen contra forma e tenor de aquells per alguna manera. E que ara per lladonchs, tot ço que sia o serà fet en contrari, vós, senyor, ab aquella matexa provisió, revoquets e hajats per revocat e per nul·le, revocant e per revocades havent qualsevol provisions reyals en contrari fetes e fahedores, e qualsevol stils e pràtiques que sien en contrarii. E si·l contrari de les dites coses per los dits batles o lochtinents [són] attemtades sien nul·les e que alcun no sia tengut obeyr aquelles e per no obehir e obtemperar aquelles no sia encorregut en alcuna pena, ans en lo dit acte los dits batle general e particular o lochtinent de aquells sia e sien haüts per persones privades.

5. Ítem, com segons exprés fur o privilegi per lo senyor rey en Pere, d'alta recordació, tritavi vostre, atorgat a la ciutat e al regne, algun batle no puxa posar calònia o ban sobre les gents, ab crida o sens crida, e lo dit batle e los lochtinents seus e batles particulars reals s'esforcen fer e fan lo contrari del dit fur o privilegi, sia mercè de vós, senyor, provehir e manar segons en lo *proxime* dit capítol és contengut. ‖[97v]

6. Ítem, com lo dit batle pretena que ell no ha sobirà sinó tant solament vós, senyor, e que·n à privilegi o concessió vostra, e de açò seguescha e puscha seguir gran prejudici e dan e calúmnia a les gents, almenys en dos cassos, lo hu en cars de contrast de jurisdicció del dit batle ab altres officials, e l'altre en cars que·ll dit batle passàs términs de sa jurisdicció. Per tal sia mercè de vós, senyor, provehir e atorgar perpetualment que almenys en los dits dos casses, e en qualsevol de aquells, si e quant recors ne serà haüt al governador, o lochtinent seu qui per temps serà, aquell hi puxa fer dret e justícia entre lo dit batle e aquell o aquells de qui serà interès, no contrastant la pretensa concessió al dit batle o altre feta e fahedora. E axí mateix en los dits cassos lo dit batle haja (a) conèxer del dit governador o lochtinent seu en cars que entre lo dit governador o algun altre jutge fos contrast a qui pertanyeria la jurisdicció, o lo dit governador o sos lochtinents (excedien los términs de lur jurisdicció).

7. Ítem, com per fur exprés del alt rey en Jacme, conqueridor de la ciutat e regne de València, e per privilegi, los caçadors e els paradors e els brelladors d'alcunes bèsties o aus o ocells o caces o volateries, los quals prenen o fan pendre per alcuna art o per alcun enginy en l'aer o en la terra o en la mar[35] o en aygües dolces o estanys o albufera, no deuen donar alcuna cosa a vós, senyor, ne als vostres successors ne alcun altre, per nengun temps, ans hajen totes aquelles bèsties, aus o ocells, caces o volateries franques e liures per fer totes lurs voluntats en qualque guisa se volran, e que per rahó ne per occasió dels lochs en los quals alguna de les damunt dites coses seran preses no sia demanada ne presa alcuna cosa en neguna manera, segons per lo dit fur, lo qual per vós, senyor, és estat jurat (e) appar. E lo vostre batle general, lo qual per semblant ha jurat servar lo dit fur, contra expressa tenor de aquell, novellament, per sa pròpria auctoritat e contra lo dit fur e privilegi, de feyt haja fet o atemptat lo contrari, parlant ab la reverència que·s merex, ‖[98] prenent e demanant de les fotges que·s prenen en l'Albufera, de trenta fotges una, ço que per lo dit fur expressament és vedat. Per ço, senyor, sia vostra mercè manar al dit batle, sots grans penes, que servant lo dit fur e privilegi no prena alcuna cosa o dret alcú per caça de les dites fotges o altres ocells, ans deja tornar e restituhir tot ço que reebut n'aja, com açò torne en no poch dan dels habitadors de la dita ciutat e regne.

8. Ítem, senyor, com per privilegi alcun foraster del dit regne de València que sia provehit del offici de la governació del dit regne o de la assessoria no puxa ni deja ussar del dit offici tro a tant, ab bones e sufficients fermances, haja assegurat que ell de pla satisfarà, a tots aquells qui d'ell se clamaran, tots los dampnatges que los dits clamants, per culpa e mala administració del governador, official o lochtinent de aquells, hauran sostengut. Hoc encara, per fur, lo qual és expirat, qualsevol governador, encara que posseescha béns seents en lo dit regne, és tengut de assegurar covinentment que, si alcú durant lo offici o aprés se clamarà d'ell, que respondrà e farà dret als clamaters en la dita ciutat de València e pagarà la cosa jutgada. E lo noble n'Arnau Guillem de Bellera, venint contra forma del dit privilegi, ans de donar les dites fermances e seguretats,[36] usà e exercí lo offici de governació a aquell comanat per lo senyor rey en Martí, jatsia no fos request, axí de paraula com per scrit, que donàs la dita seguretat. E ço que pijor és, lo dit n'Arnau Guillem de Bellera, per satisfer al dit privilegi e altres privilegis e furs parlants de la dita seguretat, féu congregar certs ciutadans e menestrals de la dita ciutat e féu fer certa procuració a aquells que facen la dita fermanceria e seguretat. E lo dit n'Arnau Guillem de Bellera en virtut de la dita procuració *et alia* donà les dites fermances tro en quantitat de cent mília sous, de què·s són seguits molts pleyts e moltes qüestions en la dita ciutat e regne de València, les messions dels quals munten a grans summes e quantitats, e ‖[98v] los dits cent mília sous no basten a satisfer los dits dampnifficats.

¶ [35] C *manar*. ¶ [36] C *fermetats*.

Per ço, senyor, suppliquen los dits braços que sia vostra mercè, per tolre los dits inconvenients e altres, provehir perpetualment que tot e qualsevol governador de regne de València e assessor e lochtinents lurs, així general com particulars, sien tenguts, ans que comencen administrar los dits officis, donar bones e sufficients fermances que pagaran e satisffaran, de pla en pla, a tot hom qui d'aquells se clamarà, així durant lur offici com aprés, tots dampnatges que aquells, per lur colpa o mala administració d'ells o de lurs officials o lochtinents, hauran donats o fets al clamant o clamants-se de aquells o staran a dret a aquells, ço és lo dit governador, assessor e lochtinent general en la ciutat de València, en poder del justícia civil de la dita ciutat; e lo lochtinent dellà lo riu de Xúquer e son assessor, en poder del justícia major de la ciutat de Xàtiva; e lo lochtinent del riu d'Uxó enllà e son assessor, en poder del justícia de la vila de Castelló de la Plana; e que les dites fermances sien fermances de pagar la cosa jutjada e que la sentència que serà donada contra los dits governador o assessor o lochtinents lurs, sens altre procés e instància, sia menada a execució en los béns de les dites fermances e de qualsevol de aquelles pus no sien trobats béns complents als dits dampnatges dels dits governador, assessor o lochtinent lurs dins regne de València. E si ans de donar les dites fermances, aquells o qualsevol d'ells, usaran dels dits officis, que aquells *ipso iure* sien haüds e sien privats dels dits officis e no·ls sia obehit, ans sien aüts per persones privades e los actes que aquells faran sien *ipso iure* nul·les. La qual fermança lo dit governador, lochtinent general e assessor sien tenguts donar en poder del batle, justícia civil e jurats de la ciutat de València a conexença de aquella, e si no reebran complents e bones fermances per los dits batle, justícia e jurats hi sien tenguts en lurs noms propris; e lo lochtinent del riu de Xúquer enllà en poder del batle, justícia e jurats de la ciutat de Xàtiva; e lo lochtinent del riu d'Uxò a·nsús en poder del batle, justícia e jurats de la vila de Castelló. E si dels dits lochtinents e assessors ||[99] lurs no seran reebudes sufficients fermances, que·ls dits batle, justícia (e) jurats de la ciutat de Xàtiva e de la vila de Castelló hi sien tenguts en lurs noms propris, ço és cascú per lo lochtinent e assessor del qual deuen reebre les dites fermances, e que los dits governador, assessor e lochtinents lurs que hui són, hajen a fer dret als clamants devant los dits justícies, segons dessús és dit. E en les dites coses, senyor, sia entesa e compresa la governació dellà Sexona, ço és lo portantveus de governador de regne de València do la dita fermança de XM lliures, e lo assessor de aquell de IIM D lliures, e lo governador dellà Sexona de VM lliures, e los lochtinents de governador dellà lo riu d'Uxó e dellà lo riu de Xúquer cascun en quantitat de IIM DC lliures.

9. Ítem, senyor, com per furs e privilegis e provisions reyals aprés que les inhibicions són fetes, vós, senyor, ne vostre batle, no dejats donar licència de traure les dites coses inhibides del dit regne, e lo vostre batle general e son lochtinent, venint contra los dits privilegis e provisions reyals, ha donat licències de traure les dites coses inhibides e vedades a diverses persones, ço que fer no pot ne deu, per

ço sia mercè de vós, senyor, provehir e manar al dit batle e lochtinent de aquell, qui ara són o per temps seran, que tals licències d'ací avant no do, sots certa e gran pena, e si lo contrari faÿa que als jurats de la dita ciutat de València sia lícit e permés de pendre les dites coses e vedar que aquelles no isquen de la dita ciutat e son terme e açò matex pusquen fer cascuns jurats en les dites ciutats e viles e lochs reyals e en los altres lochs del dit regne los senyors de aquells.

10. Ítem, senyor, com per vostres predecessors sien atorgades franquees a moltes universitats e habitadors del dit regne que no sien tenguts pagar peatge, portatge, mesuratge, pes, usatge, moxeriffat, duana, ancoratge, (travetatge), passatge e qualsevol altre dret que ||[99v] dir e nomenar se puxa, e per rahó de les dites franquees los havent aquelles sien stats per totstemps franchs de no pagar almodinatge e astoratge en l'almodí de la ciutat de València ni en altres almodins de les ciutats e viles reyals del dit regne. E ara novellament lo dit vostre batle general, contra forma dels dits privilegis e franquees e en gran dan dels habitadors del dit regne, fa paguar als havents les dites franquees lo dit que·s diu dret de almodinatge e astoratge. Per ço, sia mercè de vós, senyor, provehir e manar al dit batle e altres qualsevol officials del dit regne, que·l que·s diu dret de almodinatge e astoratge no leve ne exheguescha dels havents les dites franquees. E sia per vós, senyor, manat servar les dites franquees a tots aquells qui les han, e si lo contrari farà que sia encorregut lo contrafahent en pena de IIM florins pagadors de sos béns propris, la mitat a vós, senyor, e l'altra mitat a la part.

11. Ítem, jatsia que, segons fur e diverses privilegis e provisions reyals, lo governador del dit regne e lochtinents de aquell no·s puxen ni dejen entrametre dels pleyts o feyts pertanyents als ordinaris de les ciutats, viles e lochs reyals del dit regne, sinó tant solament en hu de dos cassos, ço és de appel·lació en certs casos per fur ordenats e de fadiga, emperò lo dit governador e lochtinents s'esforcen fer tots jorns lo contrari en moltes maneres. Per tal, sia mercè de vós, senyor, provehir e, sots certa e gran pena, manar als dits governador o portantveus, lochtinents e assessor de aquells e cascun d'ells que de alcun pleyt o feyt pertanyent als ordinaris per alguna via o manera, directa o indirecta, no·s entrameten, sinó solament en los dits cassos de appel·lació e de fadiga causada e al·legada en aquells ordinaris. E noresmenys, que si lo contrari faran que no ||[100] haja valor, ne algun dels dits ordinaris sia tengut obtemperar a contraris manaments penals o altres del dit governador o portantveus o lochtinents ne per no observar aquells encorrega alcuna pena, ans acaben lur procés, e lladonchs, si justament no hauran procehit, ya y ha remey de appel·lacions, segons fur, e, si cas de fadiga hi havia, porà hi ésser per lo dit governador o portantveus o lochtinents, migançant justícia, provehit; e que lo dit governador ni lochtinent no puxa assí evocar alcuna causa per fadiga, mas solament manar als ordinaris que reduhesquen lo fet a justícia de ço en què seran atrobats en fadiga, declarant lo cars de la dita fadiga ésser com lo justícia expressament denega

fer justícia o tàcitament dilatant aquella. Mas, si·l justícia proveheix en los fets he y proceheix, que no puxa ésser dit atrobat en fadiga ne·n puxa ésser recorregut, com sobre aytals enantaments hi sia ja provehit per fur, que la part que·s té per agreujada pot demanar correcció ans de sentència diffinitiva e aprés de aquella pot interposar appel·lació.

12. Ítem, senyor, com cascun habitador del regne segons furs e privilegis puxa carregar e traure per mar pega, alquitrà, fusta e altres coses per portar dins vostra senyoria e alcuns batles locals reyals de les dites coses facen paguar certs drets als habitadors del dit regne, ço que és contra los dits furs e privilegis, sia per ço mercè de vós, senyor, de provehir que de les dites mercaderies e coses que seran carregades per portar dins vostra senyoria no sia pres alcun dret per alcun batle general o local reyals, e açò sots certa e gran pena, e que restituhesquen tot ço que hauran haüt contra forma dels dits furs e privilegis.

13. Ítem, com per special e exprés privilegi del molt alt senyor rey ||[100v] en Jacme, quatravi vostre, de bona memòria, la ciutat de València e tots e sengles ciutadans, vehins e habitadors de aquella e de son terme e contribució sien e ésser dejen franchs e immunes de tota leuda, peatge, portatge, mesuratge, pes, usatge, moxerifat, duana, ancoratge, travetatge, passatge e gabella, e tot altre victigal o imposició, costums noves e velles, statuïdes e statuhidores que dir, nomenar o cogitar se puxen, exceptades solament e nomenada les gabelles de la sal del dit regne de València; e per semblant, la ciutat de Xàtiva e les viles reyals del dit regne e los ciutadans, vehins e habitadors de aquelles hajen franquea de la dita leuda e de molts altres drets contenguts en los privilegis de la dita franquea, atorgats per los gloriosos reys, de bona memòria, predecessors vostres, e jurats, donats e atorgats per vós, senyor —e semblants franquees han los de la Església e del braç militar e los batles, leuders e altres officials reyals, senyaladament de Tortosa, Cobliure e de aquelles partides de Rosselló e de Quadaqués—, e los officials d'Albarrazí e de Terol e aldees de aquelles, recusen observar als dits de la Església e braç militar e als ciutadans, vehins e habitadors de les dites ciutats e viles les dites franquees e immunitats. Per tal, sia mercè de vós, senyor, atorgar executòria dels dits privilegis manant als batles, leuders e altres officials vostres, senyaladament de Tortosa, Cobliure e Quadaqués e d'altres parts, axí de Rosselló e d'Ampurdà com d'Aragó, que les dites franquees e libertats observen als de la dita Església e braç militar e als dits ciutadans de València, de Xàtiva e les viles reyals del dit regne e als ciutadans e vehins e habitadors del dit regne havent les dites franquees, sens alcuna difficultat, e que restituhesquen tot ço que·n hauran levat contra forma dels dits privilegis.

14. Ítem, com lo senyor rey en Martí, predecessor vostre, en cort general ||[101] del regne de València hagués constituhit e tornat lo maestre e orde de Montesa en possessió del fur e al fur de València en los lochs de la tinença de Culla del

maestrat de Montesa, en la qual possessió era stat prejudicat per lo senyor rey don Johan, de bona memòria, segons que les dites coses e altres en lo acte de cort per lo dit senyor rey don Martí sobre açò fet són contengudes, a les quals se reffiren, e lo qual acte de cort fon enaprés deduhit a execució, e puis, senyor, se sia seguit que per occasió de unes enquestes que per manament del lochtinent general del dit maestre de Montesa se feyen, així com per fur del regne de València era e és legut, contra alcuns officials dels lochs de Benaçal e d'Atzaneta qui són de la dita tinença, o per altra occasió procehí de la cort del senyor rey, pare vostre, una letra per empatxar les dites enquestes prenent fundament en lo fur d'Aragó, per lo qual se aferma que són vedades fer enquestes segons en la dita letra reyal és contengut, e noresmenys foren, contra fur del dit regne de València e acte de cort damunt dits, interposades alcunes appel·lacions al dit senyor per les universitats e alguns singulars dels dits lochs pretenents ésser-los legut appel·lar de lur senyor o officials seus al dit senyor per lo fur d'Aragó o per lurs poblacions, per occasió de les quals appel·lacions sortiren letres citatòries e inibitòries al maestre e orde e lochtinents e officials de aquells damunt dits e als jutges de les dites enquestes; e jatsia davant lo dit senyor rey, pare vostre, e son consell, per part dels dits maestre e orde fos suplicat e request que no·s entrametesen de les dites appel·lacions, car fer lo contrari fora, quant en lo dit senyor fos, privar los dits maestre e orde de la possessió o quasi que havien del fur de València e de les appel·lacions, segons lo acte de cort del dit senyor rey en Martí damunt dit, protestant, noresmenys, de greuge contra fur e contra lo dit acte de cort segons que les dites coses són contengudes en diverses supplicacions davant lo dit senyor offertes per part dels dits mestre e orde, emperò lo dit senyor no volgué foragitar de sa cort les dites appel·lacions ne per consegüent observar lo dit acte de cort, ||[101v] ans, ultra lo que dit és, donà audiència a la part del fisch e de les dites universitats en ço que al·leguen e dién que·l fur del rey n'Anfós qui comença: «Ordenam que tots los lochs *et cetera*» no liga ne comprén les dites universitats ni singulars de aquelles ni prejudica als pactes contenguts en lurs poblacions, les quals coses, ab humil reverència de vós, senyor, parlant, redunden en gran greuge de fet del acte de cort, fur e furs, maestre e orde damunt dits. Per què a la vostra molt gran excel·lència humilment sopliquen los dits braços que, servant los dits furs e acte de cort, per pacte de cort foragitets e hajats per foragitades e repulses de vostra cort e audiència les dites appel·lacions ne sobre aquelles donets o façats dar alguna audiència e provehiscats e ordenets que no sia donada audiència al vostre fisch ne a les dites universitats ne a altra persona en la damunt dita al·legació o altra qualsevol per la qual volguessen dir o concloure que·l dit fur del rey n'Amfós no liga o comprén les dites universitats o singulars de aquelles o altres lochs e singulars de la dita tinença de Culla, e declarets que·l dit fur liga e comprén la dita tinença de Culla e lochs e universitats e singulars de aquella e de aquelles, com sien dins los límits del regne de València.

15. Ítem, senyor, ultra los damunt dits greuges, ab la dita reverència parlant, lo dit senyor rey pare vostre agreujà contra furs del regne, e en altra manera los maestre e orde de Montesa assignant a la lur part que dins cert temps comparegués en la sua cort o audiència en la vila de Montblanch per enantar en les dites causes, car si e en cars que al dit senyor pertangués conèxer de les dites coses debat e qüestió que lo fisch e universitats damunt dites pretenen haver contra los dits maestre e orde sobre les appel·lacions. Emperò, ab la dita reverència parlant, la dita assignació fora contra molts furs del regne e per los quals és vedat que·ls habitadors de aquell sien trets per pledejar fora lo dit regne, sinó en certs casses, entre los quals aquest no és comprés. Per què a la vostra molt gran[37] excel·lència supliquen los dits braços que servant los dits furs per acte de cort revoquets la dita as-‖[102]signació e declarets aquella no poder ésser feta e provehir[38] que semblant greuge en lo sdevenidor no sia fet.

16. Ítem, senyor, no contrastant que per acte de cort del senyor rey don Martí fos provehit que·ls jurats de la vila d'Onda no juren en poder de algun official del senyor rey per rahó de lur offici de juraderia, com hajen a jurar en poder del maestre o de sos officials, emperò lo lochtinent de batle vostre de la dita vila, contra la dita provisió e acte de cort, ha forçat a jurar en son poder los jurats de la dita vila per lur offici de juraderia. Ítem, senyor, no obstant que per provisió e declaració reyals e per acte de cort del senyor rey en Martí *et alia* per justícia vós, senyor, no puxats haver en la dita vila mustaçaf, lo vostre lochtinent de batle, feta primerament per lo consell del vostre justícia nominació de certes persones del dit offici, fa elecció de pretés mustaçaf e·l fa jurar en son poder per lo dit pretés offici. Per què, molt excel·lent senyor, a la vostra molt gran senyoria humilment supliquen los dits braços que per vostra mercè, per acte de cort, revoquets los dits greuges e proveeschats que semblants ni altres no sien fets en l'esdevenidor e que·l dit orde romangua en tranquilitat e repòs e quiti de greuges e vexacions en e sobre sos drets e justícia en los dits castell, vila e términs d'Onda.

17. Ítem, senyor, no obstant que per fur del rey n'Amfós tota la jurisdicció e disposició de cent açots e de cent enjús en los moros dels lochs on los senyors de aquells no han mer imperi, del dit fur pertanga als dits senyors e per consegüent vinga en facultat dels dits senyors de remetre los dits açots o composar per aquells ab lo condempnat, lo vostre batle general, quant en ell és, empatxa e contrasta als prelats e persones eclesiàstiques, barons, nobles, cavallers e hòmens de paratge e ciutadans e hòmens de viles reyals havents la dita jurisdicció en fer la dita remissió o composició en los dits moros, pretenent que no u poden fer, esforçant-se e volent que·ls dits açots sien executats. Per què, a la vostra molt gran excel·lència, humilment supliquen los dits braços, que per sa mercè, per acte de cort, revoque los dits

¶ [37] N i D *alta*. ¶ [38] N i D *proveïscats*.

empaigs fets per lo dit batle sobre les dites coses e proveescha que·n l'esdevenidor no faça semblant. ||[102v]

18. Ítem, senyor, com lo dit batle general haja ordenat e manat novellament que moro algú, de qualsevol part o loch sia, no gos o presumescha dins la ciutat de València beure vi sinó en e dins[39] la taverna de la moreria, sots pena de vint açots, e açò s'esforce fer, tenir e servar rigorosament en dan e prejuhí dels dits moros e prejuhí dels senyors de aquells e contra costum antiqua e bona rahó, e de fet haja executada la dita pena en les persones de dos moros del loch de Pedralba, qui és del noble mossèn Pere Sánxiz de Calatayú. Per ço suppliquen los dits braços que, revocades e anul·lades e a raó reduhides les dites coses, sia manat e inhibit al dit batle que d'aquí avant no·s entrameta de aquelles e que satisfaça la injúria al dit noble.

19. Ítem, senyor, com los moros dels barons, cavallers e senyors dels lochs del regne de València no havents franquea per costum antiga, praticada de tant de temps ençà que memòria de hòmens no és en contrari, portants a vendre xeretes o cordes primes o trenyelles d'espart dins la ciutat de València, no sien tenguts ne hajen acostumat pagar per la venda de les dites coses al alfondeguer sinó mealla per centenar, e de poch temps ençà lo dit batle general, parlant ab la honor que·s pertany, contra rahó e justícia, infringint la dita costum antiga, compel·liescha e compel·lir faça los dits moros e extorque haver de aquelles quatre diners per centenar, los quals se pren lo dit alfondeguer, la qual cosa és molt prejudicial als dits moros e als senyors de aquells. Per tal supliquen los dits braços que sia manat al dit batle e alfondeguer que cessen d'ací avant demanar e exhigir los dits quatre diners e que aquells o altres no attempten o presumesquen haver, pendre e exhigir dels dits moros sinó mealla per centenar segons dessús és declarat, e que mane restituhir ço que·n és stat pres.

20. Ítem, senyor, com segons fur e enteniment de aquell, quant lo moro se'n ||[103] va de alcun loch sens comptar ab son senyor, aquell li pot pendre tots sos béns mobles qui li troba en son terme e los sehents són e romanen en domini e senyoria del dit senyor del loch. E lo lochtinent de governador de Xàtiva ha feyts alguns enantaments e procehiments contra lo dit fur e enteniment de aquell, lo que no pot fer. Per què, senyor, supliquen los dits braços que sia de vostra mercè provehir que lo dit lochtinent ne altre official no faça contra lo dit fur e enteniment de aquell dessús dit, e si lo contrari se fahia sie nul·le e, ultra açò, encorrega en pena de cent morabatins, applicadors la meytat a la part de qui serà interès e l'altra mitat al vostre fisch.

21. Ítem, senyor, lo dit batle ha fet fer crida que tot hom que haja o pretena haver títol alcú dins lurs viles, castells, lochs, alqueries o heretats del morabatí, que

¶ [39] C *devés*.

aquell títol o títols haguessen mostrats al dit batle dins cert temps; en altra manera los certifficava que ell faria scriure e collir lo dit morabatí generalment per tot lo regne, les quals coses són contra fur, com alcú no sia tengut mostrar títol de les sues possessions, e contra altres privilegis e libertats del braç militar e altres. Per tal los dits braços supliquen que sia mercè de vós, senyor, revocar e haver per revocada e nul·la la dita crida, e si scripcions, penyores e empares són fetes aquelles manets tornar (e les empares cancel·lar enaxí que tot sia tornat) al primer stament e provehir que d'ací avant semblants crides no·s facen.

22. Ítem, senyor, com lo dit batle e lo lochtinent de governador tinguen alguazirs en les lurs corts contra costum antiga, los quals alguazirs fan moltes extorsions e injúries als habitadors del dit regne, supliquen per ço los dits braços que sia mercè de vós, senyor, manar als dits batle e lochtinent de governador que no tinguen en los dits officis los dits alguazirs e axí mateix com lo alguazir del governador[40] no haja acostumat portar bastó sinó de poch temps ençà, sia vostra mercè manar al dit alguazir del governador que d'ací avant no porte lo dit bastó e que no faça presó alcuna sinó per manament del governador o de son lochtinent. ||[103v]

23. Ítem, senyor, com lo noble don Pero Ladró, vezcompte de Vilanova, en temps passat hagués comprat del egregi don Pedro, fill del comte d'Ampúries o tudor o actor de aquell dit don Pedro, la vall de Xelva, per cert preu, del qual preu hac forçadament per manaments e altres cohercions a deposar en poder[41] de la cort de la governació de regne de València XM CC florins d'or d'Aragó per fer pagar al dit don Pedro, segons appar per actes de la dita cort feyts a XVIII dies del mes de maig del any de la Nativitat de nostre Senyor mil CCC LXXXVI, lo qual depòsit lo senyor rey en Pere, besavi vostre, féu haver devés si e reebé per en Gabriel Çapila, de la sua tresoreria, e de manament feyt al dit governador ab letra del dit senyor, dada en Barcelona a XII dies de abril del dit any; emperò, senyor, com lo dit depòsit lo governador que lladonchs era no·l volgués donar sens fermança de tornador, per ço lo dit senyor manà a·n Pere Marrades, lladonchs batle general de regne de València, que ell, dit en Pere, com a batle general e obligant-hi tots los béns de la batlia general per lo dit senyor, fes fermança de tornador al dit depòsit, lo qual huy encara no és restituhit (ne tornat a la dita cort ne a la comptessa d'Ampúries), qui·s diu hereva del dit don Pedro, ne altres, en gran greuge e dampnatge, no solament dels dessús dits, mas encara del vezcomte en lo qual cau e pot recaure gran interès per moltes vexacions que li són fetes e li·s poden fer per rahó del dit preu, lo qual no és pagat al dit don Pedro ne als dessús dits, ans per rahó dels dits deu mília dohents florins al dit vezcomte ha convengut sostenir diverses pleyts. Per ço los

¶ [40] *que no tinguen... governador*] *omm.* D.
¶ [41] *en poder*] C *emperò.*

dits braços e lo vezcomte supliquen vostra excel·lència que, reparant e reformant lo dit greuge, vullats tornar lo dit depòsit en la dita cort de la governació, per ço que de aquell sia feta paga a aquell o a aquells a qui·s pertanga en tal manera que·l dit vezcomte sia delliurat de tota obligació e restitució del dit preu.

24. Ítem, senyor, com los governador e batle general de regne de València en lo començament de lur offici e ultra lo jurament general que deuen e són tenguts fer e fan de servar furs e privilegis <sien tenguts e dejen jurar certs furs e privilegis> en special, e com los dits governador e batle que vuy són, jatsia requests, ||[104] no hajen volgut jurar en special los dits furs e privilegis segons deuen fer per lur continència e tenor, e senyaladament lo privilegi de la concessió de la jurisdicció e contribució de la vila de Murvedre feta a la ciutat de València per lo senyor rey en Pere, de memòria molt digna, besavi vostre. Per ço supliquen los dits tres braços sia mercè vostra manar als dits governador e batle que juren los dits furs e privilegis que ultra lo dit jurament general requeren special jurament e senyaladament lo dit privilegi de Murvedre.

25. Ítem, senyor, com vós, en loch del senyor rey don Ferrando, pare vostre, de gloriosa memòria, en l'any mil CCCC XV a vint dies del mes d'agost tinguessets la cort general del dit regne de València e contra forma no acostumada, vós, senyor, faÿets continuació de la dita cort de hora en hora, fahent estar los de la dita cort de nit sens que no·ls permetrets partir-se de la dita cort en tant que aquí stigueren tota la nit tro a l'endemà, la qual cosa, parlant ab humil e subjecta reverència de vostra senyoria, era més vexació e oppressió que no tractament de cort. Per ço, senyor, suppliquen los dits braços de la dita cort que sia vostra mercè provehir que semblants coses d'ací avant no sien fetes e que si de fet eren fetes que tots los actes que se'n seguiran, sien e romanguen de si nul·les.

26. Ítem, senyor, com (a XX dies del mes d'agost any mil CCCC XV, en) la dita nit, per los del braç eclesiàstich o del braç militar e per alcunes universitats reyals fos feta proferta a vós, senyor, en nom del senyor rey, pare vostre, de vint mília florins, sots certes condicions e maneres, en la qual proferta no consentí la ciutat de València ne les viles de Oriola, Castelló e de Alaquant, e vós, senyor, no contrastant que les dites ciutat e viles no consentissen en la dita proferta e no purifficades les condicions en la dita proferta apposades declaràs que la dita proferta valia e ligava tots los del dit regne, ço que, parlant ab humil e subjecta reverència de vostra senyoria, no podiets ni deviets fer, senyaladament per tres rahons, la primera per ço car la major part ||[104v] de la dita cort, ço és la major part de cascun braç, no consentí en la dita proferta car la ciutat de València e les dites viles de Oriola, Castelló e Alaquant són e eren la major part del braç reyal, per ço justament no·s podia declarar que la dita proferta valgués; la segona per ço car la dita proferta era acte voluntari e en actes voluntaris la major part no liga la menor, ans

contradient-hi la menor no pot ésser donada alguna cosa de aquella universitat; la terça per ço car ans que vós, senyor, fessets la dita declaració los dels dits braços eclesiàstich e militar, vehents que vós, senyor, no servavets les condicions e coses ab que la dita proferta fon feta, revocaren la dita proferta e dixeren que no volien que aquella hagués loch si donchs tota la cort no y consentia. Per què, senyor, los dits tres braços suppliquen la vostra senyoria sia sa mercè provehir e declarar que la dita proferta e la declaració per vós feta foren nul·les e en quant de feyt procehiren sia vostra mercè revocar, anul·lar e haver per no fetes aquelles.

27. Ítem, senyor, com per acte de cort feyt per lo senyor rey en Martí en les corts per aquell celebrades e finides en la ciutat de València en l'any mil CCCC tres sia ordenat que les peccúnies del General qui·s leva en regne de València fossen distribuhides e convertides en certs usos per los diputats del General del dit regne, enaxí que vós, senyor, ni vostre primogènit ni governador ni altre official, per gran poder que hagués, no·s pogués entrametre dels fets del dit General, (e) lo vostre governador e lochtinent seu, de feyt e contra justícia, parlant ab humil e subjecta reverència de vostra senyoria, han feta execució en los béns del dit General e han exhigits e haüts aquells dits vint mília florins contra tot orde de dret e de justícia, no contrastant moltes appel·lacions e contradiccions davant aquells proposades. Per ço, senyor, sia vostra mercè de provehir (e declarar) los dits actes ésser nul·les e fer tornar al dit General los dits XXM florins. ||[105]

28. Ítem, senyor, com per lo senyor rey don Ferrando, de gloriosa memòria, (pare vostre, a les dites appel·lacions) fos assignat en jutge micer Jacme Garcia, licenciat en leys, e per lo dit senyor, contra forma de diverses furs de regne de València, sia stat manat al dit jutge que en lo dit fet no pronunciàs, per ço, senyor, tornant lo dit greuge a loch, sia vostra mercè declarar lo dit manament ésser nul·le e provehir que d'ací avant tals manaments no sien fets, e en cars que de feyt fossen feyts que lo jutge a qui seran fets no sia tengut servar aquells, encara que sien simples o penals o fets ab altres cominacions o abdicaments de poder.

29. Ítem, senyor, com segons furs e privilegis de regne de València totes les causes civils e criminals de qualsevol ciutats, viles e lochs reyals del dit regne e términs lurs deuen ésser determenades per los justícies de les dites ciutats, viles e lochs per cascuns dins lur jurisdicció enaxí que aquelles han ésser determenades per los dits justícies e no per altres e lo governador general de tots vostres regnes e terres e lo portantveus de aquell en lo dit regne e lochtinents lurs e alcun altre lochtinent de vós, senyor, no·s poden ni deuen entrametre de les dites causes sinó en fadiga atrobada en los ordinaris o per via de appel·lació en certs casses; e lo molt alt senyor don Johan, frare vostre, governador general en tots vostres regnes e terres, e son vicecanceller, faent contra los dits furs e privilegis e sana pensa de aquells se han evocades moltes causes principals pertanyents als dits justícies per sola e simple

querella e han procehit inhibint als dits justícies[42] e determenant los dits fets, e com, senyor, evocació de les dites causes se pertanga en les ciutats e viles reals solament a vós, senyor, o a vostre primogènit, lo qual deja regnar. Per ço, senyor, suppliquen sia vostra mercè declarar que alcun lochtinent vostre o los dits governador general e son vicecanceller o portantveus de aquell e lochtinents (lurs) no poder-se evocar les dites causes dels dits ordinaris ne poder inhibir a aquells sinó en cars de fadiga e appel·lació[43] en los cassos per fur ordenats. ||[105v] E la evocació de les dites coses en les dites ciutats e viles reyals no poder ésser feta sinó per vós, senyor, o per vostre primogènit qui deja regnar, stant vós o ell dins lo dit regne de València segons forma de furs e privilegis.

30. De la alcaydia de Oriola

Ítem, senyor, com per furs e actes de cort sia ordenat que·ls officis de batlies, alcaydies, lochtinències (dels dits officis) de les governacions e altres qualsevol officis de regne de València, exceptats tant solament de officis de governador del dit regne e batle general de la ciutat e regne de València, no puxen ésser donats, atorgats e comanats perpetualment (o a vida o a temps o a beneplàcit) a algunes persones, sinó als nadius o habitadors e heretats sens frau dins lo dit regne; e com per lo senyor rey en Ferrando, de bona memòria, e per vós, senyor, contra tenor dels dits furs, sia stada donada l'alcaydia de la vila d'Oriola a mossèn Antich Almugàver, lo qual no és nadiu ne habitador ne heretat en lo dit regne. Per ço suppliquen los dits braços sia mercè de vós, senyor, anul·lar la dita concessió feta al dit mossèn Antich e donar aquella a algú nadiu o habitador del dit regne, car jatsia alcuns diguen que l'alcaydia del castell d'Oriola seria unida a la governació (dellà Saxona) e que la governació axí com a major se atrauria la dita alcaydia, emperò açò no proceex per ço car los dits officis són separats ne han majoritat la hun a l'altre ne connexió ne unió per privilegi ni en altra manera, e al·legar les dites coses seria glosar[44] e descriure[45] totalment lo dit fur car ab aquesta manera tots los officis del dit regne se porien tirar los dits governadors, e vós, senyor, sots obligat ab sagrament [e] lo dit fur, en tot cars, devets servar. ||[106]

31. Ítem, senyor, com los scrivans de la cort de la governació e dels justícies de la ciutat de València facen pagar a les gents contra costum e extorquint de les gents indebitament dos diners per portar cascun procés a acordar a casa del assessor e altres dos diners per tornar aquell de casa del dit assessor acordat a la cort; e açò, senyor, no degen fer com sia càrrech dels dits scrivans, per ço suppliquen los dits braços que sia vostra mercè manar als dits scrivans que les dites coses no facen, ans porten e tornen los dits processes de la cort a casa dels dits assessors e de casa

¶ [42] *per sola e simpla... justícies*] *omm*. D. ¶ [43] *en cas de fadiga e appel·lació*] *omm*. N.
¶ [44] A, N i D *al·legar*. ¶ [45] A *destrohir*; N i D *destrovir*.

de aquells a la dita cort franchs sens algun salari, e si lo contrari faÿen que cascuna vegada que contrafaran sien encorreguts en pena de vint morabatins pagadors la terça part a vós, senyor, l'altra terça al acusador e l'altra terça part al comú de la dita ciutat, e que d'açò puxa ésser feta inquisició a instància del procurador fischal de vós, senyor.

32. Ítem, com per lo molt alt senyor rey en Martí, de loable memòria, fos stada feta venda a la senyora reyna dona Maria, muller de aquell, ans que pervenguessen a dignitat reyal, de la serra d'Esllida e de la vall d'Uxó, dels quals lochs la dita senyora reyna per si e per sos procuradors entrà en real e pacífica possessió e reebé lo sagrament de feeltat dels habitadors de les dites serra e vall e los homenatges dels alcayts dels castells de aquelles, la qual dita senyora reyna en son derrer testament féu hereu universal seu lo senyor rey en Martí, rey de Sicília e primogènit d'Aragó. E lo dit rey de Sicília en son derrer testament ha lexats tots los béns de la herència de la dita senyora reyna al egregi don Fredrich, comte de Luna; e aprés, mossèn Johan de Sentfeliu, axí com a procurador del tudor del dit don Fredrich, per algun temps regí e administrà los dits lochs, e aprés mort del dit senyor rey en Martí, mossèn Arnau Guillem de Bellera, governador de regne de València, e en Jacme Dezpont, dient-se regent la batlia general del dit regne, ab exquisides e no lícites maneres, parlant ab humil e subjecta reverència de vostra senyoria, despullant e privant lo dit don Fredrich de la possessió de les dites serra e vall e lochs ||[106v] de aquelles, no permeteren que·l dit don Fredrich ne los dits tudor e procurador de aquell regissen les dites serra e vall. E axí matex lo senyor rey en Ferrando, de gloriosa memòria, pare vostre, e vós, senyor, e micer Johan Mercader, batle general del dit regne, tenint despullat lo dit don Fredrich de les dites <serra> (e) vall e lochs de aquelles, no havets volgut restituhir les dites serra e vall e lochs de aquelles al dit don Fredrich, jatsia ells e vós, senyor, diverses vegades ne siats stats supplicats. E com, senyor, segons fur, privilegis e disposició de rahó natural scrita les dites serra e vall e lochs de aquelles dejen ésser restituhides al dit don Fredrich, per ço suppliquen sia vostra mercè restituhir les dites serra e vall e lochs de aquelles al dit don Fredrich.

33. Ítem, senyor, com per (lo molt) alt senyor rey don Ferrando, de gloriosa memòria, pare vostre, fossen trameses letres a alguns comissaris que fessen publicar per la ciutat de València la substracció per lo dit senyor feta del sant pare Benet XIII. E contra les dites crides per conservació de lur dret foren fets alcuns protests per lo bisbe e capítol de la Seu de València e per lo síndich del braç militar e per lo síndich de la dita ciutat, e los vostres governador, batle general e los dits comissaris feren applegar en lo dit capítol de la Seu de València lo dit bisbe e canonges de la dita Seu de València, e lo braç militar en la confraria de Sent Jacme, e los jurats e prohòmens de la dita ciutat en la sala de la dita ciutat, e aquí, ab menaces de presons e ab manaments penals, no lexant exir los dessús dits dels lochs hon

eren ajustats, constrengueren a aquells que renunciassen als dits protests. E com, senyor, les dites coses sien contra furs e privilegis e dret e justícia e bones costumes del dit regne, per los quals és lícit a cascú protestar de lur dret, encara davant vostra senyoria, ab humil supplicació, per ço, senyor, suppliquen sia mercè vostra declarar los dits governador, batle e comissaris no haver pogudes fer les dites compulsions e les renun-‖[107]ciacions dels dits protests ésser nul·les, així com aquelles que són fetes per força, e provehir que d'ací avant semblants coses no sien fetes ne asagades fer per los dits governador, batle o altres comissaris, ans permeten protestar a cascú de lur dret.

34. Ítem, senyor, com lo senyor rey en Martí, de bona memòria, novellament hagués crehat e construhit l'offici del guardianatge del carbó en lo mercat de València e aquell hagués stablit ab los drets de aquell offici en Miquel Burguera, ciutadà de la dita ciutat, e als seus perpetualment per dret emphiteòtich de certa pensió al dit senyor e als successors seus per cascun any donadora per lo dit en Miquel e per los seus successors; en lo qual dit offici o dret de aquell lo dit en Miquel lonch temps ha e és stat en possessió plenera, segons que del dit stabliment consta per concessió reyal de mà pròpria del dit senyor signada e ab son segell en pendent segellada, donada en Barcelona a XX dies del mes de juny del any de la Nativitat de nostre Senyor Mº CCCC cinch. Emperò, senyor, micer Johan Mercader, batle general, segons se diu de manament vostre, parlant ab (aquella) humil reverència (que pot de vostra alta senyoria), sens alguna justa causa, mas contra justícia, ha fet novell stabliment e donat per dret emphiteòtich lo dit offici a·n Garcia Muntanyès, de la dita munteria, segons se mostra per carta públicha feta en Tortosa a XV de febrer del any mil CCCC deeset en poder d'en Guillem Mir, notari de casa del dit batle, en gran damnatge e prejuhí del dit en Miquel e del dit seu stabliment, del qual, segons és dit, era en possessió lonch temps havia, en virtut del qual segon stabliment ha privat lo dit en Miquel de la possessió del dit offici e ha donada aquella al dit en Garcia, tollent aquella al dit en Miquel sens juhí e sens sentència alguna precedent, (axí mateix) contra furs, privilegis e libertats de la ciutat e regne de València. Per ço, senyor, los dits braços supliquen que, reparant lo dit greuge, sia vostra mercè cessar e revocar, e cars e nul·le declarar lo dit segon stabliment fet al dit en Garcia Muntanyès e restituhir aquell dit en Miquel en sa possessió. ‖[107v]

35. Ítem, senyor, com lo vostre prothonotari s'enporte los processes de les corts que vós tenits en regne de València, en Catalunya e en altres parts, (e encara los scrivans de manament e altres scrivans de la vostra cort los procesos que fan no lexen los registres en los lochs que·s fan tals procesos, les quals coses són contra furs), ço que redunda en gran dan de la cosa pública del dit regne e dels habitadors de aquell, per ço suppliquen sia mercè de vós, senyor, provehir e manar al dit prothonotari, secretaris e scrivans de manament, que tots los processes de la cort e qualsevol altres actes fets en l'audiència vostra o davant jutge toquants lo regne de

València e los habitadors de aquell leixen los registres en lo archiu vostre, lo qual tenits en la dita ciutat, (e que de les provisions, letres, actes o cartes axí de justícia com de gràcia o altres qualsevol tocants fets del dit regne o dels habitadors de aquell sien feyt[s] registres e libres expresos, en los quals les dites coses sien scrites e registrades, los quals registres e libres, feyta differència de feyts a feyts, segons és acostumat, sien intitulats registres de regne de València, enaxí com és dit *Comune primum Valencie*, *Gratiarum primum Valencie* e axí dels altres, axí en feyt com en nombre dels dits registres, e que, advenint lo cas que los dits registres dejen ésser posats en archiu, aquells sien meses e conservats perpetualment en lo dit archiu del vostre Real de València e que nengun temps no sie[n] de aquí treyts, en manera que axí vós, senyor, com vostres officials com enca[ra] los habitadors del dit regne pus fàcilment puguen haver ço que hauran mester de les dites coses e actes).[46]

XXXVI. Ítem, com per fur e acte de cort per lo senyor rey en Martí, de digna memòria, oncle vostre, sia statuhit e ordenat que offici alcú de la ciutat e regne de València, exceptat de governació e batlia general, no sia o puxa ésser donat ne a aquell posat persona alcuna strangera del dit regne; e com per vós, senyor, mogut per una ordenació feta per l'alt rey de Castella sia stat donat lo offici del consolat de la ciutat e regne de València a·n Francisco Martínez de Angulo, natural (de regne) de Castella, ço que és contra los dits furs e privilegis[47] (e acte de cort e altres furs e privilegis) del dit regne e és cosa inusitada e insòlita, parlant ab humil reverència de vós, senyor, supliquen per ço tota la dita cort, a vós, senyor, sia mercè vostra revocar e haver per no feta la dita concessió del dit offici e (declarar) aquella no ésser stada poguda fer, e provehir que semblants concessions d'aquí avant no sien fetes, e si de feyt eren feytes que romanguen e sien de si nul·les e sens alcuna efficàcia e valor.

37. Ítem, senyor, com al dit Francischo Martínez d'Angulo per lo dit senyor rey don Ferrando, pare vostre, sia feta concessió que aquell puxa eregir e tenir hun ostal dins la dita ciutat ‖[108] de València e en lo Grau de la mar de aquella, en lo qual posen e sien tenguts posar castellans, a[48] e per reffecció e construcció del qual ostal e sustentació del dit hostaler li ha atorgat que fos exhigit certs drets dels vexells e fustes de mar de castellans venints a la dita ciutat, segons que·s mostra per la dita provisió, la qual, senyor molt excel·lent, és contra expressa disposició de fur possat sots rúbrica «De (leuda e) hostalatge»,[49] per lo qual és dispost que cascun strany o privat, de qualsevol condició o stament sia, pot posar en aquell hostall e allí on volrà e li plaurà, majorment car fer tal concessió sia, ab vostra humil reverència

¶ [46] 35. *Ítem, senyor... e actes*] *omm.* N i D. ¶ [47] *privilegis*] *omm.* N i D. ¶ [48] C *ha.* ¶ [49] Germà Colón i Arcadi Garcia (eds.), *Furs de València*, llibre IX, rúbrica XXXIV: *De leuda e hostalatge e altres drets reals*, Barcelona, Editorial Barcino, 1999, vol. VIII, pp. 142 i ss.

parlant, agabellar hostal e permetre ajust de gent stranya, (ço que) és cosa perillosa. Per ço la dita cort supplicha sia mercè de vós, senyor, revocar e haver per revocada la dita provisió e declarar[50] tal cosa no poder ne deure ésser feta per null temps.

38. Ítem, senyor, com en les corts celebrades als regnícoles[51] del regne de València per lo senyor rey en Martí, de loable memòria, fon fet hun fur nou en lo qual provehí e ordenà que·n la ciutat de València e ravals de aquella no posqués haver sinó dohents corredors tan solament, axí mascles com fembres, (e que) la elecció e recepció dels quals corredors fos feta per lo justícia civil de la dita ciutat ab e de consell dels jurats de la dita ciutat e no sens aquells, los quals justícia e jurats e quant deuran haver (o) començar la dita elecció o recepció juren, en poder del scrivà de la cort, que en aquella elecció se hauran lealment e bé a profit de la cosa públicha, tota parcialitat e totes pregàries, oy e favor apart posades, e que hauran sguart que persona majorment jove e de edat covinent a treball corporal que haja o sàpia altre offici, art o mester de què puxa viure o que no sia persona diffamada de alcun crim o públich adultre e concupinari, ne alcunes persones ||[108v] velles, no reebran al dit offici de corredor encara que fos o sia abte o sufficient, ans hi preferan persones bones, leals, verdaderes e de bona fama e no podents viure de altra art, offici o mester dementre sien sufficients e abtes al dit offici, volent expressament que alcú qui no fos elet e reebut al dit offici de corredor, segons forma dels furs dessús dits, no posqués usar de aquell offici sots pena de açots. Enaprés lo dit senyor rey en Martí, per tal com en lo temps de la edició del dit fur e encara en lo temps de la pracmàticha sancció, davall comemorada, lo nombre dels corredors en gran multitud excehia e sobrepujava lo nombre de dohents corredors, al qual per lo dit fur eren reduhits ab prachmàticha sancció per aquell feta, entrevenint en aquella la voluntat e exprés consentiment dels jurats de la dita ciutat, per certs e justs sguarts[52] en la dita prachmàticha expressats, provehí e ordenà que tots e sengles corredors habitadors en la dita ciutat, qui del dit offici posquessen usar sinó serien per sos demèrits privats per lo dit justícia civil, fossen admeses e posquessen usar del dit offici no contrastant en alguna cosa lo dit fur nou, volent expressament que d'ací avant alcuns altres corredors en lo dit offici en alguna manera no posquessen ésser admeses tro que aquells per mort o en altra manera fossen tornats de tot en tot al comte de dohents corredors, e que si en algun temps vendrien al dit comte de dohents corredors, en aytal cars volch lo dit senyor lo dit fur nou en totes maneres e per tots temps ésser observat, (segons) totes les dites coses en los dits furs nous e pracmàticha sancció són contengudes. E com, senyor molt excel·lent, lo vostre batle general de la vostra ciutat de València, jatsia los dits corredors no sien stats encara reduhits al dit compte de dohents, ans en molt excedeix lo nombre de

¶ [50] C *prohibir*. ¶ [51] N *habitadors*. ¶ [52] C *assignats*.

dohents corredors antichs, haja pres e reebut bé quaranta ||[109] o cinquanta persones en corredors e al dit offici de corredoria, ço que no podia ni devia fer ni pertany a son offici, e on a son offici pertangués, ço que no fa, contra forma dels al·legats furs, lo que seria e és cosa de mal exemple que aquell se empatxe de cosa no pertanyent a aquell ne a son offici, e que aquell així proceescha e enante en la dita recepció de corredors contra expressa determinació dels dits furs e provisions. Per tal los dits braços supliquen vós, molt alt senyor, que haüdes per revocades totes e qualsevol persones al dit offici per lo dit batle e contra forma dels dits furs e pracmàtica sanció preses e reebudes, proveeschats e manets al dit batle que d'aquí avant semblants coses no actempte fer, e, si·l contrari serà fet per aquell, que no haja efficàcia ni virtut ne los corredors per aquell reebuts ja, e d'aquí avant, si alguns de fet ne reebia, no puxen ni dejen del dit offici usar en alguna manera, sots les penes d'açots e altres en lo dit fur del dit senyor rey en Martí contengudes.

39. Ítem, senyor, com per fur del senyor rey en Martí sia ordenat que moros alguns no se'n puxen passar en terra de moros ne en altres parts fora vostra senyoria, encara que haguessen licència de vós, senyor, o official vostre, e si·l contrari era fet que aquells fossen *ipso facto* catius, segons en los dits furs és contengut e manat al batle general del dit regne, lochtinent e altres officials vostres que serven aquell e que fessen sagrament en poder vostre e del governador que no donen licències a moros que se'n puxen <anar>, e si u feyen, ultra transgresió del jurament, fossen encorreguts en pena de cinquanta morabatins per cascun cap, partidors segons que·n los dits furs és contengut. E, senyor, lo vostre batle general, jatsia request per lo síndich del dit braç militar, no haja volgut fer lo dit jurament e aquell ha donades licències a moros de anar-se'n, (ço qu·és) contra lo dit fur. Per què, senyor, sia vostra mercè provehir a tal e a tan ||[109v] gran greuge en manera condecent, e, per tal com en lo dit fur no y són enteses mercaders moros e mariners moros que naveguen pot ésser donat forat indirectament als dits furs, sia vostra mercè[53] entendre los dits furs generalment, e que moros no se'n puxen passar e anar en Barberia, Granada e altres parts de terra de moros per quinsevol cars, ne de qualsevol loch sien,[54] si·s vol sien de ciutats, viles e lochs reals o de qualsevol lochs qui sien de furs de València vells tan solament, e altres encara que sien de fur d'Aragó, e encara que los senyors dels dits lochs de hon seran hi consentissen que se'n anasen.

40. Ítem, senyor, com per fur sia ordenat que alcuns moros de qualsevol linatge, sia de Barberia o de Granada o d'altra part fora lo regne de València, que sia atallat o rescatat de son senyor, no gos o presumescha acaptar lo rescat dins lo dit regne, no contrastant qualsevol licència obtenguda de vós o de qualsevol official

¶ [53] *per tal com en... mercè*] *omm.* N i D.
¶ [54] *per quinsevol... sien*] *omm.* N i D.

vostre, sots certes e grans penes. E, senyor, lo vostre batle general dóne e ha donat a molts moros forasters licències de acaptar e fa servar les dites licències directament o indirecta (en gran prejuhí dels dits furs. Per què, senyor, soppliquen que y sia provehit condecentment en manera que directament o indirecta) moros stranys per algun cars o manera no puxen acaptar ab licència ni sens licència, enaxí que, si hi són atrobats, los senyors dels lochs on acaptaran los puxen pendre e vendre per catius, e del que se'n haurà lo senyor del loch qui·l vendrà haja a donar a vós, senyor, la meytat, com la pena que y era posada per lo fur del senyor rey en Johan e rey en Martí no y sia sofficient. E si lo batle o altre official vostre hi contradirà o y contravendrà directament o indirecta que encontinent (que u atemptaran) sien haüts per privades persones e no·ls sia obehit en alcuna manera.

41. Ítem, senyor, jatsia per lo senyor rey en Ferrando, pare vostre, de glo-
||[110]riosa memòria, fos e sia stat ab provisió sua ordenat e stablit per utilitat de les rendes, regalies e drets reyals e per conservació e profit de la cosa públicha del regne de València que tots e sengles comptes dels batles, axí generals com locals, justícies, officials e altres persones qualsevol que administraran en regne de València monedes, peccúnies, rendes e altres drets o coses a vostra cort pertanyents per qualsevol títol o causa, sien reetuts, hoÿts e reebuts e diffinits en la dita ciutat de València o dins lo regne de aquella e sia stat diputat e assignat a hoyr e diffinir los dits comtes en Berenguer Minguet, ciutadà de la dita ciutat, volent lo dit senyor e provehint que los comptes dessús dits perpetualment sien conservats en lo archiu del vostre Reyal de la dita ciutat axí com ja per privilegi era stat provehit e ordenat als del dit regne per vostres predecessors, per tal que pus promptament e ab menys affany e despeses per vós e vostres officials de les dites coses se poguessen haver cer-tifficacions e altres avisos necessaris, e jatsia encara per vostra excel·lència enaprés la dita ordenació o statut sia stat loat e confermat, enaxí que vós, senyor, havets reebut lo dit en Berenguer Minguet en conseller vostre e hoÿdor per vos dels dits comptes en lo dit regne. Emperò, senyor, per tal que los dits statut e ordinació sien de major stabilitat e valor, insignits a utilitat de vostres rendes, regalies e drets e a honor e profit del dit regne e que·n sdevenidor los dits comtes no pusquen ésser trets de aquell, ço que fàcilment se poria enseguir si als dits statut e ordinació era derogat en alguna manera, ço que seria no poch prejudici a la cosa pública, per ço la cort general del dit regne supplica humilment la vostra clemència que per sguart de les coses dessús dites e per ço encara que axí com lo dit regne és fundat sots certes e specials leys, furs, costums e privilegis, axí en aquest cap haja special pro-visió e prerogativa, plàcia a vostra senyoria ab e per acte de cort novellament fer statut, ordinació e provisió, perpetualment duradora, que tots los dits comptes, ara e per tots temps sien e hajen ésser retuts, hoÿts, reebuts e diffinits en e dins la ciu-tat e regne de València e aquells sien costuhits e conservats en lo dit archiu, segons dit és. E per la dita rahó plàcia ||[110v] a vós, senyor, atorgar, provehir e assignar una

persona idònea que exercescha les dites coses e sia dit e nomenat maestre racional de vostra cort en regne de València, enaxí que perpetualment en la dita ciutat e regne sia o dure lo dit offici exercidor per aquella persona a qui per vós, senyor, e vostres successors, serà comanat ara o per avant, qui haja aquelles preheminències e prerogatives que los mestres racionals passats han acostumat haver.

42. Ítem, senyor, com per fur los habitadors del regne de València no poden ésser treyts per pledejar fora lo loch de son domicili, e lo vostre vicecanceller, a supplicació de la universitat de Murvedre, per la causa que demanava contra la ciutat de València, e micer Johan Navarro, per la causa que havia ab los nobles mossèn Ramon e mossèn Berenguer de Vilaragut, cità fora lo regne lo síndich de la ciutat de València e los dits mossèn Ramon e mossèn Berenguer de Vilargut, pretenent que per utilitat públicha se podia fer, ço és car podia ésser perill(ós) per la potència dels adversaris o per altra qualsevol rahó, de què ha convengut a la dita ciutat e al braç militar fer missatgers e grans despeses. Per què, senyor, suppliquen los dits braços (a la vostra real dignitat, que, tollent los dits greuges), provehiscats que semblants coses no·s facen e que alcú per les causes sobredites ni per qualsevol altra causa o cars, axí per via de pragmàticha sancció, pretenent procehir per occasió de la cosa públicha com *alia* no puxa ésser treyt per pledejar fora son domicili ni la causa puxa ésser evocada encara per propri motiu del príncep ni de altre official, declarant la sentència e qualsevol actes feyts fora lo dit regne en les causes sobredites ésser nul·les.

43. Ítem, senyor, com los moros de regne de València mercadejen e tinguen companyies en terra de moros, ço que redunda en gran dan de vostres sotsmeses e encara de vostres regalies, per ço, car (per) los dits moros són descuberts los secrets de vostres regnes e terres, hoc encara, ||[111] los dits moros, ab lur franquea, passen e s'escussen dels drets les mercaderies dels moros qui són en terra de moros e encara los moros de vostra senyoria qui mercadejen en terra de moros han majors franquees en terra de moros qui no han los cristians sotsmeses vostres, en tant que per les franquees que aquells han los cristians no y poden axí liurament mercadejar, com los dits moros per la franquea que han que no han[55] los dits cristians. E com, senyor, los dits moros segons ley divinal e humanal no dejen ésser sostenguts en vostra senyoria sinó perquè aquells cultiven les terres, e no per mercadejar, specialment en terra de moros, per ço suppliquen los dits braços que sia vostra mercè provehir perpetualment que alcuns moros de vostra senyoria no puxen mercadejar per trametre mercaderies en alcuna terra de moros ne aver companyies ab aquells, e per ço serà provehit als dits inconvenients e altres que·s seguesquen e·s pusquen enseguir.

¶ [55] C *fan*.

44. Ítem, senyor, com les universitats de la ciutat de Sogorb e de les viles e lochs de Líria, d'Exèrica, de Altura e de les Alcubles, de Benaguazir, de la Pobla e de Paterna e de altres universitats de don Fredrich situades en regne de València, per augmentació de la reyal corona d'Aragó, a pregàries dels senyors reys don Martí, reyna dona Maria, e don Martí, rey de Sicília, de recordacions molt dignes, carregaren e veneren certs censals migançant carta de gràcia, los preus dels quals munten a suma de XXVM florins, de certes persones de la ciutat de Barcelona, (los quals serviren en lo retornament del dit *tunc* senyor rey) de Sicília, per conservació del dit regne e encara en la conquesta de Cerdenya, per rahó dels quals carregaments foren fetes e fermades per los dits senyors cartes de indemnitat a la dita ciutat, viles e lochs, universitats e singulars de aquelles e de aquells prometents los dits senyors guardar de dan a aquelles universitats e singulars de aquelles e béns lurs, obligants hic certes rendes, emoluments e fruyts e les rendes de Mallorques e lo morabatí de tot lo regne de València e generalment tots lurs béns e drets, segons per les dites cartes de indemnitat *et alia* és clar veure, e les ‖[111v] pensions dels dits censals, mentres visqué lo dit rey en Martí, se pagaren de les dites rendes (de Mallorques, e aprés la mort del dit senyor, les dites rendes) per vostres officials foren levades a les dites universitats e síndichs lurs e lo dit senyor rey en Martí se pres e occupà lo dit morabatí, e com les dites universitats hajen sostengut e sostinguen molts dampnatges de les dites obligacions, com hajen pagades les pensions dels dits censals des que morí lo dit senyor rey en Martí e hajen stat pus de cinch anys en les dites obligacions e pasats los dits cinch anys los dits senyors devien e eren tenguts de justícia, fur e rahó traure les dites universitats de les dites obligacions e com vós, senyor, hajats succehit als dits senyors en los dits regnes de Sicília e Cerdenya per utilitat dels quals (los dits censals se carregaren). Per ço, supliquen humilment la vostra excel·lent senyoria que sia mercè de aquella vulla pagar e satisfer a les dites universitats totes les pensions e messions que aquelles ha convengut pagar als dits creedors, ab les messions (que enaprés a aquelles ha covengut fer e sostenir), e noresmenys reembre, luhir e quitar los dits censals e traure les dites universitats de les dites obligacions e carregaments de censals e encara pagar e satisfer entretant als dits creedors lurs pensions sdevenidores.

45. Ítem, senyor, com les universitats de la ciutat de Sogorb e de les viles e lochs de Líria, de Exèrica e Altura e de les Alcubles, de Benaguazir, de la Pobla e de Paterna e de altres universitats de don Fredrich situades en regne de València a pregàries dels senyors rey don Martí e reyna dona Maria, de recordacions molt dignes, carregaren e veneren certs censals migançant cartes de gràcia, los preus de les quals munten a suma de XLVM florins, los quals preus se convertiren en la conquesta del regne de Sicília, per rahó dels quals carregaments foren fetes e fermades per los dits senyors cartes de indempnitat a la dita ciutat, viles e lochs, universitats e singulars de aquelles e de aquells prometents los ‖[112] dits senyors guardar-ne

de dan a aquelles dites universitats e singulars de aquelles e béns lurs, obligants hic certes rendes, emoluments e fruyts e generalment tots lurs béns e drets, segons per les dites cartes de indempnitat *et alia* appar; e (com) les dites universitats hajen stat pus de cinch anys en les dites obligacions, segons és clar veure per los kalandaris de aquelles, e lo dit don Fredrich e les dites universitats per les dites rahons hajen sostenguts e sostinguen molts damnatges e per consegüent passats cinch anys los dits senyors deguessen traure e dessobligar a les dites universitats de les dites obligacions segons forma de fur en deute de justícia hi fossen contenguts, e com vós, senyor, hajats succehit als dits senyors en lo dit regne de Sicília e per consegüent seríets tengut pagar les dites pensions e quitar los dits censals, per tal supliquen humilment vostra excel·lent senyor(ia) que sia mercè de aquella vulla pagar e satisfer al dit don Fredrich les dites pensions, les quals són stades pagades als senyors dels dits censals de les rendes del dit don Fredrich, e noresmenys reebre, luhir e quitar los dits censals e traure les dites universitats de les dites obligacions e carregaments de censals, e encara pagar e satisfer entretant als dits creedors lurs pensions sdevenidores.

46. Ítem, senyor, com los censals e violaris sien en regne de València total sosteniment del dit regne e habitadors de aquell e moltes persones del dit regne qui fan censals e violaris recusen aquells paguar e menacen los executors de la cort de la governació e altres officials de vós, senyor, [e] del dit regne, e ço que pijor és recusen paguar les pensions dels dits censals e violaris e fan lur poder de fer perdre aquells per diverses e·xquisides maneres. Per ço suppliquen los dits dos braços que sia mercè de vós, senyor, provehir perpetualment que tota persona de qualsevol condició o stament sia que embargue les execucions dels dits censals e violaris o executors, porters o saigs ||[112v] o altres qui per la dita rahó hic sien trameses per qualsevol jutge a qui·s pertanga (o en altra manera recusen pagar los dits censals e violaris que aytal e aytals persones sien preses e tengudes a presó per aquell jutge a qui·s pertanga), tant e tan longament tro que realment e de fet haja pagat les pensions dels dits censals e violaris e les messions per la dita rahó fetes. E si alcú era atrobat culpable en les coses dessús dites e se absentava, que aquell aytal fos bandejat del regne, tant e tan longament fins haja satisfet plenerament de tot ço que per aquell sie e fos degut, així de pensions com de messions dels dits censals e violaris e restituhits e esmenats los dans e injúries fetes per la dita rahó, romanint en sa força e valor lo capítol de Catalunya que és vuy fur en regne de València, en lo fur final, rúbrica *De coses que seran donades a cens*,[56] en los furs del senyor rey don Martí. E totes les dites coses sien contengudes e observades e fetes sens gràcia, remissió e perdó, [e que] per vós, senyor, o vostre primogènit o altre qualsevol official no li'n puxa o puxen ésser fetes e en cars que fossen fetes que no·s puxen alegrar de aquelles.

¶ [56] Germà Colón i Arcadi Garcia (eds.), *Furs de València*, llibre IV, rúbrica XXIII: *De dret de cosa que serà donada a cenç*, Barcelona, Editorial Barcino, 1983, vol. IV, pp. 219 i ss.

47. Ítem, senyor, com per occasió dels saltejaments, presons, morts e roberies que·s frequentaven de les parts de Xúquer enllà per moros de Granada e altres, fossen, per consentiment e concòrdia de les universitats de cristians, posats certs drets per tenir talayes e scoltes per guardar los camins e descobrir los mals que·s feyen en les dites parts e de alcun temps ençà los dits drets sien stats donats e transportats a alcunes persones per vós, senyor, de què s·és seguit que les dites talayes e scoltes no·s tenen per la forma acostumada ni és necessari tenir com cessen guerres e los dits drets se leven, salva la dita reverència, molt injustament e per occasió de no tenir les (dites) scoltes per la forma acostumada, se són feyts e frequentats en temps passat molts saltejaments axí com se solia ans de tenir les dites talayes e scoltes. Per ço sia mercè de vós, senyor, cassar, revocar e anul·lar les dites donacions, concessions e transportacions e manar que los dits drets no sien collits ni llevats d'aquí avant. ‖[113]

48. Ítem, senyor, com alcuns notaris de la ciutat e regne de València hajen comés crim de fals en l'art de notaria e aquells sien stats condemnats en certa forma e privats de no poder reebre o fer cartes públiques e usen a públich de advocació e procuració, axí en juhí com fora juhí, on és versemblant que tals notaris[57] poden prevaricar o en altra manera cometre fals.[58] Per tal suppliquen los dits braços que sia mercè de vós, senyor, fer provissió perpetual per acte de cort que algun notari o altre qui haja comés crim de fals, encara que de aquell haja remissió e·n sia condempnat per aquell jutge a qui·s pertany, no puxa procurar ni advocar en alguna de les corts de les ciutats, viles e lochs (del dit regne),[59] sots pena de fals, e que sia exellat perpetualmet de la ciutat e regne de València.

49. Ítem, senyor, com per lo senyor rey en Martí, de gloriosa memòria, a suplicació dels tres braços del regne de València sia stat provehit e ordenat per acte de cort que com per les correnties que feyen e stàncies en los arroços qui·s fahien en lo regne de València se'n generaven moltes infeccions, malalties e corrupcions de què·s seguien morts de moltes persones, e per squivar les dites coses sia stat per lo dit senyor provehit e ordenat que null hom no gosàs fer correnties de arroç ni estàncies ni encara altres correnties e stàncies en qualsevol possessions dins lo dit regne, e si ho fahien que a pròpria messió de la correntia fos arranquat lo dit arroç e encorregués lo contrafahent en pena de vint sous per cascuna fanecada, la qual punició no s·és enseguida en càrrech de alguns officials vostres, senyor, e de alcuns senyors dels lochs situats dins lo dit regne, e per ço indifferentment molts fan correnties e stàncies axí en los arroços com en los forments e lins, de què·s seguexen molt grans infeccions, corrupcions, malalties e morts de moltes persones e de bèsties bevents de les correnties de les dites aygües. Per tal supliquen que plàcia a vós, senyor, provehir per públicha utilitat del dit regne que, servant lo dit acte de

¶ [57] *tals notaris*] *omm.* N i D. ¶ [58] N *falsia*. ¶ [59] *del dit regne*] *omm.* N i D.

cort e provisió de fur, que tots aquells qui d'ací avant faran correnties e stàncies en qualsevol possessió dins lo regne de València on haja arroços, forments o lins, o no n'i haja, ||[113v] que encorreguen o sien encorreguts en la dita pena (de XX sous) per cascuna fanecada e de arrancar a lur pròpria messió los dits arroços, forments e lins, pagadora la terça part a vós, senyor, e la terça part al comú de tal loch on les dites correnties e stàncies se faran e l'altra terça al acusador, de la qual pena o calònia no puxa ésser feta alcuna gràcia o perdó o remissió; (e, si u faran qualsevol officials vostres, senyor, e senyors) o officials de qualsevol senyors dels lochs on les dites correnties e stàncies se faran, que u paguen del seu propri, e que en lo dit cars la execució puxa ésser feta per qualsevol altre jutge del regne de València qui request ne serà, no contrastant qualsevol protestacions e desentiments fets e fahedors per qualsevol universitats e persones, com açò (redunde) en comuna utilitat e proffit de totes les gents del dit regne per cessar[60] les dites infeccions, corrupcions, malalties e morts.

50. Més avant, senyor, en l'any de la Nativitat de nostre Senyor M CCCC XIII don Jacme, *olim* comte d'Urgell, tenint e possehint així com a senyor e com a cosa sua pròpria los castells e lochs de Bunyol, Macastre, Yàtova,[61] Alboraig, VII Aygües, e mont entorn, situats en regne de València, ab tota jurisdicció alta e baixa, mer e mixt imperi, ab tots lurs términens e pertinències en fin franch alou, ço és en lo mes de març del dit any lo noble mossèn Vidal de Vilanova[62] comprà los dits castells e lochs en fin franch alou ab tots los dits lurs términens e pertinències e ab tota jurisdicció civil e criminal, alta e baixa, mer e mixt imperi e ab tots altres drets, del honrat n'Andreu Serra del loch de Agramunt del principat de Cathalunya, procurador del dit don Jayme e de la senyora infanta dona Ysabel, muller de aquell, havent plen poder de aquells a vendre los dits castells, lochs e altres drets dessús dits per preu de XLI[M] florins d'or d'Aragó, dels quals se havien a deduhir e levar e quitar los càrrechs així de censals[63] com altres, los quals eren stats venuts e carregats sobre los dits castells e lochs e qualsevol de aquells. La qual venda en lo mes de abril aprés següent per lo dit don Jayme fon loada, ratifficada e aprovada, e enans que alcun procés per lo senyor ||[114] rey, vostre pare, se fahés contra lo dit don Jacme e per disposició de fur *et alia*, la senyoria e possessió dels dits castells e lochs, de mantinent que la dita venda fon feta, sien stades guanyades e adquisides al dit noble comprador, jatsia la dita cosa venuda no li sia stada corporalment liurada, bé que no sia stat per los dits venedors e comprador de liurar la cosa e pagar lo preu, ne ara stigua per lo dit comprador de pagar lo preu a qui·s pertanga així e segons fon convengut, ans lladonchs stech per alcuns impediments dels vostres governador e batle general injustament feyts, parlant ab humil e subjecta reverència, car deyen que los dits castells e lochs eren tenguts a feu, lo que no és ver, parlant segons que

¶ [60] C *causa*. ¶ [61] C *Xatena*.
¶ [62] Al marge: *Buñol fue del conde de Urgel y lo compró mosén Vidal de Vilanova*. ¶ [63] C *castells*.

dessús, e per consegüent lo dit noble comprador no pogués ni degués de justícia ésser privat de les dites senyoria e possessió sens precedent conexença e aquell legítimament hoït en son dret. Emperò lo dit molt alt senyor rey don Ferrando, pare vostre, de loable recordació, segons se diu, sabent les dites coses, féu donació e concessió dels dits castells e lochs al noble mossèn Álvaro Dávila,[64] en virtut de les quals concessió e donació lo dit senyor rey, pare vostre, manà liurar e donar e féu donar e liurar al dit mossèn Álvaro la possessió dels dits castells e lochs, la qual cosa, parlant ab humil e subjecta reverència, de justícia fer no·s devia, majorment obstants opposicions fetes per lo dit noble comprador així en lo temps que lo dit senyor rey, pare vostre, los manà occupar com en lo temps de la dita donació, e fahent les dites coses era voler levar la dita senyoria al dit noble comprador e voler revocar la dita venda sens alcuna conexença, e com vós, senyor, dejats los greuges fets tornar a degut stament, la dita cort e lo dit noble mossèn Vidal de Vilanova supliquen humilment que plàcia a vostra senyoria manar ésser revocades e revocar, cassar e irritar totes e qualsevol provisions, concessions e donacions dels dits castell e lochs fetes e atorgades així per lo dit senyor rey, vostre pare, com per vós en qualsevol manera, manant ésser tornat al primer e degut ‖[114v] stament tot ço e quant en virtut de aquelles és stat fet e enantat.

Etiam suppliquen que sia mercè vostra, tollent qualsevol empachs donats per lo dit batle general com no proceesquen segons dit és, provehir e manar que los dits castells e lochs en fi franch alou ab tots lurs términs e pertenències, jurisdicció e drets dessús recitats sien liurats corporalment al dit mossèn Vidal, al qual pertanyen, segons dit és en virtut del dit contracte, com aquell dit mossèn Vidal sia prest e·s offira apparellat de liurar e pagar lo dit preu a qui·s pertanga, així e segons fon convengut. E en açò, senyor, farets justícia.[65]

51. Ítem, senyor, com lo vostre batle general del regne de València deçà Sexona jatsia per furs e privilegis atorgats als vehins e habitadors del regne de València cascun d'aquells poden portar o fer portar per terra per tot lo dit regne qualsevol de les VIIII coses vedades e totes les dites coses, prestant, emperò, sagrament lo portant aquelles en poder del batle, així general com local, lo qual serà atrobat en aquella ciutat, vila o loch d'on les dites coses traure volran, que aquelles dites coses no trauran fora lo dit regne, per les quals coses haja (a) pendre albarà del dit batle e per aquell pagar tres diners e no pus. Emperò lo dit batle general, no curant lo dit fur servar e privilegis qui dessús, ara novellament introduheix una pràticha o costum contra los vehins e habitadors del dit regne, e senyaladament dels que habiten e stan en la vila de Oriola, e en les altres viles e lochs dellà Sexona: que quant alcú o alcuns dels sobredits volen portar o fer portar alcuna de les dites nou coses a qualsevol

¶ [64] Mariscal de Castella, participà en el setge de Balaguer i en l'empresonament de Jaume, comte d'Urgell. ¶ [65] *e en açò... justícia*] *omm.* N i D.

part del dit regne, ultra lo sagrament que·ls pren segons fur, sí·ls fa obligar e dar fermances a ciutadans de València ||[115] que dins dia e terme cert li hauran portat albarà responsiu del batle de la ciutat, vila e loch on les dites coses haurà o hauran levades o portades per terra, e açò sots certes e grans penes. Les quals coses, senyor, tornen en gran dan de la cosa pública, car molt més valdria pagar drets com a castellans o strangers de vostra senyoria que no consentir les dites opressions e novitats, car prop tant costa o més lo que despenen en les dites fermances e en los albarans responsius e en cancel·lar les dites coses e ab les messions que fan en tornar ab la dita responsió[66] que no costarien los dits drets. Per tal suppliquen a vós, senyor, que per acte de cort manets e provehiscats que tals oppressions no sien fetes ne tals contrafurs no sien attemtats per lo dit batle ne per altre, e si ho faran que sien encorreguts en certes e grans penes, de les quals sia executor lo governador e de aquelles haja la meytat lo vostre fisch e l'altra meytat la part contra qui serà feyt lo dit contrafur.

Ítem, senyor, com ultra los greuges damunt dits e expressats los dits tres braços hajen molts altres greuges dels quals speren ésser informats, protesten per ço que temps alcú no·ls puxa percòrrer a donar e proposar aquells tota hora que·ls plaurà, supplicants que per vós, senyor, los sia salvat dret. ||[116]

3.12

Greuges dels braços eclesiàstic i militar[67]

Molt excel·lent príncep e victoriós senyor,

A la vostra molt gran senyoria los braços eclesiàstich e militar del vostre regne de València offeren los greuges dejús contenguts, supplicant a aquella sia de sa mercè voler aquells proveir per justícia, protestants que en offerre e donar-ne més temps no·ls precòrrega, ans tot lur dret los sia salvat com ne entenguen més

¶ [66] N i D *resposta*. ¶ [67] El manuscrit *R* va precedit per: «In Dei nomine. Cunctis pateat evidenter quod cum in curia generali quam illustrissimus et magnificus princeps et dominus dominus Alfonsus, Dei gracia rex Aragonum, Sicilie, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comes Barchinone, dux Athenarum et Neopatrie, ac etiam comes Rossilionis et Ceritanie incolis regni Valencie pro bono statu regni eiusdem et utilitatis eius rey publice incremento celebrandam indixit et celebrare incepit in civitate Valencie die vicesimaseptima mensis aprilis preteriti proxime fuissent dicto domino regi per brachia ecclesiasticum et militare regni predicti oblata in viam gravaminis inter alia capitula subinserta dictus dominus rex ad supplicacionem brachiorum predictorum in suo consilio matura delliberacione prehabita fecit provisiones et responsiones ad dicta capitula prout continetur in fine cuiuslibet eorumdem quasquidem provisiones dominus rex predictus per me Petrum Ram, in legibus licenciatum, eius prothonotarium, de benignitate sua ad supplicacionem brachiorum predictorum die subscripta qua curiam licenciavit predictam mandavit et fecit in eadem curia publicari quorumquidem capitulorum ac responsionum et provisionum factarum ad ea ut superius est expressum tenores inferius per ordinem subsequntur. Vidit de Funes, vicecancellarius».

a donar. E jatsia les dites coses, senyor, procehesquen de justícia los dits braços ho hauran a gràcia e mercè.

(*Vidit de Funes, vicecancellarius*).[68]

[1]. (Provisió de certs greuges fets al orde de Muntesa sobre la jurisdicció d'Onda e exercici de aquella)

Primo, senyor, jatsia que·ls castell e vila d'Onda ab tots sos términs atermenats sien del orde de Montesa ab plenera senyoria e ab jurisdicció e mixt imperi segons que largament és contengut en lo títol de camby per lo qual passaren en l'orde del Spital de Sent Johan, lo qual enaprés fon loat, approvat e confermat per lo senyor rey en Jacme, de bona memòria, al dit orde del Spital, (segons que largament és contengut en lo dit loament, aprovació e confermació, al qual orde del Spital) enaprés succehí l'orde de Montesa ab la jurisdicció e mixt imperi atorgada per lo fur del rey n'Amfós sots rúbrica *De jurisdicció*, atorgada a aquells qui no han mer imperi, e ab la jurisdicció del fur antich posat en rúbrica *De jurisdicció de tots jutges*,[69] e per declaració e sentència del senyor rey en Johan, de bona memòria, al dit orde sien stades ajutgades les dites vila e jurisdicció, e lo dit orde fos restituhit per lo senyor rey en Martí per acte de cort fet en cort general del regne en la possessió o quasi del mer e mixt[70] imperi (e tota jurisdicció dels dits castells e vila e terme, exceptats los casos del mer imperi) expressats en lo dit fur del dit rey n'Amfós, en la qual possessió era stat prejudicat lo dit orde per lo senyor rey don Johan, de bona memòria, lo qual acte de cort fon menat a execució. Emperò contra los dits títols, furs e acte de cort e la dita declaració e sentència vós, senyor, e los vostres officials han agreugat e agreujen los maestre e orde de Montesa, ab la dita humil reverència parlant, occupant quant en vós o en ells és los damunt dits jurisdicció e drets pertanyents al dit orde. Per què vostra molt gran senyoria supliquen los dits braços que servant los dits ‖[116v] cambi, títols, furs, acte de cort e declaració, proveescats per acte de cort que·ls dits greuges no sien fets als dits maestre e orde en la dita lur jurisdicció e possessió que han de aquella, ans en la dita possessió los mantengats e mantenir façats e que los maestre e orde romanguen en tranquilitat e repòs e quitis de greuges e vexacions en e sobre sos drets e justícia que han en los dits castell, vila e términs de Onda e en la dita jurisdicció.

(Lo senyor rey, vist l'acte de cort mencionat en lo present capítol, mana aquell ésser observat, revocant qualsevulla cosa que en contrari del dit acte per lo senyor rey, son pare, de gloriosa memòria, o per ell o lurs officials sia estada feta, e redueix lo dit maestre e orde, quant al mixt imperi e alta jurisdicció, exceptat lo

¶ [68] Tots els afegits entre parèntesis procedeixen del manuscrit R, excepte les rúbriques o títols dels greuges que procedeixen del manuscrit G. ¶ [69] Germà Colón i Arcadi Garcia (eds.), *Furs de València*, llibre III, rúbrica V: *De jurisdicció, ço és de poder de tots jutges, e de for covinent, ço és de cort covinent*, capítol LXXXVI, Barcelona, Editorial Barcino, 1978, vol. III, pp. 139-140. ¶ [70] E *mixt*] *omm*. R.

mer imperi, entés segons lo fur del rey n'Anfós, en aquell stat que era fet lo dit acte de cort e liurada la possessió al dit maestre per manament del senyor rey en Martí.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[2]. (Com a l'orde de Montesa se pertany confermar los establiments que·s fan per los de la vila d'Onda)

Ítem, senyor, no contrastant als maestre e orde de Montesa pertanga la jurisdicció de confermar los statuts e stabliments que·s ordenen en lo consell[71] de la vila d'Onda per als officis de justíca e de mustaçaff e altres officials exercints la jurisdicció del dit orde en la dita vila. Emperò lo vostre lochtinent de batle de la dita vila s·és esforçat de fer fer la dita confirmació dels dits statuts e stabliments privant quant en ell és stat lo dit orde de la possessió o quasi, en la qual és (de) fer les dites confirmacions de tant temps ençà que memòria de hòmens no és en contrari. Per què suppliquen los dits braços manets al dit lochtinent de batle no·s entrameta de la dita confirmació, e si u atemta fer que *ipso facto* sia haüda per privada persona.

(La intenció del senyor rey és que·l maestre de Muntesa e lo comanador de la dita vila o sos officials en les coses pertanyents a la jurisdicció que·l dit maestre e son orde han en la dita vila han facultat de statuir e confermar statuts e que·l batle o lochtinent de batle, qui és en la dita vila per lo dit senyor, no·s deu entrametre de les dites coses ne empatxar aquelles, axí emperò que·l dit maestre, comanador e officials en l'estatuir o fermar salven que no sia fet prejuhí al dit senyor en lo mer imperi, entés segons lo fur del rey n'Alfons, ne en ses regalies. E axí mana ésser observat.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[3]. (Del mer imperi de Montroy)

Ítem, senyor, jatsia lo loch de Montroy en temps de la conquesta del regne fos donat per lo rey en Jacme Conqueridor a don Rodrigo de Liçana, ab tota jurisdicció e mer imperi e dret de monedatge e morabatí, e lo dit don Rodrigo enaprés lo donàs e transportàs en l'orde del Spital de Sent Johan, ab tots los dits drets, al qual orde, enaprés, per títol de ordinació de papa Johan,[72] succehí l'orde de Montesa, segons que·n cartes autèntiques se mostra dels dits títols als quals ho reffer, emperò los vostres batle general e altres officials, ab la dita humil re-||[117]verència parlant, se han occupats los dits mer imperi, entés segons lo fur del rey n'Amfós, e monedatge e morabatí. Per què la vostra molt gran excel·lència suppliquen humilment los dits braços que per sa mercè per acte de cort torne e restituescha al dit orde de Montesa los dits mer imperi, monedatge e morabatí.

(Lo senyor rey comana lo present negoci a mossèn Domingo Mascó, micer Johan Mercader e micer Guillem Çaera, los quals, oÿt lo procurador fiscal del dit senyor e la part del dit orde, hi facen justícia spatchada.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

¶ [71] C *castell*.

¶ [72] El papa Joan XXII donà la seua aprovació a l'orde de Montesa el 10 de juny de 1317.

[4]. (De la jurisdicció de Bell-loch, del bisbe de Tortosa)

Ítem, senyor, jatsia que lo loch de Bell-loch sia de la església de Tortosa ab tota jurisdicció, mer e mixt imperi, emperò, no contrastant açò, en Francesch d'Esplugues, lochtinent de governador de la Plana de Borriana, en evident greuje e prejuhí de la dita església liurà a mort corporal en lo terme del dit loch hun hom vehí de Vilafamez penjant a aquell per hun homey que havia perpetrat dins lo dit terme, com la provació[73] del dit homey pertangués a la dita església e son justícia e comissari e no al dit lochtinent, majorment dins lo dit terme. Per què a la vostra gran excel·lència humilment suppliquen los dits braços que per acte de cort declare açò que fet fon per lo dit lochtinent ésser stat fet contra justícia e provehir que en sdevenidor no sia feyt semblant greuge.

(Lo senyor rey mana e li plau que en prejudici de la jurisdicció e dret del bisbe no sia attemtada cosa alguna, e que per lo dit acte no sia fet en res prejuhí a la jurisdicció, dret e possessió del dit bisbe e que no sia tret a ús ne a conseqüència en l'esdevenidor. Mas que per la present provisió no sia fet prejuhí al senyor rey ne al dit bisbe.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[5].[74] Ítem, senyor, los governador e lochtinents de governadors del dit regne se occupen fer inquisicions e processos en les viles e lochs dels prelats, Església e persones eclesiàstiques, e barons, cavallers e hòmens de paratge, e contra hòmens e vassalls lurs, per embotigaments de blats e per vendre bestiars fora·l dit regne, e·ncara apresonant aquells dins les dites viles e lochs e diverses vegades, fahent anar aquells en diverses parts per proseguir los dits processos e forçants e induhints aquells ab les dites o altres fatigacions a fer rescats o composicions de peccúnies, les quals coses redunden en gran greuge e prejuhí dels vassalls damunt dits e molt més dels ||[117v] senyors de les dites viles e lochs, com a ells e no als dits governador o lochtinent pertanga la jurisdicció dels dits casos. Per què la vostra molt gran excel·lència humilment suppliquen los dits braços que per sa mercè, per acte de cort, declare les dites inquisicions, processos e enantaments no deure ni poder ésser fets per los dits officials e provehir que en lo sdevenidor semblants no sien fets.

[6]. (Greuge posat per lo claver contra en Johan Periç, arrendador de Cilla)

Ítem, senyor, com lo claver de Montesa haja arrendat les rendes del loch de Cilla, que és del orde de Montesa, a·n Johan Pérez, mercader ciutadà de València, per cert preu, segons consta per contracte, en lo qual lo dit en Johan Pérez per pacte special se obligà que si no pagava en los terminis allí contenguts e mencionats fos encorregut en certes penes, renunciant a son propri for, sotsmetent-se a for e

¶ [73] R *punició*. ¶ [74] Aquest greuge no està ni en R ni en G, ni porta la resolució reial. Degué, per tant, ser desestimat com a greuge.

jurisdicció de qualsevol jutge setglar dins regne de València, elegidor per lo dit claver, segons que aquestes coses e altres pus largament consten en lo dit contracte al qual se reffir. E com, senyor, lo dit en Johan Pérez no li haja servats los pactes del dit contracte, ans li recuse pagar algunes quantitats al dit claver degudes, per ço seria e és encorregut en les penes del dit contracte. E per aquesta rahó, per ésser pagat de ço que degut li és per justícia, li haja convengut davant lo justícia del loch de Çuequa, qui és del maestre de Montesa ab tota jurisdicció civil e criminal, ús e exercici de aquella e ab totes penes civils e criminals, exceptat cars de mort e de mutilació de membres. E vós, senyor, havets tirat e evocat la dita causa a vostra sacra audiència inhibint e manant al dit justícia del dit loch de Çuequa que no·s entrameta de la causa, ans vos remeta los processos o enantaments, la qual cosa, parlant ab humil reverència de la vostra alta senyoria, vós fer no ‖[118] podets, com sia contra furs per la renunciació e submissió de for e axí mateix en gran greuge, lesió e prejuhí evident de la jurisdicció que·l maestre de Montesa e son orde han en lo dit loch, com vós, senyor, de justícia, fur e rahó no us puxats ni us dejats entremetre, tirar e evocar causa alcuna, pleyt o qüestió de lochs de la Església, barons ni cavallers ni de ciutadans havents aquella jurisdicció. Per què supliquen los dits braços que mercè sia de vós, senyor, manar revocar la dita letra inhibitòria, evocació e manament, tornant la dita causa en poder del dit justícia de Çuequa, per ço que faça justícia a les parts damunt dites o en tal manera o forma que la jurisdicció del dit orde de Montesa sia e romanga il·lesa e sens greuge o prejuhí alcú.

(Les coses en lo present capítol contengudes toquen interés del senyor rey e de la part, e per ço lo dit senyor comana a mossèn Domingo Mascó, micer Johan Mercader e micer Guillem Çaera que, oÿts los sobredits, ministren justícia sobre les dites coses.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[7]. (Revoqació de certa crida o manament fet per lo balle general, que·ls moros qui venien en València no gosessin posar sinó al alfóndech real)

Ítem, senyor, com per privilegis dels senyors reys *et alia* a cascun hom de qualsevol ley o loch, sia privat o strany, sia lícit e permés posar en qualsevol loch, casa o hostal que·s volrà, axí dins la ciutat com de fora, e lo batle general del regne de València, ab veu de crida públicha e sots certes penes, haja manat e s'esforce indifferentment compellir e destrenga,[75] quant en ell és, axí per exacció de les dites penes com en altra manera, tots los moros dels barons, cavallers e altres senyors de lochs en regne de València que posen en l'alfóndech de vós, senyor, dins la dita ciutat, e no en casa altra, la qual cosa és vista fer en dan e greuge dels dits braços eclesiàstich e militar e en derogació dels dits privilegis. Per ço humilment suppliquen los dits braços que la dita crida sia ab veu de crida contrària revocada e que sia

¶ [75] Per *constrenga*.

manat al dit batle que d'ací avant no actemte en alcuna manera fer les coses dessús dites ne semblants.

(Plau al senyor rey.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[8]. (De la fermansa dels moros que·ls sia servada com venen al alfóndech de València)

Ítem, senyor, com per costum antiga los moros venints a posar ||[118v] al alfóndech vostre en la ciutat de València no pagassen ne acostumassen pagar sinó mealla per bèstia, e ara, lo dit batle e alfondeguer los compellescha e faça pagar hun diner, och encara que no posen en lo dit alfóndech, exegesquen e extorquen de aquells hun diner per bèstia. E per semblant los moros havents e portants franquea no acostumassen ni hajen acostumat pagar peatge, e ara, per lo dit batle o ministres per ell a açò diputats, són compellits pagar peatge. E, axí mateix, los moros no havents franquea no acostumassen ne hajen acostumat pagar sinó mealla per peatge, e ara per los dessús dits sien compellits pagar hun diner. E les dites coses sien fetes en gran dan e greuge dels dits moros e dels senyors de aquells, los quals són stats contínuament de e per tant de temps que memòria de hòmens no és en contrari en possessió o quasi, pacífica e quieta, de viure e negociejar no pagant sinó tant solament los dits drets antichs e acostumats. Per ço suppliquen los dits braços que sia manat e inhibit al dit batle, alfondeguer e altres dessús dits que no perturben en alcuna manera los dessús dits en la dita sua possessió o quasi, ans los deffenen e mantinguen en aquella, no exhigint o levant sinó los dits drets antichs e acostumats, e que aquells observen, guarden e tinguen les dites franquees segons sèrie de aquelles *et alia*, segons mils és stat acostumat.

(Mana lo senyor rey que·ls dits drets sien exhigits e levats segons és acostumat. E si sobre la dita costum és altercació lo dit senyor comana a mossèn Domingo Mascó e micer Pere Català que coneguen e y proveexquen de justícia.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[9]. (Greuge sobre certes crides fetes o emanades per lo balle general sobre les inhibicions en los lochs dels barons)

Ítem, senyor, com inhibicions generals se facen rahonablement e per aquells a qui·s pertany fer aquelles en aquest regne són publicades per veu de crida pública per la ciutat de València e lochs acostumats de aquella, e·naprés, per letres requisitòries e subsidiàries és scrit a les altres universitats reyals e altres viles e lochs axí de la Església com del braç militar que tals ||[119] inhibicions publiquen dins los lochs de lur jurisdicció. Ara, senyor, de pochs dies ençà lo batle general de vostre regne de València ha temptat e de fet volgut fer, axí en la vila de Gandia, de Dénia, com altres, per alguazir e official de aquell dit batle, crida públicha de les dites inhibicions, ço que jamés, senyor, no fon fet sinó per la forma acostumada e dessús recitada. E fer l'áls, senyor, és voler tolre jurisdicció a·quells qui la han e·ls és permés usar de

aquella, així per donacions antigues com per furs e libertats de aquest regne. Per què, senyor, humilment supliquen la vostra senyoria los braços eclesiàstich e militar provehir e manar que tals novitats e prejuhís no·s facen.

(Lo senyor rey mana que sobre açò sia servat ço qu·és acostumat.
Vidit de Funes, vicecancellarius).

[10].[76] Ítem, senyor, lo dit batle, fetes les dites inhibicions, no content del greuge dessús explicat, atorgà e ha atorgat a diverses persones, així de aquest regne com [d]'altres, licència e facultat de traure les dites coses prohibides e vedades, ne, però, senyor, a degun vassall dels dits dos braços o dels singulars de aquells, de què, senyor, se seguex que los vassalls han a vendre e atorgar les coses prohibites e vedades a aquells qui lo dit vostre batle ha atorgada la dita licència, per aquells preus que aquells dits compradors, havents licència, volen. De què, senyor, se seguex que los senyors ne los vassalls no han de lurs splets e fruyts sinó tant com lo dit vostre batle vol, ço que, senyor, torna en evident dan dels dits braços e és contra furs e libertats d'aquest regne. E parria, senyor, consonan a rahó que en tal cars on tals prohibicions sien fetes, e, enaprés, licències dades, sien vistes, senyor, ésser atorgades generalment així a aquells de qui són les vitualles com als stranys, puis aquells aquelles vullen traure e navegar, e lo contrari fer és destrucció de les viles e lochs on són los havers. Per què, humilment, ‖[119v] la vostra senyoria supliquen los dits braços eclesiàstich e militar voler-hi provehir en manera que los dits prejuhís sien tolts e llevats.

[11]. (Greuge de la jurisdicció de Sot, de mossèn Pedro de Vallterra)

Ítem, senyor, com a·n Pedro de Vallterra, cavaller, del qual és lo loch de Sot, situat en regne de València, lo molt alt senyor rey en Martí, de gloriosa memòria, oncle e predecessor vostre, fes venda a ell, dit exponent, de tota jurisdicció criminal e mer imperi, ús e exercici de aquella, la qual, ell dit senyor, havia e haver devia e per qualsevol dret o títol li pertangués en lo dit loch de Sot e terme de aquell, e açò per preu de cinch-cents florins migançant carta de gràcia o pacte de poder rembre aquella, la qual venda lo dit senyor prometé ab ferma e solemnial stipulació fer, haver, tenir e possehir en pau e [a]segurament al dit comprador contra totes persones e ésser-li tengut de ferma e legal evicció e legítima deffensió e encara de tot impediment de dret e de fet que al dit comprador o als seus fos o pogués ésser fet, segons totes les dites coses e altres en la carta o instrument públich de la dita venda, ab grans e amples promissions e pactes e stipulacions roborat e vallat, e ab lo segell pendent del dit senyor comunit, fet e dat en lo vostre Reyal de València a XXI d'abril any mil CCCC VII, són pus largament contengudes, e de la dita jurisdicció e mer imperi per manament del dit senyor fos liurada possessió o quasi,

¶ [76] Aquest greuge no està ni en R ni en G.

corporal e de feyt, al dit comprador per mossèn Johan d'Abella, cavaller, algutzir del dit senyor, segons appar de la dita possessió o quasi per carta públicha feta en lo dit loch de Sot a dos dies de maig del dit any mil CCCC VII, closa per en Johan Andreu, notari públich, e del manament del dit algutzir, consta per letra del dit senyor patent dada en València a XXI d'abril del dit any. E enaprés per pacte entre lo dit senyor e el dit comprador, inhit el dit exponent, ultra lo dit preu, ajustàs o affegís e reyalment e de fet pagàs al dit senyor altres cinch-cents florins d'or que·n summa ab los primers D florins ‖[120] tots mil fossen e són preu de la dita venda, segons consta largament per altra carta o instrument públich fet e dat en lo vostre Reyal a XVI de maig del dit any e ab lo segell pendent del dit senyor roborat. E la dita jurisdicció criminal e mer imperi se pertangués al dit senyor, no solament com a rey mas encara per títol de donació que de la dita jurisdicció e mer imperi li era stada feta per lo molt alt senyor rey en Pere, besavi[77] vostre, ab carta sua e ab son segell apendici roborada, dada en Barcelona a XXIII de octubre any mil CCC LXXVII, de les quals cartes, instruments e letres a vostra senyoria, lo dit exponent, a ull, fa prompta fe, e de les dites coses lo dit en Pere de Vallterra és stat en possessió e era en lo temps dejús scrit. E, tot açò no contrastant, lo vostre governador de regne València, o lochtinent de aquell, haja presa e ocupada de feyt la jurisdicció e mer imperi en gran dan e prejuhí notori e evident d'ell, dit exponent, qui de aquella e de aquell és stat e és *de facto* despullat, contra furs e libertats de la terra e contra lo dit contracte e bona rahó, ab reverència parlant. Suppliquen per ço, molt humilment, a vostra magnificència los dits braços eclesiàstich e militar e lo dit en Pere de Vallterra, expoliat, que lo dit greuge tan manifest e tan evident, li dejats reduhir e tornar a justícia, restituint e tornant aquell en la possessió de la dita jurisdicció e mer imperi, segons per lo dit senyor li fon liurada e aquella li façats haver, tenir e possehir segons per lo dit senyor oncle e predecessor vostre li és stat promés e la fe promesa en lo dit contracte e exhuberant li façats servar segons de vostra acostumada justícia e dignitat reyal se pertany. E en açò farets als dits supplicants justícia, la qual vos hauran a singular gràcia e mercè.

(Lo senyor rey vol que per quitament de la dita jurisdicció en lo dit mossèn Pedro de Valterra, alienada del loch de Sot, li sien pagats mil florins de les peccúnies de la proferta al dit senyor faedora per la cort, però proveex que la dita jurisdicció exercesca lo governador del regne de València tro que sie declarat si pertany al dit senyor rey o a don Frederich. E si serà declarat la dita jurisdicció pertànyer al dit senyor rey que en lo dit cas la dita jurisdicció no puxa d'allí avant ésser alienada ne separada de la corona reyal.

Vidit de Funes, *vicecancellarius*).

¶ [77] C *avi*.

[12]. (Greuge de la jurisdicció de Mizlata e de Benilloba, del alfèriç de Navarra)

Ítem, senyor, com lo egregi e molt noble baró mossèn Xarles de Beumunt, alfèriç del regne de Navarra, així com a pare e legítim administrador, tudor e curador testamentari del noble en Xarlot, fill ||[120v] seu e de la noble dona Maria Eximénez de Boÿll, *quondam* muller sua, senyor dels lochs de Mizlata e de Beniloba, tinga e possehesca los dits lochs ab tota jurisdicció civil e criminal segons fur del rey n'Amfós, e los justícia e mustaçaff de València vullen usar de la dita jurisdicció en lo dit loch de Mizlata, la qual cosa, senyor molt excel·lent, los dits justícia e mustaçaff fer no deuen ne poden obstants los dits furs e sia molt prejudicial e evident greuge al senyor dels dits lochs e lesió de furs e privilegis del dit regne. Per tal los dits braços eclesiàstich e militar e en Dionís d'Olit, notari, procurador del dit noble, en los dits noms, supliquen vostra reyal senyoria que sia mercè de vós, senyor, provehir en lo dit feyt de remey de justícia, segons furs e privilegis del dit regne, manant als dits justícia e mustaçaff que ells e lurs successors semblants coses no intempten fer, e en açò, senyor, farets als dits supplicants justícia, la qual reputaran a singular gràcia e mercè.

(Plau al senyor rey que mossèn Domingo Mascó e micer Francesch Blanch reeben informació sobre les coses en lo present capítol contengudes, e aprés serà-hi provehit per lo dit senyor.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[13]. (Greuge de mossèn Francesch Marrades sobre mil sous que avia sobre la moreria de Morvedre)

Ítem, senyor, com mossèn Francesch Marrades e los predecessors seus hajen e possehesquen e hajen haüt e possehit o quasi, de molt gran temps ençà, mil sous censals sobre la juheria de Murvedre, e lo vostre batle general, e encara lo batle de la dita vila, sens conexença alguna hajen inhibit e manat que los dits M sous no sien pagats al dit mossèn Francesch, e li són retenguts depuis ençà que micer Johan Mercader és batle, lo que, senyor, és contra fur general del regne, lo qual dispon que alcú sens conexença no sia privat de sa possessió. Per què, senyor, humilment supliquen los dits braços eclesiàstich e militar e lo dit en Francesch Marrades que sia de vostra mercè, reparant lo dit greuge, restituhir e fer restituhir lo dit mossèn Francesch en la possessió o quasi dels dits mil sous censals e manar a qualsevol officials que no·l perturben en aquella, e a la dita aljama que·ls hi paguen així per lo temps passat com sdevenidor. E ja de les dites coses, senyor, lo vostre consell, stant vós en la vila de Morella hauria feta justa provisió, que, manant restituhir lo dit mossèn Francesch en sa possessió, inhibí e ha manat pagar lo dit censal, e los dits vostres batles, contradient, no·n han res fet.

(Clarament consta del privilegi prohibitiu de alienacions de algunes ciutats e viles reyals del regne rendes e drets d'aquelles, sobre observança del qual és stat posat greuge per lo braç reyal e lo dit senyor és parellat sobre açò fer breu justícia.

Vidit de Funes, vicecancellarius). ||[121]

[14]. (Greuge de mossèn Jofre de Tous contra lo balle)

Ítem, senyor, com lo noble mossèn Joffre de Thous fahent procés, segons per furs e privilegis li és permés, a hun moro d'Eslida, terratinent de la vall d'Artana, ço és que venés la possessió o que fes residència personal en la dita vall, la qual és poblada a residència personal, lo dit batle, sens altre procehiment, feu pendre hòmens cristians de Sollana e altres moros vassalls del dit mossèn Joffre e aquells jamés no volch soltar tro a tant lo dit mossèn Joffre hac donat e pagat al moro d'Eslida tot ço que·l moro d'Eslida volgué per preu de la terra que possehia dins la dita vall de Artana. E les dites coses, senyor, sien molt prejudicials e gravatòries fetes per lo dit batle de que lo dit noble ha sofert grans damnatges. Per ço humilment supliquen los dits braços eclesiàstichs e militar que sia de vostra mercè reparar per justícia los dits prejuhís e greujes e manar-li satisfer los damnatges.

(Lo senyor rey comana a mossèn Domingo Mascó e micer Francesch Blanch que, hoÿts los dits batle e mossèn Jofre sobre les dites coses, facen justícia.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[15]. (Greuge de mossèn Jofre de Tous)

Ítem, senyor, per ço com lo alcayt e batle de Artana feu pagar per justícia a hun moro d'Eslida la tala que havia feta en moltes figueres de hun moro de Artana situades en lo terme de la dita vall de Artana, lo dit batle, sense altre procehiment, feu pendre en València certs moros vassalls del dit mossèn Joffre e aquells jamés no volch soltar tro que·l dit mossèn Joffre pagà al dit moro d'Eslida tot ço que havia pagat per la dita tala e les messions. Suppliquen per tal los dits braços eclesiàstich e militar e lo dit noble que sia mercè de vós, senyor, tornar les dites coses al primer stament e inhibir e manar al dit batle que tals fets no attempte fer e los dans donats per aquell li faça pagar.

(Lo senyor rey comana a mossèn Domingo Mascó e a micer Francesch Blanch que, oÿts los dits batle e mossèn Joffre sobre les dites coses, facen justícia.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[16]. (Greuge de mossèn Pero Pardo contra lo balle general de certa crida per aquest feta en lo terme de Corbera de cert talaments d'arbres)

Ítem, senyor, com mossèn Pere Pardo tinga e possehescha ab tota jurisdicció civil e criminal la baronia de Corbera ab términs e pertinències de aquella, e lo vostre batle general haja feta crida dins la dita baronia, manant ab grans penes als vassalls de aquella que tallen e de fet haja fet tallar molts dels arbres de la dita baronia que són prop lo riu de Xúquer, sens con-||[121v]sentiment e voler del dit mossèn Pere e vassalls de aquell e sens conexença alcuna e privant aquell e vassalls de la sua possessó e greument[78] damnejant aquells e fahent manifestament greuge e evident

¶ [78] C *agreugant*.

prejuhí de la dita baronia e vassalls de aquella. Per tal humilment supliquen los braços eclesiàstich e militar, e lo dit Pero Pardo, vós, senyor, que provehint per justícia revoquets los dits manaments e façats pagar tot lo dan donat per rahó del dit tallament de arbres a justa stimació e provehir que d'ací avant lo dit batle tals greuges no actemte fer.

(Lo senyor rey comana a micer Guillem Çaera que, oÿt lo dit batle e la part sobre les dites coses, proveexca e administre justícia.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[17]. (Greuge de mossèn Pere de Codinachs contra lo balle general sobre lo morabatí que·ls levava lo balle en lurs lochs)

Ítem, senyor, com mossèn Pere de Codinachs e sos frares hajen tengut e possehexen los lochs d'Albalat e de Benimàmet, situats dins lo terme de València, ab tot dret de monedatge e morabatí e col·lecta e recepció de aquell, e de aquells drets són en quieta e pacífica possessió ell e sos predecessors de collir e fer collir e reebre aquells, no solament per spay de dos, tres, quatre, cinch anys, *set etiam* de XX, XXX, e XXXX anys. E ara, de poch temps ençà, de manament de micer Johan Mercader, batle general del dit regne, és vengut als dits lochs hun porter o comissari ab son scrivà, e de fet sens altra coneguda de dret ha fet scriure, inventariar e notar totes e sengles cases dels majors dels dits lochs, axí com són batles, justícies e altres officials per rahó del dit monedatge o morabatí, manant a aquells, sots certes e grans penes, que de aquell morabatí no responguen a lurs senyors, ans lo tinguessen per lo molt alt senyor rey, segons les dites coses per actes públichs se apparen. E aprés, feta clamor del dit greuge per lo braç militar a vós, senyor, fon per lo senyor vostre pare provehit que les dites coses fossen tornades a degut stament, ço que lo dit batle no ha volgut fer com solament haja manat restituhir les penyores als penyorants, sens revocació dels manaments e altres enantaments de que los sobredits de qui són los dits lochs no poden fer collir lo dit monedatge o morabatí obstants los manaments e altres enantaments dessús dits. Suppliquen, senyor, humilment los braços eclesiàstich e militar que sia de vostra mercè provehir-hi per justícia e que lo dit batle torne les dites coses al primer stament ||[122] e provehir que d'ací avant no·s facen semblants greuges.

(Lo senyor [rey], haüda informació de les coses en lo present capítol contengudes, mana que en Pere de Codinats no sia perturbat en la possessió de la recepció del morabatí dels dits lochs e que sien tolts tots los empachaments que fets sien sobre açò.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[18]. (Greuge de mossèn n'Arnau Saranyó contra lo balle general del morabatí *ut supra*)

Ítem, senyor, com n'Arnau Saranyó, cavaller, haja tengut e possehit e sia en quieta e pacíffica possessió ell e los predecessors de aquell de reebre lo morabatí

en los términens acostumats e lo terç del delme de Alboraya. E ara, per lo batle general, official vostre, sien stats penyorats e emparats los hòmens de Alboraya manant a aquells que no paguen lo dit morabatí, ans tinguen aquell per emparat. E açò, excel·lent senyor, sia contra justícia, com degú no deja ésser despullat de sa possessió ne perturbat en aquella sens sentència precedent. Per tal, los dits braços eclesiàstich e militar, e lo dit n'Arnau, supliquen que per vós, senyor, sien toltes e levades totes empares e permetre usar sens algun embarch al dit n'Arnau de reebre lo dit monedatge e terç de delme, inhibint al batle general que no torbe o inquiete en alguna manera al dit n'Arnau en reebre lo dit monedatge.

(Lo senyor rey, haüda informació de les coses en lo present capítol contengudes, mana que n'Arnau Saranyó no sia perturbat en la possessió de la recepció del morabatí del dit loch e que sien tolts empachaments que fets sien sobre açò.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[19]. (Greuge d'en Jacme Serra contra lo balle general sobre les algoleges del riu de Xúquer)

Ítem, com en Jacme Serra tingués e possehís en lo riu de Xúquer una alcolega on havia e ha molts arbres e lo vostre batle general, no hoït ne volent hoir aquell en sa justícia haja tallat pus de cinch-cents dels dits arbres e lançats al riu e destrovit la dita alcolega, e molta de la dita fusta, los qui tallaven, han lançada en lo riu damunt dit. E, senyor molt excel·lent, fahent lo dit batle les dites coses sien en gran damnatge del regne com de aquell riu hon havia molts o quasi infinits àlbe[r]s se'n servien per (a galeres) fer o emboscar, e en altra manera levant e tolent la possessió al dit en Jacme sens voler hoyr aquell en sa justícia e sens conexença haja fet greuge e és tengut als dampnatges del dit en Jacme. Suppliquen humilment los dits braços eclesiàstich e militar, e lo dit en Jacme, vós, senyor, que provehint en lo dit greuge per justícia fa-‖[122v]çats pagar al dit en Jacme Serra tots los dampnatges que ha soferts a extimació rahonable e provehir que lo dit batle semblants greuges no actempte fer en sdevenidor e d'açò, senyor, farets justícia, la qual *et cetera*.

(Lo senyor rey comana a micer Guillem Çahera que, hoÿt lo dit batle e la part sobre les dites coses, proveexca e administre justícia.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[20]. (Greuge del monestir de Vall de Jesucrist sobre tallaments d'arbres)

Ítem, senyor, com lo senyor rey en Martí en favor del monestir de Vall de Jesucrist atorgàs privilegi al loch de Altura e de les Alcubles e altres lochs del dit monestir que·s alegrassen de les franquees e libertats de la dita ciutat, e per la dita ciutat són stades donades cartes de franquees als habitadors dels dits lochs ab les quals han fet grans damnatges a les viles e lochs del regne pexents ab sos bestiars los términens de aquells e talant los arbres e fahent carbó e lenya en los lochs e munts, la qual cosa lo dit senyor rey, ab humil e subjecta reverència parlant, no poch fer majorment en prejuhí dels hòmens de paratge, ciutat, viles e lochs de la Església

ne en prejuhí de algunes viles reyals. Per què los dits braços eclesiàstich e militar suppliquen (humilment) la vostra gran senyoria que revocant lo dit greuge provehiscats que lo dit privilegi fet per lo dit senyor rey en Martí sia haüt per nul·le e que de e per causa de aquell ne en altra manera la dita ciutat no puxa atorgar les dites franquees e que penes e dampnatges que han sostenguts los façats pagar. E d'açò, senyor, farets justícia, la qual *et cetera*.

(Diu-se que·ls hòmens dels lochs d'Altura e de les Alcubles han renunciat al privilegi mencionat en lo dit capítol, e on no y hajen renunciat lo senyor rey és apparellat ministrar justícia sobre les coses en lo dit capítol contengudes.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[21]. (Greuge d'en Axemén Péreç de Toló contra los hereus d'en Niqolau Pujada, de mil sous)

Ítem, senyor, com lo molt alt senyor en Johan, de gloriosa memòria, oncle e predecessor vostre, ab carta o provisió sua, en remuneració e satisfacció de serveys per n'Eximén López de Toló en lo temps de la guerra fets al senyor rey en Pere, de alta recordació, besavi vostre, en lo qual servir lo dit n'Eximén López[79] perdé la persona e béns, confermant una concessió e gràcia per lo dit senyor rey en Pere feta a·n Johan de Toló, fill del dit n'Eximén López, de M sous de ànnua pensió cascun any sobre les rendes e sdeveniments de la batlia general del regne de València, ab justs títols novellament haja ||[123] donat e atorgat al dit Johan de Toló los dits M sous annualment. E en Nicholau Pujada, batle general qui solia ésser del dit regne, haja retengut vers si moltes de les dites annuals pensions. Suppliquen per ço los dits braços e lo dit Johan de Toló que sia de vostra mercè manar al vostre batle general que pague e li faça pagar les pensions a aquell degudes, les quals li són levades sens conexença alcuna.

(Lo senyor rey comana la present causa a mossèn Domingo Mascó, lo qual, hoÿts los hereus d'en Nicholau Pujades e lo dit en Johan de Toló, faça e administre compliment de justícia.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[22].[80] Ítem, senyor, la cort de la governació de regne de València, sots color que és stil, lo qual, parlant ab deguda reverència, és contra fur e dret, s'esforça conèxer de les causes que són de universitats a universitats de hun mateix senyor. Per tal sia de vostra mercè provehir per acte de cort la dita conexença no pertànyer al dit governador, ans als senyors de les dites universitats.

[23].[81] (Ítem, senyor, com fos qüestió devant lo maestre de Muntesa e de Sent Jordi entre lo síndich de la universitat de la vila d'Onda, de la una part, e los

¶ [79] C *Pérez*. ¶ [80] Aquest greuge no està ni en R ni en G.
¶ [81] Aquest greuge no està ni en C ni en G. Únicament està inclòs al manuscrit R.

síndichs de les universitats de les alqueries de Tales e Artesa, de la part altra, sobre e per causa de certa taxa e exacció de peytes e imposicions, les quals universitats són del dit maestre e de sa religió, lo síndich de la dita vila, jaquint de fet lo juhí del dit maestre, al qual pertany la jurisdicció del dit cas, fermà de dret en poder del governador del dit regne sobre la dita qüestió, lo qual de fet inhibí e manà al dit maestre que no·s entrametés del dir debat. E lo dit maestre, axí matex, inhibí al dit governador que de la dita qüestió no·s entrametés. Per tal, vostra senyoria, los dits braços ecclesiàstich e militar suppliquen que sia vostra mercè revocar e haver per revocada la dita ferma de dret e los dits manament e inhibició et ço que d'aquèn s'és seguit, proveïnt que en l'esdevenidor semblant no sia fet, en altra manera que sia cas, nul·le, irrit e va.

Lo senyor rey, vists los processos de les dites fermes de dret, l'un actitat davant lo dit maestre e iniciat a vint-tres dies del mes d'agost del any de la Nativitat de nostre Senyor mil quatre-cens dotze, e l'altre davant lo dit governador, iniciat a setze dies de març del any mil quatre-cens quatorze, remet les dites fermes al dit maestre e mana al dit governador que no s'entrameta d'aquelles, revocant qualsevol inhibicions fetes per lo dit governador o lochtinent d'aquell al dit maestre o son lochtinent per la dita rahó.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[24]. (Greuge del abat de Valldigna per raó de un moro que se'n era anat sens comtar, per lo qual lo senyor rey mana servar lo fur parlant de la matèria e revoca tot ço que·n contrari sia stat fet)

Ítem, senyor, com per furs de regne de València e costum antiga alcun moro de alcun senyor de loch no se'n puxa anar sens que primerament no haja comptat ab lo dit son senyor, e hun moro de la vall d'Alfândech, qui és del abbat e monestir appellat de Valldigna, per occasió de sos delictes, los quals havia perpetrats en la dita vall, en la qual los dits abbat e monestir han tota jusrisdicció mer (e mixt) imperi, se'n anàs de la dita vall sens comptar e·s fes vehí de la vila vostra d'Alzezira, n'Anthoni Martorell, qui és batle de la dita vila, vench e entrà en la dita vall e, de fet, no sens perill de gran scàndel, ab bèsties[82] se'n portà la roba del dit moro, lo qual no havia comtat, dient e cominant qui li gosaria contrastar en fer les dites coses. E com, senyor, los dits actes sien contra furs e vinguen en gran derogació de la jurisdicció dels dits abbat e monestir, hoc encara donen via a scàndels, per tal suppliquen los dits braços vostra gran senyoria que manant servar lo dit fur proveescats per acte de cort que semblants coses no sien fetes, e si són attemtades per alcun vostre official aquell sia haüt *ipso facto* privat de son offici e per privada persona, e li puxa ésser contrastat ab tot remey de dret e de fet. E noresmenys manets que la (dita) roba sia tornada ‖[123v] en mà e poder del dit abbat, e tot ço que és stat fet sia tornat al primer stament.

¶ [82] C *bestiers*.

(Lo senyor rey mana servar lo fur parlant de la matèria en lo present capítol contenguda e revoca si alguna cosa és estada feta contra furs del regne.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[25]. (Declaració sobre una interpretació de una provisió de cort per la qual lo governador trahia dels lochs dels barons e de la Església alguns hòmens sots color de crim a ell pertanyent)

Ítem, senyor, com lo senyor rey en Martí atorgàs al braç eclesiàstich e militar hun capítol o greuge de cort donat per los braços eclesiàstich e militar que comença: «Ítem, senyor, com lo governador general e son lochtinent moltes vegades assagen traure alcun habitador de viles e lochs de prelats e de persones eclesiàstiques, barons e hòmens de paratge del braç militar», dient «Plau al senyor rey». Lo qual capítol se donà sens derogació e revocació dels privilegis e libertats que lo dit braç militar havia. E lo governador del regne o assesor seu haja dit que per lo dit capítol és revocat hun privilegi del braç militar atorgat per lo senyor rey en Pere donat en València *XVII[a] decembris anno a Nativitate Domini M[o] CCC[o] LXVIII[o]*, començant: «Nos, Petrus, Dei gracia, et cetera, ibi quia in quodam ex capitulis gravaminum coram nobis per brachium militare regni Valencie oblatorum vidimus de subscriptis querelam quod gubernator (ipsius regni Valencie qui nunch est, et cetera», en lo qual és contengut «quod si comune crimen est tale per quod delatus debeat gubernatori remitti, ipse gubernator) eundem delatum remittet per manum domini dicti loci, et non alia», la qual cosa, parlant ab humil reverència, no fon intenció dels proposants lo dit capítol o greuge de derogar al primer privilegi ni del senyor rey en Martí qui·u atorgà. Per què, senyor, humilment supliquen los dits braços eclesiàstich e militar que sia de vostra mercè provehir e manar que·l dit privilegi atorgat per lo dit senyor rey en Pere sia servat, no contrastant lo dit capítol donat per los dits braços eclesiàstich e militar e proveït per lo dit senyor rey en Martí, e que·n aquell sia comprés lo braç eclesiàstich.

(Vists los dits privilegi e acte de cort, respon lo senyor rey que·l dit acte de cort no prejudica ne és sa intenció que prejudique al dit privilegi.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[26]. (Greuge de les franqueses dels vassalls que sien servades segons era acostumat)

Ítem, senyor, com lo vostre batle general e altres batles del regne, de poch temps ençà, no volen servar les franquees als vassalls dels hòmens eclesiàstichs e de paratge, los quals han de vostres predecessors reys en les ciutats e viles reyals. Per què, senyor, supliquen humilment los dits braços que sia de vostra mercè proveir que les dites franquees sien servades als vassalls dels singulars dels dits braços eclesiàstich e militar sens contrast alcú.

(Plau al senyor rey que sien servades les franqueses dels dits hòmens, aquelles, emperò, en la manera que són acostumades servar ans de sis anys proppassats.

Vidit de Funes, vicecancellarius). ||[124]

[27]. (Greuge del fer pagar peatge als bestiars que entren en lo stiu en lo Port[83] e ixen)

Ítem, senyor, axí mateix lo dit batle fa pagar peatge als vassalls dels hòmens de la Església e de paratge que entren e hixen del regne per exivernar, lo que jamés no·s feu e és contra tota bona rahó. Per què los dits braços suppliquen humilment que semblants coses no facen e lo dit peatge d'ací avant no sia levat dels vassalls dels dits braços eclesiàstich e militar.

(Lo senyor rey mana servar les franquees als dits hòmens, aquelles, emperò, e en la manera que són acostumades servar ans de sis anys proppassats.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[28]. (Lo senyor rey mana e provehix que sia servat lo acte de cort del rey en Martí sobre les herències dels moros)

Ítem, senyor, per costum antiga, de tant de temps ençà que memòria de hòmens no és en contrari, e és haüda per ley en regne de València *et alia*, pertany als senyors dels lochs pendre e occupar-se los béns dels moros qui moren sens hereu dins lur loch. E, ara, micer Johan Mercader, vostre batle general, de poch temps ençà de fet contrasta fer les dites adjudicacions e occupacions al·legant que, puix a tal moro mort són trobats hereus o succehidors fora lo loch, que la dita occupació no deu haver loch, per la qual rahó ne tolgué de fet de la successió de Mahomat Arrahiç, moro de la moreria de la vila d'Onda, deffunct, CCCC LXXX sous. Per què supliquen los dits braços eclesiàstich e militar sia manat al dit micer Johan Mercader, (batle general), e a tots altres vostres officials no facen les dites perturbacions e proveir per acte de cort les dites successions haver loch segons és stat acostumat.

(Mana lo senyor rey que sia servat l'acte de cort fet sobre açò per lo rey en Martí.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[29].[84] Ítem, senyor, lo dit micer Johan Mercader, batle general, s'és sforçat e s'esforça pendre la meytat dels béns dels moros qui moren sens hereus, los quals són vehins e habitadors de la moreria e lochs del terme de la vila d'Onda, dient que la meytat és sua e l'altra meytat pertany al maestre e orde de Santa Maria de Montesa, la qual divisió e preniment de béns no·s deu fer, parlant ab vostra honor, com tot pertanga als dits maestre e orde, e axí és stat acostumat per tant de temps ençà que memòria d'òmens no és en contrari. Per què, vostra alta senyoria, suppliquen los dits braços eclesiàstich e militar que manets e constrengats lo dit micer Johan Mercader, batle general, restituescha tot ço que de les dites herències ha pres e proveeschats per acte de cort que per ell ne altre official vostre no sien fetes les dites occupacions e preniments de herències. ||[124v]

¶ [83] *Port*, lectura dubtosa. Podria fer referència a Port de Mingalbo.

¶ [84] Aquest greuge no està ni en R ni en G.

1417, agost 9. [Monestir de Predicadors].
Continuació de la presentació dels greuges dels braços eclesiàstic i militar.

Foren offerts los greuges següents per part dels dits dos braços eclesiàstich e militar *die lune IX^a^ augusti anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVII°*.

[30]. (Greuge que negun moro no puxa ésser receptat de altra senyoria en frau al senyor de qui era)

Molt excel·lent e poderós senyor,

Com segons fur, si algun serrahí que serà stadant de alcun loch e haurà heretat de cristià se mudarà en altre loch, lo senyor de aquella heretat li pot tolre tot quant li trobarà que haja, si dins los términs de aquell castell o loch on serà aquella heretat lo trobarà, (e) que·n leix anar (la persona) del serrahí, lo qual fur és stat entés totstemps que puis se'n vagen ans de comptar ab son senyor o procuradors de aquell e ans de pagar aquells ço que·ls devien, lo dit lur senyor los pot prendre e occupar tots los béns mobles e seents atrobats dins los términs dels seus lochs o alqueries. E lo batle d'Alzezira, contra enteniment del dit fur, reeb moros de la vall d'Alfàndech, que és del abbat de Valldigna e d'altres senyors de lochs, per vassalls, sens que aquells no y tinguen[85] domicili mas solament paguen a aquell besant o certa quantitat per cascun any, e fan-li sagrament e homenatge e aquell promet-los deffendre contra lurs senyors. E semblantment ha fet lo batle general en moros de Artana, qui eren del noble mossèn Joffre de Thous, e u assagen fer altres officials, les quals coses, senyor, són de mal exemple e encara per la potència dels officials e en altra manera és donar matèria que los vassalls se rebellen contra lurs senyors. Per què, senyor, los braços eclesiàstich e militar suppliquen humilment vostra senyoria que sia de vostra mercè provehir que semblants coses no·s facen ni·s attemten fer.

(Lo senyor rey respon que segons fur de València algú no pot ni deu pendre vassalls d'altri si donchs no·s muden en son loch, ni per consegüent besants d'aquells, ells stants en loch d'altri. Per què lo senyor rey mana que semblants besants no sien preses per alguns officials seus ne per los senyors dels lochs o altres officials o habitadors en regne de València, de qualsevol stament o condició sien.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[31]. (Greuge del abat de Valldigna contra lo balle d'Algezira)

Ítem, senyor, com n'Anthoni Martorell, batle d'Alzezira, haja tramés letra al justícia de la dita vall continent effectualment que com sia comparegut davant ell Azmet Xichmell, vassall del senyor rey, affermant que los officials de la dita vall, sabents que lo dit moro s'era fet vassall del senyor rey, xaquiant lo dit moro per una ‖[125] resistència qui·s diu ésser feta al saig de la dita vall li haurà executat los seus

¶ [85] R *muden*.

béns, lo que no hauria pogut fer, com no hagués feta resistència, e hauria·l request que així com a vassall del senyor rey lo mantingués e·l deffenés en sa justícia. E per ço que lo dit batle veje la justícia ha request los officials de la dita vall que li vullen trametre translat del procés que ha feyt contra lo dit moro e béns de aquell, per ço que vist aquell puxa procehir o cessar de procehir en lo dit fet. E jatsia, senyor, lo dit justícia no deja fer lo <de> que és stat request, per tal com aquell exerceix tota jusrisdicció per lo abbat de Valldigna en la dita vall, la qual ha ab mer e mixt imperi e ha jusrisdicció entre los seus e encara en los stranys, delinqüents e (contractants) en la dita vall, e lo dit batle de Alzezira ni altre official no y ha què veure o regonèxer, però, per sguart que lo dit Anthoni Martorell és official reyal e sovent lo vexe prenent-li moros de la dita vall, e bestiars, e en altra manera li té hun moro pres, sens alguna justa rahó, gran temps ha, e li fa entrar en la vall los moros de la moreria d'Alzezira per pescar en les pexqueres del abbat, inhibides e contra lur voler, e encara ha dit moltes vegades en diverses lochs que ell destrovirà lo dit abbat e la dita vayll, e que, si no·s tinguessen ara les corts, que ell faria contra lo dit abbat e vassalls de aquell tals coses, per què ell lo aterraria, e és hom qui ha acostumat dur les menaces a execució, [per ço] lo dit abbat està ab gran temor. E, senyor molt excel·lent, com a vostre offici pertanga als així apreses donar remey condecent[86] de repòs e lo dit abbat no starà ab repòs estant aquell vostre official, per tal, humilment, supliquen los braços eclesiàstich e militar, e lo dit abbat, que sia de vostra mercè provehir en les dites coses de remey condecent, e enaxí que lo dit n'Anthoni Martorell no haja res que veure ni conèxer en alcuns fets que sien de la dita vall, ni del dit abbat ni convent ne vassalls de aquell, en la dita batlia d'Alzezira ni en altra part, ans sia haüt per privada persona, provehint-hi vostra senyoria de altra persona condecent que no haja en oy ni malvoler lo dit abbat, monestir e frares e vassalls de aquells.

(Sia appellat lo batle d'Algezira davant mossèn Domingo Mascó e micer Pere Català, los quals hojen lo dit abbat e lo dit batle sobre les coses en lo dit capítol contengudes e facen-ne relació, e lo dit senyor provehir hi ha de justícia.

Vidit de Funes, vicecancellarius). ‖[125v]

[32].[87] Molt excel·lent senyor,

Com l'orde de la cavalleria de Sent Yago haja, tinga e posseescha e haja tengut e possehit lo terç delme de alcunes terres e possessions, les quals són tengudes sots directa senyoria del dit orde, situades prop lo abeurador del camí de Quart, de conquesta a·nçà e de tant de temps que memòria de gents no és en contrari, sens contrast ne embarch que null temps li·n és stat feyt per alcuns batles ne altres officials reyals, e ara, de poch temps ençà, micer Johan Mercader, batle general, ha dit

¶ [86] C *concedent*. ¶ [87] Aquest greuge no està ni en R ni en G.

e manat als arrendadors del terç delme de vós, senyor, que cullen e prenen los dits terç delmes que fan e han costumat fer los dits emphiteotes al dit orde, e de fet los se à preses e occupats lo dit arrendador, privant e gitant de possessió lo dit orde sens altra coneguda de dret, la qual cosa, senyor, és contrafur e redunda en gran dan, lessió e prejuhí del dit orde e és cosa de molt mal exempli. Per què supplica vostra gran senyoria lo braç eclesiàstich manets lo dit orde e cavalleria sien restituhits en sa primitiva possessió, com les coses fetes contra fur de fet dejen ésser retornades al primer stament, e que sia restituhit tot ço que·n és stat pres e provehir per acte de cort que semblants coses en l'esdevenidor no sien fetes.

(Sia feta fe del manament que·s diu fet per lo batle e lo senyor rey vist aquell provehir hi ha de justícia.

Vidit de Funes, vicecancellarius).[88]

[33].[89] Ítem, senyor, com alcunes persones habitants en los lochs propinchs a la vostra Albuffera de València, sovint se sdevenga que pescant o parant a ocells o prenent cranchs o llagostins, anant-se deportant per la ora de la dita Albuffera o en altra manera, cometrien alcunes penes o calònies ordenades per los officials de la dita Albuffera en certs capítols entre si concordats, e si cometen les dites penes tantost lo batle de la Albuffera tramet porters o saigs als lochs d'on aquells cometents són habitants e domiciliats, e, sens notifficar-ho o intimar-ho al senyor batle o justícia del dit loch, los dits porters o saigs fan penyores de les cases de aquells e les venen e les se'n porten per la dita calònia e messions, la qual cosa se fa en gran derogació, dan e prejuhí de la jurisdicció que·ls senyors han en los dits lochs e vexació e dan dels vassalls e singulars de aquells. ||[126] Per què supplica lo dit braç que vostra senyoria declare per acte de cort les dites coses nullament ésser fetes e reduhir al primer stament e proveir que d'ací avant no sien actemptades fer sots grans penes.

(Lo vicecanceller, fora cort, ne farà comissió.

Vidit de Funes, vicecancellarius).[90]

[34].[91] Ítem, senyor, com en l'any pus proppassat lo justícia de la ciutat de València en lo criminal fes comissió al honorable mossèn Nicholau Joffre, cavaller, que anàs per los lochs circumvehins de la dita ciutat e menàs tots los alcavots e vagabunts e hòmens mundaris que y trobà tenint fembres en los bordells, entre los quals lochs fon al loch de Çuequa, lo qual és del orde de Montesa, e menassen tres macips a la dita ciutat que eren vagabunts e alcavots, la qual cosa fon feta de feyt en gran dan, lesió e prejuhí de la senyoria e jurisdicció que·l reverent maestre de Montesa e orde seu han en lo dit loch. E com per lo claver de Montesa e altres procuradors del dit orde fos feta instància al governador que·ls dits tres hòmens remetessen e tornassen al dit loch, car, si punidors eren, allí devien ésser punits, no·n

¶ [88] El text entre parèntesis procedeix de P.
¶ [89] Aquest greuge no està ni en R ni en G.
¶ [90] El text entre parèntesis procedeix de P.
¶ [91] Aquest greuge no està ni en R ni en G.

volch res fer, ans soltaren los dos sots color que eren coronats e retengueren-se en la presó gran temps la hun, de la qual cosa lo dit claver ne recorrech al governador e posan davant ell certa scriptura, la qual fou remesa a son assessor, mossèn Domingo Maschó, que y provehís de justícia, lo qual dit assessor ha tengut la dita scriptura pus de VIII meses que jamés no la ha volguda provehir tant lo dit claver e altres procuradors del dit orde no·l n'an tengut a prop, ans dix e respòs quant molt lo·n agueren infestat que no la sabria provehir. Per què suplica lo dit braç que sia mercè de vós, senyor, provehir e manar per acte de cort que semblants actes ne forces per vostres officials ne altres havents comissions de aquells no facen ne intempten e que ço que feyt <és> sia reparat e tornat a loch, e que no puxa ésser treyt a ús ne a consequència.

(Lo senyor rey mana al governador e al dit mossèn Domingo Mascó que spatchen lo dit fet per justícia.

Vidit de Funes, vicecancellarius).[92]

[35].[93] Ítem, senyor, com lo vostre governador haja tramés lo seu alguatzir en Soriano ab comissió sua al loch de Çuequa a instància d'en (*en blanc*), de Sollana, dient que li havien sposada per força una neboda sua, la qual ell hi hauria tramesa per tenir festes ab sa tia. E com lo dit en Soriano stigués en lo dit loch per alcuns jorns cercant e scorcollant si trobaria la dita fadrina, per cor e volentat de menar-la a la ciutat de València davant lo dit governador, la qual cosa era molt prejudicial e damnosa a la jurisdicció ‖[126v] del reverent maestre e orde de Muntesa. E com no la poch trobar manà fer penyores de la casa de la tia de la dita fadrina e vené-les tantost a l'encant, sens dia ne hora, en quantitat de cent VIII sous, per rahó de son salari e diornals, la qual cosa senyor, parlant ab humil e subjecta reverència, fon feta forcívolment e contra tota justícia e rahó e molt prejudicial a la jurisdicció dels maestre e orde de Montesa. Per què supplica lo dit braç que sia mercè de vós, senyor, squivar e foragitar tan grans forces e prejuhís e provehir e manar a vostres officials que·s abstinguen de fer semblants comissions axí injustes e desafurades, com sien de molt mal exempli, e proveir e manar axí mateix al dit Soriano que restituescha e torne la dita quantitat de cent VIII sous axí injustament executats, parlant ab la dita humil reverència, e punir e castigar lo dit en Soriano de les dites coses, per ço que a ell sia càstich e als altres redunde en exempli.

(Lo senyor rey comana a mossèn Domingo Mascó que, apellat lo dit (*en blanc*) Soriano, faça justícia sobre les coses en lo dit capítol contengudes.

Vidit de Funes, vicecancellarius).[94]

[36].[95] Ítem, senyor, com en l'any pus proppassat hun home del loch de Torrent, terme de València, se clamàs davant lo justícia del dit loch de hun moratell de

¶ [92] El text entre parèntesis procedeix de P.
¶ [93] Aquest greuge no està ni en R ni en G.
¶ [94] El text entre parèntesis procedeix de P.
¶ [95] Aquest greuge no està ni en R ni en G.

Montroy que li hauria levats de la bossa VI diners, e lo dit justícia de Torrent, jatsia en gran lesió, dan e prejuhí de la jurisdicció que ell exercia en lo dit loch per son senyor, pres lo dit moratell e aquell remés a València, no volent-ne conèxer. E lo vostre batle general, hoÿt lo clam del dit hom de Torrent, qui dehia e affermava que lo dit moratell li havia furtats de la bossa los VI diners, feu reebre confessió d'aquell a mossèn Domingo Mascó, instant lo procurador fischal del senyor rey; e com no trobassen per confessió del dit moratell ne per testimonis la cosa ésser vera ne poder-se provar, per fur lo batle general feu venir lo alcadí e dix-li si podien ésser donats açots de turment per çuna e exara al dit moratell, per saber-ne la veritat, e l'alcadí, axí com aquell qui no y gosa àls dir, respòs que bé·s podia fer. De continent feren traure lo dit moratell de la presó (e despullaren-lo) e donaren-li o feren-li donar LXXV açots, de XXV en XXV, pus prop de açots de mort que de turment ne de càstich. E com no atorgàs ço que ells volien, feren-lo tornar en la presó. E en l'altre jorn lo dit batle ach del pare del dit moratell XXVI florins encamarats. Per què supplica lo dit braç que sia mercè de vós, senyor, ||[127] provehir e manar (tornar) los dits XXVI florins e que semblants coses no sien fetes en l'esdevenidor, com no proceesquen de fur, rahó ni de justícia, car procés que·s comença per fur se deu finir, axí mateix que batle no pot ni deu per privilegis conèxer de qüestió de cristià a juheu ne de cristià a moro. E açò, senyor, vos tendran a gràcia e mercè.

(Sia feta fe dels actes mencionats en lo dit capítol, e lo senyor rey hi provehirà de justícia.

Vidit de Funes, vicecancellarius).[96] ||[128]

¶ [96] El text entre parèntesis procedeix de P. Els manuscrits R i G acaben amb aquest paràgraf: «Quequidem capitula responsiones et provisiones eorum ego, Petrus Ram, prothonotarius memoratus, qui fui notarius processus curie supradicte, de mandato domini regis predicti feci describi et reponi in pergameneo sisterno presenti sive volumine, ad habendam inde memoriam in futurum. Et ad validacionem eorum de mandato ipsius domini regis eius bulla plumbea fuit hic aposita inpendenti. Que omnia et singula supradicta fuerunt acta et per dictum dominum regem publicari mandata intus domum capituli monasterii fratrum Predicatorum civitatis Valencie, ubi celebratur curia supradicta, die martis intitulata vicesimasecunda marcii paulo post tactum hore decime, noctis incepto, numero ab hora meridiei anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimo octavo, regnique ipsius domini regis tercio. Qua die dictus dominus rex curiam licenciavit predictam, presentibus ad hec pro testibus reverendo in Christo patre domino Dalmacio, episcopo Gerundensi, ac nobili Geraldo Alamani de Cervilione et Iohanne de Luna, militibus, ac Iohanne Mercaderii, legum doctore, baiulo generali regni Valencie, consiliariis domini regis predicti, et aliis in numero copioso. Vidit de Funes, vicecancellarius.

Sig-(*signe notarial*)num mei Francisci d'Arinyo, secretarii domini regis predicti, qui loco honorabilis viri domini Petri Ram, prothonotarii supradicti, fui scriba curie antedicte et unacum eo predictis interfui eaque in presenti quaterno sive volumine a parte posteriori, novem pecias ab rasas integreque scriptas, preter presentem peciam continente, de mandato dicti domini regis ut predicitur per eundem prothonotarium scribi facta; ipso aliis occupato negociis, clausi. Corrigitur autem in lineis octava et nova, secunde plane primi folii, "e per declaració e sentència del senyor rey en Johan al dit orde, sien estades adjutjades les dites vila e jurisdicció e lo dit orde fos restituït per lo senyor rey en Martí per acte de cort fet en cort general del regne en la possessió o quasi del mer imperi"; et in ultima, prime plane secundi folii "greuge"; et in antepenulti-

3.13
Greuges del braç eclesiàstic[97]

Molt excel·lent príncep e poderós senyor,

A la vostra gran senyoria lo braç eclesiàstich del vostre regne de València offir lo[s] greuges dejús contenguts, supplicant a aquella sia de sa mercè voler aquells provehir per justícia, protestant que en offerre e donar-ne més temps no·ls percórrega, ans tot lur dret los sia salvat, com ne entena més donar. E jatsia les dites coses, senyor, proceesquen de justícia lo dit braç ho haurà a gràcia e mercè.

(*Vidit de Funes, vicecancellarius*).[98]

[1]. (De les demandes e donatius)

Primo, senyor, jatsia que per privilegis per l'alt rey en Jacme, de bona memòria, lo conqueridor, e aprés confermats per sos successors (e predecessors) de vós, senyor, reys, e per altres títols e donacions atorgats e donats als bisbes de València e de Tortosa, maestre e órdens de Montesa, de Sanct Jordi, de Calatrava, del Spital de Sant Johan, abbats e monestirs de Poblet e Valldigna, de Benifaçà, de Sent Bernat, de la Mercè e altres del dit braç, aquells e lurs vassalls sien e dejen ésser franchs e exempts de totes questes, demandes e exaccions que·s facen per los senyors reys que dir e nomenar se puxen, segons en los dits privilegis és contengut, emperò per los senyors reys don Johan e don Martí e don Ferrando, de bona

ma capituli incipientis "Ítem, senyor, com per costum"; in prima plana tercii folii "e si"; et in nona et decima, prime plane quarti folii "ab ferma e solemnial stipulació per haver, tenir e possehir en pau e segurament al dit comprador contra totes persones e ésser-li tengut de ferma e legal evicció e legítima deffensió e encara de tot impediment de dret e de fet que al dit comprador o als seus fos o pogués"; et in penultima, capituli incipientis "Ítem, senyor, com mossèn Pere", in sexto folio "possessió de la recepció"; et in quarta conclusionis, in prima plana decimi folii "sive volumini".

Dominus rex mandavit mihi, Petro Ram, in cuius posse firmavit et iuravit.

In exercitum et curiarum primo». ¶ [97] Els manuscrits P i F estan encapçalats pel següent text: «In Dei nomine. Cunctis pateat evidenter, quod cum in curia generali, quam illustrissimus et magnificus princeps et dominus dominus Alfonsus, Dei gracia rex Aragonum, Sicilie, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comes Barchinone, dux Athenarum et Neopatrie, ac etiam comes Rossilionis et Ceritanie, incolis regni Valencie pro bono statu regni eiusdem et utilitatis rei publice incremento celebrandam indixit et celebrare incepit in civitate Valencie die vicesimaseptima mensis aprilis preteriti proxime, fuissent dicto domino regi per brachium ecclesiasticum regni predicti oblata in viam gravaminis inter alia capitula subinserta, dictus dominus rex, ad supplicacionem brachii prelibati, in suo concilio, matura delliberacione prehabita, fecit provisiones et responsiones ad dicta capitula prout continetur in fine cuiuslibet eorumdem, quasquidem provisiones dominus rex predictus per me Petrum Ram, in legibus licenciatum, eius prothonotarium, de benignitate sua ad supplicacionem brachii supradicti, die subscripta qua curiam licenciavit, predictam mandavit et fecit in eadem curia publicari quorumquidem capitulorum et responsionum et provisionum factarum ad ea ut superius est expressum, tenores inferius per ordinem subsequntur». ¶ [98] Els afegits entre parèntesis procedeixen del manuscrit P, excepte les rúbriques o títols dels greuges, que procedeixen del manuscrit F.

memòria, oncles e pare, predecessors vostres, o per lurs officials o comissaris, són stades fetes moltes demandes (e) exaccions e demanats molts subsidis e subvencions als dits prelats e persones ecclesiàstiques en persona de lurs vassalls, e per força fetes moltes execucions als dits vassalls, muntants a grans quantitats de diners, per novell adveniment o regiment, coronacions de rey o reyna, novella cavalleria, matrimoni de fills, filles o germans, passatge o guerra de Cerdenya, o per altres occasions. E enaprés, vós, senyor, e vostre batle e officials o comissaris, havets fet semblant, fahent demandes, exaccions (e exequcions) e ajustant greuge a greuges, los officials o comissaris vostres han fet exacció e execució en los dits vassalls per lurs diornals o salaris, ço és per cascun jorn lochtinent de governador II florins, algutzir hun florí, porter VII sous. Per tal, a la vostra gran senyoria[99] ||[128v] humilment suplica lo dit braç que per acte de cort revoque los dits greuges, restituïnt e fahent restitució[100] als dits vassalls tot ço que contra los dits privilegis *et alia* no degudament los és stat exegit, executat e levat, e proveescha que en l'esdevenidor tals greuges (e) exaccions no sien fets, ans sien observats los dits privilegis, majorment com (en) e per vigor dels dits privilegis, títols e donacions lo dit senyor rey en Johan declaràs les dites demandes, subvencions e subsidis, per si e successors seus e per part e nom seu e d'aquells, no poguessen ésser fetes ne executades per alcuna necessitat o causa e que ço que·n contrari se trobaria ésser fet no pogués ésser tret a ús ne a consequència en l'esdevenidor, e encara sobre açò haja sentència en contradictori juhí obtenguda contra vostres fisch e officials.

(Per part del procurador fischal del senyor rey és stat al·legat que al dit senyor pertany dret de fer e exigir demandes en los vassalls, així de la Església com seus, e és en possessió, o quasi, de fer les dites demandes. Per què lo dit senyor és prest remetre-ho a justícia breument desempachadora e comana-ho a mossèn Domingo Mascó, micer Johan Mercader e micer Guillem Çaera. E vol lo senyor rey que en lo fet de les dites demandes no sia feta vexació indeguda, mas que sien servades bones pràtiques, segons que antigament és stat acostumat. E encara vol lo dit senyor que per la present provisió no sia fet prejuhí al dit senyor ne al dit braç e singulars d'aquell, (mas que·l dit senyor e·l dit braç e singulars d'aquell) romanguen en aquell dret en què eren ans de la present provisió.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[2]. (De demandes e donatius)

Ítem, senyor, com lo molt alt senyor rey en Jacme, de bona memòria, en l'any mil CC LXXXXVII *idus marcii* provehís ésser fet lo monestir de Valldigna, a sustentació del qual donà e atorgà a aquells empertots temps per franch e liure alou tota la vall de primer nomenada Alfàndech e ara Valldigna, ab los castells de

¶ [99] P i F *excel·lència*. ¶ [100] P i F *restituhir*.

Merinyén e de Alcalà e viles o alqueries situades e posades en la dita vall e ab tots sos términs e pertinències e mer e mixt imperi e tota jurisdicció civil e criminal e ab plenera senyoria, e generalment ab totes e sengles coses que dir e cogitar se poguessen e que pertanguessen o pertànyer poguessen al senyor rey axí com a rey e senyor per rahó de regalia o per altra qualsevol rahó, no retinint-s'i lo dit senyor alcuna cosa segons les dites coses e altres ab carta e beneffici del senyor rey sots lo dit kalendari pus largament apparen, als quals se reffer. E, senyor molt excel·lent, lo vostre batle general, parlant ab humil e subjecta reverència de la vostra senyoria, ha exhigit e levat als vassalls del dit monestir les quantitats següents:

Primerament, per lo novell regiment del senyor rey en Ferrando, pare vostre, CCL florins. Ítem, per la coronació del dit senyor CCCC florins. Ítem, per la coronació de la senyora reyna, mare vostra, CCL florins. Ítem, per la covinença del fet de Cerdenya (*en blanc*). ||[129] Ítem, per lo novell regiment de vós, senyor, CCL florins.

E les exaccions de les dites quantitats foren fetes contra voluntat dels dits abbat e covent de Valldigna e ultra les dites coses, senyor, lo dit vostre batle per les demandes de la ajuda de Cerdenya scriví letra al batle d'Alzezira manant-li que anàs a la dita vall (e) que ajustàs los vassalls del dit monestir e manàs a aquells, sots pena de doents açots, que dins dos o tres jorns fossen ab ell per finar de la dita demanda, la qual letra, parlant humilment, segons dessús se demostra, és de molt gran e insoportable greuge. E noresmenys lo dit batle d'Alzezira, de manament del dit batle general, pres XII bèsties[101] de vassalls del dit monestir, les quals vené e executà per CC L florins e aquells tramés al dit batle general. E com, senyor, les dites coses, parlant ab la dita reverència, sien de gran oppressió e greuge, supplica lo braç ecclesiàstich <molt> humilment la vostra molt excel·lent senyoria, que per sa mercè, per acte de cort, repare los dits greuges e tornets e restituhiscats (o façats), senyor, tornar e restituhir les quantitats dessús comemorades ab les messions e dampnatges que lo dit monestir e vassalls de aquell han sostenguts per les dites rahons, e proveixca que, d'ací avant, dels vassalls del dit monestir no sia res exhigit per demandes que·s facen per les rahons dessús dites ne altres semblants de aquelles per lo vostre batle ni altres officials vostres.

(*Idem ut ad proximum.*
Vidit de Funes, vicecancellarius).

[3]. (De demandes e donatius)

Ítem, senyor, semblants greuges són stats fets per lo dit batle general als vehins del loch de Quart qui és del abbat e monestir de Poblet. Per què suplica lo dit braç los dits greuges ésser reduhits a justícia.

(*Idem ut ad predicta.*
Vidit de Funes, vicecancellarius).

¶ [101] C *bestiers*.

[4]. (Del mercat d'Onda)

Ítem, senyor, jatsia que lo castell e vila d'Onda, ab tots sos términs atermenats, sien del orde de Santa Maria de Montesa ab plena senyoria e ab jurisdicció e mixt imperi, segons que largament és contengut en lo títol de cambi per lo qual passaren en l'orde ‖[129v] del Spital de Sent Johan, lo qual, enaprés, fon loat, aprovat e confermat per lo senyor rey en Jacme, de bona memòria, al dit orde del Spital, segons que largament és contengut en lo dit loament, approvació e confirmació, al qual orde del Spital enaprés succehí lo dit orde de Montesa e ab la jurisdicció e mer imperi atorgada per lo fur del rey n'Amfós sots rúbrica: *De jurisdicció*, atorgada a aquells qui no han mer imperi e ab la jurisdicció del fur antich, posat en rúbrica: *De jurisdicció de tots jutges*.[102] E per declaració e sentència del senyor rey en Johan, de memòria loable, (al dit orde) sien stades adjutgades les dites vila e jurisdicció, e lo dit orde fos restituhit per lo senyor rey en Martí per acte de cort fet en cort general del regne en la possessió o quasi del mer e mixt imperi e tota jurisdicció dels dits castell e vila e terme, exceptats los cassos del mer imperi expressats en lo dit fur del dit rey n'Amfós, en la qual possessió era stat prejudicat lo dit orde per lo senyor rey don Johan, de bona memòria, lo qual acte de cort fon menat a execució. Emperò contra los dits títols, furs e acte de cort e la dita declaració e sentència lo senyor rey, pare vostre, e vós senyor e los seus e vostres officials han agreujat (e agreujen) los maestre e orde de Montesa, ab la dita humil reverència parlant, occupant en quant és en vós e en ells los damunt dits jurisdicció e drets pertanyents al dit orde, segons que dejús se conté. Primerament, senyor, jatsia per stabliments de la dita vila confermats per lo maestre o comanador o per costum antich, lo mercat se deja tenir e fer dins la dita vila en cert loch, no solament quant als vehins de aquella mas encara quant als estrangers. Emperò, per manament de vostre batle general, en Pere Arnau d'Esparça, a cert lochtinent seu ha fet e fa tenir lo dit mercat fora la dita vila quant als strangers, e ha forçat lo mustaçaff qui és per l'orde en la dita vila restituhir les penyores a molts strangers, los quals havia penyorats per les calònies o bans contenguts en los dits stabliments.

(Plau al senyor rey que sie servat ço que se·s acostumat servar abans de sis anys, revocant qualsevulla provisions e enantaments fets en contrarii per officials del dit senyor e altres qualsevol, per ço, emperò, no sia fet prejuhí algú al dit senyor ne al dit orde, mas que romanguen en aquell dret que eren aprés que per lo rey en Martí fon fet l'acte de cort e lliurada la possessió al dit orde.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

¶ [102] Germà Colón i Arcadi Garcia (eds.), *Furs de València*, llibre III, rúbrica V: *De jurisdicció, ço és de poder de tots jutges, e de for covinent, ço és de cort covinent*, capítol LXXXVI, Barcelonal Editorial Barcino, 1978, vol. III, pp. 139-140.

[5]. (De les calònies de la devesa de Onda)

Ítem, senyor, los dits batle general e lochtinent, quant en ells és, tollen al dit orde e occupen a si lo dret de carnejament o lo ||[130] ban o calònia que encorren los strangers qui, sens erbejar, meten bestiars en la devesa del dit orde que és en terme de la dita vila, e ha manat als comanador e batle del dit orde en aquella que no·s entremeten dels dits carnejaments quant als dits strangers e ha forçats los dits comanador e batle del orde a restituhir alcuns carnejaments que havien levats de strangers, no obstant que·l dit cars de carnejament, encara quant als strangers, no cau en vós, senyor, ni en vostra jurisdicció, ab la dita humil reverència parlant, ans cau en jurisdicció del dit orde, majorment com sia possehit de tant e per tant temps a·nçà que memòria de hòmens no és en contrari, axí ans del fur del dit senyor rey n'Amfós com aprés edició de aquell.

(Lo senyor rey redueix los dits maestre e orde sobre les dites coses a aquell stament en què eren aprés del dit acte de cort e liurament de possessió fet per vigor d'aquell, revocant tot ço que sie fet en contrari del dit acte e exequció d'aquell.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[6]. (De les armes e de les penes de la lum e de la guayta [d']Onda)

Ítem, senyor, jatsia que en la dita vila, o sos tèrmens, dret e poder <de> fer guayta, de levar armes vedades[103] e los bans e (les) calònies provenints per portament de les dites armes e los bans, penes o calònies provenints per anar de nit sens lum pertanguen al dit orde o al justícia qui per lo dit orde regeix en la dita vila, e axí per part del dit orde fon declarat per lo senyor rey en Jacme, de bona memòria, ab provisió sua *datum Barchinone VI° kalendas augusti anno a Nativitate Domini M^o^CCC^o^XXIIII^o^*, emperò lo lochtinent de governador en la Plana de Borriana, actemptant, quant en ell és, privar l'orde del dit dret e poder, ha manat de fet sots grans penes al justícia del orde en la dita vila que no exercescha los damunt dits drets de fer guayta, de llevar armes e penes, bans o calònies provenints per portament d'armes o per anar de nit sens llum. E semblant manament en part han fet al dit justícia del orde los vostres justícia e son lochtinent en la dita vila qui exercexen los casos del mer imperi per lo fur del rey n'Amfós pertanyents a aquells qui han lo mer imperi, manants encara als saigs sots pena de perdre lo peu que no acompanyen al dit justícia del orde en fer la dita guayta. E noresmenys lo dit vostre justícia de fet exerceix les dites coses, no solament fahent guayta, ans encara levant e applicant a si armes vedades e les penes, bans e calònies provenints per portament de les dites armes e per anar sens lum de nit, e faent gràcia, remissió o composició de e per les dites penes, bans o calònies, e ha manat ab crides públiques que negú no port armes vedades sots[104] certa pena.

¶ [103] C *vegades*. ¶ [104] C *sens*.

(Plau al senyor rey que·ls dits maestre e orde, sobre les dites coses, sien reduhits a aquell stament en què eren aprés del dit acte de cort e liurament de possessió fet per vigor d'aquell, revocant tot ço que sie fet en contrari del dit acte e exequció d'aquell.

Vidit de Funes, vicecancellarius). ||[130v]

[7]. (Del convocar consell per lo justícia reyal de Onda)

Ítem, senyor, no obstant que·l justícia o mustaçaff del dit orde e jurats e consellers de la dita vila tinguen lurs officis per lo dit orde e en poder de aquell o de son official juren e hajen a jurar per los dits officis e no en poder de vós, senyor, ni de vostre official, ab la dita reverència parlant, lo dit lochtinent de governador, ab letra sua, de fet ha manat als dits justícia, mustaçaff e jurats, sots grans penes, que totes hores e quant per lo dit justícia vostre serà convocat consell, personalment vajen a aquell e·s ajusten en aquell ab los altres officials.

(Plau al senyor rey que·l justícia real en la vila d'Onda no constrenga lo justícia del orde e los altres officials del dit maestre e orde de Montesa a anar al consell per ell convocador si ja no era per casos tocants lo mer imperi pertanyent al dit senyor, entés mer imperi segons lo fur del rey n'Alfons, [e sia] hagut per revocat qualsevulla manament en contrari fet.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[8]. (De la casa de la cort d'Onda, que cascun justícia tinga sa casa per a sos juhins)

Ítem, senyor, lo vostre justícia en la dita vila de fet se ha occupat e·s ocupa, contra voluntat del dit orde, tenir juhí e usar e exercir lo dit offici en la casa de la cort, lo qual occupament torna en gran greuge del dit orde, com la dita cort sia de senyoria (e) proprietat del dit orde, majorment com per lo regiment o exercici del dit justiciat vostre en la dita cort se seguexen los inconvenients e prejuhís següents al justícia del orde, ço és, diminució de honor, car tenint juhí e exercint, així com ho fan, en una hora mateixa abdosos los justícies per la presència del vostre justícia, qui·s reputat per pus preheminent, es faça menys honor al justícia del orde, e lo vostre justícia seu en la seÿlla pus honorable e lo del orde seu en la seÿlla menys honorable. Ítem, destorp als actes que·s fan e als que·s pertanyen fer al dit justícia del orde, lo qual destorp ve axí per la concurrència dels clamors, veus e crits que són en abdosos los juhís, com per los vostres officials qui, volent quant en ells és diminuir e conculcar la jurisdicció del dit orde, induexen encara ab menaces e en altres males maneres los venints a la dita cort a tractar lurs fets o negocis en lo juhí o for del vostre justícia, encara aquells fets o negocis que no poden venir en aquell for o juhí. Ítem, senyor, tenir juhí o exercer dos justícies en una hora e en una casa mateixa és contra ús de les ciutats e viles del regne en les quals ha molts justícies, e axí mateix és contra ús e costum que en los lochs on lo mer imperi, entés segons lo fur del rey n'Amfós, no és dels senyors dels lochs, lo dit mer imperi sia regit en la cort

o casa on se regeix la jurisdicció del senyor del loch, com lo vostre justícia no haja exercir sinó los cassos del mer imperi contenguts en lo dit fur del dit rey n'Amfós.

(Proveex lo senyor rey e mana que cascú dels dits justícia haja casa separada on tinga la cort.

Vidit de Funes, vicecancellarius). ||[131]

[9]. (Del consell criminal)

Ítem, senyor, lo justícia vostre en la dita vila ha format per si un altre consell en la dita vila, lo qual apellen lo consell del mer imperi, lo qual consell se atreveix e actempta fer sindicats, ordinacions, stabliments e altres actes qui no pertanyen res al mer imperi.

(No és intenció del senyor rey que·ls dits justícia e consell facen cosa alguna en prejuhí del dit orde e de la jurisdicció pertanyent a aquell, e si res se atempta fer en contrari, lo dit senyor vol que sia nul·le.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[10]. (De les calònies dels carnicers strangers e dels strangers intrans en les possessions dels vehins d'Onda)

Ítem, senyor, lo justícia qui és per vós en la dita vila se occupa les penes, bans e calònies, los quals per entraments dels bestiars en les heretats dels vehins de la dita vila o per altra rahó o manera cometen los carnicers arrendadors de les carneceries de la dita vila qui en altra manera són strangers de aquella o altres strangers, e axí mateix se occupa qualsevol penes, bans, calònies que·s cometen per los strangers de la dita vila, e per ço ha manat sots certa pena al justícia del dit orde qui li done translat de les dites penes, bans e calònies.

(Plau al senyor rey que·ls dits maestre e orde sobre les dites coses sien reduhits a aquell stament en què eren aprés del dit acte de cort e liurament de possessió fet per vigor d'aquell, revocant tot ço que sia fet en contrari del dit acte e exequció d'aquell.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[11]. (De les calònies dels vehins d'Onda intrans e les possessions dels terratinents)

Ítem, senyor, lo dit justícia se occupa les penes, bans o calònies que cometen los (vehins) de la dita vila o terme per entrar ells o lurs bestiars en les possessions que dins terme de la dita vila són de strangers, los quals vulgarment se appellen terratinents. E axí mateix se occupa qualsevol penes, bans o calònies que·s cometen per vehins de la dita vila per fets que s'esguarden injúries d'estrangers.

(Plau al senyor rey que sien servats los furs: «Si·l ciutadà»[105] e lo fur «Tots los habitants»,[106] ab sa addició, posats sots rúbrica: *De jurisdicció de tots jutges*, e la

¶ [105] Germà Colón i Arcadi Garcia (eds.), *Furs de València*, llibre III, rúbrica V: *De jurisdicció, ço és de poder de tots jutges, e de for covinent, ço és de cort covinent*, capítol LXX, que comença: «Si·l ciutadà se clamarà d'om d'altre loch...», Barcelona, Editorial Barcino, 1978, vol. III, pp. 120-121. ¶ [106] *Ibidem*, pp. 121-122.

declaració sobre la jurisdicció feta per lo fur del senyor rey n'Alfons posat sots rúbrica: *De jurisdicció*, atorgada a aquells que no han mer imperi.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[12]. (De les calònies comeses per vehins en possessions dels terratinents)

Ítem, senyor, lo dit justícia se occupa la jurisdicció o conexença de qualsevol clams o qüestions que·ls terratinents en terme de la dita vila e altres strangers facen contra vehins de la dita vila.

(*Iddem ut ad proximum*.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[13]. (De la conexença dels familiars del orde)

Ítem, senyor, no contrastant per acte de cort del senyor rey don Martí sia provehit que·l justícia vostre d'Onda no puxa conèxer dels familiars dels dits maestre e orde sinó ab consell del assessor del governador de València en los cassos de la jurisdicció del mer imperi, entés segons lo fur del rey n'Amfós. Emperò lo dit justícia, contra lo dit acte de cort *et alia*, s'esforça de fet conèxer dels dits familiars, sens consell del dit assessor o son lochtinent, de què venen moltes fatigacions, dans, messions e injustícies als dits familiars.

(Mana lo senyor rey que sia servat l'acte de cort mencionat en lo dit capítol.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[14]. (De qüestió contra strangers per vehins de la dita vila mogudes)

Ítem, senyor, lo dit justícia se occupa la jurisdicció e conexença de qual-‖[131v] sevol qüestions que dins la dita vila o son terme puxen ésser fetes contra strangers a instància de vehins de la dita vila o en altra manera.

(Plau al senyor rey que·ls dits maestre e orde sobre les dites coses sien reduhits a aquell stament en què eren aprés del dit acte de cort e liurament de possessió fet per vigor d'aquell, revocant tot ço que sie fet en contrari del dit acte e exequció d'aquell.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[15].[107] Ítem, senyor, lo dit justícia ha constret los saigs de la dita vila e los guardians del terme de aquella, qui són officials del orde, jurar en son poder com a officials seus per los drets qui pretén ésser vostres.

[16]. (Del joch de daus)

Ítem, senyor, lo dit justícia de fet dona licència de jugar a joch de daus per les quals licències ha exhigides diverses peccúnies e·s occupa les penes, dans o calònies que·s cometen per jugar al dit joch sens sa licència.

¶ [107] Aquest greuge no està ni en P ni en F.

(Plau al dit senyor rey que·ls dits maestre e orde sobre les dites coses sien reduhits a aquell stament en què eren aprés del dit acte de cort e liurament de possessió fet per vigor d'aquell, revocant tot ço que sie fet en contrari del dit acte e exequció d'aquell.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[17]. (De les peccúnies d'en Piquer)

Ítem, senyor, lo dit justícia o son lochtinent ha fet manaments penals als jurats de la dita vila que donen e ministren peccúnies a·n Miquel Piquer, notari, e alcuns altres vehins de la dita vila per a proseguir les qüestions que a lur gran culpa se menen entre aquells de una part e lo síndich del dit orde de la part altra, los quals manaments ha fets lo dit justícia prenent color que per deffensió de vostres drets los damunt dits han les dites qüestions.[108]

[18]. (Dels abusos del mostaçaff)

Ítem, senyor, lo dit pretés mustaçaff fa les occupacions e abussos següents en prejuhí e greuge del dit orde:

Fa jurar en son poder los corredors per lur offici.

Ítem, pretenent que·l seu <pretés> offici ha efficàcia en los strangers, affora les carns que tallen carnicers strangers e affora lo peix que venen los peixcadors, dona pesals als dits carnicers e peixcateres, exegeix les penes o calònies que aquells encorren per falses pesades, entramet-se en los fets del almodí, ço és assignant loch on cascú vena sos blats, partint los dits blats entre los compradors e determenant les qüestions que·s mouen entre·ls venedors o compradors. E, finalment, quant fa redunda en greuge del dit orde.

(Lo senyor rey atorga exequtòria de la provisió de cort feta per lo rey en Martí sobre les coses en lo present capítol contengudes, revocant tot ço que sie fet en contrari del dit acte.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[19]. (Que·ls vehins d'Onda que sien officials reyals sien convenguts en la jurisdicció del orde)

Ítem, senyor, si·ls batle, justícia o altres officials vostres cometen alcun delicte o excés fora lur offici o encorren o deuen encórrer alcunes penes, e lo cars és aytal lo qual àls pertanga a jurisdicció del orde o de sos officials, no permeten que de ells sia feta justícia per lo dit orde o officials seus, ans, de fet e per violència, se trahen e són trets de poder e jurisdicció del dit orde e de sos officials.

¶ [108] Tant a P com a F aquest greuge no porta la resposta reial.
Al manuscrit F, a més, ha estat ratllat.

(No és intenció del senyor rey que·ls justícia e altres officials del dit senyor en la dita vila sien exempts per les coses que per fur la jurisdicció pertany al maestre e orde de Montesa.

Vidit de Funes, vicecancellarius). ||[132]

[20]. (De les vexacions dels officials del orde fetes per officials reyals)

Ítem, senyor, si·ls officials del dit orde, per scrits o de paraula, exercint sa jurisdicció o offici, deffensen los drets del orde contra los damunt dits o altres fahents occupacions, vexacions o greuges, los dits vostres officials procehexen contra los dits officials del orde per manaments penals, presons de persones, occupacions e execucions de béns e per altres males e·scandaloses maneres.

(Lo senyor rey no vol que·ls que defenen los drets del orde sien maltractats per sos officials, prohibint e manant que d'ací avant no sia fet lo contrari.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[21]. (Del maltractar per declinar lo for del rey)

Ítem, senyor, si alcú declina lo for de vostres officials, en lo cars que no són de lur for, ans són de for del orde o de sos officials, los dits vostres officials apresonen, multen, condemnen e en altres males maneres maltracten aquell, d'on se seguex que molts, per temor, no gosen declinar lur for en lo cars que·l deurien o porien declinar.

(Lo senyor rey no vol que alcú sia maltractat per semblant cosa.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[22]. (De aquells qui foren de la seqüela d'en Bellera que són enemichs del orde)

Ítem, senyor, ab la dita humil reverència parlant, havets agreujat lo dit orde car havets o sostenits en officials vostres en la dita vila hòmens malvats e que foren de la mala seqüela d'en Guillem de Bellera e feren lur esforç fer perdre al orde los castell e vila d'Onda e de metre aquells en poder del dit en Guillem de Bellera (e de les gents d'armes dels gascons qui a giny del dit en Guillem de Bellera) eren en la dita vila de Castelló, e entre·ls altres és en Miquel Piquer, lo qual en vostre advocat fischal, e en Jacme Çaffont, lo qual en vostre procurador fischal, havets reebuts e sostenguts, contra los quals les dites coses se mostren per procés e sentència donada contra aquells per lo lochtinent de governador de la Plana de Borriana. E per consegüent és cert e clar aquells ésser enemichs capitals dels dits maestre e orde e versemblant sperar-se de ells molts greuges e vexacions als dits maestre e orde e als lurs drets, dels quals procés e sentència és stada feta fe devant lo senyor rey, vostre pare, e son consell.

Per què, molt excel·lent senyor, a la vostra molt gran senyoria humilment supplica lo dit braç que per sa mercè, per acte de cort, revoque los dits greuges e proveescha que semblants ni altres no sien fets en l'esdevenidor, e que lo dit orde

romanga en tranquilitat e repòs e quiti de greuges e vexacions, en e sobre sos drets, e justícia en los dits castell, vila e términs d'Onda.[109]

(No és greuge de cort.

De Funes, vicecancellarius).

[23]. (De la ost de Sant Matheu e de Onda)

Ítem, senyor molt excel·lent, jatsia les viles de Sent Matheu e Onda sien del orde de Santa Maria de Montesa, ab host e cavalcada e reemçó de ||[132v] aquella, e noresmenys per privilegi atorgat per lo rey en Jacme e enaprés confermat per sos successors e predecessors de vós, senyor, reys, al dit orde *et alia* los vassalls de aquells sien franchs e immunes de tota host e cavalcada e reemçó de aquells que per los senyors reys los poguessen ésser demanades, emperò, lo senyor rey pare vostre, tenint lo siti sobre Balaguer contra don Jacme, ab letres sues manà a les universitats de les dites viles que li trametessen certs hòmens ballesters e lancers en servir del dit siti, a cert temps o tanta quantitat com muntaria lo sou dels dits hòmens per al dit temps, les quals letres, ab la dita reverència parlant, redundaren en gran greuge e prejuhí del dit orde e de les dites viles e universitats e en mal exemple en l'esdevenidor. Per què a la dita molt gran excel·lència humilment suplica lo dit braç que per sa mercè, per acte de cort, revoque les dites letres e proveescha que·n l'esdevenidor semblant greuge no sia fet.

(Vista la tenor de les dites letres lo senyor rey revoca aquelles, per açò, emperò, no entén a derogar el dret al dit senyor e al dit maestre e universitats pertanyent, ans aquells romanguen en aquell punt e dret en que eren ans del acte de les dites letres.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[24]. (De la cena de Puçol)

Ítem, senyor, jatsia lo loch de Puçol situat dins terme de la vostra ciutat de València, havent terme e territori atermenat, sia per lo senyor rey en Jacme lo conqueridor, sia per títol de donació transportat ab tota jurisdicció, rendes, drets e pertinències del dit loch als bisbe e capítol de la Seu de València e al monestir de monges de Roncesvalls, alcuna cosa no retenguda al dit senyor rey ne als seus, exceptat lo mer imperi, lo qual vuy és entés segons lo fur del senyor rey n'Amfós, segons en lo dit títol és contengut, e no sia memòria de persones que·l dit loch o universitat de aquell haja pagada alcuna cena als reys passats, predecessors del senyor rey en Ferrando, de gloriosa memòria, pare vostre, e de vós, senyor. Ans, per aquells és stat haüt e tengut per franch e exempt de pagar qualsevol cena de e per de tant de temps ençà que memòria d'òmens no és en contrari, ans lo senyor rey en Martí, de loable memòria, predecessor del dit senyor pare vostre, passant

¶ [109] *Per què, molt...* d'*Onda*] *omm.* P.

per lo dit loch o son terme, com per sos officials fos attemptat levar cena del dit loch manà a aquells desistir de açò, però lo dit senyor rey en Ferrando, passant per lo dit loch de Puçol dues vegades, una per mar, altra per terra, e vós, senyor, stant primogènit e príncep, una vegada, e ara per vós, senyor, en aquesta vostra venguda e per lo molt alt senyor infant don Johan, ||[133] frare vostre, o lurs o vostres majordom o officials, ab la damunt dita humil reverència parlant, han inquietat e molestat la dita universitat e loch de Puçol exigints de fet de aquella cena de presència, la qual cosa torna en gran greuge e prejuhí, no solament del dit loch, ans encara de la Església de València. Per què a la vostra gran excel·lència suplica lo dit braç eclesiàstich que declare e proveescha per acte de cort que la dita o altra cena no sia demanada ni exhigida en l'esdevenidor a la dita universitat per vós, senyor, o vostres successors, ni per lo dit senyor infant don Johan, ni per vostres o lurs officials, ans tot ço que per lo dit senyor en Ferrando o per vós, senyor, e per lo dit senyor infant n·és stat pres e exhigit sia tornat e restituhit a la dita universitat e loch de Puçol, com així per justícia deja ésser feyt, lo qual tendran a gràcia e mercè.

(Lo senyor rey comana la conexença de la proprietat e possessió sobre les coses en lo dit capítol contengudes a mossèn Domingo Mascó, micer Guillem Çaera e micer Pere Català. E, si atrobaran lo dit bisbe e universitat del loch de Puçol ésser en possessió o quasi de no pagar cena, que sien mantenguts en aquella e que no sia fet prejuhí a la dita possessió per actes alcuns fets del temps del senyor rey don Ferrando ençà inclusive.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[25].[110] Ítem, senyor, dins lo terme de la dita ciutat de València á molts fochs qui són de la Església, en los quals los senyors eclesiàstichs han e possehexen tota jurisdicció, així en vigor de legítims títols com per fur del senyor rey n'Amfós aprés fet, exceptat lo mer imperi entés segons lo dit fur, lo exercici del qual se diu pertany al justícia en lo criminal de la ciutat de València. Enaxí, senyor, que per vigor dels dits títols e fur e rahó pertany als senyors dels dits lochs o a lurs officials, justícies en nom de aquells hon són en possessió llevar les armes vedades per furs e privilegis del regne, e les penes, bans e calònies provinents per portar aquelles. Emperò, senyor, lo dit justícia en lo criminal, venint als dits lochs de la Església, ha de fet pres armes en aquells a molts, esforçant-se applicar aquelles a si e portar ab si a la dita ciutat, la qual cosa és molt prejudicial a la jurisdicció e drets de la dita Església, per ço que dit és e àls. Per què a la vostra molt gran senyoria humilment suplica lo dit braç eclesiàstich que per sa mercè, per acte de cort, revoque lo dit greuge fent tornar al dit justícia les dites armes e mane a qualsevol justícia que per temps serà en lo criminal de la dita ciutat e a altres officials vostres que les dites armes no leven ni a si appliquen.

¶ [110] Aquest greuge no està ni en P ni en F.

[26].[111] Ítem, senyor, com alcunes vegades s'esdevinga que, per deffensió de la jurisdicció, libertats o drets dels eclesiàstichs, lo jutge eclesiàstich declara la constitució de Tarragona feta contra los invasors, occupadors o violadors de les persones e béns eclesiàstichs e executa les penes en aquella contengudes e usa ||[133v] dels remeys de la censura eclesiàstica, e per vós, senyor, o vostres officials, és proceït a occuppació de les temporalitats de la Església que ha e exerceix la jurisdicció. Per què a la vostra molt gran excel·lència humilment supplica lo dit braç que per actes de cort proveescha en lo dit greuge, manant e provehint que les dites occupacions de temporalitats no sien d'ací avant fetes per vós, senyor, o per vostres officials qui actemtaran fer lo contrari.

[27]. (Del raure del cap a clergues simples tonsurats e conjugats)

Ítem, senyor, diverses vegades los dits vostres officials reyals, quant en ells és, de fet prenen e retenen en lurs presons molts clergues, simples tonsurats e conjugats, trobats en àbit o tonsura clericals, de fet los rahen lo cap en manera que aquells, al·legant lur privilegi, no puxen ésser trobats en la possessió del seu clericat. E diverses vegades, quant lo jutge eclesiàstich va a les presons dels dits vostres officials a veure alcuns clergues aquí presos, conjugats o altres o lur clericat o àbit, és tenguda per los dits vostres officials manera que los dits clergues no sien exhibits o mostrats al dit jutge eclesiàstich, la qual cosa és molt prejudicial a la jurisdicció eclesiàstica. Per què a la vostra gran senyoria supplica lo dit braç eclesiàstich que sia de vostra mercè provehir e manar per acte de cort, ab imposició de grans penes, que·ls dits greuges o semblants no sien fets ni actemtats per los dits vostres officials.

(Plau al senyor rey que als clergues que són presos e atrobats ab corona e hàbit clerical no·ls sia ras lo cap en la dita presó. E, sobre la exhibició en lo dit capítol demanada, plau al senyor rey que mossèn Domingo Mascó, micer Johan Mercader e micer Pere Català e micer Guillem Çaera regoneguen què s'i deu fer per justícia e que y sia provehit.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[28]. (De les vexacions que·s fan als clergues per cercar bandejats en lurs cases)

Ítem, senyor, vostres officials de la ciutat de València e de les vostres ciutats, viles e lochs reyals, en gran prejuhí, dan e scàndel de alcuns preveres o religiosos e en gran diffamació de aquells, actemten per força e contra voler de aquells entrar de nit a hores il·lícites en lurs casses, sots color de cerquar bandejats o altres criminosos o semblants persones, d'on se seguex que als dits preveres e religiosos són fetes diverses roberies e exhigides e extorquides per força e il·lícitament diverses composicions e rescats. Per què suplica lo dit braç eclesiàstich vostra gran clemència hi proveesca per acte de cort per tal remey que les dites persones sien servades indemnes de les dites coses, majorment com stiguen sots protecció de la vostra alta senyoria.

¶ [111] Aquest greuge no està ni en P ni en F.

(Lo senyor rey mana als seus officials que, si·s convendrà que aquells hajen entrar en casa d'algun prevere o clergue en sacres constituït que y entren honestament e que no vexen los dits preveres e clergues, e si en casa d'algun prevere trobaran alguna dona no facen allí composar lo dit prevere o clergue e dona, ne traguen aquella dita dona de la casa del dit prevere o clergue si donchs no era a instància de marit, pare o mare, germà o fill de la dita dona, ne se'n porten ab si alguna roba del dit prevere o dona. E si lo contrari faran sien correguts cascuna vegada en pena de cent morabatins, applicadors les dues parts a nós e la tercera al acusador.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[29]. (Dels lochs que comprà l'Almoyna d'en Conesa de mossèn Quintavall que paguen en donatius o no. És comés a les amortitzacions dels lochs que comprà l'Almoyna d'en Quintavall si deuen pagar en demandes o no)

Ítem, senyor, com lo capítol de la Seu de València, així com a administrador ||[134] de la Almoyna vullgarment appellada d'en Conesa, haja comprat de mossèn Johan de Quintavall, e altres, certs lochs ab tota jurisdicció per a obs de la dita Almoyna, los quals, ans de la dita compra, eren exem[pt]s de totes demandes de coronació, novell adveniment e altres qualsevol demandes e exaccions reyals e vehinals (com sien de terme e contribució de la vila de Gandia). E ara, micer Johan Mercader, vostre batle general de regne de València, de manament vostre, segons afferma, s·és esforçat de fet, com de dret fer no u pusqua, parlant ab humil reverència, fer contribuhir los hòmens e vassalls dels dits lochs en les demandes que són fetes e·s fan (per) causa de la avinença per lo fet de Cerdenya que vós, senyor, havets fet ab lo vezcomte de Narbona, (e per causa del matrimoni de vós, senyor, estant príncep e primogènit, e aprés per lo vostre novell regiment), no obstant que no sia memòria de hòmens que alcuns lochs de la dita Almoyna hajen contribuït o pagat en les dites o semblants demandes a vós, senyor, o a vostres predecessors.[112] Per tal a la vostra molt gran excel·lència humilment suplica lo dit braç que per acte de cort hi proveescha que en l'esdevenidor los dits o semblants greuges no sien fets a la dita almoyna, lochs o vassalls de aquella, (manant al dit batle que restituexca tot ço e quant n'à pres e exigit per rahó de les dites demandes).

(Lo senyor rey comana a mossèn Domingo Mascó, micer Guillem Çahera e micer Pere Català, licenciat en leys, que sobre les coses en lo present capítol contengudes, appellats los batle general o procurador fiscal del dit senyor e la part, e aquells hoÿts, administren justícia.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[30]. (De les forces que·s fan per los cavallers als delmes del bisbe)

Ítem, senyor, com alcuns barons, cavallers e altres senyors temporals e lurs batles, alcayts e altres officials, s'esforcen tots jorns de occupar, pendre e reebre

¶ [112] C *officials*.

per força e contra voluntat de la Església o persona eclesiàstica a qui pertanyen los delmes, primícies e fruyts eclesiàstichs (en lurs lochs) e territoris e menaçar e maltractar e rescatar los compradors dels dits delmes o rendes eclesiàstiques, substrahen-los pa, vi, carn e altres coses necessàries a lur viure, manants encara a lurs vassalls qui no·ls acullen en lurs cases e hostals ni·ls loguen cases, graners e cellers per recollir los dits delmes o rendes, manants encara a lurs dits vassalls que no delmen los blats o altres fruyts sinó en presència de lurs batles, e açò per vexar los arrendadors dels delmes en manera que axí congoxats d'esperar als dits batles se'n hagen a anar e llavors los vassalls dels senyors sobredits cometen molts fraus, delmant en absència dels dits arrendadors, d'on se seguex moltes vegades que als dits arrendadors cové jaquir los dits delmes, primícies e rendes, e àls dita Església o persona eclesiàsticha no és satisfet del preu de lur arrendament, los quals greuges e maltractaments fan los dits senyors de lochs o lurs officials a fi que los dits delmes o rendes eclesiàstiques no sien ||[134v] arrendades sinó a ells e per lo preu que·s voldran. Per què, senyor, suplica lo dit braç eclesiàstich que plàcia a la vostra gran senyoria provehir per acte de cort sobre les dites coses e manar ab grans penes a tots e qualsevol barons, cavallers e senyors de lochs e a lurs officials que d'ací avant se stiguen e cessen de les dites e consemblants molèsties, vexacions e greuges, e que no puxen o gosen pendre o occupar directament o indirecta delmes o rendes eclesiàstiques ni aquelles per si o per interposades persones arrendar o comprar en lurs lochs o territoris, encara que y consenten lurs arrendadors o compradors de aquells, si donchs aquells no compraven o arrendaven dels principals senyors o venedors dels dits delmes o rendes eclesiàstiques.

(Plau al senyor rey dar-los una provesió exequtòria dels dits drets, però si lo braç de la Església especificadament se querella d'algunes singulars persones, lo dit senyor hi farà justícia spatchada.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[31]. (De la jurisdicció del loch de Fredrell, prop Castelló de Borriana)

Ítem, senyor, com lo comanador del loch de Fadrell del orde de Sent Jacme d'Uclés sia stat, de tant de temps ençà que memòria de hòmens no és en contrari, en pacíffica possessió o quasi o teneó o quasi de la jurisdicció civil del dit loch e terme de aquell als predecessors de aquell per los reys passats predecessors vostres, senyor, atorgada e del ús e exercici de aquella, e ara, novellament, lo lochtinent de governador de la Plana dellà lo riu d'Uxó, a instància e requesta del vostre batle general, haja privat lo dit comanador, sens coneguda de dret e sens sentència, de la possessió de la dita jurisdicció civil o quasi, la qual cosa per justícia fer no pot ne deu. Per tal lo dit braç eclesiàstich supplica humilment la vostra excel·lència que, per acte de cort, revocant totes les novitats al dit comanador per los (dits lochtinent de governador e batle fetes, manets a aquells, ab deguts) remeys de dret, restituesquen lo dit comanador en sa pacíffica e quieta possessió o quasi de la dita

jurisdicció, segons aquella tenia e possehia ans de la dita privació, e manant aquells qui semblants coses d'ací avant no facen.

(Mana lo senyor rey que en lo temps que·n lo loch de Fradrell haurà compliment de casats segons lo fur del rey n'Alfons, que li sia servada la jurisdicció per lo dit fur atorgada, e si no sia-li servada la jurisdicció atorgada per lo fur antich «Si·l ciutadà» posat sots rúbrica *De jurisdicció de tots jutges*,[113] puys haja un casat en lo dit loch.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[32]. (Greuge del bisbe de Tortosa, dels veïns de Almaçora contra lo lochtinent de governador)

Ítem, senyor, com per fur *et alia* pertanga al justícia del loch d'Almaçora, qui és del bisbe de Tortosa, la conexença de les tales, bans[114] o calònies que són fetes (e·s cometen en lo terme del dit loch, specialment de les tales que són fetes) en arbres, parres, canyes o en altres coses que són en lo quexer de la cèquia qui discorre del dit loch d'Almaçora, o son terme, a la vila vostra de Castelló [e] ara sien comeses ||[135] per vehins del dit loch o per altres qui no sien vehins e lo lochtinent de governador de la dita vila haja de fet inhibit al dit justícia e a altres officials del dit bisbe de Tortosa que no·s entrameten de la conexença de les dites tales, bans e calònies comeses en lo quexer de la dita cèquia dins terme del dit loch d'Almaçora per los vehins de la dita vila de Castelló, per la qual inhibició és prejudicada la jurisdicció del dit bisbe que ha en lo dit loch ab mer e mixt imperi. Per què supplica lo dit braç vostra excel·lent senyoria que revoque la dita inhibició e proveescha per acte de cort que semblants inhibicions no sien fetes per lo dit lochtinent de governador per la dita rahó als dits justícia e altres officials del dit bisbe, e provehir que semblants prejuhís no sien fets en la dita jurisdicció del dit bisbe en sdevenidor.

(Com per part de la vila de Castelló sie stada feta opposició al dit greuge, lo senyor rey proveex e comana a micer Johan Mercader e micer Pere Català que, oÿdes les parts, hi facen justícia spatchada.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[33]. (Greuge de la jurisdicció de la tinença de Miravet del bisbe de Tortosa)

Ítem, senyor, no obstant per lo senyor rey en Jacme, de alta recordació, conqueridor de regne de València, sia donat lo castell e tinença de Miravet e de (Çufera),[115] constituhits dins regne de València, ab tota jurisdicció, mer e mixt imperi per als bisbe, església e capítol de Tortosa, fahent, ab altres privilegis los habitadors dels dits castells, lochs e tinença vassalls dels dits bisbe e capítol, franchs

¶ [113] Germà Colón i Arcadi Garcia (eds.), *Furs de València*, llibre III, rúbrica V: *De jurisdicció, ço és de poder de tots jutges, e de for covinent, ço és de cort covinent*, capítol LXX, que comença: «Si·l ciutadà se clamarà d'om d'altre loch...», Barcelona, Editorial Barcino, 1978 vol. III, pp. 120-121. ¶ [114] C *dans*. ¶ [115] C (en blanc); P *Tufera*.

de cenes, osts e cavalcades, servís e reemçó de aquells e aquelles, emperò lo governador de regne de València e lochtinent de aquell de fet han vexat los dits vassalls fent ost entrant dins la dita jurisdicció, e manant ab manaments penals e per altres constrenyiments anar aquells dits vassalls a Castelló e metent-los aquí en presons justícies e jurats e altres dels dits lochs per ço com al·legaven lur dret recussant fer la dita ost, los quals restrenyiments e vexacions redunden en gran prejuhí de la dita jurisdicció e dans e messions e destrichs dels dits vassalls. Per què suplica vostra senyoria lo dit braç que per sa mercè proveescha per acte de cort que, servant la dita donació e tots privilegis sobre les dites coses per vostres predecessors atorgats als dits bisbe e capítol e a lurs vassalls, declarets les dites coses no deure ésser fetes ne d'ací avant se puxen fer per los ‖[135v] dits governador e sos lochtinents e altres vostres officials reyals, e manar als dits governador o lochtinent satisfer o restituhir als dits vassalls tots los dans e messions que han sostenguts e fets per la dita rahó.

(Lo senyor rey, fora cort e no per acte de cort, atorgarà exequtòria del dit privilegi, e sobre açò que·s al·lega ésser fet contra·l dit privilegi e sobre los dans que·s dien donats, mossèn Domingo Mascó hoje lo procurador fiscal del dit senyor e la part e faça-y justícia.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[34].[116] Ítem, senyor, com per fur de regne de València és ordenat que alcuna universitat de la Església no puxa carregar censals ne violaris sens licència e auctoritat de lur senyor, e si u farà tal carregament sia nul·le, si donchs no era per drets pertanyents a vós, senyor, en tal universitat, e lladonchs puxa carregar ab licència e auctoritat del senyor de la dita universitat, e alcuns, fahent frau al dit fur e ley, tenen manera que tals carregaments sien fets sobre singulars persones de la universitat o altres, e lo síndich havent poder de aquella confessa lo dit carregament ésser fet a obs de la vostra universitat e obliga·s a pagar lo preu e les pensions de aquell dit carregament fahent carta de guardar de dan als dits singulars, e axí que per via indirecta lo carregament roman en la dita universitat, o menyspreant lo dit fur carreguen sobre les universitats dels lochs de la Església, en tant que lo dit fur profita poch a restrènyer los effrenats venedors, carregadors e dissipadors de les dites universitats. Per què, senyor, suplica lo dit braç que sia de vostra mercè, per observança de la dita ley, declarar per acte de cort los dits contractes de carregaments e cartes de guardar de dan e altres contractes fets e fahedors contra e en frau del dit fur ésser nul·les, cases e vanes e ésser aüts axí com si fets no fossen notoris, reebents los dits contractes contra lo dit fur encórreguen *ipso facto* [en] privació de llur offici e en pena de cent florins, applicadors als senyors dels lochs.

¶ [116] Aquest greuge no està ni en P ni en F.

[35]. (Dels amprius que pretenen haver los de Xàtiva e de Canals dins terme de Montesa. Fon-ne feta comissió a miser Guillem Çaera)

Ítem, senyor, com la ciutat de Xàtiva pretena haver amprius e servituts en lo terme de la vila de Montesa e en molts altres térmens de lochs circunvehins de aquella, segons que vana per specials privilegis antichs a la dita ciutat atorgats a si e als de son terme e contribuents, e per aquesta rahó lo terme de la dita vila de Montesa, per los habitadors de la dita ciutat e de son terme, sia molt barre-‖[136]jat, destrovit e damnificat, així en pastures de bestiars e bèsties, de jorn e de nit amalladant, e en lenyes, cenres, fornilles, pedres, guix e calç, com en altres coses, en tant que lo dit terme de Montesa n·és molt guastat e l'orde e vassalls allí habitants ne són molt molestats e agreugats. E, no contents de açò que ells e los de sa contribució fan e s'esforcen de fer, encara donen loch e permeten e deffenen que los hòmens de Canals e de la Torre e de la Alcúdia, que són fora de lur contribució, facen semblant ampriu en totes les sobredites coses en lo dit terme de Montesa, e així, de fet, se sforcen contra tota bona justícia e rahó, e si són penyorats, ells, de continent e de fet, repenyoren, e no és justícia que se'n puxa aconseguir, la qual cosa vós, senyor, no deveu consentir, com sia gran dan e despoblació de la dita vila, majorment com la dita ciutat no haja ni deja haver en prejuhí d'altre privilegis de amprius semblants en los térmens de altres senyors. Per què vostra gran clemència suplica lo dit braç declare los dits privilegis en prejuhí del senyor de la dita vila de Montesa no poder ésser atorgats e los dits amprius los damunt dits no poder haver en lo terme de la dita vila.

(Lo senyor rey de voluntat de les parts comana la determenació de les coses en lo dit capítol contengudes a micer Guillem Çaera, licenciat en leys.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[36]. (De aquells qui talen vinyes ab lurs bestiars)

Ítem, senyor, com alcuns lochs e alqueries del terme e contribució de la ciutat de València, e altres, facen cots, estatuts e ordinacions entre si, que les lurs bèsties e bestiars no gosen pasturar ni entrar en blats, vinyes, plantats, restolls ne guarets, lurs ni de vehins, sots certes penes per ells en lurs ordinacions appossades, per la qual rahó los és vedat e inhibit revera, que no gosen entrar ne pasturar en tot lo lur terme on són heretats e domiciliats, en tant que com hixen per lo matí de lurs cases, camí caminant, se hixen de tot lur terme tro que són en lo terme d'altre senyor de loch que és fora de contribució, e lladonchs pasturen per vinyes, blats, guarets, restolls e per tot arreu, com vejen que per molt de dan que facen no són tenguts a pena alcuna sinó a la smena. E no és de equitat ni de rahó que nengú puxa ni deja haver major servitut, prorogativa ne ampriu en terme o terres d'altres senyors que ha en lo seu propri ni dels vehins de son terme. ‖[136v] Per què suppliquen que plàcia a vós, senyor, statuhir e ordenar ço que entre si és inhibit e vedat en lurs térmens, e ab aquelles penes e calònies de lurs ordinacions vajen en

los términs d'altres senyors fora de contribució, car de tales ni mals,[117] per molts que·n facen, tart ne paguen res, com les persones pobres, vídues e miserables no hajen ab què puxen proseguir ne obtenir lur justícia de semblants taladors, e per aquesta raó són talats molts blats e scalivats guarets e menjats los fruyts que cahen dels arbres e alertades e destrovides les vinyes, e romanen ermes, que no han cor de conrear-les, e en açò, senyor, farets justícia.

(No és greuge de cort mas lo senyor rey ne farà comissió a alguna persona que y faça justícia.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[37]. (Greuge de mossèn Jachme Romeu del loch d'Alcàcer)

Ítem, senyor, com mossèn Jacme Romeu, de qui és lo loch de Alcàcer, hon habiten e stan moros, no sia stat null temps de contribució de la ciutat de València, ans fos cavalleria antiga, e de poch de temps a ençà, entrevenint e cabent lo dit mossèn Jacme en lo regiment de la sala de la ciutat, ginyà e tench manera que lo dit seu loch, poblat de moros, fos de contribució de la dita ciutat e per certa quantitat de diners que·ls dits moros paguen cascuns anys als regidors de la ciutat o síndich o clavari de aquella, e·lls, per aquesta rahó, pexen e pasturen, e gasten[118] o talen, sens alcuna consciència, així com aquells qui són infeels, los béns dels cristians, ab lo poder e franquea de la ciutat així comprada e obtenguda, la qual cosa de justícia fer no·s deu. Per què supplica lo dit braç que sia mercè vostra, senyor, fer declarar per acte de cort les dites coses no poder ésser fetes e que d'ací avant semblant no sia fet.

(No és greuge de cort.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[38]. (Que sien servats los furs que los fiscals no calumpnien ningú)

Ítem, senyor, vostres procuradors fischals, per via de denunciacions,[119] clams o demandes, *et alia*, enanten contra alcuns coronats e altres vassalls dels dits bisbes e prelats e persones eclesiàstiques. E, obtenguda per los dits coronats e vassalls sentència contra vostres procuradors fischals, ab condemnació de messions, és al·legat que aquells dits fischals vostres no han res, e així·s troba, och encara, que hauran donat loch a lurs béns o al·legat miserabilitat, de què·s seguexen moltes ||[137] fatigacions, dans, messions e injustícies als dits coronats e vassalls de la Església. Per què a la vostra gran clemència supplica lo dit braç que per vostra mercè sia provehit, per acte de cort, que los vostres advocats e procuradors fischals qui són o d'ací avant seran en les vostres ciutats e viles reyals e usen de lur offici en altres viles e lochs del regne, ans que usen de lur offici donen fermança legítima e bastant de pagar les dites condemnacions de messions e satisfer tots dans, prejuhís e injúries que facen contra los dits coronats e vassalls dels dits prelats e persones eclesiàstiques, e

¶ [117] C *molls*. ¶ [118] C *gosen*. ¶ [119] C *donacions*.

noresmenys, en lo principi dels plets se obliguen a pena de talió o a pena extraordinària e de pagar les messions en cars que sia trobat calumniosament convenir los dits coronats e vassalls dels dits prelats e persones eclesiàstiques, (e cayguen del plet, com los procuradors fiscals dels dits bisbe e persones eclesiàstiques) en los juhís lurs facen semblant en cars que sien trobats convenir calumniosament alcú.

(Ja contra los fiscals calumpniants hi ha provisions per fur del regne, e plau al senyor rey que aquelles sien servades.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[39]. (De pendre bestiars o moltons per a València)

Ítem, senyor, a instància de la ciutat de València, lo governador ha tramés per los lochs de la Església porters ab sa comissió, prenent los moltons que atroba ésser grassos e bons, e aquells amena a la dita ciutat de València per a tallar, dient en la dita comissió que açò fa perquè la dita ciutat és freturosa de carns; e lo que pijor és, que no prenen los moltons de vehins de València que·n ha en los términs dels dits lochs sinó tan solament dels dits vehins dels lochs de la Església, la qual cosa és molt prejudicial e damnosa al dit braç. Per què supliquen los dits agreujats, que per vostra mercè, proveescats sobre los dits greujes en manera que aquells sien rellevats, majorment com los dits moltons, advenint la necessitat vanada, los dits vehins sien prests aquells vendre per just preu a coneguda de bons hòmens entenents lo fet.

(Lo senyor rey no vol que lo governador, contra justícia, faça algunes comissions o exequcions a instància de la ciutat e si algunes n'à fetes, segons se conté en lo dit capítol, hoÿts lo governador e la ciutat, ofer-se fer-hi justícia spachada.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[40]. (De les demandes del novell regiment)

Ítem, senyor, com lo batle general demanàs al Maestrat de Montesa per lo novell regiment de vós, senyor, certa quantitat de diners, e fos stat sens prejuhí avengut per part del maestre de Montesa ab lo batle general per certa quantitat, e feta la dita avinença les VI setenes del dit Maestrat no volgueren que passàs la dita avinença sinó la setena de Çuequa, que acceptà e volch la dita composició. E llavors, lo dit batle tramés en Francesch d'Esplugues, governador de la Plana de Borriana, a la vila de Sent Matheu, on stech per molts dies per fer execució en les setenes que no volien la dita avinença; e feta la dita execució lo dit en Francesch d'Esplugues demanà a la setena de Çuequa la part de ||[137v] les messions e salaris que a ell eren degudes[120] per lo star que fet havia en lo dit Maestrat en fer la dita execució, la qual execució la universitat del loch de Çuequa no donà causa ne colpa, com volgués la dita avinença, segons dit és. Emperò lo dit governador, fahent

¶ [120] C *hagudes*.

alcunes cominacions, exegí XX florins per força de la dita universitat de Çuequa, sots color que participassen en les messions e diornals que fetes e fets havia en la dita execució, anant, stant e tornant de la dita vila de Sant Matheu. Per què supplicha lo dit braç que los dits XX florins sien tornats pus la dita setena de Çuequa havia ja donat l'och a la dita composició ab lo dit batle e a aquell obligà pagar la quantitat que·n pertanya en lo dit do a la dita setena e no fos en alcuna culpa de la dita execució que feu en la dita vila de Sent Matheu, segons dit és.

(Lo senyor rey mana que sien restituhïts los dits vint florins.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[41]. (Dels bovalars)

Ítem, senyor, los vehins de València meten los bestiars en lo boalar e meten hun hom en talaya, e quant veu venir los que van a fer la degolla trahen lo dit bestiar del boalar e puis és fora del boalar no·s pot fer la dita degolla, per la qual rahó devoren e destrovexen los boalars. Per què supplica a vós, senyor, que en açò sia provehit que pus los guardians los ne veen exir que, per bé que sien fora lo dit boalar, que puxe ésser feta la dita degolla.

(Lo senyor rey mana appellar lo síndich de la ciutat de València del qual se diu ésser interès e, aquell oÿt, provehir hi ha per justícia.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[42]. (Dels alamins d'Onda)

Ítem, senyor, com per actes de cort fets per lo dit senyor rey en Martí sia provehit que·n la vila d'Onda e sos términs no sien creats alamins per vós, senyor, o vostres officials, e los dits vostres officials, specialment lo pretés batle o lochtinent de batle vostre de la dita vila, se sforce de fet contra los dits actes de cort metre e posar en la dita vila o sos términs los dits officis de alamins. Per tal supplica vostra excel·lent senyoria lo dit braç eclesiàstich que manant servar los dits actes de cort, segons lurs continències e tenors, proveescats ab grans manaments penals e altres leguts remeys que lo dit pretés batle o lo lochtinent e alcuns altres officials no tempten crear e posar los dits officis de alamins en la dita vila e sos términs, e si o actemptaven fer que alcú no sia tengut obeir a aquells dits officials, e tot ço que procehiran sia nul·le e per no obeir alcú no puscha encórrer alcuna pena e tornar al primer stament tot ço que és stat fet contra los dits actes de cort.

(Plau al senyor rey que la provisió per acte de cort per lo rey en Martí sobre açò feta sie servada e revoca tot ço que sia fet en contrari.

Vidit de Funes, vicecancellarius). ||[138]

[43]. (Del loch d'Espiocha)

Ítem, senyor, com lo loch d'Espiocha e altres lochs de la abadia de Sent Bernat, així per disposició <de furs> e privilegis del regne de València com per altres privilegis al dit orde per dret *et alia* atorgats, sien franchs de cenes e sien en possessió de no paguar aquelles, e vós, senyor, stant primogènit, hajats fet de fet

paguar cena al dit loch d'Espiocha, ço que, parlant ab humil e deguda reverència de vostra senyoria, fer no·s devia. Per tal lo dit braç eclesiàtich e lo abbat del dit monestir supliquen vostra senyoria declarets per acte de cort lo dit monestir e loch d'Espiocha no ésser tenguts a la dita cena, e manets servar los dits furs e privilegis e manar ésser mantenguts en lur possessió e manar tornar ço que·n és stat exigit.

(La intenció del senyor rey e de son primogènit és fundada per fur e rahó, per què, si la part ha exempció, faça fe d'aquella e serà-y provehit de justícia.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[44].[121] Ítem, senyor, com lo abbat e <monges del> monestir de Santa Maria de Valldigna e los vassalls e habitadors en los lochs del dit monestir sien franchs e quitis e no sien tenguts pagar alcuna cena de presència ni de absència a vós, senyor, ni ha primogènit ni a alcuna altra persona, segons clarament appar per privilegi e concessió reyal per lo molt alt príncep e victoriós senyor, lo senyor rey en Jacme de gloriosa recordació, en la conquesta de aquest regne[122] als monges del dit monestir feta, del qual, a ull, fan fe. E jamés, senyor, los dits abbat, monges e vassalls del dit monestir no pagaren ni acostumaren paguar cena alcuna de presència als antecessors de vós, senyor. E com, senyor, pochs dies són passats alcuns officials vostres, stant vós primogènit, hajen fetes penyores e preses diverses bèsties dels vassalls del dit monestir de Valldigna, e aquelles de fet han venudes en públich encant per cent florins, que demanen al dit monestir per raó de cena de la vostra primogènita e XX florins de messions, segons per actes públichs *et alia* clarament appar. Supplica per tal humilment lo dit braç eclesiàstich que plàcia a la vostra reyal magestat cassar e revocar lo dit greuge e tornar aquell a degut stament, manant als dits officials que encontinent e de fet restituesquen e tornen al dit convent los dits C XX florins per aquells dits officials reebuts, e que d'ací avant, sots certes e grans penes, no facen ne presumesquen fer semblants coses. E en açò senyor farets justícia.

[45]. (De la cena de Torrent)

Ítem, senyor, per vostres majordom e scrivà de ració, no contrastant, los sia stat al·legat e provat que vós, senyor, ne vostres predecessors per entrar en la ||[138v] ciutat de València no devets haver ho us pertanga la cena de presència, dels lochs de Torrent, de Cilla e de Çuequa, los quals tots paguen una cena de presència si ja vós, senyor, no passats per los dits lochs o alcuns de aquells. E los sobredits vostres officials hajen attemtat per sol vós entrar en València, demanar e exigir la dita cena, fahent penyores als habitadors dels dits lochs, messions e greuges, ço que redunda en gran càrrech de ànima de vós, senyor, e no poch dan dels dits lochs e senyors de aquells. Per tal sia de vostra mercè declarar que per vós, senyor, entrar en la dita

¶ [121] Aquest greuge no està ni en P ni en F.

¶ [122] En aquest greuge el braç eclesiàstic confon Jaume II amb Jaume I. Jaume el Just és qui en 1298 va dotar els monjos de Santes Creus amb terres a la vall d'Alfàndec per fundar un nou monestir, i no Jaume el Conqueridor.

ciutat de València no us pertany la dita cena de presència, majorment com per lo senyor rey en Martí, per acte de cort, açò sia stat ja declarat.

(Sobre les coses en lo present capítol contengudes, davant lo senyor rey e en son consell, és stada suscitada qüestió entre lo majordom e scrivà de ració del dit senyor, d'una part, e lo maestre de Muntesa de l'altra. E plau al dit senyor que sia servat ço que en temps passat s·és costumat sobre açò.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[46]. (Que·l infant no puxa haver cena)

Ítem, senyor, com per furs del regne de València *et alia* al molt alt infant don Johan, germà vostre, no pertanga en los lochs de la Església, senyors ne vassalls de aquells, cena alcuna de presència, e a manament del dit molt alt infant en la vila de Sent Matheu e contribució de aquella e en lo loch de Torrent, Puçol, Cilla e Çuequa, Vilafamez, Cabanes, Quart e altres lochs de la Església, haja manat a son majordom e altres officials demanar e exhigir de fet la dita cena e aquella haja executat de fet lo dit son majordom. Per tal lo dit braç eclesiàstich suplica vostra molt gran senyoria declarets, per acte de cort, lo dit senyor infant no poder haver, demanar e exhigir la dita cena de presència, e noresmenys manets de fet restituhir tot ço que de fet ne ha pres e exhigit e que la dita cena per infant alcú o general governador no puxa ésser demanada ne exhigida.

(Lo senyor rey, vist lo dit privilegi e hun acte de cort fet per lo senyor rey en Pere en les corts de Monçó en l'any mil treents sixanta-tres, per lo qual és ordenat que cenes no sien preses sinó per lo senyor rey o son primogènit, declara lo dit infant don Johan no poder haver rebudes les dites cenes, ans, que ço que ha reebut restituexca a les universitats e lochs d'on les ha exhigides.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[47]. (De la cena de Torrent)

Ítem, senyor, no contrastant per lo loch de Torrent sia pagada cena a vostra molt alta senyoria, encara los dits vostres majordom e scrivà de ració de fet han demanat e penyorat lo comanador del dit loch de Torrent per ço que·ls pach cena per les cases que l'orde del Spital ha e posseheix dins la ciutat de València en les quals lo dit comanador habita. E al dit comanador ne a son orde per rahó de les dites cases no pertanga pagar cena alcuna ne jamés aquella haja pagada, majorment com, per acte de cort, per lo senyor ||[139] rey en Martí sia stat declarat no deure ésser pagada cena per les dites cases. Per tal, vostra molt alta senyoria, supplica lo dit braç eclesiàstich manar als dits majordom e scrivà de ració desistesquen de la dita petició e restituhir al dit comanador les penyores per la dita rahó a ell fetes e declarar per acte de cort lo dit comanador qui és o per temps serà no ésser tengut pagar la dita cena per rahó de les dites cases.

(Plau al senyor rey que sie servat l'acte de cort del rey en Martí.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[48]. (De la leuda de Paníscola en lo Grau)

Ítem, senyor, com per cambi fet de la ciutat de Tortosa, qui era del orde del Temple, la vila de Paníscola e altres lochs per lo rey en Jacme, de gloriosa memòria, sien stats transportats en lo dit orde e, aprés, per legítims títols sien passats en l'orde e cavalleria de Santa Maria de Montesa, ab tota senyoria, mer e mixt imperi, e, specialment ab leudes, peatges de mar e de terra e usatges e ab tot altre dret, sens alcuna retenció que lo dit senyor rey en Jacme no feu en los dits lochs o alcú de aquells, trahent de tot son poder e domini la dita jurisdicció e drets, e aquella transportant o passant en los dits orde e cavalleria. Per la qual rahó los dits orde del Temple, e aprés de Santa Maria de Montesa, han demanat e exhigit, en nom de leuda e de peatge o de passatge, en lo Grau de la ciutat de València, los dits drets de leuda, passatge e usatge, en e per la forma que lo dit senyor rey en Jacme, o sos leuders, en nom de aquell, demanaven e exhigien. E en demanar e exhigir los dits drets l'orde de Montesa sia stat e sia en pacíffica possessió, de tant de tempsençà que memòria d'òmens no és en contrari. (E) ara, lo vostre batle general micer Johan Mercader, de poch de temps a·nçà, ha temptat de fet e manat al leuder e plegador dels dits drets per lo dit orde de Santa Maria de Montesa que aquells no exegescha en lo dit Grau, la qual cosa és contra lo dit cambi, fur e bona rahó, majorment com vós, senyor, per rahó del títol que havets en via de cambi de la dita ciutat de Tortosa aquell mateix dret vos fon transportat e aquell exhigits e demanats en lo dit Grau de València. Per què vostra reyal excel·lència humilment supplica lo dit braç eclesiàstich manets al dit batle general e a tots altres vostres officials no perturben l'orde de Montesa en demanar e exigir los dits drets en lo dit Grau de València, segons és acostumat, ans lo dit orde mantinguen en sa pacíffica possessió e·ls donen consell, favor e ajuda ||[139v] com vós, senyor, per lo dit cambi siats tengut de evicció en fer, haver e tenir los dits drets de leuda, peatge, passatge e usatge e altres (drets) en lo dit cambi specifficats, majorment com no sia de equitat de justícia que vós, senyor, cullats lo dit dret que us és pervengut per lo dit cambi e pertanyia als dits Templers e que l'orde de Montesa no cullís ço que vós cullits e deviets cullir en lo dit Grau ans del dit cambi per sguart de la vila e marítima de Paníscola.

(Plau al senyor rey que sie servat ço que·s stat acostumat sobre açò.
Vidit de Funes, vicecancellarius).

[49]. (Greuge de les franqueses dels vassalls del orde de Montesa)

Ítem, senyor, com lo maestre, comanadors e frares del orde e cavalleria de Santa Maria de Montesa e de Sent Jordi e lurs vassalls sien franchs per tota vostra terra e senyoria de pagar qualsevol tolta, forca, questa, ost, cavalcada, appellit e reemçó de aquells e de tot servi, demanda, bovatge, monedatge, erbatge, carnatge e qualsevol cens, usatge e de tota leuda e portatge e de tota consuetut de nova e vella constitució e per constituhir, e de tota exacció regal e vicinal e altre que dir e nomenar se pogués, segons consta per privilegis e concessions per vostres loables

predecessors e per vós, senyor, confermats e jurats tenir e servar als dits maestre e orde e cavalleria de Santa Maria de Montesa, e lo vostre batle general micer Johan Mercader, contra les dites concessions, se sforça constrènyer e fer pagar leuda en la ciutat de València als dits vassalls de les coses e mercaderies que compren dels vehins e habitadors de la dita ciutat, interpretant[123] los dits privilegis e dient (que) los dits vassalls no són franchs en comprar, la qual interpretació és contra bona rahó, majorment com los dits maestre e vassalls sien stats e sien en pacíffica possessió de no pagar alcuna leuda, peatge o portatge en vendre o comprar lurs mercaderies puis fossen a lurs propris usos. Per tal supplica lo dit braç que servant los dits privilegis manets al dit batle general e a tots vostres officials no atempten ne permeten demanar ne demanen ne exhegesquen la dita leuda, ans, liberament, jaquisquen contractar en comprar e vendre los dits vassalls, segons han acostumat en vigor dels dits privilegis, e si alcuna cosa ne hauran exhigida aquella façats tornar (e) restituhir com axí de justícia fer-se deja.

(Lo senyor rey mana ésser servat ço que és stat sobre açò acostumat ans de sis anys proppassats.

Vidit de Funes, vicecancellarius). ||[140]

[50]. (Del morabatí del loch d'Algar de la Mercè)

Ítem, senyor, com lo maestre e orde de la Mercè de regne de València haja o possehescha lo loch de Algar ab tota jurisdicció, exceptat lo mer imperi segons lo fur del rey n'Amfós, e sien stats en possessió pacíffica, e sien de tant de temps ençà que memòria d'òmens no és en contrari, en demanar, exhigir e levar dels hòmens vehins e habitadors del dit loch lo morabatí o monedatge de VII en VII anys. E lo vostre batle general micer Johan Mercader e lo batle de la vila vostra de Murvedre hajen actemtat de fet perturbar los dits orde e maestre en la dita lur possessió, esforçant-se pendre e exhigir lo dit morabatí en via de execució dels dits hòmens, vehins e habitadors, dels quals los dits maestre e orde són en possessió. E com lo dit orde veés la (dita) força, per foragitar treballs e messions dels dits vassalls e tement la gran rigor del dit micer Johan Mercader, la qual usa en majors hòmens que no lo dit orde, per part de aquell lo dit morabatí fon pagat al dit batle de Murvedre, ab protestació special a la qual se reffer. Per tal supplica lo dit braç vostra molt gran senyoria provehir e manar per acte de cort e declarar los dits maestre e orde ésser en pacíffica possessió de demanar, exhigir e levar lo dit morabatí e manar als dits officials no atempten fer semblants coses e fer restituhir la quantitat del dit morabatí als dits maestre e orde.

(Lo senyor rey comana a mossèn Domingo Mascó e micer Pere Català que, oÿdes les parts, facen justícia sobre les dites coses.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

¶ [123] C *impetrant*.

[51]. (Del bisbe de Tortosa. Dels dans que li donaren los castellans en Almaçora)

Ítem, senyor, com lo senyor rey don Ferrando, pare vostre, de gloriosa memòria, per deffensió de la justícia que havia en los regnes e terres de la corona d'Aragó tingués molta gent d'armes en la vila d'Almaçora les quals guerrejaven ab los vehins e habitadors de la vila vostra de Castelló, la dita gent d'armes e encara lurs contraris de la dita vila de Castelló, e altres, feren e donaren molts dans e damnatges als vehins e habitadors del dit loch d'Almaçora, lo qual és del bisbe e capítol de la Seu de Tortosa. E los quals damnatges per lo adelantado major de Castella,[124] qui presidia la dita vostra gent d'armes, feu stimar per alcuns bons hòmens e los dits dans muntaren a suma de XXXXIM sous, los quals prometé lo dit adelantado (fer pagar) per lo dit senyor rey vostre pare, lo qual, passant enaprés per la dita vila d'Almaçora promés en la capella de Santa Anna de la església de la dita vila que satisfaria la dita quantitat stimada. E com per mort del dit senyor ||[140v] rey no pusqué ésser stada complida sa prometença, per tant, notificant[125] a vostra molt alta senyoria les coses promeses per lo dit senyor rey pare vostre, les quals són de restituhició de càrrech d'ànima, suplica lo dit braç que la dita quantitat dels dits dans donats manets pagar e satisfer als dits damnificats com sia per justícia faedor.

(No és greuge de cort.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[52]. (Del loch d'Espiocha; de la cena)

Ítem, senyor, com lo loch d'Espiocha, vehins e habitadors de aquell, lo qual és del abbat e monestir de Sent Bernat de València, sien (stats e sien) en possessió, de tant de temps ençà que memòria d'òmens no és en contrari, de no pagar cena alcuna, e per vós, senyor, stant primogènit, o vostre majordom, contra la dita possessió sia stada exhigida cena de presència del dit loch d'Espiocha e de altres lochs dels dits abbat e monestir. Per tal suplica lo dit braç eclesiàstich que per vostra mercè per acte de cort declarets la dita cena no deure ésser demanada ne exhigida e manets tornar ço que de fet ne és stat exhigit.

(La intenció del senyor rey és fundada de justícia, e si l'abbat de Sent Bernat o·ls hòmens del dit loch han exempció mostren-la, e lo senyor rey provehir hi ha justament.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[53]. (Del monestir de Valldigna; per sa jurisdicció)

Ítem, senyor, com lo abbat e monestir de Valldigna hajen tota jurisdicció civil e criminal, mer e mixt imperi en la dita vall e lo vostre portantveus de governador en regne de València, o son comissari, en prejuhí de la dita jurisdicció haja tret de la dita vall n'Anthoni Miralles, lo qual se diu ésser criminós, ço que no ha

¶ [124] Diego Gómez de Sandoval y Rojas. ¶ [125] C *supplicant*.

pogut fer, parlant ab deguda reverència e honor. Per tal supplica lo dit braç eclesiàstich que manets al dit governador torne lo dit en Miralles dins la jurisdicció e en mà e poder del dit abbat o ministres de aquell, los quals són prests fer justícia del dit criminós segons per furs de regne de València serà atrobat fahedor.

(Plau al senyor rey que per l'acte de la dita presó no sia fet prejudici a la jurisdicció del dit abbat pertanyent, enaxí emperò que·l dit senyor e lo dit abbat romanguen en lo dret que eren ans del dit acte.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[54].[126] Ítem, senyor, com los lochs de Cabanes e de Bell-loch e altres constituhits sots lo terme del castell de Miravet, qui és del bisbe de Tortosa, sien franchs de morabatí, e lo vostre batle general haja de fet executat en los dits lochs de aquell, per tal suplica vostra gran senyoria lo dit braç eclesiàstich manets tornar lo dit morabatí e provehir per acte de cort que semblants exaccions no sien fetes, majorment com en contradictori juhí, per part del dit bisbe de Tortosa, ne sien stades obtengudes sentències sobre lo dit fet.

[55].[127] Ítem, senyor, no contrastant los dits lochs de Cabanes e de Bell-loch sien ||[141] franchs de cenes, novell regiment, coronació e altres demandes, segons consta per privilegis sobre los quals han obtengudes sentències contra lo fisch reyal, emperò, senyor, en Berthomeu Miralles, dient-se executor del testament del senyor rey don Ferrando, pare vostre, de gloriosa memòria, demanà los dits novell regiment, coronació e cenes per e en nom del dit senyor rey en Ferrando, ço que no deu. Per tal supplica vostra gran senyoria lo dit braç eclesiàstich manets al dit en Berthomeu Miralles no deman les dites coses e proveeschats per acte de cort los dits privilegis e sentències ésser servades.

[56]. (Del abat de Poblet, franqueses)

Ítem, senyor, com per la vostra gran senyoria sia stat atorgat privilegi al abbat e monestir del convent de Poblet que de tota vostra vida lurs hòmens, vassalls e lochs sien franchs, liures, immunes e exempts de tots fogatges, imposicions, (questes, peytes, toltes, demandes, subsidis e de qualsevol) exaccions gracioses e forçades, ordinàries e extraordinàries, indites o d'ací avant indihidores o posadores, specialment per rahon de coronació de vós, senyor, e de la senyora reyna o altres reynes, ço que no plàcia a Déu, o per rahó de maridatge de filles e germanes o fills vostres engenradors, o per matrimoni vostre o de aquells, o per rahó de cavalleria de fills vostres, e encara, de novell regiment, e per rahó de guerres fetes o fahedores, per terra o per mar, o per qualsevol altra causa, cars, manera, rahó o occasió, quant que fos àrdua, expedient e necessària. E vostre batle general micer

¶ [126] Aquest greuge no està ni en P ni en F.
¶ [127] Aquest greuge no està ni en P ni en F.

Johan Mercader, no obstant lo dit privilegi li sia stat mostrat, contra aquell de fet ha executat los hòmens e vassalls del loch de Quart, qui és dels dits abbat e monestir de Poblet, en quantitat de LX florins ultra les messions per occasió o causa del novell regiment. E com la dita exacció sia expressament contra la dita vostra concessió reyal e altres per vostres predecessors als dits abbat e monestir atorgades, per tal, vostra (gran) excel·lència, supplica lo dit braç manets tornar de fet los dits LX florins als dits hòmens (de Quart) ensemps ab les messions fetes o dans sostenguts per la dita rahó e provehir per acte de cort que los dits vostre e altres privilegis sien servats. E com lo dit micer Johan Mercader, venint contra vostre privilegi e concessió, sia encorregut en pena de mil florins, suplica lo dit braç aquells ésser executats e a vostres còffrens applicats, com axí sia de justícia fahedor.

(Plau al senyor rey que la exempció atorgada al dit abbat sia servada e que sia restituït ço que és stat exigit.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[57].[128] Ítem, senyor, com n'Arnau Çamorera, rector del loch de Canet, vullgarment ‖[141v] appellat de Murvedre, en nom e loch de rector haja tengut, <tinga> e posseesca en pacíffich en l'orta de València, prop la Roqueta appellada de Sent Vicent, certs censals ab terç de delme sobre certes possessions en lo dit loch constituhides, per tant de temps que memòria d'òmens no és en contrari. E lo vostre batle general micer Johan Mercader, sens coneguda de dret, ara novament, se sia sforçat privar de possessió lo dit rector del dit terç de delme, la qual cosa és contra furs e privilegis del regne. Per tal, a vostra molt gran senyoria supplica lo dit braç eclesiàstich que per vostra mercè manets lo dit rector ésser restituhit en la dita sua pacíffica possessió e que li sia restituhit tot ço que lo dit batle general ha de fet pres, e sia provehit per acte de cort que semblant en lo sdevenidor no sia fet.

[58]. (Dels processos que fa lo governador de la Plana per ço com recorren al sant Pare los vassalls del orde)

Ítem, senyor, com lo governador de la Plana, dient haver comissió special vostra, haja fet e faça processos contra alcunes universitats o singulars del Maestrat de Montesa per ço com se diu que han fet recors al sanct Pare contra lo maestre, comanadors e frares del orde e cavalleria de Santa Maria de Montesa sobre lurs privilegis, furs e libertats que les dites universitats pretenen haver, los quals processos són fets contra la libertat eclesiàstica. Per tal vostra molt gran senyoria supplica lo dit braç eclesiàstich manets al dit governador cesse dels dits procehiments e proveïscats, per acte de cort, que semblants, ne altres processes, contra la libertat eclesiàstica no sien fets.

(Appellades e oÿdes les parts serà-hi feta justícia.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

¶ [128] Aquest greuge no està ni en P ni en F.

[59].[129] Ítem, senyor, com en sustentació de la casa e spital de Sent Vicent de la ciutat de València, qui és del abbat e monestir de Poblet, sien stats consignats nou mille e cinch-cents sous reyals de València per vostres predecessors, annuals, perpetuals e rendals sobre los drets de la taula del pes real e altres dits de la batlia general de regne de València, segons en les concessions dels dits vostres predecessors és pus largament contengut. E en l'any mil CCCC XI la dita annual ab consignació e terces de aquella, muntants a suma dels dits nou mille cinch-cents sous, hajen cessat pagar al majoral appellat de Quart, qui regeix les dites casa e spital de Sent Vicent en nom e loch dels dits abbat e monestir, e lo batle general o son lochtinent, request moltes vegades, no haja volgut pagar la dita ‖[142] pensió, per la qual rahó són stats molt agreujats los dits abbat e monestir, ço que redunda en gran càrrech d'ànima de aquells qui contrasten e dilaten pagar la dita pensió. Per tal vostra senyoria humilment supplica manets e strengats[130] lo dit batle en pagar la dita quantitat al dit majoral, ço que redundarà en salut de la vostra ànima e de tots vostres predecessors.

[60]. (Dels moros que se'n van d'alcun senyor sens comtar. Provehix lo senyor rey que·l fur sia servat a la letra e revoqa tot ço que y sie fet en contrari).

Ítem, senyor, com per furs de regne de València e costum antiga alcun moro de alcun senyor de loch no se'n puxa anar sens que primerament no haja comptat ab lo dit son senyor, e hun moro de la vall d'Alfândech, qui és del monestir e abbat appellat de Valldigna, per occasió de sos delictes, los quals havia perpetrats en la dita vall, en la qual los dits abbat e monestir han tota jurisdicció, mer e mixt imperi, se'n anàs de la dita vall sens comptar e·s fes vehí de la vila vostra d'Alzezira. N'Anthoni Martorell, batle qui·s diu de la dita vila, vench e entrà en la dita vall e de fet, no sens perill de gran scàndel, ab bèsties se'n portà tota la roba del dit moro, dient e cominant qui li gosaria contrastar en fer les dites coses. E com, senyor, los dits actes sien contra fur e vinguen en gran derogació de la jurisdicció dels abbat e covent, och encara donen via a scàndels, per tal, supplica lo dit braç vostra gran senyoria, que, manant servar lo dit fur, proveïscats, per acte de cort, que semblants coses no sien fetes, e si són actemptades per alcun vostre official li puga ésser contrastat ab tots remeys de dret e de fet, e noresmenys manets que la dita roba sia tornada en mà e poder del dit abbat e tot ço qui és stat fet sia tornat al primer stament.

(Mana lo senyor rey que sia servat lo fur e revoca si alguna cosa és stada feta contra lo dit fur.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[61]. (Revoqació de una crida feta en Onda per lo justícia real que no·s pertanga a sa jurisdicció)

Ítem, senyor, jatsia en la vila d'Onda e sos términens axí en vigor del cambi e confirmació de aquell dels quals dessús és feta larga menció com en vigor del

¶ [129] Aquest greuge no està ni en P ni en F. ¶ [130] Per *constrengats*.

fur del rey n'Amfós pertanga als maestre e orde de Montesa tota jurisdicció civil e criminal e mixt imperi, exceptat mort e mutilació de membre, segons lo dit fur del rey n'Amfós. Emperò en Jacme Uguet, dient-se justícia reyal de la dita vila, en prejuhí de la jurisdicció del dit orde e contra aquella, de fet feu fer una crida effectualment contenent que alcú no gosàs o presumís acullir ne recaptar en lurs cases dins la dita vila d'Onda e habitacions de aquella hòmens strangers ‖[142v] o privats que vinguessen armats e desonestament. La qual crida o semblants, senyor, (són e) pertanyen a la jurisdicció dels (dit) maestre e orde en la dita vila e sos términens. Per què supplica lo dit braç eclesiàstich que per vostra mercè declarets la dita crida no poder ésser feta e tot ço que de aquella enaprés és stat enseguit ésser nul·le, cars e va, e proveir, per acte de cort, que semblant en l'esdevenidor no sia fet.

(Lo senyor rey no vol que per la dita crida sia fet prejuhí al dit maestre e orde, mas lo dit senyor e los dits maestre e orde romanguen en lo dret en què eren ans que fos feta la dita crida.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[62]. (De Onda, per les qüestions de les imposicions)

Ítem, senyor, com qüestió fos entre en Guillem Roqua, vehí de la vila d'Onda, collidor de la peyta de la dita vila, de una part, e en Miquel Avellà e en Domingo Çabater, vehins de la dita vila, compradors de les imposicions de aquella, sobre e per causa de certs comtes provenints de les dites peyta e imposicions, lo justícia reyal qui és de la dita vila d'Onda e encara lo dit lochtinent de governador de la Plana, no contrastant per lo justícia del orde de la dita vila los sia stat inhibit, se són sforçats e s'esforcen conèxer de la dita qüestió dels dits comptes, la qual cosa no·ls pertany, parlant ab humil e subjecta reverència, ans pertany al dit justícia del dit orde. Per què vostra molt (alta) excel·lència supplica lo dit braç eclesiàstich que, declarant los actes per lo dit governador e pretés justícia reyal fets ésser nulles, proveïscats per acte de cort que los dits vostres officials ne altres (semblant no atempten fer contra la jurisdicció dels) dits maestre e orde en la manera sobredita ne altra semblant.

(*Non fuit provisum sed per sentenciam postea per V iudices fuit declaratum XXV ianuarii anni a Nativitate Domini M CCCC XXI.*[131]

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[63]. (Dels governadors que sots color de crims pertanyents al senyor rey trahen los vassalls dels senyors de llur jurisdicció)

Ítem, senyor, los vostres governadors general de regne de València e del riu d'Uxó a·nllà, prenent ocasió o causa de crims de lesa majestat, de falsadors de moneda o altres crims que pretenen pertànyer a sa jurisdicció, prenen, vexen e trahen

¶ [131] La resposta reial d'aquest greuge no està en P. El text procedeix de F.

los vassalls dels lochs de la Església de lurs habitacions, en tant que cascun jorn s'esforcen per vies directes e indirectes prejudicar la jurisdicció dels prelats e persones eclesiàstiques e vexar lurs vassalls, per ocasió de les quals vexacions se han a rescatar als dits governadors. Per què vostra gran clemència supplica lo dit braç eclesiàstich proveïscats per acte de cort sobre los dits prejuhís en tal forma que semblant en l'esdevenidor no sia fet.

(Plau al senyor rey que sia servat l'acte de cort sobre açò ja fet per lo rey en Martí.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[64]. (De les franqueses del mig peatge d'Albarrazí e de les aldees de Terol)

Ítem, senyor, los vassalls dels maestre e orde de Montesa són fets ‖[143] franchs per vostres predecessors del mig peatge d'Albarrazí e del erbatge de Terol e de tots altres victigals segons en les concessions d'aquèn fetes és pus largament contengut. E com los officials vostres d'Albarrazí e de Terol se sforcen fer pagar lo dit mig peatge e lo dit erbatge als vassalls del dit maestre e orde, agreujant aquells en los dits privilegis, ço que no poden ne deuen. Per tal suplica lo dit braz que per vostra mercè reparets los dits greuges e manets ab grans manaments penals servar les dites concessions per los dits vostres officials.

(No és greuge de cort però lo senyor rey manarà e atorgarà provisions opportunes sobre les coses en lo present capítol contengudes.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[65]. (Del arrencar los arroços de les scorrenties que·s fan per los officials sens que primerament ne són jutgats si són scorrenties o no)

Ítem, senyor, com los justícies en lo criminal, cascú en son any, de la ciutat de València van per los lochs del terme de la dita ciutat ab lo vostre procurador fischal e ab scrivà e saigs per regonèxer si los arroços són de corrents e ab hòmens sperts per la dita conexença, que si atrobaran aquells ésser de correnties requiren lo senyor o lo justícia del dit loch que dins cert dia o temps hajen fet arrancar aquells sots certa pena, segons que per fur d'aquèn feyt e privilegis del dit regne és ordenat. E si aquells (qui) són de senyoriu no u faran, en fadiga o contumàcia lur, lo governador fa arrancar los dits arroços e exhegeix les penes d'aquèn per furs e privilegis statuhides. E com en l'any M CCCC nou en Jacme Dezpont, justícia en lo criminal de la dita ciutat, fos en lo loch de Quart, del abbat e orde de Poblet, e fes, en gran prejuhí de la jurisdicció del dit abbat e orde de aquell, arrancar certs arroços sens que aquells legítimament no foren ajutgats ésser de correntia e sens fadiga atrobada en lo majoral de Quart, que és granger[132] per lo dit abbat en lo dit loch, ne en los officials de aquells, e ço que pijor és trencaren[133] portes de alcuns

¶ [132] C *estranger*. ¶ [133] P i F *cremaren*.

habitadors o vehins del dit loch de Quart e prengueren robes e béns, los quals, lo dit en Jacme Dezpont ensemps ab en Pere d'Anglesola, procurador fischal de vós, senyor, (se'n portaren a la ciutat de València), e d'altra part vint florins per rescat dels arroços que no·s arrencaren del tot, los quals foren deposats en poder d'en Ponç Dezpont com a lochtinent del dit justícia, ço que redunda en gran lesió de la jurisdicció del dit abbat e orde de Poblet (e) contra furs e privilegis del dit regne. Per què suplica lo dit braç eclesiàstich que sia mercè de vós, senyor, fer restituir les dites coses preses per la rahó dessús dita als dits abbat, majoral e ||[143v] hòmens del dit loch de Quart, e manar per acte de cort al dit justícia en criminal e procurador fischal que serven lo dit fur e privilegi parlants e disponents de les stàncies e correnties dels arroços e contra aquells no vinguen o fer actempten, sots certes e grans penes.

(Lo senyor rey atorgarà provisió exequtòria del dit fur e sobre la restitució dels dans demanada sien appellats los procurador fiscal del dit senyor e los hereus d'en Jacme Dezpont, justícia lladonchs de València, e serà-y ministrada justícia.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[66]. (Del prejuhí fet al loch de Quart per lo justícia civil en la jurisdicció del abat)

Ítem, senyor, com sia stada qüestió en lo loch de Quart per rahó de una heretat que era d'en Vicent Lobregat, vehí d'Aldaya, terme del dit loch de Quart, situats dins terme de la ciutat de València, de e sots senyoria del abbat de Poblet e per aquell del majoral de Quart, entre los pretenents-se hereus per diverses testaments de la dita heretat, e lo justícia civil de la dita ciutat de València, contra furs e privilegis del regne haja feytes alcunes inhibicions e trameses letres penals axí al majoral de Quart com al justícia del dit loch, volent-se entrametre de jurisdicció que no li pertany, en gran dan e lesió de la jurisdicció del abbat de Poblet e orde de aquell, en los quals lo dit justícia no ha alcuna superioritat. Per què lo dit braç eclesiàstich, suplica a la vostra excel·lent senyoria que sia mercè de vós, senyor, manar al dit justícia que revoque les dites letres inhibitòries e penals e per vigor de aquelles (de res) no s'entrameta de enantar per rahó de la dita heretat e béns que són dins lo districte e territori del dit loch de Quart situats, ne perturbe en sa jurisdicció e/o justícia seu del dit loch de Quart, com axí per justícia e fur del regne sia fahedor.

(Les coses en lo present capítol contengudes toquen interès del fisch e del justícia de la ciutat de València, per què lo senyor rey mana al governador que, hoÿdes les parts, hi faça justícia.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[67]. Ítem, senyor, no contrastant lo monestir de Poblet, en lo principat de Catalunya constituhit, haja e posseescha en lo regne de València la església, casa e spital del gloriós monsènyer Sent Vicent ab lo loch de Quart e de Aldaya, que

primerament era appellada alcarea Ladera,[134] dins lo terme del dit loch de Quart constituhida, ab hòmens e fembres, per alou franch ab tota jusrisdicció alta e baxa, exceptat solament lo mer imperi en los cassos compreses per lo fur del senyor rey n'Amfós, per concambi fet per lo excel·lent príncep lo senyor rey en Jacme, de bona memòria, de la vila de Castelló de Borriana e feu de Montornés en regne de València e per la vila de Piera, camí de Barcelona prop Santa Maria de Montserrat, qui llavors eren del monestir ||[144] de Poblet, e depuis que lo dit loch o alqueria d'Aldaya és stada del dit monestir de Poblet alcuns ciutadans e vehins de València han haüdes cases (e) vinyes en lo dit loch e fahien lur vi en aquelles, e com los plaÿa[135] aquell vi metien en la ciutat. E aprés, aquelles cases, que són quatre o cinch en nombre, e vinyes, són pervengudes a altres persones agrícoles que no eren ciutadans ne vehins de València [e] han fet lur domicili e habitació contínuament en lo dit loch ab tota lur casada; e han prestat sagrament e homenatge de feeltat a tots los abbats qui successivament són stats en lo monestir de Poblet, així com tots los altres habitants de aquell loch, qui són XXX casats *vel quasi*; e han fet juhí e fan de present davant lo justícia de Quart, *active et passive*, així com los altres vehins habitants de aquell loch de Aldaya; e tots aquells quatre o cinch casats [e] totes lurs possessions fan censos ab loïsme e fadiga a la casa de Sent Vicent, així com los altres habitants e vehins de aquell dit loch de Aldaya e així com lo dit loch de Quart. Los quals, tots, així los de Quart com los del dit loch d'Aldaya, com l'abat e covent ne lançà los moros e los poblà de cristians, (ans), per augmentar la fe catòlica, los poblà a residència personal, e que haguessen ésser hòmens sòlius e vassalls del dit abbat e covent, e altres condicions contengudes en la carta de la població. Emperò, senyor, aquells quatre o cinch casats que tenen e possehexen aquelles cases que eren de aquells ciutadans e vehins de València, volents-se alegrar de la libertat dels dits ciutadans que havien de metre lur vi en València per lur propri barat, parlant ab deguda reverència de la vostra majestat, han causat de fet e introduhit que·ns diguen ésser de realench e vehins de València, e han volgut pagar voluntàriament ab la dita ciutat sises, segons aquells qui són de contribució de València, fraudulentment, parlant ab la dita honor, per tal que sots[136] la dita color poguessen metre e vendre lur vi en València, en molt gran dan e prejuhí dels dits abbats e covent. De què, molt alt príncep e senyor, és insurgit que com los jurats del dit loch de Quart, sots terme e territori e contribució del qual són los dits cinch casats, los tatxen en alcunes peytes e comuns càrrechs vehinals, e per pagar ||[144v] aquells los és feta alcuna consulació, de continent aquells IIIIe o V cassats an recors al síndich de València e aquell síndich, abraçant de fet aquells com a vehins de València e deffensant de fet per la dita rahó de que són stades moltes cases fetes o proposicions e violències a magorals regents

¶ [134] Al Repartiment apareix registrada la donació: «Sanctus Vincentius, castrum et villa de Quart et alqueriam de Ladea...» (7 de gener de 1244), Antoni Ferrando Francés (dir.), *Llibre del Repartiment de València*, València, Vicent Garcia editores, 1978, assentament nº 1.472. ¶ [135] C *plàcia*. ¶ [136] C *tots*.

los dits lochs per los officials reyals vostres e altres persones exercints offici reyal en la dita ciutat de València, penyorants e marcants bèsties dels habitants e altres dels dits lochs fins que·ns havien per força tornades e restituhides les penyores que per justícia a aquells eren stades fetes per rahó de la contribució de les dites peytes e càrrechs vehinals, e açò en gran dan e prejuhí dels dits abat e covent e dels habitants de aquell loch de Quart, com vós, molt excel·lent príncep, siats tengut per expressa evicció al dit monestir he y tingats obligats la caldereria de Leyda e lo loch o vila appellada Bell-loch, prop de la dita ciutat de Leyda, per rahó dels dits concambis e evicció de fer, tenir e haver contra totes persones la dita església e casa de Sent Vicent e los lochs damunt expressats. Per tal supplica lo dit braç eclesiàstich vostra gran excel·lència que, servant los dits abbat e monestir de Poblet e lo dit majoral de Quart en nom e veu de aquell indemnes de la dita evicció, fahent-los haver, tenir e possehir en pau los dits lochs de Quart ab sos términens e pertinences, proveescats per acte de cort e inhibiscats als justícies de la ciutat de València en lo civil e altres vostres officials que no facen les dites penyores, marques e manaments al dit majoral, justícia e jurats e habitants del dit loch de Quart, ans permeten aquells e cascun de aquells, en son cars, usar de lurs jurisdicció e preheminències en los dits quatre e cinch casats de la dita alqueria d'Aldaya, sots lo dit territori de Quart situada, e a residència personal poblada, segons dit és, majorment com de açò sien los dits majoral, justícia e jurats de Quart en possessió.

(No és greuge de cort, mas lo senyor rey mana al governador que, appellats aquells de qui és interès, hi faça justícia.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[68]. (De la clamor del prior de Vall de Jesucrist que la ballia no volia pagar ço que·ls era donat per lo rey en Martí)

Ítem, com lo prior e monestir de la Vall de Jesucrist per gràcia e donació per lo senyor rey en Martí, de bona memòria, a ells ator-||[145]gada, a la qual se reffir, fos en possessió de reebre cascun any mil sous de aquells dos mília sous que eren acostumats pagar al alcayt per retinença del castell de Penàguila e des que micer Johan Mercader és batle general lo dit monestir no·ls ha reebuts com lo dit batle los haja emparats.

Ítem més, com lo dit monestir ha e possehex IIIIM sous sobre lo pes reyal de València, los quals lo batle general de València paga e deu pagar cascun any per causa del priorat de Magüella, e com al dit monestir sien deguts IIM DC LXVI sous e VIII diners del temps que·n Jacme Dezpont, *quondam*, regia la dita batlia, lo qual deute lo dit micer Johan recuse e ha recusat pagar, de aquell possada clamor per lo dit monestir davant lo dit senyor rey, lo dit senyor ne feu comisió a micer Guillem Çaera, lo qual en virtut de la dita comissió pronuncià que·l batle general, ço és lo dit micer Johan Mercader, pagàs al dit monestir los dits IIM DC LXVI sous VIII diners deguts del temps passat, e feta la dita pronunciació lo dit batle no ha

volgut pagar la dita quantitat al dit monestir, ans aquella reté contra la dita sentència e pronunciació. Més avant, com lo dit batle no vulla pagar o permeta ésser pagat al dit monestir trenta florins, los quals són en poder dels hereus de mossèn Simó Miró, *quondam* batle general, affermant alcunes rahons no justes, ab humil e subjecta reverència parlant. Per què supplica lo dit braç que sia mercè vostra, senyor, provehir e manar inconmutablement (los dits mil sous annuals, ço és per lo temps que són cessats pagar), e axí mateix per tots temps en l'esdevenidor, e los dos mília DC LXVI sous VIII diners e XXX florins damunt dits sien pagats al dit monestir sens dilació o triga.

(Quant al fet dels mil sous de Penàguila, lo senyor rey se reserva la provesió fahedora en la fi de la cort. A l'altre cap sia feyta fe de la sentència, e serà-y provehit. Al fet dels trenta florins deguts per mossèn Simó Miró, sia manat als hereus d'aquell que paguen aquells, e si feta discusió aquells no seran trobats pagadors, mana lo dit senyor al batle general que pague los dits trenta florins.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[69]. (Del privament de possessió fet per lo balle general al monestir de Vall de Jesucrist del dret del italians)

Ítem, com lo dit monestir de la Vall de Jesucrist fos en possessió *vel quasi* de reebre cascun any mil florins del dret de III diners imposat als italians e aquells haja reebuts per alcuns anys, e açò per concessió reyal feta al dit monestir per lo dit molt alt senyor rey don Martí, durador per XV anys aprés mort del dit senyor. E lo vostre batle general micer Johan Mercader, sens alcuna causa justa o legítima, ha privat en quant en aquell és stat lo dit monestir de la sua dita possessió, no volent o permetent, ans denegant pagar al dit monestir los dits mil florins, e alcú sens conexença no deja ésser privat de ‖[145v] sa possessió segons fur e rahó. Per tal lo dit braç eclesiàstich suplica que sia mercè de vós, senyor, restituhir e tornar los dits monestir e covent en l'estament que eren ans de la dita denegació, fahent pagar tot ço que li pertanyia o és degut per lo temps passat e/o que havia acostumat reebre, e manar al dit batle e lochtinent de aquell e altres qualsevol officials als quals pertanga que de aquí avant donen e paguen sens contrast, embarch e dilació alcuna, cascun any, los dits mil florins al dit monestir, segons forma de la dita provisió reyal.

(Plau al senyor rey que si eren en possessió e d'aquella són stats spoliats sien restituïts en la possessió en què eren en lo temps de la que·s diu spoliació.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[70]. (De la satisfacció demanada per lo prior de Vall de Jesucrist de XXM florins per lo rey en Martí consignats sobre les rendes de Xàtiva a la obra del dit monestir)

Ítem, com los molts alts reys en Pere e don Martí, fill de aquell, de loable memòria, fossen venguts a composició e avinença, com a hereu[s] de la senyora reyna muller del dit senyor rey en Pere e mare del dit senyor rey don Martí,

axí per la dot de la dita senyora com per alcunes quantitats bestretes per la dita senyora en luïment e quitament de alcunes viles e lochs del regne, los quals *tunc* serien e foren tornats a la corona reyal, e encara, per ço com lo dit senyor rey don Martí demanàs al dit pare seu que·l heretàs ab què pogués viure e sostenir stat reyal, segons per dret de natura era tengut e astret, fon convengut e paccionat entre aquells que·l dit senyor rey en Pere donàs certes viles, lochs e castells situats dins lo dit regne al dit fill seu, e per ço com entre·ls altres eren los lochs de Alcoy, Seta, Travadell e altres castells e lochs, los quals eren stats jaquits a la corona reyal per la comptessa de Terranova, sots vincle e condició que aquells no fossen alienats ne separats de la dita corona, e si ho eren, que aquells lexava a la cambra apostolical. E per ço lo dit senyor hac haver licència del *tunch* sanct pare papa Clement, lo qual confermà e auctoritzà la dita alienació sots condició que en satisfacció del monestir que la dita comtesa volia fos fet dels dits lochs, en cars que la dita alienació o separació fos feta, fossen donats vint mília florins a la obra del monestir de la Vall de Jesucrist. E lo dit senyor rey don Martí volent complir la dita condició e descarregar-se del ||[146] càrrech per lo dit sanct Pare imposat en la dita loació, approvació e confirmació, ajustant hic deu mília florins per certes causes, donà e consignà al dit monestir los dits trenta mília florins sobre les rendes e fruyts de Xàtiva aprés mort de la reyna de Chipre, de les quals rendes fossen pagats cascun any mil florins al dit monestir fins que los dits trenta mília florins fossen pagats *ab integro* a aquell dit monestir, segons totes les dites coses se mostren per scriptures publiques e autèntiques, als quals ho reffer. E sia seguit que aprés mort de la dita reyna de Chipre lo ycònum, síndich e procurador del dit monestir hauria presentada la dita provisió[137] reyal als batle general, lochtinent e col·lector de les dites rendes, volent pendre possessió segons li era atorgat per la dita gràcia, requirint encara aquells qui d'aquí avant responguessen dels dits mil florins de les dites rendes als dits monestir e covent, los quals no ho han volgut fer ne ho volen fer de present. Per tal lo dit braç suplica vostra excel·lent senyoria que si, en cars que a la dita assignació obste lo privilegi del senyor rey en Pere de alta recordació, sia vostra mercè mudar la dita consignació en altres lochs, rendes e fruyts segurs[138] o en altra manera satisfer als dits monestir e covent de totes les dites quantitats, com hic siats tengut per justícia.

(Clarament consta del privilegi prohibitiu d'alienacions d'algunes ciutats e viles reyals del regne, rendes e drets d'aquells sobre observança del qual és stat posat greuge per lo braç real, e lo dit senyor és apparellat sobre açò fer breu justícia. E quant a la esmena demanada en la fi, no és greuge de cort.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

¶ [137] C *promissió*.
¶ [138] C *segons*.

[71]. (De les obligacions de les universitats de Líria, de Exèricha, de Altura e de les Alcubles per lo passatge de Cicília)

Ítem, com les dites universitats de Líria, Exèrica, Altura e de les Alcubles, ab altres universitats del regne, a pregàries dels senyors don Martí d'Aragó e don Martí de Sicília, reys de loable memòria, a obs del dit senyor rey don Martí, rey de Sicília, ço és per necessitats sues sguardants-se als regnes de Sicília [e] de Cerdenya, manlevaren XXVM florins de certes persones de Barcelona, per los quals aquelles carregaren certs censals migançants cartes de gràcies, per los quals carregaments foren fetes certes indemnitats per los dits senyors a les dites universitats, al·legants hic certes rendes, emoluments e fruyts e generalment tots lurs béns e drets, e encara, en sguard dels quals dits senyors, les dites universitats feren[139] dites fermances en sguard dels dits senyors reys, segons vostra dicisió de justícia, los quals dits XXVM florins haurien servit en lo retornament del dit senyor en Sicília e conquesta de Cer-||[146v]denya. E les dites universitats de Altura e de les Alcubles, vassalls del monestir de Vall de Jesucrist, hajen encorregudes per les dites coses diverses execucions, messions, interesses e damnatges molt sostenguts, los quals per vós, senyor, los deuen ésser satisfets e desigen ésser delliurats e trets de les dites obligacions. Per tal *et alia* lo dit braç supplica a vós, senyor, que sia vostra mercè traure e delliurar les propdites universitats de les dites obligacions e satisfer-los tot ço que per occasió de aquelles han pagat e de les messions, interesses e damnatges que han encorregut (e) sostengut, offerint-se apparellats dar-ne prompta fe tal com mester hi sia.

(No és greuge de cort, mas lo senyor rey és parellat provehir a la indempnitat de les universitats en lo dit capítol contengudes, tant com fer se deja per justícia.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[72].[140] Ítem, senyor, com al molt il·lustre senyor rey en Martí, de bona memòria, oncle e predecessor vostre, haja prestats mossèn Francesch Martorell, canonge de València, sis mília cinquanta sous a obs de armament de una galea, la qual lo dit senyor feu armar en la ciutat de València per deffensió o guarda de les mars de <aquest> regne de València per preservar los navegants en aquelles e los lochs marítims de dans e presons que no·ls fessen fustes de sarrahins, del armament de la qual galea se seguí gran bé e profit com entre les altres coses la dita galea, lladonchs patronejada per mossèn Johan Martínez d'Ezllava, cavaller, prengués dues galeres de moros, segons se mostra del propdit préstech per cautela debitòria dada en Barcelona a XVIII dies de març del any de la Nativitat de nostre Senyor mil CCCC VIIII, lo qual propdit deute encara és tot degut. E, senyor molt dreturer, sia rahonable que·l dit deute paguets e axí proceescha de justícia e pagant sia induhir e reposar vostres vassalls liberalment contractar ab vós, senyor, e del contrari seria reprimir lurs coratges. Per tal lo braç de la Església humilment suplica vostra reyal magestat

¶ [139] C *serien*. ¶ [140] Aquest greuge no està ni en P ni en F.

que sia mercè de vós, senyor, pagar sens tarda al dit mossèn Francesch Martorell, e [en] açò senyor farets justícia, o almenys lo dit braz vós supplica que u paguets en via de gràcia. *Altissimus*. ‖[147]

[73]. (De les lexes pies. Greuge posat per lo bisbe)

Ítem, senyor, com segons constitucions[141] de la Seu de València, jurades e per auctoritat apostolical roborades, les vagants (de les) dignitats, pebordries, canongies e altres benefficis eclesiàstichs, axí de la dita Seu com de la diòcesi de València, se reeben e són acostumades reebre, ço és la primera anyada reeb la Cambra apostolical, e la segona anyada reeb la fàbrica de la dita Seu, e la terça anyada de les dites dignitats e pebordries e canongies dispon lo deffunct qui aquella obtenia a coses pies a sa volentat, e llà hon aquell no haurà dispost, ve la dita anyada a disposició del bisbe e capítol de la dita Seu, segons dit és. E, no contrastant les dites constitucions e costumes antiquades, los comissaris de vós, senyor, residents en la ciutat de València, prenen e·s ocupen e han ocupat de fet e contra les dites constitucions e costumes les rendes de les dites dignitats, prepositures e altres benefficis eclesiàstichs, ço és les annades segona e terça degudes, com dit és, a la fàbrica e als deffuncts qui aquelles possehien, en gran e evident prejuhí e greuge de la dita Seu e de tot lo braç eclesiàstich. Per què, senyor, suplica lo dit braz que sia vostra mercè reformar lo dit greuge e manar als dits comissaris que restituesquen tot ço e quant de les dites vaguants hajen pres e reebut, e manar aquells que d'aquí avant no actempten reebre ne occupar aquelles.

(No és greuge de cort.
Vidit de Funes, vicecancellarius).

[74]. (De la cena de Borriana)

Ítem, senyor, per lo senyor rey en Pere, de loable recordació, besavi vostre, fon alienada la cena de absència de la vostra vila de Borriana en satisfacció de alcuns béns que de son manament eren en lo temps de la Unió occupats de alcunes persones. E de aquí avant, la dita cena, de uns en altres, és stada transportada per títol de compra e pervenguda últimament a la Almoyna de la Seu de València, la qual ha tengut e possehit per lonch temps ab just títol e sens contrast de alcuna persona. E ara, senyor, micer Johan Mercader, batle general del vostre regne de València, sens coneguda de dret ha privat la dita almoyna de la Seu axí de la possessió de la dita cena com de la proprietat de aquella, posant en la Taula d'en Siurana, cambiador de ‖[147v] València, VIIM sous reyals de València per preu de la dita cena, e açò en gran prejuhí de la dita Almoyna e del braç eclesiàstich. Per què supplica lo dit braç que sia mercè de vós, senyor, manar al dit batle general que permeta respondre de la dita cena a la dita Almoyna de la dita Seu sens turbació alcuna, segons que li·n era

¶ [141] P *costumes*.

respost ça enrere, restituhint la dita almoyna en la dita possessió o quasi que havia de la dita cena, e manar aquell que restituescha tot ço que·n ha reebut e que tals o semblants coses en l'esdevenidor no faça.

(Com se al·legue per lo procurador fiscal que la dita cena pot ésser reemuda per lo preu que fon venuda, e lo preu de aquella sia stat deposat per lo batle general per luïció d'aquella, mana lo senyor rey al dit batle que sobre açò pronuncie e declare ço que fer se'n deja per justícia e alló sia enseguit.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

[75]. (De la cena de Quart de Poblet)

Ítem, senyor, com los abbat e monestir de Poblet sien en possessió e los hòmens del loch de Quart conjunctament e divisa sien en la dita possessió de no pagar cena alcuna a vós, senyor, primogènit vostre, fills e germans vostres, ne alcuna altra persona per preheminent que sia, e la dita possessió de no pagar la dita cena sia stada mostrada per los libres cappatrons e registres dels scrivans de ració de la cort de vostres predecessors. E vostre majordom e l'escrivà de ració hajen, contra la dita possessió, de fet, ab regida execució, extorsida cena de presència, stant vós, senyor, primogènit, en quantitat de cent florins ultra les messions e dans en los vassalls del dit loch de Quart, qui són dels dits abbat e monestir. Per tal, vostra gran excel·lència supplica lo dit braç que manets tornar la dita quantitat ab les messions e dans als dits hòmens de Quart e provehir per acte de cort que la dita cena no sia demanada, ans los dits abbat e monestir e hòmens de Quart sien mantenguts en la dita lur possessió de no pagar la dita cena.

(La intenció del senyor rey e de son primogènit en exigir la dita cena és fundada per justícia, e si al·leguen exempció mostren-la, e lo senyor rey fer hi ha prompta justícia.

Vidit de Funes, vicecancellarius). ‖[148]

[76]. (Greuge del quint de la barcha de l'Albufera donat a Portaceli)

Ítem, senyor, com lo senyor rey don Johan, de loable memòria, e reyna dona Yolant, hajen feta gràcia al monestir de Portaceli, del orde de Cartoxa, del quint e tot altre dret que·ls dits senyors haguesen en una barcha de les que pesquen en l'Albuffera de la ciutat de València elegidora per lo dit monestir, elegidor encara lo dit quint e/o dret en peccúnia o peix, segons al dit monestir plagués, de la qual gràcia e mercè se mostra ab cartes públiques ab segells pendents dels dits senyors, a les quals se reffer, en vigor de la qual gràcia lo dit monestir ha reebut doents florins per certs anys dels arrendadors qui adonchs eren, e, lo qual arrendament finit, lo dit monestir volent usar de la dita gràcia, segons li és permés e és en possessió o quasi de pendre e reebre lo dit dret, havia[142] request lo batle qui·s appella de la dita

¶ [142] P *hauria*.

Albuffera en Loís Domínguez que li permetés pendre, arrendar o collir lo dit dret de una barcha, la qual lo dit monestir eligiria de les que *tunch* pescaven en la dita Albuffera. Axí mateix, per ço com se dehia que lo vostre batle general hauria mesa la mà en lo dret de la dita Albufera e no permetia que alcú prengués alcun dret en la dita Albufera, lo ycònum, síndich e procurador del dit monestir hauria *verbo* presentada e mostrada la dita gràcia al dit batle general micer Johan Mercader, requirint e pregant-lo que li plagués permetre e voler que·l dit monestir usàs de la dita gràcia e prengués lo quint o dret del qual era ja en possessió o quasi, la qual dit batle general hauria respost que no u faria, de què convench al dit monestir recòrrer a vostra senyoria supplicant a aquella que fos de sa mercè manar al dit batle general que permetés usar al dit monestir de les dites gràcia e possessió o quasi, la qual gràcia haüda fon mostrada al dit batle, lo qual respòs que no era prou bastant e que per aquella no·n faria res. Per tal lo dit braç eclesiàstich supplica vostra excellent senyoria que sia mercè de aquella manar al dit batle general e altres officials e ab acabament provehir que·l dit monestir use de la dita gràcia e puxa pendre sens alcun contrast o embarch lo dit quint e dret segons li és permés per les dites gràcia, (e concessió), possessió (o quasi) de la qual alcú no deu ésser privat sens coneguda de dret. E jatsia proceescha de justícia, de la qual senyor sots deutor, encara los dits braç e monestir ho hauran ||[148v] a singular gràcia e mercè e pregaran per vós axí com de donador de la dita gràcia.

(Lo senyor rey, ab protestació que per ço no sie fet algun prejuhí a son dret, mana ésser tolt qualsevol impediment fet per lo batle general sobre les dites coses, lo dit senyor, emperò, e la part del dit monestir romanints en aquell dret en què eren ans del dit empaxament e com lo procurador de la reyna Yolant hi faça oppòssit tant com toca l'interès d'aquella, lo dit senyor mana al dit batle que y faça justícia.

Vidit de Funes, vicecancellarius).[143] ||[149]

¶ [143] El manuscrit P acaba amb el següent text: «Quequidem capitula responsiones et provisiones eorum ego Petrus Ram, prothonotarius memoratus, qui fui notarius processus curie supradicte, de mandato domini regis predicti feci describi et reponi in presenti pergameneo volumine ad habendam inde memoriam in futurum. Et ad validacionem eorum de mandato ipsius domini regis eius bulla plumbea fuit hic apposita inpendenti. Que omnia et singula supradicta fuerunt acta et per dictum dominum regem publicari mandata intus domum capituli monasterii fratrum Predicatorum civitatis Valencie ubi celebratur curia supradicta die martis intitulata vicesimasecunda marcii paulo post tactum hore decime noctis incepto numero ab hora meridiei anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimoctavo, regnique ipsius domini regis tercio. Qua die dictus dominus rex curiam licenciavit predictam, presentibus ad hec pro testibus reverendo in Christo patre domino Dalmacio, episcopo Gerundensi, ac nobilis Geraldo Alamani de Cervilione et Iohanne de Luna, militibus, ac Iohanne Mercaderii, legum doctore, baiulo generali regni Valencie, consiliariis domini regis predicti, et aliis in numero copioso. Vidit de Funes, vicecancellarius.

Sig-(*signe notarial*)num mei Francisci d'Arinyo, secretarii domini regis predicti, auctoritateque regia notarii publici per totam ipsius dominacionem et terram, qui loco honorabilis viri domini Petri Ram, prothonotarii supradicti, fui scriba curie antedicte et unacum eo predictis interfui eaque in presentibus quaternis sive volumine a parte posteriori vigintitres

3.14
Préstec al rei a càrrec del General

1417, juliol 30. Monestir de Predicadors.

Reunió de les Corts generals, presidides pel rei, i nomenament d'un assistent a Joan Mercader, batle general, i als seus lloctinents, presentació dels greuges comuns i proferta de 3.000 florins.

Eadem die veneris, post prandium, XXX iulii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o XVII°.

Foren ajustats los tres braços de la cort dins la casa del capítol dels frares Preÿcadors de València *per sonum simboli assuetu pulsati*.

pecias ab rasas integreque scriptas preter presentem peciam continente de mandato domini regis predicti ut predicitur per eundem prothonotarium scribi facta; ipso aliis occupato negociis, clausi. Corrigitur autem in lineis vicesimaprima, captuli incipientis "Ítem, senyor, com" in prima plana secundi folii "florins. Ítem, per la covinença del fet de Cerdenya. Ítem, per lo novell regiment de vós, senyor, doents cinquanta florins. E les exaccions de les dites quantitats foren fetes contra"; et in prima, secunde plane dicti folii "de la"; et in nona eiusdem a diccione "greuges" usque ad dicciones "e tornets" virgula in raso producta; et in nona et decima, capituli incipientis "Ítem, senyor, jatsia" in eadem plana "orde de Montesa e ab la jurisdicció e mer imperi atorgada per lo fur del rey n'Alfons sots rúbrica *De jurisdicció* atorgada a aquells qui no han mer imperi e ab la jurisdicció del fur antich posat en rúbrica *De jurisdicció de tots jutges*, e per decla"; et in decimanona, prime plane tercii folii in diccione "servar"; et in vicesima eiusdem plane in diccione "enantaments"; et in tercia, capituli incipientis "Ítem, senyor, jatsia" in secunda plana eiusdem folii "portament de les dites armes"; et in quintadecima eiusdem a diccione "vostres" usque ad diccionem "justícia" virgulis in raso productis; et in ultima, prime plane quarti folii "del rey n'Alfons"; et in penultima, secunde plane sexti folii "infant don Johan"; et in quinta, capituli incipientis "Ítem, senyor, com" in secunda plana septimi folii "compra, eren exempts de totes demandes de coronació, novell adveniment e altres qualsevol demandes e exaccions reyals"; et in diccionibus geminatis punctisque signatis in capitulo "Ítem, senyor, com per fur" in secunda plana octavii folii "specialment de les tales, bans o calònies que són fetes e·s cometen en lo terme del dit loch"; et in quarta, capituli incipientis "Ítem, senyor, com lo loch" in prima plana quartidecimi folii "cena"; et in penultima, capituli incipientis "Ítem, senyor, com per furs" in prima plana quintidecimi folii "fet sia tornat"; et in antepenultima, primi capituli positi in secunda plana dicti folii "ésser"; et in sexta, capituli incipientis "Ítem, senyor, no" in secunda plana sextidecimi folii a diccione "hòmens" usque ad dicciones "e fembres" virgula in raso producta; et in quinta, secunde plane decimiseptimi folii "de que són estades moltes coses fetes"; et in septima eiusdem "vostra"; et in quartadecima eiusdem "e hi tingats obligats la caldereria de Leida e lo loch apellat Bell-loch, prop la dita ciutat de Leyda, per rahó dels dits"; et in nona, prime plane decimioctavi folii "lo dit micer"; et in septima et octava, capituli incipientis "Ítem, senyor, com lo dit" in eadem plana "alguna causa justa ha privat en quant en ell és estat lo dit monestir de la dita sua possessió, no volent o permetent ans denegant pagar al"; et tribus lineis ultimis, in fine secunde plane dicti folii superdditis; et in sexta, prime plane deciminoni folii "los quals no"; et in sexta, secunde plane eiusdem folii "mas lo"; et in sexta, secunde plane vicesimitercii folii "Elionor"; et in vicesimaquinta eiusdem "processes començats"; et in tricesimasecunda eiusdem "jutges". Corrigitur etiam in XXVIIII linea huius plane mee clausure in diccione "causa".

Dominus rex mandavit mihi Petro Ram in cuius posse firmavit et iuravit.

In exercitum et curiarum primo».

Per lo braç eclesiàstich

Lo senyor maestre de Montesa, mossèn l'abbat de Valldigna, micer Johan Gastó, mossèn lo comanador de Torrent, mossèn lo claver de Montesa per Muntalbà, mossèn Jacme Roqua e·n Rodrigo de Rius per Sent Bernat.

Per lo braç militar

Lo senyor infant don Johan, lo senyor duch de Gandia, mossèn lo vezcomte de Vilanova, don Pero Maça, don Pedro d'Urrea, mossèn Olfo de Pròxida, mossèn Berenguer de Vilargut, mossèn Vidal de Vilanova, mossèn Galvany de Villena, en Pere de Montagut, mossèn Eximén Pérez de Calatayú, mossèn Pere de Moncada, mossèn Manuel Díez, mossèn Johan de Pròxida, mossèn Joffre de Thous, mossèn Pere Centelles, mossèn Johan Castellà, mossèn Johan de Vilanova, mossèn Francesch de Bellvís, mossèn Johan Fabra, mossèn Pere Pardo, mossèn Johan de Vilarasa, mossèn Corveran d'Alet, mossèn Francesch Marrades, mossèn Andreu Aguiló, mossèn Johan Martínez d'Ezllava, ‖[149v] mossèn Loís Carbonell, mossèn Johan Roïz de Moros, mossèn Nicholau Joffre, mossèn Pere Siscar, mossèn Manuel de Codinachs, mossèn Bernat Johan, mossèn Francesch d'Esplugues, mossèn Johan de Sentfeliu, mossèn Loís de Castellví, mossèn Loís de Vilarasa, mossèn Galceran de Castellví, mossèn Johan de Ripoll, en Manuel de Montagut, en Gizbert d'Olms, en Francesch de Vilarasa, en Pere Çabata, síndich, e·n Loís Aguiló.

Per lo braç reyal

Per València en Daniel Mascarós, en Pere Bou, en Bernat Johan, micer Guillem Çaera, micer Johan Ferrando, e·n Johan Pugada; per Xàtiva en Pere Feliu e·n Pere Bixes; per Morella en Johan Palma; per Alzezira en Bernat Costegà; per Oriola en Ginís Silvestre; per Alaquant lo dit en Ginís; per Castelló micer Francesch Feliu; per Borriana mestre Francesch Palau; per Vila-real en Johan de Calaceyt; per Líria en Jacme Gaçol; per Ontinyent en Bernat Cirera; per Biar en Johan Ribera; per Ademuç en Domingo Spelt; per Castellfabib lo dit Domingo; per Bocayrent en Guillem Cerdà; per Sexona en Matheu Blanch.

E stants tots los dessús dits justats, per ço com lo tresorer del senyor rey demanava los IIIM florins que la cort havia proferts prestar al senyor rey, fon publicat per los scrivans de la dita cort, ço és de cascun braç, lo acte següent: ‖[150]

Quia illustrissimo domino regi per brachium Ecclesie, baronum, militum et hominum de paratico ac civitatum, villarum et locorum regalium curie presentis die mercurii XXVIIIª presentis mensis iulii fuerat promissum tres mille florenos mutuare de peccuniis Generalis regni cum certis adiectis condicionibus in processibus dicte curie cuiuslibet brachii expressatis. Ideo, supradicti, pulsato cimbulo assueto, presente die, post prandium, congregati in dicto capitulo monasterii Predicatorum

brachia predicta representantes ad effectum promissum deducentes, nemine discrepante, concordarunt ut quantitas prefata de peccuniis iamdictis et per diputatos dicti Generalis, ut fuit concordatum, solveretur et rogarunt reverendum fratrem Romeum de Corbaria, magistrum Montesie, et honorabiles Petrum Pardo et Guillermum Çaera, tres ex deputatis dicti Generalis, ibidem presentes, ut unacum cum suis condeputatis quibus ex parte dictorum brachiorum vallent prefata refferre traderent dicto domino regi dictos tres mille florenos de peccuniis iamdicti Generalis dum tamen dominus rex debiticium faceret instrumentum dicte curie seu Generali dicti regni in forma in similibus fieri assueta, de quibus omnibus tam supradicti huiusmodi brachia representantes quod dicti tres deputati pro eorum interesse ac diputatorum suorum recipi atque fieri requisiverunt publicum instrumentum per scribas dictorum brachiorum.

Testes qui fuerunt presentes ad dictum actum sunt honorabiles Petrus Català, in decretis, et Clemens de Vilanova, in legibus, doctores, et Ludovicus Guerau, notarius Valencie. ||[151]

1417, juliol 31. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços per separat i debat del braç eclesiàstic sobre l'elecció dels seus representants.

Die sabbati, ante prandium, XXXI[a] iulii anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVII[o].

Foren ajustats los tres braços de la cort en la casa del capítol del monestir de Preÿcadors acostumada e·l honorable micer Johan de Funes, vicicanceller del senyor rey, continuà la present cort a dilluns primer vinent, ans de dinar, en lo loch mateix.

Tota la cort protestà *ut supra*.

Foren en la present continuació, per lo braç eclesiàstich, micer Johan Gastó, mossèn lo claver de Montesa, mossèn lo comanador de Torrent, frare Francesch Çabater, [e] mossèn Jacme Roqua.

E aprés dinar del dit dia de disapte lo braç eclesiàstich fon congregat en son appartament dins lo monestir de Preÿcadors, e stants justats, per lo braç militar fon tramesa missatgeria al braç de la Església contenent que lo braç militar havia elet dues persones, les quals, ensemps ab los advocats, veessen lo poder que és stat ordenat per lo fet de la peccúnia del General, com sia stat concordat que de cascun braç sien eletes dues persones, les quals, ensemps ab los advocats de cascun braç, veessen e apunctassen lo dit poder e que ells havien elets ja les dues persones, ço és mossèn Galceran de Castellví e en Pere Çabata, e que volguessen ells elegir les dites dues persones. Als quals fon respost qu·ells hi entendrien. E parlant del dit material los dits ajustats del braç eclesiàstich digueren entre ells que encara no havien eletes les VI persones principals, que no podien entendre en la elecció de

les dues persones com se haguessen a elegir de les VI persones eletes, axí com ||151v és stat fet per los braços militar e reyal. E per què ells acordaren a differir la dita elecció, axí de les VI persones com de les dues, a dilluns primer vinent. E com hi fossen allí pochs del dit braç, que fos notificat als que no y eren que dilluns hi fossen per fer la dita elecció.

1417, agost 2. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços separadament i elecció de representants per a tractar sobre la cèdula de les generalitats. Pròrroga per al dia següent.

Die lune, ante prandium, secunda mensis augusti anno a Nativitate Domini millesimo CCCC XVII.

Foren ajustats los tres braços de la present cort en lo monestir de Preÿcadors.

Per lo braç de la Església

Mossèn l'abbat de Valldigna, mossèn lo comanador major per lo senyor maestre, mossèn Johan Gastó, mossèn Gil Sánxez Munyoz, mossèn Ramon de Centelles, mossèn lo claver de Montesa, mossèn lo comanador de Torrent, mossèn lo majoral de Quart, mossèn Jacme Roqua, en Pere Vives e·n Rodrigo de Rius.

Los quals foren ajustats en lur appartament acostumat e començaren a parlar de la elecció fahedora de les VI persones, fahedora per lo dit ||152 braç, sobre la cèdula de les generalitats. E per ço com en lo dit rahonament fon rahonat per alcuns que romanguessen los IIIIe ja nomenats en la cort del senyor rey don Ferrando e dels II restants fos feta elecció, e altres dehien que no devien curar dels IIIIE elets en temps del rey en Ferrando mas que ara novellament devia ésser feta novella elecció de totes les VI persones, per ço com aquesta era altra cort e devia ésser feta elecció de les VI persones. En tant que les dites dues opinions corregueren per los sobredits del braç e com tots hagueren dit son vot requeriren a mi, Pere Lorenç, com a scrivà del dit braç que les oppinions sobredites scrivís ab los vots de cascú. E de present foren scrits los dits vots en la forma dejús contenguda.

E lo honorable micer Johan de Funes, vicicanceller del senyor rey, continuà la present cort a demà que serà dimarts, ans de dinar, en lo loch mateix.

Tota la cort protestà *ut supra*. ||152v

Die lune, ante prandium, secunda augusti, foren ajustats en lo monestir de Preÿcadors l'abbat de Valldigna, micer Johan Gastó, mossèn lo comanador major de Montesa, mossèn Gil Sánxez Munyoz, mossèn Ramon de Centelles, mossèn lo claver de Montesa, mossèn lo comanador de Torrent, micer Guillem Strader, frare Francesch Çabater, mossèn Jacme Roqua e·n Pere Vives.

Fon rahonat de la elecció de les VI persones, e com fossen de dues opinions, ço és, la una que·ls IIIIe nomenats en la cort del rey en Ferrando anassen per nomenats e los dos restants fossen elegits novellament a compliment de les VI. De aquesta oppinió foren: bisbe de València, abbat de Valldigna, capítol de València, comanador de Montalbà, comanador de Torrent, lo majoral de Quart, ço és lo dit frare Francesch, abbat de Beniffaçà [e] micer Pere Çabata, advocat.

Los contraris són de la dita oppinió, aquests dien que·s deu fer elecció nova, lo maestre de Montesa, bisbe de Tortosa, comanador de Bexix, lo prior de Vall de Jesucrist e·n Rodrigo de Rius per Sent Bernat. ||[153]

1417, agost 2. Monestir de Predicadors.

Reunió dels braços separadament per elegir sis persones per tractar sobre la qüestió de les despeses fetes durant la investigació sobre a qui pertanyia la successió de la Corona.

Enaprés, lo dit dia de dilluns, aprés menjar, foren ajustats los següents per lo braç eclesiàstich en lo dit monestir de Preÿcadors, en lo appartament acostumat, lo senyor maestre de Montesa, micer Johan Gastó, mossèn Gil Sánxez Munyoz, mossèn Ramon de Centelles, mossèn lo claver de Montesa, mossèn lo comanador de Torrent, mossèn Jacme Roqua, en Rodrigo de Rius e·n Pere Vives.

E stants justats e rahonant-se del material fon tramesa missatgeria per los braços militar e reyal que·ls plagués fer la elecció de les VI persones sobre lo fet de la peccúnia del General e, axí mateix, elegir les dues persones ab lo advocat lur per apunctar e regonèxer la cèdula del poder que hauran les dites VI persones de cascun braç ab los diputats, segons dessús és ja rahonat. E, partits del dit braç eclesiàstich los missatgers dels dits braços militar e reyal, lo braç de la Església, vehent que·n la dita elecció de les dites VI persones lo matí ans de dinar era de dues oppinions, e per tal que pus fàcilment poguessen entendre en apunctar lo dit poder, fon rahonat aquí e mogut per lo senyor maestre que elegissen les dites persones de present e per ço com havien a ésser de les VI elegidores, com axí fos stat concordat. E los dos braços, ço és militar e reyal, havien ja elegit de les VI persones eletes dues per cascun braç, e com no fos dupte que dues persones no deguen cabre en los dits affers, ço és bisbe de València e maestre de Montesa, que fossen nomenades e elegides a apunctar ||[153v] e regonèxer lo dit poder de la cèdola ensemps ab l'advocat del braç. E de present concordantment foren eletes les dites persones, ço és lo senyor bisbe de València e lo senyor maestre de Montesa, o per ell lo comanador major. E de present fon intimada la dita elecció als dits dos braços militar e reyal offerints-los de entendre de present en lo negoci.

Són les dues persones de cascun braç per entendre en lo poder donador a les VI persones de cascun braç, les quals, ensemps ab los diputats del regne, hauran poder del fet de les peccúnies del General preses en lo temps d'en Bellera e de les despeses dels parlaments *et cetera*.

Per lo braç de la Església

Lo senyor bisbe de València o per ell micer Johan Gastó, lo senyor maestre de Montesa o per ell lo comanador major, lo advocat micer Pere Català.

Per lo braç militar

Mossèn Galceran de Castellví, en Pere Çabata, síndich, lo advocat micer Francesch Blanch.

Per lo braç reyal

Micer Johan Ferrando e·n Pere Feliu. ||[154]

3.15
Elecció d'examinadors dels greuges

1417, agost 3. Monestir de Predicadors.
Reunió de les Corts generals presidides pel rei i publicació dels noms dels examinadors dels greuges.

Die martis,[144] *ante prandium, tercia die augusti anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o^ XVII°.*

Foren justats los tres braços del regne en la casa del capítol del monestir de Preÿcadors en València, casa acostumada de celebrar la present cort.

Per lo braç de la Església

Lo senyor bisbe de València; lo senyor maestre de Montesa; mossèn Gil Sánxez Munyoz; mossèn Ramon de Centelles; mossèn lo comanador de Torrent; mossèn lo claver de Montesa; frare Francesch Çabater, majoral de Quart; micer Guillem Strader, per lo prior de Valldecrist; en Rodrigo de Rius; en Pere Vives [e] mossèn Jacme Roqua.

Per lo braç militar

Lo senyor infant don Johan, don Fredrich, lo vezcomte de Vilanova, mossèn Johan de Vilanova, mossèn Pere de Monchada, mossèn Olfo de Pròxida, mossèn Berenguer de Vilargut, mossèn Vidal de ||[154v] Vilanova, mossèn Loís de Vilanova, mossèn Francesch de Vilanova, don Pero Maça, en Pere de Montagut, mossèn Galvany de Villena, mossèn Jacme Scrivà, mossèn Joffre de Vilarig per lo senyor duch e per si, don Pedro d'Urrea, en Ramon Boÿll, mossèn Johan de Pròxida, mossèn Pere Centelles, mossèn Jacme Centelles, mossèn Francesch de Bellvís, mossèn

¶ [144] C *lune*.

Corveran d'Alet, mossèn Bernat Dezpuig, mossèn Pere Maresme, mossèn Johan de Ripoll, mossèn Pere Pardo, mossèn Johan Tolsà, mossèn Johan de Vallterra, mossèn Johan Gastó, mossèn Jacme d'Artés, mossèn Loís de Castellví, mossèn Johan Roïz de Moros, mossèn Loís Carbonell, mossèn Galceran de Borja, mossèn Johan Cervató, mossèn Johan de Sentfeliu, mossèn Andreu Aguiló, mossèn Bernat Català, mossèn Bernat Johan, mossèn Nicholau Joffre, mossèn Bernat de Monsoriu, mossèn Francesch Corts, mossèn Johan Valleriola, mossèn Johan de Castellví, en Gizbert d'Olms, en Guillem de Copons, en Manuel de Montagut e·n Pere Çabata.

Per lo braç reyal

Per València en Daniel Mascarós, en Pere Bou, en Bernat Johan, micer Guillem Çaera, en Johan Pujada, micer Bernat Abrí; per Xàtiva en Pere Feliu e en Pere Bixes; per Morella en Johan Palma; per Oriola e Alaquant en Ginís Silvestre; per Castelló micer Francesch Feliu; per Borriana mestre Francesch Palau; per Líria en Jacme Gaçol; per Alpont en Sanxo Domínguez; per Castellfabib en Garcia del Porto; per Ontinyent en Bernat Cirera; per Cullera en Johan Bou; per Biar en Miquel Ribera; per Ademuç en Domingo ||[155] Spelt; per Bocayrén en Guillem Cerdà; per Sexona en Matheu Blanch.

Los quals, tots estants justats dins la casa acostumada del capítol del dit monestir, lo senyor rey vench personalment a la dita cort e, sehent en sa cadira e siti reyal, feu publicar los examinadors dels greuges de la present cort en la manera següent continguda en una cèdola *tenoris sequentis*:

Lo senyor rey ordena e elegeix les persones següents qui contínuament han a ésser per regonèxer e apunctar los greuges de la cort, però si alcuna de les dites persones no y porà ésser, que·l dit senyor n'i puxa nomenar altre en loch de aquell, e són los següents:

Arquebisbe de Tarragona
lo vicicanceller
mossèn Guerau Alamany de Cervelló
lo tresorer
don Johan de Luna
mossèn Domingo Maschó
don Johan d'Íxer
lo batle general de regne de València
mossèn Johan Ferràndez d'Eredia
micer Pere Basset
don Berenguer de Bardaxí
scrivà de ració

E noresmenys demana lo dit senyor a la dita cort que per sa part sien elegides certes persones a regonèxer e rumiar los dits greuges.

E de present fon offerta una cèdola en la qual eren contenguts los elets per als greuges dessús dits per part del braç eclesiàstich, la qual cèdola fon lesta per lo dit honorable micer Pere Ram, prothonotari del senyor rey, e és de la tenor següent: ||155v

Los examinadors dels greuges del braç de la Església

Lo bisbe de València o per ell micer Johan Gastó, lo maestre de Montesa o per ell lo comanador major de Montesa, mossèn Ramon de Centelles [e] frare Anthoni de Tolosana per lo comanador de Montalbà.

Enaprés, per part del braç reyal foren offerts los examinadors del dit greuge, segons eren continguts en una cèdola *tenoris sequentis*, la qual fon lesta per lo dit prothonotari.

Per lo braz reyal

Micer Guillem Çaera, micer Johan Ferrando, micer Johan Palma [e] micer Francesch Feliu.

E fetes les dites coses lo molt excel·lent senyor, lo senyor rey, continuà la present cort a demà que serà dimecres, ans de dinar, en lo loch mateix. ||156

1417, agost 4. Monestir de Predicadors.

Reunió de les Corts generals, presidides pel rei, i publicació dels noms dels examinadors dels greuges. Pròrroga per al dia 7.

Die mercurii, ante prandium, quarta augusti anno a Nativitate Domini M°CCCC°XVII°.

Foren justats los tres braços de la cort dins la casa del capítol acostumada del monestir de Preÿcadors.

Per lo braz de la Església

Lo senyor maestre de Montesa, mossèn l'abbat de Valldigna, micer Johan Gastó, mossèn Gil Sánxez Munyoz, mossèn Ramon de Centelles, mossèn lo comanador de Torrent, frare Nicholau Puig per Quart, micer Guillem Strader, en Rodrigo de Rius, en Pere Vives, mossèn lo claver de Montesa [e] mossèn Jacme Roqua.

Per lo braç militar

Lo senyor infant don Johan, don Fredrich, mossèn lo vezcomte, mossèn Berenguer de Vilargut, mossèn Johan de Pròxida, mossèn Pere Cen-||156vtelles, don Pero Maça, mossèn Loís de Vilanova, mossèn Galvany de Villena, en Pere de Montagut, mossèn Francesch de Vilanova, mossèn Vidal de Vilanova, mossèn Johan de Vilanova, mossèn Manuel Díez, mossèn Olfo de Pròxida, mossèn Fran-

cesch Maça, don Pedro d'Urrea, mossèn Pere de Moncada, mossèn Francesch de Bellvís, mossèn Eximén Pérez de Corella, en Pere Boÿll, mossèn Pero Pardo, mossèn Loís de Vilarasa, mossèn Johan Tolsà, mossèn Francesch Marrades, mossèn Johan de Castellví, mossèn Galceran de Castellví per si e per mossèn Sanxo Roïz d'Alifori, mossèn Pere Siscar, mossèn Jacme d'Artés, mossèn Francesch Soler, mossèn Loís de Castellví, mossèn Johan de Sentfeliu, mossèn Joffre de Vilarig per si e per lo senyor duch de Gandia, mossèn Johan Roïz de Moros, mossèn Galceran de Borja, mossèn Matheu Lançol, mossèn Bernat de Monsoriu, mossèn Bernat de Vallterra, mossèn Pere de Codinachs, mossèn Bernat Johan, mossèn Jacme de Malferit, mossèn Manuel de Codinachs, mossèn Bernat Català, mossèn <Pere> Miró, mossèn Loís Çabata, mossèn Johan Martínez d'Ezllava, en Gizbert d'Olms, en Pere Çabata, en Manuel de Montagut, n'Alfonso Roïz de Corella, en Berenguer de Monrós, en Johan de Roda, e·n Pere Çabata, síndich.

Per lo braç reyal

Per València en Daniel Mascarós, en Pere Bou, en Bernat Johan, micer Guillem Çaera, micer Johan Ferrando, en Johan Pujada, micer Bernat Abrí, en Jacme Dezplà; per Xàtiva en Pere Feliu e en Pere Bixes; per Morella en Johan Palma; per Alzezira e Castelló micer Francesch Feliu; per Oriola e Alaquant en Ginís Silvestre; per Borriana maestre Francesch Palau; per Vila-real en Johan de Calaceyt; per Líria en Jacme Gaçol; per Castellfabib e Ademuç en Domingo Spelt; per Ontinyent en Bernat Cirera; per Cullera en Johan Bou; per Biar en ‖[157] Miquel Ribera; per Bocayrent en Guillem Cerdà; per Sexona en Matheu Blanch.

E stants tots justats lo senyor rey, sehent en sa cadira o siti reyal, feu publicar los examinadors dels greuges per part del braç militar offerts en una cèdola, la qual fon lesta per lo dit prothonotari.

Los examinadors dels greuges per part del braz militar, mossèn Galceran de Vilanova, mossèn Eximén Pérez de Calatayú, nobles; mossèn Jacme d'Artés, mossèn Johan de Vallterra, cavallers.

E publicats los dits elets, lo senyor rey continuà la present cort a disapte primer vinent, ans de dinar, en lo loch mateix. ‖[157v]

1417, agost 7. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i deliberació, a instància dels consellers del rei, sobre el donatiu.

Die sabbati, ante prandium, septima augusti anno a Nativitate Domini millesimo CCCC° XVII°.

Foren justats los tres braços de la cort en lo monestir de Preÿcadors dessús dit.

Per lo braz de la Església

Lo senyor bisbe de València, lo senyor maestre de Montesa, mossèn l'abbat de Valldigna, mossèn Gil Sánxez Munyoz, mossèn Ramon de Centelles, mossèn lo comanador de Torrent, mossèn lo claver de Montesa, mossèn Jacme Roqua, frare Francesch Çabater per Quart, en Pere Vives [e] micer Guillem Strader.

Los quals, ajustats en son appartament, vingueren los revererent noble e honorables monssènyer de Tarrago[na], mossèn Guerau de Cervelló, don Berenguer de Bardaxí e d'altres consellers del senyor rey e propossaren al dit braç que·l senyor rey los pregava que per dar spatxament a la present cort volguessen elegir tractadors qui, ensemps ab los altres elegidors per cascun braç e ab los del senyor rey, tornassen e apunctassen lo donatiu per al senyor rey. E de present los fon respost que lo braç hi delliberaria e farien resposta ||[158] aprés lur delliberació. E parlant de aquest material per los braços militar e reyal fon tramesa missatgeria al braç eclesiàtich dient que semblants tractadors devia demanar lo senyor rey personalment a tots los tres braços justats, e lladonchs tots acordarien què era fahedor e fer-li en lur resposta. E d'aquest acord foren los dits tres braços, los quals cascú elegí sos missatgers e tots ensemps feren la resposta als dits consellers del senyor rey, los quals digueren que si ells haguessen sabut que així·s devia fer que així fora fet e així qu·ells ho dirien al senyor rey.

E fetes les dites coses l'onorable micer Johan de Funes continuà la present cort a dilluns primer vinent, ans de dinar, en lo loch mateix.

Tota la cort protestà *ut supra*. ||[158v]

1417, agost 9. Monestir de Predicadors.

Reunió dels braços per separat i súplica al rei que el batle general no intervinga en l'examen dels greuges per ell perpetrats i que habilite la cort.

Die lune, ante prandium, nona augusti anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o^ XVII°.

Foren justats los tres braços en lo monestir de Preÿcadors en la casa acostumada del capítol.

Per lo braç eclesiàstich

Lo senyor maestre de Montesa, mossèn l'abbat de Valldigna, mossèn Gil Sánxez Munyoz, mossèn Ramon de Centelles, mossèn lo claver de Montesa, mossèn lo comanador de Torrent, mossèn Jacme Roqua [e] mossèn Pere Vives.

E lo senyor rey vench a la dita cort e, sehent en sa cadira e siti reyal, proposà a la cort que ell los pregava que volguessen elegir tractadors per a la cort en la manera acostumada. A la qual proposició fon respost per lo senyor maestre de Montesa:

Senyor molt excel·lent, lo braz de la Església delliberarà sobre ço que vós havets proposat e fer-vos han resposta.

E semblant resposta feren los altres braços.

E de present lo dit senyor continuà la present cort a dimecres primer vinent, ans de dinar, en lo loch mateix. ||[159]

En aquesta jornada, estant lo dit braz eclesiàstich en son appartament, fon tramesa missatgeria per lo braç reyal e per lo braz militar d'altra part, sobre quatre puncts: lo hun que la cort sia abilitada per lo senyor rey, lo segon que lo senyor rey sia supplicat que lo batle[145] sia remogut del offici, lo tercer que lo dit batle no sia present ni entrevenga en la examinació dels greuges que·ll ha fets, lo quart que hun greuge posat «que·ls moros de aquesta terra no facen mercaderies en terra de moros *et cetera*», dient-los que·lls volguessen dir lur acort, com los dits dos braços, militar e reyal, sobre los dos dels dits quatre puncts fossen d'acort, ço és que·l batle no deu cabre en la examinació dels greuges per ell fets e que la cort fos abilitada. Lo dit braç eclesiàstich respòs que y delliberaria e aprés molts rahonaments fon d'aquest acort sobre los dits puncts, ço és de la abilitació de la cort e que·l batle no entrevinga en la examinació dels greuges per ell fets. Sobre los altres dos puncts volgueren haver major delliberació. Fon intimada als dits dos braços, militar e reyal, per lo dit braç eclesiàtich.

3.16
Greuges dels braços eclesiàstic i militar

En aquesta jornada foren offerts al senyor rey, sehent en sa cadira o siti reyal, en la dita casa acostumada, presents los tres braços de la cort, los dos greuges següents, los quals lo dit senyor maestre offerix per los braços eclesiàtich e militar. ||[159v]

Molt excel·lent príncep e senyor,

Com segons fur si alcun serrahí, que serà stadant de alcun loch e haurà heretat de cristià, se mudarà en altre loch, lo senyor de aquella heretat li pot tolre tot quant li trobarà que haja, si dins los términs de aquell castell o loch hon serà aquell heretat lo trobarà, e que·n leix anar la persona del serrahí. Lo qual fur és stat entès per tots temps que, puix[146] se'n vajen abans de comptar ab son senyor o procuradors de aquell e ans de pagar aquells ço que·ls devien, lo dit lur senyor los pot pendre e occupar tots los béns mobles e seents atrobats dins los términs dels seus lochs o alqueries. E lo batle d'Alzezira, contra enteniment del dit fur, reb moros de la

¶ [145] Joan Mercader. ¶ [146] C *pus*.

Vall d'Alfàndech, que és del abbat de Valldigna, e d'altres senyors de lochs per vassalls, sens que aquells no y muden domicili, mas solament paguen a aquell besant o certa quantitat per cascun any e fan-li sagrament e homenatge, e aquell promet-los deffendre contra lurs senyors. E semblantment ha fet lo batle general en moros de Artana, qui eren del noble mossèn Joffre de Thous e u assagen fer altres oficials. Les quals coses, senyor, són de mal exemple e encara per la potència dels oficials, e en altra manera és donar matèria que los vassalls se rebellen contra lurs senyors. Per què, senyor, los braços eclesiàstich e militar supliquen humilment vostra senyoria que sia de vostra mercè proveir que semblants coses no·s facen ni·s actemten fer.

(Lo senyor rey respon que, segons fur de València, algú no pot ni deu pendre vassalls d'altri, si donchs no·s muden en son loch, ni per consegüent besants d'aquells, ells stants en loch d'altri. Per què lo senyor rey mana que semblants no sien preses per alguns oficials seus ne per los senyors dels lochs o altres oficials o habitadors en regne de València de qualsevol stament o condició sien.

De Funes, vicecancellarius).[147]

Ítem, senyor, com n'Anthoni Martorell, batle d'Alzezira, ha tramés letra al justícia de la dita vall continent effectualment que com sia comparegut davant ell Azmet Xichmel, vassall del senyor rey, affermant que·ls oficials de la dita vall, sabents que lo dit moro se seria feyt vassall del senyor (rey), xaquiant lo dit moro per una resistència qui·s diu ésser feta ||[160] al saig de la dita vall li hauria executat los seus béns, lo que no hauria pogut fer, com no hagués[148] feta ressistència, e hauria·l request que així com a vassall del senyor rey lo mantingués e deffenés en sa justícia. E per ço que lo dit batle veja la justícia ha request los oficials de la dita vall que li vullen trametre translat del procés que ha fet contra lo dit moro e béns de aquell, per ço que, vist aquell, puxa procehir o cessar de procehir en lo dit fet. E jatsia, senyor, lo dit justícia no deja fer lo de que és stat request, per tal com aquell exerceix tota jurisdicció per lo abbat de Valldigna en la dita vall, la qual ha ab mer e mixt imperi e ha jurisdicció entre los seus e encara en los estranys[149] e contractants en la dita vall, e los dits batle d'Alzezira ne altre official no y hauran què veure o regonèxer. Però per sguard que el dit n'Anthoni Martorell és official reyal e sovint lo vexa prenent-li moros de la dita vall, e bèsties, e li té hun moro pres de la dita vall sens alguna justa causa e rahó gran temps ha, e en altra manera li fa entrar en la vall los moros de la moreria d'Alzezira per pesquar en les pesqueres del abbat inhibides e contra lur voler. E encara ha dit moltes vegades e en diversos lochs que·ll destruhirà lo dit abat e la dita vall, e que, si no·s tinguessen ara les corts, que ell faria contra lo dit abbat e vassalls de aquell tals coses, perquè ell lo aterraria, e és hom que ha acostumat dur les menaces a execució. Lo dit abbat stà ab gran temor,

¶ [147] La resposta reial procedeix del manuscrit G.
¶ [148] C *hauria*. ¶ [149] C *senyors delinqüents*.

e, senyor molt excel·lent, a vostre offici se pertanga als axí opreses donar remey condecent de repòs, e lo dit abbat no starà ab repòs stant aquell vostre official. Per què humilment supliquen los braços eclesiàstich e militar e lo dit abbat que sia de vostra mercè provehir en les dites coses de remey condecent, enaxí que lo dit n'Anthoni Martorell no haja res que veure ni conèxer en alguns fets que sien de la dita vall ni del dit abbat ni convent ne vassalls de aquell en la dita batlia d'Alzezira ni en altra part, ans sia haüt per privada persona, provehint-hi vostra senyoria de altra persona condecent e que no haja en oy ne en mal voler lo dit abbat, monestir, frares e vassalls de aquells. ||160v

(Sia appellat lo batle d'Algezira davant mossèn Domingo Mascó e micer Pere Català, los quals hojen lo dit abbat e lo dit batle sobre les coses en lo dit capítol contengudes e facen-ne relació e lo dit senyor provehir hi ha de justícia.

Vidit de Funes, vicecancellarius).[150]

1417, agost 11. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die mercurii, ante prandium, XI^a^ augusti anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVII°.

Foren justats los tres braços de la present cort en la casa acostumada de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller del senyor rey, continuà la present cort a demà que serà dijous, ans de dinar, en lo loch mateix.

Tota la cort protestà *ut supra*.

Foren en la present continuació, per lo braç eclesiàstich micer Johan Gastó, mossèn Ramon de Centelles, mossèn lo claver de Montesa, mossèn lo comanador de Torrent.

1417, agost 12. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die iovis, ante prandium, XII^a^ augusti anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVII°.

Foren justats los tres braços de la dita cort en la casa acostumada del monestir de Preÿcadors e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller del senyor rey, continuà la present cort a demà que serà divendres, ans de dinar, en lo loch mateix.

Tota la cort protestà *ut supra*.

Foren en la <present> continuació, del braç eclesiàstich micer Johan Gastó, mossèn Ramon de Centelles, mossèn lo claver de Montesa, [e] mossèn lo comanador de Torrent. ||161

¶ [150] La resposta procedeix del manuscrit R.

1417, agost 13. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços per separat i deliberació per part del braç eclesiàstic sobre la necessitat de separar Joan Mercader del seu càrrec de batle general, ja que és causant de molts dels greuges presentats.

Die veneris, ante prandium, XIII[a] mensis augusti anno a Nativitate Domini millesimo CCCC[o] XVII[o].

Foren aplegats los tres braços del dit regne en lo monestir acostumat de Preÿcadors.

Per lo braç eclesiàstich

Lo senyor maestre de Montesa, micer Johan Gastó, mossèn Gil Sánxez Munyoz, mossèn Ramon de Centelles, mossèn lo claver de Montesa, mossèn lo comanador de Torrent, mossèn Jacme Roqua e·n Pere Vives.

Los quals, justats en lur appartament e rahonant-se dels affers de la cort, en special d'un punct que fon romàs en delliberació, ço és que lo braç militar havia mogut que lo senyor rey fos supplicat que micer Johan Mercader fos remogut de la batlia, car ell era causa dels greuges de la cort, e que poch valria la provisió que s'i faria a greuges si lo dit micer Johan romania en la batlia. E com lo dit braz eclesiàstich ne hagués ja diverses vegades parlat e ab delliberació era stat acordat que la oppinió del dit braz militar era bona, fon allí delliberat de fer resposta al dit braz mili-‖[161v]tar com sobre lo dit punct eren de lur acord. Per la qual delliberació a dir al dit braç militar foren elets los honorables mossèn Gil Sánxez Munyoz e mossèn lo claver de Montesa, los quals anaren per part del dit braz eclesiàstich al braz militar e feren la resposta segons la dita delliberació.

Enaprés l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller del senyor rey, continuà per part del dit senyor rey la present cort a demà que serà disapte, ans de dinar, en lo loch mateix.

Tota la cort protestà *ut supra*.

1417, agost 14. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dimecres següent.

Die sabbati, ante prandium, XIIII[a] mensis augusti anno a Nativitate Domini millesimo CCCC[o] XVII[o].

Foren justats los tres braços del regne en la casa acostumada del monestir de Preÿcadors e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller, per part del senyor rey continuà la present cort a dimecres primer vinent, ans de dinar, en lo loch mateix.

Tota la cort protestà *ut supra*.

Foren en la present continuació per lo braç eclesiàstich mossèn lo claver de Montesa. ||[162]

1417, agost 18. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die mercurii, ante prandium, XVIII[a] augusti anno a Nativitate Domini millesimo CCCC[o] XVII[o].

Foren los tres braços del regne ajustats en lo dit monestir de Preÿcadors e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, de part del senyor rey continuà la cort a demà que serà dijous, ans de dinar, en lo loch mateix.

Tota la cort protestà *ut supra*.

Foren en la present continuació per lo braç de la Església lo senyor maestre de Montesa, micer Johan Gastó [e] mossèn lo claver de Montesa.

1417, agost 19. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços per separat i deliberació del braç eclesiàstic sobre la qüestió presentada pel braç militar de no permetre als moros mercadejar fora del regne de València.

Die iovis, ante prandium, XIX[a] augusti anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVII[o].

Foren los tres braços del regne ajustats en lo monestir sobredit de Preÿcadors.

Per lo braç de la Església

Lo senyor maestre de Montesa, mossèn l'abat de Valldigna, micer Johan Gastó, mossèn Gil Sánxez Munyoz, mossèn lo claver de Montesa, mossèn Ramon de Centelles, micer Guillem Strader, mossèn Jacme Roqua, en Pere Vives, frare [Jacme] de Falç e·n Rodrigo de Rius.

Los quals, justats en son apartament, fon rahonat de dos puncts que eren stats sol·licitats per lo braç militar, lo primer sobre lo mercadejar dels moros mercaders fora lo regne, lo segon de la elecció dels tractadors, e·ncara d'un altre ||[162v] punct, ço és que los moros vajen senyalats entre los cristians. Dels quals puncts rahonats los del dit braç eclesiàstich foren de concòrdia que lo punct de mercadejar los moros en Barberia e fora lo regne, que ja era stat diverses vegades entre ells apunctat e que·n era donat greuge al senyor rey, per què perseverants en lo dit greuge, delliberants que sobre aquest punct, ells eren de intenció que los moros no devien mercadejar fora lo regne; e prosseguir-ne lo greuge donat sobre l'altre punct de elegir tractadors pochs en nombre, e ab condició que no tractassen del donatiu ne res tro a tant los greuges fossen provehits, o en altre apunctament que la cort se'n

tingués per contenta. E d'aquest acord foren los sobredits, exceptant micer Guillem Strader, procurador del prior de Valldecrist, que dix que no·s devien encara elegir. Sobre l'altre punct del senyal dels moros alcuns votaren que devien anar senyalats, altres se'n aturaren delliberació perquè sobre aquest punct no y hac res concordat, mas sobre los altres dos puncts concordats delliberaren que·n fos feta resposta al braz militar. E de fet elegiren per missatgers los honorables mossèn Gil Sánxez Munyoz e lo comanador major de Montesa, los quals anaren al dit braç militar e·ls intimaren l'acort sobre los dits dos puncts primers.

Enaprés l'onorable micer Joffre d'Artigues, regent la cancelleria, per part del senyor rey continuà la present cort a divendres, ans de dinar, en lo loch mateix.

Tota la cort protestà *ut supra*.

Foren en la present continuació per los braz eclesiàstich micer Johan Gastó, lo comanador de Torrent, lo claver de Montesa. ||[163]

1417, agost 20. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i acord de tractar amb els advocats el fet de les pecúnies del General i posposar l'examinació dels greuges.

Die veneris, ante prandium, XX^a^ augusti anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVII°.

Foren justats los dits tres braços en lo monestir de Preÿcadors en la casa acostumada e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà dissapte, ans de dinar, en lo loch mateix.

Tota la cort protestà *ut supra*.

Foren en la present continuació per lo braç eclesiàstich mossèn Jacme Roqua e·n Rodrigo de Rius.

En aquests dies s'entenia en la examinació dels greuges, però per los tres braços fon concordat en lo dit dia que, demà dissapte per lo matí, entenguessen ab los advocats en concordar lo poder de la cèdola del fet de les peccúnies del General e fos sobresehit en lo fet de la examinació dels greuges.

1417, agost 21. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dilluns següent.

Die sabbati, ante prandium, XXI^a^ augusti anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o^ XVII°.

Foren justats los dits tres braços del regne en lo monestir de Preÿcadors e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, de part del dit senyor rey continuà la present [cort] a dilluns primer vinent, ans de dinar, en lo loch mateix.

En la present continuació foren per part de la Església lo comanador de Torrent, com los altres fossen en lo apunctament de la cèdola sobredita del fet de les peccúnies del General ab los altres elets per los dits braços. ||163v

1417, agost 23. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dimecres següent.

Die lune, ante prandium, XXIII[a] augusti anno a Nativitate Domini millesimo CCCC[o] XVII[o].

Foren justats los tres braços del regne en lo dit monestir de Preÿcadors, en la casa acostumada, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller, per part del senyor rey continuà la present cort a dimecres primer vinent, ans de dinar, en lo loch mateix.

Tota la cort protestà *ut supra*.

Foren en la present continuació per part de la Església micer Johan Gastó e mossèn lo claver de Montesa.

1417, agost 25. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i examen per part del braç eclesiàstic de les qüestions plantejades pel braç militar. Pròrroga per al dia següent.

Die mercurii, ante prandium, XXV[a] augusti anno a Nativitate Domini millesimo CCCC[o] XVII[o].

Foren justats los tres braços de la cort dins lo monestir de Preÿcadors e per part del braç eclesiàstich lo senyor maestre de Montesa, mossèn l'abbat de Valldigna, micer Johan Gastó, mossèn Ramon de Centelles, mossèn lo claver de Montesa, mossèn lo comanador de Torrent, mossèn Jacme Roqua, frare Jacme de Fals per Quart, en Rodrigo de Rius e·n Pere Vives.

Los quals, justats en lo appartament acostumat, fon rahonat que lo braç militar en dies passats los havien per lur missatgeria sol·licitat de quatre puncts, lo primer que com ells haguessen delliberat ja de perseverar en la oppinió que·ls moros de la terra no mercadejassen fora lo regne ne ultramar en terra de moros, que·lls los pregaven que considerant en lo dit fet volguessen ||164 millorar lur oppinió, ço és de mudar que poguessen mercadejar per tot. Lo segon punct que, com lo braz de les ciutats e viles reyals haguessen posat en los greuges supplicant lo senyor rey que los moros portassen senyal distint dels cristians per ço que fossen ben coneguts, que sobre açò no volguessen tenir ab lo dit braz reyal, com seria cosa que tornaria en dan dels senyors de lochs que tenen vassalls moros. Lo tercer punct com ells, lo braç militar e lo braz eclesiàstich, fossen en delliberació ja entre ells comunicada que lo senyor rey devia ésser supplicat que micer Johan Mercader isqués

fora del offici de la batlia, e no restava en la cort sinó haver-ne la oppinió del braç reyal, que·lls los pregaven volguessen ab ells ensemps sol·licitar lo braç reyal que fes resposta sobre aquest punct del batle. Lo quart punct que com ells, ço és lo braç militar, fos delliberat que tractadors fossen elets en la cort per tractar del donatiu e dels altres affers de la cort que fossen XII per cascun braç. Sobre los quals puncts fon acordat per lo dit braç, discutints los dits puncts, per vots. E tots, concordantment, foren de acort sobre lo primer punct del mercadejar dels moros que estant e perseverant en la oppinió ja dita que devia ésser proseguit lo greuge posat en manera que·ls dits moros no mercadejen per les rahons en lo dit greuge apposades. Sobre lo segon punct fon delliberat que los moros devien anar senyalats, e açò per los grans inconvenients que se'n seguexen, e sobre aquest fet fer gran instància ab lo braz reyal. Sobre lo tercer punct del batle foren d'acort que·ls plahia de sol·licitar e instar lo braç reyal ensemps ab lo braz militar que volguessen fer resposta e dir-ne lur oppinió. Sobre lo quart punct delliberaren que tractadors devien ésser elets, pus no tractassen a present de res tro los greuges toquants justícia fossen provehits, però que fossen pochs en nombre, car vigares los era que prou devia bastar que fossen quatre per cascun braç o almenys VI, però fon dit que la resposta sobre açò fos feta de pochs en nombre e que no haguesen poder alcú. Sobre les ‖[164v] quals coses axí acordades delliberaren per sos missatgers que fossen intimades al dit braz militar qui·ls ne havia sol·licitats. E de present foren elets per missatgers los honorables mossèn Ramon de Centelles e mossèn lo comanador major de Montesa, los quals de present intimaren les dites coses acordades al dit braz militar.

Enaprés, com los elets per examinar e rumiar los greuges fossen anats al loch acostumat per entendre en los greuges, e fort pochs fossen romasos en lo appartament eclesiàstich, per lo braz reyal fon tramés a dir per missatgeria al dit braz eclesiàstich que lo senyor rey faÿa gran contrafur permetent usar en la ciutat tants algutzirs com tenia, car per fur no devien usar sinó dos, per què·ls pregàven que·lls d'açò, ensemps ab lo dit braç reyal, volguessen supplicar lo senyor rey que volgués fer servar lo dit fur, en altra manera que no enantassen pus avant de la cort, tro açò fos provehit. Sobre lo qual fet fon respost que·n lo braz eclesiàstich hi eren pochs, e que era hora ja de dinar, e que aprés menjar serien justats e acordarien sobre lo fet e·ls farien resposta. ‖[165]

Enaprés, l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà dijous, ans de dinar, en lo loch mateix.

Tota la cort protestà *ut supra*.

E aprés dinar del dit dia de dimecres foren ajustats los dits tres braços en lo dit monestir de Preÿcadors, cascú parlant dels affers de la cort.

E per lo braç eclesiàstich foren micer Johan Gastó, mossèn lo comanador major de Montesa, mossèn Gil Sánxez Munyoz, mossèn Ramon de Centelles,

mossèn lo comanador de Torrent, mossèn lo claver de Montesa, micer Guillem Strader, frare Jacme de Fals e·n Pere Vives.

Los quals, justats en lo appartament acostumat, e parlant del material dels alguazirs que·n lo matí los era stat proposat per lo braz reyal, fon concordat que aquest fet devia ésser proseguit ensemps ab lo braz reyal, car era contra fur, tro encara a cessar-ne la cort tro fos provehit per lo senyor rey. E aquesta delliberació fon intimada per resposta al dit braz reyal. ||[165v]

1417, agost 26. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die iovis, ante prandium, XXVI[a] augusti anno a Nativitate Domini millesimo CCCC[o] XVII[o].

Foren justats los tres braços del regne en lo dit monestir de Preÿcadors e lo dit honorable micer Johan de Funes, vicicanceller sobredit, prorogà la present cort per part del senyor rey a demà que serà divendres, ans de dinar, en lo loch mateix.

Tota la cort protestà *ut supra*.

Fon en la present continuació per part de la Església micer Guillem Strader, procurador de Vall de Jesucrist.

1417, agost 27. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços per separat i deliberació pel braç eclesiàstic, a instància del braç militar, sobre el greuge sofert per Lluís de Vilanova, privat de les seues heretats i rendes a Sardenya. Pròrroga per al dilluns següent.

Die veneris, ante prandium, XXVII[a] augusti anno a Nativitate Domini millesimo CCCC[o] XVII[o].

Foren ajustats los tres braços del regne en lo dit monestir de Preÿcadors e l'onorable Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a dilluns primer vinent, ans de dinar, en lo loch mateix.

Tota la cort protestà *ut supra*.

En la dita continuació fon mossèn lo claver de Montesa per lo braz eclesiàstich.

Enaprés, en lo dit dia aprés dinar, ajustats los tres braços del dit regne en lo monestir de Preÿcadors per *sonum cimboli pulsati*, e lo braz eclesiàstich stant en lo lur appartament, per lo braz militar los fon tramés a dir que·ls plagués de supplicar lo senyor rey ensemps ab ells per hun greuge del noble mossèn Loís de Vilanova per rahó de certa heretat o rendes que li havien levades en Sicília. Sobre lo qual punct fon aturada ||[166] delliberació per lo braç eclesiàtich, e parlant d'aquest material entre

ells fon delliberat concordantment que·ls plahia de supplicar-ne lo senyor rey ensemps ab lo braz militar en favor del dit noble. E tal resposta fon feta a aquells qui lo dit braz militar los havia trameses.

Foren en la present delliberació mossèn (*en blanc*), mossèn Gil Sánxez Munyoz, mossèn lo comanador major de Montesa, mossèn lo comanador de Torrent, micer Guillem Strader, mossèn Jacme Roqua e·n Pere Vives.

1417, agost 30. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die lune, ante prandium, XXX^a^ augusti anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVII°.

Foren los tres braços del regne ajustats en lo dit monestir de Preÿcadors e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller del senyor rey, continuà la present cort a demà que serà dimarts, ans de dinar, en lo loch mateix.

Tota la cort protestà *ut supra*.

Fon en la present continuació per lo braç eclesiàstich lo senyor maestre de Montesa, micer Johan Gastó, mossèn lo claver de Montesa [e] mossèn Ramon de Centelles. ||166v

1417, agost 31. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i deliberació per part del braç eclesiàstic sobre la llibertat de mercadejar dels moros. Pròrroga per al dia següent.

Die martis, ante prandium, XXXI^a^ et ultima augusti anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVII°.

Foren los tres braços justats en lo monestir de Preÿcadors.

Per lo braç eclesiàstich

Lo senyor maestre de Montesa, mossèn l'abbat de Valldigna, mossèn Johan Gastó, mossèn Ramon de Centelles, mossèn lo comanador de Torrent, micer Guillem Strader, mossèn Jacme Roqua, frare Jacme de Fals, en Bernat Jornet per Tortosa e·n Pere Vives.

Los quals, justats en lo appartament acostumat, començaren a parlar del material dels moros, ço és del mercadejar e del portar del senyal, sobre lo qual lo braz militar los havia dit que·ls plagués elegir dues persones e ells elegirien-ne dues, [e] axí mateix ne amprarien lo braç reyal que·n elegissen dues, e tots que rahonassen e apunctassen aquest fet qual seria pus profitós de les dites coses en manera que se'n

prengués lo pus expedient e pus profitós. E fon rahonat aquest fet del elegir dites persones e que no haguessen poder sinó *ad refferendum*.

Foren d'acort que·s elegissen, si e en quas que·l braz reyal ne elegissen, lo senyor maestre de Montesa, mossèn Ramon de Centelles, mossèn lo comanador de Torrent, l'abbat de Valldigna. ||[167]

De la oppinió que no·s deuen elegir en Pere Vives, frare Jacme de Fals, en Bernat Jornet, micer Guillem Strader, mossèn Jacme Roqua, micer Johan Gastó.

Enaprés fon rahonat que per servar bona amistat ab lo braz militar e que no·ls fos axí donada resposta exuta de no voler-los hoyr, que seria bo que per tot[s], braç eclesiàstich ensemps ab lo braz reyal, fossen hoÿts dos o tres, o tants com se volguessen.

Enaprés, per lo braç reyal fon proposat si havien delliberat sobre lo fet dels tractadors, si havien delliberat e si staven en aquell mateix acord que fossen IIIIe per cascun braz o si augmentarien lo nombre. Sobre lo qual material fon delliberat que lo nombre dels tractadors fos de quatre, axí com era stat acordat ja per lo dit braç, però que eren de oppinió que si acréxer havien que seria vigares a ells que fossen VI per cascun braç. E la dita delliberació sobre los dits dos caps fon tramesa al dit braz reyal.

Enaprés, l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, de part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà dimecres, ans de dinar, en lo loch mateix.

Tota la cort protestà *ut supra*. ||[167v]

1417, setembre 1. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die mercurii, ante prandium, prima septembris anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^{o} XVII°.

Foren los tres braços del regne justats en lo dit monestir de Preÿcadors, en la casa acostumada, e l'onorable micer Johan de Funes, vicecanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà dijous, ans de dinar, en lo loch mateix.

Tota la cort protestà *ut supra*.

Fon en la dita continuació per lo braç eclesiàstich mossèn lo comanador major de Montesa e·n Pere Vives.

1417, setembre 2. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i elecció de tractadors per part del braç eclesiàstic. Pròrroga per al dia següent.

Die jovis, ante prandium, secunda septembris anno a Nativitate Domini Mº CCCCº XVIIº.

Foren justats los tres braços del regne en lo dit monestir de Preÿcadors.

Per lo braç eclesiàstich

Lo senyor bisbe de València, lo senyor maestre de Montesa, mossèn l'abbat de Valldigna, mossèn Gil Sánxez Munyoz, mossèn Ramon de Centelles, mossèn lo comanador de Torrent, mossèn Jacme Roqua, micer Guillem Strader, frare Jacme de Fals, en Rodrigo de Rius e·n Pere Vives. ||[168]

Los quals, estants justats en la cel·la acostumada de lur appartament, vingueren mossèn Olfo de Pròxida e mossèn Johan Fabra per part del braz militar, los quals per part del dit braz militar digueren que·l dit braz los pregava que volguessen entendre en fer la elecció de les VI persones per lo fet de la cèdola de les peccúnies preses del General en temps d'en Bellera. E de les despeses fetes per los parlaments, així de dins com de fora la ciutat de València, en temps que no havíem rey, com en aquest fet anàs molt al benavenir de aquest regne e a cessar[151] molts scàndels e inconvenihents que se'n poden enseguir si lo fet no·s acorda. A la qual cosa fon respost per lo braz eclesiàstich que·lls hi entendrien de fet.

E de continent, partits d'aquí los dits missatgers del braz militar, lo dit braz eclesiàstich, parlant d'aquesta elecció per tal com en dies passats n'era stat molt debatut en lo dit braz e com fossen alcuns d'un acord e altres d'altre, fon delliberat que la dita elecció fahedora fos lexada a coneixença dels senyors bisbe de València e maestre de Montesa e mossèn Gil Sánxez Munyoz, e tots tres fessen la elecció de les tres persones.

E tantost, apartats los dits senyors bisbe e maestre e mossèn Gil Sánxez Munyoz, elegiren les dites VI persones per lo braz eclesiàstich e per a obs de la dita cèdola e nomenaren aquelles e per mi, Pere Lorenç, scrivà del dit braz, scriure feren aquelles en la manera següent:

Lo bisbe de València o son procurador; lo abbat de Valldigna; mossèn Ramon Centelles, procurador del capítol de València; lo comanador major de Montesa com a procurador del maestre de Montesa entrevenint en corts; micer Pere Català per lo bisbe de Tortosa e·n Pere Vives, procurador del abbat de Benifaçà. ||[168v]

E feta la dita elecció de les dites VI persones per los dits tres electors fon lo braz tot dessús scrit ajustat com fossen per aquesta rahó dins la dita cel·la e fon

¶ [151] C *cedar*.

publicada la dita elecció e nomenades les dites VI persones segons dessús són elegides e scrites.

Enaprés, stants tots justats, lo senyor rey tramés hun cavaller al dit braz eclesiàstich que com ell fos en lo appartament de mossènyer de Tarragona, lo qual era dins lo monestir, que·ls pregava anassen parlar ab ell. E de fet hi anaren. E com foren ab lo dit senyor rey, dix-los lo dit senyor que·ls pregava per lo bon spatxament de la cort volguessen entendre en elegir tractadors sobre lo fet del donatiu, e, com los cavallers volguessen que fos en nombre de XII per cascun braç, que ells se volguessen concordar sobre aquest nombre o altre, en manera que lo fet prengués bon spatxament. A la qual cosa fon respost per lo dit braç que·lls hi acordarien e y farien tot aquell bé que poguessen en manera que la cort prengue bo e breu spatxament e que·lls li'n tornarien resposta.

E departits del dit senyor rey e tornats en lo dit apartament e començant a parlar del material dels tractadors, per part del braç de les ciutats e viles reyals fon tramesa missatgeria al dit braç eclesiàstich, contenent, en effecte, que·l braz reyal, parlant del material dels tractadors, que havia delliberat que los tractadors fossen XII en nombre per cascun braç, així com havia proposat lo braç militar, per què·ls ho intimarien. E de fet lo braz eclesiàstich dix que y delliberaria.

E departits los dits missatgers del braç reyal, lo dit braç eclesiàstich, parlant de aquest material, digueren que pus així era que lo braç reyal havia haüda delliberació dels XII e lo braç ‖[169] militar així mateix, que·lls hi devien passar; per què acordarien que los tractadors fossen XII, per ço que tots los tres barços fossen de bon acord e·n poguessen fer bona resposta al senyor rey. Per què de present elegiren que lo senyor bisbe e lo senyor maestre anassen al senyor rey per fer-li resposta a açò que havia proposat al dit braç, com lo dit braz havia acordat que fossen XII. E així mateix elegiren que dos del dit braz, ço és mossèn Jacme Roqua e frare Jacme Fals que anassen al braz reyal per notifficar-los e fer-los resposta com havien eletes les VI persones per a la dita cèdola del General e de les despeses dessús contengudes. E més elegiren micer Johan Gastó e lo comanador de Torrent que anassen al braç militar per notifficar-los l'acort dels XII tractadors, així com havien delliberat, e de fet cascuns anaren llà hon eren elets que anassen e feren lurs respostes segons és dessús contengut.

Enaprés lo dit honorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà divendres, ans de dinar, en lo loch mateix.

Tota la cort protestà *ut supra*.

Foren en la continuació mossèn lo comanador major de Montesa e lo comanador de Torrent. ‖[169v]

1417, setembre 3. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die veneris, ante prandium, tercio septembris anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o^ XVII°.

Foren justats los tres braços del regne en lo dit monestir de Preÿcadors e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, de part del senyor rey continuà la present cort a demà disapte, ans de dinar, en lo loch mateix.

Tota la cort protestà *ut supra*.

Fon en la present continuació per lo braz eclesiàstich lo comanador major de Montesa e en Pere Vives.

3.17
Elecció de tractadors del braç eclesiàstic

1417, setembre 4. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços per separat i elecció pel braç eclesiàstic dels seus dotze tractadors.

Die sabbati, ante prandium, IIII^a^ septembris anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o^ XVII°.

Foren los tres braços del regne justats en lo dit monestir de Preÿcadors.

Per lo braç eclesiàstich

Lo senyor maestre de Montesa, mossèn l'abat de Valldigna, micer Johan Gastó, mossèn Gil Sánxez Munyoz, mossèn Ramon de Centelles, mossèn lo comanador de Torrent, micer Guillem Strader, mossèn Jacme Roqua, en Rodrigo de Rius e·n Pere Vives. ||[170]

Los quals, stants justats en lo appartament acostumat, vengueren los nobles e honorables mossèn Guerau de Cervelló, en Ramon Civaller,[152] tresorer, e n'Anthoni Gras, tresorer de la senyora reyna, consellers del senyor rey, e proposaren al dit braç que·l senyor rey los pregava que volguessen entendre en fer la elecció dels XII tractadors, e açò per bon spatxament de la cort, a la qual cosa respòs lo dit braç que·lls hi entendrien e se'n desempaxarien breument.

E departits los dits consellers del senyor rey del dit braz fon entès per lo dit braç en nomenar e elegir los XII per tractadors del dit braz eclesiàstich, e concor-

¶ [152] Ramon Fiveller, tresorer del Magnànim des de 1416.

dantment elegiren, e per mi, Pere Lorenç, scrivà del dit braz, publicar feren les XII persones següents per tractadors del dit braz eclesiàstich, ço és:

Lo bisbe de València o en sa absència micer Johan Gastó, son procurador; bisbe de Tortosa o en sa absència mossèn Gil Sánxez Munyoz, son procurador; maestre de Montesa o en sa absència lo comanador major de Montesa, son procurador; mossèn Ramon de Centelles, procurador del capítol de València; abbat de Valldigna o en sa absència frare Ramon Macià, son procurador; abbat de Sent Bernat o en sa absència en Rodrigo de Rius, son procurador; abbat de Poblet o en sa absència frare Jacme de Fals, son procurador; abbat de Benifaçà o en sa absència en Pere Vives, son procurador; comanador de Montalbà o en sa absència lo claver de Montesa, son procurador; comanador de Torrent; comanador de Bexix o en sa absència en Jacme Roqua, son procurador; lo prior de Vall de Jesucrist o en sa absència micer Guillem Strader, son procurador.

La qual elecció, feta e publicada per lo dit braç, fon delliberat que fos intimada als dos braços, ço és militar e reyal, e de fet elegiren los nobles e honorables mossèn Gil Sánxez Munyoz e lo comanador de Torrent, los quals anaren als dits braços militar e reyal e intimaren-los la dita elecció per lo dit braz eclesiàstich feta segons dessús és contenguda. ||[170v]

Enaprés, l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a ora de vespres, aprés dinar del present dia, en lo loch mateix.

Tota la cort protestà *ut supra*.

Foren en la dita continuació per lo braç eclesiàstich lo comandor major de Montesa e lo comanador de Torrent.

1417, setembre 4. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dilluns següent.

Eadem die sabbati, aprés dinar, IIII^a^ septembris anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o^ XVII°.

Foren los tres braços del regne ajustats en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a dilluns primer vinent, ans de dinar, en lo loch mateix.

Tota la cort protestà *ut supra*.

Foren en la present continuació per lo braç eclesiàstich lo senyor maestre de Montesa, micer Johan Gastó e mossèn Ramon de Centelles.

1417, setembre 6. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i acord per part del braç eclesiàstic de no portar endavant els afers de la cort mentre no obtinguen alguna satisfacció respecte als greuges per ells presentats. Pròrroga per al dia següent.

Die lune, ante prandium, VI^a^ septembris anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVII°.

Foren ajustats los tres braços del regne en lo dit monestir de Preÿcadors.

Per lo braç eclesiàstich

Mossèn l'abbat de Valldigna, micer Johan Gastó, mossèn Gil Sánxez Munyoz, mossèn lo comanador major de Montesa, mossèn Jacme Roqua, micer Guillem Strader, en Pere Vives e·n Rodrigo de Rius. ||[171]

Los quals, justats en lo appartament acostumat e parlant dels negocis de la cort, fon rahonat que lo braz eclesiàstich no estava bé dels affers, ço és que durant la cort foren fets alcuns greuges, ço és al abbat de Valldigna e al bisbe de Tortosa, dels quals n'eren ja fetes una, dues e tres e moltes clamors al consell del senyor rey, e que y faÿen provisió per tornar-los a loch e no·n executaven res; per què·ls era vigares que ells no devien res enantar en los negocis e affers de la cort tro a tant los dits greuges fossen tornats a loch e justícia. E sobre açò fon votat per lo dit braz, e tots foren d'aquest acord, e delliberaren que per ço com alcuns greuges toquaven al braz militar, que lo y intimassen, e que si volien ésser d'aquest acord que no enantassen en res de la cort tro sus los dits greuges haguessets provehits de justícia que·ls ho diguessen. La qual cosa fon intimada al braz militar per los honorables micer Johan Gastó e mossèn Gil Sánxez Munyoz, los quals anaren e intimaren la dita delliberació al dit braz militar, lo qual fon d'acord ab lo dit braz eclesiàstich.

Enaprés sobrevingueren en lo dit braz lo senyor maestre de Montesa e mossèn Ramon de Centelles.

E los quals, ab los dessús nomenats, stants justats, foren trameses per part del braz militar los nobles e honorables don Pero Maça, mossèn Galceran de Vilanova, mossèn Bernat de Vilarig e mossèn Johan de Castellví, los quals proposaren que com lo braz militar hagués acordat dies ha que·l senyor rey fos suplicat que micer Johan Mercader fos revocat del offici de la batlia per los grans greuges que faÿa als del regne e per altres coses dessús ja specifficades, e lo braz eclesiàstich fos d'aquest acord e lo braz reyal se hagués aturada delliberació, en special los síndichs de la ciutat, los quals no havien poder sinó a refferir al consell de la ciutat. E com vuy se tingués consell cridat ab crida, que·lls eren elets per anar ensemps ab tants elegidors per lo braz eclesiàstich per anar al consell de la ciutat e intimar-los lo dit fet per saber-ne lur intenció, per què·ls pregaven que y volguessen elegir sos missatgers. A la qual cosa fon ||[171v] respost per lo braz eclesiàtich que y deliberarien e·ls ne farien resposta tantost. E, departits los dits missatgers del braz militar, lo dit braz eclesiàstich hac son rahonament sobre lo dit material, e votant per vots, tots foren de oppinió

que quatre missatgers devien ésser elets per lo dit braz eclesiàstich que·nsemps ab los IIIIe del braz militar anassen a la Sala per saber la oppinió del dit consell sobre lo dit fet del batle, exceptat mossèn Ramon de Centelles, que dix que y volia delliberar. E no contrastant açò lo dit braz elegí per a les dites coses los honorables micer Johan Gastó, mossèn Gil Sánxez Munyoz, mossèn lo comanador major de Montesa e mossèn Jacme Roqua, los quals, ensemps ab los quatre elets per lo dit braz militar, anaren a la sala de la ciutat per intimar al consell, lo qual en lo dit dia se celebrava, les dites coses per part dels dits dos braços, ço és eclesiàstich e militar.

Enaprés l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort, aprés dinar del present dia, en lo loch mateix.

Tota la cort protestà *ut supra*.

Foren en la dita continuació per lo braz eclesiàtich micer Johan Gastó [e] mossèn lo comanador major de Montesa.

1417, setembre 6. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

En lo dit dia aprés dinar, que·ra dilluns[153] a VI de setembre, lo honorable micer Johan de Funes, vicicanceller del senyor rey, continuà la present cort a demà que serà dimarts[154] en lo loch mateix.

Tota la cort protestà *ut supra*.

Foren en la present continuació per lo braz eclesiàstich los aprop dits. ||[172]

1417, setembre 7. Monestir de Predicadors.
Reunió del tres braços i pròrroga per al dia 9.

Die martis,[155] *ans de dinar, VII[a] septembris anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVII[o].*

Foren ajustats los tres braços del regne dins lo monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a dijous primer vinent, ans de dinar, en lo loch mateix.

Tota la cort protestà *ut supra*.

Foren en la present continuació per lo braz eclesiàstich lo senyor maestre de Montesa, micer Johan Gastó, mossèn Gil Sánxez Munyoz, mossèn Ramon de Centelles e·n Pere Vives.

¶ [153] C *divendres*. ¶ [154] C *disapte*. ¶ [155] C *sabbati*.

1417, setembre 9. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die iovis, ante prandium, VIIII[a] septembris anno a Nativitate Domini millesimo CCCC[o] XVII[o].

Foren justats los tres braços del regne en lo dit monestir de Preÿcadors, e lo dit honorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà divendres, ans de dinar, en lo loch mateix.

Tota la cort protestà *ut supra*.

Foren en la present continuació per lo braç eclesiàstich lo senyor maestre de Montesa, micer Johan Gastó, mossèn lo claver de Montesa. ||[172v]

1417, setembre 10. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços per separat i deliberació sobre les despeses fetes pels parlaments durant l'interregne. Pròrroga per al dia següent.

Die veneris, ante prandium, X[a] septembris anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVII[o].

Foren justats los tres braços del regne en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà disapte, ans de dinar, en lo loch mateix.

Tota la cort protestà *ut supra*.

Foren en la present continuació per part de la Església mossèn lo abbat de Valldigna [e] micer Guillem Strader.

Eadem die veneris, aprés dinar, *X[a] septembris anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVII[o].*

Foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors en la casa acostumada.

Per lo braç de la Església

Lo senyor maestre de Montesa, mossèn l'abbat de Valldigna, micer Johan Gastó, mossèn Ramon de Centelles. ||[173]

Per lo braz militar

Lo senyor infant, lo senyor duch, mossèn lo vezcomte de Vilanova, mossèn Bernat Centelles, mossèn Pere de Moncada, mossèn Johan de Pròxida, mossèn Vidal de Vilanova, mossèn Francesch de Vilanova, don Pero Maça, mossèn Johan de Vilanova, en Ramon de Vilanova, mossèn Olfo de Pròxida, mossèn Manuel Díez, mossèn Berenguer de Vilargut, mossèn Aymerich Centelles, mossèn Joffre de Thous,

mossèn Jacme Centelles, en Johan de Bellvís, mossèn Eximén Pérez de Corella, en Manuel de Vilanova, en Ladró de Vilanova, mossèn Loís Carbonell, mossèn Johan de Ripoll, mossèn Johan de Sentfeliu, mossèn Johan de Vallterra, mossèn Loís de Castellví, mossèn Guillem Galceran de la Serra, mossèn Johan Ferrández de los Archos, mossèn Johan de Castellví, mossèn Pere de Siscar, mossèn Pere de Codinachs, mossèn Bernat de Vilarig, mossèn Francesch Martorell, mossèn Johan Fabra, mossèn Jacme Joffre, mossèn Bernat Català, mossèn Pere Pardo, mossèn Joffre de Vilarig, mossèn Nicholau Joffre, mossèn Johan Scorna, mossèn Francesch Corts, mossèn Bernat Dezpuig, mossèn Berenguer de Montpalau, mossèn Pere Mascó, mossèn Johan d'Esplugues, mossèn Andreu Aguiló, mossèn Loís Çabata, mossèn Jacme Romeu, en Pere Çabata, n'Alfonso Roïz, mossèn Jacme d'Artés, mossèn Manuel de Codinachs, mossèn Johan Stanya, en Manuel de Montagut, en Francesch de Vilarasa, en Johan Pardo, en Berenguer de Monrós, mossèn Loís d'Aragó.

Per lo braç de les ciutats e viles reyals

En Daniel Mascarós.[156] ||[173v]

Los quals dessús continguts dels dits tres braços del regne, estants justats e congregats en la casa del capítol de Preÿcadors, loch acostumat a congregar <tots> los dits tres braços, aprés alguns raonaments per apunctament de la cèdola ordenada sobre les peccúnies del General preses en temps d'en Bellera e de les despeses fetes per los parlaments dins e deffora la ciutat en temps que no havíem rey e senyor, fon concordat aquí que la dita cèdola fos fermada, e de present, tots los dessús dits la fermaren e la loaren e la manaren als scrivans de cascun dels dits braços los quals allí eren presents, que·n reebessen acte de la dita concòrdia e ferma per validament de les coses en aquella contengudes, però los síndichs de Xàtiva digueren que y fermaven ab la protestació dejús contenguda, la qual cèdola és de la tenor següent:

Los tres braços del regne de València —eclesiàtich, militar e reyal— proveexen que·ls maestre de Montesa, mossèn Gil Sánxez Munyoz, mossèn Eximén Pérez d'Arenós, mossèn Pere Pardo, micer Guillem Çaera e en Guillem Ledós, diputats del dit regne, o lurs subdelegats per absència o malaltia de aquells o de alcun de aquells, e les VI persones eletes per cascun dels dits tres braços, ço és per lo braz eclesiàstich bisbe de València o per ell micer Johan Gastó, son procurador; bisbe de Tortosa o per ell micer Pere Català, advocat del dit braç; abbat de Valldigna o per ell frare Ramon Macià; frare Berenguer Domenge, comanador major, com a procurador del maestre de Montesa en les presents corts; mossèn Ramon Centelles, procurador del capítol de València; en Pere Vives, ||[174] procurador del abbat de Benifaçà. Per lo braç militar mossèn Vidal de Vilanova, mossèn Aymerich

¶ [156] Espai en blanc equivalent a un terç de pàgina per anotar els assistents del braç reial.

Centelles, mossèn Berenguer de Vilargut, mossèn Galceran de Castellví, mossèn Johan Roïz de Moros e·n Pere Çabata, menor. Per lo braz reyal en Pere Bou, en Johan Pugada, micer Johan Ferrando, síndichs de València; en Berthomeu Rovira, síndich de Morella; micer Francesch Feliu, síndich de Castelló; en Jacme Gaçol, síndich de Líria. Donant fi als debats e contrasts que són stats e són per rahó e causa de les peccúnies preses del General per n'Arnau Guillem de Bellera, governador *quondam* del dit regne, e altres, e de les despeses segons se diu fetes per investigar e saber a qui pertanyia la successió dels regnes e terres de la Corona d'Aragó, així per los qui eren justats en la ciutat de València dels tres staments del regne de aquella com per los qui eren justats fora la dita ciutat per semblant dels dits tres staments, och encara per moltes universitats del dit regne e singulars de aquell. E com per utilitat del dit regne e per conservar bona amistat, pau e repòs en aquell sia molt necessari e·xpedient que totes les dites coses sien examinades e liquidades a bona fe, cessant tota rigor, primor e subtilitat de dret, attesa la veritat e considerada la qualitat del negoci per los dessús nomenats diputats e VI persones de cascun dels dits braços eletes. Per tal los dits tres braços eclesiàstich e militar e reyal, de comuna concòrdia donen, als sobredits diputats e a lurs subdelegats per absència o malaltia de aquells o de algun de aquells e a la major part de aquells ab què n'i haja un de cascun braz, e a les VI persones de cascun dels dits braços eletes e a la major part de aquelles ab que n'i haja IIII de cascun braz, ple e bastant poder de examinar, veure, regonèxer e tatxar e pagar les messions e despeses, damnatges e tots interesses que segons disposició de justícia, o si ben vist los serà de equitat, o expedient los apparrà que dejen ésser pagades per les rahons dessús dites de les peccúnies del General. E així mateix donen ple e bastant poder als dessús dits que declaren, determinen e proveesquen totes les dites coses e que requiren execució contra aquells qui·ls serà vist per reintegrar lo General de les quantitats que dels béns e peccúnies de aquell trobaran que sien stades preses e de ço que·ls aparega, les quals quantitats munten a summa de X en XIM lliures, poch més o menys, e de absolre aquell o aquells que ben vist los serà. E totes les dites VI persones de cascun braz eletes hajen a jurar en poder dels sobredits diputats que·n les dites coses se hauran bé e lealment e a bo e sa enteniment, foragitats tots oys, amistat e parentesch, e que hauran provehit tant com en ells serà totes les dites coses d'ací a dos meses primer vinents e requesta execució de aquelles; emperò que, ultra les dites quantitats de X en XIM lliures dessús dites, ço que tatxaran no puxa muntar de XXV fins en XXXM florins ensús.

E los dits en Pere Feliu e en Pere Bixes, síndichs e missatgers de la ciutat de Xàtiva, instats que donassen resposta a la sobredita cèdola ja concordada per los dits staments —eclesiàstich e militar— e per los síndichs de la ciutat de València, de les viles de Morella, Alzezira, Castelló e altres del dit regne, sobre la qual resposta se havien ‖[174v] aturat acord e delliberació tro fossen certifficats de hun acte de consell ja celebrat en la dita ciutat de Xàtiva, per la dita raó del qual acte són stats certifficats per lo discret en Miquel Cerdà, notari, scrivà del dit consell, e per tant

responen que·lls consenten en la cèdola precisament tant com aquella conté que sien pagades despeses e messions fetes justament per encerquar e investigar qual era nostre rey e senyor e instar la benaventurada declaració de aquell. E tant com la dita cèdola toqua que sien satisfets damnatges e interesses e sien fetes satisfaccions, no y consenten ans expressament hi dissenten, contradien e protesten de tot lo dret de la universitat de Xàtiva, e que aquell romanga salvu e il·lès e conservat en totes coses e per totes, requirents que sia feta carta públicha de la present resposta e que sia continuada en lo procés de les corts.

1417, setembre 11. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços per separat per tractar sobre el préstec fet durant l'interregne a la reina vídua Margarida de Prades. Pròrroga per al dia següent.

Die sabbati, ante prandium, XI[a] septembris anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVII[o].

Foren justats los tres braços del regne en lo dit monestir de Preÿcadors.

Per lo braz eclesiàstich

Lo senyor maestre de Montesa, per si e com a procurador del comanador de Montalbà; mossèn l'abbat de Valldigna, micer Johan Gastó, mossèn Gil Sánxez Munyoz, mossèn Ramon Centelles, mossèn Jacme Roqua e·n Pere Vives.

Los quals, justats en lo apartament acostumat, fon a ells tramesa missatgeria per part del braz militar sobre lo fet del préstech dels IIIM florins fet a la senyora reyna dona Margarita en lo parlament tengut en Sent Narcís en temps que no havíem rey ne senyor, que lo braz militar entenia que devien ésser incorporats e ajustats en la cèdola de les despeses del General, la qual per los dits tres braços anit fon concordada per ço que de tot fos parlat e haüt acte del senyor rey, sobre la qual cosa fon aturada delliberació per lo dit braz eclesiàstich. E departits los ||[175] dits missatgers del braç militar, sobre aquest punct fon delliberat e votat per lo dit braç eclesiàstich que·ls paria que·ls dits IIIM florins, ab los interesses e despeses de o per aquells fetes, deguessen ésser encorporats en la dita cèdola en manera que les dites VI persones eletes per cascun braç ensemps ab los diputats haguessen poder axí sobre açò com sobre les altres coses contengudes en la dita cèdola.

Enaprés, *dicta die sabbati*, estants justats los sobredits del braç eclesiàstich, los honorables mossèn Gil Sánxez Munyoz, mossèn Jacme Roqua e·n Pere Vives fermaren en l'acte de la cèdola fermada anit en la dita cort, com ells no y fossen stats presents, per què, ara per lladonchs, hi fermaven e y prestaven son consentiment.

Fetes les dites coses l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a dilluns primer vinent, ans de dinar, en lo loch mateix.

Tota la cort protestà *ut supra*.

Foren en la present continuació per lo braç de la Església lo senyor maestre de Montesa, micer Johan Gastó, mossèn lo claver e en Pere Vives.

E aprés dinar del dit disapte foren ajustats los tres braços en lo dit monestir de Preÿcadors.

Per lo braç eclesiàtich

Mossèn l'abbat de Valldigna; micer Johan Gastó; mossèn Gil Sánxez Munyoz; mossèn lo comanador major de Montesa; en Pere Vives; mossèn Johan Sist, procurador del prior de Portaceli e de Valldecrist. ||[175v]

Los quals, estants justats en lo appartament acostumat, vengueren los reverent noble e honorables lo senyor archebisbe de Tarragona, mossèn Guerau de Cervelló e don Berenguer de Bardaxí e los tresorers dels senyors rey e reyna, e proposaren al braç com lo senyor rey era en [tan] gran necessitat de son viure que·l seu comprador ja no trobava qui li fiàs e axí mateix la senyora reyna. Per què·ls pregaven que volguessen subvenir e fer préstech de altra mesada axí com fet havien, car lo senyor rey los ho grahiria molt. A la qual proposició per lo dit braç fon respost que y delliberarien e·ls ne farien resposta.

1417, setembre 13. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 15.

Die lune, ante prandium, XIII^a^ septembris anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVII°.

Foren justats los tres braços del regne dins lo monestir de Preÿcadors e l'onorable micer Joffre d'Artigues, regent la cancelleria, per part del senyor rey continuà la present cort a dimecres primer vinent, ans de dinar, en lo loch mateix.

Tota la cort protestà *ut supra*.

Foren en la present continuació, per lo braç eclesiàstich, micer Joan Gastó, mossèn Gil Sánxez Munyoz, mossèn lo comanador major de Montesa e·n Pere Vives. ||[176]

1417, setembre 15. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die mercurii, ante prandium, XV^a^ septembris anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVII°.

Foren justats los tres braços del regne dins lo monestir de Preÿcadors en la casa acostumada, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per

part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà dijous, ans de dinar, en lo loch mateix.

Tota la cort protestà *ut supra*.

Foren en la present continuació per lo braç eclesiàstich micer Joan Gastó, mossèn Gil Sánxez Munyoz, mossèn lo claver de Montesa, mossèn Jacme Roqua, en Pere Vives, mossèn Johan Sist.

1417, setembre 16. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die iovis, ante prandium, XVI^a^ septembris anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o^ XVII°.

Foren justats los tres braços del regne en lo dit monestir de Preÿcadors e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, continuà la present cort a demà que serà divendres, ans de dinar, en lo loch mateix.

Tota la cort protestà *ut supra*.

Foren-hi per lo braç eclesiàstich micer Johan Gastó.

1417, setembre 17. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die veneris, ante prandium, XVII^a^ septembris anno a Nativitate Domini Mª CCCC^o^ XVII°.

Foren justats los tres braços del regne en lo dit monestir de Preÿcadors e l'onorable micer Johan de Funes, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà disapte, ans de dinar, en lo loch mateix.

Tota la cort protestà *ut supra*.

Fon-hi per part del braç eclesiàstich mossèn lo comanador major de Montesa. ||[176v]

1417, setembre 18. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dilluns següent.

Die sabbati, ante prandium, XVIII^a^ septembris anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o^ XVII°.

Foren justats los tres braços del regne dins lo monestir de Preÿcadors sobredit e l'onorable micer Joffre d'Artigues, regent la cancelleria, per part del senyor rey continuà la present cort a dilluns primer vinent, ans de dinar, en lo loch mateix.

Tota la cort protestà *ut supra*.

En la present continuació foren per part del braç eclesiàstich mossèn lo claver de Montesa [e] mossèn Jacme Roqua.

1417, setembre 20. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dimecres següent.

Die lune, ante prandium, XX^a^ septembris anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o^ XVII°.

Foren los tres braços del regne ajustats en lo monestir dels Preycadós dessús dit, e l'onorable micer Joffre d'Artigues, regent la cancelleria, per part del senyor rey continuà la present cort, aprés dinar del present dia, en lo loch mateix.

Tota la cort protestà *ut supra*.

Foren en la present continuació, per lo braç eclesiàstich, mossèn Gil Sánxez Munyoz, mossèn lo comanador major e mossèn lo claver de Montesa.

Eadem die lune, aprés dinar, foren justats los tres braços del regne dins lo monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, <vicicanceller dessús dit>, continuà la present cort a dimecres primer vinent, ans de dinar, en lo loch mateix.

Tota la cort protestà *ut supra*. ||[177]

1417, setembre 22. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al divendres següent.

Die mercurii, ante prandium, XXII^a^ septembris anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o^ XVII°.

Foren justats los tres braços del regne dins lo monestir de Preÿcadors, en la casa del capítol acostumada, e l'onorable micer Joffre d'Artigues, regent la cancelleria, per part del senyor rey continuà la present cort, aprés dinar del present dia, en lo loch mateix.

Tota la cort protestà *ut supra*.

Eadem die mercurii, post prandium, foren los dits tres braços del regne ajustats en lo dit monestir de Preÿcadors dessús dit, en la casa acostumada, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a divendres primer vinent, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

1417, setembre 24. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die veneris, ante prandium, XXIIII[a] septembris anno a Nativitate Domini millesimo CCCC[o] XVII[o].

Foren los tres braços ajustats en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Joffre d'Artigues, regent la cancelleria, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà disapte, ans de dinar, en lo loch mateix.

Tota la cort protestà *ut supra*. ||[177v]

1417, setembre 25. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dilluns següent.

Die sabbati, ante prandium, XXV[a] septembris anno a Nativitate Domini millesimo CCCC[o] XVII[o].

Foren justats los tres braços del regne en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Joffre d'Artigues, regent la cancelleria, per part del senyor rey continuà la present cort a hora de vespres, aprés dinar del dit dia, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

Eadem die sabbati, post prandium, foren justats los dits tres braços del regne en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey, prorogà la present cort a dilluns primer vinent, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

1417, setembre 27. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i elecció de quatre missatgers del braç eclesiàstic per parlamentar amb el rei. Pròrroga per al dia següent.

Die lune, ante prandium, XXVII[a] septembris anno a Nativitate Domini millesimo CCCC[o] XVII[o].

Foren justats los dits tres braços del regne en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort aprés dinar, a vespres del present dia, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

Eadem die lune, post prandium, foren justats los dits tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Joffre d'Artigues, regent la cancelleria, per part del senyor rey continuà la cort a demà que serà dimarts, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

En aquesta jornada, per tal com lo senyor rey volia parlar del fet del debat gran en lo braç militar per la elecció dels tractadors ab lo braç eclesiàstich e ab lo braç reyal, foren eletes per part del braç quatre persones per anar al senyor rey ensemps ab les quatre del braç reyal eletes, ço és lo senyor bisbe de València, lo senyor maestre de Montesa, mossèn l'abbat de Valldigna e mossèn Gil Sánxez Munyoz. Foren ajustats en aquesta jornada los sobredits e mossèn lo comanador de Torrent e mossèn lo claver de Montesa e mossèn Ramon Centelles e en Pere Vives e mossèn Jacme Roqua. ||[178]

1417, setembre 28. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al divendres següent.

Die martis, ante prandium, XXVIII[a] septembris anno a Nativitate Domini millesimo CCCC[o] XVII[o].

Foren justats los tres braços del regne en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort, a ora de vespres, aprés menjar del present dia, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

Eadem die martis, post prandium, foren justats los tres braços del regne en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a divendres primer vinent, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

1417, octubre 1. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die veneris, ante prandium, prima octobris anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVII[o].

Foren justats los tres braços del regne en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor [rey], continuà la present cort, aprés menjar del present dia, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

Eadem die veneris, post prandium, foren justats los tres braços del regne en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà disapte, ans de dinar, en lo loch mateix.

Tota la cort protestà *ut supra*. ||[178v]

1417, octubre 2. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dimarts següent.

Die sabbati, ante prandium, secunda octobris anno a Nativitate Domini M°CCCC°XVII°.

Foren justats los tres braços del regne en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort, aprés menjar del present dia, en lo loch mateix.

Eadem die sabbati, foren justats los tres braços del regne en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a dimarts primer vinent, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

1417, octubre 5. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die martis, ante prandium, V^a[157] *octobris anno a Nativitate Domini millesimo CCCC°XVII°.*

Foren justats los tres braços del regne dins lo monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort, aprés menjar del present dia, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

Eadem die martis, post prandium, foren justats los tres braços del regne en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà dimecres, en lo loch mateix, ans de dinar.

La cort protestà *ut supra*. ||[179]

1417, octubre 6. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i debat entre les dues faccions del braç militar sobre l'elecció dels seus tractadors. Presentació dels tractadors del braç eclesiàstic i reial. Pròrroga per al dia següent.

Die mercurii,[158] *ante prandium, VI^a octobris anno a Nativitate Domini millesimo CCCC° XVII°.*

Foren justats los tres braços del regne en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Joffre d'Artigues, regent, per part del senyor rey continuà la present cort, aprés dinar del present dia, en lo loch mateix.

¶ [157] C *IIII^a*. ¶ [158] C *martis*.

La cort protestà *ut supra*.

Eadem die mercurii, post prandium, foren justats los tres braços de la present cort en lo dit monestir de Preÿcadors.

Per lo braç de la Església

Lo senyor bisbe de València, lo senyor maestre de Montesa, mossèn l'abbat de Valldigna, mossèn Ramon de Centelles, mossèn lo comanador de Torrent, mossèn lo claver de Montesa e·n Rodrigo de Rius.

E stants tots justats e parlant del material que·l senyor rey los havia parlat, ço és que per la discòrdia que era en lo braç militar sobre la elecció dels XII tractadors fahedora per lo dit braç, la una oppinió, ço és la del senyor duch de Gandia, havia mes en poder del senyor rey lo fet de la dita elecció, e l'altra oppinió, ço és la d'en Pero Maça e de mossèn Vidal de Vilanova, no havia volguda metre en poder del senyor rey lo dit fet. Lo dit senyor rey havia dites a certes persones eletes per los dos braços, ço és eclesiàstich e militar, que·ll, ab son consell, havia delliberat que de-‖[179v]mà ell digués per justícia en la cort sobre lo fet dels dits tractadors e·ls nomenàs aquí, que·ll los demanava consell als dits dos braços que sobre aquesta delliberació e acord li diguessen lur intenció. Los quals elets per los dits braços, reportat açò als dits dos braços, fon acordat e delliberat en la manera dejús specifficada. E parlant del dit material fon rahonat en lo dit braç eclesiàstich que ço que era stat proposat per lo senyor rey era mortal prejuhí a la cort, car la elecció de semblants tractadors devia venir e recaure en cascun braç e no pas que lo senyor rey ni son consell ho fes. Mas per tal com hi havien prestat consell per la requesta que·l senyor rey los havia feta, que lur intenció era que·l senyor rey devia tenir aquesta manera: que demà se sigués en la cort e que demanàs a tots los tres braços los tractadors, e los braços eclesiàstich e reyal presentar-li-hi-en ses tractadors, los quals havien ja elets. E que per ço com lo braç militar no·ls havia elets ne se'n podien concordar que tingués tal manera que lo senyor infant don Johan e lo senyor duch, ab l'escrivà del braç militar, apartat però lo dit senyor rey, prenguessen de cascun braç, singularment del dit braç, la oppinió d'ells hi haurien per bons en tractadors, e que per via d'escrutini fos feta la elecció, que fahent-ho per tal manera no seria prejuhí a la cort, car seria feta per lo dit braç mateix, e lo fet vendria bé. E rahonat lo dit partit fon comunicat entre los dits dos braços, ço és eclesiàstich e reyal, e fon concordat e delliberat de rahonar-lo e dir-lo per resposta al senyor rey en tant que acordades les dites coses lo senyor rey convoca los dits dos braços per haver la dita resposta.

E de present anaren per lo braç de la Església lo senyor bisbe de València, lo senyor maestre de Montesa, mossèn l'abbat de Valldigna [e] mossèn Ramon de Centelles. ‖[180]

Per lo braç reyal en Daniel Mascarós, micer Guillem Çaera, síndichs de València; en Pere Bixes [e] micer Francesch Feliu.

Los quals anaren al senyor rey e li respongueren al consell que la sua senyoria los havia demanat per la forma dessús concordada.

Enaprés, l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà dijous, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

1417, octubre 7. Monestir de Predicadors.

Reunió de les Corts generals, presidides pel rei, i acord per elegir dos tractadors més per part de cada braç. Pròrroga per al dia següent.

Die iovis, ante prandium, VII[a] octobris anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVII[o].

Foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors.

Per lo braç de la Església

Lo senyor bisbe de València, lo senyor maestre de Montesa, mossèn l'abbat de Valldigna, mossèn Gil Sánxez Munyoz, mossèn Ramon de Centelles, mossèn lo comanador de Torrent, mossèn lo claver de Montesa, en Rodrigo de Rius, micer Guillem Strader e·n Pere Vives. ||[180v]

Los quals, justats en lo appartament acostumat e parlant del material sobredit, sperants que·l senyor rey sigués en la cadira per fer l'acte dessús dit, vingueren per part del senyor rey mossèn Guerau de Cervelló e don Berenguer de Bardaxí,[159] consellers del dit senyor rey, e proposaren al dit braç que lo senyor rey era de intenció de concordar la discòrdia que era en lo braç militar, si fer se podía, per què·ls pregava que al cars que necessari fos augmentar lo nombre de XII tractadors que·l volguessen augmentar de dos ultra los XII, axí que fossen XIIII tractadors per cascun braç. Sobre la qual cosa los fon respost que·l dit braç hi acordaria e de la delliberació los farien resposta.

E de present lo dit braz eclesiàstic, parlant d'aquesta proposició feta de la dita augmentació, aprés molts rahonaments, considerants que, si beneffici era de la cort e per concòrdia de les dites coses, que seria tollerable, e per fer-ne servir al senyor rey, delliberaren que·ls plahia de augmentar lo nombre tro en XIIII. Emperò que·lls offerissen los XII ja nomenats e elets e los dos restants que·ls nomenarien com fos hora e com fos necessari e no en altra manera. E de present feren resposta als dits consellers del senyor rey en la dita manera delliberada.

¶ [159] C *Cervelló*.

Enaprés, tots los tres braços anaren a la casa del capítol acostumada, e stants aquí justats vench lo senyor rey e sehent en sa cadira e siti reyal dix de paraula que com ell hagués ja demanat, dies ha, tractadors a la cort que·ll los pregava que·ls hi donassen.

E de present lo molt reverent senyor n'Uch, bisbe de València, en nom e per part del braç eclesiàstich, offerí los XII tractadors per lo dit braç elets contenguts en una cèdola de la tenor següent, però dix que al braç plahia que fossen XIIII, al cas que fos necessari, e per beneffici de la cort e expedició dels negocis de aquella.

Los tractadors per lo braç eclesiàstich

Lo bisbe de València o en sa absència micer Johan Gastó, son procurador; lo maestre de Montesa o en sa absència lo comanador major de Montesa, son procurador; lo bisbe de Tortosa o en sa absència mossèn Gil Sánxez Munyoz, son procurador; ||[181] l'abbat de Valldigna o en sa absència frare Macià Ramon, son procurador; abbat de Beniffaçà o en sa absència en Pere Vives, son procurador; abbat de Poblet o en sa absència frare Jacme de Fals, son procurador; abbat de Sent Bernat o en sa absència en Rodrigo de Rius, son procurador; mossèn Ramon de Centelles, procurador del capítol de València; lo comanador de Torrent; lo comanador de Montalbà o en sa absència lo claver de Montesa, son procurador; lo comanador de Bexix o en sa absència en Jacme Roqua, son procurador; lo prior de Valldecrist o en sa absència micer Guillem Strader, son procurador.

E, offerta la dita cèdola dels dits tractadors per lo senyor maestre de Montesa en nom e per part del braç eclesiàstich, foren dites les paraules següents, les quals depuix foren donades en scrits en una cèdola de la tenor següent:

Molt excel·lent príncep e senyor,

Los XII tractadors elets a la vostra reyal majestat offerts e donats per lo braç eclesiàstich, e la offerta de dos, ultra los dits XII, cars que per beneffici de la cort hic sien necessaris, entén lo dit braç haver offerts e donats, ab protestació que ara ni en l'esdevenidor no li sia engendrat prejuhí alcú ni li sia o puxa ésser tret a ús ni a conseqüència de donar tants tractadors en nombre sinó aquells qui per lo dit braç e ab concòrdia li serà vist dels altres braços volran offerir e donar.

Enaprés, per l'onorable micer Guillem Çaera, síndich de la ciutat de València, per part del braç reyal, offerí los tractadors en una cèdola de la tenor següent:

Tractadors del braç reyal

En Daniel Mascarós, en Johan Suau, en Bernat Johan, micer Guillem Çaera, micer Johan Ferrando, micer Bernat Abrí, síndichs de València; ||[181v] en Pere Feliu, en Pere Bixes, síndichs de Xàtiva; en Johan Palma, síndich de Morella; en Bernat Costegà, síndich d'Alzezira; en Ginís Silvestre, síndich d'Oriola; en Bernat Muntanyés, síndich de Borriana.

Enaprés lo senyor duch dix tals o semblants paraules:

Senyor molt excel·lent, lo braç militar fins al present no ha concordat sobre la elecció e nominació dels tractadors, emperò, prestament, haüt acord, hi proveirà en tal manera que la expedició e ben avenir dels affers de la cort ne serán procurats.

Enaprés lo noble mossèn Vidal de Vilanova dix tals o semblants paraules:

Senyor, vós havets demanat al braç militar tractadors e deuen ésser XII, e com lo dit braç sia de dues oppinions, abdues les oppinions són concordes dels dos, ço és del senyor infant don Johan e del senyor duch, e com ne resten deu, los de la una oppinió, de la qual yo só, vos offir aquests V tractadors per lur part, segons són contenguts en aquesta cèdola.

La qual offerí al senyor rey, ço és de la tenor següent:

Per los nobles mossèn Vidal de Vilanova, don Pero Maça de Liçana; per los cavallers mossèn Pere Siscar, mossèn Johan de Ripoll, mossèn Jacme Lançol, àlias Romeu.

E per lo braç eclesiàstich fon offert hun greuge al senyor rey de la tenor següent:

Molt alt excel·lent príncep e senyor,

Com lo molt alt rey en Jacme, de loable memòria, hagués donat e atorgat per heretament e concambi a·n Rodrigo Eximénez de Lúzia una barcha per pescar en l'Albufera de València, axí de dia com de nit, sens algun servey, lezda e tots altres drets, francha e liura, a ell e als seus, e la qual en Lop Eximénez de Lúzia, fill e hereu del dit en Rodrigo, per ànima sua e del dit pare seu, auria donat a nostre senyor Déu e a la casa del Spital de Sent Johan de Jerusalem. Enaprés frare Bernat de Miravalls, comanador de la dita casa e tinentloch de castellà d'Amposta, e, de voluntat e consentiment de altres molts comanadors e frares del dit orde, donà, atorgà e stablí la dita barcha a·n Pere Johan de Malbosc a cens de cinquanta sous ab dret emphiteòtich pagadors cascun any en cert termini. Enaprés se seguís que lo lochtinent de batle general qui lladonchs era perturbàs lo dit emphiteota ||[182] e no permetés aquell elegir una de les barques qui pescaven en la dita Albufera e per part del dit orde fon suplicat lo senyor rey en Pere, de loable memòria, que aquell degués manar ab letra sua als batle general e lochtinent de aquell que no perturbassen lo dit (emphiteota) en la dita elecció e ús e axí mateix permetés pagar lo dit cens al dit comanador, e axí fon fet, les quals dites cartes foren presentades al dit *tunch* lochtinent de batle, qui era micer Giner Rabaça, lo qual, vistes les dites cartes e scriptures públiques, convocat e appellat e hoÿt en Guillem Oliver, *tunch* arrendador del quint de la dita Albufera, reebuda informació de les dites coses, ús e possessió o quasi de elegir una de les barques que pescaven en la dita Albufera, la que més volrà lo dit emphiteota, manà al dit en Guillem Oliver, arrendador (del quint de la dita Albufera), e altre qualsevol qui per temps serà, que no perturbassen ni perturbar fessen

al dit emphiteota en los dits drets, elecció e ús, segons se mostren totes les dessús dites coses per scriptures públiques a les quals se reffer e de les quals fa fe a ull. Enaprés, senyor, lo dit emphiteota hauria arrendat lo dit dret a cert temps per cert preu cascun any, lo qual temps del dit arrendament finit e passat, lo dit emphiteota no ha volgut ne vol arrendar lo dit dret de la dita barqua, mas collir e pendre aquell segons li és permés per les dites provisions *et alia* usar de aquelles e de sa possessió o quasi. E vostre batle general e altres officials no permeten usar de les dites possessió o quasi, ús e dret de elegir e pendre e collir lo dit dret, ans diguen al dit emphiteota que aquell arrendarà lo dit dret al arrendador e collidor del quint de la dita Albufera a cert preu, lo que és contra justícia e dret dessús dit e en gran dan dels dits emphiteota e senyor directe. Per tal, humilment supplica lo braç eclesiàstich a vostra excel·lent senyoria que sia sa mercè provehir per acte de cort sobre les dites coses en manera que·ls dits batle, lochtinent e altres officials no perturben en les dites possessió o quasi dels dits dret e ús al dit emphiteota e successors de aquell, e que·l emphiteota puxa arrendar o fer per si collir a sa voluntat lo dit dret de barcha, com sia de justícia, la qual lo dit braç haurà en singular gràcia e mercè.

(No és feta fe de la perturbació al·legada. Es ver que consta per relació del batle general que a instància de la part d'en Guaxart fon proposada querella devant lo dit batle contra·n Loís Domínguez, procurador de la reyna dona Yolant, que té la dita Albufera per cambra, davant lo qual batle foren algunes altercacions verbals entre les dites parts. Per què lo senyor rey manà al dit batle que en la dita controversia faça breu e desempachada justícia e no faça perturbació alguna de fet al dit en Guaxart en la possessió que atrobarà que sia. E si alguna turbació de fet hi és stada feta vol lo senyor rey que sia tolta.

Vidit de Funes, vicecancellarius).[160]

Per lo senyor bisbe de València, en nom e per part del braç eclesiàstich, per lo senyor duch de Gandia en nom e per part del braç militar, e per micer Guillem Çaera, en nom e per part del braç reyal, foren dites tals paraules o semblants que cascú d'ells en los dits noms no consentien en los greuges offerts *ad invicem*, en tant com fossen ésser vists prejudicials als braços per qui ho dehien ans hi contrastaven e perseveraven en lurs protestacions.

Enaprés foren donats per los altres braços alguns greuges, als quals fon protestat per lo braç eclesiàstich que no y consentia lo dit braç, en tant com fossen ésser vists contra les libertats, privilegis e immunitats del braç eclesiàstich e singulars de aquell, segons era ja estat protestat en una cèdola per lo dit braç eclesiàstich en altra jornada a la qual se refferia. ||[182v]

E, fetes e dites les dites coses, lo senyor rey continuà la present cort aprés dinar del present dia en lo loch mateix.

¶ [160] La resposta reial procedeix del manuscrit P.

Eadem die iovis, post prandium, foren justats los tres braços del regne dins lo monestir de Preÿcadors sobredit, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà divendres en lo loch mateix, ans de dinar.

La cort protestà *ut supra*.

1417, octubre 8. Monestir de Predicadors.

Reunió de les Corts generals, presidides pel rei, i debat entre les dues faccions del braç militar sobre l'elecció dels seus tractadors. Pròrroga per al dia següent.

Die veneris, ante prandium, VIII^a octobris anno a Nativitatis Domini M^o CCCC^o XVII°.

Foren ajustats los tres braços del regne en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort, aprés dinar del present dia, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

Eadem die veneris, post prandium, foren justats los tres braços del regne en lo dit monestir de Preÿcadors.

Per lo braç de la Església

Lo senyor bisbe de València, lo senyor maestre de Montesa, mossèn Gil Sánxez Munyoz, mossèn Ramon de Centelles, mossèn lo comanador de Torrent, mossèn lo claver de Montesa [e] mossèn Jacme Roqua. ||[183]

Per lo braç militar

Lo senyor infant, lo senyor duch, don Fredrich, mossèn lo vezcomte de Vilanova, mossèn Bernat de Centelles, don Pero Maça, mossèn Vidal de Vilanova, mossèn Olfo de Pròxida, mossèn Berenguer de Vilargut [e] mossèn Pere de Moncada.

Per lo braç reyal

En Daniel Mascarós, en Pere Bou, en Johan Suau, micer Guillem Çaera, en Johan Pugada, micer Johan Ferrando, en Bernat Johan, micer Bernat Abrí, síndichs de València; en Pere Bixes, síndich de Xàtiva; en Johan Palma e·n Berthomeu Rovira, síndichs de Morella.

E, stants tots justats dins la casa del capítol acostumada, vench lo senyor rey e, sehent en sa cadira reyal, lo senyor duch de Gandia dix tals o semblants paraules:

Senyor, lo nostre braç vos offir aquests XII tractadors contenguts en aquesta cèdola.

La qual offerí al senyor rey e és del tenor següent: ||[183v]

Molt alt e molt excel·lent senyor,

A la vostra senyoria offir lo braç militar de regne de València los tractadors per ell elets e nominats ab poder de tractar e menegar los affers de la cort ab vós, senyor, e ab los de vostre consell e ab los altres staments; emperò, no·ls dona ne·ls entén a donar poder alcú de cloure ne de finar aquells ab vós, senyor, ne ab altri ne de prometre quantitat o quantitats alcunes per subvenció o en altra manera a vostra senyoria sens licència voler e consentiment del dit braç militar, ne hajen poder alcú de tractar de sos affers ab vós, senyor, per rahó de la dita cort.

E són los tractadors los següents:

Nobles

Primo, lo senyor infant, lo senyor duch, lo vezcomte de Vilanova, don Pedro d'Urrea, mossèn Olfo de Pròxida [e] mossèn Loís d'Abella.

Cavallers

Mossèn Loís de Castellví, mossèn Joffre de Vilarig, mossèn Loís Carbonell, mossèn Johan de Vilarasa, mossèn Johan de Sentfeliu e·n Galceran de Lòriç.

E feta la dita offerta encontinent per los de la altra oppinió, ço és per don Pero Maça, mossèn Vidal de Vilanova e mossèn Berenguer de Vilargut, e los altres de lur oppinió, fon contradit a les coses dites per lo dit senyor duch, dient que no eren braç, mas part de braç axí com ells mateixs, e los altres digueren que ans eren braç. En tant que, stants en aquesta contradicció, lo senyor infant dix al senyor rey:

Senyor, entre yo e don Fredrich havem treballat de concordar-los e no u havem pogut concordar. Plàcia-us, senyor, de fer-hi justícia.

E lo senyor rey dix que ell volia d'açò parlar e haver consell ab los dos braços, ço és ab lo eclesiàstich e reyal, per què manà que·l braç militar se isquès de la dita casa. E de present, quant se'n foren exits, lo senyor rey dix e proposà als dos braços —eclesiàstich e reyal— com sobre aquestes coses, ço és si los huns eren braç o no, o part de braç, per la oferta que les dites oppinions havien dada de tractadors, quala devia ésser acceptada que ell ne volia haver consell d'ells. Per què·ls pregava que li'n diguesen lur intenció. E dites les dites coses abdosos los dits braços se appartaren e digueren ‖[184] que era vespre e que açò havia mester delliberació e que suplicasen lo senyor rey que açò volgués prorogar a altra jornada. E aquesta delliberació digueren per resposta al senyor rey. E lo senyor rey manà que entrasen los del braç militar, e com foren tots los dits tres braços davant ell, lo dit senyor rey assignà lo dia de demà que serà disapte, aprés dinar, a hoyr la dita delliberació sobre lo dit debat de les dites dues oppinions del braç militar, e que la hora mateixa continuà la present cort en lo loch mateix.

1417, octubre 9. Monestir de Predicadors.

Reunió de les Corts generals, presidides pel rei, i debat entre els consellers del rei i els braços reial i eclesiàstic a propòsit de la discòrdia al si del braç militar. Pròrroga per al dilluns següent.

Die sabbati, aprés dinar, *VIIII[a] octobris anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVII[o]*.

Foren los tres braços del regne ajustats en lo dit monestir de Preÿcadors.

Per lo braç de la Església

Lo senyor bisbe de València, lo senyor maestre de Montesa, mossèn Ramon Centelles, mossèn lo comanador de Torrent [e] mossèn lo claver de Montesa.

E com per los consellers del senyor rey fos a ells proposat que·ls plagués ésser ab ells e ab lo braz reyal sobre la delliberació dessús retenguda per lo senyor rey e per acordar e apunctar e per lo consell donador al senyor rey sobre aquella, per tal, per lo braz eclesiàstich anaren en la delliberació havedora lo senyor bisbe de València, lo senyor maestre de Montesa e mossèn Ramon Centelles. ||[184v]

Per part del braç reyal anaren micer Guillem Çaera, micer Johan Ferrando, síndichs de València; en Pere Bixes, síndich de Xàtiva; e·n Johan Palma, síndich de Morella.

E justats los sobredits dels dits dos braços, ço és eclesiàstich e reyal, ab los del consell del senyor rey, rahonaren totes les coses dessús seguides per les dites dues oppinions del dit braç militar. E havent sguart que la offerta dessús feta per mossèn Vidal de Vilanova e lur oppinió dels V tractadors era feta fora la casa del capítol de Preÿcadors, la qual és loch diputat al braç militar a fer e concordar los actes de aquell, e era stada offerta en nom de oppinió del dit braç; e la offerta feta per lo senyor duch e de lur oppinió de XII tractadors era stada feta en la casa sobredita del capítol acostumada e a aytals coses diputada, e fon offerta en nom de braç al dit senyor rey. Delliberaren que la offerta feta dels dits XII tractadors per lo senyor duch, e de sa partida, era valedora, e la offerta feta per mossèn Vidal de Vilanova, e de sa partida, era repel·lidora e devia ésser repel·lida.

E acordades e apunctades les dites coses e ajustats los tres braços del regne vench lo senyor rey e sehent en sa cadira o siti reyal, presents los dits tres braços, lo noble mossèn Berenguer de Vilargut offerí al senyor rey una cèdola, en paper scrita, de la tenor següent: ||[185]

Dominus rex, visa nominacione tractatorum sibi oblata per nobiles Vitalem de Vilanova, Petrum Maça de Liçana et Petrum de Montecatheno qui dixerunt eam dare per se et aliis sue oppinionis nobilibus, militibus et generosis die iovis VII[a] mensis presentis. Et visa nominacione tractatorum sibi oblata per egregium consanguineum suum Alfonsum, ducem Gandie, pro parte, ut asseruit, brachii militaris regni Valencie die veneris VIII[a] mensis predicti. Visa etiam dicta nominacione

et eleccione que facta fuit in capitulo Predicatorum, qui est locus ubi brachium militare consuevit per ipsum in curia expediendis cum segregatur ab aliis congregati, vocata curia ad sonum campane ad hoc destinate et solite. Visa cedula ultimo oblata attentisque aliis attendendis prehabita super hiis delliberacione et habito consilio cum brachiis ecclesiastico et regali dicte curie generalis regni Valencie. Declarat primam oblacionem sibi factam per dictos nobiles Vitalem de Vilanova et alios sue oppinionis non procedere sed nullam esse eamque reicit et expellit, aliam vero oblatam per dictum ducem ‖[185v] nomine brachii militaris predicti declarat fore legitimam et in ea nominatos esse dicti brachii legitimos tractatores et mandat cum eis et aliis tractatoribus brachiorum ecclesiastici et militaris ad ulteriora procedi.

E de present lo dit mossèn Berenguer de Vilargut [e] don Pero Maça, per ells e per los altres de sa oppinió digueren que no consentien en les dites coses.

E de present lo senyor rey continuà la present cort a dilluns primer vinent, ans de dinar, en lo loch mateix.

1417, octubre 11. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i prec per part dels consellers reials que la cort acorde, davant la gran necessitat en què es troba el rei, un préstec per a la seua sustentació. Pròrroga per al dia següent.

Die lune, ante prandium, XI[a] octobris anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVII[o].

Foren justats los tres braços del regne dins lo monestir de Preÿcadors dessús dit, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà dimarts, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

En lo present dia fon proposat al braç eclesiàstich per los nobles mossèn Guerau de Cervelló, don Berenguer de Bardaxí, e·n Ramon Civaller, tresorer e consellers del senyor rey, com lo dit senyor rey era en gran necessitat que·l seu comprador no havia què dispondre. Per què pregava als del dit braç li volguessen prestar alcuna quantitat de moneda per sa sustentació *et cetera*. Als quals fon respost que·l braç hi delliberaria e·ls ne faria resposta. ‖[186]

Enaprés, stants justats lo braç eclesiàstich dins son apartament acostumat, ço és en la cel·la de frare Johan Frexes,[161] on lo dit braç se acostumava ajustar per parlar e tractar dels negocis del dit braç e de la cort, foren-hi los següents:

Lo senyor maestre de Montesa, mossèn lo comanador de Montalbà, micer Johan Gastó [e] mossèn lo comanador de Torrent.

¶ [161] C *Fixes*.

E vingueren los nobles don Pero Maça, mossèn Vidal de Vilanova, mossèn Berenguer de Vilargut e mossèn Jacme Romeu, menor de dies, e legir e requerir feren una cèdola de la qual requeriren los notaris dejús scrits que·n fessen carta pública, la qual és de la tenor següent, *ut infra*, llà on comence «Maravellen-se, e no poch,», *si quia requisiverunt instrumentum publicum est notatum large ut sequitur*:

In Dei nomine, amen. Noverint universi quod anno a Nativitate Domini Mº CCCCº XVIIº, die lune, ante prandium, intitulata XIª mensis octobris, in presencia reverendi domini fratris Romeu de Corbaria, magistri Montesie ac Sancti Georgii, et honorabilium Iohannis Gastonis, <officialis et procuratoris reverendi domini episcopi Valencie, Petri Ferrández d'Íxer, comendatoris de Montalbano>, et fratris Raymundi de Montechateno, comendatoris de Torrent, congregatorum in monasterio ordinis fratrum predicatorum civitatis Valencie ubi curie generales regni Valencie pro nunch celebrantur per dominum regem regnicolis ipsius regni intus cellam videlicet sive cameram religiosi fratris Johannis Frexes, eiusdem ordinis, in qua brachium ecclesiasticum regni pretacti consuetum est congregari pro negociis iamdictarum curiarum pertractandis brachium ecclesiasticum in curiis pretactis representancium et faciencium, necnon Petri Laurencii, secretarii dicti domini episcopi, et Anthonii Lóppez, scribe dicti domini magistri, scriptorum brachii ecclesiastici memorati, et Petri Clariana, notariorum ad hec electorum et vocatorum, constituti personaliter nobiles Petrus Maça de Liçana, Petrus de Monthecateno, Vitalis de Vilanova, Berengarius de Vilaracuto et honorabilis Iacobus Romeu, minor dierum, milites, et prelibatis brachium ecclesiasticum dictarum curiarum representantibus, in scriptis presentarunt et per notarios predictos legi et publicari requisiverunt quandam papiri cedulam tenoris sequentis:

Maravellen-se, e no poch, de tanta prudència vostra, los nobles mossèn Pere de Moncada, mossèn Vidal de Vilanova, don Pero Maça de Liçana, mossèn Berenguer de Vilargut e altres nobles e cavallers e gentils hòmens del braç militar de regne de València contenguts en una cèdola següent: mossèn Sanxo Roïz, vescomte de Gallano, mossèn n'Ot de Moncada, mossèn Pere de Moncada, mossèn Guillem Ramon de Moncada, mossèn Vidal de Vilanova, ||[186v] mossèn Johan de Vilanova, mossèn Loís de Vilanova, en Vidal de Vilanova, mossèn Pere de Vilargut, mossèn Berenguer de Vilargut, mossèn Johan de Vilargut, n'Anthoni de Vilargut, en Jacme de Vilargut, en Johan de Vilargut, mossèn Galvany de Villena, mossèn Joffre de Thous, mossèn Eximén Pérez de Calatayú, mossèn Eximén Pérez de Corella, en Ramon Boÿll, en Felip Boÿl, mossèn Francesch Maça, en Loís Cornell, en Johan de Moncada, en Matheu de Moncada, don Pero Maça de Liçana, mossèn Loís Vidal, mossèn Johan Valleriola, mossèn Bernat Vives, en Loís Vives, mossèn Johan Gastó, mossèn Johan Martínez d'Ezllava, en Martí Ényeguez d'Ezllava, en Johan Martínez d'Ezllava, en Johan Çabata, senyor d'Argelita, en Manuel Çabata, mossèn Loís Çabata, en Johan Çabata, mossèn Johan de Ripoll, mossèn Galceran de Castellví, mossèn

Johan de Castellví, mossèn Pere de Codinachs, mossèn Loís de Codinachs, mossèn Manuel de Codinachs, mossèn Ausiàs de Codinachs, mossèn Gilabert de Rexach, Johannes Vives, Jacme de Romaní, n'Arnau de Romaní, en Francesch de Romaní, mossèn Guillem Crespí, mossèn Francesch Marrades, mossèn Francesch de Soler, mossèn Guerau de Castellvert, mossèn Johan de Castellvert, mossèn Pere Miró, mossèn Guillem Pugades, mossèn Matheu Pujades, mossèn Berenguer Dalmau, mossèn Ferrando Munyoz, mossèn Johan Lançol, mossèn Jacme Romeu, major, mossèn Jacme Romeu, menor, mossèn Manuel Lançol, mossèn Matheu Lançol, en Rodrigo Lançol, en Matheu Lançol, major, en Matheu Lançol, menor, en Guillem Lançol, en Francesch Lançol, en Jacme Lançol, en Johan Álvarez d'Ezpejo, mossèn Johan de Quintavall, mossèn Rigo de Quintavall, mossèn Johan Cervató, mossèn Berenguer Salelles, mossèn Arnau Saranyó, en Guillem Jàfer, en Jacme Aguiló, en Loís Aguiló, mossèn Pere Siscar, en Pere Siscar, en Francesch de Siscar, en Galceran de Castellví, en Rodrigo de Castellví, mossèn Johan Ferràndez de los Arquos, en Pere Ferràndez de los Arquos, en Diego Ferràndez de los Arquos, en Pere Morera, en Jacme de Celma, en Jacme Joffre, fill de mossèn Ramon Joffre, en Johan d'Oriç, mossèn Guillem Galceran de la Serra, mossèn Guido de Vintimilla, en Johan Roïç de Castellblanch, mossèn Pere Cabanyelles, en Francesch de Thous, en Bernat de Thous, en Gilabert Argenter, en Johan de Smoes, en Jacme Dezpont, en Johan Dezpont, en Pero Eximénez de Lomberri, en Loís de Soler, en Francesch de Soler, en Jacme de Soler, n'Anthoni de Gualbert, en Remir Álvarez d'Espejo, Paulo Alavanya, Jordi Alavanya, en Johan de Natera, en Vilarnau, en Miquel Sanç, mossèn Bernat Sanç, en Francesch Sanç, en Pere Sanç, en Bernat Sanç, en Guillem Sanç, en Johan Sanç, mossèn Corveran d'Alet, en Johan Corveran d'Alet, mossèn Loís de Pertusa, mossèn Jacme de Malferit, mossèn Bernat Dezpuig, menor, mossèn Jacme Dezpuig, en Francesch Dezpuig, en Guerau Domènech,[162] mossèn Bernat d'Esplugues, en Johan de Morera, mossèn Berenguer Venrell, en Matheu Serra, en Pere Canyell, mossèn Alfonso Rodríguez, mossèn Francesch Munyoz, ||[187] en Guillem de Copons e·n Thomàs Carbonell.

Et vix credere sufficiunt que vostra saviesa haja prestat consell e assentiment a una provisió per lo senyor rey publicada disapte proppassat *in vesperis et inter cetera*, per la qual lo senyor rey [a]par vulla haver per tractadors deu persones nomenades per lo egregi duch de Gandia e alcuns altres de sa oppinió, com sàpia bé vostra saviesa que la nominació de les dites deu persones no [és] stada feta en forma deguda e stilada *tum quia secreto et occulto modo, hora captata, expretis et neglectis supradictis, protestantibus minusque vocatis non facta maiori et sancciori parte, non precedenti tractatu nec convocato consilio ad hoc per omnes de brachio militari et alia petat multipliciter singulariter atento quod in actibus curiarum et in actibus concernentibus ipsos anus curiarum delet procedi ex bono et equo, secundum Deum bonam racionem et conscienciam rectam, comuni*

¶ [162] C *Doménez*.

concordio comunique voluntate. Quare requeren los damunts dits protestants e mossèn Berenguer de Vilargut e mossèn Jacme Romeu, cavaller, menor de dies, en lurs noms propris e axí com a procuradors dels contenguts en la dita cèdola, ab carta públicha reebuda per lo discret en Pere de Clariana, notari, que per vosaltres les dites X persones per si ne per adjunctes, los alt senyor infant e lo egregi duch de Gandia hajats per tractadors dels actes de les corts, ans aquells hajen per no tractadors, e si lo contrari faÿen, la qual cosa no creen, no y consenten, ans expressament hi dissenten, protestant que no·ls sia fet prejuhí alcú e de dans e messions e de tot lur plen dret requerint a vos, notari, que·n reebats carta pública.

Et lecta et publicata dicta cedula, incontinenti, prelibatus reverendus dominus magister Montesie, nomine et pro parte brachi ecclesiastici iamdicti, respondens dixit quod habita delliberacione cum aliis absentibus de brachio prelibato brachium predictum responderet contentis et prelibata cedula requirendo notarios predictos quatenus de predicta cedola presentata et lecta non clauderent instrumentum publicum absque responsione predictum brachium et predictis facienda presentibus honorabilibus Manuele de Vilarasa, comendatore d'Ares, fratre Gilaberto de Monsoriu, militibus ordinis de Montesia, et Bernardo Bonshoms, porterio, testibus ad premissa vocatis specialiterque electis.

Postmodum, vero die iovis intitulata XXI[a] mensis octobris anno a Nativitate Domini M° CCCC° XVII°, prelibati reverendus dominus magister Montesie et honorabiles Iohannes Gastonis, Egidius Sancii Munionis, Raymundus de Centillis et Iacobus Roqua, existentes in cella iamdicta ubi brachium ecclesiasticum assuetum est congregarii in dictis curiis, requisiverunt notarios prelibatos coram ipsis presentibus quatenus responsionem per eos factam protestacioni desuper contente publicarent et de predictis protestacionem et responsionem facerent publicum instrumentum cuiusquidem responsionis tenor sequitur sub his verbis:

Contradient a una cèdola o protestació feta al braç eclesiàstich del regne de València en lo dia de dilluns qui·s comptava XI del present mes d'octubre per lo noble mossèn Berenguer de Vilargut e mossèn Jacme Romeu, cavallers, menor ||[187v] de dies, en lurs noms propris e axí com a procurador dels contenguts en la dita cèdola ab carta pública reebuda segons que digueren per lo discret en Pere Clariana, notari, tant com aquella prejudique o sia vista prejudicar al dit braç eclesiàstich o dret de aquell, responent diu lo braç eclesiàstich que segons lo cars proposat, sobre lo qual lo dit braç devia prestar consell al molt alt senyor rey aconsellat segons Déu e lur sana e bona consciència, sens excepció de persones, e la present resposta fa e dona lo dit braç a la dita cèdola e protestació, requirents los scrivans de la present causa que la present resposta continuen al peu de la dita cèdola e que de la una sens l'altra no·n sia donada còpia ne mesa en forma públicha, requirent-ne carta públicha.

Presentibus venerabilibus Ginesio Silvestre, vicino Oriole, et Bernardo Bonshoms, porterio domini regis, testibus ad hec vocatis specialiterque lectis. ||[188]

1417, octubre 12. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços per separat, debat per part del braç eclesiàstic a propòsit del greuge sofert pel paborde d'Albal i acord sobre el préstec al rei. Pròrroga per al dia següent.

Die martis, ante prandium, XII^a^ octobris anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVII°.

Foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors.

Per lo braç de la Església

Mossèn l'abbat de Valldigna; mossèn Johan Gastó; mossèn Gil Sánxez Munyoz; mossèn lo comanador major de Montesa; mossèn Pere Ferrández d'Íxer, comanador de Montalbà; mossèn lo comanador de Torrent; mossèn Jacme Roqua e·n Pere Vives.

Los quals, justats en lo apartament eclesiàstich, parlaren d'un greuge fet a mossèn Barutell, pebordre d'Albal en la Seu de València, sobre un arrendador de ses rendes, lo qual, per fugir al juhí del jutge dels delmans, era recorregut a la audiència del senyor rey, com açò fos gran prejuhí a les persones de la Església que·n fos parlat al vicicanceller, per la qual cosa elegiren quatre del braç a fer instància sobre aquest fet al dit vicicanceller del senyor rey, ço és los honorables micer Johan Gastó, mossèn Ramon Centelles, mossèn lo comanador major de Montesa, mossèn lo comanador de Torrent. Los quals anaren per part del dit braç al dit vicicanceller rahonant-li lo prejuhí e com per privilegi reyal la Església e los eclesiàstichs sobre ses rendes tenien jutge appellat «dels delmans», ab son assesor, e axí aquell no se'n devia entrametre, lo qual respòs que li mostrassen lo privilegi e que ell era prest de observar lo privilegi e reduhir lo fet a justícia.

Enaprés lo dit honorable micer Johan de Funes, vicicanceller del senyor rey, per part del dit senyor rey continuà la cort a demà que serà dimecres, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*. ||[188v]

Eadem die martis, post prandium, XII^a^ octobris anno predicto, foren justats lo braç eclesiàstich en lo appartament acostumat, ço és mossèn l'abbat de Valldigna, micer Johan Gastó, mossèn Gil Sánxez Munyoz, mossèn lo comanador de Montalbà, mossèn lo comanador major de Montesa, mossèn lo comanador de Torrent e·n Pere Vives.

Los quals parlaren del fet del préstech o ampre fet per lo senyor rey per sa subvenció e, aprés molts rahonaments, si farien la dita subvenció e préstech o no, e discutit lo dit material, per vots fon concordat per tots que·l préstech se fes, emperò, ab aquestes modificacions: que tots los altres braços se concordassen concordablament en manera que·s fes axí com se feu lo préstech primer dels IIIM florins, l'altra modificació que tots los greuges fets per lo senyor rey e sos officials

pendent o durant la present cort, ans de dir l'och del dit préstech, fossen reduhits a justícia e degut stament. Lo qual acord fon delliberat que·l comunicassen al braç reyal sabent d'ells si havien concordat. Per la qual cosa foren elets mossèn Gil Sánxez Munyoz [e] mossèn lo comanador de Montesa. Los quals anaren al dit braç reyal proposant-los per part del braç eclesiàstich si havien res delliberat sobre la subvenció demanada per lo senyor rey, los quals respongueren que no·n havien res delliberat per ço com molts hi fallien de lur braç, però pregaren los dits missatgers que·ls diguessen si lo braç de la Església havia res delliberat e de present los dits missatgers explicaren la delliberació dessús acordada per lo dit braç eclesiàstich al dit braç reyal. ||[189]

1417, octubre 13. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i debat del braç eclesiàstic sobre certs greuges soferts per alguns dels seus membres. Pròrroga per al dia següent.

Die mercurii, ante prandium, XIII^a die octobris anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII°.

Foren ajustats los dits braços del regne en lo dit monestir de Preÿcadors.

Per lo braç de la Església

Lo senyor maestre de Montesa; mossèn l'abbat de Valldigna; micer Johan Gastó, <per lo bisbe de València>; mossèn lo comanador de Montalbà; mossèn Ramon Centelles, <per lo capítol>; mossèn lo comanador de Torrent; mossèn Jacme Roqua; micer Guillem Strader e·n Pere Vives.

Los quals, stants en lo apartament eclesiàstich, hagueren rahonament que los comissaris del senyor rey en los fets de la cambra apostolical feyen de grans greuges com alcun rector o benefficiat se moria que tantost se occupaven tots los béns, sots color que era familiar de papa o de cardenal, e per la vacant que pertany a la cambra apostolical en tant que en la casa de tal prevere mort no lexaven res que per ells no fos occupat, per què de açò devia ésser supplicat lo senyor rey e fer-hi gran instància que ço que injustament era pres de tals morts preveres fos restituhit e inhibir als dits comissaris que tals coses no fessen d'ací avant. Axí mateix, d'un greuge que era fet al bisbe de Tortosa per rahó d'un criminós que s'era receptat en la església d'Onda per la immunitat, la qual, no contrastant lo justícia, l'avia afferrat dins la església, e lo rey pretenia que la conexença si la dita immunitat li valia o no devia conèxer lo rey. E axí mateix de tots altres greuges fets pendent la present cort los quals fossen mesos en memorial e sobre aquells fer bona justícia ab lo senyor rey que de fet fossen tornats e reduhits a justícia. ||[189v]

Enaprés l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort, aprés dinar del present dia, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

Eadem die mercurii, aprés dinar, foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors.

Per lo braç eclesiàstich

Mossèn l'abbat de Valldigna, micer Johan Gastó, mossèn Gil Sánxez Munyoz, mossèn lo comanador de Torrent, mossèn Ramon Centelles, mossèn lo comanador major de Montesa e·n Pere Vives.

Los quals, stants justats en lo appartament acostumat, los nobles e honorables mossèn Guerau de Cervelló, micer Johan de Funes, vicicanceller, e en Ramon Civaller, tresorer, consellers del senyor rey, proposants al dit braç que·l senyor rey los pregava que li fessen resposta sobre lo fet del ampre que·ls havia fet de la subvenció. Als quals fon respost que·l braç hi delliberaria e·ls ne farien resposta. E departits del dit braç los dits consellers del senyor rey concordablament delliberaren que pus lo vot e acord d'ells era ja notifficat al braç reyal, ço és que eren d'acord de fer la dita subvenció, ab les qualitats dessús expressades, que fos feta la resposta al senyor rey. Per què, retornats los dits consellers per lo dit braç eclesiàstich, los fon tornada resposta que·l braç era d'acord de fer la subvenció ab les qualitats dessús specifficades en la damunt dita delliberació, però de la quantitat, que serà acordada ab los altres braços. ||[190]

Enaprés l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà dijous, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

1417, octubre 14. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i debat sobre la subvenció al rei. Pròrroga per al dia següent.

Die iovis, ante prandium, XIIII[a] octobris anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVII[o].

Foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors.

Per lo braç eclesiàtich

Lo senyor maestre de Montesa [e] micer Johan Gastó.

Los quals, justats en lo appartament acostumat, per hun frare preÿcador missatger de Càller, del regne de Cerdenya, fon proposat al dit braç que, com lo senyor rey hagués donada la governació de Càller a mossèn Álvaro Camarero, qui és castellà, e certes heretats a mossèn Garcia de Ferrera, castellà, contra libertats e

privilegis del dit regne, com los officis e benefficis del dit regne devien recaure en catalans o valencians o aragoneses, qui y havien scampada lur sanch, que·ls plagués de fer-hi instància ab lo senyor rey, com lo braç reyal li havia ja proffert que la y faria. Al qual fon respost que lo dit braç hi havia ja delliberat e que eren de acort de fer-hi instància, lo ||[190v] qual acord fon intimat al braç reyal, qui ja havia feta semblant intimació al dit braç eclesiàstich.

Enaprés fon tramesa missatgeria per lo braç reyal al dit braç eclesiàstich, ço és micer Guillem Çaera e en Jacme Olzina, síndich d'Ontinyent, los quals explicaren com lo braç reyal los intimava que era d'acort que lo senyor rey fos subvengut, però que per ço com lo braç eclesiàstich los havia en lo dia passat ja comunicada la llur delliberació ab les qualitats, ço és ab concòrdia dels altres braços, que aquesta concòrdia entrevenien ells, ço és lo braç reyal ab aquells ab qui lo senyor rey havia declarats ésser braç defferint-ho al braç dels cavallers. E així mateix los plahia lo fet dels greuges que fossen tornats a loch, e los fets fischals cessasen [e] aquella quantitat de que devia ésser subvengut lo senyor rey los dona vigares que degués ésser de IIM florins. A la qual cosa fon respost per lo dit braç eclesiàstich que sobre lo fet de la quantitat nomenada de IIM florins hi delliberarien e·ls ho intimarien quant hi haguessen delliberat.

Enaprés l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, prorogà per part del senyor rey la present cort a demà que serà divendres, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*. ||[191]

En lo dit dia de dijous, aprés menjar, foren los tres braços ajustats en lo dit monestir de Preÿcadors.

Per lo braç de la Església

Micer Johan Gastó, mossèn Ramon Centelles, mossèn lo comanador major de Montesa e·n Pere Vives.

Los quals, stants justats en lo dit appartament eclesiàstich, fon entre ells rahonat com lo braç reyal en lo matí, ans de dinar, los havia intimada lur intenció sobre lo fet de la subvenció fahedora al senyor rey e per ell demanada, com los era de vigares degués ésser de IIM florins, e ells s'avien aturat acord per delliberar sobre lo nombre o quantitat dessús dita, los quals, cascuns, dit son vot, foren de oppinió e de acort que la dita subvenció fos d'aquesta quantitat, per lo dit braç reyal, ço és de IIM florins. Per què de present intimaren al dit braç reyal la dita delliberació concorda ab lo dit braç reyal per los honorables micer Johan Gastó e mossèn Ramon Centelles.

1417, octubre 15. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i sol·licitud als braços eclesiàstic i reial de consell de part del rei sobre la discòrdia al braç militar. Pròrroga per al dia següent.

Die veneris, ante prandium, XV^a octobris anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII°.

Foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors.

Per lo braç eclesiàstich

Lo senyor maestre de Montesa, micer Johan Gastó, mossèn Gil Sánxez Munyoz, mossèn Ramon Centelles, mossèn lo comanador de Montalbà, mossèn lo comanador de Torrent, mossèn Jacme Roqua e·n Pere Vives. ||[191v]

Los quals, justats en lo appartament acostumat, elegiren dos del dit braç, los quals anassen ab los elets per lo braç reyal per fer instància sobre lo greuge de Cerdenya, ço és los honorables mossèn lo comanador major de Montesa e mossèn Jacme Roqua.

Enaprés, l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la cort, aprés dinar del present dia, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

Enaprés, los consellers del senyor rey vingueren en lo appartament eclesiàstich e proposaren que·lls volien parlar ab ells e ab lo braç reyal, e de present anaren ab ells al appartament del braç reyal, ço és lo senyor maestre de Montesa, micer Johan Gastó, mossèn lo comanador de Montalbà, mossèn lo comanador de Torrent, e micer Pere Català, advocat del dit braç. E stants justats los dits dos braços ab lo consell del senyor rey, per don Berenguer de Bardaxí fon proposat que per la partida de don Pero Maça e de mossèn Vidal de Vilanova, e dels de lur oppinió, és stada donada una supplicació al senyor rey sobre la qual lo senyor rey volia e demanava consell dels dits dos braços sobre la provisió fahedora en aquella. Per què feu legir la dita supplicació, la qual, lesta per lo senyor maestre de Montesa, fon respost per part dels dits dos braços que la dita cèdola era de tal matèria que requeria que juristes la apunctassen. Per què fon delliberat que de fet los juristes del consell del senyor rey e dels dits dos braços se apartassen e apunctassen la resposta faedora per lo senyor rey. Concloent que la dita supplicació no procehia de justícia. ||[192]

1417, octubre 16. Monestir de Predicadors.

Reunió de les Corts generals, presidides pel rei, i presentació d'una cèdula per part d'una de les faccions del braç militar. Pròrroga per al dimarts següent.

Eadem die sabbati, aprés dinar, *XVI^a octobris.*

Foren justats los tres braços del regne en lo dit monestir de Preÿcadors.

Per lo braç eclesiàstich

Lo senyor maestre de Montesa; mossèn Gil Sánxez Munyoz, <procurador del bisbe de Tortosa>; mossèn Ramon de Centelles, <procurador del capítol>; mossèn lo comanador de Montalbà; [e] mossèn Jacme Roqua.

E lo senyor rey, sehent en sa cadira e siti reyal, continuant les presents corts, e [per] l'onorable mossèn Jacme Romeu, menor de dies, foren dites les paraules o quasi semblants en substància:

Senyor molt excel·lent, l'altre jorn vos fon donada una supplicació per la una partida de aquest braç, la qual senyor vos presentem ara, suppplicant la vostra senyoria que sobre aquella vullats hoyr los nostres advocats.

A la qual cosa respòs lo vicicanceller del senyor rey dient les paraules <o quasi> semblants en substància:

Lo senyor rey ha vista la dita ||[192v] supplicació e à aquella per lesta, e no és acostumat en corts de hoyr los advocats, mas haüt acord e delliberació ab los braços eclesiàstich e reyal e ha delliberat en aquella e de present mana publicar la dita delliberació, la qual és de la tenor següent:

Dominus rex, visa supplicacione per dictos nobiles Berengarium de Vilaracuto et Iacobum Romeu, certis nominibus oblata, prout in ea continetur, visaque declaracione per eum pridie facta, consideransque aliis circa hec considerandis, prehabita delliberacione et consilio cum brachiis ecclesiastico et regali, pronunciat et declarat, supplicata per predictos, de iusticia non procedere nech fieri debere, mandando his non obstantibus ad ulteriora procedi.

La qual delliberació publicada, lo noble mossèn Johan de Vilanova, per part dels de sa oppinió, dix semblants o tals paraules en substància:

Senyor, sia vostra mercè que la dita cèdola façats insertar en lo procés de la cort e que·n façats fer carta pública, car nosaltres dients dels de sa oppinió no consentim, parlant ab humil reverència, en la dita delliberació.

E per lo vicicanceller fon respost que·l senyor rey manaria fer carta pública.

Enaprés lo senyor rey continuà la present cort a dimarts primer vinent, ans de dinar, en lo loch mateix. ||[193]

1417, octubre 19. Monestir de Predicadors.

Reunió de les Corts generals, presidides pel rei, i presentació de les provisions als greuges. Pròrroga per al dia següent.

Die martis, ante prandium, XIX^a octobris anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII°.

Foren justats los tres braços del regne en lo dit monestir de Preÿcadors.

Per lo braç eclesiàstich

Lo senyor maestre de Montesa, micer Johan Gastó [e] mossèn lo comanador de Montalbà.

Per lo braç militar[163]

Per lo braç reyal

En Johan Suau, micer Çaera.[164] ||193v

E lo senyor rey, sehent en sa cadira e siti reyal, presents los dits tres braços de la cort, dix tals paraules o quasi semblants en substància:

Nós som venguts ací per publicar e donar-vos los tractadors per nostra part, axí mateix per publicar les provisions que havem fetes als greuges per vosaltres offerts. Per què manam al nostre prothonotari que ne done translat.

E haüdes per publicades les dites provisions encontinent lo reverent maestre de Montesa dix tals o semblants paraules en substància:

Senyor molt excel·lent, lo braç eclesiàstich, hoÿda la publicació de les dites provisions, en tant com aquelles sien vistes contra libertats e drets del dit braç ne en tant com prejudiquen ne sien vistes prejudicar al dit braç, no les accepta. E en tant com aquelles sien concordes a la supplicació o coses per lo dit braç supplicades en los dits greuges, ab humil acció de gràcies, accepten segons que·n aquestes cèdoles és contengut.

Les quals foren per lo dit <reverend> maestre exhibides e presentades e són de la tenor següent:

Molt excel·lent príncep e senyor,

Los del braç eclesiàstich de regne de València, enteses les provisions e respostes per vós, senyor, fetes als greuges a la vostra molt gran senyoria offerts per los braços eclesiàstich e militar e de ciutats e viles ||194 reyals e per qualsevol de aquells *coniunctim vel divisim*, och encara per singulars del dit regne, e la publicació de aquelles en la present jornada en plenera cort feta, ab aquella pus humil e subjecta reverència que·s pertany, responen e dien que·n ço e quant les dites provisions, responsions e publicació sien vistes contra furs e privilegis atorgats en general o en special al dit braç eclesiàstich o singulars de aquell, o sien vistes en alcuna cosa prejudicials o derogatòries al dit braç eclesiàstich, o repugnar o contradir a les coses per aquell dit braç supplicades en la oblació dels dits lurs greuges, no accepten aquelles ne y consenten, tàcitament o expressa, ans ab les dites reverències hi contradien e dissenten expressament. En ço, emperò e quant les dites provisions, respostes e

¶ [163] Espai en blanc equivalent a un terç de pàgina destinat a escriure els assistents del braç militar.

¶ [164] Espai en blanc equivalent a un terç de pàgina destinat a anotar la resta d'assistents del braç reial.

publicació són o sien vistes atorgar les coses supplicades per lo dit braç eclesiàstich, o sien conformes a les dites lurs supplicacions, o segons los dits furs o privilegis, ab humil acció de gràcies, accepten e reeben en e per acte de la present cort les dites provisions e respostes, protestants que particularment, haüda còpia de les dites respostes, provisions e publicació a cascuna, lo dit braç puxa fer special resposta de acceptació o contradicció en tot o en part e que temps alcú no·ls percòrrega, supplicant que de la present resposta man que·ls sia feta carta públicha. ||194v

Enaprés per lo senyor maestre de Montesa foren per part del dit braç eclesiàstich offerts los greuges següents, supplicant lo senyor rey que fos de sa mercè provehir aquells segons és supplicat en la fi de cascú de aquells.[165] ||195v

E encontinent lo dit senyor rey, <sehent en sa cadira real>, mana ésser publicats los tractadors per la senyoria elets [e] publicar segons se contenien en una cèdola de la tenor següent:

L'archebisbe de Tarragona, mossèn Guerau de Cervelló, don Johan de Luna, don Johan d'Íxer, mossèn Johan Ferrández d'Eredia, don Berenguer de Bardaxí, lo vicicanceller, lo tresorer, mossèn Domingo Maschó, micer Johan Mercader, micer Pero Baset, scrivà de ració.

Quibusquidem tractatoribus tractandi et concordandi cum aliis de dicta curia et reffe-rendi eidem domino regi plenariam contulit potestatem.

E de present lo noble mossèn Vidal de Vilanova per si e per los altres de sa oppinió dix que no y consentia en les dites coses e que ab humil reverència donava una cèdola de la tenor següent. ||196

E aprés, per mossèn Vidal de Vilanova fon dit:

Senyor, nosaltres de aquesta partida no consentim en res que facen los X tractadors elets per l'altra partida, ans hi dissentim.

E per mossèn Johan de Vilanova fon enadit:

Senyor, com nosaltres no y consentim, plàcia-us de manar-nos-ne fer carta públicha e que sia mes en lo libre de la cort, requerint los notaris de la present cort que·n fessen carta pública.

E lo senyor rey, denegant-ne fer carta públicha, manà als notaris de la present cort que no fessen carta públicha.

Enaprés, lo senyor rey continuà la present cort a demà que serà dimecres, ans de dinar, en lo loch mateix. ||197

¶ [165] Precedint el text dels dos greuges que han estat eliminats del procés eclesiàstic amb una nota marginal de *vacat*, una advertència que «Iam est superius sub tali signo (creu) in numero de LXXXXI cartes». En efecte, al foli LXXXXIv, 125v de la nova foliació, estan els dos greuges, el primer sobre la possessió del terç delme de l'orde de Sant Jaume i el segon sobre l'explotació de l'Albufera per part dels habitants de la seua ribera, i per aquesta raó no es transcriuen novament ací.

3.18

Provisions reials als greuges del braç eclesiàstic

Respostes o provisions

[1]. Per part del procurador fischal del senyor rey és stat al·legat que al dit senyor pertany dret de fer e exhigir demandes en los vassalls, així de la Església com seus, e és en possessió o quasi de fer les dites demandes. Per què lo dit senyor és prest remetre-ho a justícia breument desempatxada e·n farà comissió a persones fidedignes.

[2]. Lo senyor rey, no en via de greuge mas en altra manera, provehirà que puix lo justícia del dit senyor haja saig, lo justícia o officials del orde hajen los saigs que hauran necessaris. Lo joch és prohibit per fur e no és permesa facultat al dit justícia de donar licència del dit joch. ||[197v]

[3]. Sia feta fe del manament e serà-hi provehit per justícia.

[4]. Lo senyor rey atorgarà executòria de la provisió de cort feta per lo rey en Martí sobre les coses en lo present capítol contengudes.

[5]. Lo senyor rey no vol que los que deffenen los drets del orde sien maltractats per sos officials, provehint[166] e manant que d'ací avant no sia fet lo contrari.

[6]. Sia specifficat qui ha fet los maltractaments tocants lo present capítol, car lo senyor rey lo punirà segons li pertanga.

[7]. Lo senyor rey se informarà de les persones en lo present capítol mencionades e aprés hi provehirà degudament.

[8]. Clar és que al senyor rey pertany dret de cena en los lochs de la Església per hon passa, si no que·l loch mostre exempció legítima. Per què la part offerint lo greuge mostre la dita exempció si la ha, e lo senyor rey provehirà de continent per justícia; e açò tant quant toqua a la cena reyal. En quant lo capítol fa menció del ínclit infant don Johan, governador general, com se al·legue per part del dit senyor infant que ell pot exhigir per ús e costum cena de governador general, lo dit senyor és apparellat, hoït aquell, fer-hi justícia. ||[198]

[9]. La prohibició de les armes o licenciar aquelles pertany al senyor rey, e si alcú en la dita ciutat o en la orta de aquella porta armes vedades lo justícia de València pot e deu pendre e trencar aquelles vedades. E, si lo dit justícia ha en res abusat, mostren-ho al dit senyor e castigar-ho ha, e d'açò farà comissió a persones fidedignes.

¶ [166] C *prohibint*.

[10]. Plau al senyor rey que la convenció ja feta sobre contenció de jurisdiccions per la reyna, sa besàvia, e lo legat del Papa e aprovada per lo Papa, e per son besavi lo rey en Pere, sia observada.

[11]. Plau al senyor rey que als clergues que són preses e trobats ab corona e àbit clerical nos·ls sia ras lo cap en la dita presó. E sobre la exhibició en lo dit capítol demanada, plau al senyor rey star-ne a la justícia si·s deu fer o no.

[12]. Lo senyor rey e sos officials en cases lícits poden libertament entrar en les cases dels preveres e prendre scorcoll de aquelles; emperò, si sobre açò és stat abusat per algú, lo senyor rey hi és apparellat fer-hi justícia.

[13]. Plau al senyor rey sia vist per justícia si lo loch qui era de cavallers [e] és passat en la Església deu contribuhir en les coses en què los altres lochs de la Església contribuexen, e que se'n seguesqua ço que justícia dictarà. ||[198v]

[14]. Plau al senyor rey dar-los una provisió executòria dels dits drets; per si lo dit braç de la Església [és] specífficament quereller de alcunes singulars persones,[167] lo dit senyor hi farà justícia spatxada.

[15]. Si lo comanador ha altre títol de la jurisdicció, ultra lo fur del rey n'Amfós, mostre-ho e sera-y administrada justícia.

[16]. Com per part de la vila de Castelló sia stada feta opposició al dit greuge és prest lo senyor rey provehir-hi per justícia, hoïda la part de la dita vila de Castelló.

[17]. Plau al senyor rey que lo dit lochtinent de governador use de aquella jurisdicció que li pertany, e que no faça prejudici al bisbe e sos officials en aquells drets que li·s pertanguen. E, si alcuna vexació hi és stada feta. mostren-la e lo senyor rey castigar-ho ha per justícia.

[18]. Al senyor rey pertany dret de host e de cavalcada en los lochs de la Església, emperò, si se'n mostra exempció, lo dit senyor és prest provehir-hi de justícia.

[19]. Sia feta fe de la exempció, e lo senyor rey hi provehirà de justícia.

[20]. Lo senyor rey vol que lo dit fur sia servat, e si per alcú serà feta cosa alcuna en frau del dit fur mostren-ho, car lo dit senyor hi provehirà de justícia. ||[199]

[21]. Appellats los vassalls dels quals és interès e aquells hoÿts, e vists los furs e los privilegis parlants de la pena de la treta del castell, lo senyor rey hi provehirà per justícia.

[22]. Plau al senyor rey de fer la dita provisió si tota la cort s'i acorda, e hon la cort no y concorde és appellat fer-hi la provisió que·s pertany.

¶ [167] La frase está incompleta al procés.

[23]. Appellats e hoÿts aquells de qui és interès, lo senyor rey hi farà justícia.

[24]. Ja contra los calumniants hi ha provisions per fur del regne, e plau al senyor rey que aquelles sien servades.

[25]. Lo senyor rey no vol que lo governador contra justícia faça alcunes comisions e execucions a instància de la ciutat, e si alcunes ne ha fetes, segons se conté en lo dit capítol, hoÿts los governador e la ciutat, offer fer-hi justícia spatxada.

[26]. Sia appellat lo lochtinent de governador, e aquell oÿt, serà-y feta justícia.

[27]. Lo senyor rey mana appellar lo síndich de la ciutat de València del qual se diu ésser interès, e aquell oÿt, provehir ha per justícia.

[28]. Plau al senyor rey que si tal provisió per acte de cort se conté e·n lo dit capítol se mostra, que sia servada. ||[199v]

[29]. La intenció del senyor rey e de son primogènit és fundada per fur e rahó, per què si la part ha exempció faça fe de aquella e serà-y provehit per justícia.

[30]. *Idem ut ad proximum*.

[31]. Sobre les coses en lo dit capítol contengudes, davant lo senyor rey e en son consell és stada suscitada qüestió entre lo majordom e scrivà de ració del dit senyor de una part e lo maestre de Montesa de l'altra, e plau al dit senyor que sia haüda informació de ço que en temps passat s'és acostumat e de tots altres drets fahedors per cascuna de les parts, e que s'i farà breu justícia.

[32]. Com se al·legue per part del dit senyor infant don Johan, governador general, que per ús e costum ell pot exhigir cena de governador general, lo senyor rey, hoÿt aquell, hi farà justícia spatxada.

[33]. Faça fe del acte de la cort del rey en Martí al·legat en lo present capítol e lo senyor rey, vist aquell, provehir hi ha per justícia.

[34]. Lo maestre de Montesa afferma que·l arrendador ha acostumat collir lo dit dret en la ciutat de València e lo batle general diu que no, sinó en Paníscola. Per què faça fe dels títols e vist com és stat acostumat fer, lo senyor rey hi provehirà de justícia.

[35]. Faça's fe dels títols e serà-y provehit de justícia.

[36]. La intenció del senyor rey és fundada de justícia, e si el ||[200] maestre ha alcun dret sobre·l dit morabatí mostre-ho, e lo dit senyor hi procehirà per justícia.

[37]. No és greuge de cort, mas si alcuna acció los pertany, usen contra aquells qui·s pertanga.

[38]. La intenció del senyor rey és fundada de justícia, e si l'abbat de Sent Bernat o·ls hòmens del dit loch han exempció, mostren-lla, e lo senyor rey provehir-hi ha justament.

[39]. Appellat lo governador, lo senyor rey hi farà justícia.

[40]. Lo senyor rey ha fundada sa intenció de justícia, e si los hòmens de Cabanes mostren haver exempció del dret de morabatí lo senyor rey hi provehirà per justícia.

[41]. Sia feta fe del privilegi que·s diu de la exempció e de la sentència donada per mossèn Giner Rabaça e, appellats los procuradors del bisbe e lo batle general e procurador fiscal del senyor rey, serà-y feta justícia.

[42]. Plau al senyor rey que la exempció atorgada al dit abat sia servada.

[43]. Appellades e hoÿdes les parts, serà-y feta justícia. ||200v

[44]. Com en lo temps damunt dit hajen regida la batlia primerament mossèn Simó Miró e aprés en Jacme Dezpont, sien appellats los hereus de aquells, los quals hoÿts, lo senyor rey hi provehirà de justícia.

[45]. Appellat e hoÿt lo batle d'Alzezira, si no haurà procehit justament, lo senyor rey hi farà justícia.

[46]. Expliquen qui·ls ha injustament vexats e en què, e lo senyor rey fer-hi ha justícia breu.

[47]. No és greuge de cort, però lo senyor rey manarà e atorgarà provisions opportunes sobre les coses en lo present capítol contengudes.

[48]. Lo senyor rey atorgarà provisió executòria del dit fur, e sobre la restitució dels dans demanada sien appellats los procurador fischal del dit senyor e los hereus d'en Jacme Dezpont, justícia lladonchs de València, e serà-hi ministrada justícia.

[49]. Les coses en lo present capítol contengudes toquen interès del fisch e del justícia e de la ciutat de València, los quals appellats, lo senyor rey hi provehirà de justícia. ||201

[50]. No és greuge de cort, mas lo senyor rey, appellats aquells de qui és interès, hi farà justícia.

[51]. Quant al fet dels mil sous de Penàguila, lo senyor rey se reserva la provisió fahedora en la fi de la cort. Al altre cap sia feta [fe] de la sentència e serà-y proveït. Al fet dels XXX florins deguts per mossèn Simó Miró sia manat als hereus de aquell que paguen aquells. E quant als IIIIM sous annuals, lo senyor rey mana ésser respost al dit monestir de aquells entregament cascuns anys en sdevenidor.

[52]. Plau al senyor rey que, si eren en possessió e de aquella són stats spoliats, sien restituhits en la possessió en què eren en lo temps de la que·s diu spoliació.

[53]. Clarament consta del privilegi prohibitiu de alienacions de alcunes ciutats e viles reyals del regne, e rendes e drets de aquelles, sobre observança del qual és stat posat greuge per lo braç reyal e lo dit senyor és apparellat sobre açò fer breu justícia. E quant a la smena demanada en la fi, no és greuge de cort.

[54]. No és greuge de cort, mas lo senyor rey és apparellat provehir a la indemnitat de les universitats en lo dit capítol contengudes, tant com fer-se deja per justícia.

[55]. No és greuge de cort.

[56]. No és greuge de cort. ||201v

[57]. Façats fe dels títols e lo senyor rey provehirà de justícia.

[58]. La intenció del senyor rey e de son primogènit en exhigir la dita cena és fundada per justícia, e si al·leguen exempció, mostren-la, e lo senyor rey fer-hi ha prompta justícia.

[59]. Lo senyor rey mana a mossèn Domingo Maschó e micer Guillem Çaera que·s informen de les coses en lo present capítol contengudes e facen-ne relació, e lo dit senyor hi provehirà de justícia.

3.19

Provisions reials als greuges dels braços eclesiàstic i militar

Respostes o provisions als capítols dels greuges dels braços eclesiàstich e militar

[1]. Les coses contengudes en lo present capítol concernexen interés del senyor rey e del orde de Montesa e encara de la universitat de la vila d'Onda, la qual afferma que pot fer cots[168] e statuts sens confermació del dit senyor ne del dit orde. Per què lo dit senyor comanarà lo dit negoci a mossèn Domingo Mascó, micer Johan Mercader e micer Guillem Çaera, los quals, hoÿts lo procurador fischal del dit senyor e les parts dessús dites, aministren justícia sobre les dites coses. ||202

[2]. Lo senyor rey comana lo present negoci als dessús dits mossèn Domingo Mascó, micer Johan Mercader e micer Guillem Çaera, los quals, hoÿts lo procurador fischal del dit senyor e la part del dit orde, hi facen justícia spatchada.

¶ [168] C *corts*.

[3]. Sia mostrat lo privilegi en virtut del qual se diu que lo bisbe de Tortosa ha lo mer imperi en lo loch de Bell-loch, o, si·n al·lega possesió e vol provar aquella, serà·n feta comissió e aprés serà-y provehit per justícia. És ver, emperò, que, segons se afferma, l'om fon pres e condemnat fora lo territori del dit loch, mas per ço que dins los términens de aquell, en lo camí Reyal, havia perpetrat lo homicidi, fon penjat, segons se diu, en lo loch del delicte.

[4]. Plau al senyor rey que sien vists los processos dels embotigaments si són stats fets a instància de part o per offici e, vista la consuetut sobre los abusos que·s diu, lo senyor rey manarà fer la provisió que·s pertanga.

[5]. Les coses en lo present capítol contengudes toquen interès del senyor rey e de la part, e per ço lo dit senyor comana a mossèn Domingo Maschó, micer Johan Mercader e micer Guillem Çaera que, oÿts los sobredits, aministren justícia sobre les dites coses.

[6]. Segons és cert al senyor rey ja és revocada la dita crida, e com ||[202v] sobre açò haja provisions antigues, plau al senyor rey que sien servades.

[7]. Plau al senyor rey que micer Domingo Maschó [e] micer Pere Català reeben informació de la costum antiga sobre les coses en lo present capítol contengudes, e aprés lo dit senyor hi provehirà.

[8]. Lo batle general ha mostrat que los arrendaments del alfóndech e dels drets en lo dit capítol contenguts són stats fets per lo batle general ab los capítols antichs e en la forma acostumada e que·ls dits drets són stats acostumats collir per los arrendadors, e si contra o ultra la forma dels dits capítols serà feta alcuna exacció, plau al senyor rey reparar o punir los exactors ultra o contra la dita forma.

[9]. Plau al senyor rey que sia servada la forma antiga.

[10]. Lo senyor rey mana que sia servat ço que és stat acostumat fer en tal cars.

[11]. Plau al senyor rey que sia servat lo fur parlant de les inibicions fahedores e que sia vist lo interès del dit senyor sobre les licències particulars per lo batle atorgades durant la inhibició. ||[203]

[12]. Per part de la ciutat de València és stat fet o posat aquest greuge, per què lo senyor rey, oÿdes les parts, és apparellat fer en açò breu justícia.

[13]. Per part del braç reyal és stat dat en contrari greuge fundat en lo privilegi general prohibitiu de alienacions de certes viles reyals, rendes e drets de aquelles. E lo senyor rey sobre açò és apparellat fer breu justícia.

[14]. Responén als dos capítols *proxime* precedents vol lo senyor rey que sia haüda informació si los batles generals han acostumat fer semblants procehiments e haüda aquella és apparellat fer espatxada justícia.

[15]. Respon lo senyor rey que la crida pogué ésser feta per lo batle general majorment en la riba del flum, com lo flum e la riba de aquell sien del dit senyor. Axí mateix dar camí e passatge deliure als sirgadors e ductors de les barques e vexells per lo dit riu e·n les ribes de aquell se pertany al dit batle, e pogué tallar los arbres empatxants los duhiments de les dites barques. E si en la incisió dels dits arbres és mostrat que lo dit batle haja fet excés, en greuge de la part, lo senyor rey hi farà justícia spatxada.

[16]. Lo senyor rey, haüda[169] informació de les coses en lo present capítol contengudes, mana que en Pere de Codinachs no sia perturbat en la possessió de la percepció del morabatí dels dits lochs e que sien tolts tots empatxaments que fets sien sobre açò. ‖[203v]

[17]. Ja és stada feta en semblant cars resposta dessús en lo XVII[170] capítol sobre lo tallament dels arbres, e[171] lo senyor rey stà en aquella.

[18]. Diu-se que·ls hòmens del loch d'Altura e de les Alcubles han renunciat al privilegi mencionat en lo dit capítol, e on no hajen renunciat lo senyor rey és apparellat ministrar justícia sobre les coses en lo dit capítol contengudes.

[19]. Lo senyor rey comana la present causa a mossèn Domingo Maschó, lo qual, hoÿts los hereus d'en Nicholau Pujades e lo dit en Johan de Toló, face e administre compliment de justícia.

[20]. General és. Com serà mostrat que alcú sia stat privat o agreujat segons que·s contengut en lo dit capítol, lo senyor rey hi provehirà segons que·s pertanga.

[21]. Sien vistes certes concòrdies que segons se diu foren fetes per lo rey en Martí sobre lo material del dit capítol, e aquelles regonegudes, lo senyor rey provehir hi ha degudament.

[22]. Lo senyor rey vol que sia servat lo fur parlant d'açò e si alcú ha fet lo contrari és apparellat fer-hi justícia. ‖[204]

[23]. Sien vists los capítols mencionats en lo present capítol, per què sguardat lo fet, de la veritat hi puscha ésser provehit.

[24]. Facen fe de les dite evocacions, e vistes aquelles, lo senyor rey hi provehirà de justícia.

[25]. Plau al senyor rey que sien servades les franquees a aquells qui les han, si e segons que mils en lo passat ne han usat.

¶ [169] C *ha haüda*.
¶ [170] Fa referència al capítol 15 de les presents respostes.
¶ [171] C *en*.

[26]. Respon lo senyor rey que sobre açò ell ha appellat lo batle general, lo qual ha respost que ell no ha feta ne feta fer la dita exacció. E axí si alcú hi és stat agreugat, speciffique-ho, e los senyor rey provehir hi ha de justícia.

[27]. Respon lo senyor rey que ell ha interrogat lo dit batle general sobre les coses contengudes en lo dit capítol lo qual ha respost que no ha feta fer la dita exacció, per què si alcú vol mostrar lo contrari, mostre-ho davant lo dit senyor, e ell provehir hi ha de justícia.

[28]. Sobre açò és stat fet fur per lo rey en Martí, e vol lo senyor rey que·l dit fur sia servat.

[29]. Per part del procurador fischal del senyor rey és stat al·legat que la dita occupació pertany al dit senyor, e de aquest dret usen los barons po-||[204v]sehints mer imperi en los lochs de aquells que no han mer imperi dins lurs términs; per part del orde és replicat lo contrari. Per què lo senyor rey comana lo present feyt a mossèn Domingo Maschó, micer Johan Mercader e micer Guillem Çaera, los quals, hoÿdes les parts, hi administren justícia.

[30]. La inhibició de no obrar fon feta per lo batle general a instància del procurador del alfèriç de Navarra e per ço, hoÿdes les parts, lo senyor rey hi farà justícia.

[31]. Sia appellat lo batle d'Alzezira, lo qual hoÿt, lo senyor rey hi provehirà justícia.

[32] Appellat lo batle d'Alzezira e aquell hoÿt, lo senyor rey hi farà justícia. ||[205]

1417, octubre 20. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i proposta per part dels consellers del rei que es tracte ja sobre el donatiu al rei. Pròrroga per al dia següent.

Die mercurii, ante prandium, XX^a^ octobris anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVII°.

Foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà dijous, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà.

Enaprés los tractadors del senyor rey e dels braços eclesiàstich e militar e reyal foren ajustats ensemps dins lo appartament o cel·la del braç reyal, com fos pus gran cel·la o appartament que·ls altres, e aquí proposaren los tractadors del senyor rey que, com lo dit senyor hagués publicades ja les provisions dels greuges offerts en la present cort per tots los braços de aquella, *coniunctim et divisim*, perquè·ls plagués tractar del donatiu fahedor al senyor rey explicant aquí les grans necessitats

del senyor rey e moltes altres coses, a la qual cosa fon respost per los dits tractadors dels tres braços de la cort que·lls ho referrien a lurs braços e veurien les provisions e haurien acort sobre la resposta fahedora del dit donatiu.

Enaprés dinar del present dia de dimecres, los del braç eclesiàstich foren justats en lur apartament acostumat e legiren les provisions fetes per lo senyor rey als greuges, axí comuns dels tres braços com als dels braços eclesiàstich e militar ensemps, com als del braç eclesiàstich singularment, e regonegudes aquelles veheren que no eren provehides segons era demanat ||[205v] e era mester al braç.

3.20
Examen de les provisions reials per part dels tractadors

1417, octubre 21. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i lectura per part dels tractadors de les provisions fetes pel rei als greuges comuns. Pròrroga per al dia següent.

Die iovis, ante prandium, XXI^a^ octobris anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVII°.

Foren justats los dits tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del seyor rey continuà la present cort a demà que serà divendres en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

En aquesta jornada foren justats, ans de dinar e aprés dinar, los tractadors dels tres braços per legir les provisions fetes per lo senyor rey als greuges comuns, les quals foren per tots ensemps hoÿdes e apunctades.

1417, octubre 22. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i examen per part del braç eclesiàstic de les provisions fetes pel rei als seus greuges. Pròrroga per al dia següent.

Die veneris, ante prandium, XXII^a^ octobris anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVII°.

Foren los tres braços del regne justats en lo dit monestir de Preÿcadors e l'onorable micer Joffre d'Artigues, regent la cancelleria, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà disapte, ans de dinar, en lo loch mateix.

En lo dit dia de divendres aprés dinar foren justats los següents en la cel·la o apartament acostumat: micer Johan Gastó, mossèn Gil Sánxez Munyoz, mossèn Ramon Centelles, mossèn lo comanador de Torrent, micer Guillem Strader, en Rodrigo de Rius e·n Pere Vives. ||[206]

Los quals entengueren en lo apunctament dels greuges offerts per lo braç eclesiàstich legint les provisions que·l senyor rey hi havia fetes, les quals adabtaren e milloraren, segons que·n los greuges era e és demanat, per ço que aquelles, axí adabtades, poguessen donar al senyor rey.

1417, octubre 23. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i examen per part del braç eclesiàstic de les provisions reials als greuges. Pròrroga per al dia següent.

Die sabbati, ante prandium, XXIII[a] octobris anno a Nativitate Domini millesimo CCCC[o] XVII[o].

Foren los tres braços del regne en lo dit monestir de Preÿcadors justats e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort aprés dinar del present dia, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

Axí mateix lo braç eclesiàstich, apartat en son apartament, entengué en lo apunctament de les provisions dels greuges.

Eadem die sabbati, post prandium, foren los tres braços del regne ajustats en lo dit monestir de Preÿcadors e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a dilluns primer vinent, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

E lo braç eclesiàstich, ajustat en son apartament, entengué en lo apunctament de les provisions dels greuges. ||[206v]

1417, octubre 25. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i examen per part dels braços eclesiàstic i militar de les provisions reials als greuges oferts conjuntament. Pròrroga per al dia següent.

Die lune, ante prandium, XXV[a] octobris anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVII[o].

Foren ajustats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller del senyor rey, continuà la present cort a demà que serà dimarts, ans de dinar, en lo loch mateix.

Los tractadors dels braços eclesiàstich e militar foren ensemps en aquesta jornada ans e aprés dinar per apunctar les provisions dels greuges offerts per los dits dos braços.

1417, octubre 26. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i sol·licitud per part dels tractadors reials del donatiu. Pròrroga per al dia següent.

Die martis, ante prandium, XXVI[a] octobris anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVII[o].

Foren los tres braços ajustats dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà dimecres, ans de dinar, en lo loch mateix.

En aquesta jornada foren los tres tractadors dels tres braços justats en la cel·la acostumada e vengueren los tractadors del senyor rey e proposaren que, com lo senyor rey los hagués donades les provisions dels greuges, que volguessen tractar del do fahedor al senyor rey. A la qual cosa fon respost per part dels tractadors de la cort que la manera del tractar del donatiu se devia fer aprés concordades les provisions dels greuges, car los dits tractadors de la cort les havien regonegudes e segons què trobarien havien mester grans adobs e esmenes. Per la qual rahó fon, aprés molts rahonaments fets, acordat que·ls tractadors de la cort, ensemps ab los del senyor rey, legissen les provisions fetes als dits greuges e los adobs que y demanaven los de la cort e veurien si·s porien acordar, la qual cosa fon mesa tantost en execució e començaren a entendre en les dites provisions.

1417, octubre 27. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die mercurii, ante prandium, XXVII[a] octobris dicti anni.

Foren los tres braços del regne ajustats en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà dijous, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*. ||[207]

1417, octubre 28. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die iovis, ante prandium, XXVIII[a] octobris anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVII[o].

Foren los tres braços del regne <ajustats> en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, continuà la present cort per part del senyor rey a demà que serà divendres, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

1417, octubre 29. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die veneris, ante prandium, XXVIIII[a] octobris anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVII[o].

Foren justats los tres braços del regne en lo dit monestir de Preÿcadors e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller del senyor rey, per part del dit senyor continuà la present cort a demà que serà disapte, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

1417, octubre 30. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dimecres següent.

Die sabbati, ante prandium, XXX[a] octobris anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVII[o].

Foren justats los dits tres braços del regne en lo dit monestir de Preÿcadors e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort, aprés dinar del present dia, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

Eadem die sabbati, post prandium, foren los tres braços del regne justats en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a dimecres primer vinent, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*. ||[207v]

1417, novembre 3. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i resposta del braç eclesiàstic a una protesta de certs membres del braç militar. Pròrroga per al dia següent.

Die mercurii, ante prandium, tercia novembris anno a Nativiate Domini M[o] CCCC[o] XVII[o].

Foren justats los dits tres braços del regne en lo dit monestir de Preÿcadors e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort, aprés dinar del present dia, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

En aquesta jornada fon donada una resposta per lo braç eclesiàstich a una protestació posada per mossèn Berenguer de Vilargut e mossèn Jacme Romeu.

Eadem die mercurii, post prandium, los dits tres braços del regne foren justats en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, continuà la present cort per part del senyor [rey] a demà que serà dijous, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

3.21
Subvenció al rei

1417, novembre 4. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i acord dels braços eclesiàstic i reial de subvenir al rei amb 3.000 florins. Pròrroga per al dia següent.

Die iovis, ante prandium, IIII[a] novembris anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVII[o].

Foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors.

Per lo braç eclesiàstich

Lo senyor maestre de Montesa, mossèn l'abbat de Valldigna, micer Johan Gastó, mossèn Ramon Centelles, mossèn lo comanador de Montalbà, mossèn l'official del bisbe de Tortosa, mossèn Jacme Roqua, en Rodrigo de Rius e·n Pere Vives. ||[208]

Los quals, justats en lo apartament acostumat, fon rahonat que per los consellers del senyor rey eren molt sol·licitats de tornar la resposta sobre la subvenció que·l dit senyor rey en dies passats havia demanada. E com del dit fet haguessen ja parlat ab los del braç reyal, lo qual era d'acort que la dita subvenció se fes, però de quant no·n havien <tractat ne> parlat. Per què fon acordat que·n fos tramés al dit braç reyal per tractar-ne e acordar-ne del dit fet. E de continent fon concordat que·n parlassen ensemps e ajustats los dos braços, ço és eclesiàstich e reyal. Aprés molts rahonaments fon concordat que al senyor rey fos subvengut de IIIM florins, però que tornàs a loch certs greuges fets pendent la cort e que fermàs la cèdola dessús per los tres braços concordada sobre les despeses fetes en temps que no y havia rey e de la peccúnia presa per n'Arnau Guillem de Bellera del General. Per la qual rahó acordaren que aquesta concòrdia fos intimada al braç militar per tal que si eren d'aquest acort fos feta la resposta als consellers del senyor rey. Per la qual intimació foren elets per missatgers, per lo braç eclesiàstic, lo senyor maestre de Muntesa [e] micer Johan Gastó; per lo braç reyal, en Daniel Mascarós, jurat de València, [e] en Pere Feliu, síndich de Xàtiva.

Enaprés micer Joffre d'Artigues, regent la cancelleria, per part del senyor rey continuà la present cort, aprés dinar del present dia, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

Eadem die iovis, aprés dinar, foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e los dits quatre missatgers elets per los dits braços, ço és eclesiàtich e reyal, intimaren e notifficaren lo dit acort dels IIIM florins per subvenir lo senyor rey, ab les condicions dels dits greuges, al dit braç militar, lo qual se retench acort dient que·n parlarien e·n retrien resposta. ||[208v]

E stants congregats ensemps los dits dos braços, eclesiàstich e real, per part del braç militar vengueren mossèn Olfo de Pròxida, mossèn Berenguer de Vilargut, mossèn Pero Pardo e mossèn Johan de Ripoll, los quals digueren que·l braç militar era sobre les dites coses de lur acord però que alcuns greuges que·lls tenien fossen primerament reduïts a justícia, los quals eren la hu del fet de mossèn Berenguer de Vilargut e l'altre d'en Berenguer Vicent o de mossèn Johan Gastó. E axí mateix lo fet de la cèdola que·s fermàs per lo senyor rey. E per ço com ja era vespre, e alcun dels dits dos braços hi fallissen, fon differida tornar la resposta al senyor rey tro al dia de demà.

Enaprés l'onorable micer Joffre d'Artigues, regent la cancelleria, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà divendres, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

1417, novembre 5. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i acord de les condicions a exigir al rei per tal d'aprovar la subvenció. Pròrroga per al dia següent.

Die veneris, ans de dinar, *V^a^ novembris anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVII°*.

Foren los tres braços justats dins lo dit monestir de Preÿcadors

Per lo braç de la Església

Lo senyor maestre de Montesa, mossèn l'abbat de Valldigna, micer Johan Gastó, mossèn Gil Sánxez Munyoz, mossèn Ramon de Centelles, mossèn lo comanador de Montalbà, mossèn Jacme Roqua, micer Guillem Strader, en Rodrigo de Rius e·n Pere Vives. ||[209]

Los quals, justats en lo apartament acostumat e parlant del material de la subvenció o préstech demanat per lo senyor rey, foren d'acord que·ls dits missatgers elets per los dits braços, eclesiàstich e reyal, anassen al braç militar perquè apunctassen lo dit rahonament per fer la resposta als consellers del senyor rey. La qual fon apunctada en la forma següent: que fos rahonat als dits consellers que la cort havia ja subvengut al senyor rey de IIIM florins ab condició que alguns greuges fets en la cort tornàs de present a degut stament e axí fon promés e res no se'n és fet, ço és lo greuge dels alguazirs, <que> no·n usasen tants com per fur no·n dejen usar sinó dos. E lo greuge d'en Berenguer Vicent o de mossèn Johan Gastó, sobre la qüestió de madona Mallada, com sia la sentència ordenada e lo vicicanceller no la vol dar. E lo greuge de mossèn Berenguer de Vilargut de la citatòria que li fon feta fora lo regne. E lo greuge dels creedors de mossèn n'Ot de Moncada. E que ans e primerament fossen tornats a loch e tantost que·ls fos nomenat lo dit préstech

ab altres condicions de altres greuges entre los quals era lo fet de la cèdola del fet d'en Bellera *et cetera*. E acordades les dites coses foren elets per lo dit braç militar mossèn Berenguer de Vilargut e mossèn Johan Fabra, los quals, ensemps ab los altres dels braços eclesiàstich e reyal, anaren als consellers del senyor rey e intimaren-los lo dit acord. Los quals respongueren que·l senyor rey era prest e apparellat de tornar a loch los dits greuges ab la dita subvenció e sens aquella, car tengut hi era per justícia, però que de present se entendria en fer-ho fer e que de alcuns greuges dels sobredits hi era ja proveït e que tantost se metria en execució.

E l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà disapte, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*. ||[209v]

Eadem die veneris, post prandium.

Los dos elets dessús per cascun dels dits tres braços foren al dit monestir de Preÿcadors, e per part dels dits tres braços apunctaren los dits greuges dessús specificats, dels quals foren d'acort e en segur que·ns tornarien a loch e tantost per los dits elets de la cort fon dit als dits consellers del senyor rey que la cort era presta de subvenir o prestar al <dit> senyor rey IIIM florins, ab condició que tornàs a loch alcuns greuges, los quals allí foren specifficats, e que autorizàs la cèdola concordada per los dits tres braços sobre lo fet de les despeses fetes per los parlaments del regne e d'en Bellera, *et cetera*. A la qual cosa fon respost per los dits consellers del senyor rey que·l senyor rey era prest de tornar a degut stament e loch tots los greuges que foren aquí explicats, mas que la cèdola auctorizaria al finar o cloure de la cort, car ja·l n'avia supplicat lo senyor infant, e axí que no·ls calia fer strabador en lo fet de la cèdola, que·l senyor rey a present no·u passaria a·quells. Fon respost per los de la cort que cascuns d'ells ho reportarien a lurs braços l'endemà, com ja fos vespre, e que y delliberarien e de la delliberació los farien resposta.

1417, novembre 6. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i continuació del debat sobre la subvenció al rei. Pròrroga per al dilluns següent.

Die sabbati, ante prandium, VI[a] novembris anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVII[o].

Foren los tres braços del regne justats en lo dit monestir de Preÿcadors e com per cascun dels dits elets fos feta relació del parlament del vespre passat haüt ab los consellers del senyor rey, los quals digueren que del fet de la cèdola a present no·ls ne calia parlar, car al finament de la cort passaria. Fon rahonat entre lo braç de la Església si sens la cèdola devien fer lo préstech.

Lo senyor maestre de Montesa, micer Johan Gastó, mossèn lo comanador de Montalbà, mossèn Jacme Roqua, en Pere Vives e·n Rodrigo de Rius. ||[210]

Los quals, rahonants-se del dit material, per lo braç reyal foren tramés dos missatgers notifficant-los com lo braç reyal havia delliberat de fer lo dit préstech dels IIIM florins, sens fer strebador de la cèdola, car al cloure de la cort se finaria. Perquè, si lo dit braç eclesiàstich havia acordat sobre açò, que·ls ne diguesen lur oppinió. A la qual cosa fon respost que·lls no y havien encara delliberat, però que·lls ne parlarien e de lur acord los ne avisarien.

E parlant del dit material alcuns foren de oppinió que·ns devia fer strebador en lo fet de la cèdola per lo gran beneffici que s'esperava de la concòrdia de aquella com hi sabessen més afegir dels IIIM florins; altres foren de oppinió que no s'i devia fer strebador, car a la fi de la cort se hauria, majorment com lo braç reyal hi hagués ja dit sa intenció que seria càrrech d'ells si empatchaven aquesta subvenció. Per què los altres braços s'i acordaven que·lls sí devien acordar, en tant que sens cloure se departiren he u jaquiren per aprés dinar.

E l'onorable micer Joffre d'Artigues, regent la cancelleria, per part del senyor rey continuà la present cort aprés dinar del present dia en lo loch matex.

La cort protestà *ut supra*.

Eadem die sabbati, aprés dinar, foren los tres braços del regne ajustats en lo dit monestir de Preÿcadors.

Per lo braç eclesiàstich

Lo senyor maestre de Montesa, micer Johan Gastó, mossèn lo claver de Montesa e·n Rodrigo de Rius.

Los quals, justats en lo apartament acostumat e parlant del material sobredit, ço és si devien passar a fer lo dit préstech sens lo fet de la dita ‖[210v] cèdola. Aprés alcuns rahonaments fon delliberat que pus los altres braços hi passasen que y devien passar e que fos intimat al braç reyal lo dit acord, per tal que per abdosos los dits braços fos notifficat lo dit acord al braç militar. Per la qual rahó foren elets per part de la Església los honorables micer Johan Gastó [e] mossèn lo claver de Montesa, los quals anaren al dit braç reyal per notifficar-los lo dit acord. Lo qual notifficat, de continent elegiren los honorables micer Johan Ferrando, síndich de València, e en Bernat Costegà, síndich d'Alzezira. Los quals quatre anaren al braç militar e intimaren-los lo acord per part dels dits dos braços, eclesiàstich e reyal, los qual se aturaren delliberació sobre lo dit fet.

Enaprés l'onorable micer Joffre d'Artigues, regent la cancelleria, per part del senyor rey continuà la present cort a dilluns primer vinent, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

1417, novembre 8. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i debat sobre cert greuge sofert pel capítol de la Seu de València. Pròrroga per al dia següent.

Die lune, ante prandium, VIII[a] novembris anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVII[o].

Foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors.

Per lo braç de la Església

Lo senyor maestre de Montesa; mossèn l'abbat de Valldigna; micer Johan Gastó; mossèn Gil Sánxez Munyoz; mossèn Ramon Centelles; mossèn lo claver de Montesa, procurador del comanador de Torrent; ||[211] mossèn Jacme Roqua; en Rodrigo de Rius e·n Pere Vives.

Los quals, justats en lo apartament acostumat, fon rahonat del greuge dessús mencionat, ço és com los comissaris del senyor rey en los fets de la cambra apostolical se ocupaven la anyada dels benefficis vacants, la qual pertanyia a la fàbrica de la Seu, que sobre açò fessen gran instància ab lo senyor rey que y fos provehit axí mateix d'un greuge fet al bisbe de Tortosa sobre la cura de la església de Lucena, la qual lo dit bisbe havia donada a hun son familiar e lo senyor rey la havia acomanada a un altre. E com lo bisbe hagués comanada la cura a hun prevere qui la regís per aquell [a] qui la havia dada lo bisbe, lo senyor rey manà una provisió que lo bisbe revocàs la comisió de la cura. La qual cosa era contra justícia e que·l senyor rey no·s devia empatxar d'aquests aytals fets. Per la qual rahó foren elets en missatgers, per explicar aquest greuge de Tortosa a mossènyer de Tarragona, l'official de Tortosa e mossèn Jacme Roqua.

Enaprés foren elets per missatgers als braços militar e reyal per explicar-los lo dit greuge de la fàbrica de la Seu, lo qual feyen los dits comisaris reyals que·ls plagués fer-ne instància ensemps ab lo braç eclesiàstich davant lo senyor rey, ço és los honorables micer Johan Gastó [e] mossèn Ramon de Centelles.

Los quals anaren al braç reyal e, explicat lo fet e retengut acord per lo dit braç reyal, a poch instant aprés, fon tornada resposta per lo dit braç reyal que·ls plahia de fer-hi aquella instància que lo braç eclesiàstich sabria ordenar a profit e utilitat del dit fet. Del braç militar no se'n poch haver resposta com no fos ajustat.

Enaprés fon rahonat que·l senyor rey faÿa hun greuge que comanà les esglésies que vagaven ara durant la substracció, sots color que les qui les posehien eren familiars de papa o de cardenals, e que eren reservades, e que açò era ||[211v] en prejuhí dels ordinaris de la església e de aquells a qui pertanyia la col·lació d'aytals esglésies vaguants. Per què fon delliberat que los advocats del senyor bisbe de València e del senyor maestre de Montesa e del braç eclesiàstich se'n vesen e que per via de dret apunctassen aquest negoci en tal manera que si per dret era fundat que açò fos greuge, que fos proposat al senyor rey. E fos proseguit e feta gran instància.

Enaprés l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort, aprés dinar del present dia, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

Eadem die lune, aprés dinar, foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà dimarts, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

Foren los tractadors de la cort, ço és de cascun braç, ajustats en una cel·la del dit monestir e los tractadors del senyor rey proposaren a aquells dues coses, ço és, com lo senyor rey hagués provehits los greuges e hagués desempatxats aquells tant com en ell era e fos de intenció de partir-s'i com pus breu pogués, que·ll los pregava que volguessen tractar del do, en manera que les corts se cloguessen e prenguessen fin deguda e ell se'n pogués partir breument; la segona cosa que·ll los pregava que ells volguesen desempatxar los IIIM florins que li havien promeses prestar per obs de son comprador, pus los greuges que havien dit que·s tornassen a loch havien compliment e eren meses en degut apunctament, les quals coses per part del senyor rey proposà lo senyor archebisbe de Tarragona, ‖[212] al qual per los tractadors de la cort fon respost que ells ho referrien a lurs braços e de ço que acordarien los farien resposta.

3.22
Debat sobre el donatiu

1417, novembre 9. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços per tractar sobre el donatiu al rei. Pròrroga per al dia següent.

Die martis, ante prandium, nona novembris anno a Nativitate Domini M°CCCC°XVII°.

Foren los tres braços del regne justats en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort, aprés dinar del present dia, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

En aquesta jornada los tractadors de cascun braç foren tots justats ensemps e parlaren del material que·ls havia <request> lo senyor rey, ço és que li responguesen del fet del donatiu. E com per los braços fossen rahonades moltes maneres, los huns dehien que no devien tractar del do tro sus que tots los greuges fossen provehits, si e segons era stat demanat, e que los braços se tinguessen per contents e que lladonchs tractassen del do; altres dehien que cascun braç se appartàs e que

delliberassen la manera com farien la dita resposta; altres dehien que de present li nomenassen lo do, ab condició que·ls provehís los greuges per la forma que seria acordada. En tant que, concorrent aquestes oppinions, departiren-se e delliberaren que cascuns tractadors de cascun braç acordassen per son depart.

Eadem die martis, post prandium, foren los tres braços del regne ajustats dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà dimecres, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*. ||[212v]

1417, novembre 10. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços per separat i acord en elegir quatre representants per cada estament per acabar amb els debats entre ells. Pròrroga per al divendres següent.

Die mercurii, ante prandium, X^a^ novembris anno a Nativitate Domini Mª CCCC^o^ XVII°.

Foren los tres braços del regne ajustats en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort, aprés dinar del present dia, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

En aquesta jornada fon tramés a dir per lo braç militar al braç de la Església que seria bo que certes persones fossen eletes per cascun braç per concordar, tractar e finar alcuns debats qui eren de braç a braç, per tal que concordantment poguessen cloure la cort ab bona avinença e concòrdia. La qual cosa fon delliberada per lo braç eclesiàstich e intimada al braç reyal, e los braços eclesiàstich e reyal intimaren-ho al braç militar, en tant que los dits tres braços foren de concòrdia que IIIIe persones fossen eletes per cascun braç per concordar e finar los dits debats qui eren de braç a braç.

Eadem die mercurii, post prandium, foren los tres braços del regne ajustats en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Joffre d'Artigues, regent la cancelleria, per part del senyor rey continuà la present cort a divendres primer vinent, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*. ||[213]

1417, novembre 12. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i debat sobre el donatiu. Pròrroga per al dia següent.

Die veneris, ante prandium, XII^a^ novembris anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVII°.

Foren los tres braços del regne justats en lo dit monestir de Preÿcadors:

Per lo braç eclesiàstich

Lo senyor maestre de Montesa, micer Johan Gastó, mossèn Gil Sánxez Munyoz, mossèn Ramon de Centelles, mossèn lo comanador de Montalbà, mossèn lo comanador de Torrent, en Rodrigo de Rius, micer Guillem Strader e·n Pere Vives.

Los quals, estants justats en lo apartament acostumat, vingueren los honorables micer Guillem Çaera e en Pere Feliu, de Xàtiva, missatgers del braç reyal, e proposaren aquí que lo braç reyal era de oppinió que lo do devia ésser nomenat tantost al senyor rey per aquesta forma: que fos dit als consellers e tractadors del senyor rey com era de intenció dels tractadors dels tres braços que al senyor rey fos profert tant, nomenant-li lo do que seria concordat entre ells, e que fos tal que no·ls calgués muntar pus e lo senyor rey no·l rebugàs, fahent emperò lo senyor rey dos provisions que serien demanades, e les gràcies e ordinacions, e per aquesta manera la cort pendria fi breument, car si en examinar los greuges se metien, d'aquest hun any no y serien fora; e fahent-ho per aquesta manera, ço és nomenant lo do seria enantament de la cort, en finar de la qual va molt al benavenir de la terra. E de present fon rahonat per lo braç eclesiàstich la present proposició e, aprés molts rahonaments, per la major partida del braç fon tengut per bo lo dit rahonament del braç reyal, però que la resposta que seria tornada als consellers del senyor rey ||213v fos feta ben cautelosa, en manera que fos condicionada e per lo menar del do no s'i pogués res innovar al cars que les condicions expressadores no fossen complides per lo senyor rey, car era de intenció que solament aquest nomenar del do fos fet per los tractadors de la cort als tractadors del senyor rey. E per rahonar aquest apunctament foren elets lo senyor maestre de Montesa e micer Johan Gastó, los quals anaren al braç reyal e concordat ab lo braços reyal anaren ab altres dos missatgers elets per lo braç reyal als tractadors del braç militar, los quals foren d'aquest acord aprés molts rahonaments enaxí que tots los tractadors devien ensemps comunicar aquest fet als dos tractadors del senyor rey.

Enaprés, sobre lo fet del material de elegir certes persones per tractar de concòrdia dels debats que eren de braç a braç fon tractat e rahonat, en tant que lo dit braç eclesiàstich, sol·licitat per los altres braços, procehí en nombre de IIIIe, com axí fos acordat per los braços. E de fet elegiren lo senyor maestre de Montesa, micer Johan Gastó per lo senyor bisbe de València, mossèn Gil Sánxez Munyoz per lo senyor bisbe de Tortosa [e] mossèn lo comanador de Montalbà.

La elecció en la present jornada fon intimada als altres braços e foren elets per los altres braços, ço és, per lo braç militar, mossèn Olfo de Pròxida, mossèn Francesch de Vilanova, mossèn Pere Pardo e mossèn Loís Carbonell; ||214 per lo braç reyal en Daniel Mascarós, jurat, [e] micer Guillem Çaera, síndichs de València.

Enaprés l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà disapte, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

1417, novembre 13. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i debat sobre el donatiu. Pròrroga per al dilluns següent.

Die sabbati, ans de dinar, *XIII^a^ novembris anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVII°*.

Foren los tres braços justats en lo dit monestir de Preÿcadors e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, prorogà la cort per part del senyor rey a dilluns primer vinent, ans de dinars, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

E aquesta jornada foren los tractadors dels tres braços de la cort justats ensemps per tractar e començar de nomenar lo do per fer resposta al senyor rey qui·ls havia dit que pus ell los havia provehit los greuges en la manera que per justícia entenia que devien ésser provehits, e que encara hi milloraria ço que rahó fos e·ls faria gràcies alcunes, e que ells li volguessen subvenir de donatiu graciós. E parlant d'aquest material, cascú dels tractadors estava qui començaria, en tant que com aquí fossen lo senyor infant, lo senyor bisbe de València, lo senyor duch de Gandia, lo senyor maestre de Montesa, e d'altres del stament reyal, fon donada la veu al senyor maestre de Montesa que ell començàs a dir sa intenció sobre lo material de nomenar lo do. E de present lo dit senyor maestre ||[214v] de Montesa dix quasi semblants paraules: que·ll parlava com a maestre de Montesa e no per braç ne com a tractador, e que li era vigares que·l senyor rey devia ésser servit e socorregut, com ell fos vengut novellament com a rey en aquest regne, e que havia provehit ja los greuges, no axí com als de la cort paria que devia provehir, però que encara havia profert de millorar les provisions, perquè ell, fent les provisons que·s acordarien que degués fer, ab alcunes gràcies e bones ordinacions que faria a profit de la cosa pública de son regne, que era de intenció que li devien ésser proferts LM florins.

Enaprés lo senyor duch parlà e dix que era de la oppinió del senyor maestre, car pus lo senyor rey fes ço que la cort li suplicaria, bé y porien afegir.

Enaprés micer Guillem Çaera dix que no·u dehia en nom de braç ni de tractador del braç reyal, mas per si mateix. Mas que sa intenció era que tantost devien ésser proferts al senyor rey CCM florins, lo senyor rey concordant-se de les provisions dels greuges e de altres gràcies ab la cort, e que aquests CCM florins servisen per quitar lo patrimoni reyal.

Fon dit al senyor bisbe de València que digués sa oppinió, lo qual dix que sa intenció era que·l senyor rey fos subvengut en la manera que fon lo senyor rey en Martí, ell fent a la cort ço que·l dit rey feu en la dita cort, en manera que la cort ne fos contenta e tots ne romanguessen contents.

Enaprés, parlant del dit material, vehent aquí que si cascú havia a dir sa oppinió que seria cosa confusa o laguiosa, acordaren que sobre aquest material cascuns tractadors de cascun braç se apartassen en lurs apartaments e que delliberassen sobre aquest fet e que·s comunicassen les delliberacions, en manera que·n fos triada la millor per fer resposta al senyor rey o a ses tractadors.

E apartats los dits tractadors per los tractadors dels braços eclesiàtich fon comunicat lo dit negoci entre tot lo braç e deferida la concòrdia a altre dia. ||[215]

1417, novembre 16. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die martis, ante prandium, XVI[a] novembris anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVII[o].

Foren los tres braços del regne justats dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort aprés dinar del present dia en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

Los IIIIe elets per los dits tractadors de cascun braç foren ensemps continuants la concòrdia dels dits debats de braç a braç e encara parlants de les coses que·s devien ordenar en la cort a utilitat de la cosa pública, segons era posat e scrit en certs memorials.

Eadem die martis, post prandium, foren justats los tres braços del regne en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Joffre d'Artigues, regent la cancelleria, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà dimecres, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

1417, novembre 17. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i debat sobre el donatiu. Pròrroga per al dia següent.

Die mercurii, ante prandium, XVII[a] novembris anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVII[o].

Foren justats los tres braços del regne en lo dit monestir de Preÿcadors e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort aprés dinar del present dia en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*. ||[215v]

Eadem die mercurii, post prandium, foren justats los tres braços del regne en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Joffre d'Artigues, regent la cancelleria, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà dijous, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

E, stants los tractadors del braç eclesiàstich, vengueren lo reverent e nobles e honorables archebisbe de Tarragona, mossèn Guerau de Cervelló, don Berenguer de Bardaxí e los altres tractadors del senyor rey sol·licitant e pregant los dits tractadors del braç eclesiàstich que volguessen fer la resposta al senyor rey sobre lo fet del donatiu, als quals fon respost que·lls parlarien del material e·ls ne farien resposta. E, stants los dits tractadors del braç eclesiàstich parlant del material, fon recitada la oppinió en què eren romasos los tractadors dels tres braços, ço és que fos respost al senyor rey en la forma següent: que per part dels tractadors dels tres braços concordantment fos respost al senyor rey que, pus lo senyor rey se concordàs ab la cort de les provisions dels greuges e de ço que·lls suplicarien d'algunes gràcies per profit e utilitat del regne, que·lls farien lur poder ab la cort que·l senyor rey fos subvengut per donatiu de CM florins, ab les condicions següents concordes per los braços eclesiàstich e reyal: que·ls dits CM florins fossen convertits en quitament del patrimoni reyal e ab condició concordada per los braços eclesiàstich e reyal que·l senyor rey gitàs de la batlia lo batle general, ço és micer Johan Mercader, lo qual havia fets los més greuges de la cort. Per què fon acordat de comunicar-la ab los altres tractadors dels altres braços, los quals foren d'aquesta oppinió axí concordada. E, per tal que mils la poguessen concordar, los tractadors dels dos braços, eclesiàstich e militar, foren justats ensemps e stants justats vingueren los tractadors del senyor rey, los quals proposaren als dits tractants que com lo senyor rey hagués ||[216] entés que·lls fessen strebador entre ells que·l batle fos gitat de la batlia, que·l senyor los certifficava que no·n faria res, com no fos honesta cosa gitar l'official del offici sens que informació no·n fos reebuda, car si ell merexia càstich ell lo castigaria en altra manera que no·ls ne calia parlar. E departits de aquí, aprés molts rahonaments, fon differida la resposta [a] fer al senyor rey a demà per lo matí, com fossen mogudes alcunes oppinions sobre lo fet del batle per la offerta que·ls tractadors del senyor rey havien feta sobre lo fet de la informació del batle.

1417, novembre 18. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i sol·licitud de nova subvenció. Pròrroga per al dia següent.

Die iovis, ante prandium, XVIII[a] novembris anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVII[o].

Foren justats los tractadors dels tres braços ensemps e parlant del material de la resposta fahedora al senyor rey e parlant del fet de micer Johan Mercader, per

ço com los tractadors del senyor rey havien profert que·l senyor rey ne reebria informació que y provehiria segons veuria que hagués delinquit, acordaren que·n lo fet del batle fos dit de part dels dits dos braços —eclesiàtich e militar— que·l senyor rey ne reebés informació bona e ben scrita, e que·ntretant provehís al offici de bona persona o de remey que lo regne stigués en asosech e los greuges no·s fessen, e sobre l'àls que fos feta la resposta al senyor rey, així com dessús era stada concordada. E de present foren aquí venguts los tractadors del senyor rey e per part de tots los tractadors dels tres braços fon feta la resposta damunt acordada per lo senyor maestre de Montesa per bé e largament dient-hi moltes coses redudants en gran profit e tranquilitat de la cosa pública del regne, a la qual cosa fon respost per los tractadors del senyor rey que·lls ho reportarien al senyor rey e de la sua resposta ne farien a ells relació aprés dinar.

Enaprés l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort, aprés dinar del present dia, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*. ||[216v]

Eadem die iovis, post prandium, foren los tractadors dels tres braços ajustats en una [cel·la] en lo dit monestir de Preÿcadors, en lo loch acostumat, on vingueren los dits tractadors del senyor rey, los quals digueren que·lls havien reportades les coses per ells dites al senyor rey, ço és la proferta dels CM florins ab les condicions dessús expressades, e que·l senyor rey entenia haver ben provehits los greuges, però que encara, si mester hi havia adob, que era prest de fer-ho tant com per justícia ho pogués fer e encara de gràcia, e fer aquelles grans e bones provisions que pogués a profit de la cort. E sobre lo fet del batle e dels altres officials de reebre·n informació e de castigar-los per forma que·l regne n'estigués he y romangués bé, però que·lls sabien bé les despeses que havia fetes lo senyor rey, que bé havia VIIII meses que y era que no li havien subvengut sinó IIIM florins. Per què ell los pregava que volguessen millorar lo dit do, e que fon respost que, pus així era, per sguart de la bona proferta del senyor rey en adobar les provisions, que de present hi entenguesen, e que així com pasegarien així venrien en lo millorament del do. Per què, de present, començaren en les provisions dels greuges comuns e concordaren que les matinades fossen per als greuges de les corts e no entenguesen en àls, e los aprés dinar fossen per concordar los debats de braç a braç, segons havien començat ja los quatre elets per cascun braç.

Enaprés l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà divendres, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*. ||[217]

1417, novembre 19. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i examen dels greuges per part dels tractadors. Pròrroga per al dia següent.

Die veneris, ante prandium, XIX^a^ novembris anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVII°.

Foren los tres braços del regne justats en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a després dinar del present dia en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

E los tractadors de la cort entenien en lo apunctament de les provisions dels greuges.

Eadem die veneris, post prandium, los tres braços del regne foren justats en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà disapte, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*. ||[217v]

1417, novembre 20. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dilluns següent.

Die sabbati, ante prandium, XX^a^ novembris anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVII°.

Foren los tres braços del regne justats en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort, aprés dinar del present dia, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

Eadem die sabbati, post prandium, los tres braços del regne foren justats en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Joffre d'Artigues, regent la cancelleria, per part del senyor rey continuà la present cort a dilluns primer vinent, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

1417, novembre 22. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die lune, ante prandium, XXII^a^ novembris anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVII°.

Foren los tres braços del regne justats en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a després dinar del present dia en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

Eadem die lune, post prandium, foren justats los tres braços del regne en lo dit moonestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús <dit>, continuà la present cort per part del senyor rey a demà que serà dimarts en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*. ||[218]

1417, novembre 23. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die martis, ante prandium, XXIII[a] novembris anno a Nativitate Domini millesimo CCCC[o] XVII[o].

Foren los tres braços del regne justats en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Joffre d'Artigues, regent la cancelleria, per part del senyor rey continuà la present cort a després dinar del present dia en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

Eadem die martis, post prandium, foren los tres braços del regne justats en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà dimecres, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

1417, novembre 24. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al divendres següent.

Die mercurii, ante prandium, XXIIII[a] novembris anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVII[o].

Foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a divendres primer vinent, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*. ||[218v]

1417, novembre 26. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròroga per al dia següent.

Die veneris, ante prandium, XXVI[a] novembris anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVII[o].

Foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà disapte, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

1417, novembre 27. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dilluns següent.

Die sabbati, ante prandium, XXVII[a] novembris anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVII[o].

Foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a dilluns primer vinent, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

1417, novembre 29. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dimecres següent.

Die lune, ante prandium, XXVIIII[a] novembris anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVII[o].

Foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors e l'onorable micer Joffre d'Artigues, regent la cancelleria, per part del senyor rey continuà la present cort, aprés dinar dels present dia, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*. ||[219]

Eadem die lune, post prandium, foren justats los tres braços del regne en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Joffre d'Artigues, regent la cancelleria, per part del senyor rey continuà la present cort a dimecres primer vinent, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

1417, desembre 1. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die mercurii, ante prandium, prima decembris anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVII[o].

Foren los tres braços del regne justats en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present <cort> a demà que serà dijous en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

3.23
Elecció de tractadors

1417, desembre 2. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i elecció de tractadors per examinar les provisions reials als greuges. Pròrroga per al dia següent.

Die iovis, ante prandium, II[a] decembris anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVII[o].

Foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà divendres, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

En aquesta jornada fon acordat per los tractadors dels tres braços ||[219v] que, per abreujar los negocis de les corts, devien ésser elets dels dits tractadors dos de cascun braç, ço és dels dits tractadors, los quals apunctassen[172] les provissions dels greuges ab los tractadors del senyor rey per ço que pus spatxament se fes e per ço que depuix ne pogués ésser feta relació plenària als braços refferint aquells ço que haurien adaptat. E foren elets per los tractadors dessús dits los següents:

Per l'Església, lo senyor maestre de Montesa [e] micer Johan Gastó.

Per los del militar, don Pedro d'Urrea [e] mossèn Joan de Sentfeliu.

Per los del reyal, micer Guillem Çaera, síndich de València, [e] en Pere Feliu, síndich de Xàtiva.

Los quals, aprés dinar del present dia, tots ensemps justats, entengueren en lo adaptament de les provisions dels greuges comuns e puix particulars ab lo senyor archebisbe de Tarragona, don Berenguer de Bardaxí e mossèn Domingo Mascó, tractadors per lo senyor rey.

1417, desembre 3. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die veneris, ante prandium, III[a] decembris anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVII[o].

Foren los tres braços del regne justats en lo dit monestir de ||[220] Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present [cort] a demà que serà disapte, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

¶ [172] C *apurassen*.

1417, desembre 4. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dimarts següent.

Die sabbati, ante prandium, IIII[a] decembris anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVII[o].

Foren los tres braços del regne justats en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a dimarts primer vinent, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

1417, desembre 7. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dijous següent.

Die martis, ante prandium, VII[a] decembris anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVII[o].

Foren los tres braços del regne justats en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a dijous primer vinent, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*. ||[220v]

1417, desembre 9. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die iovis, ante prandium, nona decembris anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVII[o].

Foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan Navarro, regent la cancelleria, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà divendres, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

1417, desembre 10. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die veneris, ante prandium, X[a] decembris anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVII[o].

Foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Joffre d'Artigues, regent la cancelleria, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà disapte, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

1417, desembre 11. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dilluns següent.

Die sabbati, ante prandium, XI^a^ decembris anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o^ XVII°.

Foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Joffre d'Artigues, regent la cancelleria per part del senyor rey continuà la present cort a dilluns primer vinent, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*. ||[221]

1417, desembre 13. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die lune XIII^a^ decembris, ante prandium, anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVII°.

Foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà dimarts, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

1417, desembre 14. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die martis, ante prandium, XIIII^a^ decembris anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVII°.

Foren los tres braços del regne justats en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà dimecres, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

1417, desembre 15. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die mercurii, ante prandium, XV^a^ decembris anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVII°.

Foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, continuà la present cort a demà que serà dijous, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*. ||[221v]

1417, desembre 16. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die iovis, ante prandium, XVI^a^ decembris anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVII°.

Foren los tres braços del regne justats en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, [vicicanceller] dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà divendres, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

1417, desembre 17. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dilluns següent.

Die veneris, ante prandium, XVII^a^ decembris anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVII°.

Foren los tres braços del regne en lo dit monestir de Preÿcadors justats, e l'onorable micer Joffre d'Artigues, regent la cancelleria, per part del senyor rey continuà la present cort a dilluns primer vinent, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

3.24
Nova subvenció al rei

1417, desembre 20. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i acord d'una subvenció al rei de 6.000 florins com a prorrata del donatiu. Pròrroga per al dimecres següent.

Die lune, ante prandium, XX^a^ decembris anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVII°.

Foren los tres braços del regne justats en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a dimecres primer vinent, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*. ||[222]

Eadem die lune, ans de dinar, foren justats los dits tres braços en lo dit monestir de Preÿcadors.

Per lo braç de la Església

Lo senyor maestre de Montesa; micer Johan Gastó; micer Anthoni Poblet, official e procurador del senyor bisbe de Tortosa; mossèn Ramon de Centelles; mossèn Jacme Roqua; mossèn lo comanador de Torrent; en Pere Vives e·n Rodrigo Vives.

Los quals, justats en lo apartament acostumat e parlant dels affers de la cort, ço és del apunctament de les provisions dels greuges, vingueren los tractadors del senyor rey e proposaren-los que com lo senyor rey hagués stat ací en la cort per VII o VIII meses e no fos stat subvengut per la cort sinó de IIIM florins, e festes de Nadal fossen prop e ell bonament no hagués per tenir-les si donchs no manllevava deçà o dellà, e ells sabien bé que lo dit senyor no havia curat dels fets fischals, ans, fort graciosament los havia tractats, per què·ls pregava que li volguessen subvenir de alcuna quantitat ab la qual ell se pogués socórrer per les festes. A la qual proposició fon per lo braç respost que·lls hi acordarien e·ls ne farien resposta.

E parlant del dit material entre lo braç eclesiàstich, fon rahonat com ço que havien proposat los tractadors del senyor rey era ver, ço és de la stada del temps e de la subvenció dels dits IIIM florins e dels fets fischals e que·ls era de vigares prima faç que provehit a dos greuges, ço és a hun del bisbe de Tortosa per lo pres de la església de la vila d'Onda e hun d'en Berenguer Vicent, que lo senyor rey devia ésser subvengut de IIII en VM florins; e de present fon tramesa ||[222v] missatgeria al braç reyal per saber lur oppinió de la dita subvenció fahedora, los quals respongueren que eren de la oppinió del dit braç eclesiàstich, en tant que com fos gran dia differiren la conclusió aprés dinar.

Eadem die lune, aprés dinar, foren justats los dits tres braços dins lo dit monestir de Preÿcadors e lo braç eclesiàstich, estant justat dins lo dit apartament, ço és los dessús nomenats que foren per lo matí, e acordaren que de part lur fos tramés a dir al braç reyal que si ells continuaven la delliberació del matí, ço és de la subvenció fahedora al senyor rey, que·ntre abdosos braços per lurs missatgers sol·licitassen lo braç militar per saber-ne lur intenció. E axí fon acordat per los dits dos braços. E stant en aquest propòsit vench missatgeria al dit braç eclesiàstich per part del braç militar continent en effecte que com los tractadors del senyor rey lo haguessen proposat lo fet de la subvenció, que·lls eren d'acort que lo senyor rey fos subvengut, però que·n aquesta subvenció fos fet strebador que fermàs la cèdula de les despeses del General dels parlaments, *et cetera*. E per lo braç eclesiàstich fon respost que y delliberarien e·ls ne farien resposta.

E, partits de aquí los dits missatgers del braç militar, los dits dos braços continuaren per lurs missatgers del dit material mogut per lo braç militar, ço és del strebador de la dita cèdola, e acordaren que·ls fos respost que bé·n suplicarien lo senyor rey que la fermàs mas atteses les festes que eren prop e la necessitat del senyor rey, que no farien strebador, però que fos dit als tractadors que de present provehissen en lo greuge de Tortosa, ço és del pres d'Onda, e en lo greuge d'en Berenguer Vicent, lo qual acort intimat al braç militar per part dels dits dos braços acordaren que tots los tres braços fossen en una per concordar lo dit fet, e axí fon fet que tots los dits tres braços foren justats, e aprés molts rahonaments e haüt sentiment ab los tractadors del senyor rey com no fermaria a present la dita cèdola tro en la

conclusió de la cort, acordaren que lo senyor rey fos subvengut de VIM florins per a les festes, la qual delliberació fon dita e offerta als tractadors del senyor rey per los tres braços, en los quals foren los següents: ||[223]

Per lo braç de la Església, lo senyor maestre de Montesa, micer Johan Gastó [e] mossèn Jacme Roqua.

Per lo braç militar, lo senyor duch de Gandia.[173]

Per lo braç reyal, en Daniel Mascarós, en Pere Bou, jurats, en Johan Suau, en Bernat Johan, micer Guillem Çaera, micer Jacme Ferrando, en Johan Pugada, micer Bernat Abrí, síndichs de València; en Pere Feliu, en Pere Bixes, síndichs de Xàtiva; en Berthomeu Rovira per Morella; en Bernat Costegà per Alzezira; micer Francesch Feliu per Castelló; en Bernat Muntanyans[174] per Borriana; ||[223v] en Johan de Calaceyt per Vila-real; en Berenguer d'Artés per Alaquant; en Bernat Cirera per Ontinyent; en Johan Bou per Cullera; e·n Berthomeu Bodí per Biar e per Bocayrent.

Los quals, concordes que al senyor rey fossen prestats VIM florins, manaren e intimaren als diputats del General del regne, que aquí eren presents, que los dits VIM florins liurassen al dit senyor rey, los quals digueren que·ls plahia, ço és al senyor maestre de Montesa, mossèn Pero Pardo e micer Guillem Çaera, diputats del General del dit regne, e que dels dits VIM florins se fessen fer carta debitòria en la forma acostumada, e que lo senyor rey los prengués en via de préstech e que·ls prengués en comte en lo donatiu fahedor per la present cort. ||[224]

1417, desembre 22. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die mercurii, ans de dinar, *XXII[a] decembris anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVII[o]*.

Foren los tres braços del regne justats en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicenceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort, aprés dinar, del present dia.

La cort protestà *ut supra*.

Eadem die mercurii, aprés dinar, foren justats los tres braços del regne en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà dijous, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

¶ [173] A continuació, un espai en blanc, equivalent a mitja pàgina, destinat a anotar la resta d'assistents del braç militar. ¶ [174] A partir d'ara el cognom del síndic de Borriana apareix com Muntanyans; a totes les sessions anteriors havia estat Muntanyès.

1417, desembre 23. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 3 de gener de 1418.

Die iovis, ans de dinar, *XXIII^a^ decembris anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVII°.*

Foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort aprés dinar del present dia en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra.*

Eadem die iovis, aprés dinar, foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a tres dies del mes de gener primer vinent, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra.* ||[224v]

1418, gener 3. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die lune tercia mensis ianuarii, ante prandium, anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVIII°.[175]

Foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà dimarts en lo loch mateix, ans de dinar.

La cort protestà *ut supra.*

1418, gener 4. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die martis, ante prandium, IIII^a^ ianuarii anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVIII°.

Foren los tres braços del regne justats en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan Navarro, regent la cancelleria, per part del senyor rey continuà la present cort, aprés dinar del present dia, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra.*

Eadem die martis, post prandium, foren justats los dits tres braços del regne en lo monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Joffre d'Artigues, regent la

¶ [175] Al marge esquerre: *anno Domini M^o^ CCCC^o^ XVIII°.*
Hauria de dir: *anno Domini M^o^ CCCC^o^ XVII°.*

cancelleria, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà dimecres, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*. ||[225]

1418, gener 5. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al divendres següent.

Die mercurii, ante prandium, V^a^ mensis ianuarii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o^ XVIII°.

Foren los tres braços del regne justats dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà divendres, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

1418, gener 7. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die veneris, ante prandium, VII^a^ mensis ianuarii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o^ XVIII°.

Foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Joffre d'Artigues, regent la cancelleria, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà disapte, ans de dinar, en lo loch mateix.

1418, gener 8. Monestir de Predicadors.
Reunió de les Corts generals, presidides pel rei, debat sobre la confirmació del privilegi de Pere el Cerimoniós sobre el terme i jurisdicció de la vila de Morvedre i presentació de dos greuges per part del braç eclesiàstic. Pròrroga per al dilluns següent.

Die sabbati VIII^a^ ianuarii, ante prandium, anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVIII°.

Foren los tres braços del regne justats en lo dit monestir de Preÿcadors, ço és en la casa del capítol, en la qual lo senyor rey acostuma celebrar la present cort, ço és ||[225v]

Per lo braç eclesiàstich

Lo senyor bisbe de València; lo senyor maestre de Montesa; mossèn lo comanador de Montalbà; micer Anthoni Poblet, <official e> procurador del bisbe de Tortosa; mossèn Ramon Centelles; mossèn lo comanador de Torrent; micer Guillem Strader; mossèn Jacme Roqua; en Rodrigo de Rius e·n Pere Vives.

Per lo braç militar

Lo senyor infant don Johan.[176] ||[226]

Per lo braç de ciutats e vile reyals.[177]

E stants lo senyor rey en sa cadira o siti reyal celebrant la present cort, l'onorable micer Guillem Çaera, síndich de València, levà's e dix tals o semblants paraules:

Molt alt, excel·lent príncep e poderós senyor,

En dies passats per la vostra senyoria fon e és stat anul·lat e declarat ésser nul·le hun privilegi per lo senyor rey don Ferrando, pare vostre, de loable memòria, atorgat a la vila de Murvedre, lo qual fon donat en la vila de Conqua, e havets confermat a la ciutat de València lo privilegi e concessió atorgat a aquella e fet per lo senyor rey en Pere, besavi vostre, sobre ||[226v] la contribució, jurisdicció e terme de la dita vila de Murvedre ab[178] la dita ciutat. [Per tal] suplica a la vostra molt excel·lent senyoria que, per corroboració de les dites coses, plàcia a la vostra senyoria, per acte de la present cort, confermar les dites coses, e prega, noresmenys, als braços eclesiàstich e militar e als síndichs de les ciutats e viles reyals del dit regne, qui són presents en la dita cort, que a les dites coses presten e donen lur asentiment.

E de present lo senyor rey manà legir e publicar una cèdola de la tenor següent:

Nós, don Alfonso, per la gràcia de Déu rey d'Aragó *et cetera*. Com hajam anul·lat, (revocat) e declarat ésser nul·le hun privilegi per lo senyor rey don Ferrando, de gloriosa memòria, pare nostre, atorgat a la vila de Murvedre, dat en la ciutat de Conqua a V dies de juliol del any de la Nativitat de nostre Senyor M CCCC XII, per lo qual lo dit senyor exemia e enfranquia la dita vila de les coses per lo senyor rey en Pere, besavi nostre, de loable recordació, atorgat a la ciutat de València e al justícia de aquella, sobre lo terme e jurisdicció e contribució de la dita vila, ab privilegi e concessió feta a la ciutat damunt dita per lo dit senyor rey en Pere dat en València a VIIIIº dies de maig del any de la Nativitat de nostre Senyor M CCC LXIIII, per major corroboració de la dita anul·lació, revocació e declaració ab lo present acte de cort confermam la dita anul·lació, revocació e declaració, e encara confermam ab lo present acte de cort lo dit privilegi e concessió per lo dit senyor rey en Pere atorgat e fet a la dita ciutat. E ab lo present acte de cort manam e volem la dita anul·lació, revocació, declaració e confermació ésser servades per acte de cort, fur e ley del dit regne.

¶ [176] A continuació, un espai en blanc equivalent a un terç de pàgina destinat a escriure la resta d'assistents del braç militar. ¶ [177] A continuació, un espai en blanc equivalent a dos terços de pàgina destinat a escriure els assistents del braç reial. ¶ [178] C *ara*.

E lesta la dita cèdola, la cort dessús dita prestà son consentiment a aquella e concordà ab lo present acte axí com a just e rahonable e y presta són consentiment. E lo dit senyor rey, ab consentiment e concòrdia de la present cort, mana que de les dites coses fos fet acte de cort per en Francischo d'Arinyo, scrivà seu. ||[227]

E fetes les dites coses lo dit reverent bisbe de València offerí al senyor rey, de e per part del braç eclesiàstich, dos greuges de la tenor següent:

Molt excel·lent senyor,

Com per rahó de alcuns contrasts qui eren entre lo senyor rey en Pere, de loable recordació, besavi vostre, e son vicicanceller e altres officials del dit senyor de una part, e lo reverent arquebisbe de Tarragona e los prelats e clero de la província de Tarragona de la part altra, per lo sant Pare e per lo dit senyor rey fos comanat a la senyora reyna dona Elionor, besàvia vostra, e al reverent pare en Crist lo senyor don Bertran, de la santa Església de Roma prevere cardenal, vulgarment appellat de Comenge, e del dit sant Pare legat, que decesissen e declarassen[179] los dits duptes e contrasts la dita senyora e lo dit cardenal, per lo poder a·quells donat concordaren e determenaren <los dits contrasts, e entre les altres coses determenaren>, concordaren e declararen que quant se sdevingués que fos contrast entre la jurisdicció real e eclesiàsticha e no aparegués notòriament que de dret e de consuetut la jurisdicció pertangués al senyor rey o a la Església, que en tal cars persones comunes fossen eletes, una per part del senyor rey e altra per part de la Església, les quals abduy concordantment haguessen a determenar lo dit dupte sots virtut de sagrament dins tres meses a bona fe, tot dol e frau cessants, les quals persones, si dins los dits tres meses lo dupte dessús dit no havien pogut o volgut determenar, que en tal cars fossen tengudes de elegir altra tercera persona, la qual abduy o ab la una de les dues persones, dins hun mes, lo dit dupte determenàs, sots pena de cinch-cents morabatins e que durant los dits temps qualsevol processes començats sobre tal dupte cessassen e fossen suspesos,[180] sens prejuhí de les jurisdiccions, e si no eren començats que no·s començassen tro lo dit dupte fos determenat segons les dites coses e altres en la dita concòrdia són pus largament contengudes, a la qual se refferen los suplicants; la qual concòrdia fon acceptada e per pacte promesa servar per lo dit senyor rey. E com, senyor, lo vostre vicicanceller sobre alcuns debats de jurisdicció que són stats suscitats entre ell e/o officials e jutges vostres de una part e lo bisbe de ||[227v] València e/o sos officials de part altra, sia stat request que servàs la dita concòrdia e aquell no·u haja volgut fer, pretenent que la dita concòrdia no deu servar quant als debats que·s susciten e·s mouen entre vós, senyor, o vostra sacra audiència o altres officials vostres, quant vós o la dita audiència sots ací presents de una part e lo dit bisbe e officials seus de la part altra, ans entén que·s han

¶ [179] *decesissen e declarassen*] P *decidissen e determenassen*.
¶ [180] C *sospitosos*.

a decidir en la dita audiència o vostre consell, ço que, parlant ab aquella humil reverència que·s pertany, redunda en gran e evident greuge de la Església. Per ço *et alia*, senyor, suplica lo dit bisbe, e encara lo braç eclesiàstich de regne de València, que tornant lo dit greuge a justícia sia vostra mercè manar al dit vicicanceller que serve la dita concòrdia e totes les coses en aquella contengudes e provehir per acte de cort que vós, senyor, e vostre vicicanceller e qualsevol officials e jutges vostres siats e sien tenguts a servar la dita concòrdia e totes les coses en aquella contengudes així stant vós, senyor, e la vostra sacra audiència en la ciutat o loch on sien o seran tals debats com en altre qualsevol cars, tota vegada que per part de la Església sia request.

(No és greuge de cort, mes sia feta fe de la convenció ja feta sobre la contenció de jurisdicció per la reyna sa besàvia e lo legat del Papa, la qual se diu que fon aprovada per lo Papa e per son besavi lo rey en Pere. E plau al senyor rey atorgar letra que sia servada la dita convenció, així per son vicicanceller com per altres officials així ecclesiàstichs com seglars.

Vidit de Funes, vicecancellarius).[181]

Ítem, senyor, com n'Andreu Ferrer, prevere, benefficiat en la església parroquial de Sent Andreu de la ciutat de València del beneffici instituhit en la dita església sots invocació de les benaventurades santa Lúcia, santa Bàrbera e santa Agnés, vèrgens, per en Guillem Pasqual, carnicer *quondam* de la dita ciutat, així com a benefficiat dessús dit sie directe senyor de la Barraqua appellada de na Sanxa, ab certes terres contigües a aquelles, confrontades ab la Albuffera de la dita ciutat e ab la Devesa que vós, senyor, allí havets. E així com a directe senyor, segons expreses disposicions de furs, a aquell pertanga tota vegada que de la dita barraqua o terres e per rahó de aquelles així com a censaters serà qüestió conèxer de les dites qüestions e/o cometre aquelles a qui ben vist li serà. E micer Johan Mercader, batle general vostre, de fet com per justícia, ab humil reverència de la vostra senyoria parlant, fer no·u pogués, haja inhibit a·n Anthoni Pasqual, notari, jutge per lo dit benefficiat assignat, ab una qüestió que·s menava entre lo dit benefficiat, de una part demanant lo cens ||[228] que la dita barraqua e terres, de la part altra deffenent que no·s entrameta de conèxer del dit censal tro per ell sia conegut si aquell ha pogut ésser carregat sobre la dita barraqua, sots pena de la feeltat que és tengut a vós, senyor, la qual cosa és molt prejudicial e injusta. Per ço lo dit braç eclesiàstich supplica humilment que per vós, senyor, sia revocada la dita inhibició e manat al dit batle que d'aquí avant no atemte fer semblants inhibicions.

Enaprés, fetes les dites coses, lo senyor rey continuà la present cort a dilluns primer vinent, ans de dinar, en lo loch mateix.

¶ [181] El text entre parèntesis procedeix de P.

1418, gener 10. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die lune, ante prandium, X^a^ ianuarii anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVIII°.

Foren justats los tres braços del regne en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort aprés dinar del present dia en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

Eadem die lune, post prandium, foren justats los tres braços del regne en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà dimarts, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

1418, gener 11. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die martis, ante prandium, XI^a^ ianuarii anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVIII°.

Foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà dimecres, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*. ||[228v]

1418, gener 12. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die mercurii, ans de dinar, *XII^a^ ianuarii anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVIII°.*

Foren justats los tres braços del regne en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà dijous, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

1418, gener 13. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die iovis, ante prandium, XIII^a^ ianuarii anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVIII°.

Foren los tres braços del regne justats en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort, aprés dinar del present dia, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

Eadem die iovis, post prandium, foren justats los tres braços del regne en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà divendres, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

1418, gener 14. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die veneris, ante prandium, XIIII[a] ianuarii anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVIII[o].

Foren justats los tres braços del regne en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, continuà la present cort per part del senyor rey, aprés dinar del present dia, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*. ||[229]

Eadem die veneris, post prandium, foren justats los tres braços del regne en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà disapte, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

1418, gener 15. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dilluns següent.

Die sabbati XV[a] ianuarii, ante prandium, anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVIII[o].

Foren justats los tres braços del regne en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, continuà les presents corts per part del senyor rey, aprés dinar del present dia, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

Eadem die, post prandium, foren justats los dits tres braços del regne en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, per part del senyor rey continuà la present cort a dilluns primer vinent, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

1418, gener 17. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die lune, ante prandium, XVII[a] ianuarii anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVIII[o].

Foren justats en lo dit monestir de Preÿcadors los tres braços del regne, e l'onorable micer Joffre d'Artigues, regent dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort, a després dinar del present dia, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*. ||[229v]

Eadem die lune, post prandium, foren justats los tres braços del regne en lo dit monestir de Preÿcadors e l'onorable micer Joffre d'Artigues, regent la cancelleria, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà dimarts, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

1418, gener 18. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die martis, ante prandium, XVIII[a] ianuarii anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVIII[o].

Foren los tres braços del regne justats en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Joffre d'Artigues, regent la cancelleria, per part del senyor rey continuà la present cort, aprés dinar del present dia, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

Eadem die martis, post prandium, foren justats los tres braços del regne en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà dimecres, ans de dinar, en lo loch mateix.

1418, gener 19. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços per a exigir al rei el compliment de la sentència sobre la qüestió entre Berenguer Vicent i madona Mallada. Pròrroga per al dia següent.

Die mercurii, ante prandium, XVIIII[a] ianuarii anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVIII[o].

Foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, par part del senyor rey continuà la present cort, aprés dinar del present dia, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*. ||[230]

En aquesta jornada foren justats lo braç de la Església, ço és lo senyor maestre de Montesa, micer Johan Gastó, mossèn Gil Sánxez Munyoz e mossèn l'official de

Tortosa, mossèn lo comanador de Montalbà, mossèn lo comanador de Torrent, en Rodrigo de Rius, mossèn Jacme Roqua e·n Pere Vives.

Als quals, per missatgeria del braç dels cavallers, fon proposat que, com diverses vegades per part dels tres braços de la cort fos stat supplicat lo senyor rey que fes pronunciar al vicicanceller seu una sentència que era ordenada e votada en la sua audiència sobre la qüestió qu·és entre en Berenguer Vicent e madona Mallada, e no se à pogut obtenir, que tota la cort se'n ajustàs en manera que aquest greuge tan gran fos reparat e les gents no fossen axí calumniades, e que si trobàs qualque via com se faria. A la qual cosa fon aturada delliberació, e parlant entre lo braç del dit material fon rahonat que més valia que certes persones se elegissen per cascun braç e que aquelles apuntassen lo negoci com se faria, e que ço que aquells ordenarien tots los tres braços servasen e haguessen per fet. E aquesta via fon comunicada migançant missatgers entre los tres braços, la qual per tots fon aprovada e acceptada, e foren d'acort que cascun braç elegissen IIIIe persones, enaxí que·ntre totes fossen XIIe.

E de present lo braç eclesiàstich elegí micer Johan Gastó; mossèn lo comanador major de Montesa; micer Pere Català, advocat del dit braç [e] mossèn Jacme Roqua. ||^{230v}

Los quals, ensemps ab los altres IIIIe de cascun braç, se apartaren en lo capítol del dit monestir e acordaren que fos dit als consellers del senyor rey que la cort no passaria avant si no·s donava remey que la dita sentència se pronunciàs per lo vicicanceller, la qual <cosa> fon mesa en execució, e los dits consellers del senyor rey hi provehiren apuntant lo negoci en manera que la cort se'n tench per contenta.

Eadem die mercurii, post prandium, foren los tres braços <del regne> justats en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, continuà la present cort a demà que serà dijous, ans de dinar, en lo loch mateix.

1418, gener 20. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die iovis, ante prandium, XX^{a} ianuarii anno a Nativitate Domini M^{o} CCCC^{o} XVIII°.

Foren justats los tres braços del regne en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort, aprés dinar del present dia, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

Eadem die iovis, post prandium, foren justats los tres braços del regne en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà divendres en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*. ||^{231}

1418, gener 21. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços per separat i sol·licitud al braç militar per part dels braços reial i eclesiàstic d'arribar a un acord respecte a les provisions reials i altres assumptes de la cort. Pròrroga per al dilluns següent.

Die veneris, ante prandium, XXI^a^ ianuarii anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVIII°.

Foren justats los tres braços del regne en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort, aprés dinar del present dia, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

E aquest dia fon tramesa missatgeria al braç militar per part dels dos braços, ço és eclesiàstich e reyal, com ja en dies passats los n'aguessen solicitat, ço és a saber com los dits dos braços eren en concòrdia de tractar ab los del senyor rey axí sobre lo apunctament dels greuges, ço és de les provisions com dels altres affers de la cort, e com açò duràs ja massa e ells estasen axí embasats que ells los volguessen dir si staven en punct de concordar-se ab ells, en manera que tots tres braços ensemps poguessen entendre en los affers de la cort, car en altra manera ells los certifficaven que los dits dos braços enantarien a fer lurs affers per ço que lo senyor rey los donàs càrrech del laguiar ne dilatar. A què fon respost per lo dit braç militar que·lls los farien resposta del dit fet, la qual resposta fon que·lls los pregaven que·ls sperasen tro aprés dinar, e lladonchs los farien la resposta, car ells continuament entenien en los affers.

Eadem die veneris, post prandium, foren los tres braços del regne justats en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller, per part del senyor rey continuà la present cort a dilluns primer vinent, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*. ||[231v]

En aquesta sitiada de divendres aprés dinar los dits dos braços eclesiàstich e reyal per sos missatgers tornaren a solicitar lo braç dels cavallers, los quals respongueren que aquell vespre ells farien per manera que lo dilluns primer vinent, ans de dinar, ells los farien la resposta, que ja era massa vespre per aturar tota la cort, com fossen ja les lums enceses per més de una hora.

1418, gener 24. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços per separat i acord d'elegir representants dels braços per a tractar els afers pendents de la cort. Pròrroga per al dia següent.

Die lune, ans de dinar, *XXIIII^a^ ianuarii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o^ XVIII°.*

Foren los tres braços justats dins lo dit monestir de Preÿcadors, e per lo braç eclesiàstich lo senyor maestre de Montesa, micer Johan Gastó, mossèn Gil Sánxez

Munyoz e micer Anthoni Poblet, mossèn Ramon Centelles, micer Guillem Strader, en Rodrigo de Rius e·n Pere Vives.

Los quals, stants justats dins la cel·la acostumada, vench missatgeria explicant-los com ells eren de acort de tractar dels affers de la cort e que a la bona hora s'aplegassen tots los tres braços ensemps a la casa del capítol e aquí tractassen e vessen què era de fer. ||[232] E stants los dits missatgers, lo braç eclesiàstich, parlant del dit material, e haüt sguard que tots ensemps justats tractassen del dit fet seria gran confusió e llaguiu, mogueren e tingueren per bo que més valia que certes persones fossen elegides per cascun braç, les quals tractassen dels dits affers, ço és que totes ensemps vehessen e regoneguessen les provissions dels greuges quines eren, e quants greuges hi romanien a provehir, e los provehits quins adobs e milloraments havien mester, e què era de justícia e què de gràcia, en manera que apunctat açò ells ne fessen relació en general als dits tres braços justats. E lladonchs seria acordat de dir: «Açò·ns deu fer lo senyor rey per justícia e açò per gràcia, pase·ns açò, e la cort servir-l'à d'aytant donatiu», en manera que lo tractar del donatiu anàs ab lo apunctament dessús dit. La qual manera fon intimada al braç reyal, lo qual l'ach per bona e fon acordat per abdós los braços, ço és eclesiàstich e reyal, que·l dit acord fos intimat e la manera dessús dita ab lo braç militar. E de present, per sos missatgers, los dits dos braços ho intimaren al braç militar, lo qual se retench acord tro aprés dinar del present dia.

Enaprés l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort, aprés dinar del present dia, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

Eadem die lune, aprés dinar, foren los tres braços justats dins lo dit monestir de Preÿcadors, e per lo braç de la Església ||[232v] lo senyor maestre de Montesa, micer Johan Gastó, mossèn Gil Sánxez Munyoz e micer Anthoni Poblet, mossèn Ramon de Centelles, micer Guillem Strader, mossèn Jacme Roqua, en Pere Vives e·n Rodrigo de Rius.

Los quals, stants justats dins la cel·la acostumada, per part del braç militar los fon intimat com ells eren del acord que·ls havien dit ans de dinar, que certes persones fossen eletes per apunctar los dits affers e ells havien elets per los quatre que foren elegits a la examinació dels greuges en los dies passats. La qual cosa, dita e explicada, e los dits missatgers del braç militar departits de la dita cet·la, lo dit braç eclesiàstich sabé del braç reyal com havien elets quasi los que ja eren stats elets a la dita examinació dels greuges, elegiren aquells quatre que foren elegits a la dita examinació dels greuges en dies passats, ço és lo senyor maestre de Montesa, micer Johan Gastó, mossèn Ramon Centelles [e] mossèn lo comanador de Montalbà.

Per part dels cavallers mossèn Francesch de Vilanova, mossèn Pero Sanxis de Calatayú, mossèn Jacme d'Artés [e] mossèn Johan de Vallterra. ||[233]

Per lo braç reyal en Johan Suau, en Daniel Mascarós, síndichs de València; en Berthomeu Rovira, síndich de Morella e·n Ginís Silvestre, síndich d'Oriola.

Los quals dotze, ensemps ab los advocats e scrivans dels dits braços, foren justats en una cetla e començaren d'entendre en lo apunctament dels dits negocis e començaren als greuges comuns.

Enaprés, l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà dimarts, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

1418, gener 25. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die martis, ante prandium, XXV^a^ ianuarii anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVIII°.

Foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan Navarro, regent la cancelleria, per part del senyor rey continuà la present cort, aprés dinar del present dia, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*. ||[233v]

Eadem die martis, post prandium, foren los tres braços del regne justats en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà dimecres, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

1418, gener 26. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die mercurii, ante prandium, XXVI^a^ ianuarii anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVIII°.

Foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort, aprés dinar del present dia, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

Eadem die mercurii, post prandium, foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller des-

sús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà dijous, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

1418, gener 27. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i desacord entre els braços sobre la manera de procedir respecte al donatiu. Pròrroga per al dia següent.

Die iovis, ante prandium, XXVII^a^ ianuarii anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVIII°.

Foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan Navarro, regent la cancelleria, per part del senyor rey continuà la present cort, aprés dinar del present dia, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*. ||[234]

Eadem die iovis, post prandium, foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà divendres, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

Foren justats los del braç eclesiàstich dins la cel·la acostumada, ço és lo senyor maestre de Montesa, micer Johan Gastó, micer Anthoni Poblet, mossèn Ramon de Centelles, micer Guillem Strader, en Rodrigo de Rius e·n Pere Vives.

Als quals fon tramessa missatgeria per part del braç militar contenent en effecte que, jatsia fos acordat per los tres braços que·ls quatre elets per cascun braç apunctassen los greuges, ço és que vessen quals faÿen a provehir e què devia ésser provehit per justícia. E açò haguessen ja fet, e no restava sinó que·n fessen relació a tots los braços justats, per tal que tota la cort veés aquí què devia ésser fet sobre los greuges, e que davant tots venguessen los tractadors del senyor rey dien-los les provisions que la cort demanava. E si les feyen tals, que la cort plahia de començar de tractar del donatiu, segons ja era stat delliberat. Però que·lls, ço és lo braç militar, havia delliberat que fos dat poder als dits quatre de cascun braç de parlar ab los dits tractadors del senyor rey per apunctar los greuges, ço és les provisions que eren ja acordades e les que acor-||[234v]darien. E fet açò ab los del senyor rey, aprés tractarien del do. A la qual cosa fon respost per lo braç de la Església que açò era novell parut e que la delliberació primera romania en banda, per què ells hi acordarien; e acordant sobre aquest material e vehent que açò era mudar de la delliberació primera fon rahonat que fos sabut ab lo braç reyal de quina oppinió eren sobre açò, los quals digueren que no y passarien, mas que·lls era vigares que·lls deguessen romanir en la primera delliberació, e que demà per lo matí per part dels dos braços eclesiàstich

e reyal fos dada fadiga al braç militar si volien passar a la primera delliberació, sinó que·lls, aprés dinar, haurien los tractadors del senyor rey e tots ensemps parlarien dels greuges e de les altres coses de la cort, e si ells fahien axí com és acordat que tractarien ab ells del do. E d'aquest acord foren los dits braços eclesiàstich e reyal, lo qual hagueren intimat al dit braç militar sinó com ja se'n eren anats. Per què fon acordat demà per lo matí los fos intimat.

1418, gener 28. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die veneris, ante prandium, XXVIII^a^ ianuarii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o^ XVIII°.

Foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort, aprés dinar del present dia, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

En aquesta jornada fon intimat lo dit acord delliberat per los dos braços en lo dia passat al braç militar, lo qual se retench acord. ||[235v]

Eadem die veneris, post prandium, foren los tres braços justats dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà disapte, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

1418, gener 29. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i acord entre ells sobre com fer el donatiu. Pròrroga per al dilluns següent.

Die sabbati, ante prandium, XXIX^a^ ianuarii anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XXVIII°.

Foren los tres braços justats dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort, aprés dinar del present dia, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

En aquesta jornada lo braç militar tornà resposta als dits dos braços qu·eren de lur acord, per què ordenaren que aprés menjar fossen tots ensemps e que explicassen la cort als tractadors del senyor rey, metent aquell en execució.

Eadem die sabbati, post prandium, foren los tres braços del regne justats en lo dit monestir de Preÿcadors, e per l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller

dessús dit, de part del senyor rey continuà la present cort a dilluns primer vinent, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*. ||[235v]

En aquesta jornada foren congregats los tres braços del regne dins la casa del capítol acostumada, ço és per lo braç de la Església lo senyor bisbe de València; lo senyor maestre de Montesa; micer Anthoni Poblet, official e procurador del senyor bisbe de Tortosa; mossèn Ramon Centelles; micer Guillem Strader; en Rodrigo de Rius e·n Pere Vives.

Los quals, ensemps ab los dos braços militar e reyal, acordaren e apunctaren la delliberació concordada, ço és de offerir al senyor rey donatiu en la forma següent *vel quasi*: que com lo senyor rey hagués fetes provisions als greuges offerts en la cort per los braços e singulars de aquells, les quals provisions algunes eren bones e algunes los parien que·s deguessen millorar; e encara hi havia alcuns greuges que fahien a provehir, e axí mateix que la cort havia mester algunes gràcies del senyor rey. Per què si lo senyor rey millorava les provisions que millorar fahien, e provehia los greuges que provehits no eren en la forma que la cort demanava, es convendria ab aquella; e posava e fermava la cèdola concordada sobre les peccúnies del General preses en lo temps d'en Bellera e de les despeses fetes en lo temps de la investigació de la Corona d'Aragó e feya les gràcies que la cort demanava, que la cort lo sovendria de CM florins. La qual cosa, apunctada e concordada, feren venir aquí los tractadors del senyor rey e offeriren los dits CM florins per part de la cort ab les condicions dessús dites. ||[236]

1418, gener 31. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i debat sobre com pagar el donatiu del rei. Pròrroga per al dia següent.

Die lune, ante prandium, XXXI^a^ et ultima ianuarii anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVIII°.

Foren los tres braços del regne justats en lo dit monestir de Preÿcadors, en la casa del capítol, ço és:

Per lo braç de la Església

Lo senyor bisbe de València, lo senyor maestre de Montesa, mossèn lo comanador de Montalbà, mossèn Ramon de Centelles, mossèn lo comanador de Torrent, micer Guillem Strader, mossèn Jacme Roqua e·n Rodrigo de Rius.

Per lo braç militar

Lo senyor infant don Johan, lo senyor duch de Gandia, don Pedro d'Urrea, mossèn Bernat Centelles, mossèn Pero Sánxez de Calatayú, mossèn Francesch

de Vilanova, en Pere de Montagut, en Pere Ladró de Vilanova, mossèn Joan de Vallterra, mossèn Johan Fabra, mossèn Johan de Sentfeliu, en Galceran de Lòriç, mossèn Johan de Vilarasa, mossèn Johan de Ripoll, mossèn Loís de Castellví, mossèn Jacme d'Artés, mossèn Nicholau Joffre, mossèn Pere de Moncada, mossèn Loís Carbonell, mossèn Pero Pardo, mossèn Pere Siscar, en Manuel de Montagut, mossèn Jacme Romeu, en Pere Çabata, mossèn Manuel Díez, mossèn Joffre de Vilarig, mossèn Vidal de Vilanova, don Pero Maça, mossèn Berenguer de Vilargut, mossèn Olfo de Pròxida [e] mossèn Aymerich Centelles. ‖[236v]

Per lo braç de les ciutat e de les viles reyals

En Johan Pujada, en Pere Bou, en Johan Suau, en Bernat Johan, en Daniel Mascarós, micer Guillem Çaera, micer Johan Ferrando, síndichs de València; en Pere Feliu, en Pere Bixes, síndichs de Xàtiva; en Bernat Costejà, síndich d'Algezira; en Ginís Silvestre, síndich d'Oriola; micer Francesch Feliu, síndich de Castelló; en Bernat Muntanyans, síndich de Borriana; en Johan Calaceyt, síndich de Vila-reyal; en Berenguer d'Artés, síndich d'Alacant; en Jacme Gaçol, síndich de Líria; en Jacme Olzina, síndich d'Ontinyent; en Johan Centonge, síndich de Biar; n'Anthoni Mascarós, síndich de Cullera; en Domingo Spelt, síndich d'Ademuç e de Catellfabib; en Berthomeu Bodí, síndich de Bocayrent, e en Matheu Blanch, síndich de Sexona.

Los quals, tots justats e parlant com se pagaria lo donatiu fahedor al senyor rey, o per general o per compartiment, com fos alterch entre los braços eclesiàstich e militar e de les universitats de la ciutat de Xàtiva e viles reyals de la una part, volents e demanants que·s pagàs per generalitats, e la ciutat de València, de la part altra e volent que·s pagàs per generalitats e compartiment, acordaren e delliberaren que aquest debat fos mes en poder del senyor [rey], que y pronunciàs e determenàs lo dit debat. E de present ne fermaren compromés en la forma següent en poder del honorable en Francischo d'Arinyo, scrivà del senyor rey e de la present cort, per lo dit senyor rey. ‖[237]

Et omnes predicti nominati, habito aliquali colloquio de et super negociis curie antedicte quare certa[182] fuerit materia questionis inter brachia ecclesiasticum et militare ac sindicos sive nuncios civitatis Xative et villarum regalium regni Valencie in curia residencium supradicta parte ex una, et sindicos universitatis Valencie parte ex altera, de et super modo exhigendi et habendi peccunias opportunas pro subvencione sive dono fiendo domino regi et salariis laborancium in negociis curie eiusdem et aliis sumptibus et oneribus persolvendis altercabatur etenim an per compartimentum sive fogaticum vel per viam generalitatis aut aliter dicte peccunie haberentur, ne per disceptationum anfractus ulteriora dispendia pararentur

¶ [182] C *quia orta.*

negociis dicte curie que utilitatem rei publice dicti regni concernunt, volentes altercacioni huiusmodi finem imponere partes predicte dicta brachia et universitates representantes in curia antedicta, de certa sciencia et consulte, ut dixerunt, gratis, bonis animis et spontaneis voluntatibus compromisserunt firmumque, verum, plenum et validum compromissum fecerunt, concesserunt utique et firmarunt in excellentissimum et potentissimum dominum dominum Alfonsum, Dei gracia regem Aragonum, tanquam in arbitrum arbitratores et amicabilem compositorem a dictis partibus simul asumptum concorditer et electum de et super questione et altercacione iamdictis et de et super omnibus et singulis incidentibus, deppendentibus et emergentibus ex eisdem. Promittentes partes ipse iamdicto domino regi arbitro arbitratori qui supra et sibi invicem michique notario infrascripto ut publice persone hec ab eisdem partibus pro omnibus quatenus intersit vel interesse posit stipulanti et recipienti legitime quod quitquid dominus rex predictus inter eas dixerit, sentenciaverit, pronunciaverit, arbitratus fuerit ac voluerit, mandaverit, ordinaverit aut declaraverit de iure, foro, usu, laudo vel amicabili composicione ipsis ||[237v] partibus presentibus vel absentibus, aut una presente et altera per contumaciam aut alia absente, citatis vel non citatis, diebus feriatis vel non, de die vel de nocte ubique stando, sedendo vel gradiendo, iuris vel fori ordine observato aut penitus vel in parte omisso aut alia quomodocumque voluerit et ei fuerit bene visum, totum id ratum, gratum et firmum habebunt, tenebunt, observabunt et complebunt cum effectu observareque tenere et efficaciter adimplere promisserunt et teneri voluerunt iuris et facti excepcione cavillacione, deffensione ac ficcione cessantibus quibuscumque, volentes quod dictam sentenciam, dictum laudum, arbitrum, amicabilem composicionem et pronunciacionem ipse partes nequeant modo aliquo neque possint redarguere, revocare, anullare sive aliquatenus impugnare nec contra eam aliquas raciones, excepciones, diffugia, malicias vel excusaciones iustas vel iniustas proponere sive proponi facere, verbo vel scriptis, sed pocius dicte sentencie, laudo, arbitrio, amicabili composicioni et eius pronunciacioni promisserunt et teneri voluerunt stare, obedire pariter et parere sub pena decem mille florenorum auri de Aragonia de bonis partis venientis contra dictam sentenciam, dictum arbitrium, laudum, amicabilem composicionem seu pronunciacionem exigendorum et levandorum aplicandorumque alteri parti predicta observanti, nomine pene et pro damno et interesse illius. Ita quod, <dicta pena> soluta vel graciose remissa, nichilominus presens compromissum et contenta in eo ac sentencia, dictum, pronunciacio et arbitrium et alia prenarrata firma remaneant et effectui deducantur, omni solemnitate cessante super, quibus voluerunt partes predicte quod requirent recurrere vel supplicare modo aliquo sive causa iuste vel iniuste, de iure vel de facto, etiam si in modico, minimo vel multo aliquam earum contingeret agravari, renunciantes expresse per pactum omni supplicacioni, arbitrio boni viri ac oppinioni, asserencium arbitrio boni viri renunciari non posse. Renunciantes etiam omnibus et singulis racionibus, excepcionibus et deffensionibus, tam iuris quam

fori et seu facti, quibus possent quomodolibet se deffendere vel tueri ac iuri etiam dicenti generalem renunciacionem non valere, scientes cuilibet esse licitum renunciari proprio iurii ‖[238] suo et pro premissis actendendis firmiter et complendis, obligarunt omnia bona et iura brachiorum et universitatum superius expressatis.

Testes fuerunt ad predicta presentes venerabiles et discreti Franciscus Scolà, Petrus Laurencii, Franciscus Ferri et Anthonius López, notarii, cives Valencie.

Et illico, partes predicte in domo eadem concorditer eligerunt et nominarunt videlicet: pro brachio ecclesiastico reverendissimos dominos Huguonem, episcopum, et fratrem Romeum de Corbaria, magistrum Montesie, supradictos, necnon nobiles Petrum Ferdinandi d'Íxer, comendatorem Montisalbani, ac Raymundum de Centelles, sindicum capituli sedis Valencie; pro brachio militari inclitum dominum infantem Iohannem, dominum Alfonsum, ducem Gandie, Iacobum Romeu et Nicholaum Joffre, milites; pro dictis civitate Xative et villis regalibus Petrum Bixes et Ginesium Silvestre, predictos, pro civitate Valencie Iohannem Pugada, Danielem Mascarós, Petrum Bou, Iohannem Suau, Bernardum Iohannis, Guillermum Çaera, Iohannem Ferdinandi, quibus concesserunt et potestatem contulerunt plenariam presentandi domino regi predicto compromissum predictum et exponendi negocium antedictum audiendique sentenciam, arbitrium, laudum vel amicabilem composicionem aut pronunciacionem vel declaracionem per dictum dominum regem ferendam super altercacione predicta, liberam et generalem administracionem eis super his plenarie comitentes.

Presentibus testibus quibus supra.

Et statim domini electi sive nominati predicti accedentes personaliter ad quandam cellam constructam in angulo claustri minoris monasterii prelibati, in quo ospitabatur dominus archiepiscopus Terraconensis, ubi tunch dominus rex predictus erat personaliter constitutus, et comparentes in eius conspectu presentarunt eidem domino ‖[238v] regi compromissum predictum, supplicantes eidem ut super his dignaretur ad altercacionem sumovendam predictam congrue providere.

Et eodem instanti dominus rex predictus super iamdictis presentibus superius nominatis pronunciavit in modum sequentem:

Dominus rex pronunciat et declarat arbitratur et mandat peccunias doni vel subvencionis eidem fiendi per curiam regni predicti et aliorum sumptum et expensarum eiusdem ista vice haberi, fieri et persolvi ex peccuniis per viam iuris generalitatis habendis, salvo partibus antedictis iure quocumque pertinenti eisdem, sich quod per actum huiusmodi non preiudicetur nech deroguetur iuri eorum nec valeat trahi ad consequenciam in futurum.

Testes sunt qui ad predicta fuerunt presentes nobiles Geraldus Alamani de Cervillione, miles, et Iohannes Ferdinandi d'Íxer ac Berengarius de Bardaxino, consiliarii domini regis predicti, et alii in multitudine cupiosa.

Enaprés l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, continuà la present cort, aprés dinar del present dia, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*. ||[239]

Eadem die lune, aprés dinar, *XXXI^a^ et ultima ianuarii predicti*, foren los tres braços del regne justats dins lo dit monestir de Preÿcadors e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà dimarts, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

1418, febrer 1. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dijous següent.

Die martis, ante prandium, prima febroarii anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVIII°.

Foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort, aprés menjar del present dia, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

Eadem die martis, aprés dinar, foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a dijous primer vinent, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*. ||[239v]

1418, febrer 3. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dijous següent.

Die iovis, ante prandium, tercia febroarii anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVIII°.

Foren los tres braços del <regne> justats en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort, aprés dinar del present dia, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

Eadem die trino, aprés dinar, foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà divendres, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

1418, febrer 4. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i debat sobre les provisions reials als greuges. Pròrroga per al dia següent.

Die veneris, ante prandium, IIII^a^ febroarii anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVIII°.

Foren justats los tres braços del regne en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort aprés dinar del present dia en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

En aquests dies la cort delliberà que los greuges offerts que ja eren provehits, segons parer de la cort bé, que de aquells no·n calgués parlar pus; dels altres, qui a parer de la cort no eren ben provehits o havien mester adobs o milloraments en les provisions, que fossen mencionats en hun paper, ço és los comuns a una part, e cascun braç los particulars de aquell braç, e que fossen dats als tractadors del senyor rey, dient-los com ||[240] la cort havia haüda tal delliberació e que·ls daven en certs papers scrits los greuges que farien a provehir o havien mester adobs e milloraments en les provisions, e que si ells se acordaven ab la cort de les dites provisions que a la bona hora tractassen de la conclusió de la cort, en manera que açò no stigués axí embassat e la cort prengués breu conclusió. La qual cosa, rahonada als dits tractadors del senyor rey, fon aquí acordat que·ls dits tractadors ab los juristes de la cort passassen los dits greuges que restaven per provisions e per adobs e que cascú ab sana consciència hi digués son parer a la justícia e que fos mes en execució. E axí fon fet e de present començaren als comuns.

Eadem die veneris, aprés dinar, *IIII^a^ febroarii*, foren justats los dits tres braços del regne en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà disapte, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*. ||[240v]

1418, febrer 5. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dilluns següent.

Die sabbati, ante prandium, quinta febroarii anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVIII°.

Foren justats los tres braços dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort, aprés dinar del present dia, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

Eadem die sabbati, post prandium, foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús

dit, per part del senyor rey continuà la present cort a dilluns primer vinent, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

1418, febrer 7. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die lune, ante prandium, VII[a] febroarii anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVIII[o].

Foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort, aprés dinar del present dia, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*. ||[241]

Eadem die lune, aprés dinar, foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, par part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà dimarts, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

1418, febrer 8. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die martis, ante prandium, VIII[a] febroarii anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVIII[o]. Carnestoltes.

Foren los tres braços del regne justats en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà dimecres, aprés dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

1418, febrer 9. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die mercurii VIII[a] febroarii anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVIII[o].

Foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà dijous, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*. ||[241v]

1418, febrer 10. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die iovis, ans de dinar, *X^a^ mensis febroarii anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVIII°.*

Foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort, aprés dinar, del present dia en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

Eadem die iovis, aprés dinar, foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà divendres, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

1418, febrer 11. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die veneris, ante prandium, XI^a^ febroarii anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVIII°.

Foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort aprés dinar del present dia en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*. ||[242]

Eadem die veneris, post prandium, foren justats los tres braços del regne en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà disapte, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

1418, febrer 12. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i debat sobre la duració del càrrec de diputat i sobre les provisons reials als greuges. Pròrroga per al dia següent.

Die sabbati, ante prandium, XII^a^ febroarii anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVIII°.

Foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort, aprés dinar del present dia, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

Eadem die sabbati, post prandium, foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, ço és per lo braç de la Església lo senyor n'Ot, bisbe de Tortosa, micer Johan Gastó, mossèn Ramon Centelles, mossèn lo comanador major de Montesa, micer Guillem Strader, mossèn Jacme Roqua, en Rodrigo de Rius e·n Pere Vives. ||[242v]

Los quals, estants justats en lo appartament acostumat e parlants dels affers de la present cort, fon-los tramesa missatgeria per part del braç militar contenent en effecte que·l dit braç militar havia delliberat que los diputats del General, per rahon del donatiu fahedor per la present cort, se devien mudar e que·s mudassen de III en III anys; axí mateix que·ls paria que deguessen entendre en apunctar les gràcies e ordinacions que havien mester del senyor rey en manera que la cort anàs avant. A les quals coses proposades lo dit braç eclesiàstich se retench delliberació.

E de present, partits del dit braç los missatgers del braç militar, foren rahonades les dites coses entre lo dit braç e, parlants per vots, fon apunctat e concordat que eren del acort dels cavallers, ço és que·ls diputats se mudassen, però que a l'altre cap que de III en III anys se mudassen, ne volien haver major delliberació. Sobre lo fet d'entendre en les gràcies e ordinacions que mester havien, que·ls plahia d'entendre-hi, e de fet digueren que y fossen los qui ja hi eren elegits, ço és lo senyor bisbe de València, lo senyor bisbe de Tortosa, lo senyor maestre de Montesa e mossèn lo comanador de Montalbà. E de present intimaren les dites coses al braç reyal, lo qual fon d'aquest acord mateix.

Enaprés l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a dilluns primer vinent, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*. ||[243]

1418, febrer 14. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die lune, ante prandium, XIIII[a] febroarii anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVIII[o].

Foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan Navarro, regent la cancelleria, per part del senyor rey continuà la present cort, aprés dinar del present dia, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

Eadem die lune, aprés dinar, foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà dimarts, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

1418, febrer 15. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die martis, ante prandium, XV^a^ febroarii anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVIII°.

Foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort, aprés dinar del present dia, en lo loch mateix.

Eadem die martis, aprés dinar, foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e lo dit honorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà dimecres, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*. ||[243v]

1418, febrer 16. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die mercurii, ante prandium, XVI^a^ febroarii anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVIII°.

Foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort, aprés dinar del present dia, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

Eadem die mercurii, post prandium, foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà dijous, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

1418, febrer 17. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die iovis, ante prandium, XVII^a^ febroarii anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVIII°.

Foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort aprés dinar del present dia en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

Eadem die iovis, aprés dinar, lo dit honorable micer Johan de Funes, vicicanceller, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà divendres, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*. ||[244]

1418, febrer 18. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die veneris, ante prandium, XVIII[a] febroarii anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVIII[o].

Foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort, aprés dinar del present dia, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

Eadem die veneris, post prandium, foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà disapte, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

1418, febrer 19. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die sabbati, ante prandium, XVIIII[a] febroarii anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVIII[o].

Foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes continuà la present cort, aprés dinar del present dia, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

Eadem die sabbati, post prandium, foren justats los tres braços *ut supra*, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller, continuà la present cort a dilluns primer vinent, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*. ||[244v]

3.25
Elecció d'apuntadors

1418, febrer 21. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i elecció de dotze apuntadors per tractar la qüestió del batle general Joan Mercader i acordar el donatiu. Nomenament de procurador fet per Ramon de Montcada, comanador de Torrent, a favor de fra Manuel de Vilarasa, comanador d'Ares. Pròrroga per al dia següent.

Die lune, ante prandium, XXI[a] febroarii anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVIII[o].

Foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort aprés dinar del present dia en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

En aquesta jornada los tres braços elegiren certes persones, ço és quatre de cascun braç, per apunctar la cèdola ordenada en temps del senyor rey en Ferrando sobre lo fet de micer Johan Mercader e per veure la manera de la Diputació fahedora per lo do de la present cort.

Procuració

Die lune XXI[a] febroarii dicti anni M[i] CCCC[i] XVIII[i] nobilis frater Raymundus de Muncada, comendator de Torrent, constituit procuratorem suum venerabilem fratrem Manuelem de Vilarasa, comendatorem d'Ares, ordinis Montesie, presentem in curiis, [et] dedit potestatem omnimodam sicut ipse facere posset et cetera. Promisit et cetera. Testes Rodericus de Rius, notarius, et Bernardus Bonshoms, porterius.

Eadem die lune, aprés dinar, foren los tres braços del regne justats en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà dimarts, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

1418, febrer 22. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i nomenament de procurador fet per l'abat del monestir de Santa Maria de Poblet a favor de Jaume Roca, canonge d'Esglésies, a Sardenya. Pròrroga per al dia següent.

Die martis, ante prandium, XXII[a] febroarii, anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVIII[o].

Foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan Navarro, regent la cancelleria, per part del senyor rey continuà la present cort aprés dinar del present dia, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*. ||[245]

Die martis predicta XXII[a] febroarii reverendus dominus abbas Populeti, ratifficando quitquit fuit nomine eius in curiis regni Valencie predictis procuratum et gestum, constituhit procuratorem suum venerabilem Iacobum Roqua, canonicum Sulcitanensis,[183] presentem, ad omnia, et cetera, cum potestate petendi et recipiendi quascumque quantitates, pro gravaminibus tamen dicto abbati pertinentes, curia[184] per dominum regem quam per eius officiales et de receptis apoquas faciendi, et cetera. Ordinetur large. Promisit, et cetera. Obligavit et cetera.

¶ [183] C *Silsitanensis*.
¶ [184] Sembla que manca una part del text.

Eadem die martis, post prandium, foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà dimecres, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

1418, febrer 23. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al divendres següent.

Die mercurii, ante prandium, XXIII[a] febroarii anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVIII[o].

Foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan Navarro, regent la cancelleria, per part del senyor rey continuà la present cort, aprés dinar del present dia, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

Eadem die mercurii, post prandium, foren los tres braços del regne justats dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a divendres primer vinent, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*. ||[245v]

1418, febrer 25. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die veneris, ante prandium, XXV[a] febroarii anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVIII[o].

Foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort, aprés dinar del present dia, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

Eadem die veneris, aprés dinar, foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà disapte, ans de dinar, en lo loch mateix.

Eadem die veneris, intitulata XXV[a] febroarii, venerabilis Egidius Sancii Munionis, ut procurator honorabilis capituli Valencie, substituhit in curiis predictis Bernardum Jornet. Testes venerabilis Petrus Catalani et Guillelmus Strader, iurisperitus, ut procurator venerabilis prioris Vallischristi, substituit in dictis curiis procuratorem suum Petrus Vives. Testes predictus Petrus Catalani et venerabilis Egidius Sancii Munionis.

1418, febrer 26. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dilluns següent.

Die sabbati, ante prandium, XXVI[a] febroarii anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVIII[o].

Foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, per part del senyor rey continuà la present cort, aprés dinar del present dia, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*. ||[246]

Eadem die sabbati, post prandium, foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, [vicicanceller dessús dit], per part del senyor rey continuà la present cort dilluns primer vinent, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

1417, febrer 28. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die lune, ante prandium, XXVIII[a] et ultima febroarii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC[o] XVIII[o].

Foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort, aprés dinar del present dia, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

Eadem die martis, post prandium, foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà dimarts, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

1418, març 1. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die martis, ante prandium, prima marcii anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVIII[o].

Foren justats los tres braços *ut supra*, e lo dit honorable vicicanceller continuà la present cort aprés dinar del present dia, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*. ||[246v]

Eadem die martis, post prandium, foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà dimecres, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

1417, març 2. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die mercurii, ante prandium, secunda marcii anno a Nativitate Domini M° CCCC° XVIII°.

Foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort, aprés dinar del present dia, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

Eadem die mercurii, post prandium, foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà dijous, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*. ||[247]

1418, març 3. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die iovis, ante prandium, III^a^ marcii anno a Nativitate Domini M° CCCC° XVIII°.

Foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes per part del senyor rey continuà la present cort, aprés dinar del present dia, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

Eadem die iovis, aprés dinar, foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà divendres ans de dinar en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

1418, març 4. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die veneris, ante prandium, IIII^a^ marcii anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVIII°.

Foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller, per part del senyor rey continuà la present cort, aprés dinar del present dia, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

Eadem die veneris, post prandium, foren justats los tres braços del regne en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà disapte, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*. ||[276v]

1418, març 5. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die sabbati, ante prandium, quinta marcii anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVIII°.

Foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort, aprés dinar del present dia, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

Eadem die sabbati, post prandium, foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present [cort] a dilluns primer vinent, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

1418, març 7. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die lune, ans de dinar, *VII^a^ marcii anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVIII°.*

Foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable vicicanceller dessús dit continuà la present cort per part del senyor rey aprés dinar del present dia en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

Eadem die lune, aprés dinar, foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà dimarts, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*. ||[248]

1418, març 8. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die martis, ans de dinar, *VIII^a^ marcii anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVIII°.*

Foren justats los tres braços del regne en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes per part del senyor rey continuà la present cort, aprés dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

Eadem die martis, aprés dinar, foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir dels Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà dimecres, ans de dinar, en lo loch mateix.

1418, març 9. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die mercurii, ans de dinar, *nona marcii anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVIII°.*

Foren justats los tres braços del regne de València dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort, aprés dinar del present dia, en lo loch mateix.

Eadem die mercurii, aprés de dinar, foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a dijous primer vinent, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*. ||[248v]

1418, març 10. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die iovis, ante prandium, X^a^ marcii anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVIII°.

Foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort, aprés dinar del present dia, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

Eadem die iovis, aprés dinar, foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, per part del senyor rey continuà la present cort, a demà que serà divendres, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

1418, març 11. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die veneris, ans de dinar, *XI^a^ marcii anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVIII°.*

Foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort, aprés dinar del present dia, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

Eadem die veneris, aprés dinar, foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e lo dit honorable vicicanceller, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà divendres, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*. ||[249]

1418, març 12. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dilluns següent.

Die sabbati, ans de dinar, *XII^a^ marcii anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVIII°.*

Foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort, aprés dinar del present dia, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

Eadem die sabbati, aprés dinar, foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller, per part del senyor rey continuà la present cort a dilluns primer vinent, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

1418, març 14. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die lune, ante prandium, XIIII^a^ marcii anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVIII°.

Foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort, aprés dinar del present dia, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

Eadem die lune, aprés dinar, foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà dimarts, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*. ||[249v]

1418, març 15. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die martis, ante prandium, XV^a^ marcii anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVIII°.

Foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan Navarro, regent la cancelleria, per part del senyor rey continuà la present cort, aprés dinar del present dia, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

Eadem die martis, aprés dinar, foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a dimecres, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

1418, març 16. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die mercurii, ante prandium, XVI^a^ marcii anno a Nativitate Domini M^o^ CCCC^o^ XVIII°.

Foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort, aprés dinar del present dia, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

Eadem die mercurii, aprés dinar, foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà dijous, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*. ||[250]

1418, març 17. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die iovis, ante prandium, XVII[a] marcii anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVIII[o].

Foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort, aprés dinar del present dia, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

Eadem die iovis, aprés dinar, foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a demà que serà divendres, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

1418, març 18. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die veneris, ante prandium, XVIII[a] marcii anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVIII[o].

Foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort, aprés dinar del present dia, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

Eadem die veneris, aprés dinar, foren justats los tres braços del regne en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, continuà la present cort per part del senyor rey a demà que serà disapte, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*. ||[250v]

1418, març 19. Monestir de Predicadors.

Reunió de les Corts generals, presidides pel rei, qui proveeix que la cort puga continuar vàlidament el seus treballs els propers dilluns i dimarts, malgrat ser dies feriats. Pròrroga per al dilluns següent.

Die sabbati, ans de dinar, *XVIIII[a] marcii anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVIII[o].*

Foren justats los tres braços del regne en lo dit monestir de Preÿcadors, e l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort, aprés dinar del present dia, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

Eadem die sabbati, post prandium, XVIIII[a] marcii dicti anni M[i] CCCC[i] XVIII[i].

Foren justats los tres braços del regne dins lo dit monestir de Preÿcadors, ço és:

Per lo braç de la Església

Lo senyor bisbe de València; lo senyor bisbe de Tortosa; lo senyor maestre de Montesa; mossèn lo comanador de Montalbà; mossèn Gil Sánxez Munyoz, procurador del capítol de València; mossèn lo comanador de Torrent; mossèn Jacme Roqua, micer Guillem Strader, en Rodrigo de Rius e·n Pere Vives, *dictis nominibus*. ||[251]

Per lo braç militar

Lo senyor infant don Johan, lo senyor duch de Gandia, en Pere Boÿl Ladró per lo vezcomte de Vilanova, don Pedro d'Urrea, mossèn Bernat Centelles, mossèn Olfo de Pròxida, don Pero Maça, mossèn Vidal de Vilanova, mossèn Berenguer de Vilargut, mossèn Pere de Moncada, mossèn Loís d'Abella, mossèn Manuel Díez, en Pere de Montagut, mossèn Pero Sánxez de Calatayú, mossèn Francesch de Vilanova, mossèn Aymerich Centelles, mossèn Loís de Castellví, mossèn Johan Fabra, mossèn Johan de Vilarasa, mossèn Johan de Sentfeliu, mossèn Johan de Vallterra, mossèn Jacme Romeu, mossèn Johan de Ripoll, mossèn Pere Pardo, mossèn Loís Carbonell, mossèn Jacme d'Artés, mossèn Nicholau Joffre, mossèn Joffre de Vilarig, mossèn Pere Siscar, mossèn Manuel de Montagut, en Galceran de Lòriç, en Pere Çabata, major, e·n Pere Çabata, menor.

Per lo braç de ciutats e viles reyals

En Johan Pugada, en Daniel Mascarós, en Pere Bou, en Johan Suau, en Bernat Johan, micer Guillem Çaera, micer Johan Ferrando, micer Bernat Abrí, síndichs de València; en Pere Feliu e·n Pere Bixes, síndichs de Xàtiva; en Johan Pallma e·n Berthomeu Rovira, síndichs de Morella; en Bernat Costegà, síndich d'Alzezira; ||[251v] en Ginís Silvestre, síndich d'Oriola; en Francesch Feliu, síndich de

Castelló; en Bernat Muntanyans, síndich de Borriana; en Berenguer d'Artés, síndich d'Alacant; en Jacme Gaçol, síndich de Líria; en Jacme Olzina, síndich d'Ontinyent; en Johan Bou, síndich de Cullera; en Domingo Spelt, síndich d'Ademuç; en Miquel Ribera, síndich de Biar; en Berthomeu Bodí, síndich de Bocayrent e·n Matheu Blanch, síndich de Sexona.

Los quals tres braços, congregats en lo loch acostumat, ço és en lo capítol del dit monestir de Preÿcadors, lo senyor rey vench al dit loch, e estant així congregada tota la dita cort, lo dit senyor rey, de voluntat, acort e consell de la dita cort, manà legir e publicar per lo seu prothonotari dessús dit, en presència de tota la dita cort, la cèdula següent:

Lo senyor rey, de voler e consentiment de la cort, ordena e proveheix que dilluns e dimarts primers vinents, tro en ora de miganit, no contrastant sien dies feriats,[185] se puxa tenir, celebrar e continuar la present cort, e que tots los actes que en los dits dies se faran en la dita cort sien vàlits e ferms e hajen tanta efficàcia, fermetat e valor com si eren fets en dies que àls no fossen feriats.

E continuà la present cort ‖[252] per al dit dia de dilluns, ans de dinar, en lo present loch mateix.

E lesta e publicada la cèdola o scriptura dessús inserta, la dita cort concordà al dit acte son consentiment e asentiment prestà.

Presents foren a les dites coses los nobles mossèn Guerau Alamany de Cervelló, en Johan de Luna, cavallers e camarlenchs, e en Berenguer de Bardaxí, consellers del senyor rey, e altres en multitut copiosa.

E aprés, fetes les dites coses, los del braç eclesiàstich dessús dits, appartats en lur apartament e cel·la dessús dita, parlants entre si dels affers e conclusió de la cort, així sobre alcuns apunctaments de les provisions en lurs greuges, les quals a lur parer se devien millorar e adaptar, com dels officis de la Diputació e de moltes altres coses, e parlants d'un material que·ra stat mogut per los altres braços, ço és que aquells qui han treballat en les presents corts si deuen ésser pagats del General o particularment per lo braç del qual seran los dits treballats. E per apunctar e rahonar lo dit material ab los altres braços elegiren les persones següents, les quals no poguessen res cloure sens tot lo braç, ans haguessen a refferir tot lo rahonament e apunctament al dit braç.

Mossèn lo comanador de Torrent, micer Guillem Strader, mossèn Jacme Roqua e·n Rodrigo de Rius. ‖[252v]

¶ [185] Dilluns i dimarts sant.

1418, març 21. Monestir de Predicadors.
Reunió del braç eclesiàstic per a elegir diputat del dit braç. Pròrroga per al dia següent.

Eadem die lune, post prandium, XXI^a^ marcii anno predicto M^o^ CCCC^o^ XVIII°.

Foren ajustats e congregats en la dita cetla o apartament dessús dit en lo monestir de Preÿcadors los següents del braç eclesiàstich: lo senyor bisbe de València, lo senyor bisbe de Tortosa, lo senyor maestre de Montesa, mossèn lo comanador de Montalbà, mossèn Gil Sánxez Munyoz, mossèn lo comanador de Torrent, mossèn Jacme Roqua, micer Guillem Strader, en Rodrigo de Rius e·n Pere Vives, *dictis nominibus*.

Los quals, retornants a parlar dels materials dessús dits, dels quals havien parlat en lo abans de dinar del present dia, acordaren que·s apartassen los dits honorables micer Johan Gastó e micer Guillem Strader, ensemps ab l'onorable don Berenguer de Bardaxí, presents los reverents senyors, lo senyor bisbe de València e lo senyor bisbe de Tortosa, e axí fon fet de continent. E com lo dit micer Johan Gastó fundàs e fos de intenció que lo dit offici de diputat devia e deu recaure en lo senyor bisbe de València, e lo dit micer Guillem Strader tengués lo contrari, dient que devia recaure en lo dit senyor bisbe de Tortosa, lo dit honorable don ||[253] Berenguer de Bardaxí dix que ell no podia entendre en lo dit fet ne dir-hi res com fos fangat e occupat dels affers de la present cort per part del senyor rey e de la cort, però que ells eren tals que bonament se'n podien avenir. E dites les dites respostes, de present lo dit senyor bisbe de Tortosa dix que no curava que y diguessen res los sobredits àrbitres, car ell, per reverència del senyor bisbe de València, donà loch e ses veus al dit senyor bisbe de València, jatsia ell entengués haver dret en lo dit offici de Diputació, però que açò fahia e deya sens prejuhí seu e de sa dignitat e que açò no fos tret a ús ne a conseqüència en sdevenidor. E axí mateix lo dit senyor bisbe de València dix que per totes les dites coses ne per lo dit rahonament fet e dit per lo dit senyor bisbe de Tortosa no fos engendrat a si ne a sa dignitat prejuhí alcú en sdevenidor, com lo dit offici de Diputació deu recaure en bisbe de València principalment, e que les dites coses no puxen ésser tretes a ús ni a conseqüència en sdevenidor.

E fetes les dites coses, com tots fossen de concòrdia que·l senyor bisbe de València fos hun dels diputats, tots los exemps, ço és mossèn lo comanador de Montalbà, mossèn lo comanador de Torrent, mossèn Jacme Roqua, procurador de Bexí e del abbat de Poblet, micer Guillem Strader per lo prior de Valldecrist, en Rodrigo de Rius per lo abbat de Valldigna, en Pere Vives per lo abbat de Benifaçà, nomenaren lo altre diputat, ço és, lo senyor maestre de Montesa, per aquest trienni primer vinent, sens prejuhí de lurs principals, e axí ho digueren que fos scrit per mi, Pere Lorenç, scrivà del dit braç.

Enaprés, com los senyors bisbe de València e bisbe de Tortosa e mossèn Gil Sánxez Munyoz, procurador del honorable capítol de València, ||[253v] de una part, e los exemps, de la part altra, rahonassen e debatessen sobre los officis altres de la Diputació, com ja fossen elegits per tots ells lo senyor bisbe de València e los senyor maestre de Montesa, lo comanador de Montalbà e lo comanador de Torrent e mossèn Jacme Roqua, que aquí eren presents, com los altres se'n fossen anats o no fossen en la cetla, elegiren en àrbitres e electors a nomenar e elegir en los altres officis de la Diputació lo senyor maestre de Montesa e mossèn Gil Sánxez Munyoz.

E fetes les dites coses l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort a l'endemà que serà dimarts, ans de dinar, en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

4. CLAUSURA DE LES CORTS

1418, març 22. Monestir de Predicadors.

Reunió de les Corts generals, elecció de nous diputats i càrrecs de la Diputació del General, publicació de les provisions reials als greuges i acte de clausura de les Corts.

Die martis, ante prandium, XXII[a] marcii anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVIII[o].

Foren congregats los dessús prop scrits del braç eclesiàstich en lo dit apartament o cetla del dit monestir de Preÿcadors, los quals parlaren, tractaren e menejaren dels milloraments e adobs que demanaven en les provisions de lurs greuges, axí mateix dels materials de les scoltes e torres fahedores en la marina ||[254] del regne e de les monedes [e] comunicar-ne ab los altres braços. E, com fos gran dia[186] e hora de dinar, differiren tro aprés dinar la conclusió dels dits materials.

E l'onorable micer Johan de Funes, vicicanceller dessús dit, per part del senyor rey continuà la present cort aprés dinar del present dia en lo loch mateix.

La cort protestà *ut supra*.

Eadem die martis, post prandium, XXII[a] marcii anno a Nativitate Domini M[o] CCCC[o] XVIII[o], foren ajustats e congregats en la cetla o apartament del dit monestir de Preÿcadors los següents del braç eclesiàstich: lo senyor bisbe de València, lo senyor bisbe de Tortosa, lo senyor maestre de Montesa, mossèn lo comanador de Montalbà, mossèn lo comanador de Torrent, mossèn Gil Sánxez Munyoz, mossèn Jacme Roqua, en Rodrigo de Rius, micer Guillem Strader e·n Pere Vives. ||[254v]

¶ [186] Dimarts sant.

Los quals, parlants dels materials de les scoltes e de les torres e de la moneda, fon-los intimada la elecció de les persones per lo braç militar feta, per tractar e concordar los dits materials, la qual fon de les persones següents: mossèn Olfo de Pròxida, mossèn Vidal de Vilanova, don Pero Maça, mossèn Loís de Castellví, mossèn Johan Fabra, mossèn Bernat de Centelles, mossèn Johan de Sentfeliu e·n Manuel de Montagut.

E de present, per a les dites coses, lo braç eclesiàstich elegí les persones següents, VIII en nombre, e tants com lo braç militar: lo senyor bisbe de Tortosa, lo senyor maestre de Montesa, mossèn lo comanador de Montalbà, mossèn lo comanador de Torrent, mossèn lo comanador major de Montesa e·n Pere Vives.

Enaprés, com per los altres braços fos rahonat e comunicat ab lo braç eclesiàstich que si per lo senyor rey o sos officials era fet alcun contra fur o libertats o bons usos del regne que degués ésser defés per los diputats del General, lo dit braç eclesiàstich feu lo acte següent:

Lo braç de la Església, stant en la present cort ajustat en son apartament, ordena e li plau e vol que, si per lo senyor rey o per qualsevol official reyal serà fet contra fur o furs, libertats e bons usos del regne de València, que sia deffés per los diputats del dit regne a despeses del General del dit regne. E per ço que la present ordinació sia concorde ab la del braç reyal, que sia vista aquella e sia concordada.

Testes honorabilis Petrus Catalani, decretorum doctor, et Bernardus Jornet, presbiter Valencie. ||[255]

Enaprés, com tractassen dels officis de la Diputació e fossen ja concordes e apunctats dels diputats, segons dessús és mencionat, e fossen apartats lo senyor maestre de Montesa e mossèn Gil Sánxez Munyoz per fer la elecció dels sobredits restants officis, segons dessús és rahonat, lo senyor bisbe de València nomenà en clavari de la dita Diputació mossèn Gil Sánxez Munyoz, a la qual nominació adherí lo senyor bisbe de Tortosa, e la loà axí mateix, lo dit mossèn Gil Sánxez Munyoz adherí a la dita nominació. Enaprés lo senyor bisbe de Tortosa nomenà en comptador de la dita Diputació en Jacme Roqua, com a prevere, no pas com a procurador dels dits exempts; a la qual nominació adheriren lo senyor bisbe de València e lo dit mossèn Gil Sánxez Munyoz.

Enaprés los dits senyor maestre de Montesa e mossèn Gil Sánxez Munyoz, en lur apartament, nomenaren en los officis de la dita Diputació les persones següents, ço és, en clavari de la dita Diputació mossèn Pero Ferrández d'Íxer, comanador de Montalbà; per comptador en Jacme Roqua; per administrador mossèn Gil Sánxez Munyoz.

Enaixí que fon feta la elecció de la Diputació, ço és, lo senyor bisbe de València [e] lo senyor maestre de Montesa, diputats; don Pero Ferràndez d'Íxer,

comanador de Montalbà, clavari; mossèn Gil Sànxez Munyoz e frare Berenguer Domenge, comanador major de Montesa, comptadors. ||255v

E fetes les dites coses e comunicades les dites eleccions ab los altres braços, per ço que fos ordenat en general de part de tota la cort, segons avant és contengut, vench lo senyor rey al dit loch acostumat, ço és en la casa del capítol del dit monestir de Preÿcadors e asech-se en son siti o cadira reyal per cloure e finar la present cort, presents los tres braços del regne de València, ço és:

Per lo braç eclesiàstich

Lo senyor bisbe de València; lo senyor bisbe de Tortosa; lo senyor maestre de Montesa; mossèn lo comanador de Montalbà; mossèn Gil Sánxez Munyoz, procurador del honorable capítol de València; mossèn lo comanador de Torrent; en Rodrigo de Rius, procurador del abbat de Valldigna; mossèn Jacme Roqua, prevere, procurador del abbat de Poblet e del comanador de Bexís; en Pere Vives, prevere, procurador del abbat de Benifaçà [e] micer Guillem Strader, procurador del prior de Valldecrist. ||256

Per lo braç militar

Lo senyor infant don Johan, lo senyor duch de Gandia, en Pero Boÿl Ladró per lo vezcomte de Vilanova, don Pedro d'Urrea, mossèn Bernat Centelles, mossèn Olfo de Pròxida, don Pero Maça, mossèn Vidal de Vilanova.[187] ||256v

Per lo braç de les ciutats e viles reyals

En Johan Pugada, en Daniel Mascarós, en Pere Bou, en Johan Suau, en Bernat Johan, micer Guillem Çaera, micer Johan Ferrando, micer Bernat Abrí, síndichs de València; en Pere Feliu e·n Pere Bixes, síndichs de Xàtiva; en Johan Palma e·n Berthomeu Rovira, síndichs de Morella; en Bernat Costegà, síndich d'Algezira; en Francesch Feliu, síndich de Castelló; en Bernat Muntanyans, síndich de Borriana; en Berenguer d'Artés, síndich d'Alaquant; en Jacme Gaçol, síndich de Líria; en Jacme Olzina, síndich d'Ontinyent; en Johan Bou, síndich de Cullera; en Domingo Spelt, síndich d'Ademuç; en Miquel Ribera, síndich de Biar; en Berthomeu Bodí, síndich de Bocayrent, e·n Matheu Blanch, síndich de Sexona.

E com tots los dits tres braços del regne de València fossen congregats davant lo dit senyor rey, sehent en la cadira reyal, lo senyor rey manà legir e publicar per son prothonotari les provisions dels greuges donats en la present cort,

¶ [187] A continuació espai en blanc equivalent a dos terços de pàgina destinat a anotar la resta d'assistents del braç militar.

la offerta de la present cort e lo poder donat als diputats novellament elegits e los protests offerts per los dits braços e per alguns singulars de aquells, e moltes altres scriptures concernents actes de la present cort, així com són furs e ordinacions fetes en la dita cort. ||[257]

E de continent lo senyor bisbe de València, per part del dit braç eclesiàstich offerí al senyor rey, present tota la dita cort, certes protestacions de la tenor següent:

Brachium ecclesiasticum presentis curie protestatur[188] quod foris et ordinacionibus hodie in presenti curia publicatis consentit in quantum licite postest, salvo iure ecclesiastico et ecclesiastica libertate.

Molt excel·lent príncep e senyor,

Lo braç eclesiàstich de la present cort e singulars de aquell, ab humil e subjecta reverència de la vostra senyoria, protesten que no consenten a les provisions per vós, senyor, fetes e vuy publicades als greuges a la vostra senyoria en la present cort offerts dels braços militar e reyal e singulars de aquells, conjunctament o divisa, ans contradién a aquelles si e en quant les dites provisions sien o puxen ésser prejudicials al braç eclesiàstich, singulars o singular de aquell e vasalls lurs, e que per les dites provisions no sia parat ara o en sdevenidor algun prejuhí al dit braç eclesiàstich o alguns singulars e singular de aquell e vasalls lurs, ab la dita humil e subjecta reverència de la vostra senyoria protesta lo dit braç eclesiàstich e los singulars de aquell que no consent a algunes gràcies o concessions per vós, senyor, fetes e donades en la present cort als dits braços militar e reyal o alcuns singulars o singular de aquells, ans contradiu a aquelles si e en quant sien o puxen ésser prejudicials al dit braç eclesiàstich, singulars o singular de aquell e vassalls lurs, e que per aquelles dites gràcies o concessions no sia fet algun prejuhí ara o en sdevenidor al dit braç eclesiàstich, singulars o singular de aquell e vassalls lurs, requirent de les dites coses carta públicha. ||[257v]

Molt excel·lent senyor príncep e poderós senyor,

Lo braç eclesiàstich ab humil e subjecta reverència de la vostra reyal majestat diu que com en lo present dia de vuy sia feta proferta e donatiu per tota la cort e braços de aquella de C LXXXVIIIIM florins a la vostra molt alta senyoria, lo qual donatiu se deu exhigir e levar per generalitat en lo vostre regne de València, per tal lo dit braç eclesiàstich e singulars de aquell protesten que ells no consenten a obligar ne pagar en lo dit General per sguart de lurs persones, com fer no ho puxen sinó solament per los vassalls del dit braç e singulars de aquell.

¶ [188] C *presentantur*.

Molt excel·lent senyor,

Com alcuns lechs se sien mesos en lo braç eclesiàstich, com aquell no sia stat abilitat, dient-se procuradors de alcuns eclesiàstichs, los quals ça enrere no han acostumat cabre ne entrevenir en lo dit braç ne en la cort, per tal lo dit braç eclesiàstich protesta que no entén loar ne aprovar lo entreveniment de aquells que no y han acostumat entrevenir ne cabre, ans ab la present hi dissent he y contradiu expressament, e supplica que sia mercè de vós, senyor, manar continuar la present cèdola en lo present procés de la present cort a fi que prejuhí alcú no sia engendrat al dit braç ne puxa ésser tret en sdevenidor a ús ne a conseqüència.

Greuges del braç militar

GREUGES DEL BRAÇ MILITAR[189]

In Dei nomine. Cunctis pateat evidenter, quod cum in curia generali quam illustrissimus et magnificus princeps et dominus dominus Alfonsus, Dei gracia rex Aragonum, Sicilie, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comes Barchinone, dux Athenarum et Neopatrie ac etiam comes Rossilionis et Ceritanie, incolis regni Valencie, pro bono statu regni eiusdem et utilitatis eius rei publice incremento celebrandam indixit et celebrare incepit in civitate Valencie die vicesimaseptima mensis aprilis preteriti, oblata in viam gravaminis inter alia capitula subinserta, dictus dominus rex, ad supplicacionem brachii prelibati in suo consilio matura deliberacione prehabita fecit provisiones et responsiones ad dicta capitula, prout continetur in fine cuiuslibet eorumdem, quasquidem provisiones dominus rex predictus per me Petrum Ram, in legibus licenciatum, eius prothonotarium, de benignitate sua ad suplicacionem brachii supradicti die subscripta qua curiam licenciavit predictam mandavit et fecit in eadem curia publicari, quorumquidem capitulorum ac responsionum et provisionum factarum ad ea, ut superius est expressum, tenores inferius per ordinem subsequntur:

Molt excel·lent príncep e victoriós senyor,

A la vostra molt gran senyoria lo braç militar del vostre regne de València offir los greuges dejús contenguts, supplicant a aquella sia mercè voler aquells provehir per justícia, protestant que en offerre o donar-ne més temps no·ls percórrega, ans tot son dret los ||[102v] sia salvat com ne entenguen més a donar. E jatsia, senyor, les dites coses proceexquen de justícia, lo dit braç ho haurà a gràcia e mercè.

Vidit de Funes, vicecancellarius.

¶ [189] Real Academia de la Historia (Madrid), Colección Salazar y Castro, *Greuges del braç militar de les Corts de 1417-18*, sig. 1.120, ff. 102-128. Manuscrit *J*.

[1]. <Greuge de la reyna Yolant per lo fet de l'Albufera>[190]

Primerament, senyor, com la senyora reyna dona Yolant, de trenta anys ençà, contínuament haja tengut e possehit per cambra l'Albufera de la ciutat de València, ab la devesa e salines e lo terç del peix de la mar, ab tota jurisdicció alta e baxa e ab tots drets e emoluments d'aquella, e posant-hi batles e guardians, e removent-ne aquells a sa líbera volentat, los quals batles han tota jurisdicció entre los pexcadors, axí de mar com de l'Albufera, per rahó de peix e coses servints a peixquera del cap del Putg tro al cap de Cullera, e axí u han acostumat per tots temps, e fahent, e ha acostumat fer, arrendaments dels drets d'aquella a son voler sens que·n res no y hac participi lo batle general del regne de València, e axí la ha tenguda e possehida pacíficament e quieta per lo dit temps. E micer Johan Mercader, vostre batle general, privant la dita senyora de la dita sa possessió e teneó pacífica, sens alguna conexença, novellament hi ha mes guardià per vós, senyor, e aquell no·n vol levar si donchs lo guardià de la dita senyora no u arrende a aquell qui lo dit batle vol, e per tant com aquell vol, e exerceix la jurisdicció pertanyent al batle de la dita Albufera, fahent juhís entre los pescadors, axí en la peixcateria, trametent-hi son alguazir, com en altra manera e en altres lochs; e encara s'entremet de fer juhís entre altres contractants e delinqüents, o quasi, en los límits de la dita Albufera e en e ‖[103] de les coses que pertanyen al batle de la dita Albufera.

Ítem, no permet qu·algun arrendament se faça dels drets e emoluments de la dita Albufera per la dita senyora e moltes altres novitats, en tant que ara [e]nvides hi és coneguda la dita senyora. Per què, senyor, la dita senyora ha recorregut a vós moltes vegades e de vós, senyor, ha haüt provisions justes, però lo dit batle no les ha volgudes servar. Per què, senyor, lo dit braç militar e lo procurador de la dita senyora humilment suppliquen vostra senyoria que sia vostra mercè tornar los dits greuges a degut stament, en manera que la dita senyora no sia privada de la possessió, o quasi, ans sie restituïda plenerament en los dits seus drets, segons era acostumat, ans que lo dit micer Johan Mercader fos batle, e que lo dit batle no·s entrameta de les coses dessús dites e altres concernents los actes e fets de l'Albufera, devesa e salines e del terç del delme del peix. E si en altra manera aquell dit batle general no u fahie sia haüt per privada persona. E, si los peixcadors o altres recorren al dit batle general per actes pertanyents o que sien acostumats conèxer per batles de la dita Albufera, sien encorreguts en grans penes aplicadores a la dita senyora reyna.

Proveeix lo senyor rey que sia restituïda la dita reyna en la possessió de les dites coses segons tenor dels pactes e provisions fets e fetes per los senyors rey don

¶ [190] Les rúbriques entre parèntesis angulars no formen part de la redacció original, han estat afegits posteriorment.
Als greuges que no en tenien se'ls ha atribuït un títol o rúbrica entre parèntesis quadrats.

Martí e don Ferrando sobre les coses en lo present capítol contengudes, los quals pactes e provisions mana servar, salvat al dit senyor lo dret de la proprietat, volent que sia mantenguda la dita senyora en la possessió, o quasi, en què ere de les dites coses, vivent lo dit senyor rey en Martí, e mana al dit batle general que no la perturbe en aquella.

Vidit de Funes, vicecancellarius. ||[103v]

[2]. *Idem ut supra* Albufera

Ítem, senyor, com ab la dita Albufera e sots lo dit nom la dita senyora haja possehit per tot lo dit temps per cambra lo terç del delme del peix de la mar, e axí mateix per les altres senyores reynes qui la possehien per cambra era acostumat fer, e encara de la unió del dit terç del delme ab la dita Albufera hi haja declaracions reyals antigues, specialment se mostra de la dita unió en aquesta manera: lo senyor rey en Pere e la senyora reyna Elienor, besavis vostres, carregaren sobre lo quint del peix de l'Albufera e terç del delme de la mar quatre mil doents sixanta sous censals, la qual Albufera, quint del peix e terç del delme de la mar ere de la dita senyora reyna Elienor per cambra, e aprés mort de la dita senyora reyna lo dit senyor rey ho donà al rey don Johan, ladonchs duch de Gerona, e aquell possehí tots los drets ab lo dit càrrech. E aprés lo dit senyor rey en Johan o donà a la senyora reyna Yolant, la qual per tots temps aprés ha possehit la dita Albufera ab lo dit quint del peix e ab lo terç del delme e fa pagar tot lo censal[191] a la dita senyora. E aquell cull lo dit terç del delme del peix, e·l faça cullir no contrastant que ab letres li sie manat lo contrari. Per què, senyor, humilment suppliquen lo braç militar e lo procurador de la dita senyora reyna que sia mercè vostra restituir e fer restituir lo dit terç del delme e drets d'aquell a la dita senyora, provehint que·l dit batle no la·n inquiete e que li manets restituir tot quant aquell del dit terç haja pres. E que per vós, senyor, hi sie feta bona provisió per justícia.

Proveeix lo senyor rey que sia restituïda la dita senyora reyna en la possessió, o quasi, de les dites coses segons tenor dels pactes e provisions fets e fetes per los senyors reys don Martí e don Ferrando sobre ||[104] les coses en lo present capítol contengudes, los quals pactes e provisions mana servar, salvat al dit senyor lo dret de la proprietat, e vol que sia mantenguda la dita senyora en la possessió, o quasi, en què era del dit terç del delme, vivent lo dit senyor rey en Martí. Manant al dit batle general que no la perturbe en aquella e que li restituesca ço que·n lo passat ha reebut d'aquell.

De Funes, vicecancellarius.

¶ [191] J *consell.*

[3] Greuge de la dita senyora contra lo balle general de les rendes de la vila d'Elpont

Ítem, senyor, com la dita senyora tinga per cambra les rendes, drets e emoluments e esdeveniments de la vila d'Alpont e haje tengut e possehit per gran temps e ha preses totes les dites rendes e emoluments e esdeveniments, e lo dit micer Johan Mercader, batle general, de sis anys ençà se haje pres, sens alguna coneixença, cinch-cents sous annuals que la dita senyora hi reebia e ha acostumat de reebre, qui ere dret de cena, privant la dita senyora de sa possessió, o quasi, sens conexença alguna, lo qu·és contra fur. Per què humilment suplica lo braç militar e lo procurador de la dita senyora que sia de vostra mercè restituir e fer restituir los dits cinch-cents sous censals a la dita senyora e que·n collir e haver aquells d'ací avant no li sia fet contrast algú, e fer pagar realment tres mília sous a la dita senyora per les dites sis anyades que li ha pres.

Proveeix lo senyor rey que sia restituïda la dita senyora reyna en la possessió, o quasi, de les dites coses, segons tenor dels pactes e provisions fets e fetes per los senyors reys don Martí e don Ferrando sobre les coses en lo present capítol contengudes, los quals pactes e provisions mana servar e que no li sia fet contrast en l'esdevenidor.

De Funes, vicecancellarius. ||[104v]

[4]. Greuge de la dita senyora de les rendes de Morella e de Algezira

Ítem, senyor, la dita senyora ha, té e posseix per cambra les rendes, drets, emoluments e sdeveniments de les viles de Morella e d'Algezira, e lo dit batle general, sens conexença, se haje preses dels dits drets, emoluments e esdeveniments moltes coses e quantitats, segons pot ésser vist per los libres del dit batle, privant-ne la dita senyora. Per què lo dit braç militar e lo procurador de la dita senyora humilment supliquen vostra real celsitud que sie de vostra mercè tornar e fer tornar a la dita senyora totes les dites coses e quantitats e provehir condescenment que la dita senyora no sie axí privada ne inquietada de sa possessió o quasi.

Sàpie's ço que·n ha pres lo dit batle, e si allò cau en los drets de la dita senyora reyna lo senyor rey mana que li sia pagat e restituït.

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[5]. Greuge de la dita senyora, de la juheria de Borriana

Ítem, senyor, la dita senyora reyna ha, té e posseex per cambra e ha acostumat tenir e possehir, o quasi, la juheria de Burriana, la qual fa de peyta cascuns anys cent sous, los quals ha acostumat e ere en possessió, o quasi, de pendre la dita senyora reyna, los quals cent sous annuals lo dit batle privant la dita senyora sens conexença e contra fur ha presos de tres anys ençà que són treents sous. Per què humilment suppliquen lo dit braç militar e lo dit procurador de la dita senyora que façats tornar la possessió, o quasi, dels dits cent sous annuals de peyta a la dita

senyora per a d'ací avant e manar-li tornar e pagar los dits treents sous reebuts per lo dit batle general presos.

Proveeix lo senyor rey e mana que, no obstants los impediments ||[105] fets per lo dit batle, sia respost a la dita senyora reyna de la dita peyta.

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[6]. Greuge de la dita senyora de les franquees de Cocentayna, d'Elda e de Planes

Ítem, senyor, com la vila e lochs de Cocentayna, de Planes, Elda e Azp, qui són de la dita senyora reyna, hajen franquees dels senyors reys predecessors vostres e·ls sien stades servades en e per tots temps segons que·n les dites franquees és contengut. E lo dit batle general e altres batles vostres de les ciutats e viles reyals no vullen, de poch temps ençà, servar les dites franqueses als habitadors de les dites viles e lochs, ans en algunes viles los fan pagar drets axí com si no haguessen franquees, ço qu·és privar los dessús dits de sa possessió o quasi. Per què lo dit braç militar e lo procurador de la dita senyora reyna humilment suppliquen la vostra senyoria que sie de vostra mercè fer servar les dites franqueses fetes e atorgades per vostres predecessors als vassalls de la dita senyora reyna.

Mana lo senyor rey qu·als dits hòmens sien servades les franqueses que han aquelles, emperò e en la manera que són stades acostumades servar ans de sis anys prop passats.

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[7]. Greuge de la dita senyora contra lo dit balle

Ítem, senyor, micer Johan Mercader, continuant los greuges contra la senyora reyna dona Yolant, vostra tia, li'n ha feyt hun, car ha tramés una letra a Cocentayna e a Planes de la tenor següent:

De nós, en Johan Mercader, doctor en leys, conseller del senyor rey e batle general del regne de València, als honrats, universes e sengles justícies, jurats, síndichs e universitats de les baronies de Cocentayna ||[105v] e de Planes, salut e honor. Com a audiència nostra sia novellament pervengut que algunes persones entenen pendre possessió de les dites baronies per títol de compra e de donació o altres qualsevol, les quals coses redunden en gran dan e evident prejuhí del senyor rey. Per tal, de part del dit senyor rey, a vós e a cascun de vós, per la feeltat e naturalesa a que sots tengut al dit senyor requerim, e més avant, sots pena de mil marchs d'or, manam no consintats ne permetats que per alguns per qualsevol manera, causa o rahó sia presa possessió de les dites baronies o algunes d'aquelles ne d'alguns o alguns lochs d'aquells, ne encara sia manada ne mudat causa o títol de possessió tro a tant que de les dites coses per vosaltres nós siam certificats plenerament, per manera que nós puxam delliberar sobre lo dit feyt per indempnitat de qualsevol interès del dit senyor rey e de sa dignitat, e per nós vos serà respost. *Datum Valencie,*

terciadecima die februarii anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimoquinto. Johan Mercader, batle general.

La dita letra és contra dret, fur e bona rahó, en tant que poria ésser dit que nengú no ha dret ne pot líbere usar de les sues coses. E per ço que per vós, senyor, qui sots cap de la justícia, deu ésser la dita letra anichilada, cancel·lada e anul·lada. E tan manifest greuge vós, senyor, no devets sostenir, e provehir que d'aquí avant tals semblants coses no sien fetes ni attentades. E d'açò lo dit braç suplica.

Lo senyor rey [mana] que sia revocada la dita letra.

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[8]. Greuge del duch de Gandia e dels altres cavallers de certa crida feta per lo balle que cascú hagués a mostrar títol com possehia lo morabatí, la qual fon revocada

Ítem, senyor, en evident prejuhí del egregi duch de Gandia e altres del braç militar, lo dit batle ||[106] ha fet fer crida per la dita ciutat e lochs acostumats d'aquella e manar que tot hom qui·s diga haver dret en collir morabatí en aquest regne, dins cert temps per aquell prefingit e donat, hajen mes los títols en poder d'aquell, ço que, senyor, parlant *ut supra*, és contra furs, privilegis e libertats d'aquest regne, com algú no sia tengut mostrar ço que té e posseex. Per què, senyor, supplica lo dit braç e lo dit duch, sia mercè vostra revocar la dita crida e provehir que d'ací avant semblants crides e manaments no sien feyts.

Lo senyor rey no és de intenció que tal crida general se deja fer e per ço revoca aquella.

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[9]. Greuge del duch de Gandia per causa dels moros cossaris que a vegades són presos dins sa terra

Ítem, senyor, com los moros de Barberia e altres enemichs vostres sien enemichs del dit egregi duch de Gandia, e de tots vostres vassalls, e si tals moros, senyor, són presos per[192] catius d'aquells qui·ls prenen, segons dret e bona costum del regne, car si un corsari pren semblants moros pagant vostre dret, senyor, no li és fet nengun contrast, ans ha aquells de bona guerra per catius. E com lo dit duch no haja menor jurisdicció, preheminències e senyoria en sa terra que un corsari en la mar, e per ço, si tals moros enemichs vostres, senyor, són presos en la terra del dit duch e d'altres del dit braç, són e deuen ésser d'aquells, pagant a vós, senyor, lo dret que paga a vós hun cossari. E com sobre semblants persones sien stats fets debats per lo batle general, agreujant lo dit duch e altres, supliquen que lo dit greuge li sia reduhit a justícia, manant al dit batle que de les dites <coses> no s'entrameta, e cessarà lo dit greuge e prejuhí.

¶ [192] J *són*.

Respon lo senyor rey que, segons fur, ||106v aquelles coses que són preses dels enemichs de la fe cristiana en temps de guerra són d'aquells qui les prenen, e és així praticat que si algú pren moros que sien enemichs del senyor rey aquells qui·ls prenen los han a presentar davant lo dit batle general e son lochtinent, e lo dit batle e lochtinents jutgen aquells si són de bona guerra o no. E si són de bona guerra jutge aquells per catius, e retengut lo quint pertanyent al senyor rey per son dret, liura aquells als qui·ls han presos. Per què plau al senyor rey que així sia servat en les coses en lo dit capítol contengudes.

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[10]. Del egregi duch de Gandia per los béns dels seus moros qui se'n fugen en Barberia

Ítem, senyor, com alguns moros de la terra del dit egregi duch se passen en Barberia e en altres terres de reys de moros, per la qual rahó los béns d'aquells aytals, encara que comptat hajen, deuen ésser adquisits e confiscats al dit duch. E lo batle general, en dies passats, senyor, haja feyt contrast en semblants coses agreujant lo dit duch. Per què lo dit braç e lo dit duch supplica de vostra mercè provehir e manar que·l dit batle no s'entrameta de semblants béns com se pertanguen al dit duch e altres del dit braç. E fent açò, senyor, farets justícia e cessarà lo dit greuge.

Sien specificades les causes del greuge e los noms dels moros qui són passats en Barberia, e serà-y proveït per justícia.

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[11]. Del egregi duch de Gandia per lo acaptar dels moros stranys per lur rescat

Ítem, senyor, com per furs del regne sia inhibit e tolt que moros de Barberia no acapten ne altres moros stranys en lo regne, e lo batle general ||107 contra forma del dit fur haja donada licència d'acaptar, que sia de vostra mercè, senyor, manar e provehir que semblants licències no sien donades e si u eren que no sien servades com se'n seguexca gran dan a tota la terra. E fent açò, senyor, cessarà lo dit dan e perill.

Mana lo senyor [rey] que sien servats los furs dels reys en Johan e en Martí disposants sobre açò, e si en res és estat contrafet offer-se fer-ho reduir a justícia.

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[12]. Del egregi duch de Gandia per lo terç delme del peix

Ítem, senyor, com lo dit egregi duch e sos predecessors, de tant de temps ençà que memòria d'òmens no és en contrari, hajen acostumat haver e reebre lo terç del delme de peix en totes ses terres, e d'açò són en pacifica e quieta possessió, e restants dues parts són del bisbe e capítol e prenen-les llà on se ven lo pex. Ara, senyor, de pochs dies ençà, de manament del dit vostre batle general los arrendadors del delme del peix fan cullir lo terç del delme del dit peix de la terra del duch

ací en la ciutat de València, ço qu·és contra les libertats del dit duch e costum antiga. Per què, senyor, supplica lo dit braç militar e lo dit duch, sia de vostra mercè provehir a les dites coses, manant cessar cullir lo dit dret, e provehir que d'aquí avant semblants atemptacions no sien fetes.

Mana lo senyor rey que sia servat lo fur parlant de la matèria en lo present capítol contenguda.

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[13]. Dels egregis duch de Gandia e don Frederich d'Aragó, per causa de vendes e alienacions

Ítem, senyor, com segons furs e rahó natural a cascú sia permès de vendre e alienar les sues coses encara que aquelles tinga sots vincle de restitució o substitució ||[107v] condicional, la qual venda e alienació, pendent lo vincle e condició, no pot ésser inpugnada per lo substituït, com no faça a aquell prejuhí alcú la dita venda e alienació en son dret. E, senyor, lo vostre batle general, en evident prejuhí e dan dels egregis duch de Gandia e don Frederich d'Aragó, haja feta fer crida per les ciutats de València, de Xàtiva, e per les viles reyals donant enbarch e impediment a totes e qualsevol vendes e alienacions per aquells e lurs vassalls *in universo* fahedores, sots color e vincles reyals en què lurs terres són tengudes, ço que fer no podia ni devia en dan dels sobredits, durant la condició dels dits vincles ni en dan de lurs vassalls, los quals han la dita facultat de vendre e alienar lurs béns *in universo* per fur e rahó, sens contrast alcú. Per què, senyor, lo dit braç e lo dit duch suppliquen vostra molt gran senyoria que man revocar e haja per revocada la dita crida e crides fetes per lo dit batle e cessarà lo dit greuge.

Plau al senyor rey revocar la dita crida, salvu al dit senyor tot dret a aquell pertanyent.

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[14]. Greuge dels censals qarregats sobre los drets de la cambra apostolical en temps de papa Benet, que·l rey los prohibia de no pagar *post substraccionem obediencie*

Ítem, senyor, com lo noble en Francesch de Vilanova, cavaller, haja dos mília sous censals sobre la cambra apostolical, los quals havia per gran temps, ans que no fos sostreta la obediència al sant pare Benet, e los comissaris que vós, senyor, tenits a Barcelona per collir e reebre los drets de la dita cambra no vullen pagar al dit noble lo dit censal, ans ho recusen, e li són degudes penssions de dos anys, que són quatre mília sous. E, senyor, censals en tots vostres regnes deuen ésser en gran securitat, ne·ls vostres comissaris deuen ne y poden fer embarch algú. E per vostres letres los sia stat manat que·l paguen e aquells no·n fan res. Supplique lo dit braç ||[108] e lo dit noble que sia de vostra mercè, senyor, fer provisions rigoroses e tals que·ls dits comissaris paguen de continent les pensions degudes e devedores d'ací avant en sos tèrmens, e si no u fahien sien de continent exequtats los dits drets.

E, en altra manera, provehir en les dites coses e contra los dits comissaris ab deguts remeys, així penals com altres.

No és greuge de cort, però lo dit senyor hi ha ja provehit per justícia.

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[15]. Greuge de mossèn Pere d'Artés sobre la jurisdicció de Boqayrén

Ítem, senyor, com mossèn Pere d'Artés, cavaller, possehís ab mer imperi [e] tota jurisdicció alta e baxa la vila de Bocayrén, ab diverses títols que·n havia haüts del senyor rey en Johan, així del temps que era *in minoribus* constituït com aprés que pervench a la real dignitat, e encara ab títol del senyor rey en Pere, besavi de vós, senyor, e així mateix possehís lo castell de la dita vila e alqueria d'Alfofara, per compra que havia feta de mossèn Eximén d'Uríz, com tots temps fos stada cavalleria antiga, e lo dit mossèn Pere, de son voler, prometés que quant que quant lo dit senyor rey li donàs cent mília sous per la dita vila de Bocayrén e trenta-cinch mília sous per los dits castell e alqueria d'Alfofara, fos tengut fer venda al dit senyor dels dits castell, vila e alqueria, així, emperò, que ans que·l dit mossèn Pere, o havents causa d'aquell, haguessen a restituir los dits castell, vila e alqueria, li pagassen tots los milloraments e despeses que serien fetes en los dits castell e alqueria, e lo que li fos degut per los habitadors en los dits lochs, sobre·ls quals degués ésser stat a sagrament del dit mossèn Pere o dels successors d'aquell, segons appar pus larch per tenor de la carta d'aquèn feta, a la qual se refer. E així, tenint lo dit mossèn Pere los dits castell, vila o alqueria, lo vostre batle general haja o d'aquí avant contínuament tengut un seu lochtinent en la dita vila, lo qual ‖[108v] era malvolgut del dit mossèn Pere e hom de prava condició que no gosava habitar en lo dit loch, e allò fahia lo dit batle contra voler del dit mossèn Pere, ço que jamés no fon fet en la vila o loch on cavaller hagués tota jurisdicció alta e baxa, de que·s seguí que com lo dit mossèn Pere volgués en sa vida que Jachme d'Artés, cavaller, fill seu, hagués la possessió de la dita vila e lo homenatge dels habitadors d'aquella, e lo procurador per ell constituhit a absolre los hòmens del homenatge que fet li havien e manar-los que prestassen al dit Jacme d'Artés los hagués açò intimat, aquells contradigueren fer les dites coses dients haver-ne haüt tal consell del dit batle e manament d'en Johan Rotlà, lochtinent de governador dellà lo riu de Xúquer, e per mantenir lo malfeyt dels dits vassalls contra son senyor, lo vostre procurador fiscal, ab consell del advocat fiscal e del dit batle, posà requesta davant lo governador que no permetessen liurar la possessió dels dits castell e vila al dit Jacme d'Artés, e lo dit governador així u provehí, en tant que per causa e manament dels dits officials lo dit Jacme d'Artés no poch haver la possessió del dit castell ne de la dita vila ne les rendes d'aquella en què los dits mossèn Pere e Jacme d'Artés, hereu, *et alia* havent causa d'aquell en los dits castell, vila e alqueria, foren per los dits vostres officials molt agreujats e privats de la possessió dels dits castell, vila e alqueria e rendes d'aquella. Per los quals greuges e altres, los del braç militar, veents que no se'n podia obtenir dret

en aquesta ciutat, feren missatgeria al molt alt senyor rey en Ferrando, pare vostre, de gloriosa memòria, e encara aprés alguns dies lo dit Jacme d'Artés per instar e tenir aprop los dits seus fets anà al loch de l'Espluga, on ladonchs residia la vostra senyoria, en què despés molt, axí en advocats e scriptures com *alia* per la anada. E obtingueren los dits missatgers una provisió de la ||[109] vostra senyoria continent entre les altres coses que fos liurada la possessió dels dits castell e vila al dit Jacme. E aquella provisió presentada al dit governador e batle, e jatsia aquells trametessen a la dita vila en Johan Scrivà, lochtinent de governador, per fer exequtar la dita provisió, en què covench al dit Jacme fer grans despeses, però ne lo dit governador ne lochtinent ne lo batle ab efficàcia obriren les dites vostres letres, mas coloradament, ab subjecta reverència parlant, passaren en manera que lo dit Jacme d'Artés no cobràs ço del seu, e per moltes requestes que·n fes no valgué res. E vehent que·ls dits governador e batle no·ls volien executar les dites letres, ans se trobava destituït de tot remey, covench-li tornar a la vostra senyoria, que residia ladonchs en la ciutat de Barcelona, en què féu moltes despeses. E estant ell allí demanant justícia dels dits oficials, que axí·l passaven, e privat de ço del seu per lo dit batle e per lo procurador fiscal, fon posada una scriptura davant los procuradors del dit Jacme, qui eren en la ciutat de València, continent en sustància que·ls offerien de una part cent mília sous per quitar e luir la dita vila, e d'altra part trenta-cinch mília sous per preu dels dits castell e alqueria, requerint-los que·n continent fessen la luïció e venda dels dits castell, vila e alqueria a vós, senyor, per los dits preus e que liurassen al dit batle los títols que·n tenien, protestant que, si de continent no·s fahia ço que dit és, deposarien les dites quantitats en la taula d'en Siurana. E com los fos respost per los dits procuradors que no·s devia fer tro que primerament los milloraments e despeses que·l dit mossèn Pere havia fetes en los dits castell e alqueria fossen al dit Jacme entregament pagats, dels quals devia ésser cregut per son sagrament, segons tenor del pacte dessús memorat, e los milloraments dels dits castell e alqueria són ||[109v] molts e munten a molt més que no costaren, car quant féu la dita compra no y havia en la dita alqueria dotze casats e les cases dels moros destruhides e lo terme herm d'arbres, e de tot bé no valia de renda mil sous. E ara ha en l'alqueria bones cases de moros e [hi ha] més de trenta e y ha bon terme e ben plantat e procurat e, per los treballs e despeses del dit mossèn Pere, vall de renda quatre-cents florins, e l'alcàcer de senyor de la dita alqueria, ladonchs quant comprà, era derrochat[193] e ara de tot obrat, e axí mateix lo dit castell era derrocat e ara és tot obrat. E lo dit batle respòs que si milloraments hi havia despuys se tacharien, no volent-ho passar en altra manera en què venia contra lo dit pacte. E per ço los dits procuradors vehents les obres que·ren feytes e que si no prenien les dites quantitats e no fahien ço que·l dit batle volia metrien a risch que·l dit Jacme romangués privat de

¶ [193] J *derrochada.*

fet dels dits castell, vila e alqueria e de les dites quantitats, pensants que si temps venia de justícia lo fet se revendria, quasi forçats hagueren a fer e feren les dites coses per lo dit batle requestes. E com, senyor, per les dites coses e altres, de les quals appar e per les scriptures d'aquèn fetes e cartes dessús mencionades *et alia* se mostre ubertament, lo dit Jacme agreujat e romanir desseretat per los dits vostres officials, e no sia cosa rahonable que·l cavaller haja fets tan grans milloraments e per ço del seu axí levat haja anar derrera vostres officials, e ara que ha fets los milloraments en la dita alqueria e castell axí li sien levats, suppliquen per tal lo dit braç militar e lo dit Jacme d'Artés que sia mercè de vós, senyor, restituir e liurar al dit Jacme la teneó e possessió dels dits castells e alqueria, enaxí que·ls tinga tro a tant sia satisfet dels dits milloraments, los quals aprés que haja la dita ‖[110] possessió declararà ab son sagrament, segons tenor del dit pacte, e tro que li sien pagats los deutes que li són deguts per los moros de la dita alqueria, com ell sia prest restituir les quantitats per ell reebudes per preu de la dita alqueria e castell. E generalment suppliquen que les dites coses e greuges sien tornades a degut stament, e en açò, senyor, farets justícia, la qual los dits suplicants hauran a gràcia, *et cetera*.

Lo senyor rey proveeix que·ls terços dels delmes de les viles d'Ontinyén e de Biar sien quitats del hereu del dit mossèn Pere d'Artés, o del havent causa d'aquell, per sexanta-sis mília sous, e ultra·çò li sien donats quatorze mília sous per los milloraments e deutes del castell de la vila de Bocayrén e del loch d'Alfafara, les quals quantitats li sien pagades de continent de la subvenció fahedora al dit senyor per la cort. E vol e mana que·ls privilegis de no alienar, a les dites viles d'Ontinyén, Biar e Bocayrén e al dit braç real e a qualsevol d'ells atorgat, sien servats.

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[16]. Greuge posat per los hereus de mossèn Galceran de Vilanova, de certes onzes a aquell consignades en Sicília

Ítem, senyor, com per contemplació dels serveys notables, arduus, actes strenuus e despeses singulars per lo noble mossèn Galceran de Vilanova, menescal de la gent d'armes dels molt alts senyors en Martí [e] dona Maria, reyna de Sicília, fets e sostenguts, feytes e sostengudes en la conquesta o adquisició de la illa de regne de Sicília, en la qual, lo dit noble, acompanyat de condecent nombre de gent d'armes, soldejada de ses peccúnies pròpies, fon conegut singular en obres e en sforç virtuós, los dits senyors ab carta pública e títol de donació ferma e perfeta donaren e atorgaren al dit mossèn Galceran e als seus descendents perpetualment, en retribució e premi, nou-centes onces d'or rendals, annuals e perpetuals. E per ço que aquelles ‖[110v] pogués haver pus fàcilment assignaren, donaren e atorgaren al dit noble totes les rendes, proveniments, toltes, emoluments e drets de la terra de Randaç,[194]

¶ [194] Catalanització de Randazzo, municipi sicilià de la província de Catània.

per treentes sexanta-cinch onces d'or de les dites nou-centes onces, que les restants cinch-centes trenta-cinch onces li assignaren en e sobre qualsevol peccúnies que pervenguessen o exissen del port de Bendiquer[195] del dit regne per rahó de tretes e exides e de qualsevol altre dret, enaxí que·l dit mossèn Galceran e fills d'aquell perpetualment, en la forma e manera e sots certes condicions contengudes en la carta de la dita donació, la qual fon *data Panormi, die decima madii quintodecime indiccionis anno Dominice Incarnationis millesimo trecentesimo nonagesimo secundo*, e de la qual fa fe a ull, posquessen cullir, replegar, reebre e haver les dites rendes, exides, esdeveniments, toltes, emoluments e drets de la dita terra de Randaç e del dit terme e territori d'aquell o aquells, e aquelles vendre e arrendar; e les dites tretes del dit port tro a la dita quantitat de cinch-centes trenta-cinch onces per virtut de la qual donació lo dit noble de continent hagué la possessió e possehí, collí, hagué e reebé les dites rendes, exides, esdeveniments, toltes e emoluments e drets de la dita terra per les dites treentes sexanta-cinch onces e les restants, fins a compliment de les dites nou-centes onces hagué e reebé de les tretes del port de Bendiquer per molt de temps, e tro a tant que continuant e augmentant cascun dia als dits serveys treballs, actes e despeses lo dit noble, plagat en un conflicte haüt per part dels dits senyors contra·lcuns rebel·les a aquells en lo dit regne, reté l'esperit a son creador.[196] E com al dit mossèn Galceran romangués ladonchs una sola filla e hereva, en menor edat constituhida, ço és, na ‖[111] Vilanova de Vilanova, la qual és muller del noble mossèn Luís de Vilanova, e per la inhabilitat de sa hedat *et alia*, e per ço que fins al present la dita noble dona ha ignorada la dita donació e coses pertanyents a aquella per causa e títol de la dita donació, no demanant aquelles per lo dit senyor rey de Sicília mentres visqué e per lo senyor rey son pare; e aprés mort d'aquells per vós, senyor, són stades preses, detengudes e collides les dites rendes e emoluments e tretes de la dita terra de Randaç e port de Bendiquer sens paguar les dites nou-centes onces, despullant o privant de les dites rendes, exides e esdeveniments, toltes e emoluments, tretes e altres drets dessús dits, sens coneixença, la dita noble a la qual se pertanyien les dites nou-centes onces ab plen dret. La qual cosa, parlant ab la honor e deguda reverència que·s pertany, és stada feta injustament e en no poch greuge e prejuhí de la dita noble. Per ço, humilment supliquen lo dit braç militar e la dita noble dona a la dita real celsitud que de fet e sens dilació alcuna restituïscats e restituir e tornar façats e manets la dita noble en la possessió prístina e primeva, la qual lo dit seu pare havia de les dites rendes, exides, esdeveniments, toltes, emoluments e drets de reebre les dites nou-centes onces rendals e annuals e en e de reebre, collir, exhigir e haver aquelles en e de les dites rendes de la terra sobre dita de Randaç e de les dites tretes del dit port de Bendiquer, segons mils e pus amplament possehia lo dit mossèn Galceran,

¶ [195] Catalanització de Vendicari, illa pertanyent al municipi de Noto, província de Siracusa.
¶ [196] Morí en 1407.

e proferen-se los dits nobles en Luís de Vilanova e la dita noble per si e per sos fills passar, ésser e habitar e tenir son domicili en lo dit regne de Sicília, vós, senyor, restituhint e tornant a aquell la dita possessió e coses dessús recontades, protestant que no ha stat, stà ni starà per ella e que per temps entretant no li percórrega. E ||111v per tal, senyor, com vós no sots en lo dit regne de Sicília, done la dita supplicacio a vós, senyor, no entenent vós ne convenir en alcuna manera, mas solament supplicar la vostra senyoria benignament en tota aquella manera que a ella sia lícit e puxa ésser permès, segons la forma de la dita donació, e no en altra manera.

No és greuge de cort.

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[17]. Greuge de mossèn Jofre de Thous contra lo balle general per raó de dos moros de Barberia que aquell tenia presos en Borriol, per ço com acaptaven sens licència llur rescat

Ítem, senyor, lo dit batle general del regne de València, sense conexença alguna, se féu portar e traure per son lochtinent del loch de Burriol, lo qual és de mossèn Jofre de Tous, dos moros de Barberia, los quals lo dit mossèn Jofre tenia presos en lo dit loch, per tal com acaptaven sense licència. E per ço com lo dit noble mossèn Jofre al·legava haver dret en los dits moros e poder retenir aquells, de continent lo dit batle féu oppressions e menaces al dit mossèn Jofre de què, senyor, lo dit noble és prejudicat e ha suffert damnatges. Suppliqua per tal lo dit braç militar e lo dit noble que per vostra mercè, senyor, manets tornar lo dit prejuhí e greuge a degut stament e manar-li pagar tots damnatges e penes e drets d'aquelles que li·n pertanguen.

Lo senyor rey comana lo negoci contengut en lo present capítol a mossèn Domingo Mascó e micer Francesch Blanch, los quals, hoÿt lo batle general e lo dit mossèn Jofre, facen justícia sobre les dites coses.

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[18]. Greuge de mossèn Jofre de Tous contra lo balle per raó de sosteniment de un moro d'Esllida per dar coltellada a altre moro

Ítem, senyor, per ço com lo dit noble mossèn Jofre de Tous en la dita vall d'Artana un moro d'Eslida ||112 qui·s dehia haver dat una coltellada a altre moro en Slida, lo dit batle, sense requisició alguna feta al dit mossèn Jofre, dix, menaçant, que si·l dit mossèn Jofre sostenia lo moro e los béns d'aquell que·ll iria de continent a derrocar e aplanar lo castell d'Artana e loch qui és del dit noble, en tant que, per les dites menaces, lo dit moro hac a fogir d'Artana e anar-se'n en altres parts, lo que, senyor, és cosa de mal exemple que official vostre, per scalfament del ofici, faça semblants coses. Suppliquen vostra dignitat real, senyor, humilment lo dit braç militar e lo dit mossèn Jofre que per vostra mercè vullats provehir en les dites coses e altres semblants vexacions sien toltes e per scalf del offici no faça alcunes oppressions a vostres vassalls.

Lo senyor rey comana lo negoci contengut en lo present capítol a mossèn Domingo Mascó e a micer Francesch Blanch, los quals, hoÿts lo batle general e lo dit mossèn Jofre, facen justícia sobre les dites coses.

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[19]. Greuge de mossèn Jofre de Thous de certs moros de Barberia que li eren venguts al castell d'Orpesa, los quals li foren levats per lo balle general

Ítem, senyor, com dos moros de Barberia, fadrins e persones grosseres e quasi ignoscens, exints sens força alcuna de la mar e fustes on eren per sa plana volentat, sens fer dan a algú se'n vinguessen al castell d'Orpesa, qui és del dit noble, dient que per força eren estats meses en mar en lur terra e que volien ésser cristians e·s donaven e donaren a aquell o aquells que tenien lo dit castell per lo dit noble, e que amaven més ésser catius de cristians que ésser o romandre moros; e axí fossen preses per aquell o aquells qui segons dit és tenien lo dit castell per lo dit noble. E enaprés lo dit noble, a manament d'en Francesch d'Esplugues, lochtinent de governador dellà lo riu ‖[112v] d'Uxó, metés e liuràs, sosts certes protestacions e salvaments del dret e/o drets que lo dit noble havia de e sobre los dits moros, en poder del dit lochtinent de governador aquells dits moros, segons appar per actes de la cort d'aquell; lo dit batle general, no ignorant mas sabent que lo dit noble axí havia meses o liurats los dits moros en poder del dit lochtinent de governador, manà e requerí ab letra sua al dit noble que li liuràs los dits moros, la qual cosa lo dit noble no poch fer com per ésser obedient als manaments del dit lochtinent de governador hagués meses e liurats aquells, segons dit és, en poder del dit lochtinent. E per ço com lo dit noble no liurà al dit batle los dits moros, ço que segons e per la rahó que dessús, fer no podia, aquell dit batle per ses letres manà als batles de les viles reals del dit regne que de continent prenguessen tots e sengles vassalls que del dit noble atrobassen dins les dites viles e aquells tinguessen presos e no desliurassen de presó sens licència e manament del dit batle. Per què, lo dit noble, attés que si vassalls seus fossen presos per los dits batles en les dites viles, lo que, parlant ab humil e subjecta reverència de vostra senyoria, fora contra tota bona rahó e justícia de que no poguera recórrer sinó a vós, senyor, ço que li fora molt carregós e damnós de messions e despeses, hac a fer que·ls dits seus vassalls se hagueren a·bstenir d'entrar en les dites viles per molt temps, de que aquells sostengueren grans dans. Suppliquen los dits braç militar e lo dit noble que vós, senyor, li façats pagar los dits dans e provehir per justícia en tals e semblants greuges e fets e que no·s facen en esdevenidor.

Lo senyor rey comana lo negoci contengut en lo present capítol a mossèn Domingo Mascó e micer Francesch Blanch, los quals, hoÿts lo batle general e lo dit mossèn Joffre, facen justícia sobre les dites coses.

Vidit de Funes, vicecancellarius. ‖[113]

[20]. Greuge de mossèn Jofre de Thous de certs homes de Sollana que li meteren en galera

Ítem, senyor, a la vostra gran senyoria notifica lo noble mossèn Jofre de Thous, senyor de la baronia de Sollana, dient que de manament del senyor rey en Ferrando, pare vostre de gloriosa memòria, feren de feyt venir per força dos hòmens de la dita baronia de Sollana per servir vostra excel·lent senyoria en la galea en la qual aquell havia deliberat personalment anar per unitat de Sancta Mare Esgléya. E, senyor, puys la dita baronia és de cavaller, sia franch de tota servitut fahedora a la real celsitud, per ço lo dit braç militar e lo dit noble suppliquen humilment que lo dit greuge vullats reduhir a degut stament, en tal manera que no sie treyt a ús o costum en esdevenidor, ans la dita baronia sia exempta de la dita servitut.

Trobat s·és per los libres del offici de la batlia general e per privilegi donat en València a dotze de febrer any mil tres-cents quaranta-tres, atorgat per lo rey en Pere segon, a supplicació dels peixcadors tenints barques en la Albufera, que·ls dits peixcadors tenints les dites barques no sien forçats d'anar en armades alcunes sinó en què irà lo senyor rey, però tots los altres peixcadors poden ésser costrets d'anar en qualsevol armades, encara que no y sia lo senyor rey, segons que al dit senyor o a sos officials serà ben vist. Lo qual privilegi és estat confermat per los successors dels dits senyors a supplicació del col·legi dels dits peixcadors. E està en veritat que en la armada que·l dit senyor per veure's ab l'emperador per fets de la unió de la Església manà que los arrays dels dits peixcadors anassen en la sua galea, e perquè los dits hòmens eren dels dits peixcadors de l'Albufera fon-los manat que anassen en la dita galea. E si axí és que fossen dels dits peixcadors no·ls fon fet greuge, però al senyor rey plau que sia reebuda informació si los dits hòmens eren lavors dels pexcadors de la dita Albufera o no. Plau encara al dit senyor que per lo present acte no sia fet prejuhí alcú al dit senyor ||[113v] ne al dit mossèn Jofre, ans cascú d'ells romanga en lo dret en què eren ans de la present provisió.

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[21]. Greuge del noble mossèn Ramon Boÿl de certa asignació que avia sobre certs lochs reals

Ítem, senyor, com lo noble en Ramon Boïl, fill del noble mossèn Ramon Boïl, haja, tenga e posseeixca, havia, tenia e possehia e reebia ab justs títols en la batlia de la ciutat de Xàtiva les rendes del loch de Castelló de Xàtiva, los quals reebia per mans de vostre batle de la dita ciutat, les quals rendes lo dit noble mossèn Ramon Boïl en lo temps que vivia reebia cascuns anys, e lo dit noble en Ramon Boïl e sos curadors e procuradors, aprés mort del dit pare seu, ha preses e reebudes, axí com a hereu d'aquell, tro ara que micer Johan Mercader, batle general vostre en lo regne de València, ha manat al batle de Xàtiva que les dites rendes no done ne pague al dit noble en Ramon Boïl, gitant aquell e despullant-lo de sa possessió, sens coneguda de dret e sens alcuna justa causa o rahó, ab humil reverència

de vostra senyoria parlant. E com lo dit noble en Ramon Boïl haja e tinga les dites rendes justament e ab justs títols e de la possessió de reebre aquelles no puxa ni deja ésser despullat sens conexença de dret, per tal lo braç militar e lo dit en Ramon Boïl e Bernat de Gallach, curador d'aquell dit en Ramon, suppliquen humilment vostra gran senyoria siats dignat corregir lo dit greuge e tornar lo dit suplicant en la dita sua possessió, manant al batle general que restituesca ço que n'à reebut tro ací e manant al batle de Xàtiva que li respona de les dites rendes, segons havia acostumat, e manant ‖[114] e inhibint al dit batle general que d'aquí avant no·l perturbe en sa possessió de reebre, e de açò, senyor, farets justícia, la qual los dits supplicants pendran en special gràcia e mercè de vostra magnífica senyoria, la qual nostre senyor Déu *et cetera*.

Per part del braç real és estat dat greuge en contrari, fundat en lo privilegi general prohibint alienacions de certes viles reyals, rendes e drets d'aquelles, e lo senyor rey sobre açò és parellat fer breu justícia.

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[22]. Greuge del dit mossèn Ramon Boÿl de les cenes de Maçamagrell e altres

Ítem, senyor, lo dit en Ramon Boïl en lo dit nom tenia e possehia e té e posseheix, *vel quasi*, les cenes e tots altres drets reals en los lochs de Maçamagrell, Bètera, Chilvella, Alfafar e Maçanaça per títols e privilegis reals. E lo dit micer Johan Mercader, batle general, agreujant lo dit en Ramon Boïl en la dita sua possessió e dret de haver e reebre les dites cenes e drets reals, perturbe lo dit en Ramon en la recepció d'aquelles dites cenes e drets reals. Supplica per tal lo dit braç e lo dit en Ramon Boïl e Bernat de Gallach, curador d'aquell dit en Ramon, que siats dignat per mercè vostra corregir lo dit greuge e manar al dit en Ramon Boïl respondre de les dites cenes e altres drets reals, axí com en los privilegis se conté e havia acostumat, e que sia manat al dit batle general e inhibit que d'aquí avant no·l perturbe. E d'açò, senyor, farets justícia *et cetera*.

Mana lo senyor rey e vol que·l impediment fet al dit en Ramon sia restituhit en la possessió en què era ans que fos fet lo dit empediment, salvu, emperò, al dit senyor tot lo dret a aquell pertanyent sobre les dites cenes. Quant als altres drets faça fe de les coses al·legades e serà y provehit.

Vidit de Funes, vicecancellarius. ‖[114v]

[23]. Greuge de la viuda de Carbonell contra lo balle general de certs drets que li embargava sobre Énguera

Ítem, senyor, com la dona na Beatriu Carbonell, muller de mossèn Luís Carbonell, cavaller, habitador de la ciutat de València, tinga e posseixca com a cosa pròpria d'aquella, en liure e franch alou, lo mer e mixt imperi en qualsevol jurisdicció criminal e altra, segons és contengut en cartes d'aquèn fetes, dret de monedatge, cena d'absència e de presència, host e cavalgada e reemçó d'aquelles,

feu e postat en lo castell e vila d'Énguera per títol de compra per la dita dona feta del noble don Pero Maça de Liçana, fill e hereu del noble don Pero Maça, al qual per lo molt alt senyor rey don Johan fon feta venda per preu de tres mília florins mijançant carta [de] gràcia, ab carta pública ab segell pendent del dit senyor rey en cera vermella empremptat segellada, de la qual a la vostra senyoria la dita exponent fa a ull prompta fe. E, senyor molt excel·lent, lo vostre batle general del regne de València, en evident dan e prejuhí notori de la dita exponent, s'occupe e haja occupat la cena de cinch anys prop passats e ha pres e occupat la recepció del morabatí, sens conexença alcuna, la qual cosa és contra tenor de la venda per lo dit senyor rey don Johan al dit noble don Pero Maça feta e contra la possessió, o quasi, en què la dita dona era, privant aquella de sa possessió, o quasi, sens conexença alcuna. E, salvant la reverència de vós, senyor, contra costum, privilegis, egualtat, dret e bona rahó. Suppliquen humilment la vostra magnificència lo dit braç e la dita dona na Beatriu, espoliada de la dita cena e morabetí sens coneguda alguna, que·l dit greuge tan manifest e tan evident li degats reduhir e tornar a justícia, manant al dit batle tornar tot ço que ha pres de la dita cena e morabatí, e que d'ací avant no·s entrameta de pendre e exhigir aquells dits drets ne perturbe la dita supplicant en la possessió, o quasi, dels dits drets ne dels altres drets a aquella en los dits castell e vila pertanyents, segons tenor del ||[115] contracte de la dita venda per lo dit senyor rey don Johan al dit noble don Pero Maça feta, e ab diverses provisions, pactes e stipulacions vallada e fermada, e ab sa fe real roborada. E en açò, senyor molt just, farets a la dita supplicant justícia, la qual haurà a singular gràcia e mercè.

Lo senyor rey és certificat que la dita dona possehia la cena, morabatí, jurisdicció e altres coses en lo present capítol declarades, per què restitueix aquella en la dita sa possessió de les dites coses e mana ésser mantenguda en aquella, e proveeix que li sia restituhit ço qu·és stat reebut per lo dit batle així de la dita cena com del dit morabetí.

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[24]. Greuge de mossèn Loýs de Castellví contra lo balle general de certs drets que li·s occupaven sobre Carlet

Ítem, senyor, com per lo molt alt senyor rey n'Amfós, tresavi vostre, fos atorgat per causa justa, rahonable e necessària a·n Peregrí de Montagut, senyor qui era ladonchs de Carlet, Benimòdol e Mazalet e Xinquer, en recompensació de les libertats que lo dit Pelegrí e vassalls seus havien per fur d'Aragó e per dar unitat en lo dit regne com, per ço com alguns barons e cavallers volien tenir los furs d'Aragó, e altres no, se seguia gran discòrdia en lo regne, e reputant lo dit senyor la reducció de fur d'Aragó e unir al fur de València ésser gran benefici, per son privilegi donà e atorgà al senyor de Carlet e dels lochs *de supra* nomenats la meytat de les calònies e penes peccuniàries que al senyor rey pertanyien en los vassalls dels dits lochs segons lo fur del dit senyor rey n'Amfós. E més li donà certa jurisdicció e franquea

als dits hòmens e altres drets segons en lo dit privilegi se conté, lo qual fon donat en València *decimo kalendas ianuarii anno Domini millesimo trecentesimo tricesimo*, al qual se refer. E aquell mateix privilegi fon confermat per lo senyor rey en Pere segons appar per carta d'aquell *data Valencie septimo idus marcii anno Domini millesimo trecentesimo tricesimo* ‖[115v] *septimo*. E com, senyor, mossèn Loís de Castellví, senyor qui és dels lochs de Carlet, Benimòdol e Mazalet, sia en possessió de reebre los drets al senyor ladonchs de Carlet e dels altres lochs atorgats usar, de la jurisdicció al dit senyor dels dits lochs en los hòmens e vassalls d'aquells lochs, e los hòmens sien en possessió de usar de la franquea, e lo vostre batle general, senyor, torbe e vulla torbar lo dit mossèn Loís en la sua possessió expressament, dient que no observarà lo dit privilegi e de fet o ha asajat. Supplica per tal lo dit braç que sia mercè de vós, senyor, que a vós sia plasent protegir, guardar e mantenir en sa possessió al dit senyor de Carlet, Benimòdol e Mazalet e manar al batle general que serve lo dit privilegi al dit mossèn Loís, senyor dels dits lochs. E noresmenys, senyor, sia mercè vostra de loar e confermar lo dit privilegi. [E] açò, senyor, serà justícia e lo dit braç ho reputarà a gràcia.

Mana lo senyor rey que sia servat lo dit privilegi.

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[25]. Greuge *in viam suplicacionis* a·n Berenguer de Montagut

Ítem, senyor, com en lo temps de la concessió feta a·n Peregrí de Montagut aquell possehís lo loch de Xinquer, e ara posseexca aquell mossèn Loís de Vilarasa, *alias* de Castellsent, e fos feta axí la concessió d'aquells mateixs drets e jurisdicció e franquea al senyor de Xinquer en los hòmens de Xinquer, segons per lo dessús dit privilegi e confirmació d'aquell appar. Supplica per tal lo dit braç que semblant provisió sia feta al dit mossèn Loís, senyor de Xinquer, que dessús és stada requesta fer a mossèn Loís de Castellví.

Mana lo senyor rey que sia servat lo dit privilegi.

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[26]. A mossèn Loýs de Vilarasa

Ítem, senyor, com lo molt alt senyor rey en Martí, de gloriosa memòria, predecessor vostre, ab carta o ‖[116] provisió sua haja provehit mossèn Loís de Vilarasa de l'alcaydia[197] del castell d'Alpont, ab retinença de dos mília sous per cascun any, a mossèn Pere Dezpuig huyt-cents sous e, en, e per pacte e satisfacció d'aquells haja consignat al dit mossèn Loís altres huyt-cents sous sobre les rendes e esdeveniments de la vila de Murvedre, manant al batle de la dita vila que d'aquells respongués per cascun any al dit mossèn Loís de tota sa vida de mossèn Pere Dezpuig, segons que

¶ [197] J *l'alcúdia*.

de totes les dites coses per cartes e provisions públiques, de les quals fa fe, clarament consta. E lo batle de la dita vila, segons diu ab consell e encara ab manament al batle general, contra expressa provisió del dit senyor rey, haja recusat e recuse, depuys ençà qu·és batle de la dita vila, donar e pagar al dit mossèn Loís los dits huyt-cents sous, privant aquell de la possessió, o quasi, de reebre aquells, en gran dan e evident prejuhí e greuge del dit mossèn Loís. Per ço supliquen que·ls dits batles, mantenint lo dit mossèn Loís en la dita sua possessió, o quasi, donen e paguen per cascun any a aquell los dits huyt-cents sous annualment e tot ço que tro en lo present dia és degut per la dita rahó, inhibint a aquells que d'ací avant semblants coses no sien atemptades.

Respon lo senyor rey que no deu ésser hoÿt algun alcayt offerint greuge contra lo senyor rey en la cort sobre los drets de l'alcaydia, mas solament deu suplicar al dit senyor que y proveeixca.

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[27]. [Greuge de mossèn Guillem Pujada contra el batlle general]

Ítem, senyor, jatsia ab títols legíttims mossèn Guillem Pujada haja, tinga e posseeixca lo mer e mixt imperi e qualsevol jurisdicció civil e criminal e altre qualsevulla ab morabetí e monedatge e ab totes e sengles rendes, drets e coses, noresmenys host e cavalcada e reemçó d'aquelles, en los lochs de Vilajoyosa ||[116v] e d'Orxeta, tèrmens e territoris d'aquells, e en los hòmens e fembres habitants en aquells segons en cartes appar, e del temps ençà que les dites coses foren alienades e venudes los actors e actor del dit mossèn Guillem sien stats e sia lo dit mossèn Guillem en pacífica possessió de totes les dites coses, exercint per si o persones per ells deputades la dita jurisdicció, exhigints e collints les dites rendes e drets e senyaladament lo dit morabetí e monedatge. Emperò lo vostre batle general del regne de València, quant en ell és estat, s·és sforçat e s'esforça perturbar lo dit mossèn Guillem en la dita possessió sua en què és de collir, exhigir e levar lo dit morabatí e monedatge, emparant-li aquell de fet e contra dret e justícia, com segons disposició de fur algú no deja ésser privat de sa possessió sens coneguda de justícia. Per què lo dit mossèn Guillem supplica humilment a vostra clemència que, tollent o levant qualsevol empares o empachaments fets per lo dit batle sobre les dites coses, manets a aquell que d'ací avant no perturbe lo dit mossèn Guillem ne los seus en e sobre la possessió de les coses dessús recitades, ans aquell defena e mantinga en aquella dita possessió e·l permeta usar d'aquella segons que mils á acostumat usar, e tendrà u a gràcia e mercè.

Lo senyor rey tol los impediments si alcuns són stats feyts sobre lo dit morabatí, salvant lo dret de abdues les parts.

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[28]. [Greuge de Lluís Aguiló contra el batlle general]

Ítem, senyor, com en Luís Aguiló, per lo molt alt e molt excel·lent príncep e senyor rey don Martí, oncle vostre, senyor, fos donada e atorgada l'alcaydia del vostre Reyal de la ciutat de València a vida d'aquell dit supplicant, e per rahó de la dita alcaydia li fossen constituhits per retinència e salari per ||[117] cascun any cent liures moneda reals de València, volent e disposant que la justícia en lo criminal de la dita ciutat dels emoluments cascuns anys pagàs les dites cent lliures, emperò aprés micer Johan Mercader, batle general vostre, senyor, és estat provehit de la dita batlia. Aquell, jatsia request, ha recusat pagar al dit Luís, ans ha inhibit al dit justícia que no pague al supplicant sobredit, privant aquell de la retinença e percepció sobredita, sens alguna coneixença, ço qu·és expressament contra furs e privilegis. Per què suppliquen humilment lo dit braç e lo dit Loís que sia mercè de vós, senyor, fer pagar al dit Loís de les anyades que passades són e manar al dit batle que responga o faça respondre al dit Loís de les dites cent liures cascun any, e açò, victoriós senyor, jatsia proceexca de justícia, lo dit suplicant agreujat ho reputarà a gràcia e mercè *et cetera*.

No és leguda cosa a algun alcayt offerir greuge contra lo senyor rey en la cort sobre los drets de la alcaydia, mas deu recórrer al dit senyor que y proveeixqua.

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[29]. [Greuge de Berenguer de Mont-rós contra el batlle general]

Ítem, senyor, com en Berenguer de Mont-rós haja e posseexca cinch-cents sous censals moneda reals de València a ell per l'alt rey en Martí, oncle e predecessor vostre, assignats de tota la vida d'aquell, ço és doents sous sobre los emoluments e·sdeveniments del justícia de la ciutat en lo criminal, e altres doents sous sobre los emoluments e esdeveniments del justícia de treents sous de la dita ciutat, e los restants cent sous a compliment dels dits cinch-cents sous sobre los emoluments del justícia civil de la propdita ciutat, en paga e satisfacció d'aquells nou mil cinquanta-tres sous quatre diners per lo dit senyor rey en Martí deguts a·n Bernat de Mont-rós, pare del ||[117v] dit en Berenguer, per certa justa e honesta causa, segons que totes les dites coses apparen clarament e legíttima ab pública carta real, la qual fon donada en la casa de Bellesguart[198] de Barcelona a deu dies del mes de deembre del any de la Nativitat de nostre Senyor mil quatre-cents nou, a la qual se refiren e·s offir fer a la vostra real magestat occular demostració. E, senyor, lo vostre batle general, no volent servar la dita carta real ne altres provisions per vostra excellent senyoria sobre lo dit fet manades, destituhint e privant lo dit en Berenguer de Mont-rós del dret e possessió que ha de haver e reebre los dits cinch-cents sous

¶ [198] Residència del rei Martí fora la ciutat de Barcelona, al peu de la muntanya de Collserola, hui desapareguda. Els terrenys estan enclavats actualment en la parròquia de Sant Gervasi i entre 1900 i 1909 Gaudí hi construí una casa d'inspiració gòtica.

de renda en la forma sobredita, haja manat ab grans manaments penals als dits justícies de la dita ciutat ço és criminal, civil e de treents sous que dels dits emoluments, sdeveniments *nec alia* en alguna manera no donen, liuren ne responen al dit en Berenguer de Mont-rós dels dits cinch-cents sous ne alguna part d'aquells, e axí ho fa servar que·ls dits justícies, depuixs han haüt lo dit manament, no han respost al dit en Berenguer de Mont-rós dels dits cinch-cents sous, la qual cosa, senyor molt just e victoriós, és contra expressa disposició de furs e privilegis d'aquest regne per vostra real magestat jurats e per consegüent redunde en manifest greuge e prejuhí del dit braç, com nengú no puxa ésser tret de sa possessió [per] causa incògnita. Per ço, senyor, lo dit braç militar e Berenguer de Mont-rós suppliquen humilment vostra magnífica senyoria vulla revocar tots manaments per lo dit batle als dits justícies per la dita rahó fets, manant a aquell que d'ací avant tals manaments no face, com, senyor molt alt, sien contra furs e privilegis, manant axí mateix als dits justícies que dels dits emoluments responen dels dits cinch-cents sous ‖[118] cascun any al dit en Berenguer de Mont-rós, segons tenor de les dites cartes e provisions reals, qualsevol manaments a aquells en contrari fets, e d'ací avant fahedor no contrastants, manants encara pagar e restituhir tot ço e quant a aquell és degut de temps passat per la dita rahó. E, senyor, farets en lo dit fet justícia, la qual lo dit braç reputarà a gràcia e mercè.

Per part del braç real és estat dat greuge en contrari, per què lo senyor rey és parellat ministrar-hi justícia.

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[30]. [Greuge de Berenguer de Mont-rós contra el batle general]

Ítem, senyor, com lo molt alt senyor rey en Martí, de ínclita recordació, oncle vostre, detingués presos en lo castell de la ciutat de Sogorb sis hòmens sicilians appellats vulgarment los xaramuntans,[199] constituhits aquells en custòdia d'en Berenguer de Mont-rós, al qual per lo dit senyor fon donat càrrech de ministrar a aquells dits presos los aliments a aquells necessaris, per administració dels quals volch e manà lo dit senyor ésser donats al dit Berenguer de Mont-rós cascun any cinch-cents e quinze florins d'or, ço és doents cinquanta-set florins e mig dels emoluments de la batlia general de regne de València, e altres doents cinquanta-set florins e mig de les monedes que·n Berthomeu Miralles, ladonchs general rebedor, hauria, segons de les dites coses consta per letra e provisió del dit senyor rey en

¶ [199] Partidaris d'Andrea Chiaramonte, un dels quatre vicaris de Sicília que exercien el poder en nom de la reina Maria. Oposat a les pretensions de Martí el Jove al tron de Sicília, fou l'únic dels vicaris i barons que es negà a retre-li homenatge i es va fer fort al seu palau de Palerm, que va ser assetjat per les tropes catalanes fins ser capturat i obligat a prestar fidelitat a Martí en maig de 1392. Jutjat per rebel·lió, fou condemnat a mort per decapitació i els seus béns i títols confiscats i repartits entre Guillem Ramon de Montcada, Bernat de Cabrera i els barons sicilians fidels a Martí.

Martí, dada en la casa de Bellsguart a cinch de deembre any M CCCC nou. E com lo dit en Berenguer de Mont-rós haja diverses vegades demanats e requests los dits batle e reebedor vostres generals, així judicialment com extrajudicial, que en virtut de la dita provisió real li responguessen de les dites quantitats, lo que per aquell és estat diferit fer en tro huy, de què, senyor molt poderós, se seguí ‖[118v] que·l dit Berenguer de Mont-rós hac a despendre e bestraure de ço del seu propri noranta florins en la alimentació dels dits presos, qui perien de fam e incessantment cridaven grants crits: fam! segons la vostra senyoria se pot plenerament informar dels ciutadans e habitadors de la dita ciutat de Sogorb, com lexar-los perir de fam fos cosa inhumana e insuportable al dit en Berenguer, puys los tenia en sa custòdia. Los quals noranta florins li són deguts per lo dit batle general al qual lo dit senyor rey en Martí los manà de fet pagar ab provisió sua real, dada en la dita torre de Bellsguart a nou de deembre any mil quatre-cents nou. E d'altra part, senyor, li sien deguts e cessats pagar per lo dit batle general huytanta-set florins e mig que restaren de una terça del any mil quatre-cents onze; e d'altra part, senyor, li sien deguts e cessats pagar per lo dit en Berthomeu Miralles, *tunch* reebedor general, ço és de tota l'anyada de mil quatre-cents e deu e de una terça e paga del any mil quatre-cents onze, treents quaranta-cinch florins e cinquanta-set florins que li ha convenguts despendre per convenir, demanar e executar les dites quantitats del dit reebedor e béns d'aquell, e doents trenta florins que ha despeses en proseguir e cobrar los dits presos aprés foren fugits, e ara, per vós, senyor, recobrats. E solament havia obtengut vint-[i]-set florins, obstant la mort del dit senyor rey en Martí, e puys durant la gloriosa declaració de vostra justícia *et alia*. Per ço, senyor molt excel·lent, suplica humilment lo dit braç sia mercè vostra manar als dits batle general e reebedor vostres damunt dits o a altres qualsevol reebedors de vostres peccúnies que de fet paguen al dit Berenguer de Mont-rós e desliuren totes les dites quantitats, com hi sien tenguts de gran justícia. E jatsia, senyor molt virtuós, fahent açò administrarets justícia, [e] aquella lo dit ‖[119] braç vós haurà a singular gràcia e mercè.

Lo senyor rey diu que no és greuge de cort, però vol e mana que al dit en Berenguer, per satisfacció, sien donats de les peccúnies de la proferta al dit senyor fahedora per la cort cent vint-set florins, e sobre ço que resta és parellat provehir de justícia.

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[31]. [Greuge dels senyors de Gestalgar, Pedralba, Benaguasil, Vilamarxant i Riba-roja contra la ciutat de València]

Ítem, senyor, com los senyors dels lochs de Gestalgar, de Pedralba, Benaguazir, Vilamarchant e Riba-roja e cascun d'ells antigament pertanga e haja acostumat e degen haver, pendre e exhigir dret cert de la fusta que devalla e passa per lo riu de Gadalaviar, que passa per lur tèrmens, en la forma que lo dit dret és estat acostumat levar, es leva e·s paga en lo loch o castell de Domenyo de la vall de Xelva. E de la

ciutat de València, justícia, jurats e officials de aquella, per potència *et alia*, deneguen pagar e s'esforcen privar e despullar los dits senyors dels dits drets, e no solament en sguard d'ells, més encara en utilitat de persones strangeres de la dita ciutat e terme de aquella, com moltes vegades fictament e fraudulosa, parlant ab aquella humil reverència qui·s pertany, alguns vehins de la dita ciutat a nom d'aquells s'esforcen passar e fer devallar per lo dit riu fusta de persones strangeres sens pagar lo dit dret, les quals coses redunden en gran prejuhí e dan dels dits senyors dels dits lochs e del dret de aquells. Per tal supliquen lo dit braç e los sobredits a vostra excel·lència que informant-vos, senyor, de la dita costuma e de totes les dites coses, façats compliment de justícia als dits supplicants, fahent-los pagar e respondre dels dits drets acostumats segons són stats acostumats levar e pagar e·s leven e paguen en lo dit castell o loch de Domenyo.

Appellat lo síndich de València, lo senyor rey hi farà justícia.

Vidit de Funes, vicecancellarius. ||[119v]

[32]. [Greuge de Guillem de Copons contra el batlle general]

Ítem, senyor, com Guillem de Copons, donzell, hagués comprat dos mília sous censals sobre les rendes e emoluments de la batlia de la vila de Morvedre per preu de vint-quatre mília sous, la qual compra féu dels hereus de madona Francescha de Ribelles, la qual havia comprat del molt alt senyor rey en Pere, segons de la dita compra appar per carta feta en la vila de Tamarit de Litera a vint-huyt dies d'abril del any de nostre Senyor mil trehents huytanta-quatre, e lo dit Guillem e los predecessors en lo dit censal són estats en possessió de collir, reebre, haver e exhigir les pensions del dit censal dels batles de la dita vila. E per lo vostre batle general és totalment inhibit que·l dit censal no·s pague ni lo batle de Morvedre vol pagar ni respondre a aquell. Supplica per tal lo dit braç que lo dit Guillem, despullat de la sua possessió, sia restituhit en aquella, manant al batle de Murvedre que li respona e·l pach de les pensions passades, presents e esdevenidores.

Mossèn Domingo Mascó regonega los títols e faça'n relació, e serà-y provehit.

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[33]. [Greuge dels possessors del morabatí de Toro, de Viver e Novaliches contra el batlle general]

Ítem, senyor, com de lonch temps ençà los lochs de Toro, de Viver e Novaliches, antigua cavalleria e poblats a fur d'Aragó fossen possehits per lo alt infant en Martí, stant infant, e aprés rey de gloriosa memòria, e depuys *inmediate* ab tots los drets que ell hi havia sia stat contínuament e sia huy possehit per certs cavallers e habitadors de la ciutat de Barcelona, senyaladament ab dret de morabatí. E ara, lo vostre batle general, sens alguna coneixença, ha emparat lo dit morabatí, esforçant-se de collir aquell e tolre e privar los dits cavallers e habitadors de la dita possessió, jatsia de la dita ||[120] possessió haja feta fe al dit batle per cartes públiques *et alia*,

ans açò no contrastants lo dit morabatí, ço és la col·lecta d'aquell proppassada, stiga com a deposada en poder de tercer, ço és en poder d'en Berenguer Martí. E açò sia, ab humil reverència parlant, contra fur d'Aragó e contra fur de València. Supplica per tal lo dit braç que sia mercè vostra tornar lo dit greuge a degut stament e revocar totes empares e soltar lo dit depòsit als dits possehidors del dit morabetí e provehir que semblants ne altres impediments ne turbarcions no·ls sien feytes en aquell.

Lo senyor rey mana ésser toltes les dites empares salvu al dit senyor, e a la part tot lo dret a aquells pertanyent, enaxí que romanguen en aquell punt en què eren ans del acte de les dites empares.

[34]. [Greuge dels llocs de Toro i de Viver contra el batlle general]

Ítem, senyor, com lo dit vostre batle haja forçats e costrets pagar los dits lochs en les demandes que ha fetes, ço és en la coronació del senyor rey en Ferrando, de digna memòria, pare vostre, setanta florins, e de la senyora reyna mare vostra, quaranta florins, los quals ha pagats lo dit loch del Toro e lo dit loch de Viver entre abdues les coronacions noranta florins. E per la ajuda de Cerdenya a cascú dels dits lochs huytanta florins e per lo vostre novell regiment cent quaranta florins, entre tots treses, los dits lochs, jatsia sien cavalleria antiga, e jamés en demanda ne subvenció fetes als senyors reys predecessors del dit senyor rey pare vostre no hagen pagat, e los dits cavallers e generosos e ciutadans, axí de Barcelona com de València, sien franchs de totes aquestes coses e encara en possessió de no pagar en aquelles. Supplica per tal lo dit braç que les dites quantitats als possehidors manets e façats restituir e los dits greuges a degut stament reduhir.

Com per lo batle general sia stat ‖[120v] al·legat que al senyor rey pertany dret de fer demandes en los dits lochs, lo dit senyor comana a mossèn Domingo Mascó e micer Guillem Çaera que, appellats e oÿts los dits batle e lo procurador dels que·s dien senyors dels dits lochs, sobre les dites coses facen justícia.

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[35]. Que·ls hòmens de paratge per privilegis no són tenguts pagar morabatí

Ítem, senyor, com hòmens de paratge per privilegis e libertats e per bones costumes e antigues del regne sien franchs de morabatí, e lo vostre batle de la vila de Murvedre s'esforce fer pagar a hòmens de paratge morabatí. Per què, senyor, supplica lo dit braç la vostra senyoria que sia de vostra mercè provehir que tal cosa e de tan grant prejuhí cesse, e lo dit morabatí no sia levat e exhigit de hòmens de paratge alcuns.

Vol lo senyor rey que sien servats los furs e privilegis pertanyents als hòmens de paratge sobre les coses en lo present capítol contengudes.

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[36]. [Greuge de Lluís Esteve contra el batlle general]

Ítem, senyor, com lo molt alt senyor rey en Martí, de gloriosa memòria, oncle e predecessor vostre, en paga e satisfacció de moltes e diverses quantitats per lo dit senyor degudes a·n Luís Estheve, vehí de la ciutat de Sogorb, vassall del egregi don Frederich, haja donat e consignat sobre tots los emoluments e esdeveniments al dit senyor pertanyents en regne [de] València al dit en Luís cinquanta florins per cascun any, segons per carta e comissió del dit senyor appar, dada en Çaragoça a onze de setembre del any mil treents noranta-huyt, les quals cinquanta lliures vós, senyor, ab letres vostres havets manat al vostre batle general que don per cascun any al dit en Luís, lo qual dit batle, no contrastant les dites letres, ‖[121] no ha volgut pagar al dit en Luís les dites cinquanta lliures ne part d'aquelles, ço que redunde en gran dan e greuge d'aquell, [e] per ço lo dit egregi don Frederich, de qui és vassall, és agreujat. Supplica vostra gran senyoria que sia mercè de vós, senyor, manar al dit batle que done e pague e donar e pagar faça al dit Luís anualment, d'ací avant, les dites cinquanta lliures e tot ço que a aquell és degut del temps passat, o manar-li donar la quantitat de les cauteles que per la dita rahó lo dit en Luís restituí.

Ell ha recorregut al consell del senyor rey e hi és estat provehit en certa manera e així recórrega al dit consell e serà-li feta justícia.

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[37]. [Greuge de Paterna, Benaguasil, la Pobla, Vilamarxant i Ribaroja contra el governador del regne]

Ítem, senyor, com lo governador del regne de València e portantveus d'aquell e lochtinent d'aquells algunes vegades de fet hajen volgut forçar d'anar als lochs de Paterna, Beniguazir, la Pobla, Vilamarchant, Ribarroja per veure e regonèxer los arroços plants (*sic*) e fets en los tèrmens dels dits lochs, e per manar e fer arrancar aquells en cas que·ls trobassen ésser fets o conreats ab correnties, ço que fer no poden de justícia, com en los dits lochs la total jurisdicció sia dels dits lochs, als quals e vassalls d'aquells habitants en los dits lochs han convengut sostenir dispendis per deffendre e contrastar per justícia a les dites coses. Supplica per tal lo dit braç militar que sia mercè de vós, senyor, provehir ab acte de cort que·l dit governador o son portantveus o lochtinent d'aquell no·s puxa o deja entrametre de les dites coses ne per aquelles exercir o usar en los dits lochs o algun d'aquells o lur terme de jurisdicció alcuna, abdicant-li de fet tot poder de fer lo contrari e decernint tots e sengles actes per aquells o qualsevol d'aquells fahedors per les dites coses ésser *ipso iure et facto* nul·les e de nul·la efficàcia e valor. ‖[121v]

A la provisió del present greuge se opposa lo braç de les ciutats e viles reals, per què lo dit senyor, oÿdes les parts, és parellat fer-hi justícia.

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[38]. [Greuge de Guillem de Copons contra el batlle de Xàtiva]

Ítem, <com lo> senyor rey don Johan hagués venut dos mília sous censals per preu de dos mília florins sobre les rendes e emoluments de la batlia de la ciutat de Xàtiva al dit Guillem, los quals dos mília florins lo dit senyor hagué e en ses necessitats convertí, segons appar per carta feta en Çaragoça a deu d'octubre del any de nostre Senyor mil treents huytanta-huyt, lo qual censal lo batle de Xàtiva jamés no ha volgut pagar. Supplica per tal que sia mercè de vós, senyor, manar al dit batle que pague al dit Guillem e que serve les provisions del dit senyor venedor dels senyors reys don Martí e don Ferrando, de gloriosa memòria, sobre açò fetes e manades.

Mossèn Domingo Mascó regonega los títols e façà'n relació e serà-y provehit.

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[39]. [Greuge de Guillem de Copons contra el batlle de Morvedre]

Ítem, senyor, com per lo senyor rey don Johan fos stablit un molí derrocat en lo terme de Murvedre a cens d'un morabatí d'or al dit Guillem, lo qual per virtut del dit stabliment obrà de nou e forní de tots los arreus necessaris, e aquell possehí, faent-ne arrendament diverses anys, e enaprés per lo batle de Murvedre lo dit Guillem és estat privat de sa possessió *indebite et iniuste*. Supplica per tal lo dit braç que sia mercè de vós, senyor, restituhir al dit Guillem en la possessió del dit molí, manant al batle dessús dit que li respongue de les rendes passades segons lo dit Guillem solia arrendar e que li restituesca tots los arreus del dit molí, los quals li foren per lo dit batle levats, reparant ||[122] lo dit molí segons l'estament en què era com lo y levà. E en açò, senyor, farets justícia.

Appellats los hereus del qui ladonchs era batle de la dita vila e lo batle qui a present se diu que té lo dit molí lo senyor rey hi administrarà justícia.

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[40]. [Greuge dels mestres i alcaid de la seca de València contra el batlle general]

Ítem, senyor, per la vostra senyoria e vostres antecessors són stats atorgats certs privilegis als de la vostra secca qui baten moneda d'or e d'argent en la ciutat de València, donant jurisdicció civil e criminal als alcaldes de la dita monederia e eximins de la jurisdicció dels ordinaris tots aquells qui són de la dita monederia. E lo vostre batle general en virtut del dit privilegi e concessió per vós atorgat a aquells ha reebut sagrament públicament en la Seu dels dits alcaldes, les quals coses són contra furs e privilegis, per los quals la determenació e decisió de totes e qualsevol causes e qüestions civils e criminals que sien dins la ciutat e terme de València pertany als justícies de la dita ciutat, no a altres. Per ço, senyor, sia vostra mercè declarar los dits privilegis ésser nul·les axí com a fets contra fur e quant de fet són stats fets revocar los dits qui·s dien privilegis atorgats als dits alcaldes e moneders,

manant a aquells que de totes les dites qüestions, segons forma dels dits furs e privilegis, responguen e facen dret en poder dels dits justícies, no contrastant los dits qui·s dien privilegis.

Appellats los maestre e alcaldes de la secca e aquells hoÿts, lo senyor rey hi provehirà de justícia.

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[41]. [Greuge contra el batlle general per les imposicions a les vendes d'estores i espardenyes]

Ítem, senyor, com los vassalls axí moros com cristians, dels barons, cavallers e hòmens de paratge del regne de València, axí havents franquea com no ||[122v] havents franquea, per costum antiga [e] pràtica de tant de temps ençà que memòria d'òmens no és en contrari, portants a vendre stores d'espart e spardenyes dins la dita ciutat de València no sien tenguts ne hajen acostumat pagar res per la venda o vendes d'aquelles al alfondeguer de la dita ciutat. E de poch de temps ençà lo batle general del regne, parlant ab la honor qui·s pertany, contra rahó e justícia infringint la dita costum antiga *et alia* venint contra les franquees a aquells qui les han, complesca o complir faça los dits vassalls e extorquer e haver d'aquells mealla per cascuna stora, e mealla per dotzena d'espardenyes, los quals se pren lo dit alfondeguer, la qual cosa és molt prejudicial als dits vassalls e senyors d'aquells. Per tal suppliquen lo dit braç que sia manat al dit batle e alfondeguer que cessen d'ací avant de manar les dites coses, e que aquelles o altres no atempten o presumesquen haver, pendre e exhigir dels dits vassalls.

Lo senyor rey comana a mossèn Domingo Mascó e micer Francesch Blanch que·s informen de la dita costum e facen servar ço que serà atrobat que sia acostumat.

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[42]. [Greuge de Felip Boïl, senyor de Manises, contra els oficials de la ciutat de València]

Ítem, senyor, com lo senyor rey n'Amfós, de gloriosa memòria, terç avi vostre, per reduhir a fur de regne de València lo loch de Manizes, situat en regne de València, lo qual loch era de fur d'Aragó, per utilitat del dit regne e per altres sguarts per lo dit senyor recitats en diverses privilegis e cartes sues, per si e sos successors regonegués, donàs e atorgàs a·n Felip Boïl, ladonchs senyor del dit loch, e als seus, lo mer e mixt imperi e tot exercici d'aquells en lo dit loch de Manizes e en los tèrmens e pertinències d'aquell e en tots los hòmens, axí cristians com juheus e moros ||[123] d'aquell, delinqüents dins lo dit loch e sos térmens e pertinències, per ço que lo dit en Felip havia adherit al dit fur de València e remogut e foragitat lo dit fur d'Aragó, del qual lo dit en Felip usava e per lo qual a aquell en lo dit loch de Manizes, situat en lo dit regne de València, pertanyien moltes libertats. E lo dit

senyor per si e per los seus prometés e juràs al dit en Felip que lo dit mer e mixt imperi e exercici d'aquells servaria e servar faria inviolablement al dit en Felip e als seus en lo dit loch, prometent lo dit senyor encara per ell e per los seus al dit en Felip e als seus dar ab effecte favor e consell e ajuda contra tots los contradients o adversants en la dita concessió al dit en Felip e als seus, e rígidament reprémer los dits contradictors de tot impediment e obstacle, volent per pacte e declarant lo dit senyor que si per alcunes causes legíttimes la dita concessió e mer e mixt imperi e altres coses dessús dites no era tenguda e observada, segons dit és, que en lo dit cas la renunciació e rejecció del dit fur d'Aragó feta per lo dit en Felip fos haüda, e volgué e declarà lo dit senyor que fos haüda per no feta, enaxí que per aquella, directament o indirecta, tàcitament o expressa, quant al dit fur d'Aragó, consuetud, privilegis e observàncies del dit regne d'Aragó al dit en Felip e als seus no fos engenrat algun prejuhí, ans atorgà e donà a aquell e als seus plenera facultat e licència que liberament pogués relexar e foragitar los dits furs de València e retornàs-se'n al dit fur d'Aragó, consuetuts, privilegis e observances d'aquell e adherir e usar d'aquells axí com d'abans era stat acostumat, com axí expressament entre lo dit senyor e lo dit senyor e lo dit en Felip en lo temps de la renunciació del dit fur d'Aragó fos stat convengut, condicionat, fet, retengut e salvat. E com, senyor, los officials de la ciutat de València no hajen volgut ‖[123v] ne permés, ans han impedit, que lo dit en Felip Boïl e sos predecessors hajen usat en lo dit loch de Manizes del dit mer e mixt imperi, segons los fon atorgat per lo dit senyor rey n'Amfós e permés, per tal lo braç militar del dit regne e lo dit en Felip suppliquen a vostra excel·lència que de fet, donant favor, consell e ajuda al dit en Felip contra los officials de la dita ciutat sobra la observança de les dites concessions e ús d'aquelles, tollats e remogats, tolre e remoure façats de tot los dits impediments, fahent lo dit en Felip haver, tenir e possehir los dits mer e mixt imperi e tot exercici d'aquells, segons forma de les dites concessions, e deure usar del dit fur, consuetuts, observances e privilegis d'Aragó segons abans usava, com axí sia permés fer al dit en Felip. Protesta, emperò, lo dit en Felip que per la present scriptura no sia engenrat algun prejuhí al dret d'aquell, com sia a ell permés en sa pròpria actoritat usar del dit fur d'Aragó, consuetuts, observances e privilegis d'aquell e expel·lir lo dit fur de València, puys no li sien tengudes les dites concessions.

Appellat lo síndich de València e aquell hoÿt, lo senyor rey és parellat ministrar-hi justícia.

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[43]. [Greuge d'Andreua de Torres contra el batlle general]

Ítem, senyor, com en l'any mil treents huytanta-cinch matrimoni fos e sia stat tractat, fermat e en faç de Santa Mare Esgléya solempnizat entre mossèn Alfonso Suàriz, cavaller, e n'Andreua de Torres, al qual per en Martí de Torres, savi en dret, pare d'aquella, foren constituhits e donats per sa dot trenta mília sous, e

per lo dit n'Alfonso a aquella e als seus assegurats sobre tots sos béns, segons per cartes d'aquèn fetes, de les quals vós fa prompta fe a ulls, appar. E per alcunes causes de tots los béns al dit mossèn Alfonso per ordinació del molt alt senyor rey, de ||[124] gloriosa memòria, pare vostre, sien estats preses e occupats e en mans de vostre batle liurats, spoliant la dita dona, parlant ab aquella humil reverència que·s pertany, dels dits béns, dels quals, segons disposició de furs e privilegis, la dita dona ha detenció e dels quals fa los fruÿts seus propris fins tan complidament sia pagada de sos dot e creix e altres drets a ella pertanyents. E jatsia, senyor, vostre batle general, qui los dits furs e privilegis no ignora, haja pagats a la dita Andreua, en certa manera davall splicadora, los dits dot e augment, emperò no ha volgut pagar a aquella los fruyts e drets dels dits béns a aquella pertanyents del dia de la dita occupació fins a la real solució dels dits dot e augment, ans, ço que pus fort és, tenint lo dit batle tots los dits béns e aquella perint de fam, com no hagués de què pogués sustentar si mateixa e sos fills, pres e reebé en moltes e diverses vegades del dit batle mil nou-cents huytanta sous, los quals lo dit batle liurà en paga e deducció del dot d'aquella, e dels quals la dita Andreua així com a forçada e àls no y pogués fer, com en altra manera no la volgués socórrer, hac a fermar àpoques e diffinicions al dit batle, fahent menjar a aquella la sua dot e retenint-se los fruyts e aliments, los quals se sguardaven e pertanyien a aquella. E més avant, senyor, com, gran temps ans de la occupació dels dits béns, per lo dit mossèn Alfonso e Andreua fossen stats venuts e carregats cent sous censals per preu de sexanta liures a la dona na Cathalina, muller d'en Nicholau Ros, *quondam*, sobre tots los béns d'aquells, e lo dit batle, jatsia request, no haja volgut quitar los dits cent sous censals e pagar les pensions d'aquells, ans la dita Andreua haja a pagar cascuns anys los dits cent sous, les quals pensions munten huy a més de vint liures, e no sia rahonable que la dita dona de ço del seu propri pach los deutes de son marit, puys béns hi ha d'aquell. Suppliquen per ço ||[124v] los dits braç militar e Andreua que sia mercè de vós, senyor, pagar e tornar a la dita dona los dits mil nou-cents sous per lo dit batle e a·quella liurats en deducció de sa dot, e fer donar a aquella tots los fruyts e drets que li pertanyen en los dits béns e fer quitar los dits cent sous censals e pagar les dites vint liures o tant quant munten les pensions d'aquells, e li façats compliment de dret e de justícia. E jatsia, senyor, les dites coses proceesquen de justícia, los dits emperò supplicants pendran aquelles a gràcia e mercè de vostra regia celsitud, la qual nostre senyor Déus *et cetera*.

Appellat e hoÿt lo batle general, lo senyor rey hi provehirà de justícia.
Vidit de Funes, vicecancellarius.

[44]. [Greuge de Lluís Suárez contra el batlle general]

Ítem, senyor, com en l'any de la Nativitat de nostre Senyor M treents noranta-nou, en lo dia que era comptat nou d'agost, en Martí de Torres, savi en dret, habitant en la ciutat de València, fes e ordenàs son testament en lo qual legà

al humil e súbdit vassall vostre Luís Suárez, adonchs menor, nét seu, qui ara és cavaller, mil sous censals, rendals e annuals, los quals adonchs la universitat de la vila d'Albayda e singulars d'aquella li fahien cascuns anys, a vint de febrer e d'agost, los quals foren comprats per preu de dotze mília sous, la administració dels quals mil sous censals lexà a la dona n'Andreua de Torres, filla sua, mare del dit Loís, ab e sots condició que mossèn Alfonso Suárez, pare del dit Luís, no pogués pendre ne haver les annuals pensions d'aquelles, ans fossen esmerçades en censals a obs del dit Luís, ne en cas de luïció d'aquells lo preu vingués en mans del dit mossèn Alfonso, segons [en] el dit testament, del qual vos fan plenera fe, a ull les dites coses són pus largament contengudes. E jatsia, senyor, lo dit ‖[125] en Martí de Torres volgués e ordenàs que les pensions dels dits mil sous censals fossen cascuns anys esmerçades en censals a utilitat del dit Luís, lo dit emperò mossèn Alfonso, ultra voler de la dita administradora, pres e reebé aquelles del dia de la mort del dit testador fins en lo mes d'agost del any mil CCCC quatre, en lo qual temps hac cinch anys poch més o menys, e en lo qual temps los dits mil sous censals foren reemuts e luïts per vigor de carta de gràcia per lo dit preu de dotze mília sous, lo qual preu e porrata de cens degut, muntant a summa de huytanta-hun sous, de voler de la dita Andreua de Torres fon deposat en poder d'en Francesch d'Arqués, ciutadà de València, per ço que d'aquell fos comprat censal a obs del dit Luís; los quals preu e porrata, ultra voler de la dita Andreua, congoxada e forçada per lo dit marit seu, foren preses per aquell e convertits en usos propris d'aquell, en paga dels quals lo dit mossèn Alfonso, en dan e frau del dit Luís, vené al dit en Francesch d'Arqués aquells mil sous censals, los quals havia sobre la universitat d'Orpesa, qui ja en aquell temps no·s pagaven ne aprés són stats pagats, com ja lo dit loch fos e sia ja despoblat, a fi que·l dit en Francesch d'Arqués venés aquells axí com vené a la dita Andreua a obs del dit Luís, la qual no y gosà resistir ne contradir, sens emperò alguna evicció e obligació de sos béns del dit en Francesch, segons per cartes públiques d'aquèn fetes, de les quals vós fa fe, a ull appar. Enaprés, senyor, lo dit Luís, fet major de vint anys, no volent haver per vàlida la dita compra dels dits mil sous censals sobre lo dit loch d'Orpesa, feta per la dita mare sua forçada e ultra voler d'aquella, com fos e sia fraudulosa e dampnosa al dit Luís, *petita venia*, convingué en juhí lo dit pare seu demanant restitució com fos e sia lles e recissió del dit ‖[125v] contracte davant lo justícia civil de València, qui condempnà lo dit mossèn Alfonso en dar e restituir al dit Luís los dits dotze mília sous, preu del dit censal reemut, e totes les annuals pensions dels dits mil sous censals del dia de la luïció d'aquells, ço és del mes d'agost del any mil CCCC quatre, fins al dia de la restitució e liurament dels dits dotze mília sous fahedors per lo dit mossèn Alfonso al dit Luís, segons per actes fets en la dita cort civil, dels quals vos fa prompta fe, és clar veure. E com, molt alt senyor, tots los béns del dit mossèn Alfonso, per ordinació del molt alt senyor rey pare vostre, d'alta recordació, sien stats preses e occupats e en poder de vostre batle general de

regne de València venguts, per la qual cosa la dita restitució no és stada feta per lo dit mossèn Alfonso al dit Luís, ço que redunda en gran dan e prejuhí d'aquell, qui, en los dits béns, és *prior et potior*[200] que algun altre. Suppliquen per ço lo dit braç militar e lo dit en Luís que sia mercè de vós, senyor, provehir e manar que dels dits béns per lo dit batle preses e occupats, com ne extén huy en poder d'aquell més de tres mil florins, donets e façats dar, restituhir e tornar al dit Luís, qui àls al món no ha, los dits dotze mília sous, preu del dit censal reemut e les pensions reebudes de cinch anys dels dits mil sous censals, ans de luïció d'aquells. E més avant les annuals pensions de mil sous per any del dia de la luïció fins a huy, en què ha tretze anys, les quals se foren haüdes si los dits dotze mília sous fossen stats esmerçats, e li ministrets compliment de dret e de justícia. E jatsia, senyor, les dites coses proceexquen de justícia, los dits emperò braç e suplicant reputaran aquelles a singular gràcia e mercè de vostra gran e magnífica senyoria, la qual nostre senyor Déu *et cetera*.

Sia feta fe de les cartes e ||[126] actes vanats en lo present capítol e regoneguts aquells per mossèn Domingo Mascó, e hoÿts aquells de qui sia interès lo senyor rey hi provehirà de justícia.

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[45]. [Greuge contra les advocacions fiscals dels batlles]

Ítem, senyor, com segons disposició de furs, rúbrica *De la cort*, capítol «Lo batle»,[201] sia statuhit e ordenat que lo batle o aquells qui rendes o censals o alcunes altres exides vostres tendran o reeebran o qui administració de batlia haurà o tendrà no hoje ne determene ne jutge ne defenesca alcuns plets criminals o civils, sinó tan solament los plets e les demandes que seran sobre los censals de vós, senyor, e les altres rendes vostres, los quals plets e demandes solament oye, jutge e defenesca. E en lo capítol aquell sia statuhit [que] aquell qui tendrà vostre loch o serà batle o cort no sia advocat ne rahonador per algú ne do ajuda a algú en advocació o rahonant. E com alcuns batles de les ciutats e viles reals, contra disposició dels dits furs, advoquen en les corts del governador o lochtinents llurs e dels ordinaris llurs, en casos a ells no permesos per furs, e lo que pijor és, los dits batles són advocats fiscals, per la qual advocació són seguits alcuns grans dampnatges als vassalls del dit braç. Per ço supplica lo dit braç militar que sia mercè vostra declarar los dits batles no poder ésser advocats fiscals ne advocats ni jutges en alcuna cort, sinó en les lurs, sots pena de privació de la batlia e pena de doents morabatins, la terça part a vós, senyor, e

¶ [200] *Prior in tempore, potior in iure*. Principi del Dret pel qual, en cas de conflicte entre parts que al·leguen el mateix dret sobre una cosa, té preferència qui primer haja realitzat un acte eficaç jurídicament. ¶ [201] Germà Colón i Arcadi Garcia (eds.), *Furs de València*, llibre I, rúbrica III: *De la Cort*, capítol III: *De iuramento baiuli generalis*, que comença «Lo batle general del regne de València...», Barcelona, Editorial Barcino, 1970, vol. I, p. 152.

la terça a la ciutat o vila, e la terça a la part de qui serà interès o al acusador. E que los actes en los quals hauran advocat sien nul·les *ipso facto*.

Ja hi ha bones provisions, axí per fur com ||[126v] per privilegis del regne, les quals mana lo senyor rey que sien servades.

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[46]. [Greuge de Vidal de Vilanova per la propietat de la Foia de Bunyol]

Com lo noble en Vidal de Vilanova compràs la Foya de Bunyol e lochs d'aquella de don Jacme d'Urgell e de la infanta dona Ysabel, sa muller, o d'en Arnau Serra, procurador, e havent plen poder d'aquells primer e abans que·l senyor rey don Ferrando, pare vostre, donàs sentència contra lo dit don Jacme de rebel·le, e primer e abans que·s occupàs los béns d'aquell, e primer e abans que lo dit senyor rey hagués donat e atorgat als lochs de la dita Foya e habitants en aquell privilegi o privilegis de no alienar-los, e que no poguessen ésser separats de la corona reyal. E la intenció del dit senyor rey, e vostra, rahonablement devia e deu ésser que los dits privilegis no nohen o prejudiquen a les coses ja primerament fetes. Per què suppliquen humilment la vostra senyoria lo braç militar e lo dit noble, que per fer provisió a una supplicació o greuge donat a vós, senyor, en la cort per tots los braços d'aquella per causa de la dita compra, sia vostra mercè declarar per acte de cort que los dits privilegi o privilegis no nohen ni prejudiquen res al dit noble ne a la dita sua compra ne noguen que aquell e los seus no puxen haver e possehir los dits lochs, en cas emperò que aquell obtingué contra lo noble mossèn Álvaro Dávila la dita Foya de Bunyol e lochs d'aquella per virtut de la dita sua compra.

Lo senyor rey declara que·ls dits privilegis atorgats a les universitats dels dits lochs de la Foya de Bunyol no empachen ne poden empachar que pus lo dit noble haje comprat dels dits don Jachme e de la dita infanta, sa muller, o de procurador d'aquell, havent plen poder, los dits lochs abans de la concessió dels dits privilegi o privi-||[127]legis no puxa haver, tenir e possehir los dits lochs, lo dit noble obtenint per virtut de la dita compra los dits lochs a ell pertànyer contra mossèn Álvaro Dávila o los havents causa d'aquell.

Vidit de Funes, vicecancellarius.

Quequidem capitula, responsiones et provisiones eorum ego, Petrus Ram, prothonotarius memoratus, qui fui notarius processus curie supradicte, de mandato domini regis predicti feci describi in presenti volumine pergameneo ad habendam inde memoriam in futurum. Et ad validacionem eorum de mandato ipsius domini regis eius bulla plumbea fuit hic apposita inpendenti. Que omnia et singula supradicta fuerunt acta et per dictum dominum regem publicari mandata intus domum capituli monasterii fratrum Predicatorum civitate Valencie, ubi celebrabatur curia, die martis intitulata vicesimasecunda marcii, paulo post tactum hore decime noctis, incepto numero ab hora meridiei, anno a Nativitate Domini millesimo

quadringentesimo decimo octavo regnique ipsius domini regis tercio, qua die dictus dominus rex curiam licenciavit predictam. Presentibus ad hec pro testibus reverendo in Christo patre domino Dalmacio, episcopo Gerundensi, ac nobilibus Geraldo Alamani de Cervilione et Iohanne de Luna, militibus, ac Iohanne Mercaderii, legum doctore, baiulo generali regni Valencie, consiliariis domini regis predicti, et aliis in numero copioso.

Sig(*signe*)num mei, Francisci d'Arinyo, secretarii domini regis predicti auctoritateque regia notarii publici per totam ipsius ||[127v] dominacionem et terram, qui loco honorabilis viri domini Petri Ram, prothonotarii supradicti, fui scriba curie antedicte et unacum eo predictis interfui eaque in presenti volumine decem septem pecias a parte posteriori ab rasas integreque scriptas preter presentem peciam continente, de mandato dicti domini regis, ut predicitur, per dictum prothonotarium scribi facta; eo aliis occupato negociis, clausi. Corrigitur autem in lineis ultima capituli incipientis: «Ítem, senyor, com», in secundo folio «no li»; et in tercia capituli incipientis «Ítem, senyor, com la vila», in prima plana tercii folii «stades servades»; et in quarta et quinta eiusdem capituli «és contengut e lo dit batle general e altres batles»; et in tercia et quarta capituli incipientis «Ítem, senyor, com lo dit», in prima plana quarti folii «en totes ses terres e d'açò són en pacífica e quieta possessió. E les restants dues parts són del»; et in prima, secunda et tercia capituli incipientis «Ítem, senyor, com segons», in secunda plana dicti quarti folii «segons furs e rahó natural a cascú sia permés de vendre e alienar les sues coses encara que aquelles tinga sots vincle de restitució e substitució condicional, la qual»; et in vicesimaquinta prime plane quinti folii «habitadors»; et in decimonona secunde plane eiusdem folii «volien»; et in antepenultima eiusdem plane «cre»; et in vicesimaoctava et vicesimanona prime plane sexti folii «ria com ell sia prest restituhir les quantitats per ell reebudes per preu de la dita alqueria e castell e generalment suppliquen que les dites coses e greuges sien tornades a degut stament»; et in tricesima prima eiusdem plane «de les»; et in tricesima tercia eiusdem «sis»; et in penultima secunde plane dicti folii «augmentant»; et in quarta capituli incipientis «Ítem, senyor, per ço», in secunda plana septimi folii «dix, menaçant, que si·l dit mossèn Jofre sustenia lo ||[128] moro e los béns d'aquell que ell iria»; et in septima et octava prime plane octavi folii «en poder del dit lochtinent de governador aquells dits moros segons appar per actes de la cort d'aquell, lo dit batle general»; et in penultima undecimi folii in secunda plana «emoluments de la batlia general de regne de València e altres doents cinquanta»; et in prima prime plane duodecimi folii «d'or»; et in vicesimanona eiusdem plane «en»; et in tricesima eiusdem «per»; et in tercia capituli incipientis «Ítem, senyor, com de», in prima plana tercii decimi folii «stant infant»; et in quarta prime plane quintidecimi folii «dins», et in quartadecima, quintadecima, sextadecima, decimaseptima et decimaoctava capituli incipientis «Ítem, senyor, com los», in prima plana predicta «la qual

cosa és molt prejudicial als dits vassalls e senyors d'aquells. Per tal suppliquen lo dit braç que sia manat al dit batle e alfondeguer que cessen d'ací avant demanar les dites coses e que aquelles o altres no atenten o presumesquen haver»; et in quintadecima et sextadecima prime plane decimi septimi folii «hac cinch anys poch més o menys e en lo qual temps los dits mil sous censals foren reemuts e luits per vigor de»; et in octava linea capituli ultimi incipientis «Com lo noble», in prima plana decimiseptimi folii diccionibus «o privilegis» superadditis in fine; et in duodecima eiusdem capituli «fetes. Per què»; et in quartadecima eiusdem «a una supplicació o greuge»; et in prima secunda, tercia, quarta, quinta, sexta et septima conclusionis rasura circa finem linearum facta ex transverso.

Dominus rex mandavit mihi Petro Ram, in cuius posse fir[mavit] et iuravit. In exercituum et curiarum 1º.

Donatiu

DONATIU[202]

En nom de Déu sia e de la homil verge Maria e de tots los sants e santes de paradís. Com lo molt alt senyor rey don Alfonso hagués convocades corts als íncoles del regne de València al vint-e-setén dia del mes de abril del any de la Nativitat de nostre Senyor mil CCCC e deeset, les quals principià en la Seu de la dita ciutat e enaprés aquella dita cort continuàs en lo monestir dels frares Preÿcadors de la dessús dita ciutat tro al XXII dia del mes de març del any M CCCC e XVIII, en lo qual dia les dites corts foren publicades e finades, e·n lo qual finament per acte de cort foren elets en diputats del General del dit regne, ço és, per lo braç de la Església los molt reverents senyors, los senyors don Uch, per la gràcia de Déu bisbe de València, e frare Romeu de Corbera, mestre del orde de la cavalleria de Senta Maria de Montesa e de Sent Jordi; per lo braç militar lo egregi don Alfonso, duch de Gandia, e lo honorable mossèn Luís Carbonell, cavaller, e per lo braç de les ciutats e viles reyals los honorables en Bernat Johan, major de dies, ciutadà de la dita ciutat, e en Bernat Costejà, vehí de la vila de Algezira; en comptadors, hoÿdors e diffinidors dels comptes dels dits diputats e clavaris, ab tot ple e bastant poder, per lo braç ecclesiàstich frare Berenguer Domenge, comanador major de Montesa, e mossèn Jacme Roqua; per lo braç militar lo noble mossèn Jacme Scrivà, menor, e mossèn Johan Pardo de la Casta, e per lo braç de les ciutats e viles reyals lo

¶ [202] ARV: Generalitat. *Claveria*, 683 ff. 1-12. Editat en M.ª Rosa Muñoz Pomer, *Orígenes de la Generalidad valenciana*, València, Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, 1987, pp. 592-599.

honorable micer Johan Ferrando e lo honorable en Genís Silvestre, e en scrivà de la dita diputació lo honorable e discret en Francesch Scolà, notari, als quals dits diputats e comptadors fon donat per lo dit acte de cort lo poder contengut en los capítols de la proferta infrasegüents: ‖[1v]

In Dei nomine. Pateat universis quod nos Alfonsus, Dei gracia rex Aragonum, Sicilie, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comes Barchinone, dux Athenarum et Neopatrie, ac etiam comes Rossilionis et Ceritanie, attendentes per venerabilem in Christo patrem Hugonem, divina providencia episcopum Valencie, nomine et ex parte brachiorum Ecclesie, militaris et universitatum regalium regni Valencie in subscriptis presencium, existencium et consenciencium die presenti et subscripta in generali curia quam incolis dicti regni in civitate huismodi celebramus, intra domum capituli monasterii fratrum Predicatorum civitatis Valencie, fuisse nobis, existentibus personaliter in eodem sedentibusque ibidem in solio assueto ac celebrantibus curiam supradictam, oblata reverenter capitula que sequntur:

Molt excel·lent senyor,

Los tres braços de la cort de regne de València, ço és ecclesiàstich, militar e real, responents a la proposició per vós, senyor, feta als dels dits braços, per la qual fon per vós, senyor, proposat que vós, molt excel·lent senyor, havíets trobat en lo principi de vostre novell regiment gran part del patrimoni real ésser alienat per vostres predecessors, en tant que no havíets de què sostenir vostre real stament, per què pregavets aquells que volguessen subvenir e ajudar a vostra senyoria, en tal manera que vós, senyor, poguessets sostenir vostre stament real sens exaccions carregoses a vostres pobles, dién que jatsia ells no sien tenguts a les dites coses, mas de lur bon grat e ab ‖[2] e sots expresses condicions e salvaments e no sens aquelles que per la present proferta o subvenció no sia o puxa ésser fet prejuhí algú a furs, privilegis e libertats del dit regne ne a la dita cort, braços e singulars del dit regne, ne puxa ésser tret en sdevenidor a ús ne consequència e ab expressa condició e protestació si vós, senyor, complirets e atorgarets los presents capítols e coses en aquells expresades e no en altra manera *nec alia* offiren de bon grat, per complaure e servir a vós, senyor, cent huytanta e nou mília florins, en los quals són compresos aquells nou millia florins que per la dita cort són stats prestats a vostra senyoria e los vint millia florins que foren exequtats per lo vostre governador e lochtinent de aquell e los deu mília que vós manàs donar als dampnificats o agreujats, los quals sien pagats a vós, senyor, en florins o en reals de València o en reals d'argent, a coneguda dels diputats del General del dit regne dejús specificats, ço és, de continent noranta mília florins, e los sexanta mília florins serveixquen e hajen servir a quitament de vostre patrimoni de vint en vint mília florins, ço és, per tot l'any M CCCC e denou vint mília florins, e per tot l'any M CCCC e vint altres vint mília florins, e per tot l'any M CCCC XXI altres vint mília florins; la restant quantitat, que són nou mília florins, se retinguen los diputats en paga dels dits VIIII^{M} florins a vós prestats, e d'altra part

se retinguen los vint mília florins exequtats e paguen als dampnificats los deu mília florins per vós ordenat ésser pagats als dits dampnificats o agreujats.

Plau al senyor rey, emperò, com los términs de les pagues sien molt prolixos en tant que vendrien a pocha utilitat del dit senyor, ||2v per tal lo dit senyor prega a la cort e diputats de aquella que los dits términs acurten e limitten per manera al dit senyor profitosa e a la dita cort comportable. La qual proferta e subvenció tota la dita cort fa ab e sots expressa protestació, condició e salvament que vós, senyor, atorguets e en cas que atorguets per acte de cort e compliscats les coses en los següents capítols contengudes e segons que en aquells és contengut e expressat *et non alia*.

Plau al senyor rey e·n fa acte de cort segons és demanat.

Primerament, que la dita quantitat de la dita proferta, despeses, salaris e pensions de censals, messions (e) interesses que·s convindran a fer, sostenir e pagar, sia exhigida e levada per via de generalitats exigidores, levadores e imposadores en lo dit regne en les coses que huy se leven e·s exigissen e en altres en la forma e manera que los dipputats davall expressats concordantment o la major part de aquells, ab què n'i haja de cascun braç, elegiran e volran, en les quals generalitats sien tenguts pagar totes e qualsevol persones de qualsevol dignitat, ley o condició sien, així cristians, moros com juheus, stranys e privats.

[2]. Ítem, que l'offici de la Dipputació e dels altres officials de les generalitats, elets per lo senyor rey en Martí e per la cort, cessen e sien elets novellament officials qui regeixquen així tots los fets del ||3 General antich com los fets de les generalitats de la present proferta. E de present sien elets sis dipputats, és a saber, dos de cascun braç, per los quals sis dipputats, e no per vós, senyor, ne per vostre governador general o portantveus de aquell ne per algun altre official vostre o seu, la present proferta e totes e sengles coses que (a) aquella se pertanyen e poden o poran pertànyer sien administrades, fetes e complides ab acabament. E lo braç de la Sglésia elegeix en dipputats de la present proferta e altres coses dessús dites los reverents n'Uch, bisbe de València, e frare Romeu de Corbera, maestre de Montesa. E lo braç militar lo egregi don Alfonso, duch de Gandia, e mossèn Luís Carbonell. E lo braç de les ciutats e viles reals en Bernat Johan, major de dies, e en Bernat Costejà, notari.

Plau al senyor rey.

[3]. Ítem, que sien elets tres clavaris de la peccúnia de la present proferta e altres coses dessús dites, ço és, un de cascun braç. E de present hi elegeixen, per lo braç ecclesiàstich don Pero Ferrándiz d'Íxer, per l'ordre d'Uclés, e per lo braç militar mossèn Johan de Sentfeliu, e per lo braç de les ciutats e viles reyals en Daniel Mascharós. Així emperò que·l clavari del braç real tinga tota la moneda e regesca

los comptes e libre de la claveria. E que los dits tres clavaris hajen durant la present proferta a fer personal residència en la ciutat de València.

Plau al senyor rey. ‖[3v]

[4]. Ítem, que sien elets administradors de les dites generalitats, ço és jutges e declaradors dels duptes, qüestions e contrasts provenints d'aquelles e de lurs capítols ab totes incidències, dependències e connexitats d'aquelles, e que puxen fer reyal exequció en tots aquells qui seran deutors del dit General. E·legeixen-hi per lo braç ecclesiàstich mossèn Gil Sánxez Munyoç, canonge de la seu de València, e per lo braç militar mossèn Jacme Romeu, e per lo braç de les ciutats e viles reyals micer Bernat Abrí.

Plau al senyor rey.

[5]. Ítem, que sis persones, ço és dues per cascun braç sien eletes en comptadors, hoÿdors e diffinidors dels comptes dels dits dipputats e clavaris ab tot ple e bastant poder. E elegeixen-hi per lo braç ecclesiàstich frare Berenguer Domenge, comanador major de Muntesa, e mossèn Jacme Roqua, per l'orde de Calatrava, e per lo braç militar lo noble mossèn Jacme Scrivà, menor, e mossèn Johan Pardo de la Casta, e per lo braç de les ciutats e viles reyals micer Johan Ferrando e en Genís Silvestre.

Plau al senyor rey.

[6]. Ítem, que la dipputació e officis dessús dits duren per tres anys, los quals fenesquen en la festa de Nadal del any M CCCC XXII, e que ladonchs ne sien elets altres, ço és, que los del braç ecclesiàstich sien elets per los dits dipputats del braç ecclesiàstich e los del braç militar per los dits dipputats del braç mili-‖[4]tar e los del braç reyal elegeixquen los jurats de la ciutat de València, lo depputat, clavari, administrador e comptador qui deuen ésser per la dita ciutat, e de present elegeixen per al dit segon trienni en clavari en Johan Pujada e en dipputat en Pere Bou, e los jurats de la ciutat de Xàtiva o vila real que haurà haver l'offici de la dipputació elegeixquen lo dipputat que y deurà ésser per les dites ciutats de Xàtiva e viles reyals, e la dita ciutat de Xàtiva, o la vila qui deurà haver l'offici de comptador, los jurats d'aquella elegeixquen lo comptador que y deurà ésser per les dites ciutat de Xàtiva o viles reals. E axí·s segueixca de trienni en trienni mentres les dites generalitats duren. E si·s sdevendrà que durant algú dels dits triennis algú dels dits officials morrà o renunciarà al offici, ladonchs los dipputats qui seran del dit trienni o la major part de aquells, puys n'i haja de cascun braç, elegeixquen aquell official qui deurà ésser elegit ho y haurà renunciat. E com los dits officials seran elets hajen aquell mateix poder que és donat per los presents capítols als officials qui de present són stats elets.

Plau al senyor rey.

[7]. Ítem, que·ls dits diputats e no altri puxen elegir e haver a lur coneguda un doctor, licenciat o juriste en e per assessor e conseller lur e advocat e ordenador dels affers de lur offici e de la present proferta a messió del dit General. E semblantment ||[4v] puxen elegir e haver procurador, notari, porters e altres persones necesàries e expedients als affers de la present proferta. E los dits dipputats elegeixquen aquell assessor o advocat que·ls serà ben vist, e scrivà de la dita diputació a present elegeixen en Francesch Scolà, notari.

Plau al senyor rey.

[8]. Ítem, que·ls dits diputats hajen per salari e remuneració de lurs treballs e del regiment de lur offici, ço és, cascú mil sous per cascun any e los clavaris dels braços ecclesiàstich e militar cascú d'ells D sous, e lo clavari del braç real, per ço com ha més affany, dos mília e cinchcents sous, e los dits comptadors per hoyr, examinar e diffinir los comptes dels dits diputats e clavaris, com encara per consellar e donar consell als dits dipputats, tota hora que·n seran requests, hajen de salari cascú d'ells per cascun any D sous, e axí mateix los dits administradors hajen de salari per cascú d'ells per cascun any cinchcents sous, e si·s convendrà los dits diputats o algú dels altres diputats, per affers de la dita diputació, exir e anar fora lo terme vell de València dins lo regne, que haja cascú d'ells vint-e-dos sous de reals, e fora lo dit regne trenta sous per lur salari cascun dia, ultra lo dit altre salari, axí emperò, que per estar en València e venir en València algú no haja algun salari o provisió ultra lo seu salari ordinari.

Plau al senyor rey sens diminució de la dita proferta. ||[5]

[9]. Ítem, que·ls dits dipputats puxen e degen tatxar e pagar salaris als procuradors, notaris, porters, saigs e altres qui per affers de la present proferta han treballat, treballen e treballaran a coneguda lur o de la major part dels dits dipputats, puix n'i haje de cascun braç. E més avant tots los dits diputats concordantment, o la major partida de aquells, puix n'i haja de cascun braç, puxen e dejen tatxar, pagar e remunerar a juristes, notaris, porters e altres persones qualsevol qui hajen treballat per los affers de tota la dita cort e que·ls dits treballs sguarden tots los braços e axí aquells qui tro ací han treballat com aquells qui treballaran en esdevenidor.

Plau al senyor rey que·ls diputats puxen fer les coses contengudes en los dits capítols.

[10]. Ítem, que los dits diputats per complir la dita proferta puxen carregar censals e fer compres de lochs e revendes de aquells ab aquells pactes, penes e obligacions que ab los contrahents ab aquells se poran concordar e avenir.

Plau al senyor rey.

[11]. Ítem, que tots e sengles salaris dels dits dipputats, clavaris, comptador, administradors, assessor, advocat, procuradors, notari, porters, saigs e altres qui per affers de la present proferta han treballat e treballen ‖[5v] e treballaran, segons dit és, e totes messions de cullir e administrar la quantitat de la present proferta sien pagades e satisfetes entegrament dels béns del dit General, ensemps ab tots los censals e pensions de censals ja pagades e pagadores, penes e tots altres intereses pagats o pagadors e totes pèrdues e menyscaptes que·s hajen a fer per rahó de compres, barats o altres qualsevol contractes ultra la quantitat de la present proferta.

Plau al senyor rey que los dits salaris, messions e totes pensions, preus, penes e tots altres intereses pagats e pagadors de censals ja carregats o que·ls dits dipputats hauran o volran carregar encara, los dits menyscaptes de compres, barates o altres contractes se paguen e·s satisfacen entegrament dels béns del dit General sens diminució de la dita proferta.

[12]. Ítem, los dits diputats generalment hagen plen poder e auctoritat de ordenar, fer e complir tot ço àls que pertanga o puxa pertànyer o toquar los affers de la present proferta, ab totes e sengles coses d'aquèn incidents, emergents, connexes e deppendents o a aquells toquants en qualsevol manera, alguna cosa d'aquèn no exceptada, segons que mils e pus largament se puxa ésser dictat, scrit e entés.

Plau al senyor rey que·ls dits diputats hagen general e liure poder e auctoritat sobre les dites coses de ordenar, fer complir o fermar tot ço que pertanga o puxa pertànyer a la dita proferta e a la execució de aquella, pagar salaris, ‖[6] pensions, preus e totes altres coses en los precedents capítols e les respostes dessús contengudes e fer barates, vendes de censals ab cartes de gràcia e fer compres e tots altres contractes ab penes, interesses, juraments e altres qualsevol clàusules e obligacions e per aquells preus que als dits dipputats serà vist, sobre los béns del General e de qualsevol braços o braç per la dita proferta o coses toquants aquella e per totes les altres coses expresses e enteses en los presents precedents e subsegüents capítols e en lurs respostes, axí complidament e plenera com mils puxe ésser dictat, scrit e entés.

[13]. Ítem, hajen los dits diputats plen e bastant poder de compel·lir e astrènyer tots e sengles tenguts e obligats, axí per la present proferta en via de generalitats com per altres drets venedors per los dits diputats, de exigir per aquella via que·ls serà ben vist, foragitats tota apel·lació o recors, justs o injusts, enaxí que vós, senyor, o vostre primogènit o algun official vostre o de vostre primogènit en res que toque la present proferta, capítols o levament o exacció de la dita proferta o de alguna quantitat o part de aquella no us puxats o puxa o puxen entrametre per alguna via o manera, directa o indirecta.

Plau al senyor rey. ‖[6v]

[14]. Ítem, que·ls dits comptadors tant solament e no altres, hoc encara la major part de aquells, ab que n'i haja de cascun braç, hajen auctoritat e plen po-

der de hoyr, diffinir e determenar en la ciutat de València, e no en altre loch, lo compte de la administració dels dits dipputats e clavari, e lo dit compte impugnar si mester serà, e los dits dipputats e clavari e béns lurs o del dit General absolre e condempnar segons mèrits del fet, e d'aquèn manar e fer fer carta e cartes de la dita diffinició e tot ço que s'i pertanga ab incidents connexes e deppendents.

Plau al senyor rey.

[15]. Ítem, que totes e sengles quantitats pagadores de la present proferta e de salaris e messions, remuneracions, pensions e d'altres coses puxen e hajen ésser e sien pagades per los dits clavaris ab albarans dels dits diputats qui·s endrecen als dits clavaris e per lo dit clavari del braç reyal, de volentat e assentiment dels altres dos companyons seus, los quals albarans sien feyts e registrats per lo scrivà de la dipputació e segellats ab tres sagells, un de cascun braç, los quals sagells sien fets de nou, e aquells albarans tant solament sien e hajen ésser creguts e haüts per bastant cautela dels dits dipputats en lo retiment de lur compte restituhint aquells, emperò a data o quantitat de vint-e-dos sous o de allí enjús no sia necessari fer tal albarà, ans tant solament hi compleixqua una cèdula de mà o part del escrivà de la dita dipputació de manament verbal dels dits dipputats, la qual cèdula semblantment los clavaris hajen a restituhir en lur retiment de compte, e lo dit scrivà sia tengut de fer registre dels dits albarans e cèdules.

Plau al senyor rey. ||7

[16]. Ítem, que·ls dits clavaris dins mig any aprés serà finit lo primer any hajen a donar lur compte als dits comptadors e aquells diffinir e determenar los dits comptes, e lo compte del segon any hajen a donar dins mig any aprés que serà finit lo dit segon any, e lo compte del terç any hajen a donar dins mig any aprés que serà finit lo dit mig any, e açò sots pena de perdre lurs salaris.

Plau al senyor rey.

[17]. Ítem, que totes e sengles quantitats de moneda o d'altres coses qui seran d'aquí avant degudes e tengudes a o del dit General o de qualsevol braç de aquell per qualsevol dipputats, clavaris o altres presents o esdevenidors, així per administració tenguda de qualsevol offici del dit General com per qualsevol altra rahó o manera, sien e puxen e hajen ésser exhigides, cobrades e haüdes així com a deutes e coses reals o fiscals e·n sia feta contra los deutors e detenidors real execució de lurs béns, tota solempnitat cessant, e encara que sien preses en lurs persones, e sien preses tro a tant que realment e ab acabament hajen pagat e restituhit tot ço que deuen o tenen, dejen o tinguen a e del dit General e braç. E si algú aytal darà loch a sos béns o en alguna manera serà atrobat no pagador, que perda lo cap axí com a cabaler, sens tot remey, en manera que naturalment muyra. E algun alongament, sobresehiment, inhibició o altra provisió no·ls puxa ésser fet e feta sobre açò per vós, senyor, o per altri, ||7v e si de feyt serà feyt o feta que no haja alguna valor, ans

ipso iure et facto sia de si nul·le e nul·la ni puxe ésser receptat ne defés o sostengut en o per alcun loch, quant que sia o fos privilegiat. E per tolre sobre les dites coses e sobre cascuna de aquelles tot oppòsit, algú dels dits deutors e detenidors no puxa tenir e regir algun offici en casa de vós, senyor, o de la senyora reyna, tro a tant haja pagat e restituhit realment e complida tot ço que deu e té, deja o tenga per les dites rahons o per qualsevol de aquelles.

Plau al senyor rey.

[18]. Ítem, que si alguns duptes o contrasts exiran o entrevindran en los presents, axí dessús com dejús scrits, capítols de la present proferta o en alguna cosa toquant la dita proferta, que·ls dits duptes e contrasts sien e hagen ésser declarats, interpretats, corregits e determenats una vegada e moltes, breument e sumària e de nua paraula, per los dits diputats o per la major part de aquells, ab que n'i haja de cascun braç, ab consell del dit assessor lur e no per alguna altra persona, tot recors e tota apel·lació, justa o frívola, cesants e no admeses.

Plau al senyor rey sens derogació e diminució del dit do.

[19]. Ítem, que vós, senyor, ni vostre primogènit ni vostre governador o altre qualsevol official, per gran poder que haja, no us puxats, puxa ‖[8] ni puxen entrametre de les coses en la present proferta contengudes ni de les coses toquants a aquella que seran feytes per los dits diputats, clavaris, administradors o comptadors ni per qualsevol d'aquells, ni de les execucions, coses, causes o pleyts incidents, emergents o deppendents de la present proferta o aquelles toquants en qualsevol manera, per via de simple querela o de appel·lació o recors, justs o injusts, ni en altra qualsevol manera.

Plau al senyor rey sens derogació o diminució del dit do.

[20]. Ítem, que a vós, senyor, plàcia de absolre, remetre, perdonar e difinir totes penes civils e criminals e peccuniàries de tot lo temps passat a totes e sengles universitats e singulars del dit regne de València, però que no devallasen de tals crims per los quals pena de mort principalment fos deguda.

Plau al senyor rey.

[21]. Ítem, que sien liurades totes e sengles cartes e provisions fahents per la dita cort e per cascun braç, franques de dret de sagell.

Plau al senyor rey que son prothonotari se avingua ab los dits dipputats favorablement e temprada. ‖[8v]

[22]. Ítem, que vós, molt excel·lent príncep e senyor, jurets en plenera cort de tenir e observar e fer observar e tenir los presents capítols e totes e sengles coses en aquells contengudes.

Plau al senyor rey.

[23]. Ítem, que tots salaris de jutges e altres drets que·s hagen a pagar per rahó de les provisions que·s fan en les presents corts se paguen de les dites generalitats, e encara lo dret de sagell de la pau o treva pronunciada o feta fer per lo senyor rey en Ferrando e la pau feta entre mossèn Berenguer de Vilaragut e mossèn Pero Pardo.

Plau al senyor rey.

[24]. Ítem, que·ls diputats e clavaris antichs donen lur compte en poder dels comptadors antichs e aquells e no altres defeneixquen los dits comptes.

Plau al senyor rey.

[25]. Ítem, com les rendes de Morella e de Algezira e part de les rendes de Xàtiva e de Castelló sien assignades al dit General per concessions fetes per lo rey en Martí, e sien degudes de diverses anyades, les quals no són pogudes haver tro a huy, per ço la exacció e culliment de les dites rendes romanga a càrrech dels diputats novells e los diputats e clavaris vells ne romanguen desobligats e quitis.

Plau al senyor rey. ||[9]

[26]. Ítem, que·ls diputats o la major part, ab que n'i haja de cascun braç, puxen carregar censals per descarregar los qui ja són carregats e·s carregaran d'ací avant, carregant los novells censals a major preu que no seran carregats aquells qui voldran descarregar, o puxen fer reduhir los ja carregats a menors pensions.

Plau al senyor rey.

Propterea, ad humilem supplicacionem episcopi et brachiorum predictorum nobis facta, tenore presentis publici instrumenti perpetuo valituri, capitula inserta superius quibus responsiones per nos facte existunt prout in fine cuiuslibet eorum continetur firmamus, concedimus, laudamus, aprobamus, ratificamus inde actum curie facientes ac convenimus et promittimus episcopo et brachiis supradictis hiis presentibus et cuilibet eorumdem, in manu et posse prothonotarii nostri subscripti tanquam publice persone hec a nobis pro ipsis et aliis etiam personis omnibus quarum intersit recipientis, paciscentis ac etiam legitime stipulantis. Et etiam iuramus in presencia omnium existencium et congregatorum die subscripta in curia generali predicta per dominum Deum et eius sancta Evangelia, per nos corporaliter tacta, quod predicta capitula et unumquodque eorum iuxta responsiones per nos eis factas et omnia et singula in eis contenta tenebimus et observabimus perpetuo nos et successores nostri, tanquam facta per actum curie ut prefertur, tenerique et observari faciemus irrevocabiliter per quoscumque et contra ea vel aliquod eorumdem non ||[9v] faciemus nec veniemus nos vel nostri neque aliquem vel aliquos venire sinemus vel permittemus aliquo iure, causa vel etiam racione, intellecto tamen et declarato quod per preinsertas responsiones quas singulariter facimus in fine cuiuslibet capitulorum predictorum, ut continetur in eis, non fiat nec fieri volumus preiudicium, derogacio aut novacio aliqua dictis capitulis ac contentis in eis nec

responsioni quam fecimus secundo ex dictis capitulis et in ipsius fine continuate, in et cum qua concessimus sicut ex nunc etiam concedimus ipsa capitula et ipsorum quodlibet prout petita sunt et de eis fecimus sicut et facimus actum curie generalis, quoniam responsiones predictas quas fecimus ad dicta capitula fecimus et facere intendimus, non ad derogacionem dictorum capitulorum, sed ad corroboracionem et ad pociorem declaracionem eorum. Mandantes per hanc eandem inclito infanti Iohanni, duci Montisalbi, carisimo fratri nostro gubernatorique generali in omnibus regnis et terris nostris, necnon eius vices gerenti in regno Valencie, iusticie civitatis Valencie ceterisque universis et singulis officialibus nostris et locatenentis eorumdem presentibus et futuris, quatenus tenendo et observando ad unguem omnia et singula contenta et specifica(ta) in capitulis preinsertis et quolibet eorumdem ut prefertur tanquam facta in curia generali et per actum eiusdem, si cum quando (et) quociens et prout per diputatos in capitulis iamdictis contentos aut per eorum portarios seu ministros extiterint requisiti, execuciones fortes et rigidas contra omnes et quascumque personas que ad contribuendum in donativo sive proferta nobis facta modo aliquo teneantur faciant seu fieri faciant et alia contra eos vel alios qui ad predicta ||[10] vel eorum aliquod teneantur seu tenebuntur quomodolibet contribuere, procedant eisque prestent etiam manu forti auxilium, consilium et favorem et contra ea non veniant quavis causa. In cuius rei testimonium presentem cartam sive instrumentum publicum fieri iussimus, nostri sigilli pendentis munimine roboratum.

Quod est datum et actum in monasterio fratrum Predicatorum civitatis Valencie intus domum capituli eiusdem, ubi dicta curia est solita celebrari, die XXII[a] marcii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC[o] XVIII[o] regnique nostri tercio.

Signum Alfonsi, Dei gracia regis Aragonum, Sicilie, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comitis Barchinone, ducis Athenarum et Neopatrie ac etiam comitis Rossilionis et Ceritanie qui predicta laudamus, firmamus et iuramus.

Testes sunt qui ad predicta presentes fuerunt reverendus Dalmacius, episcopus Gerundensis, nobiles Geraldus Alamani de Cervilionis, Iohannes de Luna, milites, ac Iohannes Ferdinandi d'Íxer, consiliarii domini regis et alii in numero copioso.

(Sig-(*signe notarial*) num mei Petri Ram, prothonotarii predicti regia auctoritate notarii publici per totam terram et dominacionem dicti domini regis, qui de mandato ipsius predictis interfui et hec scribi feci et clausi. Corrigitur tamen in lineis tercia ubi legitur «Valencie» et alibi in eadem eiusdem XXIIII[a] «du», XXXXVII[a] «sien pagades», XXXXVIII[a] «ba», L[a] «tot ço e àls», LX[a] «e asenti», LXXVIII[a] «rex», LXXXI[a] «donen», LXXXVIII[a] «iuxta», et in prima linea «venerabilis in Christo pater».

Dominus rex mandavit mihi Petro Ram, in cuius possi firmavit et iuravit. Registrata in gratiarum IIII[o]).[203]

¶ [203] El fragment entre parèntesis procedeix del manuscrit K.

In Dei nomine. Cunctis pateat evidenter, quod cum ad curiam generalem, quam illustrissimus et magnifficus princeps et dominus dominus Alfonsus, Dei gracia rex Aragonum, Sicilie, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comes Barchinone, dux Athenarum et Neopatrie ac etiam comes Rossilionis et Ceritanie, incolis regni Valencie pro bono statu regni eiusdem et eius utilitatis rei publice incremento, indixerat celebrandam, ipso domino rege presente sedenteque in suo regio solio dictamque curiam celebrante hora, die, anno et loco inferius designatis, ut moris fuerat, convenissent fuissentque congregate et presentes persone inferius memorate, videlicet: pro brachio ecclesiastico ipsumque representantes reverendi domini Hugo, Valencie, et Otho, Dertuse, episcopi; reverendus dominus frater Romeus de Corbera, magister domus Sancte Marie de Muntesa; Egidius Sanccii Munionis, prepositus et sindicus ac iconomus capituli sedis Valencie; frater Petrus Ferdinandi d'Íxar, comendator Montisalbani, ordinis Sancti Iacobi d'Espaça; frater Raymundus de Montecateno, comendator de Torrent, ordinis Hospitalis; Rodericus de Rius, notarius, procurator venerabilium fratris Iohannis, Vallisdigne, et fratris Aymerici, monasterii Sancti Bernardi Orte Valencie, abbatum; Petrus Vives, procurator abbatis de Benifaçano, ordinis Cisterciensis; Iacobus Roca, canonicus Sulcitanensis, procurator fratris Martini Pérez del Castellar, comendatoris loci de Bexix, ordinis Calatrave. Et pro brachio militari ipsumque representantes inclitus et magnifficus dominus infans Iohannes, serenissimi domini Ferdinandi regis Aragonum clare memorie filius et Dei gracia dux Montisalbi dominusque de Exèrica; egregius dominus Alfonsus, dux Gandie; egregius dominus Fredericus, comes de Luna dominusque civitatis Sugurbicensis ac nobiles Petrus d'Urrea, Bernardus de Centelles, Petrus de Montecateno, Petrus Maça de Liçana, Berengarius de Vilaragut, Vitalis de Vilanova, Petrus Sancii de Calataiubio, Aymericus de Centelles, Olfus de Pròxida, Ludovicus d'Abella, Franciscus de Vilanova, Manuel Didaci, milites; Petrus de Montagut; Petrus Boÿl Latronis, per se et tanquam procurator Petri Latronis, vicecomitis Villenove; necnon et honorabiles Petrus Pardo de la Casta, Ludovicus de Castellví, Ludovicus Carbonell, Iohannes Fabra, Iohannes de Vilarasa, Petrus Siscar, Iohannes de Sentfeliu, Iaufridus de Vilarig, Iohannes de Castellví, Iohannes Roderici de Moros, Berengarius Mercader, Franciscus Marrades, Arnaldus Saranyó, Iacobus Romeu, Iohannes de Vallterra, Manuel de Ripoll, Nicholaus Jofre, Iacobus d'Artés, milites; Petrus Çabata, maior, Manuel de Monteacuto, Galcerandus de Lòriç, Petrus Çabata, iunior, domicelli. Pro brachio autem universitatum, civitatum et villarum regalium, honorabiles Iohannes Pujada, Daniel Mascharós, Petrus Bou, Iohannes Suau, Bernardus Iohannis, maior, cives, Guillermus Çaera, Iohannes Ferdinandi et Bernardus Abrí, in legibus licenciati, sindici universitatis civitatis Valencie; Petrus Feliu, iurisperitus, Petrus Bitches, notarius, sindici universitatis Xative; Iohannes Palma, iurisperitus, et Bartholomeus Rovira, sindici universitatis ville Morelle; Bernardus Costejà, notarius, sindicus universitatis ville Algezire; Genisius Silvestre, sindicus universitatis ville Oriole; Franciscus

Feliu, iurisperitus, sindicus universitatis ville Castilionis Planiciey Burriane; ||[11] Bernardus Muntanyés, sindicus universitatis ville Burriane; Iohannes de Calaceyt, sindicus universitatis Ville Regalis; Berengarius d'Artés, sindicus universitatis ville Alacantis; Iacobus Gaçol, notarius, sindicus universitatis ville de Liria; Garcias del Porto, sindicus ville Castrifabib; Iacobus Olzina, notarius, sindicus universitatis ville d'Ontinyén; Iohannes Bou, sindicus universitatis ville Cullarie; Michael Ribera, sindicus universitatis ville de Biar; Dominicus Spelt, notarius, sindicus universitatis ville d'Ademuz; Bartholomeus Bodí, notarius, sindicus universitatis ville de Bocayrén; Matheus Blanch, notarius, sindicus universitatis ville Saxone, facientes et celebrantes curiam generalem, dominus rex predictus, ad supplicacionem curie memorate ipsaque curia consentiente et aprobante, concessit, ordinavit legique et publicari mandavit quandam scedulam seu scripturam continencie subsequentis:

Provehim que·ls deputats del regne e lo maestre de Montesa, mossèn Gil Sánxez Monyoç, mossèn Eximén Pérez d'Arenós, mossèn Pere Pardo, micer Guillem Çaera, en Guillem Ledós e lo bisbe de València o micer Johan Gastó per aquell, bisbe de Tortosa o per aquell micer Pere Català, abbat de Valldigna, comanador major de Montesa, mossèn Ramon Centelles, en Pere Vives, procurador del abbat de Benifaçà, per lo braç ecclesiàstich; mossèn Vidal de Vilanova, mossèn Aymerich Centelles, mossèn Berenguer de Vilaragut, mossèn Galceran de Castellví, mossèn Johan Roïç de Moros, en Pere Çabata, menor de dies, per lo braç militar; en Pere Bou, en Johan Pujada, micer Johan Ferrando, en Berthomeu Rovira, síndich de Morella, micer Francesch Feliu, síndich de Castelló, en Jacme Gaçol, síndich de Líria, per lo braç reyal, donen fi als debats e contrasts que són stats e són per rahó e causa de les pecúnies preses del General per n'Arnau Guillem de Bellera, governador *quondam* del dit regne, e altres, e de les despeses segons se diu fetes per investigar e saber a qui pertanyia la successió dels regnes e terres de la Corona de Aragó, axí per los qui eren justats en la ciutat de València dels dits tres staments del regne de aquella com per los qui eren justats fora la dita ciutat, e per semblant dels dits tres staments, hoc encara per moltes universitats del dit regne e singulars de aquell. E com per la utilitat del dit regne e per observar bona amistat, pau e repós en aquell sia molt necessari e expedient que totes les dites coses sien examinades e liquidades a bona fe, cessant tota rigor, primor e subtilitat de dret, atesa la veritat e considerada la qualitat del negoci per los deputats e altres e per les sis persones de cascun dels tres braços ja dessús nomenades, per tal atorgam als deputats e a lurs subdelegats per absència o malaltia de aquells o de algun d'aquells e a la major part de aquells, ||[11v] ab què n'i haja un de cascun braç, e a les sis persones de cascun dels dits braços eletes o a la major part d'aquelles, ab què n'i haja quatre de cascun braç, ple e bastant poder de examinar, veure, regonèxer, tatxar e pagar les messions e despeses, dampnatges e tots intereses que segons disposició de justícia o si ben vist los serà de equitat o expedient los apparrà que degen ésser pagades per les rahons dessús dites de les pecúnies del General. E axí mateix donam e atorgam ple e bas-

tant poder als dessús dits que declaren, determenen, proveexquen e executen totes les dites coses e que de aquelles facen real execució contra aquells qui·ls serà vist per reintegrar lo General de les quantitats que dels béns e pecúnies d'aquell trobaran que sien stades preses e de ço que·ls apparega, les quals quantitats munten a summa de XM en XIM lliures, poch més o menys, o de absolre aquell o aquells que ben vist los serà. E totes les sis persones per cascun braç eletes hajen a jurar en poder dels diputats que en les dites coses se hauran bé e lealment a bo e sa enteniment, foragitats tots oys, amistat e parentesch, e que hauran proveït tant quant en ells serà totes les dites coses d'ací a quatre meses primer vinents e feta execució de aquelles; emperò, que ultra les dites quantitats de XM en XIM lliures dessús dites, ço que tatxaran no puxa muntar de XXVM en XXXM florins ensús. E axí mateix los sobredits hajen conexença e proveeixquen sobre los IIIM florins que per lo parlament tengut en la confraria de Sent Narcís fon provehit que fossen prestats a la senyora reyna dona Margarida e dels quals fon carregat censal a mossèn Manuel de Rajadell.

Et lecta et publicata scedula preinserta dictus dominus rex, de et cum consensu et concordia curie antedicte, fecit et fieri voluit et mandavit actum curie de predictis, de quibus omnibus et singulis dictus dominus rex mandavit et curia supradicta supplicavit et petiit fieri publicum instrumentum, que fuerunt acta intus monasterium fratrum Predicatorum civitatis Valencie, in domo capituli eiusdem ubi dicta curia celebrabatur et moris fuerat congregari, die vicesimasecunda mensis marcii, post pulsacionem decime hore noctis, incipiendo compotum ab hora meridiey, qua die dictus dominus rex curiam licenciavit predictam anno a Nativitate Domini millesimo CCCCº decimo octavo regnique dicti domini regis tercio. Presentibus pro testibus ad predicta vocatis reverendo in Christo patre domino Dalmacio, episcopo Gerundensi, ac nobilibus Geraldo Alamani de Cervilione et Iohanne de Luna, militibus, ac Berengario de Bardaxino, consiliariis dicti domini regis, et aliis in multitudine numerosa. Et ut premissa maiori firmitate letentur ||[12] sigillum ipsius domini regis de ipsius mandato fuit hic appositum inpendenti.

Vidit de Funes, vicecancellarius.

Sig- (*signe*) num mei Francisci d'Arinyo, secretarii domini regis predicti regiaque auctoritate notarii publici per totam ipsius dominacionem et terram, qui predictis interfui eaque de ipsius domini regis mandato scribi feci et clausi.[204]

Enaprés fon proveït, al peu de un altre acte de la dita cort, sots lo dit kalendari de XXII de març del dit any M CCCC XVIII, e lo qual acte concerneix lo mudament qui·s demanava ésser fet per alcuns braços de la dita cort de les monedes e les terres qui semblantment se demanaven deure ésser fetes per la costa de les mars del dit regne, la clausula següent:

¶ [204] Una altra còpia d'aquesta cèdula en ARV: Generalitat, 2.963, ff. 15v-18.

Ítem, que per los diputats sien pagats del General VIIIIM florins, ço és al braç de la Església IIM florins, al braç militar IIIM florins e al braç reyal IIIIM florins, dels quals los de la Església satisfacen a aquells qui han treballat per lur braç e los del braç militar satisfacen a aquells qui han per lo lur braç treballat, e los síndichs del braç reyal, ço és aquells que huy són en la present cort, satisfacen a aquells qui en comú hauran treballat per lo dit braç, e lo restant parteixquen entre ells per fochs e u reben en compte prorata dels salaris que lurs universitats los són tenguts donar.

Furs

FURS[205]

Comencen los furs ordenats e fets per lo senyor rey n'Alfons lo terç en les corts generals celebrades als habitadors del regne en la ciutat de València, les quals foren indites al vint-setén dia d'abril del any de la Nativitat de nostre Senyor mil quatre-cens deeset e foren finides a vint-e-dos de març del any aprés següent.

En les coses creades e en la diversitat de lur spècie és coneguda la maravellosa potència de Déu creador d'aquelles, e la sua saviesa incomprehensible es manifesta en l'om virtuós, car virtud lo ret a Déu acceptable e·l fa resemblar a la sua magestat eternal, qui és vera justícia e plenitut de totes virtuts. E si tots hòmens deuen amar justicia, com sia totes virtuts, emperò los reys e·ls prínceps més que tots altres deuen amar e colre aquella, car per aquella regnen, per aquella resplandexen lurs obres, per aquella són stablides lurs potències e seïlles, e aquella és fundament d'onestat e principi e doctrina de saludable carrera, sens la qual no·s pot a felicitat pervenir.

Per què nós, n'Alfonso, per la gràcia de Déu rey d'Aragó, de Sicília, de València, de Mallorques, de Cerdenya e de Còrcega, comte de Barcelona, duch d'Athenes e de Neopàtria, e encara comte de Roselló e de Cerdanya, considerants atentament que la divinal providència ha-nos proposats a regiment de tants pobles, per ço que, tractants ab dreturer juhí los mèrits de cascuns, als bons donem retribució a lur consolació e premi, e als mals, qui infringexen les vies de justícia, donem càstich a lur pena.

¶ [205] Edició a partir de l'exemplar de l'AMV: Furs, caixa 8, nº 5. Ms. S. Es conserven, a més, dues còpies simples a la Col·lecció Salazar y Castro de l'ARAH, els ms. L i M.

Com a supplicació dels missatgers de la ciutat de València a nós trameses per provehir al bon stament e reformació del regne de València e mantenir en justícia e egualtat los habitadors d'aquell, seguints les vies loables dels alts predecessors nostres, de recordació memorable, haguessem manada cort general celebradora en la dita ciutat als prelats, persones ecclesiàstiques, richs hòmens, cavallers, generosos e síndichs de les universitats de les ciutats e viles del dit regne, entre·ls quals foren a la dita cort, és a saber, per lo braç ecclesiàstich, e aquell representans, los reverends pares en Crist n'Uch de València, n'Ot de Tortosa, per la divinal providència bisbes; lo venerable religiós frare Romeu de Corbera, maestre de la Cavalleria de Montesa; Gil Sánchez Munyoz, canonge e pebordre, procurador e ycònom del capítol de la Seu de València; en Pere Ferrández d'Íxer, comanador major de Montalbà, del orde de Sant Yago; frare Ramon de Moncada, comanador de Torrent, del orde del Spital; en Rodrigo de Rius, notari, procurador dels abbats de Valldigna e de Sent Bernat de la Orta de València; en Pere Vives, procurador del abbat de Benifaçà, del orde de Cisters; en Jacme Roqua, prevere, procurador de frare Martín Pérez del Castellar, comanador del loch de Bexix, del orde de Calatrava. E per lo braç dels barons, nobles, cavallers e hòmens de paratge, e aquell representants, en Loís Carbonell, procurador de la senyora reyna ‖[1v] dona Yolant, del senyor rey en Johan, de bona memòria, oncle nostre, relicta; l'alt infant don Johan, car frare nostre, duch de Montblanch e senyor de Exèrica; l'egregi don Alfonso, duch de Gandia; l'egregi don Fraderich, comte de Luna; e los nobles en Pedro d'Urrea, donzell, en Bernat Centelles, en Pero Maça, en Pere de Muncada, n'Olfo de Pròxida, en Vidal de Vilanova, en Berenguer de Vilaragut, en Pero Sánchez de Calatayú, n'Aymerich de Centelles, en Luís d'Abella, en Manuel Díez, en Francesch de Vilanova, cavallers; en Pere Boïl de Ladró, per si e per lo noble en Pere Ladró, vizcomte de Vilanova, pare seu, e·n Pere de Montagut, donzells; e los cavallers e generoses persones que·s seguexen: en Loýs de Castellví, en Johan de Fabra, en Johan de Sentfeliu, en Johan de Vilarasa, en Pero Pardo de la Casta, en Jacme d'Artés, en Pere Siscar, en Jofre de Vilalig, en Johan de Valterra, en Johan de Castellví, per si e per en Johan de Ripoll, en Nicolau Jofre e en Jacme Romeu, cavallers; en Pere Çabata, major, en Manuel de Montagut, en Galceran de Lòriz e en Pere Çabata, menor, donzells. E per lo braç de les ciutats e viles reals, e aquell representants, en Johan Pujada, en Daniel Mascarós, en Pere Bou, en Johan Suau, en Bernart Johan, ciutadans, en Guillem Çaera, en Johan Ferrando, en Bernart Abrí, licenciats en leys, síndichs de la ciutat de València; en Pere Feliu e·n Pere Biches, síndichs de la ciutat de Xàtiva; en Johan Palma e·n Berthomeu Rovira, síndichs de la vila de Morella; en Bernart Costejà, síndich de la vila d'Algezira; en Genís Silvestre, síndich de la vila d'Oriola; en Francesch Feliu, síndich de la vila de Castelló de la Plana; en Bernart Montanyés, síndich de la vila de Burriana; en Johan de Calaceyt, síndich de la vila de Vila-real; en Berenguer d'Artés, síndich de la vila d'Alacant; en Jacme Gaçol, notari, síndich de la vila de Líria; en Garcia del Portho, notari, síndich de la vila de Castellfabib;

en Jacme Olçina, notari, síndich de la vila d'Ontinyén; en Johan Bou, síndich de la vila de Cullera; en Miquel Ribera, síndich de la vila de Biar; en Domingo Spelt, notari, síndich de la vila d'Ademuz; en Berthomeu Bodí, síndich de la vila de Bocayrén; en Matheu Blanch, notari, síndich de la vila de Sexona. Ab acort, consell e exprés consentiment de tots los dessús dits e de cascú d'ells, per si e per los noms qui desús faents e celebrants cort general del dit regne e aquell representants, e ab consentiment encara de molts altres a la celebració de la dita cort apellats e presents, per bo e pacífich stament del dit regne de València e dels habitants ara o per avant en aquell, per les rahons damunt dites, fem e ordenam en la present cort general los furs davall scrits intitulats e posats sots certes e covinents rúbriques, los quals volem [e] stablim ésser furs e leys generals per tot lo dit regne e manam ésser observats per tots temps en la ciutat de València e ciutats, viles, castells, alqueries, lochs e torres nostres e d'altres hedificats ara o per avant en lo regne de València e en totes e sengles partides d'aquell, ‖[2] segons dejús en aquells és contengut. Enaxí que en qualsque coses los furs antichs e les addicions d'aquells e nous de València són millorats, corregits o declarats, e ço que és statuït e fet per los presents furs nous les corts e jutges nostres e de nostres successors e dels dits prelats, richs hòmens e altres dessús dits e de tots los altres en los presents furs e general cort compreses, qui ara són o seran, coneguen d'ací avant, enanten, jutgen e determenen segons los presents furs nous en los cases e segons en aquells és contengut, romanints los dits furs antichs, addicions d'aquells e nous en lur força e valor, salvant en quant en los presents furs nous és a aquells millorat, corregit e declarat.

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[1]. De restitució dels menors

Declarants lo fur antich e final, posat sots la present rúbrica, lo capítol qui comença: «Si menor de vint anys serà enganat en algun contracte»[206] *et cetera*, en lo vers «En aquest fur smenà lo senyor rey que si algú manarà» *et cetera*, volem que sia vist ésser manat al dit menor, puys sagrament entrevinga en lo contracte e no sia necessària altra prova del dit manament.[207]

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[2]. <En qual manera les universitats deuen implorar la dita restitució>[208]

La universitat, o persona que no sia menor, a la qual pertanga benefici de restitució, haja demanar o implorar aquell dins dos anys tan solament aprés que haurà fet lo contracte o acte en què·s pretendrà lesa e li'n pertanyerà restitució.[209]

Vidit de Funes, vicecancellarius.

¶ [206] Germà Colón i Arcadi Garcia (eds.), *Furs de València*, llibre II, rúbrica XIII: *De restitució dels menors*, capítol XVI, Barcelona, Editorial Barcino, 1974, vol. II, pp. 222-223. ¶ [207] *Ibidem*, p. 226. ¶ [208] Els títols dels furs entre parèntesis angulars procedeixen del manuscrit L, on foren afegits posteriorment per una altra mà. ¶ [209] *Ibidem*, pp. 215-216.

[3]. De juhís

Per lo present fur revocam lo fur del senyor rey en Martí qui ordena que trenta notaris fossen elets cascun any en la ciutat de València a reebre testimonis.[210]

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[4]. <Dels cablevadós de persones e de béns>[211]

Lo caplevador de la persona d'algú, passats dos anys, romanga absolt, mas lo caplevador de béns romanga obligat a restituir aquells dins trenta anys.

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[5]. De dilacions[212]

Provehim que·l temps en fur statuït a posar corroboracions de testimonis córrega tres jorns aprés que les objeccions seran posades contra los testimonis e seran repetides ab la part.[213]

Vidit de Funes, vicecancellarius. ||[2v]

[6]. <De temps de dar proves fora del regne>

Statuïm que·l temps ordenat per fur del rey n'Amfós a demanar prova de testimonis a parts lunyadanes dins los deu dies de la primera dilació se puxa demanar dins los primers vint jorns per fur statuïts a posar e provar.[214]

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[7]. <De posar e de provar objeccions contra testimonis reebuts>

Enadint e declarant lo fur del rey en Pere, besavi nostre, fet l'any mil treents sexanta-sis, per lo qual són donats quaranta dies a posar e provar objeccions contra testimonis, dehim que si alguna de les parts litigants volrà posar objeccions contra les persones, dits e deposicions dels testimonis donats en les primeres objeccions, que aquelles haja a posar e provar dins vint dies comptadors del terç dia avant que·ls testimonis donats sobre les primeres objeccions e les deposicions d'aquells seran publicats e l'escrivà de la causa se retrà apparellat liurar còpia d'aquelles a la part que voldrà posar tals segons objeccions; e que d'aquí avant pus objeccions no puxen ésser posades contra alguns testimonis que sien produhits.[215]

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[8]. De demandes e obligacions

Declarants lo fur primer del rey en Martí, posat sots rúbrica *De demandes e obligacions*, dehim que així com l'obligant generalment sos béns, per aquella obligació general són obligats e ypothecats sos béns franchs e censits, emphiteoticaris e

¶ [210] *Ibidem*, p. 59. ¶ [211] Al marge M: *Nota caplevator persone vel bonorum quanto tempore sit obligatus*. ¶ [212] Al marge M: *Quod terminus ad corroborandum currit ad tercia die post publicacionem testium obieccionum*. ¶ [213] *Ibidem*, p. 71. ¶ [214] *Ibidem*, p. 63. ¶ [215] *Ibidem*, capítol XL, p. 71.

feudataris, axí aquell qui dona sos béns generalment per donació vàlida és vist donar sos béns franchs e censits, emphiteotecaris e feudataris. No entenem, emperò, per tals donacions fer prejuhí algú als directes senyors dels dits béns censits, emphiteòtichs e feudataris, ans aquells salvam tots lurs drets per fadigues, loismes e altres qualsevol, no contrastant que per obligació general sia en altra manera ordenat en lo dit fur. Per la qual obligació general no entenen res provehir en contrari.[216]

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[9]. De cosa que serà donada a cens

Declaram que·ls censals o recenssos, violaris o qualsevol altres tributs són enteses e compreses e[n] dits béns seents. ‖[3]

[10]. <En qual manera se deuen demanar penes de cessament de pensions de censals o violaris>

Lo senyor del censal o violari al qual seran pagades les penssions de quatre anys no puixa demanar ne exegir penes algunes de temps passat ans dels dits quatre anys, encara que y agués protestat en temps que reebia les dites solucions o en altre temps.[217]

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[11]. En qual manera l'exovar sia demanat

Ordenam que si alguna dona se partirà de son marit sens licència de la cort, o partida ab licència de la cort no starà a ordinació de la cort, que·l marit en qualsevol dels dits casos no sia tengut dar aliments a la dita dona ne bestraure messions algunes en plet o pleyts que la dita dona menarà o menar volrà contra son marit.[218]

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[12]. <En qual manera deu ésser demanat lo exovar solt lo matrimoni>

Declarants lo fur segon sots rúbrica: *En qual manera sia demanat l'exovar solt lo matrimoni* en la fi de la addició, arromançament e esmena, dehim que si la filla a la qual serà donat l'exovar morrà *ab intestat* e sens fills o altres descendents seus naturals e legíttims, la dot e sposalici que així li serà donat torn entregament al dotador d'aquella o a sos hereus si seran parents del dit dotador. E si no seran parents o morrà *ab intestat* que torne al pus proïsme parent del dotador o als pus proïsmes en un mateix grau al qual o quals pertangués per fur la heretat del dit dotador *ab intestat*.[219]

Vidit de Funes, vicecancellarius.

¶ [216] *Ibidem*, rúbrica IV: *De demandes e de obligacions*, capítol IV, p. 22. ¶ [217] *Ibidem*, rúbrica XXIII: *De dret de cosa que serà donada a cenç*, capítol XXXIX, p. 246. ¶ [218] *Ibidem*, llibre V, rúbrica II: *Si la muller a qui lo marit lexà l'usufruyt pendrà altre marit*, capítol V, 1990, vol. V, p. 21. ¶ [219] *Ibidem*, rúbrica V: *En qual manera sia demanat l'exovar quant lo matrimoni serà solt e departit*, capítol III, pp. 40-41.

[13]. De testaments <que fan les filles maridades que no han fills ne filles>

Declarants lo fur qui comença: «La filla», posat sots rúbrica *Quals poden fer testament o no*, provehim que si la filla maridada que no haurà fill ne filla no appellarà o demanarà son pare o sa mare, qui seran presents en la ciutat, vila o loch o terme d'aquells, on aquella farà son testament, segons que·n lo dit fur és contengut, tal testament sia nul·le e no haja alguna eficàcia e valor.[220]

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[14]. <De testament de persona cega>

Declarants lo fur antich qui comença «Aquell qui volrrà fer testament» *et cetera* sots rúbrica: *De testaments*, ordenam que·l dit fur haja loch en tots testaments e codicils de persona cega, encara que y sien instituïdes stranyes persones e no y sia mester major nombre de tres o quatre testimonis ne subscripció ne sigillació d'aquells ne aytanpoch lo sagell del notari, mas sia y son acostumat signe de notari.[221]

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[15]. <Dels testaments nuncupatius>

Per foragitar los fraus que·s fan en los testaments nuncupatius, dels quals parla lo fur del senyor rey en Jacme posat sots rúbrica *De testaments*, qui comença: «Si ||[3v] testament», e lo fur del rey en Martí posat sots semblant rúbrica, qui comença: «A declaració e millorament»,[222] ordenam que·l testament en los dits furs mencionat no haja valor o efficàcia alguna si donchs no serà fet en presència de cinch testimonis, los quals cinch testimonis dins deu jorns aprés que tal testament serà fet hajen a venir devant lo justícia de la ciutat, vila o loch on tal testament serà fet, e intimar al dit justícia com ells són testimonis d'aquell testament. E lo dit justícia ab son notari, o davant tres testimonis, de continent reeba en scrits la deposició dels dits testimonis separadament, e reebuts aquells testimonis, si·l testador viurà, tinga secretes aquelles deposicions tro que tal testador sia mort. Los quals testimonis del dit testament, sots pena d'infâmia e de restituir lo dan, dins los dits deu dies, vinguen davant lo dit justícia e facen la dita intimació.[223]

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[16]. <En qual manera los notaris deuen reebre los testaments e codicils>

Los scrivans e notaris públics qui reebran testament, codicil o altra darrera voluntat d'algun en lo dit testament, codicil o altra darrera voluntat hajen a fer menció si ells conexen o no conexen aytal testador, e axí matex hajen a scriure si los testimonis qui seran presents a la confecció del dit testament, codicil o altra

¶ [220] *Ibidem*, llibre VI, rúbrica III: *Quals poden fer testament o no, o quals lo pusquen tenir o no*, capítol XII, pp. 143-144. ¶ [221] *Ibidem*, rúbrica IV: *De testaments*, capítol XI, pp. 151-152. ¶ [222] *Ibidem*, capítol XV, p. 155. ¶ [223] *Ibidem*, capítol XVI, pp. 155-156.

derrera volentat conexen lo dit testador o no o si algú dels dits testimonis lo conexen e altres no. E si tots los dits testimonis e notari no·l conexen, en tal cas lo notari qui haurà reebut tal testament, codicil o altra derrera voluntat dins tres jorns ho haja a manifestar al justícia de la ciutat, vila o loch on tal testament, codicil o altra darrera voluntat serà fet. E si·l dit notari no farà la dita manifestació, que sia punit axí com a falsari.[224]

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[17]. <Declaració del fur final del rey en Martí parlant de testaments>

Com per les paraules aposades en lo fur final del rey en Martí, sots rúbrica *De testaments*, se sien seguits molts dubtes e debats, per ço declaram que·l dit fur en tota sa continença és declaratiu, e aquell s'estén a tots los fets passats del temps que fon fet lo fur, totes aquelles persones en lo dit fur final mencionat a·nçà que no sien per sentència, transacció, arbitració o composició determenats.[225]

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[18]. De intestats

Declarans lo fur del rey en Martí posat sots rúbrica *D'aquells qui moren sens que no hauran fet testament*, allí on diu que·ls béns que seran pervenguts al pubil qui morrà dins pupillar edat de linatge paternal o maternal *ab* ‖[4] *intestat* o ab testament en lo qual no li sia feta substitució, pertanguen e tornen a aquella part o rael de la qual seran pervenguts, volem que·s entenga que aquells béns tornen als pus proïsmes parents del dit pupil, puys aquells pus proïsmes sien parents d'aquell, del qual los dits béns pervingueren al dit pupil. E si al dit pupil, morint sots pupillar edat, succehirà altre pupil qui axí matex morrà sots pupillar edat, en tal cas los dits béns tornen als pus proïsmes parents d'aquell qui darrerament morrà en pupillar edat, puys aquells proïsmes parents sien parents d'aquell de qui primerament vingueren los dits béns en lo primer pupil. E en semblant manera se enseguesca d'aquí avant si semblants casos s'esdevendran.[226]

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[19]. <Dels qui moren intestats a quals pertany la herència>

Lo fill e altres descendents del fill premort vingan a la successió *ab intestat* de l'avi o àvia o altres ascendents ensemps ab los germans del pare o mare d'aquell, en aquella part que·l pare premort succehiria si visqués. E aquell sia tengut de comunicar e tornar en comú ço que son pare o ell hauran hagut dels béns del dit avi o àvia.[227]

Vidit de Funes, vicecancellarius.

¶ [224] *Ibidem*, capítol XII, p. 152. ¶ [225] *Ibidem*, capítol LIII, p. 190. ¶ [226] *Ibidem*, rúbrica V: *D'aquells qui moren sens que no hauran fet testament*, capítol XII, pp. 208-209.
¶ [227] *Ibidem*, capítol II, pp. 196-197.

[20]. En qual manera sentència sia menada a exequció[228]

Ordenam que·l fur del rey en Martí per lo qual és vedat que advocats, notaris, procuradors ne altre qui ús comunament d'offici de procuració en pleyts, per si o per altri, no puxen comprar de la cort o jutge algun deute o acció, lo qual la cort o jutge faça vendre per pagar algun creedor no haja loch quant los dits advocats, procuradors o rahonadors de secà faran exequció per lurs propris crèdits en aytals deutes o accions, ans en tal cas volem que puxen comprar los dits deutes o accions per pagar-se de lurs crèdits.[229]

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[21]. <Que·ls algutzirs en les execucions que fan sien tenguts fer subastar los béns mobles e sitis>

Los nostres alguazirs en les exequcions que faran de nostres sentències o de nostres manaments hajen a fer subastar los béns mobles per deu dies e los seents per quaranta dies, segons que per fur és ordenat; e si no faran venda dels dits béns no hajen los capsous.[230]

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[22]. De adulteris ‖[4v]

La dona maridada que cometrà adulteri e·s partirà de casa de son marit perda l'exovar, e aquell tinga lo marit de sa vida, e sia adquisit als fills d'aquell matrimoni; e si fills no y haurà sia adquisit e guanyat al marit, salvu son dret al dotador o aquell a qui los béns sien vinclats.[231]

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[23]. De metges e speciers

Ordenam que cascun metge, axí fisich com cirurgià, puxa ordenar les medecines en aquell lenguatge en què l'especier qui les haurà a confegir les puga bé entendre, no contrastant qualsevol fur o ordenació feta en contrari. Açò declarat, que si lo dit metge serà request, que les dites medecines e pesos d'aquelles deja splanar e declarar, que sia tengut splanar e declarar aquelles ab sos pesos en aquella mellor manera que a ell serà possible.[232]

Vidit de Funes, vicecancellarius.

¶ [228] Al marge M: *Advocatus et procuratores posint...* (il·legible). ¶ [229] *Ibidem*, llibre I, rúbrica III: *De la cort*, capítol LXXIX., vol. I, pp. 215-216. ¶ [230] *Ibidem*, llibre VIII, rúbrica V: *De eviccions, ço és d'aquelles coses que alcú haurà guanyades per dret en juhí*, capítol XIII, vol. VI, pp. 172-173. ¶ [231] *Ibidem*, llibre V, rúbrica II: *Si la muller a qui lo marit lexà l'usufruyt pendrà altre marit*, capítol III, 1990, vol. V, p. 20. ¶ [232] *Ibidem*, llibre IX, rúbrica XXXII: *De metges, apotecaris e speciers*, capítol IX, 1999, vol. VIII, p. 137.

[24]. <En qual manera los apoteqaris deuen vendre les medecines perilloses>

Per lo present fur ordenam e provehim que·ls verins mortals, ço és arcènich, argent sublimat, e altres qualsevol verins, sien venuts o liurats a les gents que mester n'auran per certs apothecaris o speciers cristians, als quals per los jurats de la ciutat, vila o loch del regne, e per los veedors de la dita art serà acomanat o permés. Inibint a tots e qualsevol altres de la dita art e altres, exceptats aquells als quals serà comanat e permés de vendre, donar o liurar algun verí a persona alguna, sots pena a cascun contrafahent, cascuna vegada que lo contrari farà, de cinquanta morabatins. Provehim encara que tots e qualsevol verins hajen a tenir aquells als quals serà comanat ben guardats dejús bona e ferma tancadura, e que personalment ells, o aquells qui per ells principalment regiran los lurs obradors, tant solament los puxen vendre o liurar. E si lo contrari era fet, que·l senyor del dit obrador de apothecaria o specieria encórrega en pena de cinquanta morabatins, applicadora la dita pena en cascú dels dits casos, les dues parts a nós e la tercera al acusador.[233]

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[25]. De clandestines sposalles e matrimonis

Addens al privilegi per lo senyor rey en Jacme atorgat a la ciutat de València, donat en Tortossa *kalendas marcii anno Domini millesimo trescentesimo vicesimo primo*, parlant d'esposalles e matrimonis fets clandestinament, volem que·l dit privilegi haja loch e sia servat per e en tot lo regne de València; e haja loch encara que tals persones que contractaran les sposalles o matrimoni sien d'una matexa condició o stament o no, e encara que y haja e y intervinga decepció, seducció, engan o frau o no. Declarants lo dit privilegi e present ‖[5] fur, que en lo cas d'aquell és e sia intervengut gosar temerari, tractament fraudulent, frau, decepció o seducció de la dona, posat no sia provat, com lo fet sia hagut per legítima prova. E volem que los principals qui han fet o faran les dites coses e tots los testimonis e altres persones qui voluntàriament cabran en les dites clamdestines sposalles o matrimonis muyren sens tot remey, si donchs de nós o de nostres successors no havien perdó o remissió singular, special e expressa.[234]

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[26]. De officis de governador e batle general e altres

Los officis de governador del regne de València axí deçà com dellà Sexona, e del batle general de la ciutat e regne de València, e altres qualsevol officis, no puxen ésser donats, atorgats o comanats perpetualment o a vida o beneplàcit a algunes persones sinó als nadius o habitadors o heretats sens frau dins lo dit regne, los quals

¶ [233] *Ibidem*, capítol XV, pp. 139-140. ¶ [234] *Ibidem*, llibre VI, rúbrica IX: *D'aquels als quals les heretats són toltes axí com a persones no dignes*, capítol IV, 1990, vol. V, pp. 239-240.

habitadors o heretats sens frau hajen habitat en lo dit regne almenys per deu anys. Retengut a nós que per eminents bandositats o scàndels hi puxam provehir d'altra persona natural e habitadora dels regnes d'Aragó o de València o del principat de Catalunya, e no d'altres.[235]

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[27]. <Del nombre dels portés que deuen tenir la cort de la governació>

En la cort de la governació no puxa haver sinó huyt porters, los quals a present sien Johan de Corones, Johan Figueres, Alfonso de Taraçona, Domingo Català, Jacme de Sentsteve, Anthoni Sánchez, Bernat Bonshoms e Francesch Vela.[236]

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[28]. De eleccions

Ordenam que les eleccions dels lochtinents de justícia en lo criminal e de mostaçaf de la ciutat de València sien fetes d'ací avant perpetualment en la dita ciutat per redolins en la forma e manera que·s fan dels dits justícia e mustaçaf, e semblantment sien fetes les eleccions de cap de guayta e del lochtinent de mostaçaf de la ciutat de Xàtiva.[237]

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[29]. De scrivans

Per ço com per los scrivans de la cort de la governació se són seguits molts dans a la cosa pública ordenam que·ls scrivans de la dita cort no reeben ne puxen reebre de scriptures sinó a rahó de un sou sis diners per full, en lo qual full sien scrits los reglons per fur de València statuïts, e que no s'i pach res doble sinó senar, e de tota letra que ixca de la dita cort, hun sou. E si la part volrrà los actes en forma pública, que ladonchs sia pagat en doble per la dita forma pública, e l'escrivà qui contrafarà sia encorregut en pena de deu morabatins aplicadors ‖[5v] la meytat a nós e l'altra meytat al acusador, e ultra açò sia tengut donar lo procés franch a la part contra la qual serà contrafet, però lo dan que per lo present fur serà fet a nós e al senyor útil que sia pagat dels béns del General.[238]

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[30]. <Del comte de la taula dels scrivans, com se deuen regir en les corts>

Per lo comte de la taula de les scrivanies de les corts criminals e civils e treents sous del regne se són seguits molts debats. Per ço, a tolre aquells, ordenam

¶ [235] *Ibidem*, llibre III, rúbrica V: *De jurisdicció, ço és de poder de tots jutges, e de for covinent, ço és de cort covinent*, capítol CI, 1978, vol. III, p. 158. ¶ [236] *Ibidem*, llibre IX, rúbrica XXVIII: *De saigs e porters e del carcelatge*, capítol X, vol. VIII, p. 88. ¶ [237] *Ibidem*, llibre I, rúbrica III: *De la cort*, capítol XXXIX, 1970, vol. I, p. 185. ¶ [238] *Ibidem*, llibre IX, rúbrica XIX: *De notaris, scrivans e de salaris*, capítol LXVII, 1999, vol. VII, p. 264.

que·ls scrivans de les corts criminal e civil reeben solament devuyt diners per full e·ls scrivans de la cort de treents sous dotze diners, en lo qual full sien scrits los reglons e diccions en lo fur qui parla de les dites scriptures de la governació statuïts, e que no y sia res pagat doble. E, si lo contrari de les coses en lo present fur contengudes serà fet o atemptat, l'escrivà qui contrafarà encórrega en pena de deu morabatins, la meytat a nós o a aquell a qui pertanga la jurisdicció del cas e l'altra meytat al acusador, e ultra açò sia tengut de donar lo procés franch a la part contra la qual serà contrafet.[239]

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[31]. <Del salari que deuen haver los notaris e procuradors, així dins com fora la ciutat>

Los notaris de les corts per les anades que faran dins la ciutat, vila o loch hajen solament sis diners per salari de la anada, e si fora los murs en lo raval o ravals hun sou, e si per mija legua hajen tres sous, e per una legua quatre sous, e per mija dieta o jornada sis sous, e per jornada huyt sous. E los procuradors qui iran per instar o requerre les exequcions o altres actes hajen lo damunt dit salari declarat en los dits notaris de les corts.[240]

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[32]. De rescats dels moros

Si moros de Barberia o d'altres parts fora nostra senyoria se rescataran de lur senyor, e per pagar lur rescat donaran fermances o principals obligats, singulars o universitats de nostra senyoria, per pagar lo dit rescat, tal fermança sia nul·la, encara que sia renunciat al present fur.

Vidit de Funes, vicecancellarius.[241]

[33]. Dels envans

Los envans o barandats que la ciutat ha comprats e fets derrocar per rahó de la festa de la entrada dels senyors rey e reyna, pare e mare nostres, d'ací avant per null temps hi sien tornats ne ||[6] obrats, ans romanguen en e per tots temps en la manera que huy stan e són stats de present tornats per la dita ciutat. Emperò, los que no són stats comprats per la ciutat puxen-se tornar a vint-cinch palms d'alt. Semblantment ordenam perpetualment que·n los carrers per on comunament passa e·s fa la professó de *Corpore Christi* e·s acostumen fer les festes de les entrades dels senyors reys e reynes en lur primer adveniment a la dita ciutat per null temps sia fet o refet algun barandat novellament, o encara que·s haja a derrocar e refer de nou sinó en altitud de vint-cinch palms de alna de València, los quals sien mesurats

¶ [239] *Ibidem*, capítol LIX, pp. 256-257. ¶ [240] *Ibidem*, capítol LVI, p. 255. ¶ [241] *Ibidem*, llibre I, rúbrica III: *De la cort*, capítol LXXXIX, 1970, vol. I, p. 221.

e·s hajen a mesurar del lindar de terra del portal del alberch on tal obra se farà o·s refarà a ensús. E si lo contrari serà fet per algú o alguns de qualsevol ley, stament o linatge sien o seran, encórreguen en pena de sixanta sous e derroquar e desfer la dita obra. De la qual pena sia la tercera part nostra, e la tercera part de les obres de murs e valls, e la tercera part del comú de la dita ciutat.[242]

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[34]. De draps

Provehim encara, per ço que sien fets bons draps en regne de València, que en lo dit regne se hajen a fer los draps de lana e en tots los lochs d'aquell on se faran draps de lana en la forma següent: ço és que·ls draps que seran fets en lo pinte appellat «setzé» hajen haver de cabastell a cabastell nou palms, e hajen haver mil siscents fils; e los draps appellats «de huytens» hajen haver de cabastell a cabastell nou palms e hun quart e hajen haver de mil huytcents fils; e los draps apellats «vint-e-hu» hajen haver de cabastell a cabastell nou palms e mig e hajen haver dos mília e cent fils; e los draps appellats «vint-e-quatrens» hajen haver de cabastell a cabastell nou palms e hajen haver dos mília e quatrecens fils; e los draps appellats «vervins» hajen haver de cabastell a cabastell, ço és lo tretzé, nou palms e mig e haja haver mil e treents fils; e lo «verví quatorzé» haja haver de cabastell a cabastell nou palms e tres quarts e haja haver mil quatrecents fils; e tots los draps appellats «vervins» hajen ésser fets de bona lana, e no de anyins, ne de pelades, ne de reboll, ne de gratusa, ne de maçona, e hajen ésser fets a forma e aparell de Verví. E qui contrafarà perda lo drap o draps e pagarà sexanta sous de pena per cascun drap aplicadors, ço és en les ciutats e viles reyals la meytat a nós, e en les altres viles o lochs als ‖[6v] senyors de les dites viles e lochs, e l'altra meytat al comú de la ciutat, vila o loch on serà feyt o·s trobarà lo dit contrari. E aquest fur volem que haja loch de la festa de Sent Johan de juny primer vinent en avant.[243]

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[35]. De guerrejar

Volents provehir al bon estament del regne de València ordenam que·ls furs parlants de la manera del guerrejar feyts per lo senyor rey en Martí e publicats a vint-e-quatre de setembre del any mil quatrecens e tres, los quals duraven tro a les primeres corts generals del dit regne, e aquelles acabades e l'addició feta als dits furs a vint-cinch de febrer del any mil quatrecens quatre e haüda per publicada a vint-huyt de setembre del any mil quatre-cens tres duren tro a les primeres corts e tro en altra manera per lo senyor rey, ab consentiment de la dita cort, hi sia provehit.

¶ [242] *Ibidem*, rúbrica II: *De les pastures e del vedat*, capítol XXV, pp. 148-149. ¶ [243] *Ibidem*, llibre IX, rúbrica XXX: *De draps e de fustanis*, capítol XXX, 1999, vol. VIII, pp. 127-129.

Açò declarat que si aquells qui hauran dat deseximents axí com a principals fermaran pau o treva que·ls valedors qui no fermaran en la dita pau o treva no puxen guerrejar ab los desexits sinó ab novells deseximents, ans romanguen en aquell punt que eren ans que donassen los deseximents axí com a valedors.[244]

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[36]. De inhibicions e embotigaments

Ordenam que del regne de València no puxen ésser trets per terra ni per mar forments ni civades algunes, e qui contrafarà perda los forments e civades e les bèsties e vexells en què seran portats. Emperò, en la dita inhibició no són compresos ne entesos alguns caminants o recuers de regne de València qui per terra trauran algunes càrregues de forment, farina, ordi o civada ab que no sien en gran quantitat; ne y són compresos aquells del dit regne qui per visitar lurs amichs e per provisió de lurs companyes o missatges trauran per terra alguna càrrega de forment, farina, ordi o civada.[245]

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[37]. <De inhibició del oli>

En oli no puxa ésser feta inhibició sinó quant la rova d'oli comú valdrà comunament en la ciutat de València dotze sous.[246]

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[38]. <De inhibició de adacça>

De adacça no puxa ésser feta inhibició sinó quant lo cafiz de la adacça valdrà en la ciutat de València comunament vint-dos sous.[247]

Vidit de Funes, vicecancellarius. ‖[7]

[39]. <De inhibició del paniç>

De paniz no puxa ésser feta inhibició sinó quant lo cafiz de paniz valrà comunament en la ciutat de València trenta-tres sous.[248]

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[40]. <De inhibició de arroç>

De arroz no puxa ésser feta inhibició sinó quant la càrregua d'arroz valrà comunament en la ciutat de València sexanta sous.[249]

Vidit de Funes, vicecancellarius.

¶ [244] *Ibidem*, rúbrica VIII: *De malfeytors*, capítol XXII, p. 127.
¶ [245] *Ibidem*, llibre I, rúbrica V: *De seguretat e de donar fermança*, capítol XXXV, 1974, vol. II, pp. 57-58.
¶ [246] *Ibidem*, capítol XXXVI, p. 58. ¶ [247] *Ibidem*, capítol XXXVII, pp. 58-59.
¶ [248] *Ibidem*, capítol XXXVIII, p. 59. ¶ [249] *Ibidem*, capítol XXXIX, pp. 59-60.

[41]. <Que no puxa ésser dada licència particular de alguna cosa inhibida>

Com inhibició serà feta d'oli, dacça, paniz, arroz no puxa ésser donada licència a algú particularment per alguna via o manera, e sia solta tal inhibició tota hora que·ls preus dels dits blats e oli seran tornats a menor for dels contenguts en los precedents furs.[250]

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[42]. <Que bestiars no puxen ésser trets del regne>

Alguns bestiars no puxen ésser trets del regne de València per vendre, alienar o transportar aquells, e qui contrafarà perda los dits bestiars.[251]

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[43]. <Que algú no puxa ésser denunciat per strahiment de bestiar si ja ne serà atrobat per les guardes>

Algú per extrahiment de bestiar no puxa ésser denunciat, acusat, impetit o punit en alguna manera, si ja per les guardes no és atrobat en l'acte del extrahiment que farà del dit bestiar del dit regne.[252]

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[44]. <En qual manera poden ésser enbotigats forments e civades>

A cascú és licit d'embotigar forments e civades que haurà comprat fora lo regne de València e portat dins lo dit regne e forments e civades que haurà de sa pròpria collita e de ses rendes o arrendaments, e forments e civades que haurà comprats per obs de provisió de sa casa, e axí mateix hostalers puxen embotigar civades per obs de lurs hostals tan solament.[253]

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[45]. <Algú no puxa acusar per enbotigament si no a instància de la ciutat de València>

Per rahó d'embotigaments no puxa ésser feta enquesta per mer offici ne a instància d'algú puxa ésser enantat contra aquells qui hauran embotigat, sinó a requesta de la ciutat de València en cas de necessitat, e ladonchs solament se puxa procehir contra los qui ladonchs tendran los dits blats embotigats contra forma de les presents ordinacions.[254]

Vidit de Funes, vicecancellarius.

¶ [250] *Ibidem*, capítol XL, p. 60.
¶ [251] *Ibidem*, capítol XLI, p. 60.
¶ [252] *Ibidem*, capítol XLII, p. 60.
¶ [253] *Ibidem*, capítol XLIII, pp. 60-61.
¶ [254] *Ibidem*, capítol XLIV, p. 61.

[46]. <Cascú generalment pot embotigar tenint oró en l'almodí de la ciutat>

Tothom puxa embotigar dins regne de València, puys tinga contínuament oró en l'almodí de la ciutat de València, venent sens frau dels dits blats en lo dit almodí.[255]

Vidit de Funes, vicecancellarius. ‖[7v]

[47]. De la çalà

Com per fur sia statuït, que en alguna ciutat, vila o loch del regne de València no sia o puxa ésser cridat ab veu d'om en torres, mezquites, o altres lochs públicament, lo infel e reprovat nom de Mahomet. E si lo contrari és fet en algun loch del braç eclesiàstich o real, que aquell qui contrafarà sia punit per mort, sens alguna gràcia e mercè; e en los lochs del braç militar que pagàs per pena sexanta sous aplicadors al senyor del dit loch, encara que en aquell loch no haja sinó jurisdicció civil; e alguns, en lurs lochs, no hajen servat ne fet servar lo dit fur, ço que torna en gran offensa de nostre senyor Déu, per ço provehim e ordenam que·ls senyors dels dits lochs juren que servaran e servar faran lo dit fur en lurs lochs e exequtaran les penes en lo dit fur apposades, sens alguna gràcia e mercè.[256]

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[48]. De vestirs, arreus e joyes

Alguna donzella o dona vídua, de quantaque dignitat, stament o condició sia, en son matrimoni no gos o presumesca per si o per altre portar o atorgar per roba per joyes sues stimades o no stimades, sinó tan solament tro en dos parells de cofres, o menys, si·s volrà, e aytanta de roba de li o cotó solament en què puxa haver, si volrà, hun cubertor e unes cortines de cendat o de tafatà que no sien brodades, quanta en aquells cofres cabre porà covinentment, e ultra alló quatre o menys matalafs e dos travessers o menys e no més ne en altra manera. Axí, emperò, que dins o fora d'aquells còfrens no puxa portar ne trametre lançols ab vetes d'or o de seda ne ab altres obratges, mas tots blanchs, ne axí mateix draps de peus ne bancals ne altres semblants draps, ne encara camises vetades ne obrades ne d'altra manera obrades, mas totes blanques e planes que no sien de seda; però, puxen ésser cosides ab seda blanca, si·s volran. E qui contra farà, perda ço que més darà o trametrà ultra o contra forma del present fur, e encórrega en pena de doents sous per tantes quantes vegades contrafarà, aplicadora en les ciutats e viles reals la meitat a nós, e en les altres viles e lochs als senyors dels dits lochs, e l'altra meytat al comú de la ciutat, vila o loch on lo contrari serà fet.[257]

Vidit de Funes, vicecancellarius.

¶ [255] *Ibidem*, capítol XLV, pp. 61-62. ¶ [256] Germà Colón i Arcadi Garcia (eds.), *Furs de València extravagants*. Fur XLIII: *De sarrahins, que la çalà no sia cridada públicament*, capítol II, Barcelona, Editorial Barcino, 2007, vol. X, pp. 155-156. ¶ [257] Germà Colón i Arcadi Garcia (eds.), *Furs de València*, llibre IX, rúbrica XXIX: *De drapers e sastres e de vestirs*, capítol X, Barcelona, Editorial Barcino, 1999, vol. VIII, pp. 108-109.

[49]. <De les joyes que·s poden dar>

Habitador algú del dit regne, en temps d'esposales de si o de sa muller que presa haurà, o ans d'aquelles o aprés en lo temps que starà sposat e en los dies que farà noces, no puxa o gos donar a sa ‖[8] sposada o nòvia anells o altres joyes en una vegada o en moltes que sien de major valor de cinch-cents sous. E qui contra farà perda los dits anells e altres joyes e encórrega en pena de doents sous, applicadors e partidors segons que dessús.[258]

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[50]. <De la manera de les robes e dels vestirs>

Per provehir a la indempnitat e utilitat del dit regne, ordenam que alguna persona habitadora del dit regne, de quantaque dignitat, ley, stament o condició sia o serà, no gos ne presumesca vestir ne portar sobre sa persona o en alguna partida d'aquella dins lo dit regne algunes vestidures o arreus de drap d'or o d'argent, sinó solament drap de seda sens or e argent e que no sia de grana o carmesí; mas puxa portar drap de lana, encara que sia de grana o altre, puys que sia obrat dins lo regne de València, o drap de Verví[259] de Flandres, o drap de Lera[260] o Cortray,[261] que no sien de grana o de li o cànem, o altres menors draps o coses. E si·l contrari farà que perda la dita vestidura o arreu e sia encorregut per quantesque vegades contrafarà en pena de doents sous, pagadors la meytat a nós en les dites ciutats, viles o lochs reals e en los altres lochs als senyors d'aquells, e l'altra meytat al comú de la ciutat, vila o loch on tal roba o arreus seran portats.[262]

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[51]. <De les forradures que deuen dur los hòmens>

Algun hom de qualsevol dignitat, ley o condició sia no gos o presumesca portar forradures dins lo dit regne ne altre arreament de pells d'erminis, de marts gebel·lins, letisses, mas puxen portar forradures de marts no gebel·lins, fohines, putoys, vebres, vays o altres menors pells o forradures de terçanells o de cendats o altres menors forradures. E qui contrafarà, perda la forradura e la roba en què la portarà e encórrega en pena de doents sous, partidors e aplicadors segons que dessús en lo precedent fur és contengut.[263]

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[52]. <De les forradures de les dones que deuen portar>

Alguna dona, de qualsevol ley, stament o condició sia, en lo dit regne no gos ne presumesca portar forradures, cerques o rebets ne altre arreament de pells d'er-

¶ [258] *Ibidem*, capítol XI, p. 109. ¶ [259] Wervik (Flandes). ¶ [260] Lier (Flandes). ¶ [261] Cortrai (Flandes). ¶ [262] Germà Colón i Arcadi Garcia (eds.), *Furs de València*, llibre IX, rúbrica XXIX: *De drapers e sastres e de vestirs*, capítol XII, Barcelona, Editorial Barcino, 1999, vol. VIII, pp. 109-110. ¶ [263] *Ibidem*, capítol XIV, p. 111.

minis, de marts, fohines, letisses, putoys, mas puxen portar forradures de vays o de terçanells o de cendats, o de totes altres menors forradures. E qui contrafarà perda la forradura e la roba en què la portarà e encórrega en pena de doents sous pagadors, partidors e applicadors segons que dessús en los precedents furs és contengut.[264]

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[53]. <Que les dones no puxen portar forradures en les gonelles, perquè no·s scalfen massa>

Dona alguna en lo dit regne no puxa portar gonella forrada de vays ‖[8v] o de majors, mas de menors pells.[265]

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[54]. <Que les dones no roceguen faldes sinó de III palms>

Ítem, alguna dona, de qualsevol stament, ley o condició sia, en lo dit regne no gos portar ne rocegar dins lo dit regne faldes de tres palms de largària avant, los quals tres palms sien comptats de terra, estant la dona ab tapins. E qui contrafarà perda les robes en què les dites faldes o forradures portarà e encorrega en pena de doents sous, pagadora, partidora e applicadora segons que dessús.[266]

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[55]. <De la pena dels sartres que tallaran robes ultra les presents ordinacions>

Algun sartre no gos tallar alguna roba de dona que haja pus de tres palms avant de faldes. E si contrafarà pach per pena sexanta sous, pagadora, exhigidora e partidora segons que dessús.[267]

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[56]. <Que los hòmens ne les dones no gosen portar certes joyes>

Alguna persona habitadora del dit regne, de qualsevol ley, dignitat, stament o condició sia, dins lo dit regne no gos ne presumexca metre e fer metre ne portar en alguns vestirs, robes, ligars, calçars o altres arreaments, or, argent, perles, pedres fines, brodadura, orfabreria, argenteria, fullateria, bollateria o altre semblant obratge, exceptat en les dones, e no en los hòmens, que puxen portar alcandores e camises de lli ab listes de seda sens broderia, sinó solament lo cabez de la camisa sens perles e pedres, mes puxen ésser cosides ab fil de seda. Exceptats, encara, sàvenes, vels, capells e semblants arneses de cap e coll e trançadós, en què puxen portar fil d'or o d'argent o de seda. E axí mateix que puxen portar les dites dones cordes de coha en què haja or, argent, seda o fil d'or o d'argent; e encara exceptat que cascun puxa portar correges d'or, d'argent blanch o daurat o guarnides en seda o en savastre e bosses de drap d'or, d'argent o de seda, esquerpes, cadenes e collars; e

¶ [264] *Ibidem*, capítol XV, p. 112. ¶ [265] *Ibidem*, capítol XVI, p. 112.
¶ [266] *Ibidem*, capítol XVII, pp. 112-113. ¶ [267] *Ibidem*, capítol XVIII, p. 113.

així matex puxa portar tots anells en les mans, d'or o d'argent, de perles o de pedres fines o altres. E qui contrafarà perda lo dit or, argent, pedres fines, brodadures, orfabreries, argenteria, fullateria, bollateria e les robes, vestidures, calçars e ligars e altres arreaments en què u portarà, e per quantesque vegades contrafarà sia encorregut en pena de doents sous, exhigidora, aplicadora e partidora segons que dessús. E que les dones solament puxen portar perles e pedres fines al cap o al coll tan solament.[268]

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[57]. <Dels teixidors dels vels>

Ordenam encara que d'ací avant algun texidor o texidora de vels ‖[9] o altra qualsevol persona no gos fer per servir dins lo dit regne, ne alguna dona de qualsevol ley, stament o condició sia no gos dins lo dit regne comprar ne portar per son ligar o arrear algun ligar de vels o sàvenes, en qualsevol manera texits, obrats o apparellats, qui cost o sia de major preu o valor de cinquanta tro en sexanta sous, ne capells o crespines sinó de valor de vint-cinch sous cascuna o menys. E qui contrafarà perda les dites coses e encórrega en pena de doents sous, applicadora e partidora segons que dessús.[269]

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[58]. <Dels tapins de les dones>

Alguna dona no gos portar tapins cuberts sinó de cuyr o oripell, sens flocadura alguna, sots la dita pena.[270]

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[59]. <Dels paternostres que poden portar>

Ítem, que alguna dona, de qualsevol dignitat o stament sia, no puxa ne gos portar paternostres que valguen de cinch-cents sous ensús. E qui contrafarà perda los paternostres e encórrega en la dita pena de doents sous, aplicadora e partidora segons que dessús.[271]

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[60]. <Que algú no gos portar gramalla de dol ne altres vestidures que roceguen per terra>

Algun hom, de qualsevol ley o dignitat sia, per dol ne en altra manera, dins lo dit regne no gos portar vestidures algunes qui roceguen per terra. E qui contrafarà perda les dites vestidures e que encórrega en pena de doents sous, partidora e applicadora segons que dessús.[272]

Vidit de Funes, vicecancellarius.

¶ [268] *Ibidem*, capítol XIX, pp. 113-114. ¶ [269] *Ibidem*, capítol XX, pp. 114-115. ¶ [270] *Ibidem*, capítol XXI, p. 115. ¶ [271] *Ibidem*, capítol XXII, p. 115. ¶ [272] *Ibidem*, capítol XXIII, p. 116.

[61]. <De les sobredites ordinacions quines coses ne són acceptades, ne quals persones>

En los presents, emperò, furs parlants dels vestirs e arreaments no són enteses cuyraces, spases, basalarts ne altres arneses d'armes e sobrevestes o lauders, los quals lauders no puxen ésser portats sinó anant en armes o fahent mostra d'armes, ne hi són enteses e compreses infants ne fadrins tro en edat de quinze en setze anys, ne donzelles tro al dia de la solempnitat de lurs noces exclusivament.[273]

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[62]. <*Idem ut ad proximum*>

En les dessús dites ordinacions tocants los vestirs e arreus e joyes no són enteses e compreses algunes persones de linatge o estament real.[274]

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[63]. <*Idem ut ad proximum*>

E les presents ordenacions e furs volem que sien servats no contrastants qualsevol empreses nostres o de qualsevol altres. E ‖[9v] encara en les persones de nostra casa en lo dit regne, sinó solament los domèstichs nostres e de la reyna, nostra muller, scrits en carta de ració, qui reeben quitació mentre faran residència en la cort nostra o sua.[275]

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[64]. <Que les robes fetes ans de les presents ordinacions puxen portar>

Volem, emperò, que les robes fetes tro a huy puxen ésser portades e vestides tornant aquelles a la mesura en los presents furs contenguda, axí dels hòmens com de les dones.[276]

Vidit de Funes, vicecancellarius.

[65]. <De les penes de les dites ordinacions, com se deuen executar>

Les quals penes sien exequtades e exhigides en la ciutat de València per lo justícia civil, e en la ciutat de Xàtiva e en les viles reals per los justícies de la dita ciutat e viles. E en les altres viles e lochs per los senyors, o per los justícies d'aquelles e d'aquells, de les quals penes, si comeses seran, sia feta real exequció sens alguna gràcia o perdó que no·n puxa ésser feta.[277]

Vidit de Funes, vicecancellarius.

¶ [273] *Ibidem*, capítol XXIV, p. 116.
¶ [274] *Ibidem*, capítol XXV, pp. 116-117.
¶ [275] *Ibidem*, capítol XXVI, p. 117.
¶ [276] *Ibidem*, capítol XXVII, p. 117.
¶ [277] *Ibidem*, capítol XXVIII, p. 117.

[66]. D'absolució e remissió general

Ab la present absolvem e remetem a qualsevol braços, universitats o qualsevol singulars del dit regne de València totes penes civils e criminals e qualsevol crims que sien stats comeses tro al jorn de huy. De la present, emperò, remissió general exceptam tan solament crims de heretgia, de lesa majestat, de sodomia, de falsadors de moneda, de bares, de traydors, de mort acordada o de nafres o coltellades dades per diners, e de falses notaris e d'aquells qui ho fan fer o usen scientment de les cartes, testaments o falses scriptures, cossaris e ladres e trencadors de camins e de qualsevol pau o treva; però salvam als braços e singulars d'aquells que no sia fet prejuhí a aquells per les paraules posades en la present remissió, ço és, de qualsevol pau o treva, *et cetera*. En cas que les penes imposades en la treva fossen contra furs e privilegis del regne, e encara que per les dites exempcions posades en la present remissió no entenem prejudicar a la remissió feta per nos lo dia de huy ne coses en aquella contengudes o compreses ||[10] ans romanguen en sa força e valor.[278]

Vidit de Funes, vicecancellarius.

Fetes foren les coses damunt dites e publicades dins lo monestir dels frares Preÿcadors de la ciutat de València, en la casa del capítol d'aquell, on la dita cort s'acostuma tenir e celebrar, dimarts que·s comptava vint dies d'abril,[279] aprés sonada la deena ora de la nit, prenint e començant lo nombre de la ora de migjorn, lo qual dia lo dit senyor rey licencià la dita cort, en l'any de la Nativitat de nostre Senyor mil quatre-cents dehuyt e del regne del dit senyor l'any terç, presents, consintents e atorgants aquelles los damunt dits tots e sengles en lo prohemi dels presents furs nomenats.

Vidit de Funes, vicecancellarius.

Testimonis són qui presents foren a les sobredites coses lo reverend pare en Crist mossèn Dalmau, bisbe de Gerona, e los nobles mossèn Guerau Alamany de Cervelló e mossèn Johan de Luna, cavallers, e micer Johan Mercader, batle general de regne de València, consellers del dit senyor, e altres en gran multitud.

Signum (*signe reial*) Alfonsi, Dei gracia regis Aragonum, Sicilie, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comitis Barchinone, ducis Athenarum et Neopatrie ac etiam comitis Rossilionis et Ceritanie, qui predicta laudamus, firmamus et iuramus, presentibus testibus supradictis, et ad illorum maiorem corroboracionem bulla nostra plumbea fecimus eadem inpendenti muniri. Rex Alfonsus. ||[10v]

¶ [278] Germà Colón i Arcadi Garcia (eds.), *Furs de València extravagants*. Fur VII: *De diffinitione criminum et remissione penarum*, capítol XII, Barcelona, Editorial Barcino, 2007, vol. X, p. 73. ¶ [279] Al marge: *Debet dire «XXII[a] dies marcii»*. En efecte les Corts generals de 1417-1418 acabaren el dia 22 de març de 1418.

Sig-(*signe notarial*)-num mei, Petri Ram, prothonotarii domini regis predicti eiusque auctoritate per totam terram et dominacionem suam notarii publici, qui predictis interfui eaque in pergameneo sexterno presenti novem pecias a parte posteriori ab rasas integre scriptas, ultra presentem peciam, continente, de ipsius domini regis mandato scribi feci et clausi. Corrigitur autem in lineis XXV prohemi, in prima plana primi folii «Tortosa»; et in septima, prime plane secundi folii «los presents furs nous en los cases e segons en aquells és contengut, romanints los dits furs antichs, addicions de aquells»; et in quinta, capituli incipientis «Enadint» in secunda plana secundi folii, in diccione «provar»; et in prima línea capituli incipientis «Lo fill» in prima plana quarti folii rasura facta post dictas dicciones «Lo fill»; et in penúltima, capituli incipientis «Ordenam», in prima plana dicti folii quarti; et in V, VI et VII capituli incipientis «Per lo present», in secunda plana folii antedicti «inhibint a tots e qualsevol altres de la dita art e altres, exceptats aquells als quals serà comanat e permès de vendre, donar o liurar algún verí a persona alguna sots pena a cascú contrafaent cascuna»; et in ultima, prime plane, quinti folii, post diccione «aplicadors» a litera ·S· linea usque ad finem producta; et in diccione «punit» in capitulo incipiente «Algú per extrahiment» in prima plana septimi folii; et in diccione «presents» in capitulo incipiente «Per rahó»; in eadem plana et in penultima, capituli incipientis «Alguna donçela», in secunda plana follii septimi «e l'altra»; et in primis, capituli incipientis «Algun hom», in prima plana octavi follii «ley o condició sia no gos o presumesca por»; et in prima plane, secunde, dicti octavi follii inter dicciones «de» et «magors» in raso in ea posita; et in eadem, in capitulo incipiente «Alguna persona» in XIII[a] linea, in diccione «exceptat»; et in eodem in XX[a] «e»; et in prima, capituli incipientis «Algun hom», in prima plana folii novi «ley o»; et in tercia, capituli incipientis «[Algun hom] en los presents», in eadem plana «los quals laudés no puxen éser portats sinó anant»; et in ultima eiusdem capituli «lurs»; et in XIIII[a] linea presentis clausure ubi dicitur «per lo present in»; et in XX[a] prima linea eiusdem clausure, ubi legitur «in capitulo inci».

Dominus rex mandavit mihi, Petro Ram.

[Dels emprius de la ciutat de València]

Executoria correccionum et adaptacionum ac nonnullarum aliquarum addicionum factarum super sentencia ademprivorum Valencie. Sigillo pendenti.[280]

Alfonsus, Dei gracia rex Aragonum, Sicilie, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comes Barchinone, dux Athenarum et Neopatrie ac etiam comes Rossilionis et Ceritanie, inclito et magnifico infanti Iohanni, ducis Montisalbi, carissimo fratri nostro ac generali gubernatori in omnibus regnis et terris nostre

¶ [280] Aquest text procedeix del ms. L; també està inclòs al ms. M.

dicioni subiectis eiusque vices gerenti in regno et iusticie civitatis Valencie, ceterisque universis et singulis officialibus nostris in regno constitutis predicto et eorum locatenentis presentibus et futuris, ad quem vel quos infra-||[17v]scripta quomodolibet pertinere noscantur, salutem et dileccionem. Noticie singulorum ex vobis deferimus per presentes quod questione suborta inter brachia ecclesiasticum et militare, necnon ad aliquas regias universitates regni Valencie, parte ex una, et universitatem civitatis Valencie parte ex altera, de et super ademprivis seu erbagiis terminorum locorum singularium dictorum brachiorum ecclesiastici et militaris ac universitatum regalium predictarum in curia quam incolis dicti regni noviter celebramus, de assensu curie supradicte, videlicet, brachiorum ecclesiastici et militaris ac universitatum regalium predictarum sindicorumque civitatis Valencie, sentenciam super hiis per serenissimum dominum Martinum, regem Aragonum, proavunculum nostrum gloriose memorie, promulgatam in curia generali regni predicti laudavimus, aprobavimus et confirmavimus in forma et cum addicionibus, declaracionibus, adaptacionibus, correccionibus et melioramentis sequentibus:

Nós, ab assentiment de tota la cort, ço és del braç ecclesiàstich, militar e real e dels síndichs de la ciutat de València, loam, aprovam e confirmam la sentència en lo fet dels aemprius donada e promulgada per lo rey en Martí, de loable memòria, en la cort general de regne de València celebrada sots kalendari de XXVIII dies del mes de setembre del any de la Nativitat de nostre Senyor mil CCCC e tres, ab les addicions, declaracions, adaptacions, correccions e melloraments dejús scrits:

Primerament, que·l clamater vehí de la ciutat de València o de contribució de aquella qui volrà posar clams haja a posar aquells davant los jurats de la dita ciutat, los quals dits jurats, e no lo síndich ne altra persona, ans de reebre los clams e ans de fer scriure aquells, interroguen ||[18] lo clamater mijançant sagrament quin dan li és stat fet per rampellament o crebantament en lo seu bestiar o en altra manera. E encara l'interroguen sots virtut del dit sagrament en quin loch li és estat fet lo dan per rampellament o crebantament o en altra manera, que·n tals cas no sia feta reintegra per vigor de tal forma de la dita sentència e capítols dejús scrits, o en blats o en erbes.

E si·l clamater dirà que·n algun dels sobredits lochs li és stat fet lo dan per rampellament o crebantament, o en altra manera, que·n tal cas no sia feta reintegra per vigor de tal dan o rampellament, tro tant que les parts de qui sia interés sien hoïdes sumàriament e lo fet sia per los dits jurats e per lur sentència declarat e determenat, e ladonchs, si trobaran que·l dan, rampellament o crebantament o altre dan del dit bestiar sia estat fet no degudament o en cas no permés, que ladonchs se'n faça reintegra segons lo dan que serà donat e·s mostrarà en veritat per la dita sentència declarat.

Ítem, que si per dampnatges de rampellament o altres qui·s diguen ésser fets en e de bestiars, ultra los casos e lochs en lo propdit capítol contenguts, seran fets clams davant los dits jurats, que aquells dits jurats arbitren segons lur bona cons-

ciència a quant poden muntar los dampnatges dels dits clams, e segons lo àrbitre dels dits jurats e no segons dit del clamater puxen ésser fetes penyores, romanint salva defensa e prova contrària per aquells contra qui seran fets los clams, així dins los dits quinze dies de la penyora e execució com aprés, e així mateix al clamant ses proves e sos drets. E, perquè·ls dits jurats sien inclinats a justament arbitrar, que en lo començament de lur offici sien tenguts fer sagrament que bé e lealment ||[18v] arbitraran los dampnatges e rampallaments segons lur bona consciència.

Ítem, que si la universitat contra qui és estat fet clam dins los quinze dies, los quals són donats per donar penyora e fer execució de aquella, e lo senyor del loch e aquell contra qui és stat fet lo clam provarà ab testimonis, cartes o scriptures a les quals puxe o deja ésser donada fe sumàriament e de paraula, los clams fets contra aquells ésser injusts, que·n lo dit cas no·s venen les penyores n·és proceexca a la venda de les penyores d'aquí avant tro sentència sia donada sobre los dits clams.

Enadim al deén capítol de la dita sentència que, així com es statuït temps que bestiars no entren en vinyes del quinzén dia del mes de febrer tro al XV[én] dia del mes d'octubre, que sia ampliat lo dit temps e sia inibit de e per tot lo mes de febrer fins per tot lo mes d'octubre. E així mateix sia enadit a la inibició de no entrar bestiars en olivars, segons forma del dit capítol, que sia la inibició del primer dia de setembre tro a per tot lo mes de març.

Ítem, que·l scrivà de la sala de la dita ciutat sia tengut d'escriure los juraments que los jurats han a fer segons la tenor de la sentència del rey en Martí e segons los presents capítols, e que escriva la elecció del jurat cavaller e del jurat ciutadà, e del advocat que·s ha a fer segons tenor de la dita sentència <del dit rey en Martí; en totes les altres coses romangua la dita sentència>, així en les penes com en les altres coses, en sa plenera validitat, la qual, ab les addicions, correccions, adaptacions e declaracions dessús dites, volem que dure e·s serve tro a la primera cort celebradora en lo dit regne e aquella finida.

Idcirco vobis dicimus et mandamus de certa sciencia et expresse pro prima et secunda iussionibus, ac sub obtentu nostre gracie et mercedis, quatenus sen-||[19]tenciam prelibatam, cum addicionibus, adaptacionibus, correccionibus et melioramentis insertis superius, teneri et observari ad unguem iuxta sui seriem faciatis usque ad primas curias generales celebrandas in regno predicto pariter et finitas, et non contraveniatis seu aliquid contrafieri permittatis aliqua racione.

Datum sub nostro sigillo pendenti in monasterio fratrum Predicatorum civitatis Valencie, intus domum capituli eiusdem, ubi curia celebrabatur predicta, die vicesimasecunda marcii anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimo octavo (regnique nostri tercio).

Vidit de Funes, vicecancellarius.

Franciscus d'Arinyo ex mandato regio facto in curia, et vidit hanc Iohannes Mercaderii.

Pro in exercitum et curiarum I°.

Glossari

abdosos Ambdós.

abduy Ambdós.

abrivament Violència, impetuositat.

abrogar Revocar o derogar una llei, anul·lar una concessió.

actitar Tramitar, dur una causa o qüestió. Tractar una cosa amb freqüència.

adelantat Representant del rei, amb amplis poders polítics, militars i judicials, en les zones frontereres del regne de Castella. Catalanització d'*adelantado*.

aferrar Capturar, detenir.

afogar Incendiar, cremar, calar foc.

aforar Avaluar, fixar per autoritat legal el preu de les coses que s'han de vendre. Reconèixer les mercaderies per fixar el dret que han de pagar.

alamí Oficial encarregat de contrastar i arreglar els pesos i mesures.

alcandora Vestit o túnica interior amb mànegues o ales que porten tant homes com dones.

aldehea Corder o cap de bestiar que es sacrifica en la festa musulmana de l'*id al-ad·ha* (Festa del sacrifici, Pasqua gran o Pasqua de les aldehees). La festa commemora l'episodi en què Abraham, quan anava a sacrificar el seu fill, va ser aturat per l'àngel i va immolar, en substitució d'Isaac, un corder.

alegrar Usar una cosa per dret; gaudir o fer ús d'una cosa bona.

alfóndec Edifici propi de les localitats comercials en el qual els mercaders tenien posada, magatzem i fins i tot botigues per a dur a terme les transaccions comercials i on es pagaven certs drets sobre les mercaderies.

alfondeguer Administrador de l'alfóndec.

alterc Altercació, disputa acalorada.

alterch → alterc

amalladar Posar el ramat a recer vigilat pel pastor.

amenar → menar

amprar → emprar

ampre Préstec.

ancoratge Dret que es paga per ancorar dins un port.

anticat Inveterat; corroborat pel temps passat.

¶ Les entrades del glossari es fan en la forma normalitzada del terme, però també s'hi recullen les peculiaritats ortogràfiques del manuscrit, que remeten sempre al terme normalitzat. Per a la confecció han estat consultats els següents recursos bibliogràfics i electrònics Marià Aguiló i Fuster *Diccionari Aguiló*, Barcelona, IEC, 1914-1931; Antoni M. Alcover i Francesc de B. Moll *Diccionari català-valencià-balear*, Palma de Mallorca, Moll, 1927-1962, en línia <http://dcvb.iecat.net/>; Carme Barceló *Àrab i català contactes i contrastos*, València/Barcelona, IIFV/PAM, 2011; Germà Colón Domènech *Estudis de filologia catalana i romànica*, València/Barcelona, IIFV/PAM, 1997 i *De Ramon Llull al Diccionari de Fabra. Acostament lingüístic a les lletres catalanes*, Barcelona, Fundació G. C. D. / PAM, 2003; Mercè Costa i Maribel Tarrés *Diccionari del català antic*, Barcelona, Edicions 62 1998; Lluís Faraudo de Saint-Germain «Consideracions entorn d'un pla de glossari raonat de la llengua catalana medieval», dins *Miscel·lània Fabra...*, 1943 i *Vocabulari de la llengua catalana medieval*, en línia <https://www.iec.cat/faraudo/>; Miguel Gual Camarena *Vocabulario de comercio medieval*, en línia <https://www.um.es/lexico-comercio-medieval/>.

anyins Llana d'anyell.

apellit Convocació o crida a les armes en les ciutats i viles castellanes i aragoneses. Catalanització d'*apellido*.

appellit → apellit

apuntar Determinar una cosa per acord entre diverses persones.

apunctar → apuntar

aquèn Això.

arrais Patró d'embarcació.

assadura Exacció a pagar pel pas de cabanyes o ramats.

astoratge → estoratge

astret Obligat.

aturar Parar.

bada Acte de vigilar amb atenció per descobrir alguna cosa llunyana.

ban Infracció d'una ordre o d'una prohibició. Pena pecuniària.

bandejar Expulsar algú d'un territori en nom de la llei.

barat Tracte fraudulent.

barrejar Desproveir un lloc de les coses valuoses, fer-lo malbé. Saquejar.

basalart Espasa curta.

bayr → vair

besant Impost directe a les comunitats musulmanes aragoneses i valencianes.

bollateria Ornamentació de la indumentària en forma de bolles o bolletes pendents.

brellador Caçador d'ocells que els atrau amb reclam.

cabaler Qui ha rebut una quantitat d'un altre en préstec i n'és deutor.[1]

cabastell Cadascun dels extrems de la pinta del teixidor, que determinen la mesura del teixit.

cabeç o **cabès** Part superior de la túnica o camisa on hi ha l'obertura per passar el cap.

cabre Intervenir, tenir entrada en algun tracte o deliberació.

çalà → salà

calònia Pena pecuniària i dret d'imposar-la.

capsou Quantitat que cobra el procurador o l'intermediari que intervé en la solució d'un negoci. Generalment és una quantitat percentual del valor del negoci.

cas Anul·lat.

casada Família, llinatge, conjunt de persones que habiten una casa o que hi estan emparentades.

cautela Document que acredita la recepció d'una cosa.

cendat → sendat

collera Crim que consisteix en capturar gent i vendre-la a terres de sarraïns com a esclaus. Sinònim de *plagi*.

collerat Criminal que comet crim de collera.

color Sots color. Amb l'excusa, amb el fals argument.

coloradament D'una manera colorada, amb falsedat. Fingidament.

cominar → comminar

comminar Amenaçar amb una pena, càstig o sanció, especialment legal.

comunir Avisar, advertir, especialment a la part contrària per iniciar un plet.

condecent Convenient, apropiat, com cal.

contrastar Resistir, fer oposició, oposar-se.

convenir Acudir, reunir-se, congregar-se.

cot Establiment, ordinació o estatut acordat per una institució o empresa.[2]

¶ [1] El diccionari Alcover-Moll sols dona dues accepcions de *cabaler* negociant i fadristern. Tanmateix, a la documentació de les Corts s'usa amb un altre significat, el mateix amb què s'empra la paraula als furs de València, en concret en aquest fur «Si alcun hom, privat o strany, que sia cabaler d'altre o deutor, fugirà de la ciutat o d'altre loch, on haurà pres lo cabal o d'on serà deutor, lo creedor o altre, per nom d'aquell, pot aquell pendre e retenir e metre en ferres o en cadenes en la cort, e guardar aquel, tro que haja pagat o satisfeit ço que haurà reebut o ço que deurà». *Furs de València*, llibre I, rúbrica VII *Quals persones e quals coses pusque hom pendre sens manament de la cort*, capítol II. Germà Colón i Arcadi Garcia (eds.), Barcelona, Editorial Barcino, 1970, vol. I, p. 78. ¶ [2] Ni el diccionari Alcover-Moll ni el vocabulari de Faraudo recullen aquesta accepció, però el terme està amplament documentat en textos medievals, en especial als furs, privilegis, manuals de consell i llibres d'establiments o estatuts municipals, on apareix en la forma catalana *cot* o la forma llatina *coto* o *quoto*. També es pot documentar l'ús de *coto* en el castellà medieval i amb el mateix significat. Així apareix recollit al «Vocabulario de voces anticuadas» que acompanya l'edició de poesia medieval castellana feta per T. A. Sánchez, *Colección de poesías castellanas anteriores al siglo XV*, París, Baudry, Librería Europea, 1842, p. 595, on és definit com «edicto, mandato, ley, establecimiento, pena».

crebantament Acte de crebantar; irrupció violenta ocasionant danys.

crespina Bena entreteixida d'or o de tela fina, que porten les dones lligada al cap per a recollir-se els cabells i com a ornamentació. ustodir Tenir cura i vigilància d'una persona o cosa. Als texts antics es poden trobar diverses variants costeir, costoir, custuir

de fresc De poc de temps, recent.

decepció Engany.

decesir Decidir.

deferir Diferir.

depart Lloc separat, apart.

departida Per separat.

depuis Conjunció equivalent a «des que».

deseiximent Acte de deseixir-se una persona d'una altra, trencar les relacions d'amistat. Per extensió, la carta o document on es comunica el trencament.

deserví Ofensa, mal servei.

destrènyer Posar algú en situació difícil. Obligar, forçar algú a fer alguna cosa.

destric Dany, perjuí, detriment.

destrovir Destruir. Desfer, fer malbé. Arruïnar totalment.

deviar Apartar, desviar.

digest/a Meditat i assimilat mentalment; ben preparat o examinat per a emetre un juí o resposta.

diornal Jornal. Salari o retribució que es cobra per la feina d'un dia.

diputar Destinar, designar per a un ús o servei.

ductor Conductor, especialment d'una embarcació.

eixivernar Passar l'hivern en un paratge de clima més benigne. Portar el ramat durant l'hivern a pasturar a altres terres amb millors pastures.

embassat Aturat, que no pot continuar una acció.

emboscar Poblar d'arbres un terreny o paratge.

embotigar Guardar en una botiga o magatzem les mercaderies.

emparar Embargar; apoderar-se d'una cosa en virtut d'una orde judicial.

empatxar Impedir, posar obstacles, embargar.

emprar Demanar a algú que faça una cosa.

emprendre Decidir, resoldre de fer una cosa de manera individual o per acord amb altres.

encamarar Adulterar, barrejar.

enpendre → emprendre

envides A penes, tot just, amb dificultat.

escalf Escalfament, exaltació.

escalivar Marcir, especialment les plantes i conreus.

espatxat Ràpid, expedit.

esplet Collita.

esquerpa Corretja o cinyell, generalment fet amb materials luxosos, amb funció d'ornamentar la vestimenta.

estoratge Acció de guardar mercaderies per a la seua conservació esperant l'ocasió d'ús o de venda.

estrabador → estrebador

estrany Estranger. Usat en oposició a privat (nadiu).

estrebador Lloc o part on descansa o s'assegura una cosa (al text té un sentit figurat).

estrenyir Estrènyer. Fer força sobre algú per vèncer la seua resistència. Obligar.

evocar Passar una causa d'una jurisdicció a una altra.

exactor Perceptor o cobrador de tributs.

exquisit Recercat, procurat amb molta cura. Amb maneres retorçudes.

extorquir Exigir per força, molestar amb exigències violentes, causar extorsió.

fangat Molt ocupat en algun afer; en una situació complicada.

faxcar → feixcar

feixcar Corda fina d'espart usada per a lligar els sarments o per a fer cistelles o altres recipients.

fictament Fingidament.

flum Riu.

foïna Fagina. Mamífer de la família dels mustèlids que té el cos llarg, el pèl fosc amb una taca blanca al pit, la pell del qual era emprada a l'edat mitjana en la indumentària com a substitut de pells més cares.

for Preu, valor o tasa.

fretura Escassedat o mancança de cosa necessària.

fullateria Adorn de fullatge en la indumentària.

garceta → garseta
garseta Floc de cabells que baixa dels polsos a la galta.
geminar Duplicar, repetir.
ginyar Idear o obrar amb enginy. Maquinar, inventar.
gratussa Llana d'ínfima qualitat.
guaitil Persona que presta servei de vigilància; també la garita o torreta que serveix d'abric al guaita o guaitil.
guaret Terra de conreu que es deixa sense sembrar durant un any o més perquè recupere la fertilitat.
guaytil → guaitil
homei Homicidi.
homey → homei
importable Insuportable, insofrible.
indicir Publicar o proclamar.
indit Publicat o proclamat com a disposició legal.
infestar Causar un gran dany, un gran perjudici o estralls considerables.
inhit → init
init En llenguatge jurídic, acordat o adoptat.
insignir Fer insigne per alguna qualitat honrosa.
irrit Nul, sense força o valor.
jaquir Deixar.
laguiar → llaguiar
laguiós/osa → llaguiós/osa
lera o **llera** Teixit o drap de llana, molt sovint de color negre, usat en la indumentària medieval de luxe. Es desconeix l'origen i significat del terme, encara que podria fer referència a la ciutat de Lier, centre de producció de teixits de llana de Flandes.
libant → llibant
llagui Retard.
llaguiar Retardar; posar destorb. Tardar, estar molt de temps per a fer una cosa.
llaguiós/osa Que es fa amb llagui, amb retard. Feina cansada, que dura o costa molt.
llauder o **lleuder** Peça de roba que porten els homes d'armes. Sobrevesta o túnica curta.
lleuder Funcionari encarregat de cobrar la lleuda.
lleugerament Amb facilitat, amb rapidesa.
llibant Corda grossa usada per a pujar materials pesants a les bastides de construcció, en la corriola del pou per a subjectar el poal o per estirar una embarcació cap a terra.
maçona Llana de poca qualitat.
mantinent, de mantinent Tot seguit, immediatament.
menar Portar, dirigir un assumpte.
minvós/osa En desprestigi, en descrèdit.
moixerifat Dret cobrat pel moixerif, delegat governatiu, als sarraïns.
moratell Moro molt jove, xiquet.
moxerifat → moixerifat
mundari Mundà, propi d'aquest món.
oblació Oferiment, presentació.
obmetre Ometre. Deixar de fer o de dir.
onerar Carregar.
oró Cabàs gran, més alt que ample, de forma cilíndrica, que serveix per a emmagatzemar cereals, llegums o fruits secs, fet de palma o d'espart. També designa un dipòsit cilíndric o quadrangular, construït amb ciment en un racó de l'algorfa per guardar-hi cereals.
palomera Corda grossa semblant al llibant.
parador Caçador d'aus que empra filats o paranys en la captura.
pèixer Menjar, especialment pasturar els animals.
pelades Tipus de llana de poca qualitat.
pendent Durant.
pesal Pes, peça que serveix com a unitat de càlcul per a pesar.
pinte Part del teler de mà composta d'una sèrie espessa de fils col·locats verticalment entre dos llistons paral·lels.
plagat Ferit.
plagi Acte de robar o comprar una persona lliure i vendre-la o tractar-la com a esclava. Sinònim de *collera*.
postat Potestat, senyoria.
privat Natural del poble o país, en oposició a estrany (estranger).
purificar En sentit figurat perfeccionar.
putoi Mamífer carnisser del gènere *Putoris*, semblant al mart, però molt menys preuat. Les seues pells s'empren a l'edat mitjana per a la indumentària.
quant que Encara que.
quartoner Oficial de la cort dels justícies de les ciutats i viles encarregat de cobrar

el dret del quart, consistent en la quarta part dels deutes denunciats pels acreedors judicialment.

quereller Querellant.

rabejar Barrejar; mesclar productes de diverses qualitats.

rampellament Caiguda per una rampa o coster. Per extensió, els danys patits pel bestiar en una caiguda salvant un desnivell.

ravegar → rabejar

rebet → rivet

reboll Llana curta dels corders, emprada en teixits de poca qualitat.

receptar Acollir, rebre favorablement; donar alberg o asil contra un perill, sobretot a un delinqüent contra els seus perseguidors.

recuer Home que porta una rècua.

redigir Redactar i posar per escrit.

reembre Redimir.

reemçó Redempció, pagament per recuperar algú o alguna cosa.

reemut De reembre, rembre o resembre. Redimit.

reglar En sentit literal, traçar línies en un suport per a escriure; en sentit figurat, escriure, redactar.

reportar Comunicar, portar una notícia; referir, contar, exposar verbalment o per escrit.

Rest Corda grossa semblant al llibant i emprada en els mateixos usos.

restoll → rostoll

revera En veritat, en realitat. Realment.

rivet Cinta o doblec que es posa a la vorera d'una peça de vestit o altra roba, com a ornament o com a reforç.

rostoll Part de les tiges dels cereals que queden arrelades a la terra després de la sega.

rumiar Pensar, considerar lentament i amb atenció un assumpte.

salà Oració dels musulmans.

savastre Teixit de seda molt valuós, enriquit amb fils d'or o plata i ornamentat sovint amb pedres precioses o perles.

sàvena Toca o mocador gran usat per les dones per a cobrir-se el cap i els muscles.

sendat Tela fina, de seda, que s'usa per a fer vestits, folradures, roba de llit, mantells, banderes, etc., i que per la seua transparència serveix també per a passar i cerndre líquids o pólvores.

sirgador/a Persona que amb una corda llarga estira una embarcació des de la riba del riu per fer-la avançar.

sitiada Sessió.

setiada → sitiada

soberga De manera excessiva, abusiva.

sòliu Sòlid i íntegre, amb lleialtat i servei al seu senyor contra qualsevol altre.

solució Pagament, lliurament de diners.

temprar → trempar

teneó Possessió sense percepció dels fruits o rendes de la cosa posseïda.

terçanell Tela de seda mat, amb relleu en forma de cordonet, més resistent que el tafetà i que s'empra per a fer folradures de peces de roba de vestir, cortines, banderes i estendards.

tirar Portar endavant, realitzar una sèrie d'accions sense interrupció.

toldre o tolre Llevar, privar.

tolta Exacció o exigència de servei injust, contra dret.

trempar Moderar.

tunc Adverbi llatí usat en textos jurídics o administratius en català, amb el significat d'aleshores, en aquell temps.

tunch → tunc

usitar Usar, practicar habitualment, acostumar.

vair Pell de cert animal semblant a l'esquirol, de color blanc o gris, destinada a folradures o ribets en la vestimenta medieval.

vanar Presumir d'alguna cosa, gloriejar-se.

vayr → vair

vays → vair

vebre Mamífer rosegador de la família dels castòrids la pell del qual s'usa en la indumentària medieval.

vectigal Tribut sobre el transport de mercaderies.

verví Teixit elaborat amb trama i ordit sense pentinar. El nom procedeix de Wervik, ciutat de Flandes a la vora del riu Leie, famosa pels seus teixits, molt imitats a la Corona d'Aragó. Actualment, com a conseqüència del Tractat d'Utrech, la ciutat està dividida entre França i Bèlgica.

vetat/ada Guarnit de vetes.
victigal → vectigal
vigares → vijares
vijares Parer, opinió. Ésser vijares ésser de parer.

xaquir → jaquir
xareta Cordell d'espart, de cànem o de palma, que s'empra en la confecció de soles per a les espardenyes i en altres usos domèstics.
xereta → xareta

Índex antroponímic

A

Abella (*Apilia*), Ferrer d', cavaller 106, 495

Abella, Joan, cavaller 577

Abella, Lluís d', noble 89, 91, 94, 128, 302, 322, 325, 327, 345, 384, 389, 441, 476, 481, 484, 516, 674, 755, 811, 818

Abitarga, Ahmad (*Hamet*), moro de la Vall d'Uixó 231

Abrí (*Ebri*), Bernat, doctor en lleis, advocat, jurat, síndic de la ciutat de València, jutge-administrador de la Diputació del General 66-69, 71, 72, 76, 77, 79, 82, 83, 90, 91, 95, 129, 135-137, 139, 140, 142-146, 149, 151, 153, 154, 264, 265, 267, 269-279, 281, 282, 286, 288, 293, 302, 304, 323, 334, 336, 339, 346, 385, 389, 441, 463-465, 467, 468, 470, 474, 475, 477, 485, 516, 533, 637, 639, 670, 673, 720, 755, 760, 804, 811, 818

Aguiló, Andreu, cavaller 89, 95, 129, 154, 262, 265, 293, 385, 389, 477, 485, 516, 532, 632, 637, 659

Aguiló, Jaume, 332, 678

Aguiló, Lluís, donzell 91, 154, 262, 270, 323, 328, 332, 385, 389, 477, 482, 533, 632, 678, 784

Alavanya, Jordi, cavaller 332, 678

Alavanya, Paulo, cavaller 332, 678

Alboreda (*Alboredes*, *Arboreda*, *Arboredes*), Antic, síndic d'Oriola i d'Alacant 66-68, 78-80, 82, 83, 90, 92, 463-466, 472, 473, 477

Alboreda, Antoni, síndic d'Oriola 69, 70, 467, 471

Alboredes → Alboreda

Alet, Corberà d', cavaller 89, 91, 95, 129, 154, 262, 265, 322, 327, 332, 339, 345, 477, 482, 484, 516, 532, 632, 636, 678

Alet, Joan Corberà d' 332, 678

Alfons (*Alfonso*), duc de Gandia 63, 89, 91, 113, 128, 154, 212, 262, 265, 292, 301-305, 322, 324, 327, 329, 331-333, 337, 339, 340, 345, 346, 384, 388, 414, 416, 441, 460, 462, 464, 476, 480, 481, 484, 503, 513, 516, 532, 632, 636, 639, 658, 668, 671-675, 678, 679, 708, 720, 735, 738, 755, 760, 770-772, 801, 803, 811, 818

Alfons el Benigne (*Amfós*), rei d'Aragó 107, 108, 116, 165, 167, 191, 197, 205, 230, 238, 240, 362, 400, 496, 499, 506, 551, 552, 571, 572, 578, 594, 595, 596, 597, 598, 601, 602, 615, 620, 623, 689, 781, 791, 792, 820

Alfons el Liberal, rei d'Aragó 107, 108, 344, 393, 496, 499

Alfons el Magnànim, rei d'Aragó, *passim*

Almeric (*Almericus*, *Almaricus*, *Amalricus*, *Amalrich*), abat de Sant Bernat de Rascanya o de l'Horta 63-66, 68, 74, 75, 77, 79, 83, 128, 135, 304, 461, 463, 464, 469, 473, 475, 515, 518, 520, 616, 655, 670, 691

Almogàver (*Almugàver*), Antic, alcaid del castell d'Oriola 174, 315, 557

Álvarez de Espejo, Joan 332, 678

Álvarez de Espejo, Ramir 332, 345, 678

Amalric → Almeric

Andreu, Jaume, noble 322, 327

Andreu, Joan, notari 577

Anglesola (*Angularia*), Berenguer Arnau d' 100, 489

Anglesola, Pere, procurador fiscal del rei 622

Anríquez → Enríquez

Aragó, Lluís d' 659

Aranyó → Saranyó

Arboredes → Alboreda
Argenter, Gilabert, cavaller 332, 678
Àries, Francesc d', canonge i prepòsit de la seu de València, procurador del bisbe de Tortosa 90, 94, 481, 484
Arinyo, Francesc d', notari, escrivà del rei 142, 188, 243, 390, 391, 461, 590, 630, 724, 736, 797, 813, 839
Arnau, Bernat, ciutadà de València 98, 487
Arnau, Guillem, donzell, habitant i jurat de la ciutat de València 98, 487
Arqués, Bernat d', síndic de Xixona 67, 69, 464, 465
Arqués, Francesc d', ciutadà de València 794
Arraís, Muhammad (*Mahomat Arrahiç*), moro d'Onda 585
Artés, Berenguer d', síndic i missatger d'Alacant 385, 397, 400, 414, 441, 720, 736, 756, 760, 812, 818
Artés, Bernat d', síndic d'Alacant 389
Artés, Gracià d', cavaller 89, 91, 129, 302, 322, 327, 339, 477, 482, 516
Artés, Jaume d', cavaller, fill de Pere 89, 91, 95, 129, 135, 137, 265, 267, 268, 302, 339, 385, 389, 414, 441, 477, 482, 485, 516, 519, 637, 639, 659, 732, 736, 755, 773-775, 811, 818
Artés, Joan d', cavaller 322, 327
Artés, Pere d', cavaller, senyor de la vila i castell de Bocairent i de l'alqueria d'Alfafara 193, 773, 775
Artigues → Ortigues
Auret, Antoni, veí i notari d'Oriola, escrivà de la governació 223, 312-315
Auret, Joan, fill d'Antoni 313
Averçó (*Aversone*), Bernat d', notari, alt funcionari de la cancelleria de Jaume el Just 102, 492
Aznar, Sancho, síndic de Castellfabib 65, 66, 462, 463

B

Balaguer, Miquel, algutzil 308
Bardaxí, Berenguer de, cavaller, jurista, conseller reial 107, 125, 126, 132, 147, 266, 268, 325, 346, 383, 390, 417, 442, 496, 512, 513, 517, 637, 640, 662, 669, 676, 684, 687, 710, 715, 738, 756, 757, 813
Barutell, [Berenguer], preborde d'Albal en la Seu de València 680
Basella, Bernat, mercader, ciutadà de València 61, 62
Basset, Pere, jurista 266, 346, 637
Batlle (*Baiuli*), Ramon, lloctinent del protonotari reial 86, 479
Beaumunt (*Beumunt*), Xarles de, alferis de Navarra 67, 464, 578, 695
Beaumunt, Xarlot de, donzell, fill de Xarles i de Maria Eximénez de Boïl, senyor de Mislata i Benilloba 68, 77, 78, 80, 323, 328, 464, 477, 578
Begues, Pere de, síndic de Castelló 75-77, 469, 470
Bellera, Arnau Guillem de, noble, governador i virrei del regne de València 132, 160, 175, 197, 208, 235, 236, 244, 291, 359, 362, 517, 518, 525, 547, 558, 600, 635, 652, 659, 660, 700, 702, 735, 812
Belloc, Guillem de, jurista, ciutadà de València 98, 487
Bellpuig (*Pulcropodio*), Galceran de, noble 106, 495
Bellvís, Joan de, noble 80, 91, 94, 323, 328, 473, 476, 481, 484, 516, 659
Bellvís, Francesc de, noble 89, 91, 94, 128, 154, 262, 265, 267, 323, 328, 476, 481, 484, 532, 632, 636, 639
Benet XIII, papa 175, 558, 772
Bessó (*Beçó*), Pere, escrivà, de València 520
Bisbe, Pere, veí i habitador de Guardamar i alcaid del seu castell 314, 396
Bitxes (*Bixes*, *Biches*), Pere, notari, síndic de Xàtiva 66, 67, 71, 73, 82, 83, 142-146, 148, 149, 151-153, 155, 262, 263, 268-274, 385, 463, 464, 468, 474, 475, 477, 485, 533, 632, 637, 639, 660, 669, 670, 673, 675, 720, 736, 738, 755, 760, 818
Blanch, Francesc, doctor en lleis, advocat del braç militar 64, 92, 137, 168, 482, 578, 579, 636, 777, 778, 791
Blanch, Mateu, notari, ciutadà de València 64
Blanch, Mateu, notari, veí i síndic de Xixona 70, 71, 75, 82, 83, 90, 92, 95, 129, 136, 138-140, 142, 144-149, 152, 155, 262, 264, 266, 268, 271, 272, 276-278, 281, 414, 442, 466-468, 475, 477, 485, 516, 533, 632, 637, 639, 736, 756, 760, 812, 819
Blanes, Guillem de, convers 402

Blanes, Vidal de, cavaller 128, 322, 328, 464, 516
Blanes, Vidal de, cavaller, junior, procurador de la reina Iolant de Bar 68-70, 323, 328, 465, 466
Bodí, Bartomeu, notari, veí i síndic de Bocairent i de Biar 75-79, 81, 95, 129, 136, 138-140, 142, 144-148, 279, 281, 302, 335, 336, 339, 346, 385, 389, 414, 442, 470-472, 485, 516, 720, 736, 756, 760, 812, 819
Boes (*Bues*), Bertran de, notari, síndic de Morella i Castelló 63, 65-72, 95, 461-468, 485
Boïl (*Bohil*, *Boÿll*), Felip, noble, senyor de Manises 197, 331, 677, 791, 792
Boïl, Pere de, cavaller, mestre racional, conseller del rei 102, 492
Boïl, Pere, noble 267, 270, 302, 331, 639
Boïl, Ramon, donzell 128
Boïl, Ramon, fill de Ramon, noble 154, 265, 331, 516, 532, 636, 677, 779, 780
Boïl, Ramon, governador del regne de València 197, 779
Boïl de Lladró → Lladró de Boïl
Bonastre, Bernat de, donzell, fill de Lluc 89, 91, 95, 129, 323, 328, 339, 477, 482, 485, 516
Bonastre, Lluc de 323, 328
Bonivern, Bernat, habitant d'Alacant i alcaid del seu castell 244, 248, 249
Bonshoms, Bernat, porter del braç eclesiàstic i de la cort de la Governació 474, 512, 679, 746, 826
Borgonyó (*Burgundi*), Joan, sacrista de Mallorca, conseller del rei 102, 492
Borgonyó (*Burgunyó*), Pere, síndic d'Alacant 66-72, 74-76, 81, 82, 90, 92, 95, 129, 136, 139, 258, 463-466, 468-470, 477, 485, 516, 540
Borja, Galceran de, cavaller 265, 267, 302, 322, 327, 339, 637, 639
Borja, Jofre de, cavaller 323, 328
Borràs, Domingo, batle general dellà Xixona 204
Bosch (*Bosco*), Pere de, habitant de Xàtiva 98, 487
Bou, Guerau, cavaller 89, 91, 95, 270, 322, 327, 477, 482, 484
Bou, Joan, veí, síndic i missatger de Cullera 70, 72, 75, 90, 92, 95, 139, 140, 142, 144-149, 151-153, 155, 259, 260, 265, 266, 268, 269, 279, 286, 346, 385, 441, 466, 468, 469, 477, 533, 542, 543, 637, 639, 720, 756, 760, 812, 819
Bou, Pere, jurat, síndic de la ciutat de València 76-80, 82, 83, 90, 91, 95, 129, 136, 138-140, 142-144, 149, 151, 153, 262, 264, 265, 267, 269, 270, 272-277, 279, 281, 286, 288, 291, 293, 302, 323, 328, 334, 336, 339, 385, 414, 416, 441, 470-475, 477, 485, 632, 639, 660, 673, 720, 736, 738, 755, 760, 804, 811, 812, 818
Brotons, Bernat, síndic de Xixona 273-275
Bues → Boes
Buisán, Mengot de (*Mingotus de Boysano*), ciutadà de València 98, 487
Burguera, Miquel, ciutadà de València, guardià del carbó 176, 559

C

Cabanyelles, Pere de, cavaller 332, 678
Çabata → Sabata
Çabater → Sabater
Cabrero, Antoni, porter reial 61
Çaera → Saera
Çafont → Safont
Calaceit, Joan de, notari, síndic de Vila-real 65-67, 70-72, 75, 76, 129, 136, 138-140, 142, 144-153, 155, 232, 262, 263, 268-278, 286, 288, 318, 336, 339, 346, 385, 389, 414, 441, 462, 464, 466, 468-470, 485, 516, 529, 533, 632, 639, 720, 736, 812, 818
Calaceyt → Calaceit
[Calbó], Ramon, fra, abat de Valldigna 106, 495
Çamorera → Samorera
Camarero, Álvaro, cavaller, castellà 682
Campos, Guillem de, donzell 265, 270
Camps, Berenguer 20
Canals, Francesc, convers 402
Canyell, Pere 332, 678
Cap, Samuel, jueu 402
Çapila → Sapila
Capmanys (*Campmanys*), Blai de, advocat de Llíria 141
Carbonell, Beatriu, muller de Lluís Carbonell, cavaller 780, 781

Carbonell, Lluís, cavaller, procurador de la reina Iolant de Bar 89, 94, 128, 154, 260, 262, 265, 292, 302, 322, 325, 327, 331, 385, 389, 414, 441, 477, 485, 516, 532, 543, 632, 637, 659, 674, 707, 736, 755, 780, 801, 803, 811, 818
Carbonell, Ponç, habitant de Xàtiva 98, 487
Carbonell, Tomàs 332, 678
Cardona, Joan de, noble, marit de Joana de Prades 83
Carrós (*Carrocius*), senyor de Rebollet 100, 489
Casanova, Berenguer, síndic d'Ontinyent 277, 278
Castellà, Andreu, cavaller 68, 69, 464, 465, 482
Castellà, Andreu, menor, donzell 89, 91, 477
Castellà, Jaume, noble 247, 318
Castellà, Joan, cavaller 322, 327, 389
Castellà, Joan, noble 83, 89, 91, 94, 128, 154, 262, 302, 318, 322, 327, 339, 389, 476, 481, 484, 516, 532, 632
Castellà, Ramon → Costa, Ramon
Castellar, Pere del, major, cavaller 91, 323, 328, 482
Castellar, Pere del, menor 323, 328
Castellvert, Galceran, cavaller 332
Castellvert, Guerau de, cavaller 94, 485, 678
Castellvert, Joan de, cavaller 89, 91, 95, 129, 154, 302, 332, 477, 482, 485, 516, 532, 678
Castellví, Antoni de, fill de Pere 323, 328, 339
Castellví, Galceran de, cavaller 89, 91, 94, 129, 154, 262, 270, 291, 331, 332, 477, 481, 516, 521, 532, 632, 633, 636, 639, 660, 677, 678, 812
Castellví, Joan de, cavaller 89, 94, 128, 154, 265, 267, 292, 302, 322, 327, 331, 345, 385, 389, 477, 484, 516, 532, 637, 639, 656, 659, 678, 811, 818
Castellví, Lluís de, cavaller 91, 94, 128, 154, 262, 265, 267, 270, 292, 302, 322, 325, 327, 339, 345, 384, 385, 389, 414, 441, 477, 481, 484, 516, 532, 632, 637, 639, 659, 674, 736, 755, 759, 781, 782, 811, 818
Castellví, Pere de 323, 328
Castellví, Rodrigo de 678
Castellví, Roger de 332
Catllar → Descatllar
Català, Bernat, cavaller 89, 91, 94, 128, 265, 267, 292, 302, 322, 327, 339, 477, 481, 485, 516, 637, 639, 659
Català, Domingo, porter de la cort de la Governació 826
Català, Pere, doctor en decrets, advocat del braç eclesiàstic 137, 150, 152, 203, 263, 265, 267, 291, 358, 473, 474, 529, 575, 587, 602-604, 606, 615, 633, 636, 643, 652, 659, 684, 693, 729, 747, 759, 812
Çavartés → Savartés
Celma, Jaume de 332, 678
Centelles (*Centillis*, *Scentelles*, *Scintillis*), Almeric de (*Almericus*, *Aymericus*), noble 80, 89, 91, 94, 128, 291, 292, 301, 322, 327, 388, 414, 441, 472, 476, 481, 484, 516, 521, 658-660, 736, 755, 811, 812, 818
Centelles, Bernat de, noble 63, 68, 292, 384, 414, 461, 658, 673, 735, 755, 759, 760, 811, 818
Centelles, Gilabert de, noble 106, 495
Centelles, Jaume de, noble 154, 270, 292, 302, 322, 388, 532, 636, 659
Centelles, Pere de, noble 150, 154, 262, 265, 267, 270, 345, 384, 389, 529, 532, 632, 636, 638
Centelles, Ramon de, prepòsit de la Seu de València, procurador del capítol de la Seu 63-65, 68-72, 266, 291, 292, 304, 388, 416, 460-462, 464-466, 471-474, 476, 481, 484, 513, 515, 518-524, 528, 531, 532, 634-636, 638, 640, 643-645, 647, 648, 650-652, 654-659, 661, 666, 668-670, 673, 675, 679-685, 696, 700, 701, 704, 707, 718, 722, 731, 733, 735, 738, 743, 812
Centonge → Sentonge
Cerdà, Guillem, notari, veí i síndic de Bocairent 152, 153, 155, 259, 262, 264, 266, 268, 269, 272-279, 533, 541, 632, 637, 639, 660
Cerdà, Miquel, notari, escrivà del consell de Xàtiva 289, 660
Cervató, Joan de, cavaller 265, 270, 322, 327, 332, 637, 678
Cervelló, Guerau Alemany de, cavaller, governador de Catalunya, camarlenc i conseller del rei 107, 125, 126, 147, 188, 243,

266, 268, 334, 346, 383, 390, 417, 442, 496, 512, 513, 517, 590, 630, 637, 640, 654, 662, 669, 676, 682, 687, 710, 738, 756, 797, 810, 813, 836
Cirera, Bernat, síndic d'Ontinyent 71, 153, 259, 262, 264, 265, 268, 269, 271-276, 385, 533, 541, 632, 637, 639, 720
Cirera, Francesc, síndic d'Ontinyent 152, 155
Civaller → Fiveller
Clariana, Pere, notari 677, 679
Clavell, Berenguer, jurista 200, 348, 349, 391
Clavell, Berenguer, habitant de Morvedre 98, 487
Climent VI, papa 626
Codinachs → Codinats
Codinats (*Codinachs*), Ausiàs de, cavaller 91, 202, 302, 331, 389, 477, 482, 678
Codinats, Lluís de, cavaller 89, 91, 270, 331, 477, 482, 678
Codinats, Manuel de, cavaller 89, 91, 154, 262, 267, 331, 389, 477, 482, 532, 632, 639, 659, 678
Codinats, Pere de, cavaller 89, 91, 94, 154, 267, 292, 302, 322, 327, 331, 477, 482, 484, 532, 580, 639, 659, 678, 694
Colomer, Pere, síndic de Castelló 90
Comes, Pere, procurador de l'abat de Benifassà 481
Comes, Pere, síndic de Llíria 65-72, 76, 77, 92, 95, 129, 136, 138, 139, 142, 144-149, 248, 462-468, 470, 471, 485
Conort, jueva de Morvedre 402
Copons, Guillem de, donzell 332, 339, 637, 678, 787, 790
[Copons], Ponç de, abat del monestir de Poblet 102, 491
Corbera, Romeu de (*Corbaria*, *Corberia*), mestre de Santa Maria de Montesa, diputat del General 81, 88, 90, 92, 94, 128, 135, 154, 262, 263, 265, 267, 270, 271, 301, 321, 326, 338, 345, 388, 414, 416, 441, 460-462, 473, 476, 481, 482, 484, 513, 515, 518-524, 528, 530-532, 550, 632, 633, 635, 636, 638, 640, 644, 645, 647, 650-652, 654-659, 661, 662, 666, 668-670, 673, 675-677, 681, 682, 684-687, 690, 700-704, 707, 708, 711, 715, 718, 720, 722, 728, 730, 731, 733, 735, 738, 743, 755, 757-760, 801, 803, 811, 818
Corones, Joan de, porter de la cort de la Governació 826
Corts, Francesc, cavaller 89, 91, 129, 265, 293, 302, 322, 328, 385, 389, 477, 482, 637, 659
Corverà (*Corveran*), Joan 91, 482
[Cosnac], Bertrand de, cardenal de Comenge, llegat del papa Gregori XI 724
Costa, Ramon, àlias Castellà, noble 322, 327
Costa, Ramon, cavaller 302
Costa, Ramoneta, noble 322, 327
Costejà (*Costegà*), Bernat, síndic d'Alzira 83, 90, 95, 126, 129, 136, 138-140, 142-146, 148, 149, 151-153, 155, 244, 245, 262, 263, 271-275, 279, 281, 283, 286, 288, 293, 302, 304, 323, 328, 334, 336, 339, 385, 389, 414, 441, 475, 477, 485, 513, 533, 632, 670, 703, 720, 736, 755, 760, 801, 803, 811, 818
Cotlliure (*Cobliure*, *Cocolibero*, *Copliure*, *Coquolibero*), Tomàs de, jurista, síndic de Biar 90, 95, 477, 485, 516
Crespí, Guillem, cavaller 89, 91, 94, 126, 129, 154, 302, 322, 327, 332, 339, 477, 482, 484, 513, 516, 532, 678
Crevella, Gomet de la, menor de dies, habitant d'Oriola 345
Cruïlles (*Crudilis*), Jofre Gilabert de, noble, conseller del rei 106, 495
Cubells, Antoni, cavaller 323, 328
Cubells, Esteve, cavaller 322, 327

D

Dalmau (*Dalmacius*), Berenguer, cavaller 129, 154, 322, 327, 332, 385, 389
Dalmau, Berenguer, ciutadà de València 98, 487
Dalmau, Bernat, ciutadà de València 98, 487
Dávila, Álvaro, noble, mariscal de Castella 186, 323, 328, 355, 569, 796
Descatllar (*Dezcallar*), Bernat, donzell 89, 91, 95, 129, 323, 328, 477, 482, 485, 516
Desplà (*de Plana*), Berenguer, ciutadà de València 98, 487
Desplà (*de Plano*), Jaume, notari, procurador de Bernat de Centelles 63, 68, 461

Desplà, Jaume, notari, síndic de València 61, 63, 65, 67, 68, 90, 153, 154, 264, 267, 279, 461, 462, 464, 465, 477, 533, 639
Despont (*de Ponte*), Bartomeu, ciutadà de València 98, 487
Despont (*Dezpont*), Jaume, cavaller 332, 678
Despont, Jaume, regent de la batllia general, justícia criminal de València, procurador fiscal del rei 175, 558, 621, 622, 624, 691
Despont, Joan 332, 678
Despont, Ponç, lloctinent del justícia 622
Despuig (*Dezpuig*), Bernat, menor, cavaller 89, 91, 95, 265, 270, 293, 332, 477, 482, 485, 637, 659, 678
Despuig, Francesc, cavaller 332, 678
Despuig, Jaume, cavaller 89, 91, 95, 129, 332, 477, 482, 485, 516, 678
Despuig, Pere, cavaller 322, 327, 782
Desvalls (*Dezvalls*), Pere 231
Dezpont → Despont
Dezpuig → Despuig
Dezvalls → Desvalls
[Diego de Bedán], bisbe de Cartagena 395
Díez (*Didaci*), Manuel, noble 89, 91, 94, 128, 154, 262, 267, 270, 292, 301, 302, 322, 327, 339, 384, 389, 414, 441, 476, 481, 484, 516, 532, 632, 638, 658, 736, 755, 811, 818
Díez, Rodrigo, vicecanceller, conseller del rei 106, 495
Díez de Arenós, Gonçal, noble 106, 495
Domènech, Guerau, cavaller 332, 678
Domenge, Berenguer, fra, comanador major de Montesa, comptador de la Diputació del General 266, 291, 304, 634-636, 638, 646, 648, 650-657, 659, 662-664, 670, 680, 682-684, 729, 743, 759, 760, 801, 804, 812
Domínguez, Lluís, procurador de la reina Iolant de Bar 630, 672
Domínguez, Sancho, notari, síndic d'Alpont 65-67, 69-72, 74-78, 81-83, 90, 92, 95, 129,136,138-140,142,145,265,462,464-469, 471, 473, 475, 477, 485, 516, 637
Durayda, Ahmad (*Azmet*), moro de la Vall d'Uixó 231

E

Eiximèn [Martínez de Luna i Aragó], arquebisbe de Tarragona 102, 346, 491
Elionor [d'Alburquerque], reina d'Aragó, muller de Ferran d'Antequera 234
Elionor [d'Aragó], reina de Xipre 241, 626
Elionor [de Sicília], reina d'Aragó, muller de Pere el Cerimoniós 724
Enríquez, Enrique (*Anrich Anríquez*), [senyor de Villalba de los Barros, adelantado mayor de la Frontera de Andalucía] 398
Entença, Berenguer d' 100, 489
Enyego de Vallterra, arquebisbe de Tarragona 170
Escolà, Francesc, notari, escrivà del consell de la ciutat de València i del braç reial 61, 103, 130, 136, 282, 287, 289, 292, 416, 738, 802, 805
Escorna, Bernat 323, 328, 345
Escorna, Joan, cavaller 89, 91, 293, 477, 482, 659
Escrivà, Arnau, ciutadà de València 98, 487
Escrivà, Arnau Guillem, donzell, habitant de València, jurat 61
Escrivà, Bernat, habitant de Borriana 98, 487
Escrivà, Guillemó, ciutadà de València 98, 487
Escrivà, Jaume, major, noble 68, 70, 72, 89, 91, 94, 128, 154, 265, 270, 322, 327, 464, 466, 468, 476, 481, 484, 516, 532, 636
Escrivà, Jaume, menor, comptador de la Diputació del General 322, 323, 327, 328, 477, 801, 804
Escrivà, Joan, donzell 89, 91, 95, 302, 323, 328, 389, 477, 482, 485
Escrivà, Joan, lloctinent de governador 197, 205, 245, 774
Escrivà, Manfré, subrogat del lloctinent de governador 245
Esparça, Ínyigo d' 323, 328
Esparça, Joan d', fill de Llop, habitant d'Onda 345
Esparça, Joan d', fill de Roldà, habitant d'Onda 345
Esparça, Llop d', habitant d'Onda 345
Esparça, Martí d' 323, 328
Esparça, Pere Arnau d', habitant d'Onda, batlle i alcaid del castell de la vall d'Uixó 345, 594
Esparça, Roldà d', habitant d'Onda 345
Espelt, Domingo, notari, síndic d'Ademús, Castellfabib i Xixona 63, 65-67, 69-71, 74, 75, 82, 83, 90, 92, 95, 129, 136, 138-

140, 142, 144-146, 148, 149, 151-153, 155, 262, 264, 266, 268, 269, 271-278, 281, 389, 414, 441, 461-466, 468, 469, 475, 477, 485, 516, 533, 632, 637, 639, 736, 756, 760, 812, 819
Espigoler, Berenguer, escrivà de ració 136
Esplugues, Bernat d', cavaller 332, 678
Esplugues, Francesc d', cavaller 89, 91, 94, 128, 154, 262, 302, 322, 327, 477, 481, 485, 516, 532, 632
Esplugues, Francesc d', donzell, lloctinent de governador de la Plana de Borriana 89, 91, 95, 129, 229, 230, 318, 477, 482, 516, 573, 610, 778
Esplugues, Joan d', cavaller 129, 293, 302, 322, 327, 339, 516, 659
Esplugues, Pere d', cavaller 89, 91, 129, 389, 477, 482, 516
Estanya, Joan d', cavaller 94, 302, 322, 328, 339, 477, 485, 659
Estanya, Pere d', cavaller 89, 91, 482
Esteve, Bernat, notari, ciutadà de València 64
Esteve, Lluís, veí de Sogorb 789
Estrader, Guillem, doctor en lleis, procurador del prior de Valldecrist 154, 265, 267, 283, 301, 304, 441, 524, 528, 531, 532, 634, 636, 638, 640, 645, 646, 649-652, 654-656, 658, 669, 670, 681, 696, 701, 707, 722, 731, 733, 735, 743, 747, 755-758, 760
Eximénez de Boïl, Maria, vídua de Xarlot de Beaumunt 578
Eximénez de Llúcia (*Lúzia*), Llop, fill de Rodrigo 671
Eximénez de Llúcia, Rodrigo 671
Eximénez de Lumberri (*Lomberri*), Joan 332
Eximénez de Lumberri, Pero 678
Eximénez d'Urrea, Joan, noble 116, 506
Eximénez d'Urrea, Pedro → Urrea, Pedro d'
Ezelira, Samuel, jueu 402

F

Fabra, Joan, cavaller, procurador del duc de Gandia 63, 64, 68, 89, 91, 94, 128, 154, 262, 270, 292, 302, 323, 328, 339, 345, 385, 389, 414, 441, 460, 462, 464, 476, 481, 484, 516, 532, 632, 652, 659, 702, 736, 755, 759, 811, 818
Falcó (*Falchó*), Bernat, notari, síndic d'Alzira i Cullera 65-67, 71-73, 75-80, 82, 92, 95, 462-464, 467-474, 485
Fals (*Falç*, *Falch*), Jaume de, fra, procurador del majoral de Quart i de l'abat de Poblet 65, 304, 463, 522, 647, 649-653, 655, 670
Feliu, Francesc, jurista, síndic de Castelló i de Borriana 63, 65, 66, 75-79, 81-83, 90, 92, 95, 126, 129, 135-143, 145, 146, 148, 149, 151-153, 155, 245, 247, 255, 262-266, 268-279, 281, 284, 286-288, 291, 293, 302, 317, 318, 323, 328, 334, 339, 385, 389, 414, 441, 461-463, 467, 469-471, 473, 474, 477, 485, 513, 516, 519, 533, 539, 632, 637-639, 660, 669, 720, 736, 755, 760, 811, 812, 818
Feliu, Pere, jurista, síndic de Xàtiva 66-69, 71, 73, 82, 83, 90, 92, 95, 139, 140, 142-146, 148-153, 155, 262-265, 268, 269, 271-279, 281, 283, 284, 286, 288, 289, 292, 293, 304, 336, 463-465, 468, 474, 485, 529, 533, 632, 636, 637, 639, 660, 670, 700, 707, 715, 720, 736, 755, 760, 811, 818
Fenollar (*Fenollario*), Bernat de, cavaller, conseller del rei 102, 492
Ferran (*Ferrando*), infant d'Aragó, fill d'Alfons el Benigne i Leonor de Castella, senyor d'Oriola 312
Ferran I (*Ferrando*), dit d'Antequera, rei d'Aragó 108, 131, 165, 170, 172, 174, 175, 177, 180, 186, 192, 196, 220, 226, 227, 234-236, 245, 290, 319, 329, 349, 356, 389, 390, 392, 396, 474, 495, 496, 499, 517, 552, 555-558, 560, 563, 569, 591, 593, 601, 602, 616, 617, 634, 635, 723, 746, 767, 768, 774, 779, 788, 790, 796, 809
Ferrández de los Arcos (*Archos*, *Arquos*), Diego, cavaller 332, 678
Ferrández de los Arcos, Joan, cavaller 292, 332, 339, 659, 678
Ferrández de los Arcos, Pere, cavaller 332, 678
Ferrández de Masquefa, Garcia, cavaller 323, 328, 345
Ferrández de Sandoval, Diego, noble, adelantat major de Castella 131
Ferrandis de Heredia, Joan, cavaller 89, 128, 266, 322, 327, 331, 346, 476, 482, 516, 637, 687

Ferrandis d'Íxer, Joan 417, 810
Ferrandis d'Íxer, Pero, fra, comanador major de Montalbà, orde de Santiago, clavari de la Diputació del General 64, 388, 416, 461, 481, 484, 519, 525, 635, 638, 655, 661, 670, 676, 677, 680, 681, 684-686, 700-702, 707, 722, 729, 731, 735, 738, 743, 755, 757-760, 803, 818
Ferrandis de Mesones, Pere, d'Oriola 345
Ferrando, Joan, doctor en lleis, síndic de la ciutat de València, comptador de la Diputació del General 67-70, 72, 73, 75, 76, 79, 80, 82, 83, 126, 135-139, 141-146, 149-151, 153, 154, 262-264, 266, 267, 269, 270-279, 281, 282, 288, 291, 293, 302, 304, 328, 334, 385, 441, 463-466, 468-470, 472-475, 477, 485, 513, 516, 519, 529, 533, 632, 636, 638, 639, 660, 670, 673, 675, 703, 720, 736, 755, 760, 802, 804, 812, 818
Ferrer, Andreu, prevere, beneficiat de Sant Andreu de València 725
Ferrer, Arnau, cavaller 89, 91, 95, 477, 482, 485
Ferrer, Bernat, cavaller 95
Ferrer, Guillem, tresorer reial 212
Ferrer, Joan, notari, síndic de Xàtiva 63, 461
Ferrer, Nadal, síndic de Bocairent 469
Ferrer, Vicent, fra 195
Ferrera, Garcia de, cavaller, castellà 682
Ferri, Francesc, notari, ciutadà de València, escrivà del braç militar 136, 302, 349, 391, 416, 738
Figueres, Joan, porter de la cort de la Governació 826
Fixes → Freixes
Fiveller (*Civaller*), Ramon, tresorer i conseller del rei 654, 676, 682
Foces (*Focibus*), Ato de 100, 489
Francesc [Clemente Pérez], arquebisbe de Saragossa 107, 496
Frederic, comte de Luna 89, 94, 128, 154, 175, 265, 267, 270, 292, 322, 325, 327, 388, 476, 484, 504, 516, 532, 558, 565, 566, 577, 636, 638, 673, 674, 772, 789, 811, 818
Freixes, Joan, frare dominic 676, 677
Funes, Joan de, doctor en lleis, vicecanceller *passim*

G

Gaçol → Gassol
Gallach, Bernat de 780
Gallbert (*Gualbert*), Antoni de 332, 678
Garcia, Gonçal, cavaller, conseller del rei 102, 492
Garcia, Jaume, llicenciat en lleis 172, 556
Garcia de Solana, Joan 345
Garcia de Solana, Pere 345
Gasch (*Gasquí*), Pere, habitant de Xàtiva 98, 487
Gassol (*Gaçol*), Jaume, notari, síndic de Llíria 65-71, 74-79, 81-83, 90, 92, 95, 129, 136, 138, 139, 142, 145, 146, 148, 149, 151-153, 155, 247, 248, 262-265, 268, 269, 271-279, 281, 284, 287, 291, 302, 323, 329, 335, 346, 414, 441, 463-468, 470, 471, 473, 474, 477, 485, 516, 533, 632, 637, 639, 660, 736, 756, 760, 812, 818
Gastó, Joan, llicenciat en lleis, canonge de la Seu de València, procurador del bisbe 63, 64, 66, 68, 70, 71, 75, 77-81, 83, 90, 126, 127, 134, 137, 150, 262, 266, 267, 282, 291, 292, 304, 345, 384, 460-464, 466, 467, 470-472, 474, 475, 481, 513, 519-524, 526, 528-531, 632-636, 638, 643-648, 650, 651, 653-659, 661-663, 670, 676, 677, 679-684, 686, 696, 700-704, 707, 715, 718, 720, 728-731, 733, 743, 757, 812
Gastó, Joan, cavaller 89, 91, 154, 265, 270, 331, 389, 476, 481, 532, 636, 677, 701
Gil, Bonanat, notari 241
Gil, Pere, batle general dellà Xixona 313, 314
Gilabert, ciutadà de València 98, 487
Giner, Francesc, prevere, rector de Sant Mateu, procurador del bisbe de Tortosa 64, 65, 461, 462
Gómez de Sandoval, Diego, noble, adelantat major de Castella 132, 616
Gostantí (*Costanti*, *Gostanti*), Joan, cavaller 302, 477, 482, 516
Gostantí, Ramon, cavaller 302, 477, 482, 532
Gras, Antoni, tresorer de la reina 654
[Gregori XI], papa 724
Guardiola, Pere, síndic de Cullera 74, 468
Guaxart, en 672

Guerau, Lluís, notari de València, escrivà del General 263, 633
Guillem, Francesc, convers 402
Guillem, Joan, convers 402
Guillem, Miquel, convers 402
Gurrea, Llop de, cavaller, porter major 106, 495

H

Hug [de Llupià] (*Hugo*, *Ugo*, *Uch*), bisbe de València, diputat del General 63, 80, 81, 88, 90, 94, 123, 126-128, 130, 134, 135, 137, 154, 155, 249, 261, 265, 266, 267, 282, 291, 292, 301-303, 304, 321, 326, 384, 388, 390, 391, 414, 416, 441, 459, 460-462, 473, 476, 478, 480, 481, 484, 511, 513, 515, 518, 519, 523, 532, 533, 534, 543, 635, 636, 638, 640, 652, 653, 655, 659, 666, 668-670, 672, 673, 675, 677, 681, 704, 707-709, 722, 724, 725, 735, 738, 743, 755, 757-761, 801-803, 811, 812, 818
Huguet (*Uguet*), Jaume, justícia reial d'Onda 620

I

Ínyigues de Eslava, Martín (*Ínyegueç d'Ezllava*), donzell 89, 95, 270, 331, 477, 482, 485, 677
Iolant [de Bar] (*Yolant*), reina d'Aragó, muller de Joan el Caçador 68, 89, 94, 128, 202, 322, 327, 465, 466, 477, 629, 630, 672, 766, 767, 769, 818
Isabel [d'Aragó i de Fortià], muller de Jaume, comte d'Urgell 568, 796
Íxer, Joan d' 266, 383, 637, 687

J

Jàfer, Guillem 678
Jaspert (*Iaçbertus*), vescomte de Castellnou 100, 489
Jaume, comte d'Urgell 186, 230, 506, 568, 569, 601, 796
Jaume, infant d'Aragó, comte d'Urgell i vescomte d'Àger 106, 495
Jaume I, rei d'Aragó 96, 97, 98, 99, 100, 107, 108, 110, 113, 116, 119, 159, 163, 191, 206, 220, 227, 344, 393, 394, 397, 486, 487, 488, 489, 496, 499, 500, 504, 506, 507, 547, 550, 572, 591, 601, 606
Jaume II, rei d'Aragó, infant 96, 99, 100, 486, 489; rei 100, 102, 108, 157, 212, 240, 317, 344, 351, 352, 489, 491, 499, 500, 507, 545, 571, 592, 594, 595, 601, 612
Joan XXIII, papa 572
Joan, monjo de Valldigna 811
Joan, Bernat, cavaller, fill de Pere 212, 213, 243, 262, 265, 267, 302, 322, 332, 327, 339, 532, 632, 637, 639
Joan, Bernat, ciutadà, jurat i síndic de la ciutat de València 61, 66, 67, 69, 72, 73, 77, 78, 79, 80, 83, 90, 91, 95, 129, 136, 138, 139, 140, 142, 143, 144, 145, 146, 149, 151, 153, 154, 262, 264, 265, 267, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 281, 282, 286, 288, 293, 302, 304, 323, 328, 334, 339, 385, 389, 414, 441, 463, 464, 465, 468, 470, 471, 473, 485, 516, 532, 533, 632, 637, 639, 650, 670, 673, 720, 736, 738, 755, 760, 801, 803, 811, 818
Joan el Caçador, rei d'Aragó, infant 111, 193, 501; rei 107, 108, 111, 131, 163, 164, 180, 190-193, 202, 218, 241, 307, 313, 318, 355, 357, 395, 398-400 496, 499, 501, 551, 571, 582, 591, 594, 629, 767, 781, 790
[Joan de Taüst o Taüste], bisbe de Sogorb 462, 473, 476, 481, 484
Joan, Francesc, procurador de l'abat de Poblet 282
Joan [d'Aragó i d'Anjou], fill de Jaume II, canceller i arquebisbe de Toledo 102, 491
Joan [de Valtierra], bisbe de Tarassona 107, 496
Joan, infant d'Aragó, duc de Montblanc i senyor de Xèrica, governador general, germà d'Alfons el Magnànim 85, 89, 91, 94, 112, 128, 147, 154, 173, 218, 222, 228, 230, 249, 262, 265, 267, 270, 271, 292, 301, 305, 307, 322, 325, 327, 339, 361, 388, 391, 414, 416, 441, 476, 478, 481, 484, 503, 516, 531, 532, 533, 535, 556, 602, 613, 632, 636, 638, 658, 668, 671, 673, 674, 679, 688, 690, 702, 708, 723, 735, 738, 755, 760, 810, 811, 818, 837
Joan, Pere 212
Jofre, Jaume, cavaller, fill de Ramon 82, 89, 91, 95, 129, 154, 292, 302, 327, 332,

339, 385, 389, 477, 482, 485, 516, 532, 659, 678
Jofre, Nicolau, cavaller, procurador de Joana de Prades i de Pere Sabata 82, 89, 94, 128, 154, 262, 265, 270, 292, 293, 302, 322, 327, 339, 385, 389, 414, 416, 441, 474, 477, 482, 484, 516, 532, 588, 632, 637, 659, 736, 738, 755, 811, 818
Jofre, Ramon, cavaller 332, 678
Jordà, Gabriel, convers 402
Jordà, Lluís, convers 402
Jordà, Manuel, convers 402
Jornet, Bernat, prevere de València 650, 651, 747, 759
Josa, Joan de, fra, comanador de Santa Maria del Puig, procurador del mestre de la Mercé 65, 88, 90, 94, 128, 463, 473, 476, 481, 484, 512, 523
Juneta, Arnau de, habitant de Borriana 98, 487

L

Lauria → Lloria
Liminyana, Jaume de, cavaller 323, 328, 345
Liminyana, Pere de 345
Lladró, Pere, vescomte de Vilanova 63, 69, 77, 80, 114, 126, 128, 154, 169, 170, 262, 265, 267, 270, 292, 301, 322, 325, 327, 339, 345, 384, 389, 414, 441, 461, 462, 463, 465, 466, 467, 474, 477, 504, 513, 516, 532, 554, 632, 636, 658, 659, 673, 674, 736, 755, 760, 818
Lladró de Boïl, Pere, cavaller, fill i procurador del vescomte de Vilanova 302, 322, 327, 389, 441, 755, 760, 811, 818
Llançol, Francesc, cavaller 332, 678
Llançol, Guillem, cavaller 332, 678
Llançol, Jaume, àlias Romeu → Romeu, Jaume
Llançol, Jaume, cavaller 516, 678
Llançol, Joan, cavaller 89, 91, 94, 128, 322, 327, 332, 477, 482, 485, 516, 678
Llançol, Manuel, cavaller 91, 95, 154, 332, 339, 482, 485, 532, 678
Llançol, Mateu, cavaller 91, 95, 129, 267, 302, 332, 339, 477, 482, 484, 516, 639, 678
Llançol, Mateu, major, cavaller 332, 678
Llançol, Mateu, menor, cavaller 332, 678
Llançol, Rodrigo, donzell 129, 322, 327, 332, 516, 678
Lledós, Guillem, diputat del General 290, 659, 812
Llobregat, Vicent, veí d'Aldaia 622
Llombart, Joan, frare dominic 140, 142, 143, 281, 282, 287, 288, 334, 336
Llop, comte de Luna 116, 506
Llorenç (*Laurencii*), Arnau, habitant de Morvedre 98, 487
Llorenç, Pere, notari, ciutadà de València, secretari d'Hug de Llupià i escrivà del braç eclesiàstic 634, 652, 655, 677, 738, 757
Lloria (*Lauria*), Alfons Roger de, noble 106, 495
Llòris, Galceran de, donzell 89, 91, 95, 323, 325, 328, 414, 441, 477, 482, 485, 674, 736, 755, 811, 818
Llòris, Galceran de, menor 328
Llòris, Joan de 323, 328
Llòris, Lluís de, major, cavaller 89, 91, 95, 323, 328, 477, 482, 485
Llòris, Lluís de, menor 323
López, Antoni, notari, ciutadà de València 416, 677, 738
López, Bonafonat 323, 328
López, Mateu 323, 328
López, Pere 323, 328
López de Luna, Ferran, virrei del regne de València 197
[López de Luna], Pedro, arquebisbe de Saragossa, canceller del rei 106, 495
López de Rueda, Martí, cavaller 102, 492
López de Toló, Eiximèn 582
[López] de Toló, Joan, fill d'Eiximèn 582
Luna, Joan de, cavaller, camarlenc i conseller del rei 188, 243, 266, 346, 442, 590, 630, 637, 687, 756, 797, 810, 813, 836

M

Maça, Francesc, noble 89, 91, 94, 128, 267, 270, 331, 476, 481, 484, 516, 638, 639, 677
Maça de Liçana, Pero, noble 89, 91, 94, 128, 154, 262, 265, 270, 292, 301, 305, 322, 324, 325, 327, 331, 333, 339, 340, 384, 389, 414, 441, 476, 481, 484, 516, 532, 632, 636, 638, 656, 658, 668, 671, 673-677, 684, 736, 755, 759, 760, 781, 811, 818
Macià, Ramon, fra, procurador de l'abat de Valldigna 74, 75, 291, 304, 469, 655, 659, 670

Malbosc, Pere Joan de 671
Malferit, Jaume de, cavaller 267, 332, 639, 678
Mallada, madona 701, 729
March, Ausiàs, donzell 89, 91, 129, 302, 323, 328, 339, 477, 482, 516
[Maresme, Francesc], prior del monestir de Portaceli 662
Maresme, Pere, cavaller 89, 91, 94, 128, 154, 265, 270, 477, 481, 484, 516, 532, 637
Margarida [de Prades], reina d'Aragó, muller de Martí l'Humà 661, 813
Maria, muller de Gozalbo Sánchez Coronelli 344
Maria, reina de Sicília, muller de Martí el Jove 182, 775
Maria [de Luna], reina d'Aragó, muller de Martí l'Humà 174, 183, 558, 565, 775
Marrades, Francesc, cavaller 89, 91, 128, 154, 262, 267, 270, 302, 322, 327, 332, 339, 385, 389, 477, 481, 516, 532, 578, 632, 639, 678, 811
Marrades, Pere, cavaller, batle general de regne de València 169, 260, 543, 554
Marromà, Joan, notari, procurador d'Álvaro Dávila 323, 328
Martí, Guerau, ciutadà de València 98, 487
Martí el Jove, rei de Sicília 174, 182, 212, 558, 565, 627, 775
Martí l'Humà, rei d'Aragó, infant 787; rei 107, 108, 111, 131, 134, 160, 163-166, 171, 174-180, 182-185, 190-192, 197, 199-202, 205, 207, 212, 213, 228, 232, 233, 235, 241, 242, 246, 252, 260, 283, 286, 310, 311, 313, 314, 351-353, 355, 357, 360, 392, 401, 402, 496, 499, 501, 537, 543, 547, 550-552, 556, 558-563, 565-567, 571, 572, 576, 581, 582, 584, 585, 590, 591, 594, 598, 599, 601, 611, 613, 621, 624-627, 688, 690, 694, 695, 709, 767, 768, 771, 775, 782, 784-786, 789, 790, 803, 809, 820, 822-824, 828, 838, 839
Martínez, Joan, notari, ciutadà de València 62
Martínez de Angulo, Francisco, natural del regne de Castella 177, 560
Martínez de Eslava, Joan, cavaller 70, 89, 94, 128, 154, 262, 267, 270, 302, 322, 331, 339, 466, 477, 482, 485, 516, 532, 627, 632, 639, 677
Martínez de Eslava, Joan, donzell 331, 677
Martínez de Luna, Pere 100, 489
[Martínez de Mengucho, Joan], abat del monestir de Poblet 94, 102, 128, 135, 154, 282, 304, 463, 491, 591, 593, 617, 618, 619, 621, 622, 624, 629, 655, 670, 746, 757, 760
Martínez de Vera, Diego, fill de Joan 323, 328
Martínez de Vera, Joan 323, 328
Martínez Toledano, Pere, noble 66
Martorell, Antoni, batle d'Alzira, 583, 586, 587, 619, 642, 643
Martorell, Francesc, canonge, procurador del bisbe de Sogorb i del capítol de la Seu de València 65, 66, 68-75, 77-81, 88, 90, 94, 128, 462-474, 476, 477, 481, 482, 484, 515, 627, 628
Martorell, Francesc de, cavaller 69, 72, 76, 89, 91, 232, 233, 292, 465, 468, 477, 482, 659
Masasal → Massasal
Mascarós, Antoni, síndic de Cullera 414, 736
Mascarós, Daniel, jurat, síndic de la ciutat de València, clavari i tresorer de la Diputació del General 76-80, 82, 83, 86, 90-92, 126, 129, 139, 151, 153, 154, 190, 262, 264, 265, 267, 269-279, 281, 282, 286, 288, 293, 302, 304, 323, 328, 334, 339, 385, 389, 414, 416, 441, 470-475, 477, 478, 483, 485, 513, 516, 533, 632, 637, 639, 659, 669, 670, 673, 700, 707, 720, 732, 736, 738, 755, 760, 818
Mascó (*Maschó*), Domingo, jurista 168, 200, 203, 219, 227, 228, 231, 242, 266, 346, 354, 361 572, 574, 575, 578, 579, 582, 587, 589, 590, 592, 602-604, 607, 615, 637, 643, 659, 687, 692-695, 715, 777, 778, 787, 788, 790, 791, 795
Mascó, Pere (*Maschó*, *Masconis*), cavaller 63, 89, 91, 128, 154, 293, 302, 322, 327, 339, 345, 460, 477, 481, 516, 533, 659
Masquefa (*Maçqueffa*, *Mazqueffa*), Francesc, cavaller 323, 328
Masquefa, Jaume, cavaller 323, 328
Masquefa, Joan, cavaller 323, 328, 339, 345, 385
Masquefa, Joan, síndic d'Oriola 66, 67, 69, 70, 72, 77, 79, 80, 82, 83, 90, 92, 95, 463-466, 469, 471, 473, 474, 477, 485

Masquefa, Pere Joan 75
Massasal (*Masasal*), Jaume, fra, síndic de Quart 520
Matoses (*Mathoses*), Bartomeu, síndic de Vila-real 63, 69, 74, 77-79, 81-83, 90, 92, 461, 465, 467, 468, 471, 473, 475, 477
Matoses, Ferrer, jurat de la ciutat de València 98, 487
Mercader, Berenguer, cavaller 95, 129, 389, 485, 811
Mercader, Joan, jurista, batle general del regne de València 86, 92, 95, 155, 156, 175, 176, 188, 203, 218, 228, 242, 243, 249, 269, 309, 312, 346, 350, 361, 395, 396, 402, 403, 479, 485, 558, 559, 572, 574, 578, 580, 585, 587, 590, 592, 603, 604, 606, 614, 615, 618, 624, 625, 628, 630, 641, 644, 647, 656, 687, 692, 693, 695, 710, 725, 746, 766, 768-770, 779, 780, 784, 797, 836, 839
Mercader, Pere, cavaller 89, 477
Mercer, Pere, ciutadà de València 98, 487
Minguet, Berenguer, ciutadà de València, conseller reial i oïdor dels comptes del regne de València 180, 563
Miquel, Bernat, notari, secretari del rei 221
Mir, Guillem, notari de la batllia 176, 559
Miralles, Antoni 616, 617
Miralles, Bartomeu, lloctinent de governador dellà el riu d'Uixó 197, 617, 785, 786
Miravalls, Bernat, fra, comanador de Sant Joan de l'Hospital i lloctinent de castellà d'Amposta 671
Miró, Andreu 345
Miró, Bonanat 345
Miró, Francesc 345
Miró, Joan 345
Miró, Pere, cavaller 129, 267, 332, 339, 345, 516, 639, 678
Miró, Simó, alcaid del castell de Guardamar 396, 402, 625, 691
Molina, Joan de, procurador de Pere Lladró, vescomte de Vilanova 69, 465
Monçó → Montsó
Montagut, Bartomeu de, major, noble 345
Montagut, Bartomeu de, menor 345
Montagut, Berenguer de 782
Montagut, Daniel de 385
Montagut, Francesc de 345
Montagut, Galceran de, donzell 89, 128, 345, 476
Montagut, Jaume de, noble 345
Montagut (*Monteacuto*), Manuel de 89, 267, 270, 293, 302, 328, 339, 345, 389, 414, 441, 476, 477, 485, 516, 533, 632, 637, 639, 659, 736, 755, 759, 811, 818
Montagut, Manuel de, donzell 89, 94, 95, 128, 129, 154, 262, 265, 516
Montagut, Pere de, noble, senyor de l'Alcúdia 80, 89, 91, 94, 128, 154, 221, 262, 265, 270, 322, 327, 389, 414, 441, 473, 476, 481, 484, 516, 532, 632, 636, 638, 736, 755, 811, 818
Montagut, Peregrí de, noble, senyor de Carlet, Benimodo, Massalet i Xinquer 345, 781, 782
Montcada (*Moncada*, *Montecateno*, *Monthecateno*, *Muncada*), Guillem Ramon de, noble, governador del regne de València 197, 331, 677
Montcada, Joan de, noble 331, 677
Montcada, Mateu de, noble 331, 677
Montcada, Ot de, noble, senyor de la baronia de Xiva 114, 322, 327, 331, 677, 701
Montcada, Pere de, noble 91, 154, 262, 265, 267, 292, 302, 322, 331, 340, 345, 414, 441, 476, 481, 532, 632, 639, 658, 673, 675, 677, 736, 755, 811, 818
Montcada, Ramon de, fra, comanador de Torrent, orde de Sant Joan de l'Hospital de Jerusalem 94, 126, 128, 262, 265, 267, 270, 282, 301, 304, 321, 326, 388, 414, 441, 484, 513, 515, 518, 520, 522, 524, 526-528, 531, 532, 632-636, 638, 640, 643, 644, 646, 647, 649-655, 666, 668-670, 673, 675-677, 680-682, 684, 696, 704, 707, 718, 722, 729, 735, 746, 755-760, 811, 818
Montferrer, Folc de (*Fulco de Monteferrario*, *Folch de Monferrer*), síndic d'Ontinyent 66, 77-79, 146-149, 151, 463, 471-473
Montfort (*Monfort*), Joan de, síndic de Biar 278, 279
Montfort, Pere de, síndic de Biar 71, 72, 74-79, 281, 286, 288, 467-472
Montpalau (*Monpalau*), Berenguer de, cavaller 89, 91, 129, 154, 293, 322, 323, 327, 328, 339, 477, 482, 516, 532, 659
Montpalau, Galceran de, cavaller 322, 327, 328
Montpalau, Joan, cavaller 322, 327

Mont-roig (*Monterubeo*), Arnau de, ciutadà de València 98, 487
Mont-rós (*Monrós*), Berenguer de, donzell, senyor de Montornès 293, 322, 327, 639, 659, 784-786
Montsó (*Montesono*), Arnau de, habitant de Xàtiva 98, 487
Montsó (*Monçó*), Pasqual de, convers 402-404
Montsoriu, Bernat de (*Monsoriu*), cavaller 80, 89, 91, 95, 129, 154, 265, 267, 473, 477, 482, 484, 516, 532, 637, 639
Montsoriu, Gilabert de (*Monsoriu*), fra, cavaller de l'orde de Montesa, procurador del mestre 523-526, 679
Mora, Joan de, habitant de Morvedre 98, 487
Mora, Joan de, habitant d'Oriola 345
Morera (*Moraria*), Arnau de, conseller del rei 106, 495
Morera, Joan de, donzell 332, 678
Morera, Pere, cavaller 312, 313, 332, 678
Moros, Berenguer de, donzell 270
Muntanyès (*Montanyès*, *Muntanyans*), Bernat, síndic de Borriana 65, 66, 69-72, 79, 81-83, 90, 95, 129, 136, 138-140, 142, 144-149, 151, 152, 155, 255, 256, 268, 269, 271-279, 281, 283, 286, 288, 302, 304, 318, 339, 346, 385, 389, 441, 463, 465, 466, 468, 472-474, 477, 485, 516, 532, 540, 670, 720, 736, 756, 760, 812, 818
Muntanyès, Garcia, guardià del carbó, munter del rei 176, 239, 559
Munyós (*Moniós*, *Monyoç*, *Munyoç*, *Munyoz*), Berenguer de, donzell 267
Munyós, Ferrando, cavaller 95, 332, 485, 678
Munyós, Francesc, cavaller 67, 95, 323, 328, 332, 464, 485, 678
Munyós, Jaume 323, 328
Munyós, Joan, cavaller 89, 91, 94, 128, 302, 322, 327, 339, 345, 477, 481, 485, 516
[Mur i de Cervelló], Dalmau de, bisbe de Girona 188, 243, 590, 630, 797, 810, 813, 836

N

Natera, Joan de, donzell 129, 323, 328, 332, 389, 516, 678
Natera, Pere de, donzell 129, 323, 328
Navarro, Francesc, síndic de Cullera 90, 92, 136, 138, 139, 273-277, 286, 389, 477
Navarro, Gabriel, escrivà deració 350
Navarro, Joan, arrendador de la sotsobreria de València 196
Navarro, Joan, doctor en lleis, regent de la cancelleria 181, 380, 382, 385, 411-413, 417, 418, 422-424, 426, 427, 437, 564, 716, 721, 732, 733, 743, 746, 747, 753
Navarro, Vicent, senyor del molí de Cullera 220
Nicolau (*Nicholaus*), Pau, secretari reial 245, 248, 249, 268

O

Olit, Dionís d', síndic de Borriana 67, 68, 73, 75-78, 92, 464, 465, 467-469, 471
Olit, Dionís d', notari, procurador de l'alfèris de Navarra Xarles de Beaumunt 67, 68, 73, 76-78, 80, 89, 95, 323, 328, 464, 468-471, 473, 477, 482, 578
Oliver, Guillem, arrendador del quint de l'Albufera 671
Olives, Salvador, cavaller 95, 322, 328, 485
Olms → Oms
Olzina (*Olçina*), Jaume, notari, síndic d'Ontinyent 129, 136, 138-140, 142, 144-146, 302, 323, 329, 336, 339, 346, 389, 414, 441, 485, 516, 683, 736, 756, 760, 812, 819
Oms (*Olms*), Gisbert d', donzell 91, 95, 154, 262, 265, 267, 477, 482, 485, 516, 533, 632, 637, 639
Orís, Joan d' 323, 328, 332, 678
Ortigues, Jofre d', doctor en lleis, regent de la cancelleria *passim*
Ossal, Bartomeu d', ciutadà de València 98, 487
Ot [de Montcada i de Luna], bisbe de Tortosa 64, 88, 90, 94, 116, 128, 135, 154, 246, 265, 267, 270, 282, 291, 301, 304, 321, 326, 339, 388, 441, 461, 462, 473, 476, 481, 484, 506, 523, 573, 591, 606, 616, 617, 635, 650, 652, 655, 656, 659, 670, 681, 685, 693, 700, 704, 707, 718, 722, 729, 735, 743, 755, 757-760, 811, 812, 818
Oulomar, Guillem, conseller del rei 102, 492

P
Palau, Francesc, metge, síndic de Borriana 65, 66, 153, 262, 263, 265, 268, 269, 462, 463, 533, 632, 637, 639
Palma, Joan, jurista, síndic de Morella 76-80, 82, 83, 90, 92, 95, 129, 135-144, 146, 148, 149, 151-153, 155, 253, 262-266, 268-279, 281, 283, 284, 286, 287, 302, 304, 323, 328, 334, 336, 339, 343, 346, 389, 392, 414, 441, 470-472, 474, 475, 477, 485, 516, 519, 533, 537, 632, 637-639, 670, 673, 675, 760, 811, 818
Pardo, Joan, donzell, procurador de Carrossa de Vilaragut 89, 95, 154, 293, 302, 323, 327, 328, 385, 389, 477, 481, 533, 659
Pardo, Joan, cavaller 89, 302, 322, 339, 389, 476, 481
Pardo, Joan, cavaller, menor 89, 91, 95, 322, 327, 385, 389, 477, 482, 485
Pardo, Lluís 322, 327
Pardo, Pere, donzell 89, 91, 95, 322, 327, 477, 485
Pardo de la Casta, Joan, cavaller, comptador de la Diputació del General 801, 804
Pardo de la Casta, Pere, cavaller, procurador d'Eiximèn Pérez d'Arenós, diputat del General, comptador de la Diputació del General 63, 64, 89, 91, 94, 126, 128, 150, 154, 262, 263, 265, 267, 290, 292, 302, 322, 327, 339, 384, 385, 389, 414, 441, 460, 462, 477, 482, 485, 513, 516, 529, 532, 579, 580, 632, 633, 637, 639, 659, 701, 707, 720, 736, 755, 809, 811, 812, 818
Pasqual, Antoni, notari 725
Pasqual, Guillem, carnisser de València 725
Pasqual, Guillem (*Pascasii*), síndic de Llíria 74, 75, 78, 79, 81-83, 90, 142, 144, 145, 468, 471, 473, 474, 477
Passadores, Pere, ciutadà de València 241, 242
Patos, Antoni de, germà de Joan, habitant d'Onda 323, 328, 339, 345
Patos, Joan de, germà d'Antoni, habitant d'Onda 323, 328, 345
Pedro, fill del comte d'Empúries 169, 554
Pedro I, rei de Castella 224, 398, 401
Pellisser, Romeu, ciutadà de València 98, 487
Pere [de Sagarriga i de Pau], arquebisbe de Tarragona, conseller del rei 107, 132, 147, 148, 246, 266, 268, 346, 416, 496, 517, 637, 640, 653, 662, 687, 704, 705, 710, 715, 724, 738
Pere el Cerimoniós, rei d'Aragó 93, 103, 106-108, 110, 111, 116, 130, 131, 163, 169, 170, 190, 191-193, 201, 204, 206, 207, 212, 218, 221, 231, 244, 260, 310, 312, 357, 360, 389, 390, 397, 398, 400, 483, 492, 495, 496, 499, 501, 502, 506, 542, 554, 555, 577, 582, 584, 613, 625, 626, 628, 689, 722-725, 767, 773, 779, 782, 787, 820
Pere el Gran, infant i rei d'Aragó, infant 96, 99, 100, 486, 489, rei 107, 108, 159, 237, 496, 499, 546
Perellós (*Perelionibus*), Francesc de, noble 89, 91, 94, 128, 302, 322, 327, 339, 384, 389, 476, 481, 484
Perellós, Ramon de, cavaller 390
Pérez, Joan, mercader, ciutadà de València 573, 574
Pérez, Nadal, veí i síndic de Xixona 75-79, 81, 470-473
Pérez de Arenós, Eiximèn, noble 89, 94, 128, 154, 290, 322, 327, 477, 659, 812
Pérez de Buysan, Gil, notari i tenent els segells de la cancelleria 106, 495
Pérez de Calataiud, Eiximèn, noble 91, 94, 128, 135, 137, 154, 262, 268, 331, 441, 481, 484, 516, 519, 532, 632, 639, 677
Pérez de Corella, Eiximèn, noble 89, 91, 94, 128, 154, 267, 292, 302, 331, 339, 476, 481, 484, 516, 532, 639, 659, 677
Pérez de Pomar, convers, *olim* Daví el Rau, fill de Joan el Rau, jueus de Morvedre 402, 403
Pérez de Toló, Eiximèn, fill de Joan 323, 328, 582
[Pérez] de Toló, Joan, 323, 328, 694
[Pérez] de Toló, Joan, fill de Joan 323, 328
[Pérez] de Toló, Lluís, fill de Joan 323, 328
Pérez de Vayello, Joan, donzell 302, 323, 328, 339, 345
Pérez de Vayello, Martín 323, 328
Pérez del Castellar, Martín, fra, comanador de Begís, orde de Calatrava 91, 321, 811, 818

Pertusa, Lluís de, cavaller 89, 91, 95, 332, 477, 482, 678
Piera, Ferrer de (*Apiaria*), ciutadà de València 98, 487
Piera, Miquel de, cavaller 91, 322, 327, 482
Pineda, Galceran 308
Pinós, Galceran de 100, 489
Piquer, Miquel, notari, advocat fiscal 599, 600
Pla → Desplà
Poblet, Antoni, procurador del bisbe de Tortosa 388, 718, 722, 731, 733, 735
Poblet, Ramon de, ciutadà de València 98, 487
Ponç, Bernat, subrogat del governador general en Alzira 205
Ponç, Guillem, notari, ciutadà de València, síndic d'Ontinyent i Bocairent 67-70, 72, 74, 75, 77, 78, 82, 83, 90, 92, 464-466, 468, 469, 475, 477
Ponç de Fenollet, Esteve, cavaller 94, 485
Pontons (*Pontonibus*), Dalmau de, jutge de la cúria reial 102, 492
Porcià (*Porzano*), Guillem de, jurat de la ciutat de València 98, 487
Porto (*Portho*), Garcia del, notari, ciutadà de València, síndic de Castellfabib 67-72, 74, 75, 77-79, 81-83, 90, 92, 95, 129, 146, 148, 149, 151, 264, 265, 269, 271, 464-469, 471-473, 475, 477, 485, 516, 637, 812, 818
Prades, Joana de, noble, muller de Joan de Cardona 83, 89, 94, 128, 322, 327, 477
Pròixida, Francesc de, donzell 129
Pròixida, Joan de, noble 89, 91, 154, 262, 265, 267, 270, 292, 302, 322, 327, 345, 384, 389, 476, 481, 532, 632, 636, 638, 658
Pròixida, Olf de (*Olfo de Pròxita*), noble, governador del regne de València 80, 83, 89, 91, 94, 128, 154, 244, 262, 265, 267, 270, 292, 301, 322, 325, 327, 339, 345, 384, 389, 396, 414, 441, 472, 475, 476, 481, 484, 516, 532, 632, 636, 638, 652, 658, 673, 674, 701, 707, 736, 755, 759, 760, 811, 818
Puig, Nicolau, fra, procurador del majoral de Quart 267, 638
Pujada (*Pugada*, *Pugades*), Guillem, cavaller 89, 91, 154, 332, 477, 532, 678, 783
Pujada, Joan, síndic de la ciutat de València 66, 68-73, 75-77, 79, 82, 83, 90, 91, 95, 129, 136, 139, 140, 143-146, 149, 151, 153, 154, 262-265, 267, 269-279, 291, 328, 336, 339, 385, 389, 414, 416, 441, 463-470, 472, 474, 475, 477, 485, 516, 533, 632, 637, 639, 660, 673, 720, 736, 738, 755, 760, 804, 811, 812, 818
Pujada, Mateu, cavaller 89, 91, 129, 322, 327, 332, 339, 482, 516, 678
Pujada, Nicolau, batle general del regne de València 582, 694

Q

Queixal (*Caxal*), [Antoni], fra, mestre de l'orde de Santa Maria de la Mercè de Captius 90, 94
Quintavall, Joan de, cavaller 89, 604, 678
Quintavall, Rigo de, cavaller, fill de Joan 89, 91, 129, 270, 332, 477, 482, 516, 678

R

Rabassa (*Rabaça*), Giner, doctor en lleis 671, 691
Rajadell, Manuel de, cavaller 813
Rajadell (*Regadell*), Martí Gil de, menor, donzell, habitant d'Oriola 345
Ram, Pere, doctor en lleis, conseller del rei i protonotari 92, 100, 103, 117, 142, 156, 188-190, 219, 231, 243, 266, 363, 570, 590, 591, 630, 631, 638, 765, 796-798, 810, 837
Ramon, comte d'Empúries (*Impuriis*, *Empúries*), prior de l'Orde de l'Hospital a Catalunya 102, 169, 491, 554
Ramon [Gastó], bisbe de València 106, 495
Ramon, Macià → Ramon Macià
Rau, Daví el, jueu de Morvedre 402
Rau, Daví el, jueu de Morvedre, fill de Joan el Rau 402
Rau, Joan el, jueu de Morvedre, fill de Daví el Rau 402
Reixach, Gilabert de, cavaller 332, 678
Ribelles. Francesca de 787
Ribera, Joan, síndic de Biar 153, 533, 632
Ribera, Miquel, síndic de Biar 136, 138-140, 142, 144-147, 149, 151, 152, 155, 259, 262, 264, 266, 268, 269, 271-274, 441, 541, 637, 639, 756, 760, 812, 819

[Ripoll], Bernat, abat de Benifassà 88, 90, 94, 102, 128, 135, 154, 265, 282, 291, 301, 304, 388, 441, 476, 481, 491, 492, 520, 523, 591, 635, 652, 655, 659, 670, 757, 760, 811, 812, 818
Ripoll, Joan de, cavaller 63, 89, 91, 95, 262, 265, 270, 302, 305, 322, 327, 331, 385, 389, 414, 441, 460, 477, 482, 484, 632, 637, 659, 671, 677, 701, 736, 755, 818
Ripoll, Manuel de, cavaller 91, 95, 322, 328, 389, 482, 484, 811
Ripoll, Pere de, cavaller 322, 327
Rius, Jaume de 323, 328
Rius, Pere de 323, 328, 345
Rius, Rodrigo de, notari, procurador dels abats de Valldigna i de Sant Bernat de Rascanya 63-66, 68, 73, 75, 77, 79-81, 83, 88, 94, 150, 154, 262, 265, 267, 282, 301, 302, 304, 388, 414, 441, 460, 462-464, 467, 468, 470, 472-476, 484, 512, 520-526, 528, 529, 531, 532, 632, 634-636, 638, 645-647, 652, 654-656, 668-670, 696, 700-704, 707, 722, 729, 731, 733, 735, 743, 746, 755-758, 760, 811, 818
Riusech, Francesc de 323, 328
Riusech, Joan de, donzell 302, 323, 328
Riusech (*Rivosico*), Ramon de, ciutadà de València 98, 487
Rives, Pere, clergue 512
Roca (*Rocha*, *Roqua*), Jaume, canonge de Càller, procurador del comanador de Begís i de Fadrell, comptador de la Diputació del General 63, 65, 70, 71, 79, 83, 91, 94, 95, 128, 135, 154, 262, 265, 267, 270, 283, 304, 321, 339, 384, 388, 414, 441, 460, 463, 466, 467, 473, 481, 484, 515, 518, 521-525, 528, 529, 531, 532, 632-636, 638, 640, 644-647, 650-657, 661, 663, 664, 666, 670, 673, 679-681, 684, 685, 700-702, 704, 718, 720, 722, 729, 731, 735, 743, 746, 755-760, 801, 804, 811, 818
Roca, Joan, donzell 89, 129, 323, 328, 345
Rocafull, Guillem de, noble 323, 328, 345
Rocafull, Pere de, noble 323, 328, 345
Rocafull, Ramon de, noble 323, 328, 345
Roda, Gozalvo de, donzell 89, 95, 323, 328, 477, 485
Roda, Joan de, cavaller 323, 328
Roda, Joan de, donzell 89, 91, 95, 267, 302, 323, 328, 477, 482, 485, 639
Rodríguez, Alfonso, cavaller 332, 678
Roïç → Roís
Roig, Jaume, donzell, notari, procurador de Pere Lladró, vescomte de Vilanova 63, 64, 66, 67, 70-74, 76-80, 82, 89, 95, 460, 463, 464, 466-474, 477, 482, 485
Roís d'Alifori → Roís de Liori
Roís de Castellblanch, Joan, cavaller 332, 678
Roís de Corella, Alfons, donzell 89, 91, 267, 302, 323, 328, 339, 477, 482, 639
Roís de Liori (*Alifori*), Sancho, vescomte de Gallano 129, 331, 516, 639, 677
Roís de Moros, Joan, cavaller, conseller del rei 106, 495
Roís de Moros, Joan, cavaller, senyor d'Altura 63, 89, 91, 94, 116, 128, 129, 154, 262, 265, 267, 291, 302, 322, 327, 345, 385, 389, 460, 477, 482, 485, 506, 516, 521, 532, 632, 637, 639, 660, 811, 812
Roís de Vilafelig, Pere, cavaller, conseller del rei 106, 495
Romaní, Arnau de 332, 678
Romaní, Francesc de 328, 332, 678
Romaní, Jaume de, donzell 154, 270, 302, 323, 328, 332, 533, 678
Romeu, Jaume, àlias Llançol, major, cavaller 63, 89, 91, 95, 129, 270, 293, 302, 305, 322, 327, 332, 609, 678
Romeu, Jaume, àlias Llançol, menor, cavaller 322, 327, 332, 337-340, 343, 345, 346, 385, 389, 414, 416, 441, 460, 477, 482, 659, 671, 677-679, 685, 699, 736, 738, 755, 804, 811, 818; jutge-administrador de la Diputació del General 389
Romeu, Joan 345
Roncesvalles, Joan de, batle general dellà Xixona 314
Ros, Nicolau 793
Rotllà (*Rotlà*), Jaume, mestre racional 357
Rotllà, Joan, lloctinent de governador dellà Xúquer 773
Rossell (*Rosell*), Alfons 345
Rovira, Bartomeu, síndic de Morella 76-80, 82, 83, 90, 92, 95, 129, 136, 138-140, 142-146, 148, 149, 284, 291, 302, 323, 328, 334, 336, 339, 343, 346, 385, 414, 441, 470, 472-474, 477, 485, 516, 660, 673, 720, 732, 755, 760, 811, 812, 818

Rovira, Francesc, síndic de Morella 471
Rubau, Tomàs, cavaller 323, 328
Rubiols, Francesc de 323, 328
Rubiols, Manuel de 323, 328

S
Sabata (*Çabata*), Joan, 331, 677
Sabata, Joan, senyor d'Argeleta 331, 677
Sabata, Lluís, cavaller 89, 91, 95, 267, 293, 302, 322, 327, 331, 339, 477, 482, 485, 639, 659, 677
Sabata, Manuel, donzell 89, 302, 323, 328, 331, 477, 677
Sabata, Martí 323, 328
Sabata, Pere, major, donzell 89, 91, 95, 129, 267, 322, 323, 328, 331, 339, 441, 477, 485, 515, 533, 639, 659, 736, 755, 811, 818
Sabata, Pere, menor, donzell, síndic del braç militar, procurador de Joan de Cardona i de Joana de Prades 63, 64, 66-68, 70-74, 76-80, 82, 83, 89, 95, 129, 154, 262, 265, 267, 291, 293, 302, 323, 328, 331, 339, 385, 389, 414, 463, 464, 467-472, 475, 477, 482, 521, 533, 632, 633, 635-637, 639, 660, 755, 811, 812, 818
Sabata, Pere, senyor d'Argeleta 115, 505
Sabata, Pere, síndic de Castelló de la Plana 477
Sabater (*Çabater*), Domingo, veí d'Onda 620
Sabater, Jaume, fra, síndic de Quart 523, 524, 528, 531
Sabater, Francesc, fra, majoral de Quart, procurador de l'abat de Poblet 90, 94, 128, 135, 153, 265, 462, 481, 484, 518, 532, 621, 624, 633-636, 640
Saera (*Çaera*, *Çahera*), Bernat, síndic d'Ontinyent 467
Saera, Guillem, doctor en lleis, síndic de la ciutat de València, diputat del General 71, 82, 90, 91, 95, 96, 129, 132, 135-137, 139-141, 143-146, 149-154, 176, 198, 200, 203, 219, 227, 228, 231, 250, 251, 262-267, 269-279, 281, 282, 286, 288, 290, 293, 302-304, 323, 328, 334, 336, 339, 346, 348, 349, 354, 355, 357, 358, 361, 362, 384, 385, 389, 391, 414, 416, 441, 463, 467, 474, 477, 485, 486, 516, 517, 519, 529, 533, 535, 536, 572, 574, 580, 592, 602-604, 608, 624, 632, 633, 637-639, 659, 669, 670, 672, 673, 675, 581, 683, 686, 692, 693, 695, 707, 708, 715, 720, 723, 736, 738, 755, 760, 788, 811, 812, 818
Safont (*Çaffont*), Jaume, procurador fiscal 600
[Saguàrdia], Berenguer de, bisbe de Vic 102, 491
Salelles, Berenguer, cavaller 332, 339, 678
Samo, Pere, àlias Bernadut, jueu 402
Samorera (*Çamorera*), Arnau, rector de Canet de Morvedre 618
Samorera (*Zamorera*), Berenguer, jurat de la ciutat de València 98, 487
Sanç, Bernat 332, 678
Sanç, Bernat 332, 678
Sanç, Francesc 332, 678
Sanç, Guillem 332, 678
Sanç, Joan 332, 678
[Sanç, Joan], prior de Valldecrist 265, 267, 283, 301, 304, 441, 525, 624, 625, 635, 636, 646, 655, 662, 670, 747, 757, 760
Sanç, Miquel 332, 678
Sanç, Pere, donzell 95, 332, 485, 678
Sánchez, Antoni, porter de la cort de la Governació 826
Sánchez Coronelli, Gozalbo 344
Sánchez de Calataiud, Pero, noble 167, 384, 389, 414, 441, 553, 732, 735, 755, 811, 818
Sánchez de la Espunya, Simó 345
Sánchez Muñoz, Gil (*Egidius Sancii Munionis*), canonge i prepòsit de la Seu de València, procurador del bisbe de Tortosa, jutge-administrador de la Diputació del General 88, 128, 135, 154, 265, 267, 270, 282, 290, 301, 304, 321, 326, 338, 473, 476, 515, 518, 520-524, 528, 529, 531, 532, 634-636, 638, 640, 644-646, 648, 650, 652, 654-657, 659, 661-664, 666, 669, 670, 673, 679-682, 684, 685, 696, 701, 704, 707, 728, 730, 731, 747, 755, 757-760, 804, 811, 812, 818
Sánchez Muñoz, Lluís, senyor de Vilamalur 332
Santadrià (*Santo Adriano*), Joan de, 323, 328
Santesteve (*Sentesteve*), Jaume de, comissari reial, porter de la cort de la Governació 826
Santfeliu (*Sentfeliu*), Galceran de, cavaller 91, 95, 154, 339, 385, 389, 482, 485, 532

Santfeliu, Joan de, cavaller, clavari de la Diputació del General 89, 91, 94, 128, 154, 175, 262, 265, 267, 270, 302, 322, 325, 327, 339, 385, 389, 414, 441, 476, 481, 484, 516, 532, 558, 632, 637, 639, 659, 674, 715, 736, 755, 759, 803, 811, 818
Santfeliu, Joan de, notari, ciutadà de València, 62
Santfeliu (*Sancto Felicio*), Simó de, notari reial 100, 489
Santjoan, Pere de, abat de Valldigna 63-66, 74, 77, 79, 81, 83, 88, 94, 128, 135, 150, 154, 262, 265, 267, 270, 282, 291, 292, 301, 304, 460, 462, 463, 467, 469, 473, 476, 484, 515, 518, 520, 521, 523, 524, 528, 531, 532, 583, 586, 587, 591, 593, 612, 616, 619, 632, 634, 635, 638, 640, 642, 645, 647, 650-652, 654-656, 658, 659, 661, 662, 666, 668-670, 680-682, 700, 701, 704, 757, 760, 812, 818
Sapila, Gabriel, tresorer 169, 353, 554
Saranyó, Arnau, cavaller 89, 91, 302, 322, 327, 332, 339, 389, 477, 481, 580, 581, 678, 811
Savartés (*Çavartés*), Francesc, notari, ciutadà de València, síndic 61, 62, 69, 465
Sentmenat (*Semenat*), Galceran de, alcaid del castell d'Alacant 249
Sentonge (*Centonge*), Joan, síndic de Biar 67, 69, 302, 323, 329, 335, 339, 389, 414, 464, 465, 736
Serra, Andreu, d'Agramunt, procurador del comte d'Urgell 186, 568
Serra, Arnau, procurador del comte d'Urgell 796
Serra, Bernat, cavaller 89, 91, 477, 485
Serra, Guillem Galceran de la, cavaller 292, 332, 659, 678
Serra, Jaume, cavaller 322, 327, 482, 581
Serra, Mateu 332, 678
Silvestre, Genís, veí d'Oriola, síndic d'Alacant i d'Oriola, comptador de la Diputació del General 80, 82, 90, 92, 95, 129, 136, 138-140, 142, 143, 145, 146, 148, 149, 151-153, 155, 242, 253, 254, 258, 262-265, 268-281, 283, 284, 286, 288, 302, 304, 308-311, 313- 316, 323, 328, 336, 339, 346, 349, 389, 394-396, 414, 416, 441, 474, 475, 477, 485, 516, 533, 538, 540, 632, 637, 639, 670, 679, 732, 736, 738, 755, 802, 804, 811, 818
Siscar, Francesc de 332, 678
Siscar, Pere de, cavaller 332, 339, 345, 389, 414, 441, 477, 481, 484, 516, 532, 632, 639, 659, 671, 678, 736, 755, 811, 818
Siscar, Pere 332, 678
Sist, Joan, procurador del prior de Portaceli i de Valldecrist 662, 663
Siurana, [Francesc], canvista 628, 774
Smoes, Joan de 332, 678
Soler, Francesc de, cavaller 95, 332, 385, 485, 639, 678
Soler, Francesc de 332, 389, 678
Soler, Jaume de 332, 678
Soler, Lluís de 332, 678
Soriano, en, algutzil del governador 589
Suàris (*Çuàrez*, *Suàriç*, *Suárez*), Alfonso, cavaller 128, 154, 302, 322, 327, 477, 481, 532, 792, 794
Suàris, Lluís, cavaller, fill d'Alfonso 322, 327, 793, 794
Suau, Joan, síndic de la ciutat de València 66-73, 76-80, 82, 83, 90, 91, 95, 129, 136, 138-140, 142-146, 278, 281, 282, 288, 293, 302, 304, 323, 328, 334, 336, 339, 346, 389, 414, 416, 441, 463-468, 470-477, 485, 516, 670, 673, 686, 720, 732, 736, 738, 755, 760, 811, 818

T

Tamarit (*Tamaritus*), ciutadà de València 98, 487
Tarassona, Alfonso de, porter de la cort de la Governació 826
Terrats, Francesc, fra, procurador de l'abat de Sant Bernat de Rascanya 65, 69, 463, 465, 473
Togores, Bartomeu, batle general dellà Xixona 314
Togores, Berenguer 323, 328
Tolosana (*Tholosana*), Antoni, fra, claver de Montesa, procurador del mestre de Montesa i dels comanadors de Montalbà i de Begís 63-66, 69, 70, 72-75, 77-81, 83, 88, 90, 94, 126, 128, 135, 137, 150, 154, 262, 265, 267, 270, 301, 321, 326, 460-463, 465-472, 474-476, 513, 515, 518-522, 525, 527-532, 573, 574, 588, 589, 632-636, 638, 640, 643-647, 649, 650, 655, 658, 662-664, 666, 668-670, 673, 675, 703, 704

Tolsà, Joan, cavaller 89, 91, 129, 265, 267, 302, 322, 327, 477, 516, 637, 639
Tolsà, Ramon, cavaller 322, 327
Tomàs, Pere 345
Torralba, Francesc, procurador de la Mercè 128, 515
Torralba, Ramon, fra 512
Torres, Andreua de, muller d'Alfonso Suàris, cavaller, filla de Martí de Torres 792, 794
Torres, Antoni 345
Torres, Jaume 323, 328, 345
Torres, Martí de, savi en dret, comissari reial 218, 792, 793, 794
Tous (*Thous*), Bernat de, cavaller 332, 678
Tous, Francesc de, cavaller 332, 678
Tous, Jofre de, noble 70, 91, 94, 154, 262, 292, 331, 466, 481, 484, 532, 579, 586, 632, 642, 658, 677, 777-779

U

[Ull], Sanç d', bisbe de Sogorb-Albarrassí 106, 495
Urís, Eiximèn d', cavaller 773
Urrea, Eiximèn d', 100, 489
Urrea, Pedro d', noble, senyor de la tinença d'Alcalatén 63, 80, 89, 91, 94, 114, 128, 154, 262, 265, 267, 270, 301, 322, 325, 327, 339, 384, 389, 414, 441, 472, 476, 481, 484, 504, 516, 532, 632, 636, 639, 674, 715, 735, 755, 760, 811, 818

V

Valleriola, Jaspert de, cavaller 302, 322, 327, 339
Valleriola, Joan de, cavaller 89, 91, 265, 323, 328, 331, 339, 477, 482, 637, 677
Valleriola, Lluís de, cavaller 323, 328
Valls → Desvalls
Vallterra, Bernat de, cavaller 639
Vallterra, Joan de, cavaller, senyor de Castellmontant, Montanejos i Aranyol 63, 95, 115, 135, 137, 265, 267, 268, 270, 292, 302, 322, 327, 339, 385, 389, 414, 441, 460, 485, 505, 519, 637, 639, 659, 732, 736, 755, 811, 818
Vallterra, Pedro de, cavaller, senyor de Sot, síndic del braç militar 68, 464, 576, 577
Vela, Francesc, porter de la cort de la Governació 826
Venrell, Berenguer, cavaller 270, 332, 678
Verdejo, Pasqual (*Pascasius*), mestre en Sagrada Escriptura, frare dominic 280, 283, 285
Verdú, Joan, síndic de Cullera 485
Vich, Antoni de, donzell 129, 516
Vich, Galceran de, cavaller 89, 91, 477, 482
Vich, Guillem de, donzell 270, 323, 328, 339
Vicent, Berenguer 701, 719, 729
Vicent, Simó, veí i síndic de Bocairent 65-67, 69-72, 74, 75, 286, 288, 462-469
Vidal, Lluís, cavaller 89, 91, 129, 322, 327, 331, 339, 516, 677
Vilanova, Climent de, doctor en lleis 263, 633
Vilanova, Francesc de, donzell, menor 91, 322, 327, 389, 476, 481
Vilanova, Francesc de, noble, major 80, 89, 91, 94, 128, 135, 137, 154, 203, 209, 262, 265, 267, 268, 270, 292, 302, 322, 327, 339, 384, 389, 414, 441, 472, 473, 476, 481, 484, 516, 519, 532, 636, 638, 658, 707, 732, 735, 736, 755, 772, 811, 818
Vilanova, Galceran de, noble 639, 656, 775, 776
Vilanova, Joan de, noble 91, 94, 128, 154, 262, 267, 270, 292, 301, 302, 331, 333, 339, 345, 476, 481, 516, 532, 632, 636, 638, 658, 677, 685
Vilanova, Lluís de, noble 91, 94, 128, 154, 265, 267, 270, 322, 327, 331, 339, 345, 481, 484, 516, 532, 636, 638, 649, 677, 776, 777
Vilanova, Manuel de, donzell 89, 91, 94, 128, 270, 292, 302, 322, 327, 476, 481, 484, 516, 659
Vilanova, Ramon de, fill del vescomte de Vilanova, cavaller 292, 322, 327, 339, 658
Vilanova, Vidal de, comanador de Montalbà 106, 492, 495
Vilanova, Vidal de, noble 64, 66, 80, 89, 91, 94, 102, 128, 154, 186, 187, 262, 265, 267, 270, 291, 292, 302, 305, 322, 325, 327, 331, 333, 339, 340, 343, 345, 346, 384, 389, 414, 441 462, 463, 472, 476, 481, 484, 516, 521, 532, 568, 569, 632, 638, 658, 659, 668, 671, 673-677, 684, 687, 736, 755, 759, 760, 796, 811, 812, 818

Vilanova, Vidal de 331, 677, 818
Vilanova, Vilanova de, filla de Galceran, muller de Lluís de Vilanova 776
Vilaragut (*Vilargut*), Antoni de 321, 327, 331, 677
Vilaragut, Berenguer de, noble 80, 89, 91, 128, 150, 154, 181, 262, 265, 267, 270, 291, 292, 301, 322, 327, 329, 331-333, 337, 340, 343, 346, 384, 389, 414, 441, 472, 476, 481, 515, 516, 521, 529, 532, 564, 632, 636, 638, 658, 660, 673-677, 679, 685, 699, 701, 702, 736, 755, 809, 811, 812, 818
Vilaragut, Carrossa de 89, 95, 323, 328, 477
Vilaragut, Jaume de 331, 677
Vilaragut, Joan de, donzell 129, 331, 677
Vilaragut, Joan de, noble 91, 94, 235, 331, 339, 481, 484, 677
Vilaragut, Jofre 267
Vilaragut, Pere de, noble 94, 292, 331, 481, 484, 677
Vilaragut, Ponç de 240
Vilaragut, Ramon de, noble 89, 91, 94, 128, 181, 476, 481, 484, 516, 564
Vilarasa, Francesc de, donzell 91, 95, 129, 154, 262, 293, 339, 477, 482, 485, 516, 533, 632, 659
Vilarasa, Joan de, cavaller 64, 89, 91, 94, 128, 154, 262, 270, 322, 325, 327, 339, 345, 385, 389, 414, 441, 476, 481, 484, 516, 532, 632, 674, 736, 755, 811, 818
Vilarasa, Jofre de 414
Vilarasa, Lluís de, àlias de Castellsent, cavaller 95, 129, 154, 262, 267, 270, 302, 322, 327, 485, 516, 532, 632, 639, 782
Vilarasa, Manuel de, fra, comanador d'Ares, orde de Montesa 90, 94, 481, 484, 679, 746
Vilarig (*Vilalig*), Bernat de, cavaller, procurador del duc de Gandia 89, 91, 94, 126, 128, 150, 292, 323, 328, 345, 481, 484, 513, 516, 529, 656, 659
Vilarig, Guillem de, donzell 302, 323, 328, 339, 345
Vilarig, Jofre de, cavaller, justícia de Xàtiva, procurador del duc de Gandia 80, 89, 128, 211, 265, 270, 292, 302, 322, 325, 327, 339, 345, 441, 473, 481, 516, 636, 639, 659, 674, 736, 755, 811, 818
Vilarnau, Bernat de, donzell 70, 129, 332, 466, 516, 678
Vilarón, Diago de, porter i comissari reial 242
Villena, Galvany de, noble 89, 91, 94, 154, 262, 265, 267, 270, 301, 331, 339, 476, 484, 532, 632, 636, 638, 677
Vinatea, Joan de 345, 349
Vintimilla, Guido de, cavaller 332, 678
Violant, muller de Francesc Canals, conversa 402
Vives, Bernat 331, 677
Vives, Francesc, cavaller 91, 95, 129, 302, 339, 482, 484, 516
Vives, Joan, donzell 89, 332, 477, 678
Vives, Lluís 331, 677
Vives, Pere, clergue, procurador de l'abat de Benifassà 88, 90, 94, 128, 135, 154, 265, 267, 270, 282, 291, 301, 304, 388, 441, 476, 518, 520-526, 528, 531, 532, 634-636, 638, 640, 644, 645, 647, 649, 650-652, 654-657, 659, 661-663, 666, 669, 670, 680-684, 696, 700-702, 704, 707, 718, 722, 729, 731, 733, 735, 743, 747, 755, 757-760, 811, 812, 818
Vives, Rodrigo 718
Vives, Tomàs 323, 328
Vives de Canemàs, Francesc 323, 328
Voltorasc, Robald (*Robaudus Voltorasci*), habitant de Morvedre 98, 487

X
Xèrica, Pedro de, noble 506
Xichmell, Ahmad (*Azmet*) 586, 642

Índex toponímic

A

Ademús (*Ademuç*, *Ademuz*) [Racó d'Ademús], castell d' 104, 493; vila d' 63, 82, 83, 90, 92, 95, 104, 129, 136, 138-140, 142, 144-146, 148, 149, 151-153, 155, 262, 264, 266, 268, 269, 271-278, 281, 389, 401, 402, 414, 441, 461-466, 468, 469, 475, 477, 485, 493, 516, 533, 632, 637, 639, 736, 756, 760, 812, 819

Agramunt [Urgell], lloc d' 186, 568

Alacant, castell d' → Alacant

Alacant (*Alaquant*, *Alacantis*, *Alicantis*) [Alacantí], castell d' 203, 209, 217, 248; vila d' 92, 95, 129, 139, 142, 145, 146, 148, 149, 151-153, 155, 171, 172, 213, 215, 248, 257, 258, 262-265, 268, 269, 271-279, 281, 286, 288, 302, 311, 312, 316, 323, 334, 336, 339, 385, 389, 397, 400, 401, 414, 463-466, 468-470, 475, 477, 485, 516, 533, 540, 541, 555, 632, 637, 639, 720, 736, 756, 760, 812, 818

Albaida (*Albayda*) [Vall d'Albaida], vila d' 197, 794

Albalat [de Codinats] [Albalat dels Sorells, Horta Nord], lloc d' 580

Albarrassí (*Albarrazí*) [Serra d'Albarrasí] 106, 164, 228, 495, 550, 621

Alboraig [Foia de Bunyol], lloc d' 186, 568

Alboraia (*Alboraya*) [Horta Nord] 581

Albufera, l' 160, 547, 629, 630, 671, 672, 687, 766, 767, 779

Alcalà d'Alfàndec [Safor], castell d' 593

Alcalatén, tinença d' 63, 114, 262, 414, 504

Alcàntera [Ribera Alta], torre d' 197

Alcàsser (*Alcàcer*) [Horta Sud], lloc d' 609

Alcoi (*Alcoy*) [Alcoià], lloc d' 207, 626

Alcubles [Serrans], lloc de les 182, 183, 248, 565, 581, 582, 627, 694

Alcúdia [Ribera Alta], lloc de l' 221, 608

Aldaia (*Aldaya*) [Horta Sud], alqueria d' 622-624

Aldees de Morella → Morella

Alfafar [Horta Sud] 780

Alfafara [Comtat], lloc d' 194, 775

Alfàndec de Marinyén (*Alfàndech de Maranyén*) [Safor], vall d' 393, 394, 583, 586, 592, 619, 642

Alfofara → Alfafara

Algar de la Mercè [Alt Palància] 615

Alguer, l' [Nurra, Sàsser, Sardenya] 191

Almassora (*Almaçora*) [Plana Alta], lloc d' 606, 616; capella de Santa Anna 616

Alpont (*Elpont*) [Serrans], vila d' 77, 82, 83, 95, 104, 129, 138, 139, 145, 265, 462, 464-469, 471, 473, 475, 477, 485, 493, 516, 637, 767, 768, 782; castell del Poyo 104, 493

Altura [Alt Palància], lloc d' 116, 182, 183, 248, 506, 565, 581, 582, 627, 694

Alzira (*Algezira*, *Alzezira*) [Ribera Alta], moreria d' 587, 642; sèquia Nova 220; vila d' 65, 72, 73, 75-79, 82, 83, 90, 92, 95, 103, 105, 126, 129, 136, 138-140, 142-146, 148, 149, 151-153, 155, 205, 220, 221, 244-246, 262, 263, 268-275, 279,

281, 283, 286, 288-290, 293, 302, 304, 323, 328, 334, 336, 339, 363, 385, 389, 393, 394, 414, 441, 462-464, 467-475, 477, 485, 493, 494, 513, 516, 533, 583, 586, 587, 593, 619, 632, 639, 641-643, 660, 670, 691, 695, 703, 720, 736, 755, 760, 768, 801, 809, 811, 818
Amposta [Montsià] 671
Ampurdà → Empordà
Ampúries → Empúries
Aragó, regne d' 100-102, 104, 112, 113, 224, 251, 286, 393, 490, 491, 493, 503, 536, 550
Aranyol [Alt Millars], lloc d' 115, 505
Arenós [Alt Millars], baronia d' 113, 503
Argeleta (*Argelita*) [Alt Millars], lloc d' 115, 331, 505, 677
Argelita → Argeleta
Artana, castell d' → Artana
Artana [Plana Baixa] castell d' 777; lloc de 579, 586, 642, 777; vall d' 579, 586, 642, 777
Artesa [Onda, Plana Baixa], alqueria d' 583
Asp (*Azp*) [Vinalopó Mitjà] 213, 769
Atzeneta (*Atzaneta*) [Alt Maestrat], lloc d' 164, 551
Azp → Asp

B

Balaguer [Noguera], siti de 186, 219, 319, 569, 601
Barbaria (*Barberia*) 179, 180, 213, 214, 355, 562, 645, 770, 771, 777, 778, 827
Barcelona (*Barchinona*), ciutat de 102, 169, 176, 182, 193, 215, 247, 350, 360, 491, 493, 554, 559, 565, 577, 595, 623, 627, 772, 774, 784, 787, 788; comtat de 100, 101, 104, 490, 493
Barraques dels Reals [Alt Palància] 62, 459, 460
Begís (*Bexís*, *Bexix*) [Alt Palància], comanda de, orde de Calatrava 63, 79, 83, 88, 91, 94, 128, 135, 154, 262, 265, 267, 270, 282, 304, 321, 339, 384, 414, 441, 460, 463, 473, 481, 484, 523, 635, 655, 670, 757, 760, 811, 818
Bellesguart [Sant Gervasi, Barcelona], casa de 784
Bell-lloch [Pla d'Urgell] 624, 631
Benaguasil (*Benaguazir*) [Camp de Túria], lloc de 113, 182, 183, 504, 565, 786, 789
Benassal (*Benaçal*) [Alt Maestrat], lloc de 164, 551
Bendiquer [Noto, Siracusa, Sicília], port de 776
Benicarló [Baix Maestrat] 318
Benifassà [Baix Maestrat], monestir de, orde del Císter 88, 90, 94, 102, 128, 135, 154, 265, 267, 270, 282, 291, 301, 304, 388, 441, 476, 481, 492, 520, 523, 591, 635, 652, 655, 659, 670, 757, 760, 811, 812, 818
Benilloba [Comtat], lloc de 578
Benimàmet [Poblats de l'Oest, València], lloc de 580
Benimodo (*Benimòdol*) [Ribera Alta] 781, 782
Benimòdol → Benimodo
Benlloc (*Bell-lloch*) [Plana Alta] 573, 617, 693
Bétera [Camp del Túria] 780
Biar [Alt Vinalopó], castell de 193; vila de 67, 71, 77-79, 90, 95, 129, 136, 138-140, 142, 144-149, 151-153, 155, 193, 194, 258, 259, 262, 264, 266, 268, 269, 272-276, 278, 279, 281, 283, 286-288, 290, 302, 323, 329, 335, 336, 339, 346, 385, 389, 414, 442, 464, 465, 467, 468, 470-472, 477, 485, 516, 533, 541, 632, 637, 639, 720, 736, 756, 760, 775, 812, 819
Bocairent (*Bocayrén*, *Bochayrén*) [Vall d'Albaida], castell de 194; vila de 65, 75, 78, 79, 81-83, 90, 92, 95, 129, 136, 138-140, 142, 144-149, 151-153, 155, 194, 258, 259, 262, 264, 266, 268, 269, 271-279, 281, 283, 286-288, 290, 302, 323, 329, 335, 336, 339, 346, 385, 389, 414, 442, 462-472, 475, 477, 485, 516, 533, 541, 632, 637, 639, 720, 736, 756, 760, 773, 775, 812, 819
Borriana (*Burriana*) [Plana Baixa], jueria de 768; vila de 65, 67, 68, 73, 78, 79, 81-83, 90, 92, 95, 98, 104, 105, 129, 136, 138-140, 142, 144-149, 151-153, 155, 208, 209, 213, 225-228, 246, 247, 255, 256, 257, 262, 263, 265, 268, 269, 271-279, 281, 283, 286-288, 290, 302, 304, 307, 308, 318-320, 323, 328, 334, 339, 346, 359, 361, 363, 385, 389, 414, 441, 462-469, 471-474, 477, 485, 487, 493, 494, 516, 533, 540, 573, 595, 600, 610, 628, 632, 637, 639, 670, 720, 736, 756, 760, 768, 812, 818

Borriol (*Burriol*) [Plana Alta], lloc de 777
Bunyol [Foia de Bunyol], castell de 568; lloc de 186, 197, 355, 568, 796

C
Cabanes [Plana Alta], lloc de 246, 247, 613, 617, 691
Cadaqués (*Quadaqués*, *Quedaqués*) [Alt Empordà] 164, 550
Càller [Sardenya] 191, 460, 682
Callosa [Baix Segura] 312
Canals [Costera] 608
Canet de Morvedre [Camp de Morvedre] 618
Cap de Cerver [Torrevella, Baix Segura], albufera i salines de 395
Cap de l'Aljub (*Aljup*) [Elx, Baix Vinalopó] 215
Càrcer (*Carçre*) [Ribera Alta] 393, 394
Carladès (*Carladesii*), vescomtat de 100, 101, 490
Carlat → Carladès
Carlet [Ribera Alta] 781, 782
Cartagena (*Cartagènia*) [Múrcia], ciutat de 198, 309, 395; diòcesi 395
Castalla (*Castayla*) [Foia d'Alcoi] castell de 104, 493; vila de 104, 493
Castella, regne de 131, 141, 177, 202, 203, 223-225, 315, 394, 397, 398, 401, 560, 569, 616
Castellfabib (*Castrifabib*, *Castrihabib*, *Castrohabib*) [Racó d'Ademús], castell de 104, 493; vila de 67, 77-79, 82, 83, 90, 92, 95, 104, 129, 146, 148, 149, 151, 152, 155, 210, 262, 264, 265, 268, 269, 271-278, 281, 414, 462-469, 471-473, 475, 477, 485, 493, 516, 533, 632, 637, 639, 812, 818
Castellmontant (*Castellmuntan*) [Alt Millars], lloc de 115, 505
Castelló de Borriana → Castelló de la Plana
Castelló de la Plana (*Castilionis Planicei Burriane*, *Castelló de Burriana*, *Castelló*, *Castilionis*), vila de 63, 67, 75-78, 82, 83, 90, 92, 95, 104, 105, 129, 136, 138-140, 142, 145, 146, 148, 149, 151-153, 155, 161, 171, 172, 197, 208, 225, 227-230, 238-240, 245-247, 255, 262-265, 268-279, 281, 283, 284, 286-293, 308, 317, 318, 323, 335, 339, 361, 363, 385, 389, 400, 461-471, 473, 474, 477, 485, 493, 494, 513, 516, 519, 533, 539, 540, 548, 555, 600, 605-607, 616, 623, 632, 637, 639, 660, 689, 720, 736, 756, 760, 809, 812, 818
Castelló de la Plana de Borriana → Castelló de la Plana
Castelló de Xàtiva [Ribera Alta] 779
Catalunya (*Catalunya*, *Cathalunya*, *Chatalunya*, *Catalonia*), principat de 102, 125, 147, 157, 176, 184, 186, 205, 206, 354, 491, 512, 517, 544, 559, 566, 568, 622, 826
Catània (*Cathània*) [Sicília] 212
Cerdanya (*Cerdanya*, *Ceritania*), comtat de 100, 490, 817
Cocentaina (*Cocentayna*) [Comtat], vila de 215, 769
Cortrai → Courtrai
Courtrai (*Cortray*) [Flandes] 832
Cotlliure (*Cobliure*) [Rosselló] 164, 550
Conca (*Conqua*) [Castella], vila de 389, 390, 723
Conflent (*Confluentis*), comtat del 100, 490
Corbera [Ribera Baixa], alqueries de 104, 493; baronia de 579; castell de 104, 393, 394, 493; vila de 104, 493, 579
Çorita → Sorita
Corona d'Aragó 85, 182, 193, 201, 223, 254, 291, 393, 394, 396, 478, 525, 538, 565, 616, 660, 735, 812
Crevillent (*Crivillén*) [Baix Vinalopó], lloc de 223, 224, 310, 312
Culla [Alt Maestrat], tinença de 164, 165, 550, 551
Cullera [Ribera Baixa], castell de 104, 105, 232, 233, 393, 394, 493; molí de 220; vila de 65, 67, 70, 74, 76-79, 82, 90, 92, 95, 104, 105, 136, 138-140, 142, 144-149, 151-153, 155, 199-201, 220, 232-235, 259-261, 266, 268, 269, 273-277, 279, 286, 287, 339, 346, 357, 358, 385, 389, 393, 394, 401, 414, 441, 462, 466, 468-470, 472, 474, 477, 485, 493, 494, 532, 542, 543, 637, 639, 720, 736, 756, 760, 766, 812, 819

D
Dénia [Marina Alta], vila de 575
Domenyo [Serrans], castell de 786, 787; lloc de 786, 787

E
Elda [Vinalopó Mitjà], lloc d' 769; vall d' 212, 223, 224
Elig → Elx
Elx (*Elig*) [Baix Vinalopó], vila d' 223, 224, 312
Empordà (*Ampurdà*) 164, 169, 550
Empúries (*Ampúries*), comtat d' 169, 554
Énguera [Canal de Navarrés], castell d' 781; vila d' 780, 781
Esglésies, diòcesi d' (*Sulcitanensis*), sufragània de l'arxidiòcesi de Càller [Sardenya] 746, 811
Eslida (*Esllida*, *Slida*) [Plana Baixa], serra d' 174, 558, 579, 777
Espanya 212, 233
Espioca (*Espiocha*) [Picassent, Horta Sud], lloc d' 611, 612, 616
Espluga [de Francolí, Conca de Barberà], lloc de l' 774

F
Fadrell (*Fedrell*, *Fradrell*, *Fradell*, *Fredrell*), comanda de, orde de Sant Jaume d'Uclés 63, 79, 83, 94, 135, 154; comanador de 63, 79, 83, 94, 128, 135, 154, 605; lloc de 605, 606
Favanella [Abanilla, Múrcia] 223
Foia de Bunyol (*Foya de Bunyol*) 355, 796
Foios (*Foyos*) [Horta Nord], lloc de 221, 222, 361
Forcall [Ports], lloc del 197, 236, 237

G
Gandia (*Guandia*) [Safor], ducat de 63, 89, 91, 94, 113, 128, 154, 212, 262, 265, 292, 301-305, 322, 324, 327, 329, 331-333, 337, 339, 340, 345, 346, 384, 388, 414, 416, 441, 460, 462, 464, 476, 480, 481, 503, 513, 516, 532, 632, 639, 668, 672, 673, 675, 678, 679, 708, 720, 735, 738, 755, 760, 770-772, 801, 803, 811, 818; vila de 575, 604
Gestalgar → Xestalgar
Granada, regne de 179, 180, 184, 203, 213, 214, 224, 309, 315, 398, 399, 562, 567
Guadalaviar (*Gadalaviar*), riu de 786
Guadalest (*Godalest*) [Marina Baixa], alqueries de 104, 493; castell de 104, 212, 493; vall de 212; vila de 104, 493
Guardamar [Baix Segura], castell de 312, 314, 396; lloc de 312, 314, 396

I
Iàtova [Foia de Bunyol], lloc de 186

L
Ladera [Aldaia, Horta Sud], alqueria 623
Lera [Anvers] 832
Lier → Lera
Lleida (*Leyda*) 165, 624, 631
Llíria [Camp de Túria], castell de 104, 493; vila de 65, 74, 77, 79, 82, 83, 86, 90, 92, 93, 95, 104, 129, 131, 136, 138-142, 144-149, 151-153, 155, 182, 183, 210, 211, 247, 248, 262, 264, 265, 268, 269, 271-279, 281, 283, 284, 287, 291, 302, 323, 329, 335, 346, 364, 414, 441, 462-468, 470, 471, 473, 474, 477, 479, 483, 485, 493, 516, 533, 565, 627, 632, 637, 639, 660, 736, 756, 760, 812, 818
Lorca (*Lorcha*) [Alt Guadalentí], vila de 309

M
Macastre [Foia de Bunyol], lloc de 186, 568
Magüella [Poblats del Nord, València], priorat de 624
Mallorca, ciutat de 96, 98, 102, 205, 487, 492; regne de 96, 98, 100, 182, 205, 206, 486, 487, 490, 565
Manises (*Manizes*) [Horta Sud] 791, 792
Marinyén (*Maranyén*, *Merinyén*) [Safor], castell de 393, 394, 593
Massamagrell (*Maçamagrell*) [Horta Nord] 780
Massalet (*Mazalet*) [Carlet, Ribera Alta] 781, 782
Massanassa (*Maçanaça*) [Horta Sud] 780
Massarojos (*Maçaroyos*) [Horta Nord] 206
Medrona, alqueries de 104, 493; castell de 104, 493
Miravet [Ribera d'Ebre], castell de 606, 617; tinença de 606, 617
Mislata (*Mizlata*) [Horta Sud] 578
Molí de Cullera → Cullera
Montanejos (*Muntanejos*) [Alt Millars], lloc de 115, 505
Montblanc [Conca de Barberà], vila de 166, 552, 818
Montesa [Costera], vila de 608
Montornès [Plana Alta] 322, 327, 623

Montroi (*Montroy*) [Ribera Alta] 393, 394, 572, 590
Montserrat → Santa Maria de Montserrat
Montsó (*Monçó*) [Cinca Mitjà], corts de 212, 218, 613
Morella [Ports], aldees de 103, 105, 236, 493, 494; castell de 103, 105, 493, 494; vila de 63, 76-78, 80, 82, 83, 90, 92, 95, 103, 105, 129, 136, 138-140, 142-146, 148, 149, 151-153, 155, 208, 235-237, 253, 262-265, 268-279, 281, 283, 284, 286, 287, 289, 291, 302, 304, 323, 328, 334, 336, 339, 343, 344, 346, 385, 389, 392, 414, 441, 461-468, 470-475, 477, 485, 493, 494, 516, 519, 533, 537, 578, 632, 637, 639, 660, 670, 673, 675, 720, 732, 755, 760, 768, 809, 811, 812, 818
Morvedre (*Muriveteris*, *Murvedre*) [Camp de Morvedre], castell de 103, 105, 493, 494; jueria de 578; moreria de 578; vila de 98, 103, 105, 170, 172, 181, 197, 243, 319, 389, 390, 403, 404, 487, 493, 494, 555, 564, 578, 615, 618, 723, 782, 787-790
Moya [Serranía Baja], vila de 401
Múrcia, ciutat de 203, 309, 394, 398; regne de 223, 395

N
Narbona, vescomtat de 230, 319, 604
Nova, sèquia → Alzira
Novaliches [Alt Palància] 787

O
Olocau [Camp de Túria], castell d' 236; lloc d' 236
Omeladès, vescomtat d' 100, 490
Onda [Plana Baixa], castell d' 166; devesa d' 595; moreria d' 585; vila d' 166, 197, 208, 345, 552, 571, 572, 582, 585, 594-601, 611, 619, 620, 681, 692, 719
Ontinyent (*Ontinyén*) [Vall d'Albaida], vila d' 66, 67, 71, 77-79, 82, 83, 90, 92, 95, 129, 136, 138-140, 142, 144-149, 151-153, 155, 192-194, 258, 259, 262, 264, 265, 268, 269, 271-279, 281, 283, 286, 287, 302, 323, 329, 336, 339, 346, 385, 389, 414, 441, 463-469, 471-473, 475, 477, 485, 516, 533, 541, 632, 637, 639, 683, 720, 736, 756, 760, 775, 812, 819
Oriola [Baix Segura], castell d' 174, 254, 315, 538; vila d' 66, 78-80, 82, 83, 90, 92, 95, 129, 136, 138-140, 142, 143, 145, 146, 148, 149, 151-153, 155, 171, 172, 174, 187, 202, 203, 213, 215, 219, 222, 224, 242, 245, 249, 253-255, 262-265, 268-281, 283, 284, 286, 288, 289, 302, 304, 308-316, 323, 328, 334, 336, 339, 345, 346, 349, 389, 394-396, 398-400, 414, 441, 463-467, 469, 471-474, 477, 485, 516, 533, 538, 539, 555, 557, 569, 632, 637, 639, 670, 679, 732, 736, 755, 811, 818
Oropesa (*Orpesa*) [Plana Alta], castell d' 239, 240, 778; lloc d' 794
Orxeta [Marina Baixa], lloc d' 783
Osca (*Oscha*) [Plana d'Osca] 393

P
Palerm (*Panormi*) [Sicília] 776
Paterna [Horta Nord], lloc de 113, 182, 183, 504, 565, 789
Pedralba [Serrans], lloc de 167, 553, 786
Penàguila [Alcoià], castell de 104, 493, 624; vila de 104, 493, 625, 691
Peníscola (*Paníscola*) [Baix Maestrat] 213, 246, 247, 614, 690
Perpinyà [Rosselló], vila de 227
Piera [Anoia], vila de 623
Planes [Comtat] lloc de 769
Pobla [de Vallbona], lloc de la 113, 182, 183, 504, 565, 789
Poblet (*Populeti*) [Conca de Barberà], monestir de 94, 102, 128, 135, 154, 282, 304, 388, 463, 491, 591, 593, 617-619, 621-624, 629, 655, 670, 746, 757, 760
Port de Mingalbo [Gúdar-Javalambre] 585
Portfangós [Tortosa, Baix Ebre] 241
Portaceli [Camp de Túria], monestir de, de l'orde de Cartoixa 629, 662
Poyo, castell del → Alpont
Predicadors, monestir de → València
Puçol [Horta Nord], lloc de 601, 602, 613
Puig [Horta Nord], comanda de Santa Maria del 90, 94, 463, 476, 481, 484, 512; lloc del 242

Q
Quart de Poblet [Horta Sud] 65, 90, 94, 128, 135, 154, 265, 267, 462, 463, 481,

484, 518, 520, 522, 523, 528, 532, 587, 593, 613, 618, 619, 621-624, 629, 634-636, 638, 640, 647

R

Randaç → Randàs
Randàs (*Randaç*), [Randazzo, Catània, Sicília] 775, 776
Randazzo → Randàs
Rebollet [Oliva, Safor] 100, 489
Reial, camí 223, 318, 319, 693
Riba-roja, lloc de [Camp de Túria] 786, 789
Ricot [Ricote, Múrcia], vall de 223
Ròdenes [Serra d'Albarrassí, Terol], castell de 228
Roncesvalls [Navarra], monestir de 601
Roqueta de Sant Vicent → València
Rosselló, comtat del 100, 164, 490, 550

S

Sagunt → Morvedre
Sant Bernat de Rascanya o de l'Horta, monestir de 63, 64, 88, 94, 128, 154, 262, 282, 301, 304, 388, 414, 441, 460, 461, 463, 464, 467, 469, 473, 475, 476, 484, 515, 518, 520, 591, 611, 616, 632, 635, 655, 670, 691, 811, 818
Sant Mateu (*Sent Mateu*, *Sent Matheu*) [Baix Maestrat], vila de 197, 199, 318, 319, 601, 610, 611, 613
Sant Vicent de la Roqueta → València
Santa Maria de Montserrat [Bages], monestir de 623
Santa Pola, [Tabarca, Alacantí], illa de 215
Saragossa (*Çaragoça*), ciutat de 102, 165, 357, 491, 789, 790
Sardenya (*Cerdenya*), regne de 182, 183, 191, 219, 230, 240, 319, 565, 592, 593, 604, 627, 631, 682, 684, 788
Sax [Alt Vinalopó] 394
Sèquia Nova → Alzira
Serra [Camp de Túria], castell de 197
Seta [Comtat], lloc de 626
Set-aigües [Foia de Bunyol], lloc de 186
Sicília (*Cicília*, *Scicília*, *Sicília*), regne de 157, 174, 175, 182, 183, 212, 351, 544, 558, 565, 566, 627, 649, 775-777, 785
Silla (*Cilla*) [Horta Sud] 573, 612, 613
Sogorb [Alt Palància], ciutat de 113, 182, 183, 504, 565, 785, 786, 789, 811; diòcesi de 65, 68, 77, 80, 81, 88, 90, 94, 106, 128, 462, 473, 476, 481, 495
Sollana [Ribera Baixa] 579, 589, 779
Sorita (*Çorita*) [Ports], lloc de 236
Sot [de Ferrer] [Alt Palància] 576, 577
Sueca (*Çuequa*) [Ribera Baixa], lloc de 201, 574, 588, 589, 610-613
Sufera (*Çufera*) [Ribera d'Ebre], castell de 606
Sumacàrcer (*Sumacarçre*) [Ribera Alta] 393, 394

T

Tales [Plana Baixa], alqueria de 583
Tamarit de Llitera [Llitera] 787
Tarragona [Camp de Tarragona], ciutat de 102, 193, 491; diòcesi de 99, 102, 107, 132, 147, 148, 170, 266, 268, 346, 416, 488, 491, 496, 517, 637, 662, 687, 704, 705, 710, 715, 724, 738
Terol [Comunidad de Teruel] 164, 228, 550, 621
Terranova, comtat de 626
Todolella [Ports], lloc de la 349
Torre [de Canals] [Costera] 608
Torreblanca (*Torreblanqua*, *Torrablanqua*) [Plana Alta] 239, 240
Torrent [Horta Sud], comanda de 94, 126, 128, 262, 265, 267, 270, 282, 301, 304, 321, 326, 388, 414, 441, 484, 513, 515, 518, 520, 522, 524, 526, 632-636, 638, 640, 643, 644, 646, 647, 649-655, 666, 668-670, 673, 675-677, 680-682, 684, 696, 704, 707, 718, 722, 729, 735, 746, 755-760, 811, 818; lloc de 128, 321, 326, 388, 414, 441, 589, 590, 612, 613
Toro [Alt Palància], lloc del 787, 788
Tortosa [Baix Ebre], cap de Tortosa 397; ciutat de 164, 176, 317, 397, 550, 559, 573, 614; diòcesi de 64, 88, 90, 94, 116, 128, 135, 154, 246, 265, 267, 270, 282, 291, 301, 304, 321, 326, 339, 388, 441, 461, 462, 473, 476, 481, 484, 523, 573, 591, 606, 616, 635, 650, 652, 655, 656, 659, 670, 681, 685, 693, 700, 704, 707, 718, 722, 729, 735, 743, 755, 757-760, 812; seu i capítol de 116, 506, 606, 616
Travadell [Comtat], lloc de 626

U
Uixó, riu d' 161, 197, 229, 246, 317, 548, 605, 620, 778
Uixó, vall d' 174, 231, 558

V
València, ciutat de *passim*
Arxiu del Reial 176, 177, 180, 181, 354, 560, 563
Casa i hospital de Sant Vicent → Sant Vicent de la Roqueta
Grau de la mar 177, 560, 614
Jueria 240, 241
Moreria 167, 194, 195, 199, 553
Palau del Reial 177, 180, 513, 560, 563, 576, 784
Roqueta de Sant Vicent → Sant Vicent de la Roqueta
Sant Vicent de la Roqueta 618, 619, 622, 623, 624
Seu de València *passim*
Almoina d'en Conesa o de la Seu 604, 628
Capella de Sant Miquel 473
Capítol de la Seu 601
Taula de canvis o d'en Siurana 628
València, regne de *passim*
Valldecrist (*Vallischristi*, *Vallis Iesuchristi*, *Vall de Jesucrist*), monestir de 154, 265, 267, 283, 301, 304, 441, 525, 528, 581, 624-627, 635, 636, 646, 649, 655, 662, 670, 747, 757, 760
Valldigna [Simat de la Valldigna, Safor], monestir de 64-66, 74, 77, 79, 81, 83, 88, 94, 106, 128, 135, 150, 154, 262, 265, 267, 270, 282, 291, 292, 301, 304, 460, 462, 463, 467, 469, 473, 476, 484, 495, 515, 518, 520, 521, 523, 524, 528, 531, 532, 583, 586, 587, 591, 592, 593, 612, 616, 619, 632, 634, 635, 638, 640, 642, 645, 647, 650-652, 654-656, 658, 659, 661, 662, 666, 668-670, 680-682, 700, 701, 704, 757, 760, 811, 812, 818
Valldigna, vall de 592
Vallespir, comtat del 100, 490
Vendicari → Bendiquer
Verví [Wervik, Flandes] 828, 832
Vilafamés (*Vilafamez*) [Plana Alta], castell de 197; lloc de 484, 573, 613
Vila Joiosa [Marina Baixa], lloc de 783
Vilamalur [Alt Millars], senyoriu de 332
Vilamarxant [Camp de Túria], lloc de 197, 786, 789
Vila-real [Plana Baixa] 63, 77-79, 82, 83, 90, 92, 104, 129, 136, 138-140, 142, 144-146, 148, 149, 151-153, 155, 172, 208, 227, 228, 231, 232, 239, 252, 253, 256, 257, 262, 263, 268, 269, 271-278, 281, 286-288, 290, 302, 308, 318-320, 323, 329, 335, 336, 339, 346, 362, 363, 385, 389, 414, 441, 462, 464-471, 473, 475, 477, 485, 493, 516, 529, 533, 537, 632, 639, 720, 812, 818
Villena [Alt Vinalopó], vila de 394
Viver [Alt Palància], lloc de 787, 788

W
Wervik → Verví

X
Xàtiva [Costera], castell de 103, 105, 493, 494; ciutat de 63, 66, 82, 83, 90, 92, 95, 98, 103, 105, 122, 139, 140, 142-146, 148-153, 155, 161, 164, 168, 189, 190, 200-202, 211, 216, 218, 219, 230, 241, 251-253, 262-265, 268-279, 281-284, 286-290, 292, 293, 302, 304, 305, 323, 328, 334, 336, 339, 357, 385, 389, 394, 414-416, 441, 461, 463-465, 468, 474, 475, 477, 485, 493, 494, 510, 529, 533, 536, 537, 548, 550, 608, 625, 626, 632, 637, 639, 659-661, 670, 673, 675, 700, 707, 715, 720, 736, 755, 760, 772, 779, 790, 804, 809, 818, 826, 835
Xelva (*Chelva*) [Serrans], riu de 114, 504; vall de 169, 170, 554, 786; vila de 114, 197, 504
Xèrica (*Exèrica*, *Exírica*) [Alt Palància], vila de 112, 182, 183, 503, 565, 627, 811, 818
Xestalgar (*Gestalgar*) [Serrans] 786
Xirivella (*Chilvella*) [Horta Sud], lloc de 780
Xinquer [Alcúdia de Veo, Plana Baixa] 781, 782
Xipre (*Chipre*), regne de 241, 626
Xiva (*Chiva*) [Foia de Bunyol], baronia de 114, 505
Xixona (*Saxona*, *Sexona*) [Alacantí], batllia de 312; castell de 104, 206, 402, 493; vila

de 67, 70, 75, 77-79, 81-83, 90, 92, 95, 104, 129, 136, 138-140, 142, 144-149, 151, 152, 155, 161, 174, 187, 189, 202-204, 206, 207, 213-217, 222-224, 262, 264, 266, 268, 271-278, 281, 283, 309, 311-315, 317, 358-360, 361, 389, 394, 396-399, 402, 414, 442, 464-473, 475, 477, 485, 493, 516, 533, 548, 557, 569, 632, 637, 639, 736, 756, 760, 812, 819, 825
Xúquer, riu de 161, 184, 205, 220, 548, 567, 579, 581, 773

Índex d'aquest volum

.II.

PROCÉS DEL BRAÇ ECLESIÀSTIC
PROCÉS DEL BRAÇ MILITAR
DONATIU
FURS

PROCÉS DEL BRAÇ ECLESIÀSTIC *457*

1. CONVOCATÒRIA *459*
   - 1.1 CONVOCATÒRIA AL BRAÇ ECLESIÀSTIC *459*
   - 1.2 PRIMERA REUNIÓ DELS BRAÇOS A LA SEU DE VALÈNCIA *460*

2. SESSIÓ D'OBERTURA *476*
   - 2.1 PROPOSICIÓ REIAL *476*
   - 2.2 RESPOSTES DELS BRAÇOS A LA PROPOSICIÓ REIAL *478*
   - 2.3 JURAMENT DELS FURS I DELS PRIVILEGIS *484*
   - 2.4 PROTESTS DELS BRAÇOS *497*
     - 2.4.1 Protest del braç eclesiàstic *497*
     - 2.4.2 Protest del braç reial *498*
     - 2.4.3 Protest del braç militar *499*
     - 2.4.4 Protest del braç reial *500*
     - 2.4.5 Protest del braç militar *501*
     - 2.4.6 Protest del braç reial *502*
     - 2.4.7 Protests del braç militar *503*
     - 2.4.8 Protests del braç reial *506*
   - 2.5 DISSENTIMENTS DELS BRAÇOS I RESPOSTA REIAL *508*

3. SESSIONS I DEBATS *514*
   - 3.1 NOVA PROPOSICIÓ REIAL *514*
   - 3.2 RESPOSTA DELS BRAÇOS A LA PROPOSICIÓ REIAL *515*
   - 3.3 ELECCIÓ D'EXAMINADORS DELS GREUGES *518*

3.4 Elecció dels tractadors del braç militar *521*
3.5 Proposta de subvenció al rei *526*
3.6 Acord de subvenció al rei *529*
3.7 Presentació dels greuges del braç eclesiàstic i del braç reial *532*
3.8 Protests particulars de les ciutats i viles reials *535*
3.9 Protest particular del braç eclesiàstic *543*
3.10 Protest particular del braç militar *543*
3.11 Greuges comuns dels tres braços *544*
3.12 Greuges dels braços eclesiàstic i militar *570*
3.13 Greuges del braç eclesiàstic *591*
3.14 Préstec al rei a càrrec del general *631*
3.15 Elecció d'examinadors dels greuges *636*
3.16 Greuges dels braços eclesiàstic i militar *641*
3.17 Elecció de tractadors del braç eclesiàstic *654*
3.18 Provisions reials als greuges del braç eclesiàstic *688*
3.19 Provisions reials als greuges dels braços eclesiàstic i militar *692*
3.20 Examen de les provisions reials per part dels tractadors *696*
3.21 Subvenció al rei *700*
3.22 Debat sobre el donatiu *705*
3.23 Elecció de tractadors *715*
3.24 Nova subvenció al rei *718*
3.25 Elecció d'apuntadors *745*

4. CLAUSURA DE LES CORTS *758*

GREUGES DEL BRAÇ MILITAR *765*

DONATIU *801*

FURS *817*

Glossari *841*

Índex antroponímic *847*

Índex toponímic *867*

Índex d'aquest volum (II) *875*

ÍNDEX GENERAL (vols. I i II) *877*

Índex general

Estudi introductori 7

I. LES CORTS DE 1417-18 12

1. El desenvolupament de les Corts 12

2. Els greuges 18

2.1 Greuges comuns dels tres braços 19

2.2 Greuges del braç reial 21

2.3 Greuges del braç eclesiàstic 22

2.2 Greuges del braç militar 22

3. El donatiu 23

4. La cloenda de les Corts i la creació de la Generalitat 25

5. La promulgació dels furs 29

6. Les despeses de la celebració de les Corts 30

II. L'EDICIÓ DE LES CORTS DE 1417-18 39

1. La recerca dels manuscrits 39

1.1 Catàleg dels manuscrits 43

1.2 Taula de correspondència dels manuscrits 46

Criteris de transcripció i d'edició 49

Sigles i abreviatures 52

Bibliografia 53

CORTS D'ALFONS EL MAGNÀNIM
(València, 1417 – 1418)

PROCÉS DEL BRAÇ REIAL 59

PROCÉS DEL BRAÇ ECLESIÀSTIC 457

Índex antroponímic 847

Índex toponímic 867

Publicat

el dia 13 d'agost de MMXXIII

per les Corts Valencianes

i la Universitat de València

fonts històriques valencianeS

87B.

SÈRIE

Acta Curiarum Regni Valentiae

2B.

CORTS VALENCIANES

VNIVERSITAT DE VALÈNCIA